BIBLIOTECA NAZ
Vittorio Emanuele III
XXIX
F
6
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

VLYSSIS ALDROVANDI
PATRICII BONONIENSIS
MONSTRORVM HISTORIA.
CVM PARALIPOMENIS HISTORIÆ
OMNIVM ANIMALIVM.
BARTHOLOMÆVS AMBROSINVS
in patrio Bonon. Archigymnasio Simpl. Med.
Profeſſor Ordinarius, Muſęi Illuſtriss. Senatus
Bonon.; et Horti publici Pręfectus Labore, et
Studio uolumen compoſuit.
MARCVS ANTONIVS BERNIA
in lucem edidit Proprijs ſumptibus.
AD SERENISS. ET INVICT[illegible]
FERDINANDVM II.
MAGNVM HETRVRIÆ DVCEM.
cum Indice copioſiſſimo
BONONIÆ Typis Nicolai Tebaldini MDCXLII
Superiorum permiſſu

Digitized by Google

SERENISSIMO
FERDINANDO
II.
MAGNO DVCI
HETRVRIÆ.

MARCVS ANTONIVS BERNIA FELICITATEM.

LABORANTIS Naturæ Monſtra, infelici hucuſquè vtero luctata, & tandem poſthuma quadam vi fœcundiſſimi ingenij ad litterarium partum maturata, immortalem tuam lucem (Princeps Sereniſſime) Lucina qualibet clementiorem implorant. Nec dedecet ſanè tuæ Fortunæ Principem, huiuſcemodi Monſtris admiratione obſtetrice naſcentibus, fauere: ſoles quippè ferocioris ingenij portenta vndiq; exquiſita ad maieſtatis argumentum caueis innutrire, & ad liberale comitatis ſpectaculum theatris exhibere: adeovt in ipſis ferarum ſtabulis, Africa, iam penè ferocitatem dedocta, mitiori ſub Sole, tibi mitior ancilletur. Hęc verò Monſtra, quæ tibi prælo gementi Natura enititur, non Africa ſola concepit; neque enim ad ſolos Africæ fontes degeneri amore peccant Animantia: ſed quælibet tellus phlegræa molitur monſtra, ſi Cęlum habeat inimicum. Quot portentis ſalaci quadam fœcunditate ſcateat Mare, ex vno Proteo, numeroſo ſcilicet Monſtro, liceat coniectare. Aer quoquè, & ſi purior eniteſcat, ſæpè Maris, terrarumquè halitu obnubitur, & ex aerea Iunone ſuos creat Centauros. Ipſe olim defæcatus Ignis, ex quo nobiſcum enutriri cępit, ſuoſquè inter cineres ſtabulari, ad innumera propemodùm Monſtra verſatur; vt meritò doleant Mortales, nullis vnquàm aquis perniciosum Promethei ignem expiari po-

✠ 2 tuiſse

Digitized by Google

tuiſſe. Vniuerſa igitur Monſtra, quæ elementorum vitium, & cæcus cauſarum error produxit, noſter Aldrouandus, Bononienſis Athenæi æternum decus, hoc vno volumine, ſtudio feliciter pertinaci, concepit: quam fortaſſe laudem nemo hucuſquè omninò attigit. Et debuit ſanè Vlyſſes, Laertiadi ſolertia non impar, virtute maior, tot Monſtra primus euadere. Verum eruditiſſimus Auctor, lucem illam, quam ipſi inuidit mors, ſenio quidem matura, ſed votis omnium acerbiſſima, ſuo operi impertiri non potuit. Vixit tamen ergà Patricium Ciuem, ac primarium Magiſtrum ſuperſtes apud Patriam Amor, qui ad ſepulchri lucernam elucubrare non deſtitit, quouſquè Bartholomęi Ambroſini Doctoris egregij ſtudio, rudem fœtum accuratiùs digeſſerit, & ad poſthumum partum properauerit. Naſcitur tandem Famæ maturum opus, poſt ipſum ſui Auctoris funus: vnde nō immeritò immortalitatem ſibi auſpicari poſſe videtur, cum inter ſepulchri latebras clariſſima habeat incunabula. At omnia inauſpicata prætendunt nata non ſine prodigio Monſtra. Eſto: ſed malum omē auertimus opportunè, cum ea fauſtitatis miraculo conſecramus. Tuo videlicet nomine (Princeps ſapientiſs.) nomine inquam tuo, quod Ampliſſimæ Familiæ faſtis inſcriptum, cum omnes auitæ gloriæ characteres, ſeu integerrimæ Religioni, ſeu bellicæ virtuti; ſeu Pacis ſtudijs poſitos ſecum referat, nigram quamlibet mali ominis notam poteſt inſita felicitate obliterare. Scitè igitur huius operis diuturnitati conſului, quando illud auſpicatiſſimi tui Nominis immortalitati dicaui. Vnum ſupereſt (SERENISS. FERDINANDE) vt quemadmodum cœteri exorbitantis Naturæ deliria libentiùs obſeruant, quam tritos ſemper iiſdem rotis ſulcos, tu quoquè Monſtra, hoc volumine quodam veluti compendio complicata, humaniùs accipias; ſicuti inſolitum munus non ſolitę obſeruantię indicio offerre poſſe gratulamur. Atq; hinc poteris tuę Hetrutiæ noua monſtra exhibere, quæ ſi olim aruſpicinam excogitauit, vt victimarum exta examinaret, & ex latentibus portentis penitiora fatorum arcana portenderet, perſpicaci nunquam ingenio hebeſcere potuit, quin tandem tranſmiſſa per tubum acutiſſima acie ſyderea etiam Monſtra feliciſsimè lancinaret, fideliſſimè exploraret. Et diuinare iuuat quid ex hac monſtroſa fœtura tua Aruſpica de te poterit diuinare: Te Alcide non deteriorem fore fortitudine, meliorem fortuna; cum tibi naſcantur Monſtra, quę potentiam non reformidant quidem, at ex ea ſibi amabile patrocinium pollicentur. Te ſeculum, hoc bellaci ſeculo, litterarum Aſſertorem, quando ipſa Monſtra, litteris characteres procuſa, magno rei litterarię vertas emolumento. Et ſanè fortiori numquam præſidio Pacis ſtudia obfirmanda fuere, vt hac noſtra ferrea ætate; qua ferro Pax vndiquè oppugnatur; nec illud opportunius aliundè expectandum, vt à Medicea Familia, apud quam profugæ ſæpius noſtro ex orbe muſę, ex ſententia crediderim Anaxagorę, alios orbes inuenere, quò profugerent: nec à quopiam alio faciliùs obtinendum, quàm abs te (Princeps Sapientiſſime.) Tu interim naſcentia hæc Monſtra, tuo nomine inſcripta, ſereniſſimæ frontis omine dignare; hinc etenim fas erit gratulari, me nihil vnquam Monſtris auſpicatiùs habuiſſe. Et iam, vt reor, voti apud te reus, votum aliud apud Deum immortalem repono: ut ea ſemper felicitate floreas, quę tuarum Virtutum merita deceat. Nec tibi meliora optare poſſum; illa ſiquidem maior eſſe nequit, cum hęc maxima feceris. Vale.

Magnus es tu,& Magnum nomen tuum in fortitudine.
Ierem. cap. 10.

SERENISSIMVM, ET INVICTVM
FERDINANDVM II.
MAGNVM HETRVRIÆ DVCEM

In dedicatione Operis Monſtrorum.

BARTHOLOMÆVS AMBROSINVS
hoc Tetraſticho veneratur.

QVid TIBI MONSTRORVM monſtrat genus omne dicatum?
Monſtrat, quòd MAGNVS DVX fera MONSTRA domat.
MAGNVS Alexander furialia MONSTRA ſubegit;
Quæ MAGNVS potuit, MAGNVS & ipſe potes.

Digitized by Google

Digitized by Google

BARTHOLOMÆVS AMBROSINVS

Benigno Lectori S.

Effluxit penè ſecundum luſtrum, Lector inclyte, quo Illuſtriſs. Reipublicæ Bonon. Senatus firma virtutis tutela, cui ſemper cordi eſt illud aureum aſſertum, Σοφία ἐστιν εὐπρεπεστάτη ἰδίῳ, nullo meo merito, ſed mera ſua humanitate, me ad publici cuſtodiam Muſæi eligere dignatus, honeſtũ ſtipendium laboribus meis opitulaturus conſtituit, memor illius diſtichi

Eſt labor ingratus, quem debita præmia fallunt;
Quid graue non fiet, ſpe ſine, ſi leue ſit?

Magnum quidem temporis ſpatium eſt, ſi meta humanæ vitæ conſideretur, exiguũ profectò, ſi tot, & tanta opera ex Muſæo promẽda, & à cunctis ſtudioſis deſiderata perpendantur: cum tamen multa, meo labore, & ſtudio, quæ in Muſæo, veluti in tenebris iacebant ſepulta, vt oculos, & animum paſcas, quotidie in lucem prodeant. Solent igitur, qui publicandorum operum nauant operam, in prima voluminis facie, quamdam diffuſi ſermonis ſpeciem præmonſtrare, illamq; tanquam totius libri medullam Lectori prægustandam offerre. Verùm in præſentia id præſtare mea non intereſt; dum ordinis ratio totum patefaciat. Tibi tantummodò polliceor hiſtoriam hanc vtiliſſimam, & cunctis gratiſſimam fore; cum eam præſertim, vt aliquã negligentiæ notam euitarem, Paralipomenis hiſtoriæ cunctorum animantium locupletauerim. Itaque lege lubens hoc opus, cum eius te accendere amore non ſit opus, cuius deſiderio te conflagrare manifeſtum eſt. Fruaris, inquam, hoc libro oportet, cuius vtilitas cum voluptate certat: nam ſi te gratum ſenſero, alia, atque alia, Deo dante, poſthac moliar: cum adhuc Foſſilium, & Plantarum icones in publico Muſæo diligenter cuſtoditæ, in claſſes digerendæ, & hiſtorijs decorandæ ſuperſint. Interea diſſimulare nolo futurum fortaſſis, vt menda non pauca deprehendantur, quæ vt mitius damnentur, te etiam, atque etiam rogo: quandoquidem, ob incuriam & inſcitiam Typographorum, euitari quodammodo minimè poſſunt. Vale. Et temetipſum hoc diſticho ſolare.

Quod docet iſtud Opus Monſtrorum, perlege Lector,
Inuenies paſſim, quę nouitate placent.

V.D.Octauianus Finatius Cler.Reg. S.Pauli,ac in Metrop.Eccl.Sac. Pœnit. pro Eminentiſs.& Reuerendiſs.D.D. Principe Card. Columna Archiepiſc.

Imprimatur

D.Hieronymus Bendandus Caſinenſis,S.T. Doct.public.& Conſultor S.Off. pro Reuerendiſs.P.Inquiſit.Bonon.

Summa Priuilegij S.Cæſareæ Maieſtatis.

PRiuilegio Sacræ Cæſareæ Maieſtatis cautum eſt, ne quis aliquam Hiſtoriarum Vlyſſis Aldrouandi Bonon. quæ agunt de animalibus, & per conſequens,etiam de Monſtris, in toto, vel in parte abſque voluntate, & proprio Authoris,aut eius hæredum conſenſu,intra decennium,à die quo abſolutum fuerit volumen inchoandum, recudat,aut alibi recuſam vendat, ſub pœna quotieſcunque deprehenſus fuerit,priuationis omnium librorũ, & decem marcharum auri puri,prout latiùs patet id dyplomate Cæſareo dato in arce regia Pragæ,die prima Aprilis,anno milleſimo quingenteſimo nonageſimo nono.

Rodulphus Imperator.

Rodulphus Coradutius.

Ad mandatum Sacræ Cæſareæ Maieſtatis proprium
Io.Barnitius.

Digitized by Google

VLYSSIS ALDROVANDI
PATRITII BONONIENSIS
MONSTRORVM HISTORIA.

ORDINIS RATIO.

CVNCTORVM inuulgatis animantium moribus, & na-
turis, phyſica miracula nomine monſtrorum vulgò nuncu-
pata, in aſpectum publicum modò producenda ſuccedunt;
quę aliquando contingere, explorata fatetur veritas, & po-
G tiſſimùm quando, non iuxta conſuetam naturæ normam, pe-
regrina quædam, vel toti generatorum corpori, vel eiuſdẽ
partibus (ſiuè de homine, ſiuè de brutis, ſiuè de plantis ver-
ba fiant) figura, vel character imprimitur. Non enim hæc
authorum ſunt deliria, vel ſomnia, qui fucata perſuaſione,
arbitrio ſuo, mõſtra delitcare velint: quandoquidem de his quotidiana nos certiores
facit autopſia. Idcirco pro comperto affirmandum eſt, quòd humana curioſitas va-
ſtiſſimam generatorum ſolitudinem peruagans, interdùm in aliquid naturales ex-
cedens leges, & nouitatem pariens incidat: vnde tunc inquieto ſciendi appetitu
exagitata, ob illud ignotum, graui admiratione neceſſario detinetur. Nos igitur
in præſentia ad hanc obliterandam admirationem, ad exterminandam ſciendi ap-
H petitionem, & deniq. ad recreãdam nouitatum famem, abdita naturę atria innume-
ris decorata iconibus pandere decreuimus. Sed cum rectum ſui, & obliqui index,
& examen eſſe perhibeatur, operæ pretium eſſe videtur, ſi prima fronte perfectam
hominis conſtitutionem paucis complectamur verbis; non ſolum vt deinceps errata
naturæ euidentiora legentibus innoteſcant; verùm etiam ne humanis prærogatiuis
hæ noſtræ hiſtoriæ careant. Deus enim in ipſo corporis humani creationis initio,
immortalis vitæ ſpiraculum, nempe animam inſuflauit, qua tanquam rationali Duce
regeretur, ſuperna meditaretur, & ſenſibus dominaretur. Deniquè in rebus etiam
inanimis, admiranda aliquando eueniunt, ſuarum naturam cauſarum non referentia,
veluti varia aquilarum, ſeu aliorum animantium, vel equitum ſimulacra in aere ap-
parentia monſtra cœleſtia à nonnullis appellata; quorum etiam mentionem perpul-
chris exornatam imaginibus, hiſce hiſtoriarum monumentis mandare ſtatutum eſt.

Monſtra attinent ad animalia, & plantas.

Sciendi appetitus mirabilis.

Monſtra inanimatorũ.

Monſtra cœleſtia qua.

Digitized by Google

DE HOMINE Cap. I.

ÆQVIVOCA.

NOMEN hominis ſimpliciter prolatum hominem ex humano corpo- A
Primus hominis ſignificatus. re, & rationali anima integratum deſignat, ideo, in hoc intellectu,
vir non vulgariter eruditus, nec non in tenebris inſcitiæ verſans, im-
mò infans, & adultus comprehenditur. Amplius hominem interdum
appellamus, qui perfectum corporis incrementum eſt aſſecutus: vn-
de ab hoc ſignificatu puer, & adoleſcens excluditur. Præterea, nomine hominis,
vir quandoquè ſumma præſtans eruditione denotatur; quare hæc vox ineruditum,
Homo promiſcui generis & infantem explodere videtur. Cæterùm cum hæc vox (homo) apud Latinos ſit
promiſcui generis, non ſolum hominem maſculum, verùm etiam fœminam nempè
mulierem ſignificabit. Hic autem ſenſus ſacris Biblijs eſt admodum familiaris, vbi
hæc vox (homo) ſingulari prolata numero, vt plurimum grato animo, ſed numero
cap. 15. multitudinis, oppoſito modo accipitur; & quamuis apud Matheum legatur, homo B
inimicus, nempe Diabolus ſuperſeminauit zizaniam, nihilominus id ratione epithe-
ti additi factum fuiſſe aſſeueramus.

Botanici herbam quandam paſſim Balſaminam fœminam nuncupatam, hominem
Homo herba quæ ſit. indigitant, quia caules plantæ adeò craſſeſcant, vt homũcionem perbellè æmuletur.
Pictores quoq. & Cœlatores delineatum, vel ſculptum hominis ſimulacrum, homi-
nem nominant; Apud Platonem, ex Ficino, homo nonniſi vis animæ in ratione, &
Homo interior, & exterior. ſenſu poſita, à veteribus Theologis anima nuncupata, exprimitur. Hinc nonnulli
non immeritò hominem interiorem animam, & corpus hominem exteriorem nomi-
natũt. Dialectici in ſuis propoſitionibus hominem pro ſpecie ſpecialiſſima collocant
ideoq. apud ipſos propoſitio indefinita, cuius minor extremitas ſit vox (homo) ad vni-
Lib. 1. c. 11. uerſalem reducitur propoſitionem; ſicquè intelligendus eſt Apoſtolus ſcribens ad
Corynthios: quando inquit. *Probet autem ſe ipſum homo*, licet aliquando prædicta C
vox Indiuiduum ſcilicet aliquem particularem deſignare poſſit; hunc enim intel-
Geneſi c. 5. lectum legimus in ſacris litteris, *Homo non erat, qui operaretur terram.* Tandem ſi
huic vocabulo (homo) aliquid addatur, adhuc varias ſortitur ſignificationes: ſiqui-
Lib. 3. Reg. c. 13. dem homo alicuius dicitur, qui alterius obſequio addictus eſt. Quamobrem in ſa-
cris paginis, homo Dei, interprete Olcaſtro, Propheta exponitur; quoniam Prophe-
Li. 8. de Ciu. Dei c. 4. tæ diuino miniſterio eſſent mancipati. At Diuus Auguſtinus corpus appellauit
hominem mundanum. Ficinus verò, per hominem igneum, Dæmonem intellexit.
Homo mundanus. Paulo ſcaligero hominis magni nomine, mundus intelligitur, quia viciſſim, mundi
parui nomine, homo deſignetur.

Homo igne^s Deniquè Chymiſtæ cucurbitam cum ſuo alembleo, nempe vas Philoſophorum,
Homo mag. hominem altum, vel hominem galeatum nominant. Quamuis apud ipſos metalla D
Homo paruus. quoq. dicantur homines quapropter in ipſorum libris, homines interdum in Dæmo-
nes, & Dæmones in Deum tranſmutari perhibentur: quando ſcilicet homines, nimi-
Homo altus chymiſtarũ. tum metalla imperfecta in Dęmones, nempe in argentum, & tandem in aurum ab
ipſis vocatum Deum transformantur. Pariter apud Græcos ἀνὴρ, quemadmodum
vir apud latinos, varijs modis vſurpatur; interdum ſimpliciter pro ἄνθρωπος accipi-
Hominis nomina Græca tur; quandoquè hæc vox maſculum, nec non euiratum, ad differentiam Eunuchi,
item hominem in virili ætate conſtitutum, identidem virum ſtrenuum, & fortem,
immò etiam maritum ſignificat,

SY-

SYNONYMA, ET ETYMVM.

ANTIQVI omnes vno ore confirmarunt hoc vocabulum (homo) ſine aſpiratione nulla ratione eſſe proferendum: propterea Diuus Auguſtinus hoc meditatus dicebat; Mirandum eſſe quomodo filij hominum pacta litterarum, & ſyllabarum à maioribus accepta diligenter obſeruent, deinde pacta æterna ſalutis perpetuæ negligant. *Li. 1. cõfeſ. cap. 18.*
E Vnde Iſidorus hominem fortè ab humo deriuauit; cum legatur in Geneſi, hominem de humo, nempe de limo terræ ab opifice omnipotenti fuiſſe creatum. Huic ſententiæ aſſentitur Varro; dum inquit, humo humorem ſiue terram caliginoſam ſignari, quæ mollis, & tractabilis eſt, ideoq. facillimè rotam figuli ſequitur; vt homines, nominis etymo, ad nutum, & imperium ſummi Dei, circumducendos eſſe intelligant: quamuis alij velint hominis etymologiam ab humo minime eſſe deducendam; quia hæc omnibus animantibus eſt cõmunis. Placuit igitur aliquib. hoc etymum a verbo Græco ὁμόνοια ſcilicet concordia eſſe deſumendum; cum homines inter cętera animantia, concordiæ, & conſortij vinculo maximopere connectantur. Niſi velimus cum Goropio aſſerere, in prima lingua hominem vocatum fuiſſe Hoomoet, quę *Homo vnde dictus.* *Lib. 7. Hermath.*
F vox animum altiſſimum homini ineſſe indicat.

Aliter homo vocatur etiam vir, vel à vi, vel à virtute, tum animi, tum corporis; qua mirandum in modum pollet.

Apud Hebreos multa ſortitur nomina, in primis appellatur Adam, terra, Gheber, ortis, Methim, mortalis, Enos, obliuioſus, & fragilis, & tandẽ, Iſc, vir, in qua dictione eſt Iod littera, & nota diuinitatis, qua, iuxta ſententiam Burgonij, ab homine maſculo Deus inueſtigari poteſt, quæ littera in nomine mulieris Iſſah non inuenitur: hac de re mulieri ſacramentorum adminiſtratio inhibetur. Itaquè Iſc exponitur vir, nimirum virtute præſtans à verbo Iſch fortem denotante. Immò Græci ab hoc vocabulo verbum ἰσχύω, ideſt viribus polleo deriuarunt. Addit Goropius hominem nuncupari etiam Menſch, quæ vox liberi arbitrij hominem eſſe indicat; *Hominis nomina hebræa.* *Lib. 14. hierogly.*
G cum, Menſich, ducens ſe ipſum exponatur.

Apud Græcos legitur ἄνθρωπος, vel à verbo ἀναθρέω attentè conſidero, & contemplor; quia ſolus homo inter animantia, quod videt, attentè intuetur, & meditatur. Vel ex mente Etymologi, παρὰ τὸ ἄνω ἀθρεῖν; quia homo ad alias comparatus animantes ſurſum aſpiciat. De hoc non inconcinnè canebat Ouidius. *Hominis nomina Græca* *Lib. 1. Met.*

Pronaquè cum ſpectent animalia cætera terram,
Os homini ſublime dedit, cœlumquè videre
Iuſſit, & erectos ad ſydera tollere vultus.

Hoc enim factum eſt, vt Deum cognoſceret, non autem, vt, vrna terebrata, aquã ferret; quòd hominis Deum neq. timentis neque cognoſcentis ſymbolum eſſe perhibetur. Idcirco tunc poſſemus ſic canere.

Quid mentem traxiſſe polo? quid profuit altum
Erexiſſe caput?

H Aliter Græcis dicitur ἀνὴρ à verbo ἄνω, vel ἀνύω perficio; cum homo animal ſit perfectiſſimum. Quamobrem vocitatur etiam μικρόκοσμος quaſi paruus mundus, quoniam, teſte Galeno, tantum artificium in conſtructione hominis, & aliorum animalium, quantum in mundi opificio obſeruatur: ideirco Ariſtoteles, & Auerroes hominem, & cæteras animantes minorem mundum indigitarunt. His addamus, cerebro hominis, in quo ratio, & mens reſidet, reprę ſentari Cœlum Empyreum, vbi diuina reſidet maieſtas; deinde à capitis parte imaginatiuam, & cogitatiuam continente, ſphęras, & intelligentias, & à ſenſitiua Dei miniſtros referri, & indicari. His addimus, quòd tot faciei ianuæ per quas rerum ſpecies ſenſus admittũt, ſeptem planetas æmulantur. Nam, ſi Cœli oculos Solem, & Lunam vocamus, oculi pariter humani Solem, & Lunam repræſentant. Os, in quo venuſtas vultus conſiſtit, Venerem refert, Iouem, & Mercurium Naſus; cum is pro Iouis ſceptro, & pro Mercurij caduceo ſumi poſſit. Saturnum tandem, & Martem aures, ob ſiccitatem, præ ſe ferunt. *Homo paruus Mũdus* *Homo amulatur vniuerſa quę in mundo sũt.*

Næui deniquè, & cæteræ naturales maculæ per faciĕ diſperſæ cæterarum Stellarum octauæ ſpheræ gerunt ſimilitudinem.

Immò partes humanæ, per quas excrementa truduntur, illas æmulantur tenebras, ad quas mali Angeli, & improbi homines tanquam mundi fæces deſtinantur. Amplius homo, ex D. Auguſtino, eſt cum lapidibus, vegetat cum plátis, ſentit cum brutis, & intelligit cum Angelis. Inſuper, authore Georgio Veneto, dum homo diuinam interpretatur mentem, munere Angeli fungitur, dum cunctis dominatur, quibus præſidere ei conceſſum eſt, tunc Archangeli prærogatiuam participat, dum vires omnium ſubditorum complectens, eas vi quadam cœlica attrahit, tunc muniũ hoc Principatib. Cœleſtibus acceptum refert; quando virtute quadam aduerſus veritatis hoſtes corroboratur, hanc facultatem à Poteſtatibus, auxilium ad familiarem ſubigendum hoſtem; à Dominationibus, opem ad proprium, & debitum perueniendi finem à Thronis, lumen concipiendarum ſupercœleſtium imaginum, à Cherubinis; & tandem ſingularem, erga diuina, amorem à Seraphinis conſequitur. Iuſtis igitur de cauſis à D. Ioanne homo mundus fuit nuncupatus: quando dixit. *Mundus eum non cognouit*. Italice dicitur homo Gallicè Homme, Hiſpanicè, El varon, Germanice Ein Mentſch. A

Lib. Armen.

Homo varij munij fungitur.

Cap. 1.

Mulieris ſynonima.

Homo fœmina Latinis vocatur mulier, quaſi mollier à mollitie, vt voluit Varro: Plerumquè hoc nomine intelligitur, quæ amplius non eſt Virgo: Cicero enim obiurgantibus nonnullis, quia ſexagenarius Popiliam Virginem duxiſſet, reſpondiſſe fertur, cras mulier erit, nihilominus, vt placuit Caio Iuris, Conſulto mulieris appellatione, Virgo etiam, nempe viri potens, & nubilis intelligitur. Vlpianus quoquè hoc vocabulum in vtroq. ſignificatu, tam pro virgine, quàm pro nupta vſurpauit. B

L. queritur. ff. de Edil. edict.

Nomina hebraica mulieris.

Apud Hebreos mulier vocatur Iſſah quaſi virago, quia de coſta viri ſcilicet Adami formata fuerit, vel quia viro opem eſſet allatura, aut quoniam animum, in familia regenda, minime mollem, ſed virilem exercere deberet, aut deniquè quia rationeprolis viro fuerit tradita. Alio nomine dicitur Necheuah à verbo Nachah excauauit, quoniàm in mulieris vtero tanquàm in loco concauo proles ad debitum vſquè tempus deliteſcat; quamuis hoc nomen fœminis etiam aliarum animantium competat. Cæterùm vocabula Naſcim, & Eſcieth ſignificant quidem mulierem, ſed vt plurimum pro vxore, & coniuge vſurpantur. C

Mulieris græca nomina.

Græcis mulier appellatur γυνὴ, quaſi γονὴ pariens; cum Euæ primæ parenti cæteras mulieres repræſentanti dictum fuerit. *In dolore paries filios*. Itali mulierem vocant Donna, quaſi Danno, cum damnum non vulgare humanæ proli attulerit; hinc poeta quidam huc reſpiciens canebat.

Eſt mulier tanquam generalis regula; quare?
In multis fallit regula, ſic mulier.

Etenim in ipſo ſtatim creationis initio, pernicioſo detrimento, & funeſta pernicie, mundum affecit. Non eſt igitur mirum ſi quidam cecinerit ad rem.

Amiſit coſtam cauſa mulieris Adamus,
Vxoris cauſa perdidit ipſam animam.

Gallis mulier dicitur Femme, Hiſpanis Mugier Germanis Ein Weip Oder fraum

DIFFERENTIÆ. D

Hominum duplex genus.

SATIS iam de ſynonimis ſcriptum, pergamus modò ad differentias: nam variam hominum indolem meditantes, in duplex hominum genus incidemus, quorum alterum indoctum eſt, & agreſte, quod ſemper antefert vtilitatem honeſtati; alterum logica naturali valdè imbutum, quòd rebus omnibus dignitatem anteponit; huic generi laus, honor, gloria, fides, omniſq. virtus illi autem alteri quæſtus emolumentum, & voluptas virtuti maximè inimica præponitur. Si diligenter ponderemus morum varietatẽ, tunc omnium animalium naturas, & vires homines ſubire obſeruabimus; quandoquidem horum alij ſunt truculenti, vt tigres, alij rapaces, vt lupi, alij immanes vt ſerpentes, alij fortes, vt leones, alij timidi, vt lepores, alij inuidi, vt canes, alij ſordi-

di,

di, vt ſues, alij natant, vt piſces, alij virulenti, vt viperæ, alij placidi, vt agni. Quam-
uis ex nonnullorum ſententia, id ratione Climatis, vel horæ natalis contingere ſo- *Differentia*
leat; quoniam Indi quidam ſunt mãſueti, Parthi, & Scythæ feroces, & feri, & potiſſi- *ratione Cli-*
mum Tartari. Naſcentes in momento terremotus, timidi ſemper ſunt & imbecilles. *matum.*
Nati verò tempore interlunij, iuxta mentem Ariſtotelis, vel non viuunt, vel admo-
dum debiles eſſe ſolent. Cardanus verò hos atra bile laborare obſeruauit. Si *Differentiæ*
ſpecimen actis, vegetiq. ingenij meditemur; proculdubio mares validiori conſtare *ratione in-*
mente, fœminas autem imbecilliori comperiemus. Id eleganter nos docuit Oui- *genij.*
E dius his verſibus.

Viribus igne pari, ſed ſum tibi viribus impar, *Epiſt.18.*
Fortius ingenium ſuſpicor eſſe viris.

Immò viri ipſi inter ſe ratione ingenij valdè diſcrepantes eſſe videntur. Hora-
tius id ſignificabat his verbis.

----------Non omnes eadem mirantur, amantquè *lib.2.Epiſt.*
Carmine tu gaudes, hic delectatur iambis,
Ille Bioneis ſermonibus, & ſale nigro.

Perſius quoque idem videtur atteſtari quando cecinit.

Mille hominum ſpecies, & rerum diſcolor vſus; *Satyr.3.*
Velle ſuum cuiq. eſt, nec voto viuitur vno.

F Rectius id expreſſit Propertius quando dixit.

Hic ſatus ad pacem, hic caſtrenſibus vtilis armis; *Lib.3 Eleg.*
Naturæ ſequitur ſemina quiſq. ſuæ.

Sed magis admirandum eſt quòd in vno & eodem homine diuerſitas obſerua-
tur ingenij id declarauit optime Ouidius quando ſcripſit.

Quod licet, ingratum eſt, quod non licet, acrius vrit, *Li.2.Amor.*
Quod ſequitur fugio, quod fugit ipſe ſequor.

Hoc intactum non reliquit Catullus his verſibus.

Odi, & amo, quare id faciam, fortaſſe requiris,
Neſcio, ſed fieri ſentio, & excrutior.

Idem poſſumus atteſtari de aliqua cibi, potuſquè ſpecie, qua nonnulli interdum
G ſummopere delectantur, cum ab eadem alij valdè abhorreant, aduertendum autem
eſt huiuſcemodi proprietatibus indiuidualibus nullo modo varias poſſe conſtitui
ſpecies; cum hoc munus formis tantummodo ſubſtãtialibus aſſignetur; quare, doctri
na hac Philoſophis demandata, ad perfectionem huius hiſtoriæ de varijs ſolum ho-
minum figuris verba facere noſtra intererit. Hæ autem hominum figuræ partim *Differentiæ*
ab ore, naribus, oculis, auribus, labijs, ſitu capitis, pedibus, pilis, & pelle deſumentur, *huius ratio-*
hinc poſtea de hominibus Syluestribus, Satyris, Centauris, & ſimilibus diſerendi oc *ne figuræ.*
caſio ſeſe offeret. Partim à magnitudine & ſexu hinc natura Gigantum, Pygmeo-
rum, & Hermaphroditorum examinanda ſuccedet.

Quocirca varium apud Indos hominum genus, figura, deformatione, ſtatura di-
uerſum, quod ſæpius in hiſtorijs Plinij vanum eſſe cenſuimus, iam fidem aliquam
impetrauit, & poſteaquam huius generis monſtra iam nouus orbis oſtendit. Fides
tamen ſit penès authores, quos in multis fide dignos inuenimus. Scribunt igitur,
H circa fontem Gangis, homines aſtomos, nimirum abſq. ore, & excrementorum exitu *Homines*
verſari, toto corpore hirtos, qui halitu tantũm, ſcilicet odore naribus attracto viuũt; *aſtomi vbi*
cui opinioni Plinius adſtipulari videtur, dum meminit gentis lingua carentis, & loco *viuant.*
ſermonis nutibus, & motibus vtentis. Immò Ioannes Mandauilla nominat Inſulã *Cap.171.*
Defracan, quam homines parui tanquam Pygmei colunt, & odore tantùm pomorũ
Syluestrium victitant; ideoq. in partem remotam iter faciẽtes non ſolum pomorum,
ſed herbarum etiam odoriferarum halitu, tanquam commeatu, vtuntur. Præterea
addit Solinus, aliquibus Æthiopum concreta eſſe ora, modico tantùm foramine, *Cap.32.*
quo per calamos auenæ ad nutriendum corpus, liquorem hauriunt. Hoc hominum
genus ſolebat deridere Strabo: nihilominus Diuus Auguſtinus hanc gentem me- *Lib.15.*
morat; præterquamquòd apertiſſimis etiam verbis id confirmat Iſidorus. Quamo- *Lib.16.de*
brem in gratiam lectoris huius gentis figuras in Muſæo inuentas adiecimus. *ciuit. Dei*
Num verò ἄστομοι populi, item Βραχύστομοι prædictas colãt regiones, non facilè, vt *cap.8.*

H O M O

ἄσομος.

Digitized by Google

H O M O

Βραχύστομος.

Digitized by Google

credat quis adduci poterit. Nos tamen, vt veritatem fateamur non Aſtomos, ſed illos tantummodò parui orificij concedimus. Namq. obſeruatores, & illarum regionum exploratores, tam paruum os habitantium meditantes, tanquam nullum orificium fortè ſcripſerunt.

Homines ſimi vbi. Preterea ad radices excelſorum Scythiæ montium quidam habitare dicuntur, qui non ſolum caluitiem habent naturalem, verùm etiam ingenti mento, & adeò ſimis naribus ſunt præditi, vt illis prorſus carere videantur. De his fortè ſermonem habuit Licoſthenes, quando meminit gentis loco naſi, exigua foramina habentis.

lib. 6. cap. 3. De labijs Plinius author eſt partem Orientis intimam coli à populis ſuperiori labro priuatis. At Licoſthenes in Chronicis, Nigritas deſcribens, eos proceræ ſtaturæ eſſe ſtatuit, cum labio inferiori ad pectus vſq. pendulo, vltra mẽſuram vlnæ, cuius pars interior, ob caliditatem climatis, facilem nanciſceretur putredinem, niſi ſale illi mederentur. Cadamuſtus poſtea, & Iſidorus conſpiranter cum alijs id teſtificantur. Nigritæ igitur ſic deſcribuntur. A

Nigritarũ deſcriptio.

Hi populi ſunt nigerrimi, proceræ ſtaturæ, habentes labrum inferius ad pectus vſq. promiſſum, cuius interna pars rubore ita ſaturato eſt referta, vt aliqua exulceratione vexari videatur. ideoq. eorum dentes omnes noſtris maiores conſpiciuntur, immo duos habent reliquis eminentiores. Id totum ſequenti icone oſtenditur.

In fabrica humani corporis. Ad aures ſi conuertatur ſermo Veſſalius anatomicus inſignis narrat ſe, temporibus ſuis, obſeruaſſe duos viros Patauij, quibus aures erant mobiles. Verùm inceſſit noſtro animo admiratio non mediocris de populis Faneſijs, ſiue Satmolis, vt Pomponius Mela, & Strabo recitant, quorum aures ita creſcunt, vt more veſtium, incedentibus, & more ſtrati, iacentibus famulentur. Quapropter Pigafeta ſcriptis mandauit Incolas Gilon Inſulæ iuxta Moluccas ſitæ auribus à natura eſſe donatos ad humeros vſq. propendentibus: immò huic finitimam memorat inſulam, cuius habitatores auribus tam magnis muniuntur, vt in altera iacentes, altera totum corpus tegant. Quamobrem, teſte Euſebio Ieſuita, nauigationes Hollandorum, & Anglorum, fidem faciunt homines inueniri Turanuchos dictos (aurem ſignificat hoc nomen, quemadmodum ſimilia ſpectacula in vetuſto orbe ab auribus ſtupendis nũcuparunt Enotocitos) quibus adeo prolixę ſunt aures, vt vſq. ad terram pendeant, & habitare verſus Californiam; quemadmodum in ſequenti figura conſpicitur. B C

Homines auribus longiſſimis.

Lib. 8. hiſt. nat. cap. 1.

Differentia ratione oculorum. De oculis quid non ſupereſt examinandum? Gellius in primis ſcriptum reliquit homines eſſe tam mares, quam fœminas, quorum oculis duplex ineſt pupilla, qui ingentẽ irarũ motũ concipiẽtes, quos intuẽtur, interimũt. Hos etiam in Regione Illyrica, & Scytica ſtabulari author eſt Plinius. Sed noſtram mentem maior inuadit admiratio, dum homines ceruice carentes, & pectus oculis decoratum habentes contemplamur, quorum Plinius, & Solinus meminerunt. Hi per ſyluas Aſiæ vagantur, tectis velamento pudendis, & latiſſimo pileo humeris, ad arcendum ſolis ardorem, dum piperis non mediocrem colligunt quantitatem, quam exteris vendunt mercatoribus, Blemmias has gentes vocant. Qua in re facile credendum eſt Diuo Auguſtino, optimę, fidei authori, qui hæc habet. *Ego tam Epiſcopus Hipponenſis eram, & cum quibuſdam Chriſti ſeruis ad Aethiopiam perexi, vt eis Chriſti Euangelium prædicarem, & vidimus ibi multos homines, & mulieres capita non habentes, ſed oculos in pectore fixos, cętera membra habentes nobis æqualia:* Hunc eumdem Diui Auguſtini locum ad rem citauit Fulgoſius. Quare nos in præſentia tantam authoritatem magnifacientes non poſſumus niſi aſſeuerare hoc hominum genus collo carere; hinc capite thoraci adhęrente, eorum oculi intuentibus in pectore fixi eſſe videntur Licoſthenes, qui multa vana ſcripſit, nonnullos memorat populos in quibuſdam Arabiæ locis verſantes tribus oculis inſignitos cum mamillis adeò magnis, & tumidis, vt difficillimè tegi poſſint meminimus etiam legiſſe in Æthiopia occidentali, homines quatuor oculis deformes habitare, vti in ſequenti figura conſpicitur; verùm ne noſter ſermo vnquam à veritate abhorreat, non oculos, ſed oculorum ſimulacra circa tempora à natura in primordio generationis imprimi credimus. D

Sermo. 37.

Homines collo carentes.

In Taprobana inſula, ex Licoſthene, habitant homines nonnulli collo gracili, capite maximo, vnico in fronte oculo, cruribus breuibus, & craſſis. Immo ad mentem aliquorum in Scythia verſus ſeptentrionem huiuſcemodi homines malæ naturæ &

praui,

Nigrita labio inferiori pendulo.

Digitized by Google

Homo Faneſius auritus.

Digitized by Google

Æthiops quatuor oculis.

In vita M. Aurel. *Homines Monoculi.* *Lib.7.cap. 37.*

praui ingenij Arimaſpi dicti verſari feruntur, quorum frontis medium vnico inſignitur oculo, id liberiùs aſtruit Mondognetus, dum narrat, Fuluio Torquato Conſule, aduerſus Volſcos, è Mauritania Romam aduectum fuiſſe hominem Monoculum, qui per Vrbem, miraculi gratia, ſpectandus circumferebatur. Hos populos Monoculos, ſeu monophthalmos, vel potius Arimaſpos conceſſit Plinius. Quandoquidem, Arima, Scytharum lingua vnum, ſpu, verò oculum deſignat. Nos communi nomine hos Cyclopes vocare poterimus. Hi, ex Gellij ſententia, ſolis Ferarum carnibus veſcuntur; quapropter ab aliquibus Agriophagitæ appellantur. Hæc Natio non fuit Ariſtidi incognita, qui ſæpè deridens Philippum Macedonem, ſagitta Aſte- A

Lib.1.de Mirac.

ris egregij militis, oculo priuatum, Arimaſpis cognatum nuncupabat. Diuus Auguſtinus hanc nationem, referente Fulgoſio, vir inconcuſſæ fidei non explodit; immo dum eſſet Antiſtes Hipponenſis, & per inferiores Aethiopię partes itinerans, vt ad frugalem cultum, & ad viam ſalutis, humanum reuocaret gregem, ſimiles gentes ſe conſpicatum fuiſſe affirmauit. Idcirco in gratiam lectoris iconem exibemus. Theuetus tamen in nouo orbe huiuſmodi gentes nunquam obſeruaſſe in ſua fatetur hiſtoria.

Superiotibus huius hiſtorię litteris demandatum eſt populos collo, ſeu ceruice carentes in hoc terrarum orbe verſari. Viciſſim in præſentia prodimus in Eripia, vt nonnulli ſcribunt, vel ſecundum Lycoſthenem, in partibus extremis Siricanæ, vel vt alijs placet, in aliquibus Tartarorum conuallibus ſtabulari gentem, tam oblon- B

Homines oblongi colli.

gi colli, vt gruinum prorſus æmuletur: deinde in colli ſummitate facies eſt ferina, oculis & naribus humanis, nec non roſtro, & barbulis inſtar galli ornata. Id iuuabit magis legere, quàm credere. Nihilominus homines ſemiferos oblongiore collo, & ferina facie in illis regionibus degere non negamus, quorum fœminæ non ità deformes, vt mares, & raro admodum videri perhibentur. Hæc Natiò magna vi in hoſtes, & potiſſimum aduerſus Tartaros fertur. Horum quoq. ſimulacrum lectori perpendendum exhibetur.

Homines caudati vbi.

Antequam de ſtupendis naturæ miraculis circa pedes humanos verba fiant; primùm nonnihil de hominibus cauda inſignibus agemus: cum, ex Petro Martyre, incolæ regionis Inzignanin retulerint quondam pelago aduectum eſſe genus hominum cauda longitudinis ſpithamæ admirandum, non mobili, ſed ſolida, turbinata, & caudis crocodilorum ſimillima: quapropter ſedibus perforatis vtebantur. Immò C Paulus Venetus homines in Regno Lambri, cauda vnius palmi longa ſpectandos memorat. Quæ omnia nugamenta eſſe non audemus atteſtari. Scimus quidem

Lib.2.de Geſt.Scot.

in Annalibus Anglorum memoriæ hoc eſſe proditum, vt Ioannes Maior recitat, illic olim infantes cauda munitos ab vtero matris in lucem prodijſſe; hocq. inde originem traxiſſe affirmant, quando in Diuum Auguſtinum è Gręcia in Angliam, iuſſu Gregorij Magni, Euangelicam doctrinam ſuo eloquio, & mira orationis facultate

D. Auguſtini miraculũ in Anglia.

diſſeminaturum vulgus iocosè caudas piſcium proiecit: vnde Sanctus, diuino prius implorato numine, in pęnam peccati impetrauit, vt illic deinceps fętus humani cauda deturpati naſcerentur, vt moniti diſcerent diuinam doctrinam non aſpernari: idcirco hoc neq. influxui cœleſti, neq. tempeſtati attribuendum erat, pęna enim illis ad tempus fuit inflicta, vt gens incredula tantum virum probatiſſimæ, & optimæ D fidei authorem admiraretur.

lib.7.cap.2.

Iam tempus eſt, vt figura vel numerus pedũ alias hominum differentias nobis ſuppeditet. Plinius gentem cum pedibus cubitalis longitudinis in India eſſe retulit; fœminæ verò pedes habent adeò paruos, vt ſtruthiopedes nuncupentur. Item in

lib.32. cap. 16.

quibuſdam Tartarorum locis, ex Vincentio in ſpeculo hiſtorico, homines vnico brachio, nec non vno ſolùm crure, & pede vagantur, quorum hominum duo, munus Sagittarij obeunt, dum arcu ab altero apprehenſo, alter ſagittam vibrat; deinde in illis mirâ pernicitas obſeruatur; ſiquidem tanta velocitate manu, & pede currunt, vt equos anteuertant, & quando brachium defatigauerint, tunc pede tantùm ſaliendo

In Polyſt. cap.53. *Monoſcelli qui.*

incedunt. Verùm Solinus alios huius generis monoſcellos vocatos (exponitur *μονοσκελὴς* vnicum crus habens) Indiam peruagari, & perniciter ſalire pronunciauit: Immò tam vaſtum ſcripſit habere pedem, vt eiuſdem ad Solem eleuati vmbra facilimè ſe protegant; quare ſciopodes etiam dicuntur (nam *σκιὰ* vmbra, & *ποῦς* pes

expri-

CYCLOPS SIVE

Μονόφθαλμος.

Digitized by Google

Homo, ore & collo Gruis.

Digitized by Google

c xprimitur) horum hominum ſimulacra in foro Chartaginenſi iuxta portum effigia-
a fuiſſe Diuus Auguſtinus teſtatur. Præterea Plinius, & Solinus diuulgarunt, in *Lib.16. de*
onualle magna montis Imaui, vel potius Timai, eſſe regionem vocatã Abarimon, *Ciuit. Dei*
quam homines plantis poſt crura auerſis mirandæ velocitatis, & aſſiduè cum Feris *cap.8.*
verſantes colunt. Hi in alio Solo, quàm in proprio minimè ſpirare dicuntur. Qua- *Lib 7. nat.*
propter ad finitimos Principes deferri haudquaquam poſsũt; quorum figura eſt hęc. *hiſt. cap.2*

Homo pedibus auerſis.

Digitized by Google

Demum pili,& pellis poſtremam nobis miniſtrant differentiam:nam Ioannes Mā-
Cap.171. dauilla quandam deſcribit inſulam cuius incolæ; præter palmas, & faciem pilis
frequentibus redundant,& Pigaſeta deline auit homines inſulæ Buthuā piloſos,fe-
In ſumm. ind.Occid. roces,& antropophagos. Deinde,vt miſſos faciamus homines ſylueſtres à Plinio, &
Solino memoratos, in præſentia, quos Petrus Martyr recenſet, meditabimur. Is
igitur poſteritati ſcriptum reliquit homines ſylueſtres in Prouincia Guacaiarina
ſtabulari, qui cryptas inelegantes, & depreſſas habitant fructibus ſylueſtribus vi-
ctitant, & nunquam cum cæteris inſulæ incolis conſuetudinem ineunt; immo com-
prehenſi,& benigne tractati nunquam cicures fieri potuerunt;quare neq. imperium A
Homines ſylueſtres vbi ſint. neq. leges noſcere creduntur. Item in Hybernia inſula Anglorum regi ſubiecta,
infiniti ferè homines ſylueſtres ſunt, qui nullam vnquam conſuetudinem inire cum
habitantibus ſecus mare voluerunt. Portionem pellis hominis ſylueſtris Sarmata
quidam ad Excellentiſſimum Vlyſſem Aldrouandum detulit, quæ adhuc in Muſæo
Illuſtriſſimi Senatus Bononienſis ſeruatur, retulitq. hanc in annulo geſtari ad con-
uulſiones,cum maxima patientis vtilitate.

Hoc ſylueſtre genus hominum Bononiæ primùm viſum eſt, cum Illuſtriſſima
Soranij Marchioniſſa Bononiam ſe conferēs ab Illuſtriſſimo viro Mario Caſalio ho-
norificentiſſimè fuit ſuſcepta: ſecum enim deducebat puellam octo annorum pilo-
ſam filiam illius ſylueſtris hominis ætatis annorum quadraginta in inſulis Cana-
rijs orti,qui non ſolum hanc filiam,ſed aliam natu maiorem annorum duodecim, & B
filium annorum viginnti genuit;horumq. omnium icones exibentur.

Pater annorum quadraginta, & filius annorum viginti toto corpore piloſi.

Puella piloſa annorum duodecim.

Digitized by Google

Deſcriptio puellæ piloſæ.

Erat facies puellæ vnà cum fronte piloſa, præter nares, & labia circa os. Pili frontis lõgiores, & hiſpidiores erant in comparatione ad illos, qui genas tegebant, cum hi tactu eſſent molliores reliqua pars corporis, & potiſſimũ dorſi hiſpida erat, & flauis ſcatens pilis ad lumborum vſq. principium. Gula pectus manus, & brachia pilis erant nudata. Cęteræ corporis partes aſperæ, & cutim auium nondum plumeſcentium æmulabantur. Neq. quis hoc neceſſarium ſibi perſuadere debet, vt totũ corpus generis ſyluestrium hominum pilis ſcatere debeat; ſiquidem (teſte Euſebio Ieſuita) viſi sũt ſyluestres homines tam in Orientali, quàm in Occidentali Plaga, ſiuè in Regione America egredientes ex materna aluo candidi, nitidi, & leues veluti noſtrates infantes. Sin tractu temporis poſtea pili in aliqua corporis parte valdè excreſcant, non tamen dicendum eſt totos hirſutos eſſe debere.

Puella piloſa annorum octo alterius ſoror.

Agere

Digitized by Google

A genere hominum ſylueſtrium nõ ſunt ſegregandi Cinnamij populi,qui ornatu prolixæ barbæ,& pilorum totius corporis in conſpectum veniunt admirandi. Hi à finitimis Barbaris homines ſylueſtres proprio vocabulo indigitantur. Quandoquidem ad vitæ tutelam, numeroſum canum gregem nutriunt, quoniam ab æſtiuo ad hyemale ſolſtitium, innumeri boues indici eorum patriam aſſiduè ingrediuntur. *Populi Cinnamij hirſuti.* Huius rei cauſa adhuc incerta eſt,num huiuſmodi boues alias feras vitantes, vel impulſu hominum acti,vel inopia pabuli ad Cinnaminos confugiant. Itaq. hi populi, examinatis viribus, quæ inſultui talium boum ſufferendo non erant pares futuræ, multitudinem canum alentes ſe tuentur, quibus boues etiam permultos venando capiunt,quorum alios recentes quidem edunt, & alios etiam ſale conditos ad futurũ vſum recondunt. *Canes ad tutelam alit.* Deinde infinita alterius generis animantia canibus comprehenſa edunt. Harum gentium icones nimirum,tam maris,quàm fęminæ exhibemus.

Mas Cinnaminiæ gentis.

Fœmina Cinnaminiæ gentis.

Digitized by Google

Homines colentes Deſerta Libya.

Huc referenda eſſent cętera hominum ſyluestrium genera à Licoſthene enumerata, veluti illæ fęminæ craſſiſſimę iu Oceano Orientali repertæ, collum pręter naturam oblongum habentes, brachia cruribus coniuncta, tibias aſininas, & pedes alterius formæ. Mares fœminis ſimiles deſcribit, ſed multò minores. Item hoc in loco recensēdę eſſent mulieres compertæ in Deſertis Libyę cum mamillis vſq. ad genua promiſſis vſu loquendi carentes, ſed vehementer vociferantes. Aliæ inſuper in alpibus libycis degentes, quibus inſunt crura bouina, facies, & pedes huma-
E ni, cauda vulpina, mammæ caprinæ, & dorſum inſtar cameli tumidum; ſed quoniam Licoſthenes monſtra potius vocum, quam rerum, & prodigioſa figmenta aliquando recitauit: idcirco hæc omnia conſultò miſſa facimus, & ad inuulgandam eorum hominum hirſutorum iconem, noſmet conuertemus, quibus natura inſitum eſt, vt ſerpendo gradiantur: ideoq. ἑρπιςάνθρωποι Græcis, & manugradi Latinis nuncupari poſſent, quorum effigies eſt hæc.

Homo villoſus manugradus.

Præ-

Lib. 31. cap. 11.

Glacies inſtar tutelarum armorum.

Prædictis addi poſſunt Cynomulgi, ſiuè Cynocephali pariter hirſuti, quorum capita, & ora belluas magis, quam homines eſſe demonſtrant. Hi ſecundum Licoſthenem, corpus humanum habent eleganter formatum, excepto capite rictum caninum æmulante, nec non Æthiopiam Aquilonarem colunt. Inſuper apud Vincentium in ſpeculo hiſtorico, hæc natio regiones Tartarorum abſq. metu peruagatur: nam, hyeme aſperrima, in aquis ſe mergit, deinde illicò in puluere volutatur, donec puluis admixtus aquæ congeletur, idq. pluries repetitur, donec craſſities glaciei, armorum, & ſagittarum ictibus reluctari poſſit. Quo facto aduerſus Tartaros hæc natio magno impetu fertur, nam tunc ſagittæ ab Aduerſarijs in eos vibratæ retrò redeunt, paritérq. alijs armis nullo modo lædi poſſunt. Quocirca Cynocephali illeſi in ſul-

Cynocephali effiges.

tum

tum in Tartaros facientes mordicus vulnerando multos interimunt: Item Marcus Polus hanc Nationem rictus caninos habentem in inſula Angaman verſari & ab ijſdem aduenas coerceri, & deuorari aſſeuerauit. Verùm hæc cenſemus eſſe vana & veritatem multis eſſe dehoneſtatam nugamentis. Sunt quidem Cynocephali Simiorum aſtutiſſimorum Nationes, qui humanam mentem ferè ſimulant, & de quibus in hiſtoria quadrupedum digitatorum fuſiùs actum fuit. Non negamus poſtea fuiſſe, & eſſe poſſe homines rictus caninos imitantes, ſed hi inter monſtra recenſendi eſſe videntur. Non pigebit tamen in gratiam lectoris figuram Cynocephali putari oſtendere.

Lib. 3. relat. ind.

Cynocephali qui ſint.

In ſerie hominum ſylueſtrium à multis meritò collocantur Satyri, Tritones, Nymphæ, Nereides, & Syrenes; proptera operæ pretium erit hoc in loco ſigillatim de

Satyri figura.

cunctis

Lib.5.c.8. *Lib.7.c.2.* cunctis ſermonem habere. Circa Satyros ita vocatos à nomine σάθη membrum virile ſignificante, quia ſemper in libidinem ſint proni, primùm Antiquitatis opinionem in medium proferemus. Plinius multis in locis teſtatur, in montibus Indorum Subſolanis regionem eſſe Cartadulorum nominatam, vbi Satyri nempè homines cornuti, villoſi, & perniciſſimi viuunt, humana effigie, pedibus caprinis, nihil habentes moris humani, & gaudentes ſyluarum latebris: ideoq. propter velocitatem, niſi fortè ægri vel ſenes, comprehendi nequeunt. Addit Pomponius Mela hos homines eſſe ſemiferos, qui, præter figuram nihil humani poſſident, & alibi promulgauit vltra Atlantem Mauritaniæ montem noctu perſepè viſa lumina, & crepitus cymbalorum, & fiſtularum cãtus auditos, nec die repertum quemquam: idcirco pro conſtãti habitum, hos eſſe Faunos & Satyros. Vnde Antiquitas huiuſcemodi monſtra pro

Satyri vbi viſi.

Satyri figura altera cum tuba.

ſemi-

Satyri altera ſpecies.

Digitized by Google

ſemideis, vel pro Dijs ſyluestribus coluit;deinde Satyros,faunos,& ſyluanos Deos
Semidei qui habiti.
ſyluarum,& nemorum,Panos agrorum vocitauit. Poetæ tamen hæc nomina ſæpiſ-
ſimè conſundunt ; de his Ouidius ſic cecinit.
lib. 1.met.

Sunt mihi ſemidei, ſunt ruſtica numina Fauni,
Et Nymphæ, Satyriquè, & monticolæ Syluani.

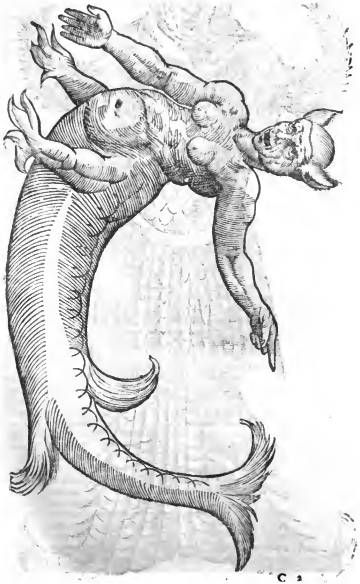
Quapropter iuſtis de cauſis poſſumus aſſeuerare, priſcis temporibus Diabolum
omnibus modis ſtuduiſſe hominem deducere,in varias ſe transfigurantem effigies,
ſed noſtro ſæculo poſteaquàm Deus Omnipotens immenſam pietatem nobis eſt
largitus,mittens filium ſuum vnigenitum,vt ſanguine ſuo humanum genus redime-
ret, tunc omnes maligni ſpiritus euanuerunt. Nos tamen iuuat in præſentia duas A
Satyrorum icones publicare,quarũ altera cum tuba,altera, ſine tuba fuit delineata.

Cæterum maior nos premit difficultas;quandoquidem Conſtantino regnante,vt
referunt Hiſtorici,homo villoſus ex Satyrorum genere perductus fuit Alexandriã,
eiuſq. cadauer ſale conditum Antiochiam miſſum, vt à Cæſare videretur. Præte-
rea Albertus Magnus,& ipſe promulgauit in ſyluis Saxoniæ verſus Datiam, paulò
ante illa tempora, conprehenſa fuiſſe monſtra piloſa humanam referentia formam ;
horum fœmina canum morſibus, & venatorum telis ſaucia interijt, mas verò eicur
factus bipes incedere didicit ; quamobrem hæc animantia ad familiam Satyrorum
reducenda eſſe iure optimo cenſuit,quoniam ſalaciſſima libidine in dies vrebantur.
His addamus quòd Diuus Antonius in Eremo monſtrum huius generis Deſertum
peruagans aliquando obſeruauit. Immò Iſaias Propheta quando piloſos Babylo- B
niam habitaturos nominauit, docti expoſitores hos eſſe Satyros voluerunt. Qua-
propter ad ſuperandam hanc difficultatem, aliam Satyri ſpeciem eleganter deli-
neatam lectori offeremus, vt illa diligenter examinata,videat num doctrinæ Ptolo-
mei ſit conformis, qui inſulas Satyrorum Indiæ adiacentes tres eſſe pronunciauit,
& incolas caudis eſſe præditos quales Satyris pictores attribuunt:hinc huiuſcemodi
inſulæ Satyrides fuerunt appellatæ. Num verò hæc animalia ad genus humanum,
vel brutorum referenda ſint,id optime nos docuit D. Auguſtinus,dum ſcripſit inue-
ſtigandum eſſe an aliquod veſtigium rationis in his inueniatur,quia tunc genus hu-
manum hæc animalia complecteretur,ſinſecus in genere brutorum sũt collocanda.

His ſic conſtitutis iam ad Nereides, ſeu Nymphas, & Satyros marinos nimirum
Satyri marini qui.
Tritones animum appellemus. In primis aliqui ſapientes viri in hanc venerunt
ſententiam Satyros marinos, ſeu Tritones, ſiue homines marinos nullibi reperiri. C
Sed ſolum viſos homines natandi peritiſſimos,veluti Ichthyophagos,qui pro eſca pi
ſcibus tantummodo vtuntur. Siquidèm olim natandi peritia ita probabatur,& ma-
gni fiebat,vt factus ſit prouerbio locus in hominem ignauum. *Nequè natare nequè
litteras didicit.* Ex altera parte homines vel Satyros marinos in pelago degere,au-
Lib 3. Gen. dier. cap. 8.
thores eruditi liberè aſtruunt. Tradit primùm Alexander ab Alexandro Tritonem
repertum in littore,qui identidem mulieres accedentes coercebat, ſed tandem per
inſidias captus,& cibaria oblata reſpuens interijt. Inſuper Ludouicus Viues ſcrip-
tum reliquit hominem marinum apud Batauos deprehenſum,qui mutus per bienniũ
lib. 2. de ver. fid. Chriſt.
fuit detentus,ſed iam incipiebat loqui, quando bis peſtilentia ictus ad mare fuit re-
miſſus. In Luſitania quoq marinus homo eſt viſus,qui concham inflans reſonabat.
Et Aelianus Satyros marinos in piſcem deſinẽtes circa Taprobanam verſantes me- D
morat. In volumine rerum Romanarum legitur,quòd Menas Aegypti Præfectus
Mauritio Imperatori hæc ſcripſit. Cum ego multis aſſociatus viris, Oriente Sole,
per locum Aegypti Delta,nominatum,deambulantem, animalia humanæ formæ ap-
paruerunt in flumine, membris ſuperioribus vſq. ad lumbos nudatis,reliquis parti-
bus aqua coopertis,quorum alterum mas,& barbatum,alterum verò imberbe,& fæ-
Monſtra Niliac. quæ.
mina videbatur : hæc apud Pareum eleganter delineata ſub nomine monſtrorum
Niliacorum conſpici poſſunt; Gillius quoq. narrat, dum verſaretur Venetijs, ſeà
Dalmatis quibuſdam ſpectatæ fidei viris intellexiſſe,ſecus oppidum Dalmatiæ,Spa-
latum nuncupatum,quandoq. apparuiſſe marinum hominem,qui cunctis ſpectanti-
bus ſummum terrorem incutiebat, & ab alijs, qui circa mare rubrum per longum
Homines marini.
temporis ſpatium verſati ſunt,illic marinos homines ſæpè capi ſolere,ex quorum du-
riſſimis pellibus calcei tam robuſti fabrefiunt,vt ad quindecim annos durent. Pre-

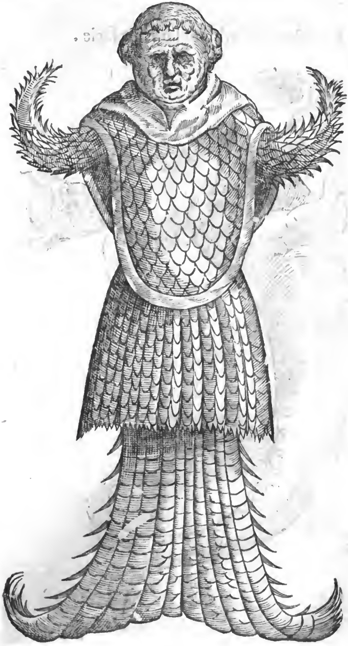
ter-

Monſtrum Marinum humana facie.

Digitized by Google

 Monſtrum Marinum effigie Monachi.

Digitized by Google

terquamquòd Pauſanias in Bœoticis, Tritonem deſcribit in templo Bacchi ſeruatū
Tanagre,& Plinius quoq. horum meminit:non igitur quod de Tritonibus,& Nerei-
dibus,iam vſque à Priſcis temporibus in hominū ſermonem venit,vanum eſſe con-
ſtat, & potiſſimùm cum anno vigeſimo tertio ſupra ſeſquimilleſimum repertum di-
catur Romæ marinum monſtrum in maiore ripa hominiſorme vſq. ad vmbelicum,
deinceps piſcis,cauda bifida,& repanda in ſpeciem ſemilunæ,veluti Apollonius Tri- *Li.4.Argon.*
tones deſcripſit,cuius figuram hic damus. Huius ſimilem imaginem recenſet Geſ-
nerus,eamq. à pictore, qui viuum viderat monſtrum, accepiſſe prodit, frons huius
cornibus aſpera,auribus prominentibus,brachijs ferè humanis,cętera piſcis. Cap-
E tum eſt in mari Illyrico,dum ab aquis in litus,puſionem illic verſantem abrepturum *Monſtrum*
emerſiſſet; nam coniectis in id à piſcatoribus obſeruantibus ſaxis, monſtrum læſum *marinum*
paulò poſt in litus,vnde aufugerat,reuerſum exſpirauit.In maiorem aſſertorum con- *ſaxis neca-*
firmationem Rondeletius, & Bellonius ſcribunt captum fuiſſe in Noruegia apud *tum.*
Diezunt appellatos populos, iuxta oppidum Den Elepoch, monſtrum marinum *In li.de nat.*
monachi effigie,cuius delineamenta ſuperior oſtendit figura. Tres tamendies vi- *Aquat.*
xiſſe aiunt, & nullam vocem edidiſſe preterquàm ſuſpiria quædam ſūmum referen- *Monſtrum*
tia mœrorem. Hinc veritati conſonum eſſe nouimus,quod à veteranis piſcatoribus *effigie Mo-*
intelleximus, nimirum cum mare vicinum eſt ad patiendas tempeſtates, ſe ex alto *nachi.*
humanos gemitus exaudiuiſſe. His tanquam coronidem addamus, quod de piſce
epiſcopo recitauit Rondeletius; ſcilicet anno milleſimo quingenteſimo trigeſimo *In lib. de*
F primo propè Poloniam comprehenſum in mari monſtrum mitram, & reliqua epiſ- *nat. Aquat.*
copi indumenta referens, regiq. Poloniæ oblatum. Quamobrem de his monſtris *cap.5.*
Bouſſuetus eleganter ſic cecinit. *In epigr. de nat. Aquat.*

Si tales partus edunt vada cærula Nerei,
Non eſt quod tellus efferat ipſa ſuos.
Frons hominem præfert, in piſcem deſinit aluus,
Quid tam dic ſodes diſſimile eſſe poteſt?

Denuò id elegantius ſic exprimit.

Si talem fœtum mare glaucum protulit vnquam,
Semihominemq. ferum ſemiferumq. hominem,
Et veniunt miranda nimis portenta ſubinde,
Quid mirum Tellus ſi quoq. plura ferat?

G Itaq. Tritones denominantur vel à voce Τριτω apud Aeolos ſignificante τὴν κε-
φαλὴν, quoniam capite tantùm humanam referant formam: vel potius à nomine
τρίαινα Tridentem ideſt inſtrumentum piſcatorum indicante quo maiores piſces
figuntur: vnde tridens poſtea veluti inſigne Neptuno maris, & piſcatorum numini
à Poetis aſſignatur.

Hiſtoria monſtrorum marinorum ad cognitionem Nereidum Nympharum, & Si-
renum aditum nobis patefecit; ideoq. de his nonnihil in præſentia neceſſario dicē-
dum eſſe cenſuimus; quandoquidem veluti monſtra marina maſcula indigitantur
Tritones,vt ſuperius fuit exaratum,pariter mōſtra fęminea Nereides à Nereo Occa- *Nereides.*
ni Numine putato,Nymphæ,quaſi Lymphę (Priſci enim aquam non Lympham,ſed *Nymphæ,&*
nympham vocabant;hinc Nympheum lauacrū, & Nymphea planta aquis gaudens) *Syrenes,*
H & Sirenes tandem denominantur, quia aqua currendo muſicos quoſdam ſonos ef- *quę.*
ficiat, quales à Syrenibus edi credebantur. Itaq nationem Nereidum Nympha-
rum,& Syrenum eſſe,hiſtoria nuper allata nobis perſuadet.Præterquamquòd Gal-
liarum legatus nunciauit Cæſari Auguſto,ea forma,qua pinguntur Nereides,inuē-
ras fuiſſe. Et Franciſcus Maſſarius Venetus in commentarijs ad nonum librum
Plinij,eas in nauigationibus fuiſſe viſas recitat. Immò recenter in Phriſia captū
eſt monſtrum marinum virgo ore, & pube tenus,infernè piſcis. Iſaias prædixit Sy-
renes futuras vbi antea fuerant delubra voluptatum. Chaldeus intelligit. Dra-
cones veluti etiam in hiſtoria Serpentum ſignificauimus. Diuus Hieronymus expo-
nit Dęmones,vel Dracones magnos,& criſta inſignes. At ſcholiaſtes Græcus Iſaię *Quedā vo-*
voluit Sirenes vocari, quæ inter volatilia emittunt vocem querulam, quare ab hoc *latilia Sire-*
authore colligendum eſt Syrenes inter volatilia, non autem aquatilia collocandas *nes nuncu-*
eſſe. Pariter Latinus interpres his alas addere videtur: propterea hoc animal non *pata.*

erit forte abſimile illis in nouo orbe repertis, de quibus Petrus Martyr fuſius egit,
dum ſcripſit eſſe regionem nomine Camaram, vbi memoria viuentium eſt proditū,
maximam ventorum, & turbinum vim fuiſſe exortam, quæ obuias quaſcunq. arbo-
res euellebat, atq. eadem violentia deportatas eſſe in regionem duas volucres de-
cantatis Harpyis ſimillimas vultu virgineo, & tantæ molis, vt nullius arboris ramus
Sirenes in parte inferiori aues. poſſet accedentes ſuſtinere, quæ viatorem vnguibus depræhenſum ad excelſa mon
rium culmina vorandum deferebant. Itaq. ex his quodammodo intelligendum eſt
Sirenas inferiori parte aues eſſe, & in ſuperiori, forma humana præditas. Conſpi-
rant in hoc multi Authores, & Poetæ dum illis aſſignant corpus virgineum vmbe-
lico tenus, & deinceps gallinaceos pedes. Amplius certamen Sirenum cum Muſis, A
quod Pauſanias in Bæoticis explicauit, aliquam naturam auis in Sirenibus indicare
videtur, dum pronunciauit ab euulſis earum pennis ſerta ſibi muſas in æternum mo-
numentum contexiſſe. His igitur ſic ſe habentibus, peccatum Pictorum eſt Sire-
nas aquatiles pingi. Sed mille fabulis hiſtoria Sirenum veluti Gryphum, & Har-
pyarum corrupta eſt. Demùm ad calcem differentiæ hominum ſylueſtrium, & ſe-
Centauri qui. miferorum, Centauri anticam partem humanam, & poſticam equinam habentes à
nonnullis reponuntur, quorum originem alij aliter tradunt. Seruius in Commen-
tarijs ad ſextum Æneidos, Centaurum Ixionis, Nubiſq. filium eſſe ſcribit: namquè
amata Iuno, cum de ſtupro ab Ixione interpellaretur, ex mente Iouis, nubem in
ſui formam amanti obtulit, vnde ſic natus Centaurus eſſe perhibetur. Pindarus au-
Centauri origo. tem Centaurum quidem ex Ixione, & nube genitum concedit, ſed hunc Centaurum B
hominem fuiſſe indicat ſic nominatum, quia ſe cum equabus Magneſijs, ſub monte
Pelio, comiſcuiſſet, & ſobolem vtriq. parenti ſimilem fuiſſe editam. Huic opinioni
videtur fauere Plinius, qui libro ſeptimo naturalis hiſtoriæ hæc habet. *Claudius
Cæſar ſcribit Hippocentaurum in Teſſalia natum eodem die interijſſe, & nos principatu
eius allatum illi ex Aegypto in melle vidimus.* Hæcq. opinio magis ſtabilitur, quoniā
poſt diſperſionem gentium è diluuio, laſciuiente per omne nefas libidine, licentia
In lib. inſcripto, an brutis ratio inſit. cupiditatum aliqua generauit monſtra. Idcirco Plutarchus videtur exiſtimaſſe,
Centauros, Minotauros, & ſimilia monſtra ex promiſcuis hominum, & brutorum con-
greſſibus produci poſſe. Præterea in mirabilibus Phlegontis Traliani memoratur
Hippocentaurus, qui carnibus veſcebatur, & captus, mutato aere, interijt. Apud
Hippocentaurus. Authores leguntur etiam Onocentauri partem anticam humanam, & poſticam aſi-
ninam repræſentantes: nā ſeptuaginta interpretes apud Iſaiam, onocentauros Baby- C
Onocentaurus. loniam deſertam habitaturos referunt: licèt vulgaris interpres exponat vlulas. Ad
ſtabiliendam opinionem, addimus D. Antonio Paulum primum Eremitam per De-
ſertum quæritanti Centaurum veniſſe obuium, veluti Diuus Hieronymus in vita
Diui Pauli primi eremitæ exarauit. Præterquamquòd Licoſthenes diuulgault, in
Cētauri vbi regionibus magni quondam Tamberlani repertos eſſe Centauros talis formæ, vt
ſuperior pars humanā referret, cum duobus brachijs inſtar bufonis. & cætera equū.
Deinde idem author exhibet aliam iconem, quam hic damus, vt lector diligenter me
ditetur, num tale animal in rerum natura eſſe poſſit.

Hactenus partem affirmatiuam in campum adduximus nunc pars negatiua exa-
minanda eſt. Primitus ijdem poetę qui multis in locis Centauros approbarunt,
tandem nugamenta eſſe atteſtati ſunt. Ouidius enim libro quarto Triſtium ſic D
canit.

Elegia. 7.

Quod precor eſſe liquet: credam prius ora Meduſæ
Gorgonis anguineis cincta fuiſſe comis.

Et paulo poſt.

Quadrupedesq. homines cum pectore pectora iunctos,
Tergeminumq. virum tergeminumq. canem.

Item Lucretius Centauros commentitia prædicat monſtra his verſibus.

Lib 4.

Sed neq. Centauri fuerunt, nec tempore in vllo
Eſſe queunt, duplici natura, & corpore bino.

Lib. 2. Phyſic. Idem videtur placuiſſe Virgilio quando in foribus inferorum Centauros collo-
cauit, quaſi quæ contra naturam creantur, citò pereant. His addenda eſt doctrina
Ariſtotelis, quæ talia non admittit. Scribit enim; quemadmodum non inuenitur

planta

Icon Centauri ex Licoſthene.

Digitized by Google

planta ex olea, & vite conflata, quæ vinum, & oleum producat : pariter animal ex homine, & tauro integratum non inuenitur. Hæc ſententia alio eiuſdẽ Philoſophi *Lib. 8. cap. 28.* aſſerto roboratur : ſiquidem in hiſtorijs animalium docuit animãtia diuerſi generis congredientia non generare, niſi ferendi vteri tempora eadem fuerint, & magnitudines corporum non valdè diſcrepauerint. Galenus quoq. validis argumentis ab- *Li. 3. de vſu part. cap. 1.* ſurdam Centaurorum procreationem eſſe demonſtrat; ſubſtantiam enim hominis, & equi permiſceri minimè poſſe arbitratur. Eamdem fouet ſententiam Iuſtinianus

HIPPOPOS.

in

in ſuis inſtitutionibus quando inquit. *Si quis rem, quæ in rerum natura non eſt, aut eſſe non poteſt, fuerit ſtipulatus, veluti Titium mortuum, quem viuere credebat, aut Hippocentaurum, qui eſſe non poteſt; inutilis erit ſtipulatio*. Hanc amplectitur opinionem Marcus Tulius Cicero, in Tuſculanis quęſtionibus, dum Centauros nunquam fuiſſe liberius aſtruit. *Sub tit. de inutil. ſtipul.*

Quando igitur narratum fuit Centauros in Theſſalia habitaſſe, & tales à Lapythis fuiſſe creditos; ſciendum eſt ex ſeruio in commentarijs ad Virgilium rem ſic ſe habere, quoniam primùm in Pelethronio Theſſalię oppido equorum domandorum *Lib. 1.*

Centauri alia ſpecies.

reper-

repertus eſt vſus: etenim cum quidam Rex Theſſalus ſuis ſatellitibus imperaſſet;
vt ad boues agitatos œſtro reuocandos ſe conferrent, illicò ad id præſtandum eu-
currerunt, ſed curſus illis cum nõ ſufficeret, aſcenderunt equos, quorum mira velo-
citate boues ſecuti, & aſſecuti, eos ſtimulis ad tecta reuocarunt. Propterea ſatellites
viſi vel quando tanta ferebantur velocitate, vel quando eorum equi capitibus in-
clinatis circa flumen Peneon potarent, locum fabulæ dederunt, vt Centauri eſſe cre-
Centauri derentur. Dicti enim fuerunt Centauri ἀπὸ τοῦ κεντεῖν τοὺς ταύρους, quia ſtimulis bo-
Etymologia. ues agitauerint, & quamuis Diuo Antonio per ſolitudinem vaganti Centaurus
obuius veniſſe perhibeatur; nihilominus ex doctrina D. Hieronymi in eiuſdem Vita
colligimus, hunc fuiſſe cacodæmonem, qui ſimili forma ſanctum ludificare voluit, & A
potiſſimum cum D. Chryſoſtomus ad caput tertium epiſtolæ ad Coloſſenſes, Hip-
pocentauros fictitia fuiſſe monſtra tradiderit.

Si centauri à parte poſteriori equina eſſent denominandi, proculdubio homines
verſantes in inſulis, tridui nauigatione diſtantibus à litore Scytharum, propriè Cen-
tauri eſſent appellandi, quia pedibus equinis præditi, ideoq. Hippopodes nuncup-
ati eſſe feruntur, quemadmodum in ſuperiori figura apparet.

Quamuis alij ſcripſerint eos cruribus aſininis eſſe refertos, & onoſcelos nuncu-
patos; quoniam ὀνόσκελος crura habens aſinina exponitur. Hinc ὀνόσκελοι Dæmo-
Lib. 2. lect. num genus ab aſininis cruribus dictum, vt voluit Rhodiginus: Neq. à ſerie Centau-
antiq. cap. 6 torum, vt noſtra fert opinio, ſegregandi eſſent animantes, vno tantùm crure equi-
In Append. no, altero humano integrati (ſi tamen dantur) de quibus Licoſthenes hæc recitat. B
Chronic. A Luſitanis nauigantibus in medio itinere ad Calecuthum, vbi potiſſimum Cyno-
ſura videri non poteſt, reperti ſunt in quadam inſula, homines duobus brachijs, &
manibus in dextro latere muniti; auribus aſininis, faciè humana, copioſis circa pu-
denda pilis, dextro crure equino, altero humano, vt ſuperior oſtendit figura. Hi
inſtar Ceruorum currunt, crudeles, & amentes ſunt; eorum fęminæ ſimiles, auribus
tamen minoribus, & bis ſingulis annis parere perhibentur; niſi ab omni veritatis
tramite recedentia Licoſthenes ſcriptis mandauerit, quemadmodum arbitramur.

Penultima differentia à magnitudine, & paruitate ſtaturæ humanæ nobis ſe ſe of-
fert, quæ Gigantes, & Pygmæos complectitur; quod animaduertens quidam poeta
ſic canebat.

Monſtra, Gigas, Nanuſq. duo contraria formis,
Vir, Gigas, immanis, Nanus inanis homo. C

Cum igitur nonnulli in animo hanc opinionem immotam habeant, Gigantes nun-
quam fuiſſe, apud nos hanc eſſe falſam decretum eſt; Itaq. quamuis multi Veterum
arbitrati ſint neminem creſcẽdo poſſe longitudinem ſeptem pedum excedere, quia
hanc Herculis altitudinem fuiſſe atteſtantur: nihilominus quemdam nomine Gab-
barum ex Arabia aduectum ad altitudinem nouem pedum, & totidem vnciarum
In Polybiſt. excreuiſſe Plinius retulit. Id confirmatur à Solino ſcribente Æthiopes Syrbotas
cap. 32. creſcere ad pedes duodecim, & alibi quoſdam Indiæ populos adeo grandes, vt fa-
cillimè elephantos aſcendant. Oniſicritus in locis Indiæ, vbi vmbræ non ſunt, ſtatu-
Capp. 5. ram hominum quinum cubitorum, & duorum palmorum eſſe ſtatuit. Cęterùm Olaus
Magnus tales homines in partibus etiam Aquilonaribus collocat, & præcipuè in
Li. 5. cap. 2. Regno Helſingorum, qui Regi Suecorum parent; memorat Gigantem fuiſſe altitu- D
dine nouem cubitorum, quem duodecim Athletæ contubernales proceræ ſtaturæ
comitabantur. Immò viuentium memoria prædictis fuiſſe ſimiles in Prouincijs
Suetiæ, & Gothię narrat, tanta fortitudine firmatos, vt equum, vel bouem ad plura.
Stadia facilè baiularent, & obuium equitem armatum mira agilitate in terram deij-
cerent, quapropter Virgilius ad rem de Turno canens ſic inquit.

Lib. 12. Ae- *Saxum antiquum ingens campo qui fortè iacebat*
neid. *Limes agro poſitus, litem vt diſcerneret aruis,*
Vix illum lecti bis ſex ceruice ſubirent,
Qualia nunc hominum producit corpora tellus.
Ille manu raptum valida torquebat in hoſtem.

Quo circa ex motione immanis ſaxi magitudinem, & robur huius viri arguimus;
Quid dicendum erit de Mauritio Imperatore, qui ex Plinio pro annulo, dextroche-
rio.

rio vxoris nempe brachiali ornamento vtebatur? immò auget admirationem quā- *Statura*
do diuulgat, quòd, indictis apud Auguſtam comitijs, Maximiliano Cęſari vir pro- *Mauritij*
digioſæ vaſtitatis fuit oblatus, qui vnica vice ouem ſiue aſſam, ſiue elixam, fame ta- *Imperatoris*
men inexpleta, deuorabat. Pigafeta vir integerrimæ fidei Gigantem apud Canni-
bales Armeniæ conſpicatus eſt. Et Hollandi mare ſulcantes Magelanicum, in inſu-
lam ab hominibus ſtaturæ nouem pedum habitatam inciderunt. Item Americus
Veſputius, qui incognitas orbis regiones penetrauit, inſulam Gigātum hodie quoq.
ſic appellatam inuenit, ſed magis recens eſt, quod narrat Melchior Nugnez Ieſuita *Gigantes in*
ſuis litteris, quibus res Sinarum complexus eſt. Tradit enim in vrbe regia Paquin *Regno Sina-*
E nuncupatą, cuſtodes portarum eſſe Gigantes proceritaris, nempe quindecim pedū, *rum.*
& Rex Sinarum quingentos huius generis homines, amplo eis perſoluto ſtipendio
ad ſuam tutelam conducit.

Hic damus icones Gigantum nouem vel decem pedum, habitantium in quadam
regione Americę, qui Patagones nuncupantur, & varijs coloribus ex herbis quibuſ- *Patagones.*
dam expreſſis facies ſuas pingunt: ſic enim in tabula Americæ à Cornelio Iudæo
delineantur: Horum fortè meminit Ioannes Laurentius Anania, quando hęc retulit. *Tract. 4.*
Populi Patagones Gigantea ſtatura vndecim palmos alti fuerunt inuenti à Fernando Ma- *Coſmogra-*
galiane Luſitano: hi in animantibus Mulis ſimilibus, in varia loca equitant, & ex horum *phus.*
pellibus quaſdam veſtes inconcinnas parant; & arcubus delectantur. Deniquè horum Iu-
niores coloribus primùm crines, deinceps totum corpus inficiunt, vt coram alijs eleganti
forma conſpicui euadant.

Gigantes Americæ.

Neque

Digitized by Google

Neque recenſebimus mulieres ſelenitides quæ contra naturam aliarum, oua pariunt; vnde naſcentes homines ad Giganteam excreſcunt ſtaturam, vt, referente Lycoſthene, Rauiſius Textor aſtruit.

Icon mulieris Selenetidis.

Cap.6. Nam memoria Gigantum ſacra non caret pagina, nam legitur in Geneſi. *Gigantes erant ſuper terram in diebus illis*. Item alibi hæc habentur. *Numer. cap.15.* *Vidimus monſtra quadam filiorum Enach de genere Giganteo, quibus comparati quaſi locuſtæ videbamur*. Præterea nònne Goliath Gigas fuit, quem Dauid funda in terram deijciens interfecit? Inſuper Rabba, ſeu Rabbath filiorum Amon vrbs ſic appellata fuit ob magnitudinem, & tandem Philadelphia regia, & metropolis terræ Amonitarum, in qua olim

Lectus Gigantis qualis. habitauerunt Gigantes, quos filij Lot interemerunt. Vrbs hæc erat ſedes Regis Amonitarum; vnde poſtea dicta Amoniris. Hanc expugnauit Og Rex Baſſan gigas; vbi monſtrabatur eius lectus ferreus longitudinis nouem, & latitudinis quatuor cubitorum. Demum Dauid ipſam deſtruxit, & populum trucidauit. Poſtmodùm D
à Philadelpho Aegypti Rege vrbs & tota regio ſubiugata, & Philadelphia vocitata eſt, quod nomen adhuc retinet. Habuit temporibus Chriſtianorum metropolitanũ Antiſtitem, cui duodecim epiſcopi parebant.

Ad hanc ſtabiliendam opinionem, oſſa humana molis immenſæ varijs temporibus

In Chronicis. inuenta, homines Giganteæ ſtaturæ olim vixiſſe teſtificantur. Narrat enim Sigiſbertus in littore Vricenſi penès Africam, dentem Giganteum tam ingentem fuiſſe inuentum, vt conciſus ad figuram noſtrorum proculdubio dentes centum produxiſſet. Petrus Simon eſt author, in expeditione Aluarez ad nouas terras, inuentos eſſe Gigantes, & ex eodem, cum villa quędam Societatis Ieſu ædificaretur, quatuor à Mexico Leucis, oſſa Gigantum inter cæmenta reperta fuiſſe, & dentem molarem magnitudinis humanæ manus in pugnum contractæ ęqualem; quem magnitudinem, dentes hic picti arguunt numero 3. & 4.

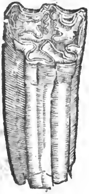
Dentes

Dentes Gigantei.

1

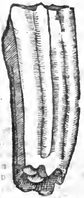
3

2

4

Digitized by Google

Lib.1.cap.6. Præter dentes, Rex Galliarum Carolus ſeptimus authore ſu lgoſio, in parte montoſa Galliæ Narbonenſis iuxta Valentiam obſeruauit cadauer cuius dimenſio pedes triginta implebat. Immò cadauer Orionis cubitorum ſex ſupra quadraginta *In offic. tom. 2.* in Cretæ quodam abrupto monte repertum fuiſſe prodit Textor. Amplius corpus Palantis anno Domini milleſimo trigeſimo nono (teſte Vincentio) Romę inuen- *In lib.25. ſpec.hiſt.cap. 34.* tum eſt, cuius altitudo muros Vrbis æquabat. Præter hæc, ex eodem authore Diuus Maclouius Epiſcopus Britanus, qui propagandæ chriſtianæ fidei gratia, inſulas *Lib.21.cap. 97.* petijt fortunatas, Gigantis corpus tumulatum conſpicatus, & admiratus, iuſſit ſupra leges naturę ad vitam reuocari, qui gigas poſtea Sanctum multa alterius ſęculi edo- A *Gigas ad vitã reuocatus.* cuit, & Sacro Baptiſmatis fonte luſtratus diutinam vitam traduxit. Narrant quoq. apud Paulum Tertium Pontificem Maximũ oſſa quædam humana monſtroſæ magnitudinis fuiſſe, & hodie Venetijs, in templo Cruciferorum aſſeruatur os fæmoris Diui Chriſtophori, licet aliqua ex parte comminutum, tantæ magnitudinis, vt eorum, quæ de huius viri proceritate leguntur, fides viſu aſtrui poſſit. Quid plura? *Os femoris Sancti Chriſtophori vbi.* Hic Bononiæ in Ecclesia parochiali Sancti Laurentij Porteſterij ſepultum eſt Gigantis cadauer. Nam Carolus quintus Imperator, cum Bononiam à Summo Põtifice Clemente ſeptimo diadema Imperij accepturus perueniſſet, ſeruum à pedibus habuit viſendæ magnitudinis; proceritatem tamen ſeptem pedum non excedebat. Hic lethali febre exanimatus in prędicto templo fuit tumulatus cum epitaphio huius tenoris, quod hominis ſtaturam nomen cognomen, & patriam indicat.

HVNC SEPTEM PEDVM LONGITVDINIS GIGANTEM B
ANTONIVM POPVLIER
NON FABVLA SED FLANDRIA DEDIT
NON ADVERSVS SYDERA SED ADVERSVS CAROLI QVINTI
HOSTES MILITEM
NON FVLMINE, SED FEBRE PERCVLSVM
NON SVB MONTIBVS SED HIC SEPVLTVM
ANNO DOMINICÆ SALVTIS MD.XXX.

Quod hactenus de procera hominum ſtatura fuit exaratum, de mulieribus etiam *Mulieres Giganteæ.* proceris intelligendum eſt. Quandoquidem Author libri de natura rerum memorat mulierem inſignis ſtaturæ in occiduis regionibus repertam. Legimus quoq. anterioribus ſeculis, ſub Iuſtino Thrace, mulierem quandam è Cilicia fuiſſe aduectam immenſæ molis; nam ſupra quoſcumq. proceros homines integrum cubitum emine- C *Lib.15.de ciuit. Dei cap. 23.* bat. Meminit tandem Diuus Auguſtinus mulieris Giganteæ quæ maxima omnium admiratione Romæ viſa fuit, antequam Vrbs excidijs Gothorum peteretur.

Hominum proceritati ſuccedit ſtaturæ breuitas, quæ differẽtia Pygmæos, & Nanos, nempe homunciones, & Pumiliones complectitur. Quare huc reſpiciens Mantuanus canebat:

Inter Pygmæos non pudet eſſe breuem.

Pygmei qui Πυγμαῖοι dicuntur homines πύγμην menſuram æquantes: πυγμὴ enim menſura eſt continens ſpatium à cubito vſq. ad digitos clauſos. Item Nani vocantur humiles corpore homines, & pumiliones: ſiquidem νανὸς deducitur παρὰ τὸ νὴ priuatiua, & ἄνω augeo, cum huiuſcemodi homunciones non augeantur, neq. creſcant. Cæterùm de vita Pygmeorum, veluti & Gigãtum, inter probatos authores ſententijs va- D *Lib.8. de hiſt. Anim.cap. 12.* riatur. Ariſtoteles in primis Pygmeos concedit, cuius teſtificatio ad aliquam fidem comparandam deberet ſufficere: cum ſummus rerum naturalium fuerit indagator. *Lib.4 hiſt. nat.cap.11.* Plinius Pygmeos in Thracia verſari pronunciat: conſtat etiam in hac regione plurimos eſſe Grues, quæ Strimoniæ à Strimone Thraciæ fluuio denominantur, quibus *Lib.3.cap.4.* cum Pygmei certamen inire dicuntur. Pomponius Mella Arabiam interiorem olim Pygmeos coluiſſe prodit. Immò Philoſtratus, cum multa hominum monſtra ex Apollonio fabuloſa eſſe tradiderit, Pygmeos tamen excipit, quorum nationem *Lib.2.de Gente Septentr.* minimè vanam eſſe ſcribit. Olaús Magnus Pygmeos eſſe aſtruit. Inter recentiores Iouius Pygmeorum fidem facit, dum in legatione Moſcouitica vltra Iaponem Pygmeos collocat. Nunc quoq. in Tartaria plurimos Nanos eſſe Luſitani diuulgarunt. Gemma Friſius narrat Cymbam Pygmeorum viſam in Septentrione vi tempeſtatum appulſam ad regnum Noruegiæ. Odoricus de rebus indicis, Pygmeos

trium

Digitized by Google

trium cubitorum à ſe conſpectos refert, qui anno quinto generant, & octauo ſeneſ-
cunt. Puſillum quoq. genus hominum in quadam inſula Orientis, quæ tota eſt au-
rifodina, inuenitur, quos veros eſſe Pygmeos, Argenſola liberè aſſeuerat. Neq.
diuerſitas locorum ab hiſce pumilionibus habitatorum vanitatem hiſtoriæ parere
debet: quandoquidem hac eadem ducti ratione nationem Gigantum fabuloſam
fuiſſe arguere poſſemus.

Præterquamquòd omni ferè ætate, huiuſmodi homunciones viſi ſunt. Marcus *Pygmeum quis habuerit.*
Antonius Siſyphum pumilionem intra bipedalem menſuram, ingenioq. viuacem
habuiſſe fertur. Deinde Canopas, authore Plinio, fuit in delicijs Iuliæ neptis Au-
E guſti, qui duos tantum pedes cum palmo altus erat. Inſuper Auguſtus Lucium
adoleſcẽtulum honeſto loco natum bipedali ſtatura minorem ſpectaculis exhibuit.
Nicephorus meminit cuiuſdam in Aegypto nati infra incredibilem ſtaturæ breui- *Lib. 12. cap.*
tatem, & talem ſua ætate conſpexiſſe fatetur; hunc mulier puſila enixa eſt, & filius *37.*
tam paruus, vt perdici ſimilis videretur, prudentiaq. ei qualis magno viro inerat, vitã
autem ad annum vigeſimum quintum non perduxit. Præteritis nuper annis, teſte *In hiſt. nat.*
Euſebio Ieſuita, homuncio optimè conſtitutus membris, in Hiſpania viſus eſt, ſep-
tenis iam barbatus erat, decennis omne ſuum robur habuit, & filium genuit. Quid
plura? ſex tantum ab hinc annis conſpicati ſumus Bononiæ nanum triginta tantum-
modo vncias altum Illuſtriſſimi D. Ducis Caroli de Creqy, cuius iconem ad viuum
delineatam in Muſæo Illuſtriſſimi Senatus Bononienſis ſeruamus cum hac inſcrip-
F tione. MICHAEL MAGNANVS ANNOS NATVS VNVM, ET QVA-
DRAGINTA IN OPPIDO BARONIS DE SESSONAGIO SITO IN
DELPHINATV PROPE GRATIANOPOLIM, NANVS ILLVSTRISSI-
MI, ET EXCCELLETISSIMI D. CAROLI DE CREQY PARIS MARES-
CALCHI FRANCIÆ, PROREGIS DELPHINATVS, ET LVDOVICI
XIII. FRANCIÆ, ET NAVARRÆ REGIS CHRISTIANISSIMI AD
SANCTISSIMVM VRBANVM OCTAVVM ORATORIS OBEDIEN-
TIÆ ANNO M. DC. XXXIV.

Huic duos non abſimilis ſtaturæ ſimillimos, & eleganti membrorum conſtitutio-
ne formatos Illuſtriſſimus eques Ferdinandus Coſpius domi alit.

Ex altera parte authores non proletarij Pygmeos negarunt. Primum Albertus
Magnus hos quidem concedit, ſed genus beſtiarum hominiformium eſſe arbitra-
G tur, quæ opinio doctrinæ Ariſtotelicæ conformis eſſe videtur: nam quando Philo- *Opinio Alberti de Pygmeis.*
ſophus Pygmeos conceſit, palam tamen homines eſſe non aſſeuerauit. Hac ra-
tione fortè munitus Sueſſanus, Pygmeos homines non eſſe faſus eſt, quia perfectum
rationis vſum non participent; idq. magis aſtruit, quoniam religione careant: cum
tamen, iuxta Platonis mentem, religio ſoli, & omni homini propriè conueniat. Neq. *Cap. 27.*
officit Pygmeos ab Ezechiele fuiſſe memoratos; quandoquidem nonnulli in hanc
venerunt ſententiam, ab ipſo, per Pygmeos, immanes viros intellectos fuiſſe, quia
cubito, & non pede menſurarentur. Diuus Hieronymus Pygmeos pugillatores in- *In commẽt. ad Ezechielem.*
terpretatur: cum Græcis πυγμὴ lucta ſignificetur. Aut, ex aliorum ſententia ho-
mines in excelſa turri verſantes Pygmei appellati fuerunt; quoniam eminus con-
ſpecti magnitudinem non vltra cubitum participare videbantur; quæ ſententia mi-
H nime improbanda eſt. Scaliger, inter cęteros authores, Pygmeos negat hac ſolùm
ductus ratione, quia hac ætate non viuant; quod argumentum nullius videtur eſſe va
loris; cum iam abunde probatum ſit Gigantes fuiſſe, qui modò non reperiuntur.
Meliorem amplexus eſt Cardanus opinionem, qui inter genera ſimiorum Pygmeos *Lib. 3. relat. Indicarum.*
collocauit: cui adſtipulatur Marcus Polus in hiſtoria Indica, quando ſcriptum reli-
quit inſulam Baſman nuncupatam à multitudine Simiorum occupari: quapropter
venatores illarum regionum plurimos coercent, & depilatos, intactis tamen barbæ,
& pudendorum vilis, in capſulis ligneis exſiccatos, & caphura conditos mercatori-
bus vendunt; qui poſtmodum hos circumferentes tanquam Pygmeos oſtentant.
Qui plura de Pygmæis videre cupit, confugiat ad librum vigeſimum Ornithologiæ
vbi de pugna Gruum cum Pygmæis agitur.

Ad calcem huius Rubricæ collocatur differentia ex vtroq. ſexu compoſita quæ *Hermaphrodit. hiſtoria.*
Androgynos, ſiuè Hermaphroditos complectitur. Etenim ἀνδρογύνη, ſiuè ἀνδρογύ-

Nanus Illuſtriſsimi D. Ducis Caroli
de Creqy.

Digitized by Google

νος Latine exponi poteſt mariſęmina, nempe vir, & ſęmina vtrumq. participans ſexum, quamuis aliquando Græcis ἀνδρόγυνοι vocentur illi, quibus virilia ſunt exciſa, & interdum ita nuncupantur etiam homines debiles, & inualidi. Item Androgynos dicitur ἑρμαφρόδιτος, quaſi mixtum genus è Mercurio, & Venere, pariter vocatur διφυής anceps, ſeu duplicis naturæ; amplius ἀρσενόθηλυς promiſcui generis. Hoc vocabulo tales vocat Pollux quaſi concubinos, vt voluit Dalechampius. Quamobrē Plato prodidit in initio tria hominum genera fuiſſe, nimirum marem, fęminam, & tertium quoddam genus ex vtriſq. compoſitum, quod Androgynum vocabant, hoc defecit, & nomen tantùm infame relictum eſt. Hieronymus tamen Montuus ſe no-
E uiſſe Hermaphroditum fatetur, qui viro nuptus fęmineæ naturæ credebatur, filioſq. pariter, & filias peperit; nihilominus ancillas comprimere, & in his generare ſolebat. Clariſſimus vir Columbus ad comparandam incredulis Hermaphroditorum fidem, recitat ſe obſeruaſſe Androgynum, qui, præter vuluam, virili etiam membro erat refertus; ideoq. in cadauere diſſecando diligenter vaſa ſeminaria inueſtigauit, nunquid vllus inter hæc eſſet conſenſus, & vaſa præparantia, à vaſis aliarum fæminarum præparantibus minimè diſcrepare reperit; ibi tantummodo vnum diſcrimen notatu dignum erat, quòd natura, hæc vaſa ex binis quaterna fabrefecerat, quorū duo maiora ad concauum vteri, & reliqua ad radicem penis deſcendebant. Vterus, & ceruix eiuſdem, necnon teſtes à matrice, & teſtibus aliarum fęminarum non diſentiebant. His ſic conſtitutis, Hermaphroditorum quatuor ab Authoribus ſolent aſſi-
F gnari differentiæ. Prima eſt Hermaphroditus mas, qui ſexum virilem perfectum, & validum participat, in perineo tamen rimam minime peruiam, ad formam vuluæ efformatam habet; cum tamen ab illa quidquam lotij, aut ſeminalis materiæ non prodeat. Secunda ſpecies vocatur Hermafroditus fęmina, quando, præter vuluam naturaliter conſtitutam, lotio, ſemine, & menſibus manantem, circa os pectinis emergit quædam carnea ſubſtantia ad ſimilitudinem imperfecti penis ſcroto, & teſtibus carentis. Tertia ſpecies eſt eorum, qui expreſſam vtriuſq. ſexus referunt imaginem ſæpiùs aduerſo ſibi ſitu reſpondentem, ſed tamen ad generationem, & ſeminis profuſionē inefficacē, immò alterutra tantū ad mictionē cōfert. Quarta, & poſtrema differentia eſt eorum, qui non ſolum vtroq. ſexu potiuntur, ſed etiam poſſident genitalia, quæ omnibus conditionibus ad perfectam generationem neceſſarijs gaudent. Immò, vt voluit Philoſophus, dextram mammam virilem, & ſiniſtram fęmineam poſ-
G ſident. Hi ſunt populi Africæ, & ſupra Naſamones, atq. illis finitimos Maclias viuere Plinius, & alij authores non vulgares tradiderunt; quorum icon hic conſpicitur.

In Annotation. ad Plinium.

Lib. 1. Theor. cap. 6.

Lib. 13. Anat.

Hermaphroditi Anatomia:

Hermaphroditorum quatuor differentiæ.

Hi inter nonnullos Barbaros ſunt frequentes. In Virginia multò plures, & Indis exoſi: propterea his iumentorum loco vtuntur, quia ad baiulanda onera, propter virium robur, ſunt idonei. In primis annonam Regum ad prælia proficiſcentium deferunt, defunctos ad tumulum baiulant, & peſtilenti, ſeu contagioſo correptos affectu, ad deſtinata loca ferunt, & ijs medentur.

Officia hermaphroditorum.

Antequàm vlterius progrediamur non ſunt omittenda ſigna ab Authoribus aſſignata, quibus Androgyni validi, vel inualidi in vno, vel altero ſexu ſint dignoſcendi. Primitùs ſi vulua omnibus ſuis dimenſionibus ſit exacta, & menſibus ſcateat; deinde ſi adſit mollities faciei, & totius corporis, necnon timiditas, tunc Androgy-
H nus in fęmineo ſexu potentior iudicandus eſt. Verùm quando perineum pilis eſt obſitum, & penis conuenientis eſt magnitudinis, & ſemine ſcatens, tunc Androgynus virilem potentiam poſſidet. At quando vtriuſq. genitalis in figura, mole, & efficacia ęqualis erit conformatio; tunc Androgynum in vtroq. ſexu potentem debemus conſtituere. Quamuis ex ſententia Ariſtotelis, qui vtroq. ſexu ſunt referti, ſemper alteram potentiam ratam, alteram irritam habeant. Modò multi quærunt an Androgyni in matrimonium ſint collocandi; ideo ad hanc dirimendam dubitationem, reſpondendum eſt, ratione prolis, ratione ſacramenti; & ratione imbecillitatis carnis, illis matrimonium minime negandum eſſe, dummodo facultas vtroq. ſexu vtendi non concedatur, ſed tantùm illo, ratione cuius magis validi ſint. Ita enim de Hermaphroditis in matrimonium collocandis iuris prudentes ſtatuerunt. At ſi vtriuſq. ſexus potentia ſit æqualis, tunc iureiurando coguntur ad electionem ſexus, quo impoſterum vti velint. Sed ſi tractu temporis contingat, vt Hermaphro-

Hermaphroditorū diſcrimen ratione vigoris.

Hermaphroditorum matrimonium.

ANDROGYNOS.

ditus fęmina maſculeſcat, & iuxta alterum ſexum operari velit, vxoremq. poſcat, tunc illi neganda eſt, quia ſemper promiſſis iuramento firmatis ſtandum eſt. Præterquamquod Clariſſimus Pareus addit, quòd Hermaphroditi in ſexu electo, iniuncta capitali pęna, ſemper manere, & viuere debent.

GENERATIO, & CONGRESSVS.

E CVM Deus optimus maximus cunctarum ſit cauſa cauſarum, conſentaneum eſt, vt homines eorum originem illi acceptam referant. Cum ipſe, inuitis Philoſophis, vt ſacræ manifeſtant paginæ, non ſolum vniuerſum terrarum orbem ex nihilo creauerit, verùm etiam hominem ex limo formauerit. *Hominis creatio.* Vnde Iſaias huc reſpiciens dicebat. *Conculcate ipſos tanquam lutum*: Summus igitur mundi opifex cum ſexto die hominem creauerit, deinde ex coſta Adami dormientis fæminam deprompſit, vt omnium hominum ortus ad vnam vnius hominis ſcaturiginem reduceretur. Nam deinceps Deus homines per coniugium progigni voluit, vt perpetua neceſſitudine coniuncti, patres filios, & filij patres mutua ſe beneuolentia complecterentur. Hinc poſtea poetæ, & potiſſimùm Ouidius, ſumpta fabulandi occaſione cecinerũt, quòd in terrarum orbe conſtituto, deerat tantum homo, qui terram poſſideret & coleret. *Lib. I. Met.* Quare Prometheus Iapeti filius ex terra imbre madeſacta, hominem Deo quã maximè ſimilẽ F formauit, qui non inſtar aliorum animalium pronus incederet ſed erectus perpetuò cœlum ſuſpiceret his verſibus.

Quam ſatus Iapeto mixtam fluuialibus vndis
Finxit in effigiem moderantum cuncta Deorum;
Pronaq. cum ſpectent animalia cętera terram
Os homini ſublime dedit &c.

Quod Ouidius de Iapeto, Heſiodus poſtmodum de Pandora ceciniſſe videtur, & alia infinita huius generis augamenta apud Poetas leguntur. Veteres Philoſophi de origine hominis varia monimentis mandarunt: *Veterum opinio.* Nam horum quidam humanum genus ab æterno fuiſſe, alij genitum, & corruptibile eſſe ſtatuerunt. Prima opinio explodenda eſt, quoniam ſi præter parentes, nulla alia cauſa humanæ originis eſſet cognoſcenda, proculdubio Philoſophia primam omnium cauſam fruſtra G meditaretur. *In opere de Diluuijs.* Inſuper Auicennas auſus eſt aſtruere poſt immenſas terrarum inundationes, ex rabidis cadaueribus & influxu cœleſti; abſq. vllo ſemine, non ſolum humanum genus, verùm quoq. cætera animantia producta fuiſſe. Verùm adduci non poſſumus, vt credamus, tam nobile animal ex putri materia erui potuiſſe, circa cuius creationem totus Deus fuit occupatus; quocirca tantum & pulcherrimũ opus, quod diuino labore fuit dignum, ſponte prodirè non potuit; præterquamquòd nec etiam Philoſophia id reprobat, quæ ſpontaneum ortum brutis non aſſignat, ergo neq. homini animali nobiliſſimo talem originem poterit attribuere, & quamuis aliquando viſi ſint homines marini ignotæ originis, qui ex aquis prodierant; *Homines marini.* nihilominus hos ex luxuria maris, aut ex ludibrio Dæmonum dimanaſſe videntur; cum verus homo mentis compos, quæ eſt quædã diuinitatis particula ex vili origine proſilire H minimè poſſit.

Dubitant poſtea alij an humanus fœtus aliunde, præterquàm ab humana vulua prodirè poſſit; *Lib. 2. Paradox.* quandoquidem Plutarchus ab aſina filiam humana facie cruribus aſininis Onoſcelin dictam fuiſſe editam, & alibi ab equa ſimilem partum exiuiſſe pronunciauit. *Puella onoſcelis quę.* Iterum Plutarchus in ſympoſio, pueri vagientis cruribus equinis ab equa editi meminit. Immò quidam refert apud Belgas, infantem è vacca fuiſſe genitum; hoc tamen adhuc eſt parùm exploratum. Sed vehementer verum, atq. indubitatum eſt verum hominèm, & mente inſignitum nonniſi à muliebri vulua exilire poſſe. Verumtamen ſi virtus Maris ſola eſt, quæ fœtum fabricat, & fęmina tantummodò eſt officina, fortaſſis iuxta Philoſophos, poſt nefandum congreſſum, homo in brutorum vtero foueri poterit: Sed hoc nunquam contigiſſe docet Theologos aſſeuerare. Ideo ſi fœtus beſtiarum quandoq. neſcioquid humani habuerint, inanes potius mentis fuiſſe credendum eſt.

Demùm

Digitized by Google

Olai Magni opinio circa ortũ humanum.

Demùm quærunt aliquían ex ſemine non humano verus homo generari poſſit: nempe num poſt deteſtabilem congreſſum mulieris,& Feræ perfectus homo prodeat. Hanc enim ſententiam fouere videntur Olaus Magnus,& alij Authores,qui promulgant Reges Danorum Vrſum progenitorem habuiſſe,& alij Hiſtorici atteſtantur in Pegu eam Nationem à cane dimanaſſe,qui cum puella naufraga rem habuerat. In Hiſpania fama eſt familiam inter Galletios,quam Marinorum vocant, a Tritone cum adoleſcentula concumbente ortum traxiſſe. Pariter Antonius de turre cremata ſcriptum reliquit, noſtris ferè temporibus, è ſimio quodam mulierem in quamdam inſulam delatam aliquot liberos ſuſtuliſſe. Hæc tamen liberè non ſunt credenda propter rationes in Rubrica differentiarum allatas. Neq. tamen putandum eſt hæc eſſe vltra naturæ vires, ſi mulieris ſemen aliqua potitur efficacia. A

Lib.7.c.11.

Tempus humani congreſſus.

Cum igitur homo poſt congreſſum mulieris,& viri prodeat, noſtra intererit modum conceptionis examinare. Sed antequam id fiat de tempore, & ætate humani congreſſus differendum eſt. Circa primum tradit Plinius pauca eſſe animantia, quæ grauida,præter mulierem,permixtionem appetant. Ideo cæteris animantibus ſtatuta ſunt congreſſus tempora,quia tantummodo quibuſdam anni temporibus copulantur. Homo tamen omni tempore, & omni hora permiſcetur; quare homines tanquam intemperantes,in venereos actus procliues ſemper feruntur. Exemplum dedit Meſſalina Claudij Cæſaris vxor, quæ æſtro venereo ſtimulata, & lupanar ingreſſa quamdam meretricem vigeſimo quinto concubitu ſuperauit. Ideo poſſumus merito canere vulgatum carmen. B

Delaſſata viros nunquam ſatiata receſſit.

Cap.6.

Aetas ad cõgreſſum aptata maris quàm fæmina.

Li.4. Obſer. cap.125.

Lib.cit. Obſer.121.& 124.

Vnde Seneca,in quadam declamatione,naturam quodammodo arguere videbatur, quæ concubitus brutorum, quàm hominum melius formauerit. Hinc obſeruantes animantia rationalia in mollitiem, & prodigum luxum propenſa, poſſumus cum Baruch aſſerere. *Beſtiæ ſunt meliores illis*. Circa ſecundum. Aetas maris ad copulam accommodata innoteſcit mutatione vocis, teſtium magnitudinè, & potiſſimum ortu pilorum pubis. Aetas verò mulieris ad congreſſum idonea manifeſtatur, quando vbera exurgunt, menſes erumpunt, & vox in grauiorem degenerat. Nihilominus Schenchius in obſeruationibus memorat pueros ſeptem, nouem, & decem annorum,qui congredientes generarunt,& puellas octo annorum,quæ vtero geſtantes pepererunt. Et quamuis homo mas vſq. ad annum ſeptuageſimum, C & fæmina vſq. ad quinquageſimum generare poſſit:veruntamen Schenchius meminit mulieris ſexagenariæ, quæ ex ſene ſeptuagenario concepit, necnon virorum, qui ad octuageſimum ſextum annum, & vſq. ad centeſimum congredientes pepererunt.

Membranarum fætus generatio.

Itaq. vt reuertamur, vnde digreſſi ſumus, circa conceptionem obſeruandum eſt, quòd mixtis ambobus ſeminibus, maris ſcilicet, & fæminæ in vtero, illicò quadam tenui tunica ex calore vteri producta concluduntur,& inſtar oui,tenuiſſima pellicula incluſi copulantur. Iam poſt conceptionem generato loculo, munimenta fætus nimirum tunicæ producuntur: nam ex ſeminis extrema ſuperficie tenuis membrana progignitur, quæ propter humiditatem latius extenditur, hæc poſt partum in faſciculum concluſa, & chorion appellata reijcitur. Verùm ex huius ſuperflua humiditate reſultant aliæ duæ tunicæ,quæ à ſuperfluis fætum tutantur,harum altera vocatur allantoides admodum ſinuoſa,in quam vrinam, & ſudor fætus profluit, vbi ad D tempus vſq. partus detioentur;cum infans non per vreteres, ſed per quoſdam meatus vmbelicales vrinam excernat. Tertia tunica valdè mollis, & Amnæa dicta totum ambit fœtum, vt à lædentibus defendi poſſit. Harum autem tunicarum differentias cum mixtura vtriuſq. genituræ præſens oſtendit figura.

Figura oſtendens tunicas cum miſtura genituræ.

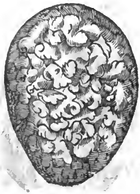
Generatio partiũ præcipuarum.

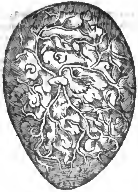
Cum igitur ambo ſemina coaguli ad formam miſta, & concluſa ſint, vt ſuperius fuit relatum, à primo die vſque ad ſeptimum plurimæ, & ſubtiliſſimæ fibræ emergunt, in quibus hepar cum ſuis organis præcipuis, naturali virtute, producitur; ſiquidem in concreto ſemine tres paruæ, & albæ bullæ lacti concreto non diſſimiles loco iecoris, cordis, & cerebri enaſcuntur. Mox etiam vena per vmbilicum directa ſanguinem ad alendum idoneum attrahit; quare neceſſariò bifurca vena generatur, quemadmodum, in ſequentibus figuris coſpicitur.

Figurę

Digitized by Google

Figuræ monſtrantes ortus trium ampullarum.

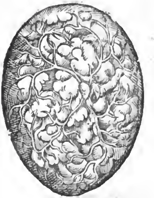

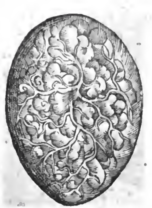

Cor-

Digitized by Google

Cordis, & Cerebri generatio.

In altero enim eius venæ ramo ſanguis colligitur, ex quo primùm hepar generatur. Vndè liquidò conſtat hepar nil aliud eſſe niſi concretum ſanguinem. In alteto ramo generantur texturæ illæ venarum cum dilatatione aliarum venarum; hinc venæ omnes ad vnum truncum in ſuperiori iecoris parte nempè ad venam cauam referuntut.

Deinde cor cum ſuis venis, ope virtutis vitalis, hoc modo producitur:nam venæ calidiſſimum, & ſubtiliſsimum ſanguinem attrahunt, ex quo cor naturaliter carnoſum, & craſſum in primordio generatur:vbi etiã artetia aorta obſeruatur,quę omnes alias arterias ſpiritùm vitalem per totũ corpus diffundentes progignit. Quoniã verò ex vtraq. concauitate cordis venæ erumpunt, & pulmoni inſeruntur, ex his pulmo quoq. procreatur. Vena enim ex dextra cordis concauitate procedens ſanguinem producit ſubtilliſsimum, qui,diſperſis hinc inde fibris,in ſubſtantiã pulmonis facile tranſmutatur. Sed ex magna vena cordis,& hepatis,nimirum caua, & aorta non modo totum pectus, ſed ſucceſsiue etiam crura cum brachijs generantur. *Cordis generatio.*

Cæterùm intra prædicti tempotis ſpatiũ, præcipua pars humanæ ſtructuræ, nempe cerebrum in tertia pellicula huius maſſæ procreatur:ſiquidem animali ſpiritu repletur:qui magnam humoris genitalis partem cõtrahit in quãdam cauitatem, vbi cerebrum figuratur,& operculo quodã circumquaq. tegitur, quod ſiccatum in cranium reducitur; quemadmodũ in duabus propoſitis figuris intueri licet. *Cerebri generatio.*

Ve-

Verum ſicuti venæ ab hepate, & arteriæ à corde, ita nerui molliores à cerebro originem trahunt, qui præcipua ſenſuum organa eſſe perhibentur, deinde ex cerebro medulla etiam ſpinæ dorſi dependet; indeq. omnes alij nerui proprium ſumunt initium, qui ſenſum, atq. motum toti corpori communicant. Hæc igitur omnia ſanguine nutriuntur menſtruo per venas vmbilici ad vterum directas attracto.

Fætus quot diebus formatur.

Itaq. ſex primis diebus poſt conceptionem materia ſeminalis in vtero contenta ſimilitudinem lactis præ ſe fert, ſubſequentibus alijs nouem diebus in ſanguinem tranſmutatur, & alijs duodecim conſolidatur; reliquis verò decem, & octo vſq. ad quadrageſimum quintum, omnia membra perfectiſsimam formam adipiſcuntur, vt deinceps fætus tantummodo augeatur iuxta Aegilij carmen.

Sex in lacte dies, ter ſunt in ſanguine terni,
Bis ſeni carnem, ter ſeni membra figurant.

Hoc etiam aliter ſic exprimitur.

Iniectum ſemen ſex primis certe diebus
Eſt quaſi lac, reliquisq. nouem fit ſanguis, & inde.
Conſolidat duodena dies, biſnonaq. demum
Effigiat &c.

Hæc omnia lector in ſequenti figura contemplari poterit, quæ primordium generationis fætus oſtendit. Hæc autem figura alia icone melius exprimitur.

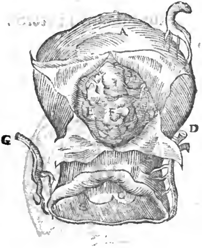
Primordij fætus generatio.

Delinea-

Digitized by Google

Delineatio conceptus.

A. Fun dus vterí.
B. Ceruix vteri aperta.
C. Orificium vteri.
D. Venæ & arteriæ, quæ in ſuperficiè concaua vteri formant cotyledonas.
E. Tunica allantoides.
F. Parenchima fœtus.
G. Vaſa varicoſa.

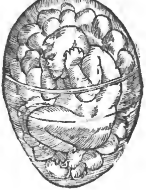
Fœtus aſſimilatur fructui.

Hoc opus membris omnibus eleganter conſtructum, & integratum natura cute obducit, deinde operi obſoluto Deus naturæ, & rerum omnium author animam infundit, quemadmodum Diuus Auguſtinus atteſtatus eſt. Idcirco ex ſententia huius viri, ſi quis mulierem vtero geſtanrem ita percutiat, vt abortiat, pænam morte luat dummodo infans perfectam membrorum formationem, & diſtinctionem adeptus fuerit; ſinſecus ære luere debet. Fœtus enim ad mentem Galeni, quemadmodum fructus in arbore, ita ligatur in matrice. Immò ſicuti fructus flori ſuccedens tenerrimus eſt & leui de cauſa ruit, adultus verò magis firmatus arbori adhæreſcit, & perfectam adeptus maturitatem ſpõte cadit: ita infans cum primum ex ſemine educitur tenellis vinculis vtero alligatur: ideoq. ob quamlibet leuem cauſam mulier abortire poteſt, ſed paulò poſt magis firmatus, magis etiam adhæret, & aduentante paritionis tempore tanquam perfectè maturus ſponte in lucem egreditur.

Varij ſitus infantis in vtero.

Determinatum autem infantis ſitum in vtero perfectè ſcire, atq. cognoſcere eſt difficillimum; quandoquidem clariſſimus Pareus variam in viuis, & mortuis mulieribus fœtus ſedem obſeruauit. Quandoq. enim infantem cum pedibus furſum elatis, interdum deorſum porrectis conſpicatus eſt. Immò fatetur ſe vidiſſe fœtum, diſſecta matre ſtatim poſtquam expirauit, in longum exporrectum, facie furſum conuerſa, & manibus veluti ad ſupplicandum iunctis. Vtplurimum tamen fœtus orbiculari figura gaudere ſolet, nimirum capite in genua reclinato, geminis manibus ſub genis, & calcibus ad nates iunctis, vt in ſequenti figura oſtenditur.

Situs infantis in vtero.

P A R T V S:

DICI non poteſt quàm acerbiſſimè ferant mulieres in comparatione
ad cæteras animantes, cruciamenta partus, quibus in paritudine ve-
xantur: immo nonnullæ à primordio conceptionis vſq. ad maturita-
Tẽpus par- tem fętus aduerſa valetudine laborant. Si tempus partus perquira-
tus quale. tur, id cæteris animantibus eſt determinatum; homini vero nequa-
quam. cum infantes nati ſeptimo, octauo & decimo menſe vixerint. Et quamuis
aliqui authores monimentis mandauerint fœtus ante ſeptimum menſem in lucem
editos, & octauo menſe natos non eſſe vitales, & exeuntes menſe ſeptimo eſſe ad-
Lib.4.obſer. modum imbecilles: nihilominus memorat Schenchius in obſeruationibus infantes
152. 153. quinto, ſexto, ſeptimo, octauo, nono, decimo, & vndecimo menſe natos, & fuiſſe vi-
154.& ſeq. tales. Conſtat etiam apud Diuum Bernardum in Vita Sancti Malachiæ, nobilem
mulierem ſexto decimo menſe, aqua luſtrali pota, peperiſſe. Immo Schenchius pro-
Li.cit.obſer. didit fuiſſe olim vxorem Ducis Baruch Vandalæ, quæ cõcepit, & biennio prægnans,
159. tandem puerum gradientem, & loquentem peperit. Inſuper ex eodem authore, fuit
mulier, quæ quadriennio vtero geſtauit abſq. moleſtia; immo cum ante conceptio-
li.cit.obſer. nem innumeris vexaretur affectibus, vtero geſtans à cunctis liberata eſt.
160. Vt plurimum tamen menſis paritudinis nonus eſſe perhibetur. Idcirco Auicen-
lib.9.de an. nas tempus partus ponderans tandem protulit fętum formatum duplicato tempore
moueri

Digitized by Google

moueri, & deinceps duplicato motus tempore fœtum in lucem prodire. Nam ſi exempli gratia, die trigeſimo infans fuerit formatus, hoc tempore duplicato, dies ſexaginta reſultant, quibus triginta additis, nonaginta conſtituuntur, qui dies menſes tres conſtituunt, & tunc fœtus moueri incipit. At duplicato motus tempore, quod diebus ſexaginta conſtat, ſeorſum à tempore formationis, tunc dies viginti ſupra centum numerantur, ex quibus quatuor menſes emergunt. His præcedenti tempori additis fœtus in lucem prodibit. Hinc colligendum eſt fœtum trigeſimo die formatum, ſeptimo menſe naturaliter ab vtero egredi poſſe. Sicq. poterimus etiam pronunciare partum decimi, & vndecimi menſis naturalem eſſe poſſe. Aſtro-

Mora partus in vtero.

E logi moram fœtus in vtero ſcrutantur iuxta opinionem Ptolemei in Centiloquio, vbi ſcribit quod locus lunæ in natiuitate eſt locus caſus ſpermatis, & locus lunæ in hora, qua ſemen cecidit, eſt gradus aſcendentis in hora natiuitatis.

Propoſit. 51.

Itaq. pariendi tempus diuerſum homini à cæteris animantibus datum eſſe probauimus. Præterquamquòd Cteſias promulgauit quaſdam Indorum mulieres ſemel tantùm in vita parere, natoſq. confeſtim caneſcere. Neq. mirandum eſſe arbitramur, cum legerimus apud authores non proletarios quaſdam nationes in iuuentute caneſcere, & aduentante ſenio nigreſcere. Quoad numerum fœtus, homo verſatur in ancipiti: nam licèt plerumq. ſit vniparum, interdum quoq. multiparum eſt animal: cum mulieres in Aegypto ſæpiſſimè geminos pariant. Immò hic Bononiæ nouimus mulieres, quæ tres viuos fœtus enixæ ſunt, qui poſtea ſacri fontis aqua

Numerus fœtuum humanorum.

F luſtrati diu non superuixerunt. Et nobis retulerunt ſpectatæ fidei obſtetrices vnico partu quaternos fuiſſe editos. His adſtipulatur Paulus Iuris Conſultus in Pandectis Iuſtiniani, vbi diuulgat ab honeſta matre familias quatuor puellas fuiſſe vnica paritione editas, & mulierem Peloponeſiam quinquies quaternos enixam eſſe fœtus. Ariſtoteles quoq. non recedit ab hac veritate in hiſtoria animantium, dum memorat viginti fœtus, quos mulier quatuor vicibus in lucem emiſerat. Hoc non debet quiſquam admirari; ſiquidem hic Bononiæ, dum hæc ſcriberemus, anno ſcilicet quadrageſimo ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum, menſe Nouembris, Vxor cuiuſdam fabrilignarij quatuor fœmellas enixa eſt. Item Fauſta mulier è plebe Oſtię duos mares & totidem fęminas vnico partu edidit; ſi vera Textor recolit. Amplius multæ fuerunt, quæ quinos dederunt fœtus. Gellius enim quinq. infantium à muliere græca ſemel editorum meminit, vnde Ariſtoteles mulieri grauidæ

Lib. 5. tit. 4.

Lib. 7. hiſt. cap. 4.

Lib. 10. cap. 12. noc. Attic.

G quinos tantùm fætus concedere videtur, quocirca ex eodē Gellio, ancilla quædam Auguſti Imperatoris, cum quinq. natos vnica vice pepererit, eiuſdē Imperatoris iuſſu, in via Laurentiana vnà cum prole, & epitaphio id ſignificante, honorifice tumulata fuit. Ex Pareo memoratur nobilis familia Maldemera dicta, & Domini Maldemeræ vxor primo, quo nupſit anno gemellos peperit, ſecundo ternos, tertio quaternos, quarto quinos, quinto ſenos fętus, & hoc partu perijt, & ex his ſenis vnus ſuperſtes Maldemeræ Dominus adhuc viuere dicitur. Albertus Magnus ſcribit fuiſſe quandam mulierem Germanam, quę ſexaginta filios peperit, ſingulo enim partu quinq. enitebatur; cum horum nullus ad ętatem dimidij anni peruenerit. Plinius multò plures recenſet fœtus, dum ex Trogo refert ſeptenos in vtero ab Aegyptia muliere fuiſſe conceptos. Neq. hoc diſcrepat ab eo, quod legimus in Annalibus,

Mulier quinq. fœtus enixa.

Lib. 7. nat. hiſt. cap. 3.

H quorum titulus eſt de initijs Regnorum, vbi quædam meretrix in Germagnia, regnante Agamundo Hunnorum rege, ſeptenam prolem vnico partu dedit, licèt hos fœtus in lacum proiectos peremerit præter vnum, quem Agamundus illac venandi gratia tranſiens, in aquis palpitantem obſeruans extrahi, & ali iuſſit; qui poſtmodum adultus, Agamundo defuncto, & ſedente Benedicto Primo Summo Pontifice, à Longobardis in Imperium electus fuit. Amplius ex Schenchio, Comitiſſa quędam Querfrutenſis vnico partu nouem infantes reddidiſſe fertur, qui omnes, proculdubio interempti eſſent, niſi pater aduentans eos ſeruaſſet. Quid plura? vndecim etiam quędam mulier concepit; nam Franciſcus Picus Mirandula (referente Pareo) narrat Doroteam italam gemino partu viginti filios edidiſſe, primo quidem nouem, altero autem vndecim: ideirco geſtans vtero, longa, & lata faſcia circa humeros nodata, aluùm ad genua procumbentem fulcire cogebatur, cuius effigies eſt hęc,

Li. 4 Obſer 162.

Nouem, & vndecim fętus.

Icon mulieris ſobole multiplici grauidæ.

Digitized by Google

Si progrediamur vlterius, apud Plinium inueniemus, extare in Medicorum monu
mentis duodecim mulieris abortiones vnico partu viſas. Hanc hiſtoriam Schen- *Lib.7. hiſt.*
chius alia recentiori ſtabilire videtur, dum recitat vxorem Iſiberti Comitis de Al- *nat.cap 11.*
torf vnica paritione tres liberos eſſe enixam, ideoque à marito impudicitiæ crimi *lib.4. obſer.*
ne taxatã, quia ex vnius viri concubitu tres natos concipi poſſe, minime credendũ *162.*
eſſe opinabatur. Verùm eadem denuò grauida anno vertente, & marito abſente,
duodenos mares effudit. Quare, vndecim ob diuulgatum læſæ pudicitiæ timorem, *Duodecim*
obſtetrici in proximo flumine mergendos commiſit. Interea pater obſtetrici ob- *fœtus mulie*
uius velatam ciſtã intuens, de materia contenta interrogat, cui obſtetrix deformes *ris.*
E catulos in fluuium proijciendos reſpondit. At ille curioſitate ductus, detracto ve-
lamine, vndecim filios obſeruauit, cui poſtea obſtetrix, venia prius impetrata totum
negotium aperuit. Itaque Comes, re apud vxorem diſſimulata, omnes educari
præcepit, quos omnes poſt ſexẽnium viuos in arcem adduci iuſſit; ibique coram om
nibus amicis, imprudentia vxoris detecta, ei benignè pepercit. At Albucaſis magis
numeroſam prolem recenſet, dum in muliere abortiente quindecim fœtus formatos *li.2.Chirur.*
obſeruauit. Immo Auicennas addit aliam mulierem viginti duos abortus eieciſſe.
In Cracouienſi regione quædam honeſta matrona nomine Margherita vxor Co- *Fœtus trigĩ*
mitis Virboslai ſex fœtus ſupra triginta vnica paritione viuos dedit, vt in hiſtoria *ta ſex mu-*
Poloniæ legitur. His addatur relatum ab Alberto Magno, de quadam muliere, ex *lieris.*
qua ſeptuaginta abortus formati exierunt. Prædictis tandem tanquam coronidem *lib.7. c. 13.*
F annectemus, quod recitat Fulgoſius vir ſpectatæ fidei de Margherita Hollandiæ *lib.2. de ani*
Comite, qua parte Rhenum illabitur Oceanum, quę vnico partu trecentos ſexagin *ma.cap.5.*
ta ſex filios enixa eſt viuos, ita ut baptiſmi characterem ſuſceperint.

Idem repetit Andreas Eburenſis, & ambobus adſtipulantur Annales Hollandię.
Res igitur ſic ſe habet in hiſtoria Batauiæ. Hæc mulier nobilis probro inſectaba- *Trecenti ſe*
tur egenam gemellos enixam, & vtrinque ab vberibus lactantem, & ſtipem flagitan *xaginta fæ*
tem, quia ex vno marito binam naſci prolem pernegabat: tunc miſella pudicitiæ in- *tus.*
temeratæ Deum citans teſtem, imprecatur illi ſobolem, quæ numerum anni dierum *Cap.20.*
adæquet, ſi pudicitiæ ſuæ conſtaret honos; Precum efficaciam partu incredibili cõ-
probaſſe euenti fides dicitur. Propterea ad teſtandam ſempiternam huius rei me-
moriam extat adhuc tabula his litteris exarata. *Illuſtris Domini Florentij Comitis*
Hollandia filia, cuius mater fuit Mathildis, filia Henrici Ducis Brabantia, fratrem quo-
G *que habuit Guglielmum Alemania Regem: hęc præfata Domina Margherita anno Salutis*
milleſimo ducenteſimo ſeptuageſimo ſexto, ætatis ſuę anno quadrageſimo ſecundo, ipſo die
Paraſceues, hora nona ante meridiem peperit infantes viuos promiſcui ſexus, numero tre-
centos ſexaginta quinque, qui poſtquam per venerabilem Epiſcopum Dominum Guidonẽ
Suffraganeum prӕſentibus nonnullis proceribus, & magnatibus in pelui quadam baptiſmi
Sacramentum percepiſſent, & maſculis Ioannes, fæmellis verò nomen Heliſabeth impoſi-
tum fuiſſet, ipſorum omnium ſimul cum matris animę ad Deum ęternaliter victurę re-
dierunt, corpora autem ſub hoc ſxao requieſcunt, ſed fides penès Authores maneat.

Iam cum de tempore partus, & de numero filiorum ſatis ſuperque dictum ſit, reli
quum eſt, vt de ratione ortus differamus Quando igitur fœtus eſt maturus, & perfe
ctus, prægnantes doloribus corripiuntur propter infantis impetum, qui rotatur, &
H deorſum, exeundi gratia, tendit. Ruptis enim ex impetu tunicis, & recluſo matri-
cis orificio, humores fluere incipiunt, & fœtus verſùs os vteri capite voluitur, & *Naturalis*
hæc eſt vera, legitima, & naturalis forma partus, quando caput primitus ad orificiũ *forma par-*
ducitur, manibus ſuper coxas plicatis, veluti apparet in his figuris, quarum prima ſi- *tus.*
tum naturalem infantis perfecti in vtero monſtrat, antequam ad exitum properet;
ſecunda verò formam fœtus ad exitum naturaliter feſtinantis.

Situs naturalis maturi fœtus.

Partus naturalis.

Partus

Digitized by Google

Partus non naturalis manibus ad latera demiſſis.

Partus non naturalis manibus ſupra caput porrectis.

Partus verò non naturalis vocabitur, quãdo prædictis conditionibus carebit; nam ſæpiſſimè accidit, vt infans præmiſſis pedibus, & manibus ad fœmora deorſum deductis ad partum veniat, & hæc erit prima forma non naturalis partus. Secunda contingit quãdo fœtus pedibus accedit ad exitum, manibus tamen non ad latera, ſeu fęmora, ſed ſupra caput porrectis: quemadmodũ appoſitæ figuræ exprimunr.

In prima forma diligens obſtetrix omnes conatus huc inflectere debet, vt brachium vtrumque infantis adeò apprehendat, ne illa reducere poſſit; itaut hoc modo ad partum neceſſariò veniat. Partum verò in alia forma deſcriptum ſedula obſtetrix nullo modo excipere debet, niſi infans fuerit admodum gracilis, & orificium vteri valde diductum, vt facilis ſit exitus ſinè vllo matris, & pueri detrimento. Aliter tutius erit fœtum in matricem repellere, vt ad legitimam, & naturalem partus formam conuertatur.

Infans gracilis quid pręſtet.

Tertia

Tertia forma partus non naturalis erit, quando infans quærens exitum, vnum tantùm porrigit pedem, manibus quidem ad fęmora demiſſis, ſed altero pede ad latus inflexo.

Mulierum clinicarũ officium.

Quarta forma contingit quando infans per tranſuerſum apparet, dorſo verſus orificiũ matricis inclinato, veluti icones appoſitę patefaciunt. Idcirco ſagaces obſtetrices, & mulieres clinicæ parturienti aſſiſtentes debent ita aſſiduo labore cõtendere, inclinando matrẽ, vel ſupra lectum, vel alia ratione, vt pes exiẽs intromittatur; quo facto, mater tãdiù debet ſeſe in lecto volutare, donec infans aliquantulùm conuerſus deprehendatur, quæ volutatio in omni partu debet fieri, in quo fœtus modo inconcinno apparuerit. In quarta forma parturiens non erit vllo modo ſtimulanda ad expellendum fœtum: propterea quòd fieri vllo modo nequit, vt prædicta ratione fœtus exeat, quare obſtetrix manu oleo linita, infãtis dorſum debet impellere, & ſubmouere, ita ut ad exitum caput dirigere poſſit.

Tertia forma partus non naturalis

Quarta forma partus non naturalis.

Quinta

Digitized by Google

Quinta Icon partus non naturalis.

Quinta forma erit quando infans pedibus, brachijſque inflexis progreditur ad exitum, tunc enim, fætu ſurſum impulſo, patiens decumbat tandiu, donec ad commodiorem formam reducatur, vel perita obſtetrix oleo liliorum alborum manu peruncta, vtrumque pedem in vnum coniungat, & manus ad latera, ſi fieri poteſt, deducat, & hac tutiſſima ratione illum ad exitũ dirigat. *Oleum liliũ alborum.*

In ſexta forma infans vtroque genu ad vteri orificium procedit, manibus ad latera porrectis. Tunc autem obſtetrix, dextra inſerta manu, vtrumque genu ſurſum pellat, donec pedes prorumpere incipiant, nam tunc altera manu, brachijs ad fęmora retentis, fœtum ad exitum ſolicitare debet. At ſi hæc ratio tuta non videbitur matre in lecto reclinata, motione frequenti laborandum eſt, vt infans commodiorem formam acquirat, id totum in ſequentibus apparet figuris.

Sexta Icon partus non naturalis.

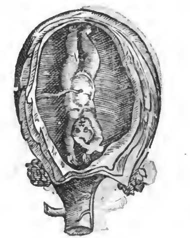
Forma

Formæ ſeptima valde periculoſa eſt, quando infans ambabus manibus ori matricis ſe ſe offert. Tūc enim obſtetrix diligens omnem curam adhibeat, vt quāprimùm infantem in vterū reuocet, deinde manu ita operetur, vt fœtus totus in vterum recidat, & ne denuò eadem ratione infans ad orificium relabatur; inſerta manu, ad latera dedocat brachia, ita ut ad formam naturalem partus reducatur.

Verùm ſi hæc iuxta mentem non ſuccedant, parturiens ad lectum reducenda eſt, vt poſt aliquam quietē, obſtetrix rurſum prædictā poſſit moliri operationem, quæ ſi fuerit inanis, neq. infans aliam mutet formam, tunc vtero deorſum cōpreſſo, mulierum adſtantiū ope, obſtetrix matrice peruncta brachia fœtus, quoad fieri poteſt, in vnū iungat, & hoc modo prorumpentem partū excipiat.

Partus periculoſus qualis.

Octauo accidit interdū, vt infans natibus ortui appropinquet, & quoniam fieri nulla ratione poteſt, vt infans hoc modo naſcatur ſine euidenti matris, & infantis diſcrimine: propterea obſtetrix nares infantis, ita ſubleuabit, vt caput ad exitum vertat; ſed id diligēter præſtandum erit, ne in deteriorem formam partus prolabatur. Hæc in ſequentibus monſtrantur figuris.

Partus ſeptimus non naturalis.

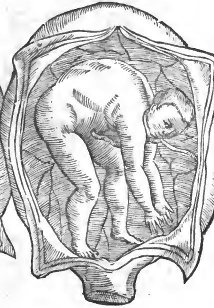
Partus octauus non naturalis.

Nono

Nonus partus non naturalis.

Decimus partus non naturalis.

Nono contingere ſolet, vt fœtus in pectus aliquãdo procidat, pedibus, manibuſq; auerſis, & retrò coniunctis, quę forma omniũ periculoſiſſima habetur. Ideò ſedula obſtetrix, manibus perunctis, & manu inſerta, brachia infantis inueſtiget, illaq. prę- *Partus periculoſiſſimus.* hendat, & teneat, & omnes adhibeat uires, vt primò ad exitum caput reuocetur, deinde manus infantis ſubmoueat, & ad latera dirigat. Verùm ſi hæc operatio non valeat: ſatiùs erit matrem ad lectum conducere, vt interea à fœtu forma commodior eligatur.

Decima forma non naturalis erit, quando fœtus pedibus, manibuſq. iunctis exitũ ſollicitabit. Nam tunc obſtetrix pro virili parte, totoque molimine conari debet, vt ſummotis aliquantiſper pedibus, atquè manibus confeſtim caput apprehendat, vt quoad fieri poteſt, ad facilem exitum fœtus inclinet. Id in præſentibus figuris explicatur.

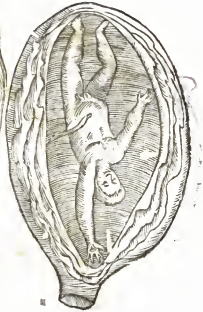
Vnde.

Digitized by Google

Partus non naturalis geminorum.

Partus manu ad exitum porrecta.

Vndecimo loco memoranda eſt figura partus non naturalis, vbi infans alteram manum orificio vteri porrigit, altera manu ad latus demiſſa, & pedibus ſurſum ex porrectis. Hunc fœtum obſtetrix non debet excipere, ſed parturientem ad cubile ducere, vbi natibus altius locatis, & capite in loco humili poſito, venter leniter ſtringendus eſt, vt infans denuò in vterum relabatur. Immo etiam obſtetrix, niſi infans ſponte in vterum recidat, infertâ manu, humeros pueri debet reprimere, vt in vterum reuerſus legitimam, & naturalem exitus formam acquirat.

Mater ad cubile quando ducenda.

Duodecimo loco recenſetur quædam forma partus ex naturali, & non naturali compoſita, & eſt quando geminorum alter capite, alter autem pedibus ad exitũ veniunt. Tũc obſtetrix fœtũ naturaliter locatum excipere debet, alterum poſtea paulatim ſummoueat, vt ad naturalam formam pedetentim diſponatur: ſin ſecus, manibus ſtatim apprehenſis exitus erit ſolicitandus, antequam partes ob geminum partum & inflatione, & inflãmatione corripiantur. Hæc autem forma erit tota præter naturam, quãdo gemini ad exitum ſe ſe offerent, veluti in præſenti figura delineantur.

Forma partus compoſita ex naturali, & non naturali.

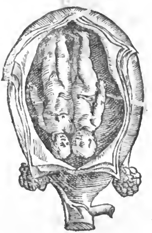
Tertia

Figura decima tertia non naturalis.

Tertia decima figura erit, quã-do infans ceruice inflexa, pronis ad partum humeris, capite retrorſo, & pedibus, atq; manibus ſurrectis ad lucem properat. Hic partus non ſolet eſſe admodum difficilis, quia motis aliquantiſper humeris ab Obſtetrice, caput ad exitum comparere ſolet, cum orificio vteri ſit valde proximum. *Partus non difficilis qualis.*

Quarta decima forma partus non naturalis hæc erit. Quandoquidem id, quod accidere ſolet in partu ſimplici, id etiam in gemino obſeruari poterit, nã quem admodum ſimplex partus vnam tantum legitimam, & naturalem formam, plures verò formas non naturales ſortitur: pariter geminus partus ab ijſdem cõditionibus non recedit. Quapropter quando geminus partus in forma naturali ad exitum properabit, obſtetrix inuigilabit, vt alterum orificio proximiorem diligenter excipiat, & alterum, priori egrediente, non dimittat, ne denuò in vterum lapſus, formam nõ naturalem adipiſcatur. Quare, altero in lucẽ edito, alterum illico excipere debet: ſiquidem hic ſecundus partus minus periculoſus, & facilior erit, quoniam prior infans poſteriori viam planam, & leuem ſtrauit. Figuræ præſentes id explanant.

Partus naturalis geminorum.

Digitized by Google

Partus gemellorũ periculoſus quaſis.

Quinto decimo loco collocatur figura partus geminorũ non naturalis, quæ accidit, quando pedes vtriuſq; infantis ori matricis vno, & eodem tempore appropinquant, qui partus admodum periculoſus eſſe ſolet, niſi ſedula prudentis obſtetricis opera corrigatur. Nam, peruncto matricis ore, vt lenior fœtui ſternatur via, debet toto contendere conatu, vt inſerta manu, brachia alterius infantis apprehendat, & firmiter tenens ad fæmora deducat, caputque ad orificiũ ſolicitet, quo nato, ſtarim totis neruis adlaborabit, vt eamdem operam in alterius ortu præſtet. At ſi fælicis partus bona ſpes non expectetur, parturiens ad lectum erit ducenda obſeruando, num poſt aliquam quietem, partus meliorem formam nanciſcatut: id ſequens figura monſtrabit. A

Partus non naturalis geminorum.

Abortus quando dicatur.

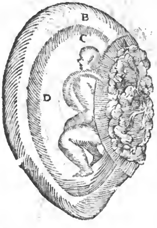
Cauſa abortus.

Hactenus naturam maturi, & tempeſtiui partus paucis verbis complexi ſumus. Nunc ad calcem huius Rubricæ, rationi conſonum eſſe videtur, vt de intempeſtiuo etiam partu, nimirum de abortu verba faciamus. Abortum igitur appellare debemus præproperam fętus iam formati, & vitalis excluſionem: nam ſi aliquando contingat, vt ſemina in vtero per aliquod dierum ſpatium coagulata, extra vterum necnon aliquando portiones ſanguinis concreti dilabantur, hæc materia non abortus, ſed effluxiones erunt appellandæ. D Abortus igitur accidere ſolet, vel propter affectiones infantis, vel vteri (loquendo tamen de cauſis internis) ſiquidem ratione infantis, interdum cotyledones ſunt debiles, hinc fit, vt acetabula citò rumpantur, & ſuccedat abortus: quandoq; membranæ fœtum inuoluentes adeò ſunt tenues, & imbecillæ, vt facile ante tempus ſcindantur, hinc humores difluunt, & fœtus deficit. Ratione matricis contingit abortio, ſi mulier infirmæ ſit naturæ, & ſi matrix aliquibus affectionibus ſit obnoxia. Reliquas cauſas Medici in ſuis monumentis ſigillatim recenſent. Vt autem id totum legentibus patefiat, nonnullas figuras abortionis exhibemus. Prima figura veram abortus formam oſtendit, in qua fœtus Parenchimati affixus obſeruatur. Secunda monſtrat abortum cum ſuis membranis, & vaſis vmbilicalibus, tertia demum eſt abortus trimeſtris pollicis longitudine, quem Clariſſimus Varolus inſignis Anatomicus nobiliſſimo, & doctiſſimo viro Vlyſſi Aldrouando dono dedit.

Abor-

Digitized by Google

Abortus Parenchimati affixus.

B. Chorion cum Parenchimate.

C. & D. Amnios membrana tenuiſſima fœtum immediatè inuoluens.

Hoc loco aduertendum eſt duas tantùm eſſe tunicas fœtum inuoluentes, veluti doctiſſimus Pareus animaduertit; quicquid Priſci authores de tribus tunicis; Chorio, Allantoide,& Amnio ſcripſerint: ſiquidem fœtus in Chorio tantùm, & Amnio inuolutus conſpicitur. Veteres autem ſcriptores, ex obſeruatione in Brutis facta tertiam tunicam, nempe Allantoidem addiderunt.

Abortus cum membranis, & vaſis vmbilicalibus.

Abor.

Digitized by Google

Abortus trimeſtris.

VOX.

INFANTIS nulla vox auditur antequam ab vtero prodeat, ve-
rùm ſtatim atq; emerſit, vagire incipit: hinc verbum Βαβάζω apud
Græcos fortaſſis ab imitatione vagientis pueri formatum. Sed quan-
do puer inarticulatè loqui incipit, id à Græcis per verbum Βαμβαίνω
Bābini etymologia. exponitur; hinc fortè nomen (Bambino) deductum, quo Bononien-
ſes puſionem balbutientem exprimunt. Siquidem Infantes tantummodo anniculi A
fari incipiunt: quamuis vox poſtea anno tertiodecimo roboretur, eademq; ſenio
adueniente, fiat exilior. Et licet nonnulli arbitrentur vocem propriè homini con-
uenire, quia vox ſit aer ſpiritu verberatus, vnde verba quaſi verbera, quæ nonniſi
ab ore humano prodeunt. Nihilominus vox ſignificat id omne, quod ſonat, & alijs
etiam animantibus competit: deducitur enim ἀπὸ τοῦ Βοάω idest clamo. Idcircò
Quale animal loquatur. cætera animantia vocem quidem emittunt, ſed nullum, præter hominem, loqui po-
teſt. Neq; officit in medium proferre multas aues, veluti Picam, & Pſitacum hu-
manam edentes vocem, cum de Pſitaco canatur.

Pſitacus humanas depromit voce loquelas,

Et de Pica legatur,

Pica loquax certa Dominum te voce ſaluto, B
Si me non videas, eſſe negabis auem.

Quandoquidem prædictæ animantes talem vocem proferunt, qualem docentur,
neq; earum vox poteſt eſſe intentio eorum, quæ ſunt in mente; cum hæc animalia
Qua vox ſit articulata. ratiocinio careant. Etenim vox humana articulata eſt, & loquela nuncupatur ad
exprimendas varias humani animi intentiones: quare ſolebat dicere Cicero, tot eſ-
ſe mutationes vocis, quot animi. Hinc (teſte Eraſmo) nullum eſt animal, cui tam
varia ſit vox, quàm homo. Et quamuis tot voces, & loquelæ, quot Nationes eſſe
perhibeantur, cunctarum tamen Nationum intentiones in vnum confluunt.

Varietatem igitur vocum humanarum, & ſermonis inde originem traxiſſe, arbi-
tramur, quoniam poſt vniuerſalem inundationem, Arcâ in Montibus Armeniæ
Varietatis ſermonū origo. quieuit. Tunc Noe cum ſuis in terram egreſſus, humanum genus, breui temporis
ſpatio, Numine propitio, reparauit. Deinde vt totus terrarum orbis rurſum cole- C
retur, Filios, Nepotes, & Pronepotes, ad varias terræ plagas veluti in tot Colo-
nias diſtribuit. Primirus in Aegyptum miſit Eſennium, in Lybiam, & Cirerem,
Tritamen, & in reliquam Africam Iapetum Priſcum. Aſiæ orientali præfecit Gan-
gem, Arabiæ fælici Sabum cognomento Turiferum, Arabiæ deſertæ Arabum, & Pe-
treæ Petreium. In Damaſco Canaiam collocauit. In Europa Regem conſtituit
Turiſconem à Tanai ad Rhenum flumen. Iunctiq; ſunt illi omnes filij Iſtri, & Me-
ſę cum fratribus ſuis ab Adula monte ad Meſembriam vſq, ponticam; ſub qui-
bus Tyrus, Arcadius, Emacius tenuerunt Italiam. Comerus Gallus Samotes poſ-
ſedit Celtas, & Iubal Celtiberos. Fuit igitur breuis illa, & immatura filiorum à
Filiorum à Patribus alienatio immatura qd præſtiterit. Progenitoribus alienatio, quorum viuendi ritum, & mores nondum ſatis imbibe-
rant, & hæc fuit potiſſima cauſa omnis diuerſitatis. Quandoquidem Chamus, ob
ludibrium, quo patrem habuit, cum vxore, & liberis in illam Arabiæ partem profu- D
gere coactus eſt, quæ poſtmodum ab ipſo nomen eſt ſortita: propterea nullum po-
ſteris ritum ſacrorum tradidit, cum nullum à Patre accepiſſet. Hinc factum eſt, vt
tractu temporis, in errores inextricabiles inciderent, & hac ratione vox, loquela,
ſeu lingua variata eſt, immò cognitio veri Dei, & omnis cultus periit.

SYME-

SYMETRIA.

HOminis proportionem, & ſymetriam eſſe mirabilem inde colligimus, quoniam ad hanc Architecti cuncta Templorum, Domorum, & Nauigiorum ædificia referunt. Immò arcam Noe ad humani corporis dimenſionem fabricatam fuiſſe perhibent. Siquidem cum humanum corpus longitudinis ſit trecentorum minutorum, latitudinis quin-
E quaginta, & altitudinis triginta; pariter arca ad longitudinem trecentorum cubitorum, latitudinem quinquaginta, & altitudinem triginta fuit conſtructa. Præterea trimeſtris pueri, ex Plinio, dicitur habere dimidiam menſuram ſtaturæ, quam viuens, tractu temporis, adipiſci debet. Immò natura corpus humanum ita compoſuit, vt eius partes inter ſe maximam haberent proportionem. Quamobrem inchoando à capite, lacunula illa quæ in labio ſuperiori obſeruatur totius faciei minima quidem, ſed æqualis eſt dimenſio; ſiquidem multiplicata perfectam, & certam regulam in hoc oſtendit. Hæc enim duplicata, ſpatium, quod à naſo ad labium abſoluitur, complere ſolet. Quadruplicata plurimarum aliarum partium menſuram conſtituit; nempe longitudinem oris, & oculorum ſpatium, quod inter vtrumq; iacet, atq; etiam quod ab inferno labio ad terminum menti extenditur. Naſi verò, & aurium lon-
F gitudo, & illius maximus ambitus, necnon ſpatium à naſo ad confiniũ capillorum, & deorſum ad mentum, pari menſura conſtant, & proportione ſeſquialtera ad prædictas quatuor particulas ſeſe habent, nimirum ſex menſuras minimas adæquant. Oris, auriumq; ambitus; pariter ſpatium ab extremo vnius oculi ad alterum productum, duplicata proportione, proximè nominatas partes reſpicit, & duodecim minimas menſuras explet. Sed vniuerſæ faciei longitudo, frontiſq; circuitus, oris ambitum ſeſquialtera proportione ſuperat, & octodecim minimas menſuras complectitur.

Arca Noe dimenſio.

Naſi Symetria.

Longitudo faciei.

Spatium capillorum ab extrema fronte ad primam colli vertebram, pariter ſpatium à mento ad verticem capitis productum, longitudinem faciei ſeſquialtera proportione repræſentat, & viginti quatuor menſuras minimas compræhendit. Inſuper magnus tanquam totius corporis manus, faciei etiam menſura eſt. Tantam enim fa-
G ciei naturalis longitudinem eſſe arbitrari debemus, quanta à carpo ad extremitatem digiti medij continetur, ita ſpatium idem à cauitate naſi ad ſuturam coronalem pertinet, qua regula Chirurgi vtuntur, vt eamdem ſuturam, pro inuſtione ſincipiti imprimenda, metiantur; quæ ratio in pauciſſimis hominibus fallit. Immò non ſolùm faciei partes omnes certa proportione metimur, verum quoq; ipſæ manus partes inter ſe, & cum reliquis partibus dimenſionem non habent fallacem.

Menſura à manu deſumpta.

Sutura coronalis qua via inueſtigetur.

Primitùs longitudo Indicis ab extremo vngue ad tertium articulum (loquendo de exteriori parte) iuſtam totius manus dimidiatam magnitudinem indicat, & ſemper inuenitur æqualis reliquo ſpatio, quod ad carpum vſq; tendit. Intrinſecùs verò id totum digitus medius docet, quem ſi ab extremitate ad radicem vſq, trans monticulum metiti fuerimus, tantum ſpatij inueniemus, quantum inde ad carpum re-
H liqua manus continet. Vngues quoq; ſingulorum digitorum tantam poſſident longitudinem, quantum ſpatium eſt à radice vnguis ad primum articulum. Item ambitus digiti craſſioris certa menſura longitudini eiuſdem reſpondet.

Digiti, & vngues.

Denique è manu tanquam ex tabula facies vniuerſa facilè conſtituitur: nam tanta eſt longitudo faciei, & ambitus frontis, quanta eſt longitudo manus. Spatium, quod à radice capillorum per frontem ad orbiculum naſi extenditur, medio digito, reliquum verò ad menti extremitatem, reliqua manu exactè menſuratur. Altitudinem inſuper frontis repræſentat pars palmæ vicina, quæ prima, & maxima Indicis eſt. At ſecundam, ſimulque iunctam tertiam in extremitatem vnguis deſinentem ab illo ſpatio, quod à ſupercilio ad naſi orbiculum deſumit, nũquam diſcrepare obſeruabimus. Prima quidem, & maior pars digiti medij æqualis penitùs illi ſpatio reperitur, quod à naſo ad extremum mentum porrigitur. Secunda verò mentum metitur. Ceterum pars maior annularis digiti illud ſpatium iuſta menſura adæ-

Facies manu menſuratur.

quat,

quat, quod à mento ad inferius vſque labrum ſe ſe inſinnat. Amplius tertia pars digiti medij vngui copulata totam ſuperioris labri lacunam æquò menſurat. Pariter in digito medio tanta primi internodij eſt longitudo, quanta oris, ſi labri arcus filo commenſuretur: quinimo ab eadem parte altitudo frontis etiam oſtenditur. Palma manus, & ipſa ſecundum longitudinem, & latitudinem, malam metiri ſolet; atq; hac ratione manu tanquam perfecta menſura, ad explorandas vultus diſpoſitiones vti poſſumus, vt deinde ipſam faciem, ad diſtinguendas ſine errore reliquas totius corporis partes, iuxta proportionem à natura aſſignatam, adhibeamus.

Palma manusquid metiatur.

Quare ſi vniuerſum corpus ad ſymetriam ſit reuocandum, vulgatam corporis longitudinem nouena totius faciei longitudine conſtare ſtatuemus; dummodo noſtræ A
Regionis homines ſpectemus. Non negamus enim inueniri poſſe homines, qui maiori porrectam, aut minori contractam menſura, corporis Naturam habeant; cum nonnulli longitudine corporis ſpatium vultus decies expleant: immò nonnullorum proceritas octies ſolùm, nonnunquam, ſed rarò ſepties tantùm faciem contineat. Grandiores autem homines faciem decies repetitam toto corpore reddunt.

Longitudo corporis qualis.

Itaq; in præſentia neceſſarium eſſe duximus, huius vtriuſq; magnitudinis meminiſſe, nempe illius, quæ noueno vultus ſpatio abſoluitur, & plurimis conuenit, necnon illius, quæ hanc magnitudinem excedit, & perpaucis competit. In facie igitur rectè à natura conſtituta, tria æqualia ſpatia obſeruantur. Primum ſpatium eſt inter confinia capillorum, & principium naſi. Secundum totum naſum occupat, tertium à naſo ad menti extremitatem porrigitur. Itaq; prima menſura eſt ipſe vultus, ſe- B
cunda ſpatium à gula ad pectoris extremitatem, vbi cartilago enſiformis obſeruatur, tertia ab hoc loco ad vmbilicum, quarta hinc ad principium coxarum, quinta, & ſexta inde ad genua, ſeptima, & octaua inde ad talos peruenit. Nona ex tribus diuerſis partibus conſtat, quæ quidem partes inter ſe, & cum tribus illis in facie deſcriptis exactè conueniunt. Harum prima eſt ille arcus, qui à confinio capillorum ad verticem vſq; capitis extenditur. Secunda eſt gula, quæ ab extremo mento ad pectoris, vſq; furculam peruenit. Tertia eſt illa, quæ à talo ad plantam vſq; pedis deſcendit.

Communis lõgitudo corporis.

Nona pars ex tribus cõſtat.

Itaq; mater natura in prima hominis formatione perfectam, æquilaterã, & quadratam figuram affectaſſe videtur: namq; centrum in inguine cõſtituit, & hominem æquè latum, & longum effinxit. Quandoquidem illæ nouem partes, quibus longi- C
tudo totius corporis diſtinguitur, ſimiliter in brachijs extenſis cum thorace obſeruantur. Nam ſiuè ab humeris forinſecus per cubitum ad primam iuncturam digitorum, ſiuè ab axillis intrinſecus ad palmæ, & digitorum confinium deſcendamus, iuſta ratione, ter vultus longitudinem explebimus. At ſpatium digitorum, vtriuſq; manus ſemel faciem continebit: namq; duo brachia, & manus ſimul ſua longitudine ſepties faciem reddunt. Et latitudo corporis ab humero ad humerum tanta eſt, quanta facies ipſa bis ſumpta. Atq; hac ratione extenſa brachia conſtituunt illud ſpatium, quod natura à vertice capitis ad plantam pedis delineauit. Hactenus de homine, qui vt plurimum nouem faciei menſuris deſcribitur. Modò nonnihil dicendum eſt de homine, qui prædictam excedens menſuram, nouæ ſubijcitur. Siquidem huius prima menſura à vertice capitis ad extremitatem narium deducitur, ſecunda à naribus ad principium pectoris, tertia hinc ad extremum thoracem perue- D
nit, quarta vmbilicũ pertingit, quinta ad inguen extenditur, vbi centrum humani corporis collocari ſolet. Reliquæ autem quinq; partes per fœmora, & crura deinceps iuſtis ſpatijs deſcribuntur.

Centrũ hominis vbi ſit.

Spatium digitorum vtriuſq; manus faciem ſemel continent.

Noua hominis mẽſura.

His ſic conſtitutis nunc intelligendum eſt, quòd quemadmodum vultum in tres partes æquales diſtinximus, pariter etiam reliquum corpus tres æquales inter ſe diuiſiones admittit, nimirum illam medij corporis, necnon fœmoris, & tandem tertiam à fine coxarum ad pedes vſq; Iterumq; hæc triplex diuiſio in medio, etiã corpore narranda eſt, nempe ſpatium à pube ad vmbilicum, deinde hinc ad mamillas, poſtea inde ad colli principium: præterea ſpatium in mamillis concluſum, frontis circumferentiam adæquat, ſed frons in longitudinem triplicata dorſi exactam dimenſionem præbet; velutietiam ſpatium vultus nouies, vel decies ſumptum totius corporis proceritatem metitur; Aſſimiliter frontis altitudo nouies, vel decies accepta

Spatium inter mamillas quid denotet.

cepta

cepta dorſi longitudinem abſoluit. Item ſupercilij ſemicirculus duplicatus rotun-
ditatem ſpatulatum refert, & qualis circulus oculum ambit, talis peripheriam axil-
larum deſcribit. His addamus, quod non ſolùm facies, quemadmodum ſuperius *Axillarum*
demonſtratum fuit, ſed illud etiam ſpatium, quod à cubito ad extremitatem medij *peripheria à*
digiti percurrit, totius corporis certa, & iuſta mẽſura eſſe poteſt. Id autem conſultò *quo deſigne-*
omittimus, ne limites breuitatis excedamus, & lectorem ad Albertum Durerum, & *tur.*
alios Authores hanc materiam pertractantes relegamus.

E

ÆTAS.

AETAS quaſi Aeuitas nuncupata ab Aeuo, quod à Cenſorino velut
quid immenſum, ſine origine, & ſine definitur, olim iuſtioribus de
cauſis quàm hodiè, hoc nomen promerebatur: ſiquidem ab Adamo,
& Eua annos vitæ noningentos cum triginta impletos fuiſſe legi-
mus. Immo Matuſalem filius Enoch vitam annorum ſexaginta no- *Annos mul-*
uem ſupra noningentos, & Lamech Matuſalem filius ſeptnaginta ſupra ſexcentos, *tos Patres*
necnon Noe quinq; ſupra noningentos vixerunt, ſed maiori admiratione dignum *noſtri vixe-*
videtur, apud Athenas fuiſſe inſulam, quam Athenienſes muris dum munirent, fo- *runt.*
diendo, ſepulcrum inuenerunt cum cadauere, & epitaphio, ex quo defunctum mille
F quinquies peractis annis vitam duxiſſe intellexerunt. Quamuis poſtea multi erudi-
ti viri computationem annorum, apud Aegyptios quatuor tantùm menſium fuiſſe
decreuerint. Vtcunq; tamen ſit, humana vita ſemper breuis vocari poterit: iuxta
pulcherrimum Diſtichon in hominis vitam prolatum.

Eſt tua vita breuis, ſpes in te nulla ſalutis,
Hoſpes abi, quid ſtas? non tua regna colis.

Scriptum tamen inuenitur apud Ariſtotelem, nullum animal homine diuturnio- *Elephanti*
rem traducere vitam, præter Elephantum, & quamuis publica opinione receptum *ætas.*
ſit, cornicibus vitam eſſe longiſſimam iuxta vulgatum carmen.

Viuere Cornices centum dicuntur in annos.

Nihilominus, per annos centum, multi anni, in comparatione ad ætatẽ aliarum
auium intelligendi ſunt. Præterea ſunt, qui credant hominem vltra ſpatium anno-
G rum centum viuere minime poſſe; cum Varro tradiderit cor hominis anniculi duas
pendere drachmas, quod poſtea, ſingulis annis, vſq; ad annum quinquageſimum
pondus duarum drachmarum adipiſcitur; ita vt tunc temporis drachmas centũ pen- *Cor hominũ*
dat: deinceps verò vſq; ad centeſimum annum ſingulis annis binis decreſcere *creſcit, &*
drachmis vſq; ad defectum perhibetur. Quare vltra hoc ſpatium hominem haud *decreſcit.*
quaquam viuere poſſe ſtatuunt. Sed hoc parùm adhuc eſt exploratum. Alij ex Pol-
lione, centum annis viginti addunt, aſſeruntq; vltra hunc terminum cuiq; viuere
non fuiſſe conceſſum, & ſuam ſtabiliunt ſententiam vita Moſys, qui centum, & vi- *Anni Mo-*
ginti quinq; annorum vitam traduxit, deinde moriens de breui vita cum conquere- *ſys quot fue-*
retur; reſponſum accepiſſe referunt, neminem vltra hos vitæ limites eſſe victurum. *runt.*
Id autem magis probandum eſt, cum habeamus in ſacris paginis Deum vitæ homi- *Gen. cap. 6.*
H nis metam centum viginti annorum præfixiſſe. Item Pſalmographus humanæ vitæ *Pſalmo 89.*
ſeptnaginta annos, & reliquum tempus doloris, & laboris ſtatuit. Quicquid ſcri-
pſerit Plinius de Cyrnijs Indorum populis ad annos centum, & quadraginta viuen- *Lib. 7. cap. 2*
tibus, & de gente Aetolia, quæ ducentos annos vitæ explet. Homines quoq; lon- *& cap. 48.*
geuæ ætatis in regionibus Aquilonaribus Europæ degunt. Siquidem memorat
Olaus Magnus Dauidem Epiſcopum Scotum, qui annos ſeptuaginta vltra centum *Lib. 4. ſep-*
vixit. Item memorat Textor quendam nomine Marin antica corporis parte hu- *tent. cap. 4.*
mana, & poſtica equina, qui primus equum conſcendiſſe dicitur, & annum vigeſi-
mum tertium ſupra centeſimum attigit.

Itaq, ex prædictis colligendum eſt ætatem eſſe tranſitum temporis in vita, quam
Galenus, & Auicennas in quadruplicem, nempe in pueritiam, adoleſcentiam, æta-
tem conſiſtentiæ, & ſenectutem diſtribuerunt. Hæc autem diuiſio ætatum iuxta
quaſdam inſignes naturæ operationes eſſet facienda, ſed quoniam hæ in omnibus
indi-

indiuiduis, eodem tempore, & ſtatutis annis, ex maiori, vel minori temperamenti robore, non celebrantur: idcirco neceſſarium erit iuxta quemdam annorum numerum has ætates conſtituere. Pueritiam igitur à primordio ortus ad annum vſq; decimum quartum extendunt, quam ætatem in infantiam ſeptem annorum, & veram pueritiam ad annum decimumquartum peruenientem ſubdiuidunt. Secundam ætatem ab anno decimo quarto ad annum trigeſimum quartum adoloſcentiã nuncupant. Verùm hæc tres patitur diuiſiones. Prima attingens annum vigeſimum primum vera nominatur adoleſcentia, altera perueniens ad annum vigeſimũ octauum pubertas, & tertia demum iuuentus.

Aetatũ numerus.

Tertium membrum primæ diuiſionis, ætas conſiſtentiæ ſiuè virilitas nominabatur, quæ à perfecta iuuenta inchoans annum quadrageſimum nonum attingit. A
Illa tandem, quæ ab anno quadrageſimo nono per reliquum vitæ tempus protrahitur ſenectus vocatur, quæ poſtea primum, & ſecundum ſenium complectitur. Primum in ſexageſimum tertium annum terminat, ſecundum in annum octuageſimum primum extenditur. Hinc colligendum eſt hominem per diuerſas ætates quaſi per tot ſcalæ gradus ad finem vitæ properare: idcircò quicunq; annus in quẽ prædictæ ætates terminant, poterit nuncupari κλιμακτηρικὸς, quoniam Græcis κλῖμαξ ſcala, & κλιμακτὴρ ſcalæ gradus exponitur. Erit igitur conſtituenda ætas, tanquam ſcala ſuis integrata gradibus, & primus gradus erit infantia ita dicta quia homo in illa ætate fari nequeat, & quoniam hæc ætas in annum ſeptimum terminat; ideirco id erit primus annus climactericus; ſuccedit ſecundus gradus, nempe pueritia à puritate nominata terminans in annum decimum quartum ſecundum climactericum. B
Sequitur adoleſcentia ad generandum adulta, ſecundùm aliquos, tertium annum climactericum attingens: vel ſecundum alios ad annum vigeſimum octauum protrahitur nomine pubertatis à pube, ſeu pudendis, quæ tunc lanugine veſtiri incipiunt. Reliqua ætas ad annum trigeſimum quintum pariter climactericum iuuentus à iuuando appellatur, tunc enim homo in ſummo incremento eſt collocatus deinceps ſpatium ætatis perueniens ad annum quadrageſimum nonum pariter climactericum, dicitur virilitas, quia maior vis in illa ætate, quàm in alijs conſiſtat. Huic additur ſenectus quam ſextæ ætatis terminus (loquendo tamen de prima, & viridi ſenectute) hæc tamen tangit annum climactericum ſexageſimum tertium; nam quod ſupereſt vitæ ſpatium, nuncupatur decrepitas, quoniam homo in illa conſtitutus ætate ne crepitum quidem edere poſſit, & in vltimum annum climactericum, C
nempe octuageſimum primum terminat. Quanquam verus climactericus annus ſexageſimus tertius vitæ conſtituatur. Quemadmodum numerus climactericus eſt, ad quem per gradus, & veluti quaſdam ſcalas paulatim aſcèndimus, qualis eſt numerus octuageſimus primus, qui ex nouem nouenarijs reſultat. Cæterùm ad finem aduertendum eſt, quòd illi diutius viuere dicuntur, qui malitia animum minus imbuunt: propterea quod breuioris ætatis ſunt plerumq; illi, quorum ingenitus calor callidum producit ingenium. Sicuti vice verſa longæuiores ſunt, qui ſimpliciori ſunt mente, nam hi quoq; membra validiora, & corpus robuſtius poſſident.

Senium duplex.

Anni climacterici qui, et quot ſint.

Singularũ ætatum etyma.

Numerus Climactericus qualis.

TEMPERAMENTVM. D

CVM homo moderatam temperiem obtinuiſſe perhibeatur, iuſtis de cauſis ab Authoribus reliquorum omnium animantium menſura, & canon eſſe dicitur; & potiſſimum eum ſcripſerit Galenus hominẽ non ſolum animalium, & ſtirpium, ſed etiam reliquorum omnium maximè eſſe temperatum. Verùm non poſſumus exactam hominis temperaturam intelligere, & aſſequi, quoniam optimè docuit Galenus hominem in varijs ætatibus conſtitutum, varijs etiam gaudere temperamentis. Quandoquidem prima ætas calida dicitur, & humida, ſecunda ad caliditatem, & ſiccitatem vergit, tertia recedit à caliditate, & maiorem ſiccitatem adipiſcitur; poſtrema tandẽ omnium frigidiſſima habetur. Rurſùm addamus, ex mente Galeni, quòd exactam non poſſumus

Lib. 2. de Tẽp. cap. 1.

Lib. 8. de decret. Hipp. & Plat. c. 7.

Lib. 1. de Aliment. fac. cap. 1.

ſumus humanæ naturæ aſſequi temperaturam, propter varia hominum inſtituta, & victus rationes, quæ omnia natiuum corporis habitum immutant. Neq; omittenda ſunt diuerſa Cæli climata, quæ non ſolum humanas temperies, ſed etiam mores, & animi propenſiones variant. Siquidem homines in meridiana plaga verſantes criſpis ſunt capillis, corpore breui, gracilioribus cruribus, & leui referti animo. Viciſſim Aquilonarem colentes regionem, corpore ſunt amplo, prolixis capillis, colore albo, cruribus craſſis, carne laxa, conſequenterq; ſtoliditate non carent. Alpini, cæteriq; montium Accolæ rudis ſunt aſpectus, & macilenti, guttura plerumq; habent ſtrumoſa, immò non ſolum diuturniorem degunt vitam, verum quoq; ſunt robuſtiores
E illis, qui in planitie verſantur.

Vt igitur, niſi perfecta, ſaltem rudis aliqua humanæ temperaturæ cognitio habeatur, duo prænoſcenda Medici proponunt. Primò quemdam temperamentorum numerum aſſignant, deinde humorum naturam diligenter explorant, ex cuius perfecta cognitione humanas temperaturas elicere profitentur. Quoad primum, temperamenta in nouenario numerò conſtituunt, & horum quatuor appellant ſimplicia, iuxta quatuor ſimplices elementorum qualitates, & quatuor compoſita, iuxta quatuor rationales qualitatum elementarium combinationes. Verùm quia horum temperamentorum exceſſum noſci minimè poſſe aſſeuerant, niſi temperies temperata aliorum norma perfectè intelligatur: idcirco ab ipſis ea duplex, nempe ad pondus, & ad iuſtitiam conſtituitur, deinde omiſſa conſultò temperie ad pondus ab æquali portio-
F ne elementorum emergente, tanquam imaginaria, vnam tantùmodo temperaturam æqualem ad iuſtitiam eſſe ſtatuunt, quæ in ſymetria quadam elementorum ad perfectas operationes obeundas conſiſtit. Ideoq; illum hominem vocant temperatum ad iuſtitiam, qui ad omnes functiones perficiendas eſt paratus, atq; idoneus, illũq; intemperatum appellant, quia à prædicto recedens temperamento ad vnum ex octo intemperatis vergit.

Temperamentorũ numerus.

Tẽperatura ad iuſtitiã.

Præterea circa naturam humorum, Medici obſeruant cuncta eſculenta, & potulenta per ſpatium ſex, vel ſeptem horarum in humano ventriculo morari, quia ibi, prædicto tempore, perfecta digeſtio celebratur. Vnde quidam reſpiciens alimentorum coctionem in ſomno potiſſimum perficiendam canebat.

Septem horas dormiſſe ſatis, iuueniq;, ſeniq;

Siquidem alimenta in humano ſtomacho, tanquam in olla apud ignem caloris na-
G turalis locata alterantur, & in ſubſtantiam valdè ſimilem cremori ptiſanæ chilum nuncupatam tranſmutantur. Poſtmodum materia hæc per inteſtina tenuia venarum copia referta deſcendens ab iiſdem ſugitur, vt tandem per venam portam iecur ingrediatur, vbi denuò alterata à facultate hepatis in ſanguinem mutatur, qui poſtea per venam cauam, & ramos ab ea deſcendentes exiens à iecore, cæteris partibus humani corporis, nutritionis gratia, diſtribuitur. Inſuper animaduerrunt Medici prædictam materiam in iecore quidem alterari, ſed non totam in ſyncerũ ſanguinem, ſed maiorem ſolùm partem conuerti; & propterea portio coctionem effugiens, & alba remanens, pituita, portio calidior, bilis, & demùm craſſior, melancholia nuncupatur. Hi igitur quatuor humores, ex ſententia Galeni, elementa animalium ſanguine præditorum nominantur: immò, vt retulit Hippocrates, prædicti
H humores omni tempore, & omni ætate, humanas venas implere ſolent. Itaq; Medici ſanguinem naturæ aereæ, & bilem igneæ conſtituunt, pituitam verò aquæ, & melancholiam terræ aſſimilant. Quamuis Auguſtinus Donius, in libro de natura hominis, prædictam ſimilitudinem admittere non videatur, dum potius ſanguinẽ igni, & pituitam aeri conſerat, quam dubitationem Lector, apud citatum Authorem meditari poterit.

Chilus aſſimilatur cremori ptiſanæ

Humorum numerus.

Lib. 2. de Element.

In lib. de nat. humana.

His ita conſtitutis, & notatis, Medici hominum temperaturam plerumq; ab humore prædominante eliciunt. Quocirca prædominium ſanguinis manifeſtabitur, quando homo erit carnoſus, hilaris, optimo habitu, acri ingenio, & rubicundo colore præditus: huic enim Medici temperaturam calidam, & humidam aſſignant. Bilis verò dominium ex leuitate mentis, aſtutia, agilitate, actionum celeritate, & deniq; ex colore inter flauitiem, & rubedinem medio cognoſcunt; ideoq; talem hominem, ad calidam, & ſiccam temperiem referunt. At pituitam in corpore ſuperantem ex

Dominium humorũ quomodo cognoſcatur.

ſegni-

ſegnitie, ingenij ſtupiditate, obliuione, & albo colore coniectant, huiuſq; hominis
temperamentum frigidum, & humidum conſtituunt. Tandem, humore melancho-
lico dominante, hominem timidum, memorem, vafrum, colore plumbeo refertum,
ad ſpeculandum, & ad magna perpetranda facinora idoneum, necnon frigidum, &
ſiccum declarant.

Modò ſi lubeat temperaturas ſingularum partium humani corporis examinare;
adire Galenum neceſſe eſt, qui in primis, cutem inter alias corporis partes tempe-
ratiſſimam, immò illam, quæ tegit volam manus, hac præcipua gaudere prærogati-
Partiũ tem- ua decreuit. Reliquarum poſtea partium aliæ calidæ, & humidæ, vt omnes partes
peratura. carnoſæ conſtituuntur, aliæ frigiditate, & humiditate gaudent, vt cerebrum, ſpina- A
lis medula, & pinguedo; aliæ, veluti oſſa, cartilagines, nerui, ligamenta, membra-
næ, venæ, arteriæ, tendones, & pili, frigida, & ſicca temperatura potiuntur. Aliæ
deniq; vt cor, & ſpiritus caliditatem, & ſiccitatem participant.

N A T V R A.

AB homine duo corpora, alterum mortale, & alterum immortale na-
turaliter poſſideri vnanimes Platonici diuulgarunt; quoniam per cor-
pus immortale, partem animæ rationalem, & corpus quodammodo
ſpirituale, & æternum intellexerunt, & per mortale corpus id, quod B
videtur, & ſentitur ex quatuor compoſitum elementis, conſequen-
terq; corruptioni obnoxium. Idcirco, ratione primi, homines natu-
ra impelluntur, vt plurimis, & præcipuè docendo proſint; conſequenterq; ſoli ho-
Lib. 1. de fi- mines, ex mente Ciceronis, ad diſcendum, & docendum propenſi ſunt. Cum nul-
nibus. lum animal, præter hominem, mente, & intellectu exornetur; & huius rationem at-
tulit oraculum in Reuelationibus S. Brigidæ, vbi legitur. *Omnia quæcumq; creata
ſunt, ad vtilitatem hominis ſunt, aut ad neceſſitatem eius, & ſuſtentationem, aut ad in-*
Ratio intel- *formationem, & correctionem, aut ad conſolationem, & humiliationem. Si ergo bruta ha-*
lectus homi *berent intellectum, ſicuti homo, eſſent vtiq; homini in tribulationem. & potius nocerent,*
num. *quàm prodeſſent, ideo vt omnia ſubiecta ſint homini, propter quem omnia facta ſunt, &
omnia ipſum timeant, ipſe verò neminem, niſi Deum ſuum: propterea brutis non eſt datus
rationalis intellectus.* C

Præterea homini ſoli riſum, & fletum à natura inditum eſſe credendum eſt; &
quamuis Authores referant cuculum, & quandam auem flauam apud Indos ridere,
& canes paulò ante obitum Cæſaris luxiſſe; & Virgilius in arenam educat equum
Palantis lacrymas effundentem: idemq; Homerus de equis Achilis repetat: vnde
poſtea Iſidorus his ductus authoritatibus, homini, & equo lacrymas naturaliter cõ-
petere aſſeuerauerit: immò Aelianus aſinis Mauritanis lacrymas tribuit, & Xiphili-
nus Elephanto lugubrem vocem aſſignauit: Attamen aduertendum eſt num præ-
dictæ proprietates affectui rationali copulentur, quæ iuxta hunc ſenſum, in ſolo ho-
Lib. 1. de mine obſeruantur. Amplius volunt ex mente Ariſtotelis, naturam homini aurium
Hiſt. Anim. immobilitatem congenuiſſe: cum tamen Procopius Cæſarienſis tradat Iuſtinianum
cap. 11. ab Aduerſarijs vocatum fuiſſe Aſinum, non propter ſtupiditatem, ſed quia ritu aſi- D
Lib. 2. de fa nino, aures moueret. Addit etiam Veſſalius ſe Patauij duos nouiſſe viros, qui aures
brica huma motitabant: immo Laurentius prodit ſe in quibuſdam obſeruaſſe aures mobiles; idq;
ni corporis. ope exiguorum muſculorum fieri aſſeuerauit. Quod cum admodum ratò contingat,
Lib. 11. non poſſumus doctrinam Ariſtotelis exterminare.
Anat. c. 12. Addit Galenus, quòd commodè ſedere in iſchij s, ſiuè coxendicibus, natura ſoli
Lib. 3. de v- homini indidit. Quare poſtea à cranio humano, mus araneus, gallus gallinaceus, &
ſu part. c. 1. Hyæna ſummopere abhoreant, ſuis locis videndum eſt. Vna ſolùm hic admiran-
da eſt hominis, & Delphini naturalis ſympathia: cum Hiſtorici ſcripſerint Arionem
inter marinas vndas latrones vitantem à Delphino ad portum ſalutis fuiſſe dedu-
ctũ. Addit quoq; Heſiodi cadauer in mare proiectum à Delphinis in litus iuxta Lo-
cridem fuiſſe delatum: quamobrem Georgius Camerarius hac naturali proprietate,
& ſympathia ductus delineauit puſionem ſupra Delphini dorſum cum hoc titulo.

HVMA-

Digitized by Google

HVMANO FLAGRANT DELPHINES AMORE. Deinde ſubſcripſit pulcherimum octaſtichon huius tenoris.

Sic premis amplexu dorſi tua gaudia Delphin, *In Emblem. amatorijs.*
Temnis, & aquoreas pulcher Ephebe minas.
En quanta è patrio piſcem migrare profundo,
Quanta fides puerum fidere iuſſit aquis?
Sic audax elementa venus confundit, & amens
Debita natura vincula neſcit amor.
Heu mea, quàm ſubito plorando exhauſta cremabit
E *Pectora, qui gelidas aliger vrit aquas?*

Amplius ſexus muliebris duo præcipua à natura ſibi comparauit. Primùm, authore Socrate, vt ad omnes diſciplinas, & virtutes ſit docilis, ſi diligenter inſtruatur. Deinde naturalem quamdam ſibi vindicauit inconſtantiam, & leuitatem; iuxta illud diſtichon.

Penna leuis, leuis eſt pumex, leuis aura, ſed ipſa
Fæminea leuius quid leuitate vides?

Idq; magis atteſtari poſſumus, cum videamus mulieres qualibet in re ſibi applauſum, manifeſtum leuitatis ſignum, quærere: quapropter maximus conſenſus inter *Mulierum* mulierem, & pauonem eſt collocandus: cum, & ipſa mulier pauonino ambitu iden- *leuitas.* tidem ſe circumſpectet. Non demirabimur ergo hiſtoriam mulietis Leucadicæ ita F adamatæ à Pauone, quem aluerat, vt ipſa defuncta, ipſe quoq; abſtinentia cibi commori voluerit.

Cæterùm non modò natura ſpecifica, ſed etiam indiuidualis (vt ita loquamur) particularibus hominibus mirificas dotes ingenerat: itaut quãdoq; ab ipſa magnam poteſtatem, immo maiorem, quàm ab ipſa ſpetie hauriant. Idcirco Albertus id occultæ cuidam proprietati, vel influxui cæleſti aſſignauit; cum indiuidua mirabilem patiendi, & operandi energiam, non ſpecificam, ſed propriam, & peculiarem poſſideant. Narrat idem Albertus fuiſſe gemellos, alteri quorum latus erat, cuius tactu portæ omnes patebant, alterius reſeratæ repentè claudebantur. Nouimus, & nos *Proprieta-* homines, qui mures, vel feles, vel alia animantia adeò perhorreſcebant, vt eorum *tes indiui-* aſpectu in animi deliquium inciderent. Solinus tradit plenilunium per quamdam *duales.* antipathiam mulietibus prægnantibus nocere: veluti res ſalſæ fœtui obeſſe ſolent; G ſiquidem mulier grauida rebus iuſtò ſalſioribus delectata, fœtum ſine vnguibus in lucem plerumq; edere ſolet. Pariter alijs, vel ſanandi ſtrumas, vel diuerſa curandi vlcera ita impreſſa eſt cælitus facultas, vt quod Chirurgi manus diu fatigauit, nec vllo medicamine liberari potuerit, ſolo ſaliuæ tactu ſanetur. Et ſic deinceps alias indiuiduorum dotes poterimus admirari, & meditari, quæ à ſpecifica proprietate haudquaquam dimanant.

CIBVS.

H GALENVS verba faciens de alimentorum facultatibus, cuicumq; *Lib. 2. cap. 6* animantium generi quemdam familiarem cibum à totius ſubſtantiæ proprietate aſſignauit; ideoq; quemadmodum equis, & aſinis palea, fœnum, & hordeum, necnon leonibus carnes animantium crudæ competunt; ſic etiam hominibus carnes coctas, & panes ex ſeminibus triticeis paratos conuenire aſſeuerauit. Non immeritò igitur homines Græcè ἀρτόφαγοι *Homines pa-* quaſi paniuori nominari poterunt: licèt rectius appellari poſſint ὀψοφάγοι; *niuori.* cum nullum animal, quàm homo obſonijs, & coquinalibus delicijs magis inhiet. Hinc poſtmodum varia panum, & placentarum genera ab hominibus excogitata ſunt, vt Colyphium apud Plautum, Artolaganum, Artopteſia, Maza, panis rigidus quaſi vtuntur Nautæ, Pythiriæ nempe panes viliores, & furfuracei, immò Naſti panes additis vuuis paſſis parabantur. Præterquamquòd homines in inſtructa epularum magnificentia, carnibus auium, piſcium, & quadrupedum vtuntur. Nonne ha- *Patina Vi-* bemus ex Tiraquello patinam Vitelij, ſcarorum iocinoribus, Phaſianorum, & Pa- *telij qualis.*

uonum cerebellis, Phenicopterum linguis, & lactibus murænarũ fuiſſe exornatam. Homines verò vt plurimum veſcuntur carne bubula, ſuilla, veruecina, hedina, aliquando leporina, ceruina, muris alpini, ſciuri, capreæ, gliris, ouis, capræ, echini, cuniculi, caſtoris, lutræ, taxi, teſtudinum, ranarum, necnon promuſcide & labijs Elephanti. Indi clunes Tygrium cõmedunt; quidam populi Aethiopiæ carnibus pantherarum, & leonum veſcerentur. Afri in eleganti conuiuio lacertis viridibus, & ſimijs vtuntur. Boruſſi olim Scythiæ populi Hippophagi vocabantur, quia carnibus equorum veſcerentur. Inſubres Italiæ, lupos, feles, vulpes, pardales, & pullos aſinorum comedunt. Immò, & carnes aſinorum vetulorum, & camelorum, ex Galeno, aliquando in lautitijs fuerunt habitæ. Nomades, ex Plinio, lacte Cynocephalorum viuunt, & Incolæ occidentalis Indiæ ſerpentes, viperas, & bufones comedunt. A

Qui bufonibus viuant.

Præterea homines ex omnibus terræ naſcentibus, & potiſſimum oleribus edulia ſumunt; propterea in caritate annonæ Menſis ſolæ herbæ inferuntur. Ad rem prodit Bugatus hiſtoriographus; Anno Domini trigeſimo tertio ſupra milleſimum, & duceñteſimum, Incolas agri Patauini, ob inſignem victus inopiam, tanquã belluas herba in campis naſcente victitaſſe. Cæterùm hoc demirari non debemus, cũ po-

Lib. 3. hiſt.

Populi Carpophagi.

puli

puli quidam, quorum hic figuram damus ſolis fructibus, ſeminibus, & herbis viuant, qui propterea carpophagi, & ſpermatophagi appellātur. Aeſtiuo enim tēpore fructus ex arboribus facillimè colligunt; reliquo tempore herbas in opacis naſcentes locis pro victu decerpunt. Hi cum filijs, & vxoribus nudi ad campeſtria accedūt quamcunq; aſcendentes arborem; nam tanta aſſuetudine pulſi de arbore in arborem veluti tot aues proſiliunt, & licèt pedibus labantur, mira manuum agilitate confeſtim à caſu ſe ſe vindicant. Et ſi interdum fortè deciderint, ob magnam corporis leuitatem paruam incurrunt noxam. Hi, ex Licoſthene, baculis muniti pro Lotis inuicem præliantur, & victis dominantur; verùm, vt ipſe refert, fame plerumq. pe-
E reunt, nam incurrentes cæcitatem, priuantur eo ſenſu, quo victum quæritabant.

Cæterùm non modò ſimplicia alimenta, ſed potius compoſita humano ſtomacho gratificari videntur; cum in Veterum monumentis multa huius generis probentur. In primis Caricam genus cibi Lydij ex multis lautitijs, & ſanguine parabant, Coccentum edulium, ex melle, & papauere conficiebant, Botellum genus ſarciminis ex carne ſuilla, necnon lucanicam ex eadem materia paratam commendabant. Vnde Martialis de hoc ſic canebat. *Edulia varia.*

Filia Picenæ venio lucanica porcę.
Pultibus hinc niueis grata corona datur.

Minutal ex marino piſce, liquamine, oleo, vino, porris, & coriandro laudabant. Deinde libum laganum, pulmentum, pulpamentum, buccellatum, & muſtaceum
F extollebant. Neq; illis erant incognita artocreata ex pane, & carne, forte Nuperis (Paſticij) nuncupata. Tomacula parabant edulia ex porcino iecore minutim inciſo, cum ouis, caſeo, pipere, aniſo, zinzibere, deinde ſuillo omento tecta, quæ recentioribus fortè (Tomaſelle) nuncupantur. Vt omittamus ozima edulia ab odore ozimi fortaſſis denominata, cibaria ex lacte, & melle, necnon ex vuis paſſis, & amygdalis parata, & deniq; tot tragemata, & bellaria, quæ in tertia menſa apponebantur, & nunc etiam apponuntur. Qui verò hodiernos epularum apparatus, & menſas inſigni magnificentia inſtructiſſimas ſcire deſiderant, adeant Bruyeriū Campeggium, Bartholomæum Scappium, & alios nuperos authores, qui de elegantibus conuiuijs, & miris epularum lautitijs diligenter pertractarunt. *Artocreata qualia.*

G
PARTES HOMINIS EXTERNÆ.

CAPVT à capiendo, vel intelligendo dictum, eſt illa pars, quæ collo ſuſtentatur; hanc partem Priſci tanquam principaliorem ad reuerentiam nudabant, quo corporis geſtu, idem de animo indicabant, Græci verò per hanc partem iurabant. Pars capitis anterior ſinciput, poſterior verò occiput, ſiuè occipitium nominatur. Os capitis, vnde capilli emergunt, calua, os verò nudum caluaria appellatur. Verùm pars dextra, & ſiniſtra capitis dicuntur tempora, quia ex his anni, & ætates hominum dignoſcuntur. Capillus quaſi capitis pilus multa ſortitur nomina, aliquando dicitur cirrus, cum multi capilli ſimul iuncti in modum caudæ pendent: propterea quædā oſtreorum ſpecies capillatæ, cirres nuncupantur. Alioquin cincinni ſunt multi capilli in-
H torti, quos Martialis annulos vocare ſolebat. *Capitis partes quot ſint*

Succedit frons quaſi propter oculos forata, hæc mentem hominis denotare traditur, dum in mœrore corrugatur, & in lætitia dilatatur, ad latera, temporibus, circa partem ſuperiorem radice capillorum, & circa inferiorem ſupercilijs terminatur. Supercilia quaſi cilijs ſuperpoſita mobilia ſunt; ſiquidem his homo annuens, & negans, partem animi indicat. Hic aduertendum eſt ex Nonio, homines prominentioribus ſupercilijs inſigniti Silones dici à Silone, qui hirſutis ſupercilijs fuiſſe tradebatur. Illud autem interſtitium inter ſupercilia, quia hoc ſpatium glabrum eſſe conſueuit, glabella vocitatur. Hinc naſus ſumit initium, & nares ſunt partes naſi latiores ad dextram, atq; ſiniſtram mobiles, quaſi à nando denominatæ, qui autem ſine naribus, vel ipſis compreſſis naſcuntur, ſecundùm Plinium, Simones nominantur. Naſus poſtea ſagacem ſapientiam repræſentat, ſumpta ab animalibus meta- *Silones qui ſint.* *Simones qui ſint.*

phora, quoniam canes, & vultures olfactu eſcam inueſtigant. Oculi ab occulendo dicti, quia ſub cilijs, & genis latibulentur, pupulam ſiue pupillam habent, qua homo intuetur. Cilium fortaſſis à cilleo moueo, genæ ſuperioris eſt extremitas. Gena verò eſt quicquid intra barbam, & cilium cadit, & pilis tanquam vallis munitur, & à palpitando palpebra vocatur. Sed genarum concauitates, in quas lacrymæ dilabuntur, ob quamdam ſimilitudinem, ſinus appellantur.

Genis ſuccedunt malæ, quas homini tantummodo Plinius attribuit; hæ à malo fructu, veluti genę à genu ob curuaturam denominantur: nã mala in vultu eſt pars rotundior, & eminentior. Deinde à mala nomen diminutiuum, nempè maxilla deducitur, non quia parua ſit mala, ſed quoniam infra malam locata ſit. Buccæ ſunt A faciei partes, quæ inflari, & barba veſtiri poſſunt. A bucca oritur buccula armaturæ genus buccas regens: etenim buccula, cuius maſculinum eſt bucculus aliam ſortitur ſignificationẽ; denotat enim paruos boues, quia ab ipſis palearia tanquàm buccula pendeant. Amplius à bucca bucceam, & buccellam deriuari indicantem eſcæ quantitatem, quæ ore capi poteſt: hinc etiam bucculenti, & buccones vocantur illi, qui tumidioribus buccis ſunt referti.

Buccula, & Bucculus, quid denotent.

Aures, ſecundùm nonnullos, ab haurienda voce, vel potius ab audiendo nuncupatæ, ideo aures, quaſi audes dictæ. Ab his homo dicitur auritus, quod non ſolùm ad exquiſitum ſenſum, ſed etiam ad magnitudinem aurium refertur. Qui nihil, ſurdi, qui verò parùm audiunt, ſurdaſtri indigitantur. Cæterùm, ex Plinio, herbæ ſine nomine ſurdæ dicuntur, quoniam earum nomina non audiantur; hinc poſtea (ab B ſurdum) dimanauit, quia nunquam ſimile auditum fuerit. Tandem ab auribus languidis, & flaccidis, cognomentum familiæ flaccorum originem duxit. Priſci quoq; aurem attingebant, quando atteſtabantur, vellendo aurem teſtis ad memoriam: teſtis tamen primus aurem vellendam offerebat, eum nemini aurem teſtis nolentis tangere liceret.

Herba ſurda qua dicantur.

Præterea in ſuperiori labro quædam obſeruatur valleculа, quam Lactantius lacunam appellauit Labia, ſiue labra ſunt partes os conſtringentes, & dilatantes, à quibus cognomen labeonum (teſte Plinio) deductum eſt. Labrum poſtea eſt nomen æquiuocum, quia ſecundùm Plinium vas etiam deſignat. Os tandem eſt buccarum foramen, nihilominus multi Authores, & potiſſimum Poetæ hoc nomine ad humanam faciem indicandam vtuntur. Oris diminutiuum eſt oſculum, nempe os paruum; quamuis aliquando baſium etiam denotet, cum baſium nonniſi ore in oſculum contracto celebrari poſſit. Aliud inſuper oris diminutiuum eſt oſcillum. Ex radice C inferioris labri mentum trahit originem, quod licèt Plinius homini tantummodo attribuat, Plautus tamen aliquibus brutis aſſignare videtur. Inoleuit autem conſuetudo apud Græcos, authore Plinio, vt ſupplicantes mentum attingerent. Modò illa pars faciei, quæ in ridente homine lineis quibuſdam, nimirum gelaſinis terminatur, rictus appellatur, qui plurimas paſſionum notas præ ſe ferre ſolet. At faciei humanæ pars tota, quæ in lætitijs effunditur, & in mœroribus coarctatur, multas indicans animi perturbationes, à volendo, vultus cognominatur, & vultum in genere neutro apud Lucretium legitur, & in nullo animante, præterhominẽ, eſſe poteſt. Ex vultu poſtea plures ſannæ, nempe irriſionis ſpecies emergunt, ideo Antiquitas homines diſtortionibus vultus aliquem ludificantes, ſanniones indigitauit.

Os oſculũ, et oſcillum.

Vultus Etymologia.

Sanniones qui.

Ceruix vocatur pars poſterior capitis, veluti pars anterior gula, iugulus, aut iu- D gulum: nam ex hac vtraq; parte integratur collum dictum à colendo, vt voluit Sipontinus, quia torquibus, & varijs ornamentis colatur. Collo adhæret truncus: per truncum enim pars corporis humani ſine brachijs, & fœmoribus intelligenda eſt, quæ Græcis thorax nuncupatur; quamuis Medici, nomine thoracis, partem cor, & pulmones continentem intelligant. Truncus in partem poſteriorem, & anteriorem diſtribuitur; hæc initium ſumit à iugulo, vbi quædam lacuna obſeruatur cædi obnoxia: propterea iugulare, nempe gladio occidere dicimus. A iugulo quoq; pectus inchoat perueniens ad ſtomachum, & duobus lateribus concluditur. Medium pectus exornant mammæ, vbera ſignificantes; alioquin mamma apud nonnullos eſt nutrix: immò mammæ Priſcis dicebantur etiam Tatæ, licèt Tata nutricem quoq; denotet, Mamma deinde format diminutiuum mamillam, papillam etiam dictam; quamuis, pro-

Thoracis limites.

Mamma, mamilla, & papilla.

propriè loquendo, papilla ſit illud tuberculum mammarum, quod infantes ad lac ſugendum ore capiunt. Inſuper Antiquis mamma rumen etiam appellabatur: vnde Plinius de Romulo, & Remo verba faciens ſcribebat: *Inuenta eſt lupa prabens infantibus rumen.* Rumen tamen, ſiue frumen vocatur pars colli interior eminentiæ gutturis reſpondens. Quarè, ſecundùm Seruium, fruges à frumine denominantur; deinde à Rumine verbum formatur (rumino) nempe cibum denuò ad rumen, ſcilicet ad guttur reuoco.

Lib. 15. nat. hiſt.

Rumē quid.

Humeri, ex Sipontino, ab humo nuncupati, quia tanquam humus oneribus ferendis ſint idonei; vocantur etiam Armi, quoniam delata arma ab his pendeāt: hinc
E deducuntur armillę fœminea brachiorum ornamenta, quia Antiquitas humeros cum brachijs armos indigitabat. Sub humeris continentur alæ, quæ in hominibus pilis veſtiuntur, cuius nominis diminutiuum eſt axilla. Prætere a humana latera iuxta dextras, & ſiniſtras coſtas terminantur. Ilia tam per ſecundam, quàm per tertiam declinationem inflexa, inter coxas, & pubem ſita ſunt: hic autem ſitus ad ilia potius interiora ſpectat; quandoquidem exteriora latius patent. Venter in parte ſuperiori habet pectus in inferiori pubem, & hincinde ſuos limites in latera terminat, in huius medio obſeruatur vmbilicus ab vmbone clypei medietate nuncupatus, ſub vmbilico autem pubes eſt, & pecten. Si reſpiciamus poſteriorem thoracis partem, primò incidemus in ſcapulas, inter quas vallecula quædam obſeruatur, quam Latini Interſcapilium nuncupant. Deinceps verò tota poſterior pars thoracis referens
F vallis ſimilitudinem, dorſum, & tergum cognominant; in cuius extremitate eſt culus inter nates, ſiue clunes, quaſi culeus, nempe vagina; quamuis appelletur etiam anus, quaſi rotundus, & podex quaſi pedex, à pedo, quia per hanc partem ventris crepitus emittantur. Deniq; inter hanc partem, & cincturam cadunt lumbi.

Ala, & Axilla, quæ partes.

Interſcapiliū quæ pars ſit.

Varia nomina podicis.

Modò ſi rurſùm ad ſcapulas reuertamur, & ab his paulatim recedamus, inueniemus partem ab humero ad cubitum deſcendentem ab aliquibus armum nūcupatam; ſiquidem Priſci (vt paulò ante fuit exaratum) humeros cum brachijs armos vocitabant. Verùm pars à cubito ad manus articulationem dicitur Lacertus: quapropter Hercules, cum huius partis maximam fortitudinem præ ſe ferret, Lacertoſus nominabatur. Curuaturam poſtea brachij cubitum indigitant.

Cur Hercules lacertoſus diceretur.

Lacerto adhæret manus, quaſi totius corporis munus, quæ in quinq; digitos diſtribuitur (hi ſic dicuntur quia decem, vel quia decenter iuncti) nempe in pollicem
G ita dictum, quia magna vi polleat, Græcis dicitur ἀντίχειρ, quoniam pari robore cum reliqua manu contendat, & quaſi alterius manus vicem ſubeat. Immo veteres Græci huc reſpicientes pollicem cognominabant hallum, quia ſolus in reliquorum omnium digitorum dorſa inſiliret, nomine deducto ab ἅλλομαι, quod ſignificat ſalire. In digitum ſalutarem, vel ſecundùm Nuperos, Indicem, aut quia nos nō ſalutamus, niſi re indicata, aut quoniam hoc digito comprimitur òs ad ſilentium, quod præceptum ſalutare eſſe perhibetur: hunc eumdem alij vocant Medicum, fortè quia Chirurgi hoc ſæpiſſimè vtantur in profunditatibus vulnerum, vel vlcerum explorandis. In digitum medium, quem aliqui vocitant infamem, & impudicū; tùm quia per eum probri inſectatio exprimatur: tùm oblongitudinem, quia tutela aliorum indigeat, Sunt qui hunc dicant lichanon παρά το λείχειν, nimirum à lambendo, quia in ex-
H plorandis cuiuſcumq; rei ſaporibus adhibeatur, & lingatur. In digitum annularem, ſiue pronubum dictum, cum hic in coniugijs annulo circumdetur, vel etiam medicinalem nuncupatum, quoniam ad hunc immediatè arteria à corde penetrare credatur, & propterea in affectibus cordis curandis, medicamina huic digito applicanda eſſe perhibent. Et tandem in digitum minimum ob paruitatem, vel auricularem dictum, quia hoc homines, ad aures tergendas vtantur. Sunt qui pollicem vocāt Principem, Indicem, Mercatorem, Medium, Stultum, Annularem, Studentem, & Auricularem amatorem: quoniam tales perſonæ annulis prædictos ornarent digitos. Vnde verſus.

Digitorum omnium varia nomina.

Princeps, Mercator, Stultuſq; Studens, & Amator.

Itaq; manus extenſa inſtar palmæ arboris vocatur palma, compreſſa dicitur pugnus, concauitas manus nuncupatur vola; hinc inuolare, abſcondere, & furari ſignificat. Vngues poſtremò ſummitatem digitorum operiunt, ex quibus nonnulli mores hominum comprehendere nituntur,

Reliquum eſt, vt ad cæteras inferiores partes ſigillatim nominandas deſcendamus: Ab inferiori parte trunci inter coxas, virilia, nimirum teſtes, & priapus pendent (alioquin in fæminis obſeruatur vulua quaſi valua, quia per hanc tamquam per portam fœtus exeat) Hæc pars vocatur etiam membrum ob excellentiam, cum hoc ſolum, inter cætera membra, generare poſſit. Idcircò Antiqui curam hortorum Priapo aſſignarunt, cum horti agris ſemper ſint fœcundiores. Vocatur inſuper mentula ab eminendo, Muto, Verpa ab inuerſa pellicula, idcirco Iudæi quia circumciſi, Verpi cognominantur. Vocatur etiam natura, quia magna naſcendi virtus ei inſit. Item Neruus, Vena, & Inguen apud Iuuenalem; quamuis hoc nomen ad vtrumq; ſexum pertineat. Rurſus penis, quia deorſum inſtar caudæ bruti pendeat. Aliquibus nominatur Pſoleon, ſed hoc nomen originem trahit à Græco ψωλὸν præputium ſignificante. Alijs dicitur Colis, quaſi Caulis, quæ vox fuſtem, vel haſtam indicat, hinc poſtea colei nominantur teſtes. Tandem Veretrum cognominatur, fortè à Verendis, cum hæ partes non niſi verecundia nominentur. Ab huius membri radice membrana, ſcrotum, vel hernia nuncupata dependet, teſtes, vel teſticulos continens ita nuncupatos, quia teſtimonium virilitatis exhibent: vnde quidam, de his, canendi occaſionem arripiens, ſic ſcripſit.

Pudendorũ varia nomina. A

Teſtes cur ita dicti.

An quia teſtamur ſexum, ſic dicimur? an quod
Nequitia teſtes adſumus ambo tuæ?

Coxæ hincinde, vel fœmora dicta à ferendo dependent, quamuis inter fœmur, & fœmen ſecundùm nonnullos aliquod cadat diſcrimen; nam priori vocabulo partem coxæ exteriorem, poſteriori verò, partem interiorem, & molliorem ſignificãt. Termini coxarum ſunt genua à genis dicta, quia genua infantis in vtero à genis tangantur. Horum partes ſuperiores poplites vocantur. A genibus inchoant crura à κρέκω, pulſo, nominata, & in talum terminata, quorum anteriores partes tibiæ, poſteriores ſuræ appellantur. Pars à flexione pedis ad finem calcanei dicitur petaſus, & perna; ideoq; tumores à frigore in illa parte excitati perniones à Medicis appellantur. At Imperiti quidam hanc partem ſuis cum reliquis appendicibus, pernam, & petaſonem cognominarunt. Hæ autem partes, quæ petaſi nomine comprehenduntur, in brutis ſuffragines, quaſi ſubtus factæ nominantur. Poſtremò loco pes recenſetur multis integratis partibus, nimirum calce, ſiue calcaneo, talo, vola, & digitis. Planta enim pedis calcaneum, volam, & digitos comprehendit. His tanquam coronidem addamus diſcrimen inter membra, & artus cadens: nam membra truncos denotant, artus verò ab arctando dicti nodum, & colligationem membrorum ſignificant.

B

Suræ quæ partes.

Differentia inter membra, & artus. C

ANATOMICA.

PARTIBVS externis diligenter ponderatis, operæpretium eſſe duximus internas quoq; ſigillatim explorare. Hoc autem vt exactè aſſequamur, corpus in partes diuidere neceſſe eſt: quapropter nonnulli corpus humanum in caput, ventrem, & membra diſtribuerunt: quamuis Plato in Timeo caput non membrum, ſed totum appellauerit, innuens hominem contemplationis gratia fuiſſe natum: ideoq; cætera membra fuiſſe fabricata, vt capiti famularentur. Ariſtoteles corpus humanum in caput, collum, thoracem, duplex brachium, & duo crura diuiſit. Anatomici recentiores hoc corpus, exceptis brachijs, & cruribus, in tres ventres ſegregarunt. Primum ventrem, caput, ſecundum, thoracem, & tertium, ventrem infimum cognominarunt. Primus venter, ad mentem Galeni, in gratiam cerebri, ſecundus in gratiam cordis, & tertius in gratiam hepatis fuit conſtructus. Caput totum oſſeum à natura fuit fabricatum ad tutelam cerebri; cum hoc membrum eſſet præcipuum, & principium motus voluntarij. Venter inferior totus eſt carneus, non ſolum, vt magnam cibi copiam continere, & in mulierum conceptu extendi, verum quoq; vt ad fæces explodendas eſſet aptior, medius venter, nempe thorax partim ex oſſibus, partim ex carne fuit contextus, non modò vt in aere attrahendo melius dilatari poſſit, verum

D

Lib. 1. de hiſt. Anim. cap. 7.

Tres vẽtres in corpore humano.

quoq;

Digitized by Google

quoq; ne muſculi, ſi totus eſſet carneus, concidentes cor, & pulmonem compri-
merent.

Primitus inchoando à capite, omnes ſenſus capiente, iuxta ſententiam Galeni, *Fen. 1. lib. 3*
& Auicennæ, capitis partes, capillos, cutem, carnem, pericranium, cranium, pani- *cap. 1.*
culum durum, & tenuem, nempe duram, & piam meningem, cerebrum, eiuſdem tres
ventriculos, rete mirabile, & os baſilare eſſe ſtatuemus. Cranium ad mentem Ga- *Lib. 11. de*
leni ex ſeptem oſſibus per ſuturas copulatis conſtat: non enim vnum os continuum *vſu part. c.*
natura fabricauit, vt melius per ſuturas excrementa truderentur. Contingit tamen *20.*
quandoq; humana crania abſq; ſuturis videri; nam Heſiodus in ſtrage Platæenſi *Lib 9.*
E capu Perſæ, abſq; ſuturarum compage repertum fuiſſe narrat. Immò Cælius Rho- *Lib 13. lect.*
diginus capita Aethiopum nullis laxa ſuturis memorat. Ariſtoteles quoq; cranium *antiq. c. 28.*
humanum abſq; vlla ſutura conſpectum eſſe fatetur. Ablato cranio, duæ membra- *Li. 3. de hiſt*
næ ſcilicet dura, & tenuis apparent, quibus eleuatis, tanta cerebri quantitas obſer- *Anim. ca. 7.*
uatur, quanta nunquam in animali eiuſdem magnitudinis conſpici poteſt. Cere-
brum igitur duas habet partes, anteriorem, & poſteriorem: pars anterior in duas
partes ſegregatur per quandam interſecantem membranam, quæ à figura, falx
meſſoria ab Anatomicis cognominatur. Sub cerebro tres ſunt ventriculi, in quibus
ſpiritus animales procreantur, vbi etiam quædam ſubſtantia effigiem vermis æmu-
lans obſeruatur. Iuxta partem anteriorem cerebri eleuati, conſpicari licet carun-
culas capitibus mammarum ſimillimas, quæ ideo proceſſus mamillares nũcupantur,
F per quos ſenſus odoratus perficitur. Item apparent duo magni nerui vocati optici, *Proceſſus*
nempe viſorij, qui à cerebro orientes ad oculos perueniunt. Deinde ſi cerebrum *mammilla-*
magis eleuetur, ſecundum par neruorum ſubtilium apparet, qui in gratiam volunta- *res. vbi.*
rij motus ad oculos penetrant nã tertiũ par neruorum ad membra faciei ſe extendit.
Quartum par vnà cum portione tertij paris ad medium ventrem deſcendit. Ex his
poſtea nerui recurrentes proprij vocis, originem ſumunt. Quintum par ad os pe-
troſum in radice auris ſitum ſe confert. Sextum par neruorum ſubtilium ad pala-
tum, ratione ſenſus, extenditur; & ſeptimum par linguæ famulatur. *Neruorũ pa*

Ablato prorſus cerebro, conſpiciuntur duo panniculi inferiores, os baſilare, quod. *ria quot.*
cæterorum oſſium duriſſimũ, baſis, & fundamentum cerebri, & capitis dicitur; hoc
diuiditur in oſſa petroſa narium, duo oſſa lateralia, & oſſa oculorum. In oculo po-
ſtea muſculos, ſeptem tunicas, & tres humores, ſcilicet aqueum, criſtallinum, & vi-
G treum rimari licet. Auris autem in vtroq; capitis latere locata eſt, vt ſonus hinc in-
de perciperetur, pars exterior cartilaginoſa ad tutelam fuit fabrefacta. Cauernam *Tympanum*
auris tegit panniculus ſubtilis ex vilis neruorum auditionis contextus, qui vocatur *quale.*
tympanum. Paulò inferius dentes ſe ſe offerunt conſiderandi ita nuncupati quo-
niam Græci eos vocant ὀδόντας. Horum numerus ſolet eſſe varius, cum plures in
viris, & pauciores in fœminis conſpiciantur: immò in aliquibus viris quandoq; tri-
ginta, cum in alijs viginti octo tantùm obſeruentur. Cuncti dentes non ſunt eiuſ- *Dentiũ nu-*
dem figuræ, nam anteriores ad incidendum apti, nominantur inciſores, & ſubſe- *merus.*
quentes canini ad figuram dentium canum formati, quorum duo dextram partem, &
duo ſiniſtram muniunt; reliqui molares appellantur, quia cibaria ab anterioribus
inciſa, & fracta moliant.

H Iam ad ventrem medium, nimirum ad thoracem deſcendemus, qui diaphragmate,
ſuperiori, & inferiori furcula continetur: hæc pars nonnullis vocatur pectus, quaſi
factum ex compactis coſtis, vel quaſi pecten, cum hæc oſſa figuram pectinis æmu-
lentur. Oſſa hanc partem integrantia ſunt vigintiquatuor coſtæ, ſeptem oſſa ſter- *Thoracis oſ*
ni, & additis duabus furculis, clauibus nuncupatis, oſſa tria ſupra triginta reſultant. *ſa quot.*
Obiter notandum eſt numerum coſtarum quandoq; variari: ſiquidem Schencbius
meminit mulieris, quæ vigintiquinq; coſtis erat munita. Et Iacobus Carpus in pu- *In Iſagoge*
blica anatome anni milleſimi quingenteſimi vigeſimi quinti coſtam veram duplicem *Anat.*
conſpicatus eſt, vbi potiſſimum oſſibus pectoris iungebatur. Inter duodecim co-
ſtas vndena continentur interſtitia ab vtraq; parte, in quibus ſunt duo, & viginti
muſculi intercoſtales, Græcis μεσοπλεύριοι dicti, præter quos, & diaphragma, duo
in parte ſuperiori, & duo in inferiori obſeruantur, item tres muſculi colli, ſeptem in
dorſo, & octo in ventre inferiori, itaut ad numerum quaternarium ſupra quadragin-
ta aſcendant.

Membranæ pectoris quot ſint. Intra pectus tres ſunt membranæ, quarum prima eſt pleura coſtas interiores veſtiens, ſecunda eſt mediaſtinus, non ſolum concauitatem pectoris, ſed etiam pulmones in duas partes ſegregans, tertia eſt diaphragma, quæ potius muſculi, quàm membranæ naturam participat. Inter pulmones cor figuræ pyramidalis intra capſulam, vel pericardium ſitum eſt. Hoc in aliquibus piloſum repertum perhibetur, veluti *In obſeru.* Dodoneus narrat de Iacobo latrone è patibulo ſuſpenſo, qui veluti iam mortuus, cum tamen adhuc viueret, depoſitus, atq; curatus conualuit, ſed quia erat homo prauæ mentis, & mali ingenij ad ea denuò ſcelera deuolutus, pariterq; captus, & ſuſpenſus fuit; quare hominis nequitiam admirati, cadauere eius inciſo inuenerunt *Cor piloſum* cor ob eximiam caliditatem vndiq; refertum pilis. Hoc idem obſeruatum eſt in corde Ariſtomenis Græci, qui ſolus integras acies præliando in fugam vertiſſe perhibetur. In corde igitur pinguedinem, duas auriculas extrinſecus, ſed intrin- A
In lib. de diſſect. Arter. ſecus duos ventriculos Galenus obſeruauit. Quamuis Ariſtoteles tertij ventriculi cordis meminerit; cum tamen hic tertius ſit pars dextri ventriculi, quæ ad læuam declinat. In dextro ventriculo duo apparent orificia vnum venæ cauæ ſanguinem deferentis, alterum venæ arterialis ad pulmonem ſanguinem tranſmittentis: quapropter niſi ſanguis ad ſiniſtrum cordis ventriculum remitteretur, proculdubio orificium venæ arterialis orificio venæ cauæ eſſet latius; & totus ſanguis cor ingrediens ad pulmonem transferri poſſet. Præterea in ſiniſtro cordis ventriculo orificium venæ aortæ (hanc Patauij totam oſſeam Clariſſimus Faloppius in diſſectione cuiuſdam cadaueris conſpicatus, & admiratus eſt) obſeruatur latius orificio venalis arteriæ, per quam aer recipitur: hinc Anatomici percipiunt cor à dextro ventriculo aliquid recipere, cum orificium, quo emittitur, maius ſit, quo recipitur. B

Pulmo ex quibus conſtet. Succedit conſiderandus pulmo, qui ex carne fungoſa, membrana, neruo, & vaſis integratur. Vaſa ſunt aſpera arteria, quam Cardanus oſſeam in quodam de patibulo ſuſpenſo, & non mortuo eſſe retulit, arteria venalis à ſiniſtro cordis ventriculo, & vena arterialis à dextro dimanantes. Canna pulmonis, ſeu aſpera arteria in quatuor ramos, iuxta quatuor pulmonis pinnulas, diſtribuitur; licèt Schenchius in cadauere Caroli Noni Sabaudiæ reguli, quinq; lobos pulmonum obſeruauerit. Iuxta caput aſperæ arteriæ, caro glanduloſa, humectationis gratia, à natura fuit fabricata, ne ratione ſiccitatis, vox rauceſceret. Occaſione partium reſpirationi, & *Labia ex quibus integrata.* voci famulantium, labia veniunt ponderanda, quæ ex neruis, carne, cute, & membrana ſunt compoſita, quoniam verſus omnem differentiam motus mouenda erant. C

Poſtmodum in fine palati quædam caruncula ad formam vuæ, ideoq; vuea nuncupata, conſpicitur. Supra caput aſperæ arteriæ cartilago epiglottis dicta à natura locata eſt, ne quid cibi in cannam pulmonis cadere poſſet. Lingua quoq; ibi obſer-*Lingua.* uatur, ad cuius radicem ſitum eſt os figuram litteræ græcæ Λ repræſentans; hæc duos recipit neruos, alterum mollem in linguæ ſuperficie extenſum, alterum intra eiuſdem ſubſtantiam diſſeminatum, vt altero læſo, alter illæſus proprio fungeretur munere.

A thorace ad infimum ventrem fit tranſitus, qui conſtat ex partibus continentibus, & contentis. Continẽtes ſunt partes exteriores, & potiſſimũ abdomen integratũ ex cuticula, cute, pinguedine, mẽbrana carnoſa, muſculis rectis, muſculis lateralibus aſcendentibus & deſcendẽtibus, necnon ex peritoneo: hæc membrana Græcis *Partes ventris inferioris.* appellatur περιτόναιον, quaſi circumcirca tenſum; inciſo igitur abdomine, & eleuato peritoneo, aſpectui ſeſe offert omentum, quod partem anteriorem ſtomachi, & inteſtina tegit. Ablato omento inteſtina duplicis generis, nempe gracilia, & craſſa conſpiciuntur. Gracilia in numero ternario ſunt conſtituta, quorum primum à longitudine duodecim digitorum, duodenum vocatur, alterum ieiunum, quia ſemper inane inueniatur, & tertium ileon, aut quoniam paſſionem iliacam patiatur, aut quoniam ſitum iliorum occupet. Craſſa inteſtina pariter tria ſunt, nempe cæcum vno *Inteſtina quot ſint.* tantùm orificio præditum, quod in homine valdè paruum eſt, & potius alicuius ligamenti, quàm inteſtini vicem gerit. Secundum eſt colon, quoniam multa cola, ideſt multas cellulas habeat, poſtremum à figura rectum nuncupatur. D

Meſenterium verò eſt illa mẽbrana venarum copia ſcatens, & cuncta inteſtinã ſimul iungens; ideoq; Græcis μεσεντέριον dicta, quia ſit ἐν μέσῳ τῶν ἐντέρων, ideſt in medio

medio inteſtinorum. His viſis, conſideratur ſtomachus, ideſt ventriculus, quaſi par-
uus venter locatus inter hepar, & lienem formam rotundam, vel potius cucurbiti-
nam habens, cuius pars ſuperior ad ſiniſtram, & inferior ad dextram vergit: cum
hæc figura quantitatis materiæ eſſet magis capax. Præterea ſtomachus duo habet *Lienis for-*
orificia: ſuperius inferiori latius, vocatur os ſtomachi, & æſophago continuatur, *ma qua.*
inferius dicitur pyloron, nempe ianitor. Alligatur os ſtomachi dorſo inter duode-
cimum, & tertiumdecimum ſpondylum, vbi poſtrema finit coſta; quare in affecti-
bus oris ventriculi ſatius eſſet partem poſteriorem, & non anteriorem inungere.

Hepar, ſiue iecur in dextro locatum hypocondrio vocatur officina ſanguinis, in
E cuius parte concaua reducuntur ad vnam omnes venæ, quæ meant ad inteſtina.
Schenchius tamen hepar quandoq; in parte ſiniſtra, & lien in dextra obſeruauit. Im- *Lib.3.obſer.*
mò meminit vnius qui duplici iecore fuit inſignitus. Sed maiori afficit nos admi- *obſer.8.*
ratione, quod narrat de homine ambobus viſceribus carente; ſiquidem Anno Do- *Lib.3. obſe*
mini ſexageſimo quarto ſupra ſeſquimilleſimum die vndecima Octobris, in cadaue- *obſer.7.*
re diſſecto Matthiæ mercatoris Antuerpienſis natione Germani, ne veſtigium qui-
dem hepatis, & lienis repertum eſt, ſubſtantia autem omnium inteſtinorũ erat car-
noſa, & vena caua ab inteſtinis ortum trahebat; quare in hoc homine viuente inte-
ſtina, vtriuſq; viſceris munium obibant. Vt redeamus, vnde digreſſi ſumus; iuxta
concauitatẽ iecoris cyſtis fellis, aut veſica fellea conſpicitur, quæ veſica ad mentem
Galeni, ſuperuacaneum bilis humorem recipit, qui poſtea per duodenũ inteſtinum *Lib.4.de v-*
F deſcendens paulatim expurgatur. Splen ſiniſtrum occupat hyppocondrium, eſtq; *ſu part.c.4.*
figuræ quadrangularis, cum ſtomacho rotundo adhæreat; huius viſceris officium
eſt fæcem ſanguinis, & humorem melancholicum attrahere. Sed mirandum eſt, *Lib.3. obſer*
quod notauit Schenchius, in aliquibus duos, & tres lienes fuiſſe repertos, & quan- *84.*
doq; nullum, quod contigit noſtra ætate Bononiæ in muliere, quæ ſponte ſe ſub-
merſerat, & in aperto cadauere hepar tantummodo conſpectum eſt, cuius altera
pars nigra, & quadrangularis inſtar ſplenis erat, quæ pars proculdubio alterius vi- *Mulier lie-*
ſceris vicem ſubibat. *ne carens.*

Ablatis interaneis, & viſceribus, in dextra, & ſiniſtra parte, renes vnà cum ramis
venarum à vena caua orientibus apparent, quorum vnus ad dextrum, alter ad ſini-
ſtrum renem permeat. Hic admirari oportet ſitum renum inæqualem, cum horum
vnus altior ſit altero; idcirco ſcribebat Galenus venam cauam ab hepate orientem, *Lib. 14. de*
G adhucq; ſublimẽ verſus dorſum ſ[illegible]ti, & dextrum renem petere, conſequenterq; *vſu part. c.*
paulò inferiùs ad ſiniſtrum renem penetrare. Hæ autem ſunt illæ venæ, quæ emul- *7.*
gentes appellantur, quoniam aqueam attrahentes ſubſtantiam per renes ad veſicam
detrudant. A renibus vreteres in veſicam inſeruntur, per quos humor aqueus à ſan-
guine ſegregatus, nempe vrina expurgatur. Hi meatus tanto artificio veſicam in-
grediuntur, ne lotium ſemel ingreſſum per eamdem viam egredi poſſit, vt Gale- *Lib.5.de v-*
nus horũ vaſorum artificiũ contemplatus prouidentiam, & eximiam quandã Crea- *ſu part.cap.*
toris Sapientiam fuerit admiratus. Veſica deinde neruoſa obſeruatur cum collo *13.*
carnoſo, & muſculoſo, vt opportunè lotium retineretur, & expelleretur. Hic obi- *Lib.3 obſer*
ter notandum eſt in hominibus aliquando duas vrinæ veſicas repertas eſſe: nam *232.*
meminit Schenchius mulieris annorum triginta, cuius cadauer apertũ duas veſi-
cas repræſentauit, alteram in naturali ſede locatam, alteram verò ex dextro latere
H colli matricis prognatam naturali veſica duplo maiorem, lotioq; plenam; cũ tamen
in illa nullos meatus admittens, & emitens vrinam conſpiceretur.

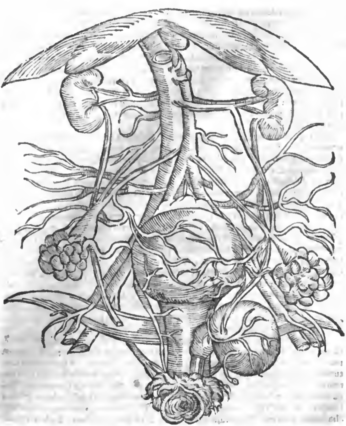
Succedunt vaſa generationi deſtinata, quæ Galenus eadem tam in viris, quàm *Lib. 14. de*
in mulieribus eſſe pronunciauit. Illius verba ſunt hæc: quæcunq; particulæ ſunt ge- *vſu part. c.*
nerationi dicatæ, hæ quoq; omnes in mulieribus inueniuntur, in hoc autem tan- *6.*
tummodo diſcrepant, quòd in mulieribus tales partes intus occultantur, in viris au-
tem forinſecus apparent. Sunt igitur in viris virga, teſtes, & vaſa ſpermatica. Vir-
ga continuata eſt collo veſicæ multis nexa ligamentis, quæ ab oſſe pubis originem
ſumunt. Sed vaſa ſpermatica duplicis generis eſſe feruntur, quia alia præparant,
alia ſemen deferunt. Præparantia ſunt, quæ à teſtibus diſcedunt, & circa eorum
partem ſuperiorem inuoluuntur, ſubſtantiam verò teſtium nequaquam ingrediun- *Partes geni*
tur. Alia ſunt, quæ magis penetrant ad meatum vſq; virgæ, & ſemen iam geni- *tales virorũ*
tum eiaculantur.

At in

Vaſa genitalia mulieris.

At in muliere partes genitales ſunt triplices, nimirum vaſa ſpermatica, teſtes, & vterus; hæc vaſa ſunt ſex, ſcilicet quatuor præparantia, nempe duæ venæ, & totidem arteriæ, quarum illæ iuxta dextram partem à trunco venæ cauæ infra renes deſcendentis oriuntur, & iuxta partem ſiniſtram ab emulgente, ſed ambæ arteriæ à trunco Aortæ deſcendunt, quæ vaſa præparantia, antequam vtrumq; attingant teſtem, in duas partes diſtribuuntur, quarum vna materiam ſeminis ad teſtes, & altera proprium alimentum ad corpus vteri deſert, necnõ magna ex parte nutrimentum fœtus; immò ſanguinem menſtruum, & cum eo identidem magnam humorum colluuiem. Alia duo vaſa vocantur deferentia, quæ à teſtibus orta ad cornua vteri extenduntur, ſemenq; perfectè elaboratum in cauitatem vteri ducunt. A

Vterus cum orificio exteriori, & vaſis adhærentibus.

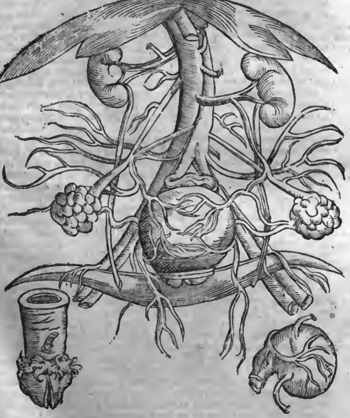
Vterus

Vterus igitur inter rectum inteſtinum, & veſicam ſitus partibus ſimplicibus, & compoſitis integratur. Simplices ſunt tunicæ, venæ, arteriæ, nerui, & ligamenta: recipit enim matrix neruos à lumbis, & oſſe ſacro, in quos ramuſculi quidam ſexti paris inſeruntur: hinc fit, vt tantus ſit conſenſus vteri cum ſtomacho, cerebro, alijſq; partibus ſuperioribus.

Hic obſeruandum eſt vterum humanum rariſſimè bicornem inſtar matricis brutorum inueniri; præterea interna cauitas nullis cellulis diſtinguitur, vt multi perperam crediderunt. Verùm quoniam interanea mulieris, & viri nihil pariunt diſcriminis niſi in partibus generationi dicatis, ideò placuit iconem matricis cum orificio
E. exteriori, annexis poris vreteribus, & tota eiuſdem ſtructura ſpectandā exhibere.

Cæterùm in figura ſubſequenti, eundem vterum reſecto pudoris ſinu, cū occulto eiuſdem orificio oſtendimus, vbi conceptus formatur, & ſemen ad determinatum paritionis tempus concluditur. In hac eadem icone veſica etiam à collo reciſa obſeruetur: ſed id exactius explicare non conamur, cum id paſſim in monimentis Anatomicorum demonſtretur.

Vterus orificium internum oſtendens.

Pudenda muliebria quæ.

In lib. de diſſect. vulua.

Verùm vt partes vteri compoſitæ magis innoteſcant, hic paulò accuratius de illis diſſeremus. Hæ igitur ſunt quatuor, quarum prima omninò eſt externa, pluribus, & diuerſis partibus conſtans; quapropter nomine pluralitatis donatur, & pudenda muliebria appellantur; propriè tamen hæc pars externa vocatur vulua, quaſi vallis, aut valua; quamuis totus vterus in ſuas quatuor partes diuiduus appelletur vulua, quia per rimam ampliſſimam in duas partes ſcilicet dextram, & ſiniſtram diuidatur, quæ minimo negotio tanquam valuæ ædium recluduntur, & clauduntur: hanc partem Galenus multis in locis Cunnum nuncupauit forſan à cunneo, vel fiſſura, quam hæc pars repræſentat. Altera pars vocatur ſinus pudoris, tertia collum verum matricis, quarta corpus vteri. Prædictarum partium aliæ ſunt adeò exter- A
næ, vt omnium oculis ſubijciantur, aliæ vero ita internæ, vt nonniſi diſſectione pareant. Deinde harum partium plures virginibus, & mulieribus corruptis ſunt communes, paucæ vero propriæ.

Partes externæ pudẽdorum.

Nympharũ muliebrium etymum.

Itaq; primo loco de partibus vtriq; mulieri communes agemus, & inchoando ab his, quæ magis patent, hæ ſunt pubes, duo labia pudendi, rima in eorum medio conſiſtens, & in ea productio nympharum. Pubes dicitur illa pars exterior, quæ pilis ſuo tempore veſtitur; labra ſunt tanquam duo molles monticuli compoſiti ex ſubſtantia quadam cutanea, carnoſa, glandulоſa, ſpongioſa, & adipoſa, ad latera magnæ rimæ ſiti. Extra hæc labia propendent duæ apophyſes, partim carnoſæ, partim membranoſæ, quas paſſim Medici nymphas appellant: alioquin Græcis πτερύγια, nimirum alæ vocantur. Quare modò nymphæ dicantur prædictæ partes, B
non ſatis conſtat; niſi velimus dicere nymphas Græcis appellari ſpõſas, & quoniam hæ partes ſunt primæ, quæ in concubitu ſponſum admittunt, ideo nymphæ nominatæ videntur, vel potius nymphæ, quaſi lymphæ, quia aquis, & fontibus præſint, pariter hæ carunculæ meatui vrinario, & ſinui pudoris adſtant, à quibus varij humores tanquam à fontibus proſiliunt. His addamus, quod veluti nymphæ aliquando montium præſides appellantur, ſimiliter hæ carunculæ veluti inter colles ſtabulantur.

Clitoris quid ſit.

Tribades mulier. quæ.

Modò ad magnam rimam accedamus, in qua quinq; digna obſeruatione inueniuntur. Primum eſt huius degeneratio in Foſſam, ſecundum eſt clitoris, qui locatus eſt in fine anteriore, & ſuperiore rimæ, tertium vrinæ ductus, in cuius extremo eſt orificium colli veſicæ valdè breue, & in eius ambitu prominentia quædam carnea orificium tegens, quartum eſt orificium ſinus pudoris in medio foſſæ locatum, quod in virginibus longè quàm in mulieribus aliter compoſitum apparet, quintum C
eſt foſſa caua, & lata ante ſinum pudoris ſita, quæ naüiculæ figuram præ ſe fert. Partes igitur difficiliores prius explicantur. Clitoris, ſiue κλειτορὶς, quaſi rimam elaudens non videtur differre à mentula virorum, niſi longitudine, meatu vrinæ, emiſſione ſpermatis, & defectu muſculorum, titillatione poſtea hæc pars maxime præſtat: ideircò Nuperi Anatomici, vt Columbus hanc particulam, oeſtrum veneris, & dulcedinem amoris indigitarunt. Hæc eſt illa pars, qua mulieres perditæ libidinis, & nefariæ inuicem in confricationibus abutuntur; quamobrem Græcis τριβάδες, nempe confricatrices appellantur. Tandem carunculæ illæ ſecus ductum vrinæ à natura ſunt locatæ, vt acri eſſent impedimento, ne poſt emiſſum lotium, capacitatem veſicæ ingrederetur, & hæc de quacumq; parte virginibus, & mulieribus corruptis communi dicta ſufficiant.

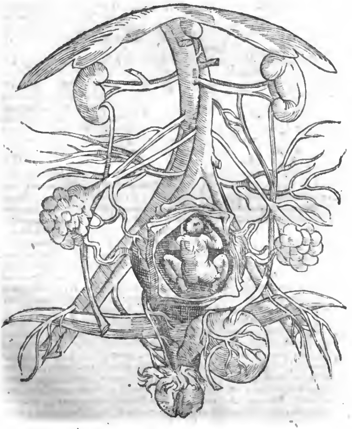
Flos virginũ Hymen, & clauſtrũ virginale quid.

Modò ſi ad alias properemus, incidemus in orificium ſinus pudoris, in foſſa ſe- D
dem habens, & in virginibus tale eſt, quale à natura fuit formatum; in mulieribus verò tale conſpicitur, quale poſt compreſſionem relinquitur, abſq; vlla ſpe priſtinę integritatis recuperandæ; hęc productio, vel ſinus multis gaudet nominibus; vocatur flos virginum, hymen, quaſi limen, germen floris, columna, & clauſtrum virginale; hæc particula componitur ex quatuor carunculis myrti baccas æmulãtibus, quæ quaſi in quatuor angulis dicti ſinus locatæ ſunt, connectuntur poſtea à quatuor membranis carnoſis ſitis inter ſingula caruncularũ interſtitia, quibus cũ fere æqualiter protendũtur: quamobrem hæc productio ex quatuor carunculis, & totidem membranis conſtructa in conũ truncatũ deſinit; ideo perbellè alabaſtro, ideſt calyci roſæ ſemiexpanſo aſſimilatur, & à Galeno membrana præputio ſimilis appellatur; eſt enim productio in extremitate perforata velut præputium, ſed paulò carnoſior,

& mol-

& mollior præputio exiſtit. Verùm notandum eſt in aliquibus virginibus has caruncu-
culas, & membranas prædictam productionem efficientes, modò breuiores, modò longiores, modò tenuiores, modò craſſiores eſſe; quemadmodum, & orificium ex-

Vteri Icon cum fœtu intus ſito.

 tremi-

Digitized by Google

tremitatem huius productionis occupans in quibuſdam anguſtiùs, & in alijs latius progignitur: hinc maior vel minor in primo congreſſu difficultas oritur. Sanguis igitur in primo concubitu profluens non modò a vaſis, ſed à membranis carneis laceratis, & à caruncul is attritis dimanat: hæc autem laceratio vocatur defloratio, quoniam deſtruitur illa productio quæ calycem roſæ æmulabatur.

Defloratio quid ſit.

His intellectis, venit explicanda tertia pars quæ collum vteri dicitur, quod ſubſtantia membranoſa, ſicuti reliquæ eius partes, conſtat, huiuſq; orificium figurâ oris catuli recens nati, aut Tineæ piſcis repræſentat, & interius matricis orificium Medicis, & Chirurgis nuncupatur. Hoc quamuis amplæ cauitati ſinus pudoris continuum ſit, nihilominus eſt anguſtiſſimum, excepto eo temporis momento, quo ſemen virile recipit, aut quando fit ſolemnis aliqua euacuatio, qualis eſt menſtruorum, aut vitioſorum humorum expurgatio. Verùm ne ſemen ſemel receptum à matrice facilè dilaberetur, natura quaſdam aſperitates, quales in linguis felium obſeruari ſolent, longitudini totius cauitatis prædicti colli appoſuit, quarũ radices inferne ſitæ ſunt, acies verò ſurſùm tendunt, vt facilem ingreſſum, difficilem verò egreſſum haberent. Vnde poſt receptum ſemen à conceptione ad partum vſq; os vteri ita exactè clauſum eſt, vt ne ſpecillum quidem admittat, quemadmodum Galenus optimè atteſtatus eſt. Hoc tamen perpetuo neceſſarium non eſſe quotidiana monſtrat experientia. cum in grauidis magnæ interdum fiant euacuationes ſanguinis, humorũ purgationes, & quandoq; prauæ conceptiones, ſaluo fœtu, expellantur. Sed hæc rara ſunt ſicuti rariores ſuperfætationes. A

Colli matricis deſcriptio.

Lib. 15. de vſu par. c. 7

Quarta pars omnium præſtantiſſima eſt vterus, cuius gratia prædictæ partes tàm ſimplices, quàm compoſitæ à natura fabricatæ fuerunt. Vocatur autem vterus ab vtre, quia, illius inſtar, facilè extendatur, & contrahatur, deinde pyri mediocris formam præ ſe fert, & ſubſtantiam reliquarum pártium ſubſtantiæ ſimilem, nempe membranoſam habet. In grauidis poſtea vterus per extenſionem maior redditur, & potiſſimum in augmento fœtus, immò tunc infans curuatur, & figuram ſphæricam aſſumit, caput ad genua vertit, vtrumq; crus attrahit, ambabus manibus ſuper genua locatis, parte antica tergum matricis reſpiciens, & poſticam ventri matris obuertẽs: quicquid multi Anatomici ſcripſerint; Rufus tamen id experientia deprehendit, veluti in ſuperiori figura obſeruatur. B

Vterus pars præſtantiſſima.

Tandem vt finem huic Rubricæ imponamus, reſtat vt de oſſibus dorſi, & reliquorum membrorum non nihil dicamus. Dorſum ex pluribus oſſibus compactum eſt, in quibus medulla ſpinalis, ſeu dorſalis reſidet, & diuiditur dorſum in quatuor partes in collum, metaphrenum, lumbos, & os ſacrum, nempe magnum, cum ἱερὸν Græcis ſacrum, & magnum ſignificet; hoc enim os in comparatione ad cæteras dorſi vertebras magnum meritò appellari poteſt. Spondyli igitur ſiuè vertebræ ad os vſq; ſacrum, ex mente Galeni, ſunt quatuor ſupra viginti, quarum vertebrarum ſeptem collum, duodecim thoracem, & quinq; lumbos conſtituunt. Si reſpiciamus brachia, & manus, omiſſis muſculis, chordis, neruis, arterijs, & venis, oſſa ſe ſe offerunt, & primum vocatur os brachij, ſiue adiutorium, ab aliquibus vlna. Hoc os copulatur ſcapulæ, & verſus cubitum alijs duobus iungitur oſſibus focillibus nominatis, quæ ad raſetam vſq; ſiuè carpum pertinent. Carpus verò ex Galeno octo oſſibus, & metacarpium quatuor integratur. C

Vertebræ quot ſint.

De oſſibus digitorum, & eorum vſibus, cum fusè Galenus pertractauerit, ad illum lectores relegamus. Si meditemur oſſa inferiora, incidemus in os fœmoris, ſiuè coxæ, ſed vt melius totum oſſium compages intelligatur, reuocandũ eſt in memoriam, quòd in fine ſpondylorum, vbi os ſacrum eſſe dicebatur, huic oſſi alia duo adhærent, & pars anterior dicitur os pubis, ſuperior os iliorum, poſterior os anchæ, cuius concauitas os pyxidis cognominatur; quam cauitatem poſtea caput oſſis coxæ implet, quod altera parte in genu cum quadam rotula copulatur. Indeq; oſſa tibiæ ſequuntur, quæ duo ſunt, Auicennas cannam maiorem, & minorem appellauit, Alij fiſtulas indigitarunt. Hæc oſſa in fine duas habent eminentias, quæ clauiculæ, vel tali nominantur. D

Lib. 1. de vſu par. c. 10.

Tandem pes hominis non ſolum ad greſſum, ſed etiam ad apprehenſionem à natura fuit fabrefactus: idcirco eandem cum brutis non habuit conſtructionem: quapropter

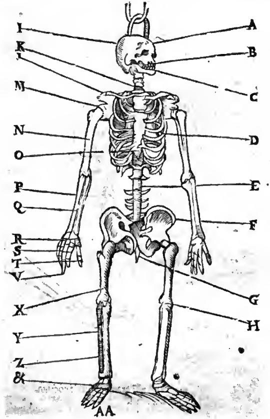
propter

propterea Galenus prodidit partes pedis proportionē reſpondere partibus manus, quoniam digiti, ratione figuræ, numeri, & ordinis inuicem aſſimilantur: hinc patere numerum oſſium, nempe ſex eſſe ſupra viginti exiſtimamus. Quare autem maior digitus pedis duo tantùm habeat oſſa, cum pollex manus tria poſſideat, ratio eſt hæc, ex mente Galeni, quoniā os inferius pollicis manus ſeiunctū eſt à metacarpio, cū pollex pedis ſit illi copulatus. Pręterea pollex pedis maior fuit, quā manus, quia flexioni pedū opitulari debebat. Ad maiorē igitur oſſium cognitionem, non piguit iconē humani ſceleti, necnō auis ante oculos repræſentare, vt lector magnā vtriuſq; conuenientiam cōtemplari poſſit, poſteaquā his icones in Muſæo inuenimus.

Lib. 3. de vſu part. c. 6.

Pollex pedis duo habet oſſa.

Hominis Sceleton.

Explicatio figuræ coaceruationis oſſium humanorum cum ſceleto auium comparatæ eſt hæc.

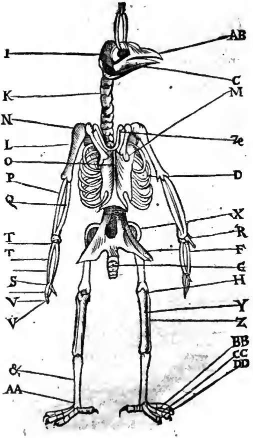
A.B. Roſtrum, quod dentium, & labiorum munio fungitur.

M. Oſſa quæ Galli vocant Pallerons longa, & anguſta ſcilicet vnum in vnoquoq; latere.

Ꝓ. Os, quod furcula dicitur in nullo eſt animali præterquàm in aue.

D. Sex coſtæ thoraci coherentes in parte anteriori, & ſex vertebris in parte poſteriori.

Auis Sceleton.

F. Duo oſſa coxarum longa.
G. Oſſicula vropygij.
H. Patella.
I. Suturæ capitis, quæ vix apparent, niſi cranium fuerit coctum.
K. Duodecim vertebræ colli,& ſex dorſi.
L. Oſſa duarum brchium.
N. Oſſa brachiorum, aut ſcapulatum.
O. Thorax.
P. Os paruum cubiti, ſiue radius.
Q. Maius os cubiti, ſiue vlna.
R. Carpus.
S. Condyli.
T. Appendix quæ eſt in alis,iuxta proportionem eſt loco pollicis manus:
T. Metacarpium.
V. Extremum Appendicis,quæ eſt veluti digitus.

Plura

Digitized by Google

V. Plura oſſa in extremitate alarum referentia palmam.
X. Maiora oſſa fœmorum, vnum in quolibet latere.
Y. Os maius cruris, quod dicitur tibia.
Z. Os minus cruris.
& Os datum auibus loco cruris humano talo reſpondens.
AA. Digiti pedum, quorum poſterior eſt loco maioris digiti.
BB. Quatuor articuli in digito maiori, ſeu exteriori.
CC. Tres articuli in hoc digito.
DD. Duo articuli in hoc digito veluti in poſteriori.

E

PHYSIOGNOMONICA.

DIVINATIONIS coniectura, quam ab humano aſpectu elicere conſueuerunt, iuxta ſacram paginam, haudquaquam probanda eſſe videtur; cum legatur apud Ioannem. *Nolite iudicare ſuper faciem, & aſpectum, ſed rectum iudicium iudicate.* Nihilominus hoc aſſertũ Ioannis minimè prohibet, quin, ex aſpectu, & effigie humana aliquid iudicare poſſimus: quandoquidem hoc refertur in illos, qui ex prauis affectibus, & non ex re, aut cauſa iudicium faciunt; ſed ex perſonarum acceptione, hominumq; odio, vel contemptu, à rei veritate declinant; quod vitium maximoperè vitandum eſt. Itaq; hominum aſpectus licèt ſpecie eſſentiali non diſcrepent, accidentalis tamen
F differentia obſeruanda eſt, quoniam hæc pro morum diſcrimine nobis ſummoperè famulatur. Quamobrem ſi breuiter omnes humani corporis partes meditemur, ex illarum varia diſpoſitione, & figura diuerſi etiam hominum mores eliciuntur.

Cap. 7.

Caput in primis ſi fuerit magnum in comparatione ad reliquum corpus, homines indicat hebetes; ſi fuerit paruum, & minutum fatuos, mediocre verò naturale eſt, & optimos ſenſus indicat. Quando figura capitis ita eſt aucta, vt fructum pini æmuletur, tunc homines ſimili referti capite inuerecundi erunt, & iactatores: ſicuti homines breuis, & globoſi capitis, inſipientes ſunt, & immemores. Cum verò caput ſit craſſum, & in ſuperficie planum, ad homines omni vitiorum genere imbutos attinet. Si fuerit oblongum inſtar mallei, homines prudentes, & ſagaces, ſi concauum in parte anteriori iracundos, & doloſos ſignificat.

Caput acutum inſtar pini.

G Caput capillo tegitur, qui ſi fuerit criſpus in timidis, erectus in hominibus rudibus obſeruatur. In horum mediocritate optimum ſignum conſiſtit.

Capillus durus, qualis Ferarum, virum ferinum denotat. Mollis, & copioſus naturam muliebrem indicat. Idcircò horum mediocritas probatur. Coma nigra conſpicitur in vafris, rufa, & ſubalba, qualis Scytharum, ruſticitatem, & ignauiam ſignificat. Leuiter rufa homines dociles, & proſperos exornat. Nam intensè rufa improbatur: cum ferinos mores ſocios habeat. De hoc colore fortaſſis verba fecit ille Poeta, quando cecinit.

Crine ruber, niger ore, breuis pede, lumine læſus
Rem magnam præſtas, Zoile, ſi bonus es.

Si frontem intueamur, hæc vel erit iuſtò anguſtior, quæ ad homines ſtolidos, indociles, & ventri deditos ſpectabit, vel erit iuſtò latior, veluti in bobus obſerua-
H tur, & hæc ad homines obtuſioris intellectus, & pigros attinebit. Frons demiſſior erit hominis puſillanimi, demiſſior verò, & rotundior hominis inepti, & inconſtantis: ſicuti longior hominem benignum, & docilem exornat. Frons quadrata, & rectè formata magnanimitatis, prudentiæ, & probitatis eſt indicium. Tenſa verò, & lucida adulationem ſignificat. Frons nebuloſa audacibus, & eleuata liberalibus conuenit. Quando verò iuxta tempora erit inflata, homines ſuperbia tumidos, & ingenio rudes denotabit. Rugoſa eſt hominis cogitabundi. Quando verò erit aſpera, & diuerſis in locis tumida, hominem malitioſè fatuum, & aurum immodicè ſitientem deſignabit.

Frons quadrata, & rectè formata

Si conſiderentur variæ oculorum figuræ, colores, & motus; hinc etiam varios hominum mores poterimus haurire: ſiquidem oculi parui ſunt hominis puſillanimi, & oculi magni hominis ſegnis, & manſueti. Concauitas oculorum homines maleficos, & inuidos oſtendit: quemadmodum eorumdem eminentia fatuos. Oculi parùm

Oculi parũ concaui.

conçauiad magnanimos, & valde aperti ad impudentes ſpectant. Oculi oblõgi inſunt illis, qui fucum facere, & impoſtura verborum vti nituntur. Parui, & tremuli amatorum ſunt proprij. Obliqui, homines in iram procliues, & fallaces oſtendunt. Quando verò citò, & variè mouentur, & interdum quieſcunt, hi temerarijs competunt. Oculi velociter moti cum acutie viſus, in fraudulentis, & infidelibus conſpiciuntur. Deniq; oculus quantò maior erit, tantò minor malitia, & maior ſtultitia ſuperabit.

Quando anguli oculorum carne referti naribus adhærebunt, homines omnium colluuione vitiorum contaminatos denotabunt. Colores etiam oculorum apud Phyſionomos aliquid ſolent indicare: ſiquidem oculi ſubſanguinei in homine inuerecundo, & valdè petulante obſeruantur. Color perniger timiditatem prænunciat, ſicuti niger, & flaueſcens animi bonitatem. Si fuerit fuluus, qualem colorem oculi Leonum repreſentant, proculdubio ad magnanimitatem ſpectabit. Si igneus inuerecundos denotabit. Si tandem fuerit lucidus, quemadmodum in oculis gallorum obſeruamus, abſq; dubio talem oculum ad homines in mollitiẽ, & prodigum luxum propenſos referemus. A

Oculi Leonũ quales.

Aures à coniectura diuinationis non ſunt remouendæ; nã paruæ, quales ſimiarum ad ſcurrilitatem ſpectant; magnæ hebetudinem ſenſuum indicant; cum tales in aſinis conſpiciantur. Homines flacci, nempe grandes, & flaccidas habentes aures ſtolidi ſunt. Rotundis auribus referti, vt plurimum ſunt indociles. Longis, & anguſtis inſigniti, inuidia non carent. Deniq; quando homines aures capiti valdè adhærentes habent à maleuolentia recedere nequeunt. Demum aures pilis refertæ ad bonum auditum, moderatæ verò, & naturales ad optimum ſenſum reducuntur. B

Naſi extremitates craſſæ, homines concupiſcentes, craſſæ verò, & euerſæ pigros, & ſegnes indicant. Si eædem fuerint acutæ, in iram valdè procliues denotant: quemadmodum naſus patens, & apertus idem ſolet ſignificare. Si naſus fuerit rotundus, extremitatibus obtuſis, indicium eſt magnanimitatis, quam naſus aquilinus ſolet etiam oſtendere. Quando naſus eſt rotundus cum extremitatibus gracilibus, tunc ad inconſtantes refertur. Si curuitatem à fronte ductam nanciſcatur, inuerecundiam, & leuitatem generat. Simus naſus ſolutos in luxuriam concomitatur. Deniq; longus, & ad os protenſus, abſq; probitate, & audacia non inuenitur.

Naſus ſimus quid indicet.

Ex labijs gracilibus, & relaxatis, qualia in leonibus obſeruantur, poſſumus magnanimitatem præſagire, ex gracilibus, & duris, qualia apparent in ſue, iracundiam; ex ſuperioribus labijs tantummodo craſſis, qualibus aſinus eſt refertus, fatuitatem. Si tandem aliquem cum ſuperiori labro euerſo, gingiuis detectis intuebimur, qualis canum rictus eſſe ſolet, illum contumelioſum manifeſtare debemus. Item dentes canini longi, & firmi in homine voracitati famulante, & iræ motum facilè concipiente apparent. Craſſos verò, & latos in hominibus cenodoxiæ captatoribus, & libidine intemperatæ cupiditatis exardeſcentibus licet intueri. Vocem magnam, & grauem edunt contumelioſi, quæ verò à graui incipit, & in acutum deſinit, ad iracundos ſpectat. Non valdè grauem, & aliam emittunt, qui in iram procliuiores ſunt, quàm tigres. Acuta, & mollis obſeruatur in effæminatis. Vocem mollem inſtar ouium, emittunt manſueti. Siquidem acuta, & fortis qualis eſt caprarum ad inſanos attinet. C

Dẽtes lati, & craſſi qd ſignificẽt.

Si faciem meditemur; homines Pigri faciem carnoſam habent, Curioſi macilentam, Timidi magnam, & carnoſam; Illiberales paruam, Maligni, & ſimulatores habent faciem deorſum ſpectantem. Rixoſi planam abſq; tumore. Malemorigerati deformem, & obtortam. Inuerecundi longam. Simplices valde minutam, & rotundam. Audaces longam, & macilentam. Mendaces à fronte ad maxillas latiorem, & tandem Inuidi à maxillis ad mentum anguſtiorem faciem habent. Præterea color faciei rubeſcens obſeruatur in Verecundis, ſed quando genæ nimio rubore ſunt inſperſæ, amatores vini indicant. Obſcæni genas, & naſum rubore hepatico reſperſum habent. D

Color faciei varius eſſe ſolet.

Amplius faciem integrat mentum, quod etiam meditari debemus: quandoquidem mentum acutum, vt in cane, homines fideles denotat, paruum, & breue, vt in ſerpente, homines inuidos, & immites. Nam mentum quadratum in hominibus virtu-

tum

tum prope omnium deſiderio flagrantibus conſpicitur. Mentum longum, & circa partem inferiorem acutum homines verſipelles deſignat, & rotundum effæminatos. Si tandem intueamur carnem ſub mento verſus gulam cum fouea, hominem perniciosa libidine oppreſſum præſagiemus. A mento dependet barba, quæ copioſis referta pilis ad melancholicos ſpectat. Sin fuerit rectè formata optimam hominis temperaturam demonſtrat; nam in barba inconcinna, & informi totum oppoſitum contingit. At mulier barbata à rei venereæ proluuio non poterit abduci. Ideo conſtat adagio. Mulierem barbatam eminus eſſe ſalutandam. *Barba qualis.*

E Iam tempus eſt, vt ad partes inferiores per collum, & pectus deſcendamus. Nam collum craſſum eſt in homine forti, gracile in debili, & effæminato. Si collum fuerit craſſum, & carnoſum, vt in tauris, homines oſtendit iracundos; moderatum, quale Leonum, magnanimos, longum, & gracile, quale Ceruorum, timidos, & tandem collum per breue, quale luporum, doloſos demonſtrat. *Colli varia qualitates.*

Pariter pectus magnum, & rectè formatum obſeruatur in hominibus robuſtis. Amplum in fortioribus. Si fuerit piloſum, quale auium homines animoſos quidem, ſed inſtabiles ſignificat. Pectus abſq; pilis timidos, & molles oſtendit. Pectus valdè carnoſum ignauos, & indociles. Sed interſtitium à iugulo ad ſtomachum maius, quàm ab extremitate thoracis ad vmbilicum, homines prudentes præſagit. Mammæ autem pingues, & deorſum pendentes in hominibus tantùm effæminatis conſpiciuntur. Tandem ſi in parte ſiniſtra pectoris caro appareat craſſa, & eleuata cum
F næuo, vno, vel pluribus pilis referto. Ptolomeus inde honorem, & diuitias prædicebat. Si in parte poſteriori pectoris conſideretur metaphrenum, ſiue interſcapilium, hoc vel erit magnum, rectè formatum, & minimè carnoſum, & tunc virorum robur indicabit. Viciſſim quando erit paruum, & informe, tunc ad homines molles, & fæminas attinebit. Si fuerit curuum cum humeris ad pectus, contaminatos mores oſtendit. Si fuerit ſupinum, quale equorum, dementia in ſubiecto dominabitur. Similiter humeri magni ſunt fortes, parui debiles, & tales ſunt fæminarum, & hominis delicati. At humeri eleuati ad inſidioſos, & lati ad viros fortes, & acuti ingenij pertinent. Hinc etiam colligendum eſt coſtas amplas eſſe in hominibus validis, & anguſtas in mollibus, & delicatis. Item tumor circa coſtas loquacitatem, & ſtultitiam arguit. *Metaphrenū ſiuè interſcapiliū.*

G De humeris vlnæ dependent: ideo qui has adeo longas habent, vt manibus genua abſq, corporis curuatura tangere poſſint, ſunt viri fortes, ſed huiuſmodi homines ſunt rari: plures ſunt qui has habent mutilas, & hi peſſimi, & maleuoli eſſe perhibentur. Adamantius notat eſſe aliquos, qui comedendo caput potius manibus, quàm manus capiti admoueant, & hos malis imbutos moribus eſſe iudicat. Digiti manus ſi quodammodo coaleſcere videantur, pertinent ad intemperatos, ſi breues fuerint, & erecti ad temerarios. Pollex intra manum clauſus, auaritiæ eſt indicium. Digiti valdè longi, & delicati ſtultitiam ſignificant. Magni tandem, & rectè formati optimam corporis conſtitutionem arguunt. Digitorum vngues lati, albi, & ſubruſi, in viris robuſtis, anguſti, & oblongi in ſæuis hominibus obſeruantur. Quando obliqui fuerint more auium, impudentes, & rapaces ſignificant. Vngues exigui ad veteratores, elati, & albi ad delicatos attinent. Ex vngue ſubtili lucido, & ſubrubri coloris, acumen ingenij poſſumus argumentari. Præterea aſperitas, & rotundi-
H tas eorumdem homines in luxum procliues, breuitas verò malignos deſignat. Item vngues punctis albis ſignati in hominibus decenter natis, & punctis nigris inſigniti in Inuidis conſpiciuntur. *Humeri quales.* *Vngues quales.*

Regio ventriculi pinguis indicat fortes, minimè pinguis molles, venter prominens edaces, paruus, & eleganter formatus, ingenioſos, valdè piloſus infra vmbilicum, loquaces demonſtrat. Si longum fuerit interſtitium ab imò pectore ad vmbilicum, ad homines voracitati ſeruientes pertinebit. Sin fuerit æquale optimam conſtitutionem arguet. Item hyppocondria gracilia, & preſſa, qualia ſunt ranarum, in hominibus timidis obſeruantur. Si carne fuerint referta, indociles denotant. Pecten valde piloſum non modò fœcunditatem, ſed libidinem etiam immoderatam oſtendit: quando eſt pilis nudum caſtitatem arguit. Oſſa anchæ prominentia fortitudinem, gracilia, vt in fæminis, debilitatem, deſignant. Coxæ toroſæ, ſunt fortes, *Ventriculi regio qualis.* *Coxarum cōditiones.*

carno-

Digitized by Google

carnoſæ verò molles, & delicatæ. Item nates acutæ, & oſſeæ ſunt robuſtæ, carnoſæ,
& pingues, effæminatæ. Nam exiccatæ, vt in Simijs, ad malemorigeratos ſpectant.
Genua gracilia monſtrant timiditatem, curua, in parte anteriori, quibus fæminæ ple-
rumq; ſunt refertæ, effæminatos, pinguia timidos, & liberales, macilenta robuſtos,
& audaces ſignificant.

Succedunt crura, quæ pilis pluribus referta in hominibus luxu perditis conſpi-
ciuntur. Hæc craſſa, & toroſa hominis fortitudinem comitantur. Neruoſa verò, &
ſubtilia, vt in auibus, libidinem arguunt. At ſuræ craſſæ ad intemperatos, molles au-
tem ad effæminatos attinent. Quando ſuræ moderatæ, & recte formatæ fuerint,
Crura. ingenioſos homines oſtendunt. In fine cruris eſt talus, qui neruoſus, & latus in ro- A
buſtis, carnoſus in fœminis, & hominibus delicatis conſpicitur. Sin huiuſmodi par-
Sura. tes fuerint longæ, & carnoſæ, amentiam, ſicuti calcanea gracilia timiditatẽ demon-
ſtrant. Reliquum eſt, vt de pedibus nonnihil dicamus, quia abſurdum quodammo-
Talus. do videretur phiſionomiam pedis ſicco pede tranſire. Pedes igitur magni, & rectè
articulati ſpectant ad robuſtos, anguſti, & parui, quales ſunt fœminarum, ad molles,
& delicatos. Planta pedis minimè concaua, ſed ita plana, vt toto veſtigio terram
Pedes. tangat, iuxta doctrinam Ariſtotelis, homines verſutos denotat. Pedes craſſi, &
Lib. 1. de carnoſi in hominibus fatuis, craſſi, & breues in debilibus, graciles, & breues in ma-
hiſt. Anim. lignis, valdè prolixi in doloſis, carnoſi, & duri in hebetibus, parui, & pulchri in for-
nicatoribus conſpiciuntur. Tandem pedum digiti, & vngues curui, vt apparent in
Pedis digiti. auibus, ad homines inuerecundos, vngues ſubtiles, & benè colorati ad homines B
honeſto loco natos, & digiti vincti, vt in coturnicibus, ad pauidos referuntur.

Amplius à colore, à motu, & à varijs actionibus totius corporis, mores ad phyſio-
Color cutis. nomiam attinentes elicere poſſumus: nam color totius valde niger, vt in Aethiope,
necnon pallidus ſpectat ad meticuloſos, ſicuti peralbus, qualis fæminarum, ad Pu-
ſillanimes, fuſcus ad Robuſtos, flauus, vt in Leone, ad Generoſos. Rufus vt in
Vulpe, ad Verſipelles, & Ingenioſos, mellinus ad pigros, & flammeus ad Ma-
niacos.

Inſuper homo ceruice inflexibili, pede inſtabili, naſo contumeliam ſpirante, riſu
petulante, oculos modò huc, modò illuc dirigens, conſenſum, & negationem ſimul
proferens, rationem nulla ratione conſiſtentem habens, cum inordinata interroga-
tione, & reſponſione minimè congrua, eſt, inquam, homo, in cuius animum tanquam
in cænoſam latrinam omnia flagitia confluunt, & talem Gregorius Nazianzenus Iu- C
lianum Apoſtatam delineauit. Homines poſtea humeris incuruis gradientes, vt Leo-
nes, ſunt elati animi, qui cruribus, & pedibus conuerſis ambulant, ſunt molles, tan-
Greſſus. quam fæminæ; qui corpore, in greſſu ſe contorquent, ſunt Adulatores; qui tan-
dem ad dextram inclinant progrediendo, ętatem luxu perditam degunt.

Ad finem ſunt nonnulli, qui ex Phyſionomia capitis, oculorum, ſtaturæ, & ſimi-
lium, Planetam genituræ diſpoſitorem cognoſcere profitentur: nam Georgius Ve-
netus hominem formoſæ, & mediocris ſtaturæ, cum oculis ſubnigris ad magnitudi-
nem tendentibus, capillis flauis, cum aliqua caluitie, & dentibus inciſorijs iuſtò lon-
Planetarũ gioribus refertum contemplatur; ſicq; Iouem huius genituræ diſpoſitorem fuiſſe
cognitio in atteſtatur. Deinde virum fidelem, iuſtum, honeſtis moribus imbutum, & parẽtibus
Genituris. obſequentem meditatur; hincq; Iouem in genitura benè diſpoſitum arguit. Poſtea
conſiderat rubeum hominis colorem, cum oculis varijs ad citrinum tẽdentibus, nec- D
non barbam capillos, cæteroſq; pilos cum obſcuritate denſos, & craſſos, ſtaturam
mediocrem, faciem rotundam, & quibuſdam maculis reſperſam, nares amplas, aſ-
pectum horridum, & dentes iuſtò longiores; tuncq; Martem in genitura dominato-
rem conſtituit. Idem Georgius Venetus ponderans hominem longam faciem ha-
bentem, cum oculis inæqualibus, iunctis ſupercilijs, varijs inſignitũ maculis, den-
tes turpes, pilos nigros, & raros, Saturnum genituræ diſpoſitorem fuiſſe exiſtimat.
Alia multa huius generis apud prædictum authorem legenda ſunt.

Ad Phyſionomiam duo alia obſeruatione digna eſſent referenda. Primum eſſet
Metopoſcopia, quæ ex contemplatione linearum frontis coniecturam diuinationis
Metopoſco- facit; quia frons ab aliquibus ſpeculum totius vitæ fuit appellata: quandoquidem
pia quæ. in ira, & in alijs animi perturbationibus, varij in frõte motus apparẽt: quamobrem

iuxta

Digitized by Google

iuſta de cauſa Cicero frontem animi ianuam nuncupauit. Metopoſcopi igitur lineas frontis ætatibus hominum aſſignatas meditantur, quæ ſi bene diſpoſitæ, & minimè interciſæ appareant, totum ætatis curſum fælicem, & quietum prænunciant, & totum oppoſitum prædicunt, quando lineæ frontis obliquæ, rugoſæ, & ineleganter locatæ fuerint. Id autem breuitati ſtudentes conſultò omittimus. Alterum conſideratione dignum eſſet præſagitio ex vnguibus, ſed quoniam clariſſimus vir Camillus Baldus noſtræ ætatis Philoſophus non vulgaris dum adhuc inter viuos eſſet, librum de hoc præſagio typis mandauit: idcirco hoc ommiſſo ad vlteriora accedemus.

E

MORES.

CVM variæ, & ferè infinitæ Orbis terrarum ſint Nationes, innumeras etiam hominum conſuetudines affirmare poterimus: cum vulgò tot mores, quot Nationes eſſe perhibeantur. Sed augetur difficultas, quoniam mores antiqui in dies obſoleſcunt, & noui, ob diuerſæ gentis commercium, ritus ſemper introducuntur. In hoc arduo negotio ſi conſulamus Hippocratem, is à natura loci, & habitationis, mores hominum colligere videtur; dum in hominibus campeſtribus mitiores contemplatur mores, quàm

In lib. de Aere, aquis, & locis.

F in montium incolis: immò habitantes montem orientalem, & ſeptentrionalem moribus fæmineis imbutos eſſe exiſtimat; & partem montium oppoſitam colentes moribus ferinis refertos eſſe opinatur. Maris, & Regionum finitimarum accolas, mercatores, necnon artis nauigandi, & natandi peritos conſtituit.

Aſtrologi aliter mores gentium inueſtigant, dum morũ diuerſitatem varijs aſtrorum naturis, quibus ſubiacent Nationes, aſſignant. Ideò Britannos, Germanos, & habitantes Galliam Narbonenſem in poteſtate Arietis, & Martis cõſtituentes, moribus trucibus inſignitos eſſe prædicant. Italiam, Apuliam, et Galliã Ciſalpinam ſubditam Leoni, atq; Soli referunt: idcircò benignos mores in his contemplantur Hetruſcos, Celtas, & Hiſpanos ad Dominium Sagittarij, & Iouis reducunt: quapropter libertatis, ſimplicitatis, & mundiciæ amatores eſſe ſtatuunt. Maritimis locis minoris Aſiæ, Cycladibus Inſulis, & Cypro Taurum, & Venerem præficiunt,

Mores hominum iuxta mentẽ Aſtrologorum.

Italia.

G conſequenterq; in illis mores voluptuoſos obſeruant. Græcos, & Cretenſes doctrinæ cultores prædicant, quoniam Virgini, & Mercurio ſubditi ſint. Macedones, Thraces, & Illyrici, cum Capricorno, & Saturno ſubiaceant, à manſuetudine morum alienos eſſe pronunciant. Parthia, Media, & Perſia, ob Iouis, & Veneris dominium eleganti veſtitu vtuntur, & delicijs victus indulgent. Aſſyria, Babylonia, & Meſopotamia, ſub poteſtate Virginis, & Mercurij in mathematicas incumbunt diſciplinas. India, Ariana, & Gedroſia Saturno ſubſunt: quocirca Incolæ non ſolum informes, ſed etiam moribus ferinis ſunt imbuti. Indæi, Cæleſyrij, & Idumei ad dominium Scorpionis, Arietis, atq; Martis reducuntur: vnde inſidijs, audacia, & impietate ſunt noti. Phœnices, & Chaldei ſub Leone ſunt, & Sole, hinc ſimplicitate, humanitate, & Syderum obſeruatione delectantur. Arabia fælix alit homines

Græcia.

India.

Arabia.

H dexteritate, & liberalitate vitæ vtentes, quia Sagittario, & Ioui ſubeſſe dicuntur. Armeni, & Hyrcani cum nobiles habeant mores, ad Geminos, & Mercurium referuntur. Bactriani, & Caſpij vnà cum Scythis Libræ, & Veneri obediunt: qua de re muſicæ, & delicijs indulgent. Sauromatæ, Oxianæ, vel Oxolæ Aquario, & Saturno obtemperantes, ferocia minimè carent. Phryges, Bithyni, & Colchi ad Cancrum, & Lunam ſpectant: hinc leues, & effæminati eſſe feruntur. Syria, Comagenæ, & Cappadocia, cum ſubſint Scorpioni, & Marti, improbis moribus abundant, & magnos labores patiuntur. Lydia, Cilicia, & Pamphilia ad Piſces, & Iouem pertinent; ſic enim ad merces incumbunt, & quoslibet contractus facilè amplectuntur. Cancer, & Luna Numidis, Carthaginenſibus, & Afris dominantur, illoſq; à Commercijs minimè alienos reddunt. Incolentes Mauritaniam, & Getuliam, Scorpioni, & Marti obſequuntur: propterea moribus bellicoſis imbuti, & carniuori ſunt. Naſamones, & Garamantes Piſcibus, & Ioui ſunt ſubditi; ideoq; moribus liberali-

Phrygia.

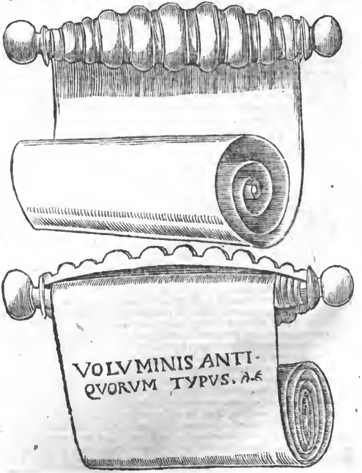
Mauritania.

bus,

Digitized by Google

bus & conſilijs ſcatent, necnon Iouem Amonem, nempe in ſimulacrum Arietis ſi-ctum venerantur. Marmaricæ, & inſerioris Aegypti incolæ Geminis, & Mercurio adſcribuntur: vnde prudentia præſtant, & Magi cognominantur. Qui colunt Thebaida, & Troglodyticam, Libram, & Venerem agnoſcunt, propterea in ſententijs mobiles ſunt. Azani Aquario, & Saturno attribuuntur; ſicq; mores ferinos exercent, & vitam ruſticam degunt. Qui plura huius generis ſcite cupit, Aſtronomos, & præcipuè Ptolemeum petat, qui fuſius de hac materia pertractauit.

Lib. 2. de Iudicijs. Cæterùm ſi peculiares Priſcorum mores meditemur, prima facie incidemus in eorum volumen, quod nil aliud erat niſi oblonga membrana opiſtographa minutiſſimè perſcripta, quæ intra thecam ligneam torno pereleganter elaboratam, aduerſus pul-

ueris,

uetis, & aeris iniurias inuoluebatur; ideoq; volumen fuit nuncupatum:hanc pariter chartam pergamenam Lector ex theca diligenter extrahendo explicabat. Simile Antiquorum Volumen litteris græcis exaratum in Muſæo Illuſtriſſimi Senatus Bononienſis ſeruatur; huiuſq; iconem ex vtraq. parte delineatam exhibemus, cuius loco hodie libris papyraceis vtimur.

Priſcis etiam temporibus conſuetum erat Dijs, operto capite ſacra fieri; vt longè inæquali honore Dij, atq; homines afficerentur; namq; in honore alicui exhibendo, caput aperiebatur, vt omnia honorantis honorato aperta eſſent. Pariter apud Antiquos, ex Varrone, dextram iungere dextræ, ſalutationis fuit indicium, qui ritus ad noſtra vſq; penetrauit tempora; immò, ex Cornelio Tacito, mos fuit quorumdam Regũ gentis barbaræ apprehendere dextras, quoties in Societatem coirent, pollicibuſq; vinctis, & vulneratis, cruorem viciſſim inde emanantem lambere. Inſuper olim manus ſublata, & potiſſimũ in allocutionibus militaribus conſenſum, & approbationem indicabat; ſed hic ritus primum apud Hebræos fuit obſeruatus, quoniam legitur in Leuitico, quòd Aaron tollens manũ populo benè precatus eſt. Rurſus porrectæ in Cœlum manus adorationem ſignificabant, veluti etiam manus auerſa ad oſculum expoſita. Quapropter ſcribebat Plinius quamdam eſſe in dextra religionem, quia oſculis auerſa peteretur. Fuit etiam inſtitutum in Veterum religione, Sacerdotes euiratos perpetuæ Deum matris ſeruituti addictos eſſe, vt oſtenderent, qui parentum nomen violaſſent, eo ſupplicio eſſe puniendos, ne vnquam parentes fieri poſſent, ſicq; eorum fronti nota ingrati animi erga parentes inuſta foret. Id expreſſit Lucretius hunc in modum.

Salutationis ritus. E *Manus ſublata quid denotet.* *Manuum oſculatio.* F

Gallos attribuunt, quia nomen qui violarint
Matris, & ingrati genitoribus inuenti ſunt,
Significare volunt indignos eſſe putandos,
Viuam progeniem qui in oras luminis edant.

Crediderunt etiam Priſci ſcelus eſſe quoddam inexpiabile, tumulos defunctorum violare; quapropter legem poſuerunt, locum eſſe ſacrum, vbi humana cadauera conderentur; idcirco dicere ſolebant, minxiſſe in patrios cineres, cui omnia ſiniſtrè contingebant.

Cæterùm ad conſuetudines magis peculiares cuiuſcumq; Nationis accedendum eſt, nam præcipuas tantummodo memorabimus. Inprimis Aethiopes antiqui Solem orientem adorabant, & occidentem diris imprecationibus inſectabantur, defunctos in profluentem proijciebant. At nuperi Aethiopes ſuum Regem Preteianum, tanquam Sacerdotem venerantur. Aegyptij ſacrificantes, alta voce, & populo audiente, ſecundam valetudinem Regi præſenti precabantur, varia animalia adorabant, & morbos ſolo vomitu, & ieiunio curabant, domorum ædificia negligebant, ſepulcra verò ſumptuoſa magnificentia extruebant, vt hæc ſempiternas defunctorum ædes eſſe oſtenderent. Deinde in cœnis ingenti epularum apparatu inſtructiſſimis ſimulacrum mortis ab aliquo circumlatum oſtentabatur his verbis.

G *Aethiopes.* *Aegyptij.*

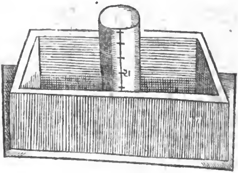
Contuere hoc, quid ſit, genio tantumq; vacato,
Quàm lubet: huic fies, tu ſimiuſq; ſemel.

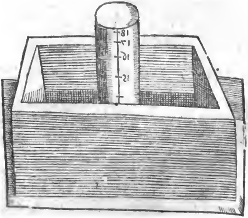
Sed omnium pulcherrima conſuetudo eſt, quando Aegyptij Niloſcopio, alluuiem Nili metientes prædicunt. Habent igitur in quadam inſula Michias nũcupata foſſam decem, & octo orgyias altam, in cuius fundo ſubterraneus aquæ ductus fluit, ad perpendiculũ aquæ Nili correſpondens, præterea in eadẽ fouea erecta eſt columna inæqualibus octodecim orgyis diſtincta: quare aquam Nili infoueam per aquæductum deriuatam animaduertunt illi, quibus hæc cura data eſt, num ad primam, vel alteram columnæ diſtinctionem perueniat: namq; talem fore Nili inundationem præſagiunt; idq; ſtatim per pueros, vice præconum, in totam regionem emiſſos diuulgant. Quandoquidem longa edocti experientia obſeruarunt aquam ad decimam quintam orgyiam columnæ peruenientem, ob Nili inundationem, annum fore fœcundiſſimũ, ad duodecimã, mediocrẽ, & ad octauã, annonæ caritatẽ. Sin aqua ſuperans decimã quintã orgyiã, decimã octauã attingat, tunc metuunt, ne tota Aegyptus inundatione abluatur, quæ poſtea per ſpatiũ dierũ octuaginta perdurare ſolet. Verùm vt id manifeſtius appareat, Niloſcopij figura exhibetur.

H *Nili inundatio.*

Nilo-

Niloſcopium.

Pœni

Digitized by Google

Pœni, & cœteri populi Africæ ſacrificantes pecudis aurem tanquam primitiam
præcidebant, eaq; ſuper ædes proiecta, ceruicem auertebant, deinde Soli, & Lu-
næ immolabant. In Africa etiã erant populi ῥιζοφάγοι radicibus arundinum victi-
tantes; Item Cyneci Feras timentes; propterea in arboribus fabricabant; inſuper *Populi Rizo-*
ἀκριδοφάγοι locuſtis veſcentes, Cynnamioij ſylueſtriũ copiam canum nutrientes, *phagi vbi.*
de quibus in Rubrica differentiarum actum fuit. Lotophagi cadauera parentum in
mare abijciunt, & nil curant, ex Cælio, ſi cadauera igne, terra, vel aqua, abſuman-
tur. Pſylli Auſtrum ventum ſuæ regioni noxium, ſumptis armis tanquam viuum ali-
E quem hominem inſectabantur. His adduntur ἰχθυοφάγοι piſcibus ſolùm viuentes; *Ichthiopha-*
necnon Amazones mulieres bellicoſæ, quæ mammas iourebant; cũ eas ad prælian- *gi.*
dum impedimento eſſe iudicarent.

In Aſia ſunt populi ὀφιοφάγοι qui ſerpẽtes comedũt, Nabathei omniũ cõtinentiſ-
ſimi, & in quærendis opibus mira vtentes induſtria. Panchaia alebat Sacerdotes,
quibus ſacrum exire locum non erat conceſſum. In Aſſyria fuit hæc conſuetudo,
vt ſupplices poſt tergum manus reiectas, & connexas ferrent; reliqui annulũ ſigna-
torium habent, & ſceptrum eleganter fabricatum in propatulo geſtant. Chaldei
mundum æternum prædicarunt, & ex ſyderibus futura prædixerunt. Iudæis Sab- *Iudæorum*
bathum erat ſacrum, & victima nonniſi annicula, & maſcula immolabatur; deinde *ritus.*
lege cautum erat, ne hoſtis inſepultus relinqueretur. Medi ſagittandi, & equitan-
di ſtudio delectabantur. Parthi non alia carne, quàm venatu petita veſcebantur.
F Perſæ Solem in primis, deinde Lunam, Venerem, Ignem, Terram, Aquam, & Ven-
tos venerabantur, & ſacra non in aris, ſed in excelſo loco, & ſubdio peragebant; im- *Cadauera*
mò, ex Cicerone, defunctos cera circumlinibant, vt diutius ſeruarentur. Hyrcani *cera circum-*
non ad alium vſum canes alebant, niſi vt mortuos vorarent. *linita.*

In India victimas non iugulabãt, ſed præcluſo ſpiritu necabant, vt quid integrum
Deo offerreretur. Alij Indi homines ſemiuiuos cremabant, quoniam fati diẽ præ-
uenire quid excelſum, & diuinum eſſe opinabantur. Alij tot piſces in ſepulchra
proijciebant, quot hoſtes interfeciſſent. Apud Indos Coybæ, mendaces capitali
iudicio puniebantur. Comanenſes Indi tutiſſimo pacto Medicis vtebantur: nam *Indorũ va-*
Medicus primùm diligenter animaduertere debebat, cuius ægrotantis curam admit- *rij ritus.*
tere vellet; ſiquidem, ægro ſanitati reſtituto, Medicus liberali, & egregio præmio
donabatur; ſin obibat, Medicus nulla mercede recepta, occidebatur. Alij nefan-
G do pollutos ſcelere, ad muliebrem conditionem damnabantur, nẽpe ad colum, & ad
coquinam, cum deinceps nullus alius vſus, niſi fæmineus illis permitteretur. Mexi- *Mixicanus*
cano Regi, qui ob paupertatem aliud tributum ſoluere nõ poterant, ſingulis annis, *mos obſer-*
ſacculos pediculis plenos ad aulam deferebant. Item lex quædam Peruana pro ege- *uandus.*
nis iubebat, claudos, cæcos, mutos, ſenes, & ægrotos publico cenſu ali, & ad con-
uiuia publica adduci; immò alia lege cautum erat, reſeratis foribus, menſæ accumbe-
re, vt Conuiuæ à miniſtris publicis viſitari commodius poſſent. Inſuper Andaga-
uillæ populi (referente Euſebio Ieſuita) ſuggeſtionibus Dæmonũ inducti Pilatum *In hiſt. nat.*
verum Deum apppellantes adorabant, quia Chriſtum Deum Chriſtianorum necare
potuerit. Iuxta litora Sinarum, ſimulacra coloſſea ex duriori lapide fabrefacta eri-
gebantur tantæ magnitudinis, vt eminus per multa milliaria conſpicerentur, & Pa-
H godi Chinenſes appellabantur, veluti apparet in hac icone.

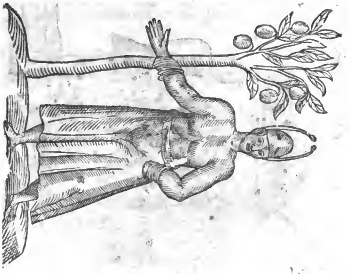
Pagodus Chinenſis.

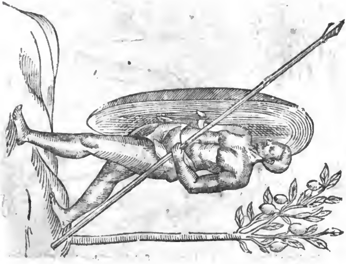
Placuit etiam exhibere ſimulacrum Regis Sinns Magni Antongil, qui nigri eſt coloris, capite duo geſtat cornua more Diaboli, & circa brachia multas armillas æneas. In hac eadem tabella conſpicitur icon viri militaris eiuſdem regionis gerentis haſtam ferro duarum ferè orgyiarum munitam, necnon parmam ligneam glandibus tormenti manuarij minimè reſiſtentem.

Rex

Digitized by Google

Rex ſinus Antongil.

Miles ſinus Antongil.

In figura ſubſequenti intueri licet Sumatræ gubernatorem paruos oculos habentem, magnas palpebras, pilos barbæ paucos ſub ore, turcico more veſtitum, & cidarim capite geſtantem. Præterea ibi licet etiam contemplari veſtimenta Luſi-

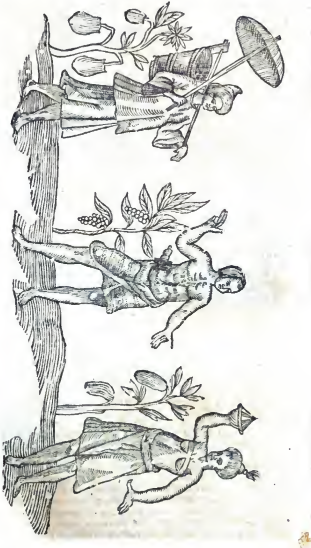
Digitized by Google

ianorum in Vrbe Bentam vera piperis patria degentes, qui Batauis in Indiam orientalem nauigantibus primi obuiam venerunt.

Amplius additur icon, in qua licet prima facie intueri hominem Chinenſem ad Vrbem Bentan accedentem, cum vaſis porcellanicis venalibus, & pluribus alijs, nimirum ſerico cuiuſcumq; coloris eleganter præparato. Gens enim hæc eſt induſtria, & ex China non ſolum prædicta, ſed etiam Moſchum, Zibettum, Ambram, Argentum viuum, Plombum, Cuprum, Pugiones; & alia arma venalia defert; deinde licet conſpicere virum Iauanum, nempe ex Iaua inſula, linteo goſſypino circumdatum,

datum, qui pugione flammiformi munitus multam præ ſe fert audaciam. Huiuſmodi gens plura vafrumenta ſemper machinatur, & manibus promiſſis homines ludificant. Tertio loco conſpicitur mulier Iauana ad forum Vrbis Bentan proficiſcens, vt orizam emat, quam manu eleuata portat, quod admirandum, & viſu pulchrum videtur.

Homo Chinenſis

Vir Iauanus

Mulier Iauana.

L. 1. genial. dier. cap. 26

Scythæ cranijs humanis, defunctorum ſuorum honoris gratia, inter epulas, pro poculis vtebantur; & illorum Rex, vt ſcribit Alexander ab Alexandro, abſcindebat illius aurem, quem ſummo amore proſequebatur. Tartari Idola quædam ex lana, & ſerico ad formam humanam effigiata ex vtraq; parte tentorij, tanquam pecudum ſuorum cuſtodes appendunt; & ob lignorum inopiam ſtercoribus boum exſiccatis ignem fouent.

Turcarum mores.

Turcæ in ſuo Alcorano legem ſcriptam habent, ne quis ſub capitali pœna, de eorum lege diſputare velit, & diem Veneris tanta religione, quanta Iudæi Sabbathum colunt.

In Græcia (ſi de Europeis populis ſermo fiat) tres leges à Cecrope in placationem Neptuni latæ fuerunt in mulieres, à quibus ſuffragijs Mineruæ fuit poſthabitus: nimirum ne mulieres vnquam Senatum ingrederentur, ne vlla earũ maternum nomen ſibi attogaret, & nè quis illas Athenæas, ſiue Athenienſes, ſed Atticas appellaret. A

Mulieribus nuptis, & nubilibus, quid agẽdũ.

Apud Lacedæmonios ſtatutum fuit, ne puellæ inuptæ velata facie in publicum prodirent, & ne nuptæ, nonniſi faſcijs tecto vultu, domo egrederentur.

Sermo laconicus.

Deinde Lacedemoniorum quiſquis graui vti debebat oratione, iucundam, breuem, & ſententijs non carentem pronunciabat: itaut deinceps in prouerbium abierit, facilius homines poſſe philoſophari, quàm ſermonem laconicum imitari. Cretenſes in publicis gymnaſijs pyrrhichiam ſaltationem exercebant, quæ flexionibus corporis fiebat, vt plagæ, & tela melius euitarentur. Thraces nonnulli, tempore tonitruum, & fulgurum, ſagittas in Cœlum iaculabantur Deo miniſtrantes, quia nullum præter ſuum, eſſe arbitrabantur; & quoniam ſinguli vxores ducebant plures, defuncto marito, coram Iudice, illa eligebatur, quæ præ cæteris à viuente marito magis diligeretur: hæc enim poſtea mactabatur, & vnà cum coniuge humabatur, alijs vxoribus id pro inſigni calamitate lugentibus. B Olim Conſtantinopoli, ex Iſidoro, inualuit hic vſus, vt primo die, quo capiti Imperatoris corona Cæſarea imponebatur, ad eum Cementarius cum tribus marmorum ſpeciebus accederet; his verbis,

Elige ab his ſaxis, ex quo Auguſtiſſime Cæſar,
Ipſe tibi tumulum me fabricare velis.

In Ruthenia Vrbs Regia Moſcouia dicitur, in cuius foro lapis eſt quadratæ formæ, quem ſi quis aſcenderit, nec inde vlla vi auelli poſſit, principatum vrbis adipiſcitur: quamobrem de hoc inter ciues ſæpiſſimè pugnatur.

Moſchouitæ.

Moſchi igitur populi, Italis Moſchouitæ appellati hodie quamdam Crucem ligneam varijs Sanctorum iconibus decoratam collo ſuſpenſam gerunt, cuius veram effigiem ab vtroq; latere delineatam hic exhibemus. C

Crux lignea Moſcouitarum.

Lituani olim colebant ignem, immò ex eodem varia captabant auguria, deinde Solem ſpecie mallei ferrei, tanquam Ducem habebant. In Pruſcia, & Liuonia, ſingulæ familiæ focum, & domum ſacram in Syluis habebāt, vbi ſuorum cadauera defunctorum, vnà cum equis, ſellis, & pretioſiori veſtimento comburebant. Poloni ſunt viri prudentes, & multa comitate hoſpites proſequuntur. In Hungaria, *Hungaria.* quando cauſa erat anceps, nec aliter dirimi poterat, ferro decernebatur; nam actor, & reus coram Iudice præliabantur ille autem victus eſſe dicebatur, qui limites exibat, quibus pugnæ locus circumſcribebatur. Bohemi defunctis paren- *Bohemia.*
G tare vanum eſſe arbitrabantur; Germanorum Magiſtratus nihil, niſi armis inſtructus aut publicè, aut priuatim peragebat. Hodie quodcunq; laboris faſtigium attingere poſſe Germani perhibentur, ideo ad rem quidam canebat.

Germani poſſunt cunctos perferre labores,
Verùm vtinam poſſent tam benè ferre ſitim.

Saxones duriori vtebantur cibo, & quod per hebdomadam comedendum erat, die Solis colligebatur; ſuos infantes: non pulte, ſed alimento ſolidiori, ore prius nutricis leuiter attrito cibant, quia poſtmodum creſcentes validiores eſſe creduntur. In pleriſq; Franconiæ locis, Virgines quotquot per anni curriculum, choreas *Franconia.* frequentauerint, à iuuenibus, die cinerum congregantur, & cum tibicine ad flumen, vel lacū trahuntur; quare autē id fiat, opinatur Ioannes Bohemus ſic expiari illas, quæ feſtis diebus contra præceptum Eccleſiæ, à leuitate ſua non abſtinuerint.
H In Sueuia hūc habebant ſacrificandi ritum, vt omnes eiuſdem ſanguinis populi, ſtatuto tempore, in ſyluam ſe conferrent, & cæſo homine publicè celebrarent, & talem habebant huic loco reuerentiam, vt nemo in illum, niſi vinculis ligatus ingrederetur. Gothi quoq; ſiue Getæ, hominem ſorte immolandum in fonte ſubmergebant. Sed Maſſagetæ, nempe Graues Getæ morbo aliquo peremptos canibus obij- *Gethę ſunt* ciebant deuorādos, ſed in prælio mortuos præſtantiſſimo honore tumulabant. Tha- *Gothi.* litarum mulieres, ex Procopio, infantes lacte non alebant, ſed fœtum mox editū, & *Lib. 2. de* pelle inuolutum de arbore ſuſpendebant; poſtea cerebellis, & medullis Ferarū iden- *bello Gotho-* tidem cibabant; nam ipſę ob puerperiū in lecto minime decumbentes, ad conſuetas *rum.* venationes vnà cum viris reuertebantur. His addimus venatores quoſdam Plagæ Septentrionalis, qui pileo turcico tecti, & calopodijs quadratis induti, cōtis apros, & ſagittis capreolos venantur.

Vena-

Venatores plagæ Septentrionalis.

Bauari

Digitized by Google

Bauari hanc legem poſuerunt de canibus, vt qui canem venaticum furatus fuerit, ipſum, aut ſimilem redderet, & ſex ſolidis componeret; paſtoralem tribus. In Carinthia quoties nouus Princeps regimen Reipublicæ ſubibat, hæc ſolemnitas nuſquam alibi audita ſeruabatur. Latiſſimum pratum marmoreus occupabat lapis, quem die creationis noui Principis, ruſticus quidã, cui per ſuæ ſtirpis ſucceſſionem id contingebat hæreditarium, aſcendebat, cũ boue fœta nigri coloris ad dextram, & equa ad læuam, frequenti hominum cuiuſcunq; generis corona ſtipatus, ex aduerſo futurum Principem Paſtoris habitu in tutum, & purpuratorum multitudine aſſociatum aduenientem alta voce interrogabat: quis eſt hic, qui tam ſuperbè *Carĩthiorũ mos in Principe eligẽdo.*
E incedit? Reſpondebat hominum cœtus Principem Regionis aduentare: tunc ruſticus, iuſtus ne iudex? ſalutem patriæ quærens? liberæ conditionis? Chriſtianæ pietatis cultor? clamabatur iterum, eſt quidem, & erit. Denuò ruſticus ille dicebat, quonam iure ab hoc loco me dimouebit? tunc reſpondebat Oeconomus aulæ Principis, ſexaginta denarijs hic locus abs te emitur, iumentaq; hæc erunt tua, manu ad bouem, & equam extenſa, veſtimenta à Principe exuta habebis, eriſq; tum cum tua familia à tributo liber. Quibus dictis, ruſticus ille manu malam Principis leuiter percutiens æquum iudicem eſſe iubebat, & præmio abducto, & Principe lapidem aſcendente, loco cedebant.

In Italia erant variæ hominum conſuetudines; nam ex Crinito, Romæ olim neminem ſepeliri licebat, niſi de republica optimè meruiſſet; deinde apud Romanos veluti etiam apud Græcos, in morte alicuius conſanguinei, barbam, & capillos
F ad grauem exprimendum dolorem tondebant. Hodie Itali Chriſtianam pietatem colunt, & triplici iure Pontificio, Cæſareo, & municipali vtuntur. In Gallatia homines vini ſunt amantiſſimi, & à mercatoribus merum delatum bibunt, ſed paulò poſt ſomnum, vel inſaniam incurrunt. Gallatarum nobiliores adeò longam fouent barbam, vt totum ferè corpus tegat, deinde pellibus luporum, vel canum induti ſedentes in ſolo cœnant. Prætermiſſis moribus priſcis Galliæ; nunc digni obſeruatione videntur illi nobiles, qui duodecim Pares Franciæ nominantur, quos, referente Ruberto, Carolus Magnus inſtituit, & ſecum in militiam ductos Pares cognominauit, quia æquali inter ſe dignitate decorati Regi adſiſterent, neq; cuiuſpiam, quam Senatus, nempe Parlamenti, iudicio obtemperarent, & Regi coronando adeſſent. Hiſpani quamuis in munditia victus ſint elegantes, nihilominus in vno tantum im- *Italorum ritus.* *Galatarum Nobiles.* *Pares Franciæ qui.*
G mundi eſſe videntur, dum lotio vniuerſum corpus abluunt, & eodem dentes fricãt, quoniam inde optimam valetudinem reſultare opinantur.

Luſitani varijs vaticinij ritibus vtuntur, in ſacrificio extis diligenter inſpectis multa coniectant: immò ex interaneis hominum maximè captiuorum plura diuinare profitentur. In Anglia vulgus ferum, & inhoſpitale eſt, mitior tamen nobilitas, aperto capite, alteroq; genu flexo hoſpites ſalutant. Prædictis addenda eſt cõſuetudo Inſulæ Taprobanę in electione Regis, quoniam non Nobilium, ſed cunctorum ſuffragia præualent; nam ſpectatum moribus virum, clementem, annis grauem, filioſq; non habentem eligunt. Immò ſi regnans filium ſuſtulerit, illicò poteſtate exuitur, ne regnum fiat hæreditarium: deinde quadraginta rectores admittere debet, ne ſolus in cauſis capitalibus, iudicare valeat. Quid ſi addantur nonnulli Floridenſium mores. Rex enim huius inſulæ in nouis nuptijs multas puellas congre- *Taprobana mores.*
H gat capillis ſub occipite vinctis, & deinceps ſupra humeros ſparſis, ſub vmbilico laxo vinciuntur cingulo, ex quo ab anteriori parte, quoddam veluti marſupium dependet ad pudenda tegenda, per reliquum deinde cingulum appenſæ ſunt formulæ ouales ex auro, & argento ad coxendices demiſſæ, vt ſtrepitum in ſaltu excitẽt, dum encomia Regis, & Reginæ recitantur. Præterea de auribus perforatis veſiculæ piſcium inflatæ rubeo colore tinctæ inſtar vnionum dependent. Idcircò mirandum eſt quemadmodum Gentes barbarę tam varijs inuentis ſint referti. Hic dabimus iconem Reginæ inſulæ Floridæ lectori ponderandam. *Floridenſiũ mores.*

Præte-

Regina Inſulæ Floridæ.

Digitized by Google

Homo Syluestris.

Digitized by Google

Icon Regis Quoniambec.

Rex

Digitized by Google

Rex apud Cannibales.

Digitized by Google

Præterea homines Americæ, Syluestres ab Andrea Teuetho nuncupati, nudi incedunt; non quia ibì deficiat materia, ex qua indumenta facilè parari poſſint, aut quia nimio Regionis calore premantur; ſed quoniam facilius, & melius nudos ſe exercere referunt. Quapropter ſi quis ſubucula goſſypina indutus, qua identidem delectantur, hoſtem eminus intueatur, repentè illam exuens ad certamen ſe accingit. Tradunt enim, vt inquit Teuethus, veſtes illis impedimento eſſe, ne inimicum ſuperare poſſint, imò hoſtibus adiumento eſſe, vt facilius præhendi valeant. Quocirca iconem hominis ſylueſtris exhibemus capitio plumario tecti: hac enim ratione inſtructi, & baculo muniti ad bellum proficiſcuntur. Etenim in Regionibus Americanis pulcherrimæ auium ſpecies peruagantur, quas Incolæ magni eſtimant; quo- A
niam illas ter, vel quater ſingulis annis deplumant, & ex his periſtromata, & potiſſimum capitia, pileos, & multa alia opera concinnant. Sunt huiuſmodi aues pedibus, capite, & roſtro Pſitacis quàm ſimillimæ, & adeò familiares, vt circa tuguria Americanorũ tempus in omne verſentur, & quamuis Veſperi ad ſyluas dormitum progrediantur, nihilominus, cum diluculat, ad Diuerſoria Sylueſtrium reuertuntur. Irridet poſtea Teuethus illos, qui tales homines ſylueſtres hirſutos prædicarunt; quandoquidem non ſolum glabri ſunt, ſed vilos aliqua in parte naſcentes vnguibus euellunt, & hodie, referente eodem Teuetho, quibuſdam volſellis vtuntur. Poſtmodum hi populi ratione audaciæ, inter ſe diſcrepant, ſiquidem illi magis bellicoſi ſunt, qui litora maris incolunt, nam non modò hoſtibus, ſed cæteris etiam adnauigantibus reluctari maximopere conantur, horumq; Rex lingua vernacula Quoniam- B
bee nominatur, longus pedes octo, & latus ad proportionem, quem Teuethus ſe vidiſſe in hiſtorijs narrat. Huius Subditi ſtaturam quoq; giganteam æmulantur, & ritu Cannibalorum humanis carnibus victitant, & curſu quamlibet Feram aſſequuntur. Huius Regis effigies repræſentatur.

Homines ſylueſtres Americę.

Aues Americę quales.

Populi audaces qui.

Verum quoniam In tabula Americæ habetur icon Tarizich Regis apud Cannibales, qui populi ſunt etiam Anthropophagi, decreuimus illius quoq; iconem in medium afferre, vt lector quamdam conuenientiam inter has duas icones meditari poſſit.

Idolum triceps.

Huic tandem Rubricę finem imponentes, Idolum triceps addimus, quod tanquam Deus in Laponia adoratur. Immò C
regionis incolæ, animarum immortalitatem non prorſus ignorare perhibentur: In tabula Aſiæ hæc figura ſic delineatur. Hæc autem de moribus Gentium dicta ſufficiant, qui plura, & magis diffusè ſcripta legere cupit, adeat illos Authores, qui non ſolum de moribus, ſed etiam de varijs Nationum veſtimentis verba fecerunt; vel potius canat eum Poeta hoc Diſtichon.

Non mihi tot mores numero comprehendere fas eſt, D
Addit enim cultus proxima quęq; dies.

AGNA-

AGNATIO, ET COGNATIO.

CONSANGVINITAS, & affinitas, ſeu agnatio, & cognatio, quarum prima lineam rectam, & altera tranſuerſalem, ſeu lateralem reſpicit, ſi conferatur ad ſuperiora, parentes, ſi ad inferiora filios, ſi deniq; ad latera, fratres, & ſorores indicabit. Gradus igitur conſanguinitatis in Inſtitutionibus Iuſtiniani ita recenſentur, vt in primo E gradu, & ſuperiori Pater, & Mater, in inferiori filius, & filia collocentur, in ſecundo gradu ſuperiori Auus, & Auia, in inferioti Nepos, & Neptis, in laterali Frater, & Soror reponantur: in tertio ſuperiori Proauus, & Proauia, in inferiori Pronepos, & Proneptis, in laterali Fratris, & Sororis, Filius, & Filia, conſequenterq; Patruus, & Amita, Auunculus, & Matertera numerentur: quartus gradus ſuperior comprehendit Abauum, & Abauiam, inferior Abnepotem, & Abneptem, lateralis fratris, & ſororis Nepotem, & Neptem, conſequenterq; Patruum magnum, Amitã magnam, Item Auunculum magnum, & Materteram magnam; necnon Conſobrinos. Quintus gradus ſuperior complectitur Atauum, & Atauiam, inferior Adnepotẽ, & Adneptem, lateralis Fratris, & Sororis Pronepotem, & Proneptem, conſequenterq; Propatruum, Proamitam, Item Proauunculum, & Promaterteram, necnon Fratres F Patrueles, & Conſobrinos. Sextus gradus ſuperior continet Tritauum, & Tritauiam, inferior Trinepotem, & Trineptem, lateralis, Fratris, & Sororis Abnepotem, & Abneptem, conſequenterq; Abpatruum, & Abamitam, item Abauunculum, & Abmaterteram, & eos, qui ex fratribus, & ſororibus Patruelibus, & Conſobrinis procreantur. Hinc colligendum eſt propinquitatem his gradibus paulatim dirimi, ſed poſtmodum vinculo matrimonij repetitur, & propinquitas quodammodo fugiens reuocatur.

Gradus conſanguinitatis.

Sextus gradus.

Qui igitur primò procreantur, filij vocantur, ex filijs Nepotes, ex Nepotibus Pronepotes, ex Pronepotibus Abnepotes, ex Abnepotibus Adnepotes, ex Adnepotibus Trinepotes oriuntur. Initium autem generationis Pater, & Mater ſunt. Auus eſt Patris Pater, Proauus Aui Pater, Abauus Proaui Pater, Atauus Abaui Pater, Tritauus Ataui pater, qui ſupremum locum in figura arborea Iuſtiniani occupat. Itaq; G pater vocatur ſecundum Varronem, quia ſemen pateſaciat, & Mater tanquam materia, in qua ſemen reconditum germinet, & ambo dicuntur parentes, quia filios pariant, & filij quia ex parentibus fiant, qui etiam nuncupantur liberi, vt à ſeruis diſtinguantur: nam quemadmodum ſerui ſub poteſtate Domini, ita filij ſub poteſtate patris militant, vel liberi vocantur quoniã ex libero nati ſint matrimonio: ſiquidem ex libero, & ancilla nati, ſeruilis conditionis eſſe feruntur; cum naſcẽtes à deteriori parentum conditione denominationem ſumant. Naturales filij appellantur ex concubinis dimanantes; cum illos Natura, non autem honeſtas coniugij procreauerit; Item dicuntur Nothi, quia ſecundum mentem aliquorum, ex muliere non nota originem habuerint, ſed potius dicamus, quia Græcis *νοθοι* appellantur, à *νο* priuatiua, & *θῖος* diuinus, cum non ſecundùm diuinum præceptum nati ſint. Item nominantur ſpurij *ἀπό τῦ σπείρειν* ſeminare, cum à Patre nihil, niſi ſemen habeant. H Quamuis nonnulli nothum de Patre Nobili, & Matre ignobili natum. & ſpurium de Matre nobili, Patre autem ignobili, aut ex vidua, incerto Patre, ortum vocitent. Frater dicitur quaſi ferè alter, aut ſecundũ alios. Fratres vocantur, quia ab eodem fructu dimanent. Germani Fratres dicuntur qui ab eodem germine, nempe ab eadem genetrice, non autem ab eodem patre naſcantur. Sorores quaſi diuerſa ſorte ortæ, quoniam, tractu temporis, ſeorſum à familia ſegregatæ ad aliam properant. Patrueles filij fratrum nominantur, quia eorum Patres fuerint Fratres; Conſobrini quaſi Conſororini, quia ex duabus Sororibus nati fuerint. Sobrini filij Conſobrinorum, Fratrueles filij Matereræ vocantur. Auus vocatur quaſi auens nempe prolis propagatione gaudens, vel potius Auius, quia cum ſenex ſit, à via vitæ recedere incipiat. Patruus Frater Patris, quia vicem patris aliquando ſubeat. Auunculus frater matris ita appellatus, quia tanquam auus tertio loco ſit locatus: nam quẽadmodum

Initium generationis, quod.

Etymũ procreantiũ, & procreatorũ

Patrueles qui.

Fratrueles

filius per patrem ad Auum procedit, ita per Matrem ad Auunculum graditur. Amita eſt ſoror patris, quaſi alia mater, Item matertera ſoror matris, quaſi mater altera. Nepos quaſi natus poſt, cum patri poſt filium naſcatur. Patruus magnus, & Amita magna Aui frater, & ſoror dicuntur. Item Auunculus magnus, & Matertera magna Auiæ frater, & ſoror ſunt. Propatruus, & Proamita Proaui ſunt frater, & ſoror. Item proauunculus, & Promatertera nominantur Proauiæ frater, & ſoror. Abpatruus, & Abamita Abaui frater, & ſoror, Abauunculus, & Abmatertera Abauiæ frater, & ſoror vocantur. Socer, vel Socrus appellatur, qui filiam nubens, aut filium Generum, vel Nurum ſibi aſſociauit. Gener autem à generatione denominatur. Vitricum dicimus, qui duxit vxorem filium, vel filiam habentem, & Priuignum quaſi A
prius genitum, cum ex alio patre natus ſit. Poſtremò Agnatos appellamus, qui de-
Cognati qui ficientibus filijs, eorum loco accedunt, & Cognatos qui poſt Agnatos ſuccedunt, cum affinitatem fœminei ſexus participent.

HOMINIS PRÆSTANTIA.

CVM ſummus rerum omnium opifex caracterem Diuinæ virtutis homini impreſſerit, eo fultus homo cæteris animantibus dominatur: quandoquidem ex terra à iumentis culta non mediocrem demetit frugem, ex beſtijs doſſuarijs ad onera, magnam percipit B
vtilitatem, earum carnibus vitam ſuſtentat, pellibus corpus tegit, ex alijs medicamina ad valetudinem recipit: deniq; alia, ratione cuſtodiæ, & alia ratione deliciarum homini non vulgariter proſunt: quare optimò
Pſalmo 8. iure poſſumus diuulgare cum Pſalmographo. *Omnia ſubiecisti ſub pedibus eius oues, & boues vniuerſas, inſuper, & pecora campi, volucres Cæli, & piſces maris, qui perambulant ſemitas maris.* His additur quod homini inter cætera animalia ſermone diſtincto vti conceſſum eſt; cum aliæ animantes, confuſa quadam voce, ſuas affectiones ſignificent. Immò quæ communia cum cæteris animantibus habet homo, ſi attentè conſiderentur, propriè ſua eſſe videntur; etenim ſenſus tum interiores, tum exteriores ita habet affectos, vt non corticem tantùm, vt cæteræ animantes, ſed me-
Memoria humana qualis. dullam ſenſibilium prorſus penetret. Deinde humana memoria tanta eſt ad bruto- C
rum memoriam comparata, vt eorum nulla eſſe videatur.

Hinc hominem animal eſſe nobiliſſimum, & in confinio vtriuſq; naturæ mortalis ſcilicet, & immortalis collocandum eſſe ſtatuimus. Siquidem ratione partis mortalis, mortalibus adhæret, & ratione immortalis, ad immortalia euchitur. Prætereà quamquòd in homine obſeruatur illa naturæ ſcala, quæ quatuor entium gradibus integratur, & horum primus eſſentiam, ſecundus eſſentiam, & vitam, tertius præter cætera, ſenſum, quartus præter cætera, intellectum denotat; quapropter Diuus Auguſtinus non immeritò ſcribebat hominem cum lapidibus eſſentiam, cum plantis vi-
Li.2. de nat. Deorum. tam, cum brutis ſenſum, & cum Angelis intellectum participare. Cicero quoq; ad rem ſcriptis mandauit, homines in terra non degere tanquam incolas, ſed tanquam rerum cæleſtium ſpectatores, quarum ſpectaculum ad nullum aliud animantium genus attinere poteſt: cum præterea multæ virtutes, & animi dotes clariſſimè in homi- D
nibus, & non in brutis refulgeant. Et tandem nullum animal, præter hominem, ex
Lib.1, de legibus. eiuſdemmet Ciceronis ſententia, aliquam Dei notitiam habet.

Non ſolum homo ob eminentiã inter cæteras animantes, vt hactenus probatum fuit, animal nobiliſſimum cognominatur, ſed præcipuè, quia homo ſolus rationis
Lib.4. particeps nonnihil diuinitatis poſſideat. Vnde excellentiſſimè canebat Manilius.

An dubium eſt habitare Deum ſub pectore noſtro?
In Cælumq; redire animam, Cæloq; venire?

Idcircò homo induſtria, ingenio, intellectu, & alijs egregijs animi prærogatiuis inſignitus diuinæ naturæ quodammodò aſſimilatur; quamobrẽ in Geneſi dixit Deus Omnipotens. *Faciamus hominem ad imaginem, & ſimilitudinem noſtram.* dummodo homines in ſanctis, & diuinis operationibus Deum æmulentur. Alioquin Lucifer è

ſuperis

ſuperis ſedibus fuit præcipitatus, quoniam Altiſſimo ſimilis eſſe voluerit. Id confirmari poteſt hiſtoriâ notiſſima de Camillo; cui equis albis triũphanti probro datum eſt; cum hac ratione Dijs ſimilis eſſe voluerit, Dij enim tantummodò equis albis vehi ſolebant. *Qui equis albis veherentur.* Legitur quoq; apud Trimegiſtum, hominem non ſolum eſſe admirandum, quia ad Dei ſimilitudinem ſit fabricatus, & ſit ſui Iuris, ſed etiam quia facultate transſmutandi ſe in quaslibet formas, potiatur, cum cætera animalia determinatas formas ſortiantur. Non propterea admirari debemus Platonem, qui in Sophiſta dicebat: mihi nullus hominũ Deus, ſed diuinus aliquis eſſe videtur. Nihilominus homines olim Dij appellabantur, vel ob miraculũ virtutis, vel in adulationẽ
E potentiæ, vel ob beneficia, quibus humanitatem proſequebantur. Poterimus igitur iuſtis de cauſis hominem Deum in terris, Superorum domeſticum, Inferorum dominum, Dei nuncium, & Animal diuinum indigitare. *Animal diuinũ quale.* Hinc Zoroaſter hominem contemplatus exclamauit.

ὦ ἄνθρωπε τολμηροτάτης τῆς φύσεως ἄγαλμα

Ideſt.

O homo audacis naturæ forma.

Plato quoq; hominem cognominauit *θαῦμα θαυμάτων*, nempe miraculum miraculorum.

Modò aduertendum eſt hominem à Deo non ſolùm ratione, verum quoq; manibus, tanquam rerum gerendarum adiumentis donatum fuiſſe: etenim ratione duce,
F necesſaria ad vitam inuenit, inuentis iuxta eorum naturam, nomina imponit: ideo non præter rationem canebat Ouidius.

Conueniunt rebus nomina ſæpe ſuis.

Deinde litteras, & caractheres effingit, modum menſuræ maris, & terræ inuenit, Aſtrorum ſpatia metitur, temporum viciſſitudines, necnon ſtellarum ortus, & occaſus, & earumdem vires notat, & tandem omne genus artium excogitat. Quare non præter rem Iuuenalis de hominibus ſic loquebatur.

——— atq; ideo venerabile ſoli
Sortiti ingenium, diuinorumq; capaces *Satyr. 15.*
Atq; exercendis, capiendiſq; artibus apti.

Itaq; quæ ſolius animæ ſunt munera, intellectu, & mente peraguntur, ſed operationes, quæ ſine corporis miniſterio peragi nequeunt, manibus poſtea ad perfe-
G ctionem reducuntur. Hinc modò intelligimus hominem non à natura inermem procreatum fuiſſe, vt multi autumant: quandoquidem triplici præſidio cæteris animalibus denegato armatur, nimirum ratione ad inuentionem, ſermone ad auxilium, & manibus ad perfectionem: manus enim iuſsa faciunt; deinde iuſſa rationi obtemperant. Hinc tamen non debemus promulgare hominem propter manus eſſe animal prudentiſſimum, ſed quia omnium animantium homo eſt prudentiſſimus ideirco manus eſt conſequutus: ſiquidem qui prudentiſsimus eſt plurima adhibere poteſt inſtrumenta, & manus, Ariſtotele authore, inſtrumentum inſtrumentorum nuncupatur. *Animal prudentiſſimũ.* Quapropter viciſſim poſſumus pronunciare rationem eſse artem artium; nam quemadmodum manus reliquis inſtrumentis nobilitate antecellit pariter ratio cæteras artes præſtantia ſuperat. Quamobrem concludendum eſt, ſi cætera animantia
H ſuis armis à natura fuerunt donata, homines quoq armorum omnium loco, manibus fuiſse inſignitos, quibus tanquam organis nobiliſſimis, tempore belli, & pacis, vtuntur. *Manus organũ organorũ*

Demum ex hominis creatione, illius dignitatem, & excellentiam arguere poſſumus: nam promulgabat Gregorius Niſsenus, non eſse putandum hominem eſse villem, quia poſtremo loco à Deo creatus fuerit: quandoquidem hæc creatio illum Regem omnium conſtituit, quod non contigiſset, ſi ante alia fuiſset fabricatus: nam tunc homo creatus eſt, cum Regia prærogatiua erat decorandus. *Li. de opifi. c. homin. c. 2.* Non igitur præter rationem publicauit Pſalmographus. *Minuiſti eum paulò minus ab Angelis, gloria, & honore coronaſti eum, & conſtituiſti eum ſuper opera manuum tuarum.* *Pſalm. 8.* Quapropter qui hominis nomine gaudet, debet hunc titulum exercitio virtutum conſeruare: cum ſcripſerit Baſilius Seleucienſis; vniuerſam hominis vitam virtutum paleſtram eſse; ideoq; viuere non videtur, qui in hac diuina paleſtra ſe non exerceat. *Orat. I.*

Immò ex eodem authore, cum cætera animantia, lege naturæ, faciem ad terram inclinent, conſequenterq; nullum ius in Cœlo habeant, homo ſolus ſuſpiciens, & terram pedibus leuiter attingens, nobilitatem præ ſe fert, nam pauco tempore, in ea verſans, cæleſtem patriam affectat; & hæc ſententia menti Diui Pauli conformis eſse videtur, quando dicebat: noſtra conuerſatio in Cœlis eſt. Homo enim ſolus

Anaxagoræ ſententia aurea.

Deum contemplatur; hinc laudatur Anaxagoras, qui Cœlum videndi gratia, nempe Deum ſe natum eſse aſseuerabat: ſiquidem anima hominis templum Dei eſt; ſcripſit enim ad rem Apoſtolus. Neſcitis quia templum Dei eſtis, & ſpiritus Dei habitat in vobis, & homo eſt Dei ſimulacrum, omnia continens quæ in Deo ſunt. In
memoria eſt Pater, in intellectu Filius, & in voluntate Spiritus Diuinus reſidet. A
Hæc igitur ſunt, quæ clariſsimum ſtemma humano generi addiderunt. Præterquamquod homo etiam Dei numiſma nuncupatur: etenim quando in Euangelio

Cap.22.

apud Mattheum legitur. *Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo.* Diuus Paſchaſius in Mattheum hæc habet. *Quia totus homo numiſma Dei eſt, ad imaginem*

Lib.10.

Dei creatus, debet ſe reddere Deo, quod minimè præſtare poteſt, niſi prius ſe exuat à cenſu Cæſaris, quatenus deinceps liber eſſe poſſit. Demùm hominis præſtantia inde elicitur, quia homo maximè Deo ſit proximus; vnde Dionyſius Halicarnaſeus prolem humanam Dijs omnium longè cariſsimam prædicabat. Ad rem igitur in ſacra Pathologia legitur hoc hexaſtichon.

Lib.13. metam.

Maieſtate Dei concluditur omne, quod vſquam eſt,
Qua ſine nil rerum ſtare, vel eſſe poteſt. B
Huic homo ſi rectè famulatur proximus hæret,
Si reſilit, miſere degit in exilio.
Omnia ſic Dominus diſcriminat ordine iuſto,
Quo ſint ſumma bonis, ima parata malis.

HOMINIS MISERIA.

VITAM humanam ærumnis vexatam eſſe, ab ipſo ſtatim ortus primordio colligimus: namq; infantiam innumeris obnoxiam periculis,
adoleſcentiam fugacem, & ſenectam præcipitem animaduertimus. C
Præterea ſi pueritia ad ſenectutem deducatur, quantulum eſt, quod relinquitur? Hanc igitur calamitatem deſcripſit Ouidius hunc in modum.

Editus in lucem iacuit ſine viribus infans,
Mox quadrupes, rituq; tulit ſua membra ferarum,
Paulatimq; tremens, & nondum poplite firmo
Conſtitit, adiutis aliquo conamine neruis.
Inde valens, veloxq; fuit, ſpatiumq; iuuenta
Tranſit, & emeritis medij quoq; temporis annis
Labitur occidua per iter decliue ſenecta
Subruit hac æui, demoliturq; prioris.
Robora. D

Accedunt ſexcentæ aliæ anguſtiæ, & infinitæ ægritudinum ſpecies, quibus in dies humanum genus premitur, quod eleganter expreſsit Virgilius his carminibus.

Li.3. Georg.

Optima quæq; dies miſeris mortalibus æui
Prima fugit, ſubeunt morbi, triſtiſq; ſenectus,
Et labor, & duræ rapit inclementia mortis.

Quocirca poſsumus ad rem canere infraſcriptum diſtichon.

Cor, niſi cura, nihil, caro nil, niſi triſte cadauer,
Naſci, ægrotare eſt, viuere ſæpè mori.

Præterea venena, ruinæ, naufragia, terremotus, bella, lapſus, fulmina, & cætera huius generis humanum augent mærorem. Quidam acini granum glutientes, præfocantur,

focantur, alij pilum in lacte potantes ſtrangulantur, neq; defuerunt, quibus ſtiria gelu concreta à tectis delapſa repentinum attulerit exitium. Quare poſsumus optima de cauſa dicere.

Humanum in terris nihil eſt, quod non ſit humandum.
Auolat hinc animus, cętera ſorbet humus.

Valeant igitur, qui tot, & tantos moliuntur tumultus, & quorum cupiditatibus hic orbis anguſtus eſt, & ſummoperè probetur ſententia Pindari, qui hominem ſomnij vmbram appellauit: cum vmbra, & ſomnio nihil inanius inueniatur Idem Pin- *In Nemeis.*
darus alio in loco huc reſpiciens prodidit; ſi quis opes poſsidens cæteris venuſtate
E præcellat, & in eettaminibus egregiè ſe gerens, maximum oſtentet robur, debet ad memoriam teuocate membris mortalibus ſe eſse integratum, & terram finem omnium eſse aditurum. Propterea Diuo Chryſoſtomo Homo nihil, homo ter- *Homil. 1. epiſt. ad Hebręos.*
ra, & homo cinis vocabatur. Id totum infraſcriptis verſibus eleganter exprimitur.

Omnia quàm celeri pereunt mortalia lapſu,
Noſtraq; quàm ſubito frigore vita cadit.
Tam citò non perdit varium roſa pulchra colorem:
Tam citò nec liquidis bulla recedit aquis.
Heù breue migrantes fugimus poſt tempus ad orcum:
Cunctaq; mors ſęua pallida falce metit.
Nec quò abeas ſcitur, ſcimus quam ſoluimus oram,
F *Et grauior nullo ſit redeunte dolor.*
In vario curſu morimur puerìq; ſenesq;
Omnibus hoc certum eſt, certa nec hora tamen.

Huc ſpectat, quod Poetæ de mortalibus fabulantur, nimirum omnes à filis Parcarum pendere, quibus ſectis, pendentes decidunt, & moriuntur. Immò fingunt alios à filis candidis, alios à pullis, alios ſublimes, alios tandem terræ proximos pendere, omnes tamen pendentes, inexorabili Atropo filum truncante, cadere. Non igitur malè ſenſit Ouidius quando cecinit.

Omnia ſunt hominum tenui pendentia filo, *Lib. 4. de Ponto.*
Et ſubito caſu, quę valuere, ruunt.

Id optimè expreſsit Chryſologus, dicens: homines ſumus ſub incerto viuentes, & neſcimus quid ſuperueniens dies ſit paritura. Vnde aliquando tradidit Home- *Serm. 10.*
G rus: homine nihil eſse miſetius, & auget humanam calamitatem, quòd Principes, & Villici eamdem vitæ ſortem incurrunt iuxta illud.

Introitus vitę par regibus exitus idem.
Inter vtramq; quid eſt, quod votet eſſe pares.

Itaq; omnes, dum viuunt, in ſuo ſtatu plurimum patiuntur laboris, & res arduas ſemper moliuntur; quare non ſine cauſa hunc vitæ curriculum poterimus herculeum laborem appellare.

Qui neſcis, quid ſit noſtrum hoc, quod viuimus audi,
Tranſitus in mortem, herculeuſq; labor.

SI in præſentia aliquantiſper cuncta examinentur, confuſa, & perturbationibus plena inuenientur. Omiſſis igitur ægrotantibus, captiuis, exulibus, & mēdicis, quos
H proculdubio miſeros appellare poretimus; ſe ſe offerunt ſenes, & pueri, primi limen mortis attingunt, alij ſub metu ferulæ viuunt. Iuuenes fælicitatem putant ſe eſſe *Amantium infęlicitas.*
aſſecutos, dum ab illis, quos immoderatis proſequuntur affectibus, redamantur: nihilominus illos etiam miſeros Ouidius appellat.

Quàm miſer eſt omni tempore quiſquis amat.

Item qui vitam quietam, & proſperam ducere creduntur, adhuc miſelli ſunt iuxta hoc diſtichon.

Nec magis humana quęras in ſorte quietem,
Quàm tela in Ventos, quæ modò miſſa volant.

Siquidem qui diuitijs carent aſſidua premuntur ſolicitudine, vt illas acquirant. Sin Principes ſint diuitijs aſfluentes, prolem non habent: præterquamquod diuitiæ *Diuitum miſeria.*
litibus, furibus, & multis alijs periculis obnoxiæ ſunt. Quare Nazianzenus, cum de hominis vita multa protuliſſet, tandem exclamauit.

Hęc igitur cernens crucior, vita optima cuiquam
Si cenſetur, habet quę mala plura bonis.

Idcirco, ex ſententia Iob, homo breui tempore viuens pluribus repletur miſerijs, vnde contemptis voluptatibus, & animò virtutibus referto, Solem orientem meditans, reſurrectionem in memoriam reuocabit, eumdemq; occidentem contemplans, mortis reminiſcetur: iuxta illud.

Sole oriente, tui reditus à morte memento,
Scis memor occaſus, Sole cadente, tui.

Hac enim ratione homo ad omnes virtutes ſe pronum, & paratum reddet. A

HOMINIS VIRTVTES.

VIRI omni virtutum laude cumulatiſſimi, & ſuarum virtutum veſtigia vbiq; imprimentes, laboribus animum, & corpus ab initio fatigarunt, & amarorem à primordio deguſtarunt, vt tandem ſuauiſſimum, & gratiſſimum virtutis fructum delibarent: iuxta illud.

Si tibi ſit guſtu radix virtutis amaro,
Ne ſpue, poſt, gratus, plus tibi fructus erit.

Namq; ſi ſit diues ſplendidis virtutum ornamentis decoratus, magis clareſcit; B cum dixerit Aeſchilus.

O quam faſciculus grauis
Diues inſipiens homo.

Deinde homo humili natus loco, eruditus tamen, tanquam in ſpeculo locatus, ſe alijs tanquàm formam, & virtutum exemplar oſtentat: ideoq; ad rem ſcribebat quidam Poeta.

Obſcuris pudeat ne te natalibus ortum
Ducere, fortunam mens ſtudioſa preit.
Euripidis mater vendebat oluſcula; alumnus
Parthenis quondam finxerat vrceolos,
Romphęas genitor Demoſthenis arte polibat:
Et pictore ſatus de patre Cęſar erat. C
Quem quoq; dixerunt ſapientem oracula Phœbi,
Rerum erat huic certè pauper vterq. parens.
Si ſatis es virtute tua iam clarus, auorum
Conſpicuas quid inops ſors tua curat opes.

Itaq; inter illa, quæ ad perfectionem hominis induſtria parandam aliqua ratione conferunt, ſcientia primas partes ſibi vendicat: quandoquidem cætera perfectibilia ſunt; & ſcientiæ adminiculo, ad perfectum finem reducuntur. In primis homo ſeptem liberales diſciplinas inuenit, & eas docet, nimirum Grammaticã, Rhetoricam, Dialecticam, ſeu Logicam, Arithmeticam, Muſicam, Geometriam, & Aſtronomiam. *Liberales diſciplinę quæ.* Etenim tam acri ingenio præditus eſt homo, vt in Cœlum vſq; penetrare potuerit, Aſtrorum ortus, & occaſus obſeruans, & defectiones luminarium prædicens; quapropter Manilius ſic canere coactus eſt. D

Lib. I.

Quis dubitat poſt hæc, hominem coniungere Cælo
Eximiam natura dedit linguamq; capaxq;
Ingenium.

Inſuper homo callet Philoſophiam, Medicinam, Iuris prudentiam, Hiſtoricam, Doctrinam rei ruſticæ, Coquinarię, & Nauticæ, immo, & Theologiam, quæ primo loco erat memoranda. Vt omittamus artes, in quibus viri tanta excellentia claruerunt, vt ad miraculum vſq; ſpectandi eſſent. Vnus, inſtar omnium, prodeat Mermecides, tam induſtrius, & diligens artifex, vt currum quadringũ fabricauerit; qui ſub alis muſcæ contegebatur. *Mermecidis induſtria.* Ampliuseò peruenit humàna induſtria, vt inuenerit modum Feram velociter currentem coercendi. Etenim legitur in Scholijs Paracelſi, quòd homo geſtans ore topacium cum folio abrotani, oculis Feram inſequens, deinde

Digitized by Google

inde id expuat in ſindonem ſericeam, & ligatam proijciat ad Ferã, quo experimen-
to, Fera ſtatim pedem figit. Additur in iiſdem ſcholijs, alio experimento, cantus
auium intelligi; dummodo vir in ambas aures nonnihil radicis Mandragoræ collo-
cet, deinde digitum annularem ſiniſtræ manus ferreo annulo cum pice, loco gemmæ,
exornet, folium pini ore geſtans, & dextra virgam ferream aureo aculeo munitam,
quo folium pini pungatur; tunc enim auium voces intelliguntur. Rurſum in eo-
dem loco legitur, quòd morbo comitiali oppreſſus, abſq; medicamine, poterit li- *Epilepſię remedium.*
berari, ſi quis tribus clauis fodiat terræ locum, quem epilepticus cadens primum at-
tingerit, clauoſq; terra obruens, nomen patientis voce exprimat, tunc enim perfe-
E ctè illius valetudo promittitur; & ſexcenta huius generis recenſentur, quæ homi-
nes à morte vendicare videntur. Quare poterimus iuſta de cauſa canere.

Atropos, & Lacheſis, nunc fabula, fabula Clotho,
Namq; ſua Parcae eſt nunc fabricator homo.

Cæterùm hic eſt aduertendum, quòd hæc experimenta Artephij in Scholijs Pa-
racelſi recitata parabolicam ſententiam continent, quoniam ad artem chymicam
ſpectant, & diriguntur, ideoq; iuxta litteralem ſenſum, non ſunt exponenda; hac
enim ratione, non ſolum incredibilia, ſed etiam tanquam ridicula eſſent cele-
branda.

Præterea vir Chriſticola non modò prædictis virtutibus imbutus eſſe debet, ſed
nulla internarum ſordium labe reſperſus, virtutes diuinas ſibi comparat. Quocirca
F ex Diuo Auguſtino, Deus nil aliud, quàm bonam voluntatem quærit, & ex Salomo-
ne, qui probus eſt à Domino hauriet gratiam. Hæc autem ſententia erit conformis *In Prouerb.*
huic diſticho. *cap. 12.*

Qui fugiet vitia, & virtutes diſcere quęret,
Nil certè inueniet gratius eſſe Deo.

Primitùs vir enarratis inſignitus prærogatiuis ſummo amore erga Deum, & alios
armatur; cum dixerit Chriſtus in Euangelio In hoc cognoſcent omnes, quòd mei
diſcipuli eſtis, ſi inuicem vos dilexeritis. Deinde venerandum diuinæ Maieſtatis
numen metuit; cum Pſalmographus, & Salomon tradiderint, initium Sapientiæ eſ-
ſe timorem Domini. Eſt Iuſtificus, dum in eius mente inclyta reſidet iuſtitia: habe- *In Prouerb.*
mus enim apud Salomonem. Lingua Iuſti conſiderat placita, & os impiorum per- *cap. 1.*
uerſa. Caſtitatem amat, vt ſententiam Iſidori aſſequatur, qui, perſeuerantes in ca- *In Prouerb.*
G ſtitate Angelis Dei æquales fieri pronunciat. Silentium diligit, quia prodit Salo- *cap. 10.*
mon, in multiloquio peccatum non deeſſe. Fidem amplectitur; cum, ex Iſidoro, *Loco cit.*
beatus ſit, qui rectè credendo bene viuit, & bene viuendo rectam fidem cuſtodit.
Spe munitur; ſiquidem Apoſtolus ſcribens ad Romanos; nos ſpe ſaluos factos eſſe *Cap. 8.*
pronunciabat: deſperatio enim, ad mentem Iſidori, peccatum auget. Charitatem
nunquam deſerit; cum apud Ioannem legatur: Deus Charitas eſt, & qui manet in
Charitate in Deo manet, & Deus in illo. Hanc tanti fecerunt Priſci, vt Athenięſes,
non Parricidas, non fures publicæ execrationi, qua ſingulis annis vti ſolebant, ob-
noxios eſſe voluerunt, ſed illos tantùm, qui roganti viam oſtendere, vel lumen ac-
cendere, vel aquam è puteo dare recuſauerint. Vir etiam genuina bonitate prædi-
tus à patientia non abhorret: legitur enim apud Lucam: in patientia veſtra poſſi- *Cap. 21.*
H debitis animas veſtras. Eſt humilis iuxta præceptum Chriſti apud Mattheum: diſci- *Cap. 11.*
te à me, quia mitis ſum, & humilis corde, & inuenietis requiem animabus veſtris.

Verſatur in angore, & mœrore: nam Chriſtus aſſeruit: vos triſtes eritis, ſed tri-
ſtitia veſtra in gaudium vertetur. Ab oratione non recedit; cum dicat Salomon:
longè eſt Dominus ab impijs, & orationes Iuſtorum exaudiet. In confeſſione ſe
exercet, iuxta aſſertum Pauli: ore confeſſio fit ad ſalutem. Gaudet pœnitentia; cum
Chriſtus apud Mattheum hæc verba protulerit: pœnitentiam agite; appropinqua- *Cap. 10.*
uit enim Regnum Cœlorum. Abſtinentia eſt illi curæ: nam ſcripſit Diuus Auguſti-
nus hæc verba. Si temperatus erit cibus, & irrigata corporis noſtri terra, ſpinas li-
bidinis non germinabit. Manſuetus eſt, memor aſſerti Domini apud Mattheum, vbi *Cap. 5.*
legitur: Beati mites, quoniam ipſi terram poſſidebunt. Miſericors eſt, quoniam ibi-
dem habetur: Beati miſericordes, quoniam ipſi miſericordiam conſequentur. Præ-
terquamquod qui alienam intuens neceſſitatem dolore afficitur, ſecundùm Grego-
rium,

Cap.12. rium, crucem in mente portat. Inſuper ſtipem emendicantibus libentiſſimè opitulatur, cum apud Lucam ſcriptum ſit: facite vobis ſacculos, qui non veteraſcunt, theſaurum non deficientem in Cœlis. Neq; ærumnis vexatus deſperat; cum per has,
Cap.14. vt ſcribitur in Actis Apoſtolorum, in Regnum Dei introire oporteat. Immò dein-
Cap.24. ceps perſeuerat, cum ex Mattheo colligantur hæc verba: qui perſeuerauerit vſq; in finem, hic ſaluus erit. Deniq; prudentiam tanquam cæterarum virtutum ducē agno-
In prouerb. cap.5. ſcit: nam Salomon hominem prudentia affluentem beatum prædicabat. Ideoq; rubrica hoc diſticho erit claudenda.

Ille beatus erit, qui ſe virtutibus ornat,
Et qui ſe vitijs inquinat, ille miſer. A

HOMINIS VITIA.

THRASEA, referente Plinio iuniore, promulgabat: qui vitia odit hominem odit, innuens nullum eſſe hominem, qui vitijs contaminari non poſſit. Nihilominus non poſſumus haud tacere, quæ de eo ſentimus, aut non ſentire illa, quæ de eo dicenda eſſent, in quo ſingula vitia reperiuntur: cum ſcripſerit Menander rem ſuauiſſimam eſſe hominem ab omni vitiorum genere abhorrentem: ſiquidem vitijs fœdatus bel- B
Homo quando fiat brutum. lua appellatur, cum in eo ſtatu conſtitutus diuinæ cōditionis particeps eſſe nequeat. Induit igitur naturam Lupi ob auaritiam, fit Canis ob detractionē, fraude Vulpem æmulatur, ira Leoni fit ſimilis, tandem inconſtantia in auem, libidine in ſuem, & ignauia in Aſinum tranſmutatur. Quando igitur homo vitiorum monſtrum euadit, crudelitatem incurrit, quam poſtea magis, quàm Feræ, exercet, quod expreſſit Iuuenalis hunc in modum.

Satyra 15.

Sed iam ſerpentum maior concordia, parcit
Cognatis maculis ſimilis Fera.

Et paulò inferius.

Indica Tygris agit rabida cum Tygride pacem
Perpetuam, ſaeuis inter ſe conuenit Vrſis.
Aſt homini ferrum lethale incude nefanda C
Produxiſſe parum eſt.

Lib.3. de orat. Deinde iuſtitiam poſtponit: vnde Cicero dicere aliquando ſolebat: plura indicant homines aut amore, aut cupiditate, aut iracundia, aut dolore, aut lætitia, aut ſpe, aut timore, aut errore, aut aliqua alia mentis permotione, quàm veritate.

Interdum in negotijs quibuſdam peragendis, euidenti alicuius detrimento, procraſtinat, quod etiam ſummopere vitandum eſt, vt his verſibus manifeſtum euadit.

Quod te facturum cras dicis, craſtina lux eſt,
Nulli certa ſatis, ſed neq; totum hodie.
Terra, cinisq; ſumus, quod viuimus vmbra, quod ergo
Cras tibi promittis, hoc peragas hodie.
Nam in cras rem differre nocet, cum tempus abunde eſt. D
Prenſa; vel poterit pænituiſſe moræ.

Plurium quoq; fronti ingratitudinis nota inuritur, quod vitium Chriſtus in Euangelio deteſtatus ſe decem inſanibili lepra curaſſe, & horum tantùm vnum gratias egiſſe conquerebatur. Quare quidam iure merito exclamabat.

Terra homine ingrato peius nil procreat, herbas
Ipſa licet gelidas, atq; venena ferat.

Quid pariat otium. Homo identidem otiatur, ideoq. in vanum ſermonem incidit, qui poſtmodum, ex mente Iſidori, vanæ conſcientiæ index eſt: hac de re curioſitatem incurrit, quam Diuus Hieronymus deteſtans ſcripſit, non conſiderandum eſſe malum, quod alij peragunt, ſed quod bonum facere deceat. Abominando etiam vitio nonnulli detenti, vtilitate amicitias probant: quapropter Ouidius tale vitium explodens ſic canebat.

Turpe

Turpe quidem dictu, ſed ſi modò vera fatemur,
Vulgus amicitias vtilitate probat.

Neq; diſplicebit audire alium in hoc genere ſic loquentem.

Nullus amicitiam miſeri vult pauperis, aurum
Atq; vult ac menſa quæris amice dapes.
Fuſte agitur pauper, circoq; exploditur omni;
Nec iuuat eſſe bono, vel ſapiente ſinu.
Auro honor eſt, vtrijſq; lepos, pietate relicta,
Atq; pudicitia, quslibet ambit opes.

E Ganea inſuper, & temulentia multos opprimit, quam Iſidorus vitandam eſſe aſſeuerabat, cum ab hac perturbationes mentis, furores, & libidinis ſtimuli reſultent: præterquamquod plures gladio, quàm gula necari eſt notiſſimum, ideo ſic canitur. *Crapula, & Temulentia quid agant.*

Plura cibo, potuq; cadunt, quàm corpora ferro;
Id quàm ſit verum, multa pericla docent.
Nam magè nil lędit ſenſus, animumq; remittit.
Quàm varijs epulę, vanaq; ſumpta modis.

Alij fulgore ſuæ fortunæ inſolenter gloriantur; ſed animaduertit Diuus Ambroſius Superbiam Angelos in Dæmones transfiguraſſe. Additur, ex doctrina Chriſti, Faſtuoſos, & Arrogantes in humiliori loco eſſe collocandos. Cæterùm homo inuidia deprauatus magis fugiendus eſt; nam ex ſententia Diui Auguſtini, Inuidia
F omnes virtutes exterminat. Cenodoxiæ captator veſtium luxui indulget, cũ ſcripſerit Gregorius: nemo vult eſſe veſtimentis, & cætero corporis cultu nitido, & venuſto, vbi ab alijs conſpici nequeat. Immò pulchritudo formæ affectata ad vitium refertur: ſiquidem vir ſapiens non corporis, ſed animæ decorem contemplatur. Demùm iracundia mitiganda, ignorantia, tanquam vitiorum nutrix vitanda, necnon Auaritia, quam Cyprianus Inferno aſſimilauit. Homo mendax fraudulentus teſtis appellatur. Item homo animi labe deprauatus iuſiurandum dicit, cum tamen apud Mattheum legatur; Audiuiſtis quia dictum eſt Antiquis, non peierabis. Diſcordiam amat contra diuinum præceptum, nam Deus non diſſenſionis, ſed pacis eſt. *Lib. Prouerb cap. 12.* *Cap. 5.*

Quamuis mulieres à prauitatibus animi enarratis quemadmodum etiam viri poſſint irretiri; nihilominus ipſæ peculiaribus quibuſdam vitijs tentantur. Mulier in primis voluntatem pro ratione habet, vt innuebat Iuuenalis canens. *Satyr. 2.*

Hoc volo, ſic iubeo, ſit pro ratione voluntas,
Imperat ergo viro.

Aliquando mulieres iurgijs per noctem, atq; diem ſcatent, quod optimè expreſſit Iuuenalis hunc in modum.

Nulla ferè cauſa eſt, in qua non fœmina litem *Satyr.*
Mouerit.

Præterea nulla mulier caſta appellari poteſt, niſi illa, quæ ſe ipſam, non quam vir cuſtodit; iuxta illud Ouidij.

Nec cuſtodiri, ni velit, vlla poteſt.

Damnatur etiam mulier ob intemperantiam, de qua ſic loquebatur Propertius.

Vos vbi contempti rupiſtis fræna pudoris,
Neſcitis captæ mentis habere modum.

H Quocirca de labe in labem labuntur, dum mulieres veſtimentorum cultum ouantes ſibi nimis indulgent, vt choreas frequentantes à cunctis circumſpectari poſſint, iuxta aſſertum Ouidij canentis. *Mulierum fraudes quæ*

Spectatum veniunt, veniunt ſpectentur, & ipſæ,
Ille locus caſti damna pudoris habet.

Tandem mulier in crimine deprehenſa ſcelus ſcelere velare cogitur; vt veritatem aſſequatur hoc diſtichon.

Aethere quot volucres inſunt, quot litore concha,
Tot mala, tot fraudes mens muliebris habet.

Quam animi prauitatem aliquando ponderans M. Tulius Cicero, & ipſe ſic canere coactus eſt.

Fœmina nulla bona eſt, ſed ſi bona contigit vlla,

Neſcio,

Neſcio, quo fato, res mala facta bona eſt.

Nulla igitur admiratione teneri debemus, ſi Diogenes mulierem ex olea pendentem, & laqueo præfocatam conſpicatus dixerit; vtinam, & cæteræ arbores ſimilem ferrent fructum.

Prædictis tanquam coronidem nonnullas addemus fraudulentorum hominũ impoſturas, vt illi, qui cum impijs hominibus negotiantur, à fraudibus ſibi cauere poſſint. *Impoſtura varia.* Adulterabant, ætate Dioſcoridis, crocum crocomagmate; hodie Impoſtores fibris coctæ carnis bubulæ croco infectis vitiant, necnon filamẽtis in medio Scolymi creſcentibus. Põdus olei augent aquis turbidis, vel decoctione raporum, & Aſphodelli. Sericum grauius reddunt fumo bullientis aquæ, ſed alij augent ſeriei pondus, dum illud in folijs viridibus iuglandis aſſeruant. A Mellis quantitatem maiorem reddunt farina caſtanearum, vel milij, quæ fraus difficulter detegitur. In Cera miſcent farinam fabaceam tenuiſſimam, quæ in candellis, ſine excrementis, ardet: etenim ſic augetur ceræ pondus, vt vix fraus cognoſcatur. Sebum vitiant cinere tibiarum bouis in fornacibus prius concrematarum, vel addendo ſulphur album: ſiquidem quantitas ſine deformitate ſimilitudinis creſcit. *Piperis impoſtura.* Piper mentiuntur granis iuniperi, vel vtuntur granis viciæ in aqua cum capſico ferueſactis; hæc enim grana exſiccata, inſtar piperis, rugas contrahunt, & deguſtata acrem linguæ ſaporem communicant; itaut diligentes etiam Aromatarij decipiantur. Furfuribus in aqua maceratis, & expreſſis pondus panis augetur. Plinius frumento pondus addit, dũ vas aqua, vel aceto plenum in aceruo tritici recondit. Sexcentas huius generis impoſturas; B breuitatis ſtudio, omittimus, & infraſcripta carmina recitamus, vt omnium vitia, ad illa euitanda, detegantur.

In primis caueant Superum qui arcana tuentur,
Ne hos teneat ficta in religione pudor.
Ne opprimat, & populos Princeps, ſed fœdera ſeruet
Totus, ad exemplum Principis, orbis agit.
Impius igneſcit miles mauorte rapaci,
Aulicus infidus pré ambitione tumet.
Inuehit incaſſum, qui publica crimina taxat,
Laudat, & auditor verba, nec vllus agit.
Quam colunt ſectam delirus Apoſtata damnat, C
Lędit, & aurigam cura rebellis equi.
Blaſphemat luſor, protellat craſtina Iudex,
Quę reus obtulerit munera, Prætor amat.
Sportula iudicium toties recidiua perennat,
Legibus, & naſus cereus eſſe ſolet.
Iuris conſultus promittit, & accipit aurum,
Orator mendax, ære Poeta caret.
Scriba notat lites, inter diſtantia, ſulcus
Linquitur, vt medio rana natare queat.
Fertile Cauſidicus ſtudium, Venator inane
Proſequitur, Mimus ſcurilitatis opus.
Accelerat lites Actor, differre Reorum eſt, D
Augur ab incerto ſydere falſa canit.
Vana Sophiſtarum ſatiant prę ludia Circos,
Si ſanet Medicus, vel necet, æra petit.
Semper amat lites Chirurgus, vulnera, rixas,
Oderunt Fures lumina, vincla, crucem.
Furatur Pauper, Diues vult ditior eſſe,
Peierat mercis venditor æris amans.
Mercedem ex vno geminam vult ſumere pacto
Proxeneta, fugam quærit ab arce Reus.
Infamis Leno grę catur panibus vnctis,
Miraq; Lictori carnificina placet.

Paſcit

Paſcit Herus famulos, tantùmq; durante labore;
Eſt quoq; priuignis dura Nouerca ſuis.
Segnis, & aſſiduo ſibi parcit ſeruulus actu.
Eſt Meretrix fallax, ingluuioſa, procax.
Nutibus, & tortis oculis fatuantur Amantes.
Exurdat Coniux garrulitate Virum.
Interdicta cupit diuortia ſæpè Maritus:
Tædet Veſtales abſtinuiſſe thoro.
Defraudat verum, qui vendit aromata, pondus,
Atq; loco milij ſæpè miniſtrat o'ue.
Permultos Lanius carnem ſic fallit ementes,
Dum ſtatera graui comprimitur digito.
Reddit inæqualem Cererem piſtoria tractans,
Lixiuium cum vult addere, paſta tumet.
Pollice ſubreſluo cubitalis labitur vlna,
Pannus in obſcuro venditur atq; loco.
Inuito, ſed Mercator blandus tibi merces
Vendit, & Infector vendit in arte dolos.
Et fullo, & ſartor, ſuis hic, fouet ille, ſed vrit,
Hic citapuncta trahens feſta profeſta facit.
Veſtibus agninas hyemalibus addere pelles
Pellio promittit, vellera ponit ouis.
Dente trahit ſutor crepidas, ſandalia, ſoccos,
Vt fallat viſum ſolea parca tuum.
Exercet in palmas Lignarius, vt requieſcat,
Duraq; languidula ſigna bipenne dolat.
Deſeris inſtabilis cœptum, mercede recepta;
Pictor opus, ſi vis, finiat, æra tene.
Quiq; locant operas tardo commiſſa Soli
Dicunt, Conductor Sole cadente dolet.
Rara inter cruſtas ponit cæmenta Redemptor,
Factaq; cæmentis mænia, calce carent.
Semianimes intermiſcent farcimina muſcas
Fartores, ſorbent iuſcula craſſa coqui.
Aurifices mixtum liquefactum ducitis aurum,
Non focus, at furtum garrula lima facit.
Ducite Chymiſtæ, veloces ducite folles.
Namq; mutat ſpecies ſolus, & æra Deus.
Fercula conuiuij laudat dum curſitat hoſpes.
Verſiculos laudat Bibliopola meos.
Simia turpiculos catulos putat eſſe decoros,
Non ſecus egregium quilibet author opus.
Inter delicias gemebunda puerpera pinguet,
Et lac in mammis, atq; coloſtra negat.
Et quæ conuertis valuas, dicitq; feraces,
Infantis naſum indicat eſſe patris.
Paſtillos Nutrix petit, oua, merumq; bibendum,
Nec vetat hæc Venerem pernicioſa malam.
Baſiat in ſomnis mulier venefica natos,
Ardua contemnit delitioſus homo.
Sunt cita Tutori, Pupillo tempora longa.
Poſtulat, & Solem Villicus, imber adeſt.
Subdola Ruſticitas patitur violenta, ſuperbis
Nobilitas, hoſpes mitis, & inde rapax.
Difficile eſt iuuenem ſapientem, & cernere ſanum:
Decrepitum inuidia non caruiſſe putes.

Incolumis neſcit ſe ſe ſupereſſe beatum.
Vt valeat Creſſo traderes ęger opes.
Diſcordans fratres, communio, Particulęque,
Cum male communi bulliat olla foco.
Tempora Damniſta aſſignant, & pignora vendunt.
Lanifici in panno ſtamina rara trahunt.
Pyratis miſera eſt, & ſuſpicioſa Tyrannis
Vita, Pater durus, vel pia Mater amant.
Aſt vbi felis abeſt, ſaltant per ſcrinia mures;
Sic, Domina, Ancillę, digrediente domo.
In ſpeculo gaudent faciem ſpectare puellę,
Infanti querulo dulcia prębe, ſilet.
Semper habent lites Vicini, iurgia Glires.
Et petit infauſto Tibicen ęra ſono.
Hiſtrioq; alludit plebi, ſed pulmiger affert.
Mandragoram medio Pharmacopola foro;
Anguibus inuoluit guttur, galliq; cerebrum,
Pungit acu, & modico puluere curat eum.
Qui iumenta locat meritoria, ſeu veterina,
Dat ſucceſſorem, qui male ſemper alit,
Verberat inſontes hic poſt conuitia mulos,
Nec vnquam ceſſat pungere calcar equum.
Sæuit & in Tauros, ſumpto perone, bubulcus,
Nec vetat in vites Agnulus ire capras.
Atq; ſues vaſtant ſegetem, dormiuntq; ſubulci
Sic ouium cuſtos prata ſecunda terit.
Et meſſor pueris poſt terga relinquit ariſtas,
Fauiſecę falcem, cote madente, parant.
Et qui poma legunt, implent moltoribus alueum,
Vua implet qualos ſemper acerba tuos.
Non ſe, non alios fęlix cognoſcit amicos,
Cogitur infęlix quilibet eſſe pius,
Et ſapiens qui ſe ſapientem credidit, errat,
Dicitur Inſipiens, qui putat eſſe ſciens.
Victuros ſemper, dum viuimus, eſſe putamus.
Victurum ſtadio ſemper Athleta putat.
Vxorem moriens raperet cum prole Penates,
Si tergum Aeneę poſſet habere Phrygis.
Hęres pullata gemit ſubueſte, ſub imo
Pectore dat riſum; Nęnia parua placet,
Et fideicommiſſa negat, negat ęs alienum,
Et niſi ſucceſſor dictus, inuncat opes.
Quiq; ſtudens, feſtum leue ſi celebretur in Vrbe,
Doctorum mergunt pulpita ſub paleis,
Nocturnis frangunt, & crebris oſtia rixis
Poſtea non ceſſant ſcribere, mitte Pater.
Mitte Pater nummos: vt vis pergamus ad Indos,
Aut citò quæramus relligionis iter.
Promittunt poſthac ſtudijs nauare laborem;
Interea capitum continuatur opus.

AEGRI-

ÆGRITVDINES.

E HVMANAM valetudinem non paucis morbis obnoxiam eſſe inde colligimus, quoniam, omiſſis venenis, ſiue per morſum ſerpentum, ſiue per aculeum communicatis, vel ore ſumptis, quibus cæteræ etiam animantes quandoq; affliċtantur, homines valetudinem improſperam ſæpiſſimè incurrunt. Morbi igitur vel ſunt ſimplices, vel compoſiti, & hi præſertim in conformatione, vel reſpiciunt vitiatam figurã, aut cauitatem, vel ſuperficiem aſperam, aut leuem, vel numerum, magnitudinem, & ſitum, vel deniq; morbi à ſoluta vnitate dependent. Nos in præſentia, vt infinitæ ægritudines pateſiant, inchoando à morbis capitis, particulares partium, & vniuerſales totius, deinde vulnera, vlcera, tumores, affectiones mulierum, & puerorum, & tandem cutis recenſebimus. *Morborum numerus.*

Capitis ægritudines ſunt Achores, Phthiriaſis, Caluitium, Alopecia, Ophiaſis, Leontiaſis, Hydrocephalon, Cephalalgia, Cephalea, Hemicrania; qui dolor capitis aliquando fit ex vermibus ibi natis, vel ob Scorpionem ibi genitum, vt contigit cuidam Italo ex frequenti ocymi olfactu, cuius meminit Schenchius in obſeruatio- *Lib. 1. obſer 81.*
F nibus. Immò ex calculo in cerebro cuiuſdam ciuis Lipſienſis nato, & ad magnitudinem oui aucto.

Præterea cerebrum affliċtatur Siriaſi, Phrenesi, Mania, Eratomania, Obliuione, Melancholia, Lycantropia, Enthuſiaſmo, Lethargo, Catalepſi, Veterno. Et quoniam nerui à Cerebro originem ducunt, hic memoratur Conuulſio, conſequẽterq; Epilepſia, Tortura oris, nempe ſpaſmus Cynicus, Ephialtes, Tremor, Stupor, immò ad conuulſionem reducitur ille affectus, quo laborauit ſeruus Periclis, qui dormiẽs in ſumma repebat tecta, & Theon Stoicus dormiens paſſim deambulabat. Succedit Apoplexia; & Paralyſis: reſolutione tamen neruorum laborantem memorat Schenchius è ſuccenſa domo ſe præcipitaſſe, & deinceps ſanatum probè inceſſiſſe. Tandem diuturna vigilia homo cruciatur: nam refert Seneca Mœcenatem tribus *Lapis in capite ortus.* *Vir reſolutione neruorũ quomodo liberatur.*
G integris annis abſq; ſomno vixiſſe, & ob ægritudinem fuiſſe liberatum. Item tradit Heurnius cum verſaretur Ticini intellexiſſe Nizolium illum Ciceronianum, per decennium, ſomnum non inueniſſe. Montuus quoq; fatetur ſe nobilem Matronam cognouiſſe quæ, ſpatio annorum triginta quinq;, inſomnis vixit. *In lib. de Prouiden.*

Oculorum morbi multi ſunt in comparatione ad affectus aliarum partium, quoniam partes ad oculum integrandum multæ concurrunt. Prima affectio eſt oculi diminutio, eiuſdem expreſſio, Strabiſmus, Luſcioſitas, Amauroſis, Nyctalops, Epiphora, oculi reſolutio, Ophthalmia, Sclerophtalmia, Xerophthalmia, Lucophthalmia, Ectropion affectio Lagophthalmiæ oppoſita, Trachoma, Palpebrarum inuiſcatio, Hordeolum, Chalazion, Encanthis, Trichiaſis Pterygium, Phlyctenes, Hippopion, Leucoma, Aegylops, Amblyopia, Vueæ procidentia, Mydriaſis, Oculi tabes, Suffuſio, Suggilatio, Vertigo, Scotomia, Synchiaſis morbus oculi à plaga pro- *Oculorum morbi qui, & quot.*
H diens, fiſtula lacrymalis, & lacrymatio, vnde ſanguis aliquando effluit. Siquidem Dodoneus narrat ſe vidiſſe puellam ſextum annum ſupra decimum agentem, & lacrymas ſanguinolentas fundentem, cuius cauſam ſuppreſſioni menſium attribuebat. *In obſeru. med.*

Naſus aduerſa tenetur valetudine ob Grauedinem, ſiue Coryzam, Polypum, Ozænam, Hæmorrhagiam, Fætorem, Sternutamentum, & Trichiaſin; & quamuis inter morbos oculorum hæc poſtrema affectio fuerit connumerata, aduertendũ eſt hoc nomen pati æquiuocationem; nam palpebræ pilis pungẽtibus vexatæ Trichiaſi laborare dicuntur: item quando pili naſum infeſtant, hunc affectum Medici Trichiaſim vocant, inſuper lingua Trichiaſi laborat, & tandem per Trichiaſim, capillamenta quædam per lotium quandoq; excuntia intelliguntur. Aures vexat Otalgia, Tinnitus. Auditus diminutio, Surditas, & Vlcus. *Naſi, & aurium morbi.*

Os deniq; ægra valetudine opprimitur, quando ei accidunt fætor, Alcola, Sciſſura

L 2 labio-

labiorum, Batrachos, Tonſillarum inflammatio, & Columellæ, eiuſdemq; laxatio, Loquela impedita, Tumor, & Trichiaſis linguæ, qua poſtrema affectione Schenchius putauit laborare homines de genere eorum, qui corde piloſo ſunt referti. His adduntur gingiuarum apoſtemata, & Scorbutus morbus familiaris Germanis ad mare Balticum, gingiuis putreſcentibus, & ore fætente. Neq; omittitur Odontalgia, Nigredo, & Pallor dentium, Dentitio difficilis, & Eruptio dentis in palato, cuius Plinius meminit. Euſtachius quoq; memorauit Mulierem romanam cum dente propè foramen palati nato; Item alteram degentem in Monaſterio Sanctiſſimæ Trinitatis Eugubij, in cuius palato, anno ætatis decimo, dens apparuit. A

Lib. 3. obſer. 385. *Lib. 11. cap. 37.* *In lib. de dent.* *Dens natus in palato.*

Collum, & Thoracem afficiunt Catarrhus, Angina, Dyſpnea, Aſthma, Aphonia, Peripneumonia, Hydrothorax, Pleuritis, Phthiſis, Empiema, Cardialgia, aliquando nata ob calculos in corde genitos; vt obſeruauit Schenchius, Syncope, Lactis copia, vel inopia, Mammarum Apoſtemata, Axillarum fætor, & Tuſſis moleſta, quam Schenchius ex animalculis muſcis ſimilibus in aſp.ra arteria, & pulmonibus genitis procreatam aliquando obſeruauit.

Morbi ventris infimi.

Præterea homo imbecillitate valetudinis occupatur, quando partes ventris infimi, quæ plures ſunt, afficiuntur, & præcipuè ſi vigeant Apepſia, Diſpepſia, Dolor ſtomachi, Ructatio, Inflatio, Singultus, Nauſea, Vomitus, Bulimos, Pica, Sitis immoderata, Tormina, Verminatio, Paſſio colica, Iliaca, & Cæliaca, Lienteria, Diarrhea, Dyſenteria, Cordapſus morbus læthalis, cum fæces euomuntur; nihilominus Schenchius memorat nonnullos, qui ſuppoſitoria, & clyſteres, ſine vitæ diſcrimine, per os reiecerunt. B Nos quoq; nouimus Iuuenē Bononienſem adhuc incolumem, duobus ab hinc annis febre tertiana duplici laborantem, qui ſumptos clyſteres paulò poſt euomebat. Prædictis additur Hydrops, ſiue ſit Aſcites, ſiue Tympanites, ſiue Anaſarca. Aſcite quidam correptus, ex Schenchio, diu decubuit, cuius vxor longitudinem morbi, & graues ſumptus ægrè ferens, patientem veneno de medio tollere decreuit; ideoq; puluerem bufonis in olla cremati propinauit, ſed ægrotus, copioſa vrina reddita, melius ſe habuit: at illa, vt patientis ærumnoſam vitam tandem morte terminaret, denuò copioſiorem exhibuit puluerem; ſed æger maiorem lotij quantitatem reddens, præter expectationem vxoris, conualuit. Quandoquidem Bufo apertus, & regioni renum applicatus gaudet hac prærogatiua, vt aquam Hydropicorum per vias vrinæ pellat. C

Lib. 3. obſer. 243. *Bufonis cremati virtus*

Si per ſeriem morborum cæterarum partium progrediamur, ſuccedet Nephritis, Lienis obſtructio, Scirus; Item Iecoris imbecillitas, Icterus, Cachexia, Scirus, affectio illa hepatica, qua laborans, apud Plutarchum, mures domeſticos accuratè obſeruat, & inſectatur. Additur lumborum debilitas, quam Feſtus lumbaginē appellauit. Neq; omittuntur hæmorrhoides, ani apoſtemata, Rhagades, Condylomata, & Imperforationes. Dodoneus enim recitat hiſtoriam cuiuſdam puellæ clauſo ani meatu natæ, quæ excrementa ex pudendis detrudebat. Item ex Benuenio, multi ano clauſo nati memorantur, quemadmodum etiam hodie, qui ſubinde arte corriguntur: ſed aduertendum eſt, ex ſententia Dodonei, aliquando infantes naſci imperforatos, quorum in ano caro altius creſcit, qui naturæ error nullo artificio emendari poteſt, ſed quando ſola membrana foramē tegitur; hac ſcalpro acutiore præciſa, infans ſanatus viuit. D

In ſympoſ. lib. 8. *Imperforatio.*

Sequuntur morbi genitalium, & veſicæ, nimirum virilitas adempta, pudendi diſtortio, Præputij phimoſis, Satyriaſis, Gonorrhæa cum Priapiſmo, & ſinē, Pollutio nocturna, Veſicæ inflammatio, Lithiaſis, Inuoluntaria lotij excretio, Vrinæ ardor, Dyſuria, Iſcuria, Stranguria. Sed mirabile circa hunc affectum narrat Dodoneus de puero decenni, qui per ſeptem dies vrinam non reddidit, meatibus à pituita occluſis, ſed tandem ex ano illam emiſit, cum tamen inteſtinum ſit ſolidæ ſubſtantiæ, & veſica minimè foraminolenta, ſed natura, quod fieri minimè poteſt, illas vias ad ſalutem patientis dilatauit. Additur deniq; Diabetes, circa quam Schenchius prodit puellam octodecim annorum anno Domini milleſimo quadringenteſimo octuageſimo primo, ſex libras vrinæ ſupra triginta, ſingulis diebus, minxiſſe: cum tamen cibus, & potus ſex librarum pondus non excederet, ideo in ſpatio dierum ſexaginta, quo tempore morbus perſeuerauit, centum ſexaginta libras lotij ſupra bis mille

In obſeruationibus. *Lib. 3. obſer. 167.*

reddi-

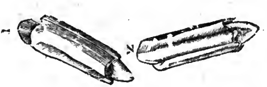
reddidit. Id autem meritò attribuebatur aeri paſſim in arterijs contento, qui in ſubſtantiam aqueam ſucceſſiuè vertebatur. Modò prætermiſſis tumoribus ſcroti, & teſtium, nempe Hernijs, de quibus ſuo loco verba fient, ad enumerandos partium extremarum morbos accedemus.

Affligit digitos manuum, vel pedum Reduuium, Pernio, Podagra, quæ eſt ſpecies Arthritidis, ad hanc enim non ſolum podagra, ſed Chiragra, Homeiagra, Cubitagra, Gonagra, & Iſchias reducuntur. Ob hanc poſtremam, quidam Architectus, referente Dodoneo, cum claudicaret, & de turri eminenti præceps ruiſſet, tantum abſuit, vt ex tam ingenti caſu incommodum aliquod reportaret, vt deinceps rectè *Morbi digitorum.*
E ambulauerit. Ad finem inter pedum digitos Gemurſa olim Italiæ morbus nouus naſcebatur, qui ſecundùm Plinium extinctus eſt. *Gemurſa morbus.*

Præterea inter morbos vniuerſales totum corpus occupantes Principem locum obtinet febris, nimirum Ephimera, Humoralis, & Hectica, ad quas poſtea referuntur, Amphimerina, Quotidiana, Tertiana maioris, & minoris famæ, Quartana, Quintana, Sextiana, Nonana, Febris mēſtrua, Sinocha, Anniuerſaria, qua Antipater Sidonius Poeta extinctus eſt, Leypiria, Maligna, Peſtilēs Cōtagioſa, Peſtilēs ſtigmatica, Spuria Legitima, Sudorifica, ſcilicet morbus Britānicus Germaniæ familiaris, Græcis poſſet dici ὑδρωτοπυρετός. Febris purpura ſic nominata à colore ſāguinis accēſi, & tādē febris à piſce febrio dimanans: referunt enim in Fluuio Natan Inſulæ Zeilan verſari piſcem, qui deprehenſus illico febrem accendit, & illo depoſito, euaneſcit: qua- *Lib. 26. c. 1.* *Febriū differentiæ.*
F propter ab hoc effectu Scaliger piſcem hunc febrium cognominauit. Inter vniuerſales affectus morbus gallicus meritò recenſetur, qui quamuis primò pudenda afficiat, nihilominus paulo poſt per vniuerſum corpus diſſeminatus patientes mirandum in modum vexat. Item lues noua Morauiæ, & alij morbi incogniti, de quibus Vuierus in Libro Germanico egit, quem de morbis incognitis inſcripſit. *Exerc. 218.*

Modò de vnitatis ſolutione aliquid dicendum eſt; ſiquidem primò ſe ſe offerunt vulnera cuiuſcumq; partis, tam ſimplicia, quàm compoſita à quolibet inſtrumento ſiuè ferro, ſiuè bombarda maiore, & minore inflicta, glandibus plumbeis, & ferro ſagittarum intra corpus relictis; vt contigit cuidam ruſtico, ex obſeruationibus Dodonei, qui in ſeditioſo tumultu ſagitta circa dorſum vulneratus, ſagitta extracta à Chirurgo, & ferro fruſtra perquiſito, intuſq; remanente, poſt biennium, per inferna, ferrum cum omnium admiratione emiſit: nāq; ferrum iuxta Diaphragma ingre- *Caſus ruſtici ſagitta vulnerati.*
G diens, & ſecundū inteſtina deſcendens, paulatim exitum circa podicem ſibi parauit. Non deſunt poſtea turpes cicatrices delendæ, & oſſa fracta ferruminanda, quod opus Natura optimè molitur, cum nullo modo id Medici præſtare poſſent: Seruatur apud nos oſſiculum tibiæ fortè cuiuſdam animalis quadrupedis, quod cum aliquo caſu duobus in locis fractum eſſet, ea fragmenta per longum copulanda, per tranſuerſum à natura fuerunt ferruminata, vt in ſequenti figura apparet, vbi os conſolidatum parte prona, & ſupina delineatum eſt.

Oſſiculum à natura ferruminatum prona, & ſupina parte depictum.

Poſt hæc enumerantur vlcera cuiuſcumq; partis varicoſa, verminoſa, cum oſſe corrupto, cachoetica, ſiuè chironia, herpetica, phagedenica, nomæ, theriomata, ſiuè vlcera liuida, ſphacelli, vlcera gallica, caries, cerium, rimæ manuum, & pedum, item rima circa ſpinam in longum producta, adeò exilis, vt viſionem effugiat, quæ non raro, teſte Schenchio, mortẽ ægrotanti afferi. Amplius fiſtulæ cuiuſcũq; generis, ſcabiei omnes ſpecies, pruritus, lichen, ſeu mentagra, lepra, ambuſta, & ſimilia.

Lib. 5. obſer. 45.

Ad tumores præter naturam accedentes, obſeruabimus eos eſſe infinitos, nam ſe ſe offerunt phlegmon, ereſipelas, oedema, cancer, inflammatio, carbunculus, bubo gallicus, ſcirrhus, nodi, atheroma, ſteatoma, melliceris, aneuriſma, emphyſema, ſtruma, ganglium, calli, & claui, verrucarum variæ ſpecies, ſycoſis, furunculus, parotis, A parulis, crithe, chalazia, plica morbus Sarmatię peculiaris, Ionthi ſiue coſſi, oxonphalon, hernia, ſiue ſit bubonocelle, ſarcocelle, hydrocelle, epiplocelle, enterocelle, cirſocelle, phyſocelle, & compoſitæ herniæ, nec non lupiæ, quæ aliquando ad pondus octo librarum excreſcunt. Quid? hic recenſenda eſt illa eminentia cornu ſimilis, quæ interdum caput humanum deturpat, neq; monſtrum eſt, teſte Scaligero, ſed ægritudo. Immò Lanfrancus recitat in Chirurgia maiore ſe vidiſſe caput hominis ſeptem eminentijs inſigne, quarum altior cornu longitudinis pollicis æmulabatur. Item amatus Luſitanus meminit pueri cum corniculo in capite nati, qui iam adultus, cũ ab alijs pueris cornutus appellaretur, è capite cornu deponendũ curauit. Ideoq; Chirurgus iuſtò audacior illud radicitus reſeccauit, infælici tamen cum ſucceſſu, quoniam breui tempore patiens perijt: cum huiuſmodi cornua ex ſubſtantia B medullari cerebri cõſtentur. Pariter anno elapſo trigeſimo nono ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum puer genere ruſticus decennis corniculo longitudine indicis in capite inſignitus acceſſit Noſocomium mortis Bononiæ, vt ope Chirurgica, à tali moleſtia liberaretur, cui Ioannes Baptiſta filius quondam Ioannis Caponij medica, & Aſtrologica ſcientia celeberrimi, ægrotis Noſocomij tunc temporis Aſtans in omni genere ſtudiorum perfectus, mortem de ſectione corniculi nuncians, prudẽter illum dimiſit. Nos quoq; in præſentia exhibemus iconem hominis cornuti in Ducatu Humenæ inuenti, cuius hiſtoria eſt hæc. In Ducatu Humenæ Galliæ, noſtris temporibus, hic homo cum cornu arietino in dextra frontis parte nato, cui nomen erat Franz Frouilli, membris omnibus optimè conſtitutus, procera ſtatura, & viribus validis præditus, genere ruſticus, inuerſis lupi pellibus indutus, in paruo Comitatu Mezires natus vitam ferè ſemper in ſyluis egit, ſeptennis tamen nullum cornu ve- C ſtigium habuiſſe retulit: nam ab illa ætate cornu è capite erumpere cæpit, & forma cornu arietini acuium. Sed eo tempore, quo inuentus eſt, trigeſimum quintũ annum agebat, quemadmodũ ex aſpectu coniectare licuit. Hac igitur ratione repertus fuit. Dominus Lauerdin, venandi gratia, nemus quoddam ſæpè petebat; ſed quandoq; illuc ingreſſus, & ruſticorum cateruam conſpicatus, Prædoneſq; eſſe ſuſpicatus illicò omnes apprehendi iuſſit: tunc autem homo cornutus cæterorũ comes, & ſocius primis aufugiens inter dumeta ſe ſe abdidit. Verùm violentia illinc extractus, & ad Dominum ductus, caput aperire recuſabat, ne tantam deformitatem patefaceret. Pileo tandem a Domini famulis, & miniſtris depoſito, non ſine magna ſpectantium admiratione, cornu obſeruatum fuit in capite glabro, exceptis nonnullis pilis quibus occiput tegebatur. Tunc Dominus Lauerdin ſtatim ad Inuictiſſimum Galliarum D Regem, qui non longè aberat, deduci iuſſit, à quo poſtea Lutetiam fuit ductus, vt ab omnibus conſpiceretur. Schenchius quoq; meminit cuiuſdam viri, è cuius dorſo os ad ſimilitudinem cornu emerſit: quare peracta vniuerſali totius corporis euacuatione, & medicamentis exiccantibus applicatis, os ſponte cecidit.

Exerc. 199.

Centur. 1. cura. 51.

Cornu natũ in capitibus humanis.

Hic Homo quomodo inuentus fuerit.

Lib. 5. obſer. 50.

Homo

Homo cornutus in Ducatu Humenæ inuentus.

Iam

Digitized by Google

Iam properare oportet ad numerandos illos affectus, quibus mulieres tantùm
corripiuntur; ſunt autem ſterilitas, nempe muliebris, quæ aliquibus eſt perpetua,
quamuis aliæ, mutatis coniugijs, illam deponant, Scythæ hunc morbum effæmina-
tum appellant. Pica eſt abſurda appetentia grauidarum; meminit enim Shenchius
mulieris cuiuſdam prægnantis, quæ morſum ceruicis cuiuſdam iuuenis appetebat, &

Morbi mulierum.

abortum proculdubio feciſſet, niſi, exanimato ferè iuuene, ceruicem eius momor-
diſſet. Vteri procidentia, Abortus, Mola, Partus difficilis, fœtus mortuus, & ſecun-
dinæ retentæ, Paſſio hyſterica, Matricis inflatio, & tumores præter naturam, eiu-
ſdemq; matricis hydrops, necnon lumbrici, pruritus, dolor, hæmorrhagia, & he-
morrhoides colli vteri, Symptoma turpitudinis, quando nympha, ſeu potius Clito- A
ris, inſtar pudendi virilis, erigitur, qui affectus poſtea nymphotomia tollitur, carnis
excreſcentiæ inter pudenda muliebria, Imperforatio, qua laborantes mulieres vo-

In Cōment. ad Aphoriſ. Hippoc.

cantur ἀτρηταί, Superfætatio epidemica, quam Braſauolus memorauit. His addun-
tur profluuium muliebre, menſium ſuppreſſio, eorumdem ſtillicidium, & nimia effu-
ſio; ſed admirandum eſt, quod legitur in hiſtoria nauigationis in Braſiliā, nimirum
mulieres Americanas menſtruis purgationibus non laborare; nihilominus mulieres
illas eſſe fæcundiſſimas. Obſeruatum tamen eſt, quòd in illa regione, puellæ annum
duodecimum natæ ab axilla, vſq; ad genu, dente accutiſſimo cuiuſdam animalis à
matribus vulnerantur: vnde facta hac larga ſanguinis effuſione deinceps purgari
non poſſe conijctant.

Amplius puerperę febre lactis laborant ob humorum commotionem, ob morbum
pilarem, ob mammarum inflammationem, & ob lactis in grumos conuerſionem; ali- B
quando vbera tanta lactis copia redundant, vt lac ſponte fluat. Hinc non eſt mi-

Lib. 1. Anat Exerc. 199.

rum, ſi Andreas Laurentius, aliquando obſeruauerit lac per veſicam, & anum expur-
gari. Interdum mulieres magnitudine mammarum laborant: nam Scaliger narrat
ſe vidiſſe mammas cuiuſdam Virginis tam vaſtas, vt brachiorum latera, & partem
ventris ſuperiorem occuparent. Hic caſus fortè non erit valde diſſimilis ab illa

In cōment. ad lib. 2. Phyſic.

puella, quam Albertus Magnus mammis pendentibus, cum pilis in inguine, & ſub
axillis ſe conſpicatum fuiſſe promulgat. Mulieres quoq; graui afficiuntur morbo,
quando, ob anguſtiam orificij matricis, fœtus egredi nequeat, ni per tomotochiam
citra conceptionis, & fæcunditatis iacturam, & citra periculum vtriuſq; vitæ, fœtus

Tomotochia quod remedium.

educatur. Quidam Orchitomi, ex Schenchio, hoc opus exercere ſolent diligēter:
nam in dextra abdominis parte, tranſuerſo digito infra vmbilicū, & vltra quatuor C
digitos ad latus, ſectionem moliuntur, & inde recta procedunt, vſq; ad pudenda,
abſq; rectorum muſculorum læſione, deinde vterum incidunt, amplo facto vulnere,
vt fetui viuenti, & ſecūdinis aditus facilis pateat: poſtmodum vulnere abdominis,
non vteri, quinq; punctis copulato, puerperam priſtinæ ſanitati reſtituunt. In fine
horum morborum collocatur morbus virgineus, febris alba vulgo nuncupata, quo-

Febris amatoria.

niam hæc affectio Virginibus tantummodo fit familiaris; quamobrem Matronæ
Brabantinæ febrem hanc albam, ob pallorem faciei, & febrem amatoriam appellare
conſueuerunt.

Quemadmodum homines ratione ſexus, vt adnotatum eſt, aduerſa, & diuerſa va-
letudine detinentur: pariter, ratione ætatis, affectibus varijs occupantur. Pueri
igitur licet omni morborū genere premi poſſint; nihilominus vt plurimum afficiun-
tur morbis, inter quos ſunt morbili, variolæ, ferſuræ, quædam puſtulæ chriſtalli- D
formes nuncupatæ, macies, vmbilici tumor, Herniæ, imperforatio, procidentia
ani, intertrigo, & ſecundùm Auicennam, excoriatio, pernio, mutitas, ſiuè loquelæ

Morbi puerorum.

priuatio: cum ſcripſerit Ariſtoteles ſolum hominem hac affectione poſſe tentari
quoniam homo ſolus ſermonis eſt capax. Balbuties, vigiliæ diuturnæ, verminatio,

Lib. 3 Aphoriſ. 27.

dentitio, ſingultus, incontinentia, vrinæ. His nonnulli addunt Satyriſmum ad men-
tem Hippocratis in Aphoriſmis: cum tamē hoc vocabulum ab aliquo nimis diligen-
te ſcriptore, inſertum ſit; ſiquidem doctiſſimi viri, in expoſitione huius loci, talis
vocis non meminerunt.

Poſtremo loco nominandæ ſunt omnes affectiones cutim humani corporis infe-
ſtantes; quæ quamuis ſuperius partim inter vlcera, & partim inter tumores præter
naturam memoratæ ſint; hoc tamen in loco omnes comprehendemus. Sunt igitur

Victi-

Vitiligines, Scabies, Elephantiaſis, Vibices, Maculæ, Pruritus, Cicatrices, Rugæ, Vnguium caſus, rediuiuium, Vitiata forma, & color, Hydroa tubercula, Exanthemata, Tinea, Sycoſis, Canities intempeſtiua, Pilorum caſus, Plica morbus epidemicus Polonis; nam quamuis vt plurimum hæc affectio pilos capitis occupet, attamen vt intelleximus, vexat etiam alia loca, à quibus pili erumpunt. Hic quoq; recenſendi ſunt affectus nempe impetigo, Mentagra, Ignis ſacer, Lichenes, omnes Lepræ ſpecies, Atrophia partium, Dracunculus Aegyptijs, & Indis affectus familiaris, Epinyctis, Puſtularum omnia genera, & præcipuè Boa, ſiuè Boua, quando cutis multitudine papularum rubet, non ſecus, ac ſi à Boa ſerpente fuiſſet demorſa. Accedunt *Morbi cutis*

E affectio furfuracea vniuerſam cutim fœdans, Phthiriaſis horrenda, quando vniuerſa cutis pediculis ſcatet, item Syrones Medicis græcis incogniti, vt ſcribit Abenzoar, Arabibus Aſſoalat nuncupati: ſunt enim pediculi per manus ſerpentes, & exciatis puſtulis aqua plenis, altiùs deliteſcunt, & ſunt animalcula tam parua, vt viſionem ferè effugiant, & à mulieribus acutæ viſionis acu facilè extrahuntur. Neq; omittendi ſunt ricini ex ſordibus barbæ, & inguinum naſcentes, quos Galli Plaias, & Itali cum exitu excrementorum careant, Cæcas cognominant. Tandem Albucaſis meminit ægritudinis NaKir vocatæ, quę nil aliud eſt niſi flatus furioſus, qui vniuerſum cutis ambitum affatim occupat. *Lib. 2. c. 93.*

F

N Æ V I.

MORBI cutis nuper enumerati næuos in mentem reuocarunt, & præſertim cum aliqui Authores non proletarij inter vitia cutis illos repoſuerint. Scripſit enim quandoq; Plinius, farina fabacea in aceto cocta næuos auferri. Nihilominus tantum abeſt, vt næui humanum corpus deturpent, vt potius illud commendare videantur. Quapropter Ouidius faciem illam probare minimè dubitauit, in qua nęuum aliquem benigna natura impreſſit, nam quemadmodum nauis in placido conſpecta pelago, non modò illud exornat, verum quoq; tanquam nauigabilis maris ſignum reputatur: ſimiliter næuus quaſi ναῦς non ſolum venuſtatem faciei conciliat, verum quoq; marinas hu- *Li. 32. c. 25.*

G mani animi affectiones ſignificat: cum nemini dubium ſit næuos ad Phyſionomiam attinere. Idcirco Melampus Medicus Athenienſis antiquiſſimus, necnon Abenragel inter Arabes, quid næui in vnaquaq; corporis parte à natura locati ſignificarēt, edocere ſunt conati. Quandoquidem næui per vniuerſum corpus veluti caſu quodam ſparſi, certum tamen inter ſe ordinem, & veluti cognationem quamdam habent. *Næui ad phyſionomiā ſpectant.*

Etenim næuus in fronte conſpectus, alium veluti ſocium in thorace habet: immò ſi mediam frontem næuus occupet, vt plurimum alius in medio pectore, vel in dorſo inter ſcapulas reperietur; & quanto næuus à medio frontis recedens ad dextram, vel ſiniſtram partem inclinabit, tantò etiam alter ad alterutrum brachiorum, vel humerorum deflectet; itaut ſi in extrema fronte iuxta tempora, nimirum in confinio

H capillorum appareat, alium in humeris repræſentabit. Sæpius enim euenire ſolet næuos frontis quandoq; ad illos, qui in pectore, & quandoq; ad illos, qui impreſſi ſunt in dorſo, referri: cum pars antica, & poſtica pectoris thoracem conſtituant.

Si iuxta naſum, & ſupercilium næuus ſit conſtitutus, alter in parte inferiori pectoris impreſſus videbitur. Præterea næuus, quem ſitum in naſo occupabit, talem in pene næuus alter obtinebit: pariter ſi in naſo mulieris obſeruabitur næuus, in labijs pudendi alius reſidebit. *Næui naſi habent alias ſibi reſpondentes in pudendis.*

Quando hæ naturales verucæ reperientur intra naſi ſpatium, quo oculi inter ſe diſtant; ſimiliter alias inter ſcrotum, & virgam, iuxta dextræ, vel ſiniſtræ partis ſitum dabunt. Si næuus aliquis in palpebra ſupra pupillam reperietur, alius in ſcroto iuxta teſticulum erit. Item ſi in parte ſuperiori palpebræ fuerit, alter ſupra teſticulum in aduerſa ſcroti parte videbitur. At ſi fuerit in palpebra inferiori, pariter

næuus

næuus in parte auerſa ſcroti verſus clunes conſpicietur. Verùm ſi næuus in genis
Næui genarum.
appareat, in coxis etiam videbitur; adeout quantò ille naſo, tantò hic inguini erit
propior, & quantò ille mandibulæ verſus aurem, tantò hic natibus erit vicinior.
Cæterùm ſi ſubter oculos, ſcilicet in cauitate ſupra eminentiam malarũ erit, næuum
etiam ſub axilla conſpicere licebit, altiùs, & humilius, iuxta illum ſitum, quem alter
in facie occupauerit.

Næui, qui iuxta aurem ſiti ſunt, & illam ferè tangunt, ſuos comites in ſpatio alterutrius
brachij oſtendunt, quod ſpatium ab humeris ad cubitum protenditur. Immò
ſi næuus per tres digitos ab aure abſit, lateribus clunium næuus alter adhærebit: ſin
per duos tantùm digitos ſit disiunctus, in ſignata brachij parte, ſed verſus dorſum A
Næui labij ſuperioris.
reperietur. Næuus ſuperiori imminens labro, & quaſi naſum tangens indicat ſocium
eſſe in illo ſpatio, quod inter pudenda, & podicem apparet. Contingit tamen aliquando,
vt quando næuus à naſo tres digitos eſt remotus, non amplius partem prædictam,
ſed pubem denotet; licèt vt plurimum hæc prærogatiua næuis in inferiori
labro, & mento naris conueniat; immò, & alios in genu deſignat, quod tantò frequentius
accidet, quantò ſignum erit inferius.

Verùm næui malis impreſſi infra tamen labium inferius, ſuos æmulos in abdomine
repræſentant, quandoq; erunt in medio abdominis, dummodo alij in meditullio
genarum fuerint. Et ſi in extremitate menti næuus apparuerit, næuus quoq; in pube
iuxta pudenda notabitur. Næui autem decorantes lacertos reſpiciunt; & qui auris
Næui auriũ.
anſam occupant, alterum carpo, ſiue manui proximum ſignificant. Quando verò B
erit næuus in ſummo auris capreolo, alter cubito proximus obſeruabitur, & næuus
hærens meatui, ſeu conchæ auris, alterum in vola manus deliteſcentem demonſtrabit.
Sin anterior auris pars næuo gaudeat, alter eodem ſitu in manu lætabitur.

Sed aduertendum eſt, quòd non ſolum facies omnium oculis expoſita hac gaudet
prærogatiua, vt eius næui alios occultos manifeſtent, verùm quoq; manus, &
brachia hac conditione potiuntur; quandoquidem næuus in brachio ſuperiori ſupra
cubitum deprehenſus, certò certius alium in crure iuxta genu deſignabit: & ſi in
Næui brachiorum.
brachij auerſa parte erit, alter ſuræ adhærebit. qui vero lacertum occupabunt, ſuos
oppoſitos in medio crure notabunt. Sin næuus propè manum, vel carpum reſidebit,
alter quoq; ſupra talum pedis exiſtet.

Demum ſi digiti manus erunt næuis inſigniti, digiti quoq; pedum, ijs non carebunt. C
Obſeruandum tamen eſt prædictas regulas, non perpetuò veritatem aſſequi,
Lib 2. de part. Anim.
cum res naturales ex authoritate Ariſtotelis, aliquando à veritate deficiſcant. Qui
igitur cauſas, ſi non neceſſarias, ſed ſaltem veriſimiles ſcire deſiderabit, nimirum cur
næui faciei ſuos æquales per corpus ſparſos, certo quodam ordine, & ſitu habeant,
confugiat ad doctrinam ſymetriæ ſuperius diligenter exaratam, vbi aliqua ex parte
ſuo deſiderio ſatisfaciet; quandoquidem ſi proportiones illæ partium faciei, necnon
ſimilitudines proportionum admittuntur, quibus inter ſe partes, & faciei, & vniuerſi
corporis conueniunt; proculdubio legentibus innoteſcet ratio, qua næui faciei cum
reliquis per reliquum corpus diſſeminatis conſentiunt; namq; explicatum fuit in ſymetria,
quòd ſicuti facies totius corporis, ita partes faciei partium totius corporis
Næuorũ conſimiliũ cauſæ.
figuram quamdam, & typum repræſentant. Cum igitur, vt ſuperius fuit expoſitum, D
frons pectus, ſupercilia, humeros, ſinus oculorum axillas, aures brachia, mentum pubem,
os in viris anum, & in mulieribus partes etiam verecundas repræſentẽt; nulla
admiratione teneri debemus, ſi næui, quibus natura, veluti notis quibuſdam, partes
illas corporis ſignauit, affinitatem, & relationem inter ſe habeant. Dum igitur frõs
pectus, & aliæ faciei partes alias corporis partes reſpiciunt, vt in Rubrica ſymetriæ
explicauimus; næuus quoq; in fronte expreſſus næuũ in pectore; næuus in alijs faciei
partibus, næuum pariter in alijs corporis partibus exiſtentem indicabit.

ME-

MEDELÆ.

E MEDICVS Philoſophiam callens: necnon Mathematicam, ſeu Aſtrologiam pediſequam, immò facultatem Botanicam, Anatomicam, Pharmacopæam, & Chymicam; primitus valetudinem hominis omni induſtria fouet, & tuetur, dum incommoda aduerſæ valetudinis arcet. Deinde omnia molitur, ne homo in ægritudines dilabatur, & ſi fortè illis oppreſſus fuerit, conuenientibus, & indicatis præſidijs eas exterminat. Verùm antequam hæc auxilia præſcribat. Primò partem affectam ponderat, & diligenter animaduertit quonam morbo, vel per ſe, vel per conſenſum laboret; deinde quot modis pars aliqua corporis per conſenſum afficiatur. Namq; probè callens ſigna affectionum, necnon omnia ſymptomata, morborum genera, & cauſas, id celerrimè præſtare poteſt. *Signa morborum.* Amplius Medicus inter eruditos eminens ſigna ſalutaria, & læthalia nouit, & num morbus criſi, vel ſine criſi ſit terminaturus, prædicit, immò an talis criſis, vel per hæmorrhagiam, vel per abſceſſum, vel per vomitum, vel per alui deiectionem, vel per lotium, vel per menſium fluxionem, vel per hæmorrhoides, vel per ſudorem fieri debeat, optimè cognoſcit. Inſuper dierum criticorum ſcientia *Criſes.*
F peritus præcipit quid agendum ſit, quando vnico tantùm affectu patiens opprimitur, & quando affectibus complicatis, ſæuiſq; ſymptomatibus iactatur.

Præterea, in morbis profligandis, Medicus triplici inſtrumento, nimirum diæta, pharmacia, & chirurgia incedit. Ratione diætę, aerem ſalubrem, ciborum qualitatem, bonitatem, quantitatem, ordinem, & tempus docet; deinde exercitium, & quietem, ſomnum, & vigiliam, repletionem, & inanitionem inſtituit, necnon quænam animi affectiones vitandæ ſint. *Diæta.* Ratione pharmaciæ, diligenter conſiderat præſidiorum qualitatem, num hæc debeant eſſe temperata, ſeu potius calida, frigida, humida, & ſicca, iuxta primum, ſecundum, tertium, vel quartum gradum: an tenuium ſint, vel craſſarum partium, & an debeant eſſe acria, adſtringentia, aperientia, diſcutientia, condenſantia, emollientia, indurantia, abſtergentia, adurentia, attra- *Pharmacia.*
G hentia, alexiteria, pus mouentia, emplaſtica, deobſtruentia, epulotica, exedentia, expurgantia, incraſſantia, extrahentia, glutinantia, incidentia, repellentia, ſarcotica, roborantia lotium cientia, menſes prouocantia, eorumdem copiam ſupprimentia, ſudorem educentia, calculum frangentia, lac generantia, expectorantia, tuſſim ſedantia, ſoporifera, dolorem mitigantia, venerea, ſpermatica digeſtiua, ambuſtis medentia, bilem, pituitam, & melancholiam concoquentia, eoſdēq; humores deturbantia. Item remediorum doſim, ordinem locum atq; tempus præſcribit.

Sed dignum eſt admiratione, quod medicamina, quæ in affectionibus humanis eliminandis adhibentur, ex omnibus in toto terrarum orbe procreatis deſumuntur; namq; præſidium à Medico prę́ſcriptum, vel eſt ſimplex, vel compoſitum, & ſimplex eſt illud quale à natura procreatur; & hoc eſt duplex, nempe animatum, vel inanimatum. *Remedia ex quibus eliciantur.* Animatum eſt vegetatiuum, & ſenſitiuum. Vegetatiuum arborem,
H fruticem, ſubfruticem, & herbam comprehendit. Senſitiuum, vel eſt ſanguineum, vel exangue, & ſanguineum eſt duplex, rationale, & irrationale. Rationale eſt homo, ex cuius partibus multa etiam remedia Medicus elicit. Irrationale, vel eſt aereum, vel terreſtre vel aqueum, vel amphibium. Exangue quadruplex, nempe de genere Mollium, Inſectorum, Cruſtaceorum, & Teſtaceorum. Poſtremo Inanimatum, vel generatur in aere, vel in viſceribus terræ, & hoc eſt quadruplex, ſcilicet metallum, lapis, terra, & ſuccus concretus. Itaq; ex prædictis ſimplicibus cætera medicamenta concinnantur, quæ etiam, iuxta mentem Galeni, multifaria eſſe debent. *Lib. 3. de Comp. Med. per gen. cap. 3.* Quando ſcribit, permagnam humanorum corporum eſſe differentiam; tum ratione natiui ipſorum temperamenti, tum ratione mutationis ætatum, & vitæ ſtudij; ideoq; quod componitur medicamentum nullo modo cunctis competere poteſt.

Quamobrem Medicus præparat lenientia, ſyrupos, eclegmata, rob, decoctiones, ſoluentia, tam in ſubſtantia, quàm in infuſione necnon in bolo, vel potione exhi-

benda;

benda; immò componit pilularum omne genus, glandes, ſiue ſuppoſitoria, infuſiones, peſſos, clyſteres, errhina, trochiſcos, ſternutatoria, rotulas, apophlegmatiſ-
Medicamēta cōpoſita. mata, pulueres catharticos, gargariſmata, ſuffitus, collyria, ſacculos, electuaria, embrochas, poma odorata, ablutiones, vnguenta, fomenta, cataplaſmata, emplaſtra, epithemata, cerata, cauſtica, & balnea medicata. Quapropter poterimus canere cum Ouidio.

Mille mali ſpecies, mille ſalutis erunt.

Tandem Chirurgia non eſt prætermittenda, quæ etiam ad ſalutem propria inſtrumenta profert, cum ſcripſerit Ouidius.

Vt corpus redimas ferrum patiaris, & ignem. A

Chirurgia. Chirurgus enim ſcalpello, cauterio, forcipe, ſerra, ſpecillo, nouacula, acu, volſella, deligatione, tenacula, ſplenijs, penicillis, ſiue turundis, faſcijs, fibulis, & inſtrumentis extendentibus vtitur. Cæterum ad euitandum omne medicamentorum
In lib. de ſuccor. bon. & vit. c. 3. genus, & ad tutelam valetudinis, Galenus præceptum cedro dignum tradit, videlicet eum nunquam ægritudines incurſurum, qui cruditates cauerit, commotionem à cibo vehementiorem vitauerit, & ſe ſe ante cibum exercitio commiſerit.

CASTRATIO.

B

APVLEIVS caſtrationem eleganti vocabulo deteſtationem appellauit, cauſam inſinuans, quare in brutis, & potiſſimum in equis celebretur; nempè quoniam nimio libidinis calore laborantes hac deteſtatione manſuefiant. Sed quid hoc meditamur in brutis; cum Iulius
Lib. 22. cap. 14. Alexandrinus mulieres perniciosæ Veneris ardore vexatas olim caſtratas fuiſſe diuulgauerit? In hominibus autem noſtra ætate caſtratura, alijs non conferentibus præſidijs, adhibetur, quando peritoneo dilatato, vel lacerato, inteſtina in ſcrotum deſcendentia herniam generant; vnde homines ad labores, & ad alias functiones obeundas inepti redduntur; præterquamquod hac herniæ ſpecie laborantibus non ſolum inflammationis, ſed etiam læthalis voluuli perpetuum impendet
Caſtrationis humanæ cauſa. periculum. Quocirca ad euitandum euidens mortis diſcrimen, & ad reddendos patientes laboribus aptiores, homines euirantur. Quandoquidem iuxta partem dex- C
tram, vel ſiniſtram hernia laborantium, alterutrius teſtis auulſione, inuſtione, & ſutura, peritoneum dilatatum, vel laceratum adeò copulatur, ne impoſterum inteſtina deſcendere poſſint. Quod opus Orchitomi potiſſimum Nurſini in Italia diligentiſſimè exercent.

Olim homines ad Virginum cuſtodiam caſtrabantur, vt ancillis expeditiores, & ad congrediendum inepti eſſent. Id vocabulum Eunuchi ſignificat, ſiquidem εὐνοῦχος deducitur ἀπὸ τοῦ τὴν εὐνὴν ἔχειν, quoniam cubilium, & gynæcorum curam haberent. Eunuchus etiam vocatur ſpado, nempe σπάδων à verbo σπάω extraho quoniam his teſticuli euulſi ſint. Cæterùm ferunt Turcarum Imperatorem olim vidiſſe equum caſtratum equam inire, propterea iuſiſſe, in pueris eunuchandis, penem vna cum teſtibus detruncari; ideoq; factum eſt, vt Turcæ hac etiam tempeſtate in caſtra- D
tura puerorum, virgam cum teſticulis auferant.

Mulieres autem caſtrari poſſe non eſt in dubium reuocandum, vt ex authoritate Iulij Alexandrini ſuperius citata intelleximus: quamuis hoc opus maiori prematur difficultate; nullum tamen vitæ diſcrimen imminet, quādo Orchitomus eſt peritus.
Lib. 3 obſer. 303. Schenckius enim recitat hiſtoriam ſtupendam de muliere procidentia vteri, & cancrena affecti laborante; namq; citra vitæ periculum, vterus à Chirurgo reſectus
Lib. 4. de Præſtig. Dē. cap. 2. edit. 6. fuit. Et Vuierus meminit cuiuſdam Ioannis ab Eſſen, qui in Comitatu Marchiæ verſans, illuc enim ad caſtranda iumenta conductus fuerat, propriam ibi eunuchauit filiam, cum illam familiariter cum iuuene quodam verſantem animaduertiſſet. Ex Lonicero etiam, in varia hiſtoria, habemus Lydos fuiſſe primos, qui mulieres caſtrarunt, cum illis loco Spadonum vti ſolerent quam poſtea veritatē Cælius Rhodiginus affirmauit. Cardanus verò tàm mares, quam fœminas, abſq; Chirurgico opere cu-

Digitized by Google

re eunuchas fieri protulit, dummodo mares longo vſu viticis, & fœminæ periclymeni vtantur.

DENOMINATA.

E HOMVNCVLVS, homullus, item homululus, & homuncio ſunt nomina paruum hominem denotantia; quamuis apud Chymiſtas homunculus ſignificet illud ſperma, quod tantopere extollitur neq; totum eſt ex Luna; immò ex illo magnam partem ſibi vendicat Chaos nempe mixtio quatuor elementorum, quemadmodum in ſcholijs Paracelſi legitur. Pariter apud Græcos ἀνθρώπιον, ἀνδράριον, ἀνδρίον, ſiue ἀνδρισκὸς vocabula ſunt homulum exprimentia, veluti ἡμιάνθρωπος ſemihominem ſignificat. Variæ etiam ſunt affectiones, quæ ab homine denominationem ſortiuntur. Eſt ἀνθρωπότης humanæ naturæ cõditio, ἀνθρωποπαθὴς affectibus humanis obnoxius; hinc ἀνθρωποπάθεια humana affectio, ἀνδρομανὴς dicitur amore virorum inſaniens. Quapropter apud Gregorium, ἀνδρομανία, nempe amor inſanus mulierum impudicarum legitur. Eſt λυκανθρωπία melancholiæ ſpecies, qua affecti, veluti in lupos conuerſi noctu vagantur, donec diluculet. Verùm ἐξάνθρωπος exponitur homo alie-
F nam naturam, nempe ferinam induens. Sed μισανθρωπία odium hominum, ſiue inhumanitatem ſignificat, quæ Luciano ἀπανθρωπία etiam nuncupatur.

Homũculus Chymiſtarũ

Lycanthropia.

Exponitur ἀνδροσινὴς hominibus noxius, & ἀνδροκύβαλος Heſychio, & Suidæ vir improbus, & veterator, & ἀνδρομάχος cum viris pugnans. Eſt ἀνδρολατέω, viros expello, & ἀνδρόβασμος, quaſi ἀνδρὸς βασμός anguſta via, per quam vnus tantùm homo tranſire poteſt.

Carnifex quomodo Græcis appelletur.

Præterea nonnulla ſunt denominata, quæ ad perniciem hominum ſpectant, vt ἀνθρωπόλεθρος, hominum pernicies, ἀνδροδάικτος viros perimens; vox eſt compoſita ex ἀνήρ, & δαΐζω. Item ἄνδραγχος, vel ἀνδράγχος vocatur carnifex ſcilicet hominum ſtrangulator. Eſt ἀνθρωποθυτέω homines ſacrifico. Exponitur ἀνθρωποκτόνος, ſeu ἀνδροκτόνος, & ἀνδροφόνος apud Heſiodum homicida, eſt item Martis epitheton; alioquin ἀνδρόφωνος apud Atheneum vocem virilem habens exprimitur. Hinc ἀν-
G δροφονία, ἀνδροκτονία, & ἀνδροκτασία homicidium. Sed ἀνδρολη̃ψια erat pigneratio, quæ dabatur contra illos, apud quos homicidium fuerat perpetratum. Erant ἀνδράγρια τὰ ſpolia, quæ ex homine in militia interfecto reportabantur.

Dicitùr apud Scholiaſtem Ariſtophanis ἀνδροκμὴς à viro interfectus: nam ἀνδροκμη̃τες ἀγω̃νες apud Euripidem erant certamina, in quibus viri præliabantur. Eſt ἀνδρόκμητος ab homine elaboratus: legitur enim apud Heſychium ἀνδρόκμητος τύμβος nempe tumulus ab homine fabrefactus, vel in quo vir mortuus iaceat.

Nonnulla denominata ad eſũ humanæ carnis attinent, vt ἀνθρωποφάγος, ἀνδροφάγος, ἀνδροβορός, & ἀνθρωποβόρος hominiuorus, humana carne veſcens, eſt etiã nonnullorum canum epitheton. Hinc ἀνθρωποφάγια, & ἀνδροφαγία, hominum deuoratio, vel eſus carnium humanarum exponitur.

Pertinentia ad eſum.

H Loca à viris denominata ſunt ἀνδρεὼν, ſiuè ἀνδρών, pars domus quam viri ſeorſum à mulieribus habitant, & ἀνδρεδόμος apud Heſychium, & Suidam erat triclinium, vbi fortè viri tantum epulabantur. Item ἄνδρεια, apud Cretenſes, nuncupata fuerunt conuiuia publica ex mente Ariſtotelis, ad quæ viri ſolummodo conueniebant. Ad hominum copiam ſpectant πολυανθρωπία, ſiuè ſecundum Suidam, ἀνδροπλήθεια, hominum frequentia, & ὀλιγανθρωπία eorumdem hominum paucitas. Nam ἀνδρολογέω eſt homines ad militiam colligo, vnde naſcitur ἀνδρολογία virorum ad militiam delectus.

Li. 2. Ethic. cap. 8.

Si reſpiciamus procreationem, legitur apud Græcos ἀνθρωποποιὸς humanarum formarum fabricator; nam ἀνδριαντοποιὸς, & ἀνδριαντοπλάστης eſt ſtatuarius, & præcipuè qui virorum ſtatuas fingit; hinc ἀνδριάς, ſtatua potiſſimùm viri, & ἀνδριαντίσκος parua viri ſtatua. Siquidem ἀνθρωπομορφόω eſt humanam formam tribuo, & ἀνθρωπογονία hominum generatio; hinc ἀνδρογόνος apud Heſiodum, virum generans.

Statuarius.

M Cætera

Cætera ſunt denominata homini maximè conuenientia, vt ἀνδρεῖος virilis, ἀνδροπρεπής, & ἀνθρωποπρεπής homini conueniens, ἀνδρεῖος ad virum ſpectans, ἀνδρόφιλος virum amans, & ἀνδρεραστρια, ex Ariſtophane, virorum amatrix, ἀνδρόβουλος virili conſilio vtens, ἀνδρολημα virili elatione animi præditus, vt exponit Heſychius, ἀνθρωπόθυμος hominis animum habens, ſed ἀνθρώπειος, & ἀνδρόμεος, apud Homerum, eſt humanus, ἀνθρωπισμὸς humanitas, & ἀνθρωποειδὴς ad naturam humanam proximè accedens: immò ἀνθρωπισθεὶς vocatus fuit Chriſtus apud Damaſcenum, cum ἀνθρωπίζομαι à Theologis græcis, homo fio, vertatur.

Xenophonti ἀνδρομήκης dicitur, qui ſtatura virili eſt refertus, & Atheneo ἀνθρωποειδὴς humana ſpecie inſignitus, & ἀνδρείκελος viro ſimilis. Item ἀνθρωπίζω homines imitor, συνανθρωπέω cum hominibus verſor. Et ὑπεράνθρωπος eſt, qui humanam excedit ſtaturam. Sed ἀνθρωπόγλωττος eſt, qui humana lingua loquitur, & ἀνθρωπόλογος, ſecundùm Ariſtotelem, eſt homo libenter de hominibus verba faciens. Apud Ariſtophanem legitur ἀνδραγαθία, quaſi ἀνδρὸς ἀγαθοῦ ἔργον, actio digna viro forti, vertitur etiam ſtrenuitas, quemadmodum & ἀνδρεία, quæ vox virilitatem, & ſtrenuitatem, & virilem ætatem ſignificat hinc ἀνδρίζω aliquid virile ago, item ἀνδρίζομαι virilem ætatem ingredior, & ἀνδροπαῖς puer aliquid virile præſtans, vel ad ætatem virilem properans. A

Virilitas, et Strenuitas.

Nonnulla ſunt quæ partes hominis reſpiciunt, vt ἀνθρωπῆ, & per contractionem ἀνθρωπῆ ſubintelligendo, δορά, pellis humana, item ἀνδροπρωρον, pro ἀνδροπρόσωπον, apud Sophoclem, eſt humana facies. Heſychio verò ἀνδροσάθης, vel ἀνδροσάθων dicitur vir membroſus, nempè virilia iuſtò grandiora habens: At ἀνδρογύνης, ſiue ἀνδρόγυνος exponitur marifæmina, nimirum homo vtroq; ſexu refertus. Polluci tamen, hoc vocabulo, Eunuchus denotatur, & hæc eadem vox apud Heſychium, imbecillem, effæminatum, & hominem muliebri animo prædictum deſignat, immo hoc idē nomen in parabolis Salomonis pro ſocorde vſurpatur. Demùm ἀνδράποδον ſignificat hominis pedem, veluti littera ſonat, quamuis hoc vocabulum quandoq; pro mancipio ſumatur, cum mancipia Dominorum pedes appellari ſoleant, & apud Suidam ἀνδραποδοκάπηλος venditorem mancipiorum ſignificat. B

Marifæmina quid ſit.

Ornithanthropos.

Præte-

Præterea multa ſunt in terrarum orbe humanam repræſentantia formam, quæ in-
ter hæc denominata recenſeri poſſunt, vt ἀνθρωποδαίμων, Dæmon habens huma-
nam faciem, item ἀνδροδάμας gemma ſimulacrum quoddam hominis referens,
quamuis Plinius etymum huius gemmæ ab effectu deriuet, ſiquidem hominum im-
petus domare poteſt. Quid plura? aliquando viſus eſt Cometes effigiem humanam *Androdamas.*
repræſentans, qui ἀνθρωπόμορφος nuncupatur. Immò in tabula Hieroglyphicorum
Aegypti quædam auis forte imaginaria, humana facie decora conſpicitur, vt in ſu-
periori icone, quæ ὀρνιθανθρώπος appellari poteſt.

E Amplius multæ ſunt plantæ ab homine ſortientes denominationem, & prima
fronte ſe ſe offert ἀνδρόσαιμον, quaſi viri ſanguis, cum flores plantæ digitis con-
triti ſanguineum ſuccum emittant. Antirrhinum ſylueſtre capitula humanam cal-
uariam referentia profert, idcirco à nonnullis caput defuncti hominis nuncupatur:
quapropter, ex Porta, ad Philtra vſurpatur. Apud Dioſcoridem portulaca voca- *Lib.4. phyt. cap 10.*
tur ἀνδράχνη, quaſi gluma hominis; nam veluti ſpicarum inuolucra ad hyemem pro
cibo belluarum ſeruantur: pariter portulacam paſſim naſcentem ruricolæ olim par- *Li.4. cap.1.*
tim elixatam comedebant, & partim ſiccatam, vel ſale, & aceto conditam ad hye-
mem ſeruabant. Apud eundem Dioſcoridem habetur ἀνδρόσακες forraſſis quaſi *Androſaces*
ἀνδρόσακος hominum medela, cùm hæc herba multis affectibus præſidio eſſet.
Eſt alia planta tactu aſpera prætereuntium veſtibus facilè adhæreſcens, quæ phi-
lanthropos quaſi hominum amica nuncupatur; licèt Bauhinus, ex mente Aetij, non
F hanc plantam, ſed Xanthium, nempe ſtrumariam, & lappam minorem philantro-
pon nominari voluerit: ſiquidem φιλάνθρωπος amans hominum, & beneuolus ex- *Philanthropos nomē æquiuocum.*
ponitur, hinc φιλανθρωπία humanus amor, & ἀφιλάνθρωπος inhumanus dicitur.
Inſuper ἀνδράχλος vocatur herba quædam viro ſimilis, quaſi ἀνδρείκελος facta
ſyncope, & mutata tenui in aſperam; hæc autem videtur conuenire cum Mandrago-
ra, quæ ob radicis effigiem ſemihomo à Columella indigitatur ſic.

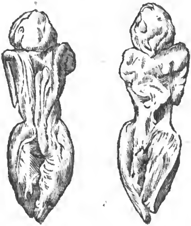
Quamuis ſemihominis veſano gramine fœta
Mandragoræ pariat flores &c.

Hæc eadem planta Pythagoræ vocatur ἀνθρωπομόρφος. Vt omittamus alias
plantas humanam figuram referentes; quemadmodum ſunt quædam Satyriorum
ſpecies, quarum vna flores ad inſtar hominis procreat; idcirco ἀνθρωπόσπορος co-
G gnominatur. Item palma Chriſti inter Satyrij ſpecies recenſetur, quæ & ipſa ra- *Satyriorum ſpecies.*
dicem inſtar figuræ manus humanæ producit. Pariter quamdam radicem nobis do-
natam hic damus pronè, & ſupinè pictam, cui natura rudimentum humanæ effigiei
impreſſit: quapropter, & ipſa meritò ἀνδρόμορφος indigitari poterit.

Quod modò in hac radice, interdum in nonnullis ſaxis obſeruare licet. Tra-
dit enim Olaus Magnus, in litoribus Oſtrogothorum, nempè Orientalium Maris *Lib. 2. Ber. Sep. c.28.*
BrauKen nuncupati, vbi etiam Torrens vehementiſſimus per oppidum Norco-
penſe cognominatum illabitur, varias ſaxonum figuras, quaſi humano artificio
perfectè cælatas ſemper conſpici; quarum nonnullæ effigiem humani capitis, aliæ
formam pedum, manuum, & digitorum repræſentant: cum tamen à nullis lapidibus
corpus humanum integrum referatur. Sed regionis incolæ ſimilibus aſſueti ſpecta-
culis hæc lapidea ſimulacra nihili pendent.

H Tandem in libris Chymiſtarum quædam plantæ delineantur, iuxta folia, vel radi-
ces, ab effigie hominis non recedentes, quæ Androgtaphæ, vel Anthropographæ
cognominari poſſent; hæ ſunt herba Heliſotria, herba Lucia minor, herba Teſta-
toris, herba Scudaria, his enim nominibus à Chymiſtis decorantur.

Radix Andromorphos.

EPITHETA, DIGNITATES, OFFICIA.

HOMINES, qui ſunt viuæ virtutum imagines, & abſoluta veræ laudis exemplaria, proculdubio infinitis decorantur epithetis: primitus vocantur beati, quaſi benè aucti, cum deſiderata poſſideant, θεόγλωσσοι quoniam Dei lingua loquantur: ſiquidem θεόγλωσσος tanquam bibliorum epitheton à Græcis diuulgatur. Quapropter non erit mirandum, ſi homo, Clementi Alexandrino, cæleſtis planta nuncupetur, & nonnullis Græcis οὐρανόσκοποι, non ſolum quia rectus incedat, & Cœlum ſpectet, ſed etiam quia cœleſtia meditetur. Item homines cognominantur μέροπες, fortè quoniam

varijs

Digitized by Google

varijs vtantur dialectis: cum μέροψ habentem diuerſam vocem, necnon, apud Ariſtotelem, auem ſignificet. Item virtutis gratia homines adeò redduntur venerandi, vt laborioſi, docti, & litterati prædicentur, pariter Græcis ἐργαλίοι, & μοχθηροί, nempe operoſi, & laborioſi. Inſuper eximio virtutum ſplendore coruſcantes dicuntur hoſpitales, conſtantes patientes, magnanimi, veraces, iuſti, caſti, religioſi, modeſti, verecundi, & χαμαίφρονες, humilis mentis: idcirco Pythagoras hominem πάντων χρημάτων μέτρον ſcilicet rerum omnium menſuram appellauit. *Lib. 9. de hiſt. Anim. cap. 13.*

Viciſſim quoniam homo innumeris premitur calamitatibus, non pauca ſortitur epitheta. Latini eum vilem, incautum, nudum, laborioſum, fragilem, imbecillum E pusillum, caducum, infælicem, & ærumnoſum indigitant. Græcis, iuxta hunc ſenſum, homines vocantur χαμαιγενεῖς, quia ex humo prognati, χαμαὶ ἐρχόμενοι de humo progredientes, ἐπιχθόνιοι in terra verſantes, σάρκινοι, carnei, ἄθλιοι, miſeri, ἄμμοροι, infortunati, κακοδαίμονες infælices; cum hæc vox κακοδαίμων non ſolum malum ſpiritum, ſed infœlicem quoq; & miſerum deſignet. Amplius nuncupantur πολύμοχθοι ærumnoſi, ὀϊζυροὶ calamitoſi, πολύτλητοι multis miſerijs complicati, & κηριτρεφεῖς inter miſerias alti; Alioquin dicuntur Βροτοί, & apud Poetas græcos paſſim θνητοὶ mortales veluti etiam apud eoſdem Poetas πολυσπερεῖς per varios terræ tractus ſparſi, & διοτρεφεῖς quaſi à Ioue nutriti, ὀψίγονοι, nempe ſero geniti. Licèt quandoq; Græcis ſic appellentur, qui poſt alios naſcuntur. Tandem θυμοβόροι nominantur, quaſi animum vorantes, quia ſæpius ægritudinibus animi ſe macerent. *Homo ærumnoſus.*

F Quandoq; ob diſpendium bonæ valetudinis corporeæ, indigitantur Apopletici, Aſthmatici, Cardiaci, Calculoſi, Cæliaci, Epileptici, Dyſenterici, Febriculoſi, Hydropici, Lienoſi, Icterici, Leproſi, Lethargici, Melancholici, Phrenetici, Pleuritici, Cæci, Balbi, Claudi, Podagrici, Strumoſi, Verminoſi, & infinita huius generis epitheta nanciſcuntur iuxta illas affectiones, quibus in dies occupari ſolent. *Epitheta ratione ægritudinum.*

Ratione originis alij dicuntur nobiles, alij ignobiles, & iuxta conſanguineitatem, filij, nepotes, patres, aui, mariti, ſoceri, priuigni, quemadmodum in Rubrica affinitatum fuit exaratum. Verùm ratione modi naſcendi, quidam vocatur Cæſar à cæſo matris vtero, Opiter, quia patre mortuo, & auo viuente naſcatur, Poſthumus quoniam patre defuncto oriatur, Aggripa, cum ordine inuerſo, ab vtero egrediatur Vopiſcus, quando alio fœtu interempto in lucem prodit, Cordus, quia ſerò naſcatur. Alij impreſſum aliquod à natura ſignum gerentes, varijs donantur epithetis, G vt Planci, Plauti, & Ploti à pedibus planis, Scauri à talis eminentibus, Vari, obtortis cruribus in partem anteriorem, Vacij, cruribus obliquis inſtar vaccarum, Coclites altero lumine priui, Lucini paruis oculis referti, Petauri agiles, Labeones, à labijs prominentibus, Chilones maioribus inſigniti labijs: Achili ſinè labijs, Buccones ore eminenti, & amplo. Bronci dentibus eminentibus, Naſicæ, ob naſum aduncum Simi, & Simones à naſo compreſſo, Sylones à fronte eminentiori, Galbæ à colore galbulæ auis, Flauij à flauo colore Gibboſi ob curuitatem, Obſtipi à breui collo, Neruæ ob neruorum robur, Columellæ à proceritate, & tandem à varijs leguminibus denominati, vt Piſones à piſis, Fabij, à Fabis, Lentuli, à lente, Cicerones à cicere, non quia huiuſmodi legumina optime ſererent, vt aliqui voluerunt, ſed quoniam horum leguminum impreſſam in corpore imaginem ab vtero matris H ferrent. *Epitheta ratione ortus.*

Si mentem ad vitia dirigamus, aliquando homines maximam vitiorum labem contrahentes, nominantur guloſi, edaces, vinolenti, abſtemij, otioſi, effæminati, inceſtuoſi, adulteri, fures, libidinoſi, mendaces, hæretici, prædones, doloſi, ſcelesti, improbi, inuidi, arrogantes, ſuperbi, ambitioſi, audaces, temerarij, litigioſi, taciturni, loquaces, ingrati, periuri, proditores, perfidi, faſcinatores, magi, & adulatores: vnde de poſtremis canebat quidam. *Epitheta ratione vitiorum.*

Plus placeo Regi, quàm cor, quam pignora falſa
Me noſcat quamuis dicere, falſa probat.

Idcircò Græcis in hoc ſenſu homines appellantur δειλοί, nimirum meticuloſi, ignaui, & improbi, ἀμαθεῖς indocti, φιλόκοσμοι res mundanas amantes, πολύπλαγκτοι, multis erroribus agitati, κακότεχνοι fraudolenti, αἰολόβουλοι, ſcilicet varij, & in conſilijs verſuti, κενανχέες vana iactantes, μάταιοι vani, κακόθυμοι maleuoli: ideo

 non

Cap. 1. ad Rom. non eſt mirum ſi ab Apoſtolo vocentur θεοςυγεῖς Deo exoſi, interdum etiam ἀφώτιςοι non illuminati: ſiquidem ἀφώτιςος apud Alexandrum Aphrodiſeum, Lunæ ſilentis epitheton eſſe perhibetur.

Iuxta opum abundantiam, vel defectum, homines ſunt pauperes, illiberales, auari, prodigi, fæneratores, vel magnifici, liberales, diuites, fælices, & fortunati, & potiſſimum πολύκληροι quibus multa obuenit hæreditas.

Ratione ætatum vocantur infantes, pueri, adulti, iuuenes, viri, ſenes, decrepiti, *Aetas ſexus ſtatura.* & aequæui, nimirum coetanei. Ratione ſexus, maſculi dicuntur, fæminæ, & hermaphroditi. Ratione ſtaturæ, puſilli, & proceri; ratione molis corporeæ: obæſi, & macilenti. Tandem iuxta pulchritudinem, vel deformes, & monſtroſi, vel ſunt ſpe- A
cioſi, & venuſti, immò ὀπισθόκομοι, qui capite comato incedunt.

Si dignitates hominibus conuenientes meditemur, inueniemus homines iuxta honores Eccleſiaſticos, & Sacerdotales, vocari Pontifices, Cardinales, Prælatos, Archiepiſcopos, Epiſcopos, Procpiſcopos, Abbates, Præsbyteros, Diaconos, Rectores, Præfectos, Præpoſitos, Priores, Canonicos, Vicarios, Parochos, & Hierophilaces; Cæterùm ratione honoris profani, nuncupantur Imperatores, Reges, Tyranni, Proceres, Primates, Senatores, Fiſcales, Auditores, Dynaſtæ, Legati, Nun- *Dignitates, & honores.* tij, & Legislatores. His adduntur, Monarcha omnium Princeps, Tetrarcha quartam Regni partem occupans, Coſmarchus Mundi Princeps, Decarchus, decẽ millium Princeps, Philarchus Imperij candidatus, Irenarcha ad tumultus placandos in ciuitate electus, Eparchus prouinciæ præſes, Stategus præfectus militum Archi- B
polis Princeps Ciuitatis, Nauarchus nauis, necnon Hecatontarchus centum hominum Princeps.

Si contemplemur varia munia, quibus funguntur homines. Primùm ratione doctrinæ, & diſciplinæ, homines appellabimus Doctores, Diſcipulos, Præceptores, Pedagogos, Oratores, Iuriſperitos, Grammaticos, Rhetores, & Poetas quorum vnus aliquando ſic cecinit,

Non maro ſic cecinit, docuit cantare Maronem
Mæcenas, doceat me quoq; magna canam.

De Rhetore autem ſic canitur,

Laurea debetur lingua, clariq; triumphi,
Nam, cum vult, bellum ſedat, & arma mouet.

Munia varia hominũ. Item dicuntur homines ſophiſtæ, Philoſophi, Metaphiſici, Theologi, Hiſtorio- C
graphi, Dialectici, Aſtrologi, & Geometræ. De Aſtrologis ſic legitur,

Quę non ſunt, quæ ſunt, & quæ ventura trahuntur,
Si videt Aſtrologus, non homo, ſed Deus eſt.

Geometra ſic introducitur canens.

Quæ nunquam tetigi nec tangam, metior aſtra,
Miraris? centrum, & terra mihi ſatis eſt.

Prǽterea alij agunt in humanum animum, vt Hiſtriones, Muſici, Saltatores, Funambuli, Scurræ, Citharedi, & cæteri fidibus Cantatores, Circulatores, & Aulici, de quibus extat diſtichon huius tenoris,

Inuidię rabies, aſtus, dolor anxia cura
Auratis claudunt toxica liminibus. D

Scurra ſic loquitur,

Obſequor, applaudo, ſic dulcia maſſica poto,
Rideat vt Princeps, turpia quęq; decent.

Verùm circulator introducitur loquens hunc in modum,

Non ego te fallo, fallit te mens tua, verba
Vana cupis, vanus quod cupis accipies.

Accedit etiam Muſicus eleganter canens,

Pectora dura canens moueo, ſtant omnia noſtro
Munere, cor, ſanguis, lumina, mens, anima.

Munia circa corpus. Sin agant circa corpus, vocantur Medici, Chirurgi, Orchitomi, Odontagogi, Balneatores, Pharmacopolæ, Tonſores, Myropolæ, Obſtetrices, Cubicularij, Nutrices, Propolæ, Lanij, Ornithopolæ, Caupones, Coqui, Salarij, Fartores, Famuli,

Diſpen-

Digitized by Google

Diſpenſatores, Ancillæ, Trapezocomi, ideſt epularum ſtructores, Cruſtularij, Olearij. & Elæopolæ, Buccellatorum artifices, Riuales, Proci, Meretrices, Lenones, Comites, Iudices, Pincernæ, Saponis Opifices, Veſpilones, Necrophori, Satellites, & Carnifices. Famulus ſic conquetitur.

Sors mea triſtis atrox, duro ſub vindice viuo,
Non bibo, cum ſitio, cum bibo, non ſitio.

Cubicularius de ſuo Domino hæc habet verba.

Si gemit, accurro, matulam ſi flag..at, adſum.
Si pedit, lauao, ſi cacat, olfacto.

E Pincerna epulas Principis prægustans ſic conqueritur.

Prægustans epulas, virus, vel funera guſto;
Iure cado, mortis ſum mihi cauſa meę.

Lanius ſuam mentem paucis ſic exponit.

Vita cadit, cibus eſt noſter, qui ſuſtinet illam,
Quiſq; poteſt noſtra viuere tutus ope.

Diſpenſator encomijs Domini ſe dignum prædicat hunc in modum.

Si Rhombum nummis centum, ſimilibus emi
Bis mullum, Domini me gula lauta probat.

In militia, homines iuxta munia, varia ſortiuntur nomina. Primitùs bellicoſi cognominantur, & bellicoſæ vocatæ fuerunt illę mulieres, quæ intrepidæ dimicarunt,
F vt Regina Aegypti Cleopatra, Artemiſia Regina Cariæ, & Hippolite Amazonum dominatrix. Præterea dicuntur belli Imperatores, milites ordinarij, ſigniferi, equeſtres, pedites, anteſignani, metatores, equites leuis armaturæ, tubicenes, tympanotribæ, torquati, menſores, canditati, bellatores, imbelles, velites, peltati, cataphracti, haſtati, ſcutati, ferentarij eminus dimicantes, ſagittarij, chiliarchi, tyrones, *Munia militaria.* rorarij ſeu quadam pugna prælium ineuntes, gregarij, triarij omnium fortiſſimi in poſtrema exercitus parte locati, exautorati, qui veniam abeundi conſecuti ſunt, dimarchæ duplici pugnæ genere certantes, mucronigeri, culteliferi, ſclopigeri, ſpiculiferi, ſcorpionarij, qui machinis ſcorpionibus nuncupatis vibrant, baliſtarij, funditores, ſiue fundibalarij lapides funda iacientes, colubrinarij, pyrobolarij glandes ignitas eiaculantes. His addimus athletas, pugiles, & gladiatores. Inter hos tubicen ſuam virtutem ſic commendat.

G

Hinnit equus, cum me ſentit, volat acta ſagitta,
Lancea, Mars ſanus, voce mea loquitur.

Et gladiator ſuam mentem ſic expouit.

Quid thoraca capis? clypeo pugnemus, & enſe,
Cor lorica tibi, cor tibi ſit galea.

Quando homines aliorum vicariam obibunt operam quoad animum, dicentur Legati, Cauſidici, Interpretes, Exploratores, ſcribæ, proxenetæ, architecti, & ſecretarij vulgo dicti. Itaq; ſeruus à manu cum omnibus de rebus Domini ſilentium agere debeat ſic inquit,

Cor Regis video, curas, & crimina, fęlix
Talia ſi poſſem dicere, ſed taceo.

H Architectus verò hæc verba profert,

Ars mea prima modum dat cunctis artibus, ars eſt
Maxima, nam cauſis imperat ingenium.

Sin motus rei de loco ad locum cõſideretur, preſto ſunt baiuli, aurigæ, geruli, veredarij, nauicularij, lecticarij, tabellarij, aquarij, ciſtiferi, oenophori, curſores; nam *Munia ratione motus* Atas puer, conſule Vipſano, ſeptuagintā quinq; millia paſſuum, magna omnium *localis.* admiratione, à meridie ad veſperum cucurrit, & tandem accedunt inſtitores, de quibus ſic canitur.

Gallus, Arabs, Indus, Thrax, Calta Sicamber Alanus,
Quas mihi dant merces, ad tua ſecta fero.

Si dirigatur animus ad materias, circa quas opifices verſantur, homines nuncupantur marmorarij, lapicidæ, cæmentarij, dealbatores, ſtannarij, aurifabri, argentarij, inauratores, fabriferrarij, vitrarij, fabrilignarij, pelliones, coriarij, membrana-

ium

rum perfectores, numularij, interpolatores, gemmarij, librarij, ſericarij, bractearij
publicani, fullones, ſericum varijs rhombis nētes, caminorum expurgatores, picto-
res miniarij, & illi artifices, qui telas tum veteres tum nouas graui prælo ſubijcien-
tes poliendo eleganter mangonizant.

Manlia ratione formæ operis.

Ratione formæ operis conſiderati, homines dicuntur textores, doliarij, infecto-
res, cartharij, pictores, carbonarij, horologiorum machinalium opifices, cælatores,
typographi, pilearij, monetarij, plaſtæ, calcarij, laternarum fabricatores, culcitra-
rij, figuli, pectinum opifices, pyxidipæi, veteramentarij, ſignifices, macheropæi,
nodulorum toreutæ, ſphæriſterici, ſubligaculorum artifices, ephippiarij, laruarum
ſculptores, catropopæi, putearij, xiphothecarij, eſſedarij, incerniculorum, & ci- A
ſtularum opifices, bibliothecarij, ſomitifices, necnon ſulphuratorum, pulueris py-
rij, & periſtromatum artifices, immò, & lanifices, quorum materia ſic celebratur.

Serica quid poſcis, veſtes ſi vellera præbent?
Illa nitent, fateor, ſed magis iſta decent.

Ratione instrumēti opifices.

Deniq; ratione inſtrumenti, quo ad opus vtuntur homines, nominantur toreutæ,
molitores, piſtrinarij, piſtores, ſeu furnarii, cribratores, fornacarii, ſartores, & ſu-
tores, acupictores, & ſcoparii. Sunt hic Bononiæ, qui vendemiarum tempore in
aliud opus non incumbunt, niſi ad calcanda torculari vinacca. Si verſantur circa
rerum cuſtodiam, ſunt coloni, ianitores, milites, excubitores; circa venationem, ve-
natores, piſcatores, & aucupes. Verſantes circa cultum animalium, ſunt bubulci,
opiliones, ſubulci, paſtores, apiarii, agaſones, aurigæ, aſinarii, veredarii, domitores, B
manſuetarii, ſtabularii, & veterinarii, & caprarii. Demum terram colentes, ſunt ru-
ſtici, agricolæ, viridarii, vinitores, olitores, fæniſecæ, aratores, topiarii, paſtinato-
res, foſſores, & arboratores.

PARTES HVMANÆ
Quibus Dijs Sacratæ.

ETHNICI Numina quædam ſingularum humani corporis partium
tutelaria in Cœlis verſari exiſtimarunt. Itaq; nonnulli caput Ioui, C
oculos Mineruæ, brachia Iunoni, pectus Neptuno, renes Veneri, &
pedes Mercurio conſecrarunt. Alij verò opinantes hominem ab vte-
ro prodeuntem, ſpiritum à Sole, corpus à Luna, ſanguinem à Marte,

Dominium planetarum.

ingenium à Mercurio, deſiderium à Ioue, voluptatem à Venere, deniq; à Saturno
honores ſortiri, à prædicta Deorum tutelarium ſeriè receſſerunt. Saturnus tamen
ex Iulio Firmitio, aurem dextram, ſplenem, & melancholiam tutatur, Iupiter aurem
ſiniſtram, & hepar, Mars hepar cum Ioue, & renes cum Venere, Sol ſpiritus, caput,
& dextrum oculum, Venus cum Marte nares, Mercurius os, linguam, & manus
orationis humanæ adiutrices, & tandem Luna oculum ſiniſtrum reſpicit.

Conueniunt tamen multi frontem olim Genio fuiſſe conſecratam, & ſupercilia
Iunoni dicata, his enim oculi teguntur, quibus fruimur luce, quam à Iunone dima- D
nare credebat Antiquitas; quapropter Iuno Lucina fuit nuncupata. Aurem Deæ
memoriæ, & linguam Mercurio dicarunt; idcirco Aſtrologi ab eodem planeta hanc

Lib. 4. lect. antiq. c. 23.

regi tradiderunt: barbam verò, & capillos Apollini ſacros faciebant; vnde ex Rho-
digino, Ephæbi primam capillorum vel barbæ inciſionem Phœbo offerebant: pro-
pterea quòd ex humecta, & feruida natura, animantium incrementa prodeant. Dex-
tram manum Fidei, & ſecundùm alios Fortitudini ſacrarunt, quoniam dextrâ dextræ
iungentes pacem inibant, & auxilio indigentes dextram petebant; immò ſupplices
eamdem deoſculabantur; hinc poſtea à dextra dexter, nimirum propitius dimana-
uit. Amplius iuraturi, per dextram, tanquam per fidei ſedem iurabant.

A manu pendent digiti, quos ſacros Mineruæ eſſe volebant. Stomachum magna
pituitæ copia redundantem ad dominium Lunæ referebant, cum hæc humiditatum
abundantiam progignere credatur. Vmbilicum Veneri dicatum ſtatuebant; cum

ab illo

Digitized by Google

ab illo luxuriam dimanare crederent. Quamuis alij ſacratum Ioui facerent, quoniam olim Iuppiter in templo Iouis Amonij ſub vmbilici ſpecie colebatur. Iecur Veneri dicatum dixerunt: ideoq; hoc viſcus ab eodem planeta regi Aſtrologi diuulgarunt, & Poetæ ſedem amoris in iecore collocarunt, immo vulgare diſtichon idem atteſtatur.

Cor ſapit, & pulmo loquitur, fel commouet iram,
Splen ridere facit, cogit amare iecur.

Cæterùm Aſtronomi non ſolum iecur, ſed renes quoq; & genituram in poteſtate
E Veneris conſtituerunt. Genua tandem Miſericordiæ, & pedes Mercurio dedicarunt: quare petentes Miſericordiam genua flectere ſolebant.

Verùm Aſtrologi non planetas modò, ſed ſigna quoq; Zodiaci ſingulis humani corporis partibus, & membris dominari pronunciant: cum cæleſtium poteſtas, accedente quadam nominis ſimilitudine, in determinatis membris operetur. Quamobrem Aries caput ſibi vendicare perhibetur; cum magna vis huius animantis in capite reſideat. *Signa Zodiaci.* Tauro collum attribuitur, quoniam Taurus virtutem ſuam in collo exercet. Brachia Geminis aſſignantur propter ſimilitudinem, nam Gemelli, vt plurimum ſimiles eſſe conſueuerunt. Pectus conuenit Cancro ob formam animalis; nam dorſum Cancri latitudinem pectoris æmulatur. Coxæ, ex Manilio, Libræ competunt; cum tanquam Libræ à trunco dependeant; licèt, ſecundùm alios, Sagittario attribuantur, & ſic deinceps crura Aquarius, genua Capricornus, ilia, & ventrem
F Virgo, latera Leo, genitalia Scorpio, vmbilicum, lumbos, vertebras, pubem, Libra, & Piſces pedes regere perhibentur.

Deinde, ex Petro Crinito, ceruicem, & caput Soli, os, & linguam Mercurio, lienem Saturno, hepar Ioui, ſanguinem Marti, renes, & genituram Veneri, & ventriculum Lunæ Aſtrologi aſſignarunt. *Lib. 12. c. 2.* Quocirca Antiquitas ad exprimendum non ſolum planetarum, ſed ſignorum quoq; Zodiaci dominium in humana membra, hominem nudum in centro circuli duodecim ſignis decorati effigiauit, in cuius ſimulacri lingua pictus erat Mercurius, in regione ſplenis Saturnus, in regione hepatis Iupiter, in corde Mars, in cerebro Sol, in ſtomacho Luna, & in genitalibus Venus conſpiciebantur.

G

PRODIGIA.

PRODIGIOSA quæq; inſigniora, in quibus partium hominis, ſiue eiuſdem effigiei fit mentio, hoc in loco memoranda eſſe decreuimus. *Lib. 28. c. 2.* Primùm, ex Plinio anno mundi trecenteſimo ſexageſimo octauo ſupra tria millia, dum Romæ fundamenta ædis capitolini Iouis foderent, humanum caput recenti aſperſum ſanguine inuenerunt; & de hoc Aruſpices interrogati, hunc locum non ſolũ Romani Imperij, ſed totius etiam orbis caput fore reſponderunt: id etiam Iulius obſequens in hiſtoria Prodigiorum *Lib. 1.* recitauit. Bugatus quoq; ante necem Bernabo Viſcontis, non modo eius Palatium *Lib. 2. hiſt.*
H ardere, ſed caput humanum inter flammarum globos, quaſi cremandum, per aliquot temporis ſpatium, viſum fuiſſe recitauit. Quando domus Neronis fulmine tacta fuit, tunc capita imaginum Cæſarum ceciderunt; vnde Prodigiatores familiam Cæſarum in Nerone defuturam præſagierunt.

Pariter Anno Domini milleſimo quingenteſimo quadrageſimo quinto, in Vrbe Argelia, tempeſtatis impetu, in arce deiectum eſt caput ſtatuæ iconem Ducis Saxoniæ referentis, & eodem anno Henricus Dux Brunſuicenſis auitum repetens regnum à Duce Saxoniæ comprehenſus, & cæſus fuit. Item Galba Prouinciam Hiſpaniæ Taraconenſem ingrediente, & citra publicam ædem ſacrificante, accidit, vt caput cuiuſdam pueri ex miniſtris repente caneſceret; quare hoc prodigio moniti Aruſpices mutationem rerum futuram prædixerunt. *Caput puſionis caneſcẽs* Caput quoq; hominis diademate pontificio coronatum in aere conſpectum fuiſſe refert Nicolaus Orius in epiſtola quadam ad Bouilum, anno octauo ſupra ſeſquimilleſimum; cuius prodigii expoſitio

apud

Digitized by Google

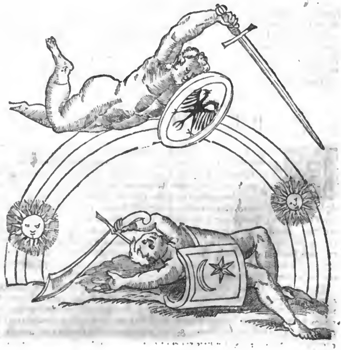
apud ipſum legitur. Tandem prodigioſus fuit ille piſcis humano capite inſignitus, qui anno Domini vigeſimo tertio ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum in fluuio Iſtula Sarmatiæ captus fuit, quemadmodum ex relatione Cracouiæ impreſſa intelleximus.

Modò de aliis partibus diſſerendum eſt; ſiquidem Veſpaſiano cænante, manus humana in triclinium illata, & ſubter menſam ſubiecta fuit; hinc Diuinatores rerum poteſtatem ad Veſpaſianum aliquando perucnturam præſenſerunt. Similiter, anno ante Chriſtum quingenteſimo quinquageſimo nono, Rex Balthaſar in inſtructa comeſſatione, & optimatibus conuiuis, inter elegantes epularũ lautitias humanam manum in ſuperficie parietis ſcribentem conſpicatus eſt, quod prodigium Regis mortem prædixit, vt in ſacris Bibliis apud Danielem legitur. Pedem offendere Antiquitas prodigioſum eſſe exiſtimauit. Idcircò Caius Gracchus qua die ciuili ſeditione fuit oppreſſus, domo egrediens limen pede ita offendit, vt non pauca inde ſanguinis portio effluxerit. Item Craſſi filius aduerſus Parthos præliatutus, ita pedem offendit, vt cadere coactus fuerit, & res malè ceſſit; quemadmodum Alexander ab Alexandro ſcriptum reliquit.

Prodigia manus.

Cap. 5.

Prodigium duorum puſionum.

De hu-

De humanis effigiebus prodigioſis, infinita extant monumenta. In primis anno Domini milleſimo quingenteſimo quinquageſimo tertio, ex Iobo Fincelio, ante necem Mauritii, in quodam vico Thymigræ, icon viri proceri ſanguinem vndequaq; effundentis inter nubes apparuit, quæ paulatim in tenuiſſimas defluxit auras. Eodem anno in Palatinatu, duo homines cataphracti in aere præliantes viſi ſunt, qui paulò poſt euanuerunt, hoc in Meteorologicis Marcus Fryſchius enarrauit.

Item Anno Domini quinquageſimo ſexto ſupra milleſimum, & quingenteſimum in Ciuitate Babarſcha Hungariæ, die ſexta Octobris, duorum puſionum monomachia in aere conſpecta eſt, & qui armatura turcica munitus erat multis confoſſus vulneribus cadere viſus eſt; immò eodem tempore, & loco, arcus cæleſtis ſuis variegatus coloribus, & duplici Sole ex vtraq; parte decoratus apparuit; quemadmodum in ſuperiori icone id totum ſpectandum proponimus.

Prodigium viri Germanum æmulantis.

Amplius

Amplius anno, quo Veſpaſianus Imperator Hieroſolymam deleuit, non ſolum ſydus gladii figuram repræſentans Vrbi diu impendit, ſed etiam homines armati inter nubes dimicare viſi ſunt, veluti Textor admonuit. Anno quoq; Domini quadrageſimo nono ſupra ſeſquimilleſimum, ex Fincelio, in oppido Virtlandiæ, cum diluculares, ſereno Cælo, vir procerus veſtibus germani Principis indutus in aere conſpectus eſt, ad cuius latus Leo, & Agnus apparuerunt, vir quamdam coronam fruſtra arripere conabatur, ſed tandem gladium vibrare cæpit, cum nubes aduenientes totum ſpectaculum adumbrarunt. Huius ſpectaculi icon ex *Lycoſthene* delineatur.

Mauritio imperante, effigies hominis ignoti Monachi veſtimento induti circa ſtatuam Imperatoris enſem diu circumtulit, & poſt euanuit: quare referente Textore, Mauritium gladio periturum prædixerunt. Bugatus etiam narrat, in obſidione Brixiæ, multa prodigia apparuiſſe, & potiſſimum Mediolani, in porticu Matthei Viſcontis, humanum ſimulacrum coruſcantibus munitum armis equitare viſum eſt, & poſt biduum denuò apparens, & cum alio ſimili ſimulacro prælians, paulò poſt am-

Prodigium Equitis.

boin

bo in tenuem auram abierunt. Anno Domini quinquageſimo ſupra ſeſquimilleſimum intra Norimbergã, ſereno die, viſus eſt in aere eques, qui altera manu equum & altera canem venaticum ducebat, Sol erat varii coloris, & ſupra ipſum vas ſanguine plenum, quo aſpergebatur, conſpecta etiam eſt aquila ſinè pedibus, apertis alis, vnà cum Iride veluti antecedens oſtendit figura.

Præterea anno Mundi noningenteſimo quinquageſimo quarto ſupra tria millia, Druſus Tiberii frater ab Octauio Auguſto aduerſus Cæltas fuit miſſus: ideoq; illi ad flumen Albin vſq; progredienti mulier proceræ, & inuſitatæ ſtaturæ facta eſt obuia his verbis: quò pergis Druſe? non potes hæc omnia ex Fatis videre: quocirca Druſus in itinere morbo læthali correptus, & extinctus eſt. Similiter anno Mundi noningenteſimo vigeſimo octauo ſupra tria millia, Brutianis in prælium egrediẽtibus vir Aethiopici coloris in porta occurrit, & à militibus fuit confoſſus: verùm paulò

Prodigium mulieris proceræ.

Crucularum Prodigium.

N post

Lib. 2. gen. dier. c. 31. poſt Caſſius, & Brutus interierunt. Legitur apud Alexandrũ ab Alexandro, quòd Sagunti, eo tempore, quo hæc Ciuitas excidium Annibalis paſſa eſt, infans nuper in lucem editus, denuò in vterum matris fuit reuerſus, quod prodigium teterrimum bellum portendit.

Lib. 9. Item Egnatius in varia hiſtoria recitat, olim Romæ multa admiranda oſtenta fuiſſe conſpecta, ſed inter alia, anno Mundi ſeptingenteſimo quadrageſimo nono ſupra tria millia, Romani puerum ſemeſtrem in foro olitorio triumphum exclamantem audiuerunt. Inſuper anno ab Vrbe condita ſexcenteſimo decimo quarto, & ante Chriſtum centeſimo trigeſimo octauo, multæ ſtatuæ humanam referentes effigiem è Cœlo ceciderunt, & ab Aethna monte maiores flammarum globi, emicuerunt: hinc Diuinatores, teſte Iulio Obſequente, annum quietũ præſagierunt. *Lib. 1. de Prodig.* Rurſùm anno ab Vrbe condita quadrageſimo ſupra ſexcenteſimum, & ante Chriſtum,

Tumoris præter naturam Prodigium.

anno

Digitized by Google

anno duodecimo ſupra centeſimum, virgo quædam filia Pompei Helni in equô ſedens à fulmine cæſa eſt; cuius linguam inter fæmora per partes poſteriores exeuntem obſeruarũt: idcirco Prodigiatores, vt refert Iulius Obſequens, virgines eo anno magnum dedecus paſſuras eſſe prædixerunt, nec aliter accidit, quandoquidem tres virgines veſtales, ob inceſtum, grauibus ſuppliciis mactatæ fuerunt. Anno quinto Conſtantini Imperatoris, in Calabria, & Sicilia, cruculæ quaſi oleo deſignatæ in veſtimentis hominum apparuerunt, & eodem anno orta eſt teterrima peſtilentia, quæ non ſolum Siciliam, & alias maris inſulás vexauit, ſed etiam per totam Græciam craſſata eſt. Icon Prodigii exhibetur. *Loco cit.*

Mulieris ſpicas vomentis Icon.

Cæterùm mirabilius fuit illud Prodigium, quod accidit in Pago Dulleſelt, anno
Domini vigeſimo quinto ſuprà milleſimum, & centeſimum: nam puero laborante
tumore circa dextrum genu, accidit, vt ab apertione tumoris non ſanies, ſed grana
ſiliginis, & hordei exierint, & eodem tempore, vt refert Licoſthenes, ingens fa-
mes regiones adiacentes mirandum in modum cruciauit; Quamuis etiam aliquando
contingere poſſit, vt ex materia in tumoribus putreſcente quid ſimile granis hordei,
vel tritici, citrà prodigium, gignatur: ſuperior icon hoc Prodigium oſtendit.

Ex eodem Licoſthene, anno Mundi octingenteſimo ſexageſimo octauo ſupra
tria millia, mulier Aretii ſpicas farris euomuit, & ab eiuſdem quoq; naſo prodierunt,
& eodem tempore Ptolemeus Rex Aegypti Cyrenis moriens Senatum, Populumq; A
Romanum hæredem conſtituit, & Icon Prodigii exhibetur.

Amplius Dinothus in Aduerſariis diuulgat, quòd anno octingenteſimo vigeſi-
mo tertio in Agro Tullenſi, puella quædam duodecimum agens annum ab omni
cibo per ſpacium decem menſium abſtinuit. Addit Iulius Obſequens, quòd anno
ab Vrbe condita ſexcenteſimo decimo nono puer ſine ano natus eſt, & ſegetes in
arboribus creuerunt in Capitolio, quo Prodigio Romanum exercitum à Numanti-
nis grauia paſſurum damna prædixerunt. Idem Author ſcriptum reliquit, quòd an-
no ab Vrbe condita ſexcenteſimo ſeptimo natus eſt puer tribus pedibus, & vna tan-
tùm manu refertus, & multa alia huius generis quę poſtea inferius in capite de Mon-
ſtris recitabimus.

Segetes in arboribus nata.

B

MIRACVLA.

QVÆ ſupra vim naturæ ſummus rerum omnium opifex, & eius Sancti
non ſolum in partibus humani corporis, ſed etiam in toto corpore pa-
trarunt; tam innumerabilia ſunt, vt potius dies deficerent, quàm
quòd omnia miracula huius generis recenſere poſſemus. Nihilomi-
nus horum pauca tantùm exempla recitare decreuimus. De capillis
narrat Theodoretus in Philotheo, quòd Iacobo Niſibeno Epiſcopo in Perſidem
deſcendente, puellæ quædam iuxta fontem morantes, verecundia depoſita, capite
detecto, & ſublatis veſtimentis, impudentibus oculis ſanctum virum intuebantur: C
vnde vir iuſtus id ægrè ferens fontem maledictis inſecutus eſt, qui illico exaruit,
maledictis quoq; puellas afficiens, confeſtim impudentem earum iuuentutem præ-
coci canitie puniuit: ſiquidem nigredo capillorum in candorem tranſmutata, earum
venuſtatem impoſterum fœdauit.

Canities pręcox miraculoſa.

Lucilla Virgo Nemeſii Tribuni Plebis filia luminibus capta, Stephano Pontifice
intercedente, viſionem recepit, quæ deinde, Volaterano teſte, ſub Valeriano mar-
tyrium ſubiuit. Item Nautulphus puer naturaliter viſu carens, precibus Sancti Eno-
chi, Authore Gregorio Turonenſi, viſionem eſt conſecutus.

Lib. 4. hiſt. cap. 14.

Circa linguam narrat Egnatius ex Procopio, Libycos Epiſcopos ab Arianis lin-
gua fuiſſe priuatos; nihilominus Conſtantinopolim petentes, Procopio ipſos audien-
te, clarè locutos fuiſſe memorat. Idem accidiſſe nonnullis Chriſticolis apud Per- D
ſas verſantibus ſcribit Nicephorus, qui, tyrannica vi amiſſis linguis, ſupra vim natu-
ræ locuti ſunt.

Li. 16. c. 36.

In Prato ſpirit. cap. 114.

Infantes quoq; viginti dierum, authore Sophronio verba clara protulerunt: nam
Daniel Abbas, cum matronæ cuidam ſterilitatem precibus, & oratione adimiſſet,
ideoq; propagata prole, ab Aduerſariis adulterii accuſabatur; ipſe verò ad infantem
vigintiquinq; dierum natum accedens interrogauit, quinam eius pater eſſet, & tūc
infans palam loquens verum patrem indicauit. Zoe Nicoſtrati martyris vxor ſpatio
multorum annorum, ob grauem ægritudinem muta, tandem ope Diui Sebaſtiani
priſtinam locutionem conſecuta eſt.

In lib. de Prodig.

De manu tradit Licoſthenes, quòd Leone Sexto Pontifice Romano ſedente,
manus cuiuſdam hominis ferro fuit amputata, deinde anno vertente, ei dormienti
ſupra ordinem naturæ fuit reſtituta, & indicium miraculi fuiſſe perhibet lineam

coloris

coloris ſanguinei, quæ in loco copulationis manus conſpiciebatur.

Deniq; totum hominem ſupra naturæ vim in varia tranſmutatum, Authores multi tradiderunt. Euſebius Ieſuita meminit caſus cuiuſdam hominis in Vrbe Parocha degentis; qui per ſancta corporalia peierarat, ſe imprecatum in lapidem conuerti, ſi falſa aſſeueraret, & illicò in ſaxum conuerſus eſt eodem quo erat habitu, & forma, & hactenus omnibus conſpicuus perdurat; vt omittamus vxorẽ Lot, quæ in ſtatuam ſalis fuit transformata, vt habetur in ſacris Biblijs, & alia infinita huius generis quæ apud Surium, & alios Authores leguntur. *Lib. 1. de mirac. nat. Europę.*

E

MYTHOLOGICA.

POETAE non ſolum græci, verùm etiam latini, homines quoſdam veluti Briareum, & Gigem centimanos eſſe finxerunt, immò Homerus, & ipſe Solem ἑκατογχείρα, nempe centimanum indigitauit. Sed interpres Heſiodi per Briareum, tempus vernum intelligendum eſſe promulgauit, cum hoc anni tempus, magna herbarum, florum, & frondium copia redundet. Pariter, per Gigem centimanum, expoſuit hyemem, ob multa, quæ in hoc anni tempus congeruntur. Similiter Solem centimanum non immeri-

F tò appellauit Homerus, ob innumerabilia munia, quæ in dies obit. Idem interpres Hæſiodi Cyclopes, nempe homines Monoculos idcò à Poetis fictos fuiſſe narrat, quia circa fulmina in aere genita verſari dicerentur, & quoniam aer in medio ſitus eſt, hinc factum eſſe fabulæ locum eſt atteſtatus, vt vnuſquiſq; Cyclopum vno tantùm oculo circa medium frontis exornaretur. *Sol centimanus cur dictus.*

Achillem quoq; præter talos, fuiſſe inuiolabilem ſunt fabulati, quia tali manu matris tecti, dum in ſtygijs mergeretur vndis, ab aqua non fuerunt madefacti; hac de re in illa parte ſaucium interijſſe ſcripſerunt; hac autem fabula inſinuare voluerunt hominem licèt fortem, & aduerſus infortunia animoſum, aliquando laſciuis illecebris ita ſuccumbere, vt inde manifeſtum ſibimet exitium compararet.

Extat quoq; ridicula de Prometheo, & hominibus fabula. Prometheus enim, Iouis mandato, homines, & bruta finxiſſe perhibetur. Iupiter autem bruta homini-

G bus multa plura conſpicatus, iuſſit Prometheo, vt brutis aliquibus deſtructis, homines formaret. Dum igitur Domini imperium exequeretur, accidit, vt multi homines, humana quidem figura, mente verò ferina inde prodirent. Hæc autem fabula ficta fuit ad indicandos homines, qui inhumana referti crudelitate per terrarum orbem vagantur. *Promethei fabula.*

His addere poſſumus ex Abſtemio, multas fabulas animaduerſione dignas, & primò narrat mulierem quamdam à marito multis affectam verberibus ſe mortuam ſimulaſſe, & cohibito ſpiritu, humi iacuiſſe, vt terrorem marito incuteret; quapropter maritus technarum muliebrium non ignarus, talia verba protuliſſe fertur, nempe beſtiam mortuam pelle nudandam eſſe; ideoq; pedem vxoris arripiẽs gladio cutim ſeparare nitebatur, cum mulier, ſimulato animi deliquio, ſtatim ſurre-

H xit. Fabula docet, quòd homini prudenti muliebres inſidiæ fruſtra tendũtur. Poſteaquam in ſermonem improbæ fœminarum naturæ incidimus, non erit ab re, ex eodẽ authore, fabulã exarare de Cacodæmone hominẽ adeò vexante, vt nullis artibus ad exitum adduci potuerit; tandẽ quidam ſe illi vxorem daturum eſt pollicitus, quo intellecto, Dæmon inquit, noli me iugalibus vinculis irretire, quia iam iam egredior. Fabula monet improba vxore nihil eſſe miſerius. *Verbus mulieres.*

Animum etiam muliebrem ex alia fabula intellexit Abſtemius, dum introducitur pater, qui blandis verbis dolorem filiæ, marito animam agente, lenire conabatur, illi promittens alium iuuenem in matrimonium venuſtiorem, qui prioris deſiderium facile ſedaret: at mulier doloris impatiens non ſolum verba patris inuita audiebat, ſed intempeſtiuam quoq; alterius mariti mentionem improbabat. Verùm ſtatim atq; maritus expirauit, lacrymis adhuc madida patrem interrogauit, num ibi verſaretur ille iuuenis, quem ſibi in maritum nuper dare promiſerat. Ex fabula percipien- *Mulierum ſimulationes.*

N 3 dum

Digitized by Google

dum eſt, quàm facilè ex animo vxoris amor, & memoria defuncti mariti excidat.

Tandem in confirmationem doloſæ fœminarum naturæ, aliam Abſtemij annectemus fabulam. Cum olim nouæ nuptæ, face accenſa præeunte, ad mariti ędes duci ſolerent, vir quidam prudens, qui hamum coniugalem nuper vorauerat interrogatus, quid ſibi vellet illa fax accenſa, quam ſponſa de parentum domo ædes mariti ingreſſura geſtat, illicò reſpondit, illa fax ſignificat me hodie ignem ab ædibus Soceri ablatum in domum meam inferre: ex fabula colligendum eſt: quandoq; mulieres quaſdam ignis ſcintillas ſecum deferre, quæ bona mariti ſæpè ſæpiùs comburunt. A

SOMNIA.

HOMINES maximè omnium per quietem aliquid videre feruntur: quapropter ex Philoſophorum mente, quibus ſomnum capientibus nunquam aliqua rerum ſpecies oborta eſt, ſi tempore procedente, accidat, vt ſomnient, paulò poſt vel mortem, vel grauem morbum incurrunt; vnde Cardanus, & cæteri Onirocritæ quid vnaquæq; pars

Qui nũquã ſomniarunt quid incurrant.

humani corporis in quiete viſa poſſit ſignificare, docet. Inchoando igitur à partibus B
ſuperioribus; caput in ſomnis conſpectum, Principem, honores, mentem, & domus Dominum denotare ſcripſerunt, capillis verò, tegulas, ornamenta ædium, decorem, & infortunia grauia, cerebro prudentiam, & diſciplinam indicari. Per oculos, filios, fratres, parentes, & gemmas intelligunt; propterea quod ſi quis ſibi per quietem tres habere oculos videatur, magnam filiorum ſpem concipere debet, ſi breui vxorem ducat, & viciſſim ſi quis ſomniauerit ſe vtroq; priuari oculo, filijs, aut fratribus, aut parentibus orbandum fore autumant; filij enim oculis aſſimilantur, propterea quòd quæ nobis grata ſunt, in oculis ferri dicuntur. Fratres quoq; ad oculos comparantur, quoniam oculi germana quadam copulatione, neruo optico, vinciuntur. Similiter parentes ad oculos ſpectare feruntur, cum ſint in cauſa, vt filij beneficio lucis fruantur.

Caput.
Capilli.
Oculi.

Verùm ex altera parte ſi alicui aliqua oppreſſo calamitate per ſomnium cæcitas C
accidere videatur, Interpretes ſomniorum hinc ſecuritatem præſagiunt, quoniam ærumnoſus mala minimè ſit inſpecturus. Sed ex Artemidoro, oculum per quietem eſſe in aure, cæcitatis indicium eſt, cum aurium beneficio percipiat, quæ oculorum etiam ope comprehendebat: & eò magis hoc nugamentum cõfirmat, quia ſomniantes in ſummitate digitorum oculos habere, cæcitatis periculum incurrant, cum cæci, oculorum vice, manibus vtantur.

Cilia, & ſupercilia.

Poſt oculos conſideranda ſe ſe offerunt cilia, & ſupercilia; per cilia pedagogos, & puerorum cuſtodes, & per ſupercilia, dignitates, ornamenta, & mulieres intelligunt. Idcirco ſupercilium denſum, & benè coloratum in quiete viſum, libertatis indicium eſſe dicitur; & ex aduerſo, ſi quis glabrum ſupercilium ſomniauerit, indè luctum prædicunt, & cauſam huius rei ridiculæ afferunt, quoniam priſca conſuetudi- D
ne receptum fuerit, in luctu ſupercilia vellicare.

Naſus.

Naſo poſtea tanquam maximè conſpicuo, decorem, ornamentum, & ſagacitatem deſignant; quare magnus naſus inter quietem viſus inſignem ſagacitatem portendere dicitur. Immò aliquis morbo oppreſſus, ſe abſq; naſo eſſe in ſomnis imaginatus, mortem proximam præſagiat, ratio tamen futilis adducitur, quia ſcilicet caput humanum, truncis naribus, cranium æmuletur.

Aures.

Amplius nugigeruli ſomniorum coniectores auribus famam, doctrinam, & ſeruitutem attribuunt; vnde ſomniantes auribus aſininis ſe eſſe refertos, ſeruitutẽ præſagiunt; niſi ſomnians fuerit Philoſophus, tunc enim tale ſomnium, ob tardiorem motum aurium, bonum prædicit, quia firmam Philoſophorum auſcultationem eſſe volunt. Rurſus ſomnianti plures habere aures longam ſeruitutem minantur, quia aures multa imperia demonſtrant. Si uero hoc ſomnium patrifamilias acciderit, ampli-

tudinem

tudinem familiæ ſignificat, ſi opificibus, lucrum præſagit: eũ ſomniantes ob aurium multitudinem, multas etiam voces locantium operas audire perhibeantur. Hæc, vt veritatem fateamur, varias potius humani ingenij argutias oſtendunt, quàm quòd firmam doctrinam ſapiant.

Si proſequamur per nugatoria, iſti gratiam faciei, iniuriam, & odium, ori pudorem dignitatem, & valetudinem, barbæ authoritatem, lucrum, & lætitiam, dentibus familiam, & affines, palato coquum, & vitæ ſuauitatem, faucibus vitam, & ſupplicium, mento fundamentum, & cauſam exiſtimationis, ſubmento vxorem filios, & *Cæteræ faciei partes.*
cætera, quæ cuſtodiuntur, foueæ iuguli mortem, quia ibi animalia iugulentur, nec
E non muliebria ornamenta, & tandem toti collo robur, ob ceruicem, voluptatem, & decorem domus aſcribunt.

Si deſcendamus ad thoracem; pectus, ſecundùm collectores ſomniorum, fortitudinem, conſilium, & arcana ſignificat, coſtæ, quia nos tuentur, ſatellites, & pro- *Pectus.*
curatores indicant, dorſum, quia onera ſubit, deſignat labores; immò nepotes, quia poſt nos ſunt. Humeri tandem familiares minoris authoritatis, brachia fratres, & cubiti operationes leuiores demonſtrant. Per manus, artes, & robur, per palmam *Brachia.*
manus, labores, & ſummam inopiam intelligunt, per læuam tamen lucri, & rei agendæ ſignum prædicunt, cum hæc manus ad tutelam potius ſit idonea. Cæterùm, ex horum mente, ſi quis in cauſis agendis vir fuerit egregius, & per quietem plures habere manus videret, proſpera expectare debet; cum id clientum, amicorum, & pe-
F cuniarum copiam portendat. Ex altera parte ſi ſomnians vir fuerit improbus, & *Manus.*
pluribus manibus in quiete refertus, malum eſt expectandum, cum vincula per plures manus expediantur. Manus verò in ſomnio ablatæ, vt voluit Artemidorus, artes oſtendunt, & ſi manus fuerint formoſæ, fælicem agendorum ſucceſſum præſagiunt, & potiſſimùm, illis, qui manibus aliquod opus integrant.

A manu pendent digiti, qui, apud Onirocritas, ſuos habent ſignificatus; per ipſos *Digiti.*
enim opera minuta, & fidem indicant. Seorſim tamen pollex robur, & litteras ſignificat, Index fidem, religionem, litteras, & ſcribendi facultatem, Medius impudentiam, & fœdas operationes, Annularis vxorem, filios, & dignitates, minimus pueros, & eorum cuſtodiam, vngues demùm tutelam, & firmitatem oſtendunt.

Vmbilicum Onirocritæ parentibus, & patriæ aſſimilant: nam quemadmodum fœtus per vmbilicum nutritur, pariter à patria, & à parentibus alimẽtum recipitur:
G quapropter quæ de vmbilico in ſomnis apparent, de patria, & parentibus vaticinantur. Venter quoq; opes deſignare dicitur; nam corpus ex illo veluti homo ex opibus *Venter, & vmbilicus.*
alimentum ſuſcipit. Alioquin, iuxta ſententiam Hippocratis, venter mari aſſimilatur; quandoquidem ſi quis in ſomnis mare turbatum videre ſibi videatur, illum ventris affectu laborare, vel laboraturum coniectabat: nam ſicuti fluuii in mare ſeſe exonerant, ſimiliter omnia excrementa ad ventrem confluunt.

De interaneis aliqua ſunt enaranda: cum per cor, parentes, filios, & vxorem, per pulmonem, verba, & ſermonem, per ventriculum, voluptatem, prædia, & annuos redditus, per veſicam fellis, indignationem, iram, & morbos, per lienem, riſum, per renes, filios, & robur, per inteſtina, opes reconditas, per veſicam, mundum muliebrem, & per vterum, filios, & filias intelligant. *Cor, ventriculus, fel, renes, inteſtina, & veſica.*
H Neq; pudenda poſtponuntur, quæ, apud ipſos, honorem voluptatem, opes, & robur denotant: immò ſeorſim anus curas, & impedimenta, cum per illam partem excrementa trudantur. Vulua turpem voluptatem, nates partes abiectiſſimæ impudentiam, turpitudinem, necnon ſeruos, & colonos indicant. *Pudenda.*

Amplius coxis, ancillas, & pueros cuſtodes notant, genibus, grauiores operationes, tibijs familiares, & amicos, quorum ope ſuſtentamur, iuris ornamentum, & *Coxæ.*
tutelam, talis, ſeruos abiectos, & illos, quorum adminiculo maximè nitimur, pedibus totius domus fundamentum, necnon ſeruos, quia pedes totius corporis põdus *Pedes.*
ſuſtinent, quemadmodum ſerui domi, ruriq; ſemper operantur, & malè operantes ſupplicio compedum puniuntur. Calcaneo tandem ſummum robur notatur, & id præcipuè, cui homo maximopere fidere poteſt, & deniq; cute, munimentum, & ornamentum, oſtenditur.

Hactenus de partibus, nunc de toto aliquid dicendum eſſe cenſemus. Scribunt

enim,

enim, ſi mulier liberos, & maritum habens, ſe in marem tranſmutari ſomniauerit, eam breui viduam euaſuram, atq; munio maris functuram, ſin liberis careat, mares parituram, ſin virgo fuerit, futurum, vt quamprimum hymeneum celebret. Ex aduerſo ſi vir, & præcipuè Princeps, vel Dynaſta ſe in mulierē degeneraſſe per quietem obſeruauerit, futurum arbitrantur, vt de ſede expulſus dignitatem amittat, quia

Somnio 2. c. 3. mulieres imperio virorum ſubijciuntur. Nazarius narrat quòd homo nudus, & muſcis vexatus, neq; illas abigens in ſomnis viſus, hominis ignauiam, & ſegnitiem denotat, & alius paralyſi affectus conamen circa aliquod negotium ſignificat. Alius veluti temulentus vas vino plenum tenens deſignat ſomnolentiam. Alius pedibus manibuſq; carens, & ſupra craſſum equum ſedens, otium oſtendit. Alius ſaxum ſu- A
pra caput ferens, velata facie, & vinctis catena ab ore egrediēte manibus, obliuionem indicat. Alius dextro pede aſinino, ſiniſtro capreoli, cum ala aquilina in humeris, tarditatem deſcribit. Alius habens celum fractum, & malleum abſq; manubrio, negligentiam deſignat. Alius ſuper ſimiam ſedens cum claua ſine manubrio, imperſeuerantiam denotat. Alius habens membra in plures partes diuiſa, diſsolutionem oſtendit, & alia huius generis plurima leguntur apud ipſum loco citato.

Lib. 1. c. 5. Valerius Maximus, & ipſe tradit duos Arcades vnà iter facientes Megaram perueniſſe, quorum alter ad hoſpitem, alter ad tabernam meritoriam diuertit; illi, qui in hoſpitis ædibus dormiebat, inter quietem, comes apparuit, vt ſibi cauponis inſidijs oppreſſo præſtò eſſet; quare expergefactus de lecto ſurgens tabernam petere conatur, ſed id vanum putans ſomnium, denuò cubatum, ſe contulit, at rurſus comes B
ſaucius in quiete oblatus obſecrabat eum, vt qui vitæ opem ferre neglexerat, ſaltem neci vltionem non negaret: ſiquidem cadauer à caupone trucidatum, & ſtercore tectum in plauſtro ad portam vehebatur, iterum à ſomno excitatus, protinus ſurgens, & celeri gradu ad portam properans, plauſtrum in ſomnis demonſtratum inuenit, & detecto comitis corpore trucidato, cauponem ad capitale iudicium deduxit.

Pariter de quodam Galeni ſomnio narratur, quòd ipſe, cum ægrotum quemdam chronico laborantem morbo, multis adhibitis præſidijs liberare non poſſet, tandem per quietem eſt monitus, apertionem venæ inter digitum annullarem, & minimum ſitæ, prædicto affectui ſummo fore præſidio, ſequenti die iam per ſomnum edoctus talem venam ſecari iuſſit; vnde facta ſanguinis effuſione, patiens paulò poſt C
Galeni ſomnium.
conualuit. Alioquin, vt plurimum quando humanum corpus optimè fuerit conſtitutum, non aliæ in animis dormientium cogitationes, quàm ſimulacra ex diurnis actionibus, & quotidianis munijs dimanantia verſantur: quemadmodum Claudianus his carminibus expreſſit.

Omnia, quę ſenſu voluuntur vota diurno,
Omnia nocturno reddit amica quies.

HIEROGLYPHICA.

AB omnibus humani corporis partibus Aegyptios Hieroglyphica deſumpſiſſe liquidò conſtat: quandoquidem à partibus ſupernis inchoando, delineatum caput humanum, hieroglyphicum principij appellabant; cum ex medica doctrina, omnes ſenſus, & nerui à capite oriantur; præterquamquòd vulgus, cuiuſcumq; rei principium, caput D

Capitis prærogatiua. nuncupare ſolet. Immò per capitis figuram, diuinitatem indicabant; cum cætera membra à capite regantur: hac de re Aegyptij caput adeò venerabantur, vt ab eſu capitum brutorum omninò abſtinerent: adeout Platonici caput humanum ad mundani orbis ſimilitudinem fabricatum, & membrum diuiniſſimum eſſe tradiderint. Immò per capitis faſcia redimiti effigiem, Principatum intelligebant; cum ſomniorum coniectores, caput redimiculo ornatum in quiete conſpectum, dominij ſignum eſſe præſagirent. Caput abraſum ſeruiturem indicabat, & caput comatum tā apud Græcos, quàm apud Latinos, tāquam mollitiei ſignū deliniabatur. Aliter Aegyptij,

icone

icone abraſi capitis, cuncta ſuperflua amouenda eſſe ſignificabant. Quando verò icon capitis humani partim capillis, & barba ornati, & partim glabri proponebatur, Aegyptijs, ex Valeriano, homo peregrinus intelligebatur: propterea quod Oſyris aduerſus Gigantes belligerans, in Italia, vbi erat peregrinus, barbam, & comam nutriuit, ſed in patriam reuerſus, non modò barbam, ſed capillos etiam depoſuit. At picturam capitis nudi mulieris nullis decorati ornamentis, quale caput nympharum eſſe ſolet, Diodorus muſæ hieroglyphicum eſſe contendit. Alioquin caput muliebre ſpeciei horridæ apud Corynthios, terroris erat imago; qua de re ferunt Domitianum in pectore caput Meduſæ delineatum geſtaſſe, vt omnibus timorem E incuteret.

Caput muliebre.

Hactenus de ſola capitis figura. Modò capitis effigies alijs copulata diuerſa parit hieroglyphica; ideo Aegyptij caput humanum cum aſinino pingebant, vt hominem imperitum oſtenderent, & præcipuè illum, qui totum vitæ tempus domi terit, nec peregrè proficiſcens aliorum hominum mores contemplatur. Inſuper, effigiatis duobus capitibus humanis, cuſtodiam exprimebant, & per figuram trium capitum, Lunam intelligebant, cum hæc in Cœlo, terra, & locis ſubterraneis dominetur; quamuis alij tempus præteritum præſens, & futurum indicarent, vel triplicem menſis diuiſionem intelligerent: cum menſis quilibet in Calendas, Nonas, & Idus, diſtribuatur, & quando quadriceps, vel quadrifrons Ianus olim pingebatur, quatuor anni tempora demonſtrabantur. Demùm per hominem ſepticipitem, multi- F ſcium denotabant; cum, ex mente nonnullorum Aſtrologorum, in quinto decimo Geminorum gradu, hieroglyphicum ſeptem capitibus decoratum collocetur, quandoquidem, vt ipſi referunt, ſub hoc gradu in lucem editus multiſcius ſit futurus.

Caput triplex.

Homo ſepticeps.

A capite ad oculos deſcendamus, qui varia hieroglyphica effigiant. In primis figura oculi Deum ſignificabat: namq; ſi in minori mundo oculi partium omnium venuſtiſſimi, & præſtantiſſimi tanquam actionum omnium moderatores habentur; pariter in magno mundo Deus Optimus Maximus cuncta moderatur; præterquamquòd oculus lucem participat, & aliquando tam efficacem, vt etiam inter horrificas noctis intempeſtæ tenebras cernere valeat; non immerito igitur figura oculi Deo aſſimilatur, quem perennem lucis perpetuæ fontem, & originem prædicamus. Scripſit quidem Valerianus, quòd oculus in ſummitate ſceptri Regij delineatus G rerum omnium moderatorem denotabat; cum ſceptrum dignitatem, & oculus lucem indicaret. Verumtamen Cælius Calcagninus Oſyrim tali figura denotari aſſeuerauit, addens per oculos Hori, in Aegyptijs Hieroglyphicis, Solem, & Lunam demonſtrari. Cartarius quoq; per oculum pictum in vertice ſceptri, Solē intellexit, cum is totum Cœlum, & ſubcæleſtia omnia in dies intueatur: hinc poſtea nonnulli Solem Iouis oculum indigitarunt.

Oculorum hieroglyphica.

In lib. de reb. Aegypti.

In lib. de Icon. Deor.

Præterea oculum patentem Sacerdotes Aegyptij figurabant, vt Iuſtitiæ ſeruatorem demonſtrarent: quapropter Plato non iniuria Iuſtitiam quandoq; ſpeculatricem appellauit; & Chryſippus oculos Iuſtitiæ acres, atq; immotos cōſtituit, ne huc, atq; illuc ab honeſto deflecti poſſent. Alij tamen per oculum apertum, vitam, & per eundem clauſum, mortem intellexerunt: quamuis alij ad exprimendum mo- H mentaneæ voluptatis authorem, oculum pinxerint: iuxta illud Poetæ.

Si neſcis tu, oculi ſunt in amore duces.

Pierius tamen per effigiem oculorum glabris palpebris, virum luxui deditum expreſſit, cum vſu rei venereæ, pili interdum cadere ſoleant. Amplius, ex Valeriano, pictura oculi fauorem, & beneficium denotat: nam quibus fauemus, eos benigne intuemur, præterquamquòd nobis grata pupillis oculorum comparantur. Immò fidelis homo, pictura oculi, oſtendebatur, iuxta illud vulgatum: certior aure arbiter eſt oculus. Quando autem duo oculi ſupra duo capita effigiabantur, Dei manes exprimebantur; cum, per oculos, diuinitas, & per capita, manes intelligerentur. Oculus tandem apud Aegyptios ſermonis erat hieroglyphicum, & quamuis figura linguæ ſimplicem oſtenderet ſermonem; nihilominus cultum, & eloquentiam demonſtraturi, vnà cum lingua oculum ſubſanguineum deliniabant.

Lib. 33. Hieroglyph.

Oculus cum lingua quid.

Ex ſupercilijs, authore Valeriano, hieroglyphicum ſublimia contemplantis habetur,

Loco cit.

betur; propterea quod ſupercilia in loco eminentiori ſint locata. Immò Pierius, ex
ijſdem, hieroglyphicum ſeueritatis eliciendum eſſe opinatur; cum ſenibus magno
ſupercilio refertis peculiaris inſit ſeueritas. Creſcunt enim, ad mentem Ariſtote-
lis, ingraueſcente ætate, ſupercilia, quoniam compagini quorumdam oſſium ſunt
Supercilia. ſuperpoſita, quæ in ætate graui laxantur; hinc copioſius ſupercilijs alimentum ſup-
peditatur. Naſus modò, ex ſententia Pierij, ſagacitatis hieroglyphicum cõſtitui-
Naſus. tur; idcirco Feſtus ſagacem non immeritò naſutum cognominauit, quia cuiuſcumq;
rei odorem ſtatim exploret. Idem Author per aurem adapertam, obedientiæ ſi-
Auris. gnum, & per obturatam, contumaciæ hieroglyphicum declarauit. Et Clemens
Alexandrinus per aures, & per oculos ex aliqua pretioſa materia fabrefactos, ad A
mentem Aegyptiorum ſummum Deum hieroglyphicè indicauit; cum Deus ſolus
omnia audiat, & intueatur.

Os, & dẽtes. Os, eiuſq; partes tanquam hieroglyphicum domus à Valeriano ponuntur: dentes
enim ſuperiores incolas domeſticos, & dentes inferiores alienigenas repræſentant;
cum mandibula ſuperior immobilis capiti adhæreat, & inferior tantùm moueatur.
Lingua. Deinde linguam à manu comprehenſam figurabant, vt eloquentiam inſinuarent;
nam per linguam, ſimplicem ſermonem interpretabantur; cũ aliàs Latini linguam
Dinguam à verbo, Dico, nuncuparent, & per figuram manus, pronunciationem
oſtendebant; nam ſermo adiutus aliquo artificio in eloquentiam degenerat. Item,
lingua in ara picta, ſomnum ſignificabant; cũ peruulgati moris fuerit linguas Mer-
curio adolere, dum ſomnum conciliare vellent; quandoquidem à Mercurio ſermo- B
nem, cuius inſtrumentum eſt lingua, dimanare perhibebant, quæ poſtea, ſomno ac-
cedente, quieta tacet.

Addit Pierius, per linguam abſciſſam, ſilentium ſignificari. Exploratum etiam
eſt, quòd Sacerdotes Aegyptij leuem guſtum indicare volentes, figuram linguæ in-
ter primores dentes nonnihil exertæ proponebant. Sed abſolutum guſtum oſten-
ſuri, primores gutturis partes radici linguæ adhærentes effigiabant; cum perfectio
guſtus, ad mentem Medicorum in his linguæ partibus celebretur.

Barba. Barbam hieroglyphicum virilitatis nonnulli promulgant, quoniam Diogenes ea-
Ceruix. tenus ſe geſtare barbam reſpondebat, quatenus ſe virum eſſe recordaretur.

Ceruicem tanquàm Superbiæ hieroglyphicum. Valerianus aſſignat; propterea-
Pſal. 130. quod apud Pſalmographum, pro edomita ſuperbia, conciſas Impiorum ceruices le-
gimus. Idem Pierius humeros hieroglyphicum fortitudinis prædicat: his enim C
onera grauia baiulantur. Succedit dorſum fugæ hieroglyphicum: ſiquidẽ fugien-
tes dorſum oſtendunt. Alioquin Priſci, per figuram ſpinæ dorſi, titillationis hiero-
glyphicum indicabant, cum per hanc partem, à cerebro genituram deſcendere opi-
narentur. Immò quia renes, & alia vaſa genituræ famulantia lumbis adhærent, Ae-
gyptij lumbos pingentes, Venerem intelligebant.

Cor loro ſu- Præterea aliquæ etiam partes intimæ à hieroglyphicis non excluduntur. Nam
ſpenſum. cor loro ſuſpenſum, & in pectus pendens pingebant, vt viri veritatis perquàm ſtu-
dioſi ſermonem inſinuarent: illa enim, quæ ore proferuntur, cum his, quæ corde
concipiuntur, nempe vero veriora conuenire debent. Quando verò Antiqui exhi-
bebant figuram cordis in craticula igni ſuperpoſita, furorem, & indignationem ex-
ponebant: cum Philoſophus accenſionem ſanguinis circa cor, iram eſſe promulga- D
Lib. 34. hie- uerit. Pierius tamen putat, per effigiem cordis, vitam explicari, cum vita pendeat
rogl. ab anima, & anima ſuam ſedem præcipuam in corde habeat: hinc nonnulli cor ven-
trem animæ cognominarunt.

Immò alij ad ſignificandam humanam mentem, picturam cordis probabant; cum
in ſacris Biblijs Deus cordium ſcrutator habeatur. Quid plura? ad ſignificandam
Aegyptum, corde, & ara ardenti effigiata vtebantur: nam ratione partis meridiei
obuerſæ, calidam, & humidam inſtar cordis Aegyptum celebrabant; prætèrquam-
quod veluti cor cuſpide ad ſiniſtram partem hominis vergit; ita regiones arcticæ
Aegypto ſunt ſiniſtræ, à quibus infinitæ aquarum ſcaturigines effluunt, quæ poſtea
vitam, & fertilitatem Aegypto communicant: deinde per aram ardentem, hoſtijs
ſupra ignem locatis, incolas exhilarandos eſſe inſinuabant. Sed quod magis miran-
dum eſt, Aegyptij Sacerdotes Nili inundationem deſignaturi, ſimulacro cordis cum

icone

icone linguæ vtebantur; nam per cordis effigiem Nilum humoris copiam è terræ viſceribus educentem intelligebant; veluti cor in humano corpore, abundantiam ſanguinis, & ſpirituum ad ſe trahit, per linguam verò, confluentem vndequaq; imbrium illuuiem, cum humore ad ipſam irruente perpetuò madeſcat. Addamus ex Nuperorum inuentione, effigie duorum cordium vinculis connexorum, concordiam poſſe notari. Lienem quoq; Priſci ad Fiſcum indicandum pingebant; cum cætera membra, ſplene intumeſcente, tabeſcant.

Cor cū figura linguæ.

Partes genitales & ipſæ à hieroglyphicis non abhorrent: ſiquidem Aegyptij, per pudendi virilis iconem, magnanimitatem ſignificabant, cum talis icon in multis E Veterum monumentis cælata, ad viros ſtrenuos bellicoſos, & magnanimos denotandos inueniatur. At ad demonſtrandam humanæ generationis cauſam, Oſyrim ſuum humana effigie genitalibus obſcænius excitatis depingebant; per Oſyrim intelligentes Solem, qui generationis cuiuſcumq; cauſa eſſe perhibetur. Aliter ſermonem efficacem indicaturi, Mercurium barbatum pudendis excitatis figurabant: nam quemadmodum Mercurius grandæuus facultatem generandi potitur, pariter ſermo efficax deliberare, & perſuadere debet. Ex aduerſo pro ſermone inefficaci ſignificando, idem Mercurius iunior pudendis attractis effigiabatur, nam veluti ætas puerilis nulla vi generandi pollet, ita ſermo ab ore impubis dimanans nullā efficaciam nullamq; perſuadendi vim participat.

Hieroglyphica ex pudendis.

Ijdem Aegyptij Sacerdotes, pro manifeſtanda continentia, genitale viri manu F cohibitum delineabant, ſiquidem eo geſtu, frænum libidinis deſcribere credebant. Tandem, per effigiem pudendi muliebris, hominem ſomniculoſum, & imbellem patefaciebant, cum mulieres timidæ, imbelles, & ad prælium prorſus ineptæ videantur.

Manuū hieroglyphica.

Supereſt modò, vt de reliquis partibus externis aliquid dicamus. Manus igitur humana apud Aegyptios Sacerdotes fuit operis hieroglyphicum; manus enim ædificat, cuncta alimenta colligit, condit, ori admouet, & præclaraquæq; facinora præſtat; ideo iure optimo organum organorum fuit nuncupata. Sed manibus in ſinum inſertis, ignauiam exprimebant, cum homo ad negocium, non ad otium manibus à natura fuerit inſtructus: quamobrem Anaxagoras hominem, propter manus, omnium animalium ſapientiſſimum appellauit. Amplius hominem bello inutilem manifeſtaturi, manum ſine pollice pingebant: quandoquidem hoc digito ſemoto, G homo ad operationes, & præſertim ad prælium inutilis redditur. Tandem Nuperorum nonnulli pro demonſtranda dialectica, manum digitis in pugnum compreſſis figurarunt; breuitate enim argumentorum dialectica vtitur. Alioquin pro boni, & mali hieroglyphico, dextram, & ſiniſtram manum oſtendunt.

Digiti quoq; manibus adhærentes ſuis non carent hieroglyphicis. Aegyptij enim icone digiti, menſuram denotabant: etenim hanc digitorum filiam eſſe autumabāt, cum metiendi ratio à digitis initium ſumat; quandoquidem latitudine quatuor digitorum palmus conſtituitur, pes ex quatuor palmis integratur, & ſic deinceps pedes paſſum, & paſſus milliaria conſtituunt. Item vario digitorum geſtu, quemcumq; numerum patefaciebant; qua de re lectorem ad Valerianum relegamus. Poſtmodum digitus index ori admotus apud multas Nationes ſilentij fuit hieroglyphicum; H attamen apud Romanos littera S. pro ſilentij nota in triclinijs, & foribus diætarum pingebatur, quo ſigno, conuiuis ſilentium indicabatur, cum inter bibendum, multa licentioſius, quàm oporteat proferantur. Verùm pictura digiti medij erat ſtomachi hieroglyphicum, quia hoc digito tanquam longiori in fauces immiſſo, vomituq; excitato, ſtomachus crapula grauatus exoneratur: inualuit enim conſuetudo apud Aegyptios, omnes corporis affectiones vomitu, & ieiunio ſanari. Alioquin digitus medius extenſus, cæteris digitis in pugnum contractis, dedecoris erat hieroglyphicum, cum hæc effigies ſimulacrum quoddam pudendi virilis præ ſe ferat. idcircò Diogenes hoſpitibus quibuſdam Demoſthenem cognoſcere quæritantibus, non digito indice, ſed medio exporrecto illum indicabat, vt ignominiæ nota illum afficeret.

Digiti.

Lib. 36. hierogl.

Medicina Aegyptiorū.

Digitum annularem Aegyptij Sacerdotes, pro hieroglyphico cordis, conſtituebant, quoniam à corde immediatè ad hanc partem, neruum, vel venam quamdam

pene-

Digitus annularis qualis. penetrare ſibi perſuadebant: idcirco illum annulo tanquam corona honeſtare conſueuerunt, immò circa aras Deorum verſantes, gratis odoribus illum ſuffiebant. Item eumdem digitum auri dextræ inſertum pro hieroglyphico veniæ à Dijs petitæ effigiabant.

Tandem ad pedum ſignificationem accedentes, conſiderare debemus, quòd Aegyptij ſolſtitium hyemale indicaturi, duos pedes compedibus implicitos fingebant, quia tunc temporis Sol lento gradu incedere videatur. Inſuper ad inſinuandum impoſſibile, duos pedes humanos ſuper aquã gradientes pingebant, vel ſecundùm alios, hominem truncato capite deambulantem: Immò quemadmodum pedes in ſuperficie aquæ locati rem inanem demonſtrant: pariter pedes ſuperficiem terræ A
tangentes fundamenti hieroglyphicum oſtendunt, vnde ponere pedem, iacere fundamentum dicitur.

Lib. 35 hierogl. Cæterùm ex Valeriano, pedes in aqua merſi ad manifeſtandam purificationem pingebantur, & hæc pictura apud Horum, Fullonis erat hieroglyphicum, cuius intereſt omnia veſtimenta à maculis diligenter mundare.

Hactenus de partibus humanis ad hieroglyphica attinentibus. Modò ponderabimus, illa, in quibus tota hominis effigies deliniabatur. Quamobrem pro Meditatione, homo rodens vngues, pro Conſtantia, homo ſtans oculis ad terram inclinatis, pro Humilitate, homo genuflexus, & pro Contemptu mortis, duo homines nudi præliantes monſtrabantur. *Integrum hominis ſimulacrum.* Simulacrum Mercurij aſtantis effigiei ſenis erat hieroglyphicum hominis docti, cum Sapiens ſine robore, & robur ſine ſapientia nihil B
valeat. Prometheus è luto hominem fingens erat ſimulacrum Præceptoris; nam Præceptor homini ſtolido, & rudi peritiam, & doctrinam impertitur. Alioquin multi pro hoc hieroglyphico, deliniabant hominem mingentem, à quo alij poſtea vrinam haurirent. Aliter Sapientis, & Inſipientis hieroglyphicum erat imago duorum hominum nudorum; quandoquidem hi ab ignotis conſiderati, quid diſcriminis inter illos cadat verbis indicabunt. Pro Honeſtate mulier venuſtæ formæ, & pro Labore, effigies Herculis repræſentabatur. Quãuis alij ad Laborẽ ſignificandum, mare pinxerint, quod Pontus, quaſi πόνος dicitur, quæ vox apud Græcos laborem ſignificat. *Laboris hieroglyphicũ.* At hieroglyphicum hominis vires ſuas metientis, erat figura baiuli ſarcinæ pondus inueſtigantis, antequam illam ſupra humeros attolleret.

Ex altera parte pro vitiorum, & ſcelerum oſtenſione, effigiem quoq; humanam adhibuerunt: quamobrem in demonſtrando inexpiabili ſcelere, humanum corpus C
inæqualibus integratum membris, & varijs deturpatum cicatricibus pingebatur. Effigies Proditoris erat homo altera manu lapidem, & altera panem oſtentãs. Imago iniuſti erat homo vrna terebrata aquam ferens; ſic innuebãt Iniuſtum tanquam infamem, & infælicem omnia incaſſum operari, cum omnibus odio eſſet. Pro Ingrato, homo bouem mactans figurabatur: iuxta illud vulgatum.

Nunc culiris Domini tenue, & miſerabile collum,
Præbet, ab ingrato tam faſtiditus aratro.

Hippocrita. Pro Hyppocrita, icon Hiſtrionis habebatur, qui in ſcena, quod non eſt, eſſe ſimulat. Pro Iracundo, homo igni ligna ſuppeditans referebatur. Nam homo frontem ſibi feriens, Indignationis erat hieroglyphicum. Ad exprimendum curioſum, vtebantur figura baiuli ſarcinam velatam geſtantis, namq; Aegyptius cuidam ſciſcitanti reſpondit: velatum eſt, neſcies. Hieroglyphicum improbi litigatoris fuit icon D
Marſiæ, qui cum Apolline contendere auſus eſt. Pro impudente, pingebatur Cupido fulmen perfringens; ſiquidem Alcibiades omnium impudentiſſimus hoc ſymbolum in clypeo geſtaſſe ferebatur. Ad oſtendendum Ignauum, & in bello fugiẽtem pingebant matrem filio vuluam oſtendentem, quaſi præ timore eò eſſet ingreſſurus, vnde emerſerat. *Ignaui hieroglyphicũ.* Pro Loquace, & Stulto, homo magnis refertus auribus figurabatur, cum ex doctrina phyſiognomonica, aurium magnitudo Loquacitatis, & ſtultitiæ indicium eſſe perhiberetur. Voluptatem ſignificaturi, Virginem vmbelico tenus venuſtam, & deinceps piſciformem effigiabant; cum finis voluptatum ſemper ſordeſcat. Hominis etiam effæminati hieroglyphicum fuit pictura hominis vnico tantùm digito caput ſcalpentis, id autem vnico tantùm digito præſtare videtur, ne comam ſtudioſè cõptã perturbet. Quare pro cynedo, adoleſcens comatus pingebatur.

His

His expoſitis de vitiorum hieroglyphicis, ad reliqua modò properandum eſt: namq; in exprimendo tempore, Saturnus filios vorans exhibebatur: cum tempus rerum edax eſſe feratur. Obſeruabatur etiam, apud Aegyptios, homo vorans horas, vt hominem horas computantem ſignificarent; quandoquidem, per ſingulas horas, alia, atq; alia alimenta humano generi ſuppeditantur. Verum Perpetuitatis hieroglyphicum erat pictura hominis dextra nouam Lunam attollentis. Pater familias exprimebatur figura hominis in antica, & poſtica parte oculati. Spurij pictura erat puſio lapillos in populum iaciens; cum aliquis ei dicere poſſet, caue ne patrem tuum lædas. Vxoris hieroglyphicum erat Venus teſtudinem calcans, nam mulierum, &

Spurij hieroglyphicū.

E ſilere, & domum cuſtodire intereſt. Icon hominis dextram dextræ iungentis hominem in bello ſuperatum monſtrabat. Militis mercenarij hieroglyphicum fuit pictura lanii pecudes iugulantis: etenim miles, ſpe lucri, homines iugulat; iuxta illud vulgatum carmen.

Nulla fides, pietaſq; viris, qui caſtra ſequuntur.

Sed inter alia admirandum fuit Iudicis hieroglyphicum, in quo Apollo altera manu Gratias ducebat, altera verò arcum, & ſagittas geſtabat. Mercurius autem cum gallo depictus mercatorem indicabat, nam Mercurius, Hermes, quaſi curans merces, fuit nuncupatus, addebatur figura galli, qui homines excitando vigiles reddit. Deinde effigies Narciſſi adoleſcentis, calamitatem, & mulier ſupra pilam ſedens, fortunæ inſtabilitatem denotabat.

F Quando pingebatur iuuenis ſupra caput vexillum geſtans, erat hieroglyphicum intellectus, qui ſemper aliquid molitur. Item homo dextra tenens pateram, & ſiniſtra ſpicam; & papauer ſignificabat bonum euentum. Siquidem facilem ſibi conciliant ſomnum, qui fructibus ſuorum prædiorum vtuntur. Immò Valerianus ſcribit figuram hominis poplitem ſupra genu ponentis deſignare impedimētum: cum hoc geſtu, referente Plinio, Antiquitas & partum detineri, & omnem actum impediri exiſtimauerit. Moderamen rerum omnium ſignificabatur figura mulieris habentis menſuram cubiti & frænum; cum olim, apud Romanos, Dea Nemeſis cum fræno, & hac menſura pingeretur, quaſi nihil abſq; fræno, & menſura agendum eſſet. Tandem homo inter duas mulieres effigiatus, quarum vna illum ad ſe rapiat, altera eminus eum ad ſe reuocet, Vtilitatem, & Honeſtatem deſignabat. Ad finem pro hieroglyphico Italię, adhibent iconem mulieris coronatæ ſupra orbem ſedentis

Boni euētus hieroglyphicum.

Italiæ hieroglyphicum.

G cum ſceptro in dextra, & cornucopiæ in læua, & hæc de hieroglyphicis dicta ſint.

PROBLEMATA.

MVLTÆ propoſitiones interrogationem annexam habentes de homine circumferuntur. Sed in præſentia potiores ad ætatem, partes, congreſſum, doctrinam, & morbos attinentes examinandæ ſe ſe offerunt.

H Circa partes primò inueſtigant, cur capilli, & barba ægrotantium, & ſenum magis, quàm ſanorum, & iuuenum augeantur. Aliqui doctè reſpondent ægrotantes, & ſenes excrementitijs ſuperfluitatibus magis, quam ſanos, & iuuenes redundare: vnde calor naturalis in illis infirmior, minùs illas conſumere, & diſſipare poteſt. Deinde quærunt cur natura homini paruum os, & cæteris animantibus peramplum fuerit impertita. Communis reſponſio eſt hominem pro eſu, reſpiratione, & ſermone os à natura ſibi comparaſſe, cum cætera animalia non ſolum pro eſu, & reſpiratione, ſed etiam pro vitæ tutela, ore vtantur.

Inquirunt etiam cur homo ſolus manus, & non cætera animantia ſint aſſecuta. Reſpondent bruta carentia intellectu, manu non indigere; propterea quod manus organum organorum nuncupatur, quoniam humani intellectus mandata exequitur. Oritur etiam quæſtio de latitudine humani pectoris, cum bruta acuto pectore ſint

Cur bruta manibus careant.

Lib.13. de vſu par. cap 11.

referta. Sed huius problematis reſponſio à Galeno elicitur, qui ſcriptis mandauit homines, ob actionem manuum, amplo pectore indiguiſſe, alioquin alia pectoris forma actionibus manuum impedimento fuiſſet; ideo reliqua animantia, quæ partes tam anticas, quàm poſticas tantummodò ad motum progreſſiuũ ſunt ſortita, pectus etiam acutum ad faciliorem motum ſunt adepta. Tandem mirantur quidam, cur homo in comparatione ad alias animantes permagnis pedibus refertus ſit, & non animaduertunt hoc inde factum eſſe, quoniam ſolus homo rectus incedens ad ſuſtentandam molem corpoream, duobus pedibus magnis indigebat.

Circa ætatem, quæritur, cur hominis, in mutatione ætatis, mala temperatura in bonam, & viciſſim bona in malam quandoq; tranſmutatur. Reſponſio eſt quia calor naturalis regens adoleſcentiam interdum eſt adeò imbecillus, vt ſuperflua diſſipare nequeat, & quandoq; eſt ita validus, vt non ſolum materias excrementitias, ſed etiam humidum radicale, ante ſtatutum tempus, diſſipet, & abſumat. Præterea quidam indagant, cur puſiones facilius, quàm adulti memoriæ mandent. Ratio pendet à mollitie corporis, cum facilius, & melius in ſubſtantia molli, quàm in ſicca aliquid imprimatur. Rurſus quæruot, quare pueri auribus tale quid apprehendant, vt affines, & conſanguineos oſculentur. Huic problemati præſtò eſt Clemens Alexandrinus dicens ſenſum dilectionis per auditum generari. Ideoq; poſthac non erit admirandus amor illius iuuenis, A

Memoria cur in pueris ſit acris.

Qui nunquam viſa flagrabat amore puellæ.

Scrutantur quoq; nonnulli cur pueri facilius, & ſæpius, quàm conſtituti in alijs ætatibus, ſoluantur in riſum. Reſpondent, quia Venus puſionum Dea tutelaris, lætitiam, & iocos amat; ideoq; priſcis temporibus conſuetũ fuit, vt pueri pubeſcentes ad fanum Veneris ducerentur, vbi nuces pueritiæ relinquebant. Nihilominus potior reſponſio eſſe poteſt pueros copia ſpirituum redundare, quibus facile Democritum agere poſſunt. Demum ſciſcitantur, cur pueri à Platone prohibiti fuerint audire tragica, necnon comica, nimium riſum concitantia. Hoc problema ſoluit Ficinus inquiens pueros eſſe remouendos ab illis, quæ ipſos molles reddere poſſunt: ſiquidem æqualiter molles euadunt, qui quotidie lacrymari compelluntur, atq; illi, qui in nimium riſum ſoluuntur. B

Problemata puſionum.

Lib.3. de repub. Platon.

De iuuenibus indagatur, cur aliquo timore repentino correpti canitiem intempeſtiuam incurrant. Reſpondent, in timore ſpiritus, & ſanguinem ad partes intimas confluere, vnde partes extimæ quamdam intemperiem frigidam concipientes, imperfectam concoctionem celebrant, propterea pili alborem contrahunt. Ad finem percontantur quare ſenes frigidiori cerebro præditi, & cibarijs ſatiati parũ dormiant cum vulgò dicatur, C

Nam ſatur irriguo gaudet ſurgeſcere ſomno.

Senum natura.

Credendum eſt hoc naſci ab imperfecta ſenum coctione, quam in ſtomacho celebrant: hinc vapores inconcocti ad cerebrum eleuantur: cum tamen ſomnus naturalis à vaporibus perfectè coctis producatur. Item de ſenibus quærendum eſt, cur emendationem non recipiant, & tamen iuuenes facilè corriguntur. Sciendum eſt ſenes, tractu temporis, ob corpus exiccatum, duritiem quamdam contraxiſſe, cuius oppoſitum in iuuenibus obſeruatur, cum talem duritiem nondum ſint aſſecuti.

De humano congreſſu quæri ſolet, cur homines vtriuſq; ſexus, omni tempore, ad permixtionem ſint parati, cum cæteris animalibus Natura determinatum coeundi tempus ſtatuerit. Reſponſio eſt, ex brutorum genitalibus viroſum quemdam odorem, ſtatuto tempore, per aerem diffundi, qui nares marium, conſequenterq; cerebrum feriens, imaginationem, & deſiderium permixtionis in illis accendit. Verùm cum venerei ſenſus non ſolum homini ad prolem propagandam, ſed etiam ad miſerias humanæ vitæ leniendas conceſſi ſint; ideo homines omni tempore ad congreſſum prompti ſunt; præterquamquòd decor quidam in venuſto mulieris aſpectu obſeruatur, qui in brutis minimè conſpicitur. D

Problemata attinentia ad Congreſſum.

Hinc aliud emergit problema, cur, inter animantes, ſolus homo maſculam venerem ſectetur. Quidam reſpondent fœmineum genus non omni ex parte ſatisfacere, cum vir, ob ſalacitatem, à rei venereæ proluuio nunquam ſit alienus. Sed quidam reſpondere ſatius eſſe putant, bruta, vt exaratum fuit ſuperius, ſolo odore ad Venerem

Digitized by Google

nerem excitari, cum homo aſpectu tantùm ad amorem accendatur: vnde adagio dici ſolet. Faciem à muliere vendi? ſed quia identidem aliqui adoleſcentes, & inſigni vultu, & formæ dotibus puellas antecellunt: ideo homines his quandoq; hallucinantur: quamuis alij ſcribant Venerem maſculam eſſe quoddam inſaniæ genus, quo homines, veluti etiam alijs affectionibus interdum corripiuntur.

Ab hoc in aliud problema deſcendemus, nimirum cur homines magis hyeme, & mulieres magis æſtate in venerem ſint procliues. Sciendum eſt mulieres in comparatione ad mares eſſe frigidiores: quare hyeme iuſtò frigefactæ non ita facilè in luxuriam ſoluuntur: cum Venus calore, & non frigore delectetur. Viri autem cum E ſint calidiores, bruma etiam ad congreſſum ſunt promptiores; alioquin æſtate à nimio calore diſſoluti imbecilliores redduntur. Demùm indagant, cur mulieres pallidæ rubicundis, & macilentæ obeſis ſint ſalaciores. *Problemata Mulierum.*

Hocq; inde oriri promulgant, quoniam illæ mulieres in mollitiem, & prodigum luxum ſunt magis propenſæ, quæ maiori, & acriori ſcatent calore, veluti pallidæ, macilentæ, & quæ colore ſubfuſco ſunt referte; quare ſalacitate quadam imbutæ humectationem expoſtulant: obeſæ verò, & rubicundæ, cum humore copioſiori, conſequenterq; ſemine diluto affluant, non ita libidine exardeſcunt.

Circa ſcientiam quærunt, cur homines docti, & virtutibus inſigniti, in comparatione ad alios ſint pauciores. Quidam volunt hoc inde naſci, quoniam multa in diſcendo ſe ſe offerunt impedimenta, & potiſſimum ægritudines, quæ ſæpè ſtudioſos F de medio tollunt; vel quia homines ad ſtudia idonei neceſſitate coacti in artes mechanicas incumbunt. Huius rei nos monet Protagoras, qui fuit inſignis Philoſophus, nihilominus adoleſcens, victus gratia, ligna à ſyluis ad vrbem ferebat venalia, hic, referente Gellio, cognitus à Democrito, in vrbem ductus, & ab eo eruditus, ſummus, & talis euaſit Philoſophus, quem poſtea Plato magni fecit. *Lib. 5. cap. 3* Quamuis alij velint hoc inde dimanare, quoniam noſtra ætas Mecænatibus careat: idcirco ſcribebat ille,

Sint Mecænates, non deerunt, crede, Marones.

Neq; explodenda eſt eorum reſponſio, qui volunt minorem eſſe numerum virtute præditorum, quia virtus eſt habitus electione, non autem vi comparatus, & virtus conſiſtit in medio, cuius medij extremitates à vitiis occupantur: cum autem extrema virtutis, ſint vitia, hæc erunt plura, cum virtus vnica tantùm prædicetur: hinc G fit quòd aliquis pluribus modis mala operari poterit, cum vnico tantùm modo bonas operationes moliri poſſit. *Problemata ſpectantia ad ſcientiã.* Siſcitantur quoq; cur homines ingenio & mente pollentes, operationibus minimè accommodentur. Ratio eſt, quoniam acri referti ingenio aſſiduè contemplantur, omneſq; animæ vires ad meditationem dirigunt, & viciſſim, qui operibus ſunt dediti, cunctas vires etiam intellectiuæ partis ad ſenſitiuas functiones trahunt. Demùm inquirunt, cur homines mulieribus, fælitiori, & fæcundiori ingenio nati ſint. Communis reſpõſio eſt humiditate mulieris acrimoniam ingenij frangi, quominus mulier poſſit illud exercere: niſi velimus cum quodam viro docto canere,

Cur minor vxorum eſt, Marium prudentia maior?
Eua fuit coſtę filia, non capitis.

H Reliquum eſt, vt problemata ad affectiones humanas ſpectantia examinemus. In primis inueſtigant, cur mulier grauida in comparatione ad fæminas brutorum, maiores alterationes patiatur. Reſpondent, quoniam in otio excrementitiæ ſuperfluitates augentur, ex quibus poſtea variæ ægritudines oriuntur: mulier autem grauida valde otiatur, cum fæminæ brutorum etiam prægnantes ſe ſe exerceant. *Problemata ægritudinũ.* Deinde percontantur, quare homines podagra laborantes ſint valdè proni in venerem. Nonnulli reſpondent id à conſuetudine naſci, cum podagram Veneris, & Bacchi filiam eſſe ſtatuant; vel quia hoc oppreſſi morbo ſupra dorſum cubare cogantur: quapropter, ob hunc decubitum, ad partes genitales copioſior materia fluit: niſi velimus, & forſan melius aſſerere Podagricos humore quodam acri, & tenuire dundare, qui homines in Venerem pronos reddere ſolet. Quærunt etiam cur podagrici nullo præſidio liberari poſſint. Poſſumus reſpondere cauſam materialem huius affectus eſſe materiæ calidæ, & frigidæ mixtionem, hinc complicatæ indicationes cu-

Cur podagra curationem nõ admittat.

ratiuæ emergunt, quibus ſatisfacere difficillimum eſſe Medici iure meritò arbitrantur: niſi velimus aſſeuerare partes podagra vexatas eſſe articulos natura frigidos, qui materiam fluxam, neq; prorſus expellere, neq; pœnitus cõſumere, & coquere poſſunt, ſicq; in dies facti imbecilliores ad cauſam morbificam trudendam ineptiores redduntur.

Additur aliud problema, cur homo ſolus, inter cætera animalia, Phthiſim incurrat. Reſponſio nonnullorum eſt, id pendere ex delicata hominis temperatura, vnde pulmo à cauſis etiam leuibus facilè lædatur. Quamuis alij cauſam phthiſis in varietatem ciborum referant, ex quibus materia acris, & ſalſa ad generationem prædicti affectus idonea reſultat: vel potius dicamus hunc affectum homini potiſſimùm contingere, ob rectitudinem corporis, nam materia à capite deſcendens facile in pectus dilabitur, quam ægritudinem cæteræ animantes, cum pronæ ſint, non incurrunt. A

Lithiaſis remedium.

Inſuper quæritur, cur homines lithiaſi laborantes, ſi nauigauerint, liberentur. Reſpondetur, quod nauigantes ſæpius per vomitum expurgantur, atq; ita cauſam materialem huius affectionis auferunt: aut dicendũ eſt aere marino, corporis temperaturam immutari, atq; ita cauſam efficientem deleri.

Item inquirunt, quare multi ſomniantes de lecto ſurgant, ambulent, ædium culmina petant, & multa peragant, à quibus vigilantes abhorrerent. Ratio eſt, quoniam hi ſanguine turgido, & ſubtili abundant, cuius feruidis ſpiritibus partes inſtrumentariæ ad actiones impelluntur: ideoq; cum talis ſanguis feratur in ſublime, hinc fit etiam, vt eius vi, per quietem ad tales actiones incitentur. ſunt enim huiuſmodi homines raro, & laxo corporis contextu, molis exiguæ, ſed magna ſpirituum agilitate, & animo feruido præditi. B

Sudoris cauſa.

Inueſtigant etiam cur homo ingenti oppreſſus calore, ſudorem potius à capite, & à facie, quàm ab alijs partibus emittat. Potior reſponſio eſt: meatus illarum partium eſſe latiores, quod inde cognoſcitur, quoniam copia pilorum redundant. Rurſus quæritur cur homo motu ſternutationis excitatus, plerumq; ſternutamentis pluribus vexetur. Dicendum eſt hoc à copia materiæ dimanare, quæ vnico ſternutamento diſſipari non poteſt.

Problema de reſurrectione.

Quærunt curioſi an homo gibbus, aliqua parte mutilus, valetudinarius, & monſtroſus, in reſurectione vniuerſali, his vitijs corporeis aſſociatus ſit reſuſcitaturus. Notandũ eſt homines, ſublato omni corporis vitio, nouiſſimo die eſſe reſurecturos; iuxta illud Prudentij. C

Qui reparat corpus, non reddet debile quicquam,
Nam ſi debilitas redit, tunc duratio non eſt.
Quod caſus rapuit, quod morbus, quod dolor hauſit,
Quod truncauit edax ſenium, populante veterno,
Omne reuertenti reparata in membra redibit,
Tanta enim eſt immenſi opificis potentia.

Præterquamquòd hæc eſt ſententia Diui Auguſtini, qui diuulgauit, die nouiſsimo, reſurrectura eſſe monſtra omnia membris in decoram, & cœlo dignam formam reſtitutis. Inſuper inquiritur, cur homines, vel propter laborem, vel propter iter feſſi ſedentes, ad maiorem percipiendam quietem, femur alterum altero onerant. Reſpondent aliqui, quoniam partes compreſſæ minorem laſſitudinem ſentiunt; ſed potior reſponſio eſſe videtur, ſi dixerimus laſſitudinem ex ſpirituum diſsipatione oriri, dum igitur partes comprimuntur, ſpirituum diſſolutio prohibetur, conſequenterq; maior quies percipitur. D

Problemata de oculis.

Quærendum eſt etiam, cur aliqui homines res proximas perperam, & remotas diſtinctè cernant, & viciſſim alij ſint, qui res vicinas optimè, & remotas nequaquam conſpiciant. Reſpondendum eſt hoc inde prodire, quoniam ſpiritus viſorius ab oculo prodiens aliquando craſſus eſt, & rem vicinam non perfectè intuetur, remotam verò cognoſcit, dum in via attenuatus ſubtilior redditur. Ex altera parte ſi ſpiritus fuerit ſubtilis, & paucus vicina optimè cernit, cum diſtantia non intueatur, ſiquidem in via diſſoluitur, & euaneſcit.

Qui diu abſq; cibo vixerint.

Tandem inueſtigandum eſt, cur aliqui homines abſq; cibo diu viuere poſſint: nam Abaſis Hyperboreus, ex Textore, per vniuerſum terrarum orbem, ſagittam circumtulit nihil omnino comedens: item Albertus Magnus ſcriptum reliquit fuiſſe mulierem in Colonia Agrippina, quæ ſine edu-

lijs

lijs ſpatium triginta dierum tranſegit. Huius cauſa refertur in melancholiam,quoniam Scotus ille celebris, qui diu ſine cibis viuebat, erat melancholicus: immò Albertus diuulgat ſe nouiſſe quemdam melancholicum, qui dies ferè quadraginta à cibo abſtinuit, cum aquæ potum alternis tantùm diebus ſumeret; ſed aduertendum eſt non omnem melancholicum humorem diuturnæ inediæ eſſe cauſam, ſed illum tantùm, qui in loco opportuno, nempe in ventriculo,hepate,& venis meſeraicis locatus lentorem, & craſſitiem participat.

Reliquum eſt vt varia, tam ad viros, quàm ad mulieres attinentia problemata E ponderemus. Primitùs nonnulli inueſtigant, quare homines naſcantur,cū tamen ad interitum properantes breui temporis ſpatio in hoc terrarum orbe morentur. Reſponſio eſt Lactantij Firmiani, qui voluit hoc ideo eſſe factū, vt homines Deum Optimum Maximum rerum omnium opificem,atq; moderatorem agnoſcerent, atq; venerarentur. Hinc aliud emergit problema, an homines ſylueſtres, & qui aſſiduè cum Feris verſantur, & rationis, & ſalutis, conſequenterq; damnationis æternæ ſint capaces. *Problemata hominum.*

Hanc quæſtionem diſſoluit Diuus Auguſtinus, dum inquit: quando in hominibus Ferinis, & etiam monſtrificis aliquod rationis, vel mentis veſtigium dignoſcitur, tunc proculdubio inter homines connumerandi ſunt, etiamſi ſylueſtris ſint naturæ, quia, tractu temporis, vt ipſe refert, & dociles, & Diuinis rebus habiles fieri poſſunt. Præterea quæritur cur homines humana cadauera, & ſepulcra perhorreſcant; F ratio affertur, quia nemo ſuimet deſtructionem amat, præterquamquod ſimile malum ſibimetipſis euenturum præſentiunt. Inueſtigatur etiam cur homines fœtore læduntur, ſed grato, & iucundo odore delectentur. Reſponſio eſt, quia ſpiritus humanum corpus regentes ſuauibus odoribus recreantur, & viciſſim tetro odore diſſipantur, & diminuuntur. *Li.16.de Ciuit.Dei c. 8.*

Item indagant cur homines magis caro, quàm aliud cibi genus nutriat. Reſpondere poſſumus, quoniam ſimile nutritur ſimili; ideoq; caro citius, quàm aliud edulij genus carnem generat. Quæritur cur homines audientes ſonum ſtridulum, nempe ferri lima politi, quodam horrore afficiantur. Sciendum eſt, quòd acutus ſonus cum celeritate motus aeri imprimitur, conſequenterq; aures ingrediens, intima percurrit veluti pungens, quapropter horrorem parit. Inueſtigatur etiam, cur homines aſcendendo maximè laborent, cum alioquin facilè deſcendant, & per æquam planitiem, abſq; vllo incommodo, gradiantur. An quia homo conſtat ex quatuor elemen- G tis, quorum duo leuia, & duo grauia ſunt, quæ ſimul mixta mediam quandā naturam contrahunt; idcirco homo gradiens neq; leuis, neq; grauis eſt, ſed in aſcenſu corpora grauia ſuo pondere premunt, quare tunc homo maximopere laborat. Quærendum eſt etiam, cur homines æſtiuo tempore radios ſolares vitent, & cętera animalia nequaquam. *Sonus ſtridulus qualis*

Poſſumus reſpondere, quòd homo eſt præſtantior in ſenſu tactus, conſequenterq; contrarias qualitates magis ſentit, an quia bruta multa ſint naturæ ſiccæ, quapropter ad illam conſeruandam calore Solis delectantur.

Sciſcitantur aliqui, cur hominum alij vnum genus cibi, & potus, alij verò aliud appetant. Hoc accidere poteſt, quia in ventriculo aliquis contineatur humor, qui ve- H luti mordicans cogat homines contrariū deſiderare, aut quia id à diuerſa hominum temperatura oriatur, quæ rerum odia, & deſideria excitat. Item inquirunt cur homines militiam ſectantes diuturniorem, & ſalubriorem vitam ducant. Reſpondent hoc inde prodire, quia Venus in bello locum non habeat, quæ ſpiritus diſſipando breuiorem vitam reddat; aut potius dicamus exercitio omnia abſumi excrementa, quæ varias ægritudines parere ſolent. Percontantur, cur aliqui homines ad magna perpetranda facinora ſiant apti, & tormenta facilè patiantur. Reſponſio eſt, quod atra bilis aliquando ſupremam cerebri arcem occupat, & mentem de ſtatu eijcit; vnde hic humor ad flagitia homines impellit, illoſq; ad audaciam cogit, & ad cruciatus tollerandos mirum in modum iuuat. *Quæſtio de cibo, & potu*

Sequūtur modò problemata magis curioſa, nimirum, cur noſtra ætate Gigantes non oriantur; cum olim vixiſſe ex ſuperius enarratis liquidò conſtet. Plinius hoc exuſtioni attribuit; inquit enim de proceritate hominis loquens, minores prope- *Li.7.cap.16*

modum in dies fieri obſeruamus homines, & raros parentibus procceriores, conſumeote ſeminum vbertatem exuſtione. Hinc multi Authores Plinium ſecuti, id totum ſenectuti Mundi aſſignant, ex qua poſtmodum exuſtio dimanat, indeq; ſiccitas, cooſequenterq; ſeminum vbertas, & virtus caloris innati abſumitur, quamobrem

Quæſtio de Gigantibus, & Nanis.

decrementi potius cauſa, quàm auctionis ſubſultat. Pariter de Nanis quærunt, cur maiorem penem habeant. An quia, vt ſcripſit Ariſtoteles, quemadmodum homo non habens caudam, illa materia in nates conuerſa fit, ſimiliter materia, quæ auctioni ſtaturæ Nani non eſt famulata, in penem tranſmutata ſit. Hinc etiam colligimus reſpouſionem alterius problematis, nimirum, cur homines aliqua parte mutilati ſint ſalaciores: cum alimentum, quod membrum deficiens alere deberet, in venis maneat, ſemenq; augeat, ex cuius copia ſalacitas generatur. Iterum inueſtigant, cur A
homo ad focum accedens, vt calefiat, primò volas manus igni admoueat. Reſpondendum eſt, vt partes intimæ facilius, & citius calorem concipiant, illas partes igni admouendas eſſe, per quas calor facile penetrare poſſit, ſed volæ manuum multis ſcatent arterijs, parteſq; ſunt valdè ſenſitiuæ, per quas calor ad intima ſtatim penetrat; ideo huiuſmodi partes primùm igni admouentur.

Problemata alia.

Sequitur problema alterius generis, nimirum, quare homo ſuſpenſus facie ad Solem cooueriatur, multi aſtruunt id contingere, quoniam facies, propter obliquitatem, quocumq; aſpicere videtur, ſed communis opinio eſt, id à calore Solis dimanare, qui humidum ad ſe trahens, melius per faciem, quam per aliam partem id præſtat. Item de homine occiſo quæritur, cur accedens interfector, ſanguis à vulneri- B
bus denuò fluat, quod in pleriſq; cadaueribus obſeruatum fuiſſe multi memorant. Aliqui Authores ſcribunt hoc ex Percuſſoris, & Percuſſi ſpiritibus prodire, quod abſurdum eſſe exiſtimamus; poſteaquàm ex ſãguine refrigerato nulli ſpiritus egredi poſſunt.

Pomponatij opinio.

Pomponatius opinatur hunc ſanguinis fluxum inde prouenire, quia occiſi anima interfectori indignetur; ſed anima a corpore ſegregata nullam poteſt iram concipere, cum corpore careat, in quo iracundiæ officiua reſidet: idcirco Maggius in Miſcellaneis, huius effectus cauſam non inueniens ad miracula confugiendum eſſe arbitratur. Nos igitur, vt noſtra fert opinio, dicendum eſſe putamus id omnibus non cõtingere, cũ Percuſſore etiam præſente ſanguis à vulnere non emanauerit, & ſi aliquando contigerit, id per accidens factum eſſe exiſtimamus, quatenus venæ patientis ichore, & ſanguine aquoſo redundauerint. C

Problemata ad mulieres attinentia.

De mulieribus tandem multa proponuntur, primò, cur mulieris cadauer pronum, & cadauer viri ſupinum aquis ſupernatet. Reſpondent mammas, & vterum in muliere eſſe partes apertas, quæ aqua facilè implentur, conſequenterq; pars anterior poſteriore grauior fiet; viciſſim in viro partes anteriores ſunt clauſæ, hinc aere ingenito tumidæ leuiores redduntur. Item indagatur, cur mulieres vertice melius, & facilius pondus aliquod, & viri humeris ferant. Primò reſpondetur hoc in omnibus veritatem non aſsequi: nouimus enim multos viros, qui æque benè, ac mulieres vertice ſarcinas geſtant, nihilominus noonulli hanc eſse cauſam autumant, quia calua viri multis compacta ſuturis ponderibus impoſitis facile laxatur, hinc dolores emergunt, & ſecus accidere mulieribus aſserunt, quæ caluam ſolidiorē habent. Iterum inquirunt, cur mulieres in comparatione ad viros, ingentes irarum motus conci- D.
piant. Ratio eſt, quoniam mulieres, & potiſſimum iuniores copia humorum excrementis inquinatorum affluunt; vnde quando ob iram efferueſcunt, fumus per totum corpus diſseminatur, qui poſtea iram grauiorem nutrit. Denuò ſciſcitantur, cur

Mulierũ loquacitas vnde.

mulieres viris ſint magis loquaces. Huius cauſam attribuũt nimiæ humiditati muliebris cerebri, in quo veluti facile varia rerum ſimulacra imprimuntur, ita etiam facile è memoria labuntur: quæ de re ſtatim atq; aliquid in tali cerebro apprehenditur, ne tollatur ab obliuione, ad phantaſiam, & deinceps ad linguam mittitur: quapropter mulieribus arcana minimè committenda ſunt.

PHRE-

PHRENOSCHEMATA.

E VIRI non vulgariter eruditi, in deliniandis Phrenoſchematibus, non ſolum partibus humanis, ſed etiam integra hominis effigie, tam maris, quàm fœminæ vſi ſunt; quorum omnium exempla quædam afferremus. Circa partes, Perciuallus meminit cuiuſdam, qui pinxit manum humanam pollice erecto, cum Dicto Italico. VEDREM GIACCIAR IL FOCO ARDER LA NEVE. quod proculdubio conuenit cum illo carmine Ouidij huius tenoris.

Vadadabit flammas, & dabit ignis aquas.

Animaduertendum eſt igitur digitum pollicem ita vocari, quia magna vi polleat: ideoq; ad mentem Plinij, hic digitus altera manus ſolet appellari; immò ex eodem Plinio, premere pollicem, eſt alicui fauere. Hinc colligendum eſt authorem phrenoſchematis fortè inſinuare, quòd volenti nihil ſit difficile. Rurſus idem author deſignauit duas manus in tenebris ſe iungentes, cum Dicto. ET IN TENEBRIS. *Fidei ſymbolum.* Cum liquidò conſtet manum eſſe ſymbolum fidei, author innuere volebat, vbicũq; & ſemper fidem ſeruandam eſſe.

F De figuris humanis manibus non deſunt exempla. Siquidem Lucas Contilis ſcriptor Italicus repræſentat Mercurium in figura trigona, ad cuius pedes littera ℞ notatur, cum Dicto. GRATVM FATI DONVM. Refert, hæc effigies, vt coniectamus, Mercurium Trimegiſtum, Regem, & Sapientem Sacerdotem Aegypti in figura trigona collocatum, quia benigni influxus duodecim domorum cæleſtium in trigono, vel ſextili beneficorum planetarum Iouis, Veneris, & Mercurij, cum fœlici Solis participatione conſtituuntur. Quamobrem conijcere poſſumus hãc fuiſſe Authoris natiuitatem, namq; illa littera ℞ Mercurium retrogradũ ſignificat. Idem Author exhibet figuram Mercurij, qui dextra caduceum tenet, & ſiniſtra vaſe aqua pleno radices lauri irrigat cum Dicto græco ὑματὼ ὄμβρῳ γαῖα. *Mercurius laurum irrigans.* Author enim Phrenoſchematis gratam Mercurij pluuiam propriç imprecabatur terræ, cum is ſcientijs G præſſit, & Author non ſolum ſcientias, ſed etiam lauream conſequi deſiderabat. Ex Ruſſelio habemus figuram hominis ſtantis, cum Dicto. EXCELSAE FIRMITVDINI. quo Author denotat animum ſuum, ab ineunte ætate, ad virtutum ſplendorem direxiſſe, à quo nunquam recedere velle inſinuat.

Iterum, ex Ruſſelio, habetur pictura iuuenis capite orbem ſuſtinentis cũ Dicto. MAIVS OPVS. quo ſignificatur, quòd cum opus alicui famulandi, vel aliquem commendandi ſuſcipitur, videtur maius opere Atlantis, qui humeris totũ terrarum Orbem ſuſtinere ferebatur. Denuò, ex Ruſſelio habetur figura Promethei, cum face ad ſydera aſcendentis, & Dicto. ALTIORA. notiſſimum eſt cunctis Prometheum, homine iam formato, ope Mineruæ, ignem à ſphera Solis eſſe furatum, vt *Promethei figura cum face.* tali dono humanum genus efficeret: quare Author Phrenoſchematis vocandus eſt H prudentiſſimus, qui non ſolum Prometheum imitari, ſed etiam ſuperare velle profitetur. Inſuper apud Ruſſelium conſpicitur icon Peregrini, cum Dicto. ET CAETERA. Vnde eliciendum eſt hominem ſoli virtuti natum, & per eius vias inuias itinerantem, nunquam vitæ propriæ conſulere poſſe. Dictum videtur hoc inſinuare; namq; intellecta deſiderij mente, quiſq; cætera inde colligere poteſt. Ex Iouio deliniatur homo ſylueſtris, cum Dicto. MITEM ANIMVM AGRESTI SVB TEGMINE SERVO. quandoquidem Author phrenoſchematis cum ſeneti, & rigidi eſſet aſpectus, nihilominus miti mente, & placidis moribus erat imbutus.

Non deſunt etiam phrenoſchemata icone mulieris exornata. Nam Lucas Contilis exhibet figuram Mineruæ, cum Dicto. HAVD SIMPLEX VIRTVTIS OPVS. Quo docemur, nullam actionem abſq; ſapientia perfectam eſſe poſſe. Idem Author figurat Palladem nudam ducentem circulum æquinoctialem, hac enim ratione, cum Ariſtotele, vigor vniuerſi à ſapientia dimanare perhibetur. Titulus

eſt,

Icones mulierum in phrenoſchematibus.

eſt. SEMPER NON SEMPER. cum Sapientia ſemper influat, & ignorantia non ſemper impediat. Item ingenioſum fuit phrenoſchema Patauinæ Ciuitati attributum, in quo Minerua armata habens clypeum non gorgoneo capite, ſed leonino inſignitum conſpicitur, cum Dicto græco. *μηκέτι γοργοίην κεφαλήν*. quaſi non amplius gorgoneo capite ſcutum Palladis exornetur; ſiquidem icone Leonis Inſigni gentilitio Venetorum, maxima reuerentia erga Rẽpublicam Venetam demonſtratur, qua omnes, qui ſunt in aliena poteſtate, ſuos Principes naturales proſequi deberẽt. Perciuallus meminit cuiuſdam, qui figurauit mulierem formoſiſſimã, & gratioſiſſimam, nempe Pandoram, cum Dicto. CVI MINERVA CEDIT. Finxerunt olim Poetæ Pandoram, iuſſu Iouis à Vulcano fuiſſe fabricatam, quã poſtea ſinguli Dij proprio A exornarunt munere, nam Minerua ſapientiam, Venus venuſtatem, Apollo muſicam, & Mercurius eloquentiam illi communicarunt, vnde nomen ſortita eſt.

Pandora ſimulacrum.

Contilis effigiauit mulierem, nempe Veritatem cum ſceptro in dextra, & ſpeculo in ſiniſtra, vndiq; radijs coruſcantẽ, cum Dicto. HAC PRAEVIA. Sic enim recta mens manifeſtatur, quandoquidem, veritate duce, viæ inuiæ, & inacceſſæ vitantur. Idem Author exhibet ſimulacrum fidei, nempe mulieris ſedentis ſupra quadratum lapidem, & dextra lilia tenentis, cum Dicto. VTRIQ; ſic enim inſinuat Author ſe tanquam virum nobilem, & tanquam chriſticolam fidelem futurum. Ruſſelius quoq; pinxit Iuſtitiam, cum Dicto. CVIQ; SVVM. Hoc Inſigne attribuitur prudentiſſimo Principi, qui concordiam populi ex adminiſtratione Iuſtitiæ prodire ſignificabat. Iterum Ruſſelius picturam mulieris Patientiam exprimentis exhibuit, cũ Dicto græ- B co. *οὕτως ἅπαντα*. quod latinè ſonat. SIC OMNIA. nam quidam Princeps author phrenoſchematis inſinuare volebat, tollerantia, & conſtantia, cuncta regenda eſſe. Perciuallus memorat quoddam Phrenoſchema, in quo conſpicitur ſimulacrum mulieris noctem repræſentantis, cum Dicto. MATRESSA DE MOIN DESIR. Vnde animaduertendum eſt noctem ſumi pro vmbra terræ oppoſitam diei, quaſi vires Solis demat, & apud Poetas, nox tanquam filia terræ, & Mater Parcarum, & Eumenidum prædicatur, in qua ſilentium dominatur, & quandoq; ſilentium pro arcano, & taciturnitate vſurpatur, quam Amantes appetere ſolent; idcirco canebat Ouidius.

Patientia ſimulacrum.

Præcipuè Cytherea iubet ſua ſacra taceri,
Admoneo, veniat ne quis ad illa loquax.

Inſuper Ruſſelius exhibuit figuram mulieris fortunam referentis, cum Dicto. C AVDACES IVVO. dummodo hoc intelligatur de audacia in rebus optima ratione gubernandis. Meminit etiam Perciuallus cuiuſdam ingenioſi viri, qui iconem mulieris amatæ effigiauit, cum Dicto. SENSVS SENSVM PARIT. Pro cuius intellectu, notandum eſt, quòd illa vox (ſenſus) in maſculino genere prolata, propriè ſenſus exteriores ſignificat, ſed prolata in genere neutro, ſententiam, animum, & ſenſum interiorem indicat. Tandem Camillus de Camillis ſcriptor italicus delineauit iconem nymphæ, cuius dextra cornucopiæ ſtringit, & ſiniſtra aquam vrna effundit, cum Dicto. ABVNDANTIVS. Huius expoſitionem cunctis notam eſſe exiſtimamus.

Icon Fortunæ.

Aliquando Authores in phrenoſchematibus duas icones humanas figurarunt. Ruſſelius effigiauit hominem genuflexum tangẽtem librum ſupra genua cuiuſdam D Regis locatum cum Dicto. SANGVINE POTIOR, hoc ſimulacro fides repræſentatur: deindè quamuis vinculum conſanguineitatis ſit arctiſſimum, nihilominus, hoc Dicto, fidem magis pendendam eſſe ſignificauit. Item pinxit iconem mortis hominem genuflexum gladio ferientis, cum Dicto. IMPROBVS NVLLO FLECTITVR OBSEQVIO. Sic enim oſtendit homines omni crudelitatis genere inquinatos nullis vnquam obſequijs flecti poſſe. Perciuallus quoq; pinxit binos homines, nempe duo mancipia currum trahentia, cum Dicto italico. VIEN GIOVE INCATENATO AVANTI IL CARRO Pro cuius intellectu, legendus eſt Seneca, qui mutuo amore catenam quandam repræſentari prodidit.

Fidei ſimulacrum.

Apud Lucam Contilem licet intueri iconem mulieris, quæ, pedibus, apprehẽſum infantem in fluuio mergit, cum Dicto. HVMANA PRVDENTIA MINVS. Hæc pictura refert, Tetidem, quæ filium ſuum Achillem in palude ſtygia merſit, vt il-

lum

lum gladijs impenetrabilem redderet, nec tamen præſenſit talorum vulnere tandem eſſe periturum: quapropter author ſic argumentari videtur: ſi Tetis Dea non fuit ita cauta in adminiſtrando præſidio, vt filium Achillem ab impendentibus vulneribus tutaretur, multò minus homines id præſtare poterunt. Tandem Iouius, ſine Dicto, exhibet figuram mulieris eleganti, & regio ornatæ veſtitu, cum icone pueri aulici, ſcopulis, veſtimenta regia emundantis, & hoc eſse phrenoſchema cuiuſdam Principis aſseuerabat, qui Italiam eius nutu regi credebat, nec tamen animaduertebat veſtium quiſquilias ad ſe trahi. *Tetis, & Achilles.*

E

APOPHTEGMATA.

VIRORVM probitate, & eruditione conſpicuorum varij animi ſenſus, ad virtutes, vitia, & miſeriam humanæ vitæ attinentes hoc in loco exarandi ſunt. Quoad virtutes; habemus apud Ioannem hæc verba. *Pilatus dicebat ad Ieſum, mihi non loqueris? neſcis me poteſtatem habere te crucifigendi, & abſoluendi? tunc reſpondit Ieſus, non haberes poteſtatem aduerſus me vllam, niſi hoc tibi datum eſſet supernè.* Hinc poteſtatem F humanam niſi supernè conceſsam nihili pendendam eſse elicimus. Diuus Auguſtinus, ex Poſſidonio, interrogatus, quarè cum ſorore ſua nolet habitare. Reſpondit, mulieres, quæ cum ſorore mea viuunt, non ſunt meæ ſorores. Item Bion Abbas ad ſororem ab Antonio miſsus, illius domicilium clauſis oculis ingreſsus eſt, deinde confeſtim receſſit; illa verò inclamante, & inuitante, dixit, fuit æquum, & quod optaueras, vidiſti me. Vxore Tribuni deſiderio videndi Ioannis Anachoretæ flagrante, Tribunus virum iuſtum inuitabat, vt retulit Marulus. *Cap. 10.* *In vita D. Aug. c. 26.* *Lib. 4.*

At ille reſpondebat, nequaquam id fecero, ſed per quietem me illi appariturum ſpondeo; namq; aſpectus mulieris magnum animæ periculum inferre poteſt: vnde, ex Surio habemus, quòd Sabæ Monacho cum altero iter facienti obuia facta eſt venuſta iuuencula, quæ cum præterijſset, Sabas ſui comitis ingenium explorans dixit; qualis tibi viſa eſt, illa mihi certè luſca, comes negauit, quoniam accuratius G illam erat intuitus. Tunc Sabas dixit; nunquam legiſti, nec capiaris nutibus illius. *In vita Saba.*

Salomon quoq; aliquando pronunciauit mulierem probam, & modeſtam viri coronam nuncupari. Scipio Africanus, ex Plutarcho, dicere ſolebat equos ferociores tradendos eſse domitoribus, vt deinceps facilius pertractari poſsent: ita homines rerum proſperitate effrænati in gyrum rationis ducendos eſse, vt, viſa rerum humanarum imbecillitate, & fortunæ vanitate, moderatiores reddantur. Muſonius, ex Stobeo, deſcribens hominem, dicere ſolebat: Homo ſolus omnium in terra degentium eſt Imago Dei, & ſimiles ei virtutes habet: ſiquidem in Deo nil præſtantius excogitari poteſt, quàm Prudentia, Iuſtitia, Fortitudo, & Temperantia. Eraſmus inſinuabat hominibus ſeneſcentibus ita viuendum eſse, vt adoleſcentibus H rectam viuendi normam exhiberent, cum optima via ad ſenectutem ſit eruditio. Olim enim ſeneſcentes magnis cumulabant honoribus, proptetea in Senatum nonniſi ſenes ingrediebantur, quod innuebat Ouidius hunc in modum, *In Prouerb. 12.*

Nec niſi poſt annos patuit tunc curia feros, *Lib. 5. Faſt.*
Nomen & ætatis mite Senatus habet.

Hinc quidam profectus in Lacedemonem, cum vidiſset honorem, quo ſenes proſequebantur, hæc verba protuliſse dicitur; in ſola Sparta ſeneſcere expedit. Philonia vxor in cœtu plurium fœminarum interrogata, cur ſola, inter tot mulieres, aureo ornato non vteretur. Scitè reſpondit; ſatis vxori magnus ornatus viri ſui. Demùm cum Cyprij aduerſus Aſtyagem Medorum regem infæliciter pugnaſsent, mulieres Cypriæ fugientibus in vrbem obuiam iuerunt, & nudatis ventribus dixerũt; quò fugitis ignaui? an neſcitis vos huc iterum intrare non poſse, vnde ſemel, naturæ lege, egreſſi eſtis? hinc colligendum eſt viros aliquando à fœminis animari. *Viri à fæminis animantur.*

Non

Non deſunt apophtegmata vitia hominum taxantia; quamobrem Ariſtonymus vitam hominis theatro aſſimilabat, vbi peſſimi homines ferè ſemper primatum obtinent. Et Archytas ſolebat dicere, quemadmodum ſumma etiam diligentia adhibita, piſcis abſq; ſpinis inueniri nequit, ſimiliter neq; hominem inueniri poſſe aſſeuerabat, qui aliquid doloſum non haberet admixtum. Vnde Eraſmus iure optimo pronunciabat homines ad voluptatem proniores eſſe, quàm ad virtutem. Et ex eodem, homo expers Philoſophiæ ad omnem vitæ functionem eſt inutilis: quare hominem vaſi comparabat, quod ſi ſit integrum necne, cognoſcitur, dum liquor infunditur: ſic homo, quando imperium illi committitur. Item Diogenes, ex Laertio, homines, qui in coquos, ſcorta, & adulatores proprias effundebant facultates, aſſi- A milabat arboribus per præcipitia naſcentibus, quarum fructus nō homines ſed Vultures, & Corui comedunt: ſignificabat enim eos nequaquàm eſſe homines, qui voluptatibus, & gulæ famulantur. Idem Diogenes quandoq; intuens adoleſcentem cultu, geſtuq; parùm virilem, hæc protulit verba: non te pudet reijcere quod tibi natura conceſſit? ſiquidem illa te virum fecit, tu autem temetipſum in fœminam fingis.

Arbores per præcipitia naſcentes quibus aſſimilentur.

Pariter idem Diogenes lucernam accenſam, etiam meridie geſtans, hominem quæritare dicebatur, quoniam publicos ciuitatis mores homine vix dignos eſſe exiſtimabat: quocirca idem rediens ex olympijs interrogatus, vidiſſet ne ibi multam turbam, reſpondit turbam plurimam, ſed homines perpaucos. Immò quandoq; idem Diogenes ſtans in foro hominum frequentia circumdatus clamabat: adeſte ho- B mines: ideo circumſtantes indignati dicebant; en adſumus; tunc Diogenes baculo illos abigens magis vociferabatur dicens; iubeo adeſſe homines non ſterquilinia, inſinuans nomen hominis minimè competere illis, qui iuxta rationem nequaquam viuunt.

Diogenes hominē quæritans.

Stilpone quoq, ex Laertio, in hominum frequentia conſpecto, quidam dixit: iſti homines te belluam admirantur; at Stilpon reſpondit nequaquam, ſed vt verū hominem, quia ſolent beſtiæ peregrinæ in ſpectaculum deduci, & vulgares homines nemo miratur, ſicq; obiter interpellatorem tanquam non verum hominem taxauit. Anacharſis, ex Stobeo, interrogatus quid hominibus eſſet infeſtum, reſpondit, ipſi ſibi ipſis. Cato maior Lentulo, qui ſputum in eius faciem proiecerat, ſtatim abterſa facie, dixit: affirmabo cunctis, Lentule, falli eos, qui te negant os habere; ſicq; argutè tantam impudentiam notauit. C

Canutus Rex Angliæ aſſentatorem, qui omnia ad Regis nutum conuerti affirmabat, ſic repreſſit: Suam ſedem in littore maris locari iuſſit, quam cum aſcendiſſet, dixit mari; tu es meæ ditionis, & terra, in qua ſedeo, mea eſt; impero igitur tibi, ne in terram meam aſcendas, neq; veſtes Domini tui madefacias: interim mare, de more, vndis pedes Regis ſine reuerentia humefecit: tunc Rex reſiliens dixit: ſciant omnes orbem habitantes vanam eſſe Regum potentiam, neq; Regis nomine quempiam dignum, præter illum, cuius nutui Cœlum, Terra, & Mare obtemperant; neq; deinceps coronam ſibi impoſuit. Cyrrus, ex Plutarcho, dicebat eos homines, qui ſibi prodeſſe nollent, cogi oportere, vt alijs famularentur: ſignificabat enim natos ſeruili animo, ſibiq; inutiles imperio adigendos, vt aliorum commodis inſeruiant.

Canuti Regis Angliæ aſſertū aureum.

De vitijs quoq; mulierum, & præcipuè improbarum nonnulla ſuperſunt apophtegmata recitanda. Idcirco Secundus philoſophus aliquando interrogatus, quid eſſet mulier improba: reſpondit, viri naufragium, domus tempeſtas, quieris impedimentum, vitæ captiuitas, quotidianum damnum, voluntaria pugna, ſumptuoſum bellum, ſollicitudo confidens, leæna cōplectens, exornata ſcylla, animal malitioſum, malum neceſſarium. Vnde Theophilus Imperator vxorem ducturus multas puellas lectæ venuſtatis vndiq; acceſiuit: cum igitur Iſaciam Virginem dotibus formæ præſtantiorem intueretur, hæc verba protuliſſe fertur: à muliere emanarunt mala. At illa honeſto reſperſa rubore reſpondit à muliere res etiam meliores prodire. Verùm Diogenes aliquando conſpicatus mulieres garrulas colloquentes, hanc promulgauit ſententiam. Aſpis à vipera venenum mutuatur. Hinc Democritus quandoq; interrogatus, cur magnæ cum eſſet ſtaturæ, paruam duxiſſet vxorem, ſic reſpondiſſe

Vitia mulierū taxātur.

Aſpis à vipera venenū adagium.

ſpondiſſe

ſpondiſſe fertur; ego in malo eligendo, quod minimum erat elegi. Et Protagoras interrogatus, quare inimico filiam nupſiſſet, dixit, quia nihil illi date poteram deterius. Idem Philoſophus anum eleganter ornatam inruitus exclamauit; ſi viris, falleris, ſi ſepulcro, ornata es. Et ex Ariſtipo, mulier pigmentis faciem venuſtans, animum deſormem indicat.

Solon aliquando rogatus, an vxor eſſet ducenda, reſpondit: ſi turpem duxeris, habebis pœnam, ſi venuſtam, habebis communem. Socrates autem, ex Laertio, dicere ſolebat mulierem decoræ, & egregiæ formæ eſſe templum ſupra cloacam ædificatum.

E Hinc tranſeundum eſt ad apophtegmata miſeriam humanam reſpicientia. Quocirca Ariſtoteles, ex Stobeo, interrogatus, quid eſſet homo, reſpondit imbecillitatis exemplum, temporis ſpolium, fortunæ luſus, inconſtantiæ imago, inuidiæ, & calamitatis trutina, reliquum verò pituita, & bilis. Hinc Philippus ex Rhodigino, poſteaquàm apud Cheroneam, Athenienſium opes profligauit, tanta ſuperbia agitari cæpit, vt infortunijs ſe minime obnoxium eſſe exiſtimauerit; ideo reſcipiſcens, & ex tanta fælicitate aliquod malum ſibimet impendere præſagiens, id munus iniunxit vni ex pueris aulicis, vt quotidie, ſtatim atq; diluceſceret, in domicilium ingreſſus exclamaret: memineris ò Rex, te non Deum, ſed hominem eſſe multis ærumnis, & miſerijs expoſitum: quapropter Democritus interrogatus, quid de hominum ſorte ſentiret: miſeram hominum fortunam eſſe aſſeruit; cum bona quærentibus vix contingant, & mala non quæſita præter omnem expectationem, accedant. *Miſeria humana qualis.*

F Hinc Aeneas Syluius audiens diſputantes de miſeria humanæ vitæ, pronunciauit vitam noſtram comediam eſſe, cuius poſtremus actus in morte agitur. Bias quoq; ſolebat diuulgare hominem ita vitam metiri debere, quaſi multum, & modicū temporis victurus ſit; ſiquidem Antiphon vitam hominis carceri vnius diei aſſimilabat. Qua de re Xerſes cum vidiſſet vniuerſum Heleſpontum nauibus ſuis conſtratum, & omnia litora, necnon planitiem Abydenorum numeroſo refertam exercitu lacrymas fudit: de hoc autem interrogatus protulit ſe lacrymaſſe, cogitans, quàm breuis eſſet hominum vita, quoniam tam numeroſæ multitudinis poſt annum centeſimum nemo eſſet ſuperuicturus. *Vita humana eſt comedia.*

Item Socrates rogatus, quomodo vita ſine moleſtijs eſſet peragenda, negauit id vllo modo fieri poſſe: cum non liceat Ciuitates habitantibus, & cum hominibus

G verſantibus, abſq; ærumnis ætatem ducere. Quamobrem Silenus ex Plutarcho, à Mida captus, & interrogatus, quid homini eſſet optimum, reſpondit, optimum eſſe nunquam naſci, vel natum quamprimum aboleri Solon quoq; quid eſſet homo, interrogatus; hæc protuliſse fertur. putredo eſt in ortu, bellua in omni vita, eſca vermium in morte. Quare Franciſcus Borgia, vt retulit Ribadinera, febre valde afflictatus ſolebat exclamare, nihil eſse in humanis perpetuum; vnde poſtea Iuſtus Lypſius ſuo epitaphio quod Louanij viſitur, hoc inſeruit. *In Vita Borgia.*

Humana cuncta fumus, vmbra, vanitas,
Et ſcena imago & verbo, vt abſoluam, nihil.

Alexander etiam, ex Plutarcho, cum Deus vbiq; ob res fæliciter geſtas appellaretur, ex duobus, nempe ex ſomno, & congreſsu, ſe mortalem eſse intelligebat: quandoquidem ſomnus gelidæ mortis imaginē refert, & coitus ad epilepſię ſpecies

H refertur. Immo idem Alexander, cum in obſidione cuiuſdam vrbis ſagitta ictus eſſet, inſtitutum deſerere, & chirurgum accerſere coactus, dixit omnes me Iouis filium pronunciant, cum hoc vulnus me mortalem eſse moneat. Iure igitur merito Ferdinandus Imperator hominem Cœlo, terra, mari, arboribus, brutiſq; animantibus longè inferiorem eſse atteſtabatur: cum hæc omnia tempeſtatem præſentiant; homo tamen mala ſua neq; præuidere, neq; eis prouidere poteſt. *Dictū Alexandri.*

Amplius Diogenes, ex Laertio, aliquando in vita humana contemplans vrbium Gubernatores, Philoſophos, & Legiſlatores, tunc omnium animantium hominem præſtantiſſimum prædicabat, ſed viciſſim meditans ſomniorum interpretes, necnon gloriæ, & diuitijs famulantes, homine nihil ſibi videri ſtultius exclamauit, inſinuās ingenium hominis ad res optimas accommodatum probandum, & ad vitia pronum improbandum eſse. Quamobrem Phauorinus, ex Stobeo, homines partim ridiculos,

Homo ridiculus, odioſus, & miſerabilis. los, partim odioſos, & partim miſerabiles eſſe prodidit, ridiculos quia per audaciam maiora affectanr, odioſos, qui ea conſequuntur, miſerabiles, qui ſpe fruſtrantur. Hinc Socrates exiſtimabat Deum ſemper ridere vana hominum ſtudia, quibns peractis, perpetuò ſe victuros eſſe opinantur. Tandem Crantor, ex Laertio, promulgauit quicquid alicui hominum accidit, id vnicuiq; euenire poſſe.

ADAGIA.

A

MVLTA ſunt prouerbia, quæ partim ex humanis partibus, partim ab humanis proprictatibus originem ſumunt, de quibus ſigillatim in præſentia ſermonem habere decreuimus. Primùm igitur reſpiciendo partes, & potiſſimum caput, ſingularia inueniemus. *Caput ſcabere*: eſt adagium conſimile illi. *Vngues arrodere*: etenim hi omnes ſunt geſtus hominis cogitabundi: quapropter Horatius huc reſpiciens canebar.

Lib. 1. Satyr 10.

——— *in verſu faciendo*
Sæpè caput ſcaberet, viuos, & arroderet vngues.

Profertur aliud prouerbium. *Capite admoto.* quo admonemur, qua ratione obiurgandus ſit amicus: namq; primùm id fiet placidis, & non aſperis verbis, deinde clanculum, remotis arbitris, nempe admoto propius capite. *Caput vacuum cerebrò.* eſt B prouerbium in eos prolatum, qui corporis venuſtate præcellunt, deinde ingenio carent. *Capite geſtare.* Relatum eſt à Platone, & prolatum in eos, quos amore proſequimur. Translatum fortè à marribus, vel nutricibus, quæ infantes amatos, & in cunis locatos capite interdum geſtant. *Tertium caput.* adagium eſt deſumptum à baiulis, qui non ſolum humeris, & ceruice. ſed etiam capite interdum onera ferunt. Hoc torqueri poteſt in homines varijs diſtractos negocijs. *Capiti ocream, & tibia galeam adaptare.* Hoc protulit Lucianus de illis, qui omnia præpoſterè agunt. *Nec caput nec pedes.* dicitur de negocio ita implicato, vt ratio non inueniatur, quæ illud explicare poſſit: quare ab Antiquis tale negocium, nec caput, nec pedes habere dicebatur. *A capite vſq; ad calcem.* hoc pronunciatur, quando rem totam complecti volumus: veluti ſi aliter diceremus. *A capite ad pedes. Ab ingreſſu vſq: ad coronidem.* C *A vertice ad imos talos. Ab vnguiculo vſq; ad capillum. A pedibus vſq; ad caput. A capillo vſq: ad imum calcaneum.*

Lib. 10. de Repub.

In Rhetore.

Caput ſine lingua. prolatum eſt in illos, qui præſentes diſputationibus, & conſultationibus, aliorum ſententiæ ſemper annuunt: quare hoc poterit etiam promulgari de pedaria ſententia; ſiquidem pedarij Senatores olim vocabantur, qui in Senatu ſedentes ſententiam non rogabantur, ſed tantummodo in aliorum ſententiam pedibus diſcedebant. *Capitis & inguinis neſcit diſcrimen.* Effertur de illis, quibus differentia honeſti, & turpis eſt ignota, quoniam caput inter membra honeſta, & inguen inter inhoneſta recenſetur. Vnde Iuuenalis de muliere temulenta ſic canebat,

——— *quid enim Venus ebria curat?* D
Inguinis, & capitis, quæ ſint diſcrimina neſcit.

Lib. 10. Dypnoſoph. *Capita quatuor habens.* eſt adagium narratum ab Athænco de hominibus ebrijs, quibus omnia geminata eſſe videntur.

Prætetea capilli etiam adagijs anſam dederunt. Dicitur enim. *Capillus etiam vnus.* ſubintelligendo vmbram ſuam habet: ad ſignificandum commodũ quantumuis puſillum iuuare, & quodlibet etiam exiguum nocere. *Capillus ſeruilis.* effertur de homine vili, & prauis moribus imbuto, ductum eſt adagium à ſeruis manumittendis, quorum capilli olim radebantur. *Capillis trahere.* dicuntur illi, qui vi propelluntur. Pallas enim, apud Homerum, capillis Achillem à pugna reuocaſſe perhibetur. Non abſimile eſt aliud, *Crines capere*, quo vſus eſt Plautus, vr oſtenderet oblatam occaſionem eſſe arripiendam, & arreptam retinendam; ſumptum videtur adagium ab hominum conſuetudine, qui crinibus aliquando retinentur. *Homo pilo dignus.*

In Muſtel.

Digitized by Google

dignus. pro homine viliſſimo vſurpatur: quandoquidem pilo, ſeu capillo nihil vilius
inueniri poteſt. *Comam tondere.* vſurpatur pro ludificare: ſiquidem ſtupidorum, &
non ſentientium coma in ludibrium tondi ſolet. Immò hodie etiam vulgò dici ſo-
let. *Ne me tondeas.* nimirum, ne me irrideas. *Caluum hominem vellis*, pronunciatur
de illo, qui operam inanem molitur. *Homo caluus comatus.* effertur in illum, qui ve-
ris bonis diſſipatis, adſcititijs ſe iactat, aut in virum indoctum, qui pro ſua doctrina
alienam edit.

Frontis adagia ſunt hæc. *Prima fronte.* nimirum prima facie, vel primo aſpectu.
Frons occipitio prior. Antiquitas hoc adagio ſignificabat ſatius eſſe, & rectius tra- *Prouerbia*
E ctare negotium, quando præſens eſt, cuius eſt negotium: namq; illud verbū (prior) *frontis.*
quaſi potior, & melior exponitur: ſiquidem cunctis erat notum frontem eſſe partem
priorem, & occipitium poſteriorem. *A fronte ſimul, & occipitio.* dicitur de illis, qui
indicant admirabilem rerum omnium cognitionem, quæ conſtat ſcientia pręſentium,
memoria præteritorum, & prouidentia futurorum. *Ex fronte perſpicere.* profertur
in illos, qui veluti nutibus negotium apprehendunt. Deſumptum eſt adagium à
Phyſiognomis, qui ex lineamentis faciei ingenium hominis cognoſcere profi-
tentur. *Fronte ſua.* hoc promulgatur de illo, qui liberè, & apertè, non autem coa-
ctè, & occultè aliquid proponit. *Frontem perfricare.* dicitur de illis, quibus nullus
ineſt pudor: etenim frons ab Antiquis pudori erat conſecrata: quare frontis per-
fricatæ eſſe dicebantur: qui pudore, veluti à fronte abſterſo, omnem modeſtiam de-
ponebant. Tandem *frontem exporrigere, & frontem corrugare.* Sunt duo adagia ſi-
F bi inuicem oppoſita: ſiquidem frons explicatur in gaudio, & corrugatur in mæſtitia.
Non immeritò igitur Plinius ſcribebat frontem humanam triſtitiæ, hilaritatis, cle- *Lib.6.c.17.*
mentiæ, & ſeueritatis indicem eſſe.

Iam ad oculos tranſeamus. *Oculus vicini inuidus.* pronunciatur de vicinis male-
uolis. Quamobrem Ouidius huc fortè reſpiciens canebat.

Fertilior ſeges eſt alienis ſemper in aruis, *Oculorum*
Vicinumq; pecus grandius vber habet. *prouerbia.*

Oculus mulieris. Adagium eſt prolatum de re pernicioſa: proptereaquod aliquan-
do Virgilius canebat.

——— ——— *vriq; videndo.*

Fæmina.

G Immò aliàs explicatum fuit amorem per oculorum feneſtras introire: qua de re
Ouidius meritò cecinit.

Perq; tuos oculos, qui rapuere meos.

Oculos in occipitio gerit. diuulgatur de homine verſipelli, quem fallere eſt difficil-
limum: idcirco Perſius talem hominem Ianum appellauit. Commendabat igitur
Homerus Principem oculatum πρόσσω, καὶ ὀπίσσω, nimirum ante, & retro: hoc
adagium ad noſtram vſq; ætatem penetrauit: quandoquidem hodiernum vulgus
hominem vafrum oculos in tergo geſtare tradit. *Oculis magis habenda fides quàm
auribus.* Siquidem quæ cernuntur certiora ſunt ijs, quæ audiuntur. Ad rem igi-
tur Horatius canebat.

Segniùs irritant animos demiſſa per aurem, *In arte poe-*
Quàm quæ ſunt oculis ſubiecta fidelibus. *tica.*

H Quare poſſumus veritatem illius ſententiæ affirmare, ſcilicet potior eſt teſtis ocu-
latus vnus, quàm auriti decem. *Oculis fixis intueri.* hoc publicatur quando aliquid
attentius, & accuratius contemplamur. Sumptum videtur adagium ab Amantibus,
qui oculis nunquam dimotis rem amatam conſpicantur. *Oculis puluerem offundere.*
diuulgatur, quando quis ſtudio rem obſeruat, & aduerſario iudicium eripit. Pro-
uerbium ortum eſſe videtur à militia, vbi excitato in hoſtes puluere, victoria repor-
tatur. Hodie hoc effertur de emptore, qui rem alioquin caram vili pretio emit,
quaſi in oculos venditoris puluerem effunderit, ne rem pretioſam intueretur. *Ocu-
lis, & manibus.* hoc vſurpatur, quando aliquid omnibus modis compertum eſt:
quandoquidem ſunt aliqui homines ita refractarij, vt etiamſi videant, niſi manibus
contrectent, non credunt. *In oculum vtrumuis dormire.* hoc prouerbium eſt conſi-
mile illi. *In vtramq; dormire aurem,* de ijs potiſſimum effertur, qui abſq; moleſtijs

Lib.2. Rhetor.

viuunt. *In oculis pudor.* Refertur ab Ariſtotele cum nos pudeat eorum, quæ viden-
tur: ſiquidem aſpectus, vel generat, vel renouat pudorem: idcirco pueri, quando
eos alicuius pudet, oculos tegunt, & Socrates apud Platonem de amore dicturus,
ob verecundiam, oculos tegit: vnde Poetæ hac moti ratione Cupidinem cæcum
finxerunt, quia ſit improbiſſimus. Huc ſpectat illud Ciceronis aſſertum, nimirum
epiſtolam non erubeſcere, cum oculis careat. Pariter homines oculis carentes à ve-
recundia alienos eſſe obſeruamus; hinc tandem Ouidius noctem tanquam cæcam
pudore vacare aſſeuerauit. *Oculus dexter mihi ſalit.* Id pronunciamus, quando ali-
quod optatum videre ſperamus. Sumptum videtur à ſuperſtitione quadam mulie-
rum, quæ ex pruritu alienius membri diuinare volunt quid futurum ſit: idcirco no- A
ſtra etiam ætate, aiunt, per iocum, ſibi dextram tinniſſe aurē, ſignificantes factam
de ſe cum laude fuiſſe mentionem.

Lib.8.c.9.

Idq; Plinius atteſtatur dicens quandoq; creditum fuiſſe, vt qui abſens laudaretur,
dextra auris ei tinniret, & qui vituperaretur, ſiniſtra. *Ad oculos magis, quàm ad ve-
ſicam pertinet.* hoc protulit Varro de re magis ad voluptatem, quàm ad lucrū atti-
nente: nam hoc in loco veſica pro lucro vſurpatur: cum olim Priſci veſicis porci-
nis, & bubulis pro loculis, & receptaculis pecuniarum vterentur. *Oculi Atrei.* pro-
feruntur de ſeueritate, quandoquidem Atreus in tragedia, oculis toruis, & trucu-
lentis introducebatur.

A cæcitate, & vitijs oculorum aliqua dimanant prouerbia; vt *Homo exoculatus
pro cæco.* profertur, quando in vno verbo emendando, alterum eadem vi pollens ad- B
hibetur. *Oculum excludere.* dicitur, ſi res ex ſententia ſuccedat, quæ ſuccedere ne-
quaquàm poteſt; ideo ſenex ille apud Plautum dicebat; excludite oculum, ſi dede-

In Pſeudolo

ro. *Hominis cæci præſcriptio.* diuulgatur de re abſurda, nimirum quādo qui præſcri-
bit non intelligit quid dicat. *Homo cæcus auribus, & mente.* de homine valde ſtupido
pronunciatur. Sic refertur à Stobeo τί τυφλῷ, καὶ κατόπτρῳ, nimirum quid cæco
cum ſpeculo? veluti ſi dicatur, quorſum opus eſt libris indocto? *Oculis clauſis agere.*
ſpectat propriè ad illos, qui ante operationes nihil præmeditantur. *Oculus lippus
non fert Solis radios.* Attinere poteſt ad homines craſſæ mineruæ, qui myſteria ali-
cuius facultatis apprehendere nequeunt.

Prouerbia ſuperciliorū

Succedunt ſupercilia, à quibus duo in conſuetudinem prouerbij venerunt; ſiqui-
dem dicitur. *Supercilium attollere, & ſupercilium ponere.* Primùm profertur in arro-
gantes, & ſuperbos, quos etiā ſuperciliosos appellamus: immò ipſum ſupercilium C
aliquando pro faſtu vſurpatur: pariter ſupercilium ponitur, quando ſuperbia retun-
ditur: cum in ſupercilijs pars animi reluceat, dum ijs annuimus, & renuimus. *Super-
cilium cenſorium.* hoc Seneca prodidit de eximia grauitate, & tetrica ſeueritate: cum
Romæ Cenſorum Magiſtratus eſſet quinquennalis, penès quos talis erat authori-
tas, vt eis Senatores loco mouere, equos ab equitibus adimere, & plebeios infamia
taxare liceret.

Naſus quoq; adagia ſuppeditat. Dicimus enim. *Naſo ſuſpendere.* Quando aliquis
fraudulenter irridetur: ideò homines naſuti nūcupantur, qui alios verſutè ludificant.
Naris emunctæ. hoc pronunciatur de homine acris iudicij.

Oris Adagia

Sub naſo os latibulatur, quod ſuis non caret adagijs: ideo dicimus. *In os præman-
ſum inſerere.* quando aliquis docendo, rem diligentiſſimè explanat: ſumpta metapho-
ra à nutricibus, quæ cibum præmanſum in os infantium adhuc edentulorū inferunt. D
Os ſublinire. promulgatur, quando verba dantur, & aliquis ludificatur. Nonius Mar-
cellus adagium oriri putat à quodam genere antiqui luſus, in quo dormientiū ora
pingebantur. *Os non habere.* Spectat ad impudentem, quoniam os verecundiā de-
notat. *Os expuens.* ad illos attinet, qui aliquid amoliuntur; ſcripſit enim Valerianus
in id expui ſolere, quod abhorremus. *Os duodecim ſalientum.* Vocatur homo, qui ma-
gnifico valeat eloquio. ſumpta metaphora ab Athenienſi quodā fonte, qui copiam
aquæ per duodecim ſcatebras effundebat.

De lingua multa peruulgantur, quæ in præſentia ſunt enumeranda. *Lingua bel-
lare.* dicuntur illi, qui mirandum in modum tantummodò minantur hoſti, quando res
tuta eſt: idcircò Heſychius tales γλωσσάσπιδας cognominat, quoniam pro armis
lingua vtantur. *Lingua amicus.* nuncupatur ille, qui verbotenus beneficium præſtat;
ſiquidem

Digitized by Google

ſiquidem cum ex animo non diligat, beneuolentiam tantùm ſermone præ ſe fert. *Linguam ſenis mutare*: diuulgatur in illos, qui intempeſtiuè operantur, etenim eſt notum quamcumq; linguam à pueris facilè apprehendi, quod adulti difficulter aſſequuntur. *Eſt in lingua ebrij, quod in mente ſobrij*. hoc à Plutarcho, loco prouerbij, vſurpatur: ſobrius enim, vel pudore, vel timore non pronunciat, quod ebrius, abſterſa à vino verecundia, facile publicat. *Lingua non redarguta* refertur ad illos, qui rationibus ſuperati non cedunt, ſed ſemper magis refractarij euadunt. *In lingua clauis*. hoc palam recitatur, quando fida ſilentij ſpes promittitur: quandoquidem lingua veluti claue obſerata eſſe videtur, quotieſcumq; arcana non reuelat: quare ca-
E nebat ille.

Arcanum vt celes, claudenda eſt lingua ſigillo.

Quicquid in linguam venerit. celebratur de illis, qui multa temerè, & arroganter loquuntur; cum quicquid in animum venerit, pronunciant. *Lingua prolapſa verum dicit*. Etenim verum eſſe creditur, quod aliquis imprudenter publicauerit, quoniam illud ſuſpitione fictionis carere videtur: quare Cicero inter *In Topicis.* illa, quæ fidem faciunt, imprudentiam, temulentiam, pueritiam, & inſaniam recenſuit; vnde hodiernum vulgus ſolet dicere; pueros, & ſtultos vaticinari. *Lingua quò vadis?* hoc recitatur à Suida hunc in modum γλῶσσα ποῖ πορεύῃ, πόλιν ὀρθώσουσα καὶ πόλιν ἀνατρέψουσα: nempe lingua quò vadis, erectum ciuitatem, & eamdem denuò ſubuerſura: voluit enim inſinuare linguam plurimum vtilitatis, & plurimum perniciei afferre poſſe. Quamobrem Bias, referente Plutarcho, ad Amaſidem *In lib. de lo-*
F Aegyptiorum tyrannum iubentem, vt quid in carnibus victimæ optimum, & peſſi- *quacitate.* mum repertum indicaret, linguam reſectam miſit, ſignificans huius præcipuū vſum eſſe quotieſcumq; aliquis prodeſſe, & obeſſe vellet. *Alijs lingua, alijs dentes*. cōſueuerunt hoc proferre de loquacibus, & edacibus, veluti non rarò contingit in conuiuiis, dum, aliis garrientibus, alii taciti epulas deuorant. *Lingua iurauit*. hoc palam recitatur, quando quis fidem promiſſi non præſtat, vel quando non ex animo pollicetur. Tandem habemus à Diogene οὐκ ἐπιγλωττήσομαι, nimirū lingua non impetam. Heſychius citat Aeſchylum, ἐπιγλωττᾶσθαι, ſcilicet conuitijs lingua inceſſere, & propriè ad maleominantes attinet.

Sequuntur dentium, & labiorum adagia. *Dentem dente rodere*. diuulgatur in illum, qui carpit, & mordet aliquem pari mordacitate præditum: *Dentibus veſcentiū eden-* *Dentiū pro-*
G *tulus inuidet*. quoniam quod nobis non contingit, alijs inuidere non debemus. *Den-* *uerbia.* *te Theonino rodi*. dicuntur qui conuitijs lacerantur: depromptum eſt adagiū à Theone poeta rabioſæ loquacitatis, & maledicentiæ: vnde Auſonius aliquando poetam quemdam indoctum, & mordacem coactus fuit Theonem cognominare.

Labrum mordere: prouerbium eſt deſumptum à geſtu indignantium. quamobrem Ariſtophanes quandoq; dicebat: comedit labia præ iracundia. *Labijs primoribus degustare*. Significat quidpiam leuiter attingere, deductum eſt adagium ab illis, qui leuiter cibum, vel potum libantes nihil in ſtomachum ingerunt. *Labra non palatum* *Labia.* *rigat*. hoc referri poteſt ad illos, qui exiguum largientes munus, præſenti neceſſitati non ſatisfaciunt: vel torqueri poteſt in illos, qui montes aureos cum polliceantur, nihil tamen vnquam donant. Hoc ſumptum eſſe fertur ab Homero, quando verba *L. 22. Iliad.* facit de Andromache necem mariti Hectoris lugente, cui ad pellendum ab animo
H mœrorem, quoddam poculum oblatum fuit.

Iam prouerbia aurium exploranda ſe ſe offerunt. *Ad aures Deorum peruenit*. Recitatur de aliquo facinore patrato. *Auribus Deorum ſeruandum*. hoc de re digna, atq; *Aurium ada-* inſigni pronunciatur. *Tacta aure*. pro rei memoria, de qua is, cuius auris tangitur, *gia.* futurus eſt teſtis: priſcus enim fuit ritus vellicandi autem illius, qui in iudicium ducebatur: ſiquidem eum tanquam teſtem meminiſſe volebant. *Aurem cultura accommodare*. hoc ad obedientiam ſpectare videtur; cum cecinerit Horatius hunc in modum.

Nemo adeo ferus, vt non miteſcere poſſit,
Si modo culturæ patientem accommodet aurem.

Auribus ceram obdis, ſpectat ad illos, qui monita non ſequuntur, aut iuſta, vel iniuſta audire nolunt. Prouerbium hoc originem traxiſſe dicitur ab Vlyſſe, apud

Homerum, qui aduerſus doloſos Syrenarum cantus, ſuas & ſociorum aures obturauit. *Auribus ſummis inſidet.* recitatur hoc, quando aliquid perfunctoriè auſcultamus, aut quando aliquod relatum vix credimus. *In aurem dicere.* nimirum aliquid clanculum alicui communicare. Ortum eſt adagium ab illis, qui penes aurē aliquid inſuſurrant. *Ne ad aures quidem ſcalpendas otium eſt.* pronunciatur, quando ne minimum quidem temporis ad aliquid agendum ſupereſt. *Auribus purgatis.* nimirum attentè, & diligenter aliquid auſcultare: quamobrem Plautus aliquando ſic eſt locutus.

Perpurgatis ambo damus tibi operam auribus.

Helluonis conditio. *Ad ambas vſq; aures.* diuulgatur de illis, qui profundum ventrem ſemper eſitando ingurgitant. Sumptum videtur adagium ab helluonibus, quorum os edulijs plenum ad vtramq; vſq; aurem dilatatur. *Auricula infima mollior.* hoc ſpectat ad hominem minimè ſeuerum; tranſlata metaphora ab illa auris parte, qua in toto corpore nil mollius inueniri poteſt. *In aure oleum ferre.* torquetur in illos, qui alicuius ſermonem faſtidiunt, arrepta metaphora ab vrinatoribus, qui oleum in aures inſtillare ſolent, ne aqua intro fluere poſſit. *Auris Batana.* hoc pertinet ad ſeueritatem: *In comment ad Martial.* quandoquidem Domitius Calderinus batauam exponit ſeueram: erant enim Batavi Germaniæ populi, qui domeſtica ſeditione pulſi extremas Galliæ oras cultoribus vacuas occuparunt, & potiſſimùm illam inſulam, quam hodie Hollandiam nuncupant. *Regum multę aures, atq; oculi.* quandoquidem Principes cuncta, quæ in ciuitate fiunt, & dicuntur, per exploratores vident, & intelligunt. *Homini ſurdo fabulam narrare,* nil aliud eſt niſi oleum, & operam perdere: iuxta illud Ouidianum. B

Quid iuuat ad ſurdas ſi cantes Phœbius aures?

Hoc non abſimile eſt alteri à Suida relato: *παρὰ κωφῷ ἀποπορδεῖν.* ſcilicet apud ſurdum pedere. *Homo ſurdior turdo.* adagium eſt torquendum in illos, qui aſſiduè blaterantes non audiunt quid viciſſim ab alijs dicatur; ſiquidem turdo aui loquaciſſimæ ſurditas aſſignatur.

Barbę, & faciei adagia. Superſunt adhuc barba, & facies, ex quibus hæc eliciuntur. *Barbam vellere* ſpectat ad ſummum contemptum, & ludibrium: iuxta illud Iuuenalis.

Idcirco ſtolidam præbet ſibi vellere barbam.

Barbam à genis puerorum vellere hoc tradit Lucianus de illis, qui inanem ſubeunt laborem: quandoquidem nullum barbæ genus à malis puſionum euelli poteſt. *Ante barbam docet ſenes.* tunc publicatur, quando imberbis natu maiorem inſtruit. *Barba tenus ſapientes.* ſic nuncupabantur, qui præter barbam, & pallium, nihil Philoſophi præ ſe ferebant. Quare Bagoas, in Eunucho, inquit, ſi philoſophum ex barba metiri oporteat, hirci proculdubio primas tenebunt. *Barba Pronomi.* hoc de re in- C

Pronomus quis eſſet. concinna pronunciatur: cum Pronomus fuerit tibicen prolixæ barbæ, quæ in tibicine ſuperflua eſſe videtur. *Ex facie bonum virum prę ſe fert.* Hoc pertinet ad hominem, ex cuius aſpectu animi dotes coniectamus. *Facies tua computat annos.* attinet ad homines, quorum rugæ faciei ſenectutem indicant. Relatum fuit à Iuuenali, & prolatum in quamdam mulierem, quæ cum eſſet onuſta annis, adhuc puellam agebat.

Modò per pectus, humeros, & cubitum, ad manum deſcendemus. Itaq; *corpus ſine pectore* eſt prouerbium pronunciatum in homines imprudentes, quoniā ſapientia, & prudentia in pectore, & corde reſidere dicitur; ideo prudentes cordati ap- D

Pectoris adagia. pellantur. *Pulmo prius veniſſes.* ſpectat ad homines tardos, & lentos in operationibus. ſiquidem pulmo reſidens in pectore continuò quidem mouetur, nihilominus de ſua ſede nunquam mouetur. *Humeris ſuſtinere* in illos profertur, qui ſumma induſtria alicuius ſalutem conſeruant: quapropter qui Rempublicā quaſi collapſuram ſuſtinent, vulgò Atlantes appellantur. *Cubito emungere.* iactatur in homines ſordidæ conditionis, ducto prouerbio à ſalſamentarijs, quibus inoleuit conſuetudo mucum narium cubito abſtergere, cum manus muria imbutas habeant.

Manus cum ſit organum organorum infinita præbet adagia, nihilominus potiora tantùm in medium afferemus. *Manu plena.* exponitur copioſè, adagio ſumpto ab illis, qui non parcè, ſed manu plena aliquid largiuntur. Huic oppoſitum eſt. *Manum in ſinu habere.* hoc prodidit Theocritus de tenacibus, & pigris ad largiendum.

Manu

Manu longa, & manu breui tradere. manu longa dare dicuntur, qui promiſſis agunt, *Prouerbia manuum.*
& ſpem tantummodò oſtendunt. Viciſſim manu breui tradere perhibentur, qui ſta-
tim porrigunt, quod pollicentur. *Manum peteris, & pedem porrigis.* hoc adagio vſus
eſt Diuus Hieronymus in Rufinum, & torqueri poteſt in homines auerſi ingenij;
qui aliud rogati, aliud reſpondent. *Manum non verterem.* exponitur: nihil mea re-
fert; cùm nihil facilius ſit, quam manum vertere. hoc eſt conſimile illi. *Digitū non
porrigerem.* hodie vulgò dicimus: de ſede me non mouerem. *Hoc non eſt in manu
noſtra.* tunc pronunciatur, quando ſignificamus aliquod negotium non eſſe noſtri
iuris. *Manu ignauus, mente præſens.* dicitur de homine conſilijs præſtante, ſed manu
E minimè ſtrenuo. Recitatur ab Epheſtione grammatico, vt ſignificaret prudentiam,
& ingenium ſine adminiculo manuum fruſtra operari; & viciſſim robur expers inge
nij, & prudentiæ, nihil valere; verùm ſi hæc iungantur, hominem reddũt inuictum:
quapropter huc alludebat elogiũ Mithridatis Pontici, quòd ſic ſe habebat. CON- *Elogiũ Mithridatis.*
SILIIS DVX, MANV MILES: *Pugno tenere.* ſpectat ad id, quod ſentitur: hoc vſus
eſt Plato, quando afferebat eorum opinionem, qui exiſtimabant quidquã non eſſe *In Theeteto*
in rerum natura, præter res corporeas, & ſenſibus expoſitas, & ſecundas inten-
tiones, tanquam inanes explodebant, cum tamen certiora ſint, quæ ratione colli-
guntur, quàm illa, quæ manibus contrectantur: iudicium enim ſenſuum non raro
fallacia implicatur. *Inter manum, & mentum,* ſpectat ad breuitatem ſpatij; cum in-
ter manum tenentem poculum, & mentum, minimum ſpatium intercedat: nihilomi-
nus inter ſpatium tam breue multa poſſunt contingere: itaq; erit conſonum illi; in-
F ter os, & offam multa cadunt. *Manus manum ſcabit.* hoc oritur à mutuo officio,
quod homines viciſſim præſtare ſolent, vel potius à verſiculo Epicharmi comici,
quod ſic ſe habet.

ἁ δὲ χεὶρ τὰν χεῖρα νίζει, δός τι καὶ λάβοις τι.

Ideſt,

Manus fricat manum, da quidpiam, & aliquid accipies.

Monet neminem inueniri, qui velit beneficium in quempiam collocare, à quo
non ſperet aliquam commoditatem ad ſe redituram; cum officium officio inuitetur, *Beneficium mutuum.*
& beneficium beneficio prouocetur. namq; mutua eſt commoditas, quãdo manus ma-
num lauat; ideo circumfertur apud Græcos hoc diſtichon.

ἀνὴρ γὰρ ἄνδρα, καὶ πόλις σώζει πόλιν,
G χεὶρ χεῖρα νίπτει, δάκτυλος τε δάκτυλον.

Ideſt

Vir enim virum, & vrbs ſeruat vrbem,
Manus manum abluit, digitusq; digitum.

Manum addere. legitur apud Plautum, & nil ſignificat, niſi ludificare; tranſlatũ eſt *In Perſa.*
adagium ab illis, qui manu auri addita, aliquem irrident. *Manum ſummam addere.*
dicitur de perfectione alicuius operis. hoc tranſlatũ eſt ab artifice, qui primò quod-
dam rude operis ſimulacrum fingit, & hæc vocatur prima manus, quando verò id
expolitur ſumma diligentia, appellatur ſumma manus. Apud Græcos veteres le-
gitur τὴν χεῖρα ἐπιβάλλειν, nempe manum admouere, quotieſcumq; negotium opera
noſtra indiget. Viciſſim apud Pythagoram legitur μὴ παντὶ ἐμβάλλειν δεξιάν, nimi-
H rum non cuicumq; dextram eſſe porrigendam: quo admonemur quemlibet in ami-
citiam, vel familiaritatem non eſſe admittendum. *Manum admouere.* ſimpliciter di-
cebatur, qui ſe ſe inſinuabant in opus alicuius egregiæ rei: tranſlatũ fuit adagium à
ſacrificijs, in quibus aliquando accidebat, vt alijs rem diuinam facientibus, alius ad-
ueniens, admota manu victimæ, ipſæ quoq; ſacrificij particeps fieret. *Manum ad- Fortuna imploranda quid.*
mouens fortuna eſt imploranda. monet adagium fidendum quidem eſſe diuinæ opi,
ſed poſtea adhibendam eſſe induſtriam. Suidas originem huius adagij in quemdam
apologum refert: nam cum ruſticus quidam ſequens boues plauſtrum trahentes vi-
diſſet currum in foueam cecidiſſe, otioſus Herculis auxilium implorabat; interim
audita eſt vox dicens: admoue manum rotæ, ſtimula boues, & Deum inuoca. *In ma-
nibus lex.* hoc profertur, quando non iuxta leges, ſed vi res agitur, fortè hoc deſum-
ptum eſt à Plauto, quando quidam ſeruus minabatur ſe manu litem acturum. *Ma-
nibus ambabus haurire.* conſueuerunt dicere de ijs, qui ſummo conatu aliquid agunt.

Manibus pedibuſq; hoc pronunciatur quando extremi conatus ſignificantur.

Adagia in otioſos.

Multa manus onus leuius reddunt. ſignificat mutuum auxilium, vel difficilia etiam facile confici poſſe, ſi plures negotium aggrediantur. Legitur enim apud Heſiodum πλείων, καὶ πλειόνων μελέτη. nimirum plus poteſt, & plurium induſtria. *Manibus cõpreſſis.* iactatur in otioſos; qui ſedentes manus comprimere ſolent. *Manibus illotis.* pronuntiatur de irreuerentia, ducto prouerbio à puritate ſacrificiorum; ſiquidem Heſiodus vetabat, ne quis illotis manibus vinum Ioui libaret. *Manum ſub pallio habere.* Torquetur in illos, qui otioſè viuunt. *Manu ſerendum, non ſacco.* Hoc monet modum in rebus ſeruandum eſſe, adagio deſumpto ab agricolis ſerentibus, qui non ſacco, ſed manu rara ſemina ſpargunt. *Manus complicatas amicis non eſſe tradendas.* A hoc habetur ex Diogene; volebat enim ſignificare benignitatem comitati eſſe copulandam. *Da lapidi volam.* conuenit illis, qui ſectantur, quæ non poſſunt aſſequi, vel minantur illis, quibus nocere nequeunt. Prouerbium ductum eſt à pueris, qui obſeruantes auem volitantem percuſſuri inclinant ſe, vt ſumant lapidem, interim auis nihil incommodi paſſa auolat. *Manu altera fert aquam, altera ignẽ.* torqueri poteſt in illos, qui extrinſecus blandiuntur, & intrinſecus nocent. vel in homines bilingues modò laudantes, modò vituperantes: huic adagio eſt finitimum illud. altera manu fert lapidem altera panem oſtentat: *Manum cum minerua moue.* Monet hoc adagium, ne quis fiducia diuinæ opis fretus propriam poſtponat induſtriã. Hoe non abſimile eſt alteri adagio. Stimula boues, & Deum inuoca. *Manus Regum longa.* hoc recitatur ab Ouidio in epiſtolis quando inquit. B

Induſtria propria non eſt poſtponenda.

An neſcis longas regibus eſſe manus?

Vulgò etiam circumfertur hoc aſſertum, nimirum à Principibus cauendum eſſe, quoniam illis prælonga ſunt brachia, dum per ſuos ſatellites, quibus loco brachiorum vtuntur, abſentes etiam affligere poſſunt. *Manus Briarei iniicere.* hoc diuulgatur de manu furaci, & violenta; ſiquidem Briareus fuit immanis gigas, & ſæuus pyrata, cui centum brachia, & manus fuiſſe perhibent. Quapropter hodie etiam quando ſignificatur aliquid aſpiciendum, & non tangendum eſſe, dicitur. Eſto Argus, non Briareus. *De manu eximere manubrium.* eſt prouerbium Plauti, quando facultas agendi extorquetur de manibus alicuius hominis iam aliquod ſperaturi. *Manum ferulæ ſubduximus.* nempe nos quoq; litteras didicimus; namq; veteres pedagogi manus diſcipulorum ferula cędebant. *Manu macilenta pinguem pedem.* hoc adagio tanquam ænigmate quodam Hæſiodus paupertatem explicauit; quandoquidem C mendici ſunt illi, qui manu macilenta tangunt pinguem pedem, quoniam eorum manus fame gracileſcunt, & pedes frigore intumeſcunt. *Manum prudens in flãmam mitto.* hoc pronunciatur, quando homo ſciens periculis ſe exponit; ſumpto adagio ab hiſtoria Mutij ſceuolæ, vt apud Ciceronem legitur. *Manus dare.* dicuntur illi, qui ſe victos eſſe profitentur. *Manus in Aetolis habet.* hoc prouerbium eſt Ariſtophanis de homine auido, qui muneribus facilè corrumpitur; quandoquidem Aetoli erant Populi denominati ab αἰτεῖν ὅλον, quoniam totum flagitarent: hinc Homerus in Odyſſea hominem mendicum iure optimo ex Aetolia oriundum finxit.

Quid manus macilẽta, & perpinguis ſignificet.

Digitorum prouerbia.

Hactenus de manu, iam ad prouerbia digitorum properandum eſt. *Vnico digito ſcalpit caput.* hoc iam explicatum eſt ſuperiùs in adagijs capitis. *Digito cœlũ tangere.* competit illis, qui ad proſperitatum faſtigium peruenerunt. Quare Lyſimachus, D cum ouans ad Thraciam perueniſſet, occupatis regni finibus, talia verba tuliſſe fertur. Byzantij ad me veniunt, poſteaquam lancea cœlum attingo. *Digitus dies.* recitatur enim ab Alcæo apud Atheneum δακτύλος ἡμέρα. hoc adagium ſpatium vitæ humanæ exiguum, & quaſi digitale eſſe ſignificat. *Digitum ori imponere.* Indicat in ſermone non vlterius eſſe progrediendum. *Digitum quò proferas.* hoc vſus eſt Cicero pro Cecinna, quaſi voluerit dicere, digitum quò proferat non habet, indicans nihil illi eſſe, quod dicat, vel agat. Sumpto adagio à geſtu Rhetorum; qui geſtus à Quintiliano varius eſſe traditur, ſed ſimpliciſſimus eſt proferre digitum. *Ne crepitu quidem digiti dignum.* pro intellectu huius adagij, notandum eſt, quòd Ariſtobolus, apud Atheneum, refert ſepulcro Sardanapali impoſitam fuiſſe ſtatuam digitis dextræ manus ita compoſitis, veluti ſi crepitum edere vellent, ad indicandum res hominum eſſe deridendas, neq; digitorum crepitu eſſe dignas; immò hic digitorum

Rhetorum geſtus qui.

Lib 2.

geſtus

geſtus ad noſtra vſq; tempora penetrauit de illis rebus potiſſimum, quas nihili facimus. *Ad digiti crepitum.* hoc ſpectat ad illos qui aliquid arrogantius ſignificare volunt: ſiquidem hic geſtus Dominorum fuiſſe perhibetur, qui ſeruis aliquod humile miniſterium imperabant. *Vno digitulo.* dicitur ad ſignificandum, nos vel nullo negotio poſſe vincere. *Tolle digitum.* pronunciabatur de illo, qui in pugna ſe victum profitebatur. hoc videtur cognatum illi; dare herbam, vel dare manus, de quo paulò ante facta eſt mentio. *Premere pollicem, & conuertere pollicem.* pronunciabatur de fauore; quoniam Priſci, pollice fauorem indicabant, & qui fauebant, pollicem premebant, & qui minus, pollicem conuertebant; idcircò Iuuenalis ſic canebat.

Dare herbā quid ſignificet.

E *——— conuerſo pollice vulgi*

Quemlibet occidunt populariter.

Digitum medium oſtendere. profertur de ſupremo contemptu, & infamia; ſiquidem hic digitus à Martiali impudicus, & à Perſio infamis appellabatur. *Digitis metiri.* hoc attinet ad illos, qui rem accuratiùs contemplantur quàm oporteat; & adagium videtur ſumptum à Poetis, qui pedes carminum digitis numerare, & metiri ſolent. *Digiti computatorum.* appellari poſſunt illi, qui varijs fortunæ caſibus ſunt obnoxij; nam quemadmodum digiti Arithmeticorum nunc Myriades, nunc vnum tantùm numerum ſignificant, pariter amici Principum modò omnia, modò nihil præſtare poſſunt. *Digitis extremis attingere.* idest leuiter, alio modo dicimus ſummis labijs, & tunc vſurpatur quando quis tantummodo verbis, non autem animo aliquid ſimulat, vel facit.

Digiti Computatorum quæ.

F Supereſt, vt ad partes inferiores deſcendamus: de ventre hæc habentur. *In ventrem inſilire.* diuulgatur in illum, qui omnem curam ad cibum, & potū dirigit. Celebratur aliud à Plutarcho. γαςὴρ οὐκ ἔχει ὦτα nimirum venter auribus caret. hoc ſignificat, quòd vbi de paſtu agitur, honeſtæ rationes non admittuntur; quare hodie etiam dicimus.

Ieiunus venter non audit verba libenter.

Ventre pleno melior conſultatio, quoniam vbi fames interpellat, homo non poteſt deliberare, etenim conſultatio moram, & animi tranquillitatem expoſtulat. *Venter pinguis non gignit ſenſum tenuem.* refertur à Galeno contra Traſybulum, quo ſignificatur in homine obeſo acumen mentis non reſidere. Quapropter, apud Lacedæmonios, infame eſſe perhibebatur, ſi quis fuiſſet vehementer obeſus, nam inde ſtu-
G piditatem ingenij coniectabant.

Adagia ventris.

Partes adhuc reliquæ ſua exhibent prouerbia. *Vt Podex lotionem vincit.* recitatur apud interpretem Ariſtophanis de illis, qui in aliquod malum ſe ſe adigunt: quandoquidem podex etiamſi lauetur, rurſus ſe inquinat: immò poterit etiā prouerbium torqueri in illos, qui inanem operam ſuſcipiunt. Legitur apud Diogenianum κρόνια πυγά: nimirum *Saturnus podex:* vnde Heſychius monet hoc prouerbium vſurpandum eſſe de carne ob vetuſtatem ſtupida: Saturnus enim erat Deus antiquiſſimus, & Priſci quicquid putre intellecturi, Saturnium appellabant. *Ne genu quidem flexo.* idest ne tantillum quidem: ſumpto prouerbio ab ijs, qui quietem captare volunt, nam primum genua flectunt. *Genu ſura propius.* hoc recitatur ab Ariſtotele, & adagium originem duxiſſe ferunt ex euentu in prælio, vbi quidam conſpicatus fratrem, &
H conſobrinum de vita periclitantes cum vtriq; opem ferre non poſſet, ſolum fratrem tutatus eſt, deinde pronunciauit hanc ſententiam, quæ abijt in prouerbium. Hodie quoq; in eodem intellectu dicimus: magis tangit cutem ſubucula quàm thorax. *Niſi fractis cruribus.* torquetur in eos, qui ad aliquod agendum negotium nonniſi magna violentia impelluntur. Ductum fuit prouerbium ab illis, qui antiquitùs, ob ſcelera, crucifigebantur, ſiquidem eis mors nonniſi fractis cruribus accelerabatur.

Prouerbia aliarum partium.

Li.9.Moral.

Tandem ad pedes accedemus, qui multis adagiis occaſionem dederunt. Circumfertur enim apud Græcos περὶ πόδα. idest *iuxta pedem.* pronunciatur de re optimè accommodata; ſumpta metaphora à calceamentis ad pedum menſuram probè accommodatis. Suidas ex Ariſtophane recitat adagium hoc carmine.

Pedum adagia.

δεξιὸν εἰς ὑπόδημα ἀριςερὸν εἰς ποδονίπτρον.

Ideſt.

Dextrum in calceolo, læuum verò in podonipstro.

Scri-

Scribit Suidas hoc adagium ſolere proferri in illos, qui optimè ſe accommodant ad conditionem rei præſentis, iuxta locũ, tempus, & negotia: quaptopter pedem dextrum in calceo, & ſiniſtrum in pelui habere dicuntur. *Omni pedi eundem calceum accommodare.* Tot quendum eſt adagium in medicos imperitos, qui nulla habita morborum ratione, omnibus ægrotis eadem præſidia præſcribunt. *Ne ſupra pedem calceus.* docet prouerbium negotia viribus æqualia eſſe ſuſcipienda, quia nemo debet ſe gerere, niſi quatenus ſua conditio expoſtulat. *Pedem in calceamento habet.* dicitur de illo, qui nouit laudes ſibi competentes; nam quemadmodum calceus cuilibet pedi non conuenit, ita etiam quælibet laus quemlibet hominem non decet. *Pede tacito.* Vſurpatur pro clanculum; idcirco Cornelius Gallus in homines bella excitantes ſic canebat. A

Medicorum aliquorũ imperitia.

Quis furor eſt atram bellis accerſere mortem,
Imminet, & tacito clam venit illa pede.

Pedem vbi ponat non habet. Proferendum eſt in illos, qui nihil bonorum ſtabilium poſſident. *Pede tuo te metire.* monet adagium, ne quis extra conditionem ſuam exeat, quare ad rem canebat Martialis.

Qui ſua metitur pondera, ferre poteſt.

Omni pede ſtandum. effertur de ſumma virtute, & videtur ſumptum ab illis, qui in acie conſtanter partes ſuas tuentur, & locum minimè deſerunt. *Pedis cauum oſtendere.* huius meminit Heſychius, quando dixit: κοῖλον τοῦ ποδὸς δεῖξαι. vſurpatur pro fuga, quoniam qui pedibus ſibi conſulunt, cauitatem pedum oſtendunt. *In pedes recedit.* Spectat ad illum, qui metu, locum potentiori cedit. poterit etiam attinere ad illos, qui intentionem mutant. Legitur apud Platonem ἀκρῳ ποδί. ideſt ſummo pede. Attinet ad illum, qui ſuperficie tenus aliquid nouit. Viciſſim. *Pleno gradu.* ſpectat ad illos, qui magno ſtudio aliquid aggreſſi ſunt. *Pedibus in ſententiam diſcedere* refertur ad comprobationem alienæ ſententiæ. Translatum eſt adagium à veteri conſuetudine ferentium ſuffragia, vbi erat multa turba; id explicat Liuius hunc in modum. *Vbi ſententiam meam vobis peregero, tunc quibus eadem placebit, in dextram partem taciti tranſibitis.* & paulò poſt. *quibus hæc ſalutaria videntur, in dextram partem pedibus tranſite.* & hæc ratio ferendorum ſuffragiorum, diſceſſio pedibus facta dicebatur. *Pedem ponere in alieno choro.* attinet ad illos, qui alienis negotiis ſe ſe immiſcent. Sumptum eſt prouerbium à choreis, ad quas ſi quis ignotus accedat à corona circumſtantium exſibilatur. *Pedem alterum in cymba Charontis habere.* competit homini in extrema ſenectute conſtituti; immo Plautus huiuſmodi ſenem acherontium appellauit. *Quantum pedibus potes.* dicitur de omni affectu, atq; conatu. *Pedibus ingredior, natare non didici.* Competit illis, qui maiorum rerum imperiti, in friuolis tantùm negotiis ſe ſe exercent. *Duobus pedibus fugere.* pertinet ad celeritatem peragendi negotii; deductum fertur adagium à nauibus vento ſecũdo currentibus, quaſi dicatur duobus clauis, quia gubernaculum nauis pedem appellant. *Ante pedes.* promulgatur de illo, quod eſt obuium, vel quod eſt præſens, vel imminens. *Pedes habet extra lutum.* Sumptum eſt prouerbium à viatoribus, & trahitur ad illũ, qui aliquod periculum euitauit. *In pedes decidit animus.* hoc effertur quotieſcumq; vehementer expaueſcimus. *Ad pedes ad caput.* hoc recitatur à Theocrito de rerum copia. B C

In Lachete.

Li.3. primæ Dec.

Duobus pedibus fugere quid.

Demùm aliquid de vnguibus, de ſanguine, & de cute dicemus. *Ab vnguibus incipere.* conuenit illis, qui à leuiſſimis rebus inchoant. *Vngue notare.* dicitur de eo, quod parùm placet, eò quod ſoleat vngui ſignũ apponi. *Vnguem latum à loco diſcedere.* hoc ſignificat tantillum de loco ſe mouere. Recitatur à Stobæo αἷμα, καὶ ψυχὴ, ſcilicet ſanguis, & anima. pronunciatur de re admodum grata. *Intra tuam pellem te contine.* admonetur vnuſquiſq; ne oblitus ſuæ ſortis, maiora præſtare conetur, quàm ſua facultas expoſtulet. hoc videtur conſimile adagio ſuperius exarato. *Pede tuo te metire.* natum volunt adagium à Ductoribus, qui olim in pellibus dormitabant. Martialis igitur inuehens in quemdam ſutorem, qui diues cum eſſet factus, ad priſtinam redactus eſt inopiam, ſic cecinit. D

Vnguis, ſanguis, & cutis

Luſiſtis, inquit, ſatis eſt: ſed te, mihi crede, memento
Intra pelliculam Cerdo tenere tuam.

Iam

Digitized by Google

Iam exarata ſunt prouerbia, quæ partes humani corporis reſpiciebant, nũc ponderanda ſunt illa, quæ ab ætatibus, à dignitatibus, & ab alijs prærogatiuis, & accidentibus hominis deſumuntur, ratione ætatis. Primò dicitur. *Aliam ætatem alia decent.* quo oſtenditur non decere ſenem, quod iuuenem aliquando decuit. Aetate prudentiores reddimur, quo demonſtratur, homines vſu rerum fieri ſapientiores, & prudentiam augere iuxta vulgatum carmen.

Prouerbia ætatum.

Tempus edax rerum, ſolam ſapientiam auget.

Si peculiares meditabimur ætates, alia reſultabunt adagia Dicitur enim. *Puſioni aptare cothurnos Herculis.* id profertur de re incongrua, dum minimis maxima ap-
E plicantur. *Puer ſeptennis cum ſit, nondum dentes edidit.* quadrare poteſt in illos, qui natu grandiores adhuc circa nugamenta verſantur. Legitur hoc apud Baſilium τοῦτο καὶ παιδὶ γνώριμον. ideſt *hoc & puero notum*. hoc videtur ſimile alteri prouerbio καὶ τῷ τυφλῷ δῆλον nempe, & cæco perſpicuum. hoc ſolet pronuntiari de re cunctis notiſſima. *Vt pueri laudant pauonem.* hoc prodidit Iuuenalis in auaros, qui verſus tantummodo commendant, & nihil interim poetis largiuntur. *Ne puero gladium.* ſubintelligendo, commiſeris: admonet adagium poteſtatem non eſſe concedendam puſionibus, imperitis, vel ſtultis, ne in ſuam, vel aliorum perniciem ea abutantur. *Viri iureiurando, pueri talis fallendi.* docet iocoſa ad pueros, & ſeria ad viros pertinere. Legitur apud Suidam. παῖς κρύσταλλον ideſt. *puer glaciem.* proferebatur in illos, qui cũ aliquid retinere non poſſent, nolebant tamen illud amittere. Sumptum
F videtur hoc à Sophocle, qui amorem comparabat pueris glaciẽ manu arripientibus, quæ nec facile poterat retineri, nec abijci liqueſcens: idcirco amor quoq; ob adiunctam voluntatem, excuti non poteſt, & ob copulatas voluptatibus moleſtias retineri nequit. *Puero odi ſapientia præcoci.* inualuit opinio apud vulgum, quæ ad noſtram vſq; penetrauit ætatem, vt credant pueros maturiùs ſapientes, aut non fore vitales, aut dementes futuros: ideoq; Plinius narrat Catonem Cenſorinum veluti ex oraculo prodiſſe: quapropter tradidit iuuentam ſenilem præmaturæ mortis fuiſſe ſignum. Legitur apud Græcos νεάζειν. ideſt. *iuuenari* nempe iuuenum more inconſideranter agere. *Iuuenta viribus pollet.* hoc pronunciatur de tali ætate, quæ florida, & valida eſt. *Opera iuuenum, conſilia virorum, vota, ſeu preces ſenum.* Docet in aliqua opera iuuenes eſſe adhibendos, cum illa ætas viribus polleat, vt paulò ante exaratum fuit: viri autem mediæ ætatis in conſilium eſſe vocandos, quia in his re-
G rum vſu aucta eſt prudentia, & ſenes tanquam religioſos à Dijs optima precari ſolere. Boethus tamen poeta aliter expreſſit adagium hoc verſu.

Adagia ex pueritia

Pueri ſapiẽtia præcoci.

ἔργα νέων, βουλαὶ δὲ μέσων, πορδαὶ δὲ γερόντων

Ideſt.

Facta iuuenum, conſilia verò virorum, crepitus verò ſenum.

Poſteaquam incidimus in ſenectutem, hoc in loco prouerbia ſenectutẽ reſpicientia ponderabimus. Dicitur enim. *Senex doctor.* de illo profertur, qui ſerò, & intempeſtiuè aliquod opus aggreditur; ſiquidem veluti iuuentus eſt docilis, ita ſenecta intractabilis, & obliuioſa. *Maturè fiat ſenex, ſi diù velis eſſe ſenex.* Monet, vt, integra adhuc ætate, labores iuueniles deſerantur, & valetudinis cura habeatur, quando per diuturnam ſenectam progrediendum eſt. *Inter pueros ſenex.* quadrat in illos ſic eruditos, vt inter plebeios ſcioli videri poſſint, & inter eruditos indocti. *Senum*
H *prudentia.* hoc recitatur prouerbium, quia ſenes vſu plurimarum rerum ſunt periti, & quia meminerunt multorum ſuperioribus ſeculis actorum. Habetur apud Sophoclem ὀργὴ γέροντος, ideſt. *Ira ſenis.* Volebat enim ſignificare iram leuem, quæ facile deleri poteſt, cum in hac ætate feruor ſanguinis langueſcat. *Tripuer ſenex.* ſpectat ad ſenem decrepitum, qui repueraſcere videtur. Huic ſimile eſt aliud. *Bis pueri ſenes.* quadrabit in illos, qui, cũ ætate grauiori opprimantur, nihilominus in puerilia quædam ſtudia incumbunt. Legitur pariter apud Græcos. ἀνδρὸς γέροντος ἀσταφὶς τὸ κρανίον, ideſt. *viri ſenis vua paſſa caluaria.* docet adagium ſenile corpus eſſe inualidum, & flaccidum, nempe exhauſto ſucco, veluti accidit in vua paſſa. *Anno ſenior fio.* competit homini, qui tædio, & moleſtia afficiatur. *Seneſco ſemper multa diſcens.* ſignificat, vſu vitæ, & experientia multarum rerum, prudentiam generari quamobrem Seneca in epiſtola quadam ad Lucillum ſcribebat: tandiù diſcendum

Adagia ad ſenectutem attinentia.

Iracundia Senũ qualis

eſſe,

eſſe, quamdiù neſcias: cum diſcipulus prioris poſterior dies eſſe dicatur. Pariter apud Græcos legitur. *στυπεῖον γερόντιον.* ieſt. *Stupa ſenetto.* hoc adagium videtur originem trahere à ſtupa, quæ à lino excutitur; ſicca enim, & inutilis eſt, quemadmodum homo in extrema ſenectute conſtitutus. *Senem vel nolentem vinum ſaltare compellit.* docemur nihil eſſe tam ineptum, neq; tam alienum, ad quod ebrietas hominem non incitet. *In ſenem ne aliquod collocaueris beneficium:* hoc recitatur ab Ariſtotele; quamuis vulgò etiam dicatur neq; ſenem, neq; puerum aliquo beneficio eſſe afficiendum: propterea quòd alter non refert gratias, alter non meminit.

Quid ſtupa cum ſene.

L. 2. Rhetor.

Seni maxilla baculus. nam ætate graues copioſiori egent alimento, vt reſtauretur, quod in dies deperditur. Quocirca interdum dici ſolet; ſenes ingredi dentibus; cum reliqui homines pedibus gradiantur. *Senem erigere.* ſubintelligendo difficillimum; propterea quòd ſenex à iuuentute vitijs imbutus difficulter corrigitur. *Sexagenarios viros de ponte deijcere.* hoc ſpectat ad illos, qui cum ætate ſint graues tãquam deliri ab omni publica functione relegantur. Multi volunt inde natum eſſe prouerbium, quia olim ſexagenarij ferendorum ſuffragiorum ius non haberent. Quamuis, alij voluerint, quòd olim iuuentus Romana, vt ſola ſuffragia ferret, ſenes inualidos de ponte præcipitauerit, quoniam ſuffragium per pontem ferebatur: hinc ſenes depontani vocabantur tanquam à negotijs publicis depoſiti. *Seni iuuenculam ſemper ſubijce.* monet adagium, vt vir prouectioris ætatis puellam potius ducat, quàm anũ, ne, frigore frigori addito, langueſcat venus, & ſteriles ſint nuptiæ: quanquam hoc adagium ad alia multa trahi poſſit, & præcipuè, quando ſignificare volumus aliquid eſse temperandum. *Omnia ſecunda ſaltat ſenex.* profertur quotieſcumq; res prius in periculum deducta, præter omnium expectationem, ex ſententia ſuccedit. Seruius explicat originem adagij, & inquit dum ludi celebrarentur, ad Deum matrem placandam, neq; vllis ſacrificijs placari poſset, quidam ſenex in ludis circenſibus ſaltauit, & hanc fuiſse cauſam placationis retulit, vnde poſtea prouerbium dimanauit.

A

Senex depõtanus qui.

B

Si reſpiciamus dominium, oriuntur varia prouerbia, vt. *Homo herus ſeruo monoſyllabus.* Quandoquidem Heris, & potentioribus opus eſt breuiſſimo tantùm verbo, nimirum vt annuant, vel renuant. *Cum Principe non pugnandum.* docet difficillimum eſse à priuato homine Principem ſuperari; iuxta illud.

Ardua res homini mortali vincere Numen.

C

Virum Reſpublica docet. ſignificat neminem ad res gerendas eſſe idoneũ, niſi qui longo vſu fuerit exercitatus. *Virum indicat Magiſtratus.* hoc recitauit Ariſtoteles innuens hominum mores in vita priuata vix ſatis conſpici poſſe; verùm in dominio apparet quali ſint ingenio, qui dominantur. Quamobrem Plutarchus, & ipſe ſolebat dicere, quòd Magiſtratus virum, & Magiſtratum vir oſtendit. *Senator ſine prouocatione, Legatus ſine mandatis.* hoc memorat Cicero, & torqueri poteſt in illos, qui cum nihil authoritatis habeant, primi tamen in omni loco eſſe volunt; namq; ex ſententia Iuriſconſultorum, nemo ignorat prouocationes ad Senatum fieri ſolitas: deinde nemo legatus eſſe poteſt, qui legitimis Principis ſui mandatis non ſit munitus, antequam alio ſe conferat. *Rex ſum.* hoc prouerbio vſus eſt Plautus, quando inquit: Rex ſum, ſi illum hominem hodie ad me trãxero, quaſi voluerit dicere, ſummã fælicitatẽ aſſequar: quandoquidẽ Antiquitas ſummã proſperitatẽ ſignificãs, dicebat: Deus ſũ. *Quilibet Rex domi ſuæ.* promulgatur, quando ſignificamus quæ volumus liberè in ædibus noſtris præſtare. *Aut Rex, aut aſinus.* idem eſt ac ſi dicatur: aut victor, aut victus. *Rex tragicus.* pronunciatur de homine ſuperbo, & faſtuoſo, qui nulla vi, & nulla authoritate polleat, aliter poteſt appellari rex chartaceus, ſumpta metaphora à comedijs, vel tragediis, in quibus imperium eius, qui ſubit perſonam Regis, eatenus durat, quatenus fabula peragatur: idcirco Dionyſius aliquando quemdam Regẽ, qui ſubiens regnum paulò poſt à vita deceſſit, Regem tragicum appellauit: *Homo homini Deus.* pronunciatur de illo, qui ſubitum, & inſperatum affert auxilium. Veteres enim nil aliud eſſe Deum exiſtimabant, quàm hominibus prodeſſe; idcirco inuentores legum, vini, & ſimilium, pro Dijs habiti, & culti fuerunt. Huic adagio oppoſitum eſt illud: homo homini lupus; cuius in hiſtoria lupi meminimus; hæc duo adagia tali diſticho explicantur,

Li. 5. moral.

Li. 3. de leg.

In Penulo.

D

Rex tragicus qualis.

Homo homini Deus.

Eſt

Eſt homo qui locuples inopi nil donat amico,
Qui rapit, hic lupus eſt, qui dabit, iſte Deus.

Homo honorans ſe ipſum honorat: quandoquidem ex ſententia Ariſtotelis, honor non penes honoratum, ſed penes honorantem eſſe perhibetur:

Ratione ſapientiæ, vel prudentiæ varia emergunt adagia. *Homo ſapiens ſua bona ſecum fert.* ſiquidem eruditio, & virtus non in diuitijs, ſed intra nos conſiſtunt. Videtur adagium ſumptum ab apophtegmate quodam Biantis, qui aliquando interrogatus, cur ex incendio patriæ, nihil rerum ſuarum ſecum deferret, reſpondit: omnia bona mea mecum porto. *Homo ſapiens non eget.* Hoc videtur confirmare ſu-
E perius adagium, namq; vera bona hominum ſunt ſcientiæ, & virtutes; itaq; ſapienti facile eſt diteſcere, ſi velit. *Homines ſapienti ratio pro neceſſitate.* recitatur à Plinio iuniori, vt ſignificaret ſapientem neq; metu, neq; neceſſitate ductum, ſed conſilio omnia peragere. *Omnia ſapienti facilia.* quandoquidem nihil eſt tam arduum, quod prudenti conſilio non facile fiat, vel nihil eſt tam ærumnoſum, quod ſapiens æquo animo non ferat. *Nemo mortalium omnibus horis ſapit.* hoc inſinuat neminem eſſe, qui aliqua in parte vitæ non deſipiat, atq; peccet. Legitur apud Ariſtophanem: *ἄνθρωπος θαλῆς.* ideſt. *Homo Thales.* fuit autem Thales vnus è ſeptem Græciæ ſapientibus: ideirco adagium profertur, Ironia, in ſtultum, qui ſapiens ab omnibus haberi cupit. *Pauciloquus ſed eruditus.* hoc ſpectat ad hominem, qui pauca quidem, ſed tamen auditu digna profert.

Adagia ſpectantia ad ſcientiam.

F Ratione amentiæ hæc diuulgantur. *Homo ſtultus factum cognoſcit.* hoc attinet ad illos, qui poſt euentum fiunt prudentes: quapropter à Tito Liuio euentus magiſter ſtultorum appellatur. *Homo ſtultus ſtulta loquitur.* etenim in nullo ſpeculo melius apparet figura corporis, quàm in ſpeculo orationis; ideireo ex ſermone homines cognoſcuntur. *Homo longus amens.* Vulgus diuulgat proceris mentem deeſſe, & puſillis multum animi adeſſe. *Homo ſtultior melitide.* Melitis enim fuit vnus ex illis fatuis, quos Homerus nobilitauit: hic poſt Troiæ euerſionem Priamo opitulaturus veniſſe dicitur.

Magiſter ſtultorum quis.

Amicitia quoq; ſuppeditat adagia. Videlicet. *Homo verbo tenus amicus.* competit illi, qui ſermone beneuolentiam ſimulat, ſed in mente aliud cogitat. *Homo amicus vſq; ad aras.* Monet adagium, vt commodis amicorum famulemur, ſed ne recedamus à recto tramite, nimirum ne, propter amicum, Numinum reuerentiam vio-
G lemus: namq; Priſci iurantes, manu, aras tangebant. *Homini nihil amicitius opportuno amico.* denotat adagium officium opportunè adhibitum eſſe gratiſſimum, & viciſſim officium intempeſtiuum moleſtum. *Vbi ſunt homines amici, ibi opes.* Quandoquidem amici pecunia ſunt potiores, & ad præſidium vitæ magis amici, citra pecuniam, quàm opes abſq; amicis valent. In huius confirmationem additur. *Nullus homo ſibi naſcitur.* hoc recitatur à Cicerone, dum inquit nos non nobis natos eſſe, quoniam ortus noſtri partem vendicat patria, partem parentes, & partem amici. *Viri infortunati procul amici.* hoc prouerbium taxat mores vulgarium amicorum, qui, ritu hirundinum, pro ratione temporis, aduolant, & deuolant, vel more formicarum, quæ horrea vacua non adeunt, iuxta illud Ouidij.

Prouerbia Amicitiæ.

L. I. de offic.

Horrea formica tendunt ad inania nunquam.

H quare Cicero aliquando ſcripſit, quòd fidelis beneuolentia aliquo periculo percipi poteſt. Alioquin dicendum eſt amicos, qui petant, paſſim verſari, & qui dent, perpaucos eſſe.

Lib. 9. epiſt. fam.

Ratione commoditatis, & opum diuerſa habentur adagia. *Homo pecunioſus damnari non poteſt.* Hoc protulit Cicero in Verrem quando ſcripſit percrebuiſſe ſermone omnium non ſolum apud Romanos, verùm etiam apud exteras nationes, in iudicijs illorum temporum, pecunioſum etiam nocentiſſimum damnari non poſſe. Huc ſpectat illud recitatum à Saluſtio in bello Saguntino Romæ eſſe venalia omnia. *Homo generoſus ex crumena.* nominatur ille, qui obſcuro loco natus, propter opulentiam, inter nobiles collocatur, quoniam opes nobilitatem parere dicuntur. *Homo abſens hæres non eris.* ſpectat ad illos, qui, propter abſentiam, aliquam amittũt vtilitatem, & tractum eſt prouerbium ab illis, qui affinitate quadam legitimam alterius ſucceſſionem expectant, ſed abſentes eadem priuantur. *Hominum alij ſeminant*

Adagia commoditatis.

nant

nant alij metunt. hoc promulgatur, quando alij laborauerunt, & poſtea alij emolumentum percipiunt. *Homo quiſq; ſuam rem meminit*. hoc adagio, mos communis hominum taxatur, qui in alieno negotio dormitare, & in proprio vigilare ſolent.

Adagia egeſtatis.

Si dirigatur animus ad egeſtatem, non deerunt adagia. Vt, *Homini eſurienti neceſſe eſt furari*. hoc competit illis, qui extrema ducti neceſſitate quodlibet præſtāt. *Hominis mendici pera non impletur*. Adagium ſignificat mendicitatem eſſe inexplebilem, ſed torqueri poteſt ad improbos, qui ab amicis ſemper aliquid flagitant, vel etiam ad diuites auaros, qui opibus nunquam ſatiantur. iuxta illud Ouidij.

Et cum poſſideant plurima, plura petunt.

Homini egenti verecundia inutilis. monet adagium pudorem, vrgente neceſſitate, A
eſſe abijciendum. *Homini mendico ne parentes quidem amici*. quandoquidem opes conciliant amicos; cum egeſtas nec illos habeat amicos, quos natura coniunxit. *Homo paxillo nudior.* ſpectat ad hominem extremæ neceſſitatis: cum à paxillis cortices etiam detrahi poſſint. Huic non abſimile eſt aliud. *Homo nudus tanquam ex matre.* recitatur de extrema paupertate: etenim nudiſſimi naſcimur, quod non item cæteris animantibus accidit. *Ab homine nudo veſtimenta detrahere*. ſignificat inde ſperare emolumentum, vnde extrahi non poteſt. *Homo egenus in turba verſetur.* quandoquidem ibi fit quæſtus, vbi eſt hominum frequentia. Demùm habetur apud Græcos *ἄνθρωπος πτωχομένος*, nempe homo propter quæſtum ſciens. Hoc competit Grammaticis, & alijs egenis, qui litteras non ob aliam cauſam, niſi ventris cauſa diſcunt.

B

Adagia ſpectantia ad probitatem.

Ratione prærogatiuarum ad probitatem ſpectantium, nonnulla emergunt adagia. Primitùs dici ſolet. *Viri boni lacrymabiles.* de illis, qui precibus flectuntur, & ad miſericordiam commouentur; veluti inexorabiles, & adamantini appellantur, qui nullis verbis ad miſericordiam incitantur. *In diſcrimine apparet qui vir*. id pronunciatur in re periculoſa, & difficili, quæ nonniſi virum virtute præditum, & ſtrenuum expoſtulat. *Homo magis promus, quàm condus.* profertur in aliquem liberalem, qui res aquiſitas facilè diſtribuit, ſumpta metaphora à diſpenſatore rei familiaris, cuius intereſt ex peno quædam promere, & in eumdem quædam condere. *Homo quadratus* competit illi, qui in aduerſis, & ſecundis rebus non mutatur: ſimilitudo ſumpta eſt à figura quadrangula, quæ in quamcumq; partem peruoluta ſemper ſui eſt ſimilis *Omnium horarum homo.* dicitur de illo, qui rebus ſerijs, & iocoſis facile ac-

Melanior quis fuerit.

commodatur. *Homo Melaniore caſtior.* Appellatur ille, qui à mulierum conſuetudi- C
ne abhorret. Tradunt enim Melaniorem quemdam ob mulierum odium in Solitudinem ſe contuliſſe. *Homo nouus.* proferebatur olim de homine ab incerta Regione veniente: immò qui nullis maiorum imaginibus illuſtres, ope tantùm virtutis, nobilitatem ſibi comparabant, noui homines; tanquàm ſubitò apparentes, & filij

Lib. 2. de Repub.

Cœli appellabantur. *Viro frater adſit.* hoc pronunciatur de fido auxilio, & recitatur à Platone: etenim in rebus periculoſis vix vnquam frater fratri deeſſe ſolet. *Hominem velocem tardus aſſequitor.* iactatur in illum, qui cum vires habeat imbecillas arte tamen, & ingenio potentiorem ſuperat. Originem huius prouerbij referunt in fabulam Vulcani in Odyſſea recitatam, qui cum eſſet claudus, & Venerem vxorem ſuſpectam haberet, nec tales illi eſſent vires, quibus Adulterū deprehenderet, ad artes confugit, & vxoris lectum catenulis inuiſibilibus circumuinxit, de- D
inde Martem, & Venerem congredientes his vinculis irretiuit, & Deos omnes deprehenſi adulterij teſtes conuocauit: iuxta illud Ouidij.

Mars quoq; deprehenſus fabrilia vincula ſenſit,
Notior in Cælo fabula nulla fuit.

Prouerbia pulchritudinis.

Pulchritudo quoq; adagia proponit ponderanda. Vt. *Homo formoſus ſine pulchritudine.* ſpectat ad illos, qui ſmegmatibus, & fucis exoticam formam ſibi comparare conantur. *Homo in oſtio formoſus*. profertur in illos, qui gratioſi habentur. Adagium videtur deſumptum a conſuetudine Veterum, qui nomina formoſorū, & amaſiarum, in arborum corticibus, & folijs, & in parietibus ſcribebant: immo prouerbium poterit ſpectare ad illos, qui per adulationem laudantur. *Candidorum virorum nulla vtilitas.* attinet ad viros molles, & effæminatos, qui in negotiis gerendis inutiles eſſe perhibentur.

Si con-

Si contemptum, & fragilitatem hominum contemplemur alia ſe ſe offerunt adagia, quæ ſunt. *Homo trium litterarum* pronunciatur, per ironiam, in aliquem, qui ſe ingenuum, & generoſum eſſe putat. Origo prouerbii referrur in Veterum conſuetudinem, qui viri ingenui prænomen, nomen, & cognomen tribus litteris in ſuis Inſignibus notabant: nimirum pro Marco Tulio Cicerone. M. T. C. ſcribebant. *Homo trioboli.* hoc recitatur. a Plauto de homine nullius pretii, quaſi tribus obulis digno. Huic non diſſimile eſt aliud. *Homo treſſis*, quaſi nullius valoris, & tribus aſſibus æſtimandus. Antiquitas enim genus quoddam nummuli ærei aſſem appellabant. *Homo nec vno dignus.* hoc ſpectat ad hominem viliſſimum, ſumpta metaphora à ia- *In Penulo.*
E ctu talorum, in quibus numerus vnitatis eſt infimus. Huic ſimile eſt aliud. *Vir obulo dignus.* proferebatur par iocum de illo, qui in aliquo virorum numero recenſeri volebat. Natum adagium eſt à conſuetudine Reipublicæ Athenienſis, quæ adſcriptis in numero virorum, ſingulis diebus, obulum ex publico ætario dabat, & hi probati vocabantur, qui verò nondum erant probati, neq; adſcripti, nondum obulo digni iudicabantur. *Homo miſerior monomachis.* dicebatur olim de infælici: ſiquidem in monomachia, aut alter, aut vterq; perit. Legitur apud Græcos πομφὸ λυξ ὁ ἄνθρωπος. *Homo bulla*
ideſt. *Homo bulla.* pronunciatur de fragilitate vitæ humanæ, ſumptum fortè eſt adagium à Luciano, qui vitam hominum bullis in aqua natis comparabar, quæ temporis momento apparentes, ſtatim euaneſcunt. Huic valdè ſimile eſt aliud ἄνθρωπος κέραμος, ideſt. *Homo fictilis.* nimirum mollis, imbecillis, & fragilis; ductum eſt adagium à vaſis teſtaceis, quæ ob leuem etiam ictum franguntur.

F Vitia, quibus homines ſæpè inquinantur, adagijs locum dederunt. *Homines Ambrones.* dicebantur, qui rapto, & malis artibus viuebant: nam Ambrones, referente Feſto Pompeio, fuerunt Galliarum populi, quos mare inundans finibus ſuis expulit, qua de re per alienum errantes ſolum rapinis viuere coacti ſunt. *Virum improbum mus etiam mordeat.* ſignificat quocumq; modo vindictam viris improbis nòn deeſſe. *Homo ſemper contradicens.* hoc profertur in ſtupidum, & imperitum. qui in diſputationibus ſe nunquam victum eſſe fatetur. Hoc videtur relatum à Galeno in illo libro, quo refellit Iulianum quemdam aphoriſmos Hippocratis calumniantem. *Aliud homini, aliud humanitati ſatis.* recitatum fuit à Varrone, & petit illos, qui in loquendo conſuetudinem potius, quàm rectas rationes ſequuntur. Aduertendum autem eſt, quod humanitas hoc in loco pro curioſitate ſumitur. Legitur apud Græ- *Prouerbia à vitijs petita*
G cos ἀνὴρ ἐλάφειος, ideſt, *Vir ceruinus*, ferit homines timidos, qui magis fugæ, quàm viribus fidunt: ſic enim Ceruos imitantur, qui venatoribus non reluctantur, ſed pedibus ſibi ſalutem quærunt. *Hominibus pigris ſemper eſt feſtum.* prouerbium ortum eſt à Tarentinis, qui propter otium, & delitias, plures dies feſtos in ſpatio annuo celebrabant. Conuenit hoc prouerbium cum alio. *Ignauis ſemper feria.* quandoquidem Ethnici à profanis negotijs, feriarum tempore, abſtinebant: immo aliquot feriati dies agricolis concedebantur, vt luſu laſſitudinem reficerent.

Homo ſtatua taciturnior. hoc ferit hominem tacitum, & melancholicum, namq; ſtatua refert effigiem alicuius hominis ſapientis; nihilominus ſermonem non edit. Huic oppoſitum habemus adagium apud Græcos. ἄνθρωπος βομβύλιος, ideſt, *Homo bombylius*: petit hominem loquacem: quoniam bombylios eſt genus apis à ſtrepitu
H ita nuncupatum, & ad mellificium inutile. *Homo temulentus, & ſopitus non eſt excitandus.* monet adagium non eſſe tentandos crabrones, & non eſſe refricandum illud odium, cui tempus obliuionem ſuperinduxit. *Nec Deus, nec homo.* hoc recitatur *In Pythijs*
à Pindaro, fortè de homine aſtuto, quem nec Deus, nec homo fallere poſſit. Huic *hymno ter-*
ſimile eſt aliud apud Græcos vulgatum ἄνθρωπος χηναλώπηξ. petit hominem garru- *tio.*
lum more anſerum, & vafrum more vulpium, nam illud vocabulum, ex anſere, & vulpe compoſitum eſt. *Homo Euripus.* promulgatur de homine inconſtante: namq; Euripus eſt pars maris inter Aulidem Beotiæ portum, & inſulam Eubæam, vt refert Strabo, quæ ſepties die, atq; nocte rapidiſſima conuerſione reciprocat. *Viro Lydo* *Lib. 9*
negotium non erat, ſed foras profectus ſibi parauit. hoc pariter attinere poteſt ad hominem inconſtantem, & inquietum: diciturq; natum adagium à Creſſo Lydorum Rege, qui antea fælix cum eſſet, Cyrrum in ſe prouocauit, à quo tandem ſuperatus in infinitas calamitates incidit. *Hominum mores Regioni reſpondent.* ſumptum videtur

Q ada-

Digitized by Google

Regio quid præſtet.

adagium ex apophtegmate à Plutarcho memorato, nimirum triticum in nonnullis agris, vitio Soli, in Lolium degenerare. pariter pro qualitate regionis hominum ingenia varia ſunt; etenim in Regione molli homines etiam molles, & effæminati naſcuntur. *Sardanapalus.* abijt in prouerbium ob inſignem mollitiem: idcirco Ariſtophanes de homine valde effæminato dixit. *τίς ὁ σαρδανάπαλος; οὑτοσί*, nimirum quis hic Sardanapalus. Fuit enim hic homo vſq; adeo effęminatus, vt inter eunuchos, & puellas verſari eſſet ſolitus; conuenit cum prædicto. *Homo cera tractabilior*, ſed quamuis hoc videatur ſpectare ad hominem mollem, nihilominus homini etiam docili competere poteſt. *Homo Scytha.* petit hominem immanem, & ſæuum ob barbariem gentis ſcythicæ: quemadmodum hodiernum vulgus talem hominem Turcam appellat. Huic ſimillimum eſt hoc. *Homo Tenedius.* recitatur à Plutarcho, & ſpectat ad hominem ſeueri, & formidabilis aſpectus. Suidas refert originem adagij in Regem quemdam Tenedi, qui legem tulerat, vt à tergo Iudicis quiſpiam ſecurim tenens aſtaret, vt qui mendacium coram Iudice diceret, protinus cæderetur: hinc etiam abiit in prouerbium ſecuris Tenedia. A

In Collect. Adag.

Ratione motus alia ſubſultant adagia. Dicimus enim. *Hominem currentem incitare.* quando aliquis fruſtra laborat, iuxta illud.

Vanum eſt currenti ſubdere calcar equo.

Vel poteſt etiam diuulgari hoc adagium, quando hortamur aliquem ad id, ad quod ſua ſponte tendit. *Hominem fugientem ſonus lyræ non remoratur.* Adagium ſignificat, in rebus periculoſis leuiora negligi, non enim veriſimile eſt, quòd cantor hominem à prælio fugientem retardare poſſit. *Homo fugiens denuo pugnabit:* Monet adagium, animum non eſſe abijciendum propter metum: quandoquidem victi denuò vincere poſſunt. Ortum volunt adagium à Demoſthene, qui, abiecto clypeo, fugit ab illo prælio, quo Philippus Macedonum Rex apud Cheroneam Athenienſes ſuperauit; & hac de cauſa cognominatus fuit *ῥίψασπις*, ideſt clypeũ abijciẽs, ideoq; ab inimicis reprehenſus hoc verſiculo eos eluſiſſe dicitur. B

Adagia, ex metu.

ἀνὴρ ὁ φεύγων, καὶ πάλιν μαχήσεται.

Ideſt.

Vir fugiens, & denuò pugnabit.

Homo præſens abeſt. pronunciatur in illum, qui in colloquio non animaduertit, quæ dicuntur, mente alijs in rebus occupata. *Aliud ſtans, aliud ſedens.* ſubintelligendo, loquitur homo. hoc prouerbio poterimus taxare hominis inconſtantiam, quando in pauco temporis interuallo ſententiam mutat. C

Adagia ex varijs hominum operib.

Variæ hominum operationes varijs occaſionem adagijs dederunt. Primitùs dicitur. *Homo nunc palliatus, nunc togatus.* & profertur de homine inconſtante. Etenim pallium erat indumentum Græcorum, & toga Romanorum: *Qualis vir, talis oratio.* Tunc pronunciandum eſt, quando ex ſtylo ſermonis cuiuſcumq; ingenium examinamus. *Homo victus flet, & victor interijt.* diuulgatur quando vtraq; pars exercitus magno ſuo damno diſcedit. Poterit etiam torqueri adagium ad reum, & actorem in litigijs. Legitur apud Ariſtophanem. *βίος νυμφίου*, ideſt vita ſponſi. Vſurpatur hoc prouerbium pro vita molli, & delicata: ſiquidem olim ſponſi ſertis coronati ad nuptias accedere ſolebant. *Homini ne fidas niſi cum quo prius modium ſalis abſumpſeris.* Adagium denotat ingenium hominis nonniſi per diuturnum conuictum, & longam familiaritatem cognoſci poſſe. *Homines agones.* ad eos ſpectat, qui cunctabundi deliberant, & nunquam aliquod opus aggrediuntur. Originem traxit adagium ab illis, qui olim Romæ victimas feriebant: quandoquidem Agones dicebantur, nam, iuxta conſuetudinem, priuſquam victimam ferirent ad populum conuerſi, hanc vocem proferebant. (Agon) nimirum ago ne? rogabant enim populum, num adhuc victimã cædere deberent: vnde Ouidius in Faſtis huius moris ſic meminit. D

Agones qui fuerint.

Semper agas ne, rogat, nec niſi iuſſus agit.

Homo iciens ictus eſt. ſpectat ad illum, qui ſibimetipſi malum comparat. Origo adagij refertur in Herculem, qui in Olympia ſtatuam ad radios Lunæ conſpicatus, & latronem eſſe ratus, lapidem in eam contorſit, qui magno impetu à ſtatua reſiliens Herculem vulnerauit. *Hominis dormientis rete trahit.* competere videtur illis, quibus, citra laborem, optata contingunt: ortum fortè prouerbium à piſcatoribus dor-

dormientibus tunc enim piſces retibus inuoluti facilè comprehenduntur.

Numerus hominum multa adagia nobis ſuppeditat, in primis dici ſolet. Vnus homo multorum inſtar de homine virtutibus inſignito. *Vnus vir nullus vir*. quandoquidem nullum inſigne negotium peragi poterit ab vno viro omni ope deſtituto. *Ad viros triarios res redacta eſt*. pronunciatur, quando nullus ſupereſt ſpei locus. Triarij enim erant milites tertio loco in acie collocati, vt extremis ſubſidio eſſent. *Septem hominum conuiuium, nouem conuitium*. Adagiũ denotat paucos ad conuiuium eſſe inuitandos, alioquin contumelijs, & tumultu erit plenum. *A ſexaginta viris venio*. pronunciabatur adagium de rebus ridiculis: namq; Athenienſes ſummopere
E delectabantur illis, qui verbis, vel operationibus riſum mouerent: idcirco in hunc finem, in quodam loco ciuitatis ſexaginta homines identidem congregabantur: quapropter ſi quis aliquid riſu dignum proferret, à ſexaginta viris venire dicebatur. *Centum viri vnum pauperem ſpoliare non poſſunt*. quandoquidem, ex ſententia Chryſoſtomi, maxima paupertas propugnatione deffenditur, cum omni metu careat, & vbiq; intrepidè nullos fures metuens diuagetur: iuxta illud.

Cantabit vacuus coram latrone viator.

Quot homines tot ſententiæ. hoc eſt valde ſimile ſententiæ Terentij, quando dixit. ſuus cuiq; mos eſt.

Prouerbia, ex numero hominum.

Mors quoq; & ægritudo adagijs locum fecerunt: propterea dicimus. *Hominem mortuum alloqui*. de re vana, & inani. *Hominem mortuum vnguento perungere*. non ſolum promulgari poteſt de re inani, ſed etiam de ſumptibus ſuperfluis, & etiam atti-
F nere poteſt ad illum, qui ſerò aliquid adhibet. *Homines mortui non mordent*. competit illis, qui nullo modo lædere poſſunt. Originem prouerbij recitat Plutarchus, ex apophtegmate Theodori Chij, qui interrogatus vtrum Pompeius ab Aegypto eſſet repellendus, an admittendus, aſſeruit receptum interimendum eſſe, dicens *νεκρὸς οὐ δάκνει*, ſcilicet mortuos non mordere. *Homini ægroto dum anima eſt ſpes eſt*. aliter dicitur, *dum ſpirat ſperat*. Monet adagium in calamitatibus, & in negotiis, etiam extremis non prorſus eſſe deſperandum.

In Vita Pompei.

Poſtremò loco ponderanda ſunt adagia quæ à mulieribus dimanarunt. *Mulier pudica ne ſola ſit vſquam*. hoc relatum fuit ab Homero de Penelope, quam duæ ancillæ ſemper concomitabantur. *Mulierem ornat ſilentium*. Etenim mulier natura ſua loquax eſt, ſed honeſta dicitur, quando ſilet, & præcipuè apud viros, quando de re-
G bus ſeriis agitur. *Parit puella, etiamſi male adſit viro*. hoc adagium profertur quotieſcumq; negotium facilè ex ſententia ſuccedit, etiamſi negligenter fuerit pertractatum: quandoquidem puella ob floridam ætatem facilè concipere ſolet. *Vxorem quære æqualem*. alii legunt. *Tuę ſortis vxorem ducito*. Hoc torquetur in illos, qui cum ſint infimi ſubſellii, & dignitates, & grauia ciuitatis officia affectãt: ductum eſt prouerbium ab illis, qui cum ſint plebei, vxores tamen ex potentioribus ducunt; ideo non affines, ſed dominos ſibi parant. *Mulier imperator, & mulier miles*. tunc pronunciatur, quando hominibus ignauis negotium cõmittitur. *Mulier ne tollat gladium*. hoc non recedit à prædicto prouerbio. Monet enim non eſſe ſuſcipiendum negotium ab illis, qui illud perficere nequeunt. Aut non oſtendat ſpem, qui illã præſtare non poteſt, aut non prouocet hoſtem, qui prouocatum non poteſt profligare. Huic non abſimile videtur aliud. *Mulieris animus*. hoc à multis profertur in ſtul-
H tos, ſed magis pertinet ad homines imbelles, & inconſtantes, iuxta illud Terentii.

Prouerbia ſpectantia ad mulieres.

Mulier miles.

Noui ingenium

Nolunt, vbi velis: vbi nolis cupiunt vltro.

Muliere nihil peſtilentius. hoc refertur de improbitate, & recitatur ab Homero hunc in modum.

ὡς οὐκ αἰνότερον, καὶ κύντερον ἄλλο γυναικός

Ideſt.

Vſq; adeo nihil improbius, mulierreq; peius.

In confirmationem præcedentis additur ſubſequens adagium. *Nec mulieri, nec gremio credendum*. Feſtus Pompeius hoc adagium verum eſſe probat, quia mulier natura ſua leuis ſit animi, & plerumq; accidat, vt contenta in gremio, propter ob-

liuionem, ipſa ſurgente, procidant. Immò hæc Feſti ſententia magis ſtabilitur alio *Nouerca mortua priuignum necauit.* adagio, quod ſic ſe habet. *Mulieri ne credas, ne mortua quidem.* Monet adagium mulieres aſtutas eſſe, quæ etiam mortuas ſolent ſeipſas fingere. notum enim eſt illud de Nouerca, quæ ſepulta quoq; priuignum interfecit, nimirum lapſa in pueri caput pyramide. Quare poſſumus meritò pronuntiare aliud adagium. *Mulierum exitia.* ſpectat ad illos, qui miſerabiliter pereunt, cum mulieres omnium ferè calamitatum authores eſſe perhibeantur. *Mulier Herculis ſedem non intrat.* profertur in illos, qui immeritò aliquod munus ſubeunt. Originem traxit prouerbium à religione Priſcorum, qui fæminas ab Herculis templo excludebant. *Mulier Theſſala.* hoc torquetur in mulieres veneficas, & peritas malarum artium; quandoquidem gens Theſſala veneficiorum nota erat inſignita. A *Anus ſaltat.* dicitur de illo, qui indecenter aliquid agit. *Anus ſaltat* Huic ſimillimum eſt aliud. *Anus bacchatur.* de illo pronunciatur, qui, propter ætatem, indecorè laſciuit, cum licentia bacchanalium iuuenibus tantùmodo permittatur. *Anus velut equus profundam habebit foſſam.* Competit illis, qui tanquam inutiles pænitùs exploduntur. Quandoquidem equi ſeneſcentes in altos terrarum ſpecus præcipitantur; item mulier olim amata, cum defloruit, ab omnibus faſtiditur.

METAMORPHOSES. B

CVM transfigurationum ad genus humanum ſpectantium nonnullas ſummus rerum opifex ſupra naturæ ordinem mõſtrauerit, alias naturæ dederit, & demùm alias Poetæ finxerint. Nos in præſentia fabuloſas primò exarabimus, vt, his intellectis, feriæ, & veræ metamorphoſes magis eluceſcant. Simulatas igitur tranſmutationes ab Orbis primordio ad Iulij Cæſaris interitum, Ouidius libris quindecim complexus eſt. Itaq; primo libro, expoſita Mundi, & hominum origine, necnon Saturno ab Impe- *Fabuloſa Metamorphoſes.* rio pulſo, recitat Iouem imperantem. & moleſto animo tollerantem iniuriã Gigantum, qui montibus ſupra montes collocatis, ipſum à patria cœleſti expellere ſtatuerunt, eos tandem fulmine profligaſſe. Pariter narrat à Ioue dolenter ferente C crimen commiſſum à Lycaone tyranno Arcadiæ. qui aduenas honorifico exceptos hoſpitio, crudeliter cædebat, in Lupum tranſmutatum fuiſſe: ideoq; ſic canit Ouidius.

——— nactuſq; ſilentia ruris,
Exululat, fruſtraq; loqui conatus ab ipſo
Colligit os rabiem &c.

His non contentus Iuppiter, vt genus humanum ingenti metu conſternaret, tantam aquarum copiam vndiq; congregauit, vt altiſſimis montibus diluuio inundantibus, omnes homines ſubmerſi perierint, præter Deucalionem Promethei filium, & Pyrrham coniugem, qui eximia inſignes pietate ab aquis, diuino permittẽte Numine, incolumes euaſerunt: quoniam poſt diluuiem, iuſſu Iouis, lapidibus poſt terga proiectis, humanum genus repararunt: itaq; lapides à Deucalione iacti, in mares, D *Diluuium vniuerſale.* & à Pyrrha in fæminas vertebantur; ſic igitur canit.

Inq; breui ſpatio, Superorum numine, ſaxa
Miſſa viri manibus, faciem traxere virorum,
Et de fœmineo reparata eſt fœmina iactu.

Quare inter fæminas illius ætatis Daphne virgo Penei fluminis Theſſaliæ filia venuſtate refulgebat, quæ ab Apolline conſpecta, tandem adamata fuit, verùm eum neq; precibus, neq; promiſſis adduci potuerit, vt Phæbeæ voluntati morem gereret, à patre implorata ope, in Laurum transfigurata eſt; hinc colligenda eſt *Daphnes transmutatio in laurũ.* ratio, propter quam Phæbo Laurus ſacrata ſit. Hanc introducit Ouidius ſic loquentem.

Fer, pater, inquit, opem, ſi flumina numen habetis.

Et

Et paulò inferiùs.

Vix prece finita, torpor grauis occupat artus;
Mollia cinguntur tenui præcordia libro,
In frondem crines, in ramos brachia creſcunt.

Interea ad leuandam animi ægritudinem Penei infælicem filiæ exitum plorantis, cæteri acceſſerunt fluuii, præter Inachum, qui & ipſe de Io filia amiſſa conquere- *Io in vaccã.* batur: hæc enim tam præclaris formæ donibus erat inſignita, vt illius amore Iuppiter accenſus fuerit; ideoq; eam compreſſam, ne id ad aures Iunonis perueniret, in vaccam transfigurauit. Hoc ſic explicatur ab Ouidio.

E *Coniugis aduentum præſenſerat, inq; iuuencam*
Inachidos vultus mutauerat ille, iuuenca
Bos quoq; formoſa eſt &c.

Iuno autem pulchram hanc iuuencam dono acceptam Argo paſtori centum oculis prædito cuſtodiendam tradidit. Sed Iuppiter Mercurio iuſſit, vt Argum *Argo in Pauonem.* interimeret, quem poſtea peremptum Iuno in Pauonem conuertit, & centum oculis caudam Pauonis venuſtauit, vt legitur apud Poetam.

Arge iaces, quodq; in tot lumina lumen habebas
Extinctum eſt, centumq; oculos nox occupat vna;
Excipit hos, volucriſq; ſuæ Saturnia pennis
Collocat, & gemmis caudam ſtellantibus implet.

Pan quoq; Arcadiæ Deus ſyringam nympham Naiadum pulcherrimam deperi-
F bat, quæ eius fugiens congreſſum, ſororum auxilio, in arundinem conuerſa eſt; ex qua ſuam fiſtulam Pan Deus compoſuit: idcirco quidam eruditus huc alludens ſic *Syringa in Arundinem* cecinit.

Baſia, quæ Pani nimio importuna negauit
Arcadico Syrinx tibia facta fuit.

Hac fiſtula nonnulli referunt vſum fuiſſe Mercurium, vt eius ſuaui ſono Argum in ſomnum compelleret, vt deinde ipſum interficere poſſet, de tranſmutatione Syringæ ſic loquitur Ouidius.

Vt ſe mutarent liquidas oraſſe ſorores:
Panaq; cum prenſam ſibi iam Syringa putaret,
Corpore pro nympha, calamos tenuiſſe paluſtres.

G Itaq; Argo in pauonem transfigurato, Io furijs agitata totum peruagans orbem, tandem in Aegyptum peruenit, vbi placata Iunonis ira, & depoſita bouis figura, priſtinam formam impertrauit, & Iſidis Deæ nomen ſortita eſt.

Vt lenita Dea eſt, vultus capit illa priores,
Fitq; quod ante fuit &c.

Ex hac natus eſt Epaphus, qui creuit valde ſimilis Phaetonti, Apollinis, & Clymenes filio: quare Phaeton difficili animo hoc ferens, cum ob ſimilitudinẽ Epaphus ſe Apollinis filium eſſe iactaret, ad patris ædes accedens, vt melius ſui generis nobilitatem oſtentaret, currum Solis ducendum impetrauit à quatuor tractum equis, quorum nomina ſunt Pyrous, Eous, Aethon, & Phlegon. cum igitur Phæton currum aſcendiſſet, equi metu ignoti aurigæ conſternati, ad imam mundi partem tenderunt, ſicq; totus terrarum orbis ardere videbatur: tunc Iuppiter humanis motus *Heliades in*
H precibus Phaetontem ob audaciam puerilem in Padum deiecit: hinc Heliades nym- *Populos.* phæ Phætontis ſorores fratris caſum lugentes, & cadauer in fluuio quæritantes, Deorum miſericordiæ, in Populos arbores, & earum lacrymæ in guttas electri transmutaræ ſunt de hac tranſmutatione Ouidius ſic canit.

——— complectitur inguina cortex *L. 2. Metam.*
Perq; gradus, vterumq; pectus, humeroſq; manuſq;
Ambit &c.

Huic tranſmutationi interfuit Cygnus Sthenelei filius Liguriæ Rex, materno ſanguine, & ſumma beneuolentia Phaetonti coniunctus, qui circa ripam Padi caſum *Cygni tranſmutatio in auem.* infælicem amici, & conſanguinei indoleſcens, tandem in volucrem ſui nominis euolauit, quæ auis ab igne abhorrens, circa paludes, & ſtagna flebilem cantilenam emittens verſatur.

Fit noua Cygnus auis, nec ſe Cœloq; Ioniq;
Credit, vt iniuſtè miſſi memor igne ab illo.
Stagna petit, patuloſq; lacus, ignemq; peroſus.

Verùm Iuppiter terrarum orbem Phætontis inſania conflagratum inuiſens, dum per Arcadiam vagaretur, incidit in amorem Caliſtos filiæ Lycaonis, quam cũ nullis precibus conſequi potuiſſet, ad vaſtamenta confugiens, tandem ea potitus eſt: quandoquidem Dianæ formam induit, & puellæ occurrens, cum ea concubuit.

Iuppiter in Dianam.

Protinus induitur faciem, vultumq; Dianę.

Iuno autem id intelligens, Caliſto in Vrſam transfigurauit, quam deinde Iuppiter vnà cum Arcade filio inter ſydera ſeptentrionalia collocauit. A

Mens antiqua manet, facta quoq; manſit in Vrſa;
Aſſiduoq; ſuos gemitu teſtata dolores.

Caliſto in Vrſam, & Arcas filius Arctophilacem.

Caliſto igitur in Vrſam mutata, & Arcade eius filio in Vrſæ cuſtodem conuerſo, quem Græci Arctophilacem appellant: Iuno in proprio curru à pauonibus tracto in Cœlum deuecta eſt; dum Coruus Coronida filiam Coronei Regis Phocidos amicam Apollinis in adulterio deprehẽdens, crimen ad Phæbum delaturus aduolabat, quem garrula cornix, nempe ipſa Coronis hiſce verbis inſequebatur. Reſpice Corue quemadmodum ego ſim auis, & huius cauſam calamitatis audias. Cum Minerua Ericthonium Vulcani filium in terram cadentem ſuſtuliſſet, & illum Cecropis filiabus nimirum Pandroſo, Herſe, & Aglauro, incluſum ciſta cuſtodiendum tradidiſſet, atq; monuiſſet, ne illum cuiquam monſtrarent; Aglauros curioſa ciſtam detexit, & puerum mihi vnà cum ſerpente iacentem oſtendit. Ego autem imprudens confeſtim hoc Mineruæ communicaui, illa autem irarum motus in me conuertens, à cætu aliarum Virginum ad litora me relegauit; vbi Neptunus me eminus conſpectam adamauit; immò vim mihi erat illaturus, niſi Minerua me ſtatim in cornicem transfiguraſſet. B

Coronis in Cornicem.

——— tendebam brachia Cœlo.
Brachia cœperunt leuibus nigreſcere pennis
Reijcere ex humeris veſtem conabar, at illa
Pluma erat, inq; cutem radices fixerat imas.

Deinde proſequitur Coronis inquiens, hoc crimen venia potius, quàm culpa dignum fuiſſe: cũ maior fuerit error Nyctemenes filiæ Nyctei, quæ perdito agitata luxu, patris congreſſum non abhorruit, quo ſcelere Superi excandeſcentes illam transfigurarunt in Noctuam, quæ cæteris auibus inuiſa nefandum ſcelus nocturno tempore occultat. Id ſic à Poeta exponitur. C

Nyctemenes in noctuam.

Non audita tibi eſt patrium temeraſſe cubile
Nyctimenen? quę illa quidem, ſed conſcia culpę
Conſpectum, lucemq; fugit, tenebriſq; pudorem
Celat, & à cunctis expellitur æthere toto.

Poſtmodum Coruus rationibus cornicis minimè commotus, iam cæptum peragens iter retulit Phębo ſe coronida cum iuuene cubantem obſeruaſſe; quibus verbis Apollo indignatus, ſagitta puellam fœtum Apollinis filium in vtero geſtantem confixit. Sed paulò poſt cum Apollinem facti pœnituiſſet, candidas Corui loquacis pennas in nigras mutauit: immò, aperta mulieris matrice, infantem eductũ, & Aeſculapium vocatum, ad Chironem Centaurum miſit educandum, & erudiendum, & potiſſimum, vt ab eo artem medicam perdiſceret. Habebat autem Chiron Ocyroen ex Charicta filiam, quæ interdum furore quodam percita, futura prædicere conſueuerat: hæc igitur Aeſculapium in arte medica profecturum, defunctos priſtinæ vitę reſtituturum, & tandem Aui fulmine interiturum præſagiuit. Sed poſthæc vaticinia, Ocyroe formam equæ adepta eſt, vt canit Poeta. D

Ocyroe in equam.

Talia dicenti pars eſt extrema querela
Intellecta parùm, confuſaq; verba fuerunt;
Mox nec verba quidem, nec equę ſonus ille videtur,
Sed ſimulantis equam, paruoq; in tempore certos
Edidit hinnitus &c.

Poſthæc Phæbus paſtor factus cum Admeti Regis Theſſaliæ armenta paſceret, Mer-

Mercurius, vt illum ludificaret, boues, quos cuſtodiebat procul errantes furatus, in quadam ſylua occuluit: ſed ne Battus quidam equarum cuſtos rotum obſeruans, furtum manifeſtaret, Mercurius pulcherrimam illi iuuencam dono dedit, deinde vt fidei Batti periculum faceret, ſtatim aliam induens formam ad eumdem accedens, magnum præmium illi promittens, ſi quo in loco verſarentur illæ boues, indicaret. Battus lucri cupiditate ductus eas libentiſſime oſtendit, quo dolo Mercurius ſtimulatus, eum in lapidem indicem commutauit, vt canit Ouidius.

Battus in lapidē Indicē.

——— periuraq; pectora vertit

In durum ſilicem, qui nunc quoq; dicitur index.

E Rurſus hinc diſcedens Mercurius, & per aerem volitans, inter Virgines Athenienſium, quæ ſacra Mineruæ celebrabant, Herſen Cecropis filiã eleganti forma conſpicuam concupiuit; quare Aglauron illius ſororem rogauit, vt ſibi in hoc amore præſtò eſſet, quæ pacta argenti mercede, ſuam illi operam pollicita eſt. Minerua autem, ob auaritiam puellæ, ingentem iræ motum concipiens, in illam concitauit inuidiam; ſicq; hæc in dies cruciata, cum Mercurio opem non tuliſſet, ab eodem in ſaxum fuit conuerſa.

Aglauros in Saxum.

——— ſaxum enim colla tenebant

Oraq; duruerant, ſignumq; exangue ſedebat,

Nec lapis albus erat, ſua mens infecerat illum.

Inde etiam Mercurius diſcedens, patris iuſſu, in Phœniciam profectus eſt, vt illius Regionis armenta ad litus compelleret. Interea Iuppiter ſuſcepta Tauri forma
F inter cæteros boues diuagari cœpit, cuius dorſum aſcendens Europa Agenoris Regis filia, eam in Cretam tranſtulit, quia huius nimio amore Iuppiter tenebatur. hãc metamorphoſim ſic exponit Poeta.

Iuppiter in Taurum.

Non bene conueniunt, nec in vna ſede morantur

Maieſtas & Amor, ſceptri grauitate relicta

Ille pater, rectorq; Deum, cui dextra triſulcis

Ignibus armata eſt, qui nutu concutit orbem

Induitur faciem tauri, mixtuſq; iuuencis

Mugit, & in teneris formoſus obambulat herbis.

Exponitur in tertio libro tranſmutationum, quomodo Agenor, cum filiam Europam amiſiſſet, illius fratri Cadmo imperauit, vt eam diligentiſſimè perquireret, neq;
G domum, niſi ipſa inuenta, reuerteretur. Verùm Agenor adiens oraculum reſponſum habuit, vt veſtigia vaccæ primùm ſibi occurrentis ſectaretur, & vbi conſiſteret, ibi quoq; vrbem Bœotiam conderet. Cadmus igitur Numini obſequens, dum Vrbem deſignaret, ſocios ad hauriendam à proximiore fonte aquam miſit, quibus non reuertentibus, Cadmus quid mali ſuſpicatus, eò profectus eſt, & omnes ab ingenti Dracone interemptos inuenit, tuncq; illum interfecit, & dentes beſtiæ, imperante Minerua, ſeminauit, ex quibus armatorum turma eſt genita, qui domeſtico inter ſe certamine diſſidentes, omnes, præter quinq; ſocios, interierunt: deinde metamorphoſis ſic legitur.

Li. 3. Met.

Primaq; de ſulcis acies comparuit haſtæ,

Tegmina mox capitum picto nutantia cono,

Mox humeri, pectuſq; onerataq; brachia telis

H *Exiſtunt, creſcitq; ſeges clypeata virorum.*

In vrbe ædificata multi nepotes ex Cadmo geniti creuerũt, quorũ vnus Actæon Ariſtei filius maximum illi attulit mœrorem; dum his venando feſſus, ad fontẽ cum perueniſſet, in quo Diana cum comitibus nuda abluebatur, illicò à Dea in Ceruum conuerſus eſt, deinde à proprijs canibus dilaniatus: id ſic à Poeta exprimitur.

Dat ſparſo capiti viuacis cornua Cerui,

Dat ſpatium collo, ſummaſq; acuminat aures.

Verùm rectius alibi de Actæone ſic canitur,

Actæon in Ceruum.

Inſcius Actæon vidit ſine veſte Dianam,

Præda fuit canibus non minus ille ſuis.

Iuno incredibilem à caſu Actæonis percepit voluptatem, quoniam Agenoris familiam graui ſemper odio proſecuta eſt, non ſolum quia Iuppiter cum Europa, ſed

etiam quia cum Semelè Cadmi filia concumbere ſolitus eſſet. Idcirco Iuno decreuit induere formam Beroes nutricis Semeles, vt perſuaderet mulieri, ne Iouem alio apparatu in thalamum reciperet ſuum, niſi ea ratione, qua Iunonem adire conſueuerat. Quapropter deinceps Iuppiter, vt amicæ morem gereret, tonitru, & fulminibus armatus tecta illius ingreſſus eſt, ſed tanto fulgore domo accenſa, Semele ſubito conflagrauit incendio. Iuppiter ergo vt filium in vtero Semeles conceptum ab impendente mortis periculo liberaret, ex matrice exceptum, & ſuo fæmori inſutum, vſq. ad perfectam partus maturitatem ſeruauit, & nymphis poſtea nutriendum tradidit. De hac igitur tranſmutatione Iunonis in Beroem ſic habet Ouidius. A

Iuno in Beroem.

Tunc ſimulauit anum, poſuitq. ad tempora canos,
Sulcauitq. cutem rugis, & curua trementi
Membra tulit greſſu, vocem quoq. fecit anilem,
Ipſaq. erat Beroe Semeles Epidauria nutrix.

Præterea referunt Iunonem, & Iouem, ioci gratia, inter ſe contendiſſe, nũ vir, an fæmina maiorem in congreſſu voluptatem perciperet, atq. huius controuerſiæ Tireſiam Heueri filium iudicem conſtituerunt, cum hic vtrumq; ſexum expertus fuiſſet: namq; olim in ſylua ſerpentes cõgredientes baculo percutiens in fæminam fuit commutatus, in quo ſexu ſeptem annos traduxit, & rurſum eoſdẽ angues feriens priſtinam viri formam acquiſiuit.

Tireſias vtrũq; ſexum expertus.

———— placuit, quæ ſit ſententia docti B
Quærere Tireſiæ, Venus huic erat vtraq; nota.
Nam duo magnorum viridi coeuntia ſylua
Corpora ſerpentum baculi violauerat ictu,
Deq; viro factus, mirabile, fæmina ſeptem
Egerat autumnos, octauo rurſus eoſdem
Vidit, & eſt veſtræ ſi tanta potentia plagæ,
Dixit, vt authoris ſortem in contraria mutet,
Nunc quoq; vos feriam, percuſſis anguibus iiſdem
Forma prior rediit.

Tireſias igitur Iouis ſententiam probans Iunonem condemnauit, quæ indignata Tireſiam excæcauit: Iuppiter verò illi ſcientiam futura prædicendi communicauit. Illius autem vaticinium prima adiit Lyriope nympha Oceani, & Tethyos filia ſcire C cupiens an Narciſſus, quem ex Cephiſo genuerat, diuturnam eſſet ætatem victurus: cui Tireſias proſpera omnia eſt pollicitus, dummodo Narciſſus ſuam pulchritudinem non noſceret. Referunt enim Narciſſum fuiſſe adoleſcentem pulchritudine conſpicuum, cuius conſuetudinem nymphæ non paucæ affectabant, & præſertim Echo Iunonis filia, quæ iuuenis amore flagrans, & fruſtra fugientem perſequens extabuit, & in vocem mutata eſt, quæ hodie etiam Echo appellatur.

Echo Iunonis filia.

Adducitq; cutem macies, & in aere ſuccus
Corporis omnis abit, vox tantum, atq; oſſa ſuperſunt,
Vox manet, oſſa ferunt lapidis traxiſſe figuram.

Alias etiam Nymphas ludificauerat Narciſſus, quem vt Nemeſis vindictæ Dea vlciſceretur, cum venatione feſſum ad fontem compulit, in cuius aquam intuens, & D ſui ipſius amore captus, maximoq; confectus mærore interiit, ex cuius corpore poſtea flos eiuſdem nominis emerſit.

Hic puer, & ſtudio venandi laſſus, & æſtu,
Procubuit, faciemq; loci, fontemq; ſecutus,
Dumq; ſitim ſedare cupit, ſitis altera creuit,
Dum bibit, & viſæ correptus imagine formæ,
Spem ſine corpore amat, corpus putat eſſe, quod vmbra eſt.

Narciſſi Metamorphoſis

Et paulò inferius.

Nuſquam corpus erat, croceum pro corpore florem
Inueniunt, foliis medium cingentibus albis.

Propter Narciſſi mortem, Tireſias vates multò magis veridicus habebatur. Solus autem Pentheus Echionis, & Agaues filius vaticinia Tireſiæ aſpernabatur: immò

quia

Digitized by Google

quia à vate intellexit Bacchi aduentum, & illius ſacrificia ipſimet detrimento eſſe futura, imperauit ſuis, ne Bacchi præceptis obtẽperarent, ſed ipſum arctè vinctum in carcerem ducerent. Bacchus autem vt ipſum deluderet in Acetem Liberi comitem transfiguratus eſt, vt Poeta canit.

—— ——— & Bacchus vbi eſſet
Quęrenti Domino; Bacchum vidiſſe negarunt.
Hunc dixere tamen comitem, famulumq; ſacrorum
Ceptmus, & tradunt manibus poſt terga ligatis.

Talis igitur fuit Bacchi poteſtas, vt captus à nautis thyrenis, ob eximiam formæ
E pulchritudinem nauigio impoſitus, graui percitus ira; armenta in Feras, & ſerpentes transformauerit. Thyreni igitur timore conſternati in mare præcipites ſe dederũt, *Thyreni in Delphinos.* & in Delphinos mutati natarunt; vt in his verſibus canitur.

In ſpatium reſilire manus breue vidit, & illas
Iam non eſſe manus, iam pinnas poſſe vocari.
Alter ad intortos cupiens dare brachia funes.
Brachia non habuit, truncoq; repandus in vndas
Corpore deſilijt, falcata nouiſſima cauda eſt,
Qualia dimidia ſinuantur cornua Lunę.

Pentheus tandem, iuxta vaticinium, Bacchi contemptor properans in montem Cytherona, vbi ſacrificia Bacchi celebrabantur, repentè mutatus in aprum dilania- *Pantheus in aprum.*
F rus eſt.

Ille aper in noſtris errat qui maximus agris,
Ille mihi feriendus aper, ruit omnis in vnum
Turba furens.

Poeta in quarto libro aperte, & dilucidè exprimit, quomodo, præter Pentheum, Alcithoe Minei filia non ſolùm Bacchum flocci faciebat, verum etiam tempore ſacrificiorum, vnà cum ſororibus lanificio operam dabat. Dum igitur iſtæ mulieres operi eſſent intentæ, fabellas viciſſim referre decreuerunt, quarum narratione laborem ſuum aliqua ex parte leuarent. Itaq; illarum vna aſſurgens dubitauit, an priùs mentio habenda eſset de Babylonia, quæ in piſcem fuerat mutata, an de eius filia Semiramide, quæ in columbã fuerat transfigurata, an de Naiade nympha, quæ cantionibus, & herbis, puſiones quoſdam in piſces conuertit, & tandem ipſa quoq;
G formam piſcis induit. An in campum eſset afferrenda ratio, cur fructus mori arboris olim albi, temporis tractu, nigredinem nacti fuerint; quod ex ſanguine Pyrami, & Thisbes contigiſse memorant. Hanc igitur fabulam non amplius auditam exararunt: de prædictis Poeta ſic loquitur.

——— de te Babylonia narret *L.4. Metam*
Derceti, quam verſa ſquamis velantibus artus
Stagna paleſtini credunt coluiſſe figura.
An magis, vt ſumptis illius filia pennis,
Extremos altis in montibus egerit annos.
Nais an vt cantu, nimiumq; potentibus herbis
Verterit in tacitos iuuenilia corpora piſces;
H *Donec idem paſſa eſt; an quæ poma alba ferebat*
Vt nunc nigra ferat contactu ſanguinis arbor:
Hęc placet, hęc quoniã vulgaris fabula non eſt.
Talibus orſa modis, lana ſua fila ſequente.
Pyramus, & Thyſbe iuuenum pulcherrimus alter
Altera, quas Oriens habuit, prælata puellis.

Expoſita hac fabula, iam Leucothoe Alcithoes ſoror ad aliam narrandam ſe accingebat. Verùm antequam exponeret, quemadmodum filia Orchami Regis Achemeniæ, & Eurinomes in arborem thuris fuerit conuerſa, Martis, & Veneris adulterium expreſſit: ſiquidem cum Sol Martem cum Venere congredientem Vulcano indicaſset, Vulcanus, rete artificioſè fabricato, Martem & Venerem ſimul vinciens *Vulcani artificium.* in omnium Deorum conſpectum attulit. Quamobrem Venus indignata operam dedit, vt Sol amore Leucothoes accenderetur, qui poſtea, vt facilius ea potiretur, ſe

in

in Eurinomen illius matrem conuertit.

Dum ibi quadrupedes cęleſtia pabula carpunt,
Moxq; vicem peragit, thalamos Deus intrat amatos
Verſus in Eurinomes faciem genitricis.

Cum autem Clycie, quæ & ipſa Phaebum deperibat, inuidia quadam ſtimulata, Orchamo Leucothoes patri nunciauerit filiam à Sole ſtupratam fuiſſe; tunc pater ingenti commotus ira eam adhuc viuam tumulauit: vnde Sol infælicis amicæ miſertus eam in thuris arborem transfigurauit, quæ metamorphoſis ſic exprimitur.

Leucothoe in arborem thuris.

Virgaq; per glebas ſenſim radicibus actis
Thurea ſurrexit, tumulumq; cacumine rupit. A

Ipſa autem Clycie nympha moleſto ferens animo Leucothoen ſibi in amore prælatam fuiſſe, cum Solem maxima beneuolentia proſequeretur, ingenti affecta mærore, nouem dies abſq; alimento traduxit; ſed tandem Deorum benignitate in herbam Heliotropium mutata fuit, quæ planta adhuc priſtini amoris memor, inclinato cacumine Solem ab ortu ad occaſum concomitatur.

Clycie nympha in heliotropium.

——— illa ſuum quamuis radice tenetur
Vertitur ad Solem, mutataq; ſeruat amorem.

Expedita hac fabula, Alcithoe iuſſa eſt, vt & ipſa aliquod fabuloſum in medium afferret: quæ hilari exordiens animo, non referam, inquit, veluti Daphnis Mercurij filius, & paſtor Idæus ab vxore Thalia, ob pellicis cuiuſdam metum, in lapidē verſus fuerit, neq; verba faciam, de Scythone, qui modò in virum, modò in fæminam ceſſerat, omittam quoq; Celmi, Adamantis, & Curetum caſus, qui ex imbribus procreati eſſe feruntur, neq; ſermonem habebo de Croco adoleſcente, & Smilace virgine, qui florum formam adepti ſunt. B

Vulgares taceo, dixit, paſtoris amores
Daphnidis Idæi, quem nympha pellicis ira
Contulit in ſaxum.
Nec loquar vt quondam natura iure nouato
Ambiguus fuerit modò vir, modò fæmina Scython.
Te quoq; nunc Adamas quondam fidiſſime paruo
Celme Ioui, largoq; ſatos Curetas ab imbre
Et Crocon in paruos verſum cum Smilace flores.

Referam, inquit, quemadmodum Hermaphroditus Mercurij, & Veneris filius à nymphis Naiadibus olim in monte Ida educatus, proprijs ſedibus relictis, ad quemdam Cariæ fontem peruenit, vbi fortè Salmacis nympha habitabat. Hunc igitur nudum in fontem ingreſſum Nympha conſpicata, ita immoderato eum affectu proſecuta eſt, vt adoleſcentem complexa ab illo ſeparari nequaquam potuerit, ſed ambo vnum corpus, vtroq; integratum ſexu deinceps repræſentarunt: hoc autem ſic exponitur. C

Hermaphroditus, & Salmacis nympha in vnū corpus.

——— illa premit, demiſſaq; corpore toto
Sicut inhærebat, pugnes licèt improbe, dixit,
Non tamen effugies, ita Dij iubeatis, & iſtum
Nulla dies à me, nec me deducat ab iſto.
Vota ſuos habuere Deos; nam mixta duorum
Corpora iunguntur, facieſq; inditur illis D
Vna &c.

De hac transmutatione Auſonius elegans habet epigramma quod ſilentio inuoluendum non eſſe putauimus. hoc autem ſic ſe habet.

Salmacis optato concreta eſt nympha marito
Fælix virgo, ſibi ſi ſcit ineſſe virum;
Et tu formoſę iuuenis permiſte puellæ
Bis fęlix, vnum ſi licet eſſe duos.

His expoſitis fabulis, & ſororibus Thebanis conticentibus, repentè numine Bacchi, & ſono tibiarum hæ perterrefactæ, nocteq; ingruēte, in veſpertilionū figuram abierunt; vt in his verſibus legitur.

Dum veniunt tenebrę, paruos membrana per artus
Porrigitur.
Conatęq; loqui, minimam pro corpore vocem
Emittunt, peraguntq; leui ſtridore querelas;
Tectaq; non ſyluas habitant, lucemq; peroſę
Nocte volant, ſeroq; tenent à veſpero nomen.

Sorores Thebanę in veſpertiliones.

Iam, explanatis exemplis, fama Bacchi facta, erat celeberrima. Sed inter cæteros Ino Bacchi nutrix, & matertera, vxorq; Achamantis poteſtatem Bacchi latè patere diuulgabant; qua de cauſa graue Iunonis odium incurrit, quæ ad Infernos
E deſcedens receſſus, vnam furiarum in Achamantem ſolicitauit; vnde hic furore correptus Clearchum proprium filium interemit. Sed Ino furorem mariti fugiens cum altero filio Melicerta in mare ſe præcipitauit, qui poſtea à Neptuno in marinos Deos, nempe Melicerta in Palemonem, & Ino in Leucothoen mutati fuerunt: idq: à Neptuno precibus Veneris factum fuiſſe perhibetur: cum ipſa quoq: ex ſpuma maris ſe originem traxiſſe narrauerit.

At Venus immeritę nepti miſerata labores,
Sic patruo blandita ſuo eſt: ò numen aquarum
Magna quidem poſco, ſed tu miſerere meorum,
Iactari quos cernis in Ionio immenſo;
Et Dijs adde tuis, aliqua & mihi gratia ponto eſt
F *Si tamen in medio quondam concreta profundo*
Spuma fui, gratumq: manet mihi nomen ab illa.
Annuit oranti Neptunus, & abſtulit illis
Quod mortale fuit, Maieſtatemq, verendam
Impoſuit, nomenq; ſimul, faciemq; nouauit.
Leucotheaq; Deum cum matre Palemona dixit.

Venus orta ex ſpuma Maris.

Thebanæ verò Iunonis comites partim in ſaxa, partim in aues abierunt; quocirca Cadmus has ponderans calamitates, ex thebanis ſedibus in Regionem Illyricam vnà cum Hermione vxore profugit, vbi tandem à Dijs in ſerpentem fuit transformatus: vxor igitur Cadmi ſic ab Ouidio introducitur.

Cadme mane, teq; infęlix his exue monſtris
Cadme quid hoc? vbi pes? vbi ſunt humeriq;, manuſq:?
G *Et color, & facies? & dum loquor omnia, cur non*
Me quoq. caleſtes in eumdem vertitis anguem?
Et ſubito duo ſunt, iunctoq; volumine ſerpunt
Donec in oppoſiti nemoris ſubiere latebras.

Cadmus, & vxor in ſerpentes.

Ex prole Cadmi adhuc Acriſius apud Argiuos regnabat, qui non modò Bacchũ, ſed alia quoq; numina aſpernabatur. In primis nepotem ſuum Perſeum ex Ioue, & Danae natum minimè credebat. hæc autẽ incredulitas non mediocre detrimentum illi attuliſſe fertur. Fortè igitur Perſeus ad accipiendum Meduſæ caput à Polydecte miſſus fuerat, cuius capitis aſpectu, homines in ſaxa vertebantur. Iamq. Perſeus, Minerua opem ferente, caput Meduſæ retulerat, ipſoq; per Africam iter habente, ex guttis ſanguineis à capite in terram cadentibus ſerpentea ſunt procreati, & ex
H vtero Meduſæ equus alatus, nimirum Pegaſus exiuit.

Cumq; ſuper Libyeas victor penderet arenas
Gorgonei capitis gutta cecidere cruenta,
Quas humus exceptas varios animauit in angues.

Iam Perſeus ad Atlantem Iapeti filium peruenerat, qui Atlas, cum olim à Themide Deorum antiſtite reſponſum acceperit, ne quemquam ex Iouis prole, hoſpitio honeſtaret, ſi vellet hortum, in quo poma creuerant aurea, cuſtodiri; Perſeo longo itinere defatigato hoſpitium negauit. At Perſeus detectum Gorgonis caput illi obiecit, quo conſpecto, Atlas illicò in montem eiuſdem nominis mutatus eſt, qui ob altitudinem Cœlum ſuſtinere perhibetur. Sic enim Perſeus introducitur loquens.

Atlas in montem ſui nominis.

——— at quoniam parui tibi gratia noſtra eſt,
Accipe munus, ait, lęuaq; à parte Meduſæ.

Ipſe

Ipſe retro verſus ſqualentia protulit ora.
Quantus erat mons factus Atlas, nam barba, comaq;
In ſyluas abeunt, iuga ſunt humeriq; manuſq;
Quod caput ante fuit, ſummo eſt in monte cacumen.

His peractis, Perſeus per Aethiopiam iter faciens ad eam peruenit ſedem, vbi Andromeda Cephei, & Caſſiopes filia, ob matris ſuperbiam, monſtro marino expoſita conſpiciebatur. Quandoquidem, Caſſiope inter Nereides ſe pulcherrimam iactante, Neptunus precibus nympharum motus marinum monſtrum ad Aethiopiam vaſtandam incitauit. Qua de re conſultus Iuppiter Hammon, qua ratione Nereidum numina placari poſſent, reſpondit id fieri non poſſe, niſi aliquis ex Cepheo, A & Caſſiope genitus beſtiæ marinæ dilacerandus obijceretur. Cum igitur Andromedam ſcopulo alligatam, & à Fera deuorandam Perſeus conſpexiſſet, dotibus formæ irretitus, eam ſe liberaturum pollicitus eſt, ea tamen conditione, vt ſibi in matrimonium locaretur. Cepheo annuente, monſtrum ſuperatur, & puella Perſeo in matrimonium datur. Cum igitur ad Regiam Cephei perueniſſet, narrauit qua ratione capilli capitis Meduſæ in angues fuerint tranſmutati: nimirum cum ipſa crinibus aureis inſignita, & formæ ſpectabilis, & à Neptuno deſiderata, illius permixtionem effugere non potuerit, ideo eum ipſo in templo Mineruæ concubuit. Quamobrem, violata loci religione, Minerua in iracundiam præceps ducta, crines illius aureos in tot fædos ſerpentes transfigurauit.

Andromeda ſcopulo alligata.

——— neue hoc impunè fuiſſet B
Gorgoneum crinem turpes mutauit in angues.

In quinto libro Poeta narrat, quòd Andromeda Perſeo in matrimonium data, lautum paratur conuiuium. Interea Phineus Cephei frater, cui olim Andromedam maritari promiſſerant, ex tempore hominibus armatis ſtipatus accedens puellam eripere Perſeo conabatur. Sed ex altera parte Perſeus minimè perterrefactus multos interemit, & cæteros, detecto Meduſæ capite in montes tranſformauit.

Multi in montes tráſformati.

——— bis centum reſtabant corpora pugnę,
Gorgone, bis centum riguerunt corpora, viſo.

Demum Perſeus hinc verſus patriam diſcedens, Pretum, à quo Acriſius auus à regno fuerat pulſus, mõſtrato Meduſæ capite, in lapidem mutauit, & auo (quamuis immeritò, quia ipſe cum Danae matre in area clauſus in mare proiectus fuit) regnum reſtituit; de hac metamorphoſi ſic habetur. C

Pretus in lapidem.

——— oraq; Regis
Ore Meduſeo ſilicem ſine ſanguine fecit.

Hactenus Minerua ad tot, tantaq; præſtanda facinora, Perſeum adminiculauit: ſed eodem tempore Pallas ad montem Beotiæ Helicona peruenit, & à Muſis intellexit Pegaſum equum alatum, cuius paulò ante meminimus, vnà cum Chryſaore ex ſanguine capitis Meduſæ natum fuiſſe, qui accedens ad Heliconẽ montem, vngula humum pulſans patefecit ſcaturiginem fontis, qui ἱπποκρήνη nuncupatur. Poſt hæc vna ex Muſis narrauit Palladi, quemadmodũ ipſæ Muſæ olim in aues fuerunt tranſmutatæ. Etenim dum ad montem Parnaſum properarent, oborta in itinere tempeſtate, ad ędes Pyrenei inuitantis diuerterunt, qui Virginum pulchritudine captus, in quodam thalamo claudi iuſſit, vt illis vim inferre poſſet. Muſæ autem in aues conuerſæ aufugerunt. D

——— claudit ſua tecta Pyreneus
Vimq; parat, quam nos ſumptis effugimus alis.

Muſa in aues.

Interea dum hæc à Muſa narrarentur, nouem picæ inter ramos arboris garriẽtes & humana ferè verba proferentes à Minerua conſpectæ ſunt. Vt autem ab admiratione Palladem Muſa remoueret, id totum explicauit dicens; Pierum ex Euipe vxore filias ſuſtuliſſe, quarum venuſtate, tanta animo matris accreuit inſolentia, vt Muſarum pulchritudinem illis comparare, eaſq: ad certamẽ prouocare auſa eſſet. Quapropter vna ex Pieridibus ſuauem cantilenam edere cæpit, narrans veluti Tiphcus, & reliqui Gigantes magno ſuperos timore oppreſſerint (idq: referebatur, vt Deorum facta vilipenderentur) immò addidit, quemadmodum Superi ingenti perculſi metu in Aegyptum fugerint, vbi poſtea Iuppiter in Arietem, Apollo in Coruum,

Digitized by Google

Coruum, Baechus in Caprum, Diana in felem, Iuno in Vaccam, Venus in piſcem, & Mercurius in Ibin transfigurati ſunt.

Iuppiter in arietem. Apollo in coruum. Bacchus in caprum. Diana in felem. Iuno in vaccam. Venus in piſcem. Mercurius in Ibin.

Duxq; gregis, dixit, fit Iuppiter, vnde recuruis
Nunc quoq; formatis Lybis eſt cum cornibus Ammon.
Delius in coruo, proles Semeleia capro,
Fele ſoror Phebi, niuea Saturnia vacca,
Piſce Venus latuit, Cyllenius Ibidis alis.

His conuitijs in Deos à Pieridibus prolatis: ex altera parte Muſæ ſuos ederunt cantus, & inter has Calliope prima, cui totius certaminis prouincia demandata fue-
E rat, non Deorum vituperia, ſed Cereris encomia,& potiſſimum Proſerpinæ raptum canendo elegantiſſimè deſcripſit. Primoq; narrauit, veluti Pluto infernæ regionis Deus, dum per loca ſpatiaretur herboſa, viſam Proſerpinam Cereris filiam, eius amore ita conflagrauit, vt illam proprio impoſitam currui ad tártarea regna deduxerit; quamuis Cyane nympha raptui incaſſum reluctari conaretur; quocirca ingenti afflictata dolore formam fontis adepta eſt.

Cyane in fontem.

At Cyane raptamq; Deam contemptaq; fontis
Iura ſui mærens inconſolabile vulnus.
Mente gerit tacita, lacrymiſq; abſumitur omnis;
Et quarum fuerat magnum modo Numen, in illas
Extenuatur aquas.

F Ceres autem amiſſam filiam per cunctas totius orbis regiones inueſtigans, tādem feſſa, & ſiti oppreſſa quamdam rogauit vetulam, vt ſibi modicum aquæ ad leuandam ſitim traderet; ſed illa muſtum farina mixtum ei propinauit, quod Ceres bibēs à quodam puero irridebatur: hinc Dea ira accenſa huiuſmodi materiam in puſionem impudentiſſimum expuens, eum in ſtellionem varijs conſperſum maculis mutauit: de qua transformatione ſic legitur.

Puer in ſtellionem.

Inq; breuem formam, ne ſit vis magna nocendi,
Contrahitur, paruaq; minor menſura lacerta eſt,
Mirantem, flentemq; & tangere monſtra pauentem
Fugit anum, latebraſq; petit, aptumq; colori
Nomen habet, varijs ſtellatus corpora guttis.

Tandem Ceres, cum, luſtratis Regionibus cunctis, nullibi filiam inuenerit, denuò
G in Siciliam reuerſa eſt, vbi ab Aretuſa fontis Siciliæ nympha Proſerpinam à Plutone raptam fuiſſe intellexit. Tunc Ceres confeſtim recuperandæ filiæ gratia ad Iouem profecta, facultatem ad infernas pergendi partes impetrauit, ea tamen conditione, vt nullum cibum, niſi poſt reditum, deguſtaret. Progreſſa igitur & regreſſa Ceres ab Aſcalapho Acherōtis ex Orphne nympha filio coram Ioue accuſata fuit, quia granum mali punici in itinere deguſtauerit; vnde hic ſtatim in bubonem auem mala ſemper prædicentem conuerſus eſt.

Aſcalaphus in bubonem.

Ingemuit Regina Erebi, teſtemq; profanum.
Fecit auem, ſparſumq; caput phlegetontide lympha
In roſtrum, & plumas, & grandia lumina vertit.
Fœda fit volucris, venturi nuncia luctus
Ignauus bubo dirum mortalibus omen.

H Iupiter igitur æquam exercens iuſtitiam ſanxit, vt Proſerpina, ob inobedientiam, partem anni apud virum, partem apud matrem conſumeret. Interim Syrenes Proſerpinæ comites tanto amore eam proſequebantur, vt precibus alas à Dijs impetrauerint, vt facilius per terram, atq; mare ipſam inquirerent: ideoq; mutatæ in aues, facieq; & voce humana inſignitæ iuxta mare ſiculum habitant, vbi tam ſuaues edūt cantillenas, vt nautas illac tranſeuntes ſubmergant. Harum prima Parthenope, altera Leucoſia, & tertia Ligia fuit appellata.

Sirenes in aues.

Pluma, pedeſq; auium, cum virginis ora geratis.
An quia cum legeret flores Proſerpina vernos
In comitum numero mixtæ Sirenes eratis,
Quam poſtquam toto fruſtra quæ ſiſtis in orbe,
Protinus vt veſtram ſentirent æquora curam,

Poſſe ſuper fluctus alarum inſiſtere remis
Optaſtis, facileſq; Deos habuiſtis, & artus
Vidiſtis veſtros ſubitis flaueſcere pennis.

Immò Arethuſa ſuam quoq; transformationem recitauit; etenim hæc nympha Dianæ comes in fluminis Alphei amorem incidit; cumq; is fugientem Arethuſam perſequeretur, nympha, auxilio Dianæ implorato, ſtatim in fontem eeſſit.

Aretuſa in fontem.

——— cur ſit Arethuſa ſacer fons?
Conticuere vndæ, quarum Dea ſuſtulit alto
Fonte caput, virideſq; manu ſiccata capillos,
Fluminis Alphei veteres narrauit amores. A

His dictis, Ceres Athenas aduolauit, & currum ab alatis Draconibus tractum Triptolemo donauit, vt homines agriculturam doceret; [illegible]is cum in Scythiam perueniſſet, à Rege Lynco honorifico exceptus fuit hoſpitio, ſed ope Cereris à grauibus Lyncij inſidijs euaſit. Quapropter Dea indignata Regem hunc in Lyncem transformauit.

Rex lyncus in lyncem.

Barbarus inuidit, tantiq; vt muneris author
Ipſe ſit, hoſpitio recipit, ſomnoq; grauatum,
Aggredit[illegible]ferro conantem figere pectus
Lyncà Ceres fecit &c.

Prædicta igitur omnia à Calliope, eleganti carmine fuerunt recitata; hincq; Muſæ, Nympharum iudicio, in hoc canendi certamine, palmã retulerunt. Pierides autem id moleſto ferentes animo contabeſcentes in picas fuerunt conuerſæ, quas inter ramos arboris obſtrepentes paulò ante Mineruà obſeruauerat. B

Pierides in picas.

Plangere dumq; volunt, per brachia mota leuatæ
Aere pendebant, nemorum conuitia picæ;
Nunc quoq; in alitibus facundia priſca remanſit,
Raucaq; garrulitas, ſtudiumq; inane loquendi.

In ſexto libro poeta exponit Palladem, audito Muſarum, & Pieridum certamine conſideraſſe, qua pœna & ipſa affectura eſſet Arachnem Lydam Idmonis filiã, quæ in lanificio ſe Mineruà peritiorem eſſe prædicabat. Propterea Pallas anilẽ induens formam, & ad Arachnem accedens, illi perſuadebat, ne impoſterum Mineruã prouocare auderet. Sed puella, præceptis vetulæ contemptis, multò magis ſe iactabat: hinc Pallas rurſus in diuinam rediens formam, puellam impudentia taxauit. C

Pallas anum ſimulat, crineſq; in tempora canos
Addit, & infirmos baculo dum ſuſtinet artus.

Immò Pallas non ſolum impudentem, & ineptam appellauit Arachnẽ, ſed etiam prodidit faciendum eſſe periculum, num in tali opere ab ipſa poſſet ſuperari. Quibus dictis, Pallas prima telam ſuam texens in ea deſignauit; quemadmodũ ipſa cum Neptuno, de nomine Athenis imponendo certauerit, & veluti Neptunus ex ſaxo equum, & Minerua ex terra oliuam eduxerit. Præterea texendo pinxit Rhodopem Strimonis fluuij filiam, & Hemum illius maritum Deos ſe iactantes, in montes fuiſſe tranſmutatos; quibus addidit transformationem mulieris pygmeæ in gruem, quæ Iunone pulchriorem ſe prædicare auſa erat; item mutationem Antigones filiæ Laomedontis in Ciconiam, quæ cum Iunone contendere non dubitauit. Itidem delineauit transfigurationem filiarum Cyrnes Regis Aſſyriorum in lapides graduum templi Iunonis, necnon mutationem Cynaræ in ſaxum, quod prædictos templi gradus tanquam tot corpora filiarum amplectebatur; his verſibus ſic exponitur. D

Mulier pygmea in gruẽ

Cynara in ſaxum.

Cecropia Pallas ſcopulum mauortis in arce
Pingit, & antiquam de terræ nomine litem.
Bis ſex cœleſtes medio Ioue ſedibus altis
Auguſta grauitate ſedent; ſua quemq; deorum
Inſcribit facies: Iouis eſt regalis imago.
Stare Deum Pelagi, longoq; ferire tridente
Aſpera ſaxa facit &c.
Threiciam Rhodopen habet angulus vnum, & Hemum
Nunc gelidos montes, mortalia corpora quondam.

Altero

Altera pygmea fatum miſerabile matris
Pars habet, hanc Iuno iuſſit certamine victam
Eſſe Gruem,
Pinxit, & Antigonem auſam contendere quondam,
Cum magni conſorte Iouis, quam regia Iuno
In volucrem vertit, ſumpſit & candida pennis
Ipſa ſibi plaudit crepitante ciconia roſtro.
Qui ſupereſt ſolus Cynaram habet angulus orbum,
Iſq; gradus templi natarum membra ſuarum
E *Amplectens.*

Ex altera parte Arachne intexuit ſuæ telæ mutationem Iouis in Taurum, ob Europam Agenoris filiam, in Aquilam ob Aſterien, in Cygnum propter Lædam Teſtij filiam, in Satyrum ob Antionam Nyctei filiam, in Amphitrionē, ob Alcmenam Electrionis filiam, in aurum ob Danaen, in ignem propter Aeginam Aſopi filiam, in paſtorem ob Memnoſynen, & deniq; in ſerpentem propter Proſerpinam. Quamuis alius Poeta quatuor tantùm Iouis transfigurationum meminerit hoc diſticho.

Iupiter in varia trāſformatus.

Factus ob Europam, Danaen, Nycteida, Ledam,
Bos, Aurum, Satyrus, Iupiter albus Olor.

Sed hoc obiter dictum ſit. Inſuper Arachne ſuo textili ſimulacra amorum Neptuni addidit, qui in amnem Enipeum cōuerſus eſt, vt Iphimeniam amplecteretur, in Taurum, vt Aeolia Aeoli filia potiretur, in arietem, vt Baſaltida comprimeret,
F in equum, vt Cererem, & Meduſam conſequeretur, in Delphinum, vt cum Melātho puella cubaret. Præterea eidem telæ intexuit amores Phæbi, oſtendens illum in accipitrem, aliquandò in Leonem, & interdum in paſtorē, ob Iſſen Macharei filiam mutatum fuiſſe. Neq; omiſit icones amorum Bacchi qui in vuam transfiguratus Erigonem decepit. Ad calcem telæ delineauit ſimulacrum Saturni qui induens formam equi cum Phylira Oceani filia concubuit, ex qua poſtmodum Chironem Centaurum ſuſcepit: carmina ſunt hæc.

Nep uni transformationes.

Bacchi, & Saturni metamorphoſes

Mæonis eluſam deſignat imagine tauri
Europam.
Fecit, & Aſterien aquila luctante teneri.
Fecit olorinis Ledam recubare ſub alis;
G *Addidit vt Satyri velatus imagine pulchram*
Iupiter impleuit gemino Nycteida fœtu;
Amphitrion fuerit, cum te Tirynthia cepit,
Aureus vt Danaen, Aſopida luſerit ignis,
Mnemoſinen paſtor, variuſq; Deoida ſerpens.
Te quoq; mutatum toruo Neptune iuuenco
Virgine in Aeolia poſuit, tu viſus Enipeus
Gignis, & Aloida, aries Baſaltida fallis.
Et te flaua comas frugum mitiſſima mater
Senſit equum, te ſenſit equum crinita colubris
Mater equi volucris, ſenſit delphina Melantho
Veſtitar hic etiam agreſtis imagine Phœbus,
H *Vtq; modò accipitris pennas, modò terga Leonis*
Geſſerit, vt paſtor Machareida luſerit Iſſen.
Liber, vt Erigonen falſa deceperit vua.
Vt Saturnus equo geminum chirona creauit.

Poſteaquam Arachne ſimulacra textilis Mineruæ miro fabricata artificio obſeruauerit, atq; ſuum opus illi minimè eſſe comparandum, id acerbiſſimè ferens, laqueo vitam finiuit. Tunc Minerua hanc puellam in araneam conuertit.

Arachne in araneam.

——— — pendentem Pallas miſerata leuauit,
Defluxere coma, cum queis, & naris, & aures,
Fitq; caput minimum, tota quoq; corpore parua eſt,
In latere exiles digiti pro cruribus hærent.
Cætera venter habet, de quo tamen illa remittit

Stamen, & antiquas exercet aranea telas.

Verùm Niobe Tantali filia caſum Arachnes minimè perpendens, cum ex Amphione marito ſeptem filios,& totidem filias ſuſcepiſſet,ſacrificia Latonæ nō ſolùm flocci faciebat,verum quoq; ſe illi in honoribus præferendam eſſe opinabatur:quamobrem Latona hac temeritate ſtimulata filios ab Apolline,& Diana ſagittis transfigi iuſſit; hac de re pater nimio afflictatus mærore ſe ipſum peremit, & Niobe formam ſaxi adepta eſt.

Niobe in ſaxum.

Nec flecti ceruix, nec brachia reddere geſtus,
Nec pes ire poteſt, intra quoq; viſcera ſaxum eſt.

Amplius Latona per Lyciam iter habens, & ardenti vexata ſiti ad ſtagnum accedens, & ab agricolis Lyciis impedita, eos confeſtim in ranas transformauit. A

——— Dea tollenſq; ad ſydera palmas,
Aeternùm ſtagno, dixit, viuatis in iſto.
Quamuis ſint ſub aqua, ſub aqua malè dicere tentant,
Vox quoq; iam rauca eſt, inflataq; colla tumeſcunt
Ipſaq; dilatant patulos conuicia rictus.
Terga caput tangunt, colla intercepta videntur.
Spina viret, venter, pars maxima corporis albet
Limoſaq; nouæ ſaliunt in gurgite ranæ.

Ruſtici Lycij in ranas.

Hęc ſtupenda Deorū miracula Thebani celebrabāt; immò inter illos nō abfuit, qui Apollinis vindictā de Satyro reticeret; quandoquidem Marſyas ſatyrus tibiarū cantu Apollinem prouocans, & tandem abeo ſuperatus, cute priuatus fuit,& ſanguis à toto corpore dimanans mutatus eſt in fluuium, qui per Phrygiam decurrens Marſyas à nomine Satyri nuncupatur. B

Marſya nomen habet Phrygia liquidiſſimus amnis.

Sāguis Marſię in flumē.

His calamitatibus interfuiſſe Pelopem referunt, qui Tantali Arcadiæ tyrāni fuit filius, & ab eodem patre coctus, & Diis diſcumbentibus inter lautas epulas appoſitus, à cuius eſu omnes, præter Cererem, abſtinnerunt: immò collectis membris animam ab Inferis, ope Mercurii, euocatam reſtituerunt,& quoniam ſiniſter humerus deerat, ei eburneum addiderunt, & Tantalum patrem ad tartareas ſedes præcipitarunt: vbi inter eſculenta, & potulenta, aſſidua fame, atq; ſiti cruciatur. Ita res ſe ſe habebant, cum Principes multarum Regionum, vt publicis intereſſent ſpectaculis, Thebas proficiſcebantur. Athenienſes tantùm aberant, quia eorum ciuitas à populis finitimis oppugnabatur. Ideo Pandion Athenienſium Rex à Tereo Martis filio, & Thracum rege opem ad bellum impetrauit,& illi filiam ſuam Prognen in matrimonium dedit. Hæc igitur in mariti regia verſans incredibili videndæ ſororis Philomelæ cupidine capta maritum Tereum rogauit,vt profectus Athenas ſororem in Thraciam duceret. Tereus vt coniugi morem gereret, Athenas peruenit, & amorem Philomelæ incurrit:quare illi in Thraciam ductæ vim intulit,& ne cuipiam hoc ſcelus manifeſtaretur, lingua amputata, eam in ſtabulis clauſit,deinde ſororem coniugi in itinere periiſſe affirmauit.Interim Philomela ne tantum ſcelus occultum maneret, veſtem Terei ſceleribus deſignatam ſorori miſit. Quapropter Progne, hoc intellecto, furore quaſi percita recluſis ſtabulis ſororem in Regiam deduxit, & filium Ityn interfectum patri deuorandum appoſuit.Id animaduertens Tereus, coniugem, & Philomelam perſequens in cauſa fuit, vt omnes, Deorum miſericordia, auium pennas induerent. Itaq; Progne in Hirundinem, Philomela in Luſciniā, Tereus in Vpupam. Itys in Phaſianum, conuerſi ſunt. C D

Progne in hirundinē.
Philomela in luſciniā.
Tereus in vpupam.
Itys in Phaſianum.

Tunc ſequitur nudo genitas Pandione ferro
Corpora Cecropidum pennis pendere putares.
Pendebant pennis, quarum petit altera ſyluas,
Altera tecta ſubit, neq; adhuc de pectore cædis
Exceſſere notæ, ſignataq; ſanguine pluma eſt,
Ille dolore ſuo, pœnæq; cupidine velox
Vertitur in volucrem, cui ſtant in vertice criſtæ.

De Philomela autem, Author Philomelæ ſic canit.

Flet Philomela nefas inceſti Tereos, & quę
Muta puella fuit, garrula fertur auis.

Pandione mortuo, Erictheus ope Palladis regnum Atheniense occupauit, vbi quatuor filias habuit, ſed duarum venuſtiorum alteram Procrin Cæphalo maritauit, alteram Orithyam Boreas Thraciæ ventus raptam in Thraciam detulit; ex qua Zetem, & Calaim filios ſuſcepit, qui poſtea cum aliis Argonautis ad vellus aureum aſportandum profecti ſunt.

In libro ſeptimo Ouidius memorat Mingas Theſſaliæ populos, necnon filios Orithiæ nauigantes, tandem ad Phineum in ſumma calamitate verſantē perueniſſe.
E Namq; cum proprios filios Orythum, & Carabin excæcaſſet, ipſe quoq; eadem pæna affectus fuit, immò Harpias fœdiſſimas aues illi rapientes eſcas habebat, quas poſtea Zetes, & Calais, vt Phineo gratificarentur in fugam verterunt. Deinde hi cum perueniſſent Colchon aureum vellus poſtulabant; ſed reſponſum habuerunt, tauros naribus, & ore ignem ſpirantes prius eſſe domandos, & hominum armatorum impetus ex dentibus ſeminandis naſcentium reprimendum. necnon Draconē velleris aurei cuſtodem ſopiendum, cum his profectus erat Iaſon Aeſonis filius, qui perueniens ad Regiam à Medea Regis filia fuit adamatus: quapropter illius ope, ſuperatis omnibus difficultatibus, vellus aureum reportans, vnà cū Medea Corinthum reuerſus eſt; vbi Aeſonem patrem, auxilio pariter Medeæ vxoris magicæ artis peritæ, ad ætatem quadraginta annorum reuocauit. Hoc miraculum animaduertens Bacchus, eam rogauit, vt nutrices ſuas priſtinæ iuuentuti reſtitueret, quod Medea
F non ſolum hoc libenter præſtitit, ſed etiam Baccho perpetuam donauit adoleſcentiam. *Nutrices Bacchi anoſa in iuuenes.* Interea filiæ Peliæ inimicæ Iaſonis cum Medea familiariter verſabantur, & his obſeruatis miraculis, illam obſecrarunt, vt ſenium Peliæ patris exterminaret. Illa autem vt Iaſonis inimici vltionem ſumeret, ſuaſit mulieribus, vt proprium patrem interfectum decoquerent, quo facto, Medea currum Draconibus tractum conſcendit, & ad Othryn Theſſaliæ montem euolauit, vbi quondam, tempore diluuij Deucalionis, Cerambus, Nympharum implorata ope, in auem fuit commutatus.

——— euentu veteris loca nota Cerambi, *Cerābus in auem.*
Hic ope Nympharum ſublatus in aera pennis

Deinde nemus Idæum petijt, vbi Mæram in canem conuerſam vidit.

Et quos Mæra nouo latratu terruit agros.

G Ab hac regione Medea ad vrbem Eurypili acceſſit, vbi Coæ matronæ venuſtiores Venere ſe iactantes, in cornutas boues abierunt. *Mæra in canem.*

Eurypyliq; vrbem, qua Coę cornua matres
Geſſerunt.

Hinc Cæam quoq; vrbem penetrauit, in qua Alcidamas columbam ex filia procreatam conſpicatus eſt.

Qua pater Alcidamas placidam de corpore nata
Miraturus erat naſci potuiſſe columbam.

Immò Medea alia luſtrauit loca, vbi Philirus quidam puerum Cygnū deperiuit, ſed is cum taurum petitum non obtinuerit, ex alto loco ſe præcipitem dedit, & oloris formam induit.

H
Deſilijt ſaxo, cuncti cecidiſſe putabant,
Factus olor niueis pendebat in aere pennis.

Tunc Hyriæ mater caſum filii in dies deplorans tandem in ſtagnum ſui nominis fuit mutata. *Hyria in ſtagnum.*

At genitrix Hyria ſeruatum neſcia flendo
Perijt, & ſtagnum proprio de nomine fecit.

Amplius ad vrbem Aetoliæ appellatam Pleuron profecta eſt; vbi Combe Ophij filia, ob interitum filiorum dolore vexata, in auem euolauit.

Adiacet his Pleuron, in qua trepidantibus alis; *Combe in auem.*
Ophias effugit natorum vulnera Combe.

Inde etiam Calauream adiuit, vbi Lathoum regem cum vxore in volucres transmutatos fuiſſe referunt.

Inde Caldurea Lathoidos aſpicit arua,
In volucrem verſi cum coniuge conſcia Regie.

Poſt caſum prædictorum, Medea obſeruauit Cephiſon fata nepotis lugentem, & ab Apolline in Phocen transformatum.

Cephiſon procul hinc deflentem fata nepotis
Reſpicit in tumidam Phocen ab Apolline verſum.

Tandem petijt vrbem Ephyten, vbi primum è fungis humana corpora genita fuiſſe tradunt.

Homines ex fungis nati.

——— hic quo veteres mortalia primo
Corpora vulgarunt pluuialibus edita fungis. A

Huc cum perueniſſet Medea conquerebatur ſe, ob Creuſam Creontis Regis Corynthiorum filiam, à Iaſone fuiſſe contemptam; ideoq; regia accenſa, filijſq; coram patre dilaniatis, Athenas Draconibus alatis fuit delata; vbi Polyphemonis neptem in volucrem mutatam obſeruauit.

Iunexumq; nouis neptem Polyphemonis alis,

Medeam hùc accedentem Aegeus non ſolùm honorifico hoſpicio, ſed etiã molli lecto excepit, ex qua Medum filium ſuſcepit. Interim Theſeus Aegei filius dudum à patria abſens Athenas reuerſus eſt, quem pater, ob diuturnum tempus, nõ agnoſcebat. Verùm huius aduentum Medea, & ſibi, & filio timens perſuaſit Aegeo, vt aconitum Theſeo tanquam hoſti propinaret. Sed cum ille à parte tandem fuiſſet cognitus, Medea nubibus tecta vnà cum Medo in Aſiam profugit. Interea Aegeus, B ob aduentum filij, magna perfuſus lætitia celebrari ſacrificia iuſſit, in quibus encomia Theſei commemorarentur, nempe veluti interemerit taurum marathonium, & Scyronem, qui poſtea ob inſignem crudelitatem in ſcopulum fuit mutatus.

Aconitum venenum.

Terra negat ſedem, ſedem negat oſſibus vnda,
Qua iactata diu fertur duraſſe vetuſtas
In ſcopulos, ſcopulis nomen Scyronis inhæret.

Aegeus perfectum gaudium non potuit attingere, nam Minos Iouis, & Europæ filius bellum Athenienſibus indixit, variaſq; gentes hincinde congregauit, inter quas colentes Sithon inſulam recenſentur; quam inſulam Arne puella auri pulchritudine capta hoſtibus Athenas oppugnantibus prodidit, quare in volucrem monedulam fuit transfigurata.

Arne in monedulam.

——— quamq; impia prodidit Arne C
Sithonis accepto, quod auara popoſcerat, auro,
Mutata eſt in auem, quę nunc quoq; diligit aurum,
Nigra pedes, nigris velata monedula pennis.

Poſthæc Minoi auxilium aduerſus Athenienſes petenti Aeacus negauit. Interea nauis Athenienſium, in qua Cephalus erat legatus ad Aeacum peruenit, vt ab illo aduerſus Cretenſes opem impetraret: tunc Cephalo liberaliter excepto Aeacus auxilium pollicitus, regionis calamitatem narrauit, nimirum quòd vagante peſtilentia cuncti homines interierunt. Ipſe autem Aeacus cum eſſet Iouis filius à ſummo patre impetrauit, vt formicæ regionis in tot homines verterentur, qui Myrmidones appellati fuerunt.

Formicę in homines.

Vota Ioui ſoluo, populiſq; recentibus vrbem D
Partior, & vacuos priſcis cultoribus agros,
Myrmidonaſq; voco, nec origine nomina fraudo.

His dictis ab Aeaco, Cephalus Regiam aſcendit, vbi à Phoco Aeaci filio honorificè exceptus interrogatur de eleganti iaculo, quod manu geſtabat, cui reſpondit illud ſibi donatum ab vxore Procride Erecthei Athenienſium Regis filia, vna cum cane, qui poſtea vulpem inſequens vnà cum ipſa in lapidem transformatus eſt.

In libro octauo recitat, quemadmodum Cephalus cum copia militum Athenas reuerſus eſt. Sed Minos interea propter necem filij Androgei Megaram, in qua Niſus regnabat, obſidere cœpit, vt, illa expugnata, facilius victoriam conſequeretur. In hac obſidione Scylla Niſi filia Mœnia vrbis aſcendere ſæpè ſolebat, vt Minoem bellicis rebus operam dantem intueretur; quare illius amorem incurrit, & cũ nulla potiundi facultas daretur, illa crinem aureum Niſi patris, patriæ fata continentem

furtim

Digitized by Google

furtim abſciſſum Minoi miſſit; quo accepto, Minos proditionem amans, ſed proditricem odio habens, victoriam reportauit. Tunc Scylla ab illo neglecta in Cirin auem, ſiue alaudam, & Niſus pater in volucrem eiuſdem nominis euolarunt. Niſus autem Græcis dicitur haliætos. *Pater & filia in Niſũ, & Alaudã.*

Quam pater vt vidit (nam iam pendebat in auras,
Et modò factus auis fuluis Haliætus in alis)
Ibat, vt hærentem roſtro laceraret adunco:
Illa metu puppim dimiſit, & aura cadentem
Suſtinuiſſe leuis, ne tangeret æquora viſa eſt,
E *Pluma fuit, plumis in auem mutata vocatur*
Ciris, & à tonſo eſt, hoc nomen adepta capillo.

Minos iam de Athenienſibus triumphaos, illis impoſuit, vt nono quoq; anno quatuordecim virorum nobilium filios ad labyrinthum Cretæ à Dedalo fabricatum Minotauro Paſiphes, & Tauri filio deuorandos mitterent. Quapropter cum Theſeo Aegei filio tertia ſors contigiſſet, ille in Cretam profectus, ope Ariadne Minois filiæ, Minotauro interfecto, à labyrintho incolumis exiuit. Quamuis poſtea tanti immemor beneficij, Ariadnam vnà cum Phedra ſorore illinc abductam in inſula quadam reliquerit. Interea Dedalus in carcere à Minoe detentus, vt illinc vnà cum filio aufugeret, alas ex pennis, & cera parauit. Sed Icarus præceptis patris minimè obtemperans altius volans, & cera alarum liquefacta, in inſulam decidit, quæ à nomine pueri Icarea dicta eſt. Dedalus, mortuo filio, ad Cocalum Siciliæ regem
F peruenit, vbi perdice aue ſummopere delectabatur: nam hæc olim fuit iuuenis perdix appellatus, qui cum Dedalo erudiendus fuiſſet traditus, ob inuidiam acris ingenij, de muro fuit præcipitatus, & à Minerua in perdicem auem commutatus. *Iuuenis in perdicem.*

Sed vigor ingenij quondam velocis in alas,
Inq; pedes abijt, nomen, quod & ante, remanſit.
Non tamen hæc altè volucris ſua corpora tollit,
Nec facit in ramis, altoq; cacumine nidos.
Propèq; humum volitat, ponitq; in ſepibus oua,
Antiquiq; memor metuit ſublimia caſus.

Theſeus, Minotauro interfecto, maximam ſibi famam, & gloriam conciliauit; quamobrem ciues Calidonij ad necandum aprum ſuas deuaſtantem regiones illius
G opem implorarunt. Nam cum Oeneus Dijs omnibus, præterquam Dianæ ſacrificaſſet; Dea indignata in Calidoniam regionem deuaſtandam, ingentem aprum immiſit. Hunc Meleager, Græciæ Principibus conuocatis, pluries interficere conatus eſt, ſed prima omnium Atalanta aprum confodit, cuius fortitudinem Meleager admiratus exuuias apri interfecti illi conceſſit, quas poſteà fratres Altheæ Meleagri matris eripere conantes perempti fuerunt. Sed Althea fratrum mortem intelligens, ſtipitem à Parcis conditum Meleagri vitam continentem Vulcano tradidit, quo conſumpto, Meleager interijt, cuius ſorores lugentes in aues mutatæ, hodie quoq; Meleagrides nuncupantur. *Sorores Meleagri in aues.*

——— *natis in corpore pennis*
Allenat, & longas per brachia porrigit alas,
Corneaq; ora facit, verſaſq; per aera mittit.

H Poſtea Theſeus Athenas reuertens ab Achelɔo fluuio inuitatus intellexit quaſdam inſulas Echioadas olim fuiſſe nymphas Naiades, quæ Acheloum vilipendebãt; immò etiam percepit originem alterius inſulæ ab Echinadibus non procul diſtantis: hæc enim fuit Perimeles Hippodamantis filia, cui Achelous vim intulit, quare puellam à patre in pelagus præcipitatam Neptunus in hanc inſulam mutauit.

Naiades hę fuerant, quæ cum bis quinq; iuuencos
Mactaſſent, ruriſq; Deos ad ſacra vocaſſent
Immemores noſtri feſtas duxere choreas.

Et paulò inferius.

Vt tamen ipſe vides procul, en procul vna receſſit
Inſula grata mihi, Perimalen nauita dicit.

Hæc narranti Acheloo Theſeus, illiuſq; ſocii interfuerunt, ſed inter illos quidam

Ixionis

Digitized by Google

Ixionis filius Deorum poteſtatem dandi, & adimendi formas negabat. Viciſſim Lelex aſius Theſei ſocius, Iouis, & Mercurij exemplo, vim diuinam audientibus inſinuabat Iupiter enim, & Mercurius humana facie in Phrygia à Philemone, & Baucide vxore honorificè excepti quodcumq; à Dijs poſtulandum impetrabile conceſſerunt. Cæteri Oppidani hoſpitium Dijs negantes tali pæna fuerunt affecti, vt eorum oppidum in lacum abierit. Sed Philemonis, & Baucidis domus in templum eſt mutata, & ipſi extremam conſecuti ætatem in arbores, nimirum alter in Quercum, & altera in Tiliam ceſſerunt.

Qui in Tiliã, & quercum fuerint mutati.

Ante gradus templi cum ſtarent fortè, locíq;
Narrarent caſus, frondere Philemona Baucis A
Baucida conſpexit ſenior frondere Philemon.

Neq; id reuocandum erat in dubium, cum etiam Protheo Oceani, & Tethyos filio Dij permiſerint, vt in varias formas, & ipſi conuerterentur; quemadmodum etiam Metra Eriſicthonis filia id, permittentibus Dijs, præſtare poterat.

In nono libro Poeta diuulgat veluti prædicta exempla ab Acheloo recitabantur, vt vis diuina humanis imprimeretur mentibus; cum & ipſe Achelous olim varias induere formas conſueuerat, & potiſſimum quando pater Deianiræ Oenei filiæ virginum Aetolarum venuſtiſſimæ, eam in matrimonium illi dare decreuerat, qui in lucta victoriam reportaſſet. Itaq; Achelous cum Hercule in certamen deſcendens varias figuras repræſentabat Herculem ludificans, ſed poſtremò induit formã Tauri, quando Hercules ex illius fronte cornu ademit, quare Achelous ſuperatus totus B in fluuium liquefactus eſt.

Achelous in flumen.

——— vultus Achelous agreſtes,
Et lacerum cornu medijs caput abdidit vndis.

Hoc cornu poſtea Naiades illius filiæ omni genere florum, & fructuum refertum cornucopiæ appellarunt. Ideo Hercules victor Deianira potitus, poſt necem Eurynomi puſionis, cum vxore in patriam reuertebatur. Sed perueniens ad flumen Euenum, vxorem Neſſo centauro trans fluuium deferendam commiſit, qui mulieri vim inferre volens ab Hercule ſagitta ſanguine hydræ infecta interfectus eſt. Verùm Neſſus moriens veſtem ſanguine inquinatam Deianiræ donauit, affirmans tantam illi veſti ineſſe virtutem, vt quotieſcumq; eam indueret Hercules, omnes mulieres, præter Deianiram, odio eſſet habiturus. Cum igitur ad aures Deianiræ perueniſſet Herculem Ioles Euryti filiæ ingenti conflagrare amore, hanc veſtem ab C Hercule perferendam curauit, qua indutus illicò furore agitatus Licham famulum ex monte Cæneo in mare Euboicum præcipitauit, quem poſtea Tethys in ſcopulum transfigurauit.

Famulus Herculis in ſcopulum.

In rigidos verſum ſilices prior edidit ætas
Nunc quoq; in Euboico ſcopulus breuis eminet alto
Gurgite, & humanę ſeruat veſtigia formę.

Tandem Hercules ſe in conſtructo rogo compoſuit, & depoſita humana figura, à Ioue inter cæleſtes coetus collocatus eſt. Sed Alcmena mater Herculis facinora filii diuulgabat, & ſua infortunia Iolæ puellæ aliquando narrabat: namq; Herculem in vtero geſtans, ob partus difficultatem, Lucinam Deam inuocauit, ſed illa Iunonis iuſſu, non ad iuuandum, ſed ad partum impediendum, figura vetulæ, ante fores ma- D tris Herculis, manibus complectens genua ſedebat: At Galanthis ancilla quid mali ſuſpicata, accedens Deianiram iam partu ſolutam vetulæ nunciauit, quod Lucina credens ſurrexit, & confeſtim Deianira Herculem pepetit: Lucina igitur hoc Galanthidis ſtratagemate deluſa eam mutauit in muſtelam, quam mutationem ſic exprimit Poeta;

Galanthis in muſtelã.

Numine decepto, riſiſſe Galanthida fama eſt,
Ridentem, prenſamq; ipſis Dea ſæua capillis
Traxit, & è terra corpus releuare volentem
Arcuit, inq; pedes mutauit brachia primos:
Strenuitas antiqua manet, nec terga colorem
Amiſere ſuum, forma eſt diuerſa priori:
Quę quia mendaci parientem iuuerat ore;

Ore

Digitized by Google

Ore parit, noſtraſq; domus velut ante frequentat.

His ab Alcmena narratis, Iole quoq; ſororis caſum ſilentio inuoluere noluit. Quandoquidem Dryope Ioles ſoror ab Apolline amata, cum ex Loto arbore ramum decerpſiſſet, in quam arborem olim Lotos nympha violentiam Priapi fugiens conuerſa eſt, quia ſacras frondes violauerat, Dryope in truncum eſt transfigurata.

Dryope in truncum.

Lotos in hanc nymphę fugiens obſcęna Priapi
Contulerat verſos ſeruato nomine vultus
Neſcierat ſoror hoc, quę cum perterrita retrò
Iret, & orans velles diſcedere nymphis
E *Hęſerunt radice pedes &c.*

Dum hæc narrabantur, Iolaus Herculis, & Hebes filius à matre ad iuuentutem fuit reuocatus, quod priuilegium Hebe nemini conceſſum aſſeuerabat; niſi Themis iuſtitiæ, & religionis Dea teſtificata eſſet filios Callirhoes ex infantia confeſtim ad iuuentutem fuiſſe delatos, vt patris per inſidias necati mortem vlciſcerentur. Superos ob tot miracula indignatos Iupiter oratione placauit, ex cuius verbis Poeta in mentionem Mileti incidit, vt facilius mutationem Byblidos in fõtem deſcriberet. Etenim ex Mileto Cretenſi, qui in Aſia vrbem ſui nominis ædificauit, Byblis, & Cannus orti ſunt. Cum autem puella fratrem impudico amore proſequeretur Cannus talem deteſtatus impudicitiam à patria profugit. Illa autem fratrem inſequens in Cariam peruenit, vbi illius lachrymæ in ſcaturiginem fontis conuerſæ ſunt.

Lacrymæ in fontem.

F *Sic lacrymis conſumpta ſuis phœbeia Byblis*
Vertitur in fontem, qui nunc quoq; vallibus illis
Nomen habet Domina, nigraq; ſub Ilice manat.

Huius fama miraculi in Cretam quamprimum perueniſſet, niſi aliud magis admirandum in illa Regione contigiſſet. Etenim Ligidus quidam plebeius homo Telethuſam vxorem duxit, cui grauidæ imperauit, vt pariẽs fæminam perimeret, & marem tantummodo educaret. Quamobrem Telethuſæ, propter ſæua mariti mandata, mæſtitia afflictatæ Dea Iſis per quietem apparens, illi perſuaſit, vt fæminã pariens educaret, promittens, ſe, data occaſione, illi præſtò futuram: quocirca Telethuſa fæminam enixa, marem eſſe marito inſinuauit, & infanti nomen aui, nempe Iphin impoſuit. Puellæ autem tertium decimum annum agenti pater Ianthen Teleſtis fi-
G liam in matrimonium dedit: quare Telethuſa vnà cum filia templum Iſidis petiit, cuius ope, Iphis in virum conuerſa eſt.

Puella Iphis in virũ.

Mater adit templum, ſequitur comes Iphis euntem,
Quàm ſolita eſt maiore gradu, nec candor in ore
Permanet, & vires augentur, & acrior ipſe eſt.
Vultus, & incomptis breuior menſura capillis,
Pluſq; vigoris adeſt, habuit quam fœmina, nam quę
Fœmina nuper erat, puer eſt &c.

In libro decimo habemus primò à Poeta matrimonium Orphei, & Eurydices; hic enim Apollinis, & Calliopes filius, vel ſecundum aliorum mentem, filius Oeagri fluuij, & Polymniæ muſæ, nymphã nomine Eurydicem omine infauſto vxorem duxit: ſiquidem hæc per lætiſſima, & lætiſſima ſpatians prata ſerpentis ictu in herba
H latibulantis interempta eſt. Orpheus igitur hoc adeò acerbè tulit, vt ad infernas ſedes, recuperandæ vxoris gratia, deſcenderit, vbi ſuauiſſimo citharæ concentu à Plutone impetrauit, vt ea conditione ad ſupernas auras vxorem reduceret, ne prius niſi ibi eam intueretur: hac autem conditione non ſeruata, Euridices denuò ad inferos rapta fuit. Quamobrem Orpheus omni ſpe vxoris recuperandæ deſtitutus, deinceps graui odio cunctas mulieres proſecutus eſt, & nefando Veneris maſculæ contagio eſt correptus. Huic tandem canenti in colle quodam ob ſuauem cytharæ concentum multa animalia, & arbores acceſſerunt, inter quas erat Pinus Cybeli ſacra, in quam arborem Atys, ipſius Deæ ſacerdos fuit transfiguratus.

Atys in Pinum.

Et ſuccincta comas, hirſutaq; vertice Pinus
Grata Deum matri; ſiquidem Cybeleius Atys
Exuit hac hominem, truncoq; indurait illo.

Inter

Ixionis filius Deorum poteſtatem dandi, & adimendi formas negabat. Viciſſim Lelex aſius Theſei ſocius, Iouis, & Mercurij exemplo, vim diuinam audientibus inſinuabat Iupiter enim, & Mercurius humana facie in Phrygia à Philemone, & Baucide vxore honorificè excepti quodcumq; à Dijs poſtulandum impetrabile conceſſerunt. Cæteri Oppidani hoſpitium Dijs negantes tali pœna fuerunt affecti, vt eorum oppidum in lacum abierit. Sed Philemonis, & Baucidis domus in templum eſt mutata, & ipſi extremam conſecuti ætatem in arbores, nimirum alter in Quercum, & altera in Tiliam ceſſerunt.

Qui in Tiliā, & quercum fuerint mutati.

Ante gradus templi cum ſtarent fortè, locíq;
Narrarent caſus, frondere Philemona Baucis A
Baucida conſpexit ſenior frondere Philemon.

Neq; id reuocandum erat in dubium, cum etiam Protheo Oceani, & Tethyos filio Dij permiſerint, vt in varias formas, & ipſi conuerterentur; quemadmodum etiam Metra Eriſicthonis filia id, permittentibus Dijs, præſtare poterat.

In nono libro Poeta diuulgat veluti prædicta exempla ab Acheloo recitabantur, vt vis diuina humanis imprimeretur mentibus; cum & ipſe Achelous olim varias induere formas conſueuerat, & potiſſimum quando pater Deianiræ Oenei filiæ virginum Aetolarum venuſtiſſimæ, eam in matrimonium illi dare decreuerat, qui in lucta victoriam reportaſſet. Itaq; Achelous cum Hercule in certamen deſcendens varias figuras repræſentabat Herculem ludificans, ſed poſtremò induit formā Tauri, quando Hercules ex illius fronte cornu ademit, quare Achelous ſuperatus totus in fluuium liquefactus eſt. B

Achelous in flumen.

——— vultus Achelous agreſtes,
Et lacerum cornu medijs caput abdidit vndis.

Hoc cornu poſtea Naiades illius filiæ omni genere florum, & fructuum refertum cornucopiæ appellarunt. Ideo Hercules victor Deianira potitus, poſt necem Eunomi puſionis, cum vxore in patriam reuertebatur. Sed perueniens ad flumen Euenum, vxorem Neſſo centauro trans fluuium deferendam commiſit, qui mulieri vim inferre volens ab Hercule ſagitta ſanguine hydræ infecta interfectus eſt. Verùm Neſſus moriens veſtem ſanguine inquinatam Deianiræ donauit, affirmans tantam illi veſti ineſſe virtutem, vt quotieſcumq; eam indueret Hercules, omnes mulieres, præter Deianiram, odio eſſet habiturus. Cum igitur ad aures Deianiræ perueniſſet Herculem Ioles Euryti filiæ ingenti conflagrare amore, hanc veſtem ab Hercule perferendam curauit, qua indutus illicò furore agitatus Licham famulum ex monte Cæneo in mare Euboicum præcipitauit, quem poſtea Tethys in ſcopulum transfigurauit. C

Famulus Herculis in ſcopulum.

In rigidos verſum ſilices prior edidit ætas,
Nunc quoq; in Euboico ſcopulus breuis eminet alto
Gurgite, & humanæ ſeruat veſtigia formæ.

Tandem Hercules ſe in conſtructo rogo compoſuit, & depoſita humana figura, à Ioue inter cæleſtes coetus collocatus eſt. Sed Alcmena mater Herculis facinora filii diuulgabat, & ſua infortunia Iolæ puellæ aliquando narrabat: namq; Herculem in vtero geſtans, ob partus difficultatem, Lucinam Deam inuocauit, ſed illa Iunonis iuſſu, non ad iuuandum, ſed ad partum impediendum, figura vetulæ, ante fores matris Herculis, manibus complectens genua ſedebat: At Galanthis ancilla quid mali ſuſpicata, accedens Deianiram iam partu ſolutam vetulæ nunciauit, quod Lucina credens ſurrexit, & confeſtim Deianira Herculem peperit: Lucina igitur hoc Galanthidis ſtratagemate deluſa eam mutauit in muſtelam, quam mutationem ſic exprimit Poeta. D

Galanthis in muſtelā.

Numine decepto, riſiſſe Galanthida fama eſt,
Ridentem, prenſamq; ipſis Dea ſæua capillis
Traxit, & è terra corpus releuare volentem
Arcuit, inq; pedes mutauit brachia primos:
Strenuitas antiqua manet, nec terga colorem
Amiſere ſuum, forma eſt diuerſa priori:
Quæ quia mendaci parientem iuuerat ore

Ore

Ore parit, noſtraſq; domus velut ante frequentat.

His ab Alcmena narratis, Iole quoq; ſororis caſum ſilentio inuoluere noluit. Quandoquidem Dryope Ioles ſoror ab Apolline amata, cum ex Loto arbore ramum decerpſiſſet, in quam arborem olim Lotos nympha violentiam Priapi fugiens conuerſa eſt, quia ſactas frondes violauerat, Dryope in truncum eſt transfigurata. *Dryope in truncum.*

Lotos in hanc nymphę fugiens obſcœna Priapi
Contulerat verſos ſeruato nomine vultus
Neſcierat ſoror hoc, quę cum perterrita retrò
Iret, & orans velles diſcedere nymphis
E *Hęſerunt radice pedes &c.*

Dum hæc narrabantur, Iolans Herculis, & Hebes filius à matre ad iuuentutem fuit reuocatus; quod priuilegium Hebe nemini conceſſum aſſeuerabat; niſi Themis iuſtitiæ, & religionis Dea teſtificata eſſet filios Callirhoes ex infantia confeſtim ad iuuentutem fuiſſe delatos, vt patris per inſidias necati mortem vlciſcerentur. Superos ob tot miracula indignatos Iupiter oratione placauit, ex cuius verbis Poeta in mentionem Mileti incidit, vt facilius mutationem Byblidos in fõtem deſcriberet. Etenim ex Mileto Cretenſi, qui in Aſia vrbem ſui nominis ædificauit, Byblis, & Cannus orti ſunt. Cum autem puella fratrem impudico amore proſequeretur Cannus talem deteſtatus impudicitiam à patria profugit. Illa autem fratrem inſequens in Cariam peruenit, vbi illius lachrymæ in ſcaturiginem fontis conuerſæ
F ſunt.

Sic lacrymis conſumpta ſuis phœbeia Byblis
Vertitur in fontem, qui nunc quoq; vallibus illis *Lacryma in fontem.*
Nomen habet Dominæ, nigraq; ſub Ilice manat.

Huius fama miraculi in Cretam quamprimum perueniſſet, niſi aliud magis admirandum in illa Regione contigiſſet. Etenim Ligidus quidam plebeius homo Telethuſam vxorem duxit, cui grauidæ imperauit, vt patiẽs fœminam perimeret, & marem tantummodo educaret. Quamobrem Telethuſæ, propter ſæua mariti mandata, mæſtitia aſflictatæ Dea Iſis per quietem apparens, illi perſuaſit, vt fœminã pariens educaret, promittens, ſe, data occaſione, illi præſtò futuram: quocirca Telethuſa fœminam enixa, marem eſſe marito inſinuauit, & infanti nomen aui, nempe Iphin impoſuit. Puellæ autem tertium decimum annum agenti pater Ianthen Teleſtis fi-
G liam in matrimonium dedit: quare Telethuſa vnà cum filia templum Iſidis petiit, cuius ope, Iphis in virum conuerſa eſt.

Mater adit templum, ſequitur comes Iphis euntem, *Puella Iphis in virũ*
Quàm ſolita eſt maiore gradu, nec candor in ore
Permanet, & vires augentur, & acrior ipſe eſt.
Vultus, & incomptis breuior menſura capillis,
Pluſq; vigoris adeſt, habuit quam fœmina, nam quę
Fœmina nuper erat, puer eſt &c.

In libro decimo habemus primò à Poeta matrimonium Orphei, & Eurydices; hic enim Apollinis, & Calliopes filius, vel ſecundum aliorum mentem, filius Oeagri fluuij, & Polymniæ muſæ, nymphã nomine Eurydicem omine infauſto vxorem duxit: ſiquidem hæc per latiſſima, & lætiſſima ſpatians prata ſerpentis ictu in herba
H latibulantis interempta eſt. Orpheus igitur hoc adeò acerbè tulit, vt ad infernas ſedes, recuperandæ vxoris gratia, deſcenderit, vbi ſuauiſſimo citharæ concentu à Plutone impetrauit, vt ea conditione ad ſupernas auras vxorem reduceret, ne prius niſi ibi eam intueretur: hac autem conditione non ſeruata, Euridices denuò ad infectos rapta fuit. Quamobrem Orpheus omni ſpe vxoris recuperandæ deſtitutus, deinceps graui odio cunctas mulieres proſecutus eſt, & nefando Veneris maſculæ contagio eſt correptus. Huic tandem canenti in colle quodam ob ſuauem cytharæ concentum multa animalia, & arbores acceſſerunt, inter quas erat Pinus Cybeli ſacra, in quam arborem Atys, ipſius Deæ ſacerdos fuit transfiguratus. *Atys in Pinum.*

Et ſuccincta comas, hirſutaq; vertice Pinus
Grata Deum matri; ſiquidem Cybeleius Atys
Exuit hac hominem, truncoq; indurnit illo.

Inter

Digitized by Google

Inter has arbores aderat etiam Cupreſſus olim Cypariſſus adoleſcens venuſtiſſimus, qui, cum Ceruum ſumma altum diligẽtia imprudens interemiſſet, de hoc conceptum dolorem gladio finire cupiens ab Apolline in Cupreſſum fuit transformatus.

Adfuit huic turba metas imitata Cupreſſus
Nunc arbor, puer ante Deo dilectus ab illo,
Qui Citharam neruis, & neruis temperat arcum.

Cypariſſus in cupreſſũ. Tunc Orpheus amorem, quo Superi olim puſiones proſequebantur, narrare cæpit. Primumq; veluti Iupiter tanto amoris contagio erga Ganimedem Troris Dardanorum regis filium correptus fuerit, vt illum in Aquilam verſus ad Cœlum rapiens, pincernam diuinum conſtituerit. A

Rex ſuperum Phrygij quondam Ganimedis amore
Arſit, & inuentum eſt aliquid, quod Iupiter eſſe
Quam quòd erat, mallet, nulla tamen alite verti
Dignatur, niſi quę portat ſua fulmina terrę.

Hyacinthus quoq; Amiclæ filius in cæleſtes ſedes ab Apolline fuiſſet delatus, niſi pondere diſci perijſſet: ideo Phaebus, vt illi gratificaretur, cadauer in florem eiuſdem nominis mutauit.

Hyacinthus in florem.
Ecce cruor, qui fuſus humi ſignauerat herbas,
Deſinit eſſe cruor, tyrioq; nitentior oſtro
Flos oritur, formamq; capit, quam lilia, ſi non B
Purpureus color his, argenteus eſſet in illis.
Non ſatis hoc Phaebo eſt (is enim fuit author honoris)
Ipſe ſuos gemitus folijs inſcribit, & ai ai
Flos habet inſcriptum, funeſtaq; littera ducta eſt.

Proſequebatur Orpheus multis inſinuans rationibus venuſtos puſiones, & Dijs gratos, & ciuitatibus ornamento fuiſſe, & viciſſim mulieres Dijs inuiſas, & ciuitatibus dedecus attuliſſe. Idq; exemplo Propætidum patefiebat, quæ Venerem Deam eſſe negantes non ſolum ciuibus ſuis inuiſæ, verum etiam à Venere in lapides mutatæ fuerunt.

Sunt tamen obſcenæ Venerem Propætides auſæ
Eſſe negare Deam &c.

Itaq, harum flagitijs mulierum Pygmaleon perterritus ſummam caſtitatem amplexus erat. Is cum eſſet cælator egregius eburneum virginis ſimulacrum tam eleganter ſculpſit, vt eius incredibili amore flagranti Venus ſtatuam in viuam mulierem conuerſam conceſſerit. C

—— —— ſimulacra ſuę petit ille puellæ
Tentatum molleſcit ebur, poſitoq; rigore
Subſedit digitis.
Dum ſtupet, & dubiè gaudet, falliq; veretur
Corpus erat, ſaliunt tentatę pollice venę.

Myrrha in arborem ſui nominis. Ex hac muliere Pigmaleon ſuſcepit filios, nimirum Paphum, & Cingiam, qui poſtremus inſigni fœlicitate eſſet potitus, niſi Myrrham genuiſſet, quæ nefando patris amore vexata, ope nutricis, cum illo inſcio concubuit, quod cum pater intellexiſſet, apprehenſo gladio filiam vſq; in Arabiam proſecutus eſt, vbi miſeratione Deorum in arborem myrrham ſtillantem mutata eſt. D

—— —— merſitq; ſuos cortice vultus,
Quæ quamquam amiſit veteres cum corpore ſenſus,
Flet tamen, & tepidę manant ex arbore guttæ.

Cum autem Myrrha eſſet grauida, ex illa arbore poſtea natus eſt Adonis, qui tam elegantis forma, & venuſtis corporis dotibus fuit inſignitus, vt illius amore Venus conflagrans, puero venationibus intento perſuadebat, vt ſibi à Feris mirandum in modum caueret, quod vt melius menti illius imprimeret, exemplo Atalantæ, & Hippomenis vtebatur. Quandoquidem Hippomenes, ope Veneris, Atalanta Schænei Regis filia, quæ à nemine curſu ſuperari poterat, pomorum aureorum aſtutia potitus eſt. Is poſtea accepti beneficij immemor nullas Veneri gratias retulit. Quare

Venus

Digitized by Google

Venus indignata oeſtrum libidinis immiſit, quo agitatus, in templo etiam matri Deum ſacro, cum Atalanta congreſſus eſt. Hinc Dea tanto contaminata flagitio Hippomenen in Leonem, & Atalantam in Leænam transfigurauit.

Pana lenis viſa eſt, ergo modò leuia fulua — *Qui in Leones cõuerſi.*
Colla iubę velant digiti curuantur in vngues,
Ex humeris armi fiunt, in pectore totum
Pondus habet, ſummę cauda verruntur arenę,
Iram vultus habet, pro verbis murmura reddunt,
Prothalamis celebrant ſyluas, alijsq́ timendi
E *Dente premunt domito cybeleia frena Leones.*

Cum igitur, his exemplis, ad vitandas Feras Venus Adonin hortaretur; nihilominus puer ab apro diu ab ipſo exagitato interſectus fuit. Itaq; Venus puſionis ſanguinem in florem purpurei coloris commutauit, quemadmodũ Proſerpina Mynthen nympham Plutonis pellicem in mentham herbam transfigurare valuit. Conuerſio igitur ſanguinis Adonis in florem Anemonem nuncupatum ſic deſcribitur.

—— *flos de ſanguine concolor ortus*
Qualem, quę lento celant ſub cortice granum — *Adonis in florem.*
Punica ferre ſolent, breuis eſt tamen vſus in illo,
Namq; malè hęrentem, & nimia lęuitate caducum
Excutiunt ijdem, qui perflant omnia venti.

De mutatione nymphæ pellicis Plutonis ſic canit Poeta. — *Nympha in mentham.*
F *Fœmineos artus in olentes vertere menthas.*

In libri vndecimi prima facie infælix Orphei exitus exaratur, qui vt paulò ante relatum fuit, mulieres Threijcias aſpernans in graue earum odium incidit. Quare dum Bacchi ſacrificia celebrarentur, mulieres Orpheum inter Feras, & arbores ſuperum amores canentem conſpicatæ, in illum magno impetu irruentes dilaniarunt, eiuſq; caput à corpore ademptum, & lyram in Hebrum fluuium proiecerunt. Itaq; Bacchus acerbo ferens animo ſanguine Orphei ſua ſacrificia fuiſſe violata, illas mulieres in varias arbores commutauit.

Non impunè tamen ſcelus hoc ſinit eſſe Lianus,
Amiſſoq; dolens ſacrorum vate ſuorum, — *Mulieres in arbores.*
Protinus in ſyluis matres Aedonidas omnes,
G *Quę videre nefas, torta radice ligauit.*

Poſtmodum Bacchus ex Thracia ad Tmolum Ciliciæ montem comitantibus Satyris profectus eſt. Aberat autem Silenus, qui olim captus, in carceribus Midæ regis Phrygiæ cuſtodiebatur. Verùm Rex aduentum Bacchi intelligens, Silenũ illi ſponte obtulit: quapropter ob tantam munificentiam à Deo impertauit, vt quodcumq; poſtulatum conſequeretur. Sed quia Rex erat auri ſitientiſſimus petijt, vt quodcumq; ab ipſo tactum in auream materiam conuerteretur. Vnde Midam pro eſculentis, & potulentis aurum tangentem petitionis pænituit, ideoq; Bacchum rogauit, vt conceſſum beneficium irritum, faceret. Monitus igitur à Baccho ſe ſe in Pactolo flumine abluit, &, vi aurea flumini communicata, huius amnis arenæ aureæ eſſe feruntur. Deinceps Midas aurum, & opes deteſtans in ſyluas ſe recepit, vbi Pana paſtorum Deum venerabatur. Cum autem hic Deus ſono fiſtulæ dele-
H ctaretur, aliquando Apollinem prouocare auſus eſt, ſed cum omnes certaminis victorem conſtituerint Apollinem, Midas ſolus victoriam ad Pana referendam eſſe exiſtimauit. Hinc Apollo ob maximam Midæ ſtoliditatem, eius aures in aſininas tranſmutauit.

—— *nec Dellius aures* — *Mida aures quales.*
Humanam ſtolidas patitur retinere figuram,
Sed trahit in ſpatium, villiſq; albentibus implet,
Inſtabileſq; illas facit, & dat poſſe moueri,
Cætera ſunt hominis; partem damnatur in vnam,
Induiturq; aures lentè gradientis aſelli.

Itaq. Midas aſininas adeptus aures tanta induſtria illas celabar, vt nemini niſi ſoli tonſori notæ eſſent, qui, cum id cuiquam communicare non auderet, ſummiſſa

voce

voce id terræ ſignificabat, ex cuius verbis arundines natæ feruntur, quæ vento agitatæ Midæ dedecus inſuſurrant. Apollo vnà cum Neptuno hinc diſcedens ad Laomedontem mœnia troiana ædificantem ſe contulit, promittens ſe, pacta mercede, tales muros quamprimum perfecturum. At, opere perfecto, Laomedon nihil ſe pollicitum eſſe iurauit: qua de re Neptunus diluuio troianos agros deuaſtauit, & effecit, vt Heſione Laomedontis filia monſtro marino deuoranda exponeretur, quam poſtea Hercules, ſpe poſſidendi equos à Laomedonte promiſſos, filiam liberauit. Sed hic quoq; ob mercedem negatam, ira agitatus Troiam expugnauit, & Heſionem Telamoni conceſſit, cuius Telamonis frater Peleus ſolus inter mortales Deam vxorem habuit. Quandoquidem is Dea Tethide in varias formas ſe transformante, conſilio Prothei, funibus vincta potitus eſt, ex qua Achillem virum fortiſſimum ſuſcepit. Peleus autem in maximum incidit infortunium, dum Phocum patrem peremit, quo ſcelere commiſſo, ad Ceycem Trachine Regem acceſſit, qui & ipſe in maximo mœrore verſabatur, cum illius frater Dedaleon Chionem filiã venuſtam habuerit, quæ ab Apolline in anum conuerſo compreſſa Philemonem citharæ ſtudioſiſſimum genuit, pariterq; cum Mercurio cubans per quietem, Autolycum furem peperit. Propterea hæc quandoq; cum Diana ſe venuſtiorem eſſe gloriaretur, lingua ſagittis transfixa, perijt, cuius interitum Dedalion tam ægrè tulit, vt ex mõte Parnaſi in pelagus ſe proiecerit, quem confeſtim Apollo, prius quam attingeret vndas, in accipitrem transformauit. A

Dedalion in accipitrem.

Forſitan hanc volucrem, rapto quæ viuit & omnes B
Terret aues, ſemper pennas habuiſſe putatis.
Vir fuit, & tanta eſt animi conſtantia, quantum
Acer erat, belloq; ferox, ad vimq; paratus
Nomine Dædalion.

Hæc dum narrarentur à Ceyce, paſtor armentorum Pelei, Domino nunciauit boues omnes à lupo quodam rabioſo fuiſſe interfectas, qui tandem in ſaxum fuit transfiguratus. Non tamen diu in his regionibus Peleus eſt moratus, ſed ad Acaſtum Theſſaliæ Regem ſe contulit. Interim Ceyx, cuius paulò ante meminimus, ob caſum fratris mæſtus ad conſulendum Apollinis Oraculum profecturus, Halcyoni vxori ſe ſpatio bimeſtris rediturum eſt pollicitus. Cum autem in mari Aegeo oborta tempeſtate, vnà cum ſocijs ſubmerſus fuiſſet: Halcyone ſtatuto tempore tranſacto, nec marito reuertente, ope Iunonis, à Morpheo ſomni filio mortis mariti certior reddita eſt. Quamobrem ad litus accedens, & cadauer mariti in æquore conſpicata, in Halcyonem auem mutata illùc aduolauit. Ceyx verò tanquam vxoris aduentum ſentiens in volucrem eiuſdem generis conuerſus eſt. C

Qui in aues Halcyonias.

Inſilit huc, mirumq; fuit potuiſſe, volabat
Percutiensq; leuem modo natis aera pennis.
Vt verò tetigit mutum, & ſine ſanguine corpus,
Senſit hoc, & tandem Superis miſerantibus ambo
Alite mutantur, fatis obnoxius iiſdem
Tunc quoq; manſit amor.

Hac de cauſa huiuſmodi aues in litoribus ſemper nidificant; quemadmodum, & illa auicula, quæ mergus nuncupatur; namq; hæc olim fuit Aeſachus Priami, & Alycothoes nymphæ filius, qui dum Heſperien nympham perſequeretur, hæc ſerpentis ictu fugiens vitam finiuit; hinc Aeſachus tanto dolore eſt affectus, vt è ſcopulo in pelagus ſe præcipitem dederit, ſed nondum vndas attingentem Tethys in auem mergum conuertit, qui adhuc vndis ſummopere delectatur. D

Aeſachus in mergum.

——— corpus ſuper æquora miſſis
Pluma leuat caſus, fuit Aeſachus, inq; profundum
Pronus abit, letiq; viam ſine fine retentat.
Fecit amor maciem, longa internodia crurum,
Longa manet ceruix, caput eſt à corpore longè,
Aequor amat, nomenq; manet, quia mergitur illi.

In libro duodecimo, primùm exponitur mæſtitia Priami, & filiorum lugentium Aeſachum: ſolus Paris aberat, qui, rapta Helena, bello troiano anſam dedit: etenim

Græci

Græci raptum vxoris Menelai Regis acerbè ferentes, bellum Troianis indixerunt, & mille naues armis munitas miſerunt, quas tempeſtas ad Aulidem Bæotiæ vrbem iactauit, vbi Græci, cum Iouis ſacra celebrarent, obſeruarunt ſerpentem in Platano aræ proxima primùm octo pullos in nido, & deinceps matrem circumuolitantem deuoraſſe: Hinc Calchas augur decimo anno Troiam capiendam eſſe præſagiuit. Serpens autem ille paulò poſt ad perpetuum rei monumentũ, in lapidẽ mutatus fuit. Eodem tempore Agamemnon aduerſus Troianos bellaturus, Ceruam Dianæ imprudens interemit: idcirco Dea indignata mare ventis perturbauit, indeq; Græci diſcedere non potuerunt; immò inter illos orta eſt peſtilentia. Quapropter Calchas
E monuit, vt ſanguine Agamemnonis diuinam iram placarent. Itaq; Iphigenia Agamemnonis filia ad arã immolanda ducta fuit, quam poſtea Diana ſurripiens, Ceruam ſuppoſuit. Cum igitur de aduentu Græcorum ad expugnandum Ilium fama per terrarum orbem eſſet diuulgãta, & iam ad prælium deſcendiſſent, Proteſilaus Hiphicli filius primus omnium ab Hectore fuit interfectus, & ab Achille Cygnus filius Neptuni, qui ob duritiem cutis, cum cædi non potuerit, eliſo gutture ſuffocatus à patre in Cygnum volucrem conuerſus eſt.

——— corpus Deus æquoris album *Cygnus in*
Contulit in volucrem, cuius modò nomen habebat. *auem ſui nominis.*

Superati Cygni duritiem omnes Græci diſcumbentes memorabant, cui quẽdam Cæneum fuiſſe ſimilem protulit Neſtor, inquiens Cænin fuiſſe puellam venuſtiſſi-
F mam, quæ à Neptuno compreſſa ab eo impetrauit, vt in virum Cæneum mutaretur, deinde vt nullo vnquam telo perfoderetur. Cæterum cum ad conuiuium Pirithoi Ixionis filij Hippodamiam vxorem ducentis vnà cum cæteris Centauris, & Lapithis veniſſet, magnaq; inter illos oborta pugna, Cęneus à nemine armis lędi potuit, ideo, multitudine arborum in illum congeſta, fuit præfocatus, & a N. ptuno in Cenim auem transfiguratus.

Maximè vir quondam, ſed auis nunc vnica, Cęneu. *Cenis in auẽ*

Dùm hæc à Neſtore narrarentur, Periclimeni fratris mentio facta eſt qui à Neptuno in varias ſe conuertendi figuras facultatem obtinuerat. Quapropter cũ Hercule dimicare auſus, & forma Aquilæ illum eludens ſagitta herculea vulneratus eſt. Neptunus igitur acerbiſſimè ferens Cygnum filium, ab Achille fuiſſe interfectum, obtinuit ab Apolline, vt ſagitta Paridis talus Achillis transfigeretur. Idcirco,
G Achille perempto, inter Aiacem, & Vlyſſem de armis Achillis contentio orta eſt, & Agamemnon quæſtionis iudex fuit conſtitutus.

In libro decimotertio colligimus à Poeta Agamemnonem iudicem controuerſię ne alterum offenderet, ſententiam ferre noluiſſe, & iudicium alijs Græciæ Principibus conceſſiſſe, qui poſtea facundo Vlyſſis eloquio ducti, pro illo ſententiam dixerunt, conſequenterq; arma Achillis illi poſſidenda tradiderunt. Ex altera parte Aiax ingenti mœrore affectus, hunc dolorem gladio finiuit. Verùm ex ſanguine in terram fluente flos hyacintho ſimilis pullulauit.

———— rubefacta q; ſanguine tellus *Aiax in florem.*
Purpureum viridi genuit de ceſpite florem,
Qui prius Oebalio fuerat de vulnere natus.
Littera communis medijs, pueroq; viroq;
H *Inſcripta eſt folijs, hæc nominis, illa querela.*

Vlyſſes igitur, victoria relata, in Lemnum miſſus fuit, vt inde Philoctetem Herculis ſagittas habentem abduceret Hic reuerſus, Troia deleta, & claſſe Græcorum in Thraciam transfretante, Polixenam Priami, & Hecubæ filiam proprijs manibus immolauit; cuius corporis abluendi gratia, ad litus Hecuba cum eſſet profecta, ibi cadauer Polydori filij à Polymeſtore Thraciæ Rege necati conſpexit. Nam Priamus Polydorum filium cæteris natu minorem, ob incertum belli troiani euentum, ad Polymeſtorem miſit; ſed ille honorificè puerum ſuſceptum, & necatum in mare proiecit. At Hecuba tanti ſceleris impatiens Polymeſtorem vnà cum alijs mulieribus excæcauit: vnde illam fugientem, & à Thracibus ſaxis aſſociatam in canẽ fuiſſe transmutatam referunt. *Hecuba in canem.*

Clade ſui Thracum gens irritata Tyranni
Troada telorum, lapidumq; inceſſere iactu
Capit, at hac miſſum rauco cum murmure ſaxum
Morſibus inſequitur, rictuq; ad verba parato
Latrauit, conata loqui.

Hac inſigni calamitate Deorum omnium animus exagitatus fuit, præterquàm Auroræ, quæ grauiori doloris cauſa torquebatur: namq; Memnon Tithoni, & ipſius Auroræ filius, cum in bello troiano ab Achille fuiſſet peremptus, à Ioue obtinuit, vt fauillæ Rogi, ſocijq; omnes in aues memnonidas transformarentur, quæ quot annis ad ſepulcrum Memnonis inter ſe dimicantes confluunt. A

memnonides aues.

Atq; animum ex igni, leuitas ſua præbuit alas,
Et primo ſimilis volucri, mox vera volucris
Inſonuit pennis, pariter ſonuere ſorores
Innumeræ.

Præterea lacrymæ auroræ matris in frigidum rorem ſtillarũt. Deleta Troia, Aeneas cum Anchiſe patre, & Aſcanio filio profugus Delphos peruenit, vbi ab Anio Sacerdote Apollinis, liberali, & honorifico hoſpitio fuit ſuſceptus. Immò narrauit Anius qua ratione filias omnes amiſerit: etenim illæ, beneficio Bacchi, quicquid tangebant, in vinum, oleum, & ſegetem vertebant; hoc autem intelligens Agamemnon, vt, earum opera, exercitum facilius alere poſſet, eas abducere conabatur, ſed Bacchus fugientes in columbas transfigurauit. B

——— in niueas abiere columbas.

Anius poſtea Aeneæ illinc diſcedenti cratera ab Alcone Lydio cælatum dono dedit, in quo ſimulacra filiarum Orionis conſpiciebantur, quæ pro Thebano populo ſponte ſemetipſas præbuerunt imolandas, ex quarum rogo iuuenes duo, Stephani nimirum coronæ cognominati dimanarunt.

Stephani qui fuerint.

Tum de virginea geminos exire fauilla,
Ne genus intereat, iuuenes, quos fama corona,
Nominat.

Inde Troiani in Cretam peruenerunt, mox Ambraciã adierunt, hinc in Aoniam profecti ſunt, vbi filij Regis Moloſſi in aues mutati fuerunt.

——— vbi nati Rege Moloſſo
Impia ſubiectis fugiere incendia pennis. C

Filia Moloſſi regis in aues.

Tandem Troiani Siciliam inuiſerunt, vbi Galathea Nerei, & Doridis filia Scyllæ, & cæteris nymphis propriam calamitatem communicabat. Hanc Acis ex Simethide nympha, & fauno ortus deperibat; idcirco ambos colludentes animaduertẽs Cyclops eiuſdem amore nymphæ flagrans ſcopulum in illos proiecit; quare Galathea illico ſub vndis ſe occultauit, Acis autẽ ſaxo obrutus in amnem ſui nominis ſe transformauit.

Fecimus vt vires aſſumeret Acis auitas
Puniceus de more cruor manabat, & intra
Temporis exiguum rubor euaneſcere cæpit,
Fitq; color primò turbati fluminis imbre,
Oſq; cauum ſaxi ſonat exultantibus vndis.

Acis in flumium.

Galatheæ inter vndas hæc narrantis aſpectum Glaucus Deus procul adamauit, dumq; illam blãdis verbis alloqueretur, vndis caput occuluit. Tunc Glaucus ex ſcopulo eminenti ſe Deum eſſe prædicabat. Fuit quidem olim piſcator, qui dum eſitaret herbas, in quibus piſces iacuerant, in mare proſilijt, & à Dijs in marinũ Deum fuit mutatus. D

Glaucus quis.

Terra vale dixi, corpuſq; ſub æquore merſi
Dij maris exceptum ſocio dignantur honore.

Quocirca Glaucus cum ſe contemni à Scylla animaduertiſſet, ad Circem profectus eſt, vt eius ope, vel magicis cantionibus amica poriretur.

In libro decimo quarto Glaucus ad Circem Solis filiam verbis, & herbis præpotentem peruenit, quæ facilem inter ſe, & nympham amorem conciliaret. Tunc autem Circe Glauci amore accenſa, cum apud ſe detinere conabatur, ſed cum contemptum

temptam ab illo eſſe animaduerteret, omnem furorem in ſcyllam conuertit, verbiſq; magicis effecit, vt Scylla maniaco affectu quodam vexata ſe in mare ſiculum præcipitaret, & in ſaxum fuit mutata, quod adhuc à nautis vitatur.

Ni prius in ſcopulum, qui nunc quoq; ſaxeus extat *Scylla in*
Transformat foritè, ſcopulum quoq; nauita vitat. *ſcopulum.*

Hunc igitur ſcopulum cum euitaſſet Aeneas, ad inſulas Pithecuſas acceſſit, quæ à Simiarum multitudine cognominantur. Namq; Iupiter periuria Cecropum exoſus, illos in ſimias transfigurauit, qua de cauſa inſulæ, quas coluerant, Pithecuſæ cognominantur.

E *Quippe Deum genitor fraudem, & periuria quondam*
Cecropum exoſus, gentiſq; admiſſa doloſa
In deforme viros animal mutauit, vt ijdem
Diſſimiles homini poſſent, ſimileſq; videri.

Hinc poſtea Aeneas ad ſybillam Glauci filiam penetrauit, à qua in Elyſios campos ductus, progeniem ſuorum venturam cognouit, necnon à Sybilla intellexit, veluti ipſa ab Apolline impetrauit, vt tot annos viueret, quot arenas in manu ſtringeret. Poſtmodum Aeneas iter in Italiam faciens, Machareum Ithacenſem Vlyſſis comitem offendit, qui innumeros ſuorum ſociorum caſus recenſuit: namq, cum ſocij Vlyſſis domum Circes petijſſent, varias belluas olim homines ſunt conſpicati. Immò ipſe Machareus poculis Circes in quadrupedem fuit mutatus: ſed demũ Vlyſſes, implorata Mercurij ope, ſocios omnes recuperauit. *Cecropes in Simias.*

F ——— *accepimus ſacra data pocula dextra,*
Quæ ſimul arenti ſitientes hauſimus ore,
Et tetigit virga ſummos Dea dira capillos,
Et pudet, & referam, ſetis horreſcere cœpi,
Nec tam poſſe queri, pro verbis edere raucum
Murmur, & in terram toto procumbere vultu.

Quamobrem Machareus exemplorum peritiſſimus validis rationibus Aeneæ perſuaſit, ne litus à Circe habitatum attingeret: quandoquidem Picus etiam Rex ab eadem Circe, ſola tactus virga in picum auem euolauit.

Ter iuuenem baculo tetigit tria carmina dixit;
Ille fugit, ſed ſe ſolito velocius ipſe *Picus Rex*
G *Currere miratus, pennas in corpore vidit;* *in auem.*
Seq; nouam ſubito latijs accedere ſyluis
Indignatus auem, duro fera robora roſtro
Figit, & iratus longis dat vulnera ramis.
Purpureum clamydis pennę traxere colorem,
Fibula quod fuerat, veſtemq; momorderat aurum
Pluma fuit, & fuluo ceruix præcingitur auro.

Præterea, & ſocij Picum regem inquirentes, in varias effigies mutati ſunt.

——— *Regemq; repoſcunt*
Vimq; ferunt, ſæuſq; parant inceſſere telis.
Illa nocens ſpargit virus, ſuccoſq; veneni,
Cuius ab attactu variarum monſtra ferarum
H *In iuuenes veniunt, nulli ſua manſit imago.*

Vxor poſtea Regis Pici, Canens cognominata, ob amiſſum maritum, ingenti agitata dolore apud fluuium Tyberim extabuit, qui locus Canens ab illius nomine appellatus eſt.

Tabuit, inq; leues paulatim euanuit auras;
Fama tamen ſignata loco eſt, quem rite Canentem
Nomine de nymphę veteres dixere coloni.

Itaq; Aeneas à Machareo monitus domicilia Circes vitans in Italiam profectus eſt, vbi cum Rutulis prælians pro Rege Latino opem ab Euandro impetrauit. Turnus autem Dux Rutulorum Venulum miſit ad Diomedem Legatum, vt ab illo aduerſus latinum, & Aeneam auxilium obtineret, quod Diomedes minimè conceſſit aſſeuerans Venerem pro Aenea pugnare, & huius Deę tantum eſſe Numen, vt eam

cuncti metuere debeant: quandoquidem & ipſi Diomedis ſocij cum, inuita Venere, ad bellum eſſent profecti, in aues cygnis ſimiles abierunt, quas Authores aues Diomedeas, & vulgus Artenas nuncupant.

Socij Diomedis in aues.

Vox pariter, vociſq; via eſt tenuata, comaq;
In plumas abeunt, plumis quoq; colla teguntur,
Pectoraq; & tergum, maiores brachia pennas
Accipiunt, cubitiq; leues curuantur in alas
Magna pedes &c.
Si volucrum quę ſit dubiarum forma requiris,
Vt non cycnorum, ſic albis proxima cycnis. A

Hanc igitur Diomedes attulit excuſationem, ne pro Turno aduerſus Aeneam milites cogeret. Quapropter Venulus, accepto reſponſo, agros Apuliæ reliquit: quamuis illum Pan Mercurij filius, necnon nymphæ inuitarent, quas cum paſtor quidam Apulus oratione inconcinna offendiſſet, in arborem oleaſtrum fuit transfiguratus.

Paſtor in Oleaſtrum.

Improbat has paſtor, ſaltuq; imitatus agreſti
Addidit obſcœnis conuicia ruſtica dictis.
Nec prius obticuit, quàm guttura condidit arbor:
Arbor enim eſt, ſuccoq; licet cognoſcere mores
Quippe notam lingua baccis oleaſter amaris
Exhibet, aſperitas, verborum ceſſit in illas. B

Tandem, deſperato Diomedis præſidio, Turnus proprijs fiſus copijs Troianos profligare nitebatur, iamq; in eorum claſſem immiſerat ignem; quando Deorum mater (quoniam naues Teucrorum in Ida monte Phrygiæ, vbi potiſſimum ipſa colebatur, fuerant fabrefactæ) à Ioue impetrauit vt omnes in nymphas verterentur: Deniq; Turno ab Aenea perempto, Ardea vrbs, quam ille habitabat, accenſa eſt, ex qua volucris eiuſdem nominis cum vrbe euolauit. Itaq; Aeneas cum ad extremam ætatem perueniſſet, poſt tot, & tanta facinora, precibus Veneris, in Deum indigitem fuit conuerſus. Aeneæ ſucceſſit Aſcanius, cui Syluius, Latinus, Epitus, Capys, Capetus, Tyberinus, à quo Tybris denominatus eſt, deinde Agrota, Auentinus, à quo mons Auentinus fuit cognominatus, & demum ſucceſſit Palatinus, quo regnante, Vettumnus Deus in varias mutari formas erat ſolitus, & Pomonã Deam peramabat: cumq; illa nunquam potiri potuiſſet, tandem conuerſus in anum multa narrabat, quibus muliebris animus flecti ſolet. C Sed cum Pomona à priſtina opinione nullo modo remoueri poſſet, tandem Anaxetitis Cypriæ exemplum ante mentis oculos repræſentauit, quæ, nimia crudelitate, in cauſa fuit, vt Iphis adoleſcens illam diligens, laqueo vitam finiret, quæ poſtea à Venere in ſaxum fuit commutata.

Ardea auis vnde dicta.

Iphis in ſaxum.

——— *calidusq; e corpore ſanguis*
Inducto pallore fugit, conataq; retro
Ferre pedes, haſit, conata auertere vultus
Hoc quoq; non potuit paulatimq; occupat artus,
Quod fuit in duro iampridem corpore ſaxum.

His auditis, Pomonæ rigidus animus flecti cæpit: propterea Vertumnus priſtinam induens formam illam complexus eſt. Iam poſt Palatinum Albæ Regem Aemulius, & Numitor fratres ſucceſſere: D deinde ex filia Numitoris compreſſa à Marte Romulus, & Remus orti ſunt, qui grandiores facti Amuliũ interfecerunt, & regnum auo Numitori à fratre ablatum reſtituerunt. Immò ipſi vrbem Romam ædificarũt, quam cum Romulus à virgine Tarpeia auri pulchritudine capta proditam liberaſſet, & bellum aduerſus Titum Tatium, pro raptu virginum ſuſceptum confeciſſet, omnibus lege compoſitis, in Cœlũ fuit ſuſceptus, & Quirinus Deus nuncupatus; quem cum Herſilia coniux tanquã amiſſum ploraret, Iuno illam immortalem conſtituit, & Dea Ora Quirini à Romanis fuit nuncupata, quorum templa à Romano populo, in colle Quirinali ædificata fuerunt.

In libro decimo quinto habemus Numam Pompilium Romuli ſucceſſorem, qui vt Pythagoram præceptorem audiret Crotonem ſe conferre conſueuerat, quã ciuitatem Mycilus quidam filius Alemonis condidit Crotonem appellatam à nomine

Croto-

Crotonis qui illo in loco ſepultus fuerat. Itaq; eò Pythagoras Samius tyrannidem
patriæ odio habens ſe receperat; vbi inter alia præcepta docebat, nefas eſſe veſci *Pythagora degmata.*
animalibus, quoniam animas mortalium ex corporibus in córpora migrare aſſeuera-
bat. Quamobrem temporibus aureæ ætatis, homines ab eſu animalium abſtinebãt.
Præterea diuulgabat omnia commutari, nempè curſus temporum, ætates hominum,
& elementa, quam tranſmutationem elementorum in ſe inuicem noſtri etiam Phi-
loſophi promulgant. Inſuper Ouidius mu ta exarat, quæ in eadem natura perma-
nere minimé videntur: ſiquidem in Africa lacus eſt Iouis Hammonis, qui die geli-
dus, noctu verò feruens eſſe perhibetur. Lignum in aqua fontis Athamaniæ mer-
E ſum accenditur. Flumen eſt apud Cicones, cuius aqua potantem in lapidem vertit.
Crathis, & Sybaris Calabriæ fluuij capillos aureos reddunt. Salmacis Cariæ fons
homines effeminatos efficit. In Aethiopia lacus eſt, cuius aqua homines, vel in de- *Mirabilia quadam.*
mentiam, vel in ſoporem ducuntur. Clitorius fons Arcadiæ, poſtquam Melãpus
medicus in eum proiecit herbas, quibus filias Preti Argiuorum Regis ab inſania
liberauit, bibentes abſtemios reddit. Viciſſim Lynceſtius Thraciæ Fluuius potan-
tes ebrios facit. In Arcadia aquæ fluunt, quæ noctu potæ obſunt, interdiu verò
proſunt. In vrbe Pallene hyperborea; homines in paludem Tritonaciam ſe mer-
gentes in volucres vertebantur.

Eſſe viros fama eſt in hyperborea Pallene,
Qui ſoleant leuibus velari corpora plumis,
Cum Tritoniacam nouies ſubiere paludem.

F Demum Pythagoras tractu temporis cuncta mutari aſſeuerauit; idq; magnis ciui-
tatibus, & imperijs contigiſſe non eſt ignotum: ſiquidem Troia, Spartæ, Mycenæ,
Thebæ, & Athenæ olim in fælici ſtatu conſtitutæ, in nihil redactæ ſunt. Viciſſim
Roma ex humili in immenſum creuit imperium, quod Helenus Priami filius quon-
dam Aeneæ eſt vaticinatus. Talis enim eſt rerum omnium viciſſitudo. Id cum Nu-
ma Pompilius à Pythagora diligenter percepiſſet, Romam reuerſus, & regni ſce-
ptrum ſuſcipiens, populum Romanum ad pium Deorum cultum dirigebat. Is tan-
dem ſenio confectus vitam morte finiuit. Quare Aegeria nympha illius coniux mæ-
rore afflictata in ſyluam Aricinam ſe contulit, vbi Hippolytus Theſei filius eã con-
ſolari conabatur propriam ei narrans infælicitatem. Etenim Phædra Paſiphes filia,
& Theſei vxor Hippolytum priuignum turpiter deperibat: quare is apud patrem ac-
G cuſatus, quòd nouercæ vim inferre voluiſſet, in exilium actus eſt, & dum per litora *Hippolyti caſus.*
quadrigis veheretur à Phocis fuit interfectus, ſed precibus Dianæ, & præſidijs Ae-
ſculapij priſtinæ vitæ fuit reſtitutus, & in nemus Aricinũ ductus, vbi quicquid mor-
talis habebat deponens Deus Virbius creatus eſt.

Nec niſi Apollineæ valido medicamine prolis
Reddita vita foret.

Et paulò inferius.

——————— *quiq; fuiſti*
Hippolytus, dixit, nunc idem Virbius eſto
Hoc nemus inde colo.

Verùm hæc Hippolyti verba conſolatione referta apud Aegeriam nihil ponderis
habuerunt: quandoquidem illa tandiu fleuit, donec aſſiduæ lacrymæ in fontem
H ceſſerint. Hac de re non minus obſtupuit Virbius, quàm Tyrrhenus ille agrico-
la, cui aranti gleba in Tagen puerum vaticinandi peritum transfigurati viſa eſt.

Haud aliter ſtupuit, quàm cum Tyrrhenus arator *Puer vaticinandi peritus.*
Fatalem glebam medijs aſpexit in aruis
Sponte ſua primum, nulloq; agitante moueri,
Sumere mox hominis, terraq; amittere formam,
Oraq; venturis aperire recentia fatis.

His fabulis expoſitis, Poeta ad res romanas exãrandas acceſſit, vt Iulij Cæſaris
metamorphoſim, & eius præclara geſta facilius diuulgare poſſet. Itaq; Romani gra-
ui peſtilentia oppreſſi, monitu oraculi, Aeſculapium figuram ſerpentis referentem
Romam duxerunt, cui poſtmodum in inſula tyberina ſumptuoſum templum ædifica-
runt. Hic autem Romæ fuit Deus aduena; cum Iulius Cæſar in vrbe propria Deus

fuerit conſtitutus, qui varijs muneribus functus, deinde in ſenatu necatus, à Venere, & cæteris Dijs ſuſceptus, inter ſydera fuit collocatus.

Vix ea fatus erat, media cum ſede ſenatus
Conſtitit alma Venus nulli cernenda, ſuiq;
Ceſaris eripuit membris, nec in aera ſolui
Paſſa recentem animam, cęleſtibus intulit aſtris.

Cum hactenus in exarandis hominum transformationibus congerronem egerimus; iam noſtra intererit veras, & naturales, necnon etiam ſupra ordinem naturæ patratas metamorphoſes promulgare. *Lib.7.c.4.* Plinius in primis recitat ſe inueniſſe in Annalibus ad P. Licinium Craſſum, & C. Caſſium Longinum Conſules ſpectantibus, A puerum Caſſini ex virgine marem factum, & iuſſu Aruſpicum in Inſulam deſertam delatum fuiſſe. Item Licinius Mutianus, referente Plinio, tradit ſe nouiſſe Argis Aeſcontem olim Aeſcuſe nomine vocatum, qui nupſit, ſed barba erumpente, virilitatem adeptus, vxorem duxit. Idem Plinius memorat L. Coſſicium ciuem Triſdritanum, qui nuptiarum die in marem transformatus eſt. Accedit Liuius, qui meminit Conſulatus C. Fabij Maximi, & M. Claudij Marcelli, quo tempore, quidam Spoleti vir ex muliere factus eſt. *In lib. de coniug. vet. & nou. leg.* Aetate Conſtantini Imperatoris, vt refert Diuus Auguſtinus, puella quædam in parte Campaniæ, in maſculum mutata eſt, qui poſtmodum Romam ductus fuit. *L.24. com. Rom.* Idem accidiſſe temporibus Alexandri prodit Volaterranus. *Li.1. de Emped.* Immò Empedocles Agrigentinus ſectæ pythagoricæ, authore Philoſtrato, ſe puellam, & puerum fuiſſe teſtatus eſt. B *Centur.1.* Apud Luſitanos in oppido Eſqueria nuncupato nouem leucis ab vrbe Cinymbrica diſtante, puella quædam nobilis, teſte Amato Luſitano, cum ætatem nubilem attigiſſet, penem intus latitantem emiſit. *Li.1. de reb. Celeſt.* Ex Gaierana etiam muliere, vt Iouianus Pontanus ſcripſit, quæ viro piſcatori nupſit, repente virilia eruperunt; ideoq; cum eam puderet ſuæ conditionis, quoniam à cunctis irridebatur, ad monaſterium ſe contulit, & tandem defuncta in Templo Mariæ ad Mineruam tumulata eſt. *Lib.1. cap.6* Pariter, ex Fulgoſio, Neapoli regnante Ferdinando primo, Ludouicus Gnarra ciuis Salernitanus quinq; filias ex vxore ſuſcepit, quarum duæ natu maiores, altera nomine Franciſca, & altera Carola anno quattodecimo mares euaſerunt, & nominibus mutatis, Franciſcus, & Carolus nuncupati ſunt.

Hæ igitur vehementer veræ, atq; indubitatæ ſunt metamorphoſes; ſiquidem in primordio generationis, horum hominum virilia intra cutem procreantur, cũ extrinſecus fiſſura tantùm cutis muliebria æmulans pudenda conſpiciatur: ſed tractu temporis, vel propter caſum, vel propter ſaltũ, dilatata fiſſura, virilia iam perfectè conſtructa exiliunt, & qui prius fæmina videbatur, in marem confeſtim degenerat. C Nouimus noſtræ ætatis chirurgos, qui aliquando tactu virilia intus latibulari præſenſerunt, deinde fiſſura cutis, per quam infans mingebat, ferro aperta, penis vnà cum teſtibus erupit. *Lib.18. de Anim. cap.3* Noſtram confirmat opinionem Albertus Magnus hiſtoria cuiuſdam ſua ætate nati, virilia intra pellem continentis; cum tamen inter fæmora duæ eminentiæ faciem vuluæ repræſentarent, ſed facta per Chirurgum inciſione teſtes cum virga proſilierunt. *Lib. 2. Chirurgia ca.5.* Hanc ſententiam ſtabilire poteſt Ambroſius Pareus, cui verſanti in Vitriaco Francico comitatu Caroli Noni Regis, quidam Germanus Maria nominatus fuit oſtenſus, cum olim fæmina, Maria vocaretur. Is ad annum vſq; decimum quintum pro virgine habitus, dum porcos ſuæ curæ deſtinatos in Meſſem irruentes acrius perſequeretur, magno ſaltu foſſam tranſiuit: quapropter rupta cute, virilia hactenus abdita emerſerunt: quare plorans domum ſe contulit narrans matri in dando vehementi ſaltu, inteſtina proſilijſſe: D Hinc mater vnà cum aduocato chirurgo degeneraſse in virum obſeruauit, quapropter re ad Eminentiſs. Cardinalem Lenancurium Epiſcopum delata, conuocata concione, nomen & habitũ viri mutarunt. *Loco cit.* Non diſſimilem caſum anni ſexageſimi ſupra ſeſquimilleſimum idem Author recitat, de quodam ad annum vſq; decimum quartũ fæmina putato, cuius Ludibundi cum alijs ancillis virilia hactenus implicita eruperunt. Hoc cum parentes intellexiſsent, facultate eccleſiaſtica interueniente, nomine mutato, Ioannem pro Ioanna deinceps appellarunt. *Li.1. Theor. cap.6.* Similiter Montuus vir celeberrimus refert ſe intellexiſse à Sereniſſima Eleonora Caroli Quinti Imperatoris germana, quamdam ancillam in marem mutatam fuiſse. Sed prudenter addit, quod in his ſexus non mutatur, ſed detegitur.

Ex

Ex altera parte diligenter perpendendum eſt, num pueri, vel viri fœminarũ metamorphoſim induerint, itaut ſexus virilis tractu temporis euaneſcens muliebrem oſtenderit, & præcipuè cum Auſonius pueri Beneuentani in virginem transformari meminerit his verſibus, in quibus fœminas in viros mutatas non ſolum in humano, ſed etiam in brutorum genere, ad calcem verò cuiuſdam Ephebi in puellam transfigurati meminit: verſus autem ſunt huius tenoris.

Vallebonę res nota, & vix credenda poetis,
Sed quæ de vera promitur hiſtoria.
Fœmineam in ſpeciem conuertit maſculos ales,
E *Pauaq; de pauo conſtitit ante oculos.*
Cuncti admirantur monſtrum, ſed mollior agna.
Aſtitit in teneram de grege verſa marem
Quid ſtolidi ad ſpeciem notæ nouitatis habetis?
An vos Naſonis carmina non legitis?
Cænea conuertit proles Saturnia Conſus,
Ambiguoq; fuit corpore Tireſias,
Vidit fœmineum fons Salmacis Hermaphroditum,
Vidit nubentem Plinius Androgynum.
Non ſatis antiquum, quod Campana in Beneuento
Vnus Epheborum virgo repente fuit.
Nolo tamen veteris documenta arceſſere famę.
F *Ecce ego ſum factus fœmina de puero.*

Præterea legendi ſunt Galeotus de doctrina promiſcua, Cardanus de varietate rerum, Vuerius de Præſtigio Dæmonum, Gemma in Coſmocritica, Marcellus Donatus in hiſtoria mirabilium, & multi alij, qui in hoc genere quicquid dixerint, fallacem verborum gannitum eſſe arbitramur: cum nequaquam fieri poſſit, vt virilia niſi amputata euaneſcant, neq; vi alicuius morbi ita contrahantur, vt ſexum muliebrem referant. Niſi velimus in campum afferre hiſtorias eorum, qui ſexum virilem, vel muliebrem ſimularunt, ex quibus fortè inualuit opinio apud vulgus mulieres aliquando maſculeſcere, & denuò ad priſtinam naturam reuerti. Legitur enim apud *Tom. 2.* Lipomanum de Pelagia, quæ omnia immenſi valoris, & quæſtu meretricio conquiſita per Epiſcopum pauperibus diſtribuẽda reliquit, & virili habitu inter Monachos
G vixit, donec per mortem ſexus fuit detectus. Similiter Eugenia Philippi Conſulis filia, vt Chriſti mandatis rectius obtęperare poſſet, Eugenius credita munus etiam Abbatis obijt. Item Euphroſine, ex Metaphraſte, in Alexandrina vrbe, contemptis nuptijs, ſub nomine Smaragdi inter Monachos latens, annos octo ſupra triginta vitam religioſiſſimam duxit. Ideo ſi hæ mulieres habitu virili depoſito, ad priſtinam vitam reuerſæ eſſent, vulgus ex maribus in fœminas degeneraſſe aſſeueraſſet. *Mulieres quæ mares.* Quod verò de Ioanne Octauo Anglo Pontifice Romano fœmina credito diuulgatur, inconditum deliramentum eſſe arbitramur, quia nullus Authorum, qui illius monumenta annalibus mandarunt, hoc nunquam ſcripſiſſe legitur.

Verum quidem eſt, quod interdum ludificatione dæmoniaca homines in beſtias transfigurari videntur: quandoquidem habetur in Vitis Patrum, puella quædã, quæ omnibus ſub effigie equina, & Beató Machario, nonniſi humana forma apparebat,
H quoniam apud ſanctum, & iuſtum virum diabolica illuſio ceſſabat. Item homo quidam formam aſini ſpatio triennij induit, maleficæ mulieri famulans, donec maleficentia detecta, & reſtituto in priſtinam formam homine, mulier vltimo ſupplitio affecta fuit. Scribit enim Diuus Auguſtinus pernicioſa mulierum arte, & Dæmonum *In lib. de* facultate, homines in lupos, & iumenta verti, ruſuſq; in priſtinam effigiem reuerti *Spiritu, &* poſſe: dummodo non putemus ferinam mentem in illis fieri, ſed rationalem ſeruari, *Anima cap.* quoniam Dæmones naturas non creant, ſed tantummodo id præſtare valent, vt, *16.* quod non eſt, eſſe videatur. Quapropter Copas apud Plinium retulit Demarchum quemdam in ſacrificio Arcadum, delibatis extis, in lupum fuiſſe conuerſum, & decennio tandem tranſacto, priſtinæ formæ reſtitutum. Idq; magis de authoritate Dæmonum credendum eſt, cum rebus naturalibus ſimilia procreentur: ſiquidẽ herba quadam prunis impoſita, teſte Diuo Thoma, trabes ſuffumigatæ intuentibus tot ſerpentes apparent.

Huic

Huic addere poſſumus lucernam adipe leporino plenam, quæ in cætu mulierum ardens conſtringit omnes, vt, nudato corpore, ſaltent, donec lumen extinguatur. Pariter ſi lucernarum ellychnia atramento ſepiæ, & modico æruginis æris infuſcata ardeant, homines circumſtantes partim nigri, partim ærei videbuntur. Apud Maſſagetas creſcunt arbores, teſte Homero, quarum fructus in flammam proiecti, proximiores igni reddunt ſtolidos, qui confeſtim à ſedibus reſilientes in choreas, & ſaltationes incumbunt. Cum igitur rerum naturalium peritiſſimi ſint Dæmones, nulli dubium eſt, quòd multas huius generis metamorphoſes oſtendere poſſunt.

Cap.4. Tandem metamorphoſes ſupra ordinem naturæ patratæ ſunt ponderandę. O miſſa igitur Regis Nabucdonoſoris tranſmutatione, quæ in ſactis paginis apud Danielem legitur, ſe ſe offert illa Tetidatis Armeniorum Regis, qui Pipſimem, & Gaianam virgines nefandis inſectans modis, vt earum pudicitiam læderet, & demum martyrio affecit, paulò poſt, Deo permittente, in Porcum transformatus eſt. Item in finibus Britanniæ regnabat quidam tyrannus nomine Ceretius, qui ad reuocandam à diuina lege Chriſti fidelium mentem omni genere pręſtigiorum, verſutiarum, & tandem vltimo ſupplitio vrebatur. Quamobrem Sanctus Patritius, audita Tyranni crudelitate (Euſebio Ieſuita authore) illum epiſtolis monitorijs ad frugalē vitam, & ad viam ſalutis reuocare conabatur. At ille, ſpreto omni admonitionum genere, cruentas Chriſticolarum cædes quotidie magis atq; magis dilatabat: vnde Sanctus Patritius ad Deum ſic oraſſe fertur. Domine Deus ſicuti vis, & potes, hominem hunc vulpinum, omniq; ſcelerum genere inquinatum, & monſtroſum, modo etiam monſtroſo à facie terræ eijcias: tunc Deus Clementiſſimus vocem ſerui exaudiens, tyrannum in foro ſtantem multitudine ſuorum ſtipatum in vulpem transformauit, quæ confeſtim ab hominum conſpectu fugiens, nunquam amplius comparuit. A B

Lib. 2. hiſt. de mirac. nat.

MIRABILIA HVMANAE NATVRAE.

INFINITA ferè dictu, & auditu mirabilia circa humanum corpus hoc in loco eſſent recenſenda; ſed potiora tantùm in gratiam lectoris meditabimur. Primùm capilli ſe ſe offerunt conſiderandi, qui in aliquibus vnica nocte canuerunt. Etenim, authore Schenchio, fuit iuuenis nobilis in aula Cæſaris verſans, qui virginis, quam deperibat, pudicitiam expugnauit; cum tamen ibi hoc ſupplitio capitali eſſet vetitum. Quocirca in carcerem ductus, poſtridie plectendus capite, ea nocte, concepta mortis formidine, ita immutatus eſt, vt ſequenti die coram Tribunali conſtitutus à nemine eorum, quibus cum familiariter verſabatur, neq; etiam ab ipſo Cæſare dignoſceretur. Color ex florido erat luridus, facies cadaueroſa barba illuuie deformata, & totum deniq; caput canitie tectum: idcirco Cæſar illum intuens ſuppoſititium eſſe ſuſpicatus eſt; immò explorare iuſsit an illa canities eſſet adulterina, & barba aliquo liquore oblinita: & cum nullam eſſe impoſturam animaduertiſſet, horrido iuuenis aſpectu obſtupefactus de vindicta in miſerationem animum deflexit. Verùm magis admirari debemus puſiones, qui cani naſcuntur, & progreſſu ætatis nigreſcunt. Conſtat enim ex Solino, populos Albanos ita cognominatos, quia albis capillis naſcũtur. Ratio autem naturalis eſſe poteſt, quoniam crines in vitæ primordio phlegmate nutriantur, quod tractu temporis in ſanguinem vertitur; propterea capillus primùm albus, dum ſanguine poſtea nutritur pedetentim nigreſcit. Viciſſim tradit Rhaſis ſe nouiſſe quemdam, qui hauſta calchanti drachma, vnica nocte, omnes capillos albos amiſit: hoc remedii genus omni quaq; non eſt probandum, cum Galenus calchanthi vſum in medicaminibus internis improbauerit. C D

Lib. 1. obſer obſer. 1.

In polybiſt. cap. 19.

In Obſer.

Præterea ex Dodonęo habemus Monaſtriam graui onuſtam ætate, quæ poſt ea-

fum

caſum crinium alborum, capillos nigros emiſit, rugas faciei depoſuit, & mammæ de-
nuò ita tumefactæ ſunt, vt honeſtam hanc mulierem huius nouitatis puderet. Fuerũt
etiam homines ex Cardano, qui capillos, capite immoto, ad frontem traducebant,
denuoq; reducebant: cum tamen notum ſit tali virtute capillos non pollere, niſi id
in robur, & laxitatem cutis referatur.

Inſuper non defuerunt mulieres barba admirabiles: cum, teſte Vuolfio, in Gyne-
cio Alberti Bauariæ Ducis mulier barba nigra, & promiſſa inſignis verſaretur, & *Li. 8. de va-*
in Muſęo Illuſtriſſimi Senatus Bononienſis conſpicitur icon mulieris Germanę, quæ *riet. c. 43.*
olim Bononia tranſiens barbam duos palmos longam geſtabat.

E Si ad oculos animũ dirigamus, adhuc multa admiratione digna inueniemus. Nam
Plinius memorans nonnullos inſigni oculorum acie refertos, in arenam ducit quem-
dam Lynceum, qui in bello punico, à Promontorio Siciliæ Lylibeo claſſem à
portu Carthaginenſi exeuntem videbat: immò in hoc interuallo centum, & viginti-
quinq; mille paſſuum, numerum omnium nauium recenſebat. Item Callicratis acu-
tiſſimam admiratur viſionem, qui formicas ex ebure ita tenues fabricabat, vt cæteris
partes earum eſſent inconſpicuæ. Pariter, ex Plinio, habemus nonnullos in Illyria *Lib. 7. ca. 2.*
habitaſſe, qui ira perciti diutius aliquem intuentes faſcinabant. Idem præſtare di-
cuntur mulieres in Scythia *Bythiæ* nuncupatæ, quæ duplici oculorum pupilla ſunt
refertæ; immò apud Solinum omnes duplicem pupillam habentes veneno non ca-
rere perhibentur. Item ſcribit Cornelius Gemma ſe quemdam nouiſſe, qui noctu, *Lib. 1. Co-*
externo lumine non adhibito, litteras legebat. Immò Suetonius in Vita Tiberij *smocrit.*
F Cæſaris author eſt, ipſum noctu abſq; lumine cuncta clarè proſpexiſſe. Poſteaquam
de viſione fit ſermo non ſunt omittendæ admirabiles quorumdam proprietates; nam
Scaliger meminit cuiuſdam ſibi noti, qui ad ſimplicem Creſcionis, ſiuè ſyſimbrij *Exerc. 274*
aquatici aſpectum tali horrore corripiebatur, vt illicò inde fugere cogeretur. Et Mar- *In lib.*
cellus Donatus nouit Mantuæ virum nobilem Hippolytum Lanzonum Hericij ter- *med. hiſt. c.*
reſtris aſpectum adeò formidantem, vt, ipſo viſo, ſyncope ſtatim corriperetur. De *4.*
his poſtea qui feles, & mures perhorreſcunt, ſuo loco explicatum eſt. Abenzoar
quoq; de ſe ipſo ſcriptum reliquit, ſe vulnus etiam ſimplex aſpicientem animi deli-
quium incuriſſe, ſed hæc proprietas in alijs quamplurimis etiam obſeruatur.

De cæcitate legimus, quòd Diodotus Stoicus luminibus caſſus Geometriã do-
cebat, præcipiens diſcipulis, vbi, vnde, & quò linea quælibet eſſet ducenda. Dy-
G dimus quoq; Alexandrinus Præſul Cæſarienſis ab ineunte pueritia cæcus Dialecti-
cam, & Geometriam didicit, necnon Commentaria in Pſalmos, authore Volater-
rano, ſcripta reliquit. Noſtra ætate, nimirum quatuor ab hinc annis, Ioannes Gam-
baſius Volaterranus inſignis ſtatuarius Florentia Romam profectus eſt. Hic cir-
ca annum ætatis vigeſimum, vtroq; captus eſt oculo: quocirca per decennium in hac
arte nihil erat operatus, ſed deinceps ſubijt eum cogitatio ingenij, denuò artis ſta-
tuarię vires experiendi, & contrectata diligẽter manibus ſtatua marmorea, quæ Co-
ſmum primum Hetruriæ Magnum Ducem referebat, aliam ex argilla adeò ſimilem
expreſſit, vt omnes rei nouitate ſtupidos reddiderit. Quare iuſſu Ferdinandi Ma- *Statuarius*
gni Ducis Hetruriæ, Romam petijt, & expreſsam Vrbani Octaui Pontificis Maxi- *cæcus.*
mi ex argilla effigiem quam ſimillimam eidem obtulit, deinde multas etiam non-
nullorum formas effinxit. Hodie Lanius cæcus Bononiæ verſatur, qui ſolo tactu
H bellua mactandas quanti ſint ponderis æſtimat, libellas ſtateræ numerat, monetas
noſcit, equitat, & alia multa ad munus Lanii attinentia fæliciter obit. Poſtremo Do- *In obſer.*
doneus meminit ſenis nonagenarii cæcutientis, qui, vulnere ſupra frontem acce-
pto, tantum abfuit vt perierit, vt potius ſanato vulnere, cum omnium admiratione
viſionem recuperauerit. Memoriæ etiam proditum eſt Veſpaſianum Imperatorem
cæco homini viſum reſtituiſse, ſaliua oculorum membranis inſperſa, quod vt à Prin-
cipe victore cæcus exoraret, per quietem à Serapi fuerat admonitus. Verùm ve-
luti hoc eſt dubium, illud ſanè eſt certiſſimum, & omnibus notum Reges Galliæ,
& Angliæ ſola ſaliua ſtrumis cruce ſignatis, laborantes ab hoc morbo liberare;
ſiquidem Polydorus Virgilius Edoardi Regis Angliæ id præſtantis meminit. *Lib. 8. hiſt.*

Quod de acutie viſus explicatum eſt admirandum, de ſubtilitate etiam auditus *Angl.*
eſt intelligendum: ſiquidem ex Plinio, prælium quo Sybaris deleta eſt, ipſo die
auditum

auditum fuit Olympiæ, quo peractum, per interualla maris, & terræ longiſſima; ve-
luti etiam Oroſius recitat, quando de bello Xerſis verba facit.

Demum quoad auditum Hippocrates meminit cuiuſdam Aicanoris, qui timore
Lib. 5. morb. pop. ſoni tibiæ noctu ad conuiuia inuitatus non progrediebatur, interdiu verò tali ſono
nihil commouebatur. Scaliger quoq; admirandam, & iocoſam proprietatem cu-
Exerc. 344. iuſdam memorat, qui audito phormingis, ſeu citharæ ſono, illicò vrinam reddere
cogebatur.

Tō. 2. offic. Iam promulganda ſunt admirabilia ad linguam, & dentes attinentia. Atys Creſſi
filius, vt refert Textor, adhuc ſemeſtris animaduertens paterno iugulo gladium im-
minere, in cunabulis locutus eſt. Similiter, ex eodem authore, Eyles Athleta Sa- A
mius, cum ſortitionem inter ſocios non bona fieri fide obſeruaſſet, magnam conci-
piens iram locutus eſt, cum antea ſemper mutus fuiſſet. Vice verſa, ex eodem Tex-
tore, vxor Nauſimenis athenienſis filios, in inceſtu deprehendens, horrore nefandi
Lib. 7. cap. 2 ſceleris attonita vocem amiſit. Tandem Plinius linguæ quorumdam hominum ineſ-
ſe venenum prorulit: ideirco ſcripſit Iſidorus in Africa verſari quaſdam familias,
quarũ verbis probata intereant, arbores areſcant, & infantes pereant. Noſtro etiam
ſeculo, quidam miles per Cataloniam vagabatur, qui laudum præconio, aliquid
perſequens, pænitùs exterminabat. Circa dentes, obſeruantur nonnulli cum den-
tibus nati, & alij, qui loco dentium os continuum habuerunt, vt quidam filius Pruſ-
ſiæ Regis Bithynorum. At Timarchus Neſtoris Cyprij filius gemino dentium or-
dine vtrinq; munitus fuit; veluti etiam Direpſima Mithridatis filia. Cum Ion Chius, B
apud Cælium, triplicem ordinem dentium Herculi attribuat; neq; hoc admirãdum
In lib. Anat cap. 10. eſt, quoniã Columbus noſtri æui anatomicus celebertimus meminit pueri triplicem
dentium ordinem gerentis.

Circa olfactum admiratione detinemur: cum Amatus Luſitanus ſcriptis manda-
Centur. 2. curat. 36. uerit ſua ætate vixiſſe monachum ex ordine Prædicatorum nobilem Venetum ex
Barbarigorum familia, qui odore roſæ in animi deliquium incidebat. Immò Vene-
In l. de med. hiſt. cap. 4. rius olim Venetorum Dux odore roſæ ferè exanimabatur. Marcellus Donatus no-
uit ſtrenuum militem, qui rutæ odorem nullo modo perferre poterat, ſed ſtatim fu-
gæ ſe committebat. Fuerunt etiam nonnulli, qui ſolo medicamenti olfactu magis
purgati ſunt, quàm ſi medicamen hauſiſſent. Tandem ad olfactum referenda ſunt
eorum excrementa non iniucundum odorem ſpirantia: nam Quintus Curtius de
Geſtis Alexandri Magni hiſtoriam conſcribens tradit ex ſudore Alexandri Magni C
ſuauiſſimum odorem dimanaſſe.

Circa guſtum nonnulla ſunt attingenda: nam Luſitanus ſcribit fuiſſe nonnullos,
qui ab eſu piſcium maxime abhorrebant, quibus ſi caro piſcium alijs cibarijs admix-
ta oblata fuiſſet, ſtatim animi anguſtias cum vomitu, & alui deiectione incurrebant.
Braſauolus nouit Iuliam Taraconenſem Federici Regis Neapolitani filiam natu
minorem, quæ carnes guſtare non poterat, & ſi incautè illas libaſſet, vehementi ſyn-
cope detinebatur. Conciliator Aponenſis, referente Mattheo Gradẽſi, lac ita abo-
minabatur, vt neq; illud edentes ſine nauſea intueri poſſet. Item Marcellus Dona-
tus nouit Mantuæ nobilem virum, qui illud Ouarartici genus ſcilicet edulium para-
tum ex ouis ſturionis vulgo cauiaro nuncupatum non modo libare, ſed nec etiam in-
tueri poſſet. Quemadmodum de alio ouatartico vulgo Botarga nuncupato in alijs
accidiſse obſeruauit. Id quod hactenus de eſculentis diximus, dè potulentis etiam D
In lib. de reb. celeſt. aſſerendum eſse putamus; ſiquidem Pontanus ſcribit ſuis temporibus fuiſse quem-
dam, qui toto vitæ curſu à vino abſtinuit: immo imperante Ladislao Neapolitano
Rege, cum primoribus labiis vinum libaſset, maxima noxa affectus eſt. Viciſſim
Andron, Argiuus nunquam ferè ſiti vexatus fuit: quandoquidem per aridam iter
faciens Lybiam potionis nunquam indiguit.

Lib. 7. cap. 2 Admirabilia quoq; aliarum partium ſilentio non ſunt inuoluenda. Nam Plinius
ex Ctate Pergameno, adhuc in Helleſponto quoſdam homines Ophiogenos nun-
cupatos verſari prodidit, qui, ſolo tactu, Serpentum ictus ſanabant; veluti in Hiſto-
ria Serpentum fuit explicatum. Immo, ex eodem Plinio, pollex dextri pedis Pyr-
rhi Epirotarum Regis, ſolo tactu lienoſos liberabat: quare cum eiùs cadauer in ro-
go cremaretur, cæteris partibus combuſtis, ſolus illè digitus incombuſtus remanſit.

Item

Digitized by Google

Item Inuictiſſimus quicumq; Galliarum Rex, ſolo manuum tactu ægritudinem gutturis, nempe ſtrumas attenuat, atq; ſanat; vt paulo ante fuit explicatum.

Memorat Schenchius honeſtum quemdam ciuem Vratiſlauienſem, ex cuius vena ſecta non ſolum ſanguis, ſed etiam manauit lac, quod pridie aſſumpſerat. Item ex Dodoneo, Syrus quidam, coniuge defuncta, infantem filium ſic aluiſſe perhibetur; illum proprijs vberibus ſæpè admouebat, & lacte, propter continuum ſuctum, inde manante nutritus eſt. Neq; hoc in doctrina Ariſtotelis videbitur mirabile, cum is lac aſſiduo ſuctu in mammas diſluere poſſe tradiderit. Verùm magis admirari debemus oſſa abſq; medulla: nam Lycdamnus Syracuſanus, ex Solino, vir fortiſsimus *Lib.3.obſer. 63.*
E non ſolum caruit medulla oſſium, immo neq. ſitiuit, neq, vnquam ſudorem emiſit, & primus in certamine olympico Pancratij præmium reportauit. Tandem de cute Habitantium Britãniam minorem admirandum narratur: cum infantes quadam nobilitatis nota inſigniti naſcantur, nonnihil albedinis in partibus poſticis habentes; quare hoc ſigno carentes ex adulterio nati eſſe creduntur.

Solinus inter mirabilia naturæ humanæ, riſum infantis antè diem quadrageſimum receuſet. Sed Zoroaſtes ea hora riſit, qua natus eſt; cum Craſſus Zoroaſtis auus nũquam riſiſſe viſus ſit, qui poſtea in bello Parthico fuit extinctus. Itaq; ad mentem Solini, riſus præcox pro fælici omine fuit habitus; cũ Zoroaſtes bonarũ artium fuerit peritiſſimus, quemadmodum vice verſa tardus, vel nullus riſus ad malum omen refertur. Veluti igitur vixerunt homines, qui nunquam riſerunt, vt Anaxagoras, Clazomenius, Cato, & M Craſſus, ſic etiam fuerunt, qui nunquam ructarunt, vt Pópo- *Riſus admirandus.*
F nius Poeta, & qui nonquam ſpuerunt, vt Antonia Druſi; & tandem qui riſum nunquam cohibere potuerunt vt Zenophantus.

De ingenio, & memoria hominum quidam prædicant admiranda. In primis multæ mulieres in Muſarum ſtudijs exercitatæ fuerunt memorabiles, vt Aſpaſia, Sappho, Elpis Boethij vxor, Cornelia Graccorum mater, quæ teſtimonio Ciceronis, epiſtolas eruditiſſimas, & oratoria ſcaturigine reſperſas ſcripſerunt. Sed, his omiſſis, ad memoriam memorandam accedemus: nam Petrarcha in hiſtoria rerum memorandarum, meminit Clementis Sexti Pontificis Maximi, qui quicquid vel ſemel legerit, obliuiſci, etiamſi vellet, non potuerit, & talem memoriam à magno capitis ictu eſt adeptus, antequam ſummæ dignitatis culmen attingeret: ſiquidem contingere aliquando poteſt, vt ex ictu capitis, ſanguine manante, memoria reddita ſit
G præſtantior, & illuſtrior. Habemus etiam ex Euſebio Cæſarienſi mirabilem memoriam Valentis Aeliæ ciuitatis Diaconi, qui cuncta Dei verba ſcripta callebat. *Lib.8. hiſt. cap.21.*
Idem traditur de Ioanne Paleſtino cæco, qui de ſacris Biblijs interrogatus, ſtatim omnia tanquam ex quodam litterarum penu proferebat. Vixit etiam puer, referente Maiolo, Anno Domini vigeſimo octauo ſupra milleſimum, & centeſimum in vrbe Sueſſonienſi; qui omnem veteris teſtamenti hiſtoriam rithmicè referebat, & augetur admiratio, quoniam erat pecudum cuſtos: ſed hoc non aliunde, niſi infuſa diuinitus Beatæ Mariæ ſemper Virginis gratia, didiciſſe aſſeuerabat. Præterea ex Plinio, Cyrus nomina omnium ſui exercitus recenſebat. Rex Mithridates viginti duabus Nationibus imperans totidem linguis iurà dicebat, & ſingulas ſine interprete intelligebat. Seneca, & ipſe in principio declamationum tanta memoria pollere teſtabatur, vt ducentos verſus recitatos, mente retineret, & ordine retrogrado pro- *In Colloq.*
H ferret, immò duo etiam milia nomina eo, quo prolata erant, ordine, repeteret. Nouimus, & nos iuuenem ingenij dotibus illuſtrem, qui centum theſes publicè diſputandas propoſuerat, & centum argumenta ad theſes expugnandas prolata ad vnguem ordine retrogrado replicabat. Itaq; memoria pars eſt animi valdè delicata, & fragilis, quam ſenectus facile depopulatur: item hæc propter caſum, ictum, vel grauem morbum amittitur. Narrat enim Plinius fuiſſe quemdam, qui læſo capite ab ictu lapidis, omnium litterarum oblitus eſt; ſimiliter alium, qui ab alto delapſus tecto, parentes & omnes conſanguineos obliuioni mandauit; & deniq: alium, cuius ægritudo grauis memoriam proprii nominis aboleuit. *Memoria mirabilis.*

Cæterùm contemplantibus fauſtum hominis euentum primò occurrit Telephus Herculis filius, iuſſu aui, in ſyluis expoſitus, & à Cerua nutritus. Deinde Semiramis fæmina illuſtris, quæ infans penè prius periclitata eſt; quàm in lucem edita,

quo-

quoniam iacuit infans iuxta Syriæ ſtagnum defectu alimēti mox interitura, niſi aues ei alimoniam miniſtraſſent; hinc à paſtoribus Regis ſublata, & alta, tandem adulta Regi maritata, quæ regnum non modò obtinuit, ſed etiam auxit. Pyrrhus Aeacide filius regia domo excidit, & prementibus à tergo hoſtium telis ægrè ſeruatus, ſed Glauciæ commendatus, tandem adultus in regnum fuit reſtitutus. Cyrus ſtatim atq; in lucem prodijt Feris expoſitus caſu magis, quàm conſilio matris nutritus, & ſeruatus eſt. Romulus tandem, & Remus in Tyberi periclitantes à flumine ad ripam depoſiti proculdubio perituri, niſi vagitu lupam non rapientem, ſed nutrientem attraxiſſent.

Dies Natal. fauſtus.

Addere poſſumus diem natalem quorumdam fauſtum, & memorabilem, ſit igitur exemplum Caroli Quinti inſtar omnium; qui vigeſima quarta die Februarij natus, eadem die Galliarum Regem ſuperatum, penes Ticinum, captiuum duxit, & deniq; eadem die à Clemente Septimo Pontifice Maximo Bononiæ diadema auguſtale ſuſcepit. Viciſſim Antipater Sydonius diem natalem ſemper infauſtum habuit, quia febre anniuerſaria eadem die laborauit, qua tandem eadem die natali conſumptus eſt. A

Lib. 1. Reg.

Inſuper robur virium admirationem immenſam nobis affert: ſiquidem Dauid puer corporis robore, & animi magnitudine longè alijs præſtabat, dum, ex ſacris paginis, curſu Leonem, & Vrſum anteuertebat. Apud Plinium facta fortia Milonis leguntur; qui currendo bouem baiulabat, & pugno ipſum interficiebat. Tritanus gladiator hominem armatum ſolo digito ſuperabat, & ſuperatum digito ad caſtra ſui Imperatoris deferebat. B Ruſticus etiam Alemanus quæcumq; grauia onera attollebat, & tale robur ex panis eſu in margine cuiuſdā fontis inuenti ſe adeptum eſſe prædicabat. Cleomenes Aſtypaleus magnitudinis enormis multa facinora vi potius corporis, quam animi præſtitiſſe traditur. Is tandem ingreſſus ludum litterarium, & fracta columna domicilium ſuſtinente, cōfeſtim ingentem puerorum numerum oppreſſit: qua de re ad extremum requiſitus ſupplicium, ſepulcrum intrauit, & operculum ſuperimpoſitum, contra vim reuellentium aliquandiù tenuit, ſed tandem, illo fracto, nuſquam apparuit. Item narrat Maiolus ſe vidiſſe hominem Aſiaticum coram Marchione Piſcariæ, arreptam pilam marmoreā ambitus trium pedum in altum proijcere, & ſæpiſſimè ex alto relabentem vlnis recipere, deinde celerrimo iactu illam tanquam pilam luſoriam antè, & retro excipere.

Robur viriū admirandū.

Prædicatur etiam admiranda fortitudo Rodamantis Mantuani ex Gonzaga gente, qui ferreos equorum compedes manibus torquebat, & funem craſſitie brachij torquens, & retorquens diſcindebat. C Deniq; Olaus Magnus, homines Suetiæ, & Gothiæ maſcula virtute conſpicuos admiratur, qui equum, aut bouem attollentes, ferunt, & pondus librarum mille ad multa milliaria baiulant. Demum Vberti de Cruce Mediolanenſis fortia facta in hiſtoriis celebrantur: hic enim Anno Domini milleſimo ducenteſimo nonageſimo, equum currentem immobilem reddebat, & iumentum tritico onuſtum humeris ferebat. De robore Herculis multa à Poetis tradita tanquam fabuloſa omittimus, & conſultò etiam Sanſonis fortitudinem in capillitio conſiſtentem ſilentio inuoluimus, cum hæc ex ſacris paginis ſit notiſſima.

Inter viros vtraq; fortitudine præſtantes collocandi ſunt illi, qui cruciatus, tranquillo animo, ſuſtinuerunt, veluti Leæna meretrix, quæ torta Harmodium, & Ariſtogitonem tyrannicidas non indicauit. D Aequo etiam animo Anaxarchus cruciamenta tulit, qui tortus linguam ſibi amputauit, ne reuelaret illos, qui de tyrannicidio pertractarunt.

Lib. Iudic. cap. 13. 14. 15.

Iam ad ſimilitudines vultus admirabiles properandum eſt; cum aliquando: ſpecies facierum humanarum tam ſimiles inueniantur, vt ab inuicem intuitu diſtingui nequeant. Narrat enim Solinus Anthioco Regi Syriæ Artemonem quemdā plebeium ita fuiſſe ſimilem, vt Laodice Regis vxor, huius aſpectu, maritum defunctum tandiu diſſimulauerit, donec iuxta voluntatem Rex alter electus fuerit.

Lib. 21. ca. 8

Viues D. Auguſtini Scholiaſtes tradit filios gemellos natos fuiſſe Mechliniæ, vultu, & geſtis adeò ſimiles, vt in his dignoſcendis, non ſolum extranei, ſed etiam ipſi parentes alterum pro altero vocantes errarent.

In Lib. de Anim. cap. 5

His fortè non diſſimiles fuerunt gemelli, quos in Germania Albertus Magnus ſe vidiſſe promulgat, tantæ conformationis,

vt

vt nullo modo ab inuicem diſtinguerentur, immò ijdem geſtus, eædem animi affe-
ctiones, vox, & loquela eadem admirationem augebant, & præcipuè cum vterq;
eamdem incurreret ægritudinem, & eodem tempore liberaretur. Ad rem legitur
apud Fulgoſium, quòd Mendardus Epiſcopus Nouiodunenſis, & Ghildardus Epi- *Lib. 1.*
ſcopus Rhothomagenſis fratres fuerunt vnico partu nati, eadē die in Epiſcopali ſe-
de locati, eadē die defuncti, ſimulq; Sanctorum cætui adſcripti: propterea de his le-
gitur apud Maiolum hexaſticon huius tenoris.

Vna dies peperit, mitras dedit altera, mortem
Altera, & in ſanctos lectus vterq; fuit.
E *Fælices fratres, quorum communis origo,*
Vita, corona, obitus, gloria, feſta dies.
Quin communis erat mens, & cor: dicite ſed vos
Corde vno poſſint corpora bina regi.

Ex altera parte Plinius tot facierum diſſimilitudines in natura humana admira- *Li. 6. cap. 1.*
tur: cum in tot millibus hominum, duos vultus vnius, & eiuſdem conformationis *& cap. 12.*
obſeruare minimè potuerit; immò huius rei cauſam non immeritò imaginationi aſſi-
gnat, quæ in generatione hominis valde operatur; quod in brutis non accidit, cum
ratione careant. Itaq; homo libero præditus arbitrio animum valde celerem, & mo-
bilem habet; hinc fieri nequaquam poteſt, vt duo homines eamdem conformatio-
nem ſortiantur.

F De agilitate, & leuitate humani corporis admirabilia prædicantur. Nam Maio- *In Colloq.*
lus in arenam ducit hominem à Canarijs inſulis oriundum, qui veſtigio ſiniſtri pe-
dis inſiſtens, per interuallum octo paſſuum, volentibus cum ſaxo petere ſe ſe expo-
nebat, & modò caput inclinans, modò erigens, nunc totum corpus ſubtrahēs, nūc
crura permutans, venientem ictum agillimè vitabat. Sed Philetus Cous elegiogra-
phus, ex Textore, fuit corporis adeò leuis, & tenuis, vt illi neceſſe fuerit plūbum
plantis pedum alligatum geſtare, ne aliquo ventorum flatu raperetur: Verùm Pli-
nius memorat multos, qui ob leuitatem, & agilitatem corporis in curſu valuerunt, vt
Philippides, qui ab Athenis ad Lacedemonem ducentum, & quadraginta ſtadia cu-
currit. Item fuit alius, qui à meridie ad veſperum ſeptuaginta quinq; millia paſſuum
peregit. Nuperi Authores in hiſtoria noui Orbis referunt tabellarios Mexicanos
non minori currere celeritate, quàm equi ſoleant, & fuiſſe nonnullos, qui leucas
G ſeptuaginta quatriduo tranſuolarunt. Vt omittamus funambulos, qui in dies mira
corporis agilitate multa admiratione digna præſtant, His addantur, qui in aquis fue- *Pri. par. ſyl.*
runt agillimi: etenim Pontanus, & Alexander ab Alexandro tradunt ſua ætate fuiſ- *var. lect. c.*
ſe hominem Cataniæ vrbis Siciliæ piſcem Calanum nuncupatum, qui toto ferè vitæ *21.*
ſuæ curriculo in aquis degebat, & magna etiam in mari vigente tempeſtate nullo
periculo fluctus tranabat; alterum eiuſdem naturæ memorat Petrus Meſſia piſcem
Nicolam vocatum, qui niſi in aquis degiſſet interitum timebat.

Circa inediam, & eſum, mirabilia quoq; narrantur. Pontanus ſcribit fuiſſe ho- *Lib. 2. de reb*
minem, qui nullo vnquam tempore vinum, aut aquam bibit. Scimus quidē ex Stra- *caleſt.*
bone Aethiopes nunquam cruciari ſiti, quotieſcumq; loto herba vtantur. Memorāt
quemdam Venetijs verſantem, qui continuis ſex diebus ſupra quadraginta ieiunus
H fuit, ſed temperatura corporis admodum frigida erat præditus. Philinus quidam
ad mentem Textoris, dum vixit, nullo cibo, & potu, ſed ſolo lacte vſus eſt: quem-
admodum alij ſolam vrinam adhibuerunt. Quandoquidem Anno Domini quinqua-
geſimo ſecundo ſupra ſeſquimilleſimum, referente Schenchio, Franciſcus Peluſius *Lib. 3. obſer*
Lugdunenſis ſexagenarius dum puteum altum ad quadraginta pedes foderet, terra *41.*
deſuper irruente ad profunditatem triginta quinq; pedū, foſſor viuus oppreſſus eſt,
ibiq; ſeptem dies, & noctes abſq; cibo vixit, ſolo propriæ vrinæ potu ſtomachum
recreans, tandem refoſſa terra, vt tumularetur, viuus repertus eſt. Teſtatur quidem *Lib. 11. cap.*
Plinius homines ſpatio vndecim dierum, inediam pati poſſe, quamuis homo diuina *54.*
ope fultus diuturnum ieiunium ſeruare valeat. Tandem notandum eſt, veluti vixe-
runt nonnulli, qui inediam tulerunt, pariter fuerunt, qui res minime ediles vorarūt.
Nouimus hic Bononiæ, anno Domini milleſimo ſexcēteſimo vigeſimo ſexto, quem-
dam baiulum, qui volens, vel mercede incitatus, vrceos, vitra, clauos, coria, ligna,

angnillas, aues implumes, & mures viuos deuorabat, & abſq; vitæ diſcrimine, omnia per anum egerebat.

De affectibus humanis res admiratione dignæ notandæ eſſent, ſed, breuitatis ſtudio, nonnullæ, & potiores exarabuntur. In muliere Senonenſi fœtum perfectè formatum obſeruauit Schenchius, quem ſpatio viginti octo annorum in vtero geſtatum in duritiem lapideam conuerſum, & poſt obitum matris exemptũ multi conſpexerunt. Pariter anno Domini nonageſimo quinto ſupra ſeſquimilleſimum, in muliere trigeſimum quintum annum agente vterus totus lapideus ponderis ſeptem librarum viſus eſt, vnà cum veſica lapidea, & peritonco duriſſimo. Ex eodem Schenchio intelleximus fuiſſe mulierem, quæ ſpatio annorum treſdecim, ſceleton fœtus mortui ab omnibus tactũ perceptum in vtero geſtauit. A

Lib. 4. obſer 185. Immò ex eodem Authore mulier fuit in caſtro Pomponij, anno quadrageſimo ſupra ſeſquimilleſimum, quæ ſceleton fœtus mortui vtero gerens denuò concepit, & accedentibus doloribus, & vitæ periculo, per ſectionem ſceleto exempto, & vtero conſolidato, conceptus viuus in lucem prodijt, illæſa fertilitate, nam quater poſt hanc curationem peperit. *L. 2. de Abd. rerum cauſ. cap. 9.* Puella nata eſt, referente Fernelio, vinculis articulorum adeo laxis, vt quocumq; artus facilè verteret. Sed maiorem affert admirationem, quod recitat Hollerius de muliere quadam Lutetiana, cuius corpus molle flexibile, & abſq; ſolidis oſſibus erat. *In lib. Anat* Totum oppoſitum tradit Columbus de quodam homine in Xenodochio incurabilium Romæ obſeruato, qui nullam partem, præter linguam, oculos, abdomen, & thoracem, mouebat, quia eius ſceleton à capite vſq; ad pedes vnicum os referebat. B

Circa vrinæ affectiones, multi vermes per vrinam fuiſſe redditos memorant, ſed rarum eſt, quod Argenterius de Dracone alato, quem per vias lotij exeuntem obſeruauit. *Lib. 3. obſer. 312.* Auget admirationem Schenchius, qui viuum ſcorpionem cum vrina eiectum conſpicatus eſt: hinc colligendum eſt in humanis corporibus quãdoq; animantia præter vermes generari; olim enim in Hungaria accidit, vt in multorum hominum aluo ſerpentes naturalibus ſimiles generarentur; hac de re multa hominum millia perierunt. Libet hoc in loco icones nonnullorum animalium exhibere, quæ ex putredine in humanis corporibus genita fuerunt, partim per vomitum, partim per vterum, & partim per vrinam excluſa.

Lib. 4. de gẽ. Anim. c. 4. Antequam mirabilia humanorum affectuum abſoluamus animaduertendum eſt multos olim natos, & adhuc naſci imperforatos, quos Ariſtoteles vocauit ἀτρήτους, & Sueſſanus in Commentarijs hanc affectionem marmoteam appellauit. C Verùm quod magis admirandum eſt aliquos hac ægritudine perculſos vixiſſe; nam *Lib. 1. de morb. puer. cap. 9.* Schenchius meminit puellæ filiæ hæbrei cuiuſdam Teutonici nuncupati, qui fæces per vuluam excernebat, quam Mercurialis vidiſſe fatetur, rurſus idem Schenchius meminit pueri lapicidæ filij, qui natus imperforatus, ſtercus per lotium trudebat, ſed quoniam Chirurgus quidam audax anum gladio reſerare voluit, ſanguine copiosè fluente interijt, & diſſecto cadauere, rectum inteſtinum in veſicam ſe ſe inſinuare inuenerunt.

D

1. Mon-

Digitized by Google

1. Monſtrum ſerpentinum ab humano vtero excluſum.

2. Vermis ſerpentiformis vomitione eiectus.

3. Monſtrum angnineum ex aluo virginali natum.

4. Illuuies ſcarabeum imitans per vrinam reddita.

5. Millepedis rudimentum vrina excretum.

Lib.4. de gener.anim. Præterquamquod Albertus Magnus, & Sueſſanus ſe tales homines imperforatos vidiſſe referunt; & Ariſtoteles memorat vaccam fuiſſe Perinti olim Thraciæ oppidi, quæ non ſolum imperforata vixit, verum quoq; quoties anus Chirurgi ope aperiebatur, toties denuò claudebatur. Beſtia autem viuebat ex mente Ariſtotelis, quia natura ſiccas fæces excernens per veſicam trudebat. *Lib.2.cap.4* Mercurialis quoq; in ſuo opere de excrementis, noſtra ætate quemdam vixiſſe Romæ memorat, qui toto ferè vitæ ſuæ curriculo fæces alui per os expurgauit. Pariter Schenchius narrat, *Lib.3.obſer. 351.* quòd Conſtantiæ circa annum trigeſimum ſupra ſeſquimilleſimum, quidā Andreas officio Mendicorum Conſul; ſpatio viginti annorum omnia excrementa ſicca euomuit, per aluum nihil reddens, erat interea mediocriter ſanus, & ſuo munere vſq; A ad ſenium functus eſt. Similiter Schenchius recenſet puellam annorum viginti, quæ Coloniæ, tertio quoq; die, alui excrementa, per os egerere ſolebat, ſicq; per triennium continuauit clyſteribus, & medicamentis purgantibus incaſſum adhibitis, decumbebat autem perpetuò, quia crura omnino contracta habebat, interim ſatis benè colorata, & admodum ingenioſa erat. Præterea idem Author aliorum huius generis meminit obſeruatione ſexageſima octaua libri tertij ad quam Lectorem relegamus.

His addamus, iuxta ſententiam Textoris, homines Locris, & Crodonæ nūquam peſtilentia vexatos fuiſſe.

Circa hominum connubia, infinita ſtupore digna eſſent exaranda, nihilominus in præſentia tantùm obſeruabimus fuiſſe mulierem, quæ duo, & viginti coniugia experta eſt: B quemadmodum viciſſim ætate Damaſci Pontificis Maximi, vixit homo, qui non iterum, atq; tertiò denupſit, ſed viginti vxorum defunctarum vir fuit. Quo circa nemo poſthac Martialem irridebit, qui de ſeptem vxoribus Phaleri cecinit hunc in modum.

To. 2.offic. Lib.7.c.52.

Septima iam Phaleros tibi conditur vxor in agro,
Plus nulli, Phaleros, quàm tibi reddit ager.

Poſtremò inter mirabilia collocandi ſunt illi homines, qui mortui reuixiſſe feruntur. Etenim Pamphilus Phareus, referente Textore, cæſus in acie decem diebus iacuit, & inde ſublatus, rogoq; impoſitus reuixit. Auiola Conſularis, ex Plinio, in rogo locatus ſpiritū reſumpſit, ſed cū violētia flammarū adiuuari nō potuerit, viuus concrematus eſt. Idem memorat Corfidium, qui ad foueam delatus, ſepelientem domum reportauit; necnon mulierem ſeptem dies exanimem, quæ in vitam rediit. C Apud eumdem authorem fit mentio cuiuſdam, qui in Sicilia, iuſſu Pompei, decollatus, eum per integrum diem in litore iacuiſſet, vitam iterauit, & poſtquam Pompeio mandata Deorum Inferorum narrauerit, iterum expirauit. Prædictis tāquam coronidem addamus nonnullos homines dolore, alios gaudio, alios amore, atq; metu perijſſe. Quandoquidem Plinius meminit viri, qui, ſibi denegato conſulatu, dolore vitam terminauit. Chilon Philoſophus, audita filij victoria apud Olympiam, præ gaudio expirauit.

Item Dionyſius tyrannus, & Sophocles ambo, audito tragicæ victoriæ nuncio, lætitia diffuſis ſpiritibus, exanimati ſunt. Similiter quædam mulier, cum filium, in bello Canenſi, lethali vulnere perculſum intellexiſſet, multò poſt illum intuens incolumem, gaudio ingenti acta animam emiſit. Pyramum poſtea, & Thysbem ſummus amor ad mortem impulit. Sed rectius miles quidam peregrinus, cum loca D omnia, in quibus Chriſtus fuerat verſatus, ſumma pietate viſitaſſet, tandem ad montem Oliueti perueniens, cum Chriſtum amplius ſequi nequiret, ſummo amore, & ingenti perfuſus gaudio interijt: diſſecto autem cadauere tria hæc verba in corde erant exarata. AMOR MEVS IESVS. De metu quid dicamus in præſentia non ſuppetit.

HI-

HISTORICA.

MVLTA ad humanum genus ſpectantia, quæ magnam admirationem
non patiuntur, ad Rubricam Hiſtoricorum referenda eſſe duximus.
Primitùs nonnulla viſum reſpicentia exarabimus. Democritus, au-
thore Tertuliano, cum mulieres abſq; concupiſcentia conſpicari non
E poſſet, ſemetipſum excæcauit. Steſichorus Poeta, ex Polliciano,
cum Helenæ opprobriũ carminibus diuulgaſſet, excæcatus eſt; ſed vbi palinodiam *Poetæ cæci*
cecinit, viſionem recuperaſſe perhibetur. Nemini dubium eſt Homerum Poetam *qui.*
ſuiſſe cæcum, ita vocatum, vt nonnulli autumant, quia ad iter faciendum humeris
alienis indigeret; ſed cæcitatem vnde contraxerit, non ſatis conſtat. Alij fuerunt
huius opinionis, cæcitatem Homeri ex morbo chronico fuiſſe productam, alij ex ſe-
nectute. Ouidius tamen in Ibin retulit Homerum aculeis apum in cæcitatem inci-
diſſe. Beliſſarius quoq; teſte Procopio, Præfectus copiarum Iuſtiniani Imperatoris,
deletis Vandalis, acto de Perſis triumpho, & Italia à Barbaris non ſemel liberata,
ob ſælices euentus, in ſuſpitionem Imperatoris venit; ideoq; fuit excæcatus; Tu-
gurium igitur in publica via ſibi ſtrauit, vbi victum à prætereuntibus his verbis men-
dicabat: viator da obulum Beliſſario, quem virtus extulit, & inuidia excæcauit.

F De varijs affectibus hominum multa in hiſtorijs leguntur: etenim Plinius ſcribit
Ptolemeum Philadelphum Aegypti Regem vomica laboraſse, ſed pectore vulnera-
to (cum in acie mortem inquireret) medicinam inuenit; namq; ſanie abſterſa, & eua-
cuata, liberatus eſt. Item Seruius Clodius Eques Romanus aliquando podagra
laborauit, cuius dolore non mediocri vexatus veneno pedes illiniuit, & referente
Suetonio, protinus ſenſu illarum partium priuatus eſt. Accon vetula, vt prodidit *Fatuitatis*
Cælius, quadam veluti dementia capta, apud ſpeculum, cum propria imagine, tan- *genus.*
quam cum viua muliere confabulabatur. In fatuitatem non minorem incidit Clau-
dius Princeps, qui Domitium Hermen adoptauit, eum, teſte Sabellico, Britanicum
legitimo matrimonjo natum haberet. His addenda eſt ſtultitia Cippij, qui ſterte-
re, & dormire ſimulabat; vt eius vxor facilius mœcharetur; hinc natum eſſe videtur
G illud adagium apud Ciceronem. *Non omnibus dormio.* Et ſexcenta huius generis
afferri poſsent, quæ, breuitati ſtudentes omittimus. Sed poſteaquam in ſomnum in-
cidimus, de hoc nonnulla pariter, & de vigilia monumentis digna recenſebimus.
Meminit Plinius cuiuſdam puſionis, qui itinere feſsus, quamdam ingreſsus ſpelun- *Lib. 7. c. 52.*
cam, ibi per ſpatium ſeptem, & quinquaginta annorum dormiuit, & tandem experge-
factus, mutatam rerum faciem admiratus eſt. Viciſſim C. Mecænas poſtremum vitę
triennium abſq; vllo ſomno tranſegit: neq; mirum eſt; cum referant Nizolium il-
lum ciceronianum decennium inſomne traxiſse; & poſt grauem morbum conualeſ-
ſcentem, priſtinum ſomnum recuperaſse.

De parricidiis, fratricidiis, & aliis mortis generibus, non iniucunda auditu refe-
renda eſsent; verùm nonnulla pauca tantummodo recitabimus. Ozias prophetam
H Amos patrem vecte percuſſit, quia ſpreto Hieroboam Regis mandato Verbũ Do-
mini prædicauerit. Vlyſsem Troia redeuntem Thelogonus filius tanquam ignotum
vita priuauit. Nicomedes Pruſſiam patrem Bythiniæ Regem libidine dominandi *Parricidia*
ſtimulatus interfecit. Nero Aggrippinam matrem nimis curioſè facta ſua inquiren- *varia.*
tem variis modis, & potiſſimum veneno perdere conatus, tandem occidi iuſſit. Ore-
ſtes quoq; in vltionem Agamemnonis patris Clytemneſtram matrem peremit. Mi-
thridates, referente Cælio, tanta impietate fuit refertus, vt matrem, fratrem, tres
filios, & totidem filias necauerit. Ioannes Maria Ioannis Galeatii filius olim Dux
Mediolani Catherinam matrem facta ſua acerbius obiurgantem in turri concluſam
mori coegit.

Viciſſim non defuerunt patres, qui propriis filiis mortem intulerunt. Herodes
Rex Iudeæ, teſte Macrobio, præter cædem Innocentium, tres etiam ex propriis li-
beris vitali ſpiritu priuauit. Hippomenes Athenienſum Princeps filiam in adulte-

rio deprehenſam hoc modo puniuit, illam cum equo ferociori concludens neuterutri cibum præbuit: vnde equus ſame in rabiem actus puellam deuorauit: hinc ortum eſt illud prouerbium. *Homo magis impius Hippomene.* Hercules etiam, ad mentem Criniti, epilepſia correptus, & dementatus filios interemit. Manlius Torquatus, vt recitat Liuius, filium ſecuri percuſſit, quoniam in Samnites contra edictum præliatus eſſet.

Homo magis impius Hippomene.

Pariter Caſſius ſignifer, ex Plutarcho, Romanis contra Latinos pugnantibus, Craſſum Brutum filium necauit, quoniam portas hoſtibus recludere voluiſſet. Tandem Diodorus iuxta ſententiam Cælii, cum multos ſuſcepiſſet filios, omnes præter vnum iugulauit, vt ille ſuperuiuens ditior, & potentior euaderet. Præterea ſi vel- A lemus fratrum, & ſororum interemptores recenſere, necnon mulieres, quæ maritos, & viciſſim viros, qui vxores interemerunt, proculdubio nobis tempus deficeret.

Iam properandum eſt ad illos diuulgandos, qui ſpontaneam ſibi necem intulerunt. Lactantius Firmianus prima facie recenſet Cleanthem Philoſophum, qui cognita animarum immortalitate, voluntariam mortem petijt. Menander tradit, referente Textore, Publium Terentium amiſſis centum, & octo fabulis, quas è græcis latinas reddiderat, ſe ſubmerſiſſe. Ex eodem authore collegimus, Empedoclem Poetam Siculum, nouo mortis genere immortalitatem affectantem, in ardentes montis Aethnæ cauernas ſe præcipitaſſe. Item Labienus Poeta conſpicatus libros ſuos, ob nimiam increpandi libertatem, publico decreto flammis commiſſos, ſuis B ſuperuiuere monumentis noluit, & iugum ſpontaneæ mortis ſubiuit. Hipponax Poeta Iambographus acerbo ferens animo ſe à Bubalo pictore deformi facie expreſſum, ad propellendam iniuriam, carminibus tam contumelioſè pictorem proſecutus eſt, vt eum laqueo vitam terminare coegerit. Hinc dimanauit illud adagium. *Hipponactēum precontum*; quod pro nota inſami vſurpatur: hoc prouerbio in epiſtolis familiaribus Cicero quandoq; vſus eſt. Similiter Archilochus poeta Parius à Neobole filia Lycambis iam ſibi in matrimonium promiſſa repudiatus, ignominioſis iambis Lycambem ita inſectatus eſt, vt eum cum filia ad furcam impulerit: vnde Horatius de ira huius Poetæ ſic cecinit.

Qui ſibi necem intulerunt,

Hipponactēū preconium,

Archilochum proprio rabies armauit Iambo.

Sardanapalus Rex Aſyriorum olim vir tam mollis, & effæminatus, cum res ſuas profligari, & nullam ſpem iam ſupereſſe intueretur, pyram in Regia ſtruxit, eòq; C ſupellectile delata, flammarum incendio ſponte ſe commiſit, hacq; tantum ratione, mortem minime formidans, virum ſe eſſe manifeſtauit. Hoc genus mortis Ouidius memorat in Ibin.

Inq; pyram tecum cariſſima corpora mittas,
Quem finem vitæ Sardanapalus habet.

Sardanapali mors,

Themiſtocles Athenienſis Nicoclis filius inuidia ciuium relegatus, ad Artaxerſem confugit, à quo dum aduerſus patriam præliari cogeretur, hauſto ſanguine murino interijt. Item Nero Domitij, & Agrippinæ filius cænoſa omnium flagitiorum latrina, cum hoſtis patriæ à Senatu fuerit iudicatus; ne quid ſuis meritis dignum pateretur, Vrbem egreſſus, proprio gladio ſemetipſum transfixit; hunc interitum ſic memorat Auſonius. D

Matricida Nero proprij vim pertulit enſis.

Neronis mors.

Portia Catonis filia, teſte Plutarcho, intellecta Bruti mariti morte, ferrum ad mortem ſibi inferendam quæſiuit, quo occultato, carbones hauſit, ſicq; inaudito necis genere, ſpiritum emiſit. Item Cleopatra, Antonio marito defuncto, cum intellexiſſet ſe ab Auguſto in triumphum viuam ſeruari, brachium aſpidi mordendum porrigens ab hac vita deceſſit. Sed quid in his diuagamur? dum legimus apud Ioſephum Hebreum, quòd Herodes Rex Iudeæ Antipatri filius, poſt Innocentes trucidatos, & tres proprios filios interemptos, ſcilicet Alexandrum, Ariſtobolum, & Antipatrum, ad intercipiendū ſacrum Beatæ ſemper Virginis partum, ſcatentibus per vniuerſum corpus vermibus, mortem ſibimet intulit. Similiter Iudas cum vili pretio Chriſtū Iudæis venalē expoſuiſſet, ſceleris ponderans grauitatem, & venia deſperata, ad laqueum properauit. His ſuccedit Pontius Pilatus patria Lugdunenſis,

Herodis mors.

nenſis, referente Gregorio Turonenſi, qui nefaria in Chriſtum lata ſententia, manu propria interitum ſibi parauit. *Pilati mors*

Varia obitus genera, quibus viri inſignes fuerunt extincti, ſunt innumera. Q. Catulus Luctatius Orator, teſte Valerio Maximo, qui fuit collega Marij in Conſulatu, & vnà de Cymbris triumphum egerat; iuſſu Marij in domicilio quodam clauſus, vapore candentium carbonum extinctus eſt. Item Zoe Nicoſtrati martyris vxor à Beato Stephano ad cultum Chriſti deducta, crinibus ſuſpenſa, & fumo ſuffocata interijt. Felicula virgo, cum nullis pollicitationibus à Chriſtiana Religione reuocari poſſet, iuſſu Flacci Comitis, in latrinam præcipitata obijt. Pariter Diuus Bar-
E tholomeus Apoſtolus Regis Syriæ filius, mandato Aſtiagis, detracta à toto corporis ambitu pelle, in Cœlum euolauit. Alij inſignes viri fuerunt ſagittis confoſſi, decollati, fulmine icti, combuſti, fame extincti, veneno profligati, lapidibus obruti, iugulati, & aqua ſubmerſi: nam Galeatius Mantuanus, ex Pontano, cum Ticini hybernaret, puella, quam deperibat, per iocum imperante ſe in flumen deiecit. Tandem homines egregij ab equis cæſi, lapſu equorum mortui, à Serpentibus perempti, ab apris trucidati, à Leonibus dilaniati, à canibus lacerati, & demùm morſu aliarum Ferarum interfecti, in hiſtorijs prædictorum animalium memorati ſunt, ad quas lectorem relegamus.

F MYSTICA DE PARTIBVS HOMINIS.

MODO omnes humani corporis partes nimirum à vertice vſq; ad calcaneum diligenter ponderandæ ſunt, quatenus ſub illis aliquid arcani latibulatur. Primitùs capilli in ſacris Biblijs animæ cogitationes deſignant: nam quemadmodum capillis totum caput exornatur, ſimiliter anima cogitationibus decoratur: propterea Diuus Grego- *Capilli.*
rius, per capillos ſupra cerebrum inſenſibiliter creſcentes, curas vitæ præſentis ex-
G primebat, quæ interdum animæ impedimento eſſe ſolent, ne ad diuinas cogitationes ſe conferat. Ideo Chriſtus in lectione Euangelica capillos capitis noſtri numeratos eſſe pronunciauit; quoniam Deum cordis humani, & cogitationum ſcrutatorem eſſe ſignificabat.

Capilli poſtea mulieris, ex ſententia Diui Auguſtini, denotant ſuperflua, quæ ab *In lib. de* hominibus poſſidentur. Quocirca Monaſtæ, & alij, qui ſeſe Deo in religioſâ ſer- *contemptu* uitutem dicant, caput abradunt, minima tantum portione capillorum relicta, vt mi- *Mundi.* nimam rerum mundanarum curam habere oſtendant. Demùm per capillos Dei, D. *In lib. de* Auguſtinus Sanctos Angelos, & omnes iuſtos interpretatur, de quibus dicitur. *Eſſent. Diuina.*

Capilli capitis eius quaſi lana alba. Vel vt in Apocalypſi, albo capite apparuiſſe dicitur. Idem Auguſtinus in epiſtola ad Galatas, per id, antiquitatem veritatis
H ſignificat.

Caput iuxta Goropij ſententiam, in prima lingua dicebatur Heet, quæ vox im- *in Hermath* periū manifeſtat; namq; capiti totius corporis dominium deſtinatur. Aliter in prima lingua Hoet appellabatur, addita littera T. quæ facultatem alligandi poſſidet: caput *Capitis Myſtica.* enim nos Deo Omnipotenti alligat. Alioquin in prima lingua caput vocabatur etiā Huet, quo vocabulo cuſtodia deſignatur; cum caput ſua prouidentia totū hominem tueatur. Itaq; cum caput tot, & tantis gaudeat prærogatiuis, non eſt mirandum ſi Deo attribuatur, vt apud Danielem legitur, vbi eſſentia diuinitatis deſignatur, cui *Cap. 7.* omnia ſubiiciuntur, quapropter in Apocalypſi Seraphin Dei caput velare dicuntur, vt indicentur alta Dei myſteria, quæ ad eius diuinitatem, & potentiam ſpectant. Pſalmographus quoq; caput obumbratum nominauit, quo diuinitas tempore Paſ- *Pſalm. 139* ſionis Chriſti latens exprimitur. At caput plenum rore, & guttis noctium, vt ſcribitur in Canticis, amorem Dei humanis criminibus in Eccleſia refrigeratum oſtendit. *Cant. cap. 5.*

Quan-

Geneſ.c.28. Quando verò legimus in Geneſi caput Iacob ſuper lapidē poſitum, chriſticolarum
principatum Chriſto innitentem intelligere debemus: quemadmodum per caput,&
Cap.9. caudam apud Iſaiam, Chriſtus, qui eſt principium, & finis, intelligendus eſt. Item
per caput Ioannis Baptiſtæ amputatum, Chriſtus à Iudæis, & à lege ablatus deſi-
Cap.26.27. gnatur. Caput Chriſti vngitur apud Mattheum, vt homo diſcat præclaris operibus
Deum ſibi deuocire; & quando apud eumdem Euangeliſtam, ſertum ſpinis contex-
tum capiti Chriſti imponitur, Deus humanis peccatis, tanquam tot ſpinis offendi
traditur. In Leuitico caput Sacerdotis non radebatur, vt myſtica eſſet doctrina,
ſapientiam à Sacerdotibus minime ſeparandam eſſe vt vitia laicorum reprehen-
Leuit.c.11. & 21. dere poſſent. Pariter in eodem libro caput leproſi nudum amiſſionem galeæ ſalu- A
tis, vel Chriſtum ab anima ſeparatum indicare poteſt. In Prouerbijs autem, ca-
piti gratiam addi; Gloſſa ordinaria doctrinam noui teſtamenti cum ſpe Regni cœ-
Lib.2. Reg. cap.15. leſtis dari exponit. Tandem caput tectum, in hiſtoria Regum, triſtitiam diuulgare
poteſt; etenim qui triſtes erant, caput operire ſolebant.

Si mentem ad frontem conuertamus. Habemus in Exodo, laminam aureã Dei
Cap.28. nomine ſignatam fronti Sacerdotis imponi ſolere, quæ internam cordis cogitatio-
nem iudicat, vel confeſſionem oris, & operis, qua fideles referti eſſe debent, vt
Lib.1. Reg. cap.17. Gloſſa ordinaria explicat. Legimus etiam in ſacris Paginis, quòd frons Goliath
percuſſa fuit, cuius myſticus ſenſus eſſe perhibetur, eos percuti,& perire, qui ſigno
crucis haudquaquam muniuntur, quoniam frons mentem deſignare poteſt, vt Lau-
retus in Sylua Allegoriarum aſtruit. B

Lib.14. hierogl. Succedit oculus, qui in prima lingua, referente Goropio, nominabatur Oog, ab
Hog, ideſt altum: ideoq; ſenſus myſticus eſt, nos debere eſſe memores, oculos à
ſummo opifice nobis eſse datos, vt ſuperna perpetuò contemplemur. Sed aduer-
tendum eſt, quod oculi in doctrina myſtica, tàm bonum, quàm prauum ſenſum ſor-
tiri poſsunt. Ratione primi, Deus per oculum intelligitur: nam veluti oculus in
minori mundo, nempe in homine, cum regit: pariter Deus in maiori mundo cũcta
regit, cuncta videt, & cuncta moderatur, Vel dicamus, ſicuti oculus eſt recepta-
culum lucis; ita Deus non modò lucis ſcatebra, ſed etiam ipſa lux nuncupatur; iux-
Myſtica oculorum. ta illud Ioannis. *Lux erat in Mundo.*

Immò oculi ſponſi in Canticis, piſcinæ Chesbon aſſimilati ſignificant perfectam
viſionem, & cognitionem rerum omnium, etiam antequam fiant, quæ eſt in Chriſto
Eccleſiæ capite, In quo capite per ſponſum ſignato, rerum omnium ideæ reperiun- C
tur: idcirco oculi ſponſi non iniuria ad aquas piſcinæ tanquam ad rationes ideales
comparantur; vocatur enim piſcina Chesbon, ideſt cognitionis; cum ideæ ſint ra-
tiones excogitatæ rerum producendarum, quæ omnes in Verbo erant, vt Diuus
Auguſtinus interpretatur. Niſi velimus aſseuerare, per oculum Dei, gratiam, &
fauorem ſignificari. namq; Deus aliquem aſpiciens illi ſuam gratiam protinus im-
pertitur. Alioquin in rebus mundanis, oculus voluptuoſos effectus ſignificat; cum
homines per oculos amore illaquentur. Quid ſi præcepta Domini oculis deſignen-
Pſalm.18. tur? Legitur enim apud Pſalmographum. *Præceptum Domini lucidum illuminans
oculos.*

Pariter in Apocalypſi. Oculi dicuntur veluti flamma ignis, & Dei præcepta ſigni-
ficant. Et quando in Pſalmo trigeſimo tertio, oculi Domini ſuper Iuſtos leguntur, D
In Cõment. ad Pſalmos. tunc ad mentem Baſilij, oculi Domini ſunt Angelicæ virtutes, quæ homines tuta-
ri perhibentur. Aliter quando legitur in Pſalmo decimo ſexto: cuſtodi me vt pu-
pillam oculi, tunc pupilla ſenſus ſpirituales indicare dicitur.

Deut.c.13. Amplius in myſticis, benignitas, & miſericordia ad oculos refertur, ita legitur
in Deuteronomio. Parcat ei oculus tuus, & ibi oculus pro miſericordia ſumitur.
Item oculi Domini in Pſalmo trigeſimo ſecundo, eius miſericordiam, & benignita-
Geneſ.c.43. tem oſtendunt. Et in Geneſi oculus Ioſeph Chriſti benignitatem præſagit; immo in
eodem loco; oculos leuans Iſaac, Chriſtum reſpicientem ad ſalutem humani gene-
ris inſinuabat. Quandoquidem quando legitur apud Iſaiam. Parauit Dominus
brachium ſuum in oculis omnium gentium; tunc id aſſeritur, quoniam ſalus per
Chriſtum acquirenda omnibus fuit propoſita. Oculi etiam in Eccleſia dicuntur
eſse,

eſse, nimirum viri eruditi, & ad percipienda myſteria idonei. Aliter oculi, qui paſ-
ſim leguntur in ſacris paginis, vim animæ intelligentem ſignificare ſolent.

Præter hæc, nomine oculorum, varia etiam manifeſtantur. Primò præſentia ocu- *Cap.3.*
lis declaratur, dum legitur apud Iob. Nec abſtuli mala ab oculis meis: ſiquidē res
præſentes in oculis eſse dicuntur, & tunc ab oculis auferuntur, quando à præſentia
remouentur. Iuxta vulgatum carmen.

Qui procul eſt oculis, procul eſt à limine cordis.

Quapropter idem ſignificatur ab Iſaiā quando ſcripſit. Et oculo ad oculum vide- *Iſaia c. 52.*
bunt, nempe facie ad faciem reſpicient, qua ratione Beati Deum contemplabuntur. *Oſea ca.13.*
E Viciſſim conſolationem ab oculis abſcondi, vt habetur apud Oſeam. Diuus Hie-
ronymus conſolationem non admittendam exponit. Pariter idem D. Hieronymus
oculos auertere à Sabathis apud Ezechielem, interpræatur non cogitare requiem
Dei, quæ eſt in notitia ſcripturarum. Item quando in Deuteronomio, munera ex- *Deuter.cap.*
cæcant oculos ſapientum, tunc per oculos iudicium manifeſtatur. *16.*

In altero intellectu, oculi quandoq; vſurpantur; nam, ex Hieremia, iudicium na- *Hierē. c.4.*
turale boni, & mali oculi ſignificant, quos oculos multi habent, ſed non vident,
dum male operantur: hinc oculus corporis appellatur mens, qua operamur, & ocu-
lus ſimplex rectam intentionem oſtendit; & veluti oculus nequam apud Mattheum, *Matth. c.6.*
prauam intentionem exprimit. Propterea in Numeris, cadere apertis oculis, iuxta *Numer.c 24*
ſententiam Laureti, nil aliud eſt, niſi ſcienter peccare. Vnde apud Pſalmographum. *Pſalm.122*
Oculi ſeruorum in manibus Dominorum ſuorum, exponuntur aliqui ad crimina per-
F petranda parati, & oculi ancillæ in manibus Dominæ ſuæ, dicuntur eſse, quando
anima, voluptuoſis obſequijs famulatur: quamuis alij interpretentur oculos ſeruo-
rum in manibus Dominorum ſuorum, quando famuli à Dominis fauorem expectāt,
& pœnam formidant.

Hi igitur erunt oculi eruendi, de quibus Chriſtus in Euangelio verba fecit, neq;
oculi carnei intelligendi ſunt, quemadmodum nonnulli Hæretici impiè, & ineptè
exponunt; hincq; arrepta calumniandi anſa, ad exaſperandam Chriſtiani iugi ſua-
uitatem, præcepta Chriſti ſeuera appellarunt. Verùm iſti, ex mente Chryſoſtomi,
Cypriani, & aliorum, valdè ſtupidi ſunt, & myſticum Euangelicæ lectionis ſenſum
penetrare nequeunt: quandoquidem id intelligendum eſt non de oculis, ſed de
amicis illis arcendis, & remouendis, quorum conſuetudo animæ noſtræ perniciem
G affert, vel qui prauo exemplo nos offendunt, vel iniquis adhortationibus à recto
ſalutis tramite nos abducere conantur.

Inſuper multi ſunt geſtus, & affectus oculorum vitia denotantes. Oculis annue- *Pſalm. 34.*
re apud Pſalmographum, Diuus Auguſtinus declarat Hypocritam, qui vultu non *Lib.1.reg.*
oſtendit, quod in pectore reſidet. Alibi Saul rectis oculis Dauid non intuebatur; *cap.18.*
quare per hos oculos, multi inſidias manifeſtant. Item oculi caligantes cæcitatem
Iudæorum monſtrant. Immo oculi clauſi apud Iſaiam, Hæbreos Chriſtum non *Iſaia c. 24.*
agnoſcentes indicabant. Rurſus oculi terribiles apud Iob, ſæuitiam Iudæorū er- *Iob.c.16.*
gà Chriſtum demonſtrabant. Similiter apud eumdem Iob. Oculus videns teſtimo- *Cap.29.*
nium reddebat mihi. Lauretus in Sylua Allegoriarum deſignat populum Hebreum,
cui per Prophetas Chriſtus prænunciatus fuerat, & præſentia aduentus id teſtifica-
H batur. Tandem oculi cæci à natiuitate, quibus apud Ioannem Chriſtus lucem re- *Ioan.cap.9.*
ſtituit, cæcam Hæreticorum mentem ſignificant, quam Chriſtus aduentu ſuo illu-
ſtrauit. Demùm oculi quaſi hominis in cornu beſtiæ, vt legitur apud Danielē, Diuus *Daniel.c.7.*
Hieronymus per hæc verba, Antichriſtum hominem, & non Dæmonem futurum
eſse aſseuerat. Item apud Ezechielem oculus dexter tenebreſcens obſcurabitur, *Ezechiel*
eſt ſcientia illa, quam Antichriſtus ſibi falſo arrogauit. Ad finem quando palpebræ *cap.11.*
Deo attribuuntur, per has Diuus Hieronymus incomprenſibilia Dei Omnipotentis
iudicia interpretatur.

Auris iuxta mentem Goropij, in prima lingua vocabatur Oor, ideſt origo, cuius *Lib.14.hie-*
myſticus ſenſus eſse poteſt, nihil nobis audiendum eſse, quod ad primam originem *rogl.*
non referatur. Itaq; Pſalmographus aures Deo aſſignat, vt nobis inſinuet vim Dei, *Pſalm.114.*
qua ſic omnia percipit, vt nihil eum lateat. Et alibi quando ſcribit aures Domini in *Pſalm.33.*
preces eorum, tunc Diuus Baſilius exponit Angelos preces noſtras Deo Omnipo-

tenti

Digitized by Google

Pſalm. 30. tenri offerrentes. Et tandem quando idem Pſalmographus habet. Inclina ad me
L. 15. cæleſt aurem tuam: hoc exaudire ſignificat. Inſuper aures in Angelis Dionyſius inquit de-
Hierarch. notare non modò vim participandi, ſed etiam ſcientiam, qua ſe diuinitatis parti-
Matth. c. 10 cipes eſſe intelligunt. Aure audire, vt legitur apud Mattheum, indicat doctrinam
Hierē. c. 13 ſecretam apprehendere. Vel audire in abſcondito, vt extat apud Hieremiā. Ori-
genes ſpiritualem intellectum interpretatur. Rurſus auris in ſacris paginis clemen-
Luc. cap. 8. tiam deſignat, interdum etiam intellectum, vt eſt apud Lucam, vbi legitur. Qui ha-
Iſa. c. 33. bet aures audiendi audiat. Auris obturata apud Iſaiam, occaſionem peccati ablatam
eſſe diuulgat. Pariter auris ab iniquitate reuulſa, iuxta mentem Gregorij, intelle-
Iob cap. 36. ctum cognitionis apertum demonſtrat. At aurem reuelare, vt legitur apud Iob, nil A
aliud eſt niſi auditum cordis per ærumnas, & verbera dilatare. Aures apertas ha-
Iſa. c. 47. bere, & non audire apud Iſaiam. Diuus Hieronymus has aures Iudeis aſſignat,
qui litteram legis callebant, & Chriſto myſticum ſenſum exponenti fidem præſtare
nolebant.

Tandem, per aurem, in doctrina myſtica, omnes Theologi obedientiam intelli-
gunt, quam vnuſquiſq; ſummo Deo præſtare debet, memor Adami, qui, ſpreta obe-
dientia, Paradiſo priuatus fuit. Hanc igitur indicauit Moiſes, quando ſanguine ſe-
cundi arietis immolati, extremitatem auris dextræ non ſolum Aaronis, ſed etiā eius
filiorum liniuit. Quapropter in Pſalmo trigeſimo nono legitur. Aures perficiſti mi-
Cap. 15. hi, alij legunt, perforaſti: ſiquidem in Deuteronomio iuxta legem moſaicam, ſerui,
completo ſeruitutis tempore, poterant aut libertatem amplecti, aut ſemetipſos in B
Domini poteſtatem tradere. Hoc ſi eligebatur, in ſignum ſpontaneæ ſeruitutis, ab
hero auris ſerui ſubula perforabatur.

Idem intelligendum eſt de homine Chriſti fidele ſub lege gratiæ aurem Deo of-
ferente, vt illam diuinorum præceptorum capacem efficiat. Præterquamquòd Ly-
ranus aurem perforatam, obſequium, & obedientiam exponit. Prædictis addamus,
quod auris dextra in ſacris paginis, intentionem ſupernæ viſionis, & auris ſiniſtra
intentionem piæ operationis ſignificat.

Naſus quoq; in ſacris paginis Deo aſſignatur, & denotatur inueſtigatio, qua Deus
Nariū My- corda hominum odoratur. Ideo legitur quod Noe ſacrificante, Dominus Deus
ſtica. odorem ſuauitatis olfecit, quoniam ſacrificium à probo, & iuſto viro oblatum, Deo
ſummopere placet. Immò animæ etiam nares attribuuntur virtutem interiorem ſi-
Cap. 7. gnificantes, qua diuina percipiuntur. Alioquin in Canticis, naſus ſicut turris Li- C
bani fortè, & viuidum iudicium demonſtrat.

Ioa. cap. 41. Per nares, à quibus fumus apud Iob egreditur, nares Diaboli inſidiam ſemper
exhalantes exprimuntur, quibus occultè cordis noſtri cogitationes olfacere cona-
Pſalm. 113. tur. Demùm quando legitur apud Pſalmographum. Nares habent, & non odora-
bunt, exponuntur illi, qui inſtrumento ſpiritualis odoramenti ſunt referti, nihilomi-
nus illo non vtuntur.

Genæ, quæ multis in locis ſacræ paginæ leguntur exponi poſſunt genæ Eccleſię,
nimirum Sacerdotes, & concionatores Eccleſiam exornantes, qui in conſpectu Po-
pulorum eminentes, tanquam in facie Eccleſiæ manifeſti conſpiciuntur.

Genæ verò ſponſæ in Canticis, affectus animæ interiores oſtendere poſſunt.
Cant. cap. 1. Quando autem in loco præcitato, genæ turturis nominantur, indicant virgines, cæ-
teroſq; pudicitiæ operam nauantes. Ibidem quoq; Genæ ſicut areolæ aromatum D
conſitæ à pigmentarijs, ſunt genæ myſticæ ſponſi, nempe martyres Chriſti, qui
pro fide ſanguinem effundere non dubitarunt: quare hi tanquam rubentes genæ di-
Iſaia c. 50. cuntur, dum pulchritudo fidei Chriſtianæ per hos diffunditur, & publicatur. De-
mùm quando apud Iſaiam legitur genas meas dedi vellentibus: id, quoad litteram,
de Paſſione Chriſti intelligendum eſt.

Circa faciem. Inter quatuor Euangeliſtas legitur hominis facies, quæ Mattheum
denotare poteſt, quoniam Euangelij exordium ab humana generatione inchoaue-
rit: quamuis hæc humana facies, iuxta mentem Diui Auguſtini, Diuum Marcum ſigni-
ficet qui Chriſtum hominem demonſtrat. Item quando in ſacris litteris legitur,
quòd Deus in faciem hominis, ſpiraculum vitæ inſpirauit: intelligendum eſt, Deum
omnes ſenſus capiti hominis communicaſſe: facies enim illo in loco tanquam pars
dignior,

Digitized by Google

dignior, & poſteriorem ſequentem trahens accipitur, vt Diuus Auguſtinus in libro
de ſpiritu, & anima optimè, & eleganter explicauit.

Iam accedendum eſt ad os, quod in ſacris paginis Deo attribuitur, & vis generati- *Oris myſti-*
ua, & ſpiratiua appellatur, & potiſſimum in Canticis, vbi os ſponſæ virtus Dei *ca.*
mentem illuſtrans exponitur. Immò os Dei ipſe Chriſtus, & lex oris Dei, lex Chri-
ſti eſſe perhibetur. Quamuis interdum os Dei dicantur Prophetæ, per quos volun-
tatem ſuam nobis patefacit. Verùm quando in Pſalmo trigeſimo tertio fit mentio
oris Dei, tunc oſtenditur voluntas, mens, & cogitatio, quæ diuina preconia diſſe-
minat. Os apertum poſt Hieroſolymam deuaſtatam apud Ezechielem, ſignificat *Ezechiel.*
E Euangelium Chriſti, deleta Hieroſolyma, toti terrarum orbi fuiſſe communicatum. *cap.33.*
Deniq; os, vnde ignis egreditur, vt legitur in Apocalypſi, os Eccleſiæ, nimirũ ora-
tionem ſignificat. Apud Pſalmographũ hęc habentur verba, non eſt occultatum os
meum à te, quod feciſti in occulto. Hilarius in Commentarijs ad Pſalmos inquit
indicari his verbis, quòd myſteria Eccleſiæ clanculum à Deo fabricata patefiunt, &
diuulgantur. Pariter in hiſtoria Regum habetur: ex ore vetere recedere; ſicq; tra- *Lib. 1. Reg.*
duntur verba otioſa ad hominem veterem ſpectantia eſſe prætermittenda. Et quan- *cap.2.*
do puer ab Eliſeo ad vitam reuocatus ſepties oſcitauit, myſticus ſenſus eſt, ani-
mam inſtitutione ſeptem munerum ſpiritualium firmandam, & muniendam eſſe.

Os habent, & non loquentur, vt eſt in Pſalmo centeſimo decimo tertio, hoc ad
illos attinet, qui virtutem confeſſionis nouerunt, & quomodo confiteri debeant,
F nihilominus non confitentur. In Pſalmo autem vigeſimo primo. Aperuerunt ſuper
me os ſuum; hoc nihil aliud eſt, niſi os Iudæorum aduerſus Chriſtum in Paſſione re-
cluſum: ſiquidem locutum eſt vanitatem, vt Pſalmographus alibi expreſſit. Os ve- *Pſalm.143.*
rò peccatoris, & doloſi apertum eſt ſuper me, vt conſtat in Pſalmo centeſimo octa-
uo; hoc ad os Iudæ proditoris pertinet. Quandoquidem os loquens ingentia apud
Danielem, ſpectat ad Antichriſtum, qui ore diabolico refertus erit. Quamuis omnes *Daniel c. 7.*
impij, & fraudulenti tali ore ſint referti. De his etiam legitur in Pſalmo quadra-
geſimo nono os tuum abundauit malitia. Demum os veſte contectum, vt extat
in Leuitico, ad improbos, & Hæreticos attinet, quibus prohibenda eſt prædicatio, *Leuit.c.13.*
ne venenato ſermone auditores inficiant.

Dentes lacte candidiores leguntur in Geneſi, qui iudicium nouiſſimæ diei can- *Cap.49.*
didum rectum, & iuſtum fore ſignificant. Vel iſti dentes candidi Eccleſiæ applica-
G ri poſſunt, cuius dentes Apoſtoli, & Concionatores eſſe feruntur, quoniã præman-
ſum Dei Verbum auribus fidelium inſinuant, & homines à criminibus, dente moni-
tionis præcidendo, remouent. Dentes ſicuti greges dicuntur in Canticis, qui mo- *Cap.4.*
naſtas in Eccleſia indicare poſſunt, qui rebus mundanis exuti, fortes in doctrina, &
rectis operibus tanquam dentes in gengiuis perſiſtunt. Alioquin per dentes pec-
cantium, vt legitur in Pſalmo tertio, Principes criminoſorũ intelligendi ſunt, quo-
rum authoritate homines à ſocietate iuſtorum præciduntur, & ſegregantur. Ideo
dentes eorum Deus conteret, vt conſtat in Pſalmo quinquageſimo ſeptimo, dum
homines improbi, & hæretici proprijs verbis confunduntur. Ad finem dens putri-
dus nominatus in Prouerbijs comparatur homini, qui ſpem quamlibet in homine *Prou. c. 25.*
fragili collocat.

H Lingua eſt membrum humanum non ſolum pro formanda voce, ſed etiam pro
dignoſcendis ſaporibus præſtantiſſimum, & aſſignatur Deo in Pſalmo quadrageſi-
mo quarto. Lingua mea calamus ſcribæ velociter ſcribentis. Hæc autem lingua
Dei oſtendit vim generatiuam patris verbum producẽtis; dicturq; calamus ſcribæ,
quoniam verbum permanens protulit; vel etiam indicat ſpiritum diuinũ, per quem
Deus humano generi arcana ſua manifeſtat. Lingua autem erudita apud Iſaiam, *Cap.50.*
lingua Chriſti, & Concionatorum exponitur.

Alioquin lingua adhærens faucibus in Pſalmo vigeſimo primo, Chriſtũ in Paſſio-
ne taciturnũ, vel Apoſtolos pariter in Paſſione ſilentes ſignificat. Quamuis alij lin-
guam adhærentem faucibus Chriſti, Eccleſiam minimè recedentem à præceptis
eius exprimant. Aliter lingua ſponſæ in Canticis ſub qua mel, & lac continetur, *Cant.c.4*
myſticam animæ, aut Eccleſiæ linguam demonſtrat, quæ licèt in conuerſione pec-
cantium verba aſpera effundat; nihilominus ſub ea quædam latibulatur dulcedo,

pro-

Digitized by Google

propter quam nullo afficiuntur mærore, ſed benignitate quadam recreantur. At
Cap.13. lingua hominum, & Angelorum, vt legitur libro primo ad Corynthios, pro perfecta
Cap.2 cognitione, & expoſitione myſteriorum vſurpari videtur. Rurſus in Actis Apoſtolorum ſpiritus diuinus linguis varijs apparuiſſe perhibetur, quoniam linguæ ſegregatæ in Eccleſia erant copulandæ.
Iob cap.5.

Legimus apud Iob linguas flagello abſcondi, & Diuus Gregorius in morali do-
Lib.6 moral ctrina, mentem, verbis cõtumelioſis auditis, minime vexari interpretatur. Et quan-
cap.19. do in Pſalmo quinquageſimo primo dicitur; tota die in iuſtitiam cogitauit lingua ſua. Tunc lingua pro corde accipitur; quemadmodum in Pſalmo centeſimo vigeſi-
Iſaia c.41. mo quinto, vbi ſcribitur. Linguam exultatione repleri. Præterea apud Iſaiam lingua areſcere ſiti dicitur, quibus verbis monſtrãtur Ethnici, qui inter dogmata Phi- A
Cap.35. loſophorum veritatem doctrinæ Euangelicæ veluti aquam viuam deguſtarũt. Apud eumdem Iſaiam, linguam mutorum apertam Diuus Hieronymus Ethnicos vnum
Cap.32. Deum confitentes exponit. Ibidem linguam balborum velociter loquentem interpretantur linguam Ethnicorum, qui in aduentu Chriſti fidem catholicam amplexi ad celebrandas Dei Omnipotentis laudes confugerunt.

Cap.20. Ex altera parte lingua in ſacris litteris multa mala ſignificat. Nam legimus apud Iob, cum enim dulce fuerit in ore eius malum, abſcondet illud ſub lingua ſua. Ille igitur occultat malum ſub lingua, quando illud non confitetur; quapropter Hypocrita illud præſtat, quando malitiam in mente latibulantem velamine blandi ſermonis tegit. Malum igitur in lingua, & non ſub lingua eſſet, ſi Hypocrita loquendo B
Cap.16. prauitatem ſuam manifeſtaret In Apocalypſi habemus linguas, quas dentibus damnati præcidunt, quæ malas cordis cogitationes deſignant. In Pſalmo quinquageſimo ſexto. Lingua eorum gladius acutus, linguam Iudæorum indicat, qui in Paſſione Chriſti hanc vocem. *Crucifige, Crucifige* pronunciarunt. At lingua doloſa in Pſalmo centeſimo decimo nono linguam Dæmonum exprimit, qui ad lethalia crimina varijs tentamentis homines hortantur; immo indicat etiam linguam Hæreticorum, & aliorum improborum, qui clanculum homines ad ſcelera trahunt. Agere dolum in lingua, vt legitur in Pſalmo decimo quarto, nil aliud eſt, niſi verbis p js. &
Cap.11. diuinis nefaria, & obſcæna permiſcere. Quando autem Iſaias ſcribit, quòd Dominus deſolabit linguam maris Aegypti. Tunc lingua blaſphemiam, & Idolatriam
Hiere.c.18. Aegyptiorum oſtendit. Deniq; apud Hieremiam, hæc habentur verba. Venite percutiamus eum lingua. Multi interpretes eruditi hæc verba ad accuſationem retulerunt. C

Iam properandum eſt ad pectus. Quandoquidem pectus Chriſti in ſacris paginis arcanum Diuinæ Sapientiæ, & communicationem ſenſuum ſpiritualium ſignifi-
Exod.c.28. cat. Verùm pectus Aaron, vt legitur in Exodo deſignare poteſt Apoſtolos, qui pectus Chriſti æmulantur. Pectus verò in Angelis ſummam virtutem, & vim ſal-
Daniel c.2. uandi exprimit. Pectus argenteum ſtatuæ apud Danielem eloquentiam, & doctrinam ſine charitate oſtendit. Deniq; faſcia pectoralis apud Hieremiam, doctrinam Euangelicam manifeſtat.

Cor Deo attribuitur, & intelligitur arcanum illud diuinæ ſapientiæ, ex quo Ver-
Pſalm.44. bum, ideſt filium ſuum abſq; initio genuit; ideoq; per Prophetam ſic loquitur Eructauit cor meum verbum bonum, innuens filium Ieſum Chriſtum altæ ſapientiæ myſterio genitum, vt Eucherius notauit. Aliquando, per cor Dei, ſacra pagina intel- D
ligitur, in qua Deus Omnipotens cor ſuum explicat. Immò ille iuxta cor Dei operari perhibetur, qui mandatis, & præceptis diuinis obtemperat. Alioquin cor in Angelis eſt ſymbolum vitę diuinam ſpeciem repræſentantis. Cor aliud immutat Deus,
Lib.1.Reg. cap.10. vt legitur in hiſtoria Regum, quando ſeptiformem diuini ſpiritus gratiã impertitus eſt: ſiquidem Apoſtoli antea formidantes, poſt aduentum diuini ſpiritus, aduerſus hoſtium impetum maximam fortitudinem ſunt adepti; quemadmodum in Actis Apoſtolorum legitur.

Cor liquefactum, vt cera in Pſalmo vigeſimo primo, ſacra pagina olim implicita, nunc explicita exponitur, vel eſt Eccleſia ante Chriſti Paſſionem dura, quæ in diuina paſſione tamquam cera liqueſieri viſa eſt.

Cor dilatatum in pſalmo centeſimo decimo octauo indicat hominem ſapientia, & cha-

& charitate hilarem. Cor turbatum in Pſalmo centeſimo quadrageſimo ſecundo ſignificat hominem ærumnis, & tentamentis vexatum, quibus omnino reſiſtendum eſt. *Iſaias c. 6.*

Ad cor altum accedere in Pſalmo ſexageſimo tertio, Diuus Auguſtinus arcana ſummi Dei cognoſcere explicat. Cor excæcatum apud Iſaiam, cor Iudæorum in aduentu Chriſti tenebricoſa vertigine oppreſſum ſignificat. Cor contritum in Pſalmo quinquageſimo deſignat hominem ſemetipſum, & res mundanas aſpernantem, qui in ſolum rerum diuinarum ſtudium incumbit. Cor mundum in eodem Pſalmo hominem ſublimia tantùm meditantem oſtendit. Item in Pſalmo centeſimo trigeſimo
E ſeptimo, cor Deo attribuere, nil aliud eſt, niſi omnes cogitationes, & cunctas operationes ad ſummum Deum tamquam ad ſupremam metam dirigere: quapropter in quotidiano Miſſæ ſacrifitio à Sacerdote hæc verba in præfatione recitantur. *Surſum corda*, vt omnes intelligant humanas cogitationes eſſe omittendas, & mentem ad cæleſte domicilium dirigendam eſſe.

Cor induratum, & ingrauatum in Exodo oſtendit hominem criminibus adeò obrutum, vt nullis perculſus calamitatibus reſipiſcat. Huic affine eſt cor lapideũ apud Ezechielem. Aliqui non ineptè exponunt primam originis labem, cum dicat Propheta. Auferam cor lapideum, & dabo vobis cor carneum, nempe baptiſmum, ſiuè propenſionem ad Dei legem in baptiſmo per diuinum ſpiritum infundẽdam; ita exponit Galatinus. Cor ſponſi in Canticis oſtendit illum, qui ſapientiam, & myſte- *Cap.7.8.& 9.* *Ezech.c.36* *Cant.c.5.*
F ria quotidie meditatur. Cor inuenire, vt in hiſtoria Regum, ſignificat peccatum abominari. Viciſſim in Pſalmo quadrageſimo nono, à corde relinqui, indicat animum ad crimina procliuem. Cor hominis datum beſtiæ apud Danielem, denotat cor carneum illi conceſſum, qui iumentis inſipientibus comparatur. Cor Regis perire dicitur apud Hieremiam, quando Principes, & Eccleſiæ Doctores à fide recedunt. In corde iniquitatem aſpicere, vt conſtat in Pſalmo ſexageſimo quinto, D. Auguſtinus crimina amplecti interpretatur. Tandem cor, quia in intimis thoracis penetralibus latitat, ideo in ſacris paginis pro re abdita ſumitur. Immò pro ſepulcro interdum vſurpatur, quod in viſceribus terræ fabricatur, ſicuti cor in pectore conditur: quapropter Chriſtus in Euangelio ſepulcrum cor terræ appellauit dicens: filius hominis erit in corde terræ tribus diebus, & tribus noctibus. *L.2.Reg.c.6* *Daniel c. 7.* *Hierẽ.c.4.*

Brachia ſuccedunt ponderanda; quare brachia Dei patris filium, & diuinum ſpi- *Iſaias c.51.*
G ritum ſignificant, iuxta aſſertum Iſaiæ; brachia mea populos iudicabunt: ita Diuus Auguſtinus in libro de eſſentia Diuinitatis exponit. Igitur non ſine ratione multi Theologi brachium Domini filium interpræ antur: cum Iſaias proferat hæc verba. *Brachium Domini cui reuelatum eſt? labores noſtros ipſe tulit, & dolores noſtros ipſe portauit, ipſe autem vulneratus eſt propter iniquitates noſtras, afflictuſq; eſt propter ſcelera noſtra, diſciplina pacis noſtra ſuper eum, & liuore eius ſanati ſumus.* Alioquin hoc brachium tanquam potentia, & iuſtitia Dei diuulgatur; etenim legitur in Pſalmo vigeſimo. *Donec annunciem brachium tuum generationi omni, quæ ventura eſt.* Item brachium excelſum in Pſalmo cẽteſimo trigeſimo quinto, deſignat Chriſtum, vel eius virtutem, quæ in Paſſione ſacroſanctam humani generis redemptionẽ operata eſt.

H At brachium legens ſpicas apud Iſaiam demonſtrat Apoſtolos, & concionatores, qui aliquos ex Iudæis ad bonam frugem, & ad viam ſalutis traxerunt. Per brachium extenſum apud Hieremiã, multi intelligunt illa prodigia, & miracula, quę ſummus opifex populum ab Aegypto reuocans patrauit. Quamuis alij interpræténtur virtutem nominis diuini, quod nomen Moyſes in plures rámos extendit, quando legem tulit. Lex enim nil aliud erat, quàm nomen Dei in nomina, & cognomina ſua extenſum, vt multi Theologi aſſeuerant. *Iſaias c.17* *Hierẽ.c.32.*

Quando Pſalmographus ſcribit brachium hominis delinquentis conteri. Origenes intelligit brachium debilitatum, cum ad nullum opus miſericordiæ, & beneficentiæ ſe extendat. Brachium autem à Deo proiectum apud Malachiam, Lauretus in Sylua allegoriarum, praua opera à Deo neglecta, & reiecta eſſe exprimit. Iſaias aliquando hæc verba pronunciauit. Vir carnem brachij ſui comedet. Multi exponunt hoc eſſe ſymbolum hominis rem alienam inuadentis, aut denotare ingrati ani- *Malach.c.2* *Iſaias c. 9.*

mi vitium; cum brachium totis viribus corpori famuletur, & cibum etiam ori porrigat, deinde ab homine tanti beneficij immemore deuoratur. Parauit Dominus brachium ſanctum ſuum, ex ſententia Iſaiæ, in oculis omnium gentium: id paulò ante fuit explicatum, quando de myſtica oculorum doctrina verba fiebant. Brachium areſactum apud Zachariam, Diuus Hieronymus potentiam Antichriſti profligatam, & diſſipatam intelligit. Tandem brachia ſempiterna, quæ habentur in Deuteronomio, iuxta Gloſſam interlinearem, ſignificant Chriſti Domini vindictam, qua iniquos damnat, & iuſtos liberat. Poſteaquam ad brachia ſpectat cubitus, non erit abſurdum in medium afferre aſſertum Ezechielis de illis, qui aſſumunt ceruicalia ſub omni cubito; ſic enim homines otioſi, & nimis delicati deſignantur. A

Iſaias c. 52 *Zach. c. 11.* *Deut. c. 33.*

Manus multos ſenſus myſticos ſortitur. In primis pro authoritate, & potentia ſumitur; & in hoc ſignificatu recitantur à Pſalmographo hæc verba, exalte tur manus tua. Pariter Hieremias de ſumma Dei poteſtate ſermonem habens dixit. Sicut lutum in manu figuli, ita & vos in manu mea Domus Iſrael: etenim ſacra pagina vbiq; clamat, in manu Dei ſunt omnes fines terræ, nimirum in poteſtate Dei. Aliter Theologi per dextram ſuſcipientem, diuinam opem intelligunt; cum antiqua conſuetudine receptum ſit, ad præſtandum auxilium, dextram porrigere, in qua magis, quàm in ſiniſtra virtus, & aptitudo ad operandum reſidet. Propterea in Pſalmo ſexageſimo tertio ad rem legitur. Tenuiſti manum dextram meam, ideſt, inſtar optimi aſſertoris, manum meã appræhendiſti, & me de ſeruitute babylonica eduxiſti. Quamuis alij hunc locum aliter exponant: namq; per dextram manũ à Deo apprehenſam, intelligunt meliora opera, quæ grato, & benigno animo à Deo ſuſcipiuntur. Neq; hoc à ratione alienum eſſe videtur; propterea quod alibi, per manus, operationes intelliguntur; vnde in Pſalmo ſeptuageſimo octauo legitur. Deum exquiſiui manibus meis nocte coram eo. Manus igitur hoc in loco rectas denotant operationes, quæ noctu, nimirùm occultè, & tantummodo coram Deo fiunt. Idq; magis ſtabilitur, quoniam manus in Leuitico offerrentes hoſtiam Domino, opera à Theologis exponuntur. Alioquin manus ſacrificio admotæ in eodem loco myſteria theologica indicant; cum nobis ſufficiat illa leuiter tantùm attingere. cum ſublimia contemplans comparetur illi, qui, vt caleſcat, manus ſolum igni admouet, neq; illas vlterius porrigit, ne comburantur: pariter qui ſpeculando diuina penetralia ingredi cupit, blaſphemiam incurrit, dum cœleſtium arcanorum intellectum aſſequi nequit. Huius rei ſymbolum fuit populus Iſraeliticus, qui in montem Domini non aſcendebat, ſed iuxta montis radices, conſtituta corona, deſidebat. B C

Myſtica manuum.

Pariter manus in hac doctrina myſtica Deo aſſignantur: vt in Exodo manus valida manum Dei demonſtrat; hæc autem manus dicitur Chriſtus filius, per quem pater omnia operatur. Item apud Iſaiam, manus mea hæc omnia fecit, Eucherius per hãc manum, filium intelligit. Alioquin manus Dei, ſecundùm alios, ſunt filius, & diuinus ſpiritus.

Exod. c. 3.

Cæterùm manus Dei in Pſalmo centeſimo decimo octauo vocãtur Angeli, vel Apoſtoli, vel Concionatores, per quos tanquam per miniſtros Deus agit. Amplius dextra, & læua in Deo conſiderantur. A dextra, per filium Dei, lex gratiæ, & miſericordiæ dimanat: hac de re filius ſemper in dextra Dei eſſe dicitur: namq; ab hac manu liberalitas, benignitas, & omnia grata, & iucunda proueniunt: ideoq; in Pſalmo centeſimo decimo Chriſtus iuxta patris dextram ſedere videtur: hinc Theologi, per ſeſſionem, requiem, & delectationem diuini imperij, & patri, & filio propriam, & honore æqualem intelligunt. Itaq; per dextram Dei, immenſam eius benignitatẽ, & viciſſim per læuam, flagella ſeuera, quibus puniuntur crimınoſi, interpretari debemus. Manus in Angelis virtutem agentem indicant, quemadmodũ in Geneſi legitur, quando Lot apprehenſus fuit. D

Myſtica manuum.

Cap. 19.

Modo accedendum eſt ad myſticum eorum ſenſum, quæ in manu Domini eſſe feruntur. Primò apud Iſaiam, calyx in manu Domini eſſe dicitur, quando actu punitionem exerceet; item ventilabrum in manu Chriſti apud Mattheum, arbitrium iudicialis poteſtatis deſignare poteſt. Pariter ſeptem ſtellæ in manu Chriſti, vt extat in primo capite Apocalypſis, populos in eius dominio collocatos præſagiunt. Manus

Moyſis

Moyſis eleuatæ in Exodo, preces, & orationes operationibus copulatas oſtendunt; *Exod.c.17.*
vel oſtendunt manus Chriſti, qui in Cruce ſacroſanctam humani generis redẽptio-
nem operatus eſt. Lapis autem abſq; manuaria ope abſciſſus apud Danielem, fuit *Dan.c.2.*
ſymbolum ortus Chriſti, qui in vtero Mariæ ſemper Virginis, abſq; humano opere
formatus fuit. Inſuper apud eumdem Prophetam, manus in pariete ſcribens Chri-
ſtum iudicem, & condemnatorem exprimit. Item manus Abrahæ ad gladiũ exten-
ſa, vt legitur in Geneſi, executionem Zeli Dei patris in filium propter humanum *Geneſ.c.22.*
genus ſignificat.

Manus hominis ſub pennis animalium, vt conſtat apud Ezechielem, vitã actiuam *Ezechiel.c.*
E à contemplatiua dependentem manifeſtant. Deniq; manuum ablutio in ſacris pa- *1.*
ginis puritatem, & innocentiam patefacit. Hoc ex Deuteronomio colligitur; vbi, in- *Deut.c.21.*
uento hominis cadauere, & ignorato cædis authore, ſeniores ciuitatis ad locũ pol-
lutum accedentes in deſerta valle manus abluendo ſacrificabant, vt hac ratione, &
ipſi, & omnis populus abſoluerentur. Similiter Pſalmographus fatetur ſe altare Do-
mini circumdaturum, ſi prius cum innocentibus manus ablucrit. Item Pilatus, quan-
do crimen nefariæ in Chriſtum latæ ſententiæ delere voluit, innocentiam ſuam te-
ſtificaturus coram populo manus lauit. Nam priſcis temporibus hoc conſuetũ erat,
vt qui volebant manifeſtare ſe alicuius ſceleris eſſe immunes, neq; vllum patratis
facinoribus aſſenſum præſtitiſſe, in multorum hominum cætu, manus ablucrent:
quandoquidem ex illa manuum munditia, pariter, & animi candorem oſtentare opi-
nabantur.

F Ex altera parte manus in oppoſito etiam ſenſu ſumuntur, & flagella identidem *Per manus*
ſignificant: in quo intellectu legitur illud apud Sophoniam. *Extendam manum* *aliquando*
meam ſuper Iudam, & ſuper habitantes Iſrael, & diſperdam de loco hoc reliquias Baal. *flagella in-*
quapropter Beatus Iob de calamitatibus, & ærumnis ſuis verba faciens inquit. *telliguntur.*
Manus Domini tetigit me. Immò alibi in ſacris litteris, vbi legitur. Firmaſti ſuper
me manum tuam: hoc de flagello, & punitione intelligendum eſt. Quando Paleſti-
ni, in hiſtoria Regum, arcam Domini in templum Dagonis idoli duxerũt, die ad- *Lib.1.*
ueniente, Dagon truncatis manibus in terram prolapſus eſt: quapropter eruditi in-
terpretes, per manus truncatas, præſagiunt, cum doctrina Chriſti ad Ethnicos per-
ueniſſet, Idolorum manus abſcindi, nempe præſtigia, quibus mortalium oculi ludi-
ficabantur, diſsipari, & deinceps Dæmonum poteſtatem aboleri. Manus habent,
G & non palpant in Pſalmo centeſimo decimo tertio dicuntur illi, qui rectas operatio-
nes norunt, neq; tamen earum fructum ſemel percipere nituntur. Manus Moyſis *Exod.c.4.*
leproſa in ſinu locata, vt legitur in Exodo, opera Iudæorum occultata, & tanquam
inutilia oſtendere poteſt; quamuis, ſecundùm alios, hæc Moyſis manus ſymbolum
Chriſti in ſinu patris eſſe poſsit, vbi natura Diuinitatis refulgebat, ſed quia aliquo
modo à ſinu per ſuſceptionem carnis diſceſſerat, inter iniquos fuit reputatus, at de-
nuo per reſurrectionem, ſinum patris adiuit.

Manus Ioſeph ſuper oculos patris in Geneſi, inſinuare poſſunt Regẽ Ieroboam *Geneſ.c.46.*
ab eo deſcendentem, qui manum ſupra oculos Iſrael locaſſe perhibetur, quando
populum ad idolatriam impulit. Manus violenta apud Iob fuit ſymbolum poteſta- *Iob.c.5.*
tis Ethnicorum aduerſus Chriſtum. Item manus impij apud eumdem, exponuntur
H Iudæi Dæmonum miniſtri, qui Chriſtum ad cruciamenta traxerunt. Tandem ma- *Cap.25.*
nus Pilati ablutæ apud Mattheum, opera gentium per Chriſtum mundari præſa-
giunt.

Digiti in numero multitudinis Prophetas monſtrare poſſunt, per quos Diuinus
ſpiritus, afflatu ſuo, libros legis conſcripſit. Quare huc reſpiciens Pſalmographus,
iuxta nonnullorum mentem, dicebat. Videbo Cœlos tuos *opera digitorum tuorum.* *Digitus*
Per Cœlos multi Prophetarum incitationem interpretantur, qua ducti tot admi- *quid.*
randa de diuinis, atq; humanis rebus oracula diſſeminarunt. Digitus ergo pleriq;
pro diuino ſpiritu in ſacris litteris accipitur. Dicebat enim Chriſtus in Euangelio.
Si in digito Dei eijcio Dæmonia, profectò veniet in vos regnum Dei. Diuus Gregorius
hunc digitum exponit diuinum ſpiritum; nec præter rationem, quandoquidem vbi
Diuus Marcus ſcribit: in digito Dei. Alius Euangeliſta legit: in ſpiritu Dei. De-
niq, qui appendit tribus digitis molẽ terræ apud Salomonẽ; hoc Sanctiſs. Trinitatis

Deut. c.21. ſymbolum eſſe poteſt.

Hiere. c.17 Vnguibus muniuntur digiti. Quare vngues mulieris præcidendæ in Deuteronomio, ſunt ſymbolum ſcientiæ Ethnicorum, quæ prorſus reſecanda eſt. Et vnguis adamantinus, in quo peccatum Iudæ apud Ieremiam ſcriptum eſſe perhibetur, difficultatem huius delendi criminis patefacit. Cum igitur vnguis ſit finis corporis, & adamas ſit adeo durus, vt ferro ſecari nequeat; hinc fit vt nomine vnguis adamantini, æternus finis deſignetur.

Iam deſcendamus ad ventrem, qui in ſacris litteris tanquam rationis, & mentis receptaculum collocatur. Nam quando apud Ieremiam legitur: ventrem meũ doleo; tunc non venter corporeus, ſed ſpiritualis intelligitur. Idq; magis explicatur A
Cant. c.7. in lectione Euangelica, vbi Chriſtus inquit: qui credit in me, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. At venter veluti aceruus tritici in Canticis, venter Mariæ ſemper
Iſaia c.5. per Virginis intelligitur, qui Chriſtum granum frumenti, & panem viuum nobis peperit: quapropter, apud Iſaiam, Deus Chriſtum à ventre vocauit. Venter autem ſponſi pariter in Canticis, humanam Chriſti naturam denotare poteſt. Amplius venter ſignificare poteſt ſinagogam, de qua Paulus egreſſus ad fidem Chriſti confugit: quemadmodum in epiſtola ad Galatas legitur. Similiter de hoc vẽtre egreſſus dicitur Chriſtus, quando, relictis Iudæis incredulis, ad Ethnicos tranſitũ fecit; veluti Ioſeph, relicto in manibus adulteræ pallio, aufugit.

In Pſalmo quadrageſimo tertio legitur: cõglutinatus eſt in terra venter noſter. Diuus Auguſtinus hominem rebus mundanis nimis adhærentem intelligit. At venter impletus in Pſalmo decimo ſexto, ingluuiem & crapulam ſignificat: namq; Terentius aliquando dixit: pugnos in ventrem ingere. Donatus hunc locum ſic exponit: B
Iſaia c.48. pugnos ingere in paraſitos, qui inſatiabilem ventrem ſemper eſitando diſtendunt. Apud Iſaiam, Iſrael ex ventre tranſgreſſor vocatur, nimirum eo tempore, quo de terra Aegypti egreſſus eſt, quoniam à Deo quaſi in ventre geſtabatur. Demum venter ſtatuæ æneus apud Danielem, doctrinam reſpicientem cænodoxiã ſignificat.

Vmbilici myſtica. Cæterùm quia ventrem exornat vmbilicus; ſciendum eſt vmbilicum in ſacris paginis ad concupiſcentiam referri: quandoquidem Ezechiel de Hieroſolyma profanata hæc protulit: *in qua die nata es non eſt exciſus vmbilicus tuus*. nimirũ anima ab origine minime ſeparata eſt; cum adhuc molliciei, & concupiſcentiæ adhæreat.

Antequam ad alias partes deſcendamus, nonnihil de vtero publicandum eſt. Siquidem vterus Deo quoq; attribuitur. Habemus enim in Pſalmo centeſimo nono hæc verba. *Ex vtero ante luciferum genui te.* Hic vterus Dei patris indicat abditam ſubſtantiæ, vel eius eſſentiæ originem, ex qua, ineffabili modo ante omnia creata, filium ſibi conſubſtantialem, & coæternum genuit. Quamuis alij, per vterum Dei, C
Vteri myſtica. iudicia Dei incomprehenſibilia exponant, quæ inueſtigare nemini conceſſum eſt. Item vterus, in quo Deus apud Iſaiam, Iudæos geſtaſſe dicitur, denotat ingẽ miſericordiã, qua criminoſos amplexus eſt; immò indicat Dei gratiam, in qua tãquam in vtero Iudæi fouebantur. Sed quoniam, in aduentu Domini frigore perfidiæ ve-
Iob cap.38. luti conſtricti feruorem fidei, & charitatis amiſerunt; ideoq; ex recondito gratiæ
Iob c.1. ſinu expulſi, quaſi glacies, vt extat apud Iob, de vtero Creatoris egreſſi ſunt. Rurſus apud Iob legitur: nudus egreſſus ſũ de vtero matris meę, & nudus reuertar illuc.

Per hæc verba deſcribitur ille, qui tentamentis vexatus cognoſcit ſe in fide per primam gratiam abſq; vllis meritis genitum, ſed poſt tentamenta, gnarus infirmitatis ſuæ, metuenſq; ne virtutibus priuetur, magna animi demiſſione fultus ad gratiam redit, & quicquid virtutis poſſidet, ad diuinam opem refert. Vterus tandẽ matris in Pſalmo centeſimo trigeſimo octauo prauam mundi conſuetudinem ſignificat, ex qua emergit ille, qui diuino auxilio ad bonam frugem reducitur. D

Sequuntur fæmora, genua, crura, & nates. Quoad fæmora, hæc, iuxta mentem Georgij Veneti, olim Solem generationis parentem deſignabant: propterea in ſacris paginis legitur, quòd Abraham miſſurus ſeruum ad inueſtigandam vxorẽ pro filio Iſaac, ex cuius prole Chriſtus erat naſciturus, ſupra fæmora iurare ei iuſſit. Rurſus fæmur Iacob, poſt pugnam cum Angelo peractam, claudicans denotabat fontem, vnde filij Iſrael emerſerunt, qui ſæpius in lege claudicarunt. Genuo minimè

me flectere dicuntur, qui fortitudine inſigni ſunt referti: quare hoc habetur in hi-
ſtoria Regum. *Dereliqui mihi ſeptem millia virorum, qui non curuauerunt genua ſua* Lib. 3.
ante Baal. Hoc igitur idolum, cum eſſet peccati ſymbolum, homines genua non
flectentes in fide firmatos eſſe indicabat. Verùm genua flectentes ante Ioſeph,
vt conſtat in Geneſi, genua mentis ante Chriſtum flectenda præſagiunt.

Crura ſponſi in canticis oſtendunt Apoſtolos, per quos ſponſus, nempe Chriſtus Cant.c.5.
totum terrarum orbem circuiuit, dum ipſi diuino ſermone ſacroſanctam Chriſti fi-
dem inter populos diſſeminarunt: vt exponit Diuus Gregorius. Item crura Chri-
ſti, iuxta priſcam conſuetudinem non fuerunt fracta; quandoquidem hæc Chriſti
E crura, vt animaduerit Robertus Abbas, miſericordiæ, & veritatis erant ſymbolum
quæ duæ marmoreæ columnæ à nemine debilitari, neq; frangi poſſunt. Tandem Iſaias c.47.
crura detecta, vt extat apud Iſaiam, turpitudinem criminum pateſactam denotant, Li.6.moral.
vt Diuus Gregorius in morali doctrina explicauit His addantur nates, quæ in ſacris cap.11.
paginis partem ad crimina procliuem oſtendunt. Item nates apud Iſaiam detectę
ignominiam ſignificant.

Iam peruenimus ad pedes, qui à doctrina myſtica non arcentur. Pes enim in
prima lingua, ex Gotopio, dicebatur Voet, quæ vox nutrire ſignificat, & Diuino
ſpiritui attribuitur, qui igneo ſuo calore, quod Pater plantauit, & filius ſanauit, fo-
uet, atq; nutrit. Pedes autem in Deo diuinam naturam, & ſtabilitatem æternita-
tis demonſtrant; ſub quibus pedibus in Pſalmo decimo ſeptimo caligo eſſe perhi-
F betur, quoniam modus ſuſceptæ à Deo carnis abditus, & incognitus fuit. Oſten-
dunt etiam pedes firmitatem virtutis Dei, quia ſcribebat Iſaias, Cœlum mihi ſe-
des eſt, Terra autem ſcabellum pedum meorum.

Pedes inſuper doctrina myſtica Angelis aſſignat qui mobilitatem, ſeu potius ce-
leritatem æterni curſus ad diuina properantis pateſacerę poſſunt; quocirca in Exo- Exod.c.4.
do, quando legitur: tetigit pedes meos. Aliqui id de Angelis intelligunt. Pedes
animæ, præcipuæ potentiæ, ſcilicet intellectus, & voluntas eſſe feruntur, quibus
ad bona, vel mala properat: idcirco pedes ligati apud Matthæum, potentiæ impedi- Cap.22.
tæ deſignantur. Quamuis pedes vincti apud Platonem, vt Ficinus interpretatur,
oſtendant iuſtos non duci, neq; progredi, ſed violentia quadam raptari Huc reſpe- Lib.10. de
xit Pſalmographus dicens: pes meus ſtetit in directo, alludens ad intellectũ, & co- Repub.
gitationem, nam ſicuti pedes nos quocumq; ducunt, ita cogitationes ad bonũ, vel Pſalm. 25.
G malum peragendum nos trahunt.

Pedes Chriſti deſignant illius humanitatem, quam etiam oſtentant pedes agni, vt
in Exodo habetur. Immo pedes Chriſti, qui currunt ad pacem conciliandam, ſunt Exod.c. 12.
infimi in Eccleſia, Apoſtoli, Concionatores, necnon animo demiſſo præditi, qui in
operibus miſericordiæ in dies ſe exercent. Pedes demum Chriſti loti, & liniti à
peccatrice apud Lucam, miſericordiam, & iudicium demonſtrare poſſunt: vel etiam,
iuxta ſententiam Clementis Alexandrini, Apoſtolos prophetica prænotione deli-
butos ſignificant, qui ſuaue diu ni ſpiritus vnguentum participarunt. Pedes quoq; Luc.c.7.
Sanctorum, quos ſeruat Dominus in hiſtoria Regum, fortitudinem, & animi demiſ- L.2. Pedag.
ſionem manifeſtant: quandoquidem fortitudine in rebus aduerſis, & animi demiſſio- cap.8.
ne in proſperis incolumes ſeruamur.

H Modò quid pedes calceati, vel diſcalceati præſagiant, conſiderandum eſt. Ete-
nim iuſſit Dominus Apoſtolis ad doctrinam Euangelicam diſſeminandam profectu- L.1.reg.c,2.
ris, vt ſe calceamentis exuerent, quoniam fæliciſſimæ vitæ perpetuitatem annuncia-
turi, omni mortalitatis nota carere debent: ſiquidem calceus nonnihil mortalitatis
poſſidet; cum ex pellibus mortuorum animalium concinnetur. Hinc Sacerdotes Ae-
gyptii, referente Pierio Valeriano, ad hoc euitandum, calceos ex papyro paratos
induebant. Item Moyſes ad montem Dei acceſſurus, pedes ſuos calceis exuere iuſ-
ſus eſt, cum interſit illius, qui in loco ſancto conſiſtere velit, nihil mortalitatis ſecum
habere. Quamuis per pedes Moyſis diſcalceatos in Exodo, nonnulli extrema tem- Exod.c.3
pora interprætentur, quibus à lege demiſſa eſt Sinagoga, vt Chriſtus eam doceret,
ſed paulò inferius in Exodo pedes calceati rectas operationes cum debitis attri- Cap.12.
butis demonſtrant: ideoq; à nuditate abhorrere debent, vt opera rectum effectum
ſortiantur.

Digitized by Google

Pes dexter,qui in Leuitico illinitur, directionem operationum in bonam frugem
Leuit. c. 8. ſignificat. Pes intinctus in ſanguine, iuxta Pſalmum ſexageſimum ſeptimum, cuiuſcumq; carnem in Paſſione Christi abluendam deſignat. Pes ſcandalizans apud
Matth. c. 18 Matthcum, poteſt oſtendere illos, qui, affectione diuino amori præpoſita, à regno cœleſti excluduntur: propterea talis pes eſt abſcindendus. Pes ſuperbiæ in Pſalmo trigeſimo quinto patefacere poteſt illos, qui fulgore ſuæ fortunæ inſolenter gloriantur, vnde receſſus a Deo dimanare ſolet. Demùm pedem in aqua Iordanis
Cap. 3. ponere apud Ioſuem; nil aliud eſt, niſi occulta diligenter inueſtigare plerũq; tamen in ſacris litteris, pedes affectus voluptuoſi ſymbolum eſſe perhibentur: quapropter in Cœna Domini pedes Diſcipulorum lauantur, vt deterſa omni labe animi,ad ſa- A
crum Eucharcſtiæ munus nitidi accederent.

Siquidem pro cogitationibus pedes, etiam vſurpantur, quæ pietatem animi noſtri, inſtar pedum, ſuſtinent, atq; regunt;& in hoc intellectu leguntur illa verba Pſalmi ſeptuageſimi ſecundi. *Mei autem penè moti ſunt pedes penè effuſi ſunt greſſus mei*. Alioquin in Pſalmo centeſimo vigeſimo primo. *Stantes erant pedes noſtri in atrijs tuis*. mentis, & fidei ſtabilitatem ſignificant. Aliter de malefidis in Pſalmo decimo ſeptimo dicitur. Claudicauerunt aberrantes à ſemita.

Item in Pſalmo centeſimo decimo tertio pedes habent,& non ambulant,vocantur illi, qui perfectam callentes ſcientiam,nullum tamen in ea progreſſum faciunt. Deniq; per verba hæc Deuteronomij. *Qui appropinquant pedibus eius doctrinę illius aliquid aſſequentur*. Hi diuinæ ſapientiæ interpretes exponuntur. Denuo pedi laſ- B
Prouerb. 25 ſo in Prouerbijs comparatur ille, qui die horrida iudicij, ſpem in homine collocat. Ad finem quando Pſalmographus inquit: impoſuiſti homines ſupra capita noſtra. Alij legunt impoſuiſti pedes: vtcumq; ſit: Clariſſimi viri exponunt: conceſſiſti alijs de nobis triumphum: quandoquidem erat ſolemnis conſuetudo Regum triumphantium corpora captiuorum pedibus conculcare.

Superſunt adhuc partes pedis, ſcilicet digitus, planta,& calcaneus ponderandæ.
L 9. Hierogl Pedis digitus in prima lingua, vt notat Goropius nominabatur Zeen, quod vocabulum exponitur ad vnum; quare in doctrina myſtica ſignificabit nos ab imis principijs operum noſtrorum ad vnum debere ſpectare. Similiter planta pedis in prima lingua plant appellabatur, ſi veritatem faſſus eſt Goropius,quæ vox plantare exponitur, & Deo Patri aſſignatur; cum dixerit Dominus: omnis plantatio, quam non plantauit pater meus, eradicabitur. C

Item pedis calcaneus in prima lingua dicebatur Hiel,ſiue Heel,quod vocabulum exponitur, ſana, & in integrum reſtitue, & Filio attribuitur, ad quem ſalus humani
Calcanei myſtica. generis accepta refertur. Alioquin calcaneus, in ſacris paginis, ſignificat imbecillitatem mentis: idcirco Deus in Geneſi dixit ſerpenti: homo tuum obſeruauit caput, & tu illius calcaneum, nimirum imbecillitatem mentis, quæ facile peruertitur Niſi velimus cum Philone aſſeuerare calcaneum eſſe illam partem animæ, quæ terreſtri naturæ adhæret, & ad voluptates valde procliuis eſt. Aliter calcaneus pro termino actionis vſurpatur; ideo Pſalmographus in hoc intellectu ſcribebat: ipſi calcaneum meum obſeruabunt.

Cap. 2. Oſſa ab hac doctrina non ſunt remouenda. Etenim os ex oſſibus Adæ, vt habetur in Geneſi, ſignificat Eccleſiam, quæ eſt veluti os Chriſti; quandoquidem ex oſ- D
Oſſa. ſe, vel fortitudine Chriſti dimanauit. Immo oſſa in Pſalmo quinquageſimo populum Eccleſiæ oſtendere poſſunt. At in Pſalmo vigeſimo primo omnia oſsa mea diſperſa indicant Apoſtolos, qui in Paſſione Chriſti diſperſi aufugerunt, vel iuxta Gloſſam interlinearem, quando poſt reſurrectionem, ad verba euangelica diſſeminanda, tanquam oues inter lupos in varias orbis regiones ſe contulerunt. Nam, per
Ezechiel. c. 37. oſſa quoq; diſperſa apud Ezechielem, Chriſti fideles in varijs diſperſi regionibus intelliguntur, qui tandem ad nouiſſimum iudicium properabunt: niſi velimus deſignare Ethnicos; vbiq; ſparſos, qui ad fidem Chriſti identidem confluunt. Verùm oſſa diſſipata ſecus Infernum in Pſalmo quadrageſimo ſupra centeſimum, corpora Martyrum poſſunt ſignificare, quæ ſupra vim naturæ à terra eruperunt, & die po-
Iſaia c. 66. ſtrema erumpent: quemadmodum oſſa geminantia, vt herba apud Iſaiam,glorioſa corpora in reſurrectione manifeſtant. At per oſſa humiliata apud Pſalmographum

multis

multis in locis, virtutes, & animi motus deſignantur. Viciſſim oſſa inueterata in Pſalmo trigeſimo primo, virtutes peccatis diminui, & diſſipari oſtendunt: vel iuxta ſententiam Diui Auguſtini, vires mentis labefactari denotant. Quemadmodum in Pſalmo primo ſupra centeſimum, oſſa areſcentia virtutes deficientes patefaciũt: vel oſſa areſcentia, vt cremium in eodem Pſalmo, iuxta expoſitionem Laureti in ſylua allegoriarum, animam amittere omnem delectationem boni ſignificant. Pariter in Pſalmo trigeſimo tertio, cuſtodit Dominus omnia oſſa eorum, tunc animæ virtutes roboratæ, vel actiones fortes ex virtutibus dimanantes intelliguntur. Oſſa verò mortuorum apud Ezechielem deſignant illa opera, quæ ſpeciem iuſti præ ſe *Ezech.c.24*
E ferunt. *Iob c.21.*

Per oſſa medullis irrigata apud Iob, homines improbi notantur, qui publicis munijs cumulantur, necnon dignitatibus, & honoribus irrigantur. Similiter apud eundem Iob, oſſa Behemoth ſunt fortiores in vitijs, qui maximam labem in dies contrahunt. Demum oſſa filiorum Iſrael circum aras diſperſa apud Ezechielem ſignificant Hæreſiarchas, ex mente Diui Hieronymi, qui circa ſuos errores confunduntur, & propterea à ſe inuicem ſegregantur. *Cap. 40.* *Ezech.c.6.*

Poſtremo loco cutem, vel pellem debemus ponderare, quam in ſacris litteris aliqui meretricem interpræ tantur: quandoquidem legitur in Leuitico, veſtem, vel pellem, quam habent, lauabit aqua. Hunc locum Heſychius Hieroſolymitanus ad meretricem refert, nec præter rationem, cum olim Romanis meretrices ſcorta appel-
F larentur à pellibus ſcorteis, quibus pro ſtratis vtebantur. Præterquamquòd, cutis nomine, illi potiſſimum intelliguntur, qui in exteriora tantummodo, & mundana incumbunt. Amplius in Leuitico, lucens candor in cute claritatem Euangelicæ doctrinæ, & ſenſum ſpiritualem manifeſtat: quemadmodum viciſſim ſi cutis non ſit tota candida, ſuſpitionem criminum præſagit. *Leuit.c.15.* *Cap.31.*

MYSTICA DE HOMINE.

G HACTENVS myſtica ſingulas corporis partes reſpicientia examinauimus, modo noſtra intereſt ad myſtica toti homini conuenientia mentem dirigere, vt hæc doctrina perfecta habeatur. Primitus animaduertendum, quòd nomen maſculi in diuinis litteris, hominẽ virtutibus perfectum, & fortem ſignificat: cum viciſſim mulier ſit tantæ imperfectionis, & debilitatis, vt Salomon in ſapientia, hæc verba prodiderit: melior eſt iniquitas viri, quàm mulier benefaciens. Immò iubet Dominus mares, tantummodo prolis Aronis ſacrificato veſci, quia non omnium partes ſunt de rebus diuinis diſputare; cum id deceat illum, qui in eo gitationibus nihil fœmineum participat. Legitur ergo in Epiſtola ad Galatas. *Poſtquam factum ſum vir*. hoc in loco, vir, iuxta ſententiam Clementis Alexandrini, ſignificat Chriſti fidelem: quemadmodũ infans denotat Iudæum: quandoquidem Diuus Paulus ſectans legem infans dicebatur,
H deinde meditans ſpectantia ad Chriſtum, quem diuinæ litteræ virum vocant, tunc vir euaſit. *Cap.4.*

Poſteaquam incidimus in pueros, nonnulla de his myſtica ponderanda ſunt. Siquidem apud Mattheum hæc verba leguntur: *Niſi efficiamini ſicuti paruuli iſti*. Clemens Alexandrinus, per hos paruulos, homines cæleſtia regna affectantes intelligit, qui ſolum Deum patrem habere debent: veluti puſiones patri ſuo tantùm blandiuntur, &, noxa leui accepta, ad illum tantummodò confugiunt. Niſi velimus, per paruulos, cunctos homines iuſtos perfectos, & innocuos intelligere, de quibus ſcripſit Pſalmographus. *Laudate pueri Dominum*, cum ſpectet præcipuè ad homines ſcelerum immunes diuina præconia celebrare. Quando verò in hiſtoria Regũ, pueri, Eliſeo conſpecto, clamauerunt. *Aſcende Calue*. *Matth.c.18* *Lib.1.Pedagogi c.5.* *Pſalm. 112* *Lib.4. Regũ cap.2.*

Lauretus in ſylua allegoriarum, aſcenſum Chriſti ad Caluariæ locum interpretatur. At puella mortua nondum tamen ab ædibus elata, quam Chriſtus ad vitam reuo-

reuocauit, indicat animam prauæ aſſentientem cogitationi, quæ tamen nondum effectum ſuum ſortita eſt. Hæc igitur anima intus mortua, per Dei gratiam reuiuiſcens ad Dominum reuertitur. Verùm adoleſcens mortuus, quem Dominus extra portam ad vitales auras reuocatum matri ſuæ reſtituit, demonſtrat animam aſſentientem prauis cogitationibus, quæ effectum ſuum ſortitæ ſunt: nihilominus quia eam pænituit, propterea Dominus illam gratiæ matris Eccleſiæ reſtituit. Lazarus verò, qui iam quatriduanus putebat à Domino vitæ redditus manifeſtat animam criminibus committendis aſſuetam, quæ peccatis inuoluta, veluti in illis ſepulta fætet: verumtamen Dominus miſericordiæ parens, hanc quoq; ex ſententia D. Auguſtini, gratiæ reſtituit. A

Iam accedendum eſt ad nomen viri, atq; hominis, vt quid in myſtica doctrina ſignificet, ponderemus. Vir Dei, qui reprehendit Ieroboam, atq; brachium eius areſcit, & poſtea ſanauit, neq; cum eo inuitante cibum ſumere voluit, & deinde in via
Lib. 3. Reg. c.13. deceptus à Propheta comedens interijt, vt habetur in hiſtoria Regum, denotat illos, qui ob magna quædam opera inſolenter glorîantur, & poſtmodum, permittente
Lib. 1. Reg. c.13. Deo, magna peccant. Vir iuxta cor Dei in præcitata hiſtoria, eſt homo charitate imbutus, qui Deo ſummopere gratificatur. Alioquin, per virum Dei, multi cætum Apoſtolorum intelligunt. Sicuti vir indutus veſtibus albis eleuans dextram, & ſini-
Daniel c.18 ſtram ad Cœlum, quem Daniel conſpicatus eſt, Angelum demonſtrat.
Cant.c.8. At vir afferens mille argenteos pro fructu vineæ in Canticis, eſt homo, qui volu-
Lib.2. Reg. c.12. ptates, & res mundanas pro Chriſto aſpernatur. Vir diues auferens ouem pauperis B in Hiſtoria Regum, eſt Chriſtus humanum genus redimens, ipſumq; à diabolicis inſidijs liberans, qui aliter vocatus eſt vir dolorum apud Iſaiam, cum varios cruciatus in paſsione ſubierit. Immò vir etiam voluntatis Dei fuit appellatus; cum in omnibus rebus voluntati diuinæ ſatisfecerit. Item vir rixæ, & diſcordiæ apud Ieremiam
Ierem.c.15. vocatus eſt, quoniam poſitus eſt in ſignum, cui contradicetur. Hinc nominatus eſt
Exod.c. 15. vir dextræ Dei in Pſalmo ſeptuageſimo nono. Immò in Exodo vir pugnæ Deus Iehoua nomen eius, Chriſtum Dominum cum hoſte humani generis præliaturum &
Zach.c.1. tandem victoriam relaturum ſignificat. Pariter iuxta Zachariam, vir equitâs equum ſanguineum ſtans inter myrtos in conualle, ex mente Galatini, Chriſtũ Dominum inter viros iuſtos morantem oſtendit, ſed equus ſignificat corpus Domini noſtri, quod in ara Crucis ruborem ſanguinis erat adepturus.

Alioquin vir pugnator in Exodo vocatur Dominus Deus, cum nemo eius pote- C
Ezech.c.16 ſtati reluctari poſsit. His addatur vir, quem Hieruſalem proijcit apud Ezechielem, quoniam eſt ſymbolum verbi Dei, quod anima peccans aſpernatur. Vir vnus ex acie fugiens, & arcam eſſe captam nuncians, vt legitur in Hiſtoria Regũ, côcionatorem
Lib.1. Reg. c.4. ex Iudæis ad fidem properantem, nempe Paulum Apoſtolum oſtentat. Item vir pugnans contra fratrem ſuum apud Iſaiam, iuxta mentem Diui Hieronymi, hominem, relictis rebus pretioſis, & carioribus, ad Chriſtum accedentem repræſentat. At vir
Iſa.c.30. vnus perſequens mille homines, vt conſtat apud Iſaiam, eruditum doctorem vires Hæreticorum profligantem deſignat. Immo vir, qui non roborabitur in fortitudi-
Lib.1.c.2. ne ſua, vt extat in Hiſtoria Regum, eſt homo in diuina doctrina fortis, ſine qua omnis fortitudo nihili æſtimatur. Viciſsim vir linguoſus, & iniuſtus iuxta Pſalmum trigeſimum nonum ſupra centeſimum, exponi poteſt Iudas; & vir teſticulis aulſis in- D dicat hominem antea piam ducentem vitam, & tractu temporis, ad nequitias incumbentem: namq; cum teſtes ſint indicia virtutis, pariter vice verſa euitario mollitiem ſignificabit.

Numer.cap. 13. Nomen viri in numero multitudinis, myſticos ſenſus in ſacris Biblijs nõ paucos ſortitur. Siquidem in Numeris, viri duo portantes botrum in vecte poſſunt ſpectare ad duos latrones cum Chriſto crucifixos, aut deſignare poſſunt populum Iudaicum præcedentem, & terga Chriſto dantem, necnon populum Ethnicorum ſequentem, conſequenterq; faciem Chriſti contemplantem. Vel duplicem Chriſti amorem, nimirum in Patrem, & in homines, ſiue duo teſtamenta, in quibus continetur Chriſtus, manifeſtant.

Geneſ.c.18. Per viros tres, qui Abrahæ in Geneſi apparuerunt, poſſumus intelligere aduentum Chriſti, quem Moyſes, & Elias comitantur; nempe alter, per legem, aduentum

Domini prædicans, alter verò circa Mundi finem, aduentum iudicij præueniens. Per viros quinq; qui Iudæis opitulaturi apparuerunt, vt extat in Machabeis, Georgius Ederus quinq; libros Moyſis intelligit. Et quinq; viri mulieris Samaritanæ apud Ioannem erant quinq; ſenſus, quibus illa ante tempus rationis regebatur, nam vir huius mulieris erat ſpiritus rationalis, qui non erat vir, quoniam ei non obtem. perabat; aut vir, qui non erat vir, erat error adulterij, in quo tunc verſabatur. Viri duodecim Patriarchæ nuncupati denotant omnes patres duodecim Tribuum, qui in primo ſtatu vſq; ad Chriſtum fuerunt. Immo duodecim Principes, qui in Deſerto ceciderunt, cum his, qui ab Aegypto ſunt egreſſi, duodecim Apoſtolos cum ſuc- *Lib. 1. Machab. c. 10.* *Io. 4.*
E ceſſoribus oſtendere poſſunt. Viri fortes ſexaginta, in Canticis, lectum Salomonis ſtipantes, Diuus Gregorius interpretatur Sãctos, qui verbis, & exemplis ſanctam mentem muniunt, in qua Chriſtus Dominus quieſcit. Tandem viri mille in monte Bethel Saul aſſociantes, vt legitur in Hiſtoria Regum, à Diuo Gregorio exponuntur viri Eccleſiam propugnaturi, qui ſuo Principi Eccleſiaſtico adhærent. *Cant. c. 3.* *Lib. 1. Reg c. 13.*

Superſunt adhuc viri in numero multitudinis conſtituti qui animaduerſione indigent: vt viri exercitus in Numeris, qui pugnauerunt, hi dicuntur eſſe, qui omne viriorum genus exterminarunt. Viri virtutis, in Machabeis, applicantes ſe ad ciuitatem Ephron, à Laureto declarantur tot Doctores ſenſum ſpiritualẽ penetrantes, vt criminoſos à vitijs ad bonam frugem reuocare poſſint. *Num. c. 31.* *Lib. 1. Machab. c. 5.*

Viri diuitiarum in pſalmo ſeptuageſimo quinto nominanrur illi, qui ſuas nõ poſ-
F ſident diuitias; immò ipſi à diuitijs poſſidentur, propterea ſomnum ſuum, nõ autem Chriſti dormire perhibentur.

Viri Iuda, qui cum Dauid, in Hiſtoria Regum, ad arcam deducendam progrediebantur, poſſunt nuncupari populi fideles, qui cum Chriſto ad Eccleſiæ amplificationem in dies incumbunt: quemadmodum fideles mutuam opem ſibi inuicem præſtantes, ex Diuo Hieronymo explicantur per viros apprehendentes manus proximi ſui apud Zachariam. Viciſſim viri Niniuitæ, apud Mattheum, Ethnicos ſignificant. *L. 2. reg. c. 6.* *Zach. c. 14.* *Matth. c. 12*

Viri ſanguinum in Pſalmo trigeſimo octauo ſupra centeſimum vocari poſſunt Hæretici, qui prauis documentis animas interimunt, vel homines, qui adhuc in voluptuoſas, & venereas actiones incumbunt. Tandem viri Anathoth quærentes animam Hieremiæ, Iudæos, ſed potiſſimum Sacerdotes, & Scribas aduerſus
G Chriſtum deſignant.

Modo ſe ſe offert nomen hominis, quod ſuis myſticis ſenſibus non caret; quandoquidem, hoc nomine, prius multa perfecta, & optima, nempe Chriſtus, Beata Maria ſemper Virgo Angeli, mens, & perfecti viri intelliguntur; quamuis deinceps per hoc nomen multa etiam mala declarentur. Quoad primum, homo primus dicitur Adam de terra terrenus, ſecundus homo eſt Chriſtus de Cœlo cæleſtis, vt in Epiſtola ad Corynthios legitur. Propterea homo, quem Deus in Pſalmo ſexageſimo quarto aſſumpſiſſe perhibetur, humanitatem verbi Dei aſſumptam ſignificat. Vel talis homo iuxta mentem Laureti in ſylua allegoriarum, Eccleſiam, cuius caput eſt Chriſtus, demonſtrat.

Quocirca homo in Geneſi, quem Deus in Paradiſo collocauit, fuit ſymbolum *Geneſ. c. 2.*
H Chriſti, qui in Eccleſia tanquam caput reſidet. Pariter homo apud Lucã centum oues poſſidens, exprimitur Chriſtus, qui Angelis, & hominibus dominatur. Idem Chriſtus eſt homo natus in Sion, quam in Pſalmo octuageſimo ſexto ipſe fundauit. Item in Pſalmo centeſimo octauo, homo redimens, & pauper, Chriſtus dicitur. Idem eſt ille homo paratus ad ferendum hircum in deſertum, vt habetur in Leuitico. Idem eſt ille homo, qui in Numeris, de Iſrael erat ſurrecturus. Immò Chriſtus eſt idem homo, cuius inimici, apud Micheam, ſunt eius domeſtici. Amplius Chriſtus erat ille homo, quem apud Ioannem Paraliticus expectabat, vt eum in piſcinam mergeret. Inſuper homo peregrè profectus apud Mattheum ſignificat Chriſtum ad Cœlum aſcendentem, vt Origenes interpretatur. Demum Chriſtus eſt ille homo Rex, qui poſuit rationem cum ſeruis ſuis, & homo pater familias, vt apud Mattheum multis in locis legere poſſumus. Præterea Beata Maria ſemper Virgo, ſæpè homo nominatur: cum Chriſtus filius Hominis dicatur: appellatur autem Chriſtus filius homi- *Luc. c. 15.* *Leuit. c. 16.* *Num. c. 24.* *Mich. c. 6.* *Io. c. 5.* *Matth. c. 25* *Matth. c. 13 & c. 18.*

nis

nis, & non homo, quoniam licet ex genere Adam deſcendat, non tamen eſt verus homo, cum non ſit putredo: licet ſit vermis, & non homo, vt habetur apud Iob. His addamus quod homo primus, iuxta ſententiam Antiquiorum Rabinorum, denotat Matrem Redemptoris, quæ quoad materiam vnà cum Adam producta fuit, & ab ea Adam proceſſit: referunt enim Deum amore Meſſiæ. & eius matris mundum creaſ-

Prouerb. cap 28. ſe, & de hoc primo homine intelligunt illud Prouerbium. *Iuſtus primus in lite ſua venit amicus eius, & inueſtigauit eum.* Hic primus homo, exponente Galatino, qui eſt mater Meſiæ, ob quam ipſe filius hominis dicitur, iuſtus eſt in lite ſua, in qua accuſatur ab Aduerſarijs, quod in labe originis concepta ſit: vnde venit amicus eius, nempe Deus, & hanc litem inueſtigans, ſententiam tulit in Canticis dicens. *Tota* A
pulchra es amica mea, & macula non eſt in te. Nomen quoq; hominis Angelo quandoq; attribuitur: ſiquidem Angelis humana forma aſſignatur, quia mente vigeant vt homines videndi vim poſſideant, & ad imperandum, & regendum ſint idonei.

Cæterùm homo factus ad imaginem, & ſimilitudinem Dei in myſtica doctrina hominem interiorem denotat, qui in mente diuina extitit antequam Deus de limo

Num. c. 30. terræ hominem exteriorem formaret: ideoq; quando in Numeris nominatur homo, intelligitur homo interior ſua alimenta, & indumenta poſſidens, quæ in homine exteriori requiruntur; eſt autem mens, vel ratio, vel anima: quandoquidem illa, quę ſunt hominis exterioris, ad interiorem referri poſſunt.

Matth. c. 13 *Geneſ. c. 2.* Hic igitur erit ille homo, qui apud Mattheum ſinapim in agro ſuo ferens, theſaurum inuenit. Ad hoc confirmandum poſſumus in medium afferre illud Geneſis, vbi, B
nomine hominis, mens, & ratio deſignatur: verba ſunt hæc. *Non erat homo, qui operaretur terram.* Id exponitur quando mens ideam ſenſus non exercebat. Homo

Iob c. 38. oſtendit etiam prophetam, & ſapientem: quandoquidem apud Iob, terra abſq; homine erant Ethnici ſine Prophetis. Idcirco homo, qui in Pſalmo centeſimo tertio præeſt beſtijs, demonſtrat virum perfectum, qui præſit rudibus. Item homo creatus, qui in Geneſi præſit piſcibus maris, & volatilibus Cœli, hominem iuſtum, & perfectum indicat, qui ſanctimonia, ſapientia, & doctrina alios antecellat.

Homo Soli iunctus maſculum procreare dicitur, vt legitur apud Platonem, idq; ſignificat, quod homo lumini diuino copulatus virile, & rectum opus operabitur: ſiquidem Sol ſupremæ lucis ſimulacrum eſſe perhibetur. Vice verſa homo terræ iunctus eſſe dicitur, quando concupiſcentiæ adhęret; quare tunc opus terreſtre, & fœmininum procreat. Hoc q; ſtabilitur ſententia, Pythagoræ aſſerentis oportere homi- C
nem fieri vnum; quibus verbis, myſticus ſenſus intelligendus eſt de homine Deo adhærente; nam Deus verè vnus eſt, & qui Deo adhæret cum eo vnus ſpiritus efficitur. Quapropter homo à Deo creatus fuit vnus, & non multi, quoniam, ex mente

Lib. 12. de Ciuit. Dom. Diui Auguſtini, homo ad concordiam, & myſterium vnitatis fuit propagatus, vt hac ratione Dei imago in homine refulgeret; hinc quemadmodũ ab vno Deo per creationem omnia, ſic ab vno homine per propagationem omnes dimanarent.

Cap. 14. Homo ferens amphoram aquæ, vt extat apud Marchum, eſt Moyſes ferens litteram legis; non enim effertur proprio nomine, quia chriſtianum nomen nondum erat notum.

Luc. c. 6. Homo habens manum aridam, qui apud Lucam à Chriſto liberatus fuit, deſignat illum, qui nihil boni operatur, ſed poſtea à Chriſto ſanatus rectas operationes mo- D

Cap. 18. liri incipit. Demum hominis figura inter quatuor animalia circa ſedem Dei in Apocalypſi denotat Diuum Mattheum Euangeliſtam circa humanitatem filij Dei verſantem, veluti etiam expoſuimus quando ſuperius de myſtica facie hominis diſſerebamus.

Amplius nomen hominis in numero multitudinis ſuos ſortitur myſticos ſignificatus.

Geneſ. c. 6. *Exod. c. 8. et c. 34.* Namq; homines multiplicati in Geneſi deſignare poſſunt vires rationales in virtutibus multiplicatas. Item homines Aegypti, & homines Regionis Amorrheorum, qui duobus in locis Exodi leguntur, oſtendunt homines prophanos, qui in res mundanas, & voluptuoſas incumbunt. Tandem homines, & iumenta ſalua bis Domine, vt extat in Pſalmo trigeſimo quinto. Per hæc verba primo debemus intelligere homines perfectos, & iuſtos, deinde homines à ſenſu, & non à ratione ductos, qui etiã ſaluantur, dummodo perfectionem amplexi per viam ſalutis progrediantur.

Poſtea.

Poſteaquam in vitia incidimus, non erit abſurdum in calce huius rubricæ, ſenſus myſticos praui hominis manifeſtare. Namq; iuxta vitia hominem occupantia, homo vocatur iumentũ, homo ſerpens, homo vipera, & homo vulpes. Quocirca apud
Mattheum homo non habens veſtem nuptialem hominem criminoſum, conſequen- *Matth.c.22*
terq; omnes vitijs deditos repræſentat. Item omnis homo dicitur mendax in Pſalmo centeſimo decimo quinto, iuxta tamen conditionem naturalem, cum ad fidem
ſpectantia non attingat: hinc Paulus ſcribens ad Galatas tradit ſe loqui ſecundùm *Cap.3.*
hominem, quando rudia docet. *Cap.6.*

Pariter apud Paulum ſcribentem ad Romanos legitur homo vetus, nempe fidei
E expers: quemadmodum viciſſim homo nouus in eodem loco dicitur, qui per fidẽ ad rectum vitæ tramitem dirigitur. Homo ineptus ad redimendum, vt legitur in Pſalmo quadrageſimo octauo, exponitur purus homo, qui potius redemptione indiget: propterea non permittitur homo eſſe in tabernaculo Fœderis, quando Pontifex intrat in Sancta Sanctorum, quia cum ibi poſſint eſſe, iam non ſunt homines, nimirum
mortales, ſed facti ſunt Dij, vt in Leuitico habetur. Sumitur etiam homo pro puro *Cap.17.*
homine apud Ieremiam, quando hæc verba prodidit. *Maledictus homo qui confidit* *Matth.c.4.*
in homine. Inſuper homo apud Mattheum, qui de Hieruſalem in Hierico deſcendens incidit in latrones, exponitur à Diuo Thoma Adam, qui à Diabolo ſuperatus
de ſtatu pacis calamitatem incurrit. Homo autem inimicus, qui apud Mattheũ ſu- *Cap.13.*
perſeminauit Zizania, indicat Diabolum, qui interdum homo inimicus appellatur. *Cap.18.*
F Item homo apud eumdem Mattheum, per quem ſcandalum venit, demonſtrat populum Iudaicum, qui non ſolum Chriſtum negauit, ſed etiam alios ad negationem compulit. Idem populus Iudæorum oſtenditur ab homine habente immundũ ſpi-
ritum apud Lucam. Quamuis homo in Exodo appelletur etiam Iudæus ad differen- *Luc.c.4.*
tiam Ethnicorum. Homo pacis in Pſalmo quadrageſimo, exprimitur Iudas, qui *Exod.c.19.*
oſculo pacis Chriſtum prodidit. Rurſus homo parans mittere hircum in deſertum,
vt legitur in Leuitico, qui poſtea ſe lauabat, iuxta mentem Laureti in ſylua Allego- *Leuit.c.6.*
riarum, exprimit Pilatum, qui Chriſtum in Crucem mittere decreuerat; nihilomi-
nus lauit ſe, vt opera ſua munda oſtentaret. Deniq, homo, qui in Deuteronomio non *Deut.c.25.*
ſuſcitat ſemen patris, indicat ſermonem hæreticum, qui oriens ex ſacra pagina, filios Chriſto minime generat.

G

MORALIA EX PARTIBVS humanis deſumpta.

QVEMADMODVM humanum corpus varijs integratum partibus, iiſdem tanquam inſtrumentis ad varia munia idoneis vtitur: aſſimiliter Eccleſia Dei varijs hominibus, tanquam partibus conſtituitur, per quos, tanquam per idonea inſtrumenta, varias functiones
H obit. Immo veluti humani corporis partium aliæ ſunt animales morum, & ſenſum toti corpori communicantes, aliæ vocantur ſpirituales vitam corpori impertientes, & aliæ dicuntur naturales nutrimentum pro toto præparantes: pariter in Eccleſia ſunt partes animales, nempe Præſules, qui alios regunt, partes ſpirituales erunt viri perfecti, & Deo in religioſam ſeruitutem dicati qui ſuis precibus vitam gratiæ alijs communicant; tandem partes naturales erunt Euangelij Præcones, qui diuinis præceptis animas hominum nutriunt. Verùm cum in corpore humano partes generationi deſtinatæ naturalibus partibus adſcribantur: item in Eccleſia omnes viri doctrina inſignes hoc generationis munus obire feruntur, dũ criminoſos, quaſi illos generando, gratiæ diuinæ reſtituunt: ad rem enim ſcribebat
Apoſtolus ad Corynthios. *Ego per Euangelium vos genui.* *Lib.1.c.4.*

Cum igitur omnes humani corporis partes doctrinæ morali ſint famulaturæ, operæ pretiũ eſſe duximus à capillis inchoare, & deinceps per cæteras partes ad plan-

tam

tam vſq; pedis deſcendere. Itaq; capilli caput tegendo exornant, & ornando muniunt; qui licèt ſæpè iuxta partem capitis anteriorem, vel ob raritatem cutis, vel ob defectum alimenti defluant; nihilominus pars poſterior capitis, vel ob cutem denſam, vel ob copiam humoris, illis nunquam caret: quare pars anterior iuuentutem, & pars poſterior ſenectutem repræſentat.

Cum igitur iuuentus, vel ob defectum alimenti pietatis, vel ob raram in ſuperos
obſeruantiam, rectis operibus careat; ſenectus tamen denſa, & munita precibus, &
copioſo pietatis humore affluens in recta opera ſemper incumbit: iuxta illud Pſal-
Senectus, & iuuentus. mographi. *Senectus mea in miſericordia vberi.* Deinde obſeruandum eſt, quòd ca- A
pilli à fumoſis exhalationibus producuntur; ideoq; quantò maior erit exhalationum
copia, tantò copioſiori crine caput tegetur, quibus deficientibus, caput pilis priua-
tur: propterea humanus animus a capite, & cogitationes ab exhalationibus referun-
tur, quæ crines virtutum, & operum generare ſolent. Quamobrē quantò maior erit
copia bonorum affectuum, tantò maior erit abundantia virtutum. Viciſſim quando
crines virtutum recedunt, tunc animus rectis cogitationibus nudatur. Ad rem igi-
Cap. 10. tur legimus apud Mattheum. *Veſtri autem capilli capitis omnes numerati ſunt.* Quan-
doquidem, iuxta ſententiam Ciceronis, ignorare non poteſt Deus, qua quiſq; men-
te ſit.

Inſuper capillorum canities ex frigiditate humoris alimentalis producitur, quia
frigiditas albedinem generat. In ſenectute igitur, ob humoris frigidi abundātiam,
crines albeſcunt: quapropter per canitiem, ſenectus intelligenda eſt, in qua frigus
diuini timoris dominatur, hinc albedo caſtæ vitæ dimanat, cum ſenes capulares fu- B
turam vitam in dies meditentur; vt veritatem aſſequatur illud aſſertum Sapientiæ.
Cap. 4. *Cani ſunt ſenſus hominis, & ætas ſenectutis vita immaculata.*

Poſteaquam de capillis ſermo habetur, hic quoq. nonnihil de pilis, & barba re-
cenſendum eſt. Siquidem pili duri, & aſperi ſunt, quando à dura, & aſpera cute
erumpunt: vnde in hac doctrina, pili operibus, & cutis affectui aſſimilantur: quocirca
à duro affectu operationes nonniſi duræ, & vice verſa dimanare poterunt. Veluti
Cap. 3. legitur apud Matthæum. *Bonus homo de bono theſauro ſuo profert bona, malus verò ſimi-
liter mala.* Pariter barba pilis integrata viri ornamentum eſſe perhibetur, mareſq;
à fœminis ſeparat. Per barbam intelligenda eſt prudentia finem conſuetudinis
exornans, quæ fœminas à viris, nempe improbos à probis, & criminoſos à virtute
præditis diſtinguit. C

Succedit caput, quod totius corporis fundamētum, & principium eſſe fertur, dum
cæteræ partes ab illo ſenſum, & motum hauriunt. Cum igitur caput ſecunda vale-
tudine fruitur, cætera membra rectas functiones obeunt, & viciſſim, capite laboran-
Capitis moralia. te, cæteræ partes langueſcunt. Per caput, in hac doctrina, mens intelligitur, quæ ſi
perfecta, & iuſta ſit, inde nonniſi rectæ operationes prodeunt. Viciſſim quando
animus eſt maleficus, nonniſi mala opera generare poteſt. Amplius caput eſt tan-
quam caminus totius corporis, ad quem fumiferæ alimentorum exhalationes aſcen-
dunt, ſed cum ſit copioſis refertum meatibus, alibilibus retentis, excrementitij va-
pores per porros euaneſcunt. Caput in hoc loco eſt Princeps, exhalationes ſunt ſub-
ditorum petitiones, & querelæ ad Principem quotidie aſcendentes: quamobrem
neceſſe eſt, vt hoc caput ſit foraminibus diſcretionis, & prudentiæ refertum, vt ſu-
perflua facile exeant, & neceſſaria tantummodo retineantur. D

In capite cerebrum clauditur, iuxta opinionem Medicorum, natura frigidum, &
poſt cor immediatè generatum: quapropter cordi calidiſſimo opponitur, vt huius
feruor alterius frigiditate temperetur. Per cerebrum poſſumus exprimere Beatam
Mariam ſemper Virginem, quæ in corpore Eccleſiæ poſt cor, nempe poſt Chriſtum,
Moralia cerebri. primùm occupat locum. Itaq. hæc Virgo Miſericordiæ parens huic cordi opponi
perhibetur, dum ſuis precibus feruorem ſummi Iuris lenit, atq; temperat. Deinde
cerebri frigiditas, & humiditas caniriem, ſicuti viciſſim caliditas, & ſiccitas caluitiem
generare ſolet. Canities ſymbolum ſapientiæ eſſe dicitur, iuxta illud Sapientiæ.
Cap 4. *Cani ſunt ſenſus hominis.* Caluities verò eleemoſynam denotat, quæ capillos diui-
tiarum tondet: propterea homo cerebro conſcientiæ, ob Dei timorem, frigido, &
ob pietatem humido refertus, citò canitiem ſapientiæ adipiſcitur; iuxta illud Pſal-
mogra-

mographi. *Initium Sapientiæ eſt timor Domini*. Item homo vi charitatis calidus,& qui macereſcens fit ſiccus, illicò caluitiem rerum mundanarum acquirit.

Frons, vt in Rubrica Phyſionomiæ fuit relatum, eſt illa capitis pars,in qua verecundia, honor, virtus, & animi conſtantia refulgent,præterea eſt pars dura, & iniurię aeris, patiens. Frons Eccleſiæ a b Apoſtolis, & martyribus repræſentatur, qui iniuriæ Tyrannorum patientes, Chriſti fidem pugnaciſſimè defenderunt. Naſus eſt ille, qui odores diſcriminans, & ſuauibus tantùm oblectatus, à terris ſummopere abhorret, deinde aerem inſpirat, & expirat. Naſus animæ eſt pietas, quæ diuina,& æterna ſuauitate delectata fætorem voluptatum aſpernatur, deinde ſpiritum gratiæ *Moralia ad frontem attinentia.*
E attrahens, orationis aerem emittit.

Præterea natura ſagax duobus oculis caput exornauit,vt alterius deficientis munus alter ſuppleret. Hæc igitur oculorum duplicatio charitatis conditionem docere poteſt, quæ, teſte Gregorio, inter duos ſaltem adminiſtratur, cum duo viri iuſti non voluptatibus, non conuiuijs, ſed communi vtilitati ſe natos eſſe arbitrantur. Rurſus oculi in parte profunda ſiti remota optimè intuentur, ſed oculi prominentes nonniſi proxima videre poſſunt. Oculi concaui ſunt viri perfecti,qui à rebus voluptuoſis ſegregati in profunda animi demiſſione morantes, remota, nimirū ſublimia optimè contemplantur. Sed oculi prominentes ſunt homines ſuperbi, qui nihil aliud, niſi proximum præſentis fortunæ nitorem conſpicantur, & meditantur. Rurſus pupilla oculi cuncta videt, eum ſe ipſam intueri nequeat. Hæc ideo aſſimilatur *Oculorum moralis doctrina.*
F homini, qui aliena vitia melius, quàm propria conſpicit,& in alienis negotijs rectius quàm in proprijs ſe gerit: quocirca ad rem Diuus Bernardus dicebat. *Multi multa ſciunt, & ſe ipſos neſciunt* quid pluta? Natura palpebram duplicauit, vt oculus vtráq; munitus externas iniurias facilè arcere poſſet. Ita oculus mentis duplici diſcretionis tegumento claudendus eſt, nempe illo, quod ſpiritualia, & altero, quod mundana reſpicit, ne indiſcriminatim aliquod noxium intuendo appetat.

Natura quoq; aures humanas geminauit,vt caput in medio illarū collocatū vndiq; ſonorum differentias apprehenderet. Sic Iudex, & Confeſſarius in loco publico ſemper morari debent, vt facilè querimonias, & crimina audire poſſint: iuxta illud Pſalmographi. *Auribus percipite, qui iudicatis orbem*. Niſi velimus, per caput inter aures, Chriſtum intelligere, qui ſemper inter homines reſidet, vt flagitatores non moleſtos exaudiat; iuxta aſſertum Pſalmographi. *Oculi Domini ſuper iuſtos,& aures* *Aures.*
G *eius in preces eorum.*

Dentes humanum os exornantes ſunt albi, duri, acuti, ordine quodam digeſti, labijs ſepti, necnon ad formandam vocem, & ad nutritionem corporis neceſſarij. Dentes Chriſti, vel Eccleſiæ ſunt Euangelij Precones,quibus peccantes mandendo ad ſe attrahunt: quapropter apud Ioannem dicebat Chriſtus. *Ego cibum habeo manducare, quem vos neſcitis*. Sunt igitur hi caſtitate albi, ſeueritate acuti, ſtabilitate mentis duri, ordine quodam concordiæ digeſti, labijs animi demiſſionis circumdati, & tandem veritate doctrinæ ad nutriendum Eccleſiæ corpus, necnon ad vocem diuini encomij formandam neceſſarij. Alioquin dentes aſſimilantur illis, qui alienam famam mordicus laceſſunt. Sin dentes fuerint recti, & copulati, vitæ longitudinem, veluti rari,& curui breuitatem præſagiunt. Tales dentes ad Iudices, vel fa- *Dẽtes qui. Cap.3.*
H miliares Principis comparari poſſunt,qui ſi bonis moribus fuerint coniuncti, & propter iuſtitiam recti, proculdubio in illa iuriſdictione diu verſabuntur: ſin ob diſcordiam fuerint rari, & ob iniuſtitiam curui, tunc in iuriſdictione paruum temporis ſpatium conſument. Succedunt molles gingiuæ, quibus dentes altis radicibus nituntur. Hæ mollem benignitatis virtutem repræſentant, quæ in humano ore verſari debet, in qua poſtea dentes, nempe placida verba radicantur; iuxta illud Eccleſiaſtici. *Verbum dulce multiplicat amicos, & mitigat inimicos*. *Gingiua.*

Lingua inſtrumentum guſtus, & orationis eſſe dicitur; quamobrem Euangelij Preco, in myſtico Eccleſiæ corpore,linguam Chriſti refert; ſiquidem,inſtar linguę, ſaporem profanorum à ſapore ſacrorum & ſpiritualium diſcriminat, & orationem effundens diuina encomia, & gratiarum actiones celebrat. Labia ſunt partes molles totum dentium ordinem tegentes, hinc Precones Euangelij labia Eccleſiæ eſſe feruntur, per quos lingua Dei Patris, nimirum ſpiritus diuinus ad populum concio- *Cap.6. Lingua.* *Labia.*

 nem

nem habet. Hi igitur molles, & benigni eſſe debent, vt duritiem dentium, id eſt ſeueritatem diuinæ iuſtitiæ emolliant, & temperent. Genæ poſtea ſunt partes fa-
Genæ. ciei mollitiem, albedinem, & ruborem participantes; à quibus oſtenditur exterior conſuetudo, in qua moralis pulchritudo refulget. Hæc igitur mollitiem pietatis, ruborem charitatis, & alborem puritatis referre debet. Os ad nutritionem valde neceſſarium eſſe liquidò conſtat; quandoquidem niſi os cibaria præparans ad ſtoma-
Os. chum demandaret, proculdubio membra humana deficerent. Os in Eccleſia Dei eſt theologicæ ſapientiæ Doctor, qui cibum diuinæ doctrinæ diligenter examinatum membris, nempe auditoribus diſtribuit, vt eorum animam reficiat, atq; nutriat. Præterea obſeruandum eſt, os humanum eſſe paruum, cum bruta valdè amplo ore re- A
ferta ſint: namq; homo rationis particeps ore paruo fuit à natura donatus, quia modicus ſermonis eſſet, & paucam alimenti quantitatem adhiberet; iuxta illud Pro-
Cap.21. uerbiorum. Qui cuſtodit os ſuum, cuſtodit animam. Os autem vaſtum in brutis, nimirum in crimìnoſis obſeruatur, quia non ſolum ſunt largiloqui, verùm etiã nulla vtuntur temperantia, quæ impetum appetitus moderari poſſit.

Ab ore ad guttur faciendus eſt tranſitus, in quo duæ ad pulmones, & ad ſtomachum patent viæ, quarum prima aerem, altera verò cibum ad ventriculum defert.
Guttur. Guttur in morali doctrina ſignificat mentem duabus vijs, nempe affectionibus inſignitam, quarum altera ſpiritualis, altera voluptuoſa dicitur. Spiritualis eſt illa, per quam aer bonorum ad animam attinentium attrahitur, altera, per quam bona voluptuaria appetuntur. Itidem, ſcilicet in gutture aer, & cibus diuerſas ſortiuntur B
vias, quoniam aer per aſperam arteriam ad cor, cibus autem per oeſophagũ ad ventriculum deſcendit: quare, ob viciniam imminet periculum, ne portio cibi viã aeris, maximo patientis incommodo, ingrediatur. Cum igitur in morali doctrina, aer ſummum bonum, & cibus bonum fortuitum ſignificet, quorum primum cor, & alterum ſtomachum, nempe marſupium petit: ſæpè ſæpius impendet diſcrimen, ne bo-
Auarus quid præſtet. num fortuitum viam cordis obſtruat: quemadmodum Auaris accidit, quorum diuitiæ à via marſupij aberrantes cor petunt, & ſuffocantes animam impediunt, quominus egenorum calamitates videre, & eorum querimonias audire poſſit. Idcirco quidam Poeta hominem auarum rei inſenſibili comparabat hunc in modum.

Arca tumet nummis, ſocios nec paſcis egentes,
Si poſſet, miſeros paſceret, arca loqui.
Arca magis tute es, quàm quæ tibi pondera ſeruat. C
Arca tu, illa hominis nomine digna fuit.

In prædicta parte vox etiam formatur, quæ ſi fuerit ſuauis ærumnoſos exhilarat, amorem conciliat, laborem lenit, mentem à timore ad audaciam, ab ira ad Clemen-
Vocis moralis doctrina. tiam reuocat. Talis eſt vox diuinæ laudis, & optimæ eruditionis, quæ peccantibus ſpem, & lætitiam affert, pietatem erga Deum excitat, laborem, & mæſtitiam, per pænitentiam lenit, ſicq; penes Deum, & homines præconium laudis ſibi conciliat. Itaq; vox optima, & perfecta editur, quando canales pulmonis erũt lenes, & excrementis inanes; namq; humore aliquo referti grauem, & inæqualem vocem reddunt. Hi canales repræſentant Euangelij Precones, & Theologicæ ſapientiæ Doctores, qui ſi fuerint lenes, & ab excrementis criminum alieni, ſuauem vocem, nempe doctrinam gratam populo effundent: ſin fuerint vitijs infecti ingratam eruditionem D
audientibus communicabunt: vnde ad rem Gregorius hæc verba proferebat. *Tunc authoritas, amittitur, quando vocem opera non concomitantur.* iuxta illud vulgatum.

Tunc ſic cenſura, & tunc ſic exempla parantur;
Cum Doctor, alios quod monet, ipſe facit.

Etenim Maiores prauis exemplis mirandum in modum cæteros offendere ſolent ideo ad rem Scaliger in quodam epigrammate introducit iuuenem Priſcorum Deorum mores imitatum ſic loquentem,

Si vitio mihi quis vertit, quòd ſeruus amoris
Erro, quod omne oculis aucupor alitibus;
Ille Iouem ſciat, ac Ditem, Dominumq; profundi
Seruæ cupidineo colla dediſſe iugo.

Si ta-

Digitized by Google

Si tale atq; homini genus eſt imitabile Diuum,
Poſt Diuos, quodnam crimen amare meum eſt?

Itaq; ſicuti vox grauis, & rauca harmoniam perturbat, & aures audientiũ lædit; ita Improbi vocem grauem, & raucam edere dicuntur, dum frænum propriæ linguæ minime cohibentes harmoniam honeſtæ conſuetudinis turbant, & hac voce viris probis, & perfectis ingrati eſſe feruntur. Demum hominis collum, veluti & aliorum animantium fortitudinis ſymbolum eſſe ſolet; nam collo vincto, fortitudo animalis ſuperatur. Per collum intelligenda eſt loquela, cum vox in collo formari incipiat: *Collum.*
in hac magna animæ vis reſidet: non enim quis poteſt vnquam à Diabolo ſuperari,
E donec opem diuinam implorare, & crimina confiteri poſſit: iuxta illud Iſaiæ. *Conſurge Hieruſalem, ſolue vincula colli tui captiua filia Sion.* *Cap.52.* Anhelitus quoq; in hac parte celebratur, dum maior copia aeris attrahitur, quàm emittitur, at ratio inde oritur, quoniam magna aeris portio nutritioni ſpirituum famulatur: hic aer attractus beneficia à Deo in nos collata ſignificat, quemadmodum aer emiſſus noſtram in Deum ſeruitutem denotat. Plus ergo aeris recipitur, quàm emittitur, quoniam diuina erga nos beneficia multò plura ſunt, quam quæ Deo retribuere poſſimus. Non immeritò igitur Pſalmographus ſcribebat. *Quid retribuam Domino pro omnibus, quæ retribuit mihi?* quaſi inferre vellet, fieri minime poſſe, vt Deo ex condigno ſatisfaciamus.

Iam deſcendendum eſt ad pectus, in quo cor pars præcipua à natura primum for-
F mata latibulatur. Cor in homine interiore eſt recta conſcientia, quam vnuſquiſq; virtutibus exornatam primùm fabricare debet. Deinde cum cor fons caloris, & vitæ eſſe feratur, ipſo læſo, animal ad interitum properat. Cor rectam in Deũ fidem *Cordis moralia.* repræſentare poteſt, vnde calor charitatis, necnon vita virtutis, & gratiæ dimanat: cum ſcripſerit Abachuch. Iuſtus ex fide viuit, quæ læſa procul dubio interitum *Cap.2.* animæ, & corporis progignit. Inſuper cor in medio pectoris reſidens cæteris partibus vitam impertitur. Cor Præſul eſſe dicitur, qui in medio Eccleſiæ ſedens, vitam gratiæ, & ſapientiæ cuicumq; communicat. Immò cum cor à cura denominatum fuerit; mens animæ merito nomine cordis erat appellanda, quoniam propria ſalus illi curæ eſſe debeat. Rurſus cor varijs gaudet prærogatiuis. Primò iugi motu afficitur, dum conſtringitur, & dilatatur. Pariter cor humanæ affectionis in aliquo opere recto ſemper ſe exercere debet: vel omnes conſcientiæ latebras erga
G Deum dilatare: iuxta illud Apoſtoli ad Corynthios. *Os noſtrum patet ad vos Corynthij, cor noſtrum dilatatum eſt.* *Lib.2.cap.6* Secundò cor in thorace ita locatum eſt, vt ad partem ſiniſtram parumper vergat, ſicq; naturalis frigiditas huius partis temperatur. Cor eſt miſericordia viri perfecti, quæ ſemper tendit ad ſiniſtram partem eorũ, qui in egeſtate, & calamitate verſantur; aut vergit ad læuam eorum, qui frigore lethalis criminis opprimuntur, vt feruore ſpirituali foti ad recta opera excitentur. Tertiò, ex medicorum ſententia, quando temperatura cordis nonnihil ad frigidum, & humidum vergit, tunc pulſum producit mollem, & hominem effœminatum, & glabrum reddit. Pari ratione quando affectio gerens vicem cordis pietate fuerit frigida, & voluptatibus humida, tunc pulſum operum mollem, & imbecillum reddet, necnon priuationem pilorum, nempe defectum virtutum procreabit. Quare poterimus pro-
H nunciare illud Pſalmographi. *Comprehenderunt me iniquitates meæ, & cor meum dereliquit me.*

Reliquum eſt, vt ponderemus pectus, cuius pars anterior mamillis exornatur, & *Pectoris* dorſo, necnon lateribus concluditur. Pectus manibus percuſſum ob internam cauitatem ſonum edit: homo igitur peccans, per indignationem aduerſus crimina, pe- *moralia.* ctus percutiat, & confeſſione ſonitum edat, deinde rectis operibus manus adhibeat; nam de confitentibus quibuſdam legitur apud Lucam. *Percutientes pectora ſua reuertebantur.* *Cap.38.* Mamillæ humanum pectus exornant, cum in ventre brutorum conſpiciantur. Mamilla eſt beneficij ſymbolum, quod in pectore virorũ perfectorum refulget; namq; horum operationes, ex corde, & gratis prodeunt; cũ beneficia improborum ex ventre, nimirum vtilitatis cauſa, in cæteros conferantur. Deinde ma- *Mamilla.* milla eſt pars cordi proxima, & ſanguinis in lac tranſmutandi facultate potitur; vt inde infantes alantur. Mamilla aſſimilatur miſericordiæ viri iuſti, hic enim cordi,

Digitized by Google

nempe Deo eſt proximus; hic igitur ſanguinem diuitiarum in lac eleemoſynæ conuertit, quo poſtea infantes ſcilicet egeni aluntur. Item mamillæ mulieris vteto geſtantis, ex ſententia Medicorum, ſi copioſo lacte redundauerint, fætum fore debilem demonſtrant. Cum igitur fœtus operationis, & lac loquelæ ſymbolū eſſe poſſit, non poterimus niſi præſagire fætum operationis fore imbecillum, quando lacte verbotum mammæ labiorum abundauerint. Legitur enim hæc ſententia in Prouer-
Cap. 14. bijs. *Vbi verba ſunt plurima, ibi frequenter egeſtas.* Duo latera iuxta partem dextram, & ſiniſtram thoracis obſeruantur. Hæc duo latera duobus hominibus ad metā proficiſcentibus comparantur, qui peruenientes ad limitem ſi reuerti voluerint, horum dexter ſiniſter, & ſiniſter dexter efficitur. Similiter ad limitem interitus peruenien- A
tes eamdem incurrunt ſortem, nam qui per latus dextrum proſperitatum graditur, tandem in limite mortis ſiniſtrum latus ærumnarum occupat, & viciſſim egeni, qui viam calamitatum cucurrerunt, tandem ad dextrum latus æternæ lętitiæ tendunt.
Dorſum. Deniq; dorſum homini hoc beneficium præſtat, vt ſupinus iacere poſſit, cum bruta hoc beneficio careant. Idcirco inter homines, & bruta, ſcilicet inter viros perfectos, & improbos hoc cadit diſcrimen, vt viri iuſti ſupra dorſum iacentes ſublimia intueantur, & æterna meditentur; bruta verò, ſcilicet criminoſi, nonniſi terrena aſpiciunt, & contemplantur.

Humeri. Succedunt humeri partes ad baiulandum deſtinatæ. Humeri animæ ſunt virtu-
Cap. 6. tes obedientiæ, & conſtantiæ ad ferendum onus patientiæ, & calamitatis idoneæ; iuxta illud Eccleſiaſtici. *Subijce humerum tuum, & porta.* Brachium poſtea ab hu- B
meris dependet duobus oſſibus integratum, & validum; hoc repræſentari poteſt Chriſtus à Deo patre dependens, & ex duobus oſſibus nimirum ex humanitate, & diuinitate integratus, qui, ob ſingulare robur, poteſtati diabolicæ reſiſtere potuit.
Brachia. Cum ſcriptis mandauerit Pſalmographus. *In brachio virtutis tuæ depoſuiſti aduerſarios meos.* Inſuper brachia, corpore ægrotante, Chirurgi vulnera ferunt; immo parte ſiniſtra corporis laborante, vena brachij dextri aperitur corpus myſticum eſt Eccleſia, cuius brachium dextrum vocatur Chriſtus, per quem Pater Omnipotens
Cap. 36. cuncta operatur; iuxta illud Eccleſiaſtici. *Glorifica manum, & brachium dextrum.* At brachium ſiniſtrum huius myſtici corporis eſt genus humanum, quod ab initio langueſcebat, quare, ad illud liberandum, brachium dextrum, nempe Chriſtum vulnerari neceſſe fuit. Amplius brachia tantam cum capite habent familiaritatem, vt ad illius tutelam, ſæpè ferientium ictibus ſeſe opponant. Brachia Chriſti ſunt fideles, C
qui ad capitis, nimirum ad rectæ in Deum fidei tutelam, idolatris reluctari, & tyrannis ſeſe opponere non dubitant. Tandem brachia, cum ſint cordi vicina, ſolent per pulſum arteriarum, cordis valetudinē Medicis obſeruantibus manifeſtare. Cum autem cor ſit ſymbolum mentis, & voluntatis, & brachium operationum; propterea ex operationibus humanis mentem, & humanam voluntatem penetrabimus. Scribebat enim Gregogius. *Per hæc, quæ foris apparent, quid intus lateat, aperietur.*

Circa finem brachiorum ſunt manus, quæ ex pluribus conſtant oſſibus, vt quamcumq; actionem obire poſſint. Manus ſunt noſtræ operationes ex pluribus oſſibus, nempe ex multis virtutibus integratæ, vt cunctis, & præcipuè egenis opitulari poſ-
Manus. ſint. Inſuper manus ſunt quædam inſtrumenta, quæ ad extenſionem, ad conſtrictionem, ad laborem, ad percuſſionem, ad pugnam, & ad tutelam idonea eſſe videntur. D
Hinc quilibet Princeps manus poteſt appellari, quæ in liberalitate extēditur, clauditur, quando in homines indignos beneficia non conferuntur, laborat in rectis operibus, percutit puniendo peccantes, præliatur dum reprehendit, & tandem omnes ſuæ ſubiectos poteſtati tutatur. Ideo de hac manu poteſt illud Ezechielis pronuntiari. *Manus Domini erat mecū confortans me.* Vola eſt pars interior manus glabra, & etiam plana, aliqua tamen concauitate non carens, quæ nunquam, iuxta ſcrutatores rerum naturalium, aculeo ſcorpionis læditur. Eccleſia eſt manus, in qua viri ſaluti
Cap. 3. æternæ deſtinati continentur: iuxta illud Sapientiæ. *Iuſtorum animæ in manu Dei ſunt.* Volam huius manus viri perfecti repræſentant: ſunt enim ob veritatem plani, ob animi demiſſionem concaui, glabri, quia diuitias aſpernantur, & tandem ab
Cap. 10. aculeo diabolici ſcorpionis tuti; cum Chriſtus apud Lucam dixerit. *Ecce dedi vobis virtutem calcandi ſerpentes, & ſcorpiones.*

Poſt-

Digiti.

Poſtmodum digiti à manu pendent tribus oſſibus integrati, recti, graciles, flexiles, & vnguibus muniti. Manus eſt Eccleſia, cuius digiti ſunt fideles, ſeu viri in ordinem religioſum Deo dicati; ex tribus autem oſſibus conſtare dicuntur, quia Sanctiſſimam Trinitatem venerantur: quare Eccleſia poterit diuulgare illud Canticorum. *Digiti mei pleni ſunt myrrha probatiſſima.* Præterquamquòd tales digiti iuſtitia ſunt recti, ad eleemoſynam flexiles, & deniq; vnguibus armati, vt, oblata occaſione, aliquam ſceueritatem in Eccleſia exercere poſſint. Rurſus igitur Eccleſia poterit illud Pſalmographi pronunciare. *Benedictus Dominus, qui docet manus meas ad prælium, & digitos meos ad bellum.* Amplius digitis hoc ineſſe proprium E animaduertunt, quod ante prandium craſſiores, & poſt cibum graciliores euadant. Viri iuſti hanc digitorum naturam imitantur, dum ante cibum diuini beneficij ſuperbia ſunt tumidi, ſed poſtmodum magna animi demiſſione graciliores fiunt.

Moralia ex ſtomacho.

Stomachus accedit ponderandus, qui alimentum quodcumq; recipit, illudq; concoctum, tam purum, quàm excrementis refertum ad partes nutriendas demandat, excrementa tamen per partes inferiores truduntur. Stomachum in doctrina morali vir perfectus æmulatur, qui cibum cuiuſcumq; doctrinæ recipit, & ad vires animæ refocillandas mittit, & purum tantummodo retinens, impurum illicò expellit.

Hepar.

Iecur eſt viſcus temperatura calidum, colore rubicundum, & in dextro hyppocondrio collocatum. Per hanc partem principalem, mens hominis intelligẽda eſt, F quæ pietate debet eſſe calida, memoria ſanguinis Chriſti rubicunda, & in dextra parte ſita, dum ſpem vitæ æternæ meditatur. Præterquamquòd hepar in homine eſt magnum, vt validam charitatis affectionem inſinuare poſſit. Demùm hepar in ordine ad cor, locum inferiorem occupat, vt ab illo tanquam à parte principaliori calorem hauriat. Pariter calor, & charitas cordis, ſcilicet Præſulum, Principum, & Dynaſtarum frigiditatem hepatis, nempe ſubditorum temperabit: ſiquidem ſi defectu virtutum hi frigeſcant, calore exempli Maiorum foueri debent: iuxta illud vulgatum.

Regis ad exemplum totus componitur orbis.

In hepatis concauitate fel latibulatur, quod ſua acrimonia humores incidit, & detergit: idcirco Medici illo in collyrijs vtuntur. Fel hoc in loco amara pænitentia exponitur, quæ humores peccantium incidit, & abſtergit: hac de cauſa viri iuſti G concionem ad populum habentes felle pænitentiæ Sanctorum in collyrijs concionum, & præceptorum vtuntur, vt hac ratione oculos mentis audientium abſtergant.

Lien.

Splen in ſiniſtro locatus hyppocondrio cauſa riſus eſſe perhibetur, & nihilominus melancholiæ eſt receptaculum, quæ aſſiduam mæſtitiam generare ſolet. Splen eſt ſymbolum mundanæ proſperitatis, quæ homines in præſenti vita reddit hilares, cum tamen æternæ mæſtitiæ cauſam ſecum habeat. Id autem magis ſtabiliri poteſt, quoniam ex medica obſeruatione, quando ſplen tumefit, & creſcit, corpus macreſcit, & è contrario quando lien decreſcit, corpus pingueſcit, & augetur. Pari ratione quando lien voluptatum admodum creſcit, tunc humanæ virtutes decreſcunt, & ex aduerſo mundana fœlicitate diminuta, virtutes in homine mirandum in modū H augentur: quare poterimus iure merito diuulgare, quod in Prouerbijs habetur. *Nec paupertatem, nec diuitias dederis mihi Domine, tribue tamen victui meo neceſſaria.* *Cap.30.*

Renes.

Sequuntur renes, & veſica. Renes in primis ſunt partes pinguedine carentes, nihilominus adipe ſemper ſunt inuolutæ. Huius conditionis debent eſſe diuites, qui cum in adipe diuitiarum ſint ſepulti, ab omni tamen affectu earum alieni eſſe debēt. Renes vehementi calore ſunt referti, vnde ſuperuacaneam attrahentes humiditatem, extra corpus eā pellunt. Renes Eccleſiæ à viris iuſtis repræſentātur, qui in corpore Eccleſiæ militantis feruore igneæ charitatis mira operantur. Etenim hi viri à ſuperfluitatibus vitiorum fideles expurgando, eos liberant. Renes inſuper venereæ voluptatis ſedes eſſe conſtituuntur, quoniam ab illis genitura originē ducere perhibetur; hinc non eſt mirum, ſi pernicioſæ libidinis hos eſſe ſymbolum ſtatuāt: hac de cauſa Sacerdotes, in Exodo, à renibus vſq; ad fœmora velamen geſtabant, vt re-

nes voluptatis eſſe cooperiendos inſinuarent. Legitur enim apud Iſaiam. *Non ſoluetur cingulum renum eius.* Præterea veſica iuxta partem ſuperiorem orificium habet, cum tamen pars inferior illo careat. Ita pars ſuperior humani affectus debet eſſe perforata, vt res cæleſtes recipere poſsit, pars verò inferior orificio careat, ne rebus mundanis aditus pateat. Item veſica vento repleta in magnum tumorem eleuatur, modico tamen inflicto vulnere, adeo detumeſcit, vt nullum fere locũ occupet. Veſicam vento plenam Diuites faſtu tumeſcentes æmulantur, qui vento inſolentiæ tumidi ſunt, ſed ſtatim atq; aculeo mortis punguntur, recedente vento pauonini ambitus, confeſtim euaneſcunt.

Veſica.

Inteſtina. His partibus inteſtina adhærent in ſinu ventris locata, & ad fæces recipiendas deſtinata, vt illas tandem per infernas partes expellant. Inteſtina poſſunt appellari Confeſſarij, qui medium corporis Eccleſiæ occupantes audiendo piaculares confeſsiones, totius corporis Eccleſiæ crimina recipiunt, deinde abſolutione cõtractas animi ſordes eluendo expellunt. A

Iam exaratum eſt, quod ad partes in ventre contentas pertinebat, modò de partibus continentibus aliquid dicendum eſſe videtur. Ventres igitur, ex ſententia Hippocratis, hyeme ſunt calidiores, conſequenterq; hoc anni tempore maior appetitus generatur, æſtate verò ventres ſunt minus calidi, & propterea minor appetitus producitur. Ratio huius effectus inde naſcitur, quoniam calor naturalis, vrgente bruma, ad partes penitiores confugit, & viciſsim, æſtate, ad extimas tendẽs partes diſſoluitur. Pari ratione, hyeme calamitatum, feruor charitatis internas mentis partes petens, virtutes roborat, ſicq; appetitum boni operis excitat; ſed æſtate fælicitatum, calor charitatis diſsipatur, & appetitio recti operis deſtruitur. In centro partis externæ ventris conſtituitur vmbilicus, per quem fœtus in vtero viuens nutritur, ſed ſtatim atq; infans in lucem egreſſus eſt, illicò vmbilicus præciditur. Per vmbilicum, venerea voluptas exponitur, quæ in medio humanæ naturæ reſidet, per quam fœtus, nimirum peccans in ventre mundanæ fœlicitatis ſtabulans ſanguinem vitiorum ſugit: quapropter quando talis fœtus, nempe crimino ſus in lucem gratiç egreditur; confeſtim vmbilicus voluptatum recidendus eſt, ne rurſum in ſentinam vitiorum relabatur. B

Lib. 1. Aphoriſ.

Vmbilicus.

Prædictis partibus addantur genitalia membra præcipua, quibus aulſis, virtus virilis aufertur, & homo ita mollis, & effæminatus redditur, vt, pilis cadentibus, vocem fœmineam acquirat. Per genitalia virtus rectas producẽs operationes oſtenditur, quæ dum radicatur in anima, fçtum bonorum operum procreat. Verùm quando genitalia diuinæ gratiæ violentia vitiorum demuntur; tunc homo adeo fit mollis, vt fæmineam naturam adipiſcatur, ſicq; vox precum, & confeſsionis peruertitur, pilli virtutum defluunt, & omnis ſpes moralis corrumpitur. Inter partes genitales recenſetur vterus, quæ pars in muliere ad conceptionem, ſemen recipit. Verùm aliquando accidit, vt ob humorum affluẽrium corruptelam, loco perfecti fœtus, maſſa carnis, mola à medicis nuncupata generetur: vnde mulier in fine grauiditatis fruſtum carnis parit. Hoc ſçpè contingit illis, qui ſemen Verbi Dei conceptiſſe creduntur, ſed tandem inhoneſtum, & pernicioſum opus pariunt. Quocirca hoc erit conforme aſſerto Iſaiæ. *Expectaui vt faceret vuas, & fecit labruſcas.* Immò hoc non eſt valdè alienum ab eo, quod legitur apud Mattheum. *Domine nonne bonum ſemen ſeminaſti in agro tuo, vnde ergo habet zizaniam?* C D

Genitales partes.

Cap. 4.
Matth. c. 13

Fœmora ſunt partes ab inguinibus ad genua protenſæ, ob carnis, & neruorum copiam validæ, quæ totum corpus ſuſtentant. Ab his partibus Principes referuntur, pondus regiminis, & præfecturæ ſuſtinentes. Hi fortes ob conſtantiam, carnoſi, & molles ob clementiam, & mobiles ob aſsiduam diligentiam eſſe debent. Alioqum, per fœmur, Antiqui prolem ſignificabanr, vt in Rubrica myſticorũ declaratum fuit. Idcirco dum enſis in ſiniſtro fœmore, & pugio in dextro geſtatur: pariter pugionem Verbi Dei, & enſem diuinæ Iuſtitiæ debemus fæmoribus, nempe venereis cupiditatibus applicare, vt diuino ducti metu harum partium luxum coerceamus.

Femura. Fœmora in genibus terminantur, quæ à genis dicta eſſe feruntur, quoniã infans in vtero latibulans genua cum genis coniungat. Hinc homo caput inclinans ad genua magis ad lacrymas pronus redditur, quaſi memor vterinæ latebræ, in qua per ſpatium

ſpatium nouem menſium mutatus eſt. Genua animi demiſſionem, & diuinum metum ſignificant: hæc enim ſunt genua, quæ mentem ad contemplationẽ terreſtrium inclinant: quare homo in genuflexione facilè lacrymas effundere debet. Deus ergo oculos genibus in domicilio vterino copulaſſe videtur, vt genua, nimirum animi demiſſionem, & timorem Dei meditaremur. Aliter genua ſunt partes, ſuper quibus nutrix geſtato infanti blanditur. Genua hoc in loco adminiculum ſpei, & diuinæ conſolationis demonſtrant, quibus Deus in præſenti vita fidelibus blanditur, necnon ſignificant blandimentum æterni gaudij, quo Deus impoſterum viros iuſtos *Genua.*
amplectitur. Iuxta illud Iſaiæ. *Ad vbera portabimini, & ſuper genua blandietur* *Cap. vlt.*
E *vobis.*

Crura, ex aliquorum mente, à currendo, vel tibiæ ob concauitatem appellantur; hæ partes ſunt fortes, & ad totum ſuſtinendum corpus idoneæ Euangelij Præcones crura Eccleſiæ repræſentare poſſunt, non ſolum quia hùc, atq; illuc currendo doctrinam Chriſti, cunctis regionibus inſinuent, verumetiam, quia, inſtar tibiarum, diuinam doctrinam modulantur. Prærerquamquòd veluti columnæ totum Eccleſiæ *Crura.* corpus ſuſtentant: immò veluti crura oſſea medulla humefiunt, ſimiliter hi medulla pieratis, & gratiæ irrigantur. Propterea de his, & de corpore Eccleſiæ poterimus diuulgare illud Canticotum. *Crura eius columnæ marmoreæ, quæ fundatæ ſunt ſu-* *Cap. 5.*
pra baſes aureas.

Pes in animali poſtremum occupat locum: eſt enim oſſeus ad imprimendum ve-
F ſtigium, & ad motum localem neceſſarius. Pedes in morali doctrina finalem perſeuerantiam ſignificant, ideo veſtigiũ recti operis imprimunt, oſſei sũt ob firmitudinem, deinde motui locali animæ famulantur, vt ad cæleſtem patriam peruenire poſſit. Iuxta illud aureum Dictum. *Qui perſeuerauerit vſq; in finem, hic ſaluus erit.* Per pedes etiam exponuntur affectus: idcirco ad rem ſcribebat Diuus Auguſtinus. *Pes* *Pedes.*
meus affectus meus, eo feror, quocumq; feror. Itaq; pedes affectionis noſtræ, vi conſtantiæ, oſſei, vi clementiæ, caui, & plani ob ſimplicitatem eſſe debent. Amplius pes dexter velocioris eſt motus, quàm ſiniſter: quare homo validæ virtutis, primò pedem dextrum, deinde ſiniſtrum mouet. Pes dexter in præſentia rectum, & ſpiritualem affectum demonſtrat; ſiniſter prauam, & volupruoſam affectionem, denotat: ideoq; pes dexter ſemper erit anteponendus. Iuxta illud Prouerbiorum. *Vias, quæ* *Cap. 4.*
à dextris ſunt, nouit Dominus, peruerſæ autem viæ, quæ ſunt à ſiniſtris. Tandem notan-
G dum eſt hominem duobus niti pedibus, cum cætera animalia quatuor pedibus gradiantur. Homines vitijs dediti aſſimilantur brutis, quoniam horum inſtar proni terreſtria aſſiduè meditantur; homines verò perfecti æterna intuentes, vi contemplationis erecti incedunt. Dicebat enim Pſalmographus. *Perfecit pedes meos tanquam Ceruorum, & ſuper excelſa ſtatuens me.* Planta pedis à planitie denominata eſt, & *Planta pe-*
cum ſit dura lædentibus facilè reluctatur; hæc animi voluntatem deſignat quæ pro- *dis.*
pter animi demiſſionem plana, & ob impreſſionem bonorum operum, dura eſſe debet. Deniq; calcaneus eſt pars extrema à mole totius corporis compreſſa, quæ pars ſemel læſa difficilem admittit curationem, quoniam à fonte caloris valde remota ſit. Calcaneus eſt ſymbolum ſenectutis, quam moles vitiorum iuuẽturis premit; ideoq; *Calcaneus.*
ſi criminibus lædatur, difficilem ſanitatem adipiſcitur, quia ſenum vitia, ob perti-
H natiam, & ob defectum caloris gratiæ, difficillimè cotriguntur.

His animaduerſis, nonnulla adhuc de venis, ſanguine, pinguedine, neruis, oſſibus, & cute ponderanda ſunt. Quoad primum venæ, aut à veniendo dictæ, aut quaſi viæ, per quas ſanguis ab hepate ad cæteras corporis partes, nutritionis gratia, ve- *Vena.*
niat; in corpore Eccleſiæ militantis viros pios oſtendunt, quia per hos cæteris bona communicantur; alij enim homines per hos, tanquam per venas ab hepate, ſcilicet à Deo ſanguinem boni fortuiti hauriunt. Inſuper vena ſtatuto tempore aperta putridum effundens ſanguinem ſanitatem patienti reſtituit, & niſi recludatur patiens necem incurrit. Per venam intelligenda eſt locutio, veluti legitur in Prouerbijs. *Vena vitæ os iuſti.* Hæc vena animi valetudinem indicat, quæ ſi confeſſione *Cap. 6.*
aperiatur, corruptos criminum humores effundens ſanitatem patienti impartitur, ſin verò per confeſſionem minimè recludatur, interitum animæ affert, quoniam mors, & vita in manu linguæ. Pariter aliquando in venis humor putridus, & ma-

lignus

Digitized by Google

lignus continetur, qui alios ob conſuetudinem inficere poteſt. In vena humanæ vitæ ſanguis etiam prauæ affectionis latibulatur, qui putredinem peccati inducit, hinc poſtea familiares verbis, & exemplis offenduntur.

In venis maſſa ſanguinea continetur, quæ à Medicis in quatuor humores, nempe in ſanguinem, bilem, pituitam, & melancholiam diſtribuitur. Quoad ſanguinem, hic in iecore in gratiam nutritionis totius corporis generatur, & in morali doctrina vocatur memoria ſanguinis, & paſſionis Chriſti, quæ in iecore, ſcilicet in affectu ad animam nutriendam continetur. Præterea quando corpus copioſo redundat ſanguine, ſagax natura per aliquam hæmorrhagiam, illum expellens, aduerſam valetu- A
Maſſa ſanguinis. dinem arcet. Hic ſanguis voluptuoſam affectionem exprimit; hinc natura ſagax nimirum ratio, per hæmorrhagiam pœnitentiæ, illam euacuare debet. Immò quando aliqua pars corporis læditur, illicò ad illam ſanguis confluit, vt ei opituletur: pari ratione amicus charitate feruens naturam huius ſanguinis ſic imitari debet, vt, quoad fieri poteſt, amico egeno opem ferat. Demùm ſanguis menſtruus venenata qualitate non caret; ſiquidem mulier hoc ſanguinis fluxu affecta aliquem non innocuè intuetur. Qui igitur inhoneſta, & pernicioſa libidine tenetur, prædictæ mulieri comparatur, cum huius aſpectus ſit venenatus, & alios in luxuriā procliues reddat. Itaq; quando prædictus ſanguis ſtatuto tempore euacuatur, corpus in ſecunda valetudine conſeruatur, ſin retineatur in venis, multæ ægritudines procreantur. Talis ſanguis eſt ſymbolum peccati, quod piaculari confeſſione diligenter euacuatum perfectam valetudinem in anima conſeruat, ſin retineatur, multæ vitiorum ægritudines inde dimanant. B

Bilis eſt humor materiam igneam referens, & hominem celerem, & ad actiones audacem reddit. In hominibus perfectis, nil aliud eſt bilis, niſi zelus iuſtitiæ; ideoq;
Bilis. illos ad rectas operationes incitat. Immo bilis in corpore humano cæteris dominans humoribus, hominem mente leuem, iracundum, & immitem conſtituit. Bilis in hac doctrina lethale crimen repræſentat, quo percitus homo mente leuis, iracundus, & immitis redditur. Pituita eſt humor frigidus, & humidus, qui in venis paulatim na-
Pituita. turam ſanguinis adipiſcitur, vt tandem membra nutriat. Pariter in venis, nimirum in Eccleſia, Deus non modò ſanguinem, nempe viros perfectos, ſed quoq; pituitam, nempe viros imperfectos collocauit, vt, deficientibus perfectis, alij perfectionem adipiſcerentur. Niſi velimus per pituitam humorem inconcoctum interpretari Pec-
Cap.49. cantem, cuius affectio inconcocta, nempe imperfecta eſt: idcirco Iſaias dicebat. *Excoxi te, ſed non quaſi argentum.* Tandem melancholia in humano corpore eſt humor C
Melācholia. niger aſſiduum procreans metum: quare non eſt mirandum ſi Medici tradant Melancholicum abſq; manifeſta cauſa formidare. Hic humor peccati ſymbolum proculdubio nuncupari poteſt, quod ſplendore gratiæ carens, nigredinem participat: ideo qui tali humore inficiuntur, vitijs denigrantur, quorum ſtimulis agitati ſemper formidant.

Ex maſſa humorum caro, & pinguedo generantur. Caro mollis, necnon calida, & humida eſt, quæ oſſa regit, & inania muſculorum ſpatia replet. Per carnem, intelligenda eſt mens perfecta, quæ humore pietatis, & calore charitatis referta, oſſibus, nimirum egenis velamentum præbet, & inde vacua muſculorum ſpatia replere
Caro. dicitur, dum vacuis pauperum loculis ſatisfacit. Amplius caro propter mollitiem D
impatiens laboris eſſe perhibetur: quare animalia carnoſis pedibus referta, vt homo, diuturnos labores tollerare nequeunt, niſi calceos induant. Pari ratione homines carnoſi, nimirum delitijs inuoluti laborem calamitatum difficulter perferunt:
Cap.46. veluti legitur apud Mattheum. *Caro autem infirma.* Quamobrem neceſſe eſt ad calceamenta exemplorum, & doctrinæ Sanctorum confugere. Pinguedo ſub cute ge-
Pinguedo. nita illam emollit, meatus obſtruit, dum augetur, venas comprimit, & tandem ignis fomes eſt. Pinguedo quoq; voluptatum cutem emollit, & meatus affectuum ita obſtruit, ne diuina gratia ad intimas cordis latebras penetrare poſſit: immo creſcens potentijs animæ dominatur, venas voluntatis comprimit, & demùm ignem auaritiæ nutrit.

Deniq; nimia pinguedo impedire ſolet, quominus mulier concipere poſſit; & qui nimio adipe obruuntur, ſi valetudinem incurrant, difficillimè ſanitati reſtituuntur.

Simi-

Digitized by Google

Similiter qui adipe diuitiarum redundant, vi criminum, ægrotant, & ob auaritiam difficillimè conualeſcunt, immo fœtum recti propoſiti non facile concipiunt. Quandoquidem pinguedo diuitiarum calorem charitatis extinguit, motũ perfectæ operationis aufert, & vias interni affectus obſtruit.

Nerui à cerebro ortum trahentes per totum corpus diſſeminantur, vt cũctis partibus motum, & ſenſum impertiantur. Nerui exponuntur virtutes à cerebro nempe à Chriſto dimanantes, & toti animæ com municantur, vt motum rectæ operationis, & ſenſum miſericordiæ excitent. Nerui inſuper quò proximiores ſunt cerebrò, eò ſunt molliores, ex quò remotiores, eò duriores euadunt. Hi nerui Iudices, vel Legatos à cerebro, nempe à Principe in varias regiones miſſos deſignare poſſunt: ſiquidem hi quò ſunt capiti nimirum Principi proximiores, molliores ſunt, dum benignitatem erga populum exercent: metuunt enim, ne propter viciniã, populi querela ad aures Principis perueniat. Sed quando à capite, ob loci longinquitatem, ſunt remotiores, maiorem exercentes ſæuitiam, duriores euadunt. Demùm nerui iuxta obſeruationes medicas, ſi fuerint præciſi, non regenerantur, neq; glutinantur. Per neruos intelligere poſſumus Schiſmaticos (σχίσμα in Eccleſia appellatur, quando Grex in contraria ſtudia ſcinditur, à verbo σχίζω ſcindo, nam vnione rupta diſſident, qui prius conſenſerant) qui nunquam ad vnionem fidei, & gratiæ reuertuntur. *Nerui.*

E

Oſſa cæteras partes ſuſtentantia, ſicca, dura, valida, alba, concaua, medulla irrigata neruis colligata, & carne tecta ſunt. Ab oſſibus viri perfecti, & Deo cõſecrati repræſentantur, qui cæteras partes, ſcilicet alios homines in doctrina Chriſti imbecilles optimis documentis fulciunt. Hi ieiunio ſicci, patientia duri, conſtantia fortes, caſtitate albi, paupertate concaui, medulla pietatis referti neruis charitatis copulati, & tandem carne tecti eſſe debent, dum aſſiduè imbecillitatem humanã contemplantur. Alioquin hæc oſſa ſicca, inſenſibilia, medullis humecta, quæ fracta difficillimè glutinantur, ad crimino ſos comparari poſſunt, qui contumacia ſunt ſicci, & inſenſibiles dicuntur, dum miſericordiæ ſtimulos nõ ſentiunt, & medulla voluptuoſæ affectionis humeſiunt, immo vi criminum fracti, glutine Pœnitentiæ Deo difficillimè copulantur. Oſſa quoq; extrinſecus dura, & intus molli referta humore ſignificare poſſunt Principes, qui extrinſecam duritiem, & ſeueritatem, internam verò benignitatis mollitiem erga ſubditos exercere debent. Tandem aliqua etiam reperiuntur oſſa medulla carentia, quę inuicem concuſſa ſcintillant. Pariter multi homines in hoc orbe verſantur, quorum oſſa, nimirum interiores affectus medulla pietatis carent, & propterea nonniſi ignem iracundiæ, & ſæuitiæ emittunt. Ad finem medulla eſt quædam ſubſtantia alba, pinguis, mollis, quæ multis ægritudinibus remedio eſſe perhibetur. Hæc eſt diuina gratia, puritate innocentiæ alba, charitate pinguis, eglutinoſa, & pietate mollis, quæ pluribus animi affectibus opitulatur: ſiquidem hæc à cerebro, nimirum à Deo per neruos affectionũ deſcendens, animam ab ægritudine ad ſanitatem, & ab ærumnis ad lætitiã ducit. Legitur enim apud Iob. *Medullis oſſa illius irrigantur.* *Oſſa moralis doctrina*

F

G

In calce huius Rubricæ, nonnihil de chartilagine differendum eſt, quæ iuxta Galeni ſententiam, eſt ſimplex animalis particula aliarum quidem omnium duriſſima, toto autem oſſe mollior, inter os, & carnem media: ideo facilè abſq; fractione flectitur. Chartilago animæ appellatur propenſio ad bonum, quæ intra duritiem, & mollitiem collocanda eſt; non enim incredula eſſe, neq; temerè omnia credere debet; cum ſcripſerit Ioannes. *Non enim eſt credendum omni ſpiritui, ſed probate ſpiritus, ſi ex Deo ſunt.* Item chartilago eſt particula ſenſu, & motu carens; immò ſi amputetur, non regeneratur. Chartilagines Diaboli ſunt Peccantes, qui ad omne genus viciorum flexiles, & proni ſunt, deinde ſenſu miſericordiæ, & motu rectæ operationis carent, immò ſi peccati gladio ab Eccleſia reſcindantur, nolunt pænitentiæ glutine denuò ipſi copulari. *Li 7. de vſu part. cap. 5.* *Cap 5.*

H

Poſtremò cutis eſt pars corporis extima, iniurijs aeris expoſita, vt cæteras corporis partes tueatur. Cutis in hac doctrina eſt animæ tollerantia, quæ iniurijs aeris, ſcilicet calamitatibus exponitur, & ab ipſa cæterę partes, nimirum interiores animę affectiones defenduntur. Ideo de hac cute patientiæ intelligere poſſumus *Cutis.*

mus

Cap.37. mus illud aſſertum Ezechielis. *Super extendam in vobis cutem, & dabo vobis ſpiritum, & viuetis.* Deniq; homo inter cæteras animantes tenuiſſima munitur cute; quare cum frigoris, vel caloris noxam facile perſentiat, aduerſus aeris iniurias, veſtimentis induitur. Aſſimiliter homo ita tenui patientię cute eſt munitus, vt vel parùm, vel nihil pro ſalute tollerare poſſit, ſi aculeis calamitatum aliquando pungatur: quamobrem illius intereſt veſtibus exemplorum, & doctrinæ Sanctorum ſeſe induere, vt frigori calamitatum, & feruori ærumnarum reſiſtere poſſit, pronuntians

Cap.16. illud Iob. *Saccum conſui ſuper cutem meam.*

A

MORALIA AB HOMINE,

Eiuſq; varijs Attributis petita.

HACTENVS de partibus humanis diſſeruimus, modò ad hominem, eiuſq; attributa examinanda accedemus, vt documentis moralibus inde elicitis noſtra hæc hiſtoria perficiatur. Primò aliquod diſcrimen humani ſexus ponderandum eſt: ſiquidem mares in comparatione ad fæminas, ſunt calidiores, corpore robuſtiores, animo audaciores, magis hiſpidi, pluribus referti dentibus, & maiori caloris innati copia redundant; & propterea maiori etiam ciborum quantitate egent. Pari ratione viri iuſti, necnon illi, qui in religioſam ſeruitutem Deo ſunt dicati, in comparatione ad Laicos, mares eſſe perhibentur: quapropter charitate ſunt calidiores, conſtantia validiores, prompta voluntate audaciores, aſſidua animi demiſſione hiſpidiores, deinde plures dentes diſcretionis habent, & quoniam feruore charitatis vtuntur, ideo quotidie circa alimenta plurium meditationum verſantur. Si conſideretur homo quatenus ſponſus, proculdubio hic ſponſam primò blandis verbis, & xenijs ad amorem allicit, deinde nuntijs, & litteris votum ſuum exprimit, ludis, & ſpectaculis ſeſe exponit, in cultu veſtium nouando, ſibi nimis indulget, & tandem eam diligenter circumſpectam ducit coniugem. Nos poſſumus in præſentia nomē ſponſi Christo, & nomen ſponſæ Eccleſiæ, vel animæ aſſignare: quandoquidem hic ſponſus à mundi primordio hanc ſponſam diligens in matrimonium accipere decreuit; propterea ab initio dona, nimirum cuncta eius officia ei deſtinauit, & ad exprimendum votum ſuum, Patriarchis, & Prophetis, tanquam nuncijs vſus eſt, ſpectaculis flagellorum, & crucis ſeſe expoſuit, veſtimento humanæ carnis induit & demum eam diligenter circumſpectam blando ſermone allocutus eſt: quemadmodum in Pſalmo quadrageſimo quarto legitur. *Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam, & obliuiſcere populum tuum, & domum patris tui.*

Sponſus, & ſponſa.

B

C

Si contemplemur ſeptem ætates, per quas tanquam per tot gradus homo ad poſtremum vitæ terminum accedit; has quoq; ad moralem doctrinam trahi poſſe comperiemus: propterea quod ſeptem ætates ſunt ſeptem virtutes ſpirituales, per quas Vita gratiæ ad optatum æternæ gloriæ finem progreditur. Prima igitur ætas in hoc genere eſt demiſſio animi, quæ infantiam æmulatur: nam veluti hæc humanam inchoat vitam; pariter illa vitæ moralis principium eſſe fertur. Immo ſi infantia à non fando deducitur; ſic vir demiſſione animi refertus, ob verecundiam, loquendo, limites vrbanitatis non excedit: præterquamquòd ille, qui hanc primam virtutem profitetur, apud Catonem, linguam compeſcere debet; namq; Ouidius ſolebat dicere.

Aetates. D

Præcipua eſt virtus præſtare ſilentia rebus,
Et contrà grauis eſt culpa ſilenda loqui.

Secunda ætas eſt Charitas, quæ homines Deo, amicis, & inimicis indiſſolubili quodam amoris vinculo conciliare nititur. Tertia eſt Pietas, quæ inſtar adoleſcentiæ, auctionis meritorum eſt procuratrix. Quarta eſt iuuentus, nempe fortitudo, qua

qua homines aduerſus tentamenta armantur. Quinta eſt Honeſtas vitæ, quæ vi-
rilem ætatem æmulans cauet, ne quid indecorè, aut libidinosè fiat, atq; cogitetur.
Sexta eſt Prudentia, quæ tanquam ſenectus mollitiem carnis deſtruens ſapientiam
ſpiritus illuſtrat. Septima & poſtrema ætas ſpiritualis eſt Timor Dei, qui decrepi-
tatis æmulus, hominem ſuperbia erectum incuruat, & mentem ad contemplationes
mortis pronam reddit.

Modò nonnulla peculiaria de infantibus, & pueris conſideranda ſeſe offerunt.
In primis ad procreationem infantis materia à matre ſuppeditata, ſemen viri, matrix
totum recipiens, ſecundina, nimirum membrana hanc maſſam inuoluens, & calor *Infans.*
E naturalis totum formans, & efficiens confluunt: præterea ſanguis maternus eſt ne-
ceſſarius, qui genitum iam infantem nutriat, atq; augeat. Pariter vt aliquis vi pæni-
tentiæ ad gratiam genitus, filius Dei euadat, multa ſunt neceſſaria, primò matrix,
ideſt locus conueniens, nempe fides Eccleſiæ, quæ recipiat, materia, ſcilicet recta
voluntas, quæ obtemperet, ſemen viri, nimirum Verbum Dei, & doctrina Euan-
gelici Præconis, quæ hominem diſponat, & tandem idoneum reddat. Calor ope-
rans eſt gratia diuini ſpiritus, quæ totum efficit, ſecundina eſt charitas, quæ omnia
coniungit, & deniq; ſanguis nutriens eſt memoria ſanguinis Chriſti, quæ cuncta
fouet, atq; auget. Præterea in generatione infantis, natura primitùs mẽbra prin-
cipalia, nimirum cor, cerebrum, & hepar producit, deinde ad cæteras partes for-
mandas ſe accingit. Partes præcipuæ, in doctrina morali, virtutes theologicæ ap- *Partes præcipua in moralibus.*
F pellantur, cor enim, propter amorem, eſt ſymbolum charitatis, Cerebrum, cum ſit
principium ſenſus, Fidem deſignat, Hepar quoniam totum corpus alit, Spem inſi-
nuat. Hinc Chriſti Fideles Naturæ æmuli primùm has virtutes pręcipuas formare,
& perficere debent, deinde ad alias à prædictis dimanantes pedetentim acquiren-
das properare.

Amplius infans in vtero materno non illicò, ſed paulatim perficitur, & formatur,
præter Chriſtum, cuius corpus intra momentum temporis, formatum animatum, &
à Verbo aſſumptum fuit. Pari ratione homines naturam imitantes paulatim vir-
tutes inducere debent, vt deinceps probi, perfecti, & docti euadant. Oppoſitum ta-
men contigit Chriſto, qui illicò ſcientiarum, & gratiarum omnium cumulo redun-
dauit; veluti expoſuit Ioannes capite primo. *Verbum caro factum eſt, & habitauit
in nobis, & vidimus gloriam eius quaſi Vnigeniti à patre plenum gratiæ, & veritatis.* Rur-
G ſus infantes ſtatim poſt ortum in loco obſcuro collocantur, ne lucidus aer viſionem
eorum lædat: aſſimiliter infantes, nimirum, qui nuper ad fidem, vel pœnitentiam,
vel religionem nati ſunt, aeri lucido negotiorum non ſunt exponendi, ne ſplendo-
re proſperitatis mundanæ offendantur; propterea in opaco animi demiſſionis loco
conſtituendi ſunt, donec validiorem diſcretionis viſionem adepti fuerint. Iterum
membra infantium ita tenella ſunt, vt facile curuaturam incurrerent, niſi nutricea
faſcijs illa arctarent: ita membra infantium, ideſt affectiones iuuenum ſunt na-
turæ adeò flexibilis, vt niſi ab erudita nutrice, ſeu perfecto viro, faſcijs optimæ di-
ſciplinæ vinciantur, curuaturam prauorum humorum facilè contraherent. Inſuper
infantes, vt copioſum alimentum concoquant, diuturniori etiam indigent ſomno:
hinc nutrices illos ſuaui cantilena ad ſomnum procliues reddere ſolent. Item in-
H fantes, ſcilicet homines, qui copioſo mundanæ proſperitatis alimento veſcuntur,
diuturno pietatis, & contẽplationis ſomno indigent: quapropter nutrices, nimirum
Euangelij Præcones, iucundis doctrinæ, & exemplorum cantilenis ſomnum illis
conciliare nituntur.

Quando verò infantes adoleuerunt, pueri nuncupantur, & cum ſint adhuc imbe- *Pueritia.*
cilles ad labores non ſunt idonei, ad cadendum faciles, & ad iracundiam proni. Ta-
les vocari poſſunt Peccantes, qui, puerorum inſtar, ſunt imperiti, ad laborem con-
templationum, & rectarum operationum inepti, ad concipiendos irarum motus pro-
ni, & ad cadendum faciles, dum quotidie de crimine in aliud crimen prolabuntur.
Item pueri à valetudinarijs geniti ſimiles ægritudines tãquam hæreditarias incur-
rere ſolent. Pari ratione pueri ſunt Subditi, vel Diſcipuli; namq; ſi Principes, vel
Præceptores fuerint valetudinarij, nimirum varijs infecti vitijs; ſimiliter filij, ve-
luti Subditi, & Diſcipuli prauis exemplis læſi inquinantur; non immeritò igitur
canebat Cato.

Turpe

Digitized by Google

Turpe eſt Doctori, cum culpa redarguit ipſum.

Si conuerratur ſermo ad puellas, quæ hoc nomen integritatis ſortiuntur, hæ debent eſſe graciles, flexibiles, & venuſtæ. Puella hoc in loco animam repræſentat, quæ temperantia gaudere debet, in animi demiſſione gracilis, ratione obſequij, flexibilis, & tandem dotibus honeſtatis pulcherrima.

Patris amor in filios. Ratione conſanguineitatis, parentes, & filij ponderandi ſeſe offerunt. In primis pater immoderato filium amore proſequitur, & eum ab vberum nutrimento remotum quotidianum ſibi conuictorem conſtituit; deinde creſcentem erudiens verberibus corrigit; immò etiam erudiendum ad præceptores mittit, & quò magis ſibi ſimilem obſeruat, tantò maior ſibi in illum amoris cumulus accedit, & iuxta ætatem, dignitates illi impertitur, & hæreditatem augere non ceſſat. Hic pater eſt Deus Omnipotens, iuxta illud Malachiæ. *Pater vnus eſt omnium veſtrum.* Filij ſunt omnes viri iuſti ab ipſo per gratiam geniti, & alti. Dicebat enim Ioannes. *Dedit eis poteſtatem filios Dei fieri, his, qui credunt in nomine eius.* Itaq; hic ſummus Pater tales filios effuſiſſimè diligit, immo ab vberibus delitiarum ſeparatos ad ſacram Gratiæ, vel Euchareſtiæ menſam ducit, curæ præceptorum diuinæ legis commendat, verbis ſacræ paginæ eos erudit, & verberibus calamitatum identidem corrigit. Sic enim veritatem aſſequitur illud Prouerbiorum. *Qui parcit virgæ odit filium.* Immò hic pater quantò magis filium in moribus ſibi ſimilem obſeruat, tantò maiori affectu, & miſericordiæ oculis eum intuetur; deinde iuxta ætatem perfectionis, portionem dignitatis æternæ gloriæ illi diſtribuit, & iuxta meritorum augmentationem, hæreditatem cœleſtis patriæ amplificat. A

Cap. 2. *Io. cap. 1.* *Cap. 13.*

B

Matris amor in filiũ Mater quoq; filium in vtero morantem proprio ſanguine, & poſt ortum lacte nutrit. Hęc mater exponi poteſt Euangelii Pręco, qui ſanguine benignę affectionis, & lacte diuinæ doctrinę viros chriſticolas alit. Niſi velimus, per matrem intelligere Chriſtum, qui proprio ſanguine, necnon lacte diuinæ gratiæ, infantes ſuos, nempe viros pios, & catholicos, ſacro pane Euchareſtiæ ſuſtentar. Hoc enim habetur manifeſtum apud Ioannem. *Caro mea verè eſt cibus, & ſanguis meus verè eſt potus.*

Cap. 6. Amplius mater quò magis parituræ appropinquat, eò maiori dolore, ob infantis motum affligitur.

Hæc mater eſt conſcientia, quæ fœtum peccati eniti debet, dum igitur tempus confeſſionis piacularis appropinquat, per quam crimina in lucem emittuntur, hæc maiori dolore opprimitur. Immò ſi mater in paritione patitur, & poſt partum, lenito dolore, exhilaratur: ſimiliter homo quando apud Confeſſarium crimina effūdit, pudore vexatus valde mæret; ſed poſteaquam Sacramentum pænitentiæ obiuit, peccatis eductis, exhilaratur, quoniam conſcientia eſt benè actæ vitæ recordatio iucundiſſima. Tandem mater, vel nutrix præcipuis quibuſdam munijs circa infantes fungitur, dum eos famelicos lactat, & nutrit, lapſos erigit, ſtantes conſeruat, fœdatos mundat, & demum ad greſſum, & locutionem eos erudit. Hæc mater, vel nutrix Beata ſemper Virgo appellari poteſt, quæ infantes ſuos, nempe illos qui præcipuo quodam cultu eam venerantur, lacte gratiæ nutrit, labentibus in crimina opitulatur, ſtantes, nimirum in diuina gratia conſtitutos conſeruat, inquinatos purgat, & tandem ad greſſum bonorum operum, & ad locutionem diuini ſermonis eos inſtruit. C

Conſciẽtia, quid ſit.

D

Si conſideremus filios; horum alij ſunt primigenæ, alij verò deinceps naſcũtur. Verùm antiqua inoleuit conſuetudo, vt maior hæreditatis gentilitiæ portio primigenis contingeret; niſi forte comiſſa noxa, parentes bonis primogenitorum eos exhæredarent; nam tunc minores natu maioribus præferebatur. Deus igitur ab initio, duos filios, nempe populum Iſraeliticum, & populum Ethnicum habuiſſe perhibetur. Populus Iſraeliticus dicebatur primigenus; veluti legitur in ſacris paginis. *Iſrael, quem coæquaſti primogenito tuo.* Deinde alius filius, nimirum populus Ethnicus poſtremò genitus vocabatur, conſequenterq; non huic, ſed illi maior hæreditatis gratiæ, & gloriæ portio competebat; verùm quia populus primigenus Deo carnem humanam induto aduerſatus eſt, propterea iure primogenitorum priuatus fuit, atq; hæc cæleſtis, & æterna hæreditas in Ethnicum collata fuit. Id autem in ſacris Biblijs, per Rubem, & Ioſeph elegantiſſimè fuit figuratum. Idcirco ad tempo-

In Eccleſ. c. 36. *Lib. 1. Paralip. c. 5.*

rimus

rimus diuulgare illud Matthei. *Erunt nouiſſimi primi, & primi nouiſſimi.* Aut pronun-
ciare aliud, quod apud eundem Mattheum legitur. *Auferetur à vobis regnum Dei, &* Matth.c.20
dabitur genti facienti fructum eius.

Si contemplemur homines, quatenus imperant, & famulantur; tunc natura Do-
minorum, & ſeruorum ſeſe offert ponderanda. Dominus ſeruos ſuos non opprimit,
immò illos aduerſus inimicorum impetum tutatur, illoſq; in egeſtate verſari nõ per-
mittit. Iudex, vel Princeps naturam Domini ingenui, & iuſti imitari debent, dum
enarratas prærogatiuas erga ſubditos exercent, & ſeruando æquitatem, eorum in-
nocentiam tuentur. Hoc enim erit conforme aſſerto Pſalmographi. *Iuſtus Domi-*
E *nus, & iuſtitias dilexit, æquitatem vidit vultus eius.* Niſi velimus, per Dominum, in-
terpretari Chriſtum, qui optimos ſeruos alit, & tutatur, prauos verò tam Dæmo-
nes, quàm homines punit, atq; deprimit: id innuebat Pſalmographus his verbis. *Su-*
ſcipiens manſuetos Dominus, humilians autem peccatores vſq; ad terram. Viciſſim Do-
minus perditus famulis minimè opitulatur, immo illis damno eſt, dum ius petentibus
non reddit, & præmia à reis expectat. Hunc Dominum imitatur Tyrannus, qui ſuæ
poteſtati ſubiectos diuitijs ſpoliat, &, omni iure poſtpoſito, ita operatur, vt pœnas
innocentes pro nocentibus pendant. Hoc ideo non erit abſimile illi, quod recita-
uit Iſaias. *Dabo Aegyptum in manu Dominorum crudelium.* Cap. 19.

Ex altera parte ſerui ſi conſiderentur, hi à ſeruando dicebantur, quoniam in bel-
lo captos Triumphans ſeruaret, vel vt venderentur, vel vt ab hoſtibus redimeren-
F tur; niſi potius dicamus à ſeruiendo nuncupatos quoniam multis ſeruitijs deſtinen-
tur. Serui antiquitùs in triplici genere conſtituebantur. Alij erant vernaculi, qui
ſub iugo ſeruitutis naſcebantur, alij emptitij, qui rapti vendebantur, alij conducti-
tij, qui ſponte, & ſpe lucri, alicui famulabantur. Pariter, in mundo morali, varia
ſunt ſeruorum genera, varijs Dominis ſpiritualibus famulantia; hos quoq; à ſer- *Seruorũ va-*
uando nuncupatos aſſeueramus; quandoquidem Deus eos in vita ſeruat, vt tãdem *ria differen-*
ad bonam frugem ſe recipiant, & ſemel à vitijs redimantur. Aut illos à ſeruiendo *tia.*
cognominatos aſſeremus, quia, aut Deo, aut Dæmoni famulentur. Horum alij nun-
cupantur vernaculi, vt Ethnici, qui ſub iugo ſeruitutis; ideſt peccati orti ſunt, & in
hac eadem naui verſantur paruuli, qui labe originis inquinati naſcentes, ante ablu-
tionem aquæ ſacri fontis decedunt; ideoq; ab huiuſmodi ſeruitute nunquam liberan-
tur. Serui emptitij ſunt Chriſticolæ peccantes, qui aqua ſacri fontis loti, & pœni-
G tentia liberi à Diabolo emuntur, dum voluptatibus ſeruiunt, & vitiorum omnis ge-
neris ſeruitute opprimuntur. Deniq; ſerui conductitij ſunt Chriſticolæ perfecti,
qui non vi, ſed ſponte, & ſpe lucri æternæ gloriæ ad voluntariam Dei ſeruitutem ſe
recipiunt. Hi meritò poterunt pronunciare illud Geneſis. *Eme nos in ſeruitutem, &* Cap.47.
læti ſeruiemus Regi. Famula quoq; iuxta Priſcorum conſuetudinem, vilibus ſeruitijs
deſtinatur, illiberali nutritur cibo, veſtibus nullius valoris induitur, aſſiduo ſerui-
tutis iugo premitur, immò filium nonniſi ſeruituti addictum concipere poteſt, hæc
ad libitum nubere non permittitur, tanquam bellua venditur, virgis interdum cæ-
ditur, & ſi, fortuitò, libertati donetur, ob ingrati animi vitium rurſus ad priſtinam
ſeruitutem reuocatur. Hæc famula anima peccans eſſe creditur, quam Diabolus li- *Anima pec-*
bertate conſcientiæ priuans, ſeruituti criminum addicit; ſiquidem vilioribus pec- *cans aſſimi-*
H cantium offitijs famulatur, vulgaribus diuitiarum alimentis reficitur, abiectis veſti- *latur famu-*
bus prauæ conſcientiæ induitur, nefariẽ conſuetudinis ſeruitute prẽmitur; immò *la.*
ſi filium boni operis concipit, ipſe quoq, ſeruituti deſtinatur, quatenus gratia, &
virtute meritorum caret. Item hæc à Diabolo ſęuis Dominis mundi, & carnis ven-
ditur, ſicq; conſuetudini Chriſti, & Sanctorum copulari nequit: quamobrem cum
illi deſit gratiſſima in Chriſtum eam liberantem voluntas ad ſoluendas gratias,
ipſam ad ſeruitutem Inferorum reuocat, vbi aſſiduis flagellis verberatur.

Hactenus examinata ſunt illa, quæ ad ætatem, ſexum, & conſtitutionem hominis
ſpectabant. Iam tempus eſt diſſerendi de illis rebus, quæ ſi rectè adhibeãtur, ho-
minem in ſecunda valetudine conſeruant, ſin ſecus, eius valetudinem deſtruunt; hę
nonnaturales à Medicis appellantur. In doctrina morali has res quoq; inueniemus:
ſiquidem vita gratiæ aerem puritatis, cibum pietatis, & Euchariſtiæ, potum ſapien-
tiæ, exercitium diligentię, quietem tranquilitatis conſcientiæ, vigiliam meditatio-

nis, & prouidentiæ, ſomnum contemplationis, & gloriȩ expoſtulat. His igitur vi-
Vita gratiæ qualis. ta gratiæ cuſtoditur, & conſeruatur, ne criminibus inquinata pereat. Cęterũ has res
in ſpecie paulò accuratiùs meditari debemus, & inchoando à cibis, hos multiplicis
generis eſſe comperimus. Nam cibi delicati, & tenues paucis ſcatent excrementis,
conſequenterq; copiam ſanguinis procreant. Alij ſunt cibi craſſi ſucci, multiſq; re-
dundantes fęcibus, qui paucum ſanguinem generanr. Pariter cibi ſpirituales, nem-
pe diuina gratia, & Euchariſtiæ ſanguinem pietatis, & miſericordiæ gignũt, & pro-
pterea excrementis vitiorum carent. At cibi mundani, ſcilicet bona fortuita pau-
cum pietatis ſanguinem, immò multa criminum excrementa procreanr. Niſi dixe-
rimus cupedias, quæ citò in ſubſtantiam aliti tranſmutantur, ſtomacho imbecillo A
competere, cibos verò illiberales, & craſſi ſucci ſtomacho calidi temperamenti con-
uenire. In hac doctrina, cibi tenues, & optimi ſucci ſunt viri iuſti, de quibus Chri-
Cap. 4. ſtus apud Ioannem hæc verba prodidit. *Ego cibum habeo manducare, quem vos neſci-
tis.* Præterquàmquòd tales cibi facilè conficiuntur, deinde fide, atq; gratia diſpo-
ſiti in corpus Eccleſiæ conuertuntur. Cibi autem illiberales, & craſſi ſucci ſunt Di-
uites, & auaritiæ dediti, qui difficulter concoquuntur, qui aut nunquam, aut ſerò ad
bonam frugem ſe recipientes in corpus Eccleſiæ conuertuntur. Quocirca primi
cibi ſtomacho tantùm delicato, nimirum gloriæ paradiſi competunr; cæteri verò
nonniſi ſtomacho feruenti, ſcilicet igni inferorum conueniunt. Ad finem veluti
cibus moderatus, & ſalubris virtutem conſeruar, deperditas vires inſtaurat, calo-
rem temperat, ſanguinem auget, ſomnum conciliat, & ſecundam valetudinẽ tue- B
tur. Ita moderatus cibus ſcientiæ, vel pænitentiæ, aut cibus Euchariſtiæ, ſeu cha-
ritatis, & amicitiæ multas animæ commoditates affert. Primò deperditas gratiæ
vires reſtaurar, calorem cupiditatum temperat, ſanguinem pietatis auget, ſomnum
contemplationis prouocat, & deniq; valetudinem animæ tuetur.

Iam poſt cibaria ad potionem deſcendere debemus, quæ in triplici diſcrimine
Potionum differentia. conſtituitur. Alia eſt ſimplex, vt aqua, quæ minimè nutrit, ſed alimentum tantum-
modo ad partes nutriendas vehit, ſecunda eſt vinum, quod non ſolum alimenti eſt
vehiculum, verum quoq; alijs mixtum edulijs tandem corpus nutrit; tertia eſt potio
medicata, quæ neq; veri potus, neq; cibi naturam participat. Hanc triplicem po-
tionum differentiam doctrina moralis exhiber. Prima vocatur ſimplex potio, vt
Philoſophia, & alia huius generis ſcientia, qua homines ſimpliciter docti, ſed nõ pro-
bi, & perfecti efficiuntur. Alia eſt potio vini, & cibi naturam poſſidens, vt ſcientia C
Theologica, quæ, more potionis, ſcientiam ſtillat, & virtutibus hominem nutrit.
Tertia potio eſt veluti Iuriſprudentia, quæ neq; cibi, neq; potus locum ſubire poteſt,
cum neq; hominem in ſpeculatione perfectum, neq; in moralibus rectum reddere
poſſit; vocatur tamen potio medicata, quæ vitia delens, & criminoſos puniens, pu-
blicæ vtilitati tanquam medicina prodeſt.

Amplius potio pro vehiculo humani alimenti, aut vinum, aut aqua eſſe debet.
Vinum moderatè ſumptum humano corpori infinitas affert commoditates; namq;
Vini prærogatiua. calorem auget, ſpiritus recreat, lætitiam, & audaciam excitat, virtutem roborat, ira-
cundiam mitigat, corpus ſiccum humectat, appetitum prouocat, concoctionem a-
diuuat, ingenium acuit, obſtructiones reſerat, excrementa abſumit, lippitudinem
ſoluit, facundiam generat, lithiaſi medetur, arenulas educit, & deniq; vulnerũ me- D
delæ conuenit. Sin autem homo, in vino hauriendo modum exceſſerit, proculdubio
non merum, ſed venenum potabit; iuxta vulgatum diſtichon.

Immodico, ſed ſi tua proluis ora lyæo,
Pro dulci potas tetra aconita mero.

Per vinum hoc in loco intelligere poſſumus monumentum ſanguinis Chriſti, aut
feruorem pietatis, aut diuinam ſcientiam, ſiue pænitentiam: ſiquidem hæc omnia
ſunt tot vina ſpiritualia, quæ animæ mirandum in modum conferunt: iuxta illud
Cap. 9. Prouerbiorum. *Inebriamini cariſſimi, bibite vinum, quod miſcui vobis.* Quocirca hu-
iuſmodi vinum feruorem charitatis auget, virtutem fortitudinis roborat, gaudium in
diuino ſpiritu, & audaciam aggrediendi bonas operationes excitat, iracundiæ cau-
ſam temperat, ſiccitatem impietatis humectat, appetitum boni operis prouocat, in-
tellectum illuſtrat, obſtructionẽ pudoris confeſſione aperit, ſuperfluas diuitias elee-
moſy-

moſyna abſumit, lippitudinem oculorum cordis aufert, eloquentiam diuinæ laudis, & orationis perficit, lithiaſim contumaciæ ſanat, arenulas vitiorum educit, & deniq; vulnera doloris, mœroris, & inuidiæ ad perfectã cicatricem ducit. Præterea quemadmodum à potione putrida, ſiue ſit vinum, ſiue aqua, ſummopere cauendum eſt, quandoquidem venas ingrediens, & ſanguinem inficiens multa morborum genera producere poteſt. Similiter Chriſticola potionem hæreſis, necnon ſermonis obſcæni vitare debet; cum huiuſmodi potus corruptæ doctrinæ non ſolum animam inficiat, ſed etiam multas vitiorum ægritudines generet. *Quæ potiones vitãdæ.*

E Accedamus modò ad ponderationem ſomni & vigiliæ namq; ſomnus mediocris calorem naturalem roborat, corpus humectat, crudos humores digerit, temulentiam tollit, ægritudines diſſipat, & victoriam naturæ aduerſus morbum prænunciat. Ita ſomnus contemplationis calorem charitatis confirmat, mentem pietate humectat, crudos voluptatum humores diſſipat, ebrietatem criminum aufert, morbum animæ exterminat, & victoriam aduerſus crimina publicat. Inſuper homo quiete nocturna oppreſſus extrinſecam gelidæ mortis imaginem repræſentat, cum tamen intrinſecè vita fruatur; immò partes exteriores frigeſcunt, cum tamen intimæ non mediocrem calorem participent. Naturam huius ſomni referunt illi, qui ſpe, & pietatate allecti in Domino dormire feruntur: ſiquidem extrinſecus dicuntur frigidi, dum egeſtate ſunt oppreſſi, & veluti cunctis rebus deſtituti, & quaſi alicuius defuncti ſimulacrum oſtentant: cum tamen intrinſecè, id eſt quoad Deum viuant, & quoad conF ſcientiam, pietate, & charitate feruentes ſint. Huc igitur reſpiciens Apoſtolus ſcribens ad Corynthios dicebat. *Quaſi morientes, & ecce viuimus.* Viciſſim, in vigilia, homo ſuas functiones obit, graditur, videt, audit, guſtat, olfacit, tangit, loquitur, & intelligit; quæ actiones, vrgente ſomno, irritæ ſunt. Vigilans hominem iuſtum propriæ ſaluti conſulentem demonſtrat: cum hic nullo criminum ſomno impeditus ſpirituales actiones exercere poſſit: quamobrem pedibus amoris, & affectionis progreditur, oculis contemplationis intuetur, auribus demiſſionis animi potum percipit, guſtu pietatis delectatur, ſpe odoratur, in alios beneficia conferens tangere dicitur, confeſſione, & encomijs Dei loquitur, & tandem aſſidua meditatione totum intelligit. *Vis contemplationis.* *Lib. 2. cap. 6*

Alia duo inter res non naturales, nimirum motus, & quies non ſunt prætermittenda: ſiquidem homo ante prandium ſe exercere debet, vt excrementa in ſtomaG cho contenta deſcendant, & diſſipentur, antequam illuc nouus accedens cibus cum excrementis mixtus corrumpatur. Pari ratione aote quam cibus ſpiritualis doctrinæ, vel Euchariſtiæ ſumatur, pænitentiæ exercitium præcedere debet, vt vitiorum excrementa abſumantur; ſic enim locus conſcientiæ expurgatur. Ex altera parte quies laboris, & cuiuſcumq; motus terminus eſſe perhibetur; quoniam quicumq; motus natura ſua ad quietem tendit: iuxta tritum carmen. *Motus, & quies conſiderantur.*

Quod caret alterna requie durabile non eſt.

Etenim quiete vires refocillantur, & membra feſſa recreantur. Per quietem hoc in loco exponere poſſumus ſtatum contemplationis, & vitam religioſæ conſuetudinis, in qua mens ab exterioribus negotijs ad intimas conſcientiæ operationes retrahitur; vt pace circumdata Deum ſolum veram quietem meditetur: iuxta afferH tum aureum Diui Auguſtini. *Inquietum eſt cor meum, bone Ieſu, donec quieſcat in te.* hæc enim quies ſtatum gratiæ conſeruat, vires animæ roborat, & laſſitudinem mentis in mundanis negotijs fatigatæ mirandum in modum tollit.

MORALIA AB HVMANIS ægritudinibus petita.

CVM res naturales,& non naturales pauculis verbis complexi ſimus; A
nunc res præter naturam ita à Medicis appellatas paucis etiam ex-
ponemus, quatenus ſcilicet moribus hominũ accommodari poſſunt.
Namq; ſicuti pulſus à Medicis diligenter examinantur, vt cordis af-
fectiones percipi poſſint: ita Medici morales, nimirum Princeps, vel
Dynaſta aliquando pulſus ſubditorum ita diligenter perpẽdere debent, vt cordium
Medicus moralis quis. diſpoſitiones cognoſcant,& malè operantes à tramite obliquo retrahant. Vel no-
men moralis Medici confeſſario aſſignetur;qui pulſus confitentium magna induſtria
obſeruare debet, vt intimas cordis diſpoſitiones intelligere poſſit. Itaq;in præſen-
tia præcipui affectus corpus humanum profligantes examinandi ſunt,ſcilicet quate-
nus morali doctrinæ famulantur. Inchoantes igitur à morbis capitis, alopeciã pri-
mò contemplabimur, quæ generatur, quando humores acres capillorum radices B
erodunt. Caput eſt Princeps, & capilli ſunt homines poteſtati ſubiecti: ideo quan-
do prauis humoribus; nempe prauis Principum exemplis capilli, ideſt ſubditi infi-
ciuntur, tunc ſtatim in luxum diſfluunt, & ſoluuntur. Caluities quoq; caſu capillo-
rum producitur, & priuationem virtutum violentia peccati productam deſignare
poteſt. Immò veluti iuuenis caluitiem incurrens denuò crines acquirere poteſt;
cum ſenex, aut difficulter, aut nunquam caluitie liberetur. Aſſimiliter iuuenis ob
amiſſas virtutes caluus, turſum, vi pænitentiæ, his virtutũ capillis exornatur, quod
ſenex difficulter aſſequitur;cum vitia ſenum incorrigibilia eſſe videantur. Habemus
Cap.26. enim in Prouerbijs hanc ſententiam. *Adoleſcens iuxta viam ſuam, etiam cum ſenue-
rit, non recedet ab ea.*

Succedit Epilepſia conſideranda, morbus capitis præcipuus, ita à Grecis nuncu-
patus, quia partes ſuperiores comprehendantur, alioquin inter varia nomina, qui- C
bus inſignitur, morbus ſacer cognominatur. Oritur hic affectus, quando humori-
bus ventriculos cerebri occupantibus, tranſitus ſpirituum animalium intercipitur;
Epilepſia comparatur ſuperbiæ. tuncq; patiens conuulſus cadit, & cum ſpuma circa os, ſtridore dentium, & tortura
faciei, toto corpore contremiſcere videtur. Hæc affectio proculdubio ægritudini
ſuperbiæ aſſimilanda eſt, quæ re vera ſacer morbus nuncupari poteſt, cum de viris
ſanctis, & perfectis triumphum egerit. Item Epilepſia vocatur quaſi noxa partium
ſuperiorum, nec præter rationem, cum ſupernos Angelos proſtrauerit: legitur enim
In Eccleſiaſt.ca.10. in ſacris paginis. *Sedes ducum ſuperborum deſtruxit Dominus.* Generatur ergo hic
affectus ſuperbiæ, quando praui humores inanis gloriolæ ad ventriculos mentis fe-
runtur; nimirum quando homo nobilitatem generis, robur corporis, & copiam di-
uitiarum contemplatur, vel quando nomine mediocris cuiuſdam litterationis ſibi D
mirificè ablanditur; tunc enim omnis motus rectæ operationis impeditur, & anima
de ſtatu gratiæ præceps cadit; ſicq; tremor deſperationis, ſtridor iræ, & perturbatio-
nis, ſpuma maledictionis, & tortura vultus, nempe turpitudo malæ conſuetudinis
introducitur.

Paralyſis etiam eſt affectus, qui inter morbos capitis recenſetur, & tunc affligit,
quando nerui à capite deſcendentes ſenſu, atq; motu priuantur. Cauſa huius ægri-
tudinis ab humoribus obſtruentibus, vel à calore abſumente, vel à frigore conſti-
pante, vel à vulnere continuum ſoluente dimanare poteſt. Per Paralyſim, intelli-
gendum eſt peccatum, quod proculdubio ſenſum diſcretionis,& motum rectæ ope-
rationis aufert; hocq; ab humoribus voluptuoſæ delectationis mentem obſtruẽtibus,
vel à calore auaritiæ, & ambitionis, vel à frigore timoris, & deſperationis, vel de-
niq; à vulnere inuidiæ, & iracundiæ oriri poteſt.

Phre-

Digitized by Google

Phreneticus comparatur peccanti.

Phreneſis eſt morbus ad caput ſpectans, cũ patiens hoc oppreſſus alienationem mentis incurrat. Quare diligens Medicus huic præſtò eſt abraſione capillorum, & ſectione venæ, deinde patientem ligari, & in cubiculo obſcuro decumbere præcipit. Phreneticus Peccanti comparatur, qui à ratione alienatus tanquam brutum vitia omnis generis amplectitur. Tunc igitur Medicus ſpiritualis illicò capillos, ideſt criminum occaſionem auferre debet, & ſanguinem peccati cõfeſſione minuere, necnon criminoſum in loco obſcuro, ſcilicet in ſolitudine collocare, nimirum à negotijs publicis, atq; ſpectaculis eum removere, & tandem vinculis diuinorũ præceptorum coercere, vt quamprimum amiſſam mentis valetudinem adipiſcatur. Huic morbo E oppoſitus eſt lethargus: ſiquidem Phreneſis à cauſa calida, & lethargus a cauſa frigida producitur; quare quis hoc correptus in profundum ſomnum labitur. Eſt igitur communis Medicorum ſententia, læthale ſignum eſſe, dum Phreneſis in lethargum degenerat, & viciſſim non eſſe deſperandum, quando oppoſitum contingit. Lethargici Hypocritis, & Proditoribus aſſimilantur, qui extrinſecè homines ſimplices, & veluti dormientes videntur; cum intrinſecè peſſimis vitijs redundent. At Phrenetici publicis Peccantibus comparantur, quorum vitia omnibus manifeſta ſunt. Quamobrem ſi accidat, vt Phreneticus fiat lethargicus, ideſt vt Peccans publicus fiat occultus, id peſſimum eſſe exiſtimandum eſt: quandoquidem vitia hypocritarum velata magis obſunt, cum ab omnibus virtutes eſſe credantur. Sed ſi oppoſitum contingat, vt quis de lethargo ad Phreneſim properet, nempe vt abdi- F ta Peccantis crimina manifeſtentur; id magnam ſpem ſalutis pollicetur, cum vitia manifeſta non ſolum minus noceant, ſed etiam facilius emendari poſſint.

Lethargici quibus ſint aſſimilandi.

Vis ſternutamenti.

Tandem ſternutatio eſt violẽta cerebri concuſſio à natura excitata ad ſuperfluas humiditates trudendas. Hic autem motus cerebrum exonerat, totum corpus cõcutit, circa aures ſtrepitum producit, & demum magnam ſpem futuræ ſalutis affert: hęc affectio comparatur ad contritionem, quæ diſcuſſione cerebrum mentis mouet, confeſſione ſtrepitum generat, mentem ſatisfactione à ſuperfluitate vitiorum exonerat, ſicq; certam ſalutis ſpem animæ pollicetur.

Oculus comparatur animæ.

Oculi humani varijs affectionibus vexantur. Primitus patiuntur ſolutionem continui, inflammationem excitatam à puluere, à vento, fumo, ſplendore corporis lucidi, à nimio vini potu, à venerea voluptate, & deniq; à cibis acribus. Per oculum explicanda eſt anima, quæ cuncta intuetur, & intelligit: vel per duos oculos intel- G lectum, & voluntatem repræſentare poſſumus: etenim hi cordis oculi varias vitiorum ægritudines incurrunt: ſiquidem inuidia vulnerantur, puluere auaritiæ perturbantur, fumo ſuperbiæ, & vento cænodoxiæ vexantur, aliquando à nimia claritate offẽduntur; dum ſcilicet oculi mentis diuina myſteria nimis curioſe perſcrutantur: iuxta illud Iſaiæ. *Attenuati ſunt oculi mei ſuſpicientes in excelſum.* Immo oculi mentis temulentia prauæ doctrinæ infeſtantur, venerea voluptate inquinantur, & tandem acredine ciborum iracundiæ petuntur. Scribebat enim Pſalmographus. *Turbatus eſt à furore oculus meus.* Quid ſi oculus incurrat cæcitatem? nam homo luminibus orbus ſemper manu, vel baculo prætentans ſenſim graditur, aut puero ducenti credere debet. Peccans cæcigenæ aſſimilatur, quia res alienas inueſtigare nititur, deinde non eſt ſui iuris, cum Diabolo, & Mundo credens, illis obſequatur. H Aurium ſurditas in iuuentute ſi fuerit genita, incurabilis redditur. Pariter ſurditas contumaciæ, quando iuuenibus contigerit, & fuerit antiqua, proculdubio non adminiculo naturæ, neq; medica ope, ſed miraculo indiget.

Cap. 38.

Os cui aſſimiletur.

Os fœtore potiſſimum ſcatere ſolet, qui ex multis cauſis, nimirum, vel ex corruptione gingiuarum, ex vlceribus palati, ex partibus thoracis malè affectis, ex putridis humoribus ſtomachi, & deniq; à toto corpore interdum dimanat. Os morale eſt locutio, & fœtor oris obſcænis verbis repræſentatur, qui ex varijs cauſis pendere ſolet, primò à gingiuis mentis hæreſi corruptis, deinde ex vlceribus maledictionis, tertiò à partibus thoracis inuidia vexatis, quartò à putri humore voluptuoſi ſtomachi, & deniq; à toto corpore, quando homo eſt famoſus, & famam alienam violat. Ab ore ad guttur veniendum eſt, quod angina ſæpè laborat. Verùm quando in hoc affectu tumor in collo apparet, Medici ſpem ſalutis concipiunt, ſin ſecus, deſperandum eſſe aſſeuerant. Guttur peccantis hoc morbo ſæpe occupatur, & tunc

Guttur peccãtis quale.

ægritudo appellatur lethalis, quando crimen in conſcientia latibulatur; quemadmodum accidit criminoſis peccata confeſſione non patefacientibus. At Medicus ſpiritualis, nempe confeſſarius, magnam ſpem peccanti pollicetur, quando crimen manifeſtatum obſeruat. Habemus enim in Prouerbijs. *Cap. 28.* *Qui confeſſus fuerit peccata ſua, miſericordiam conſequetur.*

Si dirigatur animus ad ægritudines pulmonis, hic aliquando patitur vlcus excitatum ab humoribus acribus a capite ad thoracem dilabentibus, ideoq; ad aerem excipiendum ineptus redditur. Idem accidit, quando acres diuitiarum humores ad pulmonem noſtræ affectionis præcipitantur; talis enim contrahitur labes, ne impoſterum aer gratiæ, & pietatis recipiatur. Alioquin anhelitus multifariam læditur, io- A
Anhelitus quid ſignificet. terdum à tumore vias pulmonis obſtruente, aliquando ab inflammatione, & deniq; à partium corruptela, hinc poſtea aer inſpiratus inficitur. Anhelitus ſermonem ab ore prodeuntem ſignificare poteſt, qui aliquando à tumore ſuperbiæ, quandoq; ab inflammatione auaritiæ vexatur: legitur enim apud Ioannem. *Cap. 3.* *Qui de terra eſt, de terra loquitur.* Et demum ob partes nimio luxu corruptas; nam ſermo inquinatus auditores proculdubio inficit. Dicebat autem Apoſtolus ſcribens ad Corynthios. *Corrumpunt bonos mores colloquia praua.*

Quando ſtomachus aduerſa valetudine laborat, aut cruditate; aut vomitu, aut ſingultu, aut eructatione, aut fluxu afficitur. Humana loquela à ſtomacho repræſentatur, quæ varios affectus morales incurrit. Primò cruditate inſolentiæ cruciatur, deinde vomitu iactantiæ, ſingultu inuidiæ, eructatione maledictionis, & fluxu inho- B
neſtæ voluptatis occupatur. Niſi velimus, per vomitum, confeſſionem piacularem interpretari, quæ ſtomachum conſcientiæ abſtergit, concoctionem morum adiuuat, & tandem homines ab ægritudine peccati liberat. Interdum, vitiato ore ventriculi, præceps virium lapſus oritur, quem Medici ſyncopem vocitant; tuncq; mutus, & ſenſus patientis intercipitur. Syncope hoc in loco eſt ſymbolum peccati, qua correptus cum ſit homo, vita gratiæ intercipitur, & motus bonorum operum coercetur.

Ventris affectiones. Venter quandoq; nimia repletione diſtenditur, & hic affectus euacuatione tollitur, interdum inanitione laborat, & tunc repletione ſanatur. Per ventrem mens intelligenda eſt, quæ, ritu ventris, cor intelligentiæ, iecur affectionis, & fel iracundiæ continet. Hæc igitur cum ſæpiſſimè vitijs, & diuitijs repleatur, confeſſione, ratione vitiorum, & eleemoſyna, ratione diuitiarum, euacuanda eſt: quādo verò ina- C
nitionem virtutum, & ſcientiarum incurrit, tunc fidei, & ſcientiæ documentis eſt replenda. Renes quoq. patiuntur lithiaſim, dum viſcida, & tenax materia ab immo- *Renum affectus.* derato calore in lapillus glutinatur. A renibus affectiones hominum voluntariæ referuntur. quæ viſcidis, & glutinoſis diuitiarum, & deliciarum humoribus redundanti vnde calor immoderatus concupiſcentiæ lapillum contumaciæ generat, & mundanos affectus praua conſuetudine glutinat.

Inteſtina non paucis morbis obnoxia eſſe Medici pronunciant. Namq; diſtenduntur, & ſoluta vnitate dolor generatur, aliquando ita exſiccantur, vt fæces expelli nequeant, interdum tumore præter naturam, necnon profluuio alui, & torminibus affligantur. Inteſtina ſunt affectiones humanæ mentis, quæ inuidia extenduntur, & auaritia adeò exſiccantur, vt nulla operatio recta inde emergat: interdum tumore D
ſuperbiæ ſtimulantur, cupiditate intemperata in fluxum luxuriæ ſoluuntur, & deniq; torminibus iracundiæ, & ſæuitiæ corripiuntur. Habemus enim in Prouerbijs hoc aſ- *Cap. 12.* ſertum. *Viſcera autem Impiorum crudelia.* Alioquin inteſtina tribus præcipuis alui fluxionibus vexantur. Prima eſt ſimplex fluxiu diarhea nuncupata, ſecunda eſt lienteria, quando cibaria inconcocta deijciuntur, tertia nuncupatur dyſenteria, quando *Profluuia moralia quę.* ſanguis vnà cum abraſione inteſtinorum educitur. Per has tres fluxionis ſpecies, tria profluuia moralia, nempe in loquendo, audiendo, & operando exponere debemus. Profluuium verborum ſimplicem diarheam repræſentat, cum quidam iuuenes in verbis quidem diſſoluti ſint. & tamen ab inhoneſta conſuetudine, & à ſanguine lethalis criminis abhorrent. Profluuium auditus æmulatur lienteriam; quandoquidem nonnulli ſunt in audiendo ita negligentes, vt ne parum quidem Verbi Dei retineant. Deniq; profluuium operationis refert dyſenteriam, quia cum ſanguine le-

thalis

thalis criminis, & abraſione virtutum moralium producitur. Inteſtina tandem ver-
minatione ad deſperationem vſq; Medicorum laborare ſolent; cum variæ vermium
ſpecies in inteſtinis generentur. Per vermes crimina ſunt intelligenda, quæ inteſti- *Crimina*
na conſcientiæ ſæpiſſimè corrodunt; horumq; variæ differentiæ obſeruantur: quan- *vermibus aſ*
doquidem vermes auaritiæ à diuitijs, vermes luxuriæ a delicijs, vermes ſuperbię à *ſimilantur.*
dignitatibus, vermes inuidiæ ab aliena proſperitate, & vermes intolerantiæ à cala-
mitatibus oriuntur. Immò quemadmodum vermes inteſtinorum pharmacis trudun-
tur, ne inde patientis interitus prodeat: pariter vermes peccatorum piaculari con-
feſſione educendi ſunt, vt imminens æternæ mortis periculum euitetur.

E Pedum vitium præcipuum eſt podagra inuadens illos, qui quotidianis epularum
lautitijs delectantur, & corpus nonniſi in venereo actu exercent. Sed aduertendum *Vitia pedũ.*
eſt, quòd Eunuchi, pueri, & mulieres hac ægritudinis ſpecie minimè vexari ferun-
tur. Podagra pigritiam, & ſegnitiem corporis nobis exhibet, quæ ſolet illos occu-
pare, qui cupedijs ſummopere gaudent, & frequenter in Venerem incumbunt. Pue-
ri autem homines ſimplices, Eunuchi caſtos, & mulieres homines pios, & cle-
mentes ſignificant: idcirco hi prædicta morbi ſpecie non corripiuntur.

Iam peruenimus ad cutim, quæ multis morbis obnoxia eſſe dicitur. Etenim ſo-
lutione continui, corrugatione, puſtulis, ſerpigine, & ſcabie affligitur. Item cutis
conſuetudinis humanæ varias vitiorum ęgritudines patitur, primò ſolutionem con-
tinui ab ira, & diſcordia excitatam, deinde corrugationem inuidiæ, puſtulas ſuper-
F biæ, ſerpiginem auaritiæ, & deniq; ſcabiem libidinis incurrit. Niſi velimus, per
puſtulas in ſuperficie cutis excitatas, crimen veniale declarare, quod ad intimas
cordis partes non penetrat, ſed tantùm in ſuperficie conſuetudinis obſeruatur. His *Cutis vitia*
addenda eſt lepra, quæ à Medicis non ſolum inter affectus cutis contagioſos, ſed *qualia.*
etiam inter hæreditarios collocatur. Leproſus peccantem ſignificat, qui conſuetu-
dine aliorum criminoſorum infici poteſt; dicebat enim Poeta.

Morbida facta pecus totum corrumpit ouile.

Quamuis id melius expreſſerit Pſalmographus dicens *Cum ſancto ſanctus eris, &
cum peruerſo peruerteris.* Deinde homo in lepram facile incidit, quando veteres
parentes ſimili morbo ſemel correpti fuerint: ita homines prauis Maiorum exemplis
peccantes euadunt. Item in cute aliquando tumores præter naturam producuntur,
qui inde fiunt, vel quia humores noxij fiunt adeo tenues, vt ad cutim facile fluere
G poſſint, vel quia meatus patientis ſint adeo lati, vt per illos quilibet humor etiam
craſſus ad extimam cutim penetrare poſſit. Hic tumor, lethalis criminis ſymbolum
eſſe poteſt, quod vel ex latitudine ſenſus delitioſi, vel ex conſcientia nimis lata, ideſt
ad peccandum procliui, vel ex tenui humore inconſtantiæ prodire poteſt. Alia ſpe- *Tumores*
cies tumoris hernia vocata in cuti abdominis oritur, quando peritoneum, ſeu mem- *præter natu*
brana inteſtina continens ob clamorem, vel luctam nimis extenditur, aut rumpitur. *ram.*
Hic tumor diſcordiam nobis repræſentat, quæ membranam charitatis ſcindit, dum
clamor contumeliarum, & lucta controuerſiæ inter homines vigẽt: hæc enim omnia
charitatem, & amicitiam dirimere ſolent.

De affectibus peculiaribus hactenus ſermo eſt habitus, nũc ad vniuerſales totum
corpus hominis vexantes deſcendere oportet, qui vt plurimum à ſanguine in venis
H corrupto oriuntur. Sanguis igitur in venis, vel putredine, vel alieni humoris per-
mixtione vitiatur: ita ſanguis affectionis humani cordis, aut putredine peccati, aut
neſaria, & perdita aliorum conſuetudine inquinatur. Cæterùm quia plerumq; acci-
dit, vt, ſanguine fœdato, febres emergant, nonnihil de illis dicẽdum eſſe exiſtima-
uimus. Febris eſt calor præter naturam à corde per cunctas humani corporis par-
tes diſſeminatus, & quoniam in humano corpore tres partes, nimirum ſpiritus, hu-
mor, & pars ſolida reperiuntur, in quibus calor febrilis accendi poteſt; hinc tres à
Medicis febrium differentiæ conſtituuntur. Prima febris dicitur ephemera, quæ oc- *Febriũ dif-*
cupat ſpiritus, ſecunda putrida humores vexans, & tertia hectica partes ſolidas af- *ferentiæ.*
ficiens. Febris moralis ad concupiſcentiam mentis, feruorem affectuum, & intem-
perantiam cupiditatum refertur; hæcq; triplex eſſe perhibetur. Prima vocatur con-
cupiſcentia dignitatum, & eſt ſuperbia, ſecunda concupiſcentia voluptatum, & di- *Concupiſcē-*
citur luxuria, tertia concupiſcentia diuitiarum, & auaritia nuncupatur. Superbia fe- *tiæ quot ſpe-*
brem *cies.*

Digitized by Google

brem ephemeram æmulatur, quia ſpiritus tantummodo, & res inanes veluti cænodoxiam reſpicit. Luxuria febrem putridam refert, quoniam ab humoribus vitiatis, & ab inquinamento carnis prodeat. Auaritia tandem febrem hecticam repræſentat, cum res ſolidas, nempe aurum, & argentum omni voto appetat. Auaro enim nullus ſatis eſt theſaurus, nihilominus is humanæ vitæ ſpolio exutus quolibet mendico pauperior euadit: hoc elegantiſſimè expreſſit Auſonius in illo epigramate, in quo Creſum Regem olim opulentiſſimum, & Diogenem mendiciſſimum, apud Inferos introducit colloquentes in hæc verba.

Effigiem, Rex Creſſe, tuam ditiſſime Regum A
Vidit apud manes Diogenes Cynicus:
Conſtitit, atq; procul ſubito maiore cachino
Concuſſus dixit, quid tibi diuitię
Nunc proſunt, Regum Rex ò ditiſſime, cum ſis
Sicut ego ſolus, me quoq; pauperior?
Nam quæcumq; habui mecum fero, cum nihil ipſe
Ex tantis tecum Creſſe feras opibus.

Crimen veniale aſſimilatur febri ephemera.

Nonnulli veniale crimen febri ephemeræ aſſimilant, cum non ſit aliud, niſi intemperantia ſpirituum humanæ mentis, ideoq; inſtar prædictæ febris, facilè accedit, atque recedit. Immò quemadmodum febris ephemera interdum in febrem putridam, & aliquando in febrem hecticam degenerat: pari ratione veniale crimen, niſi pænitentia quamprimum expugnetur, aut in febrem putridam, aut hecticam, nimirum in lethale aliquod crimen conuertitur: iuxta illud Gregorij. *Peccatum, quod per pænitentiam non diluitur, mox ſuo pondere in aliud ruit.* B

Venenorum quot ſpecies

In calce huius rubricæ nonnulla de veneno dicenda eſſe cenſuimus. Venenum illud eſt, quod ſine præcedente ægritudine hominem necat, & ex triplici familia, nimirum animalium, vegetabilium, & mineralium elicitur. Pariter, in doctrina morali, venenum reperitur, quod tentamentis animã venenat, & prauo conſenſu eam occidit: hoc autem venenum in triplici diſcrimine conſtituitur. Primum venenum eſt morſus animantium venenatorum, nimirum Dæmonum, & hominum improborum, ſcilicet adulatorum, & hæreticorum, quorum verbis anima venenatur: iuxta illud Pſalmographi. *Venenum aſpidum ſub labijs eorum.* Secunda veneni ſpecies ex vegetabilibus elicitur, hæc autem vegetabilia, in doctrina morali, delicias, & voluptates referunt, quibus anima morte opprimitur. Tertium venenum ex mineralibus, nimirum ex diuitijs eruitur, ſiquidem hæ malè adhibitæ animam venenando interficiunt. Cæterùm quando venenum exhibetur, quia iniucundum eſt, dulci liquore permiſceri ſolet. Pariter venenum peccati, quia natura ſua animæ horridum eſt; idcirco Diabolus illi dulcedinem alicuius delectationis permiſcet, vt hac ratione voluntatem decipiat. Quamobrem tutum erit à dulcibus, nimirum à mundi delectationibus obſtinere, ne fortè contingat, vt in ipſis venenum peccati latibuletur. Tandem homo veneno infectus conſuetudine alios inficere poteſt: pariter qui criminibus ſunt venenati, & prauis moribus imbuti, alios ſimili veneno inficere poſſunt dum obſcænis verbis, & prauis exemplis vtuntur. C

D

SYMBOLA.

In Symbol. her.

CVNCTAS ſymbolorum differentias, de quibus in præſentia ſit ſermo, vel ex figura humanarum partium, vel ex integro hominis cuiuſcumq; ætatis, & vtriuſq; ſexus ſimulacro depromptas eſſe comperimus. Namq; ratione primi, licet intueri apud Paradinum, figuram humani capitis armati galea ſimulacro corui inſignita, cum titulo INSPERATVM AVXILIVM. Et hoc ſymbolum M. Valerio Coruino aſſignat, qui ſæpè ab Omnipotenti Deo perenni præſidiorum fonte inopinatam opem dimanare ſignificabat. Apud eumdem Authorem, effigies humani capitis, aure ſubula perfo-

perforata, obſeruatur, cum titulo. SERVITVS LIBERA. quo docemur Chriſti-
colam à legis ſeruitute liberum, & in gratia conſtitutum debere aurem ſummo of-
ferre Deo, vt illa præceptorum capax, & mandatis diuinis obſequioſa reddatur.
Ibidem conſpicitur icon manus cum pugione, quæ frontem humani capitis percute- *Icō manus.*
re nititur, cum inſcriptione. VEL IN ARA. Nobis inſinuat author ſceleſtos homi-
nes ab æterno Iudice vbicumq; puniri; immo id accidiſſe narrat Galeatio Franci-
ſci Sfortiæ filio, qui ab Andrea Lampugnano ante aram peremptus fuit. Præterea
Caluariam hominis inter ſceptrum, & ligonem effigiatam Gabriel Simeon exhibet
cum hoc titulo. MORS SCEPTRA LIGONIBVS AEQVAT. Vt deſignaret
E mortem indiſcriminatim, tam mendicos, quam diuites de medio tollere. Idcirco
Horatius ad rem canebat. *Mors æquo pulſat pede pauperum tabernas, Regumq; turres.*
Quamuis alius ſymbolum non abſimile hoc titulo decorauerit. MORS NVLLI
PARCIT HONORI. Meminimus vidiſſe alibi indicem manus delineatum fron-
tem humani capitis picti oſtendentem, cum hac inſcriptione. FRONS HOMI-
NEM PRAEFERT. Quandoquidem hoc ſymbolum humanam frontem humanæ
indolis indicem eſſe demonſtrat. Quando verò pollex, & index admotus parti in-
fimæ auris pingitur, ſymbolum memoriæ demonſtratur: propterea quod illa pars
auris apud Antiquos vellicata memoriam atteſtabatur. Alioquin apud Portam, au- *In lib. de*
ris manu tacta eſt ſymbolum litteræ A. veluti tangere barbam ſignificat B. Caput *furt. litter.*
C. dentes D. frontem F. epar E. guttur G. humeros H. ilia I. linguam L. manum *notis.*
F M. naſum N. oculos O. Palatum P. quinq; digitos Q. Renes R. ſupercilia S. tempo-
ra T. & deniq; tangere ventrem V. denotatur.

Si proſequamur in recenſendis ſymbolis à reliqua partium ſerie deſumptis, in-
ueniemus apud Claudium Paradinum, iconem humanæ linguæ, cuius baſis caudæ *In lib. de*
ſerpentinæ adhæret cum hoc titulo. QVO TENDIS? Volebat enim ſignificare *ſymb. heroic*
verba incautè non eſſe proferenda: quamuis huius ſymboli explicatio in Rubrica
Prouerbiorum videnda ſit, quando de prouerbijs à lingua petitis verba fiunt. Apud
eumdem authorem conſpicari poſſumus brachium enſe euaginato armatum. & lilijs
decoratum, cum hac græca inſcriptione. ἀπλανῶς. Ideſt ſine fraude; additq; fuiſſe
ſymbolum Ducis Mormorentiani, quo, in ſignificanda vera fidelitate, vtebatur.
Alioquin effigies brachiorum humanorum in Zodiaco, ex Georgio Veneto, ſymbo- *Brachia.*
lum Geminorum oſtendunt. Sadelerus quoq; duas manus ſimul copulatas pingit, cū
G duab. inſcriptionibus, quarū ſuperior ſic ſe habet. FAELICITAS TEMPORVM.
inferior verò eſt. RERVM CONCORDIA. & hoc ſymbolum Philippo Secundo *Manus.*
Hiſpaniarum, & Indiarum Regi aſſignat. Item Paradinus delineauit duas manus
catena iunctas cum titulo. NEC FAS EST, NEC POSSE REOR. Vt ſignifica-
ret omnes captiuos non eſſe reos iudicandos, ſed eos tantummodo, qui vitijs ſunt
inquinati; quandoquidem quamuis, iuſſu Herodis, Petrus Apoſtolus duplici catena
iunctus cuſtodiretur; nihilominus, catenis cadentibus, angelica ope aufugit Demū
in veteri ſchemate Clodouei duæ manus Cœlo ſupinæ figurantur, quæ alijs duobus
fulciuntur, cum titulo. TVTISSIMVS. Hoc videtur deſumptum ex victricibus Moi-
ſis manibus, quæ hoſtium cuneos feriebant, dum ſublatæ in preces quaſi ſcrie-
bantur.

H Si deſcendamus ad alias partes. Inter ſymbola pythagorica, vnum reperitur
huius tenoris. COR NE DEVORES quo docemur, intellectum, & animam in
rebus terrenis, & voluptuoſis non eſſe immergendam: cor enim partem rationa-
lem denotat. Verùm Coſtalius partem oppoſitam huius ſymboli declarauit, quan-
do delineauit homioem cor deuorantem, vt homo mundanis curis vexatus demon-
ſtraretur. Alibi Pythagoras dicebat. PEDIBVS NVDIS SACRIFICA, ET *Pag. 39.*
ADORA. Hoc ſymbolo cunctis inſinuabat partem ſenſualem hominis contemplan-
tis à criminibus ſolutam eſſe debere. Idem ſolebat dicere. PEDEM DEXTRVM
AD CALCEANDVM MOVE, IN PELVIM SINISTRVM. Multi exponunt,
hoc ſymbolo, rectas, & heroicas actiones tanquam dextras eſſe admittendas, pra-
uas verò tanquam ſiniſtras deponendas.

Succedunt modò exaranda ſymbola integrum hominis ſimulacrum referentia,
quorum nonnulla naturam potius emblematis, quàm ſymboli ſapiunt: nihilominus

quo-

quoniam nonnulli authores hæc nomine ſymbolorum circumferunt: propterea hoc in loco ſimulacrum iuuenis habentia primùm recenſebimus, vt deinceps ad alia pedetentim accedamus. Bocchius pingit iuuenem, qui funem anchoræ per acus foramen tranſmittere conatur, cum titulo. NVNQVAM BEARI POSSE AVARVM DIVITEM. Argumentum ab aureo Euangelij Dicto depromptum eſſe videtur, vbi legitur facilius eſſe Camelum tranſire per foramen acus, quàm diuitem intrare regnum Cœlorum: hæc tamen ſententia de diuite auaro intelligenda eſt. Idem author exhibet effigiem iuuenis ſenem vincientis ſub antro: inſcriptio eſt talis. VNAM VIDENDAM VERITATEM IN OMNIBVS. hæc duo iuuenis, & ſenis ſimulacra Ariſteum, & Protheum repræſentant, qui ambo veritatem, opinionibus exterminatis, hauriendam eſſe denotant: opiniones enim varijs animalibus in antro ſtabulantibus deſignantur. Idem author effigiauit iuuenem proprium caput à collo reciſum manibus ſimulacro Fortunæ offerentem, quæ manu collum tribus capitibus Leonis, Serpentis, & alterius bruti inſignitum iuueni genuflexo applicatura videtur, vt denotetur homo fortunæ ſe credens, nam proprio capite, nempe ingenio caret, & naturam bruti induere videtur: hocq; ſymbolum ſic inſcribitur. BELLVA FIT, CAECAE STATVIT, QVI CREDERE SORTI. Item Matthias Archidux Auſtriæ expreſſit ſimulacrum iuuenis, nimirū Perſei Andromedam liberantis cum titulo: AMAT VICTORIA CVRAM. nam veluti Perſeus Andromedam virginem formoſam ab immani monſtro eripuit; ſic ipſe Hungariam regionem pulcherrimam à iugo Turcarum erat liberaturus. Pariter Bocchius figurauit iuuenem palo transfixum, & fumo ſuffocatum, cum hoc titulo. A PVBLICA RE EXTERMINANDVM ESSE AMBITIOSVM. Argumentum huius ſymboli ab hiſtoria deductum eſt: nam Alexander Cæſar quandoq; iuſſit iuuenē quemdam ambitione ardentem fumo necari. Meminimus vidiſſe in prima facie cuiuſdam libri figuram iuuenis Cœlum intuentis, & titulus erat talis. BEATVS VIR, CVIVS EST DOMINVS SPES EIVS, ET NON RESPEXIT IN VANITATES, ET INSANIAS FALSAS.

Symb.34. Symb.66. Symb.86. — A, B (margin letters)

Poſteaquam peruenimus ad virorum ſimulacra, primùm de illis verba fient, quæ cum rebus inanimatis figurantur. Coſtalius aliquando figurauit hominem in ſolitudine citharam pulſantem, quo ſimulacro Aſpendius citharædus repræſentatur, qui nec etiam ab amicis audiri volebat, ſed ſibi tantùm pſallebat. Hoc igitur ſymbolo referuntur illi amici, qui vtilitate amicitiam metiuntur: ideoq; non veri, & fidi amici, ſed infidi, blandi, & vulgares appellantur. Iuxta illud carmen.

Vulgus amicitias vtilitate probat.

Iterum idem author delineauit hominem ante vas fabis plenum citharam pulſantem, & inſcriptio ſymboli eſt hæc. DORICA MVSA. Voluit enim nobis inſinuare interdum nonnullos eſſe Iudices, qui munera tantummodo reſpiciunt, & iuxta illa iudicant: fabis enim ſuffragia denotantur. Qui pulſat citharam eſt dorica muſa, nimirum iudicare, quatenus δῶρα, ideſt munera adſunt: alludit enim ad vocabulum δῶρον, quod donum ſignificat: quare addit aliam inſcriptionem in hæc verba. IN IVDICES ΔΟΡΟΦΑΓΟΥΣ. Idem Coſtalius exponit iconem hominis ſono vaſa probantis cum titulo. HOMINIS ORATIO PROBAT, ET NON VESTIS. Voluit enim monere hominem ſermone, & non veſtitu eſſe probandum; propterea ſolebat dicere Diogenes. *Loquere vt te videam*. Idem author figurat virum aquā cuiuſdam fontis faces accedentem, & inſcriptio ſymboli eſt. IN SIBI PRAEFIDENTES. Alludit author ad fontem Dodoneum, in quo faces extinctæ accendebantur, & accenſæ extinguebantur: ſiquidem hic fons diuinæ iuſtitiæ ſymbolum eſſe videtur, quæ nimis fidentes extinguit, & deprimit, extinctos verò nimirū humiles extollit, & accendit. Apud Gabrielem Simeonem conſpicitur figura hominis gladio ignē fodientis, cuius ſcintilla in oculum ſimulacri proſilit; titulus eſt. IGNIS GLADIO NON FODIENDVS. Argumentum ex afferto pythagorico deſumptum eſt, & ſymbolum eſt prolatum in litigioſos, qui ſæpè læduntur ab illis, quos irritant. Sigiſmundus Malateſta Princeps Arimini habebat in ſymbolo ſimulacrum Mutij, cum dextra in ignem extenſa, & inſcriptio erat. HIS GRAVIORA. Quippequi erat paratus: non ſolum manum flammis, inſtar Mutij, ſed totum etiam corpus

Peg.49. Peg.34. Peg.35. Peg.23. — C, D (margin letters)

pus pro tutela ſubditorum exponere. Apud Sadelerum obſeruatur figura hominis,
dextra bilances, & ſiniſtra cornucopiæ tenentis, cum inſcriptione. BONAE SPEI.
attribuit hoc ſymbolum Carolo Nono Valeſio Regi Francorum Chriſtianiſſimo.
Item apud Gabrielem Simeonem pingitur figura hominis bilāces geſtantis, quarum
altera nimio pondere fracta eſt, cū titulo. STATERÆ ORDO NON EST TRAN-
SILIENDVS. Author innuebat ab hominibus iniquis nullum menſuræ modum
ſeruari: ideoq; ſæpè exitum nocuum, & inopinatum experiuntur; veluti altera lanx
nimio pondere preſſa rumpitur. Coſtalius quoq. effigiauit virum bilances manu te- *Peg.27.*
nentem, cum inſcriptione. NIL VIRTVTE MELIVS, NIL PRÆSTANTIVS.
E Alludit Author ad Critolaum pecuniam, honores, & virtutes ponderantem: quare
Author, hoc ſymbolo, virtutem diuitijs, & ambitioni præferendam eſſe oſtendit.
Quamuis hoc aliquibus nullam ſymboli naturam ſapere videatur. Idem Author ad- *Peg.45.*
dit aliud ſymbolum, quod ſecundùm aliquos nil habet ſymboli; pingit enim homi
nem pugno ſaxum percutientem, cum titulo. STVLTITIÆ EXEMPLVM. Sic
enim, non eſſe contendendum cum pertinaci, oſtendere conatur. Verùm Gabriel
Simeon delineat hominem litteras cælantem in marmore cum titulo. SCRIBIT
IN MARMORE LÆSVS. Significat quemlibet læſum iniuriæ memorem eſſe,
quoniam ſunt nonnulli, qui ita propriæ authoritati & opibus fidunt. vt facile quoſ-
uis infimæ conditionis contumelijs afficiant, nam temporis tractu id obliuioni tra-
dendum eſſe exiſtimant, nihilominus falluntur, cum iniuria in marmore ſcribatur.
F Sambucus excogitauit ſimulacrum viri humi ſedentis manu librum apertum tenen-
tis, cum enſe, falce, & cornucopiæ ſupra caput, addito titulo. CONSILIVM. Vt *Symb.12.*
innueret omnia conſilio peragenda eſſe Gabriel Simeon figurauit hominem ſupra
iconem terrarum orbis cum gladio in dextra, & libro in læua. Titulus eſt. EX V-
TROQ. CAESAR. Voluit enim ſignificare Iulium Cæſarem ita litteris armatum,
& in armis litteratum fuiſſe, vt totius orbis dominium fuerit conſequutus. Boc- *Symb.57.*
chius delineauit funabulum ambabus manibus oblongum tenentem baculum cum
inſcriptione. TENERE MEDIVM SEMPER EST PRVDENTIAE. Hoc enim
ſymbolo monemur virtutem in medio conſiſtere.

Gabriel Simeon effigiat hominem cum orbe terrarum in dextra, & ſcheda in ſini-
ſtra, & addit hunc titulum. AVT CAESAR AVT NIHIL. Hoc fuit ſymbolum,
ſeu potius aſſertum Cæſaris Borgiæ Ducis Valentinenſis citra ſimulacrum, quod
G poſtea Gabriel Simeon vſurpauit pro titulo deſcripti ſimulacri, vt lectori inſinua-
ret ſe vel moriturum, vel aliquod celebre facinus patraturum. Siquidem vir arma-
tus in hoc ſimulacro altera manu tenens figuram terrarum orbis quodammodo Mo-
narchiam Iulij Cæſaris refert, & ſcheda in altera manu multiplicato charactere co
exarata nihil repræſentat Hoc ſymbolum aptè temerario Borgiæ competebat, ni-
hil enim peregit, ſed adhuc iuuenis in Regno Nauarræ fuit trucidatus, & epitaphio
huius generis tumulatus.

Borgia Cæſar erat factis, & nomine Cæſar,
Aut nihil, aut Cæſar, dixit, vtrumq; fuit.

Meminimus legiſſe in hoc genere tetraſticon huius tenoris,

Aut nihil, aut Cæſar, vult dici Borgia, quidni
H *Cum nihil, & Cæſar poſſit, & eſſe ſimul*
Omnia vincebat, ſperabat omnia Cæſar,
Omnia deficiunt, incipit eſſe nihil.

Philippus II. Hiſpaniarum Rex pictura expreſſit orbem terrarum ſupra Hercu-
lis humeros cum epigraphe. VT QVIESCAT ATLAS. poſteaquam Carolus
Quintus Cæſar, & parens ei regnorum ſuorum adminiſtrationem ceſſit. Sadele-
rus quoq; figurat hominem dextra gladium, & læua palmam tenentem cum inſcri-
ptione. REQVIES HAEC CERTA LABORVM. Et attribuit ſymbolum Ca-
rolo Barbonio Nauarorum Regi. Item delineat hominem dextra columnas eri-
gentem, & læua haſtam ſtringentem, & ſymbolum hoc verſu decorat MIRA FI-
DES LAPSAS RELEVAT MANVS VNA COLVMNAS: hoc ſymbolum Ca-
rolo nono Valeſio Regi Francorum vigeſimo ſexto aſſignat. Gabriel Simeon ex-
hibet iconem hominis genuflexi mortis ſimulacrum ſupplicantis, à quo telo peti vi-
detur,

Mortis ſimulacrum. detur, titulus eſt. IMPROBVS NVLLO FLECTITVR OBSEQVIO. Sic enim
Author naturam improborum, & crudelium explanat, qui nullis precibus flectuntur: ideoq; illos morti aſſimilat, quæ nemini parcit.

Modo ſymbola explicāda ſunt, in quibus ſimulacra hominum cum alijs animantibus delineantur. Ideo Perinus Cardinalis Gonzaga figurauit Herculem claua hy-
Peg.30. dram percutientem, cum titulo. TV NE CEDE MALIS. quippe qui æqua animi
fortitudine, monſtra inuidiæ erat ſuperaturus; & Coſtalius exhibet iconem hominis
equum percutientis, qui pondere ſarcinæ preſſus humi iacet, cum inſcriptione. NE
QVID VLTRA VIRES. Innuit enim, in cunctis peragendis, vires eſſe examinandas. Homo quoq. conans baculo percutere ſerpentem cryptam ingredientem, A
deinde elabentem, fuit ſymbolum Sambuci, vt opportunis remedijs morbo occurrendum eſſe demonſtraretur. Item figura paſtoris oues tondentis habetur apud Co-
Peg.79. ſtalium cum titulo. MODERATIO IN SVBDITOS. voluit enim ſignificare benignitatem Principis erga ſubditos eſſe probandam. Item apud eumdem obſerua-
Peg.52. tur effigies hominis à defuncto neſcioquid eripientis, cum inſcriptione. MODERATIO IN VECTIGALIBVS. Huius argumentum videtur à prouerbijs deſumptum, vbi de auaris legitur, quòd à mortuis etiam pecuniam exigunt, veluti ſunt
Lapathum quanam herba. Principes in Vectigalibus nimis graues. At Gabriel Simeon depingit hominem conculcantem lapathum, quam herbam Latini rumicem appellant, inſcriptio eſt. VIRESCIT VVLNERE VIRTVS. Significat author hominem virtute præditum ab Inuidis quandoq; vexari; cum tamen virtus ſtudioſi viri, & ingenium in dies B
magis, atq; magis manifeſtetur: quemadmodum lapathum quò magis teritur, eò magis vireſcit.

Peg.54. Conſpicitur apud Coſtalium icon hominis porcum alloquentis ad ſignificandam voluptatem, quàm vnuſquiſq; etiam immanis, & vilis ſequitur. Ibidem obſeruatur homo lupum, apprehenſis auribus, coercens, ad denotandos illos, qui temerè aliquod opus aggrediuntur, à quo poſtea nonniſi maxima cum difficultate ſe expedire poſſunt. Vir poſtea manu geſtans ouum, ex quo pullus erumpit, ſymbolum fuit Sambuci ad certam ſpem exprimendam. Item vir coercens ſerpentem exuuias deponentem, fuit ſymbolum Sambuci, vt opportuna prodeſſe demonſtraret: quandoquidem ſerpens ſpolium deponens captus veneno carere perhibetur. Albertus Auſtriæ Archidux pinxit Serpentem, & Taurum ad pedes Iaſonis manu vellus aureum geſtantis, cum titulo. ASSIDVITATE. Etenim hoc ſymbolo ſpes alicuius C
conatus heroici monſtrabatur, ad æmulationem Iaſonis, qui cum Argonautis, recuperandi gratia velleris aurei, in Colchidem nauigauit.

Varia tandem ſymbola huius generis apud Authores conſpiciuntur, nam Sambucus excogitauit ſimulacrum viri armati fulmine muniti, & ab alio viro picti. Sic
Apelles Alexādrū pingit. enim denotatur Apelles Alexandrum pingens, vt Iouis filius eſſe crederetur: cum poſtea Apelles à Liſippo fuerit reprehenſus, nam ipſe eumdem Alexandrum haſta tantùm munitum delineauit. Author igitur hoc ſymbolo nobis adulatorem oſten-
Peg.37. dit. Coſtalius effigiauit virum toga ornatum, cum ramo viridi in dextra, & ſcheda implicita in ſiniſtra; vt indicaret illos, qui iuris peritos aſpernantur. Apud eumdem conſpicitur figura hominis terram fodientis, vt oſtenderet nihil eſſe, quod nos
Peg.78. aſſiduo labore non aſſequamur. Idem author effigiat hominem monoculum in tri- D
Iudex monoculus quis. bunali ſedentem, vt iudicem ſordidè iudicantem demonſtraret, cum vnam ſolā partem, non autem ambas reſpiciat. Figura hominis dentibus nuces frangentis, & panem gladio incidentis, fuit ſymbolum Sambuco attributum, vt oſtenderet prauam conſuetudinem difficillimè auferri poſſe, quoniam nuces duræ ferro potius, quàm dentibus frangendæ, & panis mollis dentibus potius, quàm ferro comminuendus. Apud eumdem, vir proijciens in flumen fruſtum quercus, fuit ſymbolum ſignificans apta eſſe reijcienda: nam quercus ſeu robur in aquis lapideſcit, cum cætera ligna ibi putreſcant. Demùm homo intuens ſpeculum ſine bractea, vnde ima-
Speculū ſine bractea qd. go intuentis reddi nequeat, eſt ſymbolum, quo vſus fuit Sambucus, vt ſordidam, & inanem amicitiam eſſe illam exprimeret, in qua mutua gratia, vel beneuolentia non redditur.

Non deſunt ſymbola, in quibus ſimulacra ſenum, & mulierum obſeruantur. Nonnulli

nulli pingunt ſenem alatum falce munitum, & horologio arenario, adduntq; hunc titulum. HANC ACIEM SOLA RETVNDIT VIRTVS. Quandoquidem homines eximio virtutum ſplendore coruſcantes vitam perennem ducere perhibentur. Habemus etiam apud Bocchium iconem ſenis ſpeculum adoleſcenti porrigentis; inſcriptio eſt talis. EN VIVA E SPECVLO FACIES SPLENDENTER EFFERTVR. SIC SAPIES, POTERISQ; OMNIA, DVM IPSE VELIS. *Symb.59.* Argumentum ſymboli depromptum eſt à Socrate, qui iuuenes in ſpeculo conſpiciendos docebat, vt pulchritudinem animi venuſtate corporis æquarent: ſin minus deformitatem corporis venuſtate animi reſarcirent. Apud eumdem licet
E intueri figuram ſenis in cathedra ſedentis calicem dextra tenentis à venuſto iuuene porrectum, cum titulo. PROPINO HOC PVLCHRO CRITIAE. Author voluit denotare Threramynem vnum è triginta tyrannis athenienſibus, cuius Cicero in quæſtionibus Tuſculanis meminit: hoc igitur ſymbolo percipiendum eſt, contemptu mortis, cor metu liberari. *Li.1.Tuſc. quaeſt.* Circa ſimulacrum mulierum, meminimus vidiſſe in prima libri facie iconem Virginis ſybillam referentis hoc diſticho exornatam.

NE TVRBATA VOLENT RAPIDIS ORACVLA VENTIS,
NVNC FOLIO VATES COMMODIORE SONAT.

Alludit enim author ad libros noſtræ ætatis, & ad vaticinia ſybillæ, quæ olim in folijs arborum ſcribebantur. Eleonora de Toledo vxor Coſmi Magni Hetruriæ
F Ducis delineauit Lucretiam Collatini vxorem, quæ à Tarquinio compreſſa, ne dedecori eſſet ſuperſtes, necem ſibi intulit: titulus eſt. FAMAM SERVARE MEMENTO. ſiquidem viri ob plurimas virtutes, & fœminæ propter pudicitiæ famam commendantur. Sadelerus quoq; pingit ſimulacrum trium virginum, nimirũ Gratiarum cum inſcriptione. HAS HABET, & SVPERAT. hoc ſymbolum Iſabellæ Emanuelis Luſitaniæ Regis filiæ, & Caroli Quinti vxori attribuit.

Iam properandum eſt ad illa ſymbola, in quibus plura hominum ſimulacra obſeruantur. Coſtalius delineat virum equitantem turba militum ſtipatum, præcedente, Tortore ſecuri quemdam percutiente, ad oſtendendam ſeueritatem in bello adhibendam. Alludit enim ad Lamacum Ducem, qui læui de cauſa milites extremo ſupplicio multabat. Hæc eadem pictura obſeruatur in Pegmate ſexageſimo, vbi Author Deum cuncta videre, & prouidere demonſtrat. Sed vt verum fateamur, mul-
G ti viri eruditi id nihil ſymboli habere aſſeuerant; quemadmodum, & ſequens ſymbolum, in quo pingitur homo ſedens, & alloquens adoleſcentem ſambuca pſallentem, quo ſimulacro repræſentat Antigenidem hortantem diſcipulos, vt verba indoctæ multitudinis aſpernarentur. *Quæ non habent aliquid ſymboli.* Nihil etiam ſymboli ſapere videtur, quãdo Coſtalius depingit homines armatos infundentes aurum liquatum in os mortui ſenis. *Peg.41.* Voluit enim hac pictura Perſas auro os Creſſi Lydorum Regis obſtruentes repræſentare: etenim Creſſus hoc in loco mortem beare, & ditare homines ſignificat.

Ad ſignificandam inertiam, & otium multa ſe ſe offerunt ſymbola; nã Bocchius delineauit hominem ſeminudum ſedentem, pede ſiniſtro horologium arenarium inuerſum calcantem, cui mulier admodum macilenta, & nuda adſtat: inſcriptio eſt. *Symb.26.*
H IN LENTVM, INERTEM, ET OTIOSVM. hoc igitur ſymbolo famem hominis inertis comitem eſſe ſignificauit. Apud eumdem delineatur ſimulacrum Cupidinis hominem dormientem ſagitta vulnerantis; vt Amorem in otio negocioſum oſtenderet. Propterea prudenter Ouidius monebat iuuenes, & negotiarentur, namq; dum otiantur, à Cupidine ſe extricare non poſſunt: ſic igitur canebat.

Nam Venus otia amat, finem qui quæris amoris,
Cedit amor rebus, res age, tutus eris.

Homines quoq; in ſpheriſterio ludentes pinguntur in ſymbolo, quod Sambucus ad iacturam temporis ſignificandam excogitauit.

Symbola ad Iudices, & Magiſtratus attinentia non ſunt omittenda. Namq; apud Bocchium conſpicitur homo in tribunali ſedens alium alloquens, & manu dextra alteram aurem obturans, cum inſcriptione. IMAGO IVSTI IVDICIS. Argumentum huius ſymboli ex hiſtoria depromptum eſt. *Symbola ad Iudices ſpectantia.* Referunt enim Alexandrum

Digitized by Google

Magnum tanquam Iudicem in Tribunali ſedentem Actori alteram aurem præbuiſſe, & digito alteram clauſiſſe: idcirco de hoc interrogatus reſpondit vnam aurẽ actori ſatis eſſe, & alteram Reo ſeruandam. Quare colligendum eſt, quod Iudex iuſtus, nonniſi ambabus auditis partibus ſententiam ferre debeat. Item Coſtalius delineat viros ſedentes habitu Iudicis indutos, in quorum medio conſpicitur icon pueri pampinis coronati. Voluit enim inſinuare Iudices temulentos iuſtã ſentẽtiam ferre non poſſe: iuxta vulgatum carmen.

Symb.53. *Pag.31.*

Non eſt in multo mens bene docta mero.

Pag.80. Similiter idem Author exhibet picturam hominis in tribunali ſedẽtis, cui pulchra aſtat Virgo: hoc enim ſimulacro Apius, & Virginia repræſentantur, vt moneret, quòd Iudices amantes rectè iudicare non poſſunt. Pariter idem Author figurat multos homines, cum icone luporum ad pedes. Hoc ſimulacro Neuri populi referuntur, qui olim in lupos conuerti credebantur; ſic enim author oſtendit Prætores, Iudices, & Magiſtratus in Regimine, & Præfectura, more luporum, non debere eſſe rapaces, neq; muneribus delectari. Idcirco viri ferentes munera per ianuam intromiſſi, & alij homines nihil afferrentes per aliam ianuam excluſi, in quodam ſymbolo Sambuci obſeruantur, vt peculiaris noſtræ ætatis auaritia oſtenderetur: iuxta illud Ouidij. A

Auaritia noſtra ætatis.

Si nihil attuleris, ibis Homere foras.

Deniq; pictura viri oſtendentis mulieri manum prementem ſpongiam, & effundentem aquam, refertur ad ſymbolum Sambuci, quo Fiſcum in auaritiæ viſcum tranſire non debere oſtentabat. B

Succedunt ſymbola plures hominum icones referentia, quæ ad amicitiã, ad pacem, ad opes, & ad mutuam opem ſpectant. Etenim Coſtalius pingit duos homines coronatos mutuis amplexibus iunctos, cum duabus ſtellis eorum capiti impendentibus, quæ Caſtorem, & Pollucem repræſentant, ſicq; ſymbolum fraternæ amicitiæ demonſtratur. Apud eumdem Authorem icones duorum virorum arma inuicem permutantium conſpiciuntur, cum inſcriptione. PAX AVRO REDEMPTA. Hic aduertendum eſt arma in hoc ſimulacro conſpecta alterius aurea, & alterius ferrea eſſe; hæc enim imagines Diomedem, & Glaucum referunt: ſicq; Author pacem pecunijs aliquando recuperandam eſſe docet. Idem effigiat duos homines dextras in pugnum redactas ſibi inuicem offerrentes, ſiniſtras verò ſub pallio occultantes. Immò alios duos pingit homines, qui dextris panem ſibi inuicẽ offerunt, ſiniſtris verò lapides occultant: vt fucatam amicitiam oſtentaret, nam quidam ſunt, qui verbis amicos ſe præſtant, cogitatione verò inſidias ſtruunt. Idcirco apud Gabrielem Simeonem duæ ſunt hominum icones, quorum alter eſt perſonatus, & ab altero frons laruæ bacillo tangitur cum titulo. AMICO FICTO NVLLA FIT INIVRIA. Vt ſimultates ab Aſſentatoribus deponendas eſſe ſignificaret: homo enim laruatus animi fucati ſymbolum eſſe dicitur, ideoq; larua virga percutitur, vt tandem facies ſimulata deponatur. Alioquin vir terram fodiens, & alius in arca nummos pertractans, fuit ſymbolum à Sambuco propoſitum, ad manifeſtandam benignitatem. Nam quemadmodum terra excauata non imminuitur: pariter pecunia, quam dilargimur, non perit. Canebat enim Ouidius. C

Pag.38. *Pag.50.* *Pag.36.* *Simulata amicitia.* *Benignitatis ſymbolũ.*

Quas dederis ſolas ſemper habebis opes.

Gabriel Simeon exhibet picturam viri mendicum humi iacentem ſubleuantis, cum titulo. BIS DAT, QVI TEMPESTIVE DAT. Sic enim oſtenditur immortale beneficium præſtari, quando quis egeno, neceſſitate vrgente, & citra ſpem mercedis, citò opitulatur: canebat enim Auſonius. D

Si benè quid facias, facias citò, nam citò factum
Gratum erit, & ingratum gratia tarda facit.

Ad rem videtur ſpectare ſymbolum illud pythagoricum. HOMINI PONDVS SVBLEVANTI SVCCVRRE, SED NON DEPONENTI. Quamuis poſtea id denotet honeſtas operationes eſſe probandas, & rectè agentes eſſe adminiculandos. Namq; per hominem, ratio, & mens intelligitur, per pondus verò, ſenſus, & affectus corporis deſignantur. Quamobrem ſubleuare pondus illi dicuntur, qui rationem à terrenis ad ſublimia erigunt. At ſymbolum, in quo ſunt viri onera, & opes

Symbolum pythagoricũ

opes ex quodam oppido aſportantes,& alius vir nudus reſpiciens conſpicitur, Sambucus excogitauit, vt nobis inſinuaret, Priuatis obliuioni mandatis, Publica curanda eſſe.

Sadelerus pingit nauem varijs hominum iconibus onuſtam in medio fluctuũ, cum inſcriptione. IN FLVCTIBVS EMERGENS. Additq; hoc fuiſſe ſymbolum Innocentij Noni Bononienſis Pontificis Maximi. Quare ſi hæc icon nauiculam Apoſtolorum, & Petri repræſentat, titulus ſymboli quadrare videtur: nam de illa ſic canitur. *Symbolum Innoc. Noni Pont. Max.*

Fluctuat, & nunquam mergitur illa ratis.

E Gabriel Simeon pingit hominem veluti naufragum Mercurij habitu indutum, caduceum alteri homini in litore ſtanti porrigentem, cum titulo. HVC CVRSVS FVIT. Sic enim demonſtratur, quòd optimus Princeps aliquem numero ſuorum familiarum adſcribens, cum tanto benefitio ſibi deuincit, quantam obligationem naufrago opitulans ſibi comparat. Alioquin viri duo prælιantes, ſpectantibus viris togatis, cum icone pueri ſortes extrahentis ex duobus vaſis, fuit ſymbolum Sambuci, vt audaces à fortuna iuuari manifeſtaret. Veluti agricola ligonem abijciens, miles enſem, & mercator pecunias, apud eumdem ſpectant ad ſymbolũ, quo oſtendit neminem ſua ſorte contentum eſſe. Pariter vir cote ferrum acuens, & alij duo viri cadauer humi ſtratum intuentes pertinent ad ſymbolum Sambuci, quo ſapientiam inſipientem patefacit. Nam veluti cos non incidit, ſed ita operatur, vt ferrum

F incidat: ita ſenſus non ſapiunt, ſed ſunt in cauſa, vt homo ſapiat. Bocchius figurat ſenem pelle leonis indutum clauam dextra tenentem, cum arcu, & ſagittis, ſed exiles catenulæ ab illius lingua dependent quarum altera extremitas auribus innumeræ multitudinis hominum ſectantis affixa eſt, cum inſcriptione. CVRA, ET LABORE PERFICI ELOQVENTIAM. Hoc ſimulacro Hercules eloquẽs deſignatur: eſt enim ſenex quia iuuentus plerumq; eloquentia caret. Catenulæ conuenientiam aurium cum lingua oſtendunt. Demum ſagittæ indicant acumina rationum, quibus Orator ad populum alliciendum vtitur. Deniq; viri duo eleuantes manus ad hamos, quos diuina manus de Cœlo mittere videtur; attinent ad ſymbolum Sambuci, quo ſignificare nititur, quòd Deus neminem inuitum trahit, & neminem cogit. *Herculis eloquẽtis Imago.*

G

EMBLEMATA.

QVONIAM emblemata maximam cum ſymbolis habere affinitatem videntur: idcirco hunc locum in hiſtoria illis concedere decreuimus. Cum autem in his ſimulacra partium humani corporis, necnon puſionum, iuuenum, virorum, ſenum, & mulierum obſeruentur: hæc omnia ſigillatim, & conciſa breuitate exarabimus. Exemplum partium exhibet Aleiatus, quando in ſexto decimo emblemate, depingit manum apertam, *Emblemata cũ iconibus partium.*

H cuius vola picturam oculi monſtrat, his effigiem pulegij addit: vt vnuſquiſq; duo præcepta hinc eliciat, primum eſt ſobrietatem eſſe diligendam, ſecundum eſt, leuem credulitatem eſſe vitandam: etenim pulegium temulentiæ reſiſtit, & manus oculata certam rerum fidem exhibet.

De iconibus puſionum, habemus apud Reuſnerum picturam pueri ſupra cranium humanum dormientis, cum titulo. VIVE MEMOR LETHI, & addit hexaſtichon, quod his verſibus terminatur. *Lib. 1. Emb.*

Viue pius, moriere pius, viueſq; beatus
Poſt mortem; vita mors via ſancta noua eſt.

Florentius quoq; pingit pueros propter nuces, & lapillos contendentes, cum inſcriptione. SEMPER PVERI, & addit tetraſtichon huius tenoris.

Rixantur pueri, ſi quis lapideſue, nuceſue
Auferat, & ſemper vilia quaq; ſtupent.

Nos etiam pueri, qui, donec vita ſuperſtes,
Propter opes luteas digladiamur humi.

Homines quare pueri dicantur. Seneca quoq; nos homines non bis pueros, vt vulgus ait, ſed ſemper pueros appellauit. Nam quemadmodum pueri nucum, & lapillorum auaritia præmuntur, dum inter ſe pro his grauiter præliantur; cum tamen nullius ſint valoris, & ratio inde oritur, quia animum infirmum gerunt; ſimiliter homines pro auro, & argento magnum quandoq; bellum ſuſcipiunt, & tamen hæc quoq; ſunt vilia, quia ſtatim fluunt, & repente dilabuntur. Apud Coſtalium conſpicitur puſio nudus cum gladio euaginato quaſi percuſurus, cum inſcriptione. VIX TEMERE ANTE PILOS VENIT SAPIENTIA. vt denotetur periculum quod homines incurrunt, quando à iuuentute Publica curantur: id totum Tetraſticho declaratur. A

Deſine ſtulte puer dubiam tractare bipennem,
An nō audes melli tingere tela manu?
Quàm male Conſcripti tractant arcana ſenatus,
Qui nondum primas deſeruere nuces.

Si à puſionibus ad icones iuuenum fiat tranſitus, inueniemus apud Alciatum effigiem iuuenis ſiniſtram alatam attollentis, cum dextra pondere depreſſa: inſcriptio eſt hæc. PAVPERTATEM SVMMIS INGENIIS OBESSE, NE PROVEHANTVR. carmina ſunt,

Embl. 120. *Dextra tenet lapidem, manus altera ſuſtinet alas,*
Vt me pluma leuat, ſic graue mergit onus. B
Ingenio poteram ſuperas volitare per arces,
Me niſi paupertas inuida deprimeret.

Paupertas quid præſtet. Hoc emblemate percipimus aliquando eſſe adoleſcentes tam acris ingenij, vt in diſciplinarum cognitione ſerium progreſſum breui tempore facerent, niſi ſumma facultatum inopia eos coerceret, non immerito igitur canebat Iuuenalis.

Haud facile emergunt, quorum virtutibus obſtat
Res anguſta domi.

Iuuenem etiam alatum de Cœlo cadentem apud Florentium licet intueri, cum inſcriptione, ALTVM SAPERE PERICVLOSVM. hoc ſimulacro Icarus alis munitus repræſentatur, qui nimis alte volans deorſum fuit præcipitatus. Quandoquidem illa res non eſt inquirenda, quam ſcire non eſt datum, nec ſcitari permiſſum, nec ſcrutari religioſum: etenim quod Deus regnum ſuum, neq; ſine arbitris regat, ſanctius, & reuerentius eſt credere, & mirari, quàm rimari. Idcirco ad rem canebat Horatius. C

Prudens futuri temporis exitum
Caliginoſa nocte premit Deus,
Ridetq; ſi mortalis vltra
fas trepidet.

Apud Alciatum pingitur figura iuuenis alati è Cœlo cadentis cum inſcriptione. IN ASTROLOGOS. hac icone refertur Icarus cereis alis munitus altiora petens, qui, cera liquefacta, ad terram ruit. Ideo in poſtremo diſticho hexaſtici Alciatus hæc habet,

Embl. 103. *Aſtrologus caueat quicquam prædicere præceps* D
Nam cadet impoſtor, dum ſuper aſtra volat.

Florentius quoq; iuuenem figurauit à ſumitate arboris in terram cadentem, cum titulo. MEDIO TVTISSIMVS IBIS. hoc emblema videtur conforme ſymbolo Bocchij ſuperius recitato, in quo pingebatur funambulus cum inſcriptione. TENERE MEDIVM SEMPER EST PRVDENTIAE. hoc emblemate docemur pedetentim per ædes Fortunæ incedendum eſſe, ne dum ad culmina proſperitatum peruenire contendimus, vnà cum ramis decidamus. *Li. 3. Embl.* Reuſnerus pinxit venuſtum iuuenem Narciſum, in limpidiſſima fontis aqua iconem propriam intuentem, cum titulo. *Embl. 35.* NOSCE TEIPSVM. At Florentius delineauit iuuenem ſedentem, cum ſimulacro virtutis in dextra, & ſimulacro voluptatis in ſiniſtra parte locato, inſcriptio eſt. LVBRICVM IVVENTVTIS. Icon huius emblematis refert Herculem, qui blanditijs voluptatum allectus, & virtutis hortatu ſollicitatus, tandem, virtutis

ope,

ope, ad ſuperos iter ſibi ſtrauit. Sic enim monentur iuuenes in triuio vitæ conſtitu-
ti, & magno in periculo verſantes, ne à voluptatum blanditijs decepti, & à recto
virtutis tramite abducti, in vada, & ſcopulos ferantur: quandoquidem qui in ſimili
ætate non labuntur, tunc ſperandum eſt, vt deinceps curſu inoffenſo, candidam
meram pertingere poſſint. Icon etiam iuuenis alteri iuueni arma donantis conſpici-
tur apud Alciatũ, quod ſimulacrũ Hectorẽ, & Aiacẽ repræſentat. Inſcriptio eſt græ-
ca. ΕΧΘΡΩΝ ΔΩΡΑ ΑΔΩΡΑ. quandoquidẽ ex Sophocle Aiax refert ſe poſtquam *Inimicorũ*
ab Hectore inimiciſſimo enſem accepiſſet, loco muneris, nihil præter damnũ à Gre- *dona qualia*
cis reportaſſe: propterea quadrat illa inſcriptio emblemati, quæ latinè ſic redditur.
E INIMICORVM DONA NON DONA. nam quælibet dona etiam nullius valo-
ris ab amicis accepta boni ſunt conſulenda, ab hoſtibus vero, & inimicis etiã pre- *Embl. 167.*
tioſiſſima tanquam perniciosa ſunt contemnenda, quia non ſolum vocanda ſunt
ἄδωρα nimirum non dona, ſed *κακόδωρα*, nempe infælicia. Demùm Florentius de-
lineat iuuenes ſimulacro fortunæ manum admouentes, cum titulo. NIHIL IGNA-
VIS VOTIS. namq; prouerbio celebratum eſt apud Lacedemonios, fortunam ad- *Fortunæ*
mota manu eſſe inuocandam, & alibi etiam meminimus recitaſſe in hoc intellectu, *prærogatiua*
boues eſſe ſtimulandos, & opem Iouis eſſe implorandam, alioquin inuocationẽ eſſe
inanem: non enim votis, & ſupplicationibus diuina parantur auxilia, ſed agendo,
vigilando, & rectè conſulendo omnia proſperè cedunt, & hæc de emblematibus, in
quibus icones iuuenum conſpiciuntur.

F Iam ponderanda ſunt illa, in quibus figuræ hominis adulti pinguntur. Memini-
mus vidiſſe picturam hominis poma legentis, cum inſcriptione. HOMO POMO SI-
MILIS. & emblema ſimili tetraſticho decoratur.

Cruda vt adhuc ramis alieno tempore poma
Ni velluntur, humi putria lapſa iacent.
Præcipiti fato ſic, aut rapiuntur acerba,
Aut effæta annis corpora noſtra cadunt.

Pariter apud Authores varias hominum icones circa multifaria exercitia verſan-
tium intueri licet. Propterea quod Alciatus pinxit hominem pelle caprina indutum,
& reticulo piſcem ſargum coercentem, cum titulo. IN AMATORES MERE-
TRICVM. Argumentum deſumptum eſt à natura ſargi piſcis, qui à laruato piſca- *Sargi piſcis*
tore deceptus capitur: ideoq; hoc embla profertur in illos, qui cæco, & turpi amo- *natura.*
G re decepti in obſcænam meretricis perſonatæ naſſam incidunt, rati pulchrum eſſe,
quod pulchrum apparet; neq; recordantur communis aſſerti. oportere prius no-
ſcere, quàm amare, non immerito igitur Ouidius ad rem canebat,

Quale ſit id, quod amas, celeri circumſpice mente,
Et tua læſuro ſubtrahe colla iugo.

Idem Coſtalius voluit ſignificare, quando pinxit hominem, cuius collum dipſa-
de ſerpente circumdatur: voluit enim denotare illum, qui amore meretricio detine-
tur: nam dipſadem meretricis eſſe ſymbolum in Hiſtoria Serpentum declaratum
fuit; inſcriptio eſt. In ΠΑΡΘΕΝΟΠΙΠΑΣ. quæ vox homines virginum nimis aui-
dos ſpectatores ſignificat. Poſteaquam in piſcatum incidimus, non inuoluemus ſi-
lentio hominem apud Camerarium pictum, qui lucium piſcem ſuos fætus vorantem
H obſeruat, cum inſcriptione. PROPRIIS NON PARCIT ALVMNIS. id *Lucij piſcis*
omittere noluimus quoniam Author in diſticho, hominem huic animanti comparat, *natura.*
in hæc verba.

Lucius in proprium, vt, ſæuit genus, impleat aluum,
Sic ipſe ſe ſe conficiunt homines.

Alciatus quoq; delineat hominem anguillas captantem, cum titulo. IN DI- *Embl. 88.*
VITES PVBLICO MALO. Author nobis inſinuat, quòd ſicuti anguillæ non ca-
piuntur, niſi aquę ſint turbidæ, & cænoſæ; ita aliqui ſunt homines, qui cuncta tur-
bant, vt rem ſuam magis augere poſſint: argumẽtum emblematis deſumptum vide-
tur ex fabula Aeſopi de piſcatore aquam turbante, vt fugientes piſces incautè in
retia laberentur; de qua turbatione aquarum interrogatus piſcator reſpondit, niſi
aqua turbaretur ſe perire fame neceſſe eſſet. Quamobrem, vulgato adagio, illi di-
cuntur anguillas captare, qui, priuati commodi gratia, tumultus concitant. Verba

Ariſtophanis id eleganter declarant.

Feciſti, vt is, qui captat anguillas, facit.
Quieta cum ſunt ſtagna, venatur nihil:
Sed cœnum vbi omne illac, & hac ſubuerterit,
Captura magna eſt; tu quoq; vbi perturbaueris
Hanc ciuitatem, & inde plurimum capis.

Poſteaquam de anguillis fit mentio, habemus picturam hominis anguillam ficulneo folio ſtringentis apud Alciatum cum hac inſcriptione. IN DEPREHENSVM. ſignificat enim ſidem humanam fallacijs labentem vi adſtringendam eſſe, quemad-
Adagium de anguilla. modum aſpero ficus folio anguilla lubrica facilè continetur. Argumentum deſum- A
ptum eſt à communi adagio. FOLIO FICVLNEO ANGVILLAM. quod prolatum fuit in illos, qui quodcumq; lubricum ita ſtringunt, vt nullo modo dilabi poſſit.

Præterea cum ſermo fiat de humanis iconibus cum animalibus, non erit à ratione alienum delineare hominem ſagittis aues petentem, cuius pes à ſerpente pungi-
Embl. 104. tur apud Alciatum cum inſcriptione. QVI ALTA CONTEMPLATVR CADERE. Sic enim ſignificatur, quòd qui alios inſequitur, ſæpè à non ſperato opprimitur. Author nobis inſinuat animum non eſſe ad tam diſtantia applicandum, quin propinqua etiam meditetur: veluti in hiſtoria ſerpentum explicauimus. Item apud eumdem obſeruatur icon hominis domo egredientis, qui prima
Embl. 126. fronte muſtelam offendit, cum inſcriptione. BONIS AVSPICIS IINCHOANDVM. B
Antiquitas enim ſuperſtitioſa aliquem primo aſpectu occurriſſe Monacho, vel anui meienti, vel lepori, vel muſtelæ, ominoſum, & ſiniſtrum eſſe opinabatur, quoniam magnam vim bonis, & fauſtis negotij ſuſcipiendi principijs ineſſe referebat: ideoq; vix bonum habere poſſe exitum negotia dicebat, quæ infælix initium ſortita fuerint: huc ſpectat illud Sophoclis ex Plutarcho ſic latinè redditum.

Quicumq; rem recta ratione inceperit,
Bonum illius certè ſperabit exitum.

Coſtalius depingit hominem venerandum in curru à quadrigis tracto, hoc titulo
Platonis ſimulacrum. decoratum. HONOR DEBITVS VIRO DOCTO. Siquidem hoc ſimulacro, ex mente nonnullorum, Plato repræſentatur. Florentius quoq; pinxit virum toga-
Embl. 2. tum funibus vincientem fortunam humi ſtratum, hoc titulo inſignitum. SAPIENS SVPRA FORTVNAM. Sic enim docet ſapientem à Fortuna minimè regi, quo- C
niam caput Sapientis eſt liberum, & libertas, ex ſententia Ciceronis in Paradoxis, eſt poteſtas viuendi, vt velis. Qui igitur viuit, vt vult, recta ſequitur, & legibus non
Sapientis prærogatiua propter metum obtemperat, ſed quia id maximè ſalutare, & vtile eſſe exiſtimat. Soli autem contingit ſapienti, vt nihil coactus, & nihil inuitus operetur. Demum Alciatus exhibet picturam hominis Sarmatæ nihil habentis, præter pelles, quibus totum corpus tegitur, inſcriptio eſt. OMNIA MEA MECVM PORTO. argumentum videtur deſumptum à Iuſtino hiſtorico, qui deſcribens Regionem Scytharum, horum nonnullos domum non habere, ſed per ſolitudines cum vxoribus, & filijs armenta paſcentes viuere prodidit: hinc colligendum eſt nihil poſſidentem à latronibus tutum eſſe, iuxta vulgatum carmen.

Cantabit vacuus coram latrone viator. D

Superſunt aliæ hominum figuræ, quæ ab Authoribus delineantur, vt peccantes, & crimina exprimantur: quapropter Reuſnerus exhibet ante oculos iconem hominis in ſella ſupra puteum locati, cum gladio pendente ſupra caput, & quinq; enſibus hinc inde ipſum ferientibus. Titulus eſt. HOMINIS PECCANTIS SPECV-
Embl. 26. LVM. Huic ſimile fuit illud emblema Florentij; vbi conſpicitur enſis filo pendens ſupra caput hominis coronati ſedentis, cum tali titulo. MISERRIMA TYRAN-
Lib. 1. embl. NORVM VITA. neq; ab hoc ſenſu eſt alienum illud Reuſneri, in quo eſt pictura hominis, cuius iecur aquila exedit (refert enim Titium) cum inſcriptione. O VITA MISERO LONGA. propterea poſtremum decaſtichi diſtichon hoc ſenſu terminatur.

Sic inconſumptum Titij, ſemperq; renaſcens,
Sæpius vt pereat, non perit omne iecur.

Verùm vt melius criminoſorum malitia exprimatur, pinxit Alciatus hominem ſaxum proijcientem, quod poſtea canis mordet, cum titulo. ALIVS PECCAT ALIVS PLECTITVR. Quandoquidem ſunt plerumq; nonnulli, qui, cum lædentibus nocere nequeant, vt acceptam iniuriam vlciſcantur, famulos, vel ſuorum aduerſariorum amicos adoriuntur; ſimile quid præſtare ſolent puſiones, qui iracundia ſtimulati virgas frangunt, & adurunt, quibus à parentibus plexi ſunt. *Embl. 174.*

Si ad crimina peculiaria ſermo conuertatur, primò ſe ſe offert Auaritia, ad quam exprimendam, effigiatur homo Tantali æmulus in aqua ore tenus demerſus, cum ramis fructiferis ad frontem vſq; pendentibus, & tamen fructus carpere, & aquam
E bibere nequit, titulus erit. DIVES AVARVS. Id totum his carminibus poterit declarari.

Nec bibit inter aquas, nec poma patentia carpit
Tantalus infelix, quem ſua vota premunt.
Diuitis hæc magni facies erit, omnia latè
Qui tenet, & ſicco concoquit ore famem.

Idem voluit exprimere Alciatus, quando delineauit hominem cum cithara à nautis in mare proiectum, quem poſtea Delphin dorſo ſubleuatum in portum vehit, inſcribitur emblema. IN AVAROS. Sic enim conatur demonſtrare hominem opum eſurientiſſimum; & lucri auidiſſimum quauis beſtia marina, vel terrena eſſe immaniorem; argumentum depromptum videtur ab epigrammate quodam græco
F primo libro Anthologiæ exarato, quod latinè ſic redditur. *Embl. 82.*

Præcipitem è naui citharædum aliquando latrones
In vaſtum pelagi fortè dedere fretum;
Protinus in medijs Delphin apparuit vndis
Illectus grata dulciſonaq; chely,
Seſſoremq; Iſthmum deuexit adusq; Corinthi,
Fluctibus, & medijs reddidit incolumem.
Hinc patet indomito meliores æquore naſci
Piſces, quam tellus gignat aluma viros. *Comparatio brutorũ ad homines.*

Hanc hiſtoriam, ſeu potius fabulam tractat Herodotus, quam poſtea Ouidius libro ſecundo faſtorum retulit de Arione Citharædo, qui ob excellentiam artis, parta pecuniarum copia, cum patriam Corynthum repeteret in Pyratas incidit, qui
G nummorum auiditate ducti eum interficere decreuerũt; quod vbi Arion animaduertiſſet, impetrata ab illis venia, fidibus cecinit, deinde e prora ſe in profundum deiecit, quem poſtea Delphin dorſo exceptum Corynthum vſq; vexit.

Poſt auaritiam ſuccedit crimen gulæ, quod Alciatus nititur exprimere pictura hominis ventricoſi collo oblongo, cum Laro in ſiniſtra, & Onocratalo in dextra, titulus emblematis eſt. GVLA. Sic enim putat demonſtrare homines voracitati ſuę deſeruientes, qui ſedent ſagina expleti, & ſtertunt crapulam exhalantes. Quandoquidem Larus eſt auis edaciſſima ex mari, & lacu victum quæritans: quamobrem non immeritò quidam paraſcitum famelico Laro compararunt. Pariter onocrotalus inexplebili ingluuie eſt refertus, quam Martialis obſeruãs, de quodam helluone ventrem ſemper diſtendente ſic cecinit. *Embl. 90.* *Lari auis natura.*

Turpe Rauennatis guttur onocrotali.
H *Lib. 1.*

Ad exponendam voluptuoſam deliciam Coſtalius pinxit hominem effæminatum pulchris veſtibus indutum, & incedentem. Hoc ſimulacro repręſentatur homo Sybarita, qui non permittit, vt quiſquam veſtium plicam tangat, alioquin lites non deſunt: hæc enim fuit natura, & mollities talium gentium, quæ ab ædibus quoties in publicum procedebant, tantam in compoſitione veſtium curam ponebant, ne vlla earumdem plica moueretur.

Ad Detractionem publicandam Alciatus expreſſit hominem flabello muſcas pellentem, & altera manu cicadam tenentem, & inſcripſit emblema. IN DECTRACTORES. Sic enim conatur repræſentare hominem, quæ impudentes Detractores explodat: concinnauit autem Alciatus hoc emblema, vt nonnulli referũt, quia ægrè tulit ſe à nonnullis ludimagiſtris carpi. *Embl. 163.*

Ad exprimendam inertiam pingitur apud Alciatum homo ſtans, ſiniſtra facem ac- *Embl. 80.*

Digitized by Google

cenſam tenens, & aſtra meditans cum inſcriptione. DESIDIA. ſiquidem in hoc ſimulacro, prætextu ſpeculationis, otium oſtenditur, quod lumen virtutũ extinguit, & vitijs alimentum miniſtrat. Propterea alibi idem Author delineauit hominem torquentem funes, quos poſtea aſella comedebat, vt deſidiam, & ignauiam vxoris demonſtraret, quæ omnes mariti labores abſumit. Vnde vt inertia vitetur, Aleatus exhibuit picturam hominis in choenice ſedentis cum titulo. DESIDIAM ABIICIENDAM. hac enim ratione homines ad laborem hortatur. Argumentum eſt deſumptum ex paræmia pythagorica, quæ præcipiebat non eſſe inſidendũ choenici, nimirum cibo diurno non eſſe fidendum, id explicatur hoc tetraſticho.

Choenix quid ſit.

Quiſquis iners abeas; nam in choenice figere ſedem A
Hoc prohibent Samij dogmata ſancta ſenis.
Surge igitur, duroq; manus aſſueſce labori,
Det tibi dimenſos craſtina vt hora cibos.

Deniq; ad manifeſtandam moroſitatem Florentius vtitur illo ſimulacro, quod in ſymbolis etiam memorauimus, vbi homo ignem fodiens pingebatur inſcriptio tamen eſt differens: hoc enim in loco legitur. MOROSIS CEDENDVM. diſtichon autem totum declarat hunc in modum.

Embl.40.

Cedito moroſis, nam quò magè concutis ignem,
Tunc magis attollit mota fauilla iubar.

Etenim in adagijs habemus ignem gladio non eſſe fodiendum, quo monentur homines iracundiam Principum, & Dynaſtarum conuitijs non eſſe exagitandã, cum flamma, quò magis mouetur, eò magis inualeſcat, & viciſſim ſi quieſcat, ſopitur, & extinguitur. B

Flammæ natura qualis.

Succedunt modo emblemata ſimulacris exornata, in quibus homo cum varijs inſtrumentis, & alijs rebus inanimatis conſpicitur. Pingitur apud Florentium homo arborem inſerens, cum hoc titutulo. ARS NATVRAM IVVAT. vt ſignificaret, quòd ſicuti arbor citra inſitionem vt plurimum fructus inſipidos producit, ita homo niſi naturam doctrina excolat, tanquam rudis maſſa in hoc mundi theatro verſatur. Apud Camerarium conſpicitur homo non inſerens, ſed cædens corticem arboris ex cuius vulnere balſamum manat, inſcriptio eſt. VVLNERE VVLNERA SANO deinde in diſticho comparatur homo ſtipiti, qua comparatione Author hominis duritiam, & ſæuitiam deteſtatur in hæc verba.

Embl.29.

Centur.1.

Dic age cum proprio tua vulnera vulnere ſanem, C
Stipite cur hominum durior hoſtis homo es?

Poſteaquam de arboribus fit mentio, conſpicari licet apud Florentium hominem, qui annoſam quercum ambabus manibus euellere conatur; inſcriptio eſt. A TENERIS ASSVESCENDVM. argumentum deſumptum videtur ab Ouidio in libro primo de remedio amoris, vbi ſic canit.

Embl.46.

Quæ præbet latas arbor ſpatiantibus vmbras,
Quo poſita eſt primùm tempore, virga fuit,
Tunc poterat manibus ſumma tellure reuelli,
Nunc ſtat in immenſum viribus aucta ſuis.

Hoc emblemate author nititur admonere incumbendum eſse in correctionem liberorum, dum adhuc in prima ætate verſantur. quia tunc tractanda eſt cera, quando eſt mollis, & virga curua eſt flectenda adhuc tenella in eam formam, quã ei perpetuam eſse deſideramus. Pictura hominis calceis laneis induti cum fulmine in manu videtur apud Coſtalium; titulus eſt. VINDICTA DIVINA. argumentum deſumptũ eſt ab Ethnicis, quorũ Dij pedes habere laneos dicebantur, quoniam lento gradu, & ſine ſtrepitu ad vindictam progrederentur; id elegantiſſime hoc tetraſticho explanatur. D

Liberorum correctio quando.

Iupiter ætherea, qui fulmina vibrat ab arce,
Intextos lana fertur habere pedes.
Tardior ira Dei, & lento vix cognita greſſu,
Vltricè inſequitur crimina noſtra pede.

Dij cur dicantur habere pedes laneos.

Conſpicitur ſimulacrum hominis apud Aleatum cum multis libris, & digito indice labia prementis; inſcriptio eſt. SILENTIVM. voluit enim monere hominem tacen-

Embl.11.

Digitized by Google

tacentem cognoſci minime poſſe, an prudens, vel amens ſit. Emblematis argumentum depromptum eſt ex libro primo Anthologiæ græcorum epigrammatum, vbi legitur hoc diſtichon.

πᾶς τις ἀπαιδεύτος φρονιμώτατος ἐςὶ σιωπῶν,
τὸν λόγον ἐγκρύπτων ὡς πάθος αἰσχρότατον.

Ideſt.

Dum tacet indoctus, poterit cordatus haberi,
Is morbos animi namq; tacendo tegit.

Coſtalius quandoq; pinxit hominem neſcioquid in puteo expiſcantem, cum in-
E ſcriptione. VERITAS IN PVTEVM DEMERSA. alludebat enim ad doctrinam Democriti, qui aſſiduè veritatem inueſtigans, eam tandem in puteo latere aſſeuerabat, vt hominibus perſuaderet, veritatem in penetralibus naturæ occultari. Alciatus verò delineauit hominem in aquis proprio clypeo ſuſtentatum, cum titulo. AVXILIVM NVNQVAM DEFICIENS. cum clypeus in bello, & in aquis homini opem tulerit: erit enim typus, & ſymbolum veri, & fidi amici auxilium ſemper ferentis. Alciatus huius emblematis argumentum ex græco quodam epigrammate deprompſit, in quo Myrtilus miles ſcuti ſui encomia celebrat in hæc verba.

ἐν ἐσὶ κινδύνοις ἔφυγεν δύο μυρτίλος ὅπλῳ
τον μὲν ἀριςεύσας τὸν δ' ἐπινηξάμενος.
ἀργεςὴς ὅτ ἔδυσε νεως πρύμνην ἀσπίδα δ' ἔΧεν
σωθεὶς κεχρημένην ὕδατι, καὶ πολέμῳ.

F Hæc carmina ſic latinè redduntur.

Effugit geminum clypei diſcrimen in vno
Myrtilus. & pugnans fortiter, atq; natans
Arripuit clypeum depreſſa flumine puppi,
Fluctibus oppreſſus, belligeriſq; viris.

Figuratur apud Alciatum homo mendici habitu, dextra pateram, & ſiniſtra faſciculum ſpicarum tenens, cum inſcriptione. IN SIMVLACRVM SPEI. Etenim hoc emblemate bonum euentum manifeſtat. Patera in hoc ſimulacro collocatur: cum Gyraldus ſcripſerit ſe vidiſſe picturam ſpei in numiſmate aureo Adriani Imperatoris, quæ repræſentabatur à muliere pateram tenente, hoc titulo decorata. SPES P.R. At Coſtalius delineauit hominem calculos in menſa numerantem, vt
G denotaret Affectatores, nempe Aulicos, qui ſæpè ſperatas fœlicitates recenſent, & nihilominus ſpe fruſtrantur, quoniam ſpes inſomnium vigilantium eſſe perhibetur. Ad rem Alciatus effigiauit hominem compedibus aureis detentum, cum titulo. IN AVLICOS. propterea infraſcriptis verſibus id declarat.

Emb l.44.

Spei ſimulacrum.

Vana palatinos, quos educat Aula, clientes
Dicitur auratis nectere compedibus.

Sic enim aulicos, vel vt alij volunt, maritum vxoris diuitis manifeſtare voluit, argumento deſumpto ex apophtegmate Diogenis, qui ſolebat dicere Ariſtipũ Philoſophum aulicum aureis compedibus coerceri, ne exire poſſet, quia ſplendidiore Principum vita captus philoſophicam vitam agere non poterat: quapropter Seneca in hoc intellectu retulit vanum eſſe, & abſurdum compedes ſuas tanquam aureas
H adamare. Coſtalius pinxit hominem norma Lesbia quadratum ſaxum metientem, cum titulo. BONVS IVDEX. Etenim hac norma æquitas ſignificatur, cum Priſci hanc normam Lesbiam cæteris prætulerint. Conſpicitur apud Florentium pictura hominis ſedentis, & folle carbones accendentis, cum inſcriptione. IN ALCHYMISTAS. carmina ſunt hæc.

Aulici quibus detineãtur.

Embl.48.

Dum certis incerta ſequor, res, prodigus, omnis
Vertitur in fumos, & miſeros cineres.

Chymiſtæ appellantur miſeri, quia pollicentur aurum illis, à quibus aurum petũt, deinde in arte chymica nonnulla fingunt nomina, ſcilicet Leonem viridem, ceruum fugientem, aquilam volantem, ſtultum ſaltantem, Draconem caudam ſuam vorantem, bufonem tumidum, & ſimilia nugamenta, ne ab alijs intelligantur: immo eum ætatem inter experimenta vana conſumpſerint, bonis omnibus conſumptis, nempe in fumum, & cinerem conuerſis, annoſi, pannoſi, eſurientes, ſemper ſulphur olentes,

Chymiſtæ cur dicãtur miſeri.

Digitized by Google

tes, & propter aſſiduam hydrargiri contrectationem, nil niſi paralyſim immedicabilem reportant.

Centur.1. Apud Camerarium conſpicitur effigies hominis fæni aceruum intuentis cũ titulo. SIC OMNIS CARO. id poſtea explicatur tali diſticho.

Quiſquis es hunc fæni, qui ſpectas fortè maniplum
Reſpice te, fænum es, pone ſupercilium.

Embl.13. Icon hominis Solem intuentis eſt apud Florentium, cum inſcriptione. IN DEO LÆTANDVM. Sic enim Author nobis perſuadere nititur, quòd veluti Sol minime à Cœlo remotus proprio ſplendore terrarum orbem luſtrat, hominis quoq; animus licèt corpore clauſus, Deum meditari poteſt. Apud Coſtalium videtur effigies hominis oſtendens annulum arctum è digito extractum, cum titulo. LIBERTAS. Quandoquidem annulus arctus libertatis priuationem deſignat. Apud eumdem effigiatur homo pingens in tabula humanam figuram, quo ſimulacro repræſentatur Protogenes pictor, qui ferè nunquam penicillos deponebat: idcirco Author à contrario ſenſu monet aliquando feriandum eſſe, ſicuti canebat Poeta. A

Symbolum priuationis libertatis.

Intermiſſa minus ſarcina pondus habet.

Demùm Reuſnerus pinxit Mercurium in medio circuli, cum titulo. MVLTA MVLTVM LEGENDA. & ſexcenta huius generis apud ipſum videre licet. Modò conuertendus eſt animus ad emblemata, in quibus figura ſenum obſeruatur. Siquidem Florentius habet picturam ſenis cyathum abijcientis, & pueri manu concaua aquam è flumine bibentis, cum inſcriptione. SAPIENS SVPERVACANEA BONA NEGLIGIT. Hac effigie repræſentatur Diogenes, qui aliquando obſeruans pueros manu è fluuio aquam haurientes, vt ſedarent ſitim, illicò indignabundus cyathum ligneum, quem circumferebat, tanquam ſuperfluum abiecit, quaſi ſignificare volens, diuitijs ſuperfluis excluſis, quietem, & tranquillitatem nobiſcum habitaturam. Figura ſenis videtur apud Coſtalium, qui tanquam puſio litteras à ludimagiſtro diſcere videtur, inſcriptio eſt. OMNIVM RERVM SATIETAS, PRÆTERQVAM DISCIPLINÆ. Hæc pictura repræſentat Catonem illum optimum oratorem, ſummum ſenatorem, & præſtantiſſimum cenſorem, qui ſexageſimum agens annum litteras græcas diſcere non erubuit; cum iuuenis negotijs implicitus eas apprehendere non potuiſſet: vnde colligendum eſt, doctrinæ ſtudia nunquam intermittenda eſſe. Neq; alienum ab hoc ſenſu proponit aliud emblema Coſtalius, in quo apparet icon ſenis iacentis in margine fontis ad montis radicem ſiti, cum titulo. DII LABORIBVS OMNIA VENDVNT. hęc pictura refert Heſiodum vetuſtiſſimum poetam, qui, apud Heliconem multo tempore conſumpto, poeta repente euaſit: vnde colligimus, in acquirendis ſcientiis, diu laborandum eſſe: iuxta illud vulgatum.

Embl. 41. B

Cato optimus orator ſenex quid præſtiterit. C

Virtutem poſuere Dij ſudore parandam.

Deniq; apud Florentium figuratur ſenex detecto, & caluo capite in prato ſedens, & teſtudo ab vnguibus aquilæ ſupra caluum caput cadens, cum titulo. FVTVRA LATENT. Scribunt enim rerum naturalium ſcrutatores aquilæ tantùm eſſe ingenij, vt raptam teſtudinem in ſaxum aliquod demittat, vt, fracta teſta, carnibus veſci poſſit; quocirca caluitiem Aeſchyli poetæ ſaxum eſſe putans, demiſſa teſtudine, miſerum interfecit: quare improuiſus Aeſchyli caſus imbecillitatis, & fragilitatis humanæ vitæ nos admonet. D

Mors Aſchili poetę.

Embl. 31. Emblemata mulierum effigie exornata non ſunt prætermittenda. Nam Florentius exhibet iconem mulieris nempe Dianæ arcu, & ſagittis munitæ, & Ceruum ſectantis, cum inſcriptione. LABOR AMORIS DOMITOR. Finxerunt Poetæ olim Cupidinẽ omnes Deos, atq; Deas, præter Dianam, vinculis amoris conſtrinxiſſe: propterea quod Diana, in aſſiduas incumbens venationes, nullo modo potuit irretiri: vnde ſignificare voluerũt fœdam illam voluptatem indignis modis corpus, & animam polluentem, otio, & mollitie nutritam, laboribus, & vitæ aſperitate domari: idcirco ad rem ſic canitur.

Otia ſi tollas, perijt veſana libido,
Quam labor aſſiduus, dura; vita domat.

Embl. 12. Iunius quoq; delineat venuſtam mulierem, nempe Venerem, capite velato in

ſella

ſella pedicis illaqueata ſedentem, vt pudorem, & cuſtodiam domus ſignificaret, quæ
vxoribus competit. Propterea meminimus vidiſse iconem Veneris ſtantem ſupra
teſtudinem cum titulo. VXOR CVSTOS ÆDIVM. Prædictis Alciatus addit *Embl. 129.*
iconem trium puellarum iactis talis inquirentium, quænam fato eſset conceſsura,
cum titulo. SEMPER PRAESTO ESSE INFORTVNIA. Nam quæ viderat,
ob iactam ſortem, ſibi impendere mortem, riſu id neglexit, cum tamen, tegula re-
pentè in caput lapſa, vitam finiuerit; hinc veritatem aſsequitur illud adagium, ſcili-
cet mala, vel etiam non quærentibus contingere, cum bona etiam quærentibus vix
accedant. Præterea iconem mulieris, cum pauone monſtrat Camerarius, & multa
E alia huius generis proponunt Authores, quæ apud ipſos ſunt legenda, & ponde-
randa.

Deniq; ſi conſideremus ſemihomines, ſeu potius ſtatuas humanas in emblema-
tibus expreſsas; primò conſpicari licet apud Alciatum figuram hominis vmbelico
tenus, cum partes inferiores ſerpentinam habeant figuram: hæc icon dextram ma-
num ad Cœlum attollere videtur cum titulo SAPIENTIA HVMANA STVL- *Embl. 5.*
TITIA EST APVD DEVM. Profertur hoc emblema in illos, qui ſpiritu cœle-
ſti, & anima rationali referti ſunt, nihilominus in terrenis rebus ſemper verſantur,
&, neglecta meliore ſui conditione, in belluinam naturam degenerantes, & ſuper-
na nunquam meditantes, humi repunt: de hac figura liber quartus Anthologiæ le-
gendus eſt. Apud eumdem Alciatum effigiatur homo vmbelico tenus, nam dein-
ceps eſt lapis quadratus, cum titulo. TERMINVS. Meminimus tamen vidiſse ali- *Embl. 157.*
F bi hanc picturam alia inſcriptione decoratam, nimirum. NVLLI CEDO. Hac
icone Deus terminus repræſentatur, qui nec ipſi Ioui cedere voluit: ſic enim extre-
ma dies, vel terminus mortis ſignificatur, vltra quem progredi non licet: præter-
quamquod terminus ſtabilitatem, & immobilitatem oſtendit. Florentius verò pin-
xit humanum ſceleton regio coronatum diademate, cum ſceptro in dextra, & hoc ti-
tulo in ſiniſtra. VIVITVR INGENIO. Sic enim patefacit omnia eſſe inania, *Embl. 29.*
præter famam, quam homo viuens adipiſcitur, nam deinceps etiam defunctus per
ora hominum perpetuò viuit. Ad rem igitur canebat Ouidius.

Fit vivax ſcriptis virtus, experſq; ſepulcri
Notitiam ſerę poſteritatis habet.

Ad finem Coſtalius exhibet humanam ſtatuam ſupra columnam, in cuius faciem
G ſol radios mittere videtur, cum inſcriptione. IN ADVOCATOS. Pro huius in- *Memnonis*
tellectu ſciendum eſt, Memnonis ſtatuam in Aethiopia tanto artificio fuiſſe fabrefa- *ſtatua qua-*
ctam, vt, quando aurei Solis radij eius os tangebant, quamdam veluti vocem ede- *lis.*
ret. Hac igitur pictura Author aduocatos auaros deſcribit, qui non loquuntur, niſi
auri ſplendor eorum oculos illuſtrauerit: non immeritò igitur canebat ille.

Iuris conſultus promittit, & accipit aurum.

Iam accedendum eſt ad emblemata, in quibus plures hominum icones conſpiciun-
tur. Etenim Reuſnerus pingit Deucalionem, & Pyrrham genus humanum ſaxis re- *Lib. 1. embl.*
parantes, cum inſcriptione. MILLE HOMINVM SPECIES. Quamuis alibi
idem Author delineauerit Adamum, & Euam ſecus arborem pomi vetiti, cum titu-
lo. VITA MORS. cum homo in libero verſetur arbitrio, vt quam voluerit par-
H tem amplectatur: idcircò Alciatus figurauit hominem togatum in cathedra ſeden- *Embl. 108.*
tem, cuius dextræ Pallas, & ſiniſtræ Venus adhæret, cum tamen ille Venerem allo-
qui videatur. Sic enim Author oſtendit hominem virtutibus deditum, ſæpè, ſtudijs
omiſſis, perditum luxum ſectari. Quare, ad manifeſtandos homines huiuſmodi vitijs
imbutos, Coſtalius figurauit complures in ſcaphio comedentes, cum titulo. IN
SCAPHIO NE EDITO. Hoc enim fuit ſymbolum Pythagoræ ad nefarios ho- *Pythagoræ*
mines indicandos, quorum conuictus in Scaphio erat. Vitanda igitur ſunt vitia, ad *ſymbolum.*
quod Alciatus nos hortatur, pictura hominis roſtrum porci viris pluribus offeren- *Embl. 45.*
tis, cum titulo. IN DIES MELIORA. Vt ſignificaret, in dies procedendum eſſe
in melius, quoniam porcus paſcendo non retrograditur, ſed ſemper progreditur: qua
de re aliqua temporis particula effluere non permittatur, quin aliquis fiat progreſ- *Embl. 45.*
ſus, & aliqua virtus acquiratur. Huic non diſſimile erat ſymbolum Caroli Quinti,
cum titulo. VLTERIVS. propterea iure merito poterimus canere.

Nulla

Embl. 190. *Nulla dies abeat, quin linea ducta ſuperſit.*

Quidam pinxit cor ardens manu à Cœlo demiſſum inter duos homines dextras ſibi inuicem iungentes, fortè ad manifeſtandam religionem, quæ amicitia, & concordia ſtabilitur. Alioquin Aleiatus effigiauit virum, & mulierem ſub pomifera arbore ſedentes, & dextras inuicem copulantes, cum icone canis, titulus eſt. IN FIDEM VXORIAM. Etenim duo ſunt, nimirum fides, & amor, quæ coniugibus maxime competunt: canis autem ſymbolum fidei, & arbor pomifera ſymbolum amoris eſſe perhibetur, quæ olim Veneri ſacrata eſſe dicebatur: refert enim arborem malorum aureorum Heſperidum Veneri dicatam, quarũ beneficio Hippomenes Athalantam ſuperauit. A

Embl. 197. Succedunt illa emblemata, in quibus icones hominum in regali dignitate conſtitutorum conſpiciuntur. Nam Alciatus coram ſimulacro Regis, hominem viuũ, cum defuncto ligatum repræſentat, vt manifeſtaret conditionem filiarum, quæ à parentibus in matrimonium, ſenibus, aut valetudinarijs collocantur: quocirca inſcribitur emblema. NVPTA CONTAGIOSO. Conqueritur hic puella de inhumano patre, qui eam viro lue gallica fædato nuptum dederat; idem videtur manifeſtare Coſtalius quando pinxit patrem filium in flumen rapidum præcipitantem, quo ſimulacro non ſolum filiæ ſenibus, & valetudinarijs nuptæ intelliguntur, ſed etiam filij vtriuſq; ſexus qui adhuc impuberes Deo in Religioſam ſeruitutem dicantur. Namq; hoc facinus videtur valde ſimillimum illi, quod olim valdè familiare erat Mezẽtio Tyrrhenorum Regi Deorum, & hominum contemptori, qui inaudita quadam ferocitate motus, corpora viua mortuis copulari iubebat, vt ſenſim fætore confecti perirent. B Apud eumdem Aleiatũ pingitur homo regia redimitus corona, cum ſceptro in dextra, & liene in ſiniſtra, ad pedes figura Hydropici conſpicitur cum titulo.

Embl. 146. OPVLENTIA TYRANNI, PAVPERTAS SVBDITORVM. argumentum à natura ſplenis videtur depromptum, cum Medici, liene intumeſcente, cætera membra macilẽta fieri obſeruauerint: quocirca Fiſcus meritò lieni comparatur, nam eo creſcente, cæterorum membrorum, nempe ſubditorum macies, & inopia oritur. Non eſt igitur mirandum ſi Græci quidam tyrannos δημοβόρως, quaſi vorantes populum appellauerint: ideoq; magis regium eſſe dicitur addere, quàm auferre, & Ptolemeus Lagi filius conuenientius eſſe Regi ditare, quam ditem eſſe pronunciabat.

Splenis proprietas.

Embl. 147. Non diſſimilem ſenſum habemus in ſubſequenti emblemate apud Alciatum, vbi pingitur vir coronatus ſiniſtra ſceptrum, & dextra tenens ſpongiam aqua plenam coram pluribus, qui patibulo ſuſpenſos intuentur, inſcriptio eſt. QVOD NON CAPIT CHRISTVS, RAPIT FISCVS. C ſpongia hoc in loco ſignificat illos, qui obcæcati per fas, atq; nefas publicis vectigalibus ditantur, & tandem iuſſu Principis poſtremo damnantur ſupplicio, eorumq; bona male parta Fiſco adduntur. Pariter apud eumdem effigiatur vir oculis captus ſceptrum tenens in medio cætus hominum ſine manibus, cum titulo. IN SENATVM BONI PRINCIPIS. corona virorum in hac pictura eſt ſine manibus, ad veros Iudices indicandos, qui xenia capere non debent. Cæcitas Principis inſinuat eum ſolis auribus, abſq; affectu, acta probare debere. Argumentum emblematis deſumptum eſt ab hiſtoria Thebanorum, qui ſtatuas magiſtratuum ſine manibus, & ſtatuas Principum clauſis oculis formabant, vt naturam Iuſtitiæ debere eſſe incorruptam diuulgarent, quæ nec pretio, D nec precibus, neq; vllo affectui cedat.

Qui locupletantur quales ſint.

Statuæ Thebanorũ qua.

Embl. 8. Virum quoq; coronatum in cætu mulierum colum, & fuſum habentem licet intueri apud Florentium cum titulo. MISERA SERVITVS SERVIRE VOLVPTATI. hoc ſimulacro Sardanapalus procul dubio repræſentatur, qui tetraſticho exponitur hunc in modum.

Imbelli digito dum carpis fila, columq;
Femineos inter Sardanapale greges;
Seruus es infamis, quid enim ſeruilius illo,
Quem premit imperijs fœda libido ſuis.

In picta Poeſi conſpicitur icon hominis in throno ſedentis quatuor famulis ſepti, quorum primus flores, alter fructus, tertius vuas maturas, & quartus veſtes porrigit, ad fores ædium mendicus aſtat, cum inſcriptione. DIVITIBVS TEMPVS OMNE COMMODVM, Id totum his carminibus explicatur.

Egeſtas qualis.

Magni-

Magnifica medius ſedet altè diues in aula,
Circumſtant varij quattuor hunc famuli;
Vnus habet veris flores; fructus gerit alter
Aeſtatis, cornu diuite ſuppeditans;
Porrigit in calatho maturas tertius vuas,
Multiplicem veſtem deniq; quartus habet.
Aſſiſtit foribus mendicus homuncio, panem
In lacera, geſtu ſupplice, veſte rogans.
Scilicet id ſignum, quòd agentibus otia tutò
E *Commoda tempora ſunt omnia diuitibus.*
At contrà ſignum, quòd mendicantibus, omni
Tempore, deficiunt omnia pauperibus.

Cum de coronis paulò ante facta fuerit mentio, non erit à ratione alienum, **Embl. 134.** picturã Alciati exhibere,in qua duo viri ſertis ex oliua contextis coronant medium, quem multi alij ramis oliuæ ornari concomitantur. Hoc emblemate docet Alciatus optimum ciuem à patria ſummis honoribus cumulandum eſſe; nam, per delineatum ſimulacrum, repræſentatur Thraſibulus Athenienſis ciuis, qui patriam à ſæuitia tyrannidis liberauit, deinde interpoſita fide publica, de abolendis præteritis iniurijs, legem ſanxit: hac de cauſa coronam ciuicam applauſu totius ciuitatis promeruit: hæc lex euangelicæ doctrinæ de iniurijs remittendis conformis eſſe videtur.

F Coſtalius etiam pingit virum cum fulgure in dextra,& aquila,in ſolio Regali,vbi icon mulieris falce munitæ conſpicitur: hæc duo ſimulacra Iouem, & Themidem oſtendunt, vt à Deo iuſta tantummodò petenda eſſe intelligamus:ſiquidem Themis, falce, impia hominum deſideria præcidere dicitur. Deus enim immortalis ad hominum cupiditates, & praua deſideria nõ eſt pronus,immo crimen eſt putare,quòd præſtantiſſimum numen ſitim nefatij deſiderij, & ſceleratæ cupiditatis explere vellit. Huic ſimile fuit emblema Florentij, In quo apparet vir coronatus cum ſceptro ſedens in throno, vbi etiam puella cum enſe, & lancibus viſitur, cum titulo. IVSTE FIVNT QVAE A DEO.hoc etiam ſimulacro Iuppiter,& Themis oſtenditur,nam Author innuit hoc diſticho.

Iuſta à Deo petenda.

Embl. 55.

Cur Iouis adſeſtrix Themis eſt? quòd iuſta putanda
Quę diuina Dei mens rata cumq; velit.

G Priſci enim ſimulacrum Themidis Ioui addebant, vt quicquid à Deo factum,iuſtè factum eſſe inſinuarent. Quamuis nonnulli Deos nullos eſſe crediderint, vel de iuſtitia eorum dubitauerint, cum in hoc terrarum Orbe impios quandoq; honeſtatos, & iuſtos depreſſos obſeruauerint. Vndè Claudianus in Rufinum canebat.

Iuſticia diuina quæ.

Sapè mihi dubiam traxit ſententia mentem
Curarent Superi terras, an nullus ineſſet
Rector, & incerto fluerent mortalia caſu:
Nam cum diſpoſiti quæſiſſem fœdera mundi,
Preſcriptoſq; maris fines, anniq; meatus,
Et lucis, noctiſq; vices, tunc omnia rebar
Conſilio firmata Dei.

H Verùm idem poeta paulò poſt addebat.

Sed cum res Hominum tanta caligine volui
Aſpicerem, lætoſque diu florere nocentes
Vexariq; pios, rurſus labefacta cadebat
Religio.

Poſtmodum Poeta ad ſaniorem quaſi reuerſus mentem, & difficultatis afferens ſolutionem, rurſus ſic cecinit.

Abſtulit hunc tandem Rufini pœna tumultum,
Abſoluitq; Deos; iam non ad culmina rerum
Iniuſtos creuiſſe queror, tolluntur in altum,
Vt lapſu grauiore ruant.

Quandoquidem vltrix neceſſitas vbiq; & ſemper Deum cõcomitatur vindex eorum futura, qui à ſacra lege diſceſſerunt.

Neq; ab emblematibus cataphractarij arcentur; cum Alciatus delineauerit hominem armatum cum inerme libros tenente colloquentem, qua pictura Diomedes, & Vlyſſes oſtenduntur: quorum alter virium, alter verò ingenij ſymbolum eſſe perhibetur: ſic enim colligimus, in rebus gerendis, robur corporis, & prudentiam animi eſſe adhibendam: qua de re Alciatus ſic canit.

Embl. 41.

Viribus hic praſtat, hic pollet acumine mentis,
Nec tamen alterius non eget alter ope.
Cum duo coniuncti veniunt, victoria certa eſt;
Solum mens hominem, dextra ve deſtituit.

Pariter Alciatus duos homines cataphractos dextras copulantes deſignauit, cum A
Lib. 2. c. 18. titulo. CONCORDIA. Argumentum videtur deſumptum ex Cornelio Tacito, qui dextras vltrò, citroq; ab exercitibus datas ſignum concordiæ eſſe referebat: quapropter non immeritò canitur.

——— id habet Concordia ſignum
Vt quos iungit amor, iungat, & ipſa manus.

Demùm Alciatus exhibet picturam hominum armis munitorum in carcerem trudentium
Embl. 173. tubicinem, qui claſſicum cecinerat, cum titulo. PAREM DELINQVENTIS, ET SVASORIS CVLPAM ESSE. Argumentum depromptum eſt ex fabula æſopica, vbi tubicinis in bello capti fit mentio, qui cum neminem occidiſſet inſontem ſe eſſe pronunciabat; cum tamen iudicatum fuerit ipſum, inter cæteros, mortem magis promereri, nam quamuis præliandi eſſet expers, alios tamen ad bel- B landum concitauerat; ſiquidem, ex mente Iuriſconſultorum, qui agunt, & qui aſſenſum præbent, nimirum delinquentes, & hortatores, æquali ſupplicio afficiendi sũt. Hoc emblema in illos potiſſimum torquetur, qui verbis, & conſilijs Principes ad belligerandum ſolicitant.

Superſunt adhuc nonnulla emblemata, in quibus plures virorũ icones varia exer-
Embl. 131. centium obſeruantur; namq; Alciatus pingit viros ſacrificio in ara parato aſſiſtentes, vbi Serpens auiculas in arbore nidulantes vorat, cum titulo. EX ARDVIS NOMEN PERPETVVM. Hac pictura repræſentantur Græci ſacrificantes, &, ſimulacro ſerpentis auiculas comedentis, decem anni indicantur, quibus Græci Troiam obſiderunt. Poſteaquam in ſacrificia incidimus non eſt omittenda pictura Co-
Scylla ad qđ ſtalij, in qua cernuntur homines Ioui ſupra aram ſcillas offerentes: hoc ſimulacro Author voluit ſignificare Phaſelites populos, qui primitias nullius valoris, nempe C ſcillas viles Dijs conſecrabant, hoc autem ad illos poteſt attinere, qui ſibimetipſis
Embl. 170. tantùm diuites eſſe curant. Rurſus apud Alciatum conſpiciuntur icones hominum cum tympanis, quorum alterum pulſatur, altero quieſcente, cũ titulo. VEL POST MORTEM FORMIDOLOSI. Scribunt enim rerum naturalium inueſtigatores tympano ex pelle lupi fabrefacto, & pulſato, alterum ex pelle ouina cõſtructum obmuteſcere, quemadmodum in Hiſtoria Quadrupedum digitatorum fuit exaratum. Hoc igitur emblemate voluit Author inſinuare, eſſe nonnullos, qui ob morum ſuauitatem, & virtutum ſplendorem, poſt mortem ſui memoriam poſteris relinquunt, & viciſſim eſſe alios, quorum memoria, ob ferocitatem morum in poſteritate non extinguitur. Ferunt enim fuiſſe apud Turcas Hunniadem quemdam Ducẽ fortiſſimum, cuius nomen poſt mortem etiam adeo terrificum fuiſſe dicitur, vt nutrices ad cohi- D bendum puerorum vagitum, Hunniadem adeſſe ſimularent. Iterum Alciatus figu-
Embl. 114. rat homines poma Loti arboris legentes, cum inſcriptione. IN OBLIVIONEM PATRIAE. Hac pictura Vlyſſis comites repræſentantur, qui in inſulam Lotophagorum profecti, & dulcedine huius fructus allecti, nullis precibus adduci potuerũt, vt in Ithacam reuerterentur, quemadmodum apud Homerum legitur. Emblema attinet ad illos, qui, in aliquo amæno degentes Solo, patriam obliuione delent, vel potius ſpectat ad illos, qui ad faſtigium dignitatum peruenientes, & ſui, & ſuorum
Embl. 160. redduntur immemores. Inſuper effigiat Alciatus hominem cæcum baiulantem hominem videntem, ſed fractis cruribus, cum titulo. MVTVVM AVXILIVM. Argumentum depromptum videtur ex libro primo epigrammatum græcorum, vbi habetur tetraſtichon ſic latinè redditum.

Cæcus

Cæcus claudum humeris geſtat, pro munere tanto
Ille oculos claudi mutua dona refert.
Imperfecti ambo coeunt, ſed corpus in vnum,
Quodq; deeſt ſocio, præſtat vterq; ſuo.

Eiuſdem omninò argumenti fuit illud hexaſtichon Antiphili, quod ſic latinè redditur.

Ambo mendici, cæcus, clauduſq; fuere;
Alter at alterius ſuſtulit arte malum.
E *Attolens humeris claudum, qui luce carebat.*
Claudi oculis dubiam tentat inire viam.
Coniunxere ſimul, quod ſors vtriq; negarat,
Natura ambobus ſic ſatis vna fuit.

Hinc colligendum eſt ad ſubleuandam humanæ vitæ inopiam, hominem homine
indigere: nam quemadmodum non omnis tellus fert omnia; ita quoq; quiuis qui- *Mutuũ au-*
buslibet non abundat; propterea vulgatæ circumferuntur parœmiæ. Vnus homo *xilium.*
nullus homo. Manus manum fricat. Multæ manus onus reddunt lenius, & aliæ huius
generis, quæ in Rubrica Adagiorum fuerunt recitatæ. Item Coſtalius duorũ ho-
minum picturam exhibet, quorum alter apprehenſam equi caudam incaſſum euelle-
re nititur, cum alter ſingulos extrahens pilos tandem totam caudam euellat, inſcri-
ptio eſt. EXEMPLVM SAPIENTIS, ET STVLTI. Hinc colligendum eſt
F omnia temporis diuturnitate fieri: vnde optimo iure Ouidius canebat. *Tempore*
Tempore Pœnorum compeſcitur ira leonum. *cũcta fieri.*

Idem author effigiat virum lacrymantem, & virum ridentem, cum inſcriptione.
IN VITAM HVMANAM. Per hæc ſimulacra, intelliguntur Democritus, & He-
raclitus: ſiquidem hic quoties domo egrediebatur, humanas ineptias luctu ſolebat
excipere, quia omnia illi deploranda eſse videbantur. Ex altera parte Democritus
eadem motus cauſa ridebat, quia humanas actiones tanquam ludicras meditaba-
tur. Immò ſi hodie reuiuiſcerent ampliorem, vel luctus, vel riſus materiam in-
currerent, cum omnia in dies fiant deteriora; hinc Horatius anſam canendi arri-
puit.

Damnoſa quid non imminuit dies?
G *Aetas parentum peior auis tulit*
Nos nequiores, mox daturos
Progeniem vitioſiorem.

Poſtremò Aleiatus exhibet duas hominum icones, & alterius veſtibus figuram ci- *Embl. 136.*
cadarum addit, alterius verò calceis, picturam creſcentis lunæ, cum titulo. NOBI-
LES, ET GENEROSI. Quandoquidem Ariſtoteles inter nobilitatem, & gene- *L. 1. de hiſt.*
roſitatem collocauit diſcrimen: cum nobile vocetur illud, quod ex bono genere *Anim. c. 5.*
profectum eſt, generoſum verò, quod à ſua natura non degenerat. Immò alibi idem
Philoſophus præclarius eſse aſseuerauit aliquem generoſum, quàm nobilem appel- *Lib. 2. de ar*
lari, quoniam nobilis maiorum tantummodo virtute, & gloria refulget, generoſus *te dicendi.*
autem, & ſuis, & maiorum virtutibus commendatur. Itaq; omnes generoſi ſunt no-
biles, cum tamen non ſit neceſse huius propoſitionis conuerſionem admittere, cum
H omnes nobiles ſemper non ſint generoſi: namq; nobiles quidam ob animi demiſſio-
nem à virtute maiorum degenerant. Apud Athenienſes igitur, cicada erat nobili- *Cicada cur*
tatis ſymbolum, & propterea crinibus illas nodabant, vt nobiles, & indigenas ſe *eſſet ſymbo*
eſse cunctis manifeſtarent, quapropter Athenienſes τεττιγοφόρους, nempe cicadiſe- *lum nobili-*
ri cognominati fuerunt. Huius ratio inde orta eſſe videtur, quia, inter cæteras ani- *tatis.*
mantes, cicadæ potiſſimum indigenæ nominantur, cum in ea regione, in qua naſcun-
tur, pariter viuant, & moriantur. Quamobrem homines iactatores, & glorioſos
τεττίγων ἀναμεστοὺς, nimirum cicadis tectos iure optimo appellare poterimus. Cæ-
terùm, quia Romani alijs populis nobilitate antecellere viſi ſunt, figuram lunarem
in calceis habuiſſe retulerunt, vel ad ſignificandam Romani Imperij conditionem,
quod ſtatim creſcebat, & tractu temporis, inſtar Lunæ, decreſcebat, vel, ex aliorum
mente, ad inurendam viris ſuperbis notam inſtabilitatis rerum humanarum, cuius
ſymbolum Luna eſſe perhibetur, quæ ab obſcuritate in lumen, & rurſus in obſcuri-

tatem reuertitur. Iuuenalis huius Inſignis figura Lunæ notati meminit, quando de Fabio verba facit hunc in modum.

Symbolum nobilitatis.

Felix, & ſapiens, & nobilis, & generoſus,
Appoſitam nigræ Lunam ſubtexit alutæ.

Immo Arcades hoc calceorum genere pictura Lunæ notato vtebantur, vt cūctis propriam antiquitatem inſinuarent, quoniam vniuerſum mortalium genus olim diluuio extinctum ab Arcadibus rurſus originem traxiſſe exiſtimarunt: quocirca, ſigno Lunæ, ſe alijs antiquiores eſſe indicabant. His addamus tanquam coronidem pulcherimum Florentij emblema ad cænoduxiam ſpectans, in quo duo viatores aduerſo tramite progredientes ad radios Solis pinguntur: quare vmbra alterum comitari, & alterum antecedere videtur, cum inſcriptione. IN AMBITIOSOS. Itaq; ſi rectè has icones contemplemur, harum altera propriam vmbram ſequi, altera verò illam fugere videtur: quapropter hexaſtichon Authoris hoc diſtichu terminatur, in quo ambitio ad animi demiſſionem comparatur. A

Embl.6.

Gloria ſic humilem amplectitur, at ſibi quiſquis
Poſcit ſi nimiæ hanc ambitione, fugit.

Poterimus ergo gloriam introducere ſic loquentem.

Qui ſequitur fugio, qui fugit, ipſa ſequor.

NVMISMATA. B

IN veteribus memorijs huc ſcriptitatum legimus, & in aliquibus nummis etiam obſeruauimus, quòd imagines tum partium humani corporis, & interdum integri hominis in monetis Antiquitas impreſſit. Ideo in prima facie huius Rubricæ de iconibus partium, & deinceps de integro hominis ſimulacro verba fient. Quando igitur humanum caput in multis numiſmatibus cuſum obſeruatur; pro comperto habendum eſt, illud, ad magnificandam figurati excellentiam, vel quoad doctrinam, vel quoad dominiū, impreſſum fuiſſe: ſiquidem figura capitis Virgilij, vel aliorum Poetarum, excellētiam, Cæſarum verò, & aliorum Principum præſtantiam Imperij denotat. C

Caput in Monetis.

In nummo æneo caput Iulij Cæſaris, cum corona ciuica cuſum, clementiā ſignificare perhibetur. In alijs nummis conſpicitur caput hominis lauro coronatum, cuius occipitium pharetra, & frontem ſtella tangit; hinc fortaſſis Apollo conſeruator deſignatur. Item caput humanum exuuijs capræ tectum, cum fulmine ad iugulum, & arcu ad occiput viſitur, cum poſtea in latere inuerſo numiſmatis icon Pegaſi, & ſagittæ appareat; quæ ſimulacra, ex mente Valeriani, velocitatem velociſſimam indicabant. Erizus monſtrat numiſma Antonini cum capite, & pectore muliebri turribus coronato, atq; hac ratione Vrbem Laodicenſium indicari aſſeuerat. Alioquin prædicta capitis figura vnà cum effigie capitis viri, & caducei ad occiput, Mercurius denotatur, illa autem deſignatur ciuitas, quæ numiſma in honorem Principis cudi iuſſit. Inſuper ab Erizo caput viri cornibus arietinis decoratum oſtenditur, quo ſimulacro, Iupiter Amon Coloniæ Coſſæ, vulgo Orbetelo nuncupatæ Deus olim tutelaris ſignificatur. D

Apollo conſeruator.
Lib.23.hierogl.

Apud eumdem Erizum eſt numiſma Antonini Eliogabali, in quo venuſtum hominis caput corona inſignitum, addito lauri ramo, cuſum eſt: namq; ſimili icone Solem ſignificari credebant. Alioquin, ad eumdem indicandum, in nummo argenteo Marci Antonij apparet caput viri radijs coronatum in medio templi quadrati; quamuis in alijs moneris caput viri imberbis, crinibus paſſis, ſerpente ab vtraq; aure pendente intueri liceat; vt fortaſſis Sol oriens ſignificetur. Aliter Valerianus refert ſe in quibuſdam nūmis obſeruaſſe caput humanum radijs coronatum cum dextra manu alata, & paſſa, vt Oriens deſignaretur.

Caput lauro coronatum.

Sol oriens quomodo denotaretur.

Quandoq; numiſmata caput hominis inſignibus militaribus affixum repræſentāt, quod in nummo æreo Claudij Cæſaris potiſſimum conſpicitur; vnde, ex ſententia

Erizij, victoria manifeſtatur, quam Romani de Barbaris reportarunt. Alioquin Pierius Valerianus, ad Victoriam patefaciendam, caput muliebre alatum capillis in nodum collectis, in aliquibus moneris, obſeruauit. Nam caput muliebre cum cupidine in numiſmate argenteo Iulij Cæſaris, Venerem demonſtrare perhibetur. *Caput muliebre.*
Aliquando in numiſmatibus cõſpicitur caput mulieris galeatum, quo multi Romam ſignificari aſſeuerant, vel quia Romani omnia armis ſuperauerint, vel quia a Marte ortum duxerint, aut quia Romam orbis caput prædicauerint, vel quia id prædiuinarent, ex mente Valeriani, quod Christus Petro erat dicturus, nimirum capitis nomen eſſe aſſecuturum, dum Romæ ſedem Eccleſiæ erat fundaturus; propterea Pe- *Lib. 3. hierogl.*
E trum vocauit quaſi petram, dum ad immobile capitolij ſaxum aſpiceret. In alijs monetis conſpicari licet capita muliebria vtrinq; ſingula, capillis nodo ſimplici collectis, quibus, ex ſententia Valeriani, libertatem Antiquitas deſignabat. Cæterùm in alijs nummis duo capita ab vnica ceruice prodeuntia apparent, cum altera nummi facies figuram nauis referat: quare Aeneas Vicus fuit huius opinionis, hanc monetam fuiſſe cuſam, vt æterni honores Saturno decernerentur, qui Italos ſationem, & putationem docuerat. Alioquin, ex aliorum mente per duplex caput, Legislator, & pictura nauis, fluminis commoditas denotatur. Tandem duo capita conſpiciuntur in altera parte nummi Tenediorum, cum pars oppoſita figurã ſecuris repræſentet; ſic enim ſeueritatem indicabant; quandoquidem cum Rex Tenediorum ſupplitium capitale adulterio indixiſſet, & proprium filium deprehenſum vnà cum adulte-
F ra ſecuri percuſiſſet; deinceps de ſeueritate factus eſt prouerbio locus. *Securis Tenedia.*

Lib. 40. hierogl. *L. 1. de Nũ. cap. 3.* *Duo capita.* *Securis Tenedia.*

Præterea in plerisq; Antiquorum nummis duæ manus iunctæ viſuntur, quæ proculdubio fidem indicabant, cum inſcriptio id inſinuare videatur, nam in aliquibus legitur. FIDES ROMANORVM. in alijs verò. FIDES EXERCITVVM. Quamuis hæc manuum copulatarum figura ad alia etiam ſignificata trahatur. In alijs nummis quandoq; typus manus expanſæ cernebatur, quod ſignum exercitus Imperij Romani præferebat, vt beneficium Concordiæ oſtentarent. Sed in monetis Philippi Imperatoris brachium extenſum, cum manu aperta apparet, & hoc ſimulacro Gabriel Simeon libertatem indicari arbitratur. Id melius explicatur nummo T. Claudij Cæſaris, in quo manus dextra pileum tenens, læua exporrecta, videtur, cum inſcriptione. LIBERTAS AVGVSTA. Et quamuis pileus per ſe libertatis ſym- *Lib. de illuſtr. epit. antiq.*
G bolum inſinuaret, manus tamen aperta ſignificatum auget, ad differentiam manus complicatæ, quæ apud Priſcos impedimentum demonſtrabat. Alioquin in nummo Gratiani, manus mulieri genuflexæ porrigitur, cum inſcriptione. REPARATIO REIPVBLICAE.

Hactenus de figuris partium in nummis diſſeruimus, modò ad integra hominis ſimulacra in monetis impreſſa accedemus. Primùm ſi de icone puſionum ſermo habeatur, Aeneas Vicus exhibet nummum Commodi, in quo pueri quatuor ad quatuor anni partes exprimendas viſuntur; quamuis alij retulerint, horum puerorum tres nudos, & quartum indutum eſſe; immo addunt nudorum primum, manibus calathum floribus plenum, ad Ver denotandum, geſtare, ſecundum dextra falcem, ad meſſem Aeſtatis indicandam, tenere, tertium ſiniſtra calathum fructibus onuſtum, ad mon- *Quatuor anni tẽpora indicantur.*
H ſtrandum Autumnum, ferre, & quartum tandem indutum humeris bacculum, à quo pendet auis mortua baiulare, vt fortaſſis hyemem manifeſtaret. In numiſmatibus quibuſdam conſpicitur iuuenis coronatus cum tripode, dextra ſagittas, læua citharam ſtringit, & immanis ſerpens ad pedes iacet, ibi quoq; cernitur laurus cum cornuo, ſub quã nouem puellæ ſedent, vbi ſcatebra aquæ perennis eſt. Erizus his ſimulacris, Apollinẽ cũ Muſis in monte Parnaſo apud fontẽ Caſtaliũ repræſentari arbitratur. Quamuis ſimulacrũ Apollinis in aliis nummis aliter effigietur. Siquidem interdum conſpicitur iuuenis ſtans ſiniſtra lyram tenens, vbi vir nudus arbori eſt alligatus, de cuius ramis fiſtula pendet; ſic enim Marſiam ab Apolline fuiſſe ſuperatum demonſtrabant. Erizus monſtrat iuuenem baiulantem Arietem, & Mercurium eſſe autumat. Sed aliter figuratur in numiſmate Hadriani, vbi icon iuuenis altera manu caduceum, altera verò Imperatorem apprehendit, cum inſcriptione. FÆLICITAS AVGVSTI. At in nummo æneo Vitelii Icon viri cum virga, & ſerpente, & *Apollo cum Muſis.* *Mercurij icõ varia.*

noctua ad pedes, Aeſculapium ſignificat. Aliter vir ſtans, & adhærens baculo, à Serpente circumdato denotat Aeſculapium, vbi conſpicitur icon mulieris ſerpentem pertractantis, quæ Higiam, ſiue Deam ſalutis denotabat. Hæ autem imagines iuxta ſententiam Erizi, cuſæ fuerunt ad denotandum, vitam totius Orbis ſalutem eſſe illum Principem, cuius imago in altera parte numiſmatis conſpiciebatur.

Poſteaquam in virorum icones incidimus, licet conſpicari in nummis Domitiani iconem venerandi viri, qui dextram tribus mulieribus extra templum genuflexis porrigere videtur: ſic enim arrogantia Domitiani oſtenditur, qui ex ſententia Erizi, tanquam Deus adorari voluit. Hic obiter notandum eſt, quod ante dictaturam C. Iulij Cæſaris, in numiſmatibus, nonniſi Deorum effigies imprimebatur, & præcipuè illorum, quos Antiquitas ſingulari quodam honore afficiebat. In nummo argenteo Auli Poſthumi eſt cælatura viri, ante aram, manum dextram ad taurum porrigentis: hac ratione Veteres Sacerdotem Dianæ ſacrificantem demonſtrabant. Quando verò viri tres veſte Sacerdotis induti, ad quorum pedes multæ animantes iacent, ante aram viſuntur, ex ſententia Erizi, Imperatorem ſacra fecifſe oſtẽdunt. Alioquin vir indutus veſtibus Sacerdotis ſcropham in templum ducens denotat Conſulem, qui de Victoria relata, meritas Dianæ agit gratias, quemadmodũ vnuſquiſq; in numiſmate æneo Marcelli contemplari poteſt.

Domitiani arrogantia. A

Imperator ſacra faciẽs quomodo pingeretur.

Non deſunt in numiſmatibus icones virorum armis munitorum, quæ varios ſortiuntur ſignificatus: nam iuxta ſententiam Erizi vir armatus in nummo dextra adhærens clypeo, & ſiniſtra iaculo humi fixo, Martem Deum ſignificat. & quando in alijs nummis vir clypeo, & iaculo armatus veluti gradiens conſpicitur, ex eodẽmet authore, Mars propugnator denotatur. Alioquin licet intueri in nummo argenteo Caracalæ, virum galea, lorica, ochreis, clypeo, & haſta munitum, qui Martem vltorem oſtentat: cum idem ſimulacrum in nummo æneo Mameæ, & in nummo argenteo Hadriani conſpiciatur. Aliter in nummo æneo Vitelij apparet vir armatus galea, lorica, & ochreis, ſiniſtra clauam, & dextra Victoriam alatam tenens, qui Martem victorem, ſecundùm aliquos, oſtendit: quamuis in moneta ænea Antonini Pij, eamdem iconem cum pugione, & tropheo poſſimus intueri.

Mars varijs modis figurabatur. B

Verùm quando numiſmatum ſimulacra exhibent virum galea tectũ, armatis cruribus, cum ſceptro in dextra, & haſta in ſiniſtra, necnon pede dextro teſtudinẽ premens; iuxta ſententiam Chouli, Honorem manifeſtat, qui Author tale ſimulacrum in nummo æneo Vitelij ſe vidiſſe fatetur. Etenim vir dextra haſtam, & ſiniſtra orbem tenens Imperatorem Mundi Dominum oſtendit. Nam quando idem ſimulacrum ſecùs pedes habet captiuum nudum manibus vinctis, ad mentem Erizi, Tyrannum ab Imperatore fuiſſe profligatum intelligere debemus. Et quando idem vir armatus cum haſta in dextra, & ſceptro in ſiniſtra, pede ſiniſtro hominẽ humi ſtratum premit, & ab vtraq; parte homines cum vaſis, è quibus aquæ effluant; tunc Erizus Imperatorem, fuſis hoſtibus, Armeniam, Meſopotamiam, & Parthiam occupaſſe ſignificat, nam per vaſa aquam effundentia, Ataxis, & Euphrates flumina intelligenda ſunt. Alioquin idem ſimulacrum in nummis premens virum humi ſtratũ cum vrna, Erizus eſſe Imperatorem Germaniam debellantem monſtrat. Immo idem Author ponderans in numiſmatibus virum armatum, qui ſiniſtra pilum tenet, & dextra hominem armis, & ſpolijs onuſtum coronare videtur, vbi duo captiui ſecus pedes conſpiciuntur, inquit inde coniectandũ eſſe, victoriam de Germania fuiſse relatam. Pariter vir ſtans, ſiniſtra haſtam tenens, & dextram mulieri genuflexæ porrigẽs, quæ orbem manibus tenere videtur, Italiam ab Imperatore reſtitutã fuiſse indicat; cum Erizus, icone viri, Imperatorem, & icone mulieris, Italiam deſignet. Inſuper vir adhærens haſtæ, cum icone mulieris dextra nauis clauum, & ſiniſtra cornucopiæ tenentis, vbi quoq; ſit icon alterius mulieris dextra virum coronantis, ex mente Erizi, Fortunam, & Victoriam Imperatoris denotat.

Honoris icõ. C

D

Italia reſtituta quomodo pingeretur.

Quandò autem vir armatus ſiniſtra premit haſtam, & in ſuggeſtu plures homines armatos alloquitur, veluti videre licet in nummo æneo Commodi Imperatoris, tunc, vt ſcripſit Choulus, Fides ſignificatur. Aliter in numiſmatibus quibuſdam aliquando apparẽt homines armati, veluti tot milites intentis auribus adſtantes, cum inſcriptione. ADLOCVTIO. Nam, quid agendum eſſet, ſignificare volebant; ſiquidem

Fortuna, & Victoria,

auſcul-

auſcultatio eſt quoddam indicium operis, quod homo aggreſſurus eſt. Verùm ef-
figies viri ſupra ſpolia, clypeos, & arma ſedentis, manu ſub genu adhibita, ſecun-
dùm Erizum, Regem Daciæ ab Imperatore ſuperatum fuiſse indicat. Propterea-
quod imago hominis ſagittam iaculantis in nummo Darij Perſarum Regis cuſa
fuit.

Iam ad icones ſupra equos cælatas accedimus; etenim per virum armatũ in equo
ſedentem, haſta, & flagello munitum, Erizus Martem deſignat. Neptunus verò in
Icones viro-
moneta Tarentina argentea ſic figuratur, vt voluit Choulus. Cælabatur vir nudus
rũ equitan-
galeatus equitans, cum panno ab humeris pendente, & a ventis agitato, item cum
tium.
E iaculo in dextra, & duobus in ſiniſtra. Alioquin vir equo adhærens, cum iaculo in
ſiniſtra, & icone ſtellæ capiti impendentis, Caſtorem Deum manifeſtat. Erizus ta-
men hoc ſimulacro, Prouinciam Parthorum oſtendit. Quando verò intuebimur vi-
rum ſupra equũ alatũ, qui telũ in beſtiã capite leonis, & draconis integratã iacula-
Caſtor De'.
tur, Perſeum cum Chimera præliantem intelligere poterimus, vt ſignificauit Erizus;
quamuis alij dixerint iuuenem in equo alato ſedentem eſse Belerophontẽ, ſed tamẽ
hic cũ Perſeo coincidit, cũ nomen Belerophontis virũ probũ, & prudentem oſten-
dat. Aliter vir in equo currens, & haſta percutiens leonem, iuxta Erizi ſententiam,
ſignificat illũ, qui in publico ſpectaculo cũ Feris dimicauerit. Verùm duo viri equi-
tantes, & brachium dextrum extendentes, quemadmodum in nummo argẽteo Phi-
lippi licet conſpicari, ex mente Chouli, virtutem ſignificant. Quando autem in nu-
F miſmatibus eſt vir armatus equitans, quem vir armatus pedeſter antecedat, & plu-
res armati ſubſequantur, tunc Erizus expeditionem Imperatoris ad bellum intelli-
Expeditio
git. Quemadmodum etiam vir equeſtris currens claua munitus Imperatorẽ ad bel-
imperatores
lum properare indicat. Sed ſi equitans haſta alium virum humi ſtratum percutiat,
ad bellum.
tunc, vt opinatur Erizus, Imperatorem Sarmatas, & Gothos debellaſſe pronũcian-
dum eſt: Et quando equitantem pedeſter cum trophæis præcedit, & alius cum In-
ſignibus militaribus ſubſequitur, tunc Erizus victoriam de Parthis relatam diuulgat.
Et ſi accidat, vt in moneris vir pedeſter Inſignia militaria ſiniſtra ferens equitãtem
præcedat, tunc diſſipatis hoſtibus, & occupata Prouincia, Imperatoris reditum in-
telligere debemus. Demum numiſmata ærea Traiani cum iconibus duarum Pro-
uinciarum ſunt rara, & potiſſimum illa, in quibus eius ſimulacrum equitans con-
ſpicitur.

G Humana ſimulacra abſq; veſtimentis aliquando in numiſmatibus conſpiciuntur.
Nam numiſma argenteum L. Lentuli, & C. Marcelli exhibet figuram viri nudi dex-
Simulacra
tra fulmen, & læua aquilam tenentis cum ara, & ſtella, vt denotet rem diuinã Ioui
nuda in mo-
peractam, poſteaquam templum Iouis Capitolini fulminatum fuit. Vir ſeminudus
netis.
in eminenti locatus ſede manu dextra ad aquilam porrecta, cum curru Solis, & Lunæ
cuſus fuit in nummo æneo Alexandri, vt Iupiter Olympius ſignificaretur. Etenim
Iupiter victor icone hominis ſeminudi in cathedra ſedentis cum haſta in ſiniſtra, &
victoria alata in dextra demonſtratur, quod ſimulacrum in nummo æneo Domitiani
poſſumus intueri. Alioquin in numiſmate æneo Neronis homo pariter ſeminudus in
Homo ſemi-
cathedra locatus cum fulmine in dextra, & haſta in ſiniſtra conſpicitur, ad Iouem
nudus vbi.
cuſtodem indicandum. Quamuis, ex aliorum mente, in nummo argenteo Veſpa-
H ſiani, icone viri nudi in ſiniſtra haſtam tenentis, & dextra aram ardentem, Iupiter
cuſtos demonſtretur. Verùm Choulus virum nudum cum haſta in dextra, & fulmine
in ſiniſtra in nummo argenteo Gordiani contemplatur, & hac ratione Iouem victo-
rem ſignificari aſſeuerat. Quamquam Erizus virum nudum dextra fulmen iaculan-
tem, & auem ſiniſtra tenentem obſeruans, Iouem fulminantem denotari autu-
mat.

Cæterum in exprimendo Ioue ſeruatore, authores inter ſe ſententijs diſſident.
Nam Choulus in nummo argenteo Domitiani monſtrat virum nudum dextra fulmen
tenentem, & ſiniſtrum brachium attollentem, & hoc ſimulacrum Ioui ſeruatori aſſi-
gnat. Idem author exhibet nummum argenteum Antonini Pij, in quo vir nudus te-
Simulacrũ
nens in dextra haſtam, & in ſiniſtra fulmen obſeruatur, & hoc modo Iouem pariter
Iouis ſerua-
ſeruatorem exprimit. Sed in nummo æneo, & argenteo Gordiani; nec non in mo-
toris quale.
neta argentea Maximiani, vir quidem nudus apparet panno ad dorſum proiecto

cum

cum fulmine in dextra, & haſta in ſiniſtra, ad cuius pedes homuncio apparet ; hacq;
ratione Iouem ſeruatorem inſinuauit, nam per hominem paruum in hoc numiſmate
ſculptum, Imperatorem à Ioue ſeruatum intelligunt. Quando verò in nummo ar-
genteo Alexandri Seueri conſpicamur hominem nudum, panno ab humeris pēden-
Iupiter propugnator. te, dextra fulmen iaculantem, & ſiniſtra aquilam tenentem, Iouem propugnatorem
intelligere debemus; ſed ſi aliquando in eodem nummo conſpiciamus virū nudum
dextra haſtam, & ſiniſtra fulmen tenentem, Iouem ſtatorem apprehēdere debemus.
Iupiter ſtator. Choulus tamen, ad ſignificandum Iouem ſtatorem, in nummo argenteo Diocletiani,
virum nudum panno ab humero ſiniſtro pendente, dextra orbem cum victoria te-
nentem, & cum aquila obſeruat. A

Hactenus de Ioue, modò ad Neptunum ſermo conuertatur: etenim Choulus in
nummo argenteo Augusti, & Veſpaſiani virum nudum tridente armatū, & orbem
pede ſiniſtro prementē obſeruat, quod ſimulacrū fuit cuſum poſteaquam Deo Ne-
ptuno, poſt reditum à bello nauali, gratiæ habitæ fuerunt. Pariter vir nudus, cum
panno ab humeris pendente ventis agitato in cymba à duobus equis tracta in num-
Neptuni ſimulacrum. mo argenteo M. Agrippæ cuſus Neptunum ſignificat. Item in nūmo argenteo Pom-
pei obſeruatur turris in naui, cuius faſtigium vir nudus tridente armatus occupat,
quo ſimulacro Neptunus pacificus demonſtratur. Alioquin in eodem nummo, vir
pubetenus in duas caudas piſcium deſinens, ambabus manibus clauum nauis ſtrin-
gens, Neptunum iratum oſtentat. Demum in nummo argenteo Demetrij, vir nu-
Victoria naualis quomodo pingeretur. dus tridente quaſi percuſſurus videtur, & hac icone Neptunū exprimunt: cū in par- B
te oppoſita numiſmatis conſpiciatur prora nauis, cum victoria alata, quæ dextra
coronam, & ſiniſtra palmam geſtat, vt victoria naualis deſignetur.

Iam properandū eſt ad alia ſimulacra, quibus alia Priſcorū Numina ſignifican-
tur. Nam Erizus in nūmis aliquando contemplatur duos homines nudos ſtantes,
quorū alter clauæ adhæret, alter caduceo, cū talaribus ad pedes, per hunc, Mercu-
rius, & per illum, Hercules eſt intelligendus, quæ duæ icones, ad manifeſtandā ſa-
pientiam, & fortitudinem Imperatoris, in numiſmatibus cuſæ fuerunt. Aliter ſolus
vir nudus claua, & leonina pelle munitus in nummis Herculem denotat, quam ima-
ginem Erizus, ad indicandam virtutem Imperatoris, in numiſmate cælatam fuiſſe
Herculis ſimulacrū eripiētis poma. autumat. Quando autem idem vir nudus dextra attollit clauam, Draconem arbori
pomiferæ adhærentem percuſſurus, brachiumq; ſiniſtrum pelle leonina tectum ha-
bet, iuxta ſententiam Erizi, indicat Herculem, qui poma aurea ex hortis Heſperi- C
dum eripit.

Si proſequamur meditantes numiſmata, in quibus icones hominum nudæ con-
ſpiciuntur, in nummum aureum Aureliani incidemus, qui exhibet virum nudū ra-
dijs coronatum, panno ab humeris pendente, orbem dextra tenentem cum captiuo
Sol oriens quomodo indicaretur. ad pedes, quo ſimulacro, ex ſententia multorū, Solem orientem ſignificabant. In
nummo etiam æneo Conſtantini vir nudus conſpicitur, pudendis panno tectis, cor-
nucopiæ eſt in ſiniſtra, & patera in dextra penes aram, & per hanc iconem, Genium
Populi Romani intelligebant. At vir ſeminudus ſiniſtra tenens orbem, & dextra
tria capita, inſinuabat æternitatē; nā per ſimulacrū triceps, tempus præſens, præ-
teritum, & futurum notabatur, hocq; ſimulacro æternitatem Imperatori precaban-
tur. Aliter vir ſeminudus galeatus, cum haſta in dextra, & cornucopiæ in læua, con- D
ſpicitur in nummo æneo M. Aurelij, quæ imago ex mente Chouli, Honorem oſten-
tabat. Demū in nūmo M. Herenij cælatus eſt vir nudus ſiniſtro humero ſenē ba-
Pietatis ſimulacrum. iulans, quo ſimulacro, Choulus pietatem ſignificat. Pariter in nummo argenteo Iu-
lij Cæſaris, vir nudus baiulans ſenem conſpicitur, ſiniſtra verò tenens mulierē ga-
lea, & haſta munitam, quod ſimulacrum, vt voluit Choulus, Aeneam ferentem An-
chiſem, & Palladem ſignificat.

Numiſmata plerumq; icones hominum in curru exhibent; propterea Erizus ſcri-
bit, ſi aliquando contingat, vt in monetis conſpiciatur vir in curru à quatuor ele-
phantis tracto, cum ramo laureo in dextra, & ſceptro aquila decorato in ſiniſtra,
tunc Imperatorem, debellata aliqua prouincia, triumphantē intelligere debemus.
Arabiæ ſuperatæ icon. Alioquin, ex mente eiuſdem Authoris, vir dextra tenens ramum, & ſiniſtra quid ſi-
mile clauæ, vbi icon Cameli, & Struthionis ſit, Arabiam ab Imperatore ſuperatam
eſſe

Digitized by Google

eſſe ſignificat quamuis alij velint, per virum in curru triumphali à quatuor equis tractum, ſemper intelligendum eſſe Imperatorem, qui, ſuperata aliqua Natione, triumphum agat. Quando verò idem vir in curru ſedens a quadrigis tracto, manu ſiniſtra Inſignia militaria geſtat, tunc Erizus Victoriam de Armenis.& Parthis relatam demonſtrat. Aliter ſi virum flagello armatum in curru ſpectemus, hunc Erizus Martem cognominat.

Martis ſimulacrum.

Icones hominum in nummis ſedentes aliquando apparent, & propterea Erizus hominem ſuper Tauro ſedentem, in nummis. Iouem appellat. Figura etiam humana ſedens, manu exporrecta, pollice ſubmiſſo, in moneta M. Catonis Proprætoris
E cernitur, quæ victoriam conſilio partam ſignificare poteſt. Et quando in nummo effigiatur vir ſedens dextra orbem tenens, qui à muliere alata coronatur, Erizus inſinuat hunc eſſe Imperatorem, qui, ob relatam de Britanis victoriam, coronam promeruit. Immò, vt ſentit idem Erizus, quotieſcumq; in numiſmatibus apparet figura Victoriæ virum coronantis; tunc id factum fuiſſe inſinuat, vt ſingularis honor Imperatori decerneretur, cuius imago in altera nummi parte apparet. Interdum vir ſedens in eminenti chathedra coronatus à Victoria, cum icone mulieris ſpicas porrigentis, exhibetur ab aliquo numiſmate: vnde Erizus elicit indicari Imperatorem, qui propria munificentia populum à penuria liberauit. Idcirco in nummis T. Veſpaſiani Cæſaris cernitur vir tenens dextra iconem mulieris, quæ libello, & cornucopiæ eſt munita, vbi quoq; ſimulacrum nauis cum calatho, & ſpicis apparet, vt oſtenda-
F tur Imperator, qui ſumma induſtria annonam procurauit: icon enim mulieris, ad mentem Valeriani, propter ſpicas annonam deſignat.

Victoria cõſilio parta.

Imperator ſumma ſua induſtria annonam procurans quomodo pingeretur.

In nummis Tarentinorum vir ſedens ſupra Delphinum conſpicitur: hinc Tarentum ab Hercule fuiſse conditum conijciunt: quamuis in alijs monetis, per hoc ſimulacrum, vt voluit Pauſanias, Phalantum Lacedemonem intelligant: immo aliqui, hoc eodem ſimulacro, Telemachum Vlyſſis filium oſtendunt. Cum autem numiſmata exhibent iconem viri ſtantis, & manum mulieri genuflexæ porrigentis, tunc Authores Reſtitutorem Reipublicæ intelligunt; & eò magis adducimur, vt id credamus, cum in nummo ſimulacrum Imperatoris quemdam genuflexum ſubleuantis obſeruauerimus, cum his litteris. RESTITVTORI GALLIÆ. Sin vir ſtans poſt terga habeat multa arma, mulierq; ibi mæſta ſedeat, cum arbore Palmæ, tunc hæc numiſmata, ex ſententia Chouli, poſt Iudeam captam cuſa fuerunt. Quamquam hoc
G ſimulacrum in varijs numiſmatibus variè cælatum conſpicitur. Deniq; vir ſtans ſi quem intueatur, ab Erizo Imperator augurium captans exponitur.

Reſtitutoris Reipublicæ pictura.

Iam ad varios manuum geſtus in monetis obſeruatos accedamus. Namq; In nummo Alexandri Auguſti ſimulacrum humanum eſt læua haſtæ innixum, dextrâ porrigens, digitis dimiſſis, & pollice pendente, cum his litteris. RESTITVTOR. In nummo, qui inſcribitur. TRAIANVS HADRIANVS. Conſpicitur figura Imperatoris iungentes dextram manum dextræ cuiuſdam Dei ſedentis. Inferior pars monetæ his litteris eſt exarata. ADVENTVS AVG. Sed ſi in nummis appareat figura viri iungentis dextram alterius dextræ, muliere armata præſente, tunc Erizus, hoc ſimulacro, Imperatorem alteri Imperium tradere, Roma aſſentiente, declarat. Alioqnin vir genuflexus dextram dextræ Imperatoris copulans, ſecundùm
H aliquos, denotat Phrygiam Prouinciam Imperatori gratulantem. Aliter viri duo dextras iungentes, ſecundùm Erizum, concordiam duorum Principum ſignificant. Sin horum duorum virorum alter toga, & alter pallio indutus ſit, quæ ſimulacra in nummo C. Egnatij videntur, cum oppoſitum nummi latus Cupidinem alatum exhibeat, tunc, his iconibus, exprimitur Concordia, quæ inter litteras, & arma eſſe debet: etenim Gabriel Simeon, icone hominis togati, pacem, & icone pallio induti, bellum intelligit. Licèt alij, ad deſignandam Concordiam, & Fidem, addant iconem columnæ, quod ſimulacrum in nummo quodam Hadriani conſpici ſolet. Simulacrum humanum dextram expanſam porrigens, & læua donarium in ara ponens, in nummo Antonini intueri poſſumus. Idem ſimulacrum in nummo aureo L. Aelij Cæſaris apparet, cum inſcriptione, PIETAS. Et in nummo Gordiani Pij, eſt ſimulacrum humanum paſſas hinc inde manus ad Cœlum tollens, cum inſcriptione. PIETAS AVGVST. Demùm in nummo Iuliæ Piæ cernitur Veneris ſimulacrum, dextra expanſa,

Phrygia Imperatori gratulans.

In lib. de illuſtr. antiq. epitaph.

Venus cur genetrix.

panſa, cum læua haſtæ innitatur, inſcriptio eſt. VENVS GENETRIX. Quandoquidem Romani, & potiſſimum gens Iulia à Venere genus ſuum trahere aſſuerabant, & hæc moneta ad explicandam partus fælicitatem cuſa fuiſſe perhibetur.

Cum infinita ferè numiſmatum ſint genera, modò rariora ſunt recenſenda ideo notandum eſt monetas aureas, & argenteas Othonis eſſe raras, cum tamen monetæ æreæ antiquæ eſſe non videantur. Item raræ ſunt monetæ argenteæ Auguſti, & potiſſimum quæ in altera parte coronam quernam referunt, immò raræ, quæ ſtatuam Auguſti equitantem repræſentant. Numiſmata ærea Veſpaſiani ſunt rara, & potiſſimum illa, quæ Iudeæ captæ imaginem exhibent.

Numiſma ta rara qua

Monetæ æreæ Tiberij raræ ſunt tantummodò illæ, quarum alterum latus effigiem templi cælatam habet. A Pariter rara ſunt numiſmata ærea cum effigie Auguſti, quorum oppoſitum latus corona roſtrata eſt inſignitum. Sunt quidem raræ monetæ æreæ Caligulæ, ſed potiſſimum illæ, quarum pars oppoſita ſimulacro Deæ pietatis eſt decorata. Numiſmata ærea Claudij, illa ſunt rara, quorum inuerſum latus gemino cornucopiæ eſt refertum. Neronis nummi ærei illi ſunt rari, quorum pars oppoſita nauem roſtratam exhibet, & rariſſimi ſunt illi, qui effigiem Popeæ eius vxoris cælatam habent. Galbæ nummi rari ſunt ærei, qui ſtatuam Victoriæ exhibent. Seueri monetæ ſunt raræ, in quibus duo apparent capita, & rariſſimæ in quibus eſt icon templi.

Rariſſima numiſmata.

Commodi numiſmata ſunt rara, in quibus eſt mater Deorũ, rariſſima, in quibus quatuor anni tempora, & quatuor pueri conſpiciuntur. Reperiuntur quidem plura numiſmata Antonini, ſed rariſſima ſunt, quæ iconem Italiæ cum Aenea Anchiſem B baiulante oſtendunt. Hadriani rari ſunt nummi, in quibus plures figuræ apparent. Rara quoq; ſunt numiſmata L. Veri, quæ plures habent icones, necnon illa, quæ ſtatuam Imperatoris à Roma coronatam repræſentant. M. Aurelij monetæ ſunt raræ, quæ pluribus figuris ſunt refertæ, immò rariores, quæ ſimulacrum templi Dianæ Epheſiæ oſtendunt. Monetæ Domitiani referentes ſtatuam Imperatoris equitantis ſunt rariſsimæ. Item nummi Neruæ, cum effigie Romæ renaſcentis, non reperiuntur.

Numiſma Getæ cũ tribus figuris.

Caracalæ nummi ſunt rari, in quibus ſimulacrum Herculis conſpicitur, immo rariſsimi iconem Herculis Hydram necantis referentes. Numiſmata Getæ cũ tribus figuris equitantibus ſunt rara, item numiſmata Alexandri, in quibus propria effigies cum icone Mameæ Matris conſpiciuntur. Pariter numiſmata Gordiani iunioris cum multis figuris ſupra pontem ſunt rara, immò cũ ſimulacro Herculis; & Mercurij C rariora. Monetæ Philippi cũ propria effigie, & eius filij ſunt rariſsimæ; quemadmodum nummi Martiæ cum imaginibus Philippum, nempe mariti, & filij rari ſunt. Demùm numiſmata Vitelij, cum rariſsima, ſint magni æſtimantur.

Deniq; quoad effigies proprias, numiſmata rara ſunt Caligulæ, Neronis, Claudij, Germanici, Druſi, Galbæ, Titi, Neruæ, Paulini, Lucillæ, Criſpinæ, Seueri, Getæ, Caracalæ, Iuliæ Piæ, Iuliæ Mameæ, Maximi, Maximini, Papieni, Balbini, Philippi iunioris, Decii iunioris, Treboniani, Voluſiani, Valeriani ſenioris, & Galieni, & hæc de monetis figuram humanam repræſentantibus dicta ſufficiant.

SIMVLACRA. D

CVM fictæ imagines hoc in loco recenſendæ, vel aliquam partium, humanarum iconem, vel integram hominis figuram referre debeant primò nonnulla ad partes ſpectantia litterarum monimentis mandare decreuimus, vt deinceps diuina, & prophana Ethnicorũ ſimulacra breuiter percurramus. Itaq; iuxta opinionem Ioannis Baptiſtæ Portæ, pictura capitis deiecti, demiſsionem animi, veluti capitis ſupini arrogantiã deſignat, quando verò ita effigiatur caput, vt in latus ſit pronum, tunc languorem ſignificat. Caput humanum capillis ſerpentinis munitum, referens caput Meduſæ olim in ſepulcrorum lapidibus figurabatur, vel vt violatoribus tumulorum terror incu-

In lib. de furt. litter. notis.

Digitized by Google

incuteretur, vt ſcripſit Iacobonius, vel ſecundùm alios, vt homines inde perciperent, inani ſcientiæ, & opum perſuaſione non eſſe intumeſcendũ, neq; luxui indulgendũ, cũ Meduſa, ob aureorũ venuſtatẽ capillorũ, graues pœnas dederit, veluti in Rubrica Metamorphoſum explicatum fuit. Item ex eodem Iacobonio, Priſci in ſaxis tumulorum, duo capita humana effigiabant, virile alterum, & fœmineũ alterum, idq; factum eſſe ſcripſit Author, ad ſepulcri cuſtodiã, vel ad indicandas laruas, quas ſepulcrorum tutelares Antiquitas eſſe exiſtimauit. Caput quinis frontibus repræſentauit Manaſſem, qui apud Hæbreos regnauit: quandoquidem poſteaquã ſuſtulit Iſaiam prophetam, quincuplici facie delineari voluit, vt longe plura ſe proſpicere

In Ap. de priſc. Caſ. gent. cap. 10. Cap. 14.

E indicaret, quàm Prophetæ, qui videntes ab hominibus appellabantur. Demum humanum cranium, quod ad pedes imaginis Chriſti crucifixi pingitur, ex Nauclero id factum eſſe dicitur, quoniam Adam ibi ſepultus eſſe fertur, vbi Crux Domini Noſtri in expiationem humani generis locata fuit.

Craniũ humanum cur ad pedes Chriſti crucifixi.

Aliquando Priſci figuram cordis in ſaxo tumulorum pingebant, vel vt indicarent ex ore defuncti nihil ſimulati fuiſſe prolatum, ſed ea tantùm edidiſſe, quæ ex corde, & animi ſinceritate prodibant, vel vt cunctis manifeſtarent conſanguineos, & affines ex corde parentaſſe, vel vt ſignificarent virum tumulatum vitam affinium abſtuliſſe, quæ in corde propriam ſedem habere dicitur, vel deniq; vt cunctis pateſieret, ob viri tumulati necem, viuentium cor curis vexatum eſſe: ita enim Iulius Iacobonius expoſuit. Alioquin figura cordis, apud Chymiſtas, quemadmodum, & nomen

In appẽd. de priſc. Caſ. gent. c. 16.

F cordis aurum ſignificat, vt in Lexico Paracelſi legitur; cum tamen Ioannes Garlandius, pictura cordis, in chymica facultate, ignem deſignare conetur.

Quandoq; icon digiti in tumulo fuit conſpecta: namq; inter Megapolim, & Meſſeniam, in Regione Maonia nuncupata, digitus lapideus tumulo erat ſuperpoſitus. Pauſanias tamen non alia de cauſa id factum fuiſſe teſtatur, niſi quia Oreſtes Furijs agitatus vnum propriæ manus digitum abroſerit; quocirca tali ſimulacro rem monumentis mandari voluerunt.

Iam ad integras hominis icones accedendum eſt, quibus variè figuratis, infinita pene ſignificantur. Aegyptij, referente Cartario, rerum omnium Creatorem ſic exprimebant, virum cærulei coloris, cum circulo ſtellis ornato in dextra, cũ ſceptro penna decorato in ſiniſtra, cum ouo excludente puellum in ore pingebant. Siquidem penna difficultas monſtratur, ſceptro, regia maieſtas, ex motu circuli, vita mun-

Icon creatoris rerũ omnium.

G di hauritur, per ouum intelligendus eſt mundus, & per puellum Vulcanus illius caloris ſymbolum, qui cunctis rebus vitam impertitur. Rurſus iuxta mentem eiuſdem Cartarij, ad exprimendum Deum rerum omnium authorem, delineabant puerum in ramis Loti arboris ſedentem, cum folia, & fructus huius arboris rotunda igneũ Dei imperium deſignent, cum actio mentis circulari motu abſoluatur. Ante Chriſti Aduentum veritas myſticæ in Deo Trinitatis Ethnicis fuit inſinuata: nam Deũ Sabinorum, ſanctum Fidium, & ſemipatrem nuncupatum triplici facie pinxerunt, & illum in vrbem detulerunt, nomine triplicem, & re ipſa vnum atteſtantes, tantiq; hoc triplex ſimulacrum fecerunt, vt ſummam in iuſiurandis authoritatem obtinuerit, ſub cuius facie trinus vnica poteſtate Deus intelligebatur. Quamuis alij referant in vetuſtiſſimo marmore, apud Romanos, ſimulactum Fidij fuiſſe viſum facie im-

Trinitas Ethnicis inſinuata.

H berbi, ſed matura ætate, cum hoc titulo. HONOR. hæc imago Veritati vultus virginei manum porrigebat, in medio ſtabat puer amorem referens: his enim tribus ſimulacris Fides deſcribebatur, quippe quæ veritate, fide, & amore nitatur.

Vana Ethnicorũ ſimulacra ab ipſis diuina nũcupata olim varijs hominũ figuris repræſentabãtur: nihilominus cũ ab omni veritatis tramite recedãt, ſic canere poſſumus,

Iupiter, Orta freto, Bacchus, Saturnus, Apollo,
Mercurius, Pallas, Iuno, Diana, Ceres,
Neptunus, Pluto, Ianus, Mars, atq; Cupido,
Numina ſunt falſis annumeranda Dijs.

Illorum tamen ſimulacra parumper ponderare licebit, vt varias hominum figuras contemplemur, quibus Antiquitas, in his ſignificandis, vſa eſt. Primò, vt Saturni iconem referrent, ſenem aperto capite, cum falce in dextra, & neſcio quid pannis inuolutum in ſiniſtra, pinxerunt; imago tamen quatuor puſionum ſecus pe-

Saturni ſimulacrum quale.

des

des apparet. Delineabatur ſenex, quia primus omnium Deus fuerat, detecto capi-
te, quia in prima ætate veritas omnibus erat manifeſta, falx denotat cuncta tem-
pore reſcindi, & aboleri; deinde ſenex ille deuoraturus illud pannis inuolutum, cun-
cta tractu temporis conſumi ſignificat; Demum per quatuor pueros quatuor ele-
menta denotantur. Alij repræſentarunt Saturnum pingentes ſenem ſeminudum,
cum figura ſerpentis inſtar circuli in dextra, capite panno viridi tecto, quod ſimula-
crum lento gradu incedere videbatur: per ſerpentem, annum, per vellus viride Ver,
per canitiem ſenectutis niues, & pruinas hyemis, per gradum lentum tardam reuo-
lutionem ſphæræ Saturni intelligebant. Alij, ex mente Cartarij, pinxerunt Satur-
num cum ſerpente in capite, cum capite apri in dextra, & capite leonis in ſiniſtra: ſi- A
quidem figura trium capitum, tempus præteritum, præſens, & futurum ſignifi-
cabant.

Alia Saturni ſimulacra.

Ad Iouem ſi accedamus, hic deſignabatur figura hominis nudi, iuxta partem ſu-
pernam, & veſtibus tecti, iuxta partem infernam, habentis in ſiniſtra ſceptrum, & in
dextra aquilam. Quandoquidem ex Cartario pars ſuperior ſimulacri nuda Deum
ſupernis intelligentijs ſe manifeſtare indicabat; pars verò inferior induta, Deum
ab hominibus in terra verſantibus minime videri poſſe denotabat. Alioquin
vir ſedens in tribunali in dextra fulmen, & in ſiniſtra haſtam tenens Iouem
cuſtodem referebat: quamuis Cartarius hoc ſimulacrum alio modo pictum, nempe
virum ſupra duos tauros ſedentem exhibuerit: cum vir nudus ſtans haſta, & fulgure
munitus Iouem ſtatorem oſtendat: immo ambabus manibus tenens fulmen Iouem B
ſcelerum vltorem deſignat. Ideo huc reſpiciens Poeta, quandoq; cecinit.

Iouis ſimulacra.

Si quoties peccant homines, ſua fulmina mittat
Iupiter, exiguo tempore inermis erit.

Aliter ſimulacro viri nudi, cum fulmine in dextra, & pelle caprina in ſiniſtra, Iu-
piter iuxta merita puniens oſtenditur, quia in pelle illa omnes humanæ actiones de-
ſcribi dicebantur.

Quando verò, ſimulacro Iouis, Palladis ortus ſignificatur, tunc Cartarius pingit
virum ſtantem, & ſecuri aperientem caput viri ſeminudi ſedentis ſupra florulentum
collem, cum aquila, ex cuius vulnere virgo armata exit, namq; per virum ſtantem,
Vulcanum, per ſedentem Iouem, & per virginem à vulnere capitis exilientem Mi-
neruam intellexit. Interdum pictura hominis bilancem auream manutenentis, &
modò hanc, modò illam declinantis Iupiter ſignificabatur, qui, iuxta ſententiam C
Cartarij, vel bonum, vel malum, vt lubet, alicui impertitur. Alioquin vir in dextra,
& mulier in ſiniſtra, qui dextras puſioni medium occupanti præbent, ex eodè Car-
tario, Iupiter Fidius exprimitur; namq; vir honorem, mulier veritatem, & puer ſer-
uatam fidem oſtentant, cuius ſimulacri paulò ante meminimus.

Minerua virgo qualis

Cæterùm notandum eſt Iouem, apud varias Nationes, varijs etiam modis fuiſſe
deſignatum. Cartarius apud Eleos, pro exprimendo Ioue, exhibet virum ex auro,
& ebure fabricatum in ſede Regia locatum ſertis ex olina redimitum, cum Victoria
in dextra, & ſceptro in ſiniſtra, cuius faſtigium aquila occupat; palla ſimulacri eſt
aurea, varijs animalium, & florum figuris intertexta. Alioquin apud Leontinos, ad
exprimendum Iouem, vir cum aquila in ſiniſtra, & iaculo in dextra pingebatur. Im-
mo Cartarius Iouem, apud Arcades, pictura iuuenis nudi, cum patera in ſiniſtra, & D
thyrſo in dextra, cuius ſummitatem occupat aquila, pampinis coronati oſtendit. In
Creta olim ſimulacrum humanum abſq; auribus viſebatur, & illud Iouis fuiſſe fere-
batur, quo monebant eum, qui cæteris iura eſt daturus, vt neminem vnquam priua-
tim auſcultaret, ſed omnibus publicè conſulere deberet. Inſuper Cartarius, apud
Lacedemones, ſimulacrum viri quatuor auribus referti, pro Ioue demonſtrat: hac
enim ratione Principis prudentiam inſinuabant, qui quicquid de eo loquuntur po-
puli, patienter audire debet. Quamuis alij hoc ſimulacrum tribus oculis inſignitum
repræſentauerint, vt naturam cuiuſcumq; Principis manifeſtarent, quæ talis eſſe
debet, vt omnia intueatur. Sed rectius, & ſatius eſt aſſerere, iuxta mentem Carta-
rij, hoc ſimulacrum Iouis tribus oculis fuiſſe figuratum, vt cunctis tria regna Cœli,
Terræ, & Maris innoteſcant. Deniq; apud alios pictura hominis cum aue in dextra,
& fulmine in læua varijs coronati floribus Iouem quoq; demonſtrat.

Iupiter apud Eleos quomodo pictus.

Iupiter quatuor aurib.

Iupiter tribus oculis.

Non

Non deſunt ſimulacra Apollinem referentia: nam Antiquitas aliquando pinxit virum venuſta facie, capillis aureis, pallio ex purpura, & auro intexto ornatum, cum clypeo in dextra, & face in ſiniſtra, & hoc modo Apollinem oſtentauit. Alioquin apud Achæos, pro Apolline, vir nudus, pedibus tamen indutis, horum altero caluariam bouis premens pingebatur. Immo apud Lacedemonios, pro Apolline humanum ſimulacrum quatuor manibus, & totidem auribus inſignitum oſtentabatur, qua icone, ſapientia ſignificabatur, cuius Apollo ſymbolum eſſe dicitur, quam nemo niſi multarum rerum auſcultatione, & multis operibus ſibi comparare poteſt. Item apud alios Apollo galeatus, & triginta cubitos altus, cum arcu, & haſta effigia-
E batur; quamuis Cartarius hæc potius ad prærogatiuas Martis ſpectare exiſtimet.

Apollinis varia icones.

Licèt icon viri tenentis arcum, & ſagitta lacertam percuſſurus, Apollinem, nempe Solem demonſtret, quoniam, vt voluit Cartarius, Sol radijs ſuis terrã exſiccando, talia animalcula ex putredine generari non permittit. Quemadmodum etiam effigies viri pede murem prementis, Apollinem, nimirum Solem ſignificat: namq; Sol radijs ſuis putredini terræ reſiſtens, murium generationem prohibet. Quando autem vir altera parte capitis abraſa, & dextra capillata, pingebatur, tunc ſimulacrum Solis intelligebatur, nã per capillos, pars anni dies habens longiores denotabatur, & per partem capitis abraſam, ex mente Cartarij, dies breuiores, & hyemales manifeſtabantur. Quamuis Valerianus, pictura viri cum pudendo erecto, & calatho ſupra caput, Oſyridem, nimirum Solem exprimat; etenim, effigie pudendi erecti, ge-
F nerationem à Sole fieri, & figura calathi beneficium educationis indicat. Aliter, ex Cartario, vir nudus duplici refertus cornu, & ſagitta aliquem veluti percuſſurus, Iouem, vel potius Solem radios in terram diffundentem ſignificat. Tandem vir nudus ſupra quadratum lapidem facie caput leonis referens, cum cornu bouino in vtraq; manu indicat Solem, quem Perſæ Mithram vocatum venerabantur.

Apollo, vel Sol.

Oſyris, & Sol.

Poſteaquàm Apollinem Iouis, & Latonæ filium eodemq; partu cum Diana, ſiue Luna genitum Antiqui retulerint, & propterea illam Phæbem, nimirum Phæbi ſororem appellauerint; iure optimo poſt iconiſmum Phæbi, nimirum Solis, ad iconiſmum Phæbes ponderandum deſcendemus. Cartarius enim figura hominis nudi, capite accipitris vnà cum Priſcis Lunam deſignat à Sole lumen recipientem, cum accipiter Solis ſymbolum eſſe diceretur. Alioquin idem author, effigie hominis nudi, capite Arietis, eamdem Lunam demonſtrat, quoniam hæc Soli in ſigno Arietis co-
G pulata maiorem humiditatem influat. At, iuxta mentem interpretis Heſiodi, ſimulacro hominis tricipitis, Phæbe oſtenditur, quæ in Cœlo Luna, in terris Diana, & in partibus infernis Proſerpina nuncupatur. Aliter hac imagine tempus præſens, præteritum, & futurum denotatur, & apud Latinos triplex menſis diuiſio in Calendas, Nonas, & Idus exponitur. Alij hac eadem icone, demonſtrant Gerionem, alij hanc figuram Hiſpaniæ ſymbolum eſſe aſſeuerant, vel quia, vt notat Valerianus, Geriones ex Hiſpania ortum duxerint, vel quia Hiſpania tripartita eſſe videatur. Alioquin figura hominis tricipitis pluribus oculis, & manibus referti exponitur ille, qui in peragendis negotijs multorum conſilio, & opera vtitur.

Phæbe eſt Luna.

Phæbe cur triceps.

Qui Mercurij iconiſmum videre deſiderant, ad Cartarium confugiant, qui exhibet venuſtum caput tectum galero, quem duæ ſerpentum figuræ circumdant. Quamuis
H idem author pro Mercurio pingat iuuenem nudũ galero duobus alis munito tectum, cuius partes inferiores in quadratum lapidem deſinunt; namq; illa quadrata figura, Veteres Mercurium Grammaticæ, Muſicæ, Geometriæ, & Paleſtræ inuentorẽ fuiſſe inſinuabant, cum vulgate Mercurij ſimulacrum à figura iuuenis cum caduceo, & talaribus ad pedes repræſentetur,

Iconiſmus Mercurij.

Vir cataphractus haſta, & flagello munitus, aliquando equeſtris, & interdum in curru ab equis tracto Martem Deũ ſignificat. Verùm aduertendum eſt, quòd pictura famæ alas excutiens ſimulacrum Martis præcedit, & identidem hic Martis currus à quatuor equis ignem ſpirantibus trahi fingitur.

Martis ſimulacrum.

Ab icone Martis ad effigiem Cupidinis tranſeamus, cum hic Martis, & Veneris filius eſſe crederetur. Euſtathius quandoq; expreſſit Cupidinem, delineans puſionem nudum pedibus alatis ſupra auratum currum, cum face accenſa in dextra, & arcu in ſiniſtra, vtrinq; nudi enſis figuram locat, & circa ſimulacrum innumeræ gentes

Cupidinis pictura.

cuiuſcumq; ſexus, conditionis, & ætatis delineantur, ſed inter has gentes mulier alba, & mulier nigra conſpiciuntur: hæc Cupidinis imago contra viros arma, contra mulieres facem, aduerſus Feras arcum, & alas propter aues geſtat, & demũ nudus pingitur, vt aquas ſubire poſſit; illæ verò mulieres, quarum altera alba, & altera nigra pingitur, diem, atq; noctem ſignificant. Hodie tamen Pictores ad Cupidinem exprimendum, nudum puſionem luminibus caſſum ſagittis, & arcu munitum effigiant, & ipſum Deum amoris cognominant. Cæterùm quidam Poeta meritò dubitat, cur Amor cæcus vocetur, atq; pingatur, cum tamen admodum ſit oculatus: præterquamquod oculos in amore duces eſſe alias declarauimus, propterea his carminibus ſuam profert ſententiam: ſcilicet hoc inde naſci, quia Cupido alios cæ- A
cos efficiat.

Cęcus an ille fuit, cęcum qui finxit Amorem?
Cęcus Amor non eſt, lynceus ille nimis.
Nam vigiles ſunt illi oculi, pętiq; trucesq;
Quos collimatos ad ſcelus omne parat.
Hic blandè illicijs nunc vtitur, hicq; tribunal
Imperij primum deligit eſſe ſui.
Excubat vnus in his, & ab his ſua ſpicula torquet;
Siue homines tentet, ſiue ferire Deos.
His oculos, pectus malè cauti figit amantis;
Mox miſer, accepto vulnere, cęcus abit. B
Sic, quia forte facit cęcos ſua caſtra ſequentes,
Caſſus ob id duplici lumine fertur Amor.

Alia Cupidinis ſimulacra.

Non defuerunt præterea, qui, iuxta opinionem Cartarij, Cupidinem nudum alatum cum duplici claue pinxerunt, vt ipſum duplicis Cæli portæ cuſtodem conſtituerent, quarum alteram animæ in corpus deſcendenti, & alteram animæ à corpore in Cœlum aſcendenti parere, hancq; Deorum, illam verò hominum portam eſſe Antiqui pronunciarunt. Meminimus etiam vidiſſe, pro icone Cupidinis, puerũ nudum alatum, qui, arcu depoſito, lyram contrectabat. Aliter Cartarius ad ſignificandum Cupidinem, & Anterotem, exprimit duos pueros nudos alatos pharetra munitos, & inter ſe ita dimicantes, vt alter ab altero palmæ ramum eripere velle videatur: quandoquidem vbi amor reciprocus verſatur, proculdubio hinc inde certatur, vt alter alterum in amando vincat. Aliter ex eodemmet Cartario, Icon Cupidinis læ- C
thei, nimirum obliuione amorem delentis, exprimitur figura pueri alati nudi, & pharetra armati, qui facem accenſam in fluuio extinguere conatur.

Cupido lethęus qui.

Modò tempus accedit effigiandi Bacchum, qui icone puſionis nudi ſupra ſaxum ſedentis, & ambabus manibus botrum vuæ tenentis repræſentatur. Aliter, ex Cartario, vir prolixa barba, cum longa veſte, in antro vitibus circumdato iacens, & manu poculum porrigens pro Baccho pingitur. In Inſigni Ciuitatis Heracliæ, cuius Bacchus erat Deus tutelaris, ſic pingebatur, vir cum patera in dextra, & racemis vuę in ſiniſtra. Quamuis alii ad repræſentandum Bacchum vſi ſint ſimulacro viri nudi, cum botro in dextra, & pelle tygridis in ſiniſtra. Apud alios, pro Baccho, vir imberbis hedera coronatus viſus eſt. Demùm Priſcorum nonnulli Bacchum vuis coronatum cum ferula in dextra, & capitibus papauerum in ſiniſtra effigiarunt: ſic enim fi- D
gura papaueris, poſt potum, conciliari ſomnum innuebant, & ſimulacro ferulæ, bibaces pœnas promereri ſignificabant, quæ ſententia exprimitur hoc diſticho.

Bacchi Icones variæ.

Scilicet, vt vino plenus det corpora ſomno,
Poſtridiè pœnas ſe meruiſſe ſciat.

Neptunus olim ſic pingebatur.

Inter hæc ſimulacra Neptunus connumeratur, pingebatur enim, ex Cartario, vir capillis cæruleis cum tridente, & buccina ſtans in marina concha tracta à duobus equis, iuxta partem poſticam, in piſces deſinentibus. Veteres Neptuno tridentem aſſignarunt, propter tria maria, vel ad indicanda tria aquarum diſcrimina, nimirum maris, fontis, & lacus, quibus omnibus hic Deus præeſſe ferebatur. Alioquin apud eumdem Authorem, pictura viri nudi, cum tribus corigijs in dextra, & panno ab humeris pendente, Neptunum quoq; ſignificat. Alij in exprimenda Neptuni effigie, virum nudum altero pede proram nauis prementem, cum Delphino in dextra,

& tridente in ſiniſtra pinxerunt. Quando autem idem ſimulacrum conſpicitur in concha marina à quatuor equis marinis tracta, cum venuſta muliere, & puſione ſupra Delphinum ſedente, tunc Cartarius Neptunum cum Amphitrite, & puero Palemone eſſe autumat; quemadmodum ſi conſpiciatur vir nudus corona regia redimitus, qui dextra tridentem, & ſiniſtra ſtiuam premat, tunc denotatur commoditas aquæ, qua humanum genus iuuatur, non admodum abſimilis vtilitati, quam humanum genus ex terra percipit.

Neptunus cũ Amphitrite, & Palemone.

Ex altera parte, ſi vir pictus capillis apio paluſtri ſimilibus inſignitus, ſquamis tectus, oculis viridibus refertus, & circa ventrem pinnulas inſtar delphini habeat, &
E deniq; iuxta partes inferiores in piſcem degeneret, iuxta ſententiam Cartarij, Tritonem, deſignat. Veluti etiam pictura hominis cana, & prolixa barba referti cum capillis paſſis ad humeros, cilijs hiſpidis, ſimulq; copulatis, & pectore viridanti muſcho tecto, & cætera piſcis Glaucum Deum marinum denotat. Verùm quando obſeruatur pictura ſenis, cum annoſa muliere in curru per mare à duobus cætis tracto, quem Tritones præcedunt, & plurimæ nymphæ cum grege piſcium ſub vno cuſtode concõmitantur, tunc per virum, Neptunum, per mulierem, Tethidem, per nymphas, flumina in mare ſe exonerãntia, & per currum, Oceanum terram circumdare intelligere debemus: ſiquidem rotæ currus rotunditatem terræ demonſtrant, iuxta Ouidij aſſertum.

Glaucus Deus marinus.

Tera pilę ſimilis nullo fulcimine nixa,
Aere ſubiecto tam graue pendet onus.

F Aeſculapius Apollinis filius ſic figurabatur. Iuuenis pallio indutus, cum fructu pinus in dextra, & baculo & ſerpente in ſiniſtra fingebatur. Alioquin iuuenis ſiniſtra limbum veſtis tenens cum varijs fructibus, qui dextra duos gallos geſtat, vt voluit Cartarius Deum Aeſculapium oſtendit. Alij, pro ſimulacro Aeſculapij, virum barbatum cum galero in capite, pallio tectum, habentem in dextra iconem puellæ alatæ, in ſiniſtra baculum ſerpente circumdatum, cum gallina, & noctua ſecùs pedes figurarunt: quandoquidem, imagine puellæ, valetudinem, gallina, victum ægroto conuenientem, noctua, dolores noctu grauiores, barba prolixa, medicum ſenem ſignificabant. Fingebant quoq; nonnulli Aeſculapium barbigerum fuiſſe natum. Alij autem ex imberbi ſtatim fuiſſe factum, vt facilè Medicis perſuaderent, momento horæ faciem morbi mutari poſſe, ideoq; occaſionem non eſſe dimittendam, cum
G Hippocrates in prima aphoriſmorum fronte occaſionem præcipitem eſſe prædicauerit.

Icon Aeſculapij.

Alia Icones Aeſculapij.

Si Dei Panos ſimulacrum quis intelligere deſiderat, ſcire oportet vrbem Panos olim in Aegypto fuiſſe, vbi imago huius Dei, erectis pudendis, viſebatur, qui flagellum in Lunam ad dextram ſimulacri ſitam attollebat: addebant Lunam huic ſimulacro, quia cuncta humano vſui neceſſaria à Luna ſuppeditari exiſtimabant. Alioquin communis pictura huius ſimulacri eſt imago viri cornuti pinea corona redimiti, auriculis caprinis, facie ignea, barba ad pectus vſq; promiſſa, pelle Pardi maculoſa tecti, cum pedo in ſiniſtra, & fiſtula ex ſeptem cannis compacta in dextra, ſed partes inferiores caprinam figuram referunt: hac enim ratione Antiquitas vniuerſum ſignificabat, non ſolum quia Pan apud Græcos omne denotat, ſed etiam quia cornua
H huius ſimulacri radios Solis, & Lunæ indicant, facies rubicunda ignẽ elementarem, barba prolixa aerem, & pellis maculoſa octauam ſphæram ſtellis ornatã demonſtrat. Sed pedum propter obliquitatem, annum, fiſtula ex ſeptẽ tabulis integrata, ſeptem planetarum orbes ſignificat, & tandem pedes caprini terram arboribus, fruticibus, & herbis hiſpidam manifeſtant.

Panos varia ſimulacra.

Cum prædicto ſimulacro Priapus maximam videtur habere affinitatem. Nam quamuis Cartarius, ad exprimendum Priapum, pingat puſionem craſſum, & deformem, cum pudendo erecto, tam amplo vt totum puſionis corpus adæquare videatur: nihilominus, apud Aegyptios, fuit ſimulacrum humana effigie; Priapi nomine, quod læua penem arrectum contrectabat, & dextra ſceptrum diſco, & pennis decoratum geſtabat: ſic enim virtutem Solis demonſtrare poſſe opinabantur; namq; per genitale erectum, abdita in terræ viſceribus ſemina, & herbas, virtute Solis tandem erumpere demonſtrabant: etenim ad rem canebat Ouidius.

Priapi ſimulacra.

Herbaq; quæ latuit cereali ſub rubra ſaltis
Exerit è tepido molle cacumen humo.

Per ſceptrum, imperium Solis in Cœlo, & in Terra demonſtratur, diſcus indicat orbem, & tandem pennæ velocitatem manifeſtant, cum Sol quotidie ſpatio horarum viginti quatuor totum Cœlum circumdet. Non eſt igitur mirandum ſi Antiquitas ſimulacrum pudendi virilis in hortis locauerint, & Priapum appellauerint. Quamquàm poſtea hanc conſuetudinem receptam fuiſſe ſcripſerit Varro, quia hortos ad tutelam Veneris referrent, quæ totius generationis Dea eſſe perhibebatur. Hoc ſimulacrum, nimirum, membri virilis, in ſacris Cereris Eleuſinæ adhibebatur multis faſcijs inuolutum; & antequam detegeretur, multis ceremonijs vtebantur: in primis diu ante fores ſacelli morabantur, & multa alia circa ſilentium, & veſtes peragebant, quæ Apuleius ſigillatim recenſet; ſed quod magis ignominioſum erat, Principes, Philoſophi, & ipſi romanarum rerum Domini, leuitate quadam ducti, ad fœdum hoc ſimulacrum detectum conſpiciendum accedebant.

Tutela Hortorũ qualis.

A

Antiquitas iconem Iani duobus capitibus inſigniebat, vt indicaret prudentiam ad illum ſpectantem, qui præterita ſcire, & futura præuidere profitetur. Quamuis alij ſcripſerint Ianum hac figura formatum fuiſſe, vt initium, & finis anni ſignificaretur; cum Ianus in medio collocatus vtrumq; intueatur. Alij Ianum quadricipitem figurarunt, vel quia rerum omnium principia, fines, introitus, & exitus illi eſſent conſecrata, vel vt quatuor anni tempora indicarentur. Quamquam alij quadricipitem figuram Iano aſſignauerint, vt quatuor eius filias ſignificarent, quæ dolore interitus patris actæ, laqueo vitam terminarunt: quandoquidem nonnulli ruſtici vino à Iano inuento donati, & facti temulenti, illudq; venenum eſſe rati, Ianum lapidarunt.

Iani Imago

Ianus quadriceps cur.

B

Canopus Deus, qui nauis Menelai fuit rector ſic pingitur à Cartario, nimirũ vir craſſus, & penè rotundus, collo obliquo, & tibijs breuiſſimis. Quamuis Goropius in Hieroglyphicis, pro Canopo Deo, deſcribat puerum velato capite auribus magnis extantibus, & brachijs ita decuſſatim figuratis ſub veſte, vt manus dextra in ſiniſtro latere, & ſiniſtra in dextro conſpiciatur, reliquum poſtea corpus baſi quadrangula terminatur, in qua litteræ heiroglyphicè exaratæ ſunt; dextra manus A. cũ funiculũ tenere, & ſiniſtra falcem geſtare videtur. Quare puſio in illa ætate eſt conſtitutus, in qua pueri alphabetum diſcere ſolent.

Canopi Dei Imago.

C

Harpocratem pingebant Priſcorum nonnulli puerum digito ori appoſito, vt humanæ menti inſinuarent nihil eſſe magis neceſſarium hominum ſaluti, quàm habere aliquem indicem, qui rationes omnes vitæ rudibus puerorum animis imprimeret, & quoniam hoc digito ſilentium indicatur: quapropter hoc ſimulacro, ſapiẽtes admonebant, ſapientiam longa taciturnitate diſcendam eſſe. Quamuis Goropius alibi pro Deo Harpocrate, pinxerit puſionem ſedentem ſupra baſim circularem, dextra os prementem, & ſiniſtra facem accenſam tenentem, dextro brachio guttur galli gallinacci prementem, & ſiniſtro humero pharetram ſagittis plenam geſtantem; deinde faſtigium capitis huius ſimulacri aureæ lini exornatur, & frons icone Lunę decoratur. Apud Aegyptios, hoc Harpocratis ſimulacrum fuit notiſſimum, pictum digito indice labijs impreſſo, vt ſilentium de Dijs immortalibus habendum eſſe manifeſtarent.

Lib. 5 hierogl.

Harpocratis varia ſimulacra.

D

Apud Romanos, quædam effigies obſignato ore, ſub nomine Angerones, conſpiciebatur: ſic enim ſilentio prætereundum eſſe ſignificabant: hoc ſimulacrum in ſacello Volupiæ erat locatum, & ita appellatum, quia angores, & animi ſolicitudines expellere crederetur. Alioquin, pro ſilenij ſimulacro, Cartarius iuuenẽ imberbem, & nudum indice manus dexteræ ori applicato delineat. Quamuis alij, ex eodemmet authore, iuuenem aſtomum pelle lupi tectum cum galero in capite pinxerint; deinde toti ſimulacro infinitos oculos, & aures addiderũt: ſiquidem per tot oculos, & aures, ſignificabant multa audienda, & videnda eſſe, ſed ſilentio inuoluenda; quoniam ſimulacrum ſine ore fingebatur; galerus quoq; ſimulacri libertatem tacendi, ſed non loquendi denotabat, pelle etiam lupi ſilentium indicabatur, cum, viſo lupo, vox adimatur.

Silentij ſimulacrum quale.

Iam peruenimus ad ſimulacrum Herculis, quod vt plurimum pictura viri nudi

ſtantis,

ſtantis, cũ tropheo in ſiniſtra, & claua in dextra mõſtrabatur. Quãuis alij deſignantes
virum nudũ cũ claua, & pelle leonis in ſiniſtra, & ramo lauri in dextra, Herculem
ſe oſtendiſse exiſtimauerint. Alij pro Hercule, virũ nudum, cum tribus pilis in dex-
tra, & claua in ſiniſtra figurarunt. Alij virum nudum cum claua, & pelle leonis in
ſiniſtra; & dextra duos tauros ſtimulantem finxerunt. Quando autem conſpicitur
figura hominis robuſti, qui iuuenem poculum porrigentem pugno percutit, tunc ſi-
gnificatur Hercules, qui Ciathum iuuenem necauit, cum indecenter Pincernæ mu-
nus obierit. Pariter quando conſpicitur icon viri magni, & robuſti ſcyphum manu
gestantis, ex Cartario, Hercules potator intelligitur, cum huiuſmodi vas potorium
E ab Apolline dono acceperit. At quando apparet vir magnus claua, & pharetra ar-
matus, Hercules pro Thebanis aduerſus Mineos præliaturus oſtenditur.

Herculis varia pictura.

Cæterùm ſi contingat intueri iconiſmum, in quo ſint infraſcriptæ figuræ, nimirum
vir pelle leonis induius cum claua in ſiniſtra, qui dextra adſe tripodem trahere co-
natur, quem ex altera parte iuuenis imberbis eripere nititur; deinde ſint icones mu-
lierum quatum prima arcu, & pharetra munitur, altera matrona eſſe videtur, tertia
eſt galeata, & loricata, cum haſta, & clypeo Gorgonis capite inſignito. Mulier ar-
mata Palladem, alia pharetra, & arcu munita Dianam, & matrona Latonam ſignifi-
cat. Vir pelle leonina indutus tripodem trahens denotat Herculem à templo Apol-
linis tripodem auferentem, cum oraculum ſibi fauens ad libitum audire non potuerit.
Aliter apud Gallos olim ſimulacrum hominis ſenis fuiſſe referunt, quem ratione ſpo-
F lij leonis, & clauæ Herculem eſſe intellexerunt: hoc tamen ſimulacrum faciem in
humeros conuerſam ad numeroſam hominum multitudinem illud concomitantem
habere videbatur, ſed omnium aures catenæ ſingulæ aureæ connectebãt, quæ mox
veluti in faſciculum collectæ perforatæ ſimulacri linguæ inſerebantur: liquidẽ, hoc
ſimulacro eloquentiæ vim exprimere conabantur. Demùm per virum robuſtum à
terra ſubleuantem, & collidentem gigantem, intelligendus eſt Hercules, qui An-
theum terræ filium compreſſione necauit.

Hercules tripodem de tẽplo Apollinis eripiens.

Si pingatur, vir claudus, turpis, nigra facie, plerumq; nudus, vel ſeminudus, pileo
cæruleo tectus, interdum cum malleo, & incude, à Cartario Vulcanus Deus ſignifi-
catur. Vir ex omni ſpecie metallorum, & lignorum conflatus, & ita magnus, vt,
extenſis manibus, vtrumq; templi latus attingat, à Cartario pro Deo Serapi apud
Alexandrinos Aegypti exprimitur. Alioquin apud eumdem Authorem, vir canino
G capite, cum caduceo in ſiniſtra, & ramo palmæ viridis in dextra, Deum Anubim de-
notat; cum, capite canino, ſagacitas Mercurij denotetur, quem Deus Anubis re-
præſentat. Verùm ſi cernatur iconiſmus ſenis curui, pallidi, aperto ore, & baculo
terram percutientis, Deum Momum, ex Cartario, manifeſtat. Sed quando pingitur
iuuenis floribus coronatus, rubicundæ faciei, cum haſta in ſiniſtra, & face ardenti in
dextra, cithara de manibus quaſi cadente, per rimas oſtij thalami introſpiciens Co-
mum Deum repræſentat.

Vulcani Dei Imago qua.

Momus Deus.

Alioquin iuuenis nudus capillis circa frontem longis, caluo occipitio, cum noua-
cula in manu, & talaribus ad pedes ſupra rotundum lapidem locatus Cerum Deum
oſtendit, qui à Latinis occaſio nuncupatur; quapropter Poeta canebat.

Fronte capillata poſt hæc occaſio calua.

Comus Deus

Cerus Deus qui.

H Si pictura Dei Genij deſideratur, confugiendum eſt ad gentes Eleorum, qui ad
exprimendum Deum Soſipolim, ſiuè Genium, pingebant puerum indutum veſte va-
riorum colorum, & ſtellis ornata, manu cornucopiæ porrigentem. Alioquin Car-
tarius, pictura iuuenis, cum funiculo in ſiniſtra, & patera in dextra, quæ ſupra alta-
re floribus ornato effunditur, Genium bonum manifeſtat; & viciſſim figura homi-
nis fuſci, aſpectu horribilis, & pelle lupina induti, Genium malum ſignificat.

Inter ſimulacra Ethnicorum, duo iuuenes armis induti cum pilo in dextra viſe-
bantur, & Deos penetralia domus cuſtodientes indicabant. Poſt Penates ſuccede-
bant Lares, qui exprimebantur icone duorum iuuenũ pellibus caninis indutorum,
cum figura canis ad pedes: namq; aliter etiam, iuxta mentem Cartarij, pingebantur,
nempe duo iuuenes induti pannis ſub axilla dextra pendentibus, & ſupra ſiniſtrum
humerum nodatis.

Geniorum Icones.

Penates.

Lares.

Si meditemur icones mulierum, primò ſe ſe offert mulier armata cum lancea in

Digitized by Google

dextra, & noctua in ſiniſtra, quæ Palladem, vel Mineruam repræſentat iuxta illud.

Nocte vigent ſenſus, hinc eſt ſacrata Mineruæ
Noctua, quę triplici lumine nocte videt.

Minerua. Ante ſacellum Mineruæ in Capitolio locatum, tria ſimulacra genibus flexis olim viſebantur, quæ à nonnullis Nixidia appellabantur, quia nixibus, & doloribus parturientium præſtò eſſe crederentur. Conſultò omittentes iconem Veneris, quæ figura mulieris venuſtæ cum columbis, & ſimulacrum Iunonis, quod icone mulieris cum pauonibus exprimebantur, accedemus ad ponderandam imaginem venerandę A mulieris cum cingulo in manu, quam Priſci Viriplacam indigitabant, quia coniuges agreſti odio inter ſe diſſidentes conciliare dicebatur; immò maritus, & vxor ſtatim, conceptis inter ſe odijs, ad ſimulacrum Viriplacæ confugiebant. *Viriplaca qualis Dea.*

Inſuper tres icones nudæ puellarum mutuò ſe amplectentium, ſub nomine Aglaiæ, Euphroſines, & Thaliæ, ſimulacrum trium Gratiarum repræſentabant. His addebant tres fœminarum effigies, quas Priſci Deas fatales, nimirum Parcas cognominarunt, quia nemini mortalium parcerent; de his ſic canitur.

Parcæ tres.

Suſtinet ipſa colum Clotho, trahit altera ſtamen,
Perrumpit viſ tertia fila ſoror.

Hinc paulatim ad tartareas peruenimus ſedes, vbi vir coloris fuſci ebeno coronatus in tribunali ſedens, cum tricipite cane ad pedes conſpici dicebatur, quo ſimulacro, Cartarius Plutonem exprimit. Aliter ſimulacrum Plutonis pingebatur cum B virga, vel claua in manu, aliquando cum muliere in alio tribunali ſedente cum claue in dextra. Vir ſignificat Plutonem partium infernarum regem, mulier denotat Proſerpinam, clauis cuſtodiam animarum ſignificat, canis triceps terrorem animabus incutere dicebatur, ne ab Inferis egrederentur, aut potius indicat terram, quæ carnes tumulatorum deuorare videtur; quemadmodũ canis ille triceps animas exitum quærentes deuorare credebatur. Alioquin, ex ſententia Valeriani, figura duorum humanorum capitum in tumulis expreſſa, cum his litteris D. M. Deos Manes manifeſtabant in quorum tutela defuncti eſſe perhibebantur. *Plutonis Iconiſmus.* *Manes.*

Apud Inferos etiam pingebant ſenem horrido aſpectu, oculis flammeis, barba longa, & implicita, veſtibus indutum laceris, & Charontem cognominabant, vbi quoq; icon viri in aqua oretenus merſi cum arboribus fructiferis circa ripas Tantalum indicat. Non deſunt alia ſimulacra explananda, nam ſignificaturi Orpheum fi- C gurabant virum veſte philoſophica indutum, citharam pulſantem, cum multitudine variorum animalium, necnon arborum, quæ ad ipſum audiendum properare videntur. Quamuis Coſtalius huiuſmodi ſimulacro vſus fuerit, ad vim eloquentiæ demonſtrandam, quam Euripides Reginam, & Ennius Flexanimam cognominauit. *Tantalus.*

Gigantum ſimulacra ab Antiquis patefiebant iconibus virorum magnæ ſtaturę, capillis per humeros difuſis, barba ad pectus vſq; promiſſa, & cruribus ſerpentinis. Inter hos homines vaſtæ molis Tiphonem admirabantur pennis tectum, ore magno, & flammas ſpirante, capite ſydera tangente, altera manu ad orientem, & altera ad occidentem porrecta. At icon iuuenis manu premens genitale Tiphonis ſignificat Horum, qui Tiphonem ſuperauit, quamuis eum non occiderit; cum transfiguratus in Crocodilum abierit. Demùm ſi conſpiciantur figuræ Nympharum, qua- D rum aliæ galeam, aliæ talaria iuueni porrigant, Perſeum ad necem Meduſæ ſe præparantem demonſtrant. *Gigantum pictura.*

His addamus tanquam coronidem quoddam ſimulacrum Aegyptiorum, quod, effigie hominis, & Feræ figurabatur, & ſphinx nuncupatum in veſtibulis templorum locabatur: etenim hoc tanquam ſacrum ſymbolum combinationis duarum virtutum, nimirum Prudentiæ, & Fortitudinis venerabantur; namq; per imaginem Feræ, robur, & per iconem hominis prudentiam intelligebant, quibus copularis, vnũquodq; inexpugnabile eſſe arbitrabantur. Clemens quoq; Alexandrinus ſcriptis mandauit, quòd in æde ſacra, quæ vocabatur Pylon in vrbe Dioſpoli, viſebatur puellus, ſenex, accipiter, piſcis, & crocodilus, cũ hac inſcriptione. O QVI NASCIMINI, ET INTERITIS, DEVS ODIO HABET IMPVDENTIAM. Siquidem per puellum, *L. 5. Strom.*

lum,ortum,per ſenē,interitum,per accipitrem, Deum,per piſcem, odium, & per crocodilum impudentiam intellige bant.

Iam ad ſimulacra inanimatorum ponderanda accedemus,in quibus tamen humanæ effigies conſpiciuntur. Namq; Cartarius, in figurando Mundo, vtitur icone viri pedibus obliquis multicolore veſtimento induti, & capite magnam pilam ſuſtinentis. Pila enim Mundi rotunditatem, pedes repandi nullam loci mutationem, & veſtis multicolor variam ſtellatum naturam ſignificant. *Iconiſmus Mundi.* Quid plura? ad exprimendos etiam ventos, Priſci figura humana vſi ſunt. Nam ſimulacrum Boreæ erat vir malis tumidis, capillis niue tectis, caudis ſerpentinis, & alis cruribus annexis. *Ventorū ſimulacra.* Ventus
E huic oppoſitus nimirum Notus, ſiuè Auſter, iuxta ſententiam Cartarij oſtendebatur figura viri alati facie obſcura, & fronte nebuloſa, capillis, & barba madidis: ſiquidem Ouidius de hoc vento verba faciens, pluuiam illi attribuebat.

——— contraria tellus *L.1.metam.*

Nubibus aſſiduis, pluuioq; madeſcit ab Auſtro.

Si ventum ab orientali plaga venientem deſcribere voluiſſent, pingebant virum nigri coloris alatum cum icone Solis ignei ſupra caput: ſic enim Eurum ventum deſignabant: ſiquidem Sol oriens ignei coloris, Eurum ſequenti die flaturum indicat. Verùm delineantes iuuenem molli facie, nudum, & alatum, floribuſq; coronatum, Zephirum ventum intelligebant: etenim hic ventus Ver, & annum aperiens ab Antiquitate maritus Deæ Floræ conſtituebatur.

F Menſium ſimulacra non ſunt prætermittenda quæ, iuxta opinionē Euſtathij philoſophi, variè figurantur: nam quamuis homo bifrons Ianuarium menſem deſignet, quia hic Menſis præcedentis anni finem principio ſequentis copulet; nihilominus *Menſium ſimulacra.* Euſtathius pingit iuuenem indutum, ſiniſtram attollentem, & dextra canibus blandientem, quaſi illos ad venationem incitaturum, cum, Menſe Ianuario, hominesad *Ianuarius.* Ferarum venatum incumbant. Pro Februario ſignificando, ſenē pellibus indutum, *Februarius* pedibus nudis, penès loculentum caminum figurat. Vt Martius exprimatur ab eodem authore, miles cataphractus, haſta, & clypeo munitus pingitur: alludit enim ad nomen Menſis, qui ideo Martius nuncupatus eſt, quia Marti eſſet conſecratus, vel *Martius.* quia milites, poſtquam hyemauerint, rurſus hoc Menſe ad prælium ſe accingant.

Aprilis exprimitur icone Paſtoris cum capra, & hædis nuper natis; ſic enim allu- *Aprilis.*
G dit ad talem Menſem, quo animalia paſſim multiplicantur. Sed ſi iuuenis venuſtæ faciei, crinibus per humeros difuſis, & coronatus roſis in prato florulento depingatur, tunc Maium Menſem, ad mentem Euſtathij, ſignificabit. *Maius.* Alioquin homo ruſticis indutus veſtibus, brachijs, & pedibus nudis, corona ex lini floribus redimitus, & cum falce deſignatus Iunium denotabit, quo tempore, linum, & fœnum perfectam *Iunius.* maturitatem adipiſcuntur. Sed homo pileo tectus totus ferè nudus in campis triticum metens ſignificat Iulium, quo tempore, Meſſores in ſpicilegium incumbunt. *Iulius.* Aliter homo nudus cum poculo in dextra, & ſiniſtra pannis pudenda tegens ante balneum, Auguſtum demonſtrat, cum hoc tempore homines vino, & balneis *Auguſtus.* vtantur.

September autem declaratur figura hominis crinibus per humeros ſparſis, & pe- *September.*
H dibus nudis, qui dextra vitem premat, & ſiniſtra racemos demat. Quando autem icon iuuenis cum caueis auium, & pedicis in prato conſpicitur, October intelligitur, *October.* cum hoc tempore homines aucupio delectentur. Siquidem homo indutus, pileo tectus cum bobus, & aratro Nouembrem ſignificat. *Nouember.* Et quando talis figura cum calatho ſeminibus pleno conſpicitur Decembrem indicabit. *December.*

Alij, ad ſingulum Menſem exprimendum, iuxta agricolarum mentem, figuris quidem humanis vtuntur, addentes figuram illius inſtrumenti, quod ruricolæ, ſingulis menſibus, adhibent. Alij, & fortè rectius, vt vnumquemq; Menſem repræſentarent, pinxerunt iuuenem manu oſtendentem illud ſignum Zodiaci, in quod, ſingulo Menſe, Sol ingredi ſolet, quemadmodum exprimitur his verſibus.

Martius, atq; Aries producunt tempora Veris,
Aprilis ſecum veruí fert cornua Tauri,

Floribus

Floribus adducit Geminorum ſydera Maius,
Solſtitium æſtiuum Cancri fert Iunius axe,
Quinctilem menſem Leo feruidus igne perurit,
Auguſto meſſes ſecum trahit aurea Virgo,
Aequat September noctes examine Libra,
Scorpius Octobrem pugnax iubet ire minacem,
Exerit Arcitenens medio ſua ſigna Nouembri,
Solſtitiumq; affert hyemis Capricorne Decembri,
In medio Iani madidi ſtat ſydus Aquari,
Procedunt duplices in februa tempora piſces. A

Ripa autem in ſua Iconologia quando ſingulos menſes repræſentat, ſemper figuris iuuenum vtitur, nec præter rationem, cùm tempus in horas, dies, menſes, & annos diſtribuatur: namq iure optimo horæ conſtituendæ erunt in ætate puerili, dies in adoleſcentia, menſes in iuuentute; anni in virilitate, & tandem tempus in ſenectute erit reponendum. Huius temporis diuiſio ſic ſe habet.

Abſoluit curſum duodenis menſibus annus,
Quatuor hebdomadas menſis complectitur vnus
Hebdomada eſt ſeptem rurſus diſtincta diebus,
Quaq; dies conſtat viginti quatuor horis:
Nec tamen integris numeratus partibus annus,
Ter centum cum ſexaginta quinq; diebus B
Perficitur, ſi ſex tamen addas inſuper horas,
Integer inde dies quarto fit quolibet anno,
Hinc biſſextilis tum denique naſcitur annus.

Cum igitur hæc diuiſio germanam aſſequatur veritatem, nulla debemus teneri admiratione, ſi Doctiſſimus Ripa in figurandis menſibus, tot elegantes iuuenes pinxerit.

Cæterùm ſi aliquando incidamus in ſimulacrum ſenis nudi humi ſtrati, paſſis capillis, barba promiſſa, cum cornibus, & magnæ vrnæ adhærentis, ex qua copioſa ſcaturiat aqua, iconem alicuius fluminis eſſe pronunciabimus, propterea quod Cartarius, quando exprimit Tyberim, pingit ſenem frondibus, & fructibus coronatum, humi iacentem cum arundine in manu: ſic enim fertiles campos à Tyberi irrigatos demonſtrat; cum agricolæ illarum regionum lætamine non vtantur, immo illius quodcumq; genus in amnem proijciunt. Pariter figura ſenis nudi, cornuti, & humi iacentis brachio adhærentis vrnę aquam fundentis deſignat Padum fluuium, cornibus enim, ripæ fluuiorum obliquæ ſignificantur, vel, vt alij volunt, ad denotandum aquarum murmur, quod mugitui boum aſſimilari ſolet. C

Fluuiorum ſimulacra. *Tyberis.* *Padus.*

Tandem ſenex ſedens ſupra Crocodilum, vel Hippopotamum, brachijs adhærens vrnæ aquam emittentis, vbi circa ſimulacrum ſexdecim puſiones diuagari videntur, Nilum Fluuium denotat: & per effigies ſexdecim puſionum, augmentũ Fluuij ſexdecim cubitos excedere non debere ſignificant.

Nilus.

His intellectis de fluuijs, ad alia, & varia examinanda ſimulacra properabimus. Etenim Cartarius pingens virum cum iugo; & compedibus, matrimonium ſignificat. Figura viri Elephantem equitantis, æternitatem demonſtrat: quapropter Antiquitas Imperatorem in curru ab Elephantis tracto pingebat, vt ipſum Deorum numero adſcriptum eſſe cunctis inſinuarent. Quando autem duos puſiones in lecto colludentes figurabant, fælicitatẽ ſeculi exprimere credebant. Pictura iuuenis eleganti veſte ornati cum patera in dextra, & ſpica, necnon papauere in ſiniſtra, ex Cartarij mente, bonum euentum ſignificabat; quemadmodum figura iuuenis cæci, & alati pedibus ſupra rotam firmatis fauorem denotabat. D

Matrimonium. *Aeternitas.* *Seculi fœlicitas.* *Fauor.*

Item puſio purpura indutus laureo ſerto coronatus à Cupidine ad Deam virtutem ductus, ſimulacrum Honoris inſinuat. Quies verò deſignabatur ſimulacro hominis, qui pedem ſupra pedem poneret, quocirca huiuſmodi ſimulacrum in lapide tumulorum cælatur, ad requiem ſignificandam: quamuis nonnulli arbitrentur. Tali ſimulacro interdum otium, & aliquando meditationem demõſtrari. Demùm quando icon mulieris duorum virorum iungere dextras videtur, ſimulacrum pietatis eſſe iudicabimus.

Honor. *Pietas.*

Ad

Ad finem, pro ſimulacro Furoris, Cartarius depingit virum aſpectu horridum, facie ſanguinolenta ſupra galeas, clypeos, & enſes ſedentem, manibuſq; poſt terga reuinctis. Idem author, ad ſignificandum Terrorem, ab Antiquis Mineruæ ſocium nuncupatum, quia in quocumq; bello ſemper adſit, figurauit, ad mentem Priſcorum, puerum minacem varia facie, quam ad libitum mutat, & pluribus manibus inſignitum. Quamuis alij, pro Terrore, puerum capite leonino pingendum eſſe exiſtimauerint; alij autem puerum facie, & habitu muliebri, ſed aſpectu horribilem finxerunt. *Terroris icon.*

His tanquam coronidem addendum eſt Fortunæ ſimulacrum: erat enim icon fæ-
E minæ oculis captæ, nudæ, pennigeræ, dimidium barbæ habentis, & pedibus ſupra globum conſiſtentis, cum cornu aureo in ſiniſtra, & ſceptro in dextra: cuncta autem in hoc ſimulacro contenta his elegantiſſimis verſibus exponuntur. *Fortunæ icō elegans.*

Viſa tibi pictor Fortuna eſt fœmina: viſa eſt.
Cur? quia fœmineo lubrica more fluit.
An Dea, dic ſodes? Dea nota vtcumq; per orbem,
Cur globulo inſiſtit? labilis inſtar aquæ eſt.
Cur oculis captam pinxiſti? non videt illa,
Vel quibus aſpirat, vel quibus ipſa nocet.
Cur pars vna vacat, pars plena eſt altera barba?
Eius quòd ſubſit ſexus vterq; pedi.
F *Cur nudam? quod quicquid habet pueroq; ſeniq;*
Inconſulta etiam donet aduſq; cutem.
Et cur pennigeram? vehitur quicumq; fauore
Illius, ex humili ſcandit ad aſtra loco.
Fundamenta pedes ſtandi at cur dempſeris? hacq;
Qua ferat haud vlla ſint ſtabilita baſi.
Cur cornu læua auricomum, cur dextera ſceptrum
Geſtat? opes illud ſignat, id imperium.
Sit tibi mens quiduis pingendi libera; nam cum
Fortunam appellas, eſſe Chimera poteſt.

Qui plura in hoc genere ſcire deſiderat, iconologiam Ripæ viri in litteris ſummi adeat, vbi ſimulacra Mundi, Elementorum, Fluminum, Ventorum, quatuor anni
G temporum, quatuor mundi partium, & plagarum, immò anni, menſium, dierum, horarum, ætatum, temperamentorum, dignitatum, triumphorum, ſcientiarum, facultatum, artium omnium, necnon muſarum, item virtutum, & vitiorum, quinq; corporis ſenſuum, variarum animi affectionum, & tandem ortus vitæ, & interitus, ſumma cum voluptate intuebitur.

SIMVLACRA COELESTIA.

H SVPERSVNT modò ponderandæ illæ icones, quæ inter ſydera, iuxta mentem Aſtronomorum, humanam figuram repræſentare videntur, & quoniam conſtellationes humanam effigiem referentes, inter alias cæleſtes brutorum, & inanimatorum icones, permixtæ, & implicitæ apparent: quapropter ex omnibus enumeratis, noſtræ hiſtoriæ famulantes eliciendæ erunt. Hic igitur eſt ſtellarum ordo, in quo Vrſæ duplices auerſis caudis inuicem ſibi aduerſantur, inter quas obliquus Draco dilabitur: ſub vnius pede eſt Serpentarius, cuius Serpentarij pedes frontem ſcorpionis tangūt: à latere ſtat Arctophilax, & ſub pedibus eius Virgo cum ſpica in manibus apparet. Retrò eius veſtigia iacet Leo, & medio æſtiuo ſolſtitio Cancer, & Gemini. Agitatoris genua caput Geminorum tangunt, & pedes eius cornibus Tauri iunguntur. Hædi maiori Vrſæ ſunt proximi, quæ à dextris, iuxta coronam, ſerpentem in manibus ſerpentarij habet, necnō Herculē, qui ſiniſtro pede Draconis ſeptētrionalis vertic‑ *Conſtellationū ſeries, & ordo.*

ticem

ticem calcat, & alterum brachium Libræ, & alterum Coronæ porrigere videtur. Et ad minorem Vrſam vltimus pes Cephei tendit, qui Cygnum manu dextra apprehendit, ſuper cuius alas equus extendit pedem & ſuper equum Aquarius extollitur, iuxta quem Capricornus eſt. Sub Aquarij pedibus Piſcis magnus auſtrinus apparet. Ante Cepheum eſt Caſſiopea, & poſt tergum Herculis Perſeus pedem extendit, & ſuper Perſei caput Caſſiopea properare videtur. Inter Cygnum, & Genuflexum conſtituitur Lyra, in quorum medio, iuxta Orientem, Delphinus conſpicitur, ſub cuius cauda eſt aquila, & hæc de ordine aquilonari Conſtellationum.

Pars auſtralis Cæli. Iuxta ordinem auſtralem, ſub aculeo Scorpionis ara eſt conſtituta, & ſub eius corpore pars anterior Centauri videtur. Immò pes ſagittarij ex alia parte ſub circulo auſtrali cernitur, & propè Centaurum cauda Hydræ, & Coruus locantur. Iuxta genua Virginis Vrna eſt poſita, nimirum iuxta ſiniſtram partem Orionis, ſub cuius pedibus Padus, ſiue Eridanus fluere videtur, vbi quoq; Lepus reſplendet, & retrò pedes canis refulget, poſt cuius caudam nauis eſt cōſtituta. Ad Tauri pedem manus orionis extenditur. Anticanis ſiue Procyon eſt ſuper caput Arietis. Et non longè à pedibus Andromedæ Deltoton eſt collocatum, & tandem ſub Ariete, & Piſcibus Cætus coruſcat. Verùm quoniam Auſonius nonnullis verſibus has omnes conſtellationes complexus eſt, non piguit illos recenſere, vt inde facilius figuras humanas ex ſtellis repræſentatas eliciamus. A

Manilij verſus.

Ad Borea partes Arcti iunguntur, & Anguis,
Poſt has Arctophilax, pariterq; Corona, Genuq;
Prolapſus, Lyra, Auis, Cepheus, ac Caſſiopea, B
Auriga, & Perſeus, Deltoton, & Andromedę aſtrum,
Pegaſus, & Delphin, Telum, Aquila, Anguitenenſq;
Signifer inde ſubeſt bis ſex, & ſydera complent,
Hic Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo,
Libraq; Scorpius, Arcitenens, Capricornus, & Vrnam
Qui tenet, & Piſces. Hi ſunt in partibus Auſtri
Orion, Procyon, Lepus, ardens Sirius, Argo,
Hydrus, Chiron, Thuribulum quoq; Piſcis, & ingens
Hunc ſequitur Piſtrix ſimul Eridaniq; fluenta
Acarnar, Coruuſq; Lupus, Craterq; Corona.

Arctophylax. Arcturus. Inter figuras enumeratas, quarta, nempe Bootes, ſiue Bubulcus, & iuxta Græcos. Arctophylax, nimirum cuſtos Vrſæ humana eſſe videtur. Hunc referūt fuiſſe filiū Helices, quę olim puella Caliſto nomine filia Lycaonis in Vrsā mutata eſſe fertur; viginti duabus ſtellis hoc ſydus integratur, inter cuius fęmora Arcturus celebris apud Poetas ſtella rutilat, quoniam autē hæc conſtellatio eſt tardi motus, itaut neq; oriri, neq; occidere videatur; idcirco de hac ſic canitur. C

Vrſæ tarda ſequens veſtigia, nomina ſumpſi,
Arctum qui ſeruat dicitur Arctophylax.

Geniculator Quinta conſtellatio humana vocatur Hercules, Engonaſin, Geniculator, Saltator, & ab Auſonio Genuprolapſus dicitur, qui dextra manu clauam quaſi pugnaturus ſtringit, & ſtellis viginti octo conſtituitur.

Cepheus. Nona figura Septentrionalis humana eſt; repræſentat enim Cepheum olim Regem Aethiopum maritum Caſſiopeæ filiæ Andromedæ, quam expoſitam Ceto marino deuorandam Perſeus liberauit, & vxorem duxit ſtellis duodecim inſignitur, & ſic loquens introducitur. D

Aſtra colo, dedit hoc timidi mihi bellua Ponti.
Aſpice me nitidum ſors mala lata fuit.

Caſſiopea. Caſſiopea ſedet in via lactea ſtellis tredecim ſpectabilis, quæ eſt decima conſtellatio borealis, hæc autem ſic loquitur.

Obliquo licet ore, tamen torquemur ab axe
Sydereo, facies non nocet atq; nocet.

Perſeus. Succedit vndecima conſtellatio, quæ repræſentat Perſeum Andromedæ liberatorem, qui dextra manu macheram, & ſiniſtra caput Gorgonis, ſeu Meduſæ, & iuxta nuperos Aſtrologos, caput Algol geſtat, ſtellas ſex ſupra viginti, & tres informes

formes

formes complectitur, ſicq; fari videtur,

Non genus, aut ſanguis, ſed me ſuper æthera virtus
Suſtulit, hæc homines, hæc facit eſſe Deos.

Pro duodecima conſtellatione humanæ effigiei Andromeda catenis vincta conſpicitur, quæ ex ſtellis tribus ſupra viginti integratur. *Adromeda.*

Quarta decima figura Septentrionalis eſt humana, quam eſſe Bellerophontẽ nonnulli referunt: ſed, iuxta mentem Pauſaniæ, eſt caſtus Hippolytus filius Theſei. Verum pleriq; authores in hanc deſcendunt ſententiam ab hoc cæleſti ſydere Eniochum Athenienſem artis aurigandi inuentorem repræſentari, quem poſtea alij Eri- *Auriga.*
E chthonium, alij Vectorem, alij Agitatorem nuncupant: quapropter ſic introducitur loquens.

Ars nocet, ars prodeſt, amiſi fulmine vitam
Hac, petij radios hac ego ſydereos.

Vigeſimam cõſtellationem borealem, Ophiucum, Anguitenẽtem, Angulgerũ, vel Serpentarium appellant, quia hæc imago ſerpentem tenere videatur, & ab hac Aeſculapium medicum celeberrimum referri aſſeuerant, & vigintiquatuor ſtellis ornatum eſſe pronunciant. *Anguitenẽs quis fuerit.* Orion eſt prima conſtellatio auſtrina octo ſtellis ſupra triginta integrata, in huius humero dextro magna ſtella bellatrix nuncupata conſpicitur, huic ſimilis in pede ſiniſtro refulget. *Orion.* Romanis veteribus hoc ſydus Iugula cognominabatur: quamobrem ſeruulus apud Plautum immobilitatẽ Cœli admiratus,
F dixit neq; Iugula, neq; Veſperuginem, nimirum Heſperum, neq; Virgilias occidere. Referunt igitur Orionem in Bæotia fuiſſe Principem ab Atlante aſtronomiã edoctum: ideoq; ob huius facultatis excellentiam, poſt obitum, domicilia cæleſtia promeruiſſe pronunciarunt: idcirco Orion hunc in modum canere dicitur.

Inuidia flammis me perdere terra putauit,
Aeternum at reddens, me tulit ad Superos.

Succedunt ponderandi Gemini, quibus tertium Zodiaci ſignum figuratur. *Gemini.* Delineatur autem duplex humana effigies, quia Sole hoc ſignum ingrediente, cuncta terræ naſcentia vegetant, & augentur. Priſci Caſtorem, & Pollucem vnico partu editos, & inter ſydera collocatos eſſe prædicant: De his igitur ſic canitur, *Caſtor, & Pollux.*

Sum frater, frater iunctus mihi creditur vnus,
Eſt vnus, noſtram claudit vterq; duos.
G *Vnus amor, mens vna ſimul, duo pectora ſeruant,*
Qui dubitat, fratrem non amat ille ſuum.

Si contemplemur cætera Zodiaci ſigna, duo adhuc humanam referentia formam inueniemus; nam ſextum Zodiaci locum occupat Virgo, quæ olim filia Icari, & ſoror Penelopes fuiſſe perhibetur, quæ, ob necem patris à ruſticis ebrijs perẽpti, tam graui affecta eſt mærore, vt ſemetipſam ſuſpenderit; ideoq. à Dijs in hoc cæleſte ſignum fuit transfigurata. *Virgo.* Referunt igitur Aſtrologi, quòd quemadmodum Virgo eſt fæmina ſterilis, pariter Sole hoc ſignum peruagante, terra ſterilitatem naucíſcitur, cum nullum fructum deinceps producat; de hoc ſigno ſic canitur.

Erigone, Fortuna, Ceres, vel filia Phœbi
Nuncupor, hæc lucis nomina dant tenebræ.

H Poſtremò, in loco vndecimo Zodiaci Aquarius reponitur figuram humanam referens; quoniam hunc Ganimedem fuiſſe aſſeuerant, qui raptus à Ioue inter ſydera fuit collocatus, ſed nomen Aquarij ſibi vendicauit, quia vrnam aqua plenam effundere videatur; id autem hoc diſticho exponitur, *Aquarius.*

Errant, qui dicunt me Cecropa, ſum puer, axes
Raptus ad æthereos ecce Iouis pateræ.

Aſtrologi tamen huic ſigno nomen Aquarij ab effectu aſſignarunt: quandoquidem Sol hoc ſignum illuſtrans pluuiæ copiam progignere ſoleat. *Etymum Aquarij.* Non defuerunt tamen Authores, qui effigiantes humana ſimulacra, ſingulorum Zodiaci ſignorum facies repræſentare conati ſunt. Etenim Ioannes Angelus in Aſtrolabio plano figurans caput hominis in homine, primum ſignum Zodiaci deſignauit, & figura viri cum enſe euaginato in dextra, primam faciem arietis indicauit: quemadmodum vir ſtans, & toga indutus ſecundam faciem eiuſdem ſigni ſignificat: ſicq; in alijs facie-

bus

bus huius ſigni manifeſtandis humanum conſpicitur ſimulacrum. Quando autē apud cumdem authorem, cernitur imago viri ſtiuam aratri prementis, cum tabella abecedaria, qua prima facies Tauri ſignificatur, & ſic deinceps de alijs faciebus huius ſigni videndum eſt. Verùm ſi conſpiciatur vir ſtans, cum manu dextra porrecta, & ſiniſtra cingulo adhęrente, prima facies Geminorum oſtenditur; ſicq; in reliquis faciebus huius ſigni exprimendis humanum ſimulacrum vario geſtu accommodatum obſeruatur. Immo vir vtraq; manu mutilus decimum ſeptimum gradum huius ſigni oſtendit; propterea quod, iuxta ſententiam Aſtrologorum, qui, hac facie aſcendente, naſcitur, inutilis, ignauus, & ſegnis eſſe perhibetur.

Signorũ Zodiaci facies

Sequitur Cancer quod ſignum, ex mente Georgij Veneti, figurato humano pectore, manifeſtatur: attamen Ioannes Angelus in Aſtrolabio plano, figura viri, & mulieris, manibus iunctis, primum Cancri gradum ſignificabat, & ſic deinceps, in alijs gradibus huius ſigni exprimendis, humano ſimulacro vtitur. Idem author, icone viri Leonem equitantis, primam Leonis faciem demonſtrat, & effigie ruſtici triticum ferentis primum gradum Virginis patefacit. Præterea pingit virum togatum ſedentem, & multos libros apertos intuentem, vt primam faciem Libræ denotaret. Item figurans duos viros prælianres, primam faciem Scorpij monſtrauit, & ſimulacro viri ſtantis cum gladio in ſiniſtra, primam partem Sagittarij intellexit. Immò pictura viri pallio tecti, in actu gradiendi conſtituti, cum crumena in ſiniſtra, primam faciem Capricorni docuit. Et quando pinxit virum cum aue in vtraq; manu, primam Aquarij partem patefecit: demum, effigie viri geruli baculo bifurco adhærentis, primam Piſcium faciem oſtendit: quamuis ex ſententia Georgij Veneti, figura pedum humanorum, hoc poſtremum Zodiaci ſignum repræſentetur. A B

Cancer ſignũ caleſte. Leo. Virgo. Libra. Scorpius. Sagittarius. Capricorn. Aquarius. Piſces.

S T A T V Æ.

PRISCI bifariam ſolicitati ſtatuas inſigni opificio fabricatas erexerunt. Primò in æternum illius monumentum, quem ſingulari afficiendum honore exiſtimabant: immò, iuxta Valeriani mentem, ſtatuæ, quæ olim maiores eſſe alijs viſebantur, illorum Heroum memoriam reſtabantur, quos viuentes immodici honoris titulo cuncti proſequebantur. Deinde aliæ ſtatuæ olim cælabantur, vt, ratione numeri, ratione loci, & ratione varij manuum, & digitorum geſtus, intuentibus aliquid indicarent. De his igitur prima facie differendum eſſe cenſuimus. Itaq; Græci non ſolum, vt honoribus Demetrium Phalereum cumularent, ſtatuas ſexaginta ſupra trecentum erexerunt, ſed etiam vt annum ſignificarent, qui tunc temporis, teſte Plinio, prædictum dierum numerum non excedebat. Alioquin ad eumdem annum ſignificandum, authore Valeriano, vna tantummodo ſtatua incidebatur cum dextra exporrecta, in qua digitus medius, annularis, & minimus verſus volam inflexi erant, reliquis digitis extantibus, cum ſiniſtra ita accommodata, vt vnguis pollicis ab indice premeretur, & digitus medius verſus palmam curuaretur. Hæc quidem ſtatua Ianum anni Deum repræſentabat, ſed varijs digitorum geſtibus tercentum, & ſexaginta quinq; dies anni manifeſtabantur; nam digiti dextræ manus ſtatuæ tercentum, & digiti ſiniſtræ ſexaginta quinq; indicabant. C D

Cur ſtatuarũ varietas.

Statuarum cur varij geſtus.

Ratione loci, Veteres multas ſtatuas venuſtam mulierem nimirum Venerem repræſentantes in quibuſdam antris erexerunt, quibus ſingularem hominum verecundiam, in Venere exercenda, patefaciebant, cum cæteræ animantes palam congrediantur, & homines clanculum, & potiſſimum noctu liberis operam dare conſueuerint. Quamobrem Pauſanias cuiuſdam ſacelli Veneri nigræ dicati apud Maliaſtas meminit.

Statuæ in antris.

Lib.8.

Antequam deſcendamus ad illas ſtatuas quæ vario manuum, & digitorum geſtu multa ſignificare dicebantur, de Capite, atq; oculis nonnulla publicare decreuimus. Nam Manaſſes Rex Iudæorum, vt legitur in ſacris Biblijs, cum Iſaiam Prophetam inte-

intereniiſſet, ſtatuam quinq; capitibus decoratam ſibi erigi iuſſit: hac enim ratione cunctis inſinuare profitebatur ſe plus vidiſſe, quàm Prophetas, qui videntes à cũctis appellabantur. Pariter ſtatua Iani duplici capite cælabatur, vt tempus præteritum, & futurum demonſtraretur. Item Iouis ſtatuam tribus oculis inſignem in ſubdiali ara fuiſſe Pauſanias tradit, ad quam Priamus, capta Troia, confugiſſe perhibetur, quæ poſtea à Stheneleo Capanei filio Argos fuit tranſlata. Hac igitur ſtatua tripliei lumine ſculpta, triplicem Iouis prouidentiam oſtendebant, qua, cæleſtia, terreſtria, & inferna regere ferebatur. Aliquando Priſci ſtatuas Principum cælarunt oculos auerſos habentes, vt Iuſtitiam à donis alienam eſſe debere ſignificarent, cum Principes munera ſubditorum aſpernari debeant.

Statua Iani

Statua oculis auerſis.

E

Si geſtus manuum ſtatuarum ponderētur: ſtatua M. Aurelij ex ære fabricata equo inſidens ante ædes lateranas dextram porrigit reſupinam aliquantulum inclinatam, digitis diſiunctis, pollice deorſum verſo, qui geſtus in ſtatuis Pacificatores indicare ſolebat. Item ſtatua T. Liuij Patauini ſupra fores Prætorij Patriæ cum digito indice ori admoto conſpicitur, quo geſtu fortè ſignificatur, quod hic author ſcribendo tam multa complexus eſt, vt alijs ſcriptoribus ſilentium inſinuare videatur. Tharſi quoq; olim viſa eſt ſtatua Sardanapali, manibus ita cælatis, vt ſe ſe complodere videretur, qui geſtus lætitiæ ſignum eſſe dicebatur.

Statua T. Liuij.

Statua Sardanapali.

Modò de ſtatuis abſq; manibus fabricatis nonnihil dicendum eſt. Quandoquidem apud Veteres, ſtatua Iani erat quidem biceps, ſed manibus, atq; pedibus carebat; hac enim cælatura, vim Deum pedibus, atq; manibus non conſiſtere indicabāt; cum Deus rerum omnium opifex, ſolo nutu, totum terrarum orbem perterreſacere poſſit. Immò apud Athenienſes, ſtatuæ Mercurij ſinè manibus viſebantur: quamobrem Mercurius Cyllenius fuit nuncupatus: Græci enim homines ſine manibus κύλλως cognominant; ſiquidem hac ratione ſermonem ſine geſtu vi pollere ſignificabant. Verùm cum apud Ariſtotelem duplex ſermo habeatur, nimirum primæ, & ſecundæ intentionis, proculdubio ſermo per hanc ſtatuam Mercurij ſignificatus ad primam intentionem referendus eſt, quaſi ſit ſermo mente tantum conceptus: cum ſermo ſecundæ intentionis inſtrumentis poſtea nimirum voce, & manibus indigeat, vt auditoribus aliquid perſuadere poſſit. Inſuper Mycerinus Rex Aegyptiorum viginti ſtatuas ancillarum circa cadauer filiæ manibus truncis erexit, vt oſtenderet pænam, qua eius vxor famulas viuentes affecit, quia adulterij tam nefarij miniſtræ fuerunt, dum operatæ fuerant, vt pater complexu filiæ abuteretur. Amplius Thebis omnes Iudicum ſtatuæ ſine manibus cælabantur, quia fortè indicabant munera à Iudicibus non eſſe ſumenda. Immò apud has ſtatuas alia ſine oculis repræſentans Principem cernebatur, vt Principem nullo affectu animi ſolicitandum eſſe demonſtraret; cum æquitatem tantummodo intueri debeat.

F

Statua ſine manibus.

Statua viginti Ancillarum.

G

Statua abſq oculis.

Si meditemur varios geſtus digitorum, qui in manibus ſtatuarum obſeruantur; hi erunt penè innumeri; nihilominus in præſentia potiores tantùm notabimus. Meminit Valerianus cuiuſdam ſtatuæ ornatu barbarico, geſtu ſaltatorio cælatæ, cum digitis ſupra caput, veluti aliquid argutum crepitantibus, qua effæminata, & perdita mollities denotabatur. Præterea in aliquibus ſtatuis manus dextra tenens faſces obſeruabatur, cum ſiniſtra ita accommodata, vt digitus minimus quaſi in circulum conuerſus medium volæ tangeret, quo geſtu, vnitas notabatur; ſic enim demōſtrare volebant illum, cuius erat ſtatua, ſemel tantùm dignitatem conſulatus obiuiſſe. Et quando in ſtatua, digitus minimus, & annularis manus ſiniſtræ inflexi erant, vt paulò ante fuit exaratum, bis ſignificabant: immò ſi talis geſtus digitorum erat in dextra ducenties oſtendebat. Deinde ſi digitus minimus, annularis, & medius ſiniſtræ manus ſimul inflexi fuiſſent, ternarium numerum indicabant, ſed talis geſtus in dextra manu trecenties inſinuabat. Verùm digitus medius, & annularis ad palmā curui, cæteris extantibus, in ſiniſtra quatuor, & in dextra quadringenties manifeſtabant. Sed digitus medius tantummodo inflexus ſiniſtræ manus, reliquis exporrectis, quinq; & in dextra quingenties denotabat. Digitus annularis ſiniſtræ ſolus curuatus, cæteris extenſis, ſex, & in dextra ſexcenties oſtendebat. Digitus minimus ſiniſtræ ita inflexus, vt infimum volæ tuberculum tangeret, ſeptem, & in dextra ſeptingenties ſignificabat. Annularis, & minimus ſiniſtræ manus in poſtremam vo-

Statuarũ varij geſtus.

H

Varij numeri ex geſtu digitorum.

læ partem flexi, octo, & in dextra octingenties aperiebant. Digitus minimus an-
nularis, & medius læuæ ita curui ad extremam partem volæ, vt illam tegerent, no-
uem, ſed in dextra nouingenties recludebant.

Alij geſtus manuum.

Quando digitus index læuæ ita curuabatur, vt extremitatem vnguis in primam
ſuffraginem pollicis figeret, decem, & iuxta dextrã manũ, mille indicabat. Et quan-
do index ſiniſtræ ita accommodatus erat, vt retulimus, & minimus digitus ita in-
flexus, quemadmodum ſi vnitatem ſignificaret, vndecim demonſtrabat, cum tamen
in dextrâ decem ſupra centum denotentur. Deinde digito indice ita accommoda-
to, vt dictum fuit, & minimus cum annulari ſint ita inflexi, vt duo ſignificent, duo-
decim deſignant, qui geſtus in dextra manu, viginti ſupra centum denotat. Rurſus A
indice ita diſpoſito, vt deſcriptum fuit, & minimus, annularis, & medius inflectan-
tur ad denotandum numerum ternarium, tredecim monſtrant, quo geſtu, in dextra
obſeruato, triginta ſupra centum intelliguntur. Denuò indice figurato, vt ſupra, ſed
tamen annularis, & medius curuentur ad denotandum quatuor, quatuordecim, & in
dextra, quadraginta ſupra centum intelliguntur. Iterum indice ſic diſpoſito, ſi me-
dius ſit inflexus pro numero quinario, quindecim, & in dextra quinquaginta ſupra
centum oſtenduntur. Et ſic deinceps indice eodem modo figurato, & annulari ad
ſignificandum ſex inflexo, ſexdecim, in dextra tamen manu ſexaginta ſupra centum
ſignantur. Similiter indice, vt ſupra effigiato, & annulari curuo pro nota ſepte-
narij, decem, & ſeptem. & in dextra ſeptuaginta ſupra centum ſignificantur.

Numerus ſymbolũ taciturnitatis qualis fuerit.

Verùm ſi digitus index ſiniſtræ ita curuabatur vt eius vnguis radicẽ pollicis tan- B
geret, nonaginta, & in ſiniſtra nouem millia demonſtrabat. Immò curuato vngue
indicis ad infimam pollicis ſuffraginem, medio inflexo, & annulari, & minimo por-
rectis nonaginta quinq; intelligebantur, cui numero ſi addebatur index dextræ ma-
nus ad primam ſuffraginem ſui pollicis oppreſſus, ſignificabãtur mille, ex ambabus ma-
nibus ita diſpoſitis, mille, & nonaginta quinq; reſultabant, qui numerus apud An-
tiquitatem taciturnitatis ſymbolum eſſe dicebatur; hocq; inde colligebant, quia niſi
puer ſpatio trium annorum loquebatur, qui anni mille, & nonaginta quinq; diebus
conſtituuntur, hinc non amplius locuturum præſagiebant.

Sequuntur geſtus ad numeros indicandos.

Quando autem digitus pollex extremitatem vnguis in poſtremam ſuffraginem
indicis figebat (loquendo tamen de ſiniſtra manu) viginti ſignificabat: cum tamen
id geſtus in dextra manu duo millia denotaret. Sed ſi pollex, & index blando con-
tactu vngues iungebant, in ſiniſtra manu triginta, & in dextra tria millia aperiebãt. C
Item pollice, & indice blando contactu iunctis, annulari, & minimo ſiniſtræ infle-
xis, triginta duo notantur. Verùm ſuffragine pollicis ſupra mediam partem indicis
locata, itaut crux conſtituatur, in ſiniſtra manu quadraginta, & in dextra quatuor
millia intelliguntur. Rurſus digito pollice ſiniſtræ ad palmam paſſam inflexo, ad
inſtar litteræ græcæ Γ. in ſiniſtra quinquaginta, & in dextra quinq; millia notantur.
Iterum pollice inclinato; & indice ſupra eius mediam partem locato, in ſiniſtra ma-
nu ſexaginta, & in dextra ſex millia manifeſtantur. Rurſum pollice ſiniſtræ ita ex-
porrecto, vt medio indicis adhæreat, ſeptuaginta, ſed in dextra ſeptem millia pa-
tefiunt. Demum pollice inter indicem, & medium porrecto, itaut index circumfle-
ctatur, in ſiniſtra octuaginta, & in dextra octo millia notantur.

Geſtus varij pedũ ſtatuarum.

Hactenus de manu, modò de pedibus ſtatuarum aliquid etiam dicendum eſt. D
Quandoquidem in multis Priſcorum ſtatuis, pes ſiniſter porrectus fuit obſeruatus,
quo geſtu, aggreſſionem indicare volebant; ſiquidem talis geſtus ad incedendum
magis aptus eſſe videbatur.

Statua Hermanſal.

Cum de ſtatuis geſtu manuum, & pedum aliquid ſignificantibus ſermo habitus ſit,
nonnihil etiam differendum eſt de illis, quę cum armis, vexillis, clypeis, & alijs quoq;
animantium ſimulacris cælabantur. Sed vnà inſtar omnium ſit illa Hermanſal
nuncupata, quam Goropius in ſaxonibus deſcripſit: hæc referebat virum armatum,
dextra vexillum militare cum effigie roſæ tenentem, ſiniſtra libram, pectore inermi,
Leone in clypeo ſculpto penes hanc erat Vrſus, ſtatua in campo florulento erat ere-
cta, vexillum ex multis faſcijs haſtæ alligatis integrabatur: hac ſtatua iudicari aſ-
ſeuerabat Goropius, nullam pacem talem eſſe, quin arma in promptu ſemper eſſe
debeant: per inerme pectus, animus imperterritus erat intelligendus: per Vrſum
ciuibus

ciuibus ſermitios inſinuabatur, qua aduerſus hoſtes refetti eſſe debebant; Leo in clypeo ſculptus magnum animũ, & regium denotabat, vexillum multis virtis haſtæ alligans conſtitutum, ciues vnanimes eſſe debere ſignificabat: roſa in vexillo ficta ciues ad amicitiam paratos hortabatur: ſiquidem roſa Veneri ſacrata ad amorẽ inuitare ferebatur.

Cum hucuſq; de illis ſtatuis verba facta ſint, quæ ob variam manuum, & cæterorum membrorum cælaturam aliquid intuentibus ſignificabant; modò breuiter illas complectemur, ſed tantùm potiores, quæ in præmium doctrinæ, & virtutis fuerunt erectæ. Seſoſtris Rex Aegypri bellica virtute ſtrenuus ſtatuam adeptus eſt. Ariſtogitoni, & Armodio ſtatuæ ab Athenienſibus fuerunt erectæ. Aſtylo Crotoniatæ ſtatua fuit locata. Autolycus pancraciaſtes ſtatuam habuit. M. Portius Cato, Demetrius Phalereus, Eunomius Locrenſis. Verius Flaccus grammaticus, M. Claudius Marcellus, Mutius Scæuola, Homerus, Oppianus Poeta, Horatius Cocles, & Pauſanias Cleombroti filius, ob virtutes, multis cumulati honoribus, ſtatuas meruerunt; immò Phryne meretrix, ob venuſtatem, ſtatuam habuit. Ioſephus Iudæus propter libros de captiuitate iudaica conſcriptos, ſtatuam Romæ obtinuit. Clœlia Virgo Romana quia armata, & equo inſidens ad declinandam vim Porſenæ Regis Hetruſcorum ſe contulit, ſtatuam eſt adepta. Inſuper vt Claudio Secundo Romanorum Imperatori, Epicuro Athenienſi Philoſopho, Minutio Augurino, Trebio, Numæ, Platoni, Phocioni Athenienſum Principi præſtantiſſimos decernerent honores, inſigni cælatura ſtatuas erexerunt. Lucullus à Cheronenſibus, Demoſthenes ab Athenienſibus ſtatua donatus fuit. Cononi Athenienſium Duci, & Euagoræ ſtatuæ fuerunt poſitæ. Polydamas fortitudine inſignis ſtatua honoratur. Cylon ab Athenienſibus ſtatuam ſibi comparauit. Octauianum Oratorem Romani ſtatua decorarunt. Archias Hybleus ſtatuam meruit. Claudianus poeta Alexandrinus in foro Traiani ſtatuam habuit. In monumentũ Iunij ruſtici Philoſophi M. Antonius Imperator ſtatuam cælari iuſſit. Mantuani Virgilium ſtatua ſtruxerunt. Beroſo Athenienſes ſtatuam poſuerunt. In æternam Antonij Muſæ Medici memoriam Romana ciuitas ſtatuam Aeſculapij ſtatuæ proximam locauit. Caia Tarquinij vxor ſtatuam in templo erectam promeruit, & ſic deinceps per infinitas alias ſtatuas huius generis progredi poſſemus: nam olim Romæ tantus erat ſtatuarum numerus, vt alter populus lapideus eſſe videretur; ſed quoniam, tractu temporis, innumeræ ſunt dirutæ, in præſentia illas breuiter enumerabimus, quæ noſtra ætate adhuc Romæ viſuntur.

Qui ſtatuã ob virtutes promeruerunt.

Virgilius Poeta à quibus ſtatua donatus.

Populus lapideus vbi.

Alexandri Magni ſtatua cum Bucephalo inſigne opus Praxitelis ante ædes Cardinalis Ferrerij viſitur. Item Alexandri Magni miles vulgò Paſquinus ante ædes Cardinalis Caraphæ Neapolitani. Egregia Apollinis ſtatua eſt in viridario Magni Ducis Hetruriæ. Marmoream Aeſculapij ſtatuam ante ædes Cardinalis Caraphæ, & aliam eiuſdem Aeſculapij aliter cælatam in viridario Magni Ducis Hetruriæ licet intueri. Adonidis ſimulacrum marmoreum cum apro in ædibus Epiſcopi Aquinatis conſpicitur. Auguſti ſtatua marmorea, necnon alia Armeniæ Regis captiui in Capitolio viſuntur. Deinde ſtatua Atrei in nouo Palatio Farneſiorum, ſtatua Amazonis pulcherrima in villa Iulij Tertij Pontificis Maximi, ſtatua Agrippinæ M. Agrippæ filiæ in villa Burgheſia, & ſtatua Anchyroes in hortis Cardinalis Carpenſis conſpiciuntur.

Statuę quæ hodie Romæ viſuntur.

Cum antiquitùs Dijs potiſſimum ſtatuæ decernerentur, non eſt mirandũ ſi hodie Romani ſtatuam Bacchi in Viridario Cæſarinorum, & aliam eiuſdem in Valle, nec non ſtatuam marmoream Bacchæ nimitum mulieris olim Baccho ſacrificãtis in ædibus vallenſibus, immò Bellonã marmoream in ædibus Burgheſij admirentur. Item mira Cereris ſtatua in Capitolio, alia eiuſdem in villa Iulij Tertij Pontificis Maximi, & demùm alia in hortis Cardinalis Ferrariæ conſpicitur. Pariter ſtatuam Cupidinis in Muſæo Garimberti, aliam Caſtoris, & Pollucis in ædibus Fabij Bauerij, Co. Iulij Cæſaris ſimulacrum marmoreum in Capitolio, Coloſſum celebrem, cui Daria capta ſubeſt in hortis Cardinalis Cæſis, ſtatuam Conſulis in hortis Cardinalis Ferrariæ, & Cleopatram marmoream in Palatio Beluedere nuncupato Romani conſpicantur.

Bacchi ſtatua.

Cereris.

Cupidinis.

Cleopatræ.

Tanti fecerunt Ethnici ſua Idola, vt cuicumq; non vnum, ſed etiam plura ſimulacra

Fauni. Floræ. cra marmorea conſecrauerint, nam Fauni ſtatua in ædibus Cardinalis Burgheſij, & Deæ Floræ in ædibus Farneſiorum, & Ganimedis in viridario Magni Ducis Hetruriæ ab omnibus cernitur. Verùm Herculis ſtatuæ multæ ſunt: ſiquidem Romani æneo Herculis ſimulacro excellentis artificis manu fabricato in Capitolio gaudet, deinde Herculem marmoreum cum pomis In hortis Cardinalis Carpenſis, aliam eiuſdem ſtatuam in hortis Cardinalis Ferrariæ, vbi eſt alia ſtatua incognita, Herculem cum Leone colluctantem, in viridario Magni Ducis Hetruriæ, Herculē marmoreum in Muſæo Garimberti, immo in villa Iulij Tertij Pontificis Maximi, *Herculis varia ſtatuæ.* necnon in Palatio nouo Farneſiorum, & demùm Herculem adhuc puerum cum anguibus in ædibus Albertonij cernunt. A

Prædictis addantur Laocoontis elegantiſſima ſtatua in viridario Pontificio, Lędę ſimulacrum in villa Burgheſia, vbi eſt etiam Memnoſinæ Mineruæ ſtatua in Capitolio, vbi etiam Marcus Aurelius, Antonius Auguſtus lapideus conſpicitur. Nili ſtatuæ multæ ab Antiquis fuerunt fabricatæ, quarum vna in horto Vaticano, altera in hortis Cardinalis Cæſis eſt locata. *Statuæ fluuiorum.* Naturæ, vel Terræ ſtatua eſt in Muſæo Garimberti, & quædam nymphæ ſtatua in horto Carpenſi. Statua Paſtoris, & Pſiches villam Iulii Tertii Pontificis Maximi exornat, quemadmodum Pomona lapidea villam Burgheſiam, & Parthorū Rex captiuus ædes Farneſianas, necnon alter Parthorum Rex captiuus ex nigro lapide fabrefactus ædes Cæſianas decorat. *Pomona.*

Statua Regionis Sinarum.

Romam

Digitized by Google

Semele. *Sybillæ ſtatua.*

Romam in lapide porphirite cælatam, capite tamen, brachiis, & pedibus æneis villa Iulii Tertii Pontificis Maximi admiratur. In eadem villa locata eſt ſtatua Deæ incognitæ, necnõ ſtatua Spei. In ædibus Capranicæ, Sabinæ ſtatua marmorea conſpicitur, vbi quoq; eſt Semele marmorea. Sabinæ alia ſtatua exornat ædes Farneſianas, immò alia ædes Epiſcopi Aquinatis, & alia hortos Cardinalis Carpenſis, & Silenus villam Burgheſiam. Sybilla cum libris ſybillinis hortos Magni Ducis Hetruriæ, Satyrus puerum docens ædes Cæſianas venuſtat. Tandem ſtatua ænea miro artificio elaborata in Capitolio; ſtatua incognita in villa Margheritæ de Auſtria, & alia ſtatua incognita in ædibus Hieronymi de Cupis, propè templum S. Mariæ de E Anima, conſpiciuntur.

Dea veſtalis. *Statua Zeti, & Amphionis.*

Tyberis Fluuij ſtatua in horto Vaticano cernitur: immò antiquã Tygridis Fluuij marmoream ſtatuam in Capitolio nuperi ſtatuarii Tyberi fluuio accommodarunt. Thalia marmorea, & Tyro Herculis vxor in horto Carpenſi locantur. Veſtalis Dea in marmore nigro cælata, manibus tamen, & pedibus ex marmore candido fabrefactis villam Iulij Tertij Pontificis Maximi exornat, ibidemq; ſimulacrum Veneris marmoreum refulget. Poſtremò ſtatuam Zeti, & Amphionis, qui Dircem cornibus Tauri crinibus alligatam in fontem præcipitarunt, propter lapidis magnitudinem, & ſingulare artificium, in Palatio Farneſiorum cuncti admirantur: hanc hiſtoriam Apollodorus de Origine Deorum conſcripſit. Prædictis tanquam coronidem addamus ſtatuas coloſſeas Regionis Sinarum: etenim Incolæ ex lapide tam eminen-F tes fabricant, & ſuis idolis conſecratas in loco aperto, & conſpicuo erigunt, vt per multa milliaria à viatoribus conſpici poſſint; quarum icon ſubijcitur.

INSIGNIA GENTILITIA.

Capitis humani figura in ſtẽmate. *Bolognetorũ mentio.*

CVM ſimulacris, & ſtatuis gentilitia ſtemmata quamdam affinitatem habere videntur; propterea quod in his interdum partes humani corporis figurantur, & aliquando integra hominis ſimulacra vario modo delineata cognomentis familiarum plerumq; conformia imprimun-G tur. Siquidem multæ ſunt Bononienſium ciuium ſtirpes, quarũ ſtemmata effigies humani capitis decorat, cum in aliquibus caput puſionis, in aliis caput iuuenis cincinnati, in aliis caput vittatum, in aliis caput humanum inter priores Leonis pedes, & in aliis caput muliebre inter ramos arboris figuratum conſpiciatur. Immò, capitis puellæ icone, Illuſtriſſimum Bolognetorum ſtemma venuſtatur, in qua familia hodie Celeberrimi Doctores, & Senatores refulgent. Aliæ cognationes figuris duorum capitum caluorum, aliæ duobus capitibus circa verticem tonſis, pro inſigni gentilitio, delectantur. Pariter aliæ ab iconibus duorum capitum Aethiopis non abhorrent. His addantur effigies triplicis vittati capitis, triplicis capitis Aethiopis, necnon triplicis capitis cum pileo turcico, quod poſtremum ſtemma ſtirpi de Turcis competit.

Effigies manuũ in ſtemmatibus.

H Si manus ponderentur, comperiemus ciuium ſtirpem, quæ vnam manum, quæ duas, quæ tres, & quæ pingendo quatuor, ſibi proprium ſtemma comparet. Cæterùm aliquando pictam manus cum arbore, cum roſis, vel cum vexillo, vel cum racemo vuæ, vel cum ramo oliuæ, vel cum figura crucis delineatas in ſtemmatibus conſpiciemus. Attamen in gentilitio Inſigni gentis Albanorum manus librum apertum ſuſtinens figuratur, in qua familia hodie Doctores medicæ inſtitutionis, & Iuris prudentiæ floruerunt, & adhuc florent; immò inter hos ſplendeſcit Dominicus Albanus Cauſidicus Excellentiſſimus, Iuris vtriuſq; ſcientiſſimus, & de omnibus diſciplinis, quàm optimè meritus.

Figura brachÿ in ſtemmatibus.

Quid? plures ſunt ciuium Bononienſium agnationes, quæ humanum brachiũ pro ſtemmate pictum gerunt; aliquod tamen diſcrimen in hac brachij pictura obſeruatur; dum aliud brachium cum palma, aliud cum arbore, aliud cum lilijs, aliud cum roſis, aliud cum falcula, & aliud cum manipulo auenæ effigiatur. Interdum in his

ſtemmatibus duo, & tria brachia figurata cernuntur: ſed inter has ſtirpes nobiliſſima de Deſignis Familia, icone brachij extenſi, & quaſi ad conſecrationem proni delectatur.

Tandem omiſſis illis gentibus, quarum ſtemmata picturam crurum, & pedum repræſentant, breuiter accedemus ad illas, in quarum gentilitio Inſigni integra hominis ſimulacra refulgent. Quandoquidem nonnullæ ſtirpes icone iuuenis, aliæ ſenis, aliæ hominis ſylueſtris, aliæ mulieris fortunam referentis delectantur. Aliæ effigie hominis veſte teutonica induti, aliæ, pictura Peregrini, clarum ſtemma proprio generi addunt. Sunt quæ, delineato homine cataphracto, proprium ſtemma decorãt, & muniunt, veluti familia de Ferris, cui nuper Gaſpar Medicus celeberrimus plurimum ſplendoris, & dignitatis adiecit, & nunc etiam Iulianus filius philoſophicæ inſtitutionis Doctor, bonarum litterarum longè peritiſſimus, & ædium Sanctæ Mariæ Maioris optimis Canonicis inſtructarum Antiſtes, hanc familiã illuſtriorem reddit. Deniq; non deſunt ciuium Bononienſium cognationes, quæ in ſtemmate gentilitio duorum hominum ſe mutuo complectentium icones pingant, & aliæ duas manus copulatas ſymbolum Fidei repræſentantes figurant, & ſic deinceps ſexcenta poſſemus recenſere ſtemmata, quæ figuras partium hominis, & integram eiuſdem picturam exhibent, ſed de his hactenus.

Icon hominis in Inſignibus. A

Familia de Ferris.

SIGNATVRÆ PARTIVM B

Humani corporis in plantis.

OMnes herbæ, arbores, & frutices, necnon horum frondes, & flores ſunt tanquam tot libri ab immenſa superni opificis benignitate generi humano donati, per quos quicumq; induſtrius indagator ad veræ medicinæ cognitionem penetrare poteſt. Siquidem Deus omnipotens cuicumq; plantæ ſuum proditorem aſſignauit, vt genuinæ earum virtutes abditæ, per externas ſignaturas, nimirum per ſimilitudinem formæ, atq; figuræ partibus humani corporis conformem proderentur, & patefierent. Etenim plantæ ſignaturis, tanquam tot linguis proprias hominibus vires inſinuant. Profeſſores igitur botanicę facultatis non modò in variis herbarum nomenclaturis dignoſcendis, & explorandis diligentes eſſe debent; verum quoq; vtiliora diuinitùs in plantis impreſſa veſtigia rimentur, vt occultas earum prærogatiuas ab externæ faciei inſpectione apprehendant. C

Capillorum ſignaturę.

Itaq; inchoando à capite notandum eſt, quòd Polytricon Apulei, Adiantum, & Tricomanes nonnullis cincinnorum inuolucris humanos capillos exprimunt; quare hæ plantæ crines denſos, criſpos, & pulchros reddunt. Thapſia tenui fronde humana æmulatur capillamenta; propterea, authore Auicenna, in crine reſtituendo, alopecia vexatis, nulli medicamento cedit. Vt omittamus oblongum muſcum arboribus adhærentem, & herbas in paluſtribus naſcentes, quæ, quoad formam, capillares ſunt, & propterea earum decoctiones in caſu capillorum commendantur. D

Capitis ſignatura.

Nux Indica

Scylla.

Peonia.

Nux, ſiuè iuglans integram capitis ſignaturam poſſidet: hæc enim herbaceo, & exteriori inuolucro, pericranium, cortice duriori, cranium, pellicula nucleũ veſtiente, piam cerebri meningem, & tandem, nucleo, cerebri figuram affabrè repræſentat. Quid mirum igitur, ſi herbacei corticis decoctione, capilli denigrantur, & ab eodem ſal extractus vulneribus pericranii medeatur, & demùm ſi nuclei venenum profligantes, cerebro conferant, & extrinſecus applicati idem roborent? Nux indica ſua magnitudine humanum caput quaſi adæquat, & eius oleum in vitijs capitis vtiliter adhibetur. Scylla quoq; capitis figuræ conſimilis, in epilepſia, & alijs affectibus huius generis ſuas prærogatiuas exercet. Folliculus floris Poeoniæ concluſus non modò capitis, ſed eius ſuturarum typum exhibet; ideo in ægritudinibus ce-

rebri

rebri flores, ſemina, & radices huius plantæ præſcribuntur. Betonica, & ſtæchas in orbe glomerato capitis æmulo flores, & ſemina producunt: quare à medicinis caput reſpicientibus meritò non excluduntur. Papauer capitatum, mala cydonia, cucurbitæ, & melones ſunt fructus ad inſtar capitis formati, quapropter capitis doloribus miram vtilitatem afferunt; vt omittamus alias huius generis, & præcipuè Antirrhinum ſylueſtre, quod flore, & ſemine caluariam humanam refert.

Betonica. *Papauer.* *Antirrhinũ ſylueſtre.*

Caltha, Anthemis, Buphthalmus, Abrotonum fœmina, Aconitum Pardalianches, Helenium, Aſter Atticus, Argemone, Anemone, & Hieracium, quo accipiter oculorum hebetudinem diſcutit, ſuis floribus, iconem oculi exprimunt, idcirco oculo-
E rum affectibus non modico ſunt adiumento. Semperuiuum maius, alijs Zoophthalmon, & Romanis oculus Iouis nuncupatur, folijs in plantæ ambitu oculorum ſimulacra oſtendit, & Dioſcorides hac planta in oculorum inflãmationibus vtitur. Grana herbæ Paris pupillæ habent ſignaturam, ex his arte chymica oleũ elicitur, quod à Chymiſtis anima oculorum nominatur, eſtq; aduerſus oculorum affectus efficaciſſimum. Immò flos Potentillæ pupillam in oculo repræſentat, & huius aqua chymicis organis ſublimata in oculis vexatis eſt admodum ſingularis. Conſultò omittemus Euphragiam, quam omnes Botanici à ſignatura, & ab effectu ophthalmicam indigitarunt.

Signatura oculorum. *Herba Paris* *Potentilla.*

Naſus perelegantèr à folio menthæ aquaticæ refertur, huius ergo Extractũ amiſſionem odoratus reſtituit. Aures à folijs Aſari exprimuntur, ideo conſerua ex flori-
F bus huius plantæ parata auditui confert. Signatura gingiuarum à ſedo minori muris adherente oſtenditur, & ſuccus ab hac herba expreſſus in ſcorbuto, & alijs gingiuarum vitijs commendatur.

Naſus. *Aures.* *Gingiuæ.*

Acini malorum punicorum dentes oſtendunt, ſic gingiuas læſas emẽdant, & dentes firmant. Viola dentaria, & aliæ ſpecies dentariæ radicem miro naturæ artificio compactam proferunt, nam quadam ſerie ſquammarum dentes æmulantur. Siliqua Hyoſciami figuram dentis maxillaris habet, & huius oleum, vel radicis, aut ſeminis decoctio parata in aceto, in odontalgia præſtantiſſimum remedium præbent. Demùm nuclei pinei dentes inciſorios, & radices Pſeudohermodactyli caninos mentiuntur; qua de re folia Pini in aceto feruefacta dolores dentium mulcent. Radices Vuulariæ, Ceruicariæ, & Scrophulariæ effigiem glandum gutturis referunt; ideò ſtrumoſis non ſunt infrugiferæ.

Signatura dentium.

G Pulmonaria ſaxis, & arboribus adhærens, & Pulmonaria altera maculis albicantibus inſignita, quæ ſubſtantiam pulmonum exprimere videtur, in ægritudine pulmonum non improbantur. Anacardi fructus figura, & colore cordi ſunt ſimiles, ſicq; labentes ſenſus reuocant. Radices Anthoræ, & Nardi montanæ duo oſtẽdunt corcula, fructus Citri cor æmulantur; Meliſſæ folia, & Trifolij acetoſi, cordis effigiem habent; ideoq; horum omnium eximiæ dotes, in roborando corde, celebrantur. Solanum veſicarium repens in veſicis ſemina nigra profert, ſed nigredo ſeminũ albam humani cordis effigiem exhibet; quamobrem multi hęc ſemina ad cor valere retulerunt; Immò mulieres Siculæ hanc plantam, natura duce, Concordiam appellant, quoniam maritos cum vxoribus rixantes conciliet. Conſultò omittamus mala perſica, & alios fructus huius generis, qui affabrè cor mentiri videntur.

Pulmonis, & cordis ſignatura. *Solanũ veſicarium.* *Concordia herba qua.*

H Manuum ſimulacra in folijs Ficus, & Ricini, necnon in radice Palmæ Chriſti intueri licet, propterea Meſue his plantis humores ad articulos fluentes vim purgandi attribuebat. Imaginem digitorum referunt radices Hermodactyli, in quibus vnguium etiam rudimenta conſpiciuntur, & hæ radices, ex ſentẽtia Serapionis, chiragræ opitulantur. Gramen quoq; in parietibus naſcens in quinos ſurculos tanquam in quinq; digitos cacumen diſtribuit, Iſchemon nonnulli appellant, & vtilitatẽ immenſam digiti, & vngues ex hac planta accipiunt.

Signatura manuũ, & digitorum.

Figuram inteſtinorum in calamo aromatico, & caſſia fiſtula obſeruamus, veluti formam vmbilici in Cotyledone, ſeu vmbilico Veneris cõſpicamur; idcircò Dioſcorides hanc plantam ad amatoria valere prodidit; cum nonnulli vmbilicum locum luxuriæ appellent.

Lienis formam in Scolopendra, ſeu Cetrach, necnon in Lingua ceruina, ſeu Phyllitide conſpicari poterimus, quæ plantæ lienoſis plurimum proſunt. Folia Hepa-

ticæ

Signatura lienis, & hepatis.

ticæ pinnulas hepatis repræſentant, &, in hepate refrigerando, æquale non habent medicamentum. Radix fumariæ bulboſæ, quæ Capnos phragmites appellatur, Iecoris formam æmulatur, ideo hæc ſyro hepatis laborantibus, iuxta mentem Aetij, non parum vtilitatis eſt allatura, conſulto omittentes Pyra, quæ quodãmodo ſignaturam iecoris præbent, & iecori magno etiam ſunt adiumento.

Signatura renum, & veſicæ.

Signatura Renum in Portulaca obſeruatur; quare hæc herba affectis renibus non mediocriter conducit. Verùm Alkakengi, ſeu Halicacabum, item ſolanum veſicarium repens, ſtaphilodendron, & Colutea veſicaria, producunt veſicas humanæ veſicæ æmulas, quamobrem affectibus veſicæ laborantes ex his plantis ampliſſimum A fructum conſequantur.

Signatura uteri.

Vteri figura in radice Ariſtolochiæ rotundæ obſeruatur, ideo hæc radix puerperis mirum in modum opitulatur. Cyclamini radix, & Leontopetali figuram vteri referunt, quocirca Theophraſtus, & Dioſcorides has radices ad amatoria trahebant. Macis nucem myriſticam amplectitur, veluti matrix fœtum inuoluit; hinc macis, & nux myriſtica ſunt affectibus vterinis remedium ſalutare. Nymphæa habet ſignaturam ſecundinæ, & viridis cortex interior Berulæ, necnon ſabina figuram matricis venis ſanguineis inſignitæ referunt, ideo tartarum in his partibus concretum diſſoluunt, veluti medicamina ex nymphæa parata ſecundinam expellunt. Silentio Piſa inuoluuntur, quæ & ipſa vteri ſignaturam habere feruntur.

Pudendorũ ſignatura.

Arone integrum generationis inſtrumentum demonſtratur, à Fabis perfecta pudendorum, & colis glandis anatomia exprimitur: hinc harum farina affectis pudendis adhibetur. B Fructus Pini figuram glandis penis exhibet, & in Venere ſtimulanda eſt ex vſu. Cicorium, erecto piſtillo, penem exprimit; ideo ex huius decoctione intrinſecus, & extrinſecus adhibita, in affectu pudendorum incredibilis vtilitas recipitur. Prætermiſſis cicere, & lupino, à quibus etiam mentulæ figura repræſentatur.

Vtriuſq; ſexus ſignatura.

Omnes ſpecies Orchidum manifeſtam teſtium ſignaturam habent, quæ in ſopita Venere primum locum occupant. Immò Tragorchis, ſeu illa Satyrij ſpecies, quæ redolet hircum, inter cæteras, homines ad Venerem magis pronos reddit, cum hircus omnium animalium ſit luxurioſiſſimus. Radix Dracunculi maioris, inſtar teſticuli, bulboſa, Venerem prouocare dicitur. Item Porrum ſimile ſcroto Venerem excitare traditur. Immò Phallus humanam mentulam referens ab Hadriano Iunio in C vſum venereum trahitur. Demùm vuarum acini vtriuſq; ſexus ſignaturam præbent; hinc Priſci optimo iure Venerem ſine Baccho frigere retulerunt.

Signatura pororum cutis.

Multæ ſunt plantæ, quæ radicibus hæmorrhoidales venas æmulantur, vt Chelidonium minus, filipendula, & multæ Ranunculorum ſpecies, quæ omnes hemorrhoidibus fructum non paruum afferent. Præterea aliarum venarum ſignaturam Lapathum ſanguineum poſsidet. His addatur Plantago quæ neruorum figuram exprimit; quemadmodũ Equiſetum, & filix fœmina ſpinam dorſi æmulantur, cum decoctio ex his in aqua, & vino parata prædictæ parti magno ſit adminiculo. Folia Hypericonis cum ſint perforata pororum cutis ſignaturam exhibent, quare in pellendo ſudore, & auferenda obſtructione commendantur. Geranium habet ſignaturam oſſis tibiæ; idcirco huius puluis in fractis oſſibus non parùm habet momenti. Deniq; tanquam coronidem addamus plantas integram hominis figuram referentes, D cuius rudimentum in radicibus Mandragoræ, & Bryoniæ conſpicitur, prætérquam quòd in nemoroſis locis quædam ſatyrij ſpecies creſcit florem humanæ effigiei producens; hac de re nonnulli Botanici hoc ſatyrium Anthropophoron appellarunt.

VSVS IN CIBIS.

In Itiner. Indiæ oriẽt.

E MVLTI hoc admodum demirari non deſinent, quòd humanæ carnes humano eſui famulentur: nihilominus Gaſpar Balbus meminit nonnullorum regnum Dacim incolentium, qui lingua vernacula Batachi nuncupantur: apud hos publica conſuetudine receptum eſt, vt viciniam incolentes non tenui apparatu excipiantur, quando conſanguinei ſenio confecti, & mactati deuorandi ſunt. Immo Rex Regionis omnes reos morti addictos Batachis donat: quemadmodum olim Romani capitali pæna dignos ad Beſtias condemnabant. Itaq; Batachi ad Reos accedentes pręſentibus omnibus aulicis, capite, & pedibus truncatis, carnem inciſam ſale, & pipere conditã crudam, vorant; cum in Regno Dacim magna piperis quantitas gignatur. Rurſus idem author memorat inſulam Carnalcubar cognominatam, quam feri homines colunt, & humanis carnibus veſcuntur: ſed aduertendum eſt, quòd hi ſe inuicem non comedunt, ſed homines alterius inſulę deuorandos venantur: alioquin piſcibus plerumq; victitant.

Batachi qui

Loco cit.

Decad. 1. lib. 1.

F In horum confirmationẽ recitat Petrus martyr Cãnibales humanis quidem carnibus, ſed præcipuè carnibus puſionum veſci; quapropter pueros comprehenſos eunuchant, deinde, ob caſtraturam, pinguefactos in inſigni epularum apparatu coquunt: quare in captiuis puſionibus eundem præſtant ritum, quẽ nos in gallis gallinaceis, ſuibus, & arietibus ſeruamus, vt tales beſtię ad eſum pinguiores euadant. Adultos autem homines ad ipſorum manus peruenientes, confeſtim perimunt, & eorum inteſtina adhuc recentia cum ex remitatibus epulantur, cętera autem membra ſale condita, tanquam tot pernæ ſuillę, ad tempus ſeruantur. Cæterùm mulieres cõprehenſas non comedunt, quia apud ipſos obſcænum, & nefas eſt, muliebri carne veſci; cum hæ tanquam gallinæ oues, & iuuencæ ad ſobolem procreandam alantur; idcirco cui mirum non videbitur, ſi Petrus martyr referat in coquinis Cannibalorũ carnes humanas ad inſtructam epularum magnificentiam, cum carnibus Pſitacorum,

Canibalorũ mores.

G & Anſerum elixari, & aſari. Hodie igitur grauem deponemus admirationem ſi intellexerimus apud nos fuiſſe aliquem, qui inſcius humanam carnem comederit: hæc enim ad mentem Galeni guſtui grata, & carnibus ſuillis ſimilis eſſe perhibetur. Audiamus igitur Galenum ſic loquentem: *Carnes Suum humanæ ſunt ſimiles; comperti ſunt hoſpites, & coqui complures, qui humanas carnes pro ſuillis venderent; tametſi, qui eas ediſſent nullum omnino diſcrimen percepere. Quin & ipſe narrantes audiui viros fide dignos, ſe ſe in Diuerſorio publico ius eſitaſſe delicatũ, cũ carnibus ſuauiſſimis: cęterùm, cum iam penè ſaturi eſſent, inueniſſe digiti partem anteriorem, quæ videlicet ad vnguem eſt: quo perculſi, & metuentes eos, qui agebant in diuerſorio, ne ſcilicet ſe quoq; vorarent, ceù ei rei aſſueti, protinus illinc exiere, & vomitu redditis, quæ ederant, ita iter denuò ingreſſi ſunt.*

Lib. 10. de ſimp. med. fac.

Digiti portio.

VSVS

VSVS IN MEDICINA.

NVllam in humano corpore eſſe partem, nullumq; progigni excrementũ
arbitramur, ex quibus, pro ægrotis, medicus nõ modicam frugem deme
tere poſſit: quandoquidem ſi reſpiciamus caput, habemus apud Sextũ
philoſophum, quòd capilli primùm à puſionũ capite tonſi ad podagrã A
ſeruantur: ſiquidem circumligati fluxionis impetum coercere dicũtur.
Capillorum virtus. Capilli verò adultorum morſibus canis ex aceto medentur, & combuſti vulnera ca-
pitis ex oleo, & vino ſanant. At ſi in teſta concrementur, oculorum ſcabiem, &
prutiginem emendant. Sin fuerint capilli mulieris, & adurantur, horum nidore ſer-
pentes fugantur, ſed rectius eodem odore mulieres vteri ſtrangulatu, & procidentia
laborantes adiuuantur.

Cranium humanum combuſtum in multis affectibus adhibetur; ideo huius einis
Oſſa humana. iuuat, quia humorem, & cauſam morbi exſiccãdo abſumit: namq; oſſa combuſta formã
ſubſtantiæ amittunt, & non niſi elementares qualitates ſuperſunt, & quamuis
L.5. de ſecr. oſſa humana ęgrotis in aliquo liquore propinanda exhibere abominandum eſſe vi-
deatur, nihilominus non deſunt authores, qui illa pręſcribunt. In primis Vuecherius B
abradit os caluarię hominis circa comiſſuram ſincipitis, & huius drachmam, cum iu-
re, aut vino patientibus paſſionem colicam, aut internum aliquod apoſtema pro-
Li.2. Antid. ſpec. pinat. Pariter, ex mente Vuecherij, pilulæ epileptică componuntur, quę raſuram
humani cranij recipiunt. Item cranij humani puluerẽ cum miſtura puluerum capue
caleſacientium, & exſiccantium reponit. Crollius verò cranium inter medicamen
Balſamum podagricum. ta podagrica recenſet; immo idem Author oleum ex oſſibus hominis morte violenta
perempti paratum, balſamum podagricum appellat. Inſuper oleum ex caluaria vel
cranio humano chymicis organis ſublimatum, epilepticis pręcipuam affert vtilita-
Lib. 1. pharmac. c. 25. tem. Conficitur etiam apud Quercetanũ Extractum cranij humani, quod tanquam
theſaurum pretioſiſſimum aduerſus epilepſiam prædicat, immò ex cranio ſal extra-
hit, quem antiepilepticum appellat; vt omittamus aquam, & magiſterium cranij,
quæ omnia apud nos etiam parantur. Antequam à cranio diſcedamus, neceſſe eſt C
meminiſſe cuiuſdam vnguenti armarij nuncupati, quod olim Paracelſus tanquam
Vnguentum armarium quale. expertum Maximiliano Cęſari dono dedit, quo ferrum, quod ſauciauit, aut lignum
ſanguine vulnerati madidum, ſi linibatur, patiens etiam abſens ſanabatur. Hoc
igitur vnguentum, pręter humanũ adipem, mumiam, ſanguinem humanum, oleum
lini, terebenthinam, & bolum, vſneam quoq; ſeu muſcum in humana caluaria aeri
expoſita natum recipiebat.

A cranio ad dentes accedemus: quandoquidem primus dens pueri, qui ceciderit,
maximam pręrogatiuam habere perhibetur, ſi, antequam terram attingat, in dex-
trocherio includatur, nam mulieres hoc munitę doloribus vterinis minimè corripi
creduntur. Antequam ad virtutes aliarum partium ponderandas properemus, non-
nihil de cęteris oſſibus paucis verbis complectemur. Haubertus, iuxta mentem Ga- D
leni, oſſa humana in cinerem redigit, & ad podagram conſeruis capitalibus permi-
Pului sdyſentericus. ſcet. Crollius autem rectius operatur, dum oſſa humana in fornace vitraria prius
cremata pulueri cuidam admiſcet, quem poſtea dyſentericis non vulgariter prodeſſe
aſſeuerat. Chirurgi noſtræ ætatis in vlceribus diſepuloticis polline oſſium huma-
norum propter ſympathiam vtuntur, & præcipuè in oſſibus detectis, vt, carie ablata,
citius carne cooperiantur. Animaduertunt tamen in vlceribus tibiæ, puluerem ti-
biæ, in vlceribus pectoris, puluerem coſtarum, & ſic deinceps eſſe adhibendum.
Lib. de ſecr. Euonimus ex humanis oſſibus chymica arte oleũ parat, quod in ſedãdis articulorum
Li. 1. Antid ſpec. doloribus maximopere iuuat. Pręȩdictis addit Vuecherius portionẽ oſſis brachij, cũ
ſumitate alæ anſeris geſtatam laboranti quartana febre non mediocriter con-
Vrtius vmbilici humani. ducere.

Vmbilicus humanus ſuis non caret virtutibus; nam portio illius à puero naſcente
præ-

Præciſa in annulo argenteo geſtatur, vt carnem contangat: ſiquidem Cardanus hoc præſidio patiḗti dolorem colicum ſanitatem pollicetur.

Pinguedo humana antequam ad vſum medicum trahatur, prius, ritu pinguedinis aliorum animantium, præparanda eſt, deinde in officinis medicorum eſt ſeruanda, nam ad neruos roborandos, propter aduerſam valetudinem debilitatos, incredibili quadam ſympathia commendatur. Præterea hic adeps pretioſum vnguentum Vuecherij ingreditur, ex cuius vſu laborantes pleuritide, & podagra ampliſſimum fructum ſunt conſecuturi. *Li.2.Antid ſpec.*

E Succedunt humani ſanguinis virtutes examinandæ. In primis laborantes elephantiaſi ex hoc multum adiumenti percipiunt: idcirco quando Reges Aegyptij hoc morbo vexabantur, eorum ſolia in balneis humano ſanguine madefiebant. Item Orpheus, & Archelaus humanum ſanguinem non infrugiferum præſidium in angina exiſtimant: dummodo pars affecta ſæpè liniatur. Epileptici virtute humani ſanguinis à paroxiſmo liberantur; immò non amplius illum incurrent, ſi tres guttæ ſanguinis ex interſcapilio patientis ſcarificatione eliciantur, & vnà cum ouo corui in fine paroxiſmi ægroto exhibeantur. Alioquin alij ad liberandum à paroxiſmo epilepticum, pollices pedum incidunt, & ſanguine inde manante faciem patientis inſpergunt. Vuecherius in hoc caſu ſanguine humano labia patientis humectat, & ſtatim paroxiſmum arcere profitetur. Quamuis alij, vt prorſus morbum comitialem exterminent, ſanguinem humanum ægrotantibus propinant. *Sanguis in epilepſia.* *Li.1.Antid. ſpec.*

F Clariſſimus Faloppius humanum ſanguinem ſepties arte chymica diſtillat, donec omnis aqua euanuerit, deinde hac materia in reſolutione neruorum vtitur. Euonimus ex humano ſanguine, ouis, & carnibus quintam extrahit naturam, quam Chymiſtæ quintam eſſentiam appellant. Item, ex mente Alberti Magni, vitreis organis aquam ex ſanguine humano ſublimant, quam in omni genere ægritudinum, tam internarum, quàm externarum, magnificant. Aliter aquam humani ſanguinis Crollius inter medicamenta ophthalmica recenſet. Alij hanc aquam, in concinnando emplaſtro ad herniam, vſurpant; quamuis Galenus, pro humano ſanguine, ſuillum ſubſtituat. Noſtra ætate in officinis Medicorum, pro hernia, ceratum de pelle arietina paratur, quod porti onem ſanguinis humani recipit. *In Baſil. chym.* *L.3.de Alim*

Oleum quoq; humani ſanguinis in officinis Chymiſtarum fabricatur, ſed Gordonius ex ſanguine hominis rubicundi, & agentis annum vigeſimum quintum miro artificio ſublimat oleum, quod viuum appellat, quia plurimas ægritudines pellat, &
G homines in fecunda valetudine ſeruet. Cæterum de ſimplici diſtillatione humani ſanguinis, legendus eſt Bruſuicenſis in libro germanico diſtillationum. Tandem Vuecherius meminit ſalis ex humano ſanguine parati, qui dolores ſedare perhibetur. Præterea addatur Elixir vitæ à Chymiſtis paratum, quod ſanguinem humanum recipit, deinde in febribus mali moris, & in virium imbecillitate adhibetur. Quid plura? Sanguis ipſe humanus hæmorrhagiæ ſanguinis medetur; ſi ſanguis à naribus fluens ſupra ferrum ignitum exſiccetur, deinde puluis per calamum in nares inſufletur. *L.2. Antid. ſpec.*

His notatis de virtute partium, modò ad vim totius ponderandam accedendum eſt. Sunt quædam gentes, vt populi Pſilli, & Marſi, qui toto corpore prodeſſe poſ-
H ſunt, nam tactu percuſſos à Serpentibus liberant, vt in Hiſtoria Serpentum explicauimus. Item ex mente Cornelij Agrippæ, maſculus ſeptimus, abſq; fœmella intermedia natus, tactu, ſanandi ſtrumas vim poſſidet. *Remedium ſtrumarum*

Medici noſtræ ætatis in varijs morbis profligandis, humano corpore exſiccato vtuntur, & Mumiam Antiquorum eſſe opinantur. Quandoquidem Mumia eſt vox arabica, quæ apud Rhaſim, & Auicennam, Piſſaſphaltum ſignificat. Iſaac tamen ſcriptis mandauit Momiam eſſe vocem perſicam denotantem quoddam liquamen in illis ſepulcris inuentum, in quibus cadauera hominum aromatibus condita multos annos ſeruata fuerunt. Hæc mumia nonnullis Cerops nuncupatur, fortaſſis, iuxta ſententiam Renodei, quia ceræ conſiſtentiam habeat: reperiebatur autem in ſepulcris Regum, & Heroum Aegyptiorum, qui quandam futuræ reſurrectionis cognitionem habentes, vt corpus humanum diutiſſimè incorruptum ſeruarent, myrrha, cinnamomo, aloe, gummi Cedri, alijſq; pluribus aromatis cõdiebãt. Verùm multos *Mumia quæ vox.*

poſt

Conditura cadauerum Aegyptiorũ. poſt annos omnibus bello vaſtatis , & Sepuleris funditus euerſis , in quibuſdam liquorem inſtar mellis denſum, & odoratum inuenerunt, quem Medici Aegyptii eximiis pollere virtutibus arbitrati, in multis affectibus adhibirum, tanquam mirabilem comprobarunt : quamobrem facti audaciores hanc cadauerum condituram in tumulis aliorum Magnatũ quæ fiuerunt, quibus exhauſtis, tandem ad tumulos etiam hominum infimæ ſortis acceſſerunt, in quibus liquamen multò deterius compertum eſt: hoc tamen ſumptum mumiam appellabant, & in varijs morbis adhibebant. Hinc colligendum eſt non eſſe veram, & legitimam Aegyptiorum mumiam carnem exſiccatam illorum cadauerum, quæ in arena Arabiæ deſertæ inuẽta in diuerſas regio- A
Vera mumia nõ habetur. nes pro medicinis tranſmittuntur. Quamobrem ex dictis veram mumiam in noſtris officinis minime ſeruari atteſtabimur. Et quamuis hodie nonnulli componant balſamum, vt humana cadauera à corruptione intacta ſeruent ; nihilominus hoc balſamum à conditura Priſcorum maximè diſcrepat.

Lib. 4. Mag. nat. Hodie, ex mente Portæ, cadauer aperto latere exenteratur, & caluaria diſſecta, cerebrum eximitur , abiectis etiam pupillis , ſpinali medulla , & teſtibus , & ſpatio quatuor horarum, ex pedibus ſuſpenditur, mox aceto deſtillato, & aqua ardenti lauatur; poſtmodum exſiccatum calce viua , alumine , & ſale aſpergitur , & biduo ſupra fumum myrthi, lauri , roſmarini , & cupreſſi ſuſpenſum ſeruatur. Tandem condimentum ex calce viua, alumine combuſto , ſale , aloe , myrrha , ligno aloes , oleo
Conditura Nuperorum nardino, & cineribus roſmarini viridis, æris combuſti , & cupreſſi , tartari , necnon ex croco, ſeminibus colochintidis, puluere antimonii, moſco, & ambra paratur ; & B
hoc condimento per triduum corpus in loco aperto confricatur , & hæc de hodierna conditura ſufficiant.

Sin Antiquorum liquamen, ad cadauera condiends, adhibitum intelligere deſideramus, confugiendum eſt ad Herodotum, & Diodorum Siculum, qui de hac materia verba fecerunt. Itaq; ex horum mente, tres homines hoc munus abſoluebant. Primus circa ilia cadaueris humi ſtrati locum inciſionis deſignabat , deinde accedebat qui lapide ęthiopico locum aperiens, Illicò aufugiebat , ob metum circumſtan-
Primus modus cõdiẽdi cadauera apud Antiquos. tium, qui interdum talem operarium lapidibus inſectari ſolebant . Tertiò Pollinctores, eductis per locum apertum interaneis, præter cor , & renes , vino odorifero cadauer lauabant, & lotum vnguentis ex cedro, & aliis ſimplicibus pretioſis , ſpatio triginta dierum, linibant, deinceps myrrha, & cinnamomo inſpergebant, vt odoriferum redderetur, tuncq; cadauer ita paratum , & conditum conſanguineis tradebatur , pilis ſuperciliorum , & palpebrarum ita accommodatis, vt tanquam homo dormiens repræſentaretur, & hic eſt primus modus, qui ad mentẽ Herodoti , in ca- C
Secundus modus. daueribus condiendis, ab Antiquitate ſeruabatur. Secundus modus erat, dum corporibus minimè diſſectis , per clyſterem ex vnguine cedrino paratum , & in aluum
Tertius modus. iniectum, inteſtina educebant, deinde diebus ſeptuaginta, corpus ſaliebant. Tertius modus in egenis ſeruabatur, dum eorum ventrem lotionibus abſtergebant, deinde ſpatio dierum ſeptuaginta, ſale corpus arefactum reponebant . Iudæi , teſte
Lib. 16. Strabone, in condiendis cadaueribus, aſphalto, ſiue bitumine vtebantur, verum melior conditura erat apud Aegyptios, de qua paulo ante verba fecimus . Hodie tamen ad condimentum cadaueris, puluerem myrrhaceum nuncupatum adhibẽt, qui quodammodo vires conditura Aegyptiorum æmulari videtur. Huius pulueris multiplex apud Authores deſcriptio legitur , propterea libet in præſentia vnam addere. Sumunt copiam ſalis, alumen cum myrrha , & aloe fuſum , abſynthium , cinnamomum, caryophillos, piper, cuminum, ſiler montanum, & omnia in craſſiorem puluerem redigunt, cum modici aceti inſperſione, hoc puluere aluum cadaueris implẽt, & cera circumlitum feretro plumbeo includunt. Cum igitur ex dictis vera Antiquo- D
In Baſil. chym. rum mumia, vel Aegyptiorum conditura haberi nequeat, Crollius tincturam mumiæ hoc modo parat. Sumit cadauer hominis rufi ætatis annorum vigintiquatuor ſuſpenſi, puluere myrrhæ, & aloes aſpergit, deinde aliquot dies, ſpiritu vini macerat,
Tinctura mumia. & fruſta in aere ſuſpenſa exſiccat, & tandem ſpiritu vini tincturam rubicundiſsimam extrahit, quam in exterminanda peſte, & in expugnandis venenis , mirandũ in modum extollit.

Reliquum eſt, vt virtutes excrementorum hominis examinemus; ſed quoniam excremen-

crementorum hominis alia vtilia, & alia inutilia in ſcholis Medicorum eſſe perhibeotur; primùm de vtilibus, nimirum de lacte, & ſpermate verba fient. Itaq; lac humanum inter alia lactis genera in variis morbis propter ſympathiā maximopere commendatur. *Virtutes humani lactis* Igitur lac humanum ſtomachi roſionibus conducit, pulmonum incommodis confert, affectibus oculorum ab ictu benignum, & ſalutare eſt præſidium, & tandem qui lacte matris, & aliæ perlinitus fuerit, oculorum metu tota vita liberati perhibetur. In vitijs aurium lac cum modico oleo præſcribitur, & cum ſucco cicutæ vel cum modico opii podagricis vtilitatem affert. Poſtremò ſi quis potu hyoſciami dementiam, incurrat, à copia humani lactis haurienda abhorrere non debet. *Vis ſpermatis.* Præ-
E terea ſpermati humano nonnulli vim delendi impetigines, ſedandi dolorem podagræ, & dealbandi cicatrices aſsignat.

Si dirigamus animum ad excrementa humani corporis inutilia ita à Medicis appellata, nempè ad ſaliuam, ſudorem, fæces, & vrinam, hæc admodum vtilia in vſu medico comperiemus. Primitùs ſaliua hominis potiſſimum ieiuni in exterminando multiplici affectu miris gaudet prærogatiuis: nam omne puſtularum genus abſtergit, lichenas, mentagram, & impetiginem delet, ad rem igitur canebat Quintus Serenus hunc in modum. *Virtutes ſaliuæ.*

Si verò vitium eſt, quod ducit ab impete nomen,
Hoc matutina poteris cohibere ſaliua.

Inſuper vulnus à crabronibus, ſcarabeis, & araneis inflictum, humana ſaliua emendatur, quandoquidem, ex mente Auicennæ. hæc ſaliua ſcorpiones interimit,
F immo Scolopendras marinas, & alias beſtias venenatas conficit, idq; præſtare ſaliua dicitur ob quamdam qualitatem venenatam, quam partim à ſordibus dentium, partim à vitioſis humoribus contrahit, nam ad os, & fauces aſſidui quidam fumi aſcendentes ſputum praua quadam qualitate inficiunt: hinc fit, quòd ſputum quandoq; ſaporem amarum, quandoq; acidum, & quandoq; ſubdulcem participet. Amplius ſaliua humana vi digerendi, & concoquendi potitur; idcircò ruſtici mandunt triticum, vt cum ſaliua miſceatur, haecq; ratione paratum, inſtar emplaſtri furunculis imponunt, eoſq; celerimè digerunt, alioquin triticum in aqua maceratum concoctionem non ita celerem moliretur; optima igitur de cauſa nutrices panem mandunt, deinde inſtar emplaſtri, membris puerorum ſugillatis applicant, quia ob virtutem ſaliuæ breui temporis ſpatio diſcutitur ſugillatio. *Triticum cum ſaliua quod remedium.* Demum ſaliuam mulieris ieiunæ,
G & præcipuè, ſi pridie à cibo, atq; vino ſe abſtinuerit, ad oculos cruentatos valere nonnulli aſſeuerant.

Sordes aurium hominis ab vſu medico non ſunt arcendæ, cum ex his laborantes hemicrania, perculſi humano morſu, & icti à ſcorpionibus, & ſerpentibus incredibilem vtilitatem ſint recepturi. Quid plura? ſudor etiam humanus inter medicamenta locum habet: ſiquidem olim in paleſtris ſudor puluere mixtus, & in balneis ſtrigmenta colligebantur, non ſolum, ſecundùm Plinium, ad linienda vlcera, & ambuſta, ſed etiam, ſecundùm Galenum, ad tumores præter naturam diſcutiendos, & ad diſſoluēdum lac in mammis concreſcens: immò quando huiuſmodi Athletarum ſordes ſudoribus mixtæ erant ſicciores, oleo roſaceo molliores reddebantur: audiamus igitur Galenum ſic loquentem. *Sordes humani corporis.* *Porrò ſudor etiam in paleſtris exercentium miſcetur*
H *ſordibus, conferetq; vt tumores præter naturam per halitum digerat; nam illa plus repercutiunt, minus autem digerunt at poſt adiunctum exercentium ſudorem, acquirunt multum facultatis digerentis ergo in phlegmonas vberum ſolę hæ ſordes impoſita efficaciores ſunt remedio. Sin ſicciores videbuntur, cyprinum addito, & ſi non adſit cyprinum, roſaceum bonum miſcuiſſe ſufficit.* *Lib 10. de ſymp. med. fac.*

Vrina humana non eſt prætermittenda, cum Medici in multis affectibus hāc non infrugiferam inuenerint. Primitùs hæc nitro admixta, & impoſita, capitis furfures, & corporis exulcerationes emendat. Sextius philoſophus eruum in hac macerat, & hoc medicamine maculas faciei à quacumq; cauſa ortas delet. *Vrina humana vtrea.* Immò addit ſi vrina humana mulieri puerperæ deguſtanda præbeatur, ſecundinam illicò eiicit. Inſuper vrinam podagris mederi multi autumant, exemplo fullonum, quos tali morbo vexari negant. Amplius hæc vrina ſcabiei, & lepræ medetur, cocta cum modico mali punici, & in aures infuſa iuxta mentem Sextii philoſophi, pus abſtergit, & vermes

abigit. Deinde idem author eam non ſolum in morſu viperarum, ſed etiam in ictibus aliorum venenatorum animantium commendat.

Vrina puſionum.

Cæterùm ſunt nonnulli, qui in medico vſu vrinam quidem humanam non abhorrent, ſed illam tantummodo probant, quam puſiones, & virgines reddunt: hanc igitur difficulter ſpirantibus, & potiſſimum orthopnoicis propinant. Item hac cum melle in vaſc æreo decocta cicatrices emendant, & albugines oculorum delent. Immò hac cum aqua mellis, vel cum iure ciceris præſcripta, Ictériam tollere profitentur.

Lib. 10. de ſimp. fac.

Galenus de vrina humana hæc habet. *Cæterùm vrina hominum, vt ſi quid aliud, extergendi vim obtinet: quòd cum alij multi ſatis indicant, tum maximè Fullones, qui ſordida veſtium ea expurgant atq; extergunt. Hanc eius virtutem cum Medici conſpexiſſent, ſcabies, & lepras ea detergunt; perfunduntq; vlcera tum multa humiditate, tùm ſordibus, & impuritate ſcatentia, ac multò magis vbi putridum quiddam obtinent. Quin & achoras, & furfures ea curant, capiti identidem perfundentes.* Quæ verba Galeni in medium protuliſſe libuit, vt quæ hactenus de vrinæ humanæ virtutibus ſunt dicta, ſtabilirentur. A

Sal pro lithiaſi.

Crollius verò non vrina, ſed calculo per vrinam eiectò vtitur, dum ex hoc ſalem artificialem componit, vt lithiaſi medeatur.

Li. 1. Antid. ſpec.

Tandem fæces humanæ & ipſæ hominum valetudini conducunt. Quamuis ſtercus humanum, & propter abominationem, & propter fætorem ab omnibus medicinis arcendum eſſe videatur; nihilominus non deſunt authores, qui intrinſecus, & extrinſecus illud adhibuerint. Sextius philoſophus hoc ſtercus comburit, cuius cinere vlcera canceroſa inſpergit. Vuecherius hoc, inſtar emplaſtri, anginæ ſuperponit. Immò alij hoc ſtercus ficcatum cum melle, aut vino præſcripſerunt illis, qui febribus typicis affictantur. B

Li. 4. de ſter.

Vuecherius commendat quidem ſtercus humanũ cum melle attico tanquam præſtantiſſimum in columellæ inflammationibus, ſed illud ſolum probat, quod puer reddiderit, qui biduo lupinis cum optimo pane fuerit nutritus: namq; tertio die redditum excrementum, ad prædictum vſum exſiccari iubet.

Galen. l. 10. de ſimp. med fac.

Verùm hoc nobis non videtur arcanum nemini reuelandum; cum Galenus apertis verbis id expoſuerit hunc in modum. *Erat autem ſtercus pueri ſiccum cum melle attico ad lauorem tritum. Victitabat autem puer, cuius ſtercus accepturus erat, vt ipſe, qui medicamentum dederat, oſtendit, lupinis, illis videlicet, qui ex more edi ſolent, cum pane benè cocto in clybano, modicum ſalem, & fermentum habente. Præbebat autem bibendum vinum puero in mediocri tamen quantitate, vt perfectè omnia in ſtomacho concoquerentur. Itaq; cum primo die eo victu eſſet vſus, poſtero tamen die nondum ſtercus capiebat, ſed in eo quoq; die rurſum eodem alebat victu, & tertio demũ ſumebat ad vſum.* Hinc poſtea Chymiatri edocti, ex humano ſtercore aquam ſublimant, quam Cardanus in bubonibus, & morbis gulæ præſtantiſſimam prædicat. C

Aqua ad bubones, & fiſtulas.

Sed alij hac aqua fiſtulas ſanari, vlcera difficilia curari, cancros, & tineam auferri, cicatrices dealbari, oculorum leucomata aboleri promittunt. Inſuper epilepticis hanc propinant, in lithiaſi hanc adhibent, & in hydrope hanc præſcribunt, & demum tanquam mirabile antidotum, aduerſus morſum canis rabidi, & aliorum venenatorum prædicant. Chymicis organis aqua ex humanis fæcibus educta tandem oleum diſtillat, quod Euonimus in fiſtulis, atq; cancris fælici cum ſucceſſu adhibendum eſſe aſſeuerat.

In lib. de febr.

Poſtremò non defuerunt homines, qui humana etiam verba, & cantiones in morbis depellendis maximam vim poſſidere protulerint; quod minimè credendum eſſe aſſeueramus, & præcipuè, cum Quintus Serenus vir alioqui inſignis verba faciens de typo febris quotidianæ declinando, cecinerit hunc in modum: D

Verba quid pollicant.

Multaq; præterea verborum monſtra ſilebo.
Nam febrem vario depelli carmine poſſe
Vana ſuperſtitio credit.

Qui plura de medicamentis ex humano corpore decerptis ſcire deſiderat, quæ ferè ſunt infinita, confugiat ad Quercetanum, ad Crolium, ad Millum, ad Renodeum, ad Clauem medicam, & alios authores huius generis, qui varia magiſteria ex partibus hominis chymica arte parata deſcripſerunt.

VSVS

VSVS IN SACRIFICIIS.

E ADEO cæca ſuit Antiquitas, vt prætextu Religionis, & ſuggeſtu Dæmonum ducta ad nefarias etiam hominum cædes præceps rueret; dum Ioui, Saturno, Baccho, & alijs numinibus falſis victimas humanas litabat. Etenim inoleuit nefanda conſuetudo apud Phænices, vt infantes Magnatum ſorte ducti, & regio induti veſtimento Saturno ſacrificarentur; immo illos morti ſubtrahere nemini licebat: ideirco copioſis eiuſſi lacrymis, & funera, & ſacrificia humectabantur. Quamobrem quando Aſpar fuit imolandus, mater eius nempe vxor Annibalis apud Silium ſic conquerebatur.

Quæ porro hac pietas delubra aſpergere tabo? *L.4. Punic.*
Heu prima ſcelerum cauſa mortalibus agris
Naturam neſcire Deum; iuſta ite precari
Thure pio, cædiſq; feros auertite ritus
Mite, & cognatum eſt homini Deus hactenus ore
Sit ſatis ante aras caſos vidiſſe iuuencos.

F Produnt etiam Hiſtoriæ Ariſtomenem Meſſenium Ioui, quem Ithomaten appellabat, trecentos homines, inter quos fuit Theopompus, vnica vice litaſſe. Sed quod magis admirandum eſt, Romani olim toti imperantes orbi, in hæc etiam errata inciderunt: nam, apud ipſos, Saturnus, & Iupiter Latialis humana hoſtia placabatur: immo inter ſacrificandũ Numinis ſimulacrũ humano ſanguine aſpergebatur: donec Cn. Cornelio Lentulo, P. Licinio Craſſo Conſulibus, S. C. cautum fuit, ne hominem immolare, aut humano ſanguine litare nemini impoſterum liceret. Bacchus apud Græcos, in celebritate anniuerſaria, humana victima delectabatur: immo vir immolandus, ſeu immolatus maximam probitatis, & religionis gloriã apud cęteros reportabat. Rurſus in Chio, & Salamine per multas aetates, penetrauit conſuetudo homines Dionyſio ſacrificandi. Huius Dionyſij templum in Arcadia fuit, vbi puellæ penes aram ad necem vſq; flagellabãtur. Mars ab huiuſmodi ſacrificijs non

Victima humana quibus Dijs immolaretur.

G abhorruit: nam quidam ethnici à prælio redeuntes, captiuos per centurias diſtribuebant, & ex ſingulis centurijs vnum iugulatum Marti conſecrabant. Immò ſcripſit Procopius, apud Incolas Thulæ inſulæ, ętate Iuſtiniani Imperatoris, victimam fuiſſe hominem, quem in prælio primum comprehendebant, huncq; Marti mactatum dedicabant.

Martis ſacrificiũ quale.

Quid? numina etiam fæminea humanis victimis fuiſſe delectata hiſtoriæ referunt. In Aſia Laodicæi Virginem Mineruæ immolabant, quemadmodum Iupitér Lyceus apud Arcades litatione pueri gaudebat. Apud Tauros Scythiæ populos ſolemnis erat conſuetudo, vt aduenas, & præſertim naufragos tanquam tot hoſtias Dianæ ſacrificarent. Quemadmodum Sparthæ penès aram Dianæ Orthiæ puſiones flagellis percuſſos ſacrificabant. Demum olim Larundæ, nimirum Maniæ Larum matri

Aduenæ ſibi ſacrificãt.

H in compitis humana capita dedicabantur: donec Iunius Brutus Conſul hoc ſacrificij genus horrificum, atq; abominandum abhorrens, loco humani capitis, papauerum capita deinceps immolanda eſſe decreuit; quapropter multi hac ratione ducti, plantam papaueris Larundæ dicatam fuiſſe exiſtimarunt. Poſtremò Thraces Zamolxin, quem maximum Deum putabant, non alia ratione propitium fieri arbitrabantur, quàm ſi homo, penès aram, ictu lancearum concideret.

Capita papaueris vbi immolata.

Infinitæ Nationes hoc ſacrificii genere vſæ ſunt: nam, iuxta Boriſthenem, homines pro victimis offerebantur, & in ſacrificio humanis oſſibus adolere ſolebant. Licuit etiam Celtis caput hoſtis captiui purgare, & caluariam auro celare: ſiquidem illa tanquam poculum in celebritatibus adhibebatur. Luſitani antiquitùs inteſtina cæſorum hominum diligenter intuebantur, vt inde vaticinia captarent, & abſciſſas captiuorum dextras, tanquam munera Diis litabant. Galatæ, & Maſſagetæ nõ aliter Deos conſuli poſſe putabant, quàm apud aras, iugulato homine, ex cuius caſu,

vel motu membrorum, vel ſanguinis fluxu, futura diuinare profitebantur. Itē Galli
Sacrificia olim in Gallia qualia.
olim grauioribus morbis, aut periculis affecti, ad placanda Numina, vel homines
immolabant, aut ſe immolaturos vouebant. Cymbri ſontes homines ſudibus affi-
xos proprijs Dijs, tanquam victimas conſecrabant. Albani hominem ſacris initia-
tum, ſanctitate probum, & impensè ſaginatum, cum alijs victimis, apud aras adole-
bant. Leucadij, ad arcendam Deorum iram, hominem de montis cacumine in mare
præcipitem dabant. Senones, cæſo homine, ſtatis quibuſdam diebus, infanda ſa-
crificia celebrabant, & hac ratione omnia delicta expiari credebant. Perſæ, ad ha-
bendas Dijs gratias, iuuenes adhuc ſpirantes terra obruebant. Brittannis mos qui-
dam antiquus inoleuit, vt nurus, & coniuges nudæ, & quodam herbarum ſucco di- A
linitæ in templo ſupplicarent, & ſanguine captiuorum Dijs litarent. Sed quid per
antiquos vagamur ritus? legimus in hiſtorijs de inſula Carolina nuper ab Hiſpanis
orbem luſtrantibus inuenta; quòd ſtatuæ æneæ ſuorum Numinum intrinſecus cauæ,
frequentes ibi viſuntur, in quibus, tempore ſacrificij puſiones incluſos, igne ſubie-
cto Dijs adolebant: quamobrem demirari non debemus ſi legitur in ſacris litteris.
Deut. c. 10.
Omnes abominationes, quas auerſatur Dominus, fecerunt, Dijs ſuis offerrentes fi-
lios, & filias, & igni comburentes. Interpretes igitur, illa ſimulacra, ex ære cyprio,
& alijs metallis conflata fuiſſe tradunt. Prædictis tanquam coronidem addamus
ritum Mexicanorum, qui in templo, coram Deorum ſimulacris, viros, & fæminas iu-
gulabant: præterea Sacerdotes ſumptis arundinum cuſpidibus, varias corporis par-
tes ſauciabant, & effluentem inde ſanguinem Dijs offerrebant. B

VSVS IN SPECTACVLIS.

HAEC rubrica cum præcedenti maximam habet conuenientiam: pro-
pterea quod, ſi ibi homines ad aras, coram circumſtantibus mactaban-
tur; aſsimiliter hic, homines, coram populo, à Feris dilaniantur. Nam
pro veteri conſuetudine, Romani tria ſpectaculorum genera exerce-
re ſolebant. In primo Feræ cum Feris, in altero homines cum homi- C
Spectacula Romanorū tria erant.
nibus, & in tertio homines cum beſtijs præliabantur. Id confirmat Plinius, quando
dixit Elephantes in Circo, Claudij Pulchri ædilitate curruli, aduerſus tauros pugna-
uerunt, & de ſecundo genere ſic ſcripſit: Nauali prælio in monte Cælio, defoſſo
lacu, biremes, triremes, & quatriremes Tyriæ, & Aegyptiæ claſſis, magno pugnan-
tium numero conflixerunt, ad quæ ſpectacula tot vndiq; homines confluxerunt, vt
pleriq; aduenæ, inter vias, tabernaculis locatis manerent, & ſæpè, præ turba, plù-
res exanimati fuerunt. De tertio ſpectaculorum genere retulit, Domitij Aenobar-
bi Aedilitate curruli, Vrſos Numidicos centum, & totidem venatores Aethiopicos
Præliū hominum cum beſtijs.
in Circo, magna hominum cæde, dimicaſſe. Idcirco Caſſiodorus, qui hæc vidit, &
ſcripſit, hoc certaminis genus tanquam horrificum, & infælix deteſtatus eſt: cum
inuenirentur homines, tam audaces, qui vnica tantum ſpe decipiendi animalis fiſi, D
cum feris contendere vellent, qui niſi Feram effugiſſent, nec ſepulturam interdum
inuenire poterant, quoniam cadauer à Feris truculentiſſimè abſumebatur.

Non defuerunt tamen, teſte eodem Caſſiodoro, aliqui auari ſanguinem haben-
tes venalem, qui theatrum ingredientes pertica tantùm muniti, Vrſo, aut Leoni be-
ſtijs in id maceratis obuiam irent, & flexibili adminiculo ligni beſtiam in eos irruen-
tem tranſuolarent; quæ poſtea tanquam pudore quodam ſuperata, victores ſuos vl-
tra impetere negligebat. Alij, pugnæ cum beſtijs committendæ cauſa, ſcuto ex can-
Qua ratione Feras euitarent.
nis contexto, quo cum redemptoribus erant pacti, armabantur, & in ſpectaculum
læti prodibant, vbi Feram è caueis in illos emiſſam, illicò in terram proſtrati, & can-
narum inuolucro tecti deterrebant, quæ beſtia eos denuò impetere non audebat:
quamobrem, referente Caſſiodoro, non ſecus, quàm ſpinæ ericium in orbem colle-
ctum, debilis cannarum munitio hos ſeruabat. Alij labentes vtentes rota, Feras ir-

ruentes

ruentes motus celeritate fallebant. Sunt verò hæc ſpectacula ex his, quæ Cicero ad Marcum Marium ſcribit hunc in modum: ſed quæ poteſt eſſe homini politico delectatio, cum aut homo imbecillus à valentiſſima beſtia laniatur, aut præclara beſtia venabulo tranſuerberatur? quam ſententiam Ciceronis ſecutus Seneca, & huiuſmodi ſpectacula deteſtatus, hæc prodidit. Nuper in ludo Beſtiariorum vnus e Germanis cum ad matutina ſpectacula pararetur, ſeceſſit ad exonerandum ventrem, nullum enim aliud illi dabatur ſine cuſtode ſecretum, ibi lignum illud, quod ad emundãdum obſcœna, adhærens ſpongiæ poſitum eſt, totum in gulam farſit, & ibi præcluſis faucibus, ſpiritum eliſit, & infra. Cum adueheretur nuper quidam inter cuſtodias, ad
E matutinum ſpectaculum miſſus, tanquam ſomno premente nutaret caput, eò vſq; dimiſit, donec radijs inſereret, & tandiu in ſedili ſe tenuit, donec ceruicem circumactu rotæ frangeret. Secundo naumachiæ ſpectaculo vnus è Barbaris lanceã, quam in aduerſarios acceperat, totam iugulo ſuo merſit. Quocirca noſtra ætate Principes Chriſtiani populis interdixerunt, ne ſpectacula huius generis celebrarentur, & horum loco Troiæ luſum, & Belli ſimulacra inſtituerunt.

VSVS IN BELLO.

F

PRINCIPES ſtatimatq; ad martium certamen prouocantur, vel quando alteri bellum inferre volunt, hominum multitudinem congregantes, eos milites conſcribunt, qui excellentes pugnas edere poſſint. Deinde ex his diſciplina militari claros, & rei maritimæ peritiſſimos eligunt, vt alijs imperium claſſis demandent, alios in præfecturam deligant, & demum alios agmini equitatus præficiant. Hi poſtea cunctos milites centuriant, exercitũ recenſent, & cohortes pleniſſimas ducunt. Amplius pro copijs tutiſſimũ locũ eligunt. alijs imperãt, vt vigilias noctis circumeant, & aliquos ad excubias tentandas ponunt: hoc igitur modo, conſtituta acie, producendo copias prælium prius tentant, poſtmodum, tota acie, manum cum hoſte conſerere ni-
G tuntur. Immo, data occaſione, exercitum augent, & auxilia multiplicare conantur, donec hoſtem, vel fundant, vel intercludant, vel penitùs perdant. Interdum homines ad explorandum alicuius vrbis ſitum mittunt, inde ad vrbem caſtra admouentes, & obſidione cingentes illam oppugnant, quandoq; ſtruendo inſidias cuniculos aduerſus ciuitatem agunt, & præſtò ſunt illi, qui arces, & portas præſidijs firmatas occupare audent. Non defuerunt etiam mulieres bellicoſæ, vt Cleopatra Aegyptia, Artemiſia Regina Cariæ, & Amazones, quæ olim intrepidæ certarunt.

Varia militum munia.

Mulieres quæ militauerint.

Amplius, præter belli Imperatores, & ordinarios milites, in prælio ſunt homines ſigniferi, equeſtres, pedites, anteſignani, metatores, equites leuis armaturæ, tubicenes, tympanotribæ, menſores, velites, peltati, cataphracti, haſtati, ſcutati, ferentarij, nempe eminus dimicantes, ſagittarij, chiliarchi. tyrones, rorarij, qui quadam
H leui pugna prælium ineunt, gregarij, triarij, omnium fortiſſimi, qui poſtremam exercitus partem occupant, dimarchæ, nempe duplici genere pugnæ certantes, mucronigeri, culteliferi, ſclopigeri; ſpiculiferi, ſcorpionatij, qui, machinis ſcorpionibus nuncupatis, vtuntur, baliſtarij, fundibalarij, qui funda lapides iaculantur; colubrinarii, pyrobolarii, qui glandes ignitas in aduerſarios vibrant. Cæterùm qui ſcire deſiderat ordinem velitum, numerum Haſtatorum, prærogatiuas Tribunorum militum, & Centurionum, diuiſionem equitum, numerum manipulorum, ſitum turmarum, & munia præfectorum, adeat Iuſtum Lipſium, qui in libro de militia romana, hæc omnia diligentiſſime pertractauit. Placuit tamen vſum hominum in bello apud exteras nationes admiratione dignum tanquam coronidem prædictis annectere, Principes Regionis Cumanæ, pro ſcuto, hominibus vtebantur, dum quatuor Indi Principem ſemper præcedentes, ne violaretur, ſua corpora iaculis hoſtium opponebant, & quando eorum quis percuſſus cadebat, illicò alius ſubſtituebatur.

Nomina militũ ab officijs, quibus funguntur.

Mos Principis Cumanæ

Digitized by Google

VSVS IN VARIIS.

IN variis variæ hominum partes adhibentur: quandoquidem ſanguis humanus, in vndecimo experimento Artephii, vt in ſcholiis Paracelſi legitur, locum habet, dum ſimulacra virorum, & fæminarum fictilia humano ſanguine liniuntur circa caput, & capita vacua ſeminibus papaueris implentur, quæ ſtatuæ poſteà in terram proiectæ tot hominum, & fæminarum ſimulacra repræſentare feruntur, quot ſemina papauerum in capitibus includebantur; quæ nugamenta non ad ſpectaculum, ſed, ad aliquid ſignificandum, in arte chymica proponuntur. A

Cum ex ſanguine, iuxta Medicorum mentem, pinguedo generetur, ad vſum humanæ pinguedinis accedemus. Referunt igitur teſte Vuecherio, candellam ex humano ſebo paratam, & delatam in locum, vbi theſauri reconditi eſſe perhibentur, ſtrepito illos detegere, & theſauris proximam extingui: quocirca nonnulli ex ſympathia quadam contingere arbitrantur, cum pinguedo ex ſanguine ortum trahat, & ex ſanguine ſpiritus inſtrumenta animæ dimanent, quæ in homine viuente deſiderio auri, & argenti irretitur. Inſuper dira cupido mentes hominum adeo inuaſit, vt quæ natura mortalium commoditati largita eſt, abutantur: quandoquidem, ex multis horum coaceruatis, lamiæ componunt vnguentum, cui ipſæ plurimum ſuperſtitionis admiſcent, nihilominus naturali virtute deſideratum ab ipſis effectum patere poteſt. Pinguedinem puſionum aeneo vaſe coquunt, addendo apium, aconitum, folia populi, fuliginem, ſanguinem veſpertilionum, ſolanum ſomniferum, mandragoram, lolium, fabam inuerſam, hyoſciamum, papauer, opium, & alia huius generis, quæ profundum ſomnum conciliare ſolent. Idcirco Vuecherius, poſt corpus inunctum prædicto linimento, mirabilia videri narrat: referunt enim tales maleficæ mulieres, ſe intueri, per quietem, theatra cœnas, viridaria, formoſos iuuenes, & cætera huius generis, quibus ſummopere delectantur. Neq; id demirari debemus, quoniam ſimplicia vnguen deſcriptum componentia, ſomniorum violentorum cauſæ eſſe feruntur. Præterea aliud vnguentum huius generis Vuecherius in Antidotario deſcripſit. B C

Lib. 10. de ſecr.

Theſauri inuentio.

Puſionum pinguedo.

Lib. 15. de ſecr.

Li. 2. Antid. ſpec.

Dentes potiſſimum puerorum ab hoc vſu non arcentur: quandoquidem, ex ſententia Sextii philoſophi, dens pueri ſeptennis incluſus in dextrocherio, & delatus à muliere, conceptionem adimere dicitur. Quamuis Albertus dentes puerorum in prima ætate cadentes colligendos eſſe pronunciet, antequam terram contangant, qui argento incluſi, & de collo mulieris ſuſpenſi ſterilitatem procreare feruntur: quamuis hæc omnia inter fabulas aniles recenſenda eſſe exiſtimemus.

Si dirigatur animus ad vſum cæterorũ oſſium, habemus ex Petro Martyre, apud Cannibales in angulis ædium, multa humana oſſa, & præcipuè brachiorum, & tibiarum reperiri, cum illis, ad cuſpides ſagittarum conficiendas, vtuntur: cum illæ regiones ferro careant. Braſiliani quoq; ex oſſibus hoſtium in bello cæſorum fiſtulas parant, vt in itinere comitum animos recreent, & in bello, militum mentes ad perdendos hoſtes excitent. D

Li. 1. primæ Dec.

Vſus oſſiũ.

Ex humana vrina, & cupro idoneum auri ferrumen conficitur: præterquamquod aurifices ad aurum detergendum hac vtuntur. Immò lamina argentea ſupra vas vrina plenum locata talem contrahit rubiginem, quæ colorem lapidis lazuli æmulatur, qua pictores pro cæruleo tranſmarino vti poſſunt. Præterea Chymiſtæ vrinam humanam diſtillatam, ad quædam metalla ſoluenda, adhibent. Vitium ægrotantium præſidium eſt cinis farmentitius, & quercinus, cum aceto circa truncum aſperſus, ſed Vuecherius ſatius, & rectius eſſe putat, ſi vrina humana circa radices vitis fundatur.

Vſus vrinæ humanæ.

L. 9. de ſecr

Tan-

Tandem ſaliua humana ingreditur vnguentum, quod ſecundum Vuecherium auctionem capillorum coercet. Item ſaliua humana hydrargyrum facile diſſoluitur, *Li.3.Antid.* ex quo poſtea Pharmacopæi vnguentum ad pediculos parant. Præterea ſaliuæ *ſpec.* hanc attribuunt prærogatiuam, vt ſi aliquem pæniteat ictus eminus, vel cominus manu illati, & confeſtim ſpuat in volam manus, quæ percuſſit, tunc dolore percuſſus leuatur. His addamus quod in Labra. Iouis Gmdij fonte, anguillæ manibus veſcebantur, & idem contingere cuidam fonti Meſopotamiæ retulerunt.

E

DE MONSTRO IN GENERE

Caput II.

ÆQVIVOCA.

F FESTVS cum omnia naturæ modum excedentia monſtra appellauerit, proculdubio multa in genere monſtrorũ conſtituentur; quãdoquidem Natura mirandum in modum in conformandis animaliũ conceptibus, in fingendis plantarum formis, & in rerum inanimatarum figuris, identidem ludit, dum monſtroſas, & peregrinas conformationes rebus imprimit. Verùm, ne ambiguitas nominis legentes ludificet, placuit prima facie æquiuocationem explanare. Etenim monſtrum quandoq; pro monſtratione vſurpatur, quam ſignificationem expreſſit Virgilius libro tertio Aeneidos, quando inquit. *Monſtra Deum refero.* Item Præcentiones citharædorum, quas experientes temperantiam chordarum, etiam iuxta congruam harmoniæ rationem extenſarum, edunt, monſtra appellantur. *Mõſtra pro monſtratione.* Immò ſi contra vſitatum morem, aliquid in Mundo contingat, monſtrum vocatur, & in hoc intellectu locutus G eſt Horatius, quando pluuiæ abundantiam recenſet, quæ in diluuio vniuerſali iuga montium ſuperauit, ſic.

Terruit gentes, graue ne rediret *Li.1.Carm.*
Seculum pyrrhe noua monſtra queſta. *od.2.*

Quamuis alij fuerint huius opinionis, per monſtra hoc in loco eſſe exponenda nuncia mærore plena: propterea Cicero ſcribens ad Atticum, hæc retulit. *Venerat* *Li.4 ep.76.* *duabus horis ante Cherippus mera monſtra nuncians.* Vbi quidam interpretes, per mera monſtra, aduerſam Quinti valetudinem exponunt: licèt monſtra etiam ad res incredibiles, & ad prodigioſa mendacia referantur, idcircò Quintus Serenus monſtra nuncupauit illa verba, quæ ad exterminandos morbos à nonnullis proferuntur, his verſibus. *Monſtra pro mendacijs.*

H

Multaq; præterea verborum monſtra ſilebo,
Nam febrem vario depelli carmine poſſe
Vana ſuperſtitio credit.

Amplius res intellectu difficiles, veluti latebroſa, & cæca quædam aenigmata monſtra dicuntur, quem intellectum ſecutus Seneca libro primo Thebaidos ſic ait. *Quis muta monſtra explicabit?* Rurſus quando viri, vel mulieris adeo decora, & ſpectabilis forma cõſpicitur, vt nil venuſtius à natura fingi poſſit, à vulgo monſtrum pulchritudinis appellatur: quare ad rem Franciſcus Petrarcha De venuſtate Lauræ ſic canebat.

O delle donne altero, e raro monſtro

Quemadmodũ ex aduerſo vir deformitatis ſpeculum, monſtrum quoq; nominatur. Legitur enim in Vita Aeſopi, quod vxor Xanthi tantam noui, mancipij nempe Aeſopi deformitatem admirata, increpans maritum dixit. *Vnde mihi hoc monſtrum attuliſti?* *Monſtrum pro pulchritudine, & deformitate.*

ſuliſſe? Immo vir ſupra humanum modum viribus pollens, & tanquam ſingulare fortidudinis ſpecimen, monſtrum cognominatur; propterera veteres Herculem in hoc ſenſu monſtrum indigitarunt, cum huius viri fortia facta, in cęteris doman dis monſtris, per totum terrarum orbem celebrentur.

Præterea cum monſtrum dicatur, quod ordinem ſui generis magna omnium admiratione, excedit, proculdubio virũ non vulgari ingenij dexteritate conſpicuum, tanquam monſtrum manifeſtabimus. Quare, iuxta hunc intellectum, Diuum Thomam Aquinatem, cuius ingenio nil præſtantius fuit, ingenioſum monſtrum meritò appellarunt. Ex altera parte hominẽ omniũ, quos terra ſuſtinet, impijſſimum, omniq; ſcelerum genere contaminatum, tanquam monſtrum nominant, & pro genuino huius typo Neronem verum humani generis portentum, & monſtrum oſtendunt; pariter Cicero in Catilinam, in hoc ſenſu loquens, monſtrum hominis ſe dictarum eſſe atteſtatur. Petrus etiam Crinitus homines illos tanquã monſtra monſtrat, qui volumina aduerſus rectam religionem, & Chriſtum compoſuerunt; vbi inter alia flagitia, quæcumq; de Chriſto à priſcis vatibus præſagita, de alijs quoq; intelligi potuiſſe tradiderunt, quæ opiniones poſtea à Diuo Auguſtino, Origene, & Cypriano mira facilitate exploduntur.

Monſtrum pro ſingulari ingenio. A

Lib. 9. de honeſt. diſcip. c. 10

Sed, præter has animi ferinas actiones, homines aliquando vixerunt, qui monſtra merito fuerunt nuncupati, qui corporeas brutorum operationes imitantur. Narrat enim Ioannes Langius medicus celeberrimus fuiſſe in Auſtria homines, qui latratu, & pernicitate curſus, cum canibus contendebant: immo cum illis in ſylua illæſi aſſidue venabantur. Quid plura? vitium ipſum optimo iure monſtrum vocitatur: ſiquidem ibi monſtrum nutriri aſſeueramus, vbi aliquod crimem latibulari ſignificamus, ſumpta ſorrè metaphora à veris mõſtris, quæ, ob pudorem, in locis abditis aluntur. Demum monſtroſum hominem licet appellari illum, cui omnia benè, & proſperè accidunt, iuxta monoſtichon trochaichum.

B

Vitium dicitur Monſtrum.

Monſtroſa res homo, vnquam cui nihil mali accidit.

At quãdo, ꝑ quierẽ, horrifica aliquibus ſpectra, & deuia ſomnia apparẽt, hæc ſomni mõſtra ſũmis rationibus cognominãtur. Et à nomine mõſtri nõ ſunt ſegreganda illa formidabilia ſimulacra, quę Dęmones, ad horrificãdos viros, Deo dicatos, repręſẽtãt. Immò ipſe Diabolus monſtri vocabulo cohoneſtandus eſſe videtur, dum ex varijs cunctorum animantium partibus propriam figuram aliquando integrat; ideo Diuus Hieronymus optima de cauſa Diabolum monſtrum monſtrorum nominauit. C

Diabolus dicitur Monſtrum.

Inſuper monſtra ad miracula referri videntur, dum Ouidius, de transfiguratione ſororum Phætontis in populos, verba faciens, huic miraculo Cygnum Stenelei filium interfuiſſe recitat his verbis.

Lib. 2. Metam.

Affuit huic monſtro proles Stheneleia Cygnus.

Huic non abſimile miraculum, ſeu monſtrum erit, ſi accidat, vt Nouerca alioquin immitis ſęua, & monſtrifera ab authoribus appellata, priuignum ſingulari pietate, & charitate complectatur; quod in quadam ciuitate aduena admiratus obſeruans, id tanquam monſtroſum notauit: quemadmodum etiam ſi contingat, vt pater à filijs prodatur: hac de re Ouidius Scyllæ proditionem monſtrum nuncupauit.

Nouercę amor Monſtrum.

Lib. 8. Metam.

Pariter abſurda quæcumq; monſtra dicenda erunt, dummodo naturæ ordinem ſuperent: etenim conuerſio fæminæ in marem, & viciſſim maris in fæminam huc referenda eſſe videtur; ſiquidem canit Auſonius hunc in modum. D

Cuncti admirantur monſtrum, dum mollior agna
Aſtitit in tenerum de grege verſa marem

Abſurdum quoq; & ſimiliter monſtroſum eſt, ſi vir nubat viro: ideo Iuuenalis taxans ſanctitudinem ſimulatorum, qui tamen ad improborum genus hominum referendi ſunt, meminit præſertim eorum, qui inuicem, præter naturæ ordinem, ritu mulierum, nupſerunt, & hoc monſtrum valde abſurdum appellauit.

Satyr. 2.

Scilicet horreres, maioraq; monſtra putares
Si mulier vitulum, vel ſi bos ederet agnum.

Et paulò inferius,

Vicit & hoc monſtrum tunicata fuſcina Gracchi.

Præterea medicina ſuis non caret monſtris: quandoquidem morbus, vel cognitu diffici-

difficilis, vel alicui Regioni peculiaris, apud cæteras Nationes monſtrum nomina-
tur. Vnus inſtar omnium ſit Plica morbus Polonis familiaris, qui nil aliud eſt niſi *Plica qualis*
pilorum glutinatio ita indiſſolubilis, vt pili tenaci glutine iuncti eſſe videantur. *Morbus.*
Prodit hic affectus à ſubſtantia viſcida, & glutinoſa, qualis autem ſit hæc materia,
vbi, & quando generetur, & cur in has partes potius, quam in alias tranſmittatur,
non eſt pręſentis loci explicare. Hoc vnum eſt Bononiæ annis nuper elapſis mulie-
rem Polonam hoc affectu laborantem fuiſſe, ad quam ſpectandam tanquam ad
monſtrum multi confluebant.

Rurſus in medicina monſtrum appellari licet, quando aliquis pernicioſo, mali-
E gno, & lethali morbo afflictatus, & à Medicis tanquā deploratus relinquitur, nihi- *Mōſtrum in*
lominus, præter omnium expectationem, conualeſcit: quocirca non ſine ratione ca- *Medicina*
nebat Ouidius.

Sępè aliquem ſolers Medicorum cura reliquit;
Nec tamen hic, vena deficiente, perit.

Monſtra quoq; ad humana excrementa referri poſſunt: namq; in hominibus tē-
peraturæ melancholicæ tales humores, & ita ab aliorum natura recedentes gene-
rantur, vt monſtra prorſus eſſe videantur: quapropter Galenus in Libro de Melan-
cholia ſcriptum reliquit fuiſſe nonnullos melancholicos, qui aliquod noxium ſe de- *Excremen-*
uoraſſe exiſtimarunt, cum quædam abominanda, & monſtroſa euomerent. *ta mōſtroſa*

Succedunt commentitia, & imaginaria Poetarum monſtra, quæ aliqua anima-
F duerſione indigent. Retulerunt enim Caſſiopeam Cephei vxorem tanto venuſtatis
fulgore elatam, vt ſe Nereidibus pulchriorem iactauerit; hinc Nymphas indigna-
tas à Neptuno impetraſſe tradiderūt, vt maritimū monſtrū Aethiopiā deuaſtaret,
neq; Numina Nereidū placari poſſe, niſi Andromeda Caſſiopeæ filia mōſtroſę bel-
luæ exponeretur. Huius generis fuerunt monſtra, in quæ ſocij Pici Regis à Circe
fuerunt tranſmutati, de quibus canit Ouidius hunc in modum.

Illa nocens ſpargit virus, ſuccoq; veneni *Lib. 14. Me-*
Cuius ab attractu, variarum monſtra Ferarum *tam.*
In iuuenes veniunt, nulli ſua manſit imago.

Similia monſtra recenſet Homerus memorans Cyclopem in vaſto ſpeleo habi-
tantem, carnibus humanis veſcentem, & lac pro vino potantem his verſibus.

αὐτὰρ ἐπεὶ Κύκλωψ μεγάλην ἐμπλήσατο νηδὺν *Lib. 9. odyſſ.*
G *ἀνδρόμεα κρῆ ἔδων, καὶ ἐπ' ἄκρητον γάλα πίνων.*

Ideſt.

Cęterum poſtquam Cyclops magnum impleuerat ventrem
Humanas carnes comedens, & ad hæc merum lac bibens.

Hinc poſtea alij Poetæ Cacum montis Auentini monſtrum igneum ſpirans hali-
tum, & vicina loca deuaſtans finxerunt, cuius ſic meminit Ouidius.

Cacus Auentina timor, atq; infamia ſylua *Lib. 1. Faſt.*
Non leue finitimis, hoſpitibuſq; malum.
Dira viro facies, vires pro corpore corpus
Grande; pater monſtri mulciber huius erat.

His dictis de Poetarum monſtris, accedemus ad ponderandos homines, qui iuſtā
H ſtaturæ humanæ menſuram, vel magnitudine, vel paruitate non ſeruantes, inter *Monſtroſa*
monſtra recenſentur. Hi ſunt Gigantes vaſtæ molis proportione membrorum, & *ſtatura*
recta eorumdem conformatione referti, quos olim à terra genitos Poetæ fingebāt:
qua de cauſa Horatius ſic canebat.

Iniecta monſtris terra dolet ſuis, *Lib. 3. Car.*
Mæretq; partus fulmine lucidum *Od. 4.*
Miſſos ad Orcum, &c.

Similiter Pygmei, Pumiliones, & Nani, ratione exiguæ ſtaturæ, in genere
monſtrorum à nonnullis collocantur. Hanc æquiuocationem Gibbi, Claudi, ma-
crocephali, & ſimiles non effugiunt: quamuis rarò non generentur, & quandoque
à natura parētum non valde recedant. Quemadmodum à natura conſanguineorum *Pumiliones*
non multum declinare videntur plures partus ad effigiem canis, bouis, & aliorum *inter mon-*
brutorum accedentes; cum tamen prædictorum animantium caput prorſus; non *ſtra.*
ęmu-

æmulentur, ſed tantummodò prædictorum brutorum quædam referunt rudimenta, & lineamenta, ex quibus poſtea Phyſiognomi varios hominum mores elicere poſſunt, quæ doctrina in Phyſiognomicis Ariſtotelis continetur.

Aliquando in rebus etiam inanimatis, quædam ex cauſis abditis prodeuntia cōtingunt, quæ monſtri æquiuocationem incurrunt: veluti ſpectra hominum in aere digladiantium, & brutorum ſimulacra in nubibus apparentia: quamuis hæc potius portenta, & prodigia, quam monſtra dici debeant. Quamobrem olim Iudæi in ciuitate Hieroſolimæ, cum, ſpatio quadraginta dierum, varias equitum haſtis munitorum, & ſtolis aureis indutorum turmas in aere vidiſſent, & ſonitum clypeorum audiſſent, monſtra in bonum conuerti aſſiduè rogabant: nam Ioſephus hebreus, hæc portenta, ante deletam Hieroſolimam, appáruiſſe tradidit. Similia monſtra, ſeu potius prodigia memorauit Virgilius canens. A

Monſtra cæleſtia.

L.2.Aeneid.

Nec dubijs ea ſigna dedit Tritonia monſtris.

Nomen etiam monſtri ſortiri videntur illa animantia, quæ cum ſint vnius naturæ in ſuo genere, & perfectæ conſtitutionis; nihilominus ex fœmina alterius ſpeciei prodeunt: veluti ſi mulier ranam, aut ſerpentem enitatur; quod olim in Vmbria accidiſſe hiſtoriographi referunt; quapropter Lucanus huc reſpiciens quandoque canebat

—Matremq; ſuus conterruit infans.

Similiter in paſcuis Nicippi, authore Aeliano, Ouis Leonem peperit, & ex annalibus Colmarenſibus, anno ſeptuageſimo ſexto ſupra milleſimum, & ducenteſimum, in Turego, Lupa domeſtica duos lupos ruſos, & nonnullos canes maculoſos enixa eſt. Hæc autem non monſtra, ſed quaſi monſtra aliqui indigitant, cum ortum tantummodo monſtroſum, non autem ſubſtantiam habeant. His non abſimiles ſunt partus albi ex nigris parentibus prodeuntes, & viciſſim nigri ex genitoribus candidis in lucem venientes, quam opinionem Pareus ſectari videtur. Verum, & hi fœtus quaſi monſtra appellari poſſunt, quoniam nullam intuentibus admirationem niſi in comparatione ad ſuos genitores, afferunt. B

In var.hiſt.

Monſtra quaſi monſtra quæ.

Tandem aduertendum eſt, quod veluti in ſingulis gentibus quædam hominum monſtra oriuntur: aſſimiliter in vniuerſo genere humano quædam ſunt monſtra gētium, vt Monoculi, Cynocephali, & ſimiles, qui in Africa habitare feruntur. Sed neq; tales veri monſtri nomen ſibi vindicant; cum ex ſimilibus parentibus oriantur: poſſunt quidem nobis monſtra appellari, incolis tamen monſtra non dicuntur, cum illis nullam admirationem pariant. Id quod de hominibus huius generis exaratur, de brutis quoq; intelligendum eſſe promulgamus: nam piſces repertos eſſe humana facie Hiſtorici recitant, & Alexander ab Alexandro hominis marini meminit. Fulgoſius quoq; memorat piſcem humana effigie pelle anguillæ tectum. Immò Cardanus, & Bellonius in quodam lacu Pomerianæ, poſt inundationes, & ſæuas maris tempeſtates, piſcem mulierem captum fuiſſe diuulgarunt. De his animantibus ſuperius in primo capite, & in Rubrica differentiarum ſigillatim pertractatum fuit. His addamus, ex hiſtoria indica, anguillas cauda capræ, quæ ab indicis latebris prodeuntes, fluuijs exundantibus, ad mare confluunt: quamuis alij Authores has in mari indico naſci, ibiq; ali prodiderint. Hæc igitur licet rarò conſpiciantur, attamen vera moſtra nuncupari nequeūt, cum à proprio genere non degenerent. C D

Piſcis humana facie

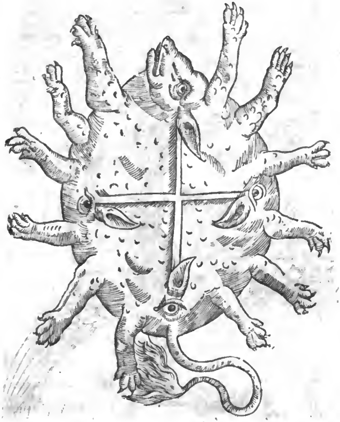
Lib.3

Hic igitur in gratiam lectoris iconem animalis Africani admodum deformis exhibemus, rotundo corporis ambitu inſtar teſtudinis, cuius dorſum duæ lineæ flauæ ad angulos rectos ſe ſe interſecantes condecorant, in quarum ſingula extremitate ſinguli oculi, & ſingulæ aures affixæ viſuntur; itaut hoc animal quatuor oculis intueatur, & totidem auribus audiat: vnicum tamen os, & ventrem habet, ſed plures pedes globoſum corpus adeo cingunt, vt in quamcumq; partem ſe vertere poſſit, cauda eſt longa, & in extremitate valde villoſa. Hoc non diſcrepabit valdè ab animali tetracephalo Ramuſij, quod quatuor capita tali ordine diſpoſita habebat, vt quatuor mundi plagas ſpectaret, & quò greſſu, horum vnum capitum ſe dirigebat, illicò, nulla conuerſione, reliquum corpus ſequebatur.

Deſcriptio animalis deformis Africani

ANI-

Animal Africanum deforme.

Demum inter volatiles animantes, iconem galli indici auriti tridactyli repræſentamus, qui prima facie nobis monſtrum eſſe videtur, & tamen à ſuo genere minime degenerans nullam admirationem incolis Indiarum affert. Mira eſt galli ſpecies, & nulli voluctum generi pulchritudine inferior. Roſtrum reliquorum gallorum eſt diſſimillimum, ſed pſitacorum roſtris reſpondens: eſt enim aduncum in ſuperiori parte, & totum rubrum. Caput totum, pectus, & venter colore roſeo diluto: criſtis inſignitur duabus, primum carnea more noſtrorum gallorum, quæ propè roſtrum eſt; Altera criſta pennis conſtat luteis; oculorũ pupilla eſt nigra iris lutea, cũ cilijs pariter nigris. Aures magnæ, & erectæ aſininis non abſimiles, quas quiſpiam fictitias iudicaret, & tamen minime monſtroſæ ſunt, ſub mento pennæ quædam vi- *Deſcriptio galli indici.*

rides

Digitized by Google

Gallus Indicus auritus tridactylus.

Digitized by Google

rides dependent, veluti barbæ figuram æmulantes: ex collo ſuperiori, & vropygio, quæ viridia ſunt, pennæ cæruleæ albis calamis ornatæ deorſum pendent. Alæ diuerſi admodum coloris ſunt; nam primæ earum pennæ obſcuræ virent, ſed ita ſunt diſpoſitæ, vt ſquamulas quodammodo efficere videantur, & harum medium linea alba percurrit, quæ ſequuntur intenſè admodum virent, ſed in extremitate albæ ſunt, harum tamen tres inferiores cæruleę ſunt, ſed circum circa ſubuirides. Extremæ deniq; remiges luteæ ſunt, & omnium coſtæ albæ: inferior autem alarum pars colore eſt ſubcæruleo ad viridem tendens ſuperior verò foſco, & coſtæ omnes itidem albæ. Cauda eſt duplex, prior exigua & quinque tantum pennis inte-
E grata, iiſq; rubicundis, & admodum breuibus, ſi ſecundæ caudæ comparentur. Secunda cauda nouem longiſſimis pennis conſtat, quarum alię alijs longiores ſunt, *Cauda galli Indici deſcriptio.* & diuerſum colorem ſortiuntur. Maiores ſunt ferrugineæ, pennulis tenuiſſimis oblongis fuſcis hincinde depēdētibus cōſtantes, in extremitate ceu oculos ouales rubicundos, & circumcirca cæruleos obtinent. Pedes rubri tribus digitis diſtincti, vngues cum calcaneo albi:

Itaq; monſtra propriè dicta erunt illa, de quibus primo loco in præſentia diſſeremus, mox de alijs quoq; verba facturi. Hæc ſunt animantia aliquid humani habentia ſuis genitoribus valde diſſimilia, & rarò contingentia, veluti homines trimani, fœtus ſemicanes, & ſimiles animantes inuſitatam ſtructuram præ ſe ferentes.

F

SYNONIMA, ET ETYMVM.

MONSTRVM, ex mente Iſidori, ita nuncupatur, quia aliquid futurum monſtrando, homines moneat: quapropter nonnulli hac ratione *Lib. 11. Orig.* ducti monſtrum quaſi moneſtrum appellarunt, vel quia monendo, aliquod myſterium diuinæ vltionis pręmonſtret, vel quia tanquam aliquod ſingulare à ſingulis obſeruetur, & propter admirationem digito monſtretur, quæ poſtrema etymologia magis arridere poteſt; cum prima ab Iſidoro allata non prorſus quadret; primò quoniam multa in multis regionibus
G monſtra oriuntur, ex quibus nullum præſagium elici poteſt. Poſſumus quidem atteſtari his aliquando ſummum Deum poſſe hominibus futuram calamitatem indicare, nihilo minus plerumq; his monſtris propriè dictis non vtitur; cum in ſacris paginis nullum monſtrum huius generis à Deo procreatum legerimus, & tamen multa alia prodigia patrauit. Prętterquamquod talia monſtra in ſolitudine Africæ *Miracula phyſica quæ* naſci authores aſſeuerant, vbi nulli monendi homines diuagantur. Alioquin monſtra ab alijs miracula phyſica vocitantur, quæ contingunt, quotieſcumq; Natura non iuxta conſuetam legem in conformationibus fœtuum operatur.

Alij monſtrum appellarunt Oſtentum; cum hoc nomen multò plura, quam monſtrum amplectatur: ſiquidem oſtentum eſt, quod, præter naturæ ordinem, naſcitur, vt fętus tripes, & vnimanus; deindeomnia illa prodigioſa comprehendit, quę
H Græci φάσματα nominant. Alioquin ab alijs mōſtrum dicitur etiam Portentum, quia, iuxta primam etymologiam, aliquid futurum portendat. A' quibuſdā, monſtrū nomine prodigij circumfertur; cum monſtrum ſit quaſi Porrodigium, quia porrò dicat, & aliquid venturum præſignificet, quam ſignificationem ex auſpicijs haurire videntur. Nihilominus hæc nomina ſępiſſimè confunduntur, & alterum pro al- *Oſtenta, portenta, prodigia, & mōſtraque* tero ab Authoribus vſurpatur: quamobrē Cicero libro primo de Diuinatione optimè ſcribebat monſtra, oſtenta, portenta, & prodigia appellari, quoniam mōſtrent, oſtendant, portendant, & prædicent.

Si ad Græcos animum conuertamus, pariter in hanc nominum confuſionem incidemus. Etenim Ariſtoteles aliquando τὰ τέρατα ἁμαρτήματα τῆς φύσεως appel- *Lib. 4. de Gen. An. c. 4* lauit, nimirum monſtra errata naturæ; vbi Theodorus Gaza portenta reddidit, nec fortè præter rationem, cum τέρας ſcilicet monſtrum παρὰ τὸ εἴρω deducatur, nempe à nuncio tamquam monſtrum ſit ſignum, quo ſummus Deus ad aliquod nunciandū

Synonima græca

vtatur: quāuis Niphus in Commentarijs portenta non eſſe in hoc genere aſtruat. Siquidem; φάσμα, iuxta ſententiam eiuſdem Ariſtotelis, in meteorologicis, propriè monſtris cœleſtibus, nempe portentis,& prodigijs competit: nihilominus hoc etiam vocabulum nonnulli authores pro monſtro vſurparunt. Aliter apud Græcos πέλωρ exponitur quidem monſtrum, ſed potius id, quod ingentem, & immanem, molem præ ſe ferat, quaſi πέλας ὄρεσιν τῷ μεγέθει, quoniam ſua magnitudine montem ferè adęquet. Idcirco Apollonius in Argonauticis aliquando, in nominandis Gigantibus, hoc vocabulo vſus eſt: quamuis poſtea idem author alibi, ad indicandum partum monſtroſum, eandem vocem adhibuerit. Alij Græci mōſtra ἀποφώλια indigitaruut, quaſi quod hæc vox ἀποφώλιος rem monſtroſam, & prodigioſam ſignificet, ſed tamen plerumq; aliquid vanum, & irritum denotat; quapropter oua illa auium propriè dicuntur ἀποφώλια, quæ ſterilitate non carent; cum tamen hoc vocabulum partus etiam degeneres comprehendat. A

Lib. 1.

Lib. 2. Argon.

Cap. 13.

Monſtrum hebraicè, vt habetur in Deuteronomio, vocatur Mopeth à verbo Haphah, nimirum illuxit, vel à verbo Pathah perſuaſit, quoniam monſtra, & portenta homines, quibus ventura prædicunt mala, ad meliorem mentem reuocent. Germanicè; E in vvunderging, E in vnnaturlich. Hiſpanicè Milagro, Gallicè monſtre, Italicè moſtro nominatur.

DIFFERENTIÆ. B

Lib. 4. c. 5.

Libr. 11. Orig.

MONSTRORVM Differentiæ ita cognitu ſunt difficiles, vt ſybilla interprete indigere videantur. Quandoquidem tot authores in illis exarandis, tot ſententias in medium protulerunt. Ariſtoteles, in hiſtoria generationis animalium, has ad tria præcipua capita, nempe ad abundantiam, & defectum partium, necnon ad præpoſterum, & peruerſum naturæ ordinem in ſitu earumdē reduxit. Aueroes in Commentarijs ad eundem locum Ariſtotelis partus monſtriferi quatuor conſtituit ſpecies, dū harū alias in numero, alias in quantitate, alias in qualitate, & alias in ſitu diſcrepantes prædicat. Iſidorus primùm conſiderat monſtra magnitudinis, & paruitatis corporeæ, ſicq; Gigantes, & Nanos complectitur, deinde, ratione magnitudinis, & paruitatis membrorum, fætus cum magnis, vel paruis partibus natos non excludit. Tertiò ſuperfluitatem, & defectum partium reſpicit, vt infantes trimanos, vel ſine manibus, & alijs partibus huius generis, comprehendat. Quartò meditatur monſtra ſecundùm partem transformata veluti partum cum capite canis natum, vel transfigurata in alienam naturam, veluti ſerpentem ex muliere ortum. Quintò mutationem ſitus partium, veluti oculum in pectore, & iecur in ſiniſtrò hyppocondrio contemplatur. Sextò præcocem partium creationem, vt infantem cum dentibus, vel barba, vel capillis canis, ab vtero exeuntem admiratur. Septimò in arenam adducit complicationem plurium differentiarum monſtrificarum, quam fætus cum capite leonis, & pedibus vituli repræſentare poteſt. Octauò tandem affert permixtionē generis, vel ſexus, quam differentiam hermaphroditi conſtituunt. C D

Præcox generatio partiū

In commēt, ad probl. Ariſt,

Clariſſimus Septalius ad triplex genus humana monſtra reducit; cum aliquid fieri extra intentionem, & facultatem naturæ, & à parentibus diſcrepare trifariam contingat. Primò quoad ſubſtantiā facti, & quoad id, quod fit, quod eſt maximum, deinde quoad id, in quo fit, quod eſt longè minus, & tertiò quoad modum, & ordinem faciendi, quod adhuc minus excedit, & minus eſt diſſimile. Ad primum genus illa refert monſtra, quæ ſecundùm totum, vel ſecundùm partes, nempe quoad modum, & ad id, in quo fit, & quantum ad id, quod fit, & ad ſubſtantiā facti, à facultate naturæ, & à ſimilitudine parentum recedunt, & hæc monſtra ſupremum gradum occupāt, quia nunquam rationem finis ſubeunt; veluti quando in humana ſpecie, monſtra figuram bruti, vel in toto, vel in aliqua parte geſtant; quoniam partes bruti non ſolum eo modo, in quo fiunt, facere vellet, ſed nec etiam in

Monſtra trifariam diſcrepant,

humana

Digitized by Google

humana ſpecie operari vllo modo vellet,quod ſpectat ad ſubſtantiam facti: quocir-
ca diſſimilitudinem non ſolum accidentalem, & indiuidualem, verum quoq; ſpe-
cificam à parentibus habent. Ad ſecundum genus trahit illa monſtra, quæ ſuper-
fluis integrata membris in lucem exeunt; cum natura, illas quidem partes procrea-
re vellet, ſed non tamen in eo, in quo fiunt, nec eo modo; quamobrem duplici ra-
tione à parentibus diſcrepant. Tertiò, & poſtremo generi Septalius illa monſtra
aſſignat, quæ partibus non rectè diſpoſitis conſtant: ſiquidem natura illas quidem
vult formare, ſed non tamen eo modo, & ordine: hinc neq; quantum ad id, quod
fit, neq; quantum ad id, in quo fit, ſed ſolum in modo erratum contingit.

E Ioannes Georgius Schenchius, in opuſculo de monſtris, iuxta abundantiam, &
inopiam materiæ, nec non iuxta malam qualitatem eiuſdem, & imaginationem
genitorum, varias monſtrorum differentias diſcriminat. Quandoquidem ad luxu- *Differentia ex Schēchio*
riem materiæ, gemellos connatos, bicipites, quadrimanos, tripedes, gigantes, &
hermaphroditos reducit; deinde ad eiuſdem materię defectum, nanos, acepha-
los, vnimanos, & apodes refert. Deniq; prauæ qualitati materiæ, & imaginatio-
ni parentum cæteras turpes, & abſurdas hominum, & aliorum brutorum conforma-
tiones aſſignat.

Vir muſarum, charitumq; munificentia ornatiſſimus Vlyſſes Aldrouandus in
quodam Catologo ſuorum operum, quatuor monſtrorum differentias conſtituit,
in quarum prima monſtra ob exceſſum, & defectionem reponuntur, in ſecunda
F ſunt, quæ ex congreſſu animalium diuerſæ ſpeciei prodeunt, in tertia locantur,
quorum cauſæ ad imaginationẽ referuntur, & deniq; quartam differentiam con-
ſtituunt illa monſtra, quæ à cauſis non ſublunaribus dimanant.

Benedictus Pererius multò plures monſtrorum differentias aſſignare videtur, *Lib 7. de*
dum inquit multa eſſe monſtrorum genera, cum monſtrum multifariam effici poſſit, *princip. nat.*
nimirum in ſexu, vt ſi fuerit aut incerti ſexus, aut habuerit vtrumq; cuiuſmodi eſt
Hermaphroditus, Secundò propter aliquam qualitatem, veluti ſi habeat nimiam
craſſitiem, aut tenuitatem, aut aliam quampiam notabilem, & inuſitatam qualita-
tem. Tertiò in exceſſu, aut defectu magnitudinis, veluti ſi mẽbra fuerint iuſtò
maiora, vel minora. Quartò in ſitu, veluti ſi partes præter naturalem conſuetudi-
nem ſint tranſpoſitæ. Quintò in figura, veluti ſi homo ſit figura non recta, ſed pro-
na, more quadrupedum, vel ſi homo habeat faciem, aut aliam partem non humanã,
G ſed ferinam. Sextò in victu, & motibus. Etenim qui humanis carnibus veſcun-
tur, veluti Anthropophagi inter monſtra, & portenta Humanæ naturæ recenſenda
ſunt. Septimò in numero, veluti ſi homo biceps naſcatur, vel cum ſenis digitis,
aut ſit monoculus, vel vnipes. Cæterum, vt noſtra fert opinio, Pererius, in aſſi-
gnandis his differentijs, à cæteris non multum diſſentire videtur: nam præcitati
Authores, in enumerandis his differentijs, per generica capita progreſſi ſunt; cum *Differentiã*
ipſe ad differentias magis ſpecificas acceſſerit, ad quas non commodè reduci poſ- *à tempore*
ſunt differentiæ monſtrorum ratione temporis, veluti infans cum barba vel denti- *ſumptam nõ*
bus natus, de quo ſuo loco verba fient. *recenſet.*

Alexander Maſſarias vir non vulgariter eruditus monſtra eſſe quidem errata *Li. 4. pract.*
naturæ ſtatuit, ſed hęc omnia errata, minime recedẽs à doctrina Galeni, ad affectus *cap. 7.*
H in mala compoſitione reducit. Siquidem Galenus, expeditis morborum partium ſi- *In Lib de*
milarium differentijs, alterius generis morbi partium inſtrumentalium meminit, *morb. cauſ.*
quod mala conſtitutio, vel praua membrorum compoſitio nuncupatur. Harum *cap. 7.*
igitur partium affectiones vel ſunt ſimplices, vel compoſitæ, his poſtpoſitis, ad qua-
tuor affectus ſimplices partium organicarum accedit, quorum primus eſt turpis con-
formatio, vel forma corrupta; ſecundus eſt magnitudo vitiata, Tertius numerus
partium deprauatus; Quartus demum eſt ſitus earundem partium vitioſus. Forma
in primis trifariam deterior redditur, vel propter naturale vitium figuræ in vtero *Forma tri-*
contractum: nam Galenus in Arte medicinali, obſeruaſſe fatetur ventriculum, ve- *fariam vi-*
ſicam, & hepar, ob inatæ conformationis vitium, ſua munia perperam obiuiſſe. *tiatur*
Deinde forma partium corrumpitur propter aduentitium, & externum figurę vitiũ,
quod poſt natiuitatem contingit, huius exemplum luxatio, & fractura malè curata
eſſe poteſt, & huc monſtra arte parata reduci poſſunt. Tertio forma turpis redditur,

amiſſis cauitatibs, & meatibus, quos natura alicui parti valde patentes deſtinauit.
Id accidit, quando meatus fiunt magis patuli, quando coaleſcunt, quando conſti-
pantur, & à parte proximiori comprimuntur, & demum quando concidunt, con-
trahuntur, & ab humoribus craſſis, & viſcidis obſtruuntur. Tertiò, & poſtremò fi-
gura à leuitate, & aſperitate partium vitiatur, quę natura ſua vel leues, vel aſperæ
eſſe deberent, & nihilominus oppoſitam naturam ſortiuntur, & huc referenda eſ-
ſent illa monſtra, quæ in cuti aſperitates, & leuitates quaſdam præter naturam poſ-

Magnitudo quomodo, & quando lædatu;

ſident. Pariter magnitudo partium, vel ante, vel poſt natiuitatem, vitium auctio-
nis, & diminutionis contrahere poteſt: item numerus, vitio defectus, & abundan-
tiæ, ſiue naturali, ſiue non naturali premitur: nimirum quando quis cum ſex digitis, A
vel cum quatuor tantùm in lucem emergit, & poſt ortum id contingit veluti ſi pteri-
gium in oculo creſcens viſionem obtenebret, aut quando partes mutilantur, vel ra-
dicitus auferuntur, idq; monſtro artificiali competere poteſt. Deniq; ſitus partium
labem contrahit, veluti ſi lien dextrum hyppocondrium occupauerit, & poſt natiui-
tatem quando inteſtina deſcendentia herniam conſtituerint: hæc igitur fuit opinio
clariſſimi Maſſariæ, quæ vt noſtra fert ſententia, à veritate minime recedit.

Alij, ratione ſubiecti, monſtrum in hominem, in brutum, & in plantam diuiſe-
runt. Alij hanc diuiſionem à materiali principio hauſerunt, ratione varię conſtitutio-
nis, & deformitatis membrorum corporis, quæ vitiantur, dum monſtra generan-
tur. Alij conſiderant fætum in animali degenerantem ſecundùm ſe totum, vt legi-

l. 7 de bell. Iudaic.

tur apud Ioſephum Hebreum, de vacca agnum pariente, vel degenerantem tan- B
tummodo ſecundùm partes, quia ſint inutiles, ob defectum motus, vel quia defi-
ciant propter magnitudinem, & paruitatem, vel propter ſitum, vel propter figuram;
quemadmodum paulò ante ad mentem Galeni exaratum eſt. Demum ratione tem-

Lib. 18. de Subtil.

poris, Aliqui monſtra diſcriminant, cum alia in vtero materno, & alia extra vterum
procreentur; quamobrem Cardanus affert exemplum de quodam infante in ſyluis
expoſito, qui vnà cum lacte non ſolum mores ferinos, ſed etiam vultum, vngues, &
caudam eſt adeptus, quod monſtrum in Myſnia comprehenſum fuit. Habemus quo-
que in ſacris paginis exemplum Regis Nabucdonoſoris, qui per ſeptennium in ne-
moribus degens, creſcentibus capillis, & vnguibus, & eſu fæni, Feram prorſus
æmulabatur, ſed hoc ſupra vim naturæ accidiſſe credendum eſt.

Fortunius Licetus multiformi eruditionis ſuppellectile inſtructus, qui hodie Phi-
loſophiam in ſede eminenti Bononienſis Archigymnaſij profitetur, in ſua monſtro- C
rum hiſtoria, magis ſcientificam diuiſionem molitur, dum ratione eſſentialis mon-
ſtrorum formæ, nimirum corporis partium compoſitionis vitiatæ, monſtrum in vni-

Monſtrum vniforme, & multiforme,

forme, & multiforme diſtribuit. Vniforme vocat illud, quod habet partes repræ-
ſentantes membra vnius ſpeciei viuentis, & multiforme appellat, quod integratur
ex partibus æmulantibus membra viuentium diuerſæ ſpeciei. Poſtmodum vnifor-
mé monſtrum diuidit in mutilum, veluti eſt fœtus ſine manibus, & in excedens,
quemadmodum eſt infans biceps, & in monſtrum ancipitis naturæ, veluti eſſet
fætus duplici capite refertus, & carens pedibus. His addit monſtrum diforme, vti
partum cum membris tranſpoſitis, necnon monſtrum informe, vti puellum rotũ-
dum, & demum enorme, quod genus monſtri à fætu ſemilapideo repræſentatur:

Omnes igitur predictæ diſtinctiones, & differentiæ doctæ ſunt, & eruditæ, ſed D
cum noſtra interſit in præſentia monſtrorum genera multo plura comprehendere,

Diuiſio amplior.

& explicare, prædictas diuiſiones ampliabimus; & monſtrum iuxta ſubiectum ho-
minis, bruti, plantæ, & rei inanimatę, in quatuor ſuprema genera diſtribuemus:
Ratione rei inanimatæ bifariam monſtrum conſideratur, vel quatenus generatur
in aere, & ſic meteora extraordinaria comprehendit, de quibus in poſtremo capite
huius operis verba fient. Vel producitur in terris, & eſt duplex, nimirum naturalę
& artificiale. Naturale eſt aliquod ſimulacrum à natura in ſaxis delineatum vel cę-

Lib. 2. de mirac. nat. Europę

latum. Narrat enim Euſebius Ieſuita reperiri, in inſula Mona, ſaxum humano fe-
mori conforme, cui inſita virtus eſt, vt ſpatio quantolibet aſportatum proxima per
ſe nocte reuertatur. Ex eodem authore, in Dominici præſepij Aquilonari latere in-
teriori conſpicitur lapis venerandum ſenem barba oblonga repræſentans, quam
effigiem natura ludibunda lineis nigricantibus tanto artificio expreſſit, vt omnibus

Induſtriè

Digitized by Google

induſtriè depicta videatur. Sunt qui miraculo rem adſcribant, & Diui Hierony-
mi iconem exprimi putent. Referente eodem authore, in loco vbi Sanctus Stepha-
nus lapidibus fuit obrutus, eius imago ſaxo impreſſa conſpicitur. Immò ex eodẽ,
in ſaxo quodam Cedronis, aut Vallis Ioſaphat, expreſſa videntur ſigna manuum, &
pedum Chriſti Domini, qui vinctus, & violenter tractus ſuper illam rupem cecidit.
Idem narrat, ſaxum, quod Eliæ Prophetæ quondam pro lecto fuit, eiuſdem effigiẽ
repræſentare. Hæc ſupra vim naturæ eſſe concedamus, & alia huius generis ad-
mentem Olai Magni referamus, qui in Regione Oſtrogothorum ſaxa in quodam
flumine eſſe prodidit quorum aliqua humanas manus, alia pedes, alia brachia, &
E alia caput referunt: ideo Incolæ huiuſmodi ſpectaculis aſſueti nulla admiratione de-
tinentur. Quid plura? in quibuſdam Torrentibus noſtræ Regionis ſaxa aliquando
inueniuntur, quæ ita induſtriè à natura ſunt cælata, vt panes, caſeos, pyra, & etiã
animalia exprimant. Meminimus vidiſſe magnum fruſtum venæ miniariæ in fodinis
inuentum, quod Acathem, Chryſtallum, Smaragdum, & Ametiſtum præ ſe ferebat,
id animali monſtroſo ex partibus diuerſæ ſpeciei integrato aſſimilari poterat. Mon-
ſtrum ſimiliter artificiale in rebus inanimatis obſeruatur, dum cælator ob inſcitiam
in ſaxo monſtrum ſculpit, dum pedem vnius animantis, & aures alterius in cæla-
tura fingit, id præſtat etiam Pictor imperitus, qui ſæpè animalia, quorum effigiem,
& lineamenta ignorat, cum omnium admiratione, monſtriſera depingit.

Figura varia in ſaxis. *Saxa a natura ſculpta.* *Monſtra artificialia in rebus inanimatis.*

Si res animatas contemplemur, & primum plantas, in his pariter monſtrum na-
F turale, & artificiale procreatur. Naturale eſt, quãdo herba mõſtrifica à natura gene-
ratur, artificioſum monſtrum eſt, quando fructum alicũius plantæ creſcentem ad
formam alicuius vaſis reducimus, & cucumeres creſcentes vinculorum anguſtijs ad
formam anguium producimus.

Monſtra artificialia in plantis.

Si conſideremus bruta his etiam monſtra naturalia, & artificialia contingunt.
Naturalia plerumq; ſunt bigenera, quæ ex congreſſu brutorum diuerſæ ſpeciei
oriuntur: vnde de mula hoc ænigma legitur.

Diſſimilis patri, & matris diuerſa figura
Confuſi generis generi non apta propago,
Ex alijs naſcor, nec quiſquam naſcitur ex me.

Et cętera huius generis, veluti Canes Indici ab Epirotarum Rege Alexandro
G Magno dono dati, qui ex Canibus, & Tigribus progeniti eſſe ferebantur; necnon
Thoes, iuxta mentem Oppiani Poetæ, quæ animantes ex Panthera, & Lupo, aut
iuxta ſententiam Pollucis, ex Vulpe, & Lupo prodibant, quoniam hæc animalia
vocem Vulpis æmulabantur. Præterea Ariſtoteles in Hiſtoria Animalium, has pro-
creationes adulterinas in auibus quoq; & piſcibus admittebat, Hac de re idem Phi-
loſophus in eadem Hiſtoria hæc verba protulit. Semper enim aliquid noui
Africa afferre dicitur, quoniam diuerſa Animalium genera congrediantur, ob aquæ
penuriam terræ illius, cum ad loca rigua ibi pauca multa animalia conueniant; vn-
de, ex mente Ariſtotelis, animalium bigenerum generationes non improbantur. *Lib. 2. c. 5.*
Nos igitur poſſumus tantum reijcere illos fætus adulterinos, quos nonnulli, ex ani-
malibus natura, temperamento, & magnitudine diſcrepantibus prodire affirmant.

Artificioſa quoq; monſtra in brutis parantur, quemadmodum ſi canis recenter
H nati pedes anteriores amputentur, nam cito vulnere curato, pedibus poſterioribus
progredi cogitur. Hæc monſtra vel fiunt ſtatim poſt ortum, vel tractu temporis;
nouimus enim Circumforaneum, qui inſolentis cuiuſdam cynocephali pedes ante-
riores ira percitus truncauit; nihilominus beſtia curata conualuit, & ſemper ere-
cta pedibus poſterioribus gradiebatur.

Monſtra artificialia in brutis.

Si conuertamus animum ad hominem, adhuc in monſtra naturalia, & artificialia
incidemus, hæcq; artificioſè parata iuxta tempus differunt, ſiquidem vel fiunt mon-
ſtra ſtatim ab vtero, vt obſeruamus in illis, qui Phaſim habitant, caput valde acu-
tum habentibus, nam eorum caput ſtatim poſt ortum adhuc tenerum, & molle manu
obſtetricis faſtigiatur: cum olim illa gens caput acutum ad gentem generoſiſſimam
ſpectare exiſtimaret, & nulla alia natio tali capite referta eſſe videtur. Deinde tra-
ctu temporis in hominibus etiam adultis, ob partes mutilatas, vel prorſus trunca-
tas monſtra contingunt: etenim ſæpè milites mutilatis brachijs, & reſectis pedi-

Monſtrum artificiale in genere humano eſt duplex.

bus ex bello redeuntes conſpiciuntur.

Si monſtrum ſit naturale ab humano vtero emergens, aduertendum eſt, quòd
diſcrepabit ab effluxionibus, & à Molis, quæ pariter ab humano vtero pr odeunt.
L. 4. de Gen. Anim. c. 7. Nam Mola, iuxta ſententiam Ariſtotelis, eſt caro in vtero mulieris concepta, &
Ariſtoteli Galenus multis in locis adſtipulatur: ſed ambo hi clariſſimi viri hanc ſen-
L. 14. de vſu part. cap. 7. & lib. 14. meth. c. 13. tentiam ab Hippocrate hauſerunt, qui in lib. de Morbis mulierum, & in libro de ſte-
rilitate, molam improbum, & vitioſum conceptum appellat, carnemq; eſſe con-
firmat. Hinc poſtea Aetius, & Paulus Aegineta anſam dicendi arripuerunt, molã
eſſe carnem informem in tunicis vteri conſiſtentem, quæ, inſtar conceptus, in lucẽ
egredi. Vocatur autẽ mola, quia inſtar lapidis molaris difficulter moueatur, & à me- A
Mola Etymum. dicis ad morbum in numero reducitur: ſed dicitur informis, non quia omni planè
forma careat; habet enim mola figuram variam, & maiori ex parte rotundam: ideo
Leuinus Lemnius medicus inſignis narrat ſe nouiſſe mulierem quandam in vtero
geſtantem, quæ poſt ſpatium nouem menſium edidit maſſam informem rotundam,
cui vtrinq; duæ anſæ erant annexæ. Nuncupatur ergo mola informis, quoniam à fi-
gura humana ſit aliena. Nichilominus in muſæo Illuſtriſſimi Senatus Bononienſis
iconem molæ cum rudimentis humanæ formæ inuenimus (cum nomine hoc. Mola
anthropo morphos) quam in gratiam lectoris hic dare non piguit; hæc fortè non
erit abſimilis partui cuiuſdam mulieris Auguſtæ Vindeleciorum, quæ anno trigeſi-
mo primo ſupra ſeſquimilleſimum, caput humanum multis inuolutum membranis
enixa eſt. B

Mola anthropomorphos.

D

Differentiæ molarum Hic autem eſt notandum ſecundum nonnullos, quod molarum aliæ ſenſu, & mo-
tu carent, aliæ aliquot horis ſentiunt, & mouentur, aliæ ſunt planè informes, aliæ
aliquam formam ſortiuntur, vt illa mola anſis decorata à Leuino Lemnio memora-
ta, quæ cum palpitatione ab vtero exiuit. Hæ poſtremæ molæ potius ad monſtra,
quàm ad molas reducendæ ſunt: harum cauſam ſi quis inquirat, petat Hippocratẽ,
qui in lib. de morbis mulierũ docebat copioſos menſes morboſum ſemen excipiẽ-
L. 4. de gen. An. cap. 7. tes ad morborum cauſas eſſe referendos. Præterquamquod habemus aſſertum
Auerrois in Comment. ad Ariſtotelem, qui tradebat molarum potiſſimam cauſam
eſſe, quia natura inter ſemina, ratione qualitatis, & quantitatis, non concordat.

Poſt effluxiones, molas, & abortus, fœtus ſtaturo tempore ab vtero egrediens
diſſimilis genitoribus erit monſtrum naturale, quod erit, vel ſimplex, vel bicorpor,

& vtrumq;

Digitized by Google

& vtrumq; iuxta variam diſcrepantiam internarum, & externarum partium erit varium; namq; vel differet in vna, vel duobus, vel in maiori numero partium vt contingit in monſtris raræ, & inſolentis ſpeciei, de quibus in Rubrica præſagiorũ agetur. *Monſtra naturalia quæ* Vel partes etiam conformes partibus genitorum erunt plures, vel pauciores, vel deturpatæ, vel extra propriam ſedem locatæ, vel ratione figuræ curuæ, vt fetus, ritu quadrupedis, gradi cogatur. Aut fœtus in ſexu erit vtriq; genitori ſimilis, vt hermaphroditus, aut à genitoribus ſecundum totum diſcrepabit; quemadmodum ſi animal diuerſi generis in lucem edatur, quod accidit mulieri canem, aut ſerpentem parienti. Deniq, partus in ortu parentibus erit ſimilis, ſed tractu tempo-
E ris cum debitam hominis ſtaturam non adæquet, erit Nanus, & ſi ſtaturam conſuetã excedat, fiet Gigas. Cæterùm huiuſmodi monſtrorum ſpecies rarò ſimplices, & plerumq; complicatæ inueniuntur veluti ſuo loco obſeruabitur.

DEFINITIO.

IN examinanda interna monſtri natura, & definitione, conſulendus eſt Ariſtoteles pluribus in locis. Siquidem in hiſtoria generationis ani- *Lib. 4. c. 4.*
F malium, monſtrum eſſe ſtatuit oblæſionem rei, præter eius naturam, in his, quæ non ſemper, ſed vt plurimum agunt eodem modo. Idem Ariſtoteles in phyſica Auſcultatione hæc habet verba. *Fit autem, & in hiſce peccatum, quæ per artes conficiuntur: ſcripſit enim Grammaticus non rectè, & potionem medicus non rectè porrexit. Quare patet, & in hiſce fieri poſſe quæ natura conficiuntur. Quod ſi aliqua ſint in arte, in quibus tam quod rectè fit alicuius efficitur gratia; in ijs autem, quæ peccantur gratia quidem alicuius ars aggreditur facere, ſed non aſſequitur illud; ſimiliter, & in naturalibus erit, & monſtra peccata erunt illius, quod alicuius gratia fuit. Et in primis igitur compoſitionibus, ea, quæ partim ex hominis partibus, partim ex bouis conſtabant, ſi non ad aliquem terminum, finemq; poterant peruenire, aliquo ſane principio perinde, atq; nunc ſemine labefactato corrupto ve fiebant.* *Li. 2. phyſ. text. 82.* Hinc decreuit monſtrum eſſe naturæ vitium, finem deſtinatum non aſſequentis, propter aliquod
G impedimentum, quemadmodum in rebus etiam artificioſis contingere ſolet; nimirũ quando artifex conceptum iam in mente finem aſſequi minime valet. Cum igitur ad mentem Philoſophi natura in procreandis monſtris quodammodo à proprio genere degeneret, non erit aſſerendum homines auritos in Oceano ſeptentrionali habitantes, & alios huius generis, de quibus, in primo capite, verba fecimus, inter monſtra eſſe collocandos, quoniam in ſuo ortu à proprio genere non recedunt. Itaque cum definitio, authore Ariſtotele, ex proximo genere rei definiendæ, & differentijs eſſentialibus integretur, & monſtra admirabili deformitate ſuam naturam conſtituant, non præter rationem clariſſimus Licetus, in ſuo monſtrorum opere, aſſeuerabat, monſtrum eſſe ſubcœleſte viuens, enormi membrorũ conſtitutione horrorẽ cum admiratione intuentibus incutiens, rarò admodum naſcens, & ſecundariò *Definitio adæquata.*
H naturæ inſtituto genitum propter impedimentum in principijs ſuæ conformationis. Siquidem quando natura perfectiſſimum opus moliri nequit, imperfectum efficit; propterea ſtatuẽdum eſt monſtra ex ſecundario naturæ inſtituto, propter aliquod impedimentum prodire. Verùm hoc genus monſtri non ſolùm ſpeciem humanã, ſed brutorum, & ſtirpium complectitur: præterea hac definitione monſtra tantummodo propria comprehenduntur; cum quædam res apud vulgum monſtroſæ excludantur. *Quæ vera monſtra non ſint.* Item bruta ex muliere orta non vera monſtra nuncupantur, cum nullam admirationem, niſi in comparatione ad genitores, intuentibus afferãt; licèt eorum origo monſtroſa fuerit.

Nos autem in præſentia iuxta diuiſionem monſtrorum ſuperius allatam, poſſumus ſectari opinionem Donati, qui monſtrum omne præter naturam appellabat, ſicque definitionem adeo dilatare poterimus, vt multò plura comprehẽdat, aſſerentes monſtrum eſſe quodcumque ſublunare non iuxta conſuetam naturæ normam fabricatũ,

quod

Digitized by Google

quod propterea aſpicientes magna afficiat admiratione. Etenim ſi ad mentem Ariſtotelis, monſtrum eſt peccatum naturæ, dum finem, aliquo principio corrupto, aſſequi non poteſt; hinc proculdubio colligendum eſt, monſtra in omni genere rerum naturalium, præterquam in elementis, contingere poſſe, cum cunctis pateat, naturam interdum à ſuo fine deuiare, ſed hoc erratum naturæ in rebus inanimatis eſt obſcurius, & magis ignotum, quia minus obſeruatum, in animalibus autem, & plantis manifeſtius, ſed poſtea in animantibus frequentius, propter duplicem rationem; primò quoniam ſemen animalium mollius, & humidius eſt, quàm ſemen plantarum, ideoq; cuilibet alterationi, & corruptioni magis obnoxium, & ad quaſlibet affectiones recipiendas magis idoneum eſſe perhibetur: deinde quoniam generatio animalium multo difficilior eſt, quam procreatio plantarum, & pluribus indiget, quibus deficientibus, animal monſtrificum gigni eſt neceſſarium. A

Mõſtra cõtingunt in omni genere rerum naturalium

NATVRA.

SI in præſentia monſtrorum mores inueſtigentur, hoc ab inſtituto noſtro non eſſe alienum arbitramur: propterea quod id non in monſtris brutorum, ſed in monſtris humanis tantummodo inquiritur, & eò magis, quoniam monſtrificus homo moderatis moribus eſſe non poteſt; & præſerrim cum Ariſtoteles de phyſionomia verba faciens, ad Alexandrum ſcripſerit, quod albedo liuida, vel flaua ad hominem fallacem ſpectat, & ſi prædictis effigies monſtrifera addatur, tunc homninem, & natura, & mente diminutum prædicat. Idcirco ab homine huius generis, ſeu aliqua parte mutilo, tanquam ab inimico pertinaci cauendum eſſe promulgauit. Itaq; homines monſtroſi, deformes, & mutilati, iuxta doctrinam Ariſtotelis, temeritate redundant, cuncta abſq; iudicio proferunt, & deniq, verbis ſuis intempeſtiuè laſciuire ſolent. Nec præter rationem, cum vulgatum adagium doceat, pedibus claudicantem, animo quoq; claudicare: hodie dicimus homines turpibus notis à Deo inſignitos eminus eſſe ſalutandos. Quandoquidem Gibbi, Strumoſi, & alijs vitijs corporeis referti cæteros facilè circumueniunt, verba dant, impoſturas faciunt, & deniq; ad mouendum aliorum animum, technis, præſtigijs, & vaframentis agunt: conſtat enim quod vitioſum corpus vitioſæ naturæ certiſſimum ſit ſimulacrum. Id totum ſtabiliuit Homerus in ſuo Therſite, quo alter turpior, & Seditioſior inueniri non potuit; de quo diſtichon græcum ſic latine ſonat. B C

Vitioſum corpus eſt vitioſa naturę.

Vt pede, ſic animo es claudus, namq; extera membra
Interna mentis ſunt ſimulacra tua.

Quid autem de moribus monſtrorum alterius generis dicendum ſit in præſentia non ſuppetit, ſolummodo memoriæ mandandum eſt, quòd monſtra ijs erunt imbuta moribus, qui à dominio partium pendere poſſunt.

DENOMINATA. D

SVNT quædam nomina adiectiua à monſtro deducta, vt monſtroſus, & monſtroſiſſimus, quæ quodcumq; præter naturam ſignificant: quẽadmodum monſtrifer, & monſtrificus, quæ nomina aliquid monſtri referens indicant. Quamuis aliquando per tranſlationem, monſtroſus homo pro vitioſo, & fabula monſtroſa pro turpi vſurpetur. Pariter apud Græcos τερατώδης, τερατικὸς, & τεράστιος monſtroſus dicitur; hinc τερατεία pro narratione monſtroſa ſumitur. Alioquin τερατοφόρος ad monſtriferum refertur, & τερατωπὸς eſt aſpectu monſtroſus, & portentoſus. Cum τερατοσκόπος exponа-

Monſtroſus pro turpi

exponatur ille, qui portenta intuens, aliquid i nterpretatur, vel qui ex facie monſtrorum, futura præſagit. Aliter τερατολόγος vocatur, qui de monſtris ſermonem habet, aut qui prodigioſa narrat, aut qui verbis monſtroſis vtitur: hinc dimanat τερατολογία, quæ monſtroſam, & prodigioſam narrationē ſignificat. quamuis etiam hoc vocabulū ad hiſtoriam monſtrorum trahi poſſit, in qua de monſtris perfecta narratio habetur. *Hiſtoria mõſtrorum quomodo græcè vocetur.*

Cæterum τερατουργός appellatur homo, qui monſtroſa, & nunquam viſa præſtat, veluti eſt præſtigiator; hinc τερατουργία effectus prodigioſi operis appellatur: vnde etiam τερθρευς, quaſi τερατευς, nimirum præſtigiator, & impoſtor deducitur. De-

E niq; ad rem noſtram ſpectat τερατοτόκος nomen fæminini generis; ſic enim appellatur, quæ monſtra parit; vnde poſtmodum τερατοτοκία nimirum partus monſtroſus naſcitur.

EPITHETA.

CVM monſtrum, ob rei nouitatem, & inſolentiam formæ, graui admiratione humanam inuadat mentem, iure optimo mirabile appellarūt.

F Deinde informe, turpe, deforme, & enorme dixerunt, quoniam à natura perperam fuerit figuratum: hinc, iuxta deformitatem, quia horrorem aſpicientibus incutiat, horrificum, horribile, horrendum, & terrificum cognominarunt, ſed iuxta hunc ſenſum, Homerus vocauit πέλωρον δεινόν ſcilicet monſtrum terribile, & formidabile; veluti in Odyſſea αἰνόν horrificū, & horribile. At Theocritus in Idilijs monſtrum vocitat ἀμειλίκτον, quoniam mulceri non queat, eum aſperum, & rigidum, ſit, ſed ibi monſtrum ſumitur in ſenſu diuerſo à noſtra ſignificatione, quemadmodum etiam Oppianus in Alieuticis, qui monſtrum πολυδήριτον contentioſum, & controuerſum indigitauit. Hoc quidem exploratum, & certum eſt, quòd monſtrum ab enormi alicuius membri magnitudine vel multitudine membroſum dicitur, iuxta carmen Mantuani. *L. 2. Illiad.*

Vidimus ingentes laruas, membroſaq; monſtra

G Cæterum ſi talis deformitas ad caput attineat, capitoſum appellari poterit, iuxta aliud carmen, *Monſtrum cur membroſum*

Quod genuit proprio capitoſum ſanguine monſtrum.

Itaq; ſi aliquando contingat, vt Authores monſtrum grande, immane, & ingens vocitent, tunc ſtaturam giganteam reſpiciunt; ſed quando monſtra exitialia, fatalia, & minacia appellant, tunc monſtra tanquam portenta, & prodigia contemplantur, quatenus aliquid prædicere poſſunt; iuxta aſſertum Valerij Flacci.

Interea augurijs, monſtriſq; minacibus vrbem
Territat.

Verùm quando apud Poetas monſtrum rabidum, efferum, infame, trux, ferum, furiale, dirum, peſtiferum, & impium legitur; ſciendum eſt, quod tunc ſermo habetur

H de monſtro ſumpto in diuerſo intellectu ab illo, de quo in præſentia loquimur. Satius eſſet, iuxta noſtrum ſignificatum vti vocabulo, quod adhibet Heſychius, ſcilicet ὑπερφυές, quæ vox quid naturæ modum excedens, vel quid admirandum ſignificat, & vtrumquè in monſtro obſeruatur; qemadmodum in definitione ſuperius allata fuit explanatum.

SIMV-

SIMVLACRA.

Semones qui.

FVISSE monſtrifica illa Ethnicorum ſimulacra nonnulli aſtruunt, quibus ipſi Semones, aut Semihemones, nempe ſemihomines exprimere conabantur; cum olim hominem Hemonem cognominarent, monſtroſi igitur hi fuiſſe videntur, quia partim ex membris huma- A
nis, partim ex membris Ferarum integrarentur. Verum id nequaquam aſſerendum eſt, quia Deos minores hos ſemihomines Antiquitas vocabar, non ſolum quia circa leues operationes occuparentur, ſed etiam quia naturam hominis, & naturam Deorum maiorum participarent. Hoc quidem certum, & exploratum eſt Fortunam monſtroſam, nimirum duplici facie priori hilari, & poſteriori męſta ab Ethnicis fuiſſe depictam. Quapropter Guntheius poeta libro primo de Geſtis Friderici fortunam monſtrum biforme his verſibus nuncupauit.

Fortuna dicitur biformis.

Atq; tibi ſottes conatum illudere fruſtra
Fortunam, vulgare paro monſtriq; biformis
Ambiguos vultus.

Apelles quoq. egregius pictor talem fortunam ſic ſed ſedentẽ figurare ſolebat, B
& de hoc interrogatus reſpondebat: quia non ſtat. Poſteaquam de ſimulacro bicipiti verba fiunt, non erit ab re in memoriam reuocare monſtrificam iconem duobus inſigniram capitibus à Ripa effigiatam, vt Prudentiam demonſtraret: cum vir prudentiæ virtute præſtantiſſimus memóriam præteritorum obliuione non delear,

Prudentia Icon qualis

& futura præuidere uitatur. Immò, ex eodem authore, Theologia ſimulacro bicipiti declaratur, cuius altera facies iuuenilis cœlum, & altera ſenilis terram intuetur. Hæ facies, referente Diuo Auguſtino ad Voluſianum, nobis inſinuant Theologiam in aſſidua meditatione, & amore Dei, & Proximi conſiſtere. Et quoniam hominis bicipitis caput alterum, non niſi altero depreſſo, attolli poteſt, hinc coniectandum eſt, quod Theologi intellectus ad tam ſublimia non eſt ferendus, vt humanæ conditionis obliuiſcatur, quæ facilè in errata poteſt incidere. Apud eumdem autho- C

Fraudis icõ

rem, bicipitis mulieris icon, pedibus aquilinis, & cauda ſcorpionis, Fraudem publicat: ſic enim fallacia multifarijs paranda modis oſtenditur.

In promptuario Numiſmatum, icon monſtriferi capitis obſeruatur aſſignata Melluſinæ Gotfredi matri, quæ in Gallia, regnante Philippo Roberti filio, vixit, idq; inde originem traxiſſe referunt, quoniam infernæ huius mulieris partes eſſent monſtriferæ; quamuis alij hoc potius monſtrificum caput ad decorandum mulieris gentilitium ſtemma inuentum fuiſſe arbitrentur. Monſtroſum etiam ſimulacrũ

In 3. part. icon.

hominis cum facie leonis Ripa repræſentauit, vt Terrorem exprimeret, cum propriũ ſit Leonis primo aſpectu graui metu intuentes afficere. Pariter monſtroſus homo, capite aſinino, apud Ripam cernitur, quo ſimulacro, Ignorantia manifeſtatur: nam

Igorantia icon.

veluti aſinus terram aſſiduè intuetur, Inſcius quoq; & Imperitus nunquam oculos ad Solem virtutis attolit. Idem, in patefacienda Gaſtrimargia, monſtroſæ mulieris D
icone vtitur: hæc enim eſt ventricoſa, & collo ita longo prædita, vt collum Gruis æmuletur: ſiquidem magnitudo ventris ad ganeam ſpectat, & homines gulæ dediti gruis collum habere deſiderant, vt diuturniore ciborum delectatione fruantur. Monſtrifer etiam iuuenis cœlum meditãs apud Ripam viſitur, è cuius capite tanquã à cute orti ſerpentes inter capillos pendent: ſic enim diuinus afflatus exprimitur, quoniam capilli cogitationum ſymbola inter ſerpentes mixti indicant, quòd Peccans, honeſtate poſtpoſita, & inter crimina verſans, cogitationibus nonniſi abominandis redundare poteſt. Hinc Diuus Gregorius in Commentarijs ad primum Regum ſcripſit. *Cogitationes turpes euitare non poteſt, qui honeſtatem non habet.*

In 3. part. Icon.

Si monſtroſa ſimulacra multitudine, & forma aurium admiranda, & conſpicienda ſunt, confugiendum eſt ad Ripam, qui iuuenem quadrimanum, & quatuor auribus refertum pingit, vt humana ſapientia demonſtretur; cum olim Lacedemones

non

non ſolum contemplationem, ſed etiam vſum, & praxim homini ſapienti neceſſariam eſſe exiſtimauerint, propterea hoc in loco praxis, figura plurium manuum, & aliena conſilia figura plurium aurium exponuntur. Conſpicitur etiam monſtroſus homo leporinis auribus inſignitus, quem Ripa, in figurando Furto, adhibet: etenim fur timidum leporem æmulatur, dum leui cauſa ductus ſemper ſuſpicatur, ne furtũ quamprimum detegatur. Idem author, pro Arrogantia, mulierem auribus aſininis pingit, cum aſinus animal ſtolidum ignorantię ſymbolum eſſe perhibeatur: quandoquidem Arrogantia refertus etiam ad munia inhabilis, publica officia affectare non ceſſat: idcirco Diuus Thomas optimis rationibus eum arrogantem eſſe aſſerebat, qui ſibi attribuit, quod non habet.

Sapientia ſimulacrũ.

Secũda ſec. queſt. 22. art. 1.

E

Inſuper Ripa alio in loco iuuenem pariter auribus aſininis decoratum cum ligone, & ſcopa in manu effigiauit, vt vulgus indoctus, & ignobilis intelligeretur, qui bonum à malo non diſcriminat, & identidem ſententiam mutat. Ab hoc diſſimile eſt aliud ſimulacrum mulieris multis auribus munitæ, quo Curioſitatem oſtendebat; quoniam curioſus multis eget auribus, vt innumeras nouitates apprehẽdere valeat. Quocirca Diuus Bernardus curioſum monachum deſcribens dicebat. *Si videris monachum vagari, caput erectum, & aures portare ſuſpenſas, curioſum cognoſces.* Præterea icones humanæ cum alis capiti adhærentibus multæ apud Ripam conſpiciuntur, dum in exprimenda Inuentione, in deſcribendo Furore poetico, & in pictura Scientiæ, his vtitur.

Parte 3. icõ.

Curioſitatis Icon.

F

Monſtroſa ſimulacra ratione linguæ non ſunt omittenda. Nam Ripa monſtrificam pingit mulierem cum linguis ex omni parte corporis pendentibus, vt mendacium exprimeret; nam variæ hæ linguæ inconſtantiam mendacis demonſtrant, qui in loquendo à veritate recedit, & apparentiam tantùm veritatis in ſingulis rebus deſcribit. Item pingitur mulier cũ lingua in ſincipite, vt Perſuaſio intelligatur, cum lingua ſit inſtrumentum perſuaſorium, & apud Aegyptios hieroglyphicum verborum eſſe ferebatur.

Parte 1. icõ.

Si monſtrificas manus ſimulacrorum conſideremus; Operatio manifeſta declaratur icone mulieris expanſis palmis, in quarum vtraq; figura oculi conſpicitur: ſiquidem ex Priſcorum mente manus hieroglyphicum operationis erat, deinde oculus qualitatem operationis demonſtrabat, quæ ſemper manifeſta eſſe debet. Quadrimanum, & bicipitem licet intueri hominem apud Ripam, qui cunctis obligationem manifeſtat: homo enim obligatus, & deuinctus duplicem induit perſonam, dum ſibi, & alteri ſatisfacere debeat.

Operationis Icon.

Parte 2. Icon.

G

Si progrediamur circa inferiores partes monſtrificas ſimulacrorũ examinandas, incidemus in picturam mulieris pube tenus, cuius crura ad formandum circulum ſupra caput curuantur: ſic enim Aeternitas principio, & fine carens à Ripa demõſtratur. Alioquin apud eumdem, ſimulacrum humanum albi viſitur, cuius fæmora in caudas ſerpentinas terminantur, vt Fallacia exprimatur: etenim qui fucum facit, ſpecie probitatis velata illecebra, hominem in fraudem ducit, ſiquidem hoc ſimulacrum ſupernas partes habet humanas, cum deinceps in ſerpentes deſinat. Similiter, in deſignanda Hypocriſi, macilenta mulier pedibus Lupinis depingitur: cum ſimulatores extrinſecam agni benignitatem præ ſe ferant, & poſtea mentem moribus rapacis lupi imbutam habeant. Tandem Ripa, vt Mundum repræſentaret, effigie hominis cornuti, pedibus caprinis vſus eſt, de quo monſtroſo ſimulacro in Rubrica Hieroglyphicorum verba fient.

In 1. parte Icon.

Hypocriſis Icon.

H

Par. 2. Icõ.

Poſteaquàm in capræ ſermonẽ incidimus, non erit à re noſtra alienum monſtroſæ chymæræ meminiſſe, quam Heſiodus monſtrum triforme deſcripſit his verbis.

Ante Leo, retroq; Draco, mediumq; capella eſt.

Immò etiam Ouidius in Transmutationibus deſcribens hoc monſtrum ſic canebat.

Lib. 6. metã.

Quoq; chimæra iugo medijs in partibus hircum,
Pectus, & ora leæ, caudam ſerpentis habebat.

Hinc poſtea pictores bis Poetarum figmentis nixi monſtrificum Chymæræ ſimulacrum ex partibus Leonis, Capræ, & Draconis integratum delinearunt. Nos tamen hic damus iconem depromptam ex ſtatua quadam litteris hetruſcis exarata, quæ fortè ad Chymæram repræſentandam hunc in modum fuit cælata.

Icon

Digitized by Google

Icon Monſtroſæ cuiuſdam Chimæræ.

Alia

Alioquin iuxta veritatem hiſtoricam, Chymæra mons Lyciæ igniuomus fuiſſe perhibetur, in cuius faſtigio leones verſabantur, mediam montis partem paſcuam capræ colebant, & demum circa radices montis ſerpentes nidulabantur. Hinc factus eſt fabulæ locus, chymęram fuiſſe monſtrum, cuius pars antica erat leonina, media caprina, & poſtica ſerpentina, & quoniam Bellerophontes Glauci filius ſumma diligentia hunc montem habitabilem reddidit: proprerea Priſci hoc immane, & efferum monſtrum à Bellerophonte mactatum fuiſſe monimentis mandarunt.

Præterea extat quædam Bembi tabula, cuius titulus eſt. Typus vetuſtiſſimæ tabulæ eneæ hieroglyphicis, nimirum ſacris Aegyptiorum litteris exaratæ, in qua, *Tabula Bẽbi.*
E ad publicam vtilitatem, monſtrificæ animantes expreſſę conſpiciuntur, quæ non modò monſtroſæ, ſed etiam, vt noſtra fert opinio, fabuloſæ eſſe videntur: cum ibi multa cernantur animalium ſimulacra, quæ partim ex lineamentis auium, partim ex lineamentis quadrupedum integrantur. Libuit autem iſthæc hoc in loco ſpectanda proponere, vt nihil noſtræ monſtrorum hiſtoriæ deeſſet. Primitùs hæc tabula quatuor Harpyarum ſpecies referre videtur. Quandoquidem ἅρπυιαι rapaces quædam Deæ ab Antiquis eſſe credebantur, deducto nomine à verbo ἁρπάζω rapio. Sed Heſiodus in Theogonia ſcriptum reliquit Harpyas fuiſſe Dæmonia ala- *Harpyæ quæ fuerint.*

Harpyæ prima icon.

ra, quæ homines violentia raperent; idcirco ſi quis ex hominum oculis abreptus fuiſſet, ab Harpyis dilaniatus eſſe dicebatur. Alij Thaumantis, & Electræ filias eſſe ſtatuerunt. Alii Terræ, & Ponti filias crediderunt; qua de re Seruius has Pelagi volucres appellauit, nec immeritò cum Priſcorum multi Harpyas Neptuni filias nominauerint; quia olim Oceanum cunctorum ferè prodigiorum patrem conſtituebant. Virgilius tamen de his loquitur hunc in modum.

Lib.3. Aeneid.

Triſtius haud illis monſtrum, nec ſæuior vlla
Peſtis, & ira Deum Stygijs ſeſe extulit vndis
Virginei volucrum vultus, fœdiſſima ventris
Proluuies, vncaq; manus, & pallida ſemper.
Ora fame.

A

Vtcumq; ſit, hæc monſtroſa Poetarum nugamenta eſſe arbitramur. Iam accedemus ad primam tabulæ iconem, quæ refert picturam auis, præter faciem, quæ humana eſt, capite cincinnatis capillamentis decorato, pedibus nigris, & ſquamis quibuſdam partes alarum tegentibus: quapropter ex primo aſpectu hanc imaginē ſirenem, vel potius Harpyam Aegyptiorum fuiſſe coniectandum eſt.

Harpyæ icō qualis

Iam ad ſecundam iconem accedamus, quæ pariter fabuloſam harpyam refert; habet quidem faciem humanam, cum cætera ad auem pertinere videantur.

Tertia refert faciem mulieris cum vaſe apud pedes, ex quo erumpit planta, quæ Palmam repræſentare videtur.

Harpyæ ſecunda icon.

Harpyæ

Harpyæ tertia icon.

Prædictis ex tabula Bembi addenda eſt quarta Harpyæ icon, humana facie, cæteris partibus ad auem attinentibus, quam vna cum alijs ornithanthropon appellare poterimus. Sunt nonnulli, qui Harpyam ſecundo loco conſtitutam quadrialam cognominant: vnde coniectamus hoc animal monſtroſum, prorſus eſſe fabuloſum; cum animalia quatuor alis integrata, & duobus pedibus nixa in rerum natura non reperiantur: eſſent enim contra Doctrinam Ariſtotelis; etenim hæc quatuor alarum prærogatiua nonniſi animantibus exanguibus competit, & tamen Harpyæ inter animalia ſanguinea locabantur.

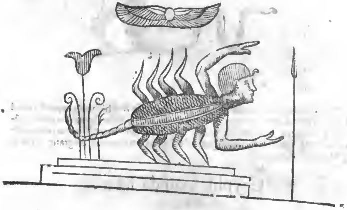
Harpyæ quarta icon.

Prædictis additur Harpya carcinoformis; & hoc animal, ſi in rerum natura verſaretur, omnes in ſui admirationem traheret: ſiquidem tria animantium genera æmularetur, primò refert caput mulieris cum fronte cincinnata. Deinde duas habet chelas, & octo pedes, ſcilicet vtrimq; quatuor, ritu cancrorum, corpore oblongo, cortice reticulato, in cuius medio duæ lineæ percurrunt, inter quas lineolæ ſunt ductæ ſcalæ gradus referentes, cauda Scorpionis æmula, ſicut in figura ſubiecta licet intueri.

Harpya

Harpya carcinoformis.

Inter monſtrifica Aegypti ſimulacra, animantes corpus Leonis alas, & faciem Aquilæ habentes recenſentur, qui Gryphes nuncupantur: equis vehementer infeſti, ideo non eſt mirum, ſi ab aliquibus Hippogryphes appellentur. Mandauilla tamẽ in ſuo itinerario has beſtias deſcribere videtur tanquam naturales animantes, ex quarum vnguibus pocula parari, & ex pennarum coſtis arcus fabrefieri retulit, ſed fides penès authorẽ maneat. Nos in præſentia ex tabula Bẽbi, horum tria ſimulacra inter ſe diſcrepantia, & vt opinamur fabuloſa, proponemus. Prima icon habet caput Aquilæ, alas ingentes, & cætera membra Leonis, dextro pede quoddam inſtar veru geſtat, & poſterioribus pedibus anguem Aeſculapij calcat: propterea quòd Aegyptij hoc ſimulacro Apollinem indicare ſolebant: hinc veteres Poetæ currum Apollinis à Gryphibus trahi finxerunt, & Phœbum gryphinum cognominarunt: hac de cauſa in numiſmatibus Galieni, Gryphis conſpicitur icon cum titulo. APOLLINI CONS. AVG. *Hippogryphes quæ animalia.*

Gryphis prima icon.

Succedit alia icon cuiuſdam monſtrifici animalis in Bembi tabula expreſſi; quod Hippogryphi figuram quodammodo æmulatur: faciem habet humanam cum appēdice quadam capillari mentum exornante, & cincinno ſupra frontem; deinde ſimulacrum alis auium, & membris cæteris digitati quadrupedis integratur, vt in figura licet conſpicari.

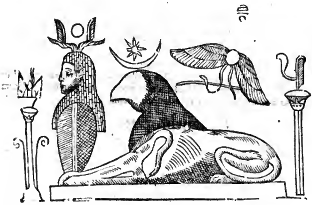
Gryphis ſecunda icon.

Prædi-

Prædicto Grypho non diſſimile animal expreſſum habetur in eadem tabula; vnde duplici natura conſtare videtur, cum partim effigiem volucris, partim quadrupedis repræſentet. Roſtrum quidem habet auis, ſed caput auribus, & oculis carens, icone Stellæ, & Lunæ decoratur. Cauda quadrupedis inſignitur, cum collo nigro ad pectus vſq; quemadmodum præſens figura oſtendit.

Gryphis tertia icon.

Demum ex eadem tabula monſtroſam habemus iconem, quam libuit Ornithanthropon indigitare, cum, capite auem, & cæteris membris, hominem repræſentet. Habet præterea alas dorſo annexas, & Lunæ figuram ſupra caput: quapropter Lector id totum in ſubſequenti figura meditari poterit.

Orni-

Digitized by Google

Ornithanthropos.

Inſuper tabula Bembi monſtrificam nobis præbet figuram, cum caput quadrupedis humanum corpus integret. Hoc ſimulacrum conſpicitur genuflexum, & cum caput lupinum æmuletur, placuit Lycanthropon nominare.

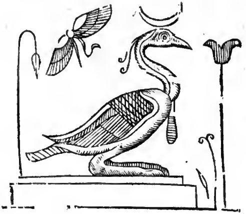
Lycanthropos.

poſtre-

Poſtremò in hac tabula Torquati Bembi aliæ monſtrificæ icones obſeruantur quas huic hiſtoriæ addere libuit, vt nihil illi deſit, quod Lector poſſit deſiderare. Auis quædam ibi conſpicitur, quæ figuram anſeris refert, & penès caput, circa principium colli, duos oblongos habet cincinnos, circa initium ventris cernitur ſaculus, ſeu ingluuies, more Onocrotali, cum figura dimidiatę Lunæ ſupra caput: quemadmodum icon oſtendit.

Auis Anſeriformis.

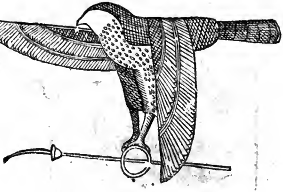

Prætera eadem tabula exhibet iconem cuiuſdam auis, alis tam amplis vt magnitudinem totius corporis excedant, quarum vna verſus pedes pendebat, pectore albo punctis nigricantibus maculato, roſtro admodum paruo, & hoc mirandum eſt quia proportioni alarum non reſpondet; præterquamquod nulla oculorum figura in capite auis obſeruatur, & pedibus ſupra quemdam circulum quieſcere obſeruatur: veluti in propoſita pictura cernere licet.

Auis

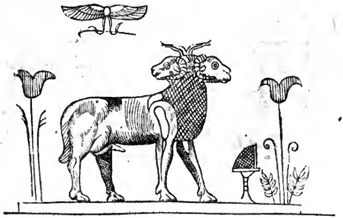
Digitized by Google

Auis monſtrifera.

Ad finem picturam Arietis bicipitis ſpectandam proponimus, qualis in tabula Bembea obſeruatur. Habet hoc monſtroſum animal in medio duorum capitum duas appendices fortè laneas, quæ flammam ignis referunt, & cauda animalis eſt admodum breuis. Et hæc ſunt illa ſimulacra monſtrifera, quæ in tabula Torquati Bembi ſculpta, atq; expreſſa videntur, cuius typum ex muſæo eiuſdem Bembi ad publicam vtilitatem Aeneas Vicus Parmenſis in lucem edidit, anno Domini quinquageſimo nono ſupra ſeſquimilleſimum, & Imperatori Cæſari Ferdinãdo P.I. Perpet. Aug. Ger. P. Pann. Boem. Dal. Croat. Illyr. Regi, & optimo Principi conſecrauit.

Aries Biceps.

HIEROGLYPHICA.

G TACITVS aliquando monimentis mandauit veteres Aegyptios, per figuras animalium, mentis ſenſus effinxiſſe, ſed ſatius fuiſſet, ſi dixiſſet, per figuras monſtrificas, animi intentionem expreſſiſſe; cum in tabula Bembi, cuius in antecedenti Rubrica meminimus, monſtroſæ tantummodo animantium effigies conſpiciantur. Præterquamquòd obſeruamus apud Valerianum(ſi inchoemus à capite) ſimulacrum biceps *Lib. 32. Hierogl.*
brachijs. & pedibus carens, & hoc hieroglyphicum firmitudinis, & ſtabilitatis benè conſultorum conſtituit: nam quæ maturo fiunt conſilio, ſtabilitatem adipiſci ſolent; ſed ſimulacrum abſq; manibus,& pedibus fuit delineatum, vt diuina virtus exprimeretur, cui his adoperandum non eſt opus. Deinde ſimulacrum triceps apud *Tricipitiũ.*
Antiquos viſebatur, & hoc tricipitium ex capite Leonis, canis, & lupi conſtabat: etenim capite leonis, tempus præſens indicabatur, quoniam eius conditio inter præteritum, & futurum ſit feruens, capite lupi, tanquam obliuioſi animalis, tem-
H pus præterirum deſignabatur, & tandem effigie capitis canini, tempus futurum intelligebatur, quia hoc animal homini blandiens ſpem inſinuat, quæ ad tempus fu- *Lib.32.Hierogl.*
turum ſemper attinere videtur. Aliud tricipitium intueri licet apud Valerianum, quo Hiſpaniam tripartitò diuiſam ſignificari aſſeuerat: quamuis Interpres Heſiodi hoc Lunæ hieroglyphicum eſſe voluerit, cuius dominium in Cœlo, Terra, & lo- *Lib.5. Hierogl.*
cis ſubterraneis exerceri Antiquitas credebat. Idq; magis poſſumus ſtabilire, cum Pierius alibi hoc monſtroſum tricipitium ex humana tamen, canina, & equina facie integratum Dianæ aſſignauerit, quæ apud Priſcos eadem cum Luna eſſe ferebatur. In confirmationem addamus, quod Deo Anubi tricipiti eamdem vim Aegyptij attribuebant, qua Hecatem, ſiue Dianam, vel Lunã Græci pollere promulgabant. *Menſis diuiſio.*

Niſi

Lib.32. Hierogl.

Niſi velimus cum alijs, hoc tricipitio, tripartitam menſis diuiſionem in Calendas, Nonas, & Idus intelligere. Prædictis addatur ſimulacrum ſepticeps, quod Valerianus hieroplyphicum multiſcij appellauit: nam Aſtrologi ſimilem iconem in quinto decimo gradu Geminorum figurarunt, inde præſagientes multiſcios fore, qui ſub eo gradu in auras vitales exierint.

Lib. 5. Hierogl.

Hactenus de multitudine capitum, iam ad brutorum capita penicillo humanis truncis inſerta accedamus. Apud Pierium, homo capite canino pingitur, & pro hieroylyphico Impudentiæ vſurpatur: quamobrem Helena apud Homerum ſe tanquam canem accuſauit, quia abominandam tot malis anſam præbuerit: immo apud Pollucem, ille oculum canis habere dicitur, qui notis impudentiæ eſt refertus. A

Lib.21. Hierogl.

Triorchis quis.

Rurſus homo capite accipitrino, pro hieroylyphico Dei, apud Valerianum figuratur, quoniam Aegyptij accipitrem ob genituram fæcundiſſimum Soli æquiparabant: cum rerum naturalium ſerutatores in hoc genere animalis τρίορχην, nempè accipitrem tribus refertum teſtibus recenſeant. His addatur icon hominis capite aſinino, quem Pierius aſellicipitem vocauit, quo hieroglyphico, Aegyptij ſacerdotes hominem imperitum, & locorum ignarum ſignificabant, cum aſinorum talis ſit natura, vt longius peregrinari non ſoleant, & tamen equi, & muli longiora itinera peragunt, ſed aſini per illam tantum prouinciam, in qua ſunt nati, vagantur: niſi dicamus quod aſini ſunt ita ſtolidi, vt de homine imperito abierit in prouerbium. *Aſinus ad lyram*.

Lib.33. Hierogl.

Demum Pierius effigiem hominis auribus aſininis referti, & dormientis, pro ſeruitutis hieroglyphico, exhibet; ſed hoc ridiculum eſſe videtur B cum ſuam ſententiam Onirocritorum nugamentis ſtabiliat, qui ſomniantibus ſe aures aſininas habere, ſeruitutem præſagire ſolent.

Lib.35. Hierogl.

Monſtrifica ob multitudinem manuum ſimulacra à hieroglyphicis non arcentur: quandoquidem Pierius humanam iconem multis brachijs: & manibus delineatam, tanquam hieroglyphicum Veris, Hyemis, & Solis exhibet. Etenim multi, per Briareum centimanum, tempus vernum intellexerunt, ob copiam herbarum florũ, & frondium, quibus hoc anni tempus redundat. Deinde alij, per Gygem centimanum, Hyemem ſignificarunt, ob multa, quæ ad varios vſus, in hoc tempus congeruntur, Demum Homerus Solem centimanum nuncupauit, ob infinita munia, quæ in ſublunari mundo in dies obit. Additur aliud ſimulacrum hominis quadrimani, & quatuor auribus inſigniti, quo Lacedemonij Apollinem demonſtrantes, hieroglyphicum Sapientiæ, cuius Apollo erat ſymbolum, cunctis inſinuare videbantur, quoniam ille verè ſapiens non appellatur, qui multorum cognitionem, & vſum non habeat. C

Lib.32. Hierogl.

Deniq; Valerianus monſtrificam delineauit iconem humanæ faciei ore patulo, lingua exerta, naſo obliquo, labijs tortuoſis, & oculis toruis, vt hieroglyphicũ Aduerſarij contradicentis exprimeret; cum huiuſmodi monſtro ſum ſimulacrum in decimo Scorpij gradu ab Aſtrologis fingatur.

Lib.1. Hierogl.

Accedendum eſt ad ponderandas icones monſtrificas, quæ partes ſuperiores humanas, & inferiores belluinas referunt. Quandoquidem Pierius Leænam facie virginea deſignans, hac ratione mores meretricios affabrè deſcribere exiſtimat, nixus aſſertis cuiuſdam Michaelis Bizantij, qui meretrices quaſdam ex Megara, Sphynges appellatas fuiſſe tradidit: nam tales beſtiæ humano capite manſuetudinẽ quandam præ ſe ferre ſolent, ſed reliquo corpore leonino, rapacitatem, & imperium oſtentant, quas conditiones, & proprietates meretrix in amantes exercet: D

Meretrix Megarica qua.

quamobrem in turpiſſimum dedecus meretrices olim megaricæ ſphynges nuncupari ſolebant, & huic adagio ſordidi Megarenſium mores ab omnibus damnati anſam dederunt.

Lib.24. Hierogl.

Amplius ex Valeriano habemus virgineam effigiem pube tenus, & deinceps in caudas piſcium, & pedes gallinaceos deſinentem, quo monſtroſo ſimulacro Sirenas, ſimulque perditionem rerum exprimere conatur: tunc enim homines blandis Sirenarum illecebris irretiri dicuntur, quando voluptatum luto hæſitantes fœdiſſimè computreſcunt. Iterum ex eodem Pierio habetur pictura hominis pube tenus, & deinceps caprinam formam induentis, quod monſtrum pro hieroglyphico

Diuinitatis occulta Hierogl.

occultæ diuinitatis publicatur: hac monſtriſera imagine, Sileni ex genere Satyrorum repræſentantur; erant autem Sileni, iuxta mentem Alcibiadis platonici, quædã icones ita concinnatæ, vt facilè complicari, & explicari poſſent: hæ igitur complicatæ

catæ ridiculam,& monſtroſam tibicinis effigiem oſtentabant, ſed explicatæ quod-
dam venerandum nomen præ ſe ferebant. Iterum Pierius pictura hominis in equi- *Lib.4. Hie-*
nam formam deſinentis,hieroglyphicum humanæ vitæ fugacis, & præcipitis expo- *rogl.*
nere nititur, quoniam terminus humanæ vitæ in pernici curſu conſiſtit.

Prætermiſſo monſtro capripede, quod alibi pro hieroglyphico vniuerſæ Mundi
machinæ expreſſum fuit, deſcendemus ad hieroglyphica, quæ à monſtroſis beſtijs
réferuntur. Pierius aliquando Gruem bicipitem tanquam hieroglyphicum feraci-
tatis pingebat, propterea quod, Grue bicipite quondam apparente, eo anno vber- *L. 17. Hie-*
rima in Aegypto fuit annona. Quamuis hoc monſtro bicipiti vet, & hyemem ali- *rogl.*
E qui demonſtrare potuerint? ſiquidem, Grue adueniente, tempus vernum homi-
nes lætificat, & Grue abeunte, hyems ingruit. Ibidem pingitur à Pierio equus ala-
tus potius ad famam, quàm ad celeritatem indicandam; nam tale monſtrum, cum
ex cæde Meduſæ natum eſſe perhibeatur, ſignificat, quod virtus, profligato ter- *Fama qua-*
rore, famam generat, & hieroglyphicum terroris erat caput Meduſæ, & fama ſta- *lis*
timq; eſt genita, illicò per ora hominum volitat. Ad finem tanquam coronidem
addamus monſtrum mirabile à Valeriano depictum, nimirum ſerpentem alatum cū *L. 14. Hie-*
capite accipitris, quo hieroglyphico, Aegyptij Diuinitatē demonſtrare conabantur. *rogl.*

MIRACVLA.

F

NON eſt in dubium reuocandum illa monſtra, quæ ad aliquid præſa-
giendum in lucem ſunt egreſſa, ad miraculorum patrationem eſſe re-
ferenda: nihilominus hoc in loco miracula monſtrorum manifeſtiora,
deinceps in Rubrica Præſagiorum minus aperta recenſere decreui-
mus. Primum legitur in hiſtoria Indiæ Luſitanicæ, quòd in Regio- *Parte 4.*
ne Iaponica iam multi Ethnici chriſtiana ſacra ſuſceperunt, quando contigit, vt
omnes filij cuiuſdam Neophyti perirent: idcirco, rurſus impendente vxoris partu,
quidam Ethnicorum huius mulieris affinis marito blandis verbis à Dæmone ſuppe-
ditatis perſuaſit, vt, arrepta necis filiorum occaſione, ſe ſe à republica chriſtiana ſe-
G gregaret: quapropter ille verbis conſanguinei motus, confeſtim, euaginato pugio-
ne, quamdam crucem transfixit, vt cunctis, hoc peracto, ſe chriſtianos ritus de-
ſerere manifeſtaret. Sed paulò poſt eius vxor doloribus partus agitata infantem *Puellus ſine*
ſine mento, & thorace ita patulo enixa eſt, vt omnia viſcera puelli conſpicerentur; *naſo oritur*
quare huius monſtroſi partus formidine perculſi omnes affines vnà cum marito ad
cultum chriſtianæ fidei reuerſi ſunt. Non diſſimile miraculum accidit in Regione
Fori Iulij anno Domini vigeſimo quinto ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum, vbi
quædam nobilis mulier prolis auida mendicam duos geſtantem puellos, & victum
oſtiatim quæritantem irridebat, quia de filijs interrogata, ſe eos legitimo matri-
monio, marito tunc in Noſocomio ægrotante, peperiſſe affirmabat. Propterea
mendica id ægro ferens animo, talem notam fœtui mulieris nobilis ab Omnipoten-
H ti Deo imprimendam eſt imprecata, vt ſui ipſius violata fama ab omnibus noſcere-
tur. Accidit autem, vt nobilis mulier fœta infantem ſepticipitem eniteretur, & *Infans ſe-*
medium inter alia caput vno tantùm oculo, & auribus caprinis erat refertum. Ac- *pticeps.*
cidit quoq; Epidauri anno vigeſimo ſuprà milleſimum, & ſexcenteſimum, vt mu-
lier grauida duas gallinas alterius vicinæ abſentis furaretur; idcirco hæc domum
reuerſa, & ſimile latrocinium ſuſpicata, mulierem grauidam adiuit, & placidis
verbis gallinas non inuentas repetebat. At grauida iure iurando ſe à ſimili crimi-
ne alienam eſſe affirmabat; immò à ſummo Deo imprecata eſt ſe duos Dæmones,
parituram, ſi huius generis latrocinij fuiſſet conſcia: nec ſecus accidit, nam tem-
pore partitionis monſtrifici Dæmones dilaniatis matris viſceribus in lucem prodeun
tes vna cum matre perierunt.

Amplius, ex Polydoro Virgilio in hiſtoria Anglica, regnante Henrico Secun- *L.13. hiſt.*
do, & Thoma Cantuarienſi. Pontificis Romani legato in illis regionibus verſante *Angl.*

contigit vt ſupra vim naturæ infantes monſtrifici, nimirum cauda inſigniti naſcerētur. Quandoquidem cum Thomas Cantuarienſis vir iuſtus veniſſet Strodum, qui vicus ſitus eſt ad Meduelam fluuium Proceſtriam aluentem, tunc loci Accolæ, vt aliqua ignominia Thomam afficerent, caudam eius equi amputare non dubitarūt, vt proprio Regi morem gerent, qui ſæpè pronunciare ſolebat, ſe vnius ſacerdotis pacem in proprio regno conſequi non poſſe, & fidis amicis carere, qui hac moleſtia illum liberarent. Sed poſtea hæc infamiæ nota vna cum illis hominibus, qui peccarunt, deleta eſt.

Hactenus de miraculis ſupra vim naturæ in illis fœtibus patratis, qui monſtroſi, imperante Deo in lucem prodierunt. Reliquum eſt vt de illis infantibus verba faciamus, qui monſtrifici nati, paulò poſt ſupra naturæ ordinem venuſtam corporis formam ſortiti ſunt. At illud miraculum ſit inſtar omnium, quod Cæſarius Heiſterbacenſis narrat accidiſſe Godefrido in ædibus probationis, tyronum præceptori, qui olim dum Paræciam quamdam regeret, puellum monſtroſum, & connata circa latus mole carnea mirandum in modum deturpatum, ſacro fonte intinxit, ſed poſteaquam nomine ſanctiſſimæ Trinitatis inuocato, huiuſmodi ſacro latice monſtriferum infantem tertio abluit, tunc monſtroſa caro ſupra vim naturæ euanuit; vnde parentes, & circumſtantes virtutem Sacramenti Baptiſmatis prædicantes, immenſa gloria infinitam ſummi Opificis potentiam affecerunt. A

Lib. 8. de mi rac. cap. 42.

PROBLEMATA. B

PROPOSITIONIBVS interrogationem annexam habentibus monſtra non carent: ſiquidem, prima fronte curioſus ſcire deſiderat cur monſtra à Natura producantur. Huius cauſam aſſignat Ariſtoteles in Phyſicis, dum inquit quod Natura ſemper producere conatur, quod melius, & perfectius eſt, ſed propter materiæ diſpoſitionē, vel prauam vteri conformationem, vel ob influxum ſyderum, non intentum operis finē aſſequens, quod poteſt tantummodo producit. Hinc ſecundum dimanat problema. An natura in monſtris producendis aliquem finem reſpiciat. Philoſophi affirmatiuè reſpondent: etenim ſi natura nullum finem ſpectaret, proculdubio fœtus eſſet informis, ſed non eſt ſemper informis, ideò iuxta mentem Ariſtotelis natura quando in generatione errat poſtea ſuum finem in proximo genere aſſequitur, dum fœminam loco maris, bipedem loco hominis, aut impedita, quadrupedē progignit: hinc colligendum eſt à natura errante piſces rariſſimè, & nunquam arbores generari. Quamuis Athenæus reciter, ex authoritate Hecatij, canem truncum vitis pepeciſſe, hunc tamen partum multi fabuloſum prædicant. Et ſi quis ambigeret dicens, quòd natura errans aues potius bipedes, quàm aliud genus quadrupedis producere deberet: Reſpondet Cardanus, quòd natura in aliquod genus intendens, neceſſariò etiam aliquam ſpeciem illius generis fingere conatur: quamobrem cum finem aliquem proprium aſſequi nequeat, proximiorem illi reſpicit, & quid in alio genere fabricare, nō reluctante materia intendit. Qua de cauſa in materia diuerſarū partium mōſtrū multiforme, pducit, ſed ex materia admodū inutili mōſtrū informe reſultabit. C D

Lib. 2. Phyſic.

Problema Secundum.

Lib. 2. Dypnos.

Monſtrum multiformè quale

Rurſus Curioſi ſciſcitantur, cur monſtroſi fœtus in vtero viuant, & in lucem edita facilè pereant. Reſpondet Cardanus genita ab iſdem cauſis ſeruari, à quibus pendent, & quæ adnata ſunt facilè etiam conuiuere, quoniam congenita eorum vitā participant, quibuſcum fuerunt genita. Cum autem difficilius ſit viuere, quàm conuiuere; hinc fit vt mōſtra in vtero viuant, deinde in vitales egreſſa auras facilè intereāt; quia nata à propria natura remouentur, ſicq; imbecilliora, & inſalubria redduntur, & obeunt. Verùm alia reſponſio in medium afferri poteſt, nimirum monſtra, quādo generari incipiunt, à generatione perfectorum parùm diſcrepare, ſed quia tractu temporis, dum abſoluuntur, à natura generantium valde recedunt: idcirco monſtra quantò magis augentur, tantò maiorem imbecillitatem acquirunt, quia à naturali

Viuere, & conuiuere quid.

naturali primordio magis degenerant. Monſtra autem quæ ſuperuiuunt, à naturali ſtatu minus recedunt. Hinc emergit aliud problema, cur raræ ſint monſtrorum abortiones, ſi monſtra, vt paulò ante explicatum fuit, in vtero etiam creſcentia in dies maiorem debilitatem incurrant. Optimè reſpondet Cardanus, quoniam abortus vt plurimum ſunt rari, monſtra quoq; ſunt rariora; vnde fit vt monſtrorum abortiones ſint rariſſimæ. Deinum inquirere ſolent, cur mulieres Aegyptiæ frequẽtius, quàm aliæ monſtra enitantur. Reſponſio eſt Cardani hoc inde euenire, quoniã fœminæ Aegyptiæ vnica paritione plures infantes edere ſoleant: quocirca, vel ex imbecillitate, vel ex concuſſione fœtuum, à propria natura partus facile degenerãt.

Lib. 12. de rer. Subtil.

E Deinde quæritur, cur quadrupedes non magnæ plerumq; monſtra enitantur, cũ tamen homini, & magnis animantibus id raró contingat. Hoc problema diſſoluit Ariſtoteles aſſerens hanc eſſe præcipuam cauſam, quoniam parua animantia vno & eodem tempore plures concipiunt fœtus, cum tamen grandiora vnum tantummodo concipiant, & pariant. Ibi autem monſtra procreari ſolent, vbi plurima ſemina inter ſe confunduntur, & coaleſcunt, veluti in paruis animalibus plures fœtus concipientibus ſæpè ſæpiùs contingere ſolet. Inſuper inueſtigari ſolet, in quo genere animantium copioſiora monſtra producantur. Multi reſpondent hoc aquatilibus competere, non ſolum quia multi ſunt arbitrati formas cunctorum animantium in aere, & terra verſantium, in aquis quoq; obſeruari, ſed etiam hoc aquatilibus conuenire putamus propter mollitiem materiæ, & ſuperfluam humiditatem,

Sect. 6. Probl. & lib. 4. de gen. Anim.

F qua generatio, & animantis conſtitutio facile vitiari, fœdari, & deformari poteſt. Verùm hæc monſtra aquatilia nobis minus innoteſcunt; cum omnes ſpecies ſimilium animalium, ob remotam à noſtris ſenſibus habitationem, facile ignorentur. Libuit tamen in præſentia nonnullas monſtrorum aquatilium icones ante oculos lectoris repræſentare, vt eorum ſententia ſtabiliatur, qui in dies noua monſtra in aquis inueniri aſſeuerant: hinc elicimus, quod Priſci iure meritò monſtroſas Harpyas Neptuni filias cognominarunt, cum Oceanum prodigiorum, & portentorum omnium parentem conſtituerent. Prima icon erit monſtroſi Cyprini, quẽ referunt fuiſſe captum in flumine Auſtriæ, quod vocant Dielts in Ditione Comitis Iulij de Hardegg, propè vrbem Retz, anno Domini quadrageſimo quinto ſupra ſeſquimilleſimum, menſe Octobri. Erat autem Cyprinus monſtroſus, quia non vt reliqui Cyprini, de quibus in Hiſtoria piſcium actum fuit, effigiem, ſed humanam præ ſe

Monſtra aquatilia minus nota.

Cyprini varietas

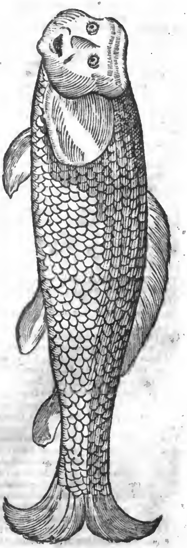
G ferebat. Rete ſolus fuit comprehenſus, & ob raritatem, & maximè quia ſenibus regionis erat ignotus, diu conſeruatus, & veluti quoddam miraculum paſſim fuit circumlatus.

Secundò loco effigiem monſtroſi Suis marini damus quem Geſnerus Hyænam ceraceam à ſimilitudine Suis, ſiue Hyænæ quadrupedum appellauit, hic, referente Olao Magno, anno Domini trigeſimo octauo ſupra ſeſquimilleſimum, propè Thilem inſulam ſeptentrionalem fuit comprehenſus, capite quidem ſuillo, ſed reliquo corpore ſquamoſo, cum figura veluti adoleſcentis Lunæ in dorſo, & ternis in medio lateris vtriuſq, oculis. Animal erat incredibilis ferè magnitudinis, quia longitudinem duorum, & ſeptuaginta pedum, & altitudinem quatuordecim æquabat. Interſtitium inter oculos erat ſeptem pedum, & iecur habebat tam vaſtum, vt quinq; dolia impleuerit.

H Tertiò adduntur monſtra Niliaca in confirmationem eorum quæ hactenus dicta fuerunt, quorum icones erant reponendæ pagina 26 huius libri, vbi horum meminimus: nam humana planè ad pubem vſq; effigie, facie ad grauitatem compoſita, cæſarie flaua, & canis aliquot pilis obſita, ſtomacho oſſeo, brachijs diſtinctis, & dearticulatis, ſed deinceps monſtrum hoc hominem æmulans in piſcem deſinebat. Aliud verò erat vultu muliebri, promiſſis capillis, tumentibus mammis; quemadmodum icon exprimit. Amplius, vt ſtabiliatur ſententia eorum, qui plura in aquis, quàm in terris monſtra conſtituunt, annectemus iconem monſtri marini, referente Pareo, capite, crinibus, & pectore equino, reliquo corpore piſciforme. Hoc in mari Oceano comprehenſum, & Romam allatum, & ſummo Pontifici oblatum fuiſſe Geſnerus tradit.

Duo monſtra maris, & fœmina.

Monſtroſus Cyprinus.

Digitized by Google

Monſtroſus Sus marinus.

Digitized by Google

Digitized by Google

Propterea valeant, qui in fabulis Antiquorum magna libertate equos marinos partim effigiem equinam, partim piſcis repræſentantes conſtituerunt: vt quemadmodum Columbæ, Pauones, & Aquilæ ſuorum Numinum, ſcilicet Veneris, Iunonis, & Iouis currus trahere finxerunt: pariter in aquis Neptunum ab huiuſmodi Hippopotamis duci voluerunt. Idcoq; iuxta Pictorum voluntatem in magnam ſpectantium admirationem illam equinam formam erant commenti, quæ potius cuiuſdam Hippocampi, quàm Hippopotami eſſe videbatur. Non enim cauda Delphini in Hippopotamo vnquam fuit obſeruata: neq; Romanis alius vnquam fluuia- *Neptuni equi quales*
E lis equus viſus eſt præter illum, de quo in Hiſtoria quadrupedum digitatorum verba fecimus. Quocirca multi aſſeuerarunt ambitionem Romanorum figuræ huius equi occaſionem dediſſe: nam, vt terræ, mariſq; Dominium cunctis manifeſtarent, duo animalia vtriuſq; elementi, ſcilicet equum, & Delphinum ſimul iunctos pingi curarunt. Hinc multi talem figuram admirantes, & vnum tantum animal eſſe exiſtimantes ſimile monſtrum, equum marinum nuncuparunt. Modo nulla admiratione teneri debemus, ſi icon propoſita aliquam veritatem aſſequitur. *Origo equi Neptuni Antiquorum.*

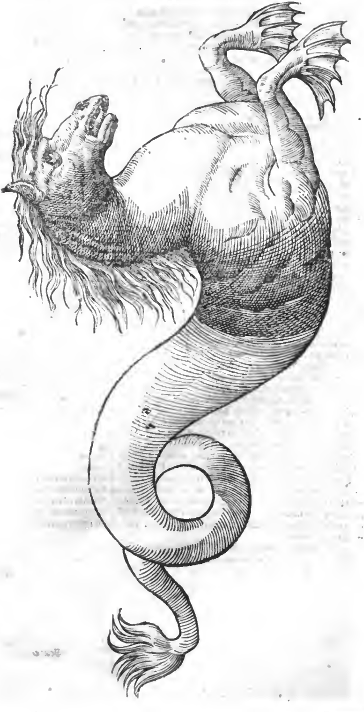
Adhuc prędictam ſententiam ſtabiliemus ſi addiderimus iconem monſtri aquatilis magis terrifici, quod memorat Geſnerus, & hanc imaginem pictori, qui id Antuerpiæ viuum viderat, acceptam refert. Caput monſtri quid furiale præ ſe ferre videtur, nam cornu duplici eſt refertum, & auribus valdè prominentibus inſignitum. Brachia verò humanis non abſimilia erant: reliquum corpus piſcis formam *Monſtrum hoc vbi captum.*
F repræſentabat. Captum fuit in mari Illyrico, cum ab aquis ad litus puſionem illic morantem rapturus acceſſiſſet. Quoniam piſcatores ipſum obſeruantes lapidibus vulnerarunt, ſed monſtrum fugiens lethali perculſum vulnere, paulò poſt in litus, à quo diſceſſerat, reuerſum expirauit. Itaque lineamenta huius monſtri in icone ſpectanda proponuntur.

Monſtrum aliud ſuperiore multò mirabilius ad mentem Rondeletij ſubiungimus, cuius iconem accepit à Giſberto Germano medico, & ipſe Amſterodamo cum litteris acceperat, quibus affirmabat, anno Domini trigeſimo primo ſupra ſeſquimilleſimum, in Polonia viſum tale marinum monſtrum, referens quodammodo rudimenta habitus epiſcopalis, & ad Poloniæ Regem delatum. Immò ſignis quibuſdam indicare videbatur ſe ad mare regreſſum deſiderare: vnde illò tandem dedu- *Monſtrum hoc vbi captum.*
G ctum, in mare ſe coniecit. Quamobrem Rondeletius ſe plura omittere dixit, quæ de hoc monſtro narranda eſſent, quia id fabuloſum eſſe arbitratur, & addit ſe talem monſtri iconem exhibere, qualem accepit, quæ poſtea vera ſit, an non, nec prorſus affirmare, nec prorſus negare audet. In aſſerti confirmationem Bellonius hæc addit verba. Neq; hoc quoq; prætermittendum eſt, quod in Batauinis annalibus de piſce epiſcopo ſcriptum eſt, quem propè Poloniam anno milleſimo quingenteſimo trigeſimo primo captum fuiſſe Cornelius Amſterodamus Gilberto Phiſico Romæ ſcripſit, & Regi Poloniæ oblatum, cuius corporis magnitudo, facies, & cultus talis erat omnino, qualem videmus figuram alicuius Epiſcopi mitra, & reliquis ſuis ornamentis induti. Hactenus Bellonius. *Bellonij opinio.*

Cum igitur permulta ſint naturæ in terris pro arbitrio ludentis miracula; ſic etiã in mari, ob raritatem, & formæ varietatem, propè incredibilia eiuſdem artificij
H monſtra obſeruantur. Etenim quis non admiratur Tritones, Sirenas, Nereides, & pleráq; alia huius generis monſtra, quæ olim fabuloſa eſſe multi putabant, & tamen talia aliquando viſa eſſe ſuperius fuit exaratum. Poterimus igitur meritò canere hoc diſtichon.

Aether non tot alit, nec tellus horrida monſtra,
In cryptis abdunt quot vada [illegible].

Præte-

Digitized by Google

Digitized by Google

Monſtrum Marinum rudimenta habitus Epiſcopi referens.

Digitized by Google

Præterea quæritur, an monſtrificus homo veluti bicorpor vna, vel duplici anima ſit refertus. Reſpondet Ariſtoteles id ex corde eliciendum eſſe: quandoquidem
vnum cor in tali monſtro, vnum tantum animal, & duo corda duo animalia repræ- *lib. 4. de Gē. An. cap. 4.*
ſentant. Modò difficultas eſt, qua ratione cognoſcendum ſit, nùm in ſimili mon-
ſtro viuente vnum tantùm cor, vel duo corda contineantur. Niphus in Commen-
tarijs ad Ariſtotelem ſcriptis mandauit, olim in Gallia de monſtro huius generis
diu à Theologis diſputatum fuiſſe, vtrum hoc pro vno, vel pluribus, aqua ſacri fon- *loco citato*
tis eſſet Luſtrandum, qui tandem ex differentia ſenſuum id percipiendum eſſe de-
creuerunt. Siquidem Albertus meminit cuiuſdam monſtri geminum hominē æmu-
E lantis, quo duos homines referri ſtatuerunt, quia altero ira percito, alter ridebat, &
altero plorante alter iucunditatem præ ſe ferebat, & monſtrum ad annum vſq; vi- *Medicorū*
geſimum, vitam traduxit, immò altero pereunte, alter eatenus ſuperuixit, donec *opinio de*
fætore defuncti affectus è vita deceſſit. Medici autem in dirimenda hac quæſtio- *Monſtris*
ne, à ſententia Ariſtotelis valde diſſentiunt: non enim cor, vt Ariſtoteles, ſed *geminis.*
cerebrum tantummodò reſpiciunt, in quo rationis domicilium, & dignitas humanę
formæ reſidet; & quamuis, à corde, caloris vitalis ſcatebra dimanet: nihilominus
ratiocinatio, & diſcurſus in capite tantummodò celebratur. Præterquamquòd in
maiorem ſententiæ medicorum ſtabilitatem, facultas formatrix cuncta delineans, in
conceptione primitùs circa cerebrum verſatur; cum Anatomici per diſſectionem, *Sedes ratio-*
caput in embryo cæteris partibus grandius obſeruauerint: immò perpetua pro- *nis qua.*
portione ſingula membra minora inueniunt, quantò longius à capitis regione di-
F ſtant, donec partus typum perfectæ formationis fuerit aſſecutus.

Item quæritur, quare monſtra iuxta paruitatem, veluti Nani in humano genere
procreentur. Reſpondent id à duabus cauſis, nimirum à loco, & ab alimento pro-
uenire; ſiquidem anguſtia loci, ſeu receptaculi efficit, vt fœtus minime dilatari
poſſit, deinde paucitas alimenti prohibet, quominus ad perfectam ſtaturam fœtus
peruenire valeat. Inueſtigant etiam, cur in rerum natura mulier monſtrum appel-
letur. Huic quæſtioni Ariſtoteles in Phyſicis ſatisfacit, quando aſſerit, omne per *lib. 2. Phyſ.*
accidens genitum monſtrum nuncupari, ſed quia mulier quodammodo per accidēs
produci videtur, ergo iure optimo inter monſtra erit collocanda: minor propoſitio *Mulier cur*
huius rationis cunctis innoteſcit, quoniam Natura rem perfectiorem procreare *monſtrum*
ſemper intendit, ſicq; procul dubio ad maſculum ſemper generandum dirigetur; *dicatur.*
G ideo aliquando fæminam, ob materiæ diſpoſitionem, producit.

Tandem percunctantur multi, an monſtra in lucem egredientia, iuxta nominis
etymum aliquid ſemper præmonſtrent, vel præſagiant. Multi Authores fuerunt
huius opinionis, ex monſtrorum ortu ſemper aliquid eſſe præſagiendum:
propterea Malanthon hanc ſententiam ſtabilire videtur, natiuitate monſtri ante *lib. 2. Pro-*
bellum, quod Cæſar aduerſus Romanos ſuſcepit. Immò Sorbinus præcitato au- *gym. nat.*
thori adſtipulatur, dum in ſua Teratologia, exemplis variorum Monſtrorum, paſ-
ſim id confirmat.

Ad præſagia monſtrorum homines non ita faciles, & proni eſſe debent: nam
Diuus Auguſtinus hoc mirandum in modum damnat; dum inquit: viderint Conie- *lib. 21. de*
ctores monſtrorum, & oſtentorum, quàm ex illis ſępè fallantur, & noxię vanitatis *Ciuit Dei*
rebus animos hominum implicēt. Quamuis multa dicendo, aliquid veritatis quan- *cap 8.*
H doq; incurrant. Non igitur perperam locutus eſt Cardanus, quando aſſeruit,
monſtroſos partus mala denotare, ſicuti vrina cruda in morbis, quæ naturam aliò *lib. 14. de*
intentam eſſe, & à recto tramite aberrare demonſtrat. Immò Pareus hoc perpen- *Var. rerum.*
dens, tandem ſcripſit: quoniam ſine modo, ſine lege, vel vago, aut nefando con- *cap. vlt.*
cubitu, vel quo tempore, Dei, & Eccleſiæ mandato abſtinere decet, miſcent ſe *Iul. Anat.*
parentes: ideo ſępe nefanda, horrenda, & à naturæ communis regula deuia na-
ſcuntur: idcirco ad præſagitionem non eſt confugiendum. Verum quidem eſt,
quod aliqua interdū extraordinaria monſtra aliquid præſagire poſſunt. Nam Mar- *In lib. de*
tinus Vueinrichius ſcriptum reliquit in Pago quodam Galliæ infantem olim fuiſſe *Monſ. c. 49*
natum, in cuius ventre cuſpis gladij eminens conſpiciebatur, qui poſtea, facta paula-
tim ſuppuratione, extractus eſt, & bellum ciuile præſignificauit. Quandoquidem
huius nulla cauſa phyſica reddi poterat. Huius monſtri Iconem lector ſuo loco,

nimi-

nimirum in Rubrica præſagiorum intuetur. Quandò igitur monſtra à naturali ſtatu non valdè recedunt, quidquam præſagire non videntur, quoniam apud Aegyptios hæc præſagitio eſſet admodum frequens, vbi frequentiora, quàm in alijs Regionibus monſtra huius generis naſcuntur.

MORALIA.

QVEMADMODVM in humana natura accidit, vt monſtra, nempe homines bicipites aliquando oriantur: pari ratione id in Eccleſia contingit, in qua monſtroſi homines verſantur qui varijs intentionibus, & affectibus muniti, bicipites in eodem tamen Eccleſiæ corpore vniformes nominantur. Veluti quando ſunt multi, qui vnum ratione intentionis ſimulant, ſed tamen iuſtis de cauſis duplices, & bicipites nuncupantur, quatenus plutibus intentionibus, & affectibus famulantes, in multa veluti capita diuiduntur. A

Bicipites in moral. doctrina quales, Monſtrum bicorpor.

Prætcrea ſi aliqua in lucem exeunt monſtra, quorum partes ſupernæ hominẽ duplicem, & partes infernæ hominem ſimplicem referunt, tunc partes inferiores, quæ ſunt ſimplices, partes ſupernas duplices ſuſtinere, & ſuſtentare debent. Simile monſtrum in Eccleſia aliquando conſpicitur: nos igitur Chriſticolæ cum ſimus plures perſonæ, vnum tamen corpus in Eccleſia iiſdem pedibus, nimirum iiſdem fidei fundamentis ſuſtentamur: quocirca ſi contingat, vt aliquis vulnere læthalis criminis perculſus pereat, tunc cæteri talem, ob crimina defunctum, magno charitatis feruore ſuſtentare debent: cum ſcripſerit Apoſtolus ad Gallatas. Vos, qui ſpirituales eſtis, inſtruite hos in ſpiritu lenitatis, & alter alterius onera portet. B

Cap. 6.

SYMBOLA.

EX monſtrificis etiam animalibus viri eruditi ſchemata ſymbolica componere non dubitarunt. Etenim ex Syluestro Petraſancta, iconem monſtrificæ mulieris habemus quæ, Veterum Sirenem referre videtur, cum titulo. COMTEMNIT TVTA PROCELLAS. & hoc ſymbolum Hieronymo Columnæ Paliani Duci, & Copiarum Regis Ferdinandi Præfecto aſſignat, quo cunctis perſuadere nitebatur, ſe tam in ſecundis, quàm aduerſis rebus ſemper tranquillo animo agere, quod Sirena præſtare videtur, dum in turbato, & placido mari, tanquam in proprio domicilio ſemper quieſcit. Apud eumdem authorem, aliud mirabile monſtrum conſpicitur, nempe caput equinum humano vultu decoratum, & barba in pectus promiſſa, cum pedibus gruis, & cauda galli gallinacci, additis his characteribus. FAB. adſcribitur hoc ſymbolum Fabiò Cunctatori, qui hac monſtrifica effigie, virtutes perfecti Ducis exprimebat; namq; capite equino, Præfectura, & Principatus in bello, vultu, barba, & pectore hominis, prudentia, pedibus gruis, cunctatio, & vigilantia, & demum cauda galli gallinacei, victoria ſignificatur. Poſtea quam in equum mõſtroſum incidimus, nõ eſt prætermittenda icon equi alati pedibus poſterioribus leonem conculcantis, quæ apud prçcitatum authorem ping itur, cum epigraphe. PERENNITAS LAVDIS. hocq; ſchema ſymbolicum Henrici primi Regis Luſitaniæ fuiſſe memorat, qui hac ratione, omnes Africæ nationes quamtumuis barbaras ſe domiturum eſſe demõnſtrabat. Verùm ſi in hoc ſymbolo equus alatus effigiatur, in alio etiam citati libri Teſtudo quoq; alata figuratur, cum epigraphe. AMOR ADDIDIT. Hoc ſymbolum Fælicis Salerni Principis fuiſſe author pronunciat, quo vtebatur, vt Regi amorem, fidem, & ad ſubita obſequia alacritatem, ſine mixtione temeritatis, aut improuidæ celeritatis inſinuaret. C D

Li. 7 Symb. heroic.

Li. 6 Symb. heroic.

Equus alatus Leonem conculcans.

Teſtudo alata.

EMBLE-

EMBLEMATA.

NON poſſumus non mirari monſtroſas etiam effigies argumentis em-
blematum famulari. Etenim Alciatus delineauit mulierem pedibus
leoninis, & pennis auium tectam, cum epigraphe. SVBMOVEN- *Embl. 187.*
E DAM IGNORANTIAM. Huius monſtri pictura repręſentatur
Sphinx Veterum, quæ ore virgineo pingebatur, & Thebanam Re-
gionem infeſtare dicebatur, dum hominibus in præcipitium ductis
ænigma ſoluendum proponebar, illudq; non explicantes de ſaxo eminenti præcipi-
tabat. Aenigma erat tale: quodnam eſſet animal quadrupes, bipes, & tripes.
Id totum expreſſit Auſonius his verſibus. *Aenigma Sphyngis.*

Qui bipes, & quadrupes foret, & tripes, omnia ſolue
Terruit Aoniam volucris, Leo, virgo triformis,
Sphinx volucris pennis, pedibus fera, fronte puella.

Quare iure merito Lactantius in primum Thebaidos Sphingem monſtrum, Har-
pyarum inſtar, fuiſſe retulit. Diodorus Sphingem inter genera Simiarum recen-
F ſuit. Albertus Magnus, & Solinus Sphingem ſimiam nuncuparunt. Sabellicus ta-
men credit fuiſſe hominem perniciosum ſphingem cognominatum, qui ſuis vafra-
mentis multos peremerit. Sed bis omiſſis, ad rem noſtram tantummodo ſpectat,
quod ſphinx triformis pingitur, nimirum, facie puellæ, plumis auium, & pe-
dibus leoninis, ad indicandam ingorantiam, quæ veluti ſphinx in eminenti vitæ
humanæ monte locatã infinitam hominum multitudinem ſua feritate opprimit, non
alia de cauſa, niſi quia homines ſe ſe non agnoſcunt, nempe ſe homines eſſe igno- *Ignorantia*
rant. Quandoquidem triplex huius monſtri forma ad tres præcipuas, & efficientes *eſt mõſtrũ*
ignorantiæ cauſas reducitur. Etenim virginea facies voluptatem oſtendit, quæ ho- *triforme.*
mines aliquando ita excæcat, vt illos de humana in belluinam naturam facile trans-
formet. Plumæ monſtrum tegentes leuitatem, & inconſtantiam animi ſignificant,
& leonini pedes ſuperbiam, & arrogantiam declarant, quæ falsã de rebus opinio-
G nem in ſcientiam vertit, & tunc homo exiſtimat ſe ſcire quod neſcit. Tres igitur
erunt ignorantiæ cauſæ. Prima erit voluptas corporea, qua homo irretitus, ab om-
ni vera diſciplina penitus abhorret; Secunda eſt leuitas ingenij, vel temeritas, quæ *Ignorantia*
non videt, quod deceat; tertia eſt animi elatio: qua de re Plutarchus varijs in locis *cauſa quot.*
tradidit olim pro foribus templi Apollinis Delphici, verba litteris aureis fuiſſe
exarata huius tenoris γνῶθι σε αὐτόν. ideſt. NOSCE TE IPSVM. De hoc Au-
ſonius ſic cecinit.

Quamquam difficile eſt ſe noſcere, γνῶθι σε αὐτόν,
Quàm properè legimus, tam citò negligimus.

His ſic notatis, & explicatis, modò carmina Alciati melius intelligentur quæ ſic
ſe habent.

H *Quod monſtrum id? Sphinx eſt, cur candida virginis ora,*
Et volucrum pennas, crura leonis habet?
Hanc faciem aſſumpſit rerum ignorantia: tanti
Scilicet eſt triplex cauſa, & origo mali.
Sunt quos ingenium leue, ſunt quos blanda voluptas
Sunt, & quos faciunt corda ſuperba rudes.
At quibus eſt notum, quid Delphica littera poſſit,
Præcipitis monſtri guttura dira ſecant.
Namq; vir ipſe bipeſq; tripeſq; & quadrupes idem eſt;
Primaq; prudentis laurea, noſce virum.

Idem Alciatus pinxit aliud monſtrum, nempe bouem cum facie, & pectore hu- *Embl. 12.*
manis in vexillo his litteris decoratum. S. P. Q. R. cum titulo. NON VVLGAN-
DA CONSILIA. Author alludit ad Minotaurum, quem Veteres monſtrum ex

H h Paſiphe,

Digitized by Google

Paſiphe,& Tauto procteatum fuiſſe finxetunt, quia ſuperiori patte hominem,& inferiori taurum referebat. Hoc monſtrum in labyrintho Cretæ inclusum fuiſſe Poetæ tradunt: ſic enim canebat Ouidius.

Minotaurus

Dedalus occluſit conceptum ſemine matris
Semibouemq; virum, ſemiuirumq; bouem.

Romani hanc Minotauri iconem, authore Feſto in militaribus Inſignibus figurabant, vt cunctis manifeſtarent non minus occulta eſſe debere Principum conſilia, & potiſſimum de bellicis expeditionibus, quàm olim occultus Minotauri fuerit labyrinthus. Idcirco Dion aſſerebat, quod Tiberius Cæſar interrogatus, cur ſua conſilia minime communicaret ijs, quibus tutò fidere poterat, reſpondiſſe dicitur: aut nulli, aut paucis cognitum eſſe oportere Principis conſilium. A Quare Marcellinus ad rem retulit, olim apud Perſas neminem conſiliorum fuiſſe conſcium, præter optimates taciturnos, & fidos, apud quos ſilentij Numen colebatur. Aleiati igitur carmina ſic ſe habent.

Conſiliÿ conſcÿ qui apud Perſas.

Limine quod cæco, obſcura, & caligine monſtrum
Gnoſiacis clauſit Dedalus in latebris,
Depictum Romana phalanx in prælia geſtat,
Semiuiroq; nitent ſigna ſuperba boue.
Noſq; monent, debere Ducum ſecreta latere
Conſilia, auctori cognita techna nocet.

Embl. 5. Similiter Aleiatus effigiat quoddam monſtrum, cuius ſupernę partes hominẽ, B & infernæ ſerpentem æmulantur, cum epigraphe. SAPIENTIA HVMANA STVLTITIA EST APVD DEVM. verſus autem ſunt huius tenoris.

Quid dicam? quonam hoc compellem nomine monſtrum
Biforme, quod non eſt homo, nec eſt Draco?
Sed ſine vir pedibus, ſummis ſine partibus anguis,
Vir anguipes dici, & homiceps anguis poteſt.
Anguem pedit homo, hominem eructauit, & anguis:
Nec finis hominis eſt, tutiſum nec eſt fera.
Sic olim Cecrops doctis regnauit Athenis;
Sic, & Gigantes Terra mater protulit.
Hęc vafrum ſpecies, ſed religione carentem
Terrena tantùm quiq; cures, indicas. C

Hoc monſtrum fictitium, quod nec prorſus formam humanam nec penitùs ſerpentinam refert ſed duplici integratum natura poteſt ſignificare illos, qui anima rationali præditi, terrena tantummodo ſapiunt: quocirca humi repentes in naturam belluinam degenerant; nam hoc monſtrum neq; in hominem, neq; in principium Feræ definit: cum homines Epicurei non meditentur finem, propter quem Deus rationem hominibus conceſſerit: quapropter hi vaſti, & religionis expertes vocantur: ſiquidem res mundanas tantummodo curantes hominum appellatione non ſunt digni. Poſtremò Alciatus delinauit monſtrificum caput, nempe bicipitium, cum epigraphe PRVDENTES. Simili pictura olim Antiquitas, in Iano biforme, vel bicipite monſtrando, vtebantur, vel quia hic fuerit homo,, qui ſylueſtrem hominum cultum ad ciuilem reduxerit, vel quia pater græcæ, & latinæ gentis fuerit D creditus, aut quia Solem, quem eumdem cum Iano eſſe volebant, figura bicipitij intellexerint, vt illum cæleſtis aulæ ianitorem ſignificarent, cum Sol oriens Cæli ianuam recludere, & Occidens eamdem claudere diceretur. Hoc igitur mõſtroſum Iani caput multi ad ſolertiam, & prudentiam Principis traxerunt: cum hominis prudentis præterita noſſe, & futura multò ante præuidere interſit. Quapropter Romani hac ratione moti Anteuortam, & Poſtuortam tanquam diuinitatis comites colebãt. Huc ſpectat illud adagium græcum. πρόσω, καὶ ὀπίσω, nempe à fronte, & à tergo. Hoc ſignificat omnia diligenter perpendẽda eſſe, & præterita cũ præſentibus, & futuris conferenda. Carmina Alicati ſic ſe habent.

Homines belluini qui.

Embl. 18.

Ianus cur biceps.

Anteuorta, & Poſtuorta quæ.

Iane bifrons, qui iam tranſacta, futuraq; calles,
quiq; retro ſannas, ſicut, & ante vides.
Te tot cur oculis, cur fingunt vultibus anquod?
Circumſpectum hominem forma fuiſſe doces?

PRAE-

PRAESAGIA.

E PLERVMQVE homines arte preſaga, ex monſtrorum natiuitatibus, varia ventura prǽſignificant: nam ſi, temporibus Valentiniani, duo monſtra in genere magnitudinis, & paruitatis apparuerunt, quorum alterum in Syria quamcumq; eminentem hominum ſtaturam excedebar, & alterum in Aegypto, infra incredibilem humanæ naturæ breuitatem continebatur; proculdubio (atteſtante Sorbino) futuras Orbis calamitates portenderunt: Siquidem hac antitheſi præmonſtrabatur non defuturum eſſe hominem, qui demiſſo natus loco, & abiectæ conditionis in caput, & vitam magni Imperatoris Valentiniani conſpiraret. Is enim adhuc impubes ad Imperij dignitarem euectus, & ſubdolis Iuſtinæ matris artibus ſubornatus, randē latenter ſeductus Arianæ impietati fauere cæpit. Prǽterea non defuerunt multi, qui ex monſtrorum natiuitate bellum fore exiſtimarunt: iuxta Iambicum carmen.

Homo ſtatura magnę & parua.

Monſtrum omne belli tempore extat crebrius.

F Homines igitur grauibus obſtricti ſceleribus, Dei quidem odium ſubeunt, ſed poſtmodum ſe accuſantes veniam conſequuntur: ſed quando ab inſtitutis chriſtianis pænitùs abhorrent, neq. ſupplicem vnquam veniam expoſcunt, Deum adeo irritant, vt illis identidem bello ſuccenſeat, quod monſtris primùm prædicí ſolet. Id quidam verſus Iambici ſic explanant.

Portendit iram quodlibet monſtrum Dei,
Vbi monſtra ſunt, ibi ira non procul Dei eſt.

His ſic ſe habentibus tradunt Authores ante bella Bruti, & Caſſii tale monſtrum apparuiſse.

I Monſtrum cornutum, & alatum inſtar Cacodęmonis, cuius hic figuram damus, ex muliere quadam fuiſſe natum autumant Appianus tamen aliter hiſtoriam narrat, ſcilicet Bruto, & Caſſio cum copijs ex Abydo in Europam properantibus, anno ante Chriſtum natum quadrageſimo primo, prædictum monſtrum, ſeu oſtentum Bruto inter ſilentia noctis oblatum fuiſſe, corpore, mammis, & cornibus hirco ſimile, rictu canino, alis inſtar Veſpertilionum cauda vaccina, & pedibus auium rapacium. Sedebat autem Brutus in tabernaculo ſolus de euentu bellj vehementer ſollicitus, quando ad ſe quēdam ingredi præſenſit, & ad ſtrepitum conuerſus delineatam monſtri imaginem adſtare vidit: quamobrem horrendo commotus aſpectu interrogauit, quis eſſet, & quid præterea ſibi vellet: tunc phantaſma ſubmurmurans dixit: tuus malus Genius, Brute, in Philippis me videbis, & abijt. Deinde Brutus á famulis in tabernaculis verſantibus ſiſcitatus, an aliquem ad ſe venientē, vel exeuntem vidiſſent; illi negarunt; quare admiratione plenus dedit ſe quieti. Poſtridie, poſteaquam diluculauit, Brutus hanc phantaſmatis ſpeciem Caſſio narrauit, qui id tanquam inane aſpernatus, iter in Europam ſolicitauit; deinde omnia, quæ inter Aenum, & Senium montem interiacent, perpetuo victoriæ curſu armis ſubegerunt. Interea Norbanus ab hoſtibus Poeni circumuentus præſidio deceſſit, & clades aliqua inſignis fuiſſet accepta, niſi Antonius præſtò fuiſſet. Cæterùm ſi per annorum ſeriem percurramus, nullum monſtrum ſine præſagitione natum eſse multi Authores, & potiſſimum Sorbinus pro comperto affirmant.

Monſtri deſcriptio.

G (margin letter beside "anno ante Chriſtum natum…")

H (margin letter beside "rauit, qui id tanquam inane…")

Annorum ſeries.

II Infans ore gemino, quatuor oculis, dentibus binis, barba, & duabus breuiſſimis auriculis natus anno Domini trecenteſimo octauo apud Daphnem amænum illud, & ambitioſum Antiochiæ ſuburbanum, Conſtantij Imperatoris temporibus, iuxta Marcellini ſententiam, Rempublicam in ſtatum deformem verti præſignificauit: propterea quod ſeculum huic natiuitati ſuccedens, quàm obſcænis moribus fuerit deturpatum, omnes Hiſtoriæ vno ore teſtificantur. Tunc enim mala penè innumerabilia Eccleſiam Chriſti, ſæuientibus vndiq; hominum perditorum inſultibus,

Praſagia ex monſtro deſcripto.

I Monſtrum alatum, & cornutum inſtar Cacodæmonis.

Digitized by Google

II Infans gemino ore oculis quatuor, & barba natus.

Digitized by Google

mirandum in modum inuaſerunt: cum Imperatot Conſtantius fraudulentis Arrianiſmi impoſturis illaqueatus, à vera pietate receſserit. His addantur monſtra, quæ Mauritij ętate, nimirũ anno ſeptuageſimo octauo ſupra quingẽteſimũ, in lucem prodierunt. Nam inter alia, mulier quædam in Thracia venuſtum ſine brachijs in-ſantem peperit, qui ab vmbilico deinceps in piſcem deſinebat. Cum præterea, & canis capite leonino, & ſætus quadrupes gentibus illius ſeculi admirationem attulerint: vnde quidam Præſagi, his monſtris, portentoſum, & inſelicem Mahumetis aduentum ſuiſse præmonſtratum exiſtimarunt; qui, Mautitio imperante, audaci il-

Infans ſine bracchijs.

III Partus humanus, & caninus.

lecebra

lecebra, & vaniſſimis commentis, humanas mentes decipiens, terra, mariq; dominari cæpit: quocirca illa monſtra partim terreſtria, partim aquatilia fuiſſe referunt. Inſuper fœtus humanus caninò capite dies anni Domini nongenteſimi decimi quarti, ſummo mærore, obſcurauit: ſiquidem, authore Sorbino mores Chriſticolarum illius ætatis prædicebat, qui aſſiduè rixantes mutuis morſibus ſe lacerabant: cum reliquiæ impiarum Hæreſum Anthropomorphitarum, & Manicheorum ad illam ætatem penetrauerint.

Puer capite canino.

III Monſtrum bicorpor caninam participans naturam, quia ex homine, & cane erat integratum, in Epiro, nempe Albania ortum eſt anno Domini trigeſimo tertio E ſupra milleſimum, & ducenteſimum: quemadmodum in icone conſpicitur, & eo tempore miſera montis Albani ciuitas caninis morſibus, & clandeſtinis proditionibus fuit vexata: nam illi homines (referente Sorbino) multis in rebus perfectionem, & pietatem præ ſe ferebant, poſtmodum à tergo Sacrilegi, à blaſphemia minime alieni erant, & deniq; canum mordacium ritus æmulabantur. Quamuis circa finem Imperij Lotharingij, fœtus pariter humanus, & caninus à muliere quadam fuerit editus, nimirum corporibus dorſo conglutinatis, veluti figura oſtendit, & mors Imperatoris ſecuta eſt.

Præſagia ex hoc monſtro.

Monſtrum etiam triceps apud Samnites, nempe in Abrucio, anno Domini quinquageſimo quinto ſupra milleſimum, & ducenteſimum, natum, & breui tempore extinctum eſt. Hinc multi tres Imperij Romani competitores præſagierunt. Rur-F ſus veniente anno Domini nonageſimo tertio ſupra milleſimum, & ducenteſimum, & imperante Andronico vltimo, puer biceps, & quadrimanus Bizantij ortus eſt, quò nil aliud, vt notat Sorbinus, niſi ſubita Imperij Bizantini ruina, & pernicies præoſtendebatur. Etenim populus, cum olim vero fidei fundamento niteretur, per varias, & fallaces opiniones, magna Chriſtianæ pietatis iactura, vagari cæpit, quod paſſim Hiſtoriæ grecæ teſtificantur.

Monſtrum triceps.

Pariter puellus quadrimanus, & quadrupes natus circa annum Domini octuageſimum nonum ſupra milleſimum, & treccenteſimum, improbos, & inquinatos multorum Chriſticolarum illius ætatis mores demonſtrabat; cuius nimis manifeſtum præbuit teſtimonium ſciſma Benedicti decimi tertij, qui antea Petrus Luna nominabatur: ſiquidem hæc peſſimi res exempli Chriſtianos mores fœdauit, & Eccleſiæ magnam noxam attulit. Item puer auribus leporinis natus eſt anno Domini nona-G geſimo quinto ſupra milleſimum, & quadringenteſimum, quò tempore Fridericus Imperator cum Turcis obijt, & Craconia, furente incendio, proſtrata eſt. Vnde Sorbinus monumentis mandauit, quòd Summus Deus, his monſtris tanquam tot monitis, homines à malis impendẽtibus abducere conabatur, cum paucos poſt dies in tot lepores degenerandos eſſe præſentiret.

Puer quadrimanus. quadrupes.

IIII Amplius anno Domini nonageſimo ſexto ſupra milleſimum, & quadringenteſimum, monſtrum in Tyberi fluuio compertum fuit, corpore humano ſquamoſo, capite aſinino, cuius manus dextra erat humana, & ſiniſtra figuram pedis elephantini æmulabatur. Pes quoq; dexter vngues aquilinos, & ſiniſter bubulum pedem exprimebat, Venter erat fæmineus, mammis decoratus. Circa partes poſteriores ſimile caput barbatum habebat, & aliud præterea inſtar Draconis. Hinc H Sorbinus occaſionem præſagij arripuit, dum ſcriptis mandauit varia membra hoc monſtrum integrantia denunciaſſe varias hæreſes, quæ calamitatem illius temporis conſtituebant. Huius monſtri caput fuit aſininum, quod frigiditatem, & pigritiam oſtendebat, qua Lutherus, & eius Aſſeclæ redundarunt: nam frigefacta omni charitate, varia belli ſemina ex Aſſeclis ſaltem erumpentia, Germaniæ, & multis Regnis perniciem attulerunt.

Monſtrum in Tyberi inuentum.

V Præterea ſi per amplum ætatis præteritæ campum ſpatiemur, ad huc magis horrida obſeruabimus monſtra. Etenim anno Domini duodecimo ſupra ſeſquimilleſimum, Rauennæ natum eſt monſtrum cum cornu in capite, pede rapacis auis, genu oculato, loco brachiorum, alis, & ſexu vtroq; erat refertum, cætera erant humana, vt in ſubiecta figura intueri licet. Eo autem tempore in lucem prodijt hoc monſtrum, quando Iulius Secundus Pontifex maximus vniuerſam Italiam & magnam Chriſtiani Orbis partem in Ludouicum Duodecimum Galliarum Regem

conci-

IIII Monſtrum capite aſinino.

Digitized by Google

V Monſtrum cornutum, & alatum cum pede rapacis auis.

Digitized by Google

Preſagitio monſtri. concitauit: vnde poſtea die Reſurrectionis Dominicæ, penès Rauennam, maximum bellum conflatum eſt. Alij verò, ex aſpectu huius monſtri, illud tempus varijs,& nefarijs hominum vitijs non carere ſunt vaticinati: nam per cornu monſtri, ſuperbiam, per alas, leuitatem, & inconſtantiam mentis, per defectum brachiorũ, nulla recta opera, per pedem rapacis auis, rapinam, vſuram, & auaritiam, per genu oculatum, ſolam hominum ad res mundanas propenſionem, & per vtrumq; ſexum, omnem turpiſſimi luxus ſpeciem expoſuerunt.

VI Monſtrum cornutum, & alatum aliud.

VI Non multum diſſimile monſtrum cornutum, & alatum aliud exhibemus: hoc habebat caput facie Satyri, cornu, & auribus deturpatum, brachiorum loco, alas inſtar auis, pedes duos, quorum dexter humano erat ſimilis, cum oculo in genu, & ſiniſter ſqu.moſus in caudam piſcis deſinebat. In pectore huius monſtri tres litteræ, nimirum X Y & V expreſſæ cernebantur ſed V ſupra figuram Lunæ veluti adoleſcentis obſeruabatur. Hinc eruditi viri ad præſagia animum conuertentes, flagelli diuini declinandi rationem ex his tribus litteris didicerunt. Nam X Chriſti crucem, & Y Pithagoræ littera virtutem deſignat: ideoq; ſi homines pro arcenda Dei ira, ad Chriſti Crucem, & virtutes confugient, proculdubio virtutibus Cælum Lunæ penetrantes, ad ſedes vſq; empyreas peruenient. *Expoſitio litterarum.*

VII. Vitulomonachus Sorbini.

VII. Admi-

VII Admirari deinceps oportet monſtrum horrificum, quod anno Domini vigeſimo tertio ſupra ſeſquimilleſimum, in quadam Germaniȩ villa natum eſſe referunt. Quamuis alij, vt Iacobus Ruſus, & Ambroſius Pareus in Sceeqner Saxoniȩ pago ortum eſſe voluerint: vtcumq; ſit, hoc monſtrum ex muliere in lucem editũ, omnibus ferè partibus vitulum æmulabatur, prætérquam in vertice, vbi tuberculum carneum rotundum conſpiciebatur, quod affabrè verticem ſacerdotis in orbem tonſum referebat, deinde carnea quædam ſubſtantia à collo in dorſum ita eleganter formata pendebat, vt cucullum monachicum repræſentaret. Non igitur præter rationem Sorbinus hoc monſtrum meditans Vitulomonachum nuncupauit, & nefariam infamis Luteri prædicationem præſagiſſe tradit. Sed magis admirandum eſt, quòd monſtrum hoc crura habebat lacera; quæ fortè indicabant pœnam, qua vndiq; maculoſa crimìnoſi Luteri infamia erat afficienda. Quamobrem Sorbinus infinitam Dei in humanum genus clementiam, & æquam iuſtitiam meditari non ceſſat, poſteaquam hac ignominioſi, & terribilis monſtri natiuitate, probroſi Luteri, & inhoneſtorum Aſſeclarum defectionem à recta fide preſignificauit. A

Preſagium Luteri.

VIII Aliud magis formidabile monſtrum natum eſt in Belgio ex parentibus non infimæ ſortis, anno Domini quadrageſimo tertio ſupra ſeſquimilleſimum, vel iuxta ſententiam Iacobi Ruſi, & Cardani, ortum eſt in Cracouia. Hoc cauda erat refertum, loco naſi, promuſcidem geſtabat, oculis rotundis, & alatis auribus aſininis, cum duobus alijs oculis ſupra vmbilicum, pedum, & manuum digiti quatuor accipitrinis vnguibus erant ſimiles, quorum tres, more anſeris, membrana quadã colligabantur. B Cubitis, & genibus capita canum adhȩrebant, in loco mammarum, duo item capita, vel canum, vel ſimiarum eminebant, & tribus tantum horis vixit. Sorbinus igitur hoc monſtrum contemplans in tanta canum, & ſimiarum multitudine perhorreſcere videtur, quibus tot homines caninos corpus eccleſiæ tunc temporis dilaniantes indicari pronunciauit: idcirco grauis Dei vltio erat expectanda, quȩ caninos hominum mores puniret, quoniam, illa ætate, veſanis, & vagis tumultibus magna pars Germaniæ redundabat.

Huius Monſtri preſagium.

Ad præſagitionem quoq; attinere poſſunt monſtra, quæ à naturali ordine non valde recedunt, veluti illud Luteriæ Pariſiorum natum anno Domini ſeptuageſimo ſupra ſeſquimilleſimum menſe Iulij, quod repræſentabat duos gemellos natium vnitate, & vnico pariter vmbilico copulatos, conſequenterq; capitibus, brachijs, & pedibus oppoſitis. C Hoc monſtrum ex parentibus infimæ ſortis, nimirum ex Petro Germano baiulo, & Mathea Pernella matre prodiuit, deinde Optimatibus, & populo paſſim monſtratum fuit; hinc varij homines varia vaticinia protulerunt. Alij ex hac gemellorum vnitate pacem ſanciendam eſſe præcinuerunt, quam tunc Pacifiatores agitabant. Alij verò ex coniectura huius monſtri ſpem pacis excluſam eſſe demonſtrabant; cum horum gemellorum alter ambulare, & alter ſedere non poſſet. Propterea nonnulla carmina in Pacis interpretes, quibus negocium concordiæ Rex mandauerat, fuerunt concinnata hunc in modum.

Præſagium Gemellorũ.

Quis dubitat, quin pax tam longo tempore tracto
Mox ſit maiori corruitura malo?
Hoc non Pacifici portendunt omine fauſto;
Claudicat hic pedibus, ſed ſedet ille malè.

D

Monſtra quoq; huius generis olim, temporibus Auguſtini, Heronymi, & Pauli Diaconi conſpecta fuiſſe non eſt in dubium reuocandum. Quandoquidem Diuus Auguſtinus monimentis mandauit, quòd ſua ætate, infans ſupernis membris geminus in Oriente natus eſt. Et Paulus Diaconus memorat monſtrum poſt obitum Theodoſij natum, quod duobus capitibus, duplici pectore, & conſequenter quatuor manibus erat integratum, in quo duplex ſenſus obſeruabatur: nam altero dormiente, alterum caput vigilabat; immò in vigilia ſæpè inter ſe rixabantur. Tandem monſtrum eiuſdem ferè ſpeciei Liddæ conſpectum fuiſſe Hieronymus fuit Author: quapropter duo monſtri capita nil, niſi confuſionem imperiorum, & rerum ferè omnium præoſtenderunt: tunc enim ſciſmata in rebus eccleſiaſticis emerſerunt, & nefariæ Donatiſtarum, & Pelagianorum hæreſes ex tartareis locis eruperunt, & infinitæ aliæ calamitates humanum genus affligere cæperunt, quas omnes recen-

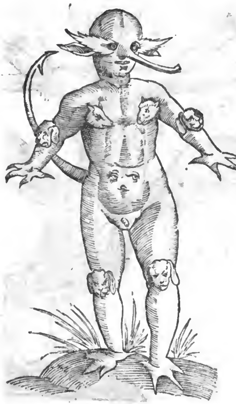
Lib. 16. de ciuit. Dei cap. 8.

Lib. 1. de Imp. Theoderij.

Præſagia, ex deſcriptis monſtris.

ſere

VIII Infans στιγματὸς, cum promuſcide, & capitibus animalium.

fere permoleſtum eſſet. Hoc eodem tempore Gothi, Vandali, & Hunni deuaſtantes paſſim regiones, ſolo illas penitùs adæquarunt, & Romanum Imperium tunc adeo debilitatum eſt, vt nulla ſpes priſtinæ authoritatis recuperandæ ſupereſſet.

IX Monſtrum tetrachiron alatum capite humano aurito.

IX His obiter animaduerſis, ad ſeriem annorum reuertentes, incidemus in annum ſeptuageſimum ſeptimum ſupra ſeſquimilleſimum, quo, circa ripas Danubij, die duodecima menſis Februarij, propè Budam Hungariæ, magno incolarum damno, viſum eſt monſtrum alatum tetrachiron, ſcilicet quatuor manibus refertum, facie humana, auribus aſininis prædita: quare partes ſuperiores leues hominem, & inferiores admodum hirſutæ bouem æmulabantur: non iniuria igitur cum Ouidio canentes poterimus hoc monſtrum appellare.

Semi-

Semiuirumq; bouem ſemibouemq; virum.

Itaq; quatuor manibus lapides non paruos iaculabatur, quibus plures accolas occidebat. Vnde populi perterrefacti, congregata hominum armatorum multitudine, terga hoſtilis monſtri, dato ſigno inuaſerunt, & tandem, magna armatorum clade, monſtrum immane ſtrauerunt; ad quod poſtea in Forum delatum conſpiciendum multæ gentes magna admiratione confluebant. Interea quot, & quantis calamitatibus, & aſſiduis ærumnis illa Regio vexata fuerit Hiſtoriæ patefaciunt.

X. Monſtrum triceps capite Vulpis, Draconis, & Aquilæ.

X Verùm ſi hoc fuit immane, & exercrabile monſtrum, non minus ferum, & terrificum fuit illud, quod in Aegypto circa ripam Nili verſabatur tribus capitibus, nimirum Aquilæ, Draconis, & Vulpis refertum, corpore ſquamoſo, inſtar ſerpentis, ab vno latere brachium humanum cum manu, & ab altero aquilinum pedem extendebat. Deinde mammas habebat humanas, caudam Leoninam, pedes quatuor omnino diuerſos, ſcilicet leoninum vnum, humanos duos, & quartum anſerinum tribus digitis præditum. Hoc monſtrum erat amphibiæ naturæ, & homines, reliquaſq; animantes deuorabat. Huius iconem in Muſæo publico inuentam cunctis ſpectandam proponimus.

Monſtri deſcriptio.

Amplius inter præſagia proculdubio collocandus eſt ille infans, qui, anno Domini milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo primo, natus eſt ex aduenis, in Vrbe Auguſtarum Aquarum Aquitaniæ, quam Vulgus Baionam appellat, hic, quoad mēbra erat benè conſtitutus, ſed multi oculi totum corpus deturpabant, quoniam fabuloſum Poetarum Argum imitabatur. Verùm ſi caput Argi totum erat oculatum, itaut ſcripſerit Ouidius. A

Li. 1. Metã. *Centum luminibus cinctum caput Argus habebat.*

Oculi huius monſtri non ſolum caput, ſed cæteras corporis partes illuſtrabant, Immò inter prodigia hic monſtroſus infans erat collocandus, quoniam, antequam expiraret (vixit enim quindecim dies) clara voce locutus eſt. Deinde augetur admiratio, quoniam in eadem ciuitate monſtra cœleſtia apparuerunt, dum equites per aerem ambulantes viſi ſunt.

Monſtrum oculatum.

Inſuper in Oſtrouizza, anno Domini milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo quarto, arce inſigni per decem milliaria à Sibinico Dalmatiæ diſtante, menſe Aprilis puellus monſtrificus ortus eſt, cum tribus cornibus, tribus pariter oculis, vnico naſi foramine, auribus aſininis, & pedibus inuerſis. Quamobrem, natiuitate huius monſtri diuulgata, Dynaſtę Regionis confeſtim congregarunt Diuinantes, vt ex hoc monſtroſo partu, quid futurum eſſet prodigioſum, prędiuinarent. Itaq; hi monſtrorum Coniectores, omnibus infantis partibus diligenter exploratis, per triplex cornu, triplicem Turcarum poteſtatem, in Aſia, Africa, & Europa ſunt atteſtati: per triplicem oculum, triplicem prædixerunt vigilantiam quam Turcarum Imperator adhibêt, dum homines ſuæ poteſtati ſubiectos in triplici munio, nempe in militia, agricultura, & prole aſſiduè verſari curat. At per aures aſini, Turcas egregios bellatores denunciabant: cum aſinus viuens frequenti ruditu tubam bellicam æmuletur, & mortui pellis in fabricandis tympanis adhibeatur. Deniq; per inuerſos monſtri pedes, periculum diminutionis Turcarum dominij imminere hariolabantur. B C

Monſtri Præſagia

XI Eodem anno ex litteris Bizantio acceptis Intelleximus monſtroſum, & horrendum fœtum ab vxore Dynaſtæ Turcici exiuiſſe, magno mulierum clinicarum terrore, quæ parturientis domum auxiliaturæ perierant. Caput erat aſininum. Pedes, & manus rapacium auium vngues imitabantur. Hinc varij Diuinantes varia ſunt vaticinati; ſed plures diuinam erga infideles iram, hiſce monſtris prę monſtrari prędunciarunt: namq; malus Dæmon, Deo permittente, in aluo mulieris grauidæ partes conceptus in horrendam ſpeciem transformat, adiectis cornibus, cauda, & vnguibus rapacium auium, applicando actiua naturalia paſſiuis, & remouendo omne impedimentum, quod opus intentum prohibere poſſet. Sic enim intelligimus quandoq; monſtra adeo turpia naſci, vt Cacodæmonis effigiem repræſentent. Nam Cornelius Gemma monſtrum terrificum in vrbe Brabantiæ ex muliere natum fuiſſe teſtificatur, quod affabrè figuram Cacodæmonis referebat. In horum monſtrorum formatione, multi ad cauſas ſupernaturales confugiunt: quamuis alij in imaginationem parentum referant; nam ſi mulier cum viro laruam Dæmonis induto congrediatur, vel ſi mulier malefica incubum Dæmonem admittare ſit aſſueta; tunc monſtrum Dæmoniforme gigni poteſt. Etenim Dæmon, corpore aſſumpto, prolificum alicuius hominis ſemen in vterum mulieris defert: quocirca mulier, virtute ſeminis, hominem concipit, & vi ſpectri in imaginatione impreſſa, Anthropodæmonem poſtea enititur. Sed de his inferius in Rubrica cauſarum verba fient. D

Monſtra dęmoniformia

XII Mon.

XI. Monſtrum capite aſinino, pedibus, manibuſq. vngue auium refertis.

Digitized by Google

XII Monſtrum quoq; mirabile fuit illud, cuius icon ex Regione Betica Hiſpaniæ miſſa fuit; hanc enim in Muſęo publico inuentam lectori conſpiciendam exhibemus, & nobis perſuademus, quòd natiuitas huius monſtri magnam ſpeculandi anſam Vatibus Hiſpanicis, ſeu Bæticis præbuerit. Pariter anno octuageſimo primo ſupra ſeſquimilleſimum, apud Sereniſſimum Principem, & Eminentiſſimum Cardinalem Mediceum Canis partibus monſtroſis, & capite ſerpentino conſpiciebatur. An poſtea aliquid monſtra ſemper præmonſtrent, videndum eſt in Rubrica Problematum. Cum Soleant multi ex natiuitate cuiuſcumq; monſtri aliquid per-

XII. Monſtrum ex Regione Betica Hiſpaniæ.

peram

peram præſagire: Nam ſi infans cum dentibus naſcatur, penuriam annonæ vaticinantur. Si puellus ſit multipes, aduentum hoſtium præſignificant. Si duo gemelli fuerint ſimul iuncti, bella ciuilia prædicunt. Id autem de inteſtinis diſcordijs non ſemper verum eſſe poſſumus atteſtari exemplo pueri cum gladio in ventre, ab vtero matris in lucem editi, quemadmodum in Icone XIII. oſtenditur. Tradit igitur Marcus Frytſchius in Meteorologicis Ante bellũ Germanicum, quod Carolus Quintus Imperator Duci Saxoniç, & Fæderatis intulit, natum eſſe infantem in quodam Francorum pago, in cuius ventre cuſpis cultri eminens conſpiciebatur, qui *Præſagiendi ratio.*

XIII Puer natus cum cultro in abdomine.

poſtea

Præſagium.

poſtea, paulatim ſuppuratione procurata, tandem extractus eſt. Exijt in lucem hic puer monſtrificus anno Domini quadrageſſimo ſexto ſupra ſeſquimilleſimum. Hinc Omnes bellum ciuile præſignificarunt, & mutuas ciuiũ cædes prædixerũt, qui ciues tunc inter ſe præliantes, veluti in proprijs viſceribus ferrum occultare perhibentur. Verũ vt veritatem fateamur, hoc ad nimiam hominũ audaciam, & ſuperſtitionem attinere videtur. Poſſumus quidem atteſtari monſtra eſſe Dei monita, quibus ad emendationem criminum incitamur, vt deletis tandem peccatis, ad bonam frugem reuertamur, & hic ſenſus inter alios veritati magis eſt conſonus. Olim, vt recitat Alexander ab Alexandro, ſi inſoliti, & monſtroſi partus naſcebantur, in mare, vel flumen deijci iubebantur, & paulò inferius prodit; quòd A apud Athenienſes, ſi monſtra naſcebantur, quæ expiatione egerent, Agys, ideſt veſtibularijs Dijs, in ſemitis viarum ſacra fiebant; quare Agyleus Apollo eximiè colebatur, vt ſi benè, & fæliciter caſutum eſſet, proſperos ſucceſſus darent, & promiſſa affirmarent, atq; admitterent; ſin aliquid mali inſtaret, aditu inhibito auerterent. Cælius quoq; Calcagninus tradit & ipſe hominem trimanum, vel quadrimanum, vel bicipitem natum apud Romanos, mandato Aruſpicum, ex piationis cauſa, in mare proijci, vel in ſolitudinem deſerti ſolitum. Deinde addit, ex Iulio Obſequente, puerum quatuor pedibus, manibus, oculis, auribus, ex ancilla natum, illũ Aruſpicum concrematum, & cinerem in mare deiectum fuiſſe.

Lib. 5. gen. dier. cap. 25

In oper. de reb. & ſig.

B

C A V S AE.

TRIPLICEM cauſam (loquendo de vniuerſalibus) Authores de Monſtrorum generatione aſſignare ſolent; primam vocant ſupernaturalem, quando ſummus Deus in vltionem alicuius commiſſi criminis, hominem deuenuſtat: quemadmodum de Nabucdonoſore Rege in ſacris litteris legitur. Altera cauſa conſiſtit infra naturam, quãdo malus Dæmon ſenſus humanos ludificat, vt quibuſdam hominibus in bruta per maleficium transfiguratis accidit. Tertia cauſa ad naturales cauſas reducitur, quãdo vitium aliquod principia naturalia generationi, & conformationi deſtinata corrumpit: quocirca Diuus Thomas in Commentarijs ad libros Analiticos Ariſtotelis, monſtrorum procreationem corruptioni alicuius principij attribuebat. C

Cauſa triplex.

Sed aduertendum eſt, vt veritatem fateamur, monſtra determinatis cauſis carere, quoniam monſtra non ſunt effectus à natura intenti, ſed tantum per accidens procreantur: Quamobrem horum cauſæ potius imaginariæ, quàm legitimæ in campum erunt afferendæ. Itaq; dicendum eſt ad generationem monſtri cauſas intrinſecas, & extrinſecas concurrere, & inter cauſas extrinſecas Natura Regionis, & conſtitutio aeris reponuntur; cum frequentiores monſtrorum generationes in Africa, & in Aegypto, quàm in alijs regionibus fiant.

Cauſa intrinſecę quæ.

Ad cauſas intrinſecas virtus formatrix, materia Seminalis, receptaculum fœtus, membrana fætum inuoluens, vel diſtinguens reducuntur. Nam formatrix facultas ad formandum animal minime idonea monſtrum gignit. Materia ob exceſſum, ob defectum, & ob mixtionem, monſtris famulatur. Exceſſus materiæ in monſtris plures partes extra ordinem naturæ habentibus conſpicitur; defectus eiuſdem materiæ in fœtibus abſq; manibus, vel pedibus apparet. Mixtio materiæ idem præſtare poteſt: nam Ariſtoteles aliquando ſcribebat in Africa ſæpe monſtra contingere, dum animalia diuerſæ ſpeciei propter inopiam aquarum ad fluuios confluunt ibi enim congrediuntur, & ex permixtione varij ſeminis monſtra emergunt. D

Lib. 2. de Gen. An c. 5

Ratione anguſtiæ receptaculi fœtus, monſtra naſcuntur, dum copia materiæ ad duplicem fœtum procreandum ibi confunditur; hinc oritur fœtus pluribus integratus partibus, quàm oporteat. Defectus etiam membranæ in ouis, quæ duobus vitelis redundant, eſt in cauſa generationis monſtri, quoniam materia confunditur, & pulli monſtroſi inde exilire ſolent. Ideo Authores hoc diligenter meditati, in

Membrana in ouis quid denot.

propo-

proponendis monſtrorum cauſis, inter ſe ſententijs variant: quandoquidem horũ
alij monſtrorum cauſas in prauam Parentum temperaturam referunt, alij ad ab-
ſurdas imaginationes, alij ad iram diuinam, alij ad conſtellationes, & præceden-
tes ſyderum congreſſus, alij ad naturam transferentem vim multarum partium in
vnum membrum, alij ad poteſtatem mali Dæmonis, alij deniq; has cauſas ad con-
greſſum animaliũ diuerſæ ſpeciei reducunt.

Nos igitur in præſentia monſtra tanquam opera Naturæ contemplantes, eorũ
originem ex quatuor ſũmmis cauſarum generibus haurire debemus, quæ ex cauſa
materiali, finali efficiente, & formali conſtituuntur. Monſtra materialem cauſam *quatuor cau*
B habere dicuntur, quoniam quicquid vel per ſe, vel per accidens à natura produci- *ſarum gene*
tur, proculdubio ex præexiſtenti aliquo ſubiecto reſultat. Finalem cauſam habent, *ra.*
quoniam natura nihil fruſtra operatur, ſed omnia ad finem aliquem diriguntur.
Habent cauſam efficientem, quoniam omne productum ab aliquo producente pro-
ducitur. Habent deniq; cauſam formalem, quoniam omnia naturæ opera formam
conſequuntur.

Itaq; has peculiares monſtrorum cauſas in præſentia expoſituri, inter alias pri-
ma fronte cauſam materialẽ examinabimus; cum hæc prima omnium, iuxta vetus
etymum, nomen cauſæ ſibi vendicauerit: cum cauſam à chaos, deducta aſpira-
tione dictam eſſe voluerint, quoniam confuſa illa materia primùm formas rerum
omnium induerit. Preterquamquòd omnes Philiſophi, & Medici materiæ ſemi-
F nali monſtrorum omnium cauſas aſſignare videntur; quocirca Democritus frequen-
tiores hominum congreſſus damnabat, quoniam ex hac ſeminis abundantia ſæpè
monſtra prodire opinabatur. Empedocles propter copiam, & defectum ſeminis,
aut eiuſdem agitationem, partus monſtroſos generari retulit.

Ariſtoteles quoq; monſtrorum primam cauſam in materia collocat, dum na- *L.4.de Gen.*
tura, in partibus conſtruendis à recto tramite recedit, propter exceſſum, aut defe- *An.c.5.*
ctum materiæ, aut propter tranſlationem eiuſdem in aliquam partem, & locum, vbi
non erat opus; qua de re duæ partes vitiantur, dum altera defectum, altera exceſ-
ſum patitur. Immò ſi generentur duæ partes ſimiles, & vna ſit ſuperflus, tunc id
accidit ob materiam ſeminalem in vtero exiſtentem, quæ, vel ob motum, vel pro-
pter flatum diuiditur; vnde materia generationi digitorum deſtinata ſegregatur,
& aliò fertur, vbi autem quieſcit, ibi pars ſuperflua procreatur, & quamuis talis
G materia perueniat ad caput, non tamen in ſubſtantiam capitis tranſmutatur, ſed in
digitos, quia materia vim illius membri in ſe continet, à quo prius receſſit. Ideo
in diſſectione humanorum cadauerum, ſæpè plures renes, venæ emulgentes, nec
non vaſa ſpermatica, & genitalia duplicata obſeruantur; idq; ob intempeſtiuam ve-
nerem contingit, quæ ab hominibus frequentius, quàm à brutis exercetur.

Galenus ſententiæ Empedoclis adhærens monſtra naſci docet, ſi ſemen copio- *In lib.de*
ſum, vel paucum, ſi diuulſum, ſi motu immoderato immiſſum fuerit; aut quia addi- *hiſt.philo-*
tionem, vel diminutionem, aut quia tranſpoſitionem, vel inflammationem acqui- *ſoph.*
ſiuerit. Addit prætetea, iuxta nonnullorum Medicorum ſententiam, prauam vteri
conformationem.

Ioannes Grammaticus, in cõmentarijs ad animam, ſententiæ Ariſtotelis adſtipu-
H latur. Cardanus cauſas monſtrorum ad facilitatem, & diſpoſitionem materiæ re- *Lib.12 de*
ducit: qua de cauſa frequentiora monſtra in vilioribus, & imperfectis animalibus, *ſubtil.*
quàm in perfectis obſeruat; hinc à natura humana, & elephantina rariora monſtra *L.5. Au-*
produci fatetur. Cum igitur Guntheius Poeta viliores, & imperfectos animan- *ſtriad.*
tes monſtroſos ſæpè naſci obſeruaſſet, monſtrorum cauſam fæculentæ rerum natu-
ralium materię aſſignabat, quæ cum vim perfectæ creationis non poſſideat, mon-
ſtriferos partus edit. Sic igitur canit.

Quod ſupereſt mundumq; ipſum, ſeriemq; fatigans
Reſpuitur paſſim, hinc hominum pecudumq; repente
Monſtriferos partus.

Sed his reiectis tanquam Poetarum nugamentis, ad opinionem Alberti Magni *L.18.de An.*
accedemus, qui monſtrorum cauſam in materia collocat, & in modo creationis eius, *cap.6.*
quod concipitur. Immò addit monſtra contingere ob aliquem errorem operatio-
nis

Lib. 2. Phyſic. tract. 2. cap. 3.

nis naturæ, iuxta abundantiam, vel defectum, aut poſitionem, aut figuram mẽbrorum. Alibi idem Author monſtra ad quatuor cauſas refert, nempe ad diminutionem materiæ, ad ſuperfluitatem eiuſdem, ad prauam qualitatum proportionem ratione materiæ, & demum ad malitiam continentis. Amplius addit monſtra trifariam fieri diminuta, vel iuxta diminutionem membrorum tantùm, & non iuxta numerum, deinde iuxta diminutionem, & numerum, tertiò iuxta numerum, & nõ iuxta magnitudinem. Rurſus addit monſtra, quæ fiunt propter diminutionem materiæ ſecundùm quantitatem magnitudinis, vel ſecundùm numerum, vel ſecundùm diminutionem fieri, vel ex diminutione materiæ, vel ex debilitate virtutis formatricis, quæ non poteſt formare niſi partem materiæ, & aliam reijcit, & ſic oppoſitũ dicendum eſt de ſuperfluitate materiæ. A

In li. Anat.

Ambroſius Pareus de cauſa materiali monſtrorum verba faciens ſcribebat, Philoſophorum, qui de monſtris pertractarunt, hanc eſſe ſententiam, quòd ſi quando animal ſua natura vniparum, cuiuſmodi eſt homo, plus materiæ ſeminalis in congreſſu excreuerit, quàm neceſſe ſit ad vnius animalis generationem, fieri non poſſe, vt ex eo toto vnũ animal gignatur. Itaq; inde gemini, vel plures fœtus naſcuntur. Ex hac cauſa prodeunt Hermaphroditi, ſeu Androgyni, & fœtus multiplices. Vnde ad rem Martinus Cromerus memorat Margharitam nobilem Virboslai Comitis vxorem, quæ vnico partu ſex, & triginta fœtus edidit, & Ioannes Franciſcus Picus Mitandola meminit Dorotheæ Italæ, quæ gemino partu viginti liberos enixa eſt. Sed de his legendum eſt primum caput huius libri, in Rubrica partus. B Neq; in hac multiplici ſobole confugiendum eſt ad multiplicitatem cellarum matricis; cum hoc veritati repugnet: nam anatomica inſpectio nullas in vtero cellas obſeruat. Reliquum eſt igitur, vt id in cauſam materialem copioſam referatur.

Li. 9. Hiſt. Polon.

Cellę an ſint in vtero.

In opere de monſtris.

Celſus Mancinus Rauennas vir eruditus huius cauſæ meminit, dum ortum mõſtrorum diminutæ, & copioſæ materiæ attribuit: nam ratione primi fœtus, aut ſtaturam admodum paruam, aut defectum alicuius partis ſortitur: ratione ſecundi, ſtaturam nimis grandem totius, vel partis, aut ſuperfluum in manibus digitum, & ſic deinceps nanciſcitur; immò, adiuuante vi formatrice, infans aliquando cum dentibus, & barba in lucem egreditur. Ad hanc cauſam Albertus Magnus refert illam puellam quæ mammas, inſtar mulieris adultæ, habebat, & menſes, referente eius matre, patiebatur. Item Albertus ad rem narrat ſe obſeruaſſe deforme monſtrum, quod vndecim buccis, & viginti quatuor labijs imperfectis redundabat. C Hinc multi cauſam gemellorum eliciunt, quando ſcilicet materia ſeminalis in duas partes æquales diſtribuitur. Sed ſi accidat, vt materia in varias portiones ſegregetur, tunc ſuperflua membra, & non partus perfecti generantur.

Monſtrum multis labris refertũ

Regentes Pariſienſes, qui phyſicas circa doctrinam Ariſtotelis quæſtiones, iuxta mentem Scoti monimentis mandarunt, ad calcem ſecundi libri Phyſicorum, de cauſa materiali monſtrorum verba facientes, Alberti opinionem ſecuti, monſtra quadruplici de cauſa contingere tradiderunt. Primò propter diminutionem materię; & hoc trifariam, vel quia virtus formatrix non poſſit formare, niſi parum materiæ, & aliam partem materiæ reijciat, ex qua proles eſſet procreanda, & ſic ſæpè animalia abſq; brachijs, vel pedibus integris generantur, vel ex diminutione materiæ, & ita deficiunt partes longe à corde diſtantes, ſicuti manus, & pedes, vel membra ita mollia redduntur, vt corpus ſuſtentare nequeant; aut ex vtroq; ſimul, & ita D ſæpe contingit defectus in toto corpore, vel in partibus principalioribus quemadmodum accidit cuidam puellæ, quæ ſine oculis, & naſo orta eſt. Secundò ex ſuperfluitate materiæ id contingit, & hoc trifariam, vel vitium eſt in ſolo numero, veluti quando homo cum ſex digitis, vel tribus pedibus naſcitur, vel in magnitudine ſola, veluti quando in aliquo animali eſt aliquod membrum non iuxta proportionem alia membra excedens, vel quando membra vnius animantis excedunt membra aliorum in numero, & in magnitudine ſimul.

Cauſa defectus.

Cauſa ſuperfluitatis

Formæ generationis monſtrorum ex cauſa materiali ſunt multifariæ, & prima eſt ſeminum mixtio, & confuſio, de qua Ambroſius Pareus verba faciens, monſtra ex confuſione ſeminum diuerſæ ſpeciei naſci aſſeuerabat. Ideirco Ludouicus Mercatus inſignis Medicus materiam, ad ſimilitudinem comparandam, ex ſimilitudine,

L. 3. de Affect. mulier cap. 7.

& ing-

& inæqualitate ſubſtantię inepta fieri pronunciauit. Hæc autem forma eſt ſecundus modus procreationis monſtrorum ex vitio materiæ, iuxta mentem Vueinrichij: retulit enim, quæ in vtero permiſcentur ſemina, niſi familiaritate quadam fuerint copulata, aut nihil, aut monſtrum procreare. *In lib. de monſt. cap. 14.*

Item Regentes Pariſienſes in calce libri ſecundi Phyſicorum ad rem conſcribunt contingere etiam ex diuerſis ſeminibus monſtra generari, quæ partim vnam naturam, & partim alteram participant; veluti quando animantia bigenera naſcuntur; vt mulus ex equo, & aſino, & quando animal ex lupo, & cane proſilit: hoc autem accidere proferunt, quando ſemina diuerſæ ſpeciei animalium in qualitatibus

E conueniunt, & raró id contingere, quando in qualitatibus diſcrepant: quemadmodum raró vel nunquam monſtra Empedoclis viſa ſunt, quæ partem ſupernam viri, & partem infernam equi repræſentabant. Verùm hi Authores circa hæc monſtra Empedoclis allucinantur, quoniam huiuſmodi monſtra non equi, & hominis, ſed hominis, & bouis figuram referre dicebantur; quemadmodum in textu Ariſtotelis legitur. *Lib. 2 Phyſ. text. 83.*

Itaq; ad rem recitat Rhodiginus, apud Sybarin fuiſſe paſtorem nomine Crathim, qui in nimium ſolutus luxum, capellam omnium formoſiſſimam deperibat, & hanc frequenter tanquam amicam inibat; interim Hircus anteſignanus, & Caprarū ductor hæc animaduertens quadam zelotypia concitatus, & paſtorem quandoq; dormientem conſpicatus, maximo inpetu irruens, dormientis ſinciput alliſit

F quare paſtori inſigne monumentum ſtructum eſt; nam de eius nomine fluuio cognomen fuit aſſignatum, & ex illo nefando concubitu natum tradunt infantem qui cruribus matrem, & facie patrem referebat. Neq; hoc mirandum eſt, quia habemus ex prima parte hiſtoriæ Peruanæ, quòd in quibuſdam locis regionis, quædam ſimiæ grandes verſantur, quibuſcum tanquam cum mulieribus Incolæ quidam, ſuggeſtu Dæmonum, permiſcentur; hinc oriri ferunt monſtra capite, & pudendis humanis, manibus verò, & pedibus ſimiæ, reliquo corpore hirſuto, quæ non loquuntur, ſed vlulando Dæmones quodammodo æmulantur. *L. 25. lect. antiq. c. 32.* *Paſtus monſtroſus capella.*

Secunda forma ortus monſtrorum ratione materiæ vitiatæ, iuxta ſententiam Ludouici Mercati, ex effuſione ſeminis per vterum mulieris dependet; idq; eleganti, & perſpicuo exemplo plumbi liquefacti explanat, quod ſi inæqualiter fuſum fuerit, inæqualia etiam formantur ſimulacra: propterea, ob hoc vitium, ex ſemine

G deformes, & inæquales fœtuſi partes reſultant, quando in hominibus caput iuſtò craſſius, & cæteras partes admodum deformes manifeſtè conſpicamur; & hæc forma attinet ad ſeptimum vitium materiæ Vueinrichij, vbi hic author materiam non continuam ſed motu ſegregatam contemplatur; quod aliquando, ob ſitus obliquitatem accidere ſolet. Nam Ambroſius Pareus huc reſpiciebat, quando ſcripſit, monſtra à matris vitioſa, per totum grauiditatis tempus, collocatione producuntur: etenim quæ domi otioſæ ſedent, quæ decuſſatis cruribus, quæ curuo, & prono in genua corpore, telam acu pingunt, vel ſuunt, quæ aliud onus ſubeunt, quæ ventrem faſcijs, vel ſubligaculis, aut veſtibus, arctius comprimunt, fœtus obſtipos, repandos, gibboſos, pedibus, & alijs partibus diſtortos enituntur. *Lib. 3. de Affect. mulier cap. 7.* *loco cit.* *Grauidarū operationes inconcinnæ.*

Huic ſententiæ Vueinrichius adſtipulatur his verbis: conſiderandum eſſe mulieris prægnantis ſitum, quo aliquid in tenera, & molli maſſa peruerti poteſt. Id po-

H ſtea confirmatur à Leuino Lemnio, dum exemplo mulierum Belgicarum, & potiſſimùm maris accolarum id manifeſtat, quæ in concubitu, cum nimis mobiles, & inquietæ ſint, deturpatos, & ineptos fætus in lucem edunt. Huc referenda eſt anguſtia vteri: vnde Pareus ex loci anguſtia, monſtra quandoq; originem ducere faſſus eſt; quoniam pendentia ex arboribus poma, antequam debitam magnitudinē acquiſiuerint, ſi anguſtis vaſculis excipiantur, iuſtis incrementis prohibentur: nam cum ex Philoſophorum ſententia, locus ſit forma locati, neceſſe eſt, vt ea, quæ loceis admodum arctis continentur, motionis ſuæ libertate priuentur: qua de re imminuta manca, & mutila euadunt. Ab hac ſententia non receſſit Vueinrichius, qui figuram vteri in auctione fœtus ſe minime dilatantis vaſculis poma tenella excipientibus comparabat, quæ non aliam, niſi vaſorum figuram accipiunt. *lib. 1. de occul. nat. mir. c. 8.* *lib. 3. de morb. mulier. cap. 7.*

Tertiam formam ortus monſtrorum ex vitio materiæ pendentem Ludouicus

Merca-

Mercatus proponit, quæ in craſſitie, duritie, fluxibilitate, aut corruptione ſeminis,
& ſanguinis menſtrui conſiſtit; quapropter, quæ inde generantur, longè à paren-
tum natura diſſident: hunc modum Vuenrichius pro quinto vitio materiæ publi-
cat, dum virtutem genitalem in craſſiori ſpermate ita obrui fatetur, ne formationi
fœtus commodè famulari poſſit. Hoc autem in ſicca teſtium conſtitutione contin-
gere ſolet: ſicuti viciſſim, ſemen aqueum incurrit hoc vitium, quod pro ſexto vi-
tio materiæ ab Vuenrichio prædicatur: hoc ſemen improbatur, quoniam cum liqui-
dius ſit, in neruos, venas, arterias, & ſic deinceps in alias partes ſolidiores con-
creſcere nequit.

Poſteaquam ſermo eſt habitus de receſſu à natura parentum: hic obiter obſer- A
uandum eſt monſtra hæc à parentum natura trifariam diſſidere. Primò dum mate-
ria ſeminis idonea eſt, non tamen ex toto ſuperatur, nam tunc fiunt ea quibus po-
teſt aſſimiliari, & id eſt vniuerſale, & genericum, cum aliquid in ſpecie, & in indi-
uiduo ſimile non poſſit reſultare. Fit igitur animal, cum homo fieri non poſſit, ten-
dit enim natura ad id, quod melius eſt, & ſubſiſtit in eo, quod poteſt: itaq; genera-
tur ſolum ſenſitiuum, in quo ſubſiſtit, vitio materię: nam cum ſemen illud potentiā
habeat ad ſenſibile, id ſaltem conſequitur, rationale verò non fit, neq; anima talis
Fœtus cur diſſimiles a parentibus. introducitur propter ineptitudinem materiæ, & fabricationis. Deinde hoc defe-
ctu nati à parentibus diſſident, cum magis impediatur ſeminis facultas, itaut neq;
animal generari poſſit, ſed tantummodo quid informe inter viuentia, & non viuen-
tia medium, veluti eſt genus molarum, quas mulieres aliquando enituntur de qui- B
bus ſuperius in Rubrica Differentiarum egimus. Demum hoc defectu inepta red-
ditur adeo materia, vt facultas agentis nullo modo ipſam immutare poſſit: vnde po-
ſtea prodire dicitur illud, quod toto genere præter naturam Philoſophi appellant
quemadmodum ſi in vtero fœminarum calculi generentur.

Quartam formam ortus monſtrorum ratione materiæ affert Ambroſius Pareus
pendentē ex vitio hæreditariæ materiæ, & hac ratione ex gibbis gibboſi, & ex ſtru-
Monſtra ſpeciem non multiplicant. moſis ſtrumoſi oriuntur. Hanc ſententiam ſtabiliebat Vuenrichius quando dicebat,
quaſdam in monſtris deformitates, propter hæreditatem, eſſe obſeruandas: cum
ex nanis nanos naſci compertum ſit: quamuis id euenire non ſemper neceſſe ſit, ne-
que in omnibus, nam quæuis monſtra ſpeciem non multiplicant.

Quinta forma originem trahit ab aliquo extrinſecus mulieri prægnanti acciden-
te, ſiue ſit caſus ab alto, ſiue contuſio, ſiue vulnus, ſiue aliud huius generis, quod C
mulieri vtero geſtanti nocumento eſſe poſſit. Vuenrichius id manifeſtat, quando
de noxis grauidæ mulieris ſermonem habet: immò ſuam ſententiam authoritate
Hippocratis confirmat, qui in libro de genitura, puerum in vtero mutilum aut con-
tuſum ex matris grauidæ plaga, aut lapſu, vel aliquo alio violento affectu fieri pro-
nunciabat: & qua parte mater contuſionē vel vulnus accepit, ea etiam parte fœtum
mutilari affirmabat.

Sexta, & poſtrema forma natiuitatis monſtrorum, ratione materiæ, pendet ab
imaginatione, quæ vim poſſidet impediendi materiam ſeminis, quo minus genitori-
Lib. 3. de morb. mulier. cap. 7. ribus aſſimulari poſſit, & hunc etiam modum diligenter examinat Ludouicus Mer-
catus, quando inquit ſupereſſe aliud impedimentum, quo ſemen operari liberè ne-
queat, neq; filium parentibus aſſimilare poſſit, nimirum imaginationem vehemen- D
tem, & variam, quæ non ſolum inter concipiendum, verùm etiam quæ toto forma-
tionis tempore concipitur, quoniam hæc formatio ſeminis eo modo dominatur,
quo potentię inferiores ſuperioribus obſequuntur. Quamobrem illa effigies potius
per imaginationem vehementem comprehenſa, quam patris idolum in fœtu im-
primitur, his aſſentitur Diuus Thomas aſſerens imaginationem eſſe vim quamdam
Quæſt. 4. art. 8. in organo corporeo, vnde ad ſpeciem imaginatam mutatur ſpiritus corporeus, in
quo vis formatiua firmatur, quæ operatur in ſemine; ideo interdum aliqua mutatio
fit in prole, propter imaginationem parentis in congreſſu. Hinc conſtat quòd ille
ſpiritus ab imaginatiua potentia modo prædicto motus efficacius ſuas vires exer-
cet, & formationis effigiem delineat, quam ipſa formatrix, quæ ex natura membro-
rum parentis prodit.

Tanta igitur eſt vis ſpiritus opificis plaſtici, vt ex vehementi imaginatione mi-

rabiles

rabiles formæ producantur: hinc tot ſtigmata; næui, & characteriſmi fructuum, *Vis imaginationis.*
vini rubri, & carnium in partu impreſſi identidem reſultant. Quandoquidem ſi in
faciem, vel ſinum mulieris vtero geſtantis, vel ceraſum, vel fragum, vel vinum
proijciatur, vel infundatur, & mulier grauida id ægro tulerit animo, tunc rei no-
ta in fœtu impreſſa videbitur. Pariter, teſte Leuino Lemnio, idem accidet, ſi felis, *Lib. 1. de*
vel mus, vel muſtela, inopinatò mulierem grauidam inſilierit; nam confeſtim nota *occult. nat*
fætui imprimetur; niſi fortè mulier membrum ab animali contactum illicò manu ab- *mirac. c. 4.*
ſtergat, & eamdem manum poſticæ corporis parti admoueat. Ad rem narrat Cor-
nelius Gemma caſū, qui Louanij accidit grauidæ mulieri partui vicinæ, quam ma-
E ritus hoſtili vultu ſtringens gladium aggreſſa eſt: hæc quamuis fuga ſalutem inue-
nerit; nihilominus illa pars caluariæ infantis, cui acies gladij imminebat, ma-
gnam, & talem continui ſolutionem contraxit, vt poſt partum inde tanta ſanguinis
portio dimanauerit, vt nullo remedio ſupprimi potuerit, ſicq; infans protinus expi-
rauit. Hinc colligant illi, qui negant in fœtu grandiori nullam fieri impreſſionem,
hoc eſſe abſurdiſſimum.

Quando igitur fuerunt mulieres, quæ aliquod animal, veluti canem, aut ſemi-
canem pepererunt, & cum canibus ſe congreſſas eſſe faſſæ ſunt, vt accidit In He-
truria, tempore Pij Tertij Pontificis maximi, cuidam mulieri, quæ canem enixa, cū
cane ſe permiſcuiſſe protulit: hac de re, referente Volaterrano, expiationis *Congreſſus*
gratia ad Summum Pontificem delata fuit, vel vt accidit alteri mulieri in Auenione, *nefarius.*
F quæ pariens canem, canem iniuiſſe pronunciauit; ideoq; iuſſu Franciſci Galliarū
Regis, vna cum cane concremata eſt. Dicendum eſt. Hæc monſtra ex ſemine canis
minime prodire potuiſſe; cum doctrinæ Ariſtotelis repugnet qui in Hiſtoria gene-
rationis Animalium ouem, aut canem ex homine generari poſſe negat; cum ſemi- *Lib. 4. de*
na qualitate diſſideant, & hęc animalia tempore geſtationis vteri non conueniant; *gen.*
quare aſſerendum erit talia animalia, ſeu monſtra aliquando fieri non ex ſemine *An. c. 3.*
bruti; ſed hominis cum talis forma frequenti mulieris cogitatione, & phantaſia fæ-
tui communicatur: nam etiamſi canis mulierem iniuerit, nihilominus ex illo ſemine
nihil generatur, concepto autem humano ſemine, vi imaginationis, & cogitatio-
nis monſtrum producitur, quoniam illa mulier ob illum nefandum congreſſum ſe
canem parituram ſemper cogitat. Hac de cauſa Diuus Hieronymus narrat ſe libe- *In queſt. ad*
raſſe mulierem adulterij ſuſpitione laborantem, dum partum patri minime ſimilem *Geneſ.*
G ediderit, cum pictura infanti non abſimilis in mulieris domicilio ſuſpenſa fuerit.

Addit Vuierus, in aſſertorum confirmationem caſum anni ſeptuageſimi quinti *Lib. 4. de*
ſupra ſeſquimilleſimum, quo tempore, quidam apud Geldros ira percitus coniugem *Preſtig.*
vtero geſtantem huncin modum eſt allocutus. Tu infernalem geſtas in vtero Dę- *Dam. c. 18.*
monem, quem gladio confodiam: non paulò poſt mulier filium peperit iuxta partē
inferiorem eleganter formatum, ſed pars ſuperior lituris rubicundis, & nigris erat
fœdata, oculis in fronte locatis, ore tetro, auribus longis, inſtar canis venatici, &
duobus in vertice cornibus.

Poteſt etiam ſpectrum Dæmoniforme inſculpi animo mulieris audiendo, vel le-
gendo, quę de natura, & turpitudine Dæmonis referuntur. Schenchius quoq; me-
minit cuiuſdam, qui, Bachanaliorum tempore, laruam Dæmonis indutus vxorem *Lib. 4. obſer.*
H iniens; ſe Dæmonium procreare velle aſſeruit, concepit mulier, & fætum peperit
ea forma, quali Dæmones pinguntur. Hinc colligimus, quòd imaginatio matris
aſcititiam effigiem aliquando infanti imprimit, & nulla ex parte patri ſimilem.
Quamobrē mulier quædam, cum extra legitimum thorum, ſe alteri viro proſtituiſ-
ſet, metuens improuiſum mariti aduentum, enixa eſt fætum non adulteri, cuius fur- *Diſſimilitu*
tiuo vſus erat concubitu, ſed abſentis mariti prorſus ſimilem. De hoc extat lepi- *do fætus vn*
dum epigramma apud Thomam Morum, quod quia huc ſpectat, adſcribere non gra- *de.*
uabimur.

Quos ante coniux quatuor
Natos Sabina protulit
Multum ecce diſſimiles tui
Tuos nec ipſe deputas,
Sed quem tibi puellulum

Enixa iam nuperrimè eſt,
Solum ſibi ſimillimum
Pro quatuor complecteris,
Adulterinos quatuor,
Vocas, repellis, abdicas,
Atq; graues tradunt ſophi,
Quodcunq; matres interim
Imaginantur fortiter,
Dum liberis datur opera,
Eius latenter, & notas
Certas, & indelebiles,
Modoq; inexplicabili
In ſemen ipſum congeri,
Quibus receptis intimè,
Simulq; concreſcentibus
A mente matris inſitam
Natus refert imaginem,
Quam tot abeſſes millibus,
Dum gignit vxor quatuor
Quòd eſſet admodum tui
Secura, diſſimiles parit.
Sed vnus omnium hic puta
Tui refert imaginem;
Quòd mater hunc dum concipit
Solicita de te plurimum
Te tota cogitauerat
Dum pertimeſcit anxia,
Ne tu Sabina incommodus
Velutq; lupus in fabulam
Superuenires interim.

Tanta igitur eſt virtus imaginationis mulierum grauidarum, vt quid animo conceperint, facilè concepto fætui imprimant. Idq; experientia docuit, quando Carolus Quintus Imperator ex Hiſpania in Belgium inſtructiſſima claſſe munitus peruenit; nam amplo Procerum apparatu ſtipatus per illas oras gradiebatur, & mulieres Belgicæ tunc vtero geſtantes, ex Hiſpanorum intuitu, infantes ſupercilijs, & capillis nigris, & criſpis pepererunt. Hocq; non ſolum mulieribus vulgaribus, ſed etiam probitatis, & incorruptæ pudicitiæ matronis accidit. Quid? nuper Nebulo quidam oppidatim ſpectandum deferebat infantem capite inuſitatæ magnitudinis, ideo huius effigiem cum grauida quædam mulier ſpectaſſet, puellum capite enormis magnitudinis enixa eſt. Propterea Soranus Medicinæ author ad rem narrat Dionyſium tyrannum, cum ipſe eſſet deformis, & tales filios procreare nollet, vxori in concubitu, formoſiſſimas puſionum icones præpoſuiſſe. C

Intuitus virorum quid Mulieribus afferat incõmodi.

Itaq; pleni ſunt Philoſophorum libri imaginationem in conceptu magnam vim poſſidere, qua de re præcipiunt, vt elegantes, & formoſę imagines circa lectum habeantur: quemadmodum icon pulcherrimæ Andromedæ, de qua verba faciens Ambroſius Pareus ſcribebat Perſinam Reginam Aethiopiæ ex marito etiã Aethiope filiam candidam genuiſſe, cum ſæpè iconem Andromedæ in thalamo collocatam intueretur. Neq; intueantur imagines Aethiopum, quod præſtitit illa matrona ab Hippocrate memorata, quæ ex marito candido filium nigrum concepit. Id magis confirmat Auicennas, qui hanc vim imaginationis in brutis etiam collocauit, dum narrat gallinam aſpectum Milui intuentẽ, & metuentem pullos capite miluino ab ouis excluſiſſe. Hanc ſententiam aliquo exemplo roborare liceat. D

Pulchræ icones in thalamis quid præſtent.

L. 5. de An.

Ouum

Ouum Gallinæ ſerpentis icone effigiatum.

Hoc enim in loco iconem oui gallinæ collocamus, quod nobis dono dedit Pe-
G trus Vuettendellius Alemarianus Batauus Philoſophicæ, & Medicæ inſtitutionis Doctor inuentum Piſis die duodecima Februarij anno nonageſimo quarto ſupra ſeſquimilleſimum, in cuius teſta ſerpentis imago cernebatur: exiſtimauit enim ille vir eruditus gallinam ex imaginatione hoc monſtrificum ouum enixam, vel quia ſerpentem timuiſſet, vel quia auidius deuoraſſet, ſeu deuorare deſideraſſet. Nec mirum videri debet, quoniam varia in ouis monſtrifica identidem cernuntur, & ab illis excluduntur, quemadmodum fuit Gallus ille monſtroſus, cauda quodammodo ſerpentina, cuius iconem ſequens exhibet pagina.

Hic viuus ante aliquot annos in aula ſereniſſimi Magni Hetruriæ Ducis Franciſci Medicei conſpiciebatur, aſpectus ita horrifici, vt intuentibus metum incuteret. *Deſcriptio galli monſtrifici.*
Caput non criſta carnea erat refertum nec paleæ erant carneæ, ſed vtręq; ex plumis
H conſtabant æmulantibus conos militum, quibus galeas exornare ſolent. Habebat in fronte duas pennas, ſeu potius pennarum calamos ſurrectos inſtar cornuum; itẽ duos alios ab vtraq; parte roſtri propè nares, nec non alium in ceruice, color totius coporis erat ſubfuſcus, & radices pennarum erant albæ, propè vropygium, vnde cauda exit, tuberculum habebat rotundum, & ſubalbidum. Cauda erat carnoſa, & ſubcærulea pilis nuda, obliqua, inſtar ſerpentis, in extremitate tamen floccus erat. Tibię veluti ocreis erant indutæ.

Pariter ab ouo gallinæ, vel vt alij aſſerunt ex ouo galli (ſi tamen galli talia oua edere poſſint, qua de re in Hiſtoria Serpentum actum fuit) iuxta Lucernam nobile oppidum Heluetiorum in villa quadam, cui Emmen nomen eſt, monſtrum figura Genitalis viri eſt excluſũ, vno teſticulo, & capite quaſi canino, & criſtato inſignitum. Hoc accidit, iuxta mentẽ Lycoſthenis, anno Domini milleſimo quadringenteſimo octuageſimo octauo: veluti figura oſtendit.

Digitized by Google

Monſtrum figura genitalis viri.

Doctiſſimus Licetus in Hiſtoria monſtrorum refert, & ipſe gallinam domi quinque digitis refertam aluiſſe, quæ poſt multa oua, vnum puſillum edidir ſine luteo, in cuius albumine Serpens veluti vermis compertus eſt, in quem oui vitellum fuiſſe transformatum optime eſt ſuſpicatus. Immo clariſſimum virum ab Aquapendente teſtem citat, qui in luteo quoq; oui vermem ſatis magnum inter comedendum comperit, quibus facile aſſentimur, cum nobis anno elapſo monſtratus fuerit vermis formam quodammodo piſcis referens, qui in ouo ſorbili inuentus fuit. Quid plura?

H Monſtrum in medio, & intimo ouo compertum narrat Ambroſius Pareus, facie quidem humana, ſed capite ſerpentibus vndiq; horrente, & ex mento tres item ſerpentes inſtar barbæ germinabant. Hoc accidit Auguſtodini, in ædibus Bancheronis Cauſidici, dum famula multa oua butyro incoquenda frangeret, cuius oui monſtroſi albumen à fele voratum mortem ei intulit. Multi narrata monſtra ad cauſas diuinas referentes, ex hoc præſagierunt hæreſes, quæ in illa Regione ſerpebant. *Monſtra in ouo ſorbili inuenta.*

Huic non multum diſſimile fuit illud ouum anſerinum in Gallia repertum, ex quo fracto humanum caput fuit conſpectum, quod loco capillorum, & barbæ, colla anſerina cum roſtro, & oculis habebat, veluti appoſita icon oſtendit. Hæc oua monſtri fera in memoriam reuocant caput Meduſæ fabuloſum, nec non Lædam, quæ duo oua anſerina peperiſſe ferebatur, ex quorum altero Caſtorem, & Pollucem, ex altero autem Helenam, & Clytemneſtram emerſiſſe finxerunt. *Oua mōſtrifica.*

Humana effigies monſtroſa in ouo anſerino.

Humana effigies in ouo, cum ſerpentibus ex caluaria, & mento germinantibus.

Monſtra

Monſtra hæc partim ad imaginationem, partim ad voracitatem animantiũ referri poſſunt, cum notus ſit Anſerũ erga homines amor, de quo in Ornithologia verba fecimus, deinde liquidò conſtat gallinas eſſe talis conditionis, vt fœda quæq; immo ſemen, & ſanguinem menſtruum deuorent, neq; ab eſu viuorum ſerpentum abſtineant. Præterea gallinæ ſerpentibus quoq; ſuccumbunt, quod Excellentiſſimus Licetus teſtificatur ex obſeruatione famulæ, quæ non ſemel gallinam ab Aſpide cõprimi vidit; nam hæc gallina, cum diluculabar, domo egrediens, & ad radicem annoſæ quercus properans, crocitatu maritum ſerpentem euocabat; eius autem oua non pullos, ſed paruos ſerpentes excluderunt. Pariter Licetus in recenſendis cauſis
E materialibus proximam, & remotam memorat, hanc communem, & eandem conſtituit, quæ cunctis animantibus ſubcæleſtibus competit. Proximam verò monſtrorum materiam corpus viuens ſubcæleſte appellat: cum monſtra non ſolum in humana natura, ſed etiam in brutis, & in plantis contingant.

Si ad cauſam efficentem ſermo conuertatur, multos Authores recenſere poterimus, qui hanc cauſam, in malam qualitatum proportionem retulerunt; ideirco Albertus in recenſendis quatuor cauſis monſtrorum, hanc prauam qualitatum proportionem memorat; immo addit quòd ætate ſua natus eſt Androgynus, ita affabrè *Cauſa efficiens monſtrorum.*
in vtroq; ſexu formatus, vt dignoſci non potuerit, in quo ſexu eſſet validior, & hoc inde originem traxiſſe autumat, quoniam qualitates calidæ maſculum progeniture, & frigidæ fœminam producturæ, adeo ſimul copulatæ fuerunt, vt accedente
F te valida formatrice, hermaphroditus facilè reſultauerit. Hunc ſenſum Regentes Pariſienſes in quæſtione peculiari ad ſecundũ librũ Phyſicorũ ſecuti, contingere *Lib. 1. de diuin. nat. charact. c. 6.*
monſtra fieri retulerunt, propter inæqualem qualitatum proportionem; hocq; ex parte agentis, aut ex parte patientis, vel ex parte vtriuſque prodire ſcripſerunt. Quam poſtea ſententiam Eminentiſſimus Cardinalis Toletus, & Collegium Conibricenſe in Commentarijs ad ſecundum librum Phyſicorum non explodetunt. Immò Cornelius Gemma id magis confirmat, quando inquit, illos rectè ratiocinari, qui in turbata proporrione cauſam monſtrorum vniuerſam collocant: vbi, per turbatam proportionem, proculdubio mala quatuor qualitatum proportio intelligenda eſt.

Cauſa quoq; efficiens monſtrorum, Agens naturale, aut virtus eiuſdem formatrix appellantur; hæc enim cum fuerit valida, multa etiam non ſegreganda diui-
G dit: hinc aliqui infantes cum ſex digitis in manibus vel in pedibus oriuntur. Hæc aliquando erit adeo imbecilla, vt ſeparanda minime disiungat: vnde aliqui fœtus in lucem prodeunt, qui omnes digitos coniunctos habent, etenim vidimus anno elapſo egenum aduenam Bononiæ mendicantem, qui manus dextræ digitos con- *Lib. 3. de morb. mulier. c. 7.*
tinuo vngue copulatos habebat. Item Ludouicus Mercatus huc reſpiciens ſcribebat facultatem formatricem, & virtutem naturalẽ Agentis non poſſe quandoq; materiam fœtuum moderari, vt opus eſſet; hinc poſtea iuxta maius, vel minus impedimentum agentis, monſtra varia reſultant. Quamobrem ratione Agentis, monſtra generari non eſt dubitandum: nemo enim negabit in Agente imbecillitatem caloris naturalis, quæ naturam delineare, & iuxta neceſſitatem, formare non poterit. Sic enim teſtatus eſt Auerroes in Commentarijs ad Ariſtotelẽ. Præterquam- *L. 4. de gen. An c. 4.*
H quod Albertus Magnus cauſam efficientem virtutem formatricem appellauit, dum aſſeruit monſtra ex debilitate virtutis formatiuæ dimanare, quæ cum ſit imbecilla, cum totam materiam formare non poſſit, portionem tantùm delineat, & aliam reſpuit.

Alij, pro cauſa efficiente monſtrorum, cœleſtes influxus celebrarunt, aduerſus eorum opinionem, qui ſibi perſuadent, cotpus nobiliſſimum, quale eſt Cœlum, nihil in his inferioribus operari, ſed producere tantummodò lumen, & per lumen, calorem: cum tamen Ariſtoteles in Meteoris aſſeuerauerit cuncta hæc inferiota à Cœlorum virtute gubernari, & alibi hominem ab homine, & à Sole procreari: vnde fit, quòd multi effectus ex varijs cœlorum motibus, & aſtrorum aſpectibus in his inferioribus producantur, & Cœli non ſolum lumine, & motu, ſed etiam alijs occultis virtutibus agant; quæ virtutes poſtea influentiæ appellantur. Hæc fuit ſententia Diui Thomæ, Alberti Magni, Conciliatoris, Pauli Veneti, Ioannis *Influxus cuius virtutis.* *L. 3. Cœli teſt. 42.*

Gram-

Digitized by Google

Grammatici, & aliorum plurium, præter nonnullos nuperos, qui id abſq; vlla ratione negant. Itaq; Albertus Magnus aliquando prodidit eſſe quædam loca in Cœlo, ad quæ dum luminaria perueniunt, materiam in vtero exiſtentem quodammodo inefficacem reddunt, & impediunt, ne inde humana figura reſultare poſſit.

Manilius ab hac opinione non recedens, his carminibus ſuam mentem exponit.

—— Permiſcet ſæpe ferarum
Corpora cum membris hominum, non ſeminis illi
Partus erit, quid enim nobis commune, Feriſq?
Quis ne in portenti noxam peccaret adulter?
Aſtra nouant formas, cælumq; interſerit ora. A

Quocirca monſtra tunc producuntur, quando determinatæ quædam conſtellationes in mundum ſublunarem influunt: quandoquidem, ætate Alberti, accidit, vt in quadam villa, Vacca vitulum humano capite ederet: qua de re Pagani hoc monſtrū admirati, paſtorem quaſi tanti ſceleris conſcium, mox cum Vacca concremandum in iudicium duxerunt. Sed huic miſello præſtò fuit Albertus, qui facultatis Aſtronomicæ peritus, non humano aliquo ſcelere, ſed ſtellarum certæ conſtitutionis efficacia, id genus monſtri procreatum atteſtans, paſtorem ab extremo ſupplicio liberauit. Amplius alibi Albertus hanc veritatem aperuit, dum retulit conſtellationem quodam tempore ad ſues generandos dominari, & tunc contigit, vt infans ſuillo capite procrearetur. Hinc fortè accidere poteſt, quòd interdum humani fœtus cum vultu oblongo inſtar canis vel alterius animalis naſcantur. Hinc etiam B elicere poſſumus cauſam, propter quam in quibuſdam lapidibus quædam figuræ æmulantes humanam faciem, vel alterius animantis à natura delineatæ cernuntur: quemadmodum Albertus in libro de Mineralibus exarauit, cum id totum ab influxu cæleſti proueniat.

Septalius, in Commentarijs ad problemata Ariſtotelis, cauſam monſtrorum efficientem duplicem conſtituit, nempe primariam, & inſtrumentalem. Principalem ad facultatem formatricem ſemini inexiſtentem ſpectare dixit, alteram vero ad primas qualitates, coadiuuante poſtea imaginatione. His addit ſupremam cauſam nempe Deum optimum maximum, aut vim mali Dæmonis, & ab his malam qualitatum proportionem non arcet, de qua paulò ante ſermo eſt habitus, qui igitur ſupremam tantum cauſam intuentur, magis cum Deo, quàm cum Ethnicis ſapientibus philoſophantes, ſummo Opifici nihil prorſus fortuitum eſſe tradunt: cum diuina, C mens certo fine, & inſtrumentis, ceu medijs operans, recta via ſemper incedat, & natura mutationi, & alterationi obnoxia ſemper illi obtemperet.

Cauſæ efficientes mõſtrorum ex mente Septalij.

Hæc Natura igitur, licet iuxta ſeriem mundi inferioris, à conſueta lege deflectere videatur, nihilominus eſt aduertendum, quod vi diuini ſpiritus rapitur. Ideo hac ratione nixi, monſtroſos partus, permittente Deo, ſæpè diuina flagella præcedere, ſeu prædicere promulgant, quemadmodum in Rubrica Præſagiorum explicauimus. Ad rem Dinothus in Aduerſarijs ſcriptum reliquit, quòd eo anno, quo Coriolanus in exilium actus fuit, multis prodigijs Vrbs fuit perterrefacta, dum monſtroſi, & vix credendi partus hominum, atq; pecudum in lucem prodierint; moxq; dira lues non ſolum homines, ſed etiam pecudes, maxima clade inuaſit. Neq; ab hac ſententia valdè recedit Ambroſius Pareus, dum ſcribit monſtra aliqua D eſſe, quibus aliquid diuini ineſſe videtur, & hæc ex generali monſtrorum cauſa originem non ducunt; ſicq; cauſam monſtrorum aliquam peculiarem referre non poſſunt, quippe quæ ab opera ſupremi Numinis dimanant.

Monſtra diuinitùs producta.

Neq; hinc arcenda eſt vis Dæmonum, quam clariſſimus Licetus in cauſa decima tertia monſtrorum collocauit: ſiquidem in procreatione monſtrorum, poſſunt Dæmones varia animalium ſemina prolifica in vterum deferre, & turpiter inuicem illa permiſcere, nec non varias cauſas huic generationi neceſſarias ſimul copulare; nimirum applicando actiua naturalia paſſiuis naturalibus, & arcendo quæcumq; hanc actionem, & paſſionem impedire poſſunt.

L.2.Phyſ. tract.2.c.3.

Ad prædictam cauſam efficientem nonnulli cauſam inſtrumentalem referunt, quam Albertus Magnus malitiam continentis appellauit. Id poſtea à Regentibus Pariſienſibus in quæſtionibus ad ſecundum librum Phyſicorum explanatum fuit;

his

his verbis. *Eſt autem continens pellis quædam fœtum inuoluens, quæ ſecundina*
appellatur; vnde hac diſrupta, fœtus cum duobus capitibus, & vno tantùm corpo-
re, vel Gemelli in dorſo connexi naſcuntur. *Cauſa efficien.*
Hanc deniq; cauſam efficientem monſtrorum Licetus in ſuo opere de monſtris
ſpeculationum copia exuberante diligenter, & eleganter explicat, dum hanc, in
remotam, & proximam diſtribuit, & remotam adhuc ſubdiuidit, nimirum in omniū
primam, quæ eſt Sūmus rerum Opifex, qui cum Agentibus naturalibus, ad omnes ef-
fectus producendos concurrit; Secundam verò cauſam remotam appellat Cœlum,
quod perenni ſuo motu, & lumine inferiora regit. Deinde efficientem proximam
E inſtrumentalem calorem materni viſceris vocat, ſecundariam verò, & proximam,
vterum indigitat. Cœterùm primariam monſtrorum cauſam efficientem adhuc *Anima ſeminis qua.*
diſtribuit in principium, quod agit, quod à Philoſophis adæquatum nuncupatur, &
eſt portio illa ſeminis, ex qua fæcunditas prodit: amplius hanc diſtribuit in princi-
pium, quo agens adæquatum agit, & eſt vis, & anima ſeminis illi à parentibus cō-
municata, quatenus eſt facultas conſtitutiua fabricæ corporis viuentis, non abſo-
lute, ſed impedita, ne finem intentum perfectè aſſequi poſſit. Hinc elicimus Effi-
ciens proprium monſtrorum eſſe virtutem formatricem partium corporis viuentis.
Si ad finalem cauſam noſmet conuertamus, hanc in doctrina Ariſtotelis non in-
uenięmus: quandoquidem, cum monſtra ſint puræ priuationes, à Natura non inten-
duntur, neq; intelliguntur: hac igitur ratione monſtra finali cauſa carebunt. Di- *L. 6. de Ciuit. Dei c. 8.*
F uus tamen Auguſtinus, theologicè loquendo, cauſam hanc finalem monſtrorum aſ-
ſignare nititur, dum hæc habet. *Deus enim Creator eſt omnium, qui vbi, & quā-
do creari quid oporteat, vel oportuerit, ipſe nouit, ſciens vniuerſitatis pulchritudi-
nem, quarum partium vel ſimilitudine, vel diuerſitate contexat. Sed qui totum in-
ſpicere non poteſt, hoc tanquam deformitate partis offenditur, quoniam cui com-
petat, & quomodo referatur, protinus ignorat.* Ideo ex his Diui Auguſtini verbis, *Cauſa finalis qualis.*
hanc monſtrorum finalem cauſam eſſe decorem, & pulchritudinem vniuerſi haurire
poſſumus. Ab hac ſententia non multùm recedit Ambroſius Pareus, qui id pon-
derans dicebat monſtrorum plures eſſe cauſas, ſed primam eſſe Dei gloriam, qua-
tenus ſcilicet, his reſtitutis, quæ fiunt præter naturam, eius immenſa potentia cun-
ctis innoteſcat: ſic enim in Euangelio legitur de cœco nato, cui Chriſtus ſupra vim
naturæ viſionem reſtituit: nam Diſcipuli inueſtigantes cauſam, propter quam ille
G homo cæcus eſſet natus, num quia ille, vel eius parentes peccauerint; reſpondit
Dominus, id propter crimina illi non contigiſſe, ſed tantùm, vt Dei gloria per illū
manifeſtaretur. Deinde addit Pareus in hunc finem quandoq; creata fuiſſe mon-
ſtra, vt Deus hominum ſcelera, vel vlciſceretur, vel impendentis vltionis ſigna
præmonſtraret: etenim dum homines ſine modo, abſq; lege, & nefando, & vago
congreſſu permiſcentur, hinc neſaria, & horrifica, necnon à naturæ norma rece- *In Matth.*
dentia monſtra quandoq; naſcuntur. Immò Abulenſis prædictis addit contingere *c. 19. q. 88.*
interdum tales defectus ex voluntate Dei, ad euitanda mala eius, qui huiuſmodi de-
fectum patitur, qui alioquin prauus fieret, ſi integro corpore fuiſſet conſtitutus
Sed animaduertendum eſt hanc eſſe cauſam particularem, quæ ad omnia monſtra,
attinere non poteſt.
H Vucinrichius, & ipſe huc reſpiciens duas cauſas memoratas, nempe Dei gloriam, *In lib. de*
& eiuſdem erga mortales iracundiam pro cauſa finali monſtrorum oſtendere cona- *mōſtr. c. 59.*
tur; & addit tertiam cauſam, quæ eſt libera voluntas potentiæ diuinæ, dum nullo
modo legibus naturę adſtringitur, cum aliquando neque Cœlo pepercerit. Ve-
rum Licetus breuiter ab hac cauſa ſe expedit, hanc duplicem conſtituens, nimi-
rum communem, & propriam, & communem in perpetuitate ſpecierum conſtituit;
cum indiuidua perennare non poſſint, & hic finis omni animantium generi compe-
tit. Præterea proprium finem declarat, ſi tamen prius intellexerimus monſtra eſſe
errata Naturæ in operatione impeditæ, ne finem intentum aſſequi poſſit; ideo cum
non poſſit, quod vellet, præſtat tamen, quod valet, & producit animatum in con- *Cauſa finalis.*
ſtitutione partium ſibi ſimile. His ſic conſtitutis, cauſa finalis monſtrorum erit por-
tio, ſeu pars finis perfectorum animantium; cum Natura integrum finem perfectorū
animantium aſſequi nequeat,

Demum

Demum tanquam coronidem, ex eodem Authore, cauſam formalem monſtrorum duplicem annectemus, quarum prima cunctis animantibus eſt communis, propria verò, & ſpecifica monſtrorum forma nulla alia erit, niſi praua corporis conſtitutio, ſeu deformis monſtrorum fabricatio, & vitiata partium conformatio. Hæc autem ſententia eſt conformis doctinæ Ariſtotelis, qui monſtra ad peccata naturæ referebat, quæ ſententia eſt veriſſima, & quaſi ex Apollinis oraculo profecta videtur: vnde modò obſeruamus Vueinrichium à germana veritate non receſſiſſe, quando traddit, quod malum, & vitiatum eſt, formam propriè habere non videtur, cum ſit formæ priuatio, aut potius deprauatio. Monſtra tamen habent quidem formas ſed alienas quæ poſtea in eorum differentijs manifeſtantur. Hac de cauſa nec etiam finem in monſtris aſſignare poterimus, quoniam, cum omnes ſpecies in natura ſuas formas habeant, eas ſi in ortu non aſſequuntur, finem non attigiſſe perhibentur. A

Cauſa formalis.

His ſic exaratis, notandum eſt cauſas monſtrorum hactenus explicatas eſſe ſimul adeo implicatas, vt vna abſq; alijs intelligi nequeat quapropter maximis premuntur difficultatibus eorum opiniones, qui monſtra ad vnam tantummodo cauſam reducere conantur, & in primis materiam tanquam monſtrorum veram productricem prædicant. Quandoquidem hi à doctrina Ariſtotelis valdè declinant: nam Philoſophus hoc tanquam axioma philoſophicum diuulgauit, materiam paſſiuum, & formam actiuum principium eſſe, & in libro ſecundo de ortu, & interitu, proprium eſſe materiæ pati, & formæ operari retulit, & libro tertio Phyſicorum, res ob materiam, & non propter formam pati pronunciauit, & tandem libro nono Metaphyſicorum, materiam ad paſſionem, & ad mutationem, non autem ad agendum, & mutandum aliquid idoneam promulgabat. Præterquamquod idem Philoſophus libro ſecundo Phyſicorum, monſtrum tanquam peccatum naturæ operantis propter finem publicabat; ideirco niſi intentum finem conſequatur, tunc error non materiæ, ſed agenti attribuitur. Tandem Ariſtoteles in Hiſtoria generationis animalis nobis perſuadebat monſtrum eſſe effectum mutilum naturæ operantis. Præterea ſi naſcatur homo monſtrificus cum tribus orificijs in vultu; id à materia non dimanabit, ſed à formatrice valida: quapropter effectus monſtrorum non materiæ tantùm erit attribuendus. Reliquum erit igitur vt aſſeueremus prædictas cauſas ſimul multifariam copulari, vt imperfecti monſtrorum effectus producantur. B

Cauſæ monſtrorum implicatæ.

L. 4. de gen. An. c. 4.

C

DVBITATIONES.

CVM monſtrorum hiſtoria apud plurimos non ſit extra anſam dubitandi locata; operæ prætium eſſe duximus potiores tantùm difficultates in campum afferre, vt aliqua ſaltem ex parte legentibus ſatisfaciamus. Prima igitur fronte proponitur diſcutiendum, an monſtra per accidens, an verò per ſe à natura producta fuerint. Cum autem hinc inde ad id probandum variæ, & validæ rationes aſſignentur, nonnullas præcipuas in medium afferemus, vt ex illarum ſolutione veritas quæſtionis pateſiat. D

Itaq; qui monſtra à natura per accidens generari arbitrantur, his rationibus fulciuntur. Primò Natura, ſeu Agens ſemper quid ſibi ſimile procreare nititur, ſed quoniam monſtra Agenti, vel Naturæ minime ſunt ſimilia, hinc à Natura per accidens fuiſſe generata inferunt. Deinde nullum caſu productum iuxta mentem Agētis procreatur, ſed monſtra ſunt huius conditionis, ergo iuxta intentionem Naturæ non generantur. Tertiò Naturæ intentio, & deſiderium operandi errare nequaquam poteſt, ergo neceſſarium erit, vt ſempre quid bonum procreet, ſed monſtra inter res bonas non recenſentur, ideo extra intentionem Naturæ in lucem prodeunt. Amplius Natura tantummodo indiuidua ad conſeruandam, & propagandam ſpeciem gignit; immo ſi vnico tantùm indiuiduo id præſtare poſſet, proculdubio generationem tot indiuiduorum non procuraret; at Monſtra pro ſpecie propaganda non oriuntur; quapropter poterimus aſſeuerantius dicere, Monſtra eſſe

Prima dubitatio.

Rationes plures.

Naturæ

Naturæ errata, & extra eiuſdem intentionem genita, quemadmodum Ariſtoteles *L. 2. Phyſ.*
in Phyſicis teſtificatur. *text. 82.*

Ex altera parte qui oppoſitam tutantur opinionem, prædicta argumenta diſcu-
tiunt, & ratione primi, negant quòd Agens naturale quid ſimile ſibi procreare in-
tendat: nam canis congrediens, cum careat ratione, proculdubio prolem non re-
ſpicit, ſed tantummodo delectationis cauſa, ad permixtionem accedit, immò remo-
to omni voluptatis ſenſu, à coitu prorſus abhorreret: propterea hoc Agens hãc de-
lectationem ab vniuerſali Natura communicatam reſpicit, vt hoc modo deinceps
quid ſimile ad ſpeciem ſeruandam producat. Deinde ad tollendam ſecundam ra-
E tionem, Monſtra per accidens generari negant, quoniam monſtra ad decorem, &
pulchritudinem vniuerſi ſpectare credunt; quamobrem Natura dum Mundum cun-
ctis ornatum rebus conſeruare nititur, ei neceſſe eſt, vt monſtra intendat. Pro abo-
lenda tertia ratione, monſtra inter res bonas connumerãt, cum anima, quæ eſt quid
bonum, non careant. Monſtra igitur mala ab aliquibus nuncupantur in compara- *Solutiones*
tione ad res perfectas: nihilominus, & ipſa quamuis praua, & imperfecta, vnà cum
rebus perfectis ad conſeruationem pulchritudinis Vniuerſi concurrunt. Atq; ita
ſoluitur etiam vltima dubitatio; etenim dum conſeruantur ſpecies animantium, con-
ſeruantur quoq; monſtra ad illas ſpecies attinentia. Et quia huic ſententiæ auctori-
tas Ariſtotelis reluctabatur, qui Monſtra Naturæ errata appellauit: idcirco reſpon- *L. 2. Phyſ.*
dent Naturam vt plurimum perfectè in generationibus operari, & aliquando etiam *text. 82.*
F imperfectè, quando monſtra producit: vnde hæc ſecunda Naturæ operatio in com-
paratione ad primam, actio per accidens & erratum nuncupatur, quia rarò id præ-
ſtat, non tamen quia id extra Naturæ intentionem fuerit.

His ſic conſtitutis, alias fabricant rationes pro maiori huius ſententiæ confirma-
tione, & prima eſt hæc. Omne Agens ſemper agit propter aliquem finem, ergo
Natura propter determinatum finem ſemper operabitur; ſicq; producens monſtra,
iuxta ſuam intentionem aget. Neq; officit, quòd Natura raros monſtrorum partus
moliatur, atq; ita ſint extra Naturæ intentionem, quoniam quæ rarò fiunt, ad de-
fectum, & peccatum Naturæ non ſunt redigenda. Inſuper ſi monſtrum eſſet præ-
ter Naturæ intentionem, proculdubio Natura opus Monſtri iam cæptum non per-
ficeret, ſed totum oppoſitum obſeruamus, quia Monſtrum in vtero inchoatum per- *Aliæ ratio-*
ficit, & in lucem producit, ergo aſſerendum eſt, monſtra intentioni Naturæ, & *nes.*
G Agentis reſpondere. Addunt nullum animal per accidens, & extra Naturæ inten-
tionem generari, ſed monſtrum eſt animal, ergo Monſtrum per ſe à Natura produ-
cetur. Tandem ſi Natura reſpicit præcipua ad vnam ſpeciem ſpectantia, procul-
dubio reliqua hanc ſpeciem conſequentia reſpiciet; ſed homo monſtrificus vel cũ
capite magno, vel cum ſex digitis in manu ad eandem ſpeciem, ad quam homo non
monſtroſus, refertur: ideo Natura in generatione, hominem monſtroſum, & non
monſtroſum reſpiciet.

His igitur rationibus nituntur illi, qui monſtra non errata Naturæ, ſed procrea-
ta ad ornamentum Vniuerſi eſſe pronunciant, atq; ita fauent authoritati Diui Augu- *Lib. 19. de*
ſtini ſuperius allatæ, qui ſcripſit conuenientiam, qua pulchra ſunt omnia, non tan- *ciuit. Dei*
tùm prodire ex æqualitate parium, ſed etiam diſparium congruenti, & ordinata *cap. 13.*
H gradatione; hinc poſtea neceſſitatem multorum imperfectorum in Vniuerſo abſque
Naturæ errato eliciunt, & prædicant, vt propriam ſententiam ſaluare poſſint. De-
mum pro coronide addunt, ſi cauſæ propinquæ, remotæ, & remotiſſimæ, vt Deus,
& corpora cæleſtia ad monſtrorum procreationẽ concurrunt, non poterit quis vl-
lo modo aſſerere, hanc generationem eſſe accidentalem, quoniam omnes prædi-
ctæ cauſæ ſimul copulatæ nunquam præter intentionem aliquid operantur.

Quocirca hæc opinio, cum rem minime attingat, his rationibus eſt refellenda.
Primitùs, quæ rarò accidunt, & ad ſpecies permanentes non ſpectant, ſicuti mon-
ſtra, non eſt aſſerendum hæc ad mundi decorem attinere, quoniam pulchritudo
vniuerſi in rebus tantummodo perfectis, & permanentibus conſiſtit. Præterea mõ- *Solutiones*
ſtrum quatenus monſtrum non niſi defectum, & priuationem indicat, iuxta ſenten- *rationum.*
tiam Philoſophi libro ſecundo Phyſicorum exaratam: ideo monſtrum nullam poteſt
perfectionem præſtare, conſequenterq; ad perfectionem vniuerſi non pertinebit.

Inſu-

Digitized by Google

Inſuper ſi monſtra ornamento vniuerſi conſerrent, vt plurimum generarentur, quo-
niam hic tantus Mundi decòr frequentibus effectibus ſuſtentatur, ſed monſtrum
rarò accidit; qua de re ab hoc mundi ornamento ſegregatur. Tandem pro hac Vni-
uerſi pulchritudine monſtra in lucem non excunt, quoniam in Mundi initio procrea-
ta eſſent, quod nullibi legitur.

L. 2. Phyſicorum.

Reliquum erit igitur, vt dicamus monſtra eſſe extra intentionem naturæ, & per
accidens, quam doctrinam docuit Ariſtoteles libro ſecundo Phyſicorum textu ſe-
xageſimo quarto, vbi legitur. *Eſt autem, & hoc alterius, huius quidem exterius eſt
cauſa, illius verò interius.* Quæ verba Simplicius, Ioannes Grammatitus, & Auer-
roes exponentes retulerunt, monſtra non eſſe caſu ſimpliciter, ſed magis caſu, quo- A
niam huiuſmodi caſu rei factæ cauſa eſt extra, nempe indefinita, & extrinſecus oc-
currens, illius verò, nimirum monſtri cauſa intra, ideſt materia, quæ eſt eius inter-
na, & definita cauſa. Verùm ſatius erit cum Diuo Thoma interpretari illud ver-
bum (extra) non ſecundum eſſe, ſed ſecundum intentionem. His ideo ſic expli-
caris prudens lector nixus omnia in oppoſitum allata argumenta diſſoluet, & do-
ctrinam Ariſtotelis tuebitur, in qua monſtra eſſe errata Naturæ intelleximus, &
hæc pro præſenti quæſtione ſufficiant.

Secunda dubitatio.

Secundò dubitatur, an monſtra ab initio Mundi ortum habuerint. Pro affirma-
tiua parte non deſunt opiniones clariſſimorum virorum, qui rationes non impro-
bandas afferunt. Inprimis Benedictus Pererius monſtra in mundi primordio
fuiſſe multis aſtruit rationibus, dum adulterinas animalium ſpecies vt muli, & ſimi- B
lium, illo etiam tempore admittit. Sic enim clarè effatur: omne quod concurrit ad
generationem harum ſpecierum, eſt naturale, hinc ipſæ quoq; à Natura intendun-
tur, & generantur: propterea vna cum his naturalibus animalium ſpeciebus, in prin-
cipio Mundi originem habuerunt. Confirmatur antecedens huius argumenti, quo-
niam materia, ex qua oriuntur, eſt naturalis: præterquamquod locus, tempus, agen-
tia, nimirum mas, & fæmina ſunt naturalia.

Vniuerſum quid appelletur.

Deinde quod Deus, tempore creationis fabricauit, vniuerſum appellatur, quo-
niam cuncta deſiderata, & deſideranda complectitur, ſed prædictæ ſpecies adul-
terinæ tunc deſiderari poterant; idcirco à ſummo rerum Opifice diebus creationis,
productæ fuerunt; idq; magis ſtabilitur, quia ſi animalia huius generis non fuiſſent
creata, Vniuerſum integram perfectionem non fuiſſet adeptum. Amplius creden-
dum eſt ſummum Deum humanæ commoditati neceſſaria non prætermiſiſſe, ſed hu- C
iuſmodi ſpecies adulterinæ homini maximo futuræ erant emolumento, ergo in mũ-
di primordio non fuiſſe creatas non eſt aſſerendum. Prædictis additur authoritas
ſacræ paginæ, in qua legitur, nihil eſſe nouum ſub Sole: quapropter prædictas ſpe-
cies non de recenti productas, ſed olim in ipſo Mundi initio creatas fuiſſe pronun-
ciandum eſt.

Eccleſiaſt. cap. 1.

L. 7. met. text. 28.

Hæc autem opinio vndequaq; non admittitur: quandoquidem prædictę ſpecies
quid monſtrifici præ ſe ferunt, & Ariſtoteles libro ſecundo de generatione anima-
lium, ſpecies ſimiles, partus nouos nuncupauit, & in Metaphiſicis, mulum quid prę-
ter Naturam eſſe faſſus eſt. Etenim quamuis Aſinus, & equa iungantur, vt quid
ſimile in ſpecie producant, nihilominus id non contingit, ob impedimentũ, quod à
varietate ſeminum ſuppeditatur. Hinc accidit, vt Natura intentionem non aſſe- D
quatur, ſed quid tantùm præter Naturam in lucem edat. His dictis tollitur pri-
ma poſitio, & ſecundæ etiam ſolutio inſinuatur, & pro confirmatione notandum eſt,
quod huiuſmodi animalia ſunt monſtriſera, & quatenus talia ad preſectionem vni-
uerſi ſpectare non poſsunt, vt ſuperius fuit explanatum.

Solutio dubiorum.

Homil. 4 in Geneſ.

Inſuper cuncta animantia ab omnipotenti Opifice, in mundi primordio creata,
& ab eodem benedicta fuerunt, quæ benedictio fæcunditatem reſpicit: ſic enim Li-
ranus, Abulenſis, Pererius, & multi alij Doctores interpretantur. Sed inter hos,
Diuus Chryſoſtomus hæc habet; *Et benedixit illa Deus, & dixit, creſcite, & mul-
tiplicamini: Nam quia animatę creaturæ erant animalia, & volebat illa eſſe perpetua;
ideo benedixit illa Deus, & dixit, creſcite, & multiplicamini. Verbum enim illud in
præſentem vſq; diem illa conſeruat, & tantùm tempus præterijt, neq; vnum horum genus
imminutum eſt: nam benedictio Dei, & verbum quod dixerat, vt ſubſiſterent, & dura-
rent,*

rens, illis contulit. Huic ſententiæ adſtipulatur Procopius in Geneſim, quando in-
quit. Verùm illa animalia nequaquam, vt homines, ſpirituali beantur benedictio-
ne, ſed eorum benedictio ad ſobolem procreandam pertinet, quæ generis fit ſuc-
ceſſione: at ſpecies animalium adulterinæ, & monſtroſæ fęcunditate carent, quia
ſunt ſteriles, ergo illa benedictio has non reſpiciebat, cum illis temporibus non eſ-
ſent procreatæ. Siquidem quamuis intelligamus mulum quandoq; generare, hoc
rarò admodum euenit, præterquamquòd ſi aliquid generatur, non mulus, ſed Gin- *Ginnus quod*
nus ab Ariſtotele appellatur. Præterea licèt in Syria, iuxta mentem Ariſtotelis, *animal.*
E muli, congreſſu, ſuam ſpeciem propagent: attamen notandum eſt ex eodem met
Philoſopho, illam mulorum ſpeciem à ſpecie noſtratium diſcrepare: quandoquidem
noſtri muli cum illis exteriorem tantummodo quandam ſimilitudinem habent.

Neq; officit aſſerere, illa benedictione, animalia non ſolum quoad fæcunditatē,
ſed etiam quoad conſeruationem fuiſse donata, poſteaquam hæ ſpecies adulterinę
à mundi primordio ad hæc vſq; tempora peruenerunt. Nam hæc obiectio ſupponit
illud, quod adhuc nobis non eſt manifeſtum, nimirum ſpecies adulterinas ſemper
conſeruari poſse, deinde ſupponit conſeruationem harum ſpecierum alio modo,
quàm prole propagari, quod poſtea doctrinæ philoſophicæ reluctatur, & quamuis
in ſacris litteris habeamus nihil eſse nouum ſub Sole, ideoq; has ſpecies in mundi *Obiectio:*
initio fuiſse. Reſpondendum eſt, fuiſſe quidem in ſuis cauſis, non autem formaliter: *Solutio.*
& hoc decretum apud Theologos eſt manifeſtiſſimum; immò ſtabilitur à Diuo Tho- *In prim. q.*
F ma hunc in modum. Animalia etiam quædam ſecundùm nouam ſpeciem aliquan- *73. art. 1.*
do oriuntur, ex commixtione animalium diuerſorum ſecundùm ſpeciem, ſicuti quan-
do ex aſino, & equa generatur mulus, & hæc etiam præceſserunt cauſaliter in ope-
ribus ſex dierum. Hinc colligere oportet, quòd animalia nata ex permixtione di-
uerſarum ſpecierum non fuiſse à Deo creata ſecundùm ſe, ſed tantùm ſecundùm
alias ſpecies, ex quibus poſtea generantur, & quodammodo componuntur. Qua-
propter in mundi primordio monſtra minime fuiſse aſserendum eſt.

Altera ratio eorum, qui monſtra in mundi principio conſtituerunt fundatur po- *Secunda*
tiſſimum in doctrina Platonis, qui in Sympoſiacis, triplicem memorat hominem, *Ratio.*
nempe maſculū, fœminam, & Androgynum, qui in Exordio Mundi vixerunt. An-
drogynus autem, cum ſexum vtrumq; participet, inter monſtra eſt collocandus:
G hanc ſententiam Empedocles ſequi viſus eſt, dum bouigenas, & viriporcos in mū-
di primordio memorat: quemadmodum Ariſtoteles in Phyſicis retulit. Cæterùm, *L. 2. Phyſ.*
vt veritatem fateamur, hanc Platonis opinionem, vnà cum viris doctis, tanquam *text. 83.*
ridiculā explodimus, & eò magis, quoniam hunc Androgynum non vnicum con- *Solutio du-*
ſtituit indiuiduum, ſed duplici facie, quatuor manibus, & vtroq; ſexu refertum præ- *bij Platonici*
dicat: vnde ex his verbis, duo perfecta indiuidua ſimul fuiſſe copulata intelligi-
mus: immò hoc eſſe nugamentum apprehendimus, quoniam hi Cœlum affectan-
tes Ioui bellum indixiſſe feruntur, qua de re Iuppiter indignatus, illos in maſcu-
lum, & fœminam ſegregauit. Præterea hanc fuiſſe fabulam nobis perſuadent ver-
ba Marſilij Ficini, qui in expoſitione huius loci Platonis aſſerit, quòd hæc Ariſto-
phanes, & alia permulta narrat monſtra, & portentis ſimilia, ſub quibus, quaſi ve-
laminibus quibuſdam diuina myſteria latibulari putandum eſt. Mos enim fuit ve-
H terum Theologorum ſacra ipſorum arcana, ne à prophanis pollucrentur, figurarum
vmbraculis tegere.

Tandem non defuerunt, qui, ad fouendā oppoſitam opinionem, nimirum monſtra
in principio Mundi fuiſſe, adduxerunt in campum Adamum Hębreorum Androgy- *Dubitatio.*
num, quia crediderunt Adamum marem, & fœminam fuiſſe creatum, deinde in vi-
rum, & fœminam diuiſum. Sed hanc ſententiam eſſe explodendam colligimus ex
dictis Gulielmi Hameri in Geneſim, dum interpretatur illa verba. *Maſculum, &* *Solutio.*
Fęminam creauit eos. Nunc tertium hominum ſexum, ceu neutrum quoddam genus,
verum ne, an falſum dicam incertum habeo, certè conſtat Androgynos tanquam
delirantis Naturæ portenta omnibus eſſe odio, & credibile non putarem integram
aliquam gentem ijs propudijs conſtare poſſe, quodq; quò propenſius credam, facit
ſcripturæ huius veritas, quæ homines in duos ſexus diuiſos refert, ne vterq; in vno
homine ſexus prodigioſam, atq; execrabilem libidinis ſuſpitionem faceret. Huc

Nomen neutrum nullũ in lingua hębraica.

accedit ſacræ hæbreæ linguæ natura, quę nullum nomen neutrum ponit, ſed omnia vel maſculina ſunt, vel fœminina, nimirum conſona huic loco. *Maſculum, & fœminam creauit eos.* Nam quod nos legimus ſeraphim in genere neutro, praua id conſuetudine irrepſit, propterea notandum eſt Adamum Hæbreorum marifœminã non fuiſſe admittendum, quemadmodum Stheucus, & Alij ſunt opinati. Nam Adamus Androgynus ſi fuiſſet, nomine neutro eſſet nominandus, quo lingua hębraica caret. Prætcrquamquod Liranus, & multi alij viri eruditi validiſſimis rationibus hanc opinionem explodunt, ad quas Lectorem relegamus.

Poſtremò aliqui ambigunt, an ex vtero muliebri, fœtus non humanus emergere poſſit: deinde, ſi fieri poteſt vt ibi gignatur, quærunt præcipuam cauſam à qua A
prodire poſſit. Quoad primum multæ Hiſtoriæ atteſtantur monſtrum non humanũ in vtero mulieris fuiſſe generatum, quas in Rubrica Præſagiorum recitauimus.

L. non ſunt liberi ff. de ſtatu hom.

Præterea huic ſententię fauent multi Doctores, & primùm Paulus Iuris Conſultus qui monſtroſos mulieris fœtus triſariam diſtinguebat, nempe in eos, qui prorſus ab humana effigie recedebant, deinde in illos, qui aliquibus partibus ſuperfluis redundabant, & tandem in illos, qui aliquibus partibus carebant, & primos ad huma-

L. quod dicitur ff. de liberis & Poſthum.

num genus minime referendos eſſe fatebatur. Inſuper alij Iuris periti viri fuerunt huius opinionis, nonnullos fœtus monſtriferos, & ab hominis ſimilitudine pænitùs diſcrepantes, vnda ſacri fontis non eſse luſtrandos: immo Excellentiſſimus Baldus Iuris Conſultus hos ſtatim perimendos eſse decreuit. Quapropter ex aſsertis percipimus non ſemper quid ſimile in ſpecie, ex vtero mulieris, ſed interdum quid B

L. 5. de mundo c. 4.

L. 4. de gen. An. cap. 10

diſſimile prodire. Item Hieronymus Anglarenſis retulit, quòd olim Imperatores hue reſpicientes, partum ad nullum monſtrum inclinantem, pro homine habendum eſse ſtatuerunt, ſed quid vagamur, cum Ariſtoteles in Hiſtoria Animalium, ſimilem partum publicauerit? eius verba ſunt hæc. *Eędem cauſa ſunt, & vt alij parentibus ſimiles generentur, alij diſſimiles, & alij patri, & alij matri, tum corpore toto, tum verò partibus ſingulis, & parentibus magis, quàm maioribus ſuis, & ijs potius, quam quibuslibet, & mares potius patri, fœminę matri, alij nullo conſanguineo ſimiles, ſed tantùm homini ſimiles, alij ne homini quidem, ſed iam monſtro.* Ex hac igitur Philoſophi doctrina vehementer verum, & indubitatum eſt, quandoq; partum homini minime ſimilem, ab vtero mulieris exire. Præterquamquòd quotidiano poteſt confirmari experimento, cũ naſcantur interdum fœtus, qui ob deformitatẽ ablutione ſacri fõtis indigni iudicantur, & plura exempla videat Lector in Rubrica Præſagiorum, C
in qua ſeries ſimilium monſtrorum recenſetur. Datur ergo monſtrum non humanũ ex congreſsu hominis, & mulieris natum.

Quantum attinet ad ſecundam quæſtionem, nempe qua ratione ſimilia monſtra in vtero humano procreari poſſint. Sciendum eſt varias fuiſse Authorum opiniones; nam horum aliqui cibis, aeri, & alijs rebus non naturalibus ita nuncupatis à medi-

In lib. de monſtr. c. 14

cis, hanc generationem attribuerunt; inter quos recenſetur Vueinrichius, qui ſcriptis mandauit locum, naturam aeris, & aquarum, quæ bibuntur, ortui monſtrorum conferre. Deinde addit ex ſententia Ludouici Viues, quædam loca eſse Neapoli Italiæ, & in Flandria Belgiea, in quibus frequentiſſima fiunt monſtra, & multiformes ex vtero humano belluæ, vel ſolæ, vel cum infantibus egrediuntur: qua de re idem Author, ex frequenti vſu aliquorum animalium in cibis, ſimilia animalia in D
vtero mulieris generari poſse arbitratur; ſuamq; roborat ſententiam exemplo mulierum Salernitanarum, quæ ex frequentiori eſu ranarum, pariter ranas enituntur.

Salernit. mulier. natura.

Cæterùm hæc ratio improbatur; namq; ſi à cibarijs hoc pendere poſset, multò frequentiores eſsent partuum nouitates: præterquamquòd cibi hoc non poſsunt pręſtare, cum varias patiantur mutationes, iuxta cibati temperaturam; immò in penuria annonæ egeni quacumq; re etiam ſordida veſcuntur, nihilominus filios ſibi ſimiles procreant: & ſi aliquando accidat, vt mulier ranam, vel bufonem pariat, aduertendum eſt, id ex corruptione ſeminis, non autem ab alimento dimanare: quẽadmodum in hiſtoria Quadrupedum digitatorum ouiparorum explicauimus.

Alij Authores hanc partus non humani generationem influxibus cęleſtibus aſſignarunt Cælo enim tantam vim attribuerunt, vt deſtructa particularium cauſarum virtute ſic effectum ſuũ produci voluerint: hac ſententia motus Seneca, in Hippolyto

mon-

monſtra à Fato originem ducere, promulgabat & Domitius Vlpianus cauſam monſtrorum Fatum eſſe publicabat. Hoc autem vndequaque nonadmittitur; quandoquidem ceteræ cauſæ præter cæleſtes in producendis effectibus, eſſent ſuperfluæ: cum fruſtra fiat per plura, quod poteſt fieri per pauciora, vt Ariſtoteles teſtificatur. Ergo non Cœlum tantummodo ad hanc generationem concurret.

L. quaret aliquis, ff. de verb. ſign

Alij cauſam horum monſtrorum, vehementi parentum imaginationi aſſignarunt: idcirco à Ludouico Viue hæc narrantur: Pleni ſunt Phyſicorum libri, viſa per conceptum, magnam in partu virtutem poſſidere: vnde præcipitur coniugibus, vt elegantes habeant circa genitalem Lectum imagines. Vrbs eſt in Brabantia Buſcumducis,
E in qua, vt in alijs eiuſdem terræ, ſtatuto die, quo ferunt magnum Vrbis templum dedicatum, publicè ſupplicatur, ludiq; varijs Diuis exhibentur. Sunt qui tunc perſonas Diuorum induant, ſunt qui Dæmonum; ex his vnus vxorem ſuam in lectum conieciſſe dicitur, & ſe ex ea Dæmonem gignere velle dicens, concepit mulier, & infans editus eſt ea forma, quali Dæmones pinguntur. Hæc Margharita Auguſta Maximiliani filia narrauit Ioanni Lamuſæ homini prudentia incredibili, qui tunc erat ibi Legatus à Ferdinando Rege: hactenus Viues.

Lib. 12. de ciuit. Dei cap. 25.

Imaginationis virtus.

Refert poſtea Pareus anno Domini decimo ſeptimo ſupra ſeſquimilleſimum in Poſci regis Paraetia ranam viuam palmæ manus mulierculæ febricitantis fuiſſe alligatam, quæ noctu cum marito concumbens, & grauida facta edidit poſtea fœtum facie ranæ. Narratur etiam quod Vuitebergæ ciuis fuit facie cadauerosa, qui referebat, cum in vtero geſtaretur, ex conſpectu cadaueris matrem fuiſſe perterritam, & ex eo fœtum illi aſſimilatum fuiſſe. Addamus, quod quędam mulier cum maritum in pectore vulneratum ex improuiſo conſpexiſſet, qua parte vulnus fuit, ea fœtus etiam poſtea editus rimam in pectore manifeſtam habuit. Meminimus etiam legiſſe quòd pudica matrona ſubito occurſu, & aſpectu Gliris ita fuerit perterrefacta, vt fœtus in vtero exiſtens in formam beſtiolæ degenerauerit.

F

Gliris ſubitus occurſus.

Non defuerunt tamen aliqui, qui ad expugnandam vim imaginationis in generatione monſtrorum, authoritatibus Ariſtotelis, Hippocratis, Galeni, D. Hieronymi. Diui Auguſtini, & Diui Thomæ reluctari auſi ſunt, & ad ſtabiliendam propriam opinionem ratiocinati ſunt hunc in modum. Mira varietas in colore, in figura, & in ſapore fructuum plantarum obſeruatur, & nihilominus imaginatio in plantis non viget, ergo hæc generationi minime conferet. Deinde varias parentum imaginationes in congreſſu tanquam ſuperfluas publicant, cum ſemen abſque forma in vterum effundatur. Præterea imaginationem negant in generatione: cum fœtus ab anima neq; patris, neq; matris producatur, ſed à quodam tertio in ſemine exiſtente. Inſuper aſſerunt, quòd in congreſſu tale oritur oblectamentũ, vt vires animæ à quodam veluti deliquio adeo impediantur, ne aliquem imaginationi locum præſtare poſſint. Tandẽ ab vtero humano aliquando egreſſum eſſe canẽ diuulgant, cum tamen nullo modo ſit credendum, tale producendi canis deſideriũ, in humana mente fuiſſe excitatum.

G

Rationes aduerſus vim phantaſia.

Ad deſtruendam primam rationem, aſſeueramus talem potentiam imaginationi non eſſe concedendam, vt ipſa tanquam generationis adæquatum principium eſſe poſſit, quoniam plantæ ſenſu carentes, ſobolem non propagarent; & quamuis in fructibus plantarum varietas obſeruetur, cum imaginatione careant; ſciendum eſt hoc ab alimento ab anima vegetante ſuppeditato, vel ab aere, vel à ſitu, vel ab alijs cauſis huius generis prodire poſſe. Idcirco non ſemper facultas imaginatiua in generatione animalium varietatem partium fœtus progignit: cum hæc ab alijs etiã cauſis dimanare poſſit. Et quamuis vis imaginationis manifeſta ſit in ſacra pagina de illis virgis Iacob, quarum intuitu pecudes agnos partim albos, & partim nigros enixæ ſunt. Nihilominus id etiam aquarum potui Ariſtoteles attribuebat, quando ſcriptum reliquit, aquarum diuerſarum vſu; nonnulla ſuos colores immutare; cum alibi candida, & alibi nigra reddantur; ſunt enim aquæ multis in locis, quas cum oues biberint, & mox inierint; nigros generant agnos: id in terra Aſſirithide agri Chalcidici Thraciæ præſtat amnis, quem à nimia frigiditate Pſycrom vocant. Immò in Atandria quoq; duo ſunt fluuij quorum alter candorem, alter nigredinem pecudibus potantibus impertitur, & ſic deinceps per multa alia loca fluuij decur-

H

Solutiones Rationum.

Lib. 3. hiſt. An. c. 13.

Aquarum variarum vires.

Digitized by Google

runt his prerogatiuis referri, quos in præcitato loco Philoſophus memorat.

Poſtmodum ad profligandam ſecundam rationem, aſseueramus falsum ſupponi, nimirum vim imaginationis in primordio tantùm generationis fœtus operari: cum tamen experientia oppoſitum doceat: etenim hæc imaginationis virtus, toto geſtationis vteri tempore, viget, & operatur, dum appetitus grauidarum ab imaginatiua pendens, in imprimendis fœtui varijs figuris, toto grauiditatis tempore perduret: præterquamquod imaginatio, nonniſi operante ſenſu ad generationem fœtuum concurrit. His iactis fundamentis, ruit tertium argumentum ab aduerſarijs propoſitum: quandoquidem vim, & animam ſeminis non ſolum vegetatiuam eſse concedimus, ſed ſpiritus imaginatiuæ illi quoq; copulatos eſse aſserimus. Quando autem parentes in congreſsu ob ſummum oblectamentum, ab omni imaginationis genere alieni eſse dicebantur, aduertendum eſt, hoc doctrinæ Ariſtotelis repugnare, qui & ipſe in coitu magnam delectationem collocabat; nihilominus in problematibus, hominem vt plurimum animo varium in permixtione eſse teſtificabatur. Pereunt etiam alia argumenta: cum ſuperius docuerimus imaginationem non eſse cauſam adæquatam varietatis partium fœtus, neq; eam tanquam huius conditionis in generationibus eſse collocandam. Deniq; iuxta doctrinam Ariſtotelis, partum ſimilem brutis, nimirum canẽ ex muliere prodeuntem ſimilem perfecto cani non concedimus. A

Lect. 3. Problema. Probl. 12.

Prædictis addatur vis Dæmonum, de qua ſuperius in Rubrica cauſarum verba fecimus. Præterquamquòd ſummus rerum Opifex ſupra ordinem Naturæ hæc, & multa alia patrare poteſt. B

DE ERRATIS NATVRÆ IN FORMATVRA CAPITIS.

Caput Tertium.

C

SVMMA aſſenſione ſemper probauimus modum, quem Schenchius, in recenſendis Naturæ defectibus, circa quoſcumq; fœtus ſeruauit, dum inchoando à capite, omnes partes diligenter examinat, & propterea in præſenti ab hoc ordine non recedemus. Itaq; Natura aliquando impedita à recto generationis tramite deficiens, generato fœtui in, vtero, vel nullum addit caput, & aliquando plura in vno ſubiecto format, quaſi tot Ianos, vel Geryones denuo in Mundum introducere vellit. Interdum vnum tantùm caput alicui partui impertitur, ſed ita diſſimile ſubiecto, vt inſtat differentiæ proprijſſimæ Dialecticorum aliud prorſus conſtituat: cum totum caput ad ſpeciem alterius animalis attineat, quandoq; verò Natura ſi caput fœtus non reddit aliud, ita tamen format alteratum, & varijs ſciſſuris, & maculis fœdatum, vel dentibus in ipſo primordio generationis refertum, vel auribus alterius animalis inſignitum, vt intuentibus admirationem non mediocrem afferat. D

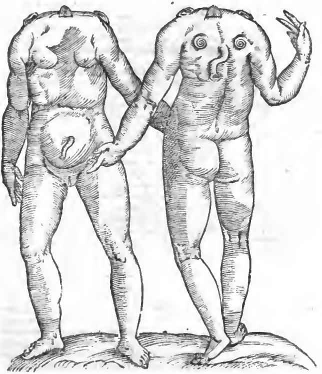
Ordinis Ratio.

Capitum varietas.

Quoad primum, Creſcias Gnidius in Perſicis retulit Roxanem Cambyſis vxorem peperiſſe puellum capite carentem. Quo animaduerſo, Magi prædiuinarunt hunc partum loco prodigij eſſe habendum, quia ob defectum capitis, nemo poſt Cambyſem eſſet regnaturus. Pariter anno vigeſimo quinto ſupra ſeſquimilleſimum, referente Licoſthene, Vuittenbergæ puer abſq; capite in lucem exiuit. Amplius anno poſt Chriſtum natum quinquageſimo quarto ſupra ſeſquimilleſimum infans ſine capite ab vtero humano eſt egreſſus, figura oculorum in pectore expreſſa; quemadmodum Iobus Fincellius in opere de miraculis noſtri temporis exarauit. Item anno ſexageſimo ſecundo ſupra ſeſquimilleſimum, prima die Nouembris, Villæ Francæ in Vaſconia nata eſt puella ſine capite, cuius iconem hic damus communica-

Digitized by Google

Monſtrum Acephalon.

municatum Pareo ab Excellentisſimo Fontano Agenenſi, qui ſe monſtrum vidiſ-
ſe affirmabat. Circa regionē colli tuber eminebat, & aures ſupra ſcapulas conſpi-
Deſcriptio monſtri.
cicbantur, in dorſo, oculi, & roſtrum inſtar promuſcidis apparebāt, quæ omnia ſi-
mul collata, oculorum, naſi, & quodammodo faciei rudimentum repræſentabant.
Cætera muliebre corpus affabrè compactum, niſi quòd vmbilicus paulò longius
propendebat. Hæc omnia oſtendit figura huius monſtri iuxta vtramq; partem de-
lineata.

Hoc nullam admirationem nobis incutere debet: quandoquidem ſimiles natiui-
tatum caſus hic Bononiæ fuerunt obſeruati: nam anno Domini trigeſimo primo ſu-
pra milleſimum, & quadringenteſimum, penès portam viæ maioris in viculo *Torlio-* A
ne nuncupato, quædam mulier enixa eſt maſculum omnibus ſuis membris integra-
tum, mox fæmellam ſine capite, brachijs, & cruribus, & in regione colli paruum ve-
luti orificium apparebat.

Rurſus anno decimo quinto ſupra milleſimum, & ſexcenteſimū, ex muliere olim
fęcunda, quæ poſtea per ſpatium quindecim annorum non conceperat, tandem
concipiens peperit puellum ſatis grandem ſine capite, & vbi collum reſidere ſolet,
os cum dentibus viſebatur, & in parte oppoſita membrana æmulans meninges ce-
rebri cernebatur, hunc fœtum Obſtetrix aliquo motu præditum, & ab vtero exce-
ptum nobis monſtrauit.

Monſtra nata Bononia.
Rurſus anno vigeſimo quarto ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum menſe Au-
guſti, in territorio Bononienſi natum eſt monſtrum fæmina, cuius collum oculos B
naſum, & os referebat, & in ſummitate colli mollior caro inſtar pyramidis emine-
bat, deinde lingua, laringe, æſophago, & pulmonibus carebat, quorum loco, quæ-
dam carunculæ coſtis vtrinque adhęrebant; cum cęteræ partes rectè eſſent con-
ſtitutæ.

Quando autem Huldericus in hiſtoria ſuæ nauigationis monimentis mandauit,
quòd in Regno Guianæ ſito inter lacum Caſſiſe, & ſtagnum Parime, genus ho-
minum acephalon viuat, oculis, & cæteris faciei partibus in pectore collocatis,
non facile adducimur, vt id credamus, quoniam hoc potius fabulæ, quàm veri-
tati eſt conſonum. Quamquam Plinius Secundus, qui vixit tempore Veſpaſiani Im-
peratoris, in Hiſtoria naturali ſcribat, ad montem Milo Occidentē verſus in Aſia,
hominum genus ſine capite viuere, nihilominus, pro hac difficultate Lector ad
Rubricam differentiarum primi capitis huius Hiſtoriæ confugiat. C

L. 2. de gen. An. c. 3.
Modò ſi inquiratur monſtri Acephali cauſa, hæc non erit petenda à parentibus
mutilis: quoniam Ariſtoteles non ſemper neceſſarium eſſe aſſeuerabat, quod ex pa-
rentibus mutilis, fœtus etiam manci procreentur: quandoquidem vbi deficit ſpiri-
tuoſa pars ſeminis paterni, pro conſtituenda parte determinata, interdum à mater-
no ſemine poteſt adiuuari. Præterquamquòd non eſt credendum monſtrum Ace-
phalon à genitoribus ſine capite procreatum fuiſſe. Vtplurimum tamen Authores
conueniunt monſtrum mutilum ex inopia materiæ prodire; dummodo magna por-
Inopia materia.
tio membri non deficiat. His addenda eſt imbecillitas virtutis operantis: quamuis
poſtea aliquando neq; ob defectum materiæ, neq; ob imbecillitatem agentis, ſed
ob anguſtiā loci id contingat. Immò quandoq; his omnibus cauſis remotis, tale ge-
neratur monſtrum, quia portio materiæ membri alicuius formæ deſtinata, vel inepta D
vel corrupta eſt; & tunc nulla membri illius effigies in partu apparet; ſed hæc cau-
ſa ad prędictum monſtrum referenda eſſe non videtur, quoniam rudimenta faciei
in pectore conſpiciuntur.

Dicet ergo aliquis à parentibus perfectis mutilum quandoq; fœtum generari,
quia infans in vtero violētia alicuius morbi partem amittat. Neq; hoc eſt probandū,
cum caput ſit pars principalis, qua corrupta, vel ablata, fœtus in vtero vitam amit-
tit. Neq; in generatione huius monſtri confugere oportet ad imaginatiuam, quo-
Cauſa vera
niam vis imaginatricis quantumuis valida portionem materiæ in vtero exiſtentis de-
mere non poteſt. Quamobrem aſſerendum erit, quod diſſipata materia, ob aliquā
cauſam, capitis generationi deſtinata, & ad pectus tranſmiſſa, cum materia ſe-
minalis ſemper vim retineat generandæ illius partis, cui primò erat deſtinata: hinc
fit, vt in pectore faciei rudimenta appareant.

CAPI-

CAPITVM MVLTIPLICATIO IN FÆTV HVMANO.

E VERVM quemadmodum Natura in capite formando quandoquè
deficit; pariter in eodem figurando, interdum eſt ſuperflua non ſolum
capita duo, tria, & plura in proprio ſitu multiplicando, verum quoq;
caput humanum, præter conſuetum, in ventre etiam producit, vt ſuo
loco obſeruabitur. Siquidem, ex Iulio Obſequente, puella biceps
nata eſt C. Lelio, & L. Domitio Conſulibus.

Oroſius vero narrat, quòd, impendente bello Macedonico, in agro Veienti C.
Petilio, & C. Valerio Conſulibus, puellus biceps natus eſt. Pariter Romę mulier
abortiens bicipitem fœtum enixa eſt, qui, iuſſu Aruſpicum, in Tyberim fuit pro-
iectus. Immò Rabi Moyſes teſtificatus eſt, mulieres Siculas quodam anno fœtus *Aphoriſ. 25*
deformes, & potiſſimùm bicipites peperiſſe.

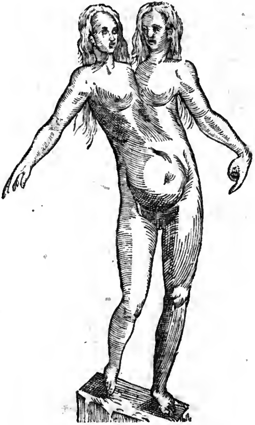
I. Puellæ bicipitis effigies habetur apud Ambroſium Parcum, quæ omnium I.
F membrorum venuſtate erat elegans, pręter duo capita, quæ eodem bibendi, eden-
di, dormiēdi, & loquēdi deſiderio tenebâtur: Hoc mōſtrū oſtiatim victū quæritabat,
ſed tandem Bauaria iuſſu Dynaſtarum, exceſſit; quoniam timuerunt, ne mulieres
grauidæ, frequenti huius monſtri conſpectu, ſimilem fœtibus deformitatem impri-
merent.

Non diſſimilis monſtri meminit Cardanus, quod menſe Ianuarij anni quadrage- *Lib. 14. de*
ſimi quarti ſupra ſeſquimilleſimum, Mediolani natum eſt. Erat quidem biceps, & *rer. var. c.*
reliqua omnia vnum tantùm corpus referebant: cum cadauer à Chirurgis fuiſſet diſ- *77.*
ſectum, œſophagus cum ventriculo inuentus eſt geminatus, in fundo tamen coi-
bant, vbi erat pylorus vnus, ex quo poſtea gemina inteſtina oriebantur, quæ tan-
dem in vnum inteſtinum rectum coibant. Cor erat bifidum, quia litteram græcam
Y repræſentabat; iecur craſſum, & longum ſine pinnulis eernebatur. Spina dorſi
G erat duplicata, cum diſtantia vnius digiti inter viramq.. Renes erant gemini, ſed *Fructus*
vterus vnicus, & vnica veſica. Manifeſtum eſt igitur in his contingere, quod in *fœtui com-*
fructibus, duas enim tentauit Natura creare puellas, in ipſo exortu principalium *parantur.*
membrorum colliſa atq; contrita ſunt omnia præter caput; omnia igitur præcipua
membra, pręter cerebrum; in vnum coiuerunt, quæ autem poſterius creata ſunt,
velut vterus brachia, & extrema ab vno tantùm principio, & tanquam in vno fœ-
tu fuerunt abſoluta. Natum eſt monſtrum viuum, ſed paulò poſt obijt, ob incuriam
Obſtetricis, quæ vnum collum torſit.

II. Monſtrum biceps hermaphroditicum, & III. Monſtrum biceps hermaphro- II. III.
diticum aliud non eſt multùm diſſimile monſtro ſuperius delineato, quorum icones
Vir Doctiſſimus Aldrouandus incidi curauit, & Nos inuentas in Muſæo publico le-
H ctori ſpectandas proponere non piguit. Verùm ſi annorum ſeriem percurramus,
monſtra huius generis multò plura memorare poterimus. Etenim anno Domini
centeſimo nonageſimo tertio, vt legitur in Annalibus Dominicanorum Colma-
renſium, mulier, in Seleciſtar, puerum bicipitem peperit. Immò anno decimo *Bicipites*
octauo ſupra milleſimum, & centeſimum, Namuri natum eſt monſtrum biceps, du- *nati varijs*
plici ſexu, ſed cæteris membris ſimplex. Item in Chronicis Tritemij habetur, *temporibus*
quòd anno trigeſimo ſexto ſupra milleſimū, & ducenteſimum, in villa Gebrab puel-
lus maſculus biceps ab vtero humano exiens, auram vitalem ſex menſes, & totidem
dies hauſit. Cæterùm anno actuageſimo ſeptimo ſupra milleſimum, & quadringē-
teſimum, Patauij infans biceps in lucem prodijt, in quo, præter Naturæ luxuriem
nihil fędum aſpectu obſeruabatur.

IIII. Eodem anno infans ſimiliter biceps, obſcęno membro, Venetijs natus IIII.
eſſe perhibetur, quemadmodum in figura appoſita licet intueri. Sed anno octua-
geſimo

I. Icon puellæ bicipitis.

II. Monſtrum hermaphroditicum biceps.

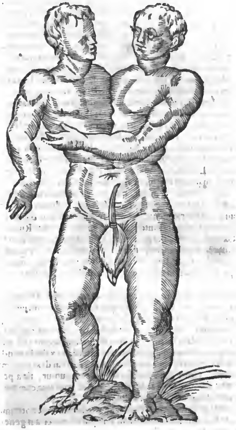

Digitized by Google

Monſtrum hermaphroditicum biceps aliud.

IIII. Infans biceps obſcæno membro.

Digitized by Google

geſimo nono ſupta milleſimum ; & quadringenteſimum, vt annotauit Cornelius Gemma in Ditione Vuerdenberga, monſtrum biceps fęminei ſexus natum eſt, ſed eum vnico pectore, & ventre, duos pedes, & quatuor brachia habebat. Huic ſimilis infans biceps anno decimo quarto ſupra ſeſquimilleſimum, in pago Goſſauu, propè Groningam ortus eſt. Immò Cælius memorat monſtrum eiuſdem anni mēſe Martio nati, dum inquit. In vico patrij ſoli, cui Sarzano nomen eſt, monſtrum biceps erat magnitudinis inuſitatæ, cum eſſet quadrimeſtre, quod multa admiratione digna præ ſe ferebat: omnia enim membra cum proceritate erant perfectè proportionata, facies vtraq; ſimilitudinis ferè indiſcretæ, in capitibus crines aliquantò longiores, & nigricantes, inter vtrumq; caput tertia ſurgebat manus, quæ aures longitudine non ſuperabat, nec omnino integra viſebatur. Reliquum corpus rectè compactum, & citra vllam maculæ fœditatem conſpiciebatur. Itaque monſtrum poſtridie ab ortu Rhodigium fuit allatum, & quoniam erat admiratione dignum, ad Ducem Hiſpanum, qui in colliminio vicem Regis exhibebat, deferrī placuit. Et quoniam putredinis timor impendebat, monſtrum fuit exenteratum, & tunc cor ſimplex cum duplici hepate, & gemino liene inuentum fuit. Hoc igitur monſtrum Cælius libris ſuis iuſerere voluit, quia tanquam prodigium fuit habitum; cum inteſtinis diſcordijs tunc temporis Italia conflagraſet.

L. 24. lect. Antiqi c. 3.

A

Pręſagium quale ex hoc monſtro.

Cæterùm anno trigeſimo ſexto ſupra ſeſquimilleſimum in agro Tigurino, infans vnico corpore, & duobus capitibus ortus eſt; eodem anno Louanij, fœtus pariter biceps, referente Cornelio Gemma, ex humano vtero emerſit. Anno autem trigeſimo octauo ſupra ſeſquimilleſimum, puer quidem biceps natus eſt, ſed ad perfectam viri ſtaturam excreuit: etenim Iacobus Rufus fatetur hunc vidiſſe trigeſimum annum excedentem. Hic capite, & humeris erat geminus, ſed capita auerſa inſtar Iani bifrontis habebat, & miram ſimilitudinem barbis, & oculis repræſentabat. Idem erat cibi appetitus, & vox ſimillima. Hoc videtur non valdè diſcrepare ab illo bicipite monſtro, quod in Bauaria, ex ſententia Parei, conſpectum fuit.

B

L. 3. de concep. hum. c. 8.

Item, authore Lieoſthene, Aſſia conſpicata eſt puellum bicipitem natum Ianuario menſe anni quadrageſimi ſuprà ſeſquimilleſimum, capitibus in dorſum reflexis, quorum facies obuerſæ, minaci quodam vultu inuicem ſe ſe intuebantur. Pariter anno quinquageſimo ſecundo ſupra ſeſquimilleſimum, in Haſſia Germaniæ, Vuitzenhauſæ; Ianuario menſe exiuit in lucem maſculus biceps, collo duplici, & reliquo corpore optimè conſtituto. Eodem anno vt recitat Rufus, in Anglia, non procul ab Oxonia, fœtus biceps natus eſt, reliquo corpore non bene compacto, nam illi quatuor brachia, & tres pedes malę formati erant. Verùm anno ſubſequēti, Schenchio authore, in Pago Miſniæ Ziehcſt nuncupato, non procul à Pirnah, partus biceps in reliquis membris perfectè abſolutus à muliere non ignobili egreſſus eſt.

C

V.

V. Non eſt omittendum, quod accidit Genuæ apud Allobroges, anno quinquageſimo quinto ſupra ſeſquimilleſimum; fuit enim monſtrum, quale in ſubtecta icone delineatur, natum ex muliere Galla inibi habitante, quod copiæ materiæ ſeminalis indicium fuit. Non erat perfectè biceps, ſed duo capita à lateribus inflata, à Natura ita copulata fuerunt, vt duæ facies apparerent: ſic enim fuit bifrons, qualem Antiquitas Ianum pingere ſolebat: inteſtina ex dorſo pendebant, & iecur ex vulua fæminæ exibat; nam monſtrum, iuxta partem dextram, mas, & iuxta lęuam erat fæmina. Crura, quæ ſeorſim in icone cernuntur, ſic à parturiente matre euulſa fuerunt. Etenim Gaſpar Maſſerius pictor, qui vna cum multis alijs ibidem aderat, penicillo diligenter cuncta delineauit.

Monſtrum inſtar Iani

D

Huius monſtri generationem Phantaſię attribuere non poterimus: nam ſicuti imaginatio, vt ſuperius fuit explicatum, non poteſt materiam generationi dicatam imminuere, pari ratione eamdem materiam non poterit augere. Cæterùm, cum poſſit ad libitum formam accidentalem partibus imprimere, poterit fortè vnà cum formatrice virtute partium, adminiculo tamen ſpirituum, bifrontem fœtum conſtituere.

Cauſa.

Eodem anno die vigeſima ſeptima ſeptembris, in pago freyuueet K, non longè ab oppido Adorſio Vortlandiæ biceps infans editus eſt ab vxore fabri ferrarij,

qui

V. Monſtrum bifrons.

qui inter fæmora, vbi proditur ſexus, vmbilicum habebat, ſed præter duo capita, quatuor manibus, & quatuor pedibus refertus erat.

VI VI. Ambroſius Pareus alium infantem duplici capite pingit, quemadmodum in figura cernitur, ſed dextro carebat brachio; & huius fit mentio hoc in loco, vt annorum ſeriem continuemus, cum in mundum exiuerit anno Domini ſeptuageſimo quinto ſupra ſeſquimilleſimum. Anno autem nonageſimo tertio ſupra ſeſquimilleſimum, die ſexta Octobris, vt recitat Schenchius, in Ditione monaſterij Vuolmerſtall, vxor cuiuſdam cauponis puellam bicipitem peperit, quam mortuam Valent. Vuager viuis coloribus delineauit.

Cæterùm anno nonageſimo ſeptimo ſupra ſeſquimilleſimum, vigeſima nona die mẽſis Maij, in vico Luſtnau Ducatus Vuirtenbergẽſis, diſtante nõprocul Tubinga, à parentibus plebeis, nimirum patre Iacobo Hang Vinitore, & matre Agneta partus monſtroſus editus eſt in lucem. Nam vxor Vinitoris poſt ſexdecim ſeptimanas à conceptione, puerperij dolores perpeſſa, fœtum mortuum abſq; ſuæ vitæ periculo enixa eſt. Immaturus hic fœtus vtriuſq; ſexus genitalia habebat, geminis capitibus, & binis collis conſtabat, quorum vtrumq; caput binas aures, oculos binos os vnicum, & naſum obtinebat. Erat hoc monſtrum intuentibus formidandum, & horribile. Capita à cranijs defunctorum hominum non multùm diſtabant, quorum ſingulæ frontes intermedio non aliter diuiſæ apparebant, ac ſi eſſent diſciſſæ. Crura bina, vnà, cum paruulis manibus, & pedibus macris, in anguſtum contractis, erant, vt ſolent in huiuſmodi abortibus conſpici. Fuit hoc monſtrum Tubingæ à Medicis celebris illius Academiæ, lege anatomica diligenter examinatum. Inuentum fuit cor duplex, pulmo item, & iecur duplex, in ventre inferiori, ſtomachus erat ſimplex, & inteſtina non gemina ſe ſe obtulerunt: hactenus Schenchius. A B

Abortus biceps. *Monſtri Anatome.*

VII. VII. Prædictis addendum eſt monſtrum humanum biceps cum cauda, iuxta partem anticam, & poſticam depictum, quod anno Domini nonageſimo octauo ſupra ſeſquimilleſimum, die vigeſima ſexta Octobris, in oppido inter Augeriam, & Tortonam ſito, ex congreſſu conſobrini, & conſobrinæ natum fuiſſe perhibetur, quando autem fuit à Pictore delineatum iamdiu erat mortuum, & oleo ſpicæ cõditum, Huius monſtri longitudo erat ſpithama cum dimidia, & latitudo ventris palmum cum pollice æquabat. Capita erant duo magnitudine pomi, capillis flauis referta: duo ei pedes, & quatuor brachia inerant, quorum duo ritu humano, proprium locum occupabant, alia autem duo, iuxta dorſum, ex medio vtriuſq; capitis ortum trahebant. Sed in hoc monſtro, præcæteris, vnum erat admiratione dignum, quia ſupra podicem, ſpatio duorum digitorum, caudam habebat longitudine palmi, quæ excrementorum exitum tegebat; veluti in quadrupedibus caudatis obſeruatur. Hæc cauda iuxta initium erat latitudinis digiti auricularis, & deinceps in acutum deſinens. Monſtrum, cum nulla forma genitalis virilis, & ſcroti appareret, fœminei ſexus eſſe fuit creditum. Hanc iconem Marius Galaſſus Neapolitanus ſummus rerum naturalium indagator doctiſſimo viro Vlyſſi Aldrouando olim communicauit. C

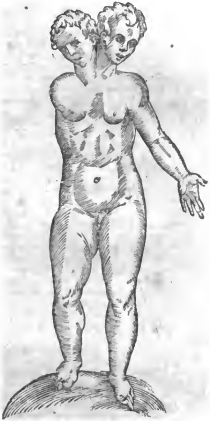
Deſcriptio monſtri.

Anno ſubſequenti, nimirum nonageſimo nono ſupra ſeſquimilleſimum, vt recitat Schenchius, in vico Zeitern, per ſpatium mille paſſuum à Bruxelle diſtante, Epiſcopatus Spirenſis, menſe Augusti, vxor Prætoris bicipitem, & admirandum partum eſt enixa. Hæc, abſoluto geſtationis vteri curſu, rure domum veniens grauibus partus doloribus vexata in terram cadens, extemplo epilepſia correpta eſt, & nocte aduentãte, fætum edidit; cumq; aſſiduo nouem horarum ſpacio paroxiſmo comitialis morbi detineretur, tandem eadem nocte animam efflauit. Infans autem fuit horrendi aſpectus: nam illa duo capita, ſimiarum facies æmulabantur. Reliqua pars corporis puello bene conſtituto erat ſimilis, præter brachia, quæ aliqua ex parte manca videbantur. Pedes formam potius pedum ſimiarum, quam hominis referebant, & deniq; circa clunes rudimentum caudæ vulpinæ cernebatur. D

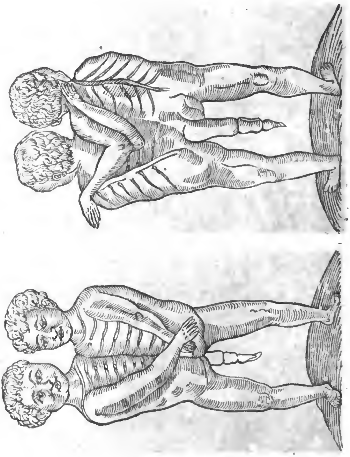
Aliud monſtrum biceps.

VIII. VIII. Hactenus de monſtro bicipite cuius capita in proprio loco cernuntur. Modò de monſtro bicipite magis horrifico, & admirando nonnulla dicenda ſe ſe offerunt. Quandoquidem eo tempore, quo Franciſcus primus Galliarum Rex cum Helue-

VI. Infans biceps vnico brachio.

VII. Monſtrum biceps caudatum pronè, & ſupinè pictum.

VIII. Monſtrum biceps cum altero capite in ventre.

Heluetijs fædus iniuit, iuxta ſententiam Parci, natus eſt infans, anno decimo ſeptimo ſupra ſeſquimilleſimum, membris optimè conſtitutus, in cuius ventre aliud caput humanum prominebat, quod more alterius nutriebatur. Creuit infans ad virilem vſq; aetatem, quemadmodum in icone conſpicitur. Tunc enim peregrinans magnam ſtipem à curioſis colligebat.

Caſus qui Parmæ contigit.

Natura huius monſtri nobis explanauit caſum, qui nuper Parmæ accidit. Etenim retulit nobis admodum Reuerendus Pater Liberatus Magata Capucinus ſe intellexiſſe à celeberrimo Medico Taliaferro iuuenem ætatis annorum ſexdecim circiter incidiſſe in tumorem circa mendoſas coſtas, qui ſuppuratorijs medicaminibus adiutus, tandē ſuppurationē indicabat, quādo ab Excellentiſſimo Chirurgo Taliaferro apertus copiam ſaniei effudit, & deinceps ſingulis diebus, ex dilatato apoſtematis foramine, vnà cum pure, mandibulæ, & multa oſſis cranij humani fruſta exierunt. Itaq; tumore depreſſo, & vlcere ad cicatricem perducto, patiens priſtinæ ſanitati fuit reſtitutus. Illa igitur oſſa, quæ à tumore exierant, ſimul diligenter iuncta integrum hominis cranium conſtituebant. Hinc non poſſumus niſi conie ctare, quod Natura in parte intima prædicti iuuenis à primordio generationis mōſtroſum caput produxerit: quemadmodum in parte extima ventris memorati, & delineati monſtri aliud caput procreauit. Quamobrem illud internum caput vel à contuſione, vel alia cauſa præmortuum, Natura per apoſtema illius expulſionem procurauit. A

Cranium humanum ab apoſtemate egreſſum.

Itaque quemadmodum Natura monſtrum biceps, pariter, & triceps quandoq; producere poteſt. Siquidem Philoſtratus tradidit, eo tempore, quo Apollonius Syracuſas venit, quædam mulier non ignobilis monſtrum memorandum, nēpe puellum tricipitem peperit, dum tria colla tria item capita ſuſtentabant: cum reliquum corpus infantis rectè compactum, & conſtitutum cerneretur. Vnde poſtea multi Diuinatores, Siciliā, quæ Trinacris appellatur, perituram eſſe præſagierunt. Et ſic deinceps Natura, iuxta opportunas cauſas, monſtra pluribus etiam capitibus referta generare poteſt. B

IX.

IX. Meminimus legiſſe quondā, in regione Nouarenſi ex muliere vetula egreſſum eſſe monſtrùm cruribus, & pedibus bubulis, reliquò corpore humano, cum ſeptem bracijs, & totidem capitibus vni thoraci affixis. Sed caput inter alios medium vnico oculo, & auribus hircinis erat præditum, veluti in icone ſpectandum proponitur. C

L. 3. de Vita Apoll. c. 4.

Monſtrum triceps vbi.

Alij prodiderunt hoc monſtrum Eptacephalon inſtar Hydræ, menſe Ianuario anni octuageſimi ſeptimi ſupra ſeſquimilleſimum, Euſigi in regione Pedemontana natum eſſe.

Pariter anno Domini vigeſimo quinto ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum, Bononiæ apud Nicolaum Tebaldinum impreſſa fuit quædam hiſtoria monſtri ſepticipitis nati ſupra vim naturæ ex muliere habitante oppidum Fori Iulij. Perdonone appellatum. Quod monſtrum horrificum, & formidabile intuentibus fuit, qualem Typhoeem gigantem centum capitibus horrendum deſcripſit Pindarus, & propterea illum ἑκατοντακάρανον, nimirum centicipitem cognominauit. Huic aſſentitur Ariſtophanes in Nebulis, vbi eumdem gigantem ἑκατονταχεφαλατυφῶ indigitauit. Scholiaſtes tamen certum numerum, pro incerto ab his poetis vſurpatum fuiſſe aſſeuerauit. Cæterum hæc tanquam fabuloſa in comparatione ad monſtrum ſepticipitem hic propoſitum, eſſe arbitramur. D

Monſtrum ſepticeps, vbi.

IX. Mon-

IX. Monſtrum ſepticeps.

Digitized by Google

CAPITVM MVLTIPLICATIO IN FOETIBVS BRVTORVM.

IVLIVS Cæſat Scaliger in Commentatijs ad libros de plantis Ari-
ſtoteli adſcriptos, nonnulla recenſet monſtra, inter quę meminit A
canis bicipitis. Immò Rhaſis canem tricipitem olim vidiſſe teſtifica-
tur. Quamobrem Priſci Poetæ, viſo fortè ſimili monſtro canino,
ſtygium canem tricipitem finxerunt, quem poſtea Cerberum, quaſi
Canis Inferorum qualis. κριοβόρον, ſcilicet carnes vorantem appellarunt, de quo veteres Poetæ canebant.

Hic tribus Infernum cuſtodit faucibus antrum
Cui tres ſunt linguæ tergeminumque caput.

Et quamuis Heſiodus in Theogonia, quinquaginta ei capita attribuerit, & Ho-
ratius belluam centicipitem appellauerit: nihilominus ſciendum eſt id à viris do-
Lib. 2. Car. ctis ſcriptum fuiſſe, propter innumera capita ſerpentum, qui pro uilis non modo
à tribus capitibus, ſed etiam à toto corpore pendere ferebantur. Immò monſtrũ
hoc ex alio monſtro, nimirum ex Typhone, & Echidna progenitum fuiſſe promul-
gabant. Sed hæc obiter dicta ſufficiant. B

I I Modò ad ſeria noſmet conuertentes, incidemus in Porcum bicipitem, qui
Ceræ natus eſſe perhibetur anno Mundi ſeptingenteſimo ſexageſimo ſupra tria
millia, eiuſdem formæ, qualis in ſubiecta icone conſpicitur.

Sed quod de Sue hic diuulgatur, de alijs etiam brutis pronunciari poteſt. Nam-
que; ex Licoſthene, anno Mundi ſeptingenteſimo ſexageſimo octauo ſupra tria
millia, Ouis Sueſſę, Agnum dicephalon peperit.

II II. Immo ſubſequenti anno Mundi ſeptingenteſimo ſexageſimo nono ſupra
tria millia, Licoſthenes prodit, ex Liuio, quòd Aſculi, agnus biceps cum quinq; pe-
Agnus biceps Bononiæ natus. dibus in lucem exiuit, referens illam formam, quam in icone propoſita damus.
Cæterùm nos in præſentia natiuitatem horum monſtrorum ſtabilirę poſſumus caſu
recentiori, qui Bononiæ accidit, anno ſexto ſupra ſeſquimilleſimum: etenim quę- C
dam Ouis Illuſtriſſimi Thomæ Coſpij agnum enixa eſt nigerrimum duobus capiti-
bus, & caudis refertum; immò quinq; etiam pedes habebat, ſed quintus dorſo ad
hærebat. Idq; manifeſtatur ex relatione, quam Excellentiſſimus Ouidius Montal-
banus nobis communicauit. Imò Excellentiſſimus Ioannes Antonius Godius ſer-
uat Domi Exuuias agni bicipitis cum duobus tantùm pedibus nati.

Sed quid vagamur per gregem agnorum bicipitum, cum agni tribus etiam capi-
tibus referti in mundum exierint. Ambroſius Pareus narrat, quòd anno Domini
ſeptuageſimo ſeptimo ſupra ſeſquimilleſimum, in pago Blandio tribus milliatibus à
Meloduno diſtante, natus eſt agnus triceps, & medium caput alijs craſſius erat, &
balante uno, reliqua pariter balabant capita. Hoc monſtrum vidiſſe affirmauit
Ioannes Bellangerius Chirurgus Melodunenſis, & delineandum, necnon cęlandũ
curauit. D

III III Sed recentior caſus eſt, quem narrat Iobus Fincelius de agno, ore trigemino
nato Halberſtadij die decima octaua februarij, anno quinquageſimo quinto ſupra
Agnus ore triplici ſeſquimilleſimum; caput huius beſtiæ erat rotundum aemulans tricipitium, ore tri-
plici, gemino naſo, auribus in dorſum pendulis, inſtar aurium canis. ſed maiori
admiratione dignum erat, quòd in tertio ore magnus oculus, & lingua prolixa cer-
nebatur, quem oculum Pictor non rectè expreſſit. Vnum diem tantùm vixiſſe, &
magno clamore perhibetur.

mõſtra vaccina At multò plures fœtus bicipites Vaccæ ediderunt. quandoquidem conſtat, in
agro Patauino, natum eſſe vitulum duobus capitibus, vnico tantum corpore, po-
ſterioribus, & anterioribus cruribus duplicatis. Hoc mõſtrum quidam ad quæſtum
circumferebat, & multi, referente Schenchio, id conſpicatum fuiſſe affirmarunt.

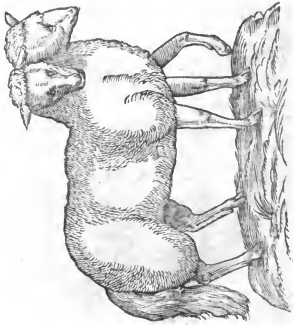
ſed

I. Sus biceps.

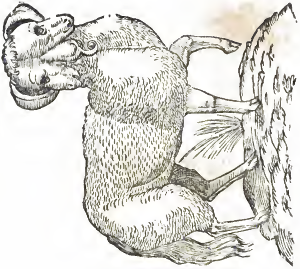

Digitized by Google

II. Agnus biceps.

III. Agnus ore trigemino.

III. Sed

ſed rectius præſtare exiſtimamus, ſi in multitudine monſtrorum huius generis, per annorum ſeriem progredientes, illa ſigillatim enumeremus.

IIII. IIII. Itaq; anno Domini vigeſimo ſupra centeſimum in Gallia bouem bicipitem conſpectum referunt, eo modo, quo in ſubiecta icone repræſentatur. Pariter anno Domini ſeptuageſimo tertio ſupra quingenteſimum, quo tempore Romani bellum in Perſas commouerunt, plurima prodigia romanas clades portendentia, viſa ſunt, & ſimiliter, belli initio, Vitulus eſt natus, cuius ceruix duo capita ſuſtentabat. Iterum ex Licoſthene, in oppido Turganiæ anno Domini trigeſimo tertio ſu-

IIII. Bos biceps.

pra

V. Vitulus biceps capitibus in occipitio copulatis.

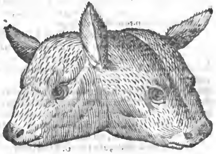
pra milleſimum, & quadringenteſimum, Vacca bicipitem Vitulum enixa eſt; hocq; monſtrum, ſpectaculi gratia, ſpatio plurium dierum, portis oppidi fuit affixum.

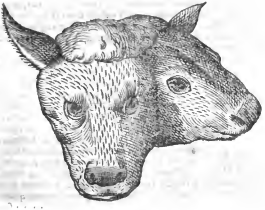
Rurſus, ex eodem Authore, anno nonageſimo nono ſupra milleſimum, & quadringenteſimum, Vitulus prodigioſus, nempe duobus capitibus præditus Cracouiæ natus eſt. Hanc hiſtoriam poterimus ſtabilire ſimili monſtro apud nos nato: quandoquidem anno ſexto ſupra ſeſquimilleſimum, quædam Vacca Domini Franciſci Buccaferrei vitulum bicipitem enixa eſt, & monſtri duo capita in occipite iungebantur, iuxta relationem nobis ab Excellentiſſimo Montalbano perhumaniter communicatam.

VI. Vitulus biceps quatuor oculis.

VII. Capitis vitulini geminati duplex effigies.

V. V. Non abſimile monſtrum natum intelleximus Mediolani anno quadrageſimo
ſupra ſeſquimilleſimum: fuit enim Vitulus habens duo capita perfecta, & vnū quod-
que ſua lingua, dentibus, naribus, oculis, & auribus refertum erat. Sed capita in
occipite erant copulata, vt figura propoſita demonſtrat. Horum capitum alterum
rotundius, ad maſculum, & alterum oblongius ad fęminam referri videbatur. Fœ-
tus ab occiſa matre fuit exemptus, quia diutius partum protrahenti, periculum vi-
tæ iminebat. Vixit monſtrum ſpatio dimidiæ horę, in caupona, cuius Inſigne erat
L. 14. de rer. var. cap. 75 Cancer. Quid poſtea contigerit poſt ortum huius monſtri, id Cardanus ſigillatim
recenſet, ad quem Lectores relegamus.

Anno autem ſubſequenti, nempe quadrageſimo primo ſupra ſeſquimilleſimum, A
in oppido Sardiniæ inſulæ, Lagara nominato, Vacca partum bicipitem edidit ea ip-
ſa nocte, qua Carolus Quintus Romanorum Imperator in Mauritaniam erat pro-
fecturus. Addit Licoſthenes, anno quinquageſimo primo ſupra ſeſquimilleſimum,
bicipitem vitulum ex tenebris vteri vaccini egreſſum fuiſſe, menſe Decembri in
pago, Longo, nuncupato, non procul à Friburgo.

Anno ſubſequenti quinquageſimo ſecundo ſupra ſeſquimilleſimum, in oppido
Bona appellato Germaniæ inferioris ad Rhenum quatuor milliatibus à Colonia
Aggripina ſito, menſe Maio, ortus eſt Vitulus biceps quidem, ſed cum alijs etiam
Vitulus bicorpor. partibus geminatis; itaur bicorpor potius eſſet nominandus, ſed de hoc poſtea ſuo
loco agetur, quando de monſtris bicorporibus verba fient.

VI. Demum Marcus Friſchius in Meteorologicis ſcriptum reliquit, quòd, dum B
comitia Imperialia Auguſtæ Vindeleciorum, à regia Romanorum maieſtate Ferdi-
VI. nando celebrarentur, ſeptem milliaribus ab Auguſta vrbe, anno Domini quinqua-
geſimo quinto ſupra ſeſquimilleſimum, die vigeſima prima Maij, natus eſt vitulus
in quodam pago Lader cognominato, qui duas facies, & quatuor oculos habebat,
duos quidem in fronte more bubulo, alios verò in lateribus, quæmadmodum icon
hoc in loco collocata docet. Reliquum poſtea corpus, abſoluto, & perfectè con-
ſtituto vitulo erat ſimile. Diu non vixit: nam ſtatim atq; auras vitales hauſit, illi-
cò ab illis quaſi abhorrens expirauit.

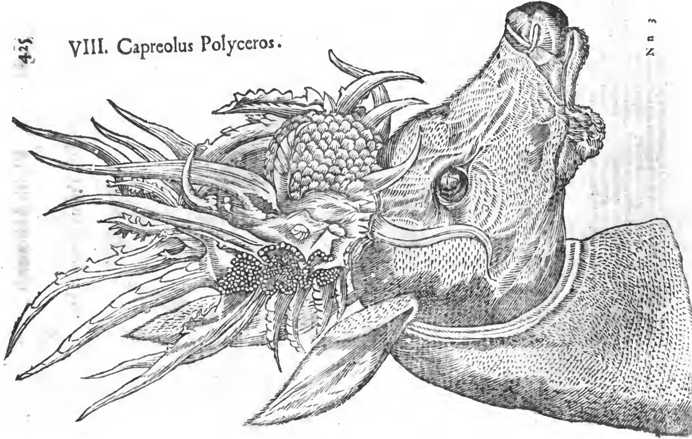
VII. Recentioribus caſibus poterimus caſus monſtrorum veteres roborare:
VII. proptereaquòd hic exhibemus iconem geminati capitis vituli ad viuum expreſſam,
qui paucis ab hinc annis Motenzani prope Venetias ortus eſt, duplici rictu, quatuor
Monſtri vituli varietas. oculis, & ternis auribus, cum harum vna in medio vtriuſq; capitis à Natura fuiſſet C
producta, ſed aliæ duæ aures in fronte amborum capitum erant generatæ; ſicuti le-
ctor meditans iconem apprehendere poterit,

Amplius aliam iconem bicipitis vituli ſpectandam proponimus, cuius capita du-
plici quidem rictu, ſed quatuor oculis, & binis tantùm auribus erant referta, que-
madmodum in altera effigie demonſtratur: ſimilem vitulum ſex abhinc annis Ari-
mini natum fuiſſe à viris fide dignis intelleximus. Prædictis addamus, quòd nobis
narrauit Polonus; nimirum in Polonia natum eſſe vitulum ſepticipitem, qui duabus
tantùm horis vixit, & ex ſingulo capite ſingulam linguam exeruiſse retulit.

Imo capita animaliū biſulcorū, cornuū varietate, diminutione, geminatione,
& qualibet alia ratione mirabilia, & monſtroſa Euadunt. Nam Ludouicus Berthe-
me publicauit in ſuis nauigationibus ad Inſulam Zeilam, referente Dalechampio in D
Annotationibus ad Plinium, vaccas vnico cornu inſignes conſpectas fuiſ-
se, & Simon Maiolus Epiſcopus Vulturarienſis narrat, ex Olao Magno,
Veruecem compertum eſse octo cornibus inſignitum, additque id magis fuiſ-
ſe dignum admiratione, quoniam Albertus Magnus Arietem quatuor inſigni-
tum cornibus admirabatur: cum tamen in Italia arietes quadricornes ſint frequen-
tiſſimi. Verùm prę cæteris magis mirabile fuit caput valde monſtroſum capreoli,
cuius icon aliquando miſsa fuit à Sereniſſimo Bauariæ Duce, in quo decem, & ſep-
tem cornua partim ramoſa, partim non ramoſa numerantur, quæ monſtrifica eſse ar-
VIII. bitrati ſumus; hac de re iconem huius capitis ſpectandam ob cornuum varietatem,
& pulchritudinem proponere decreuimus vt patet in icone VIII. Hic Capreolus
πολύκερως videtur appellandus quamuis ob pulchra, & elegantia cornua καλλίκερως
etiam poſſet nuncupari.

Præ-

VIII. Capreolus Polyceros.

VIIII. Pullus Dicephalos.

X. Pullus Dirrhynchos.

L. 2. Mag. Nat. c. 17.

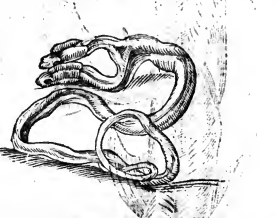
Præterea in ſamilia Auium magis, quàm in alio animalium genere non deſunt exempla monſtrorum ad rem noſtrã attinentia. Etenim Albertus, referente Schechio, Anſetem bicipitem obſeruauit Aelianus, citante Porta, refert, Ocneo in Meridie regnante, bicipitem gruem apparuiſſe, atq; ſub alio Rege, quadricipitem auem viſam fuiſſe. Licoſtenes non diſſimilem Anſetis ortum anno Domini nonageſimo ſexto ſupra milleſimum, & quadringenteſimum recitat. Siquidem in quodam pago ad Argentinenſes ſpectante, Suigenhein nuncupato, duobus ab Argentina

tina milliaribus diſtante, anſer monſtroſus in ouo inuentus eſt duobus ſcilicet capi-
tibus, totidem linguis, vnico tantùm collo, & duplici excrementorum exitu.

Nos igitur hoc in loco exhibemus duas icones pullorum gallinaceorum, quos ob-
ſeruauimus: nam qui ponitur ſub numero IX. natus eſt capite gemino, alis, & IX.
pedibus rantummodo binis, dorſo erat coloris leucophęi, temporibus, & collo
flaueſcentibus, pectore, & ventre albis, tibijs, & pedibus caſtaneis. Icon autem
collocata ſub numero X. Monſtrat pullicenum monſtrificum duplici roſtro. Na-
tura enim dicephalon, nempe bicipitem fortaſſis formare voluit, ſed tandem, ma- X.
teria duorum capitum in vnum conglobata, pullum διῤῥυγχον, ſcilicet duplici dum
E taxat roſtello integratum formauit.

Inſuper ſi ad familiam ſerpentum mentem dirigamus, illam quoq; monſtris hu-
ius generis non carere inueniemus; & quamuis Ariſtoteles in generatione Serpen-
tum raros contingere errores, conſequenterq; in hoc animalium genere rara mon-
ſtra procreari tradiderit; quoniam angues matricem, ſeu formam vteri valdè longã
habent, & oua ſubinde, nempe vnum poſt alterum, & non aceruatim deſcendunt,
ſicuti in gallinis contingere ſolet: quamobrẽ geminũ fœtum in ouis anguium rarũ,
ſed in ouis gallinarum frequentem licet intueri: nihilominus hinc non fit, quin
etiam in familia ſerpentum id accidat; quandoquidem Ariſtoteles Serpentis bici- *L. 4. de gen.*
pitis meminit. Immò Aelianus diuulgauit, iuxta fluuium nomine Arcadem, ſer- *An. c. 4.*
pentes bicipites aliquando vagari longitudine quatuor cubitorum capitibus albis
F reliquo corpore nigro.

XI. Serpens Dicephalos.

H In montibus etiam Pyreneis ſerpentem quondam tricipitem interfectum fuiſſe
Arnoldus pronunciat. Hinc colligunt nonnulli monſtrum illud Hydræ Lerneæ
ſepticipitis in rerum natura aliquando extitiſſe, quòd fabuloſum eſſe ſuo loco de-
monſtrauimus. Item Ioannes Baptiſta Porta obſeruauit Neapoli viperam bicipi-
tem, quæ vtrumq; caput mouebat, & triſulcas exerebat linguas.

XI. Quocirca nulla debemus coerceri admiratione; nam hodie ſerpens etiam bi-
ceps diligentiſſime exiccatus ad Illuſtriſſimum Comitem Philippum Aldrouandũ XI.
Bononiæ ſenatorem delatus fuit, qui in publico Muſæo ſeruatur eo modo, quo in
hac icone monſtratur. *Piſcium*

Cæterùm familiam Aquatilium ſi diligenter examinare, & eorum latebras ti- *monſtroſa*
mari nobis liceret, proculdubio multò plura monſtra, quàm in cœteris animantium *capita.*
fami-

XII. Piſcis biceps.

Google

familijs obſeruaremus. Verùm quoniam horum penetralia perſerutari non poſſumus; hinc fit, quòd minor horum monſtrorum numerus oſtenditur.

XII. Nihilominus hoc in loco iconem piſcis bicipitis ſpectandam damus, qui captus fuit in Nilo Aegypti fluuio, non procul ab oppido Latislana cognominato. Hic piſcis magnitudinem ferè Crocodili adæquabat, coloris erat leucophæi albicantibus maculis inſigniti. Habebat quidem duo capita, vt in icone demonſtratur, & propterea Dicephalos, ſeu biceps appellari poterat; nihilominus quia duo piſcium corpora vna dumtaxat cauda referta, quodammodo æmulabatur; qua de re hic piſcis inter mônſtra bicorpora potius, quàm inter Dicephala eſſet collocandus. XII.

E Monſtri bicipitis cauſas peculiares ſi inueſtigemus, antequam vlterius progrediamur; aduertendum eſt has potiſſimum à copia materiæ ſeminis dimanare. Namque hæc materia deſtinata conſtitutioni alicuius membri, exempli gratia, capitis, ſi in duas partes diſtribuatur, vi facultatis formatricis, duo capita in vno ſubiecto reſultabunt, quæ materiæ copia vni tantùm capiti deſtinata, parua admodum capita procreabit. Sin duobus fuerit deſtinata, duo capita, ratione magnitudinis, ſubiecto conformia reſultabunt.

Cauſæ monſtrorum bicipitum.

Hæc autem materia ſpermatica eſt illa, quæ ex ſuperfluo alimento nutritionis capitis parentum remanet. propterea cum ſit abundans, interdum à facultate in duas partes diſcriminatur, & fœtus bicipites procreantur. Quamuis eiuſdem materiæ defectus poſſit eſſe in cauſa monſtri bicipitis, & id accidere ſolet, quando materia in F matrice contenta pro generandis gemellis non ſufficit, & pro ſimplici fœtu vber eſt: tunc Natura primùm incumbens in capitis procreationem, ob materiæ copiam, caput geminat, & reliquum corpus, deficiente materia, ſimplex tantummodo format. Hinc fit, quòd multa huius generis monſtra fuerunt obſeruata.

Materiæ copia.

Alij monſtrum huius generis ſuperfætationi attribuunt, dum noua materia ſeminalis vterum ingrediens priori applicatur, itaut pars aliqua fœtus ibi geminari poſſit, vbi hæc noua materia deponitur. Cæterùm rariſſimè id contingere poſſe exiſtimamus, quoniam pars ex noua materia ſuperueniente generata, & geminata vnà cum prima nunquam abſolutam perfectionem adipiſci poſſet: quemadmodũ neq; poſſumus adduci, vt credamus id pendere poſſe ex effuſione materni ſeminis, citra ſuperfætationem: quãdoquidem vis paterni ſeminis, iam occupata in procreatione primi fœtus, ſi in nouum adueniens ſemen ageret à primo opere retraheretur.

Superfœtatio.

G His cauſis addenda eſt vteri anguſtia, quæ proculdubio in hoc caſu aliqua ponderatione digna eſſe videtur, & potiſſimum quando in prima partitione fœtus biceps egreditur. Etenim vbertas materiæ in loco anguſto, formatis partibus præcipuis, nempe capitibus pro formandis gemellis, in reliquas partes geminatas non poterit conuerti, quia illas locus arctus non capiet: tunc igitur ex duplicatis vnum tantum fiet corpus, & monſtrum biceps generabitur. Verum quidem eſt; quòd partes inferiores huius monſtri ſemper iuſtò craſſiores eſſe ſolent.

Loci anguſtia

Alij cauſam monſtri partibus redundantis referunt in parentes monſtrificos. Nam ſi contingat, vt ambo genitores monſtroſo vitio ſcateant; tunc proles monſtrifera facilè generari poterit: propterea quod Natura in perpetuandis ſpeciebus admodum ſit ſollicita. Quamuis poſtea id ſemper ſequi neceſſarium non ſit: namH que ſi parentes ſint bicipites, non ſemper biceps ab ipſis dimanabit; quoniam ipſorum capita tam exiguã materiæ portionem ſpermati impertientur, vt formationi vnius tantùm capitis non autem geminati famulari poſſit. Neque bicipitio copia alimenti cauſam ſuppeditare poteſt: quandoquidem fœtus in vtero iam genitus poterit quidem copioſum alimentum in nutritionem conuertens membra ante ſtatutum tempus augere, ſed non poterit partes geminare, id ſæpè obſeruatur in puellis, quorum capita ad enormem creuerunt magnitudinem, ſcilicet nutrimento magna vi attractricis ad caput rapto, vel ab alijs partibus inferioribus aſſiduè ſuppeditato.

Parentes monſtroſi

Neque ad animi affectiones Genitorum cauſa bicipitij referenda eſt, vt nonnulli aſſeuerarũt: propterea quòd Genitorum cogitationes, & imaginationes in ſubſtantia ſpirituum tantummodò reſident; ideoq; monſtrum ſuperfluitate partium admirandum conſtituere nequaquam poterunt. Reliquum erit igitur, vt cauſæ

Animi affectiones.

primo

primo loco allatæ apprehendendæ ſint, & quando in bicipitio poſtea aliæ monſtri-
ficæ differentiæ obſeruantur, tunc ad alias cauſas proprias, & phyſicas confugien-
dum eſt. Vt accidit in vitulo bicipite duos oculos in lateribus habente: tunc enim
dicendum eſt, quòd materia oculis formandis deſtinata aliò tranſmiſſa ſemper re-
tinens vim membri, cui deſtinata fuerat, in loco etiam inepto formam illius mem-
bri induit, à quo iam diſceſſerat.

CAPITIS ALIENI PROCREATIO IN FOETV HVMANO. A

AMBROSIVS Pareus monimentis mandauit vxorem cuiuſdam Mi-
chaelis, qui operam calchographo locabat, peperiſſe monſtrum, cu-
ius facies caput auis implumis referebat, ſed fœtus erat mortuus, quia
ante tempus paritionis, illum in lucem ediderat. Verùm nobis hoc
admirationem parere non debet: ſiquidem Eminentiſſimus Cardina-
lis Petrus Damianus Archiepiſcopus Rauennas ſcriptum reliquit Robertum Gal- B
liarum Regem cum muliere affine matrimonium contraxiſſe; ex qua poſtmodum fi-
lium monſtrificum, nempe collo, & capite anſerino ſuſcepit. Vnde, hoc animaduer-
Humanus fœtus capite auis. ſo, omnes ferè Galliarum Epiſcopi vnanimes ſacra Regi, & vxori interdixerunt.
His igitur anguſtijs Rex oppreſſus ad ſanum rediens conſilium, inceſtu relicto, le-
gitimum connubium amplexus eſt.

Hactenus capita aliena ex genere valde remoto in fœtu humano obſeruauimus.
Modò ſi ad genus propinquius accedamus, exempla, & caſus non deerunt. Pri-
L.4. de gen. An. cap. 4. mitùs Ariſtoteles puellum capite arietis natum memorat, & Ambroſius Pareus
puellam capite leonino ortam refert. Licoſthenes in Chronicis ſcripſit, anno an-
te Chriſtum ſexto ſupra ducenteſimum, Sinueſſæ, natum eſſe puerum capite ele-
phantino. Hoc etiam recitatur à Polydoro Virgilio, in ſua hiſtoria ſed nuper ex
relatione virorum fide dignorum, in Hungaria hic caſus accidit vbi, anno Domini C
ſexageſimo quinto ſupra ſeſquimilleſimum, mulier puellum capite Elephantis, re-
I. liquo corpore bene conſtituto, enixa eſt: veluti in icone I. intueri licet.

Sed vlterius progredientes, & per gregem quadrupedum digitatorum vagan-
tes incidemus in caput caninum à Natura fœtui humano agglutinatum. Siquidē
anno Domini decimo quarto ſupra noningenteſimum, vt legitur in Faſciculo tem-
porum, mulier edidit partum, corpore quidem humano, ſed capite canino.

L.31.c.26. Pariter Vincentius in ſpeculo naturali, narrat ætate ſua, monſtroſum hominem,
ſcilicet canino capite, ad Ludouicum Galliarum Regem fuiſſe delatum. Præter-
quamquòd meminimus legiſſe, quòd vxor Cornelij Gallicani, Romæ, infantem ca-
pite Anubis, nimirum capite canino edidit. Erat autem Anubis Aegyptiorum
Deus, qui capite canino pingebatur, & hac pictura Mercurium intelligebant, quia D
cane nihil ſagacius inuenitur: huius meminit Virgilius.

Omnigenumq; Deum monſtra, & latrator Anubis.

L.8. Aeneid Cum igitur Poeta Anubim latratorem appellet, proculdubio capite canino fuiſ-
ſe delineatum intelligimus. Non igitur mirum eſt ſi hoc in loco proponitur ſpe-
ctanda figura II. infantis capite canino, qui, iuxta mentem Licoſthenis hiſtoriogra-
II. phi, ortus eſt anno quinquageſimo ſexto ſupra ſeſquimilleſimum, Baſilææ Raura-
corum, corpore quidem ſatis benè compacto, ſed capite belluino, & vixit monſtrū
circiter horam dimidiam. Qui viderunt monſtrum, retulerunt fœtum hoc mon-
ſtroſo capite, caput canis, vel cati, vel ſimiæ repræſentare. Nobis autem hæc effi-
gies cynocephalum præ ſe ferre videtur.

Digitized by Google

I. Puer capite elephantino.

Digitized by Google

II. Infans capite canino.

Digitized by Google

CAPITIS ALIENI PROCREATIO IN FOETIBVS BRVTORVM.

E INexaranda, & examinanda hac Rubrica, opere pretiùm eſſe duximus omne genus quadrupedum, nempe Solipedum, Biſulcorum, & Digitatorum perpendere, quoniam in his omnibus monſtra huius generis inueniemus. Quoad Solipedes recitat Plutarchus in Sympoſio, ſibi monſtratum fuiſſe partum equæ, qui excepto capite, formam equinam æmulabatur; cum caput humanam faciem repræſentaret. Sed recentius monſtrum equinum illud erit, quod anno Domini quinquageſimo quarto ſupra milleſimum, & ducenteſimum, iuxta mentem Licoſthenis, ortū eſt in agro Veronenſi, eo tempore, quo ad montem Altinum, collatis Florentinorum, & Piſanorum copijs acerrimè decertatum eſt. Tunc enim ex equa natus eſt pullus humano capite, ad cuius murmur, aut vagitum accurrens quidam ruris
F accola, nouo attonitus ſpectaculo, ſtatim euaginato gladio caput monſtri amputauit: qua de re Paſtor ad iudicium ductus, de origine monſtrifici partus, & de cauſa necis interrogatus, horrore, & abominatione rei, ſe id feciſſe teſtificatus eſt. Hic monſtroſus equus oſtenditur in Icone I. I.

Schenchius autem in ſuo opere de monſtris, duas ſeparatas monſtroſi huius equi recitat hiſtorias, alteram, iuxta mentem Ambroſii Parei, & alteram ex ſententia Licoſthenis, ſed ambas ad vnum finem tendere opinamur. Muſſatus quoq; Patauinus hiſtoricus meminit equini pulli monſtroſa facie, in territorio Veronenſi nati, quem cum vir agreſtis, in cuius tugurio erat editus, conſpexiſſet, protinus monſtrum necauit, & caput in acie pali ad prætereuntium ſpectaculum affixit. Hoc quoque monſtrum à monſtro iam deſcripto non diſcrepare exiſtimamus; quamuis diuerſo tempore hæc fuerint memorata. *L.7 de Geſ. Ital.*

G Modò ad familiam Biſulcorum progredientibus primus omnium Ariſtoteles ſit obuius, qui in Hiſtoria Animalium ſcriptis mandauit ortum eſſe puerum capite Arietis, & vitulum capite pueri. Et Albertus Magnus memorat vaccam, quæ in villa quadam vitulum vultu hominis enixa eſt. Immò in Pago Cleſdorf non procul à Pamberga, Fincelio authore, vacca peperit monſtrum, quatuor pedibus vitulinis, cum barba ad mentum, auribus pariter humanis, & modicis capillis. Deinde incidemus in Vitulum repertum in agro oppidi Bitterfeld, anno Domini quadrageſimo ſeptimo ſupra ſeſquimilleſimum, oculis, naribus, & auribus humanis, vertice tonſo, rictu, pectore, & cruribus anterioribus vitulinis, poſterioribus humanis, & breuioribus, ſed vtriſq; partim in vngulas vitulinas, partim in digitos humanos deſinentibus, qui ſub vngulis erant, & ſeparatim propendebant. Hoc monſtrū Gaſpar Peucerus in Terratoſcopia deſcripſit; quemadmodum in ſubiecta icone
H II. apparet. *L. 4. de gen. An. cap. 4.* II.

Licoſthenes quoq; id accidiſſe anno memorato in ſua hiſtoria recenſet. Sed adhuc recentior huius generis monſtri eſt illa natiuitas, quam recitat Fincellius accidiſſe in villa Pomeranæ Roſſauu, propè Paſſelumalck, anno Domini quinquageſimo quinto ſupra ſeſquimilleſimum, de Vitulo capite glabro, & rotundo inſtar Simiæ, cum mento hirſuto, & lingua prominente. *Aliud monſtrum.*

In hac familia oues fuerunt, quæ agnos alieno capite pepererunt: vnde Titus Liuius recitat, quòd Fruſione, anno Mundi ſeptingenteſimo ſexageſimo ſexto, ſupra tria millia agnus ſuillo capite natus eſt. Item, ex Iulio Obſequente, anno Mundi octingenteſimo ſexageſimo primo ſupra tria millia, C. Mario, & Q. Luctatio Conſulibus, in Lucanis duo agni nati ſunt pedibus quidem equinis, ſed horum alter caput Simiæ referebat. *Decad. 4. Lib. 1.*

O o Pariter

I. Pullus equinus humana facie.

II. Vitulus capite ferè humano.

Digitized by Google

III. Capra humanæ facie.

Pariter damus ſub numero III. iconem Capræ vultu humano, quam natam *L. 21. lect. antiq. c. 22.*
tradit Cælius Rhodiginus anno Domini quadrageſimo ſeptimo ſupra ſeſquimille- III.
ſimum apud Sybarim, ex congreſſu Paſtoris cum capella, quem poſtea Ductor ca-
prarius Zelotypia motus dormientem cornibus interfecit.

Sues in hoc genere Biſulcorum reponendæ ſunt, quæ varijs temporibus, fœtus
alieno prorſus capite ediderunt. Namq; anno Domini decimo ſupra milleſimum,
E referente Licoſthene hiſtoriographo, Porca ſuem facie humana peperit. Tunc
autem per Angliam, atq; Hyberniam magni motus belli ſunt excitati. Legen-
dus eſt Polydorus Virgilius in hiſtoria Angliæ, vbi memorat, quòd, regnante Hen-
rico primo, quando creatus fuit primus epiſcopus Elyenſis, multa prodigia viſa ſunt, *L. 11.*
& inter alia, ſus enixa eſt fœtum humana facia inſignem.

Item anno Domini decimo octauo ſupra milleſimum, ex eodem Licoſthene, Sus
fœta porcellum humano capite refertum peperit, & eo anno teterrima peſtilentia
graſſata eſt.

Rurſus ex eodem authore, anno Domini centeſimo nono ſupra milleſimum, in
Parochia Legienſi Porca enixa eſt partum cum vultu humano: veluti in ſubiecta
icone IIII. videre licet, quo tempore Philippus Rex Francorum, & Anſelmus IIII.
Cantuarienſis Archiepiſcopus ex hac vita deceſſerunt. Demùm, iuxta hiſtoriã eiu- *Alius fœtus in Gallia.*
F ſdem Licoſthenis, anno Domini centeſimo decimo octauo ſupra milleſimum, in
Gallia, ex fœta ſue Porcellus humano capite ortus eſt.

Cæterùm Ambroſius Pareus, in ſua monſtrorum hiſtoria, meminit Suis iuxta
ſententiam Licoſthenis, nati in quodam Eburonum pago, anno Domini centeſimo
decimo ſupra milleſimum, qui erat capite, pedibus, tam anticis, quam poſticis hu-
manis ſicuti figura V. demonſtrat; quamuis poſtea hanc hiſtoriam apud Licoſt- V.
henem non inuenerimus.

Denuo Ambroſius Parens recentiorem narrat caſum huiuſmodi animalis, qui ac-
cidit anno Domini ſexageſimo quarto ſupra ſeſquimilleſimum, Bruxelæ, vbi Sus
ſex peperit Nefrendes, quorum primus erat monſtrificus, nam capite, & anteriori-
bus pedibus, & omnoplatis, hominem repræſentabat, & reliquo toto corpore ſuē:
G immò genitalia ſuis fœminæ habebat, & aliorum nefrendum more, vbera ſugebat,
ſed. die ſecunda poſt ortum, à Plebe monſtri concitata horrore, vnà cum matre
hic fœtus confoſſus eſt. Huius autem icon eſt VI. VI.

Recentior eſt hiſtoria ſuis humano capite in Cypro nati, authore Schenchio, an
no Domini ſexageſimo nono ſupra ſeſquimilleſimum, die duodecima Decembris.
Monſtrum autem fuit tale, quale ab icone VII. oſtenditur. Erat totum corpus ve- VII.
ri porci nudum, & ſine pilis, capite effigiem humanam referebat, ex cuius fronte *Criſta*
criſta imitans criſtam galli indici oriebatur, quæ partem oculorũ, & partem naſi te- *Galli indici.*
gebat. Aures humanis erant ſimiles. Monſtrum ex Porca, vnà cum quatuor alijs
porcellis matri ſimilibus ortum eſſe retulerunt.

Ad quadrupedes digitatos ſi conuertatur ſermo, nobis fiet obuius monſtrifer
partus Leonis capite humano, quemadmodum figura VIII. oſtendit. Hic fœtus, VIII.
H teſte Licoſthene Cronologico, natus eſt in agro Conſtantienſi, ex muliere, anno
Domini centeſimo nonageſimo ſupra milleſimum, quo tempore Rodulphus Impe-
rator regnabat.

Immò noſtra ætate, inquit Cornelius Gemma, natus eſt canis capitè accipitrino,
vt icon IX. Exprimit, qui ſpectandus populo à quodã circũferebatur, & hoc mon- IX.
ſtrum ex terrore natum eſſe aſſeuerabat: propterea idem Cornelius Gemma ad-
miratur tantam vim ineſſe imaginationi, in procreandis monſtris, vt eiuſdem phã-
taſiæ virtus incredibilis brutis etiam animantibus contingat, veluti, in prædicto
cane obſeruatur. His animaduerſis de quadrupedibus, Nonoulli ad ſerpentes ſe
conuertunt, & referunt infantem quandoq; natum capite ſerpentis, & viciſſim ſer-
peotem capite hominis. Sed hoe ex libro de natura rerum collegerunt, vbi me- *Infans capite ſerpentis.*
moratur quidam ſerpens facie virginea, quoniam, Beda authore, Diabolus induit
formam ſerpentts cum facie humana, vt primos parentes in Paradiſo terreſtri
deciperet.

Aotequam ad vitiatam capitis figutam, & conformationem accedamus, cauſas

Digitized by Google

IIII. Fœtus ſuinus humano vultu.

Digitized by Google

V. Sus capite, & pedibus humanis.

VI. Porcus parte antica humana,

Digitized by Google

VII. Sus facie humana cum criſta.

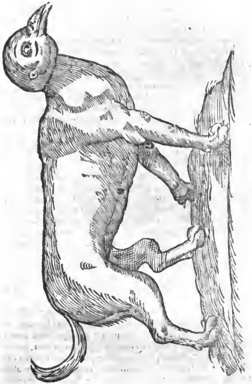

Digitized by Google

VIII. Leo humano capite.

IX. Canis capite auis.

procreationis variorum capitum in fœtibus inueſtigabimus. Siquidem inter has primum locum occupat debilitas generantis, quæ imbecillitas, cum latitudinem habeat, varios etiam gradus ſortiri poteſt. Ideoq; genitor debilis, cum virtute conformatrice infirma materiei tantum dominante, hominem maſculum quidem procreabit, ſed in figura non prorſus ſimilem. Cæterùm aucto vtriuſq; nimirum virtutis, & indiuidui languore quoad ſexũ, tunc non fœtus ſibi ſimilis in forma, neq; mas, ſed fæmina diſſimilis reſultabit. Verùm ſi cum virtute ſexus imbecilliori, vis indiuidui ſit valida, fæmina procreabitur in extremitatibus corporis diſſimilis. Tandem ex imbecilli virtute ſeminis emerget fœtus non homini, ſed animali ſimilis vel ſecundùm partem, vel ſecundũ totum. A

Imbecillitas virtutis

Hinc optimè colligunt viri eruditi, quòd ex mulieribus, virtute maris langueſcente, partus monſtroſi prodeunt, quæ vitioſitas varia eſt iuxta maiorem, vel minorem debilitatem. Et hic error vel vitium obſeruatur modò in capite, modò in alijs partibus, quatenus illa portiò ſeminis ægrotat, quæ conſtitutioni capitis vel alterius partis erat dicata. Quando autem hic languor vltimum gradum attinget, tunc animal non procreabitur, ſed mola, aut ſemen purum infæcundum effundetur.

Alia cauſa

Deinde quando virtus ſeminis alienam naturam induit; tunc fœtus monſtrifici referentes ſpeciem alicuius animalis diuerſi à natura Generantium in lucem egrediuntur: quapropter ex congreſſu legitimo aliquod brutum gignetur. At ſi portio tãtùm ſeminis alienam naturam ſortiatur, tunc, vel ſolum caput, vel alia pars fœtus, bruti caput vel aliam partem repræſentabit, & id, quod de Homine aſſeueramus, de alijs quoq; animantibus intelligendum eſt. B

Sect.4. Probl.prob.13. & 14.

Hine liquidò conſtat, cur interdum fœtus humanus cum capite ſimiæ, vel canis naſcatur, & quãdoq; canis cum capite leporino oriatur. Hæc eſt doctrina Ariſtotelis, qui in Problematibus docebat, ex ſemine corrupto in matrice monſtra produci. Per ſemen autem corruptum non intelligebat putrefactum, ſed quod alienã induit naturam ob languorem virtutis; idcirco vitalis ſeminis animal ſimile non generatur. Quamuis poſtea ex ſemine etiam in matrice putrefacto, animalia quidem ſed potius imperfecta, veluti vermes, ſerpentes informes, & ranæ generantur. Itaq; ſemen in vtero degenerat veluti triticum ab Agricolis in terram proiectum, quòd interdum magno ruricolarum damno in lolium degenerare ſolet.

L. 4. de gen An c.3.

Rurſus principium materiale fœtus, fœtuum monſtrificorum ſuperius deſcriptorum in cauſa eſſe poteſt. Etenim Ariſtoteles id malæ diſpoſitioni materiæ fœtuum aſſignat: cum actus actiuorum non perficiantur niſi in patiente optimè diſpoſito, & cuncta, quę recipiuntur, ſemper per modum recipientium recipiuntur. Quapropter Agens minimè languidum, neq; à propria natura degenerans, dum materiam perfectè diſpoſitam amplectitur; tunc effectum ſimillimum, nimirum iuxta conditiones naturæ genericæ, ſpecificæ, & indiuidualis formatum producit. At viciſſim ſi idẽ agens in materiam minime idoneam incidat, & minus aptam ad dotes indiuiduales excipiendas; tunc quid ſimile in eſſentia ſpecifica, non autem in indiuiduali procreat. C

Materia diſpoſitio quid agat.

Quando autem materia maiori ineptitudine erit refecta, ſine vlla propenſione ad recipiendas naturæ ſpecificæ conditiones alienam induet formam, & tunc animal integrum diuerſæ ſpeciei reſultabit. Sin portio tantùm huius materiæ prædictis carebit prærogatiuis; tunc emerget monſtrum habens partem, verbi gratia caput alienum à propria ſpecie, dummodo illa materię portio capiti fuerit deſtinata. D

Cum verò multæ portiones materiæ ab his prærogatiuis erunt alienæ, tunc etiã multæ partes fœtus formam membrorum diuerſæ ſpeciei animantium ſortientur. Ad finem ex materia omni aptitudine deſtituta, & fruſta carnis, & molæ in vtero progignentur, vt ſuo loco fuit explanatum.

Virtus nutriẽs quid operetur.

Iterum ex doctrina Ariſtotelis, hoc vitium monſtrificum virtuti nutrienti erit attribuendum: hæc enim, cum in aſſimilando alimento partibus, proprium munus obire nequeat, tunc forma humana partium proculdubio vitiatur. Namq; ſi pari ratione ratiocinemur, dicemus, quemadmodum virtus formatrix conceptus debilitate oppreſſa, humanam effigiem in aliqua parte materiæ imprimere nequit, & tunc aliena figura ibi gignitur; ita virtus nutriens, & alimentum aſſimilans, dum langue-

langueſcit, proprio munere fungi nequit: qua de re monſtroſæ partes redduntur.

Inſuper ſi virtus nutriens in cauſa monſtri eſſe poteſt; materia quoq; alimentalis ab ijſdem vitijs non erit remouenda: quandoquidem praua diſpoſitio huius materiæ alimentalis, abſq; vitio virtutis alentis, tam in vtero, quàm extra vterum, formam monſtrificam alicui parti imprimere poterit: cum omnis forma, vt paulò ante fuit exaratum, per modum recipientis recipiatur. Idcirco quando pars alimenti alicui membro agglutinata carebit diſpoſitione ad recipiendam alicuius partis figuram, tunc pars monſtrifica tum extra, tum intra vterum reddetur.

Huc referenda eſt imaginatio: etenim veluti ſæpè contingit, vt fructus, quos mu-
E lier prægnans vehementius appetit, in fœtibus poſtea impreſſi conſpiciantur: pari ratione mulier vtero gerens, ſi pedes vituli, aut agnini capitis edendi deſiderio vehementi teneatur, huius appetitus ſigna fœtui imprimuntur, & propterea infantes aliquando cum pede vitulino, & interdum cum capite agnino naſcuntur.

Vis imaginationis qualis.

Id accidiſſe Bononiæ tribus ab hinc annis ex obſtetrice fide digna intelleximus: nam vxor quædam Pharmacopœi grauida cum ſæpius agnos deglubitos, & aeri expoſitos in aedibus vicinis per feneſtram obſeruaſſet, & deſideraſſet, tandem puellum agnino capite magno cum affinium mærore peperit, ſed diutius non uixit. Idem aſſeuerandum erit, ſi mulieres grauidæ varias Ferarum ſpecies obſeruauerint. Verùm hæc monſtroſa phantaſia magis matri, quàm patri attribuenda eſt; ſiquidem mulieres non modò in congreſſu, ſed etiam poſt concubitum, ſcilicet toto geſtationis vteri tempore, aliquod ſpectrum in mente abditum ſeruare poſſunt, quoniam
F fœminæ vehementioribus imaginationibus ſemper adhærere ſolent. Superioribus etiam annis, matrona ſicula, referente Liceto, aſtacum in manu Piſcatoris è mari recenter captum conſpicata, tandem tempore paritionis, quemdam aſtacum marino prorſus ſimilem vnà cum fœtu enixa eſt.

Mulieres vehementius imaginantur.

Neq; à cauſis huius generis monſtrifici Genitores arcendi ſunt: namq; ſi ambo varijs membris à natura humana alienis integrati fuerint, ex amborum congreſſu monſtrifici quoq; partus exire poterunt: cum natura ſemper ſtudeat aliquid in eſſentia ſibi ſimile procreare. Immò hanc eſſe rationem præcipuam perhibent, propter quam in Plaga Africana, plurima huius generis monſtra progignantur.

Parentes Monſtroſi.

Rurſus ab his monſtrorum cauſis nefaria venus non eſt remouenda: quandoquidem cum Hiſtoriographi, & doctrina Ariſtotelis pateſaciant mulieres quandoque
G brutis ſucubuiſſe, & homines cum brutis ſe permiſcuiſſe; nulla admiratione coerceri debemus, ſi aliquando ex mulieribus infantes capitibus brutorum inſignes egreſſi fuerint, & ſi quandoq; ex brutis fœtus humano capite, vel alijs membris humanis referti emerſerint. Siquidem Ariſtoteles id planè declarauit in libris de generatione Animalium, quando ſcripſit, ex hoc nefario congreſſu monſtra identidem oriri poſſe; cum animalium congredientium natura, magnitudo, & tempus grauiditatis inter ſe non valdè diſcrepauerint. Nam ſi poſtea ſecus contigerit, rarò, aut nunquam monſtrificam ſobolem oriri aſſeuerandum eſt. Quapropter Plinius, Aelianus, Maiolus, Lemnius, & Cornelius Gemma monimentis mandarunt ex congreſsu hominum cum Feris fœtus aliquando dimanaſse.

L.1.c.5.

Venus nefaria.

Nec aliquis ſibi perſuadere debet ex animalibus diuerſæ ſpeciei tertiam ſpeciem
H ſemper prodire poſse; quoniam res ex dominio ſeminis iudicanda eſt. Quandoquidem ſi alterius parentis ſemen ſuperauerit, propriæ ſpeciei fœtum in eſsentia ſimilem cum accidentibus alterius producet. Verùm ſi congrua proportione ſemina copulentur, tertia ſpecies monſtrifera reſultabit; dummodo naturæ Genitorum Verbi gratia hominis, & bouis inter ſe non valdè diſcrepent. Sin diſcrimen naturæ non fuerit aliqua conſideratione dignum, quale inter equum, & aſinum, vel inter canem, & lupum cadit: tunc proles non admodum monſtroſa ab hiſce Genitoribus prodibit; & hanc ſobolem Ariſtoteles quoque admittebat, quando tempora graniditatis conueniebant.

Species tertia qualis.

L. 2. de gne. An. c. 5.

His igitur ſic intellectis, & expoſitis, ad aures etiam Ariſtotelis, de origine partus ex permixtione hominum cum Feris, qui aliquando ſolam naturam matris, quandoq. patris, & interdum vtriuſq; refert; poterimus ad rem ſic ratiocinari: quãdo fœtus perfectus ex abominando congreſsu humano, & belluino generatur, hoc

P p inde

Digitized by Google

inde fit quia ſemen maris fœmineum perfectè ſuperat, & hac ratione puellus ex vacca natus eſſe perhibetur; quando autem fœtus ſimilitudinem matris contrahit; hoc fit, quoniam ſemen hominis agentis eſt imbecillum, ratione cuius materia non rectè ſuperata illi effigiem propriam imprimere nequit, & tunc partus Feræ, & non homini ſimilis euadit.

Congreſſus Humanus, & belluinus.

Demum ſi in congreſſu hominis, & bruti, ſemen belluinum fuerit validius in partibus procreandis ſuperioribus, & ſemen humanum tantummodo validum in generandis partibus inferioribus, tunc in lucem prodeunt monſtra, quæ capite aſinino, canino, & vitulino ſunt referta. Quamuis poſſemus etiam affirmare in vtero belluæ, & in vtero mulieris, iam per congreſſum hominis, quàm per congreſſum ferarum, recepta vtriuſq; ſemina, ob anguſtiam loci permiſceri: vnde poſtea, A
ex hac materia coaleſcente, fera humano capite, & homo capite belluino oriri poteſt, veluti in propoſitis iconibus lector intueri poteſt.

Demùm pro coronide harum cauſarum aſſeueramus vim Dæmonis non eſſe prætermittendam, qui ludificando intuentium ſenſus, hominem capite leonino repræſentare poteſt. Immò interdum genuino ſublato partu, & aliundè monſtrum delatum mulieri parienti clanculum ſupponere valet. Amplius Dæmon, permittente Deo, poteſt omnes monſtri naturales cauſas in vterum afferre, aut virtutem ſpermatis adeò debilitare, ne fœtus inde Genitoribus ſimilis procreetur.

Vis Dæmonum.

Aut aliquando poteſt hanc materiam ſpermaticam ita labefactare, vt membra tantummodo alicuius animalis imperfecti in vtero formentur. Neq; à recto tramite recederemus, ſi dixerimus prolificum animantium ſpeciei diſcrepantis ſemen B
in vterum à Dæmone deferri poſſe, vt monſtrifici fœtus cum capite ſimiæ, vel cum capite vituli inde oriri poſſint.

Niſi velimus aſſerere, quòd virtute Dæmonis, fœtus alicuius bruti fœtui humano copulari poteſt. Præterquamquòd Dæmon ægra valetudine fœtum afficiens, ipſum in formam belluinam fædare poteſt. Et deniq; aliquod horribile ſpectrum phantaſiæ Genitorum communicare poteſt, vt partus aliquo capite belluino inſignis in auras vitales ſtatuto tempore egrediatur.

FOEDA CAPITIS CONSTITVTIO. C

HACTENVS de capite geminato, & de capite alieno, tam in fœtibus humanis, quàm in belluinis dictum eſt. Modò de capitibus aliqua nota inſigni ſpectabilibus neq; prorſus à propria ſpecie recedentibus eſt differendum. Primitùs ſi capillos ponderemus, meminimus vidiſſe annis elapſis exteram mulierem capite adeò capillorum ferace, vt crines explicati ad terram vſq, peruenirent: ideoq; ad quæſtum peregrinabatur, dum populis crines explicando, magna cum admiratione ſe ſpectandam præbebat.

Mulier capillis longiſſimis.

Id quoq; in brutis admirandum conſpicari ſumus; nam tribus abhinc annis periit equus Illuſtriſſimi Domini Comitis Philippi Aldrouandi Bononiæ ſenatoris, D
qui colli iubas vſq; in terram promiſſas gerebat, quibus gradiendo humum verrebat, & fortaſſis ob longiores crines hic equus *Bella Donna* nominabatur.

Amplius puer cum barba natus eſt anno Domini trecenteſimo octauo in Antiochia, ætate Conſtantij Imperatoris, de quo monſtro in Rubrica Præſagiorum egimus. Mulieris quoq; Germanæ icon ſeruatur in Muſæo Illuſtriſſimi ſenatus Bononienſis, quæ annis elapſis propter admirandam barbam, quam gerebat ad ventrem vſq; promiſſam, cunctis ſpectanda circumducebatur.

Mulier barbata.

Inſuper nati ſunt infantes admirandi cum dentibus, vt puer ille barbatus, cuius paulo ante meminimus, anno Domini trecenteſimo octauo: Deinde Titus Liuius puellam cum dentibus Oximi natam eſſe prodidit. Item, ex Marcello Donato, anno ſeptuageſimo ſecundo ſupra ſeſquimilleſimum, quædam filia Sartoris, cum

I. Infans capite therſitico.

II. Infans vultu obſcæno.

Digitized by Google

tribus dentibus ab aluo materna egreſſa eſt. Noſtra quoq; aetate puellum omnibus *Pueli cum*
membris perfectè conſtiturum, & iuſtò grandiorem, cum quatuor dentibus natum *dentibus*
obſeruauimus. Verum maiorem admirationem nobis debent afferre illi, qui loco *nati.*
dentium os continuum habuerunt: Cardanus enim inter memorabilia recenſet mu-
lierem nobilem in Gynecio Principis Lucemburgenſis verſantem, quæ os duplex
loco dentium, habebat.

Cæterùm hæc nullius momenti eſſe videntur in comparatione ad illa, quæ dein-
ceps de fœtuum capitibus vitioſis, & fœdatis dicenda ſe ſe offerunt. Nam quando-
que nonnulli capite therſiticò ſunt nati, qui intuentibus formidinem, & admiratio-
E nem ſimul attulerunt.

Therſites fuit quidam homo græcus, vt, ſcripſit Homerus, quo alterum defor-
miorem quis imaginari non poterat: hac de re in præſentia caput deforme, & varijs
notis inquinatum, therſiticum nuncupamus: veluti in figura I Lector conſpicari po- I.
teſt. Siquidem anno poſt partum Virginis quinquageſimo quarto ſupra ſeſquimil-
leſimum, natus eſt Stetini infans, vt retulit Licoſthenes, qui varijs corporis agita-
tionibus, & clamoribus ſacerdoti eum ſacro Baptiſmatis fonte luſtraturo quodam-
modo reluctari videbatur, ſed ſacerdos fuſis ad Deum precibus, eumdem puellum
ſacro latice intinxit.

Habebat puer in vertice maſſam carnis figuram teſtudinis rufæ æmulantem, & *Therſiticũ*
verſus ceruicem caudam carnoſam oblongam, inſtar caudæ muris, capite erat ther- *caput.*
F ſitico; & oculis prominentibus.

Hic etiam memorandus eſt ille puer natus Venetijs anno octuageſimo ſeptimo
ſupra milleſimum, & quadringenteſimum, qui membrum genitale vertici adnatum
habuit: ideo propter obſcænitatem parentes non audebant eum in propatulo de-
ferre. Sed admirabilior fuit puer nuper ortus in agro Mutinenſi, cum teſtibus, &
ſcroto vrina pleno occipiti adnatis; quocirca Orchitomus ad hanc deformitatem au-
ferendam accerſitus, ſtatim magna dexteritate hanc prominentiam truncauit, & ad-
hibitis conuenientibus præſidijs, ſalutem pueri perfectam expectabat, ſed illicò,
ſupreſſa vrina, infans interijt: vnde intellexit has partes ſuperfluas occipiti adna-
tas, magnum cum alijs partibus genitalibus, & cum veſica conſenſum habuiſſe.

II. Iconem addimus puelli obſcæno vultu, qui anno quinquageſimo ſupra ſeſ- II.
quimilleſimum, referente Licoſthene, natus eſt Friburgæ cum maſſa carnis dura, &
G prominenti circa frontem, & occiput, quæ totum caput huius fœtus alioquin bene
conſtituti, deturpabat. Non abſimilis fuit puer monſtroſus quoad maſſam carnis
in fronte, inſtar cornu natam, cuius deſcriptionem clariſſimus vir Ioannes Augu-
ſtinus Cuchius medicæ paleſtræ miles exercitatiſſimus, & veritatis perquam ſtudio-
ſus nobis humaniter communicauit. Hic puer natus eſt Bononiæ in via Sancti Fe-
licis anno trigeſimo ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum, menſe Aprilis, cum men-
ſe ſubſequenti peſtis poſtea graſſari cæperit: hic igitur infans omnes partes corpo- *Monſtrum*
ris aptè formatas, & conſtitutas habebat præter caput, cuius medium frontis cornu *Bononiæ na-*
ex carne compactum quodammodo occupabat. Orbita oculorum vna tantùm cum *tum.*
magno oculo in facie ſine naſo conſpiciebatur. Oris foramen rotundum, & adeo
anguſtum fuit, vt vbera nutricis apprehendere non poſſet, ſed nutritionis gratia,
H lac per fiſtulam paruo orificio aptatam inſtillabatur.

Olim quoq; in Germania, nimirum anno duodecimo ſupra ſeſquimilleſimum, in
villa Elceſſelbach cognominata, ex coniuge ruſtici natus eſt infans oris foramine *Monſtrum*
anguſtiſſimo; deinde tota facies maſſam carnis æmulabatur, in cuius medio ſimu- *viuum ſe-*
lacrum pugionis ex eadem carne formatum reſidebat, ſub hac maſſa carnis oculi *pultum.*
magni, & diſſimiles erant locati: quapropter ratione huius deformitatis, aqua ſa-
cri fontis non fuit luſtratus, ſed viuus ſepultus.

Ab horum capitum obſcænitate non eſt remouendum illud monſtrum natum
Firmi ciuitatis Italiæ anno vigeſimo quarto ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum:
fuit enim puella perfectis membris integrata, præter caput, quod aſpectu erat hor-
rificum, cum fronte rugoſa, ſub qua Orbitæ quædam abſq; oculis cernebantur, & lo-
co naſi, fruſtum carnis pyriforme mediam faciem occupabat, ſub hac maſſa carnis,
pellis rubra figuræ quadrangularis erat, quæ vtrinq; oculos veluti gallinæ repræ-

III. Puella naribus, & oculis carens.

IIII. Puella alia oculis, & naribus carens.

Digitized by Google

V. Monſtrum tribus oculis, & quatuor manibus.

Digitized by Google

VI Puella oculis bubulis.

Digitized by Google

ſẽtabat oculus vnus obſcurus in occipite, & alius clarus, & humanus ſupra ſuturã coronalẽ viſebatur ſed ſine palpebris, & cilijs, quorũ vicem capilli capitis gerebãt.

L. ii. c. 32. Cæterùm ſi noſmet conuertamus ad illa monſtra, quæ abſq; oculis orta eſſe feruntur. Plinius, in primis, narrat quondam in Aegypto nutritum fuiſſe hominem ſine oculis in parte capitis antica, ſed verum quidem eſt, quòd oculi in parte capitis poſtica viſebantur. Idq; à natura præ imbecillitate factum fuiſſe videtur: quandoquidem languore oppreſſa ſemina oculorum in partem capitis anticam tranſmittere nequiuit: cum ex anatomica inſpectione liquidò conſtet principium neruorum opticorum in occipite reſidere.

III. Sed infantem fœminam oculis prorſus, & naribus carentem memorat Cornelius A
Gemma, cuius icon eſt III.

IIII. Pariter, ex Licoſthene hiſtoriographo, in Haſſia puer membris rectè conſtitutis natus eſt, ſed monſtroſus erat in capite, quia oculis naribus, & auribus carebat; quapropter in facie os tantummodo conſpiciebatur. Rurſus Arimini, anno ante natum Chriſtum nonageſimo primo ſupra centeſimum, puellus ſine oculis, & naſo ad auras vitales ægreſſus eſt. Item die decima Maij anni decimi quarti ſupra ſeſquimilleſimum, delata fuit puella ignoti cuiuſdam ciuis Bononienſis, ad Diui Petri templum, vt Baptiſmi Sacramento renaſceretur, quæ, & naſo, & eius foraminibus caruit. Deniq; Ruſus addit iconem alterius puellæ, quæ abſq; oculis, & naribus orta eſt, vt in icone IIII. manifeſtatur.

Quemadmodum Natura, vt hactenus fuit explicatum, in oculis formandis aliquãdo eſt manca: viciſim in ijſdem procreandis, quandoq; eſt ſuperflua. Etenim habemus apud Marcellinum, quòd anno Domini treceteſimo octauo natus eſt Antiochiæ puer quatuor oculis inſignitus, & pariter Romæ anno centeſimo vigeſimo tertio, puer quatuor oculis refertus ab ancilla emerſit. Immo Amatus Luſitanus id confirmat monſtro Anconæ nato. Ibi enim mulier tertio grauiditatis menſe edidit corpuſculum quatuor oculis ſpectabile, cum labijs adeo deformibus, vt cunctis aſpicientibus eſſet admirationi: Immò Ianuario menſe anni decimi quarti ſupra ſeſquimilleſimum, coniux Dominici de Malatendis Communis (quarto) nuncupati peperit puellam, cum duobus orificijs in facie, & quatuor oculis, & Eminentiſſimus Cardinalis de Graſſis tunc Bononiꝶ Epiſcopus cæleſti lauacro illam expiauit, & Mariam appellauit, ſed vitam ad quartum tantummodo diem protraxit. B

Oculorum multiplicatio.

Hic igitur damus monſtrum tribus oculis refertum, quod, ob materiæ malè diſpoſitæ impedimentum, inſtar ortus aliorum monſtrorum, natum eſſe opinamur. Quamuis alij referant, ex Licoſthene in Appendice Chronologica, hæc monſtra tribus oculis, & quatuor manibus, ore, & naribus magnis, auribus amplis, & rotundis, in quibuſdam Arabiæ locis verſari; vbi mares tanquam fœminæ mammas tam grãdes habere perhibentur, vt illas difficulter tegere poſſint. Pelles belluinas induunt, ſine calceis incedunt, & pedes abſq; digitis habere feruntur; & huiuſmodi homines monſtroſi Sterlochi nuncupari aſſeuerant. Ore magno ſunt referti, quia voraces ſunt, nam carnibus ſemicoctis veſcuntur. De his, & ſimilibus legenda eſt Rubrica differentiarum capitis primi huius libri, vbi hæc figura V. erat collocanda. C

Monſtra quatuor oculis referta.

V.

Sin Natura in formandis fœtibus duos tantùm oculos procreet, aliquando ita deformat, vt potius oculos belluinos, quàm humanos æmulentur, veluti in icone D
VI. VI. obſeruatur. Hæc enim fuit puella monſtrifica nata Argentinæ nobilis Alſatiæ Metropolis, lato ore, naribus aquilinis, oculis bouillis, & prominentibus, anno Domini quadrageſimo quarto ſupra ſeſquimilleſimum. Tunc enim, teſte Licoſthene, Carolus Quintus Imperator per Hiſpanos Africam occupauit.

Sin proſequamur in recenſendis narium obſcænitatibus, incidemus in quamdã effigiem monſtroſam, & bifrontem quæ circumfertur. Hæc in vtraq; parte faciei, loco naſi, membrum virile gerit, cum teſtibus loco menti, & in fine prodigioſi naſi oculi gemini conſpiciuntur; incertus fuit huius monſtri ſexus, ſed tradunt fuiſſe natum, antequam Rex Galliæ, ſuperiori ſeculo, cum copijs in Italiam ſe contuliſſet.

Non diſſimilis obſcænitas nuper obſeruata fuit Parmæ, in partu monſtroſo coniugis

VII. Infans ſciſsis naribus.

VIII. Infans auribus leporinis.

Digitized by Google

gis cuiuſdam olitoris, nato menſe Septembris anni octuageſimi quarti ſupra ſeſquimilleſimum. Hic puer vixit duas horas, naſo carebat, ſed in fronte duos teſtes cum portione carnis mentulam æmulante gerebat: deinde vtraq; infantis manus ſex digitis erat referta, & pars anterior ſexum maris, & poſterior ſexum fœminæ repræſentabat. *Caput mentulatum.*

Præterea in tertia parte Hiſtoriæ Indiæ Luſitanicę legimus rarò in illis regionibus fœtus aliqua deformitatis nota impreſſos in lucem prodire: nihilominus aliquandò, per ſpatium milliaris à Piratiningà, orta eſt puella monſtrifica, quæ naſum extenſum vſq; ad mentum gerebat, & os ſub mento cernebatur. Sed pater viuam E filiam tumulauit, quo genere mortis eos punire ſolent, quos adulterij ſuſpitione inquinatos eſſe arbitrantur. *Adulterij pœna apud Indos.*

Hactenus de obſcænis, & nimis prominentibus naribus dictum ſit. Iam de monſtroſis fœtibus, qui apertis naribus nati ſunt, diſſerendum eſt: ſiquidem, ex mente Licoſthenis, anno quinquageſimo ſexto ſupra ſeſquimilleſimum circa ſolemnitatē Paſchalem Baſileæ puer natus eſt, naribus ita patulis, vt inde ſpectatores infantis cerebrum facile intueri poſſent quemadmodum icon VII. oſtendit. VII.

Modò de auribus nonnulla ſunt referenda: cum inuenti ſint infantes ſine auribus nati, veluti accidit Baſileæ, ſecundùm Licoſthenem, vbi fœtus maſculus auribus carens anno quinquageſimo ſexto ſupra ſeſquimilleſimum, menſe Septembris natus eſt; & loco aurium duæ exiguę rimæ apparebant, ita tamen clauſæ, vt puer F nihil audire poſſet, vixit infans valetudinarius vſq; ad menſem ſextilem, quo tempore grauibus vexatus doloribus interijt.

Præterea nati ſunt interdum fœtus humani cum auribus bruti: & fœtus huius generis clariſſimus Columbus in libro Anotomiæ ſe obſeruaſſe fatetur. Deinde Konigisbergæ, anno ſupra milleſimum quingenteſimo nonageſimo tertio, ortus eſt infans maſculus aure leporina, cum portione carnis inſtar pilei, vt Schenchius annotauit. Item Euſigij in terra noua iuxta ripas Danubij, monſtrum humana facie, & auribus aſininis viſum eſt.

Rurſus in ſuburbana villa Cracouiæ, menſe Nouembris anni nonageſimi quarti ſupra milleſimum, & quadringenteſimum, mulier, vt recitat Licoſthenes, fœtum auribus leporinis inſignem peperit, cuius monſtri genuinam effigiem icon VIII. patefacit. VIII.

G Naſcuntur inſuper fœtus humani capite cornibus deturpato: nam Amatus Luſitanus meminit pueri cum corniculo in capite nati, & dum puer creſcebat, cornu quoq; creuit, idq; deponendum ex capite puer à patre flagitabat, quoniam cæteri pueri illum cornutum appellabant, reliquum huius hiſtoriæ Lector videat in Rubrica Aegritudinum primi capitis huius libri. *Centur. 1. cur. 17.*

Deinde olim in Chero Regione Pedemontana, ſcilicet anno ſeptuageſimo ſeptimo ſupra ſeſquimilleſimum menſe Ianuarij, puer monſtrificus, nimirum capite quinq; cornibus inſignito ortus eſt, & ab eius occipite maſſa quædam carnis depēdebat, de qua ſuo loco verba fient. Item in oppido Rathſtadio in alpibus Noricis ſito, quas incolæ Taurum appellant, editus eſt infans cornutus, veluti figura IX. oſtendit, anno Domini quinquageſimo primo ſupra ſeſquimilleſimum. IX.

H In villa Marchiæ Dammenuualde, propè Vuiſtock, coniux agricolæ cuiuſdam monſtroſum partum, nempe cornutum edidit, quem Fincelius, referente Licoſthene, deſcripſit hunc in modum. Fuit infans toto corpore ſpadicei coloris, capite cornibus oblongioribus prædito, oculis craſſis abſq; naſo, ore admodum patulo, in cuius medio lingua alba, & quadrangula cernebatur, & caput ſine collo ſcapulis adhærebat, deinde totum corpus erat inflatum, & rugoſum, brachio lumbis adhærente, pedes erant longi, & graciles, & tandem ab vmbilico ſpecies inteſtini craſſi ad pedes dependebat: quemadmodum lector in icone X meditari poterit. X.

Placuit in prædictorum confirmationem aliud monſtrum humanum addere cornibus arietinis præditum, quod ex Gallia in Italiam fuit delatum: carebat fronte, & collo, & maxilla inferior ſterno annectebatur; eius caput erat auritum, & cornutum, ſed cornua figuram cornuum arietis referebant, veluti icon XI. manifeſtat. XI. *Monſtrum cornutum.*

Antequam ad alias partes fœtuum monſtroſas deſcendamus, de labijs nonnihil

Q q dicen-

IX. Puer cornutus.

Digitized by Google

X. Infans cornutus ore patulo.

Digitized by Google

XI. Monſtrum humanum cornibus arietinis.

Digitized by Google

dicendum eſt, cum illa quoq; ſuam deformitatẽ interdum ſortiantur. Aliqui enim
homines identidem conſpiciuntur labro ita curto præditi, vt dentes tegere ne-
queant; immo Trincauela narrat ſe obſeruaſſe aliquos ſciſſis labijs natos, qui non *L. 5. c. 12.*
parum in ſermonẽ deficiebant. Bononiæ quoq; nati ſunt nonnulli labris diſciſſis,
qui adulti cum eos deformitatis puderet, Chirurgi opera labiorum apertorum co-
pulationem, & ſanitatem inuenerunt: Chirurgus enim ferro ablata ſuperficie car-
nis fiſſuræ labiorum, & vulnere conſuto, labia fiſſa agglutinauit.

Interdum nati ſunt infantes cum deformibus caruncnlis circa labia, quæ totam
faciem fœtus deturpabant; & quamuis multi caſus huius generis, qui Bononiæ ac-
E ciderunt, recenſeri poſsent: nihilominus vnus inſtar omnium ſit memoratus à Ioan-
ne Georgio Schenchio, de puero nato Hagenoæ Alſatiæ, anno ſupra milleſimum
ſexcenteſimo octauo, menſe ſeptembris, hic toto corpore abſolutus, & vndequaq;
perfectus erat fœtus, niſi quòd circa ſuperius labium, & naſi interſtitium, monſtroſa
caro, veluti quædam proboſcis erat adnata, & referebat figuram oris ouini, exerta *Caſus pueli*
lingua tanquam balantis, & hæc monſtroſa caro ſpatium naſi non excedebat, reli- *labij mon-*
quo ſuperiori labro ad vtrumq; latus fiſſo: quapropter puellus eiulans, diducto ore, *ſtriferi.*
& hiantibus alis ſuperioris labri, admirandum vultum ſpectantibus exhibebat.
Præterea naſus huic carunculæ prorſus connatus, imperuius, & depreſsus fuit; ideo-
que ad aerem attrahendum, nulla via illi patebat: quemadmodum etiam ad haurien-
dum alimentum; hæc monſtrifica caro non mediocri erat impedimento.

F Itaq; Schenchius cauſam huius fœdi labij à matre ſciſcitatus (erat enim Ioan-
nes Georgius Schenchius medicus Hagenoenſis) deprehendit matrem multis iã *Cauſa mõ-*
annis auerſatam capita illa ouina, quæ in macellis, exerta lingua, publicè vena- *ſtroſi vul-*
lia exponuntur, & huius faſtidij occaſio fuit; cum caput, prominente lingua, homi- *tus.*
nis ſceleſti publicè decollati conſpicata fuerit. Quocirca memoria localis idearum
omnium retentrix, analogia facta, illam effigiem capitis decollati hominis ad oui-
na capita balantia domi frequentius exertis linguis conſpicienda retulit: hanc po-
ſtmodum imaginem mater vi phantaſiæ, fœtui facilè imprimere potuit: ſiquidem
quando prægnans fuit, capita ouina, quamuis iam odio habuiſſet, emit, & comedit.
Puer igitur hac fœditate maculatus, Ioannes Iacobus cognominatus diu vixit.
Hoc in loco cauſam huius monſtrifici partus recenſere volumus, tum quia ea ma-
nifeſta vi imaginationis prodit, tum quia illam Schenchius deſcriptioni monſtri co-
G pulauit.

Inter monſtroſa capita in vtero deprauata, reponenda ſunt illa, quæ colloca-
rent, vt conſpici poteſt in icone nona, decima, & vndecima. Sed libuit ad maiorẽ
huius rei explanationem, proponere effigiem ſpectandam illius infantis, qui ſine *Partus col-*
collo natus eſt Baſileæ, iuxta relationem Licoſthenis, menſe Augusti, anno ſupra *lo carentes.*
ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſeptimo. Cæteris enim membris optimè forma-
tis, ſola facies erat monſtroſa: inprimis non erat ſupra collum eminens, quoniã
illo carebat, oculi enormis magnitudinis quaſi in fronte locati viſebantur.

Præterquãquòd pars ſuperior capitis huic fœtui deerat. In occipite habebat
foramen, quale, ad excitandum fonticulum, Chirurgi, candente ferro, parare
ſolent. Ex hoc igitur ſanguis paulatim dimanabat: hac de re infans ortum cum in- XII.
teritu commutauit. Hoc monſtrum in figura XII. exhibetur.

H Iterum libuit proponere ſpectandam in Muſæo publico inuentam picturam mõ- *Monſtrum*
ſtrifici puelli effigiem Bacchi æmulantis. Fuit enim embryon, nempe immaturus *figura Bac-*
partus quinq; menſium, collo, & fronte carens, latiſſima facie: quocirca non eſt *ci.*
admirandum, ſi ab eruditiſſimo viro Vlyſſe Aldrouando βυγόμος fuerit cognomina- XIII.
tus; cum rictum bouillum repræſentaret. Hoc igitur monſtrum, iuxta partem an- XIIII.
teriorem, poſteriorem, & lateralem, delineatum in figura XIII, XIIII, & XV. XV.
exhibetur.

Sin Natura in fœtu collum format, aliquando illud in vtero torſione ita depra- *Monſtrum*
uat, vt nullo modo caput infantis erigi poſſit. Hoc monſtratur illius puſionis effi- *ratione col-*
gie nati anno ſupra ſeſquimilleſimum quadrageſimo ſecundo, in Bilſen Bohemiæ *li.*
oppido, vt Licoſthenes memoriæ mandauit.

Etenim hic tortuitate colli, imaginem Chriſti crucifixi referebat: nam caput ad

XII. Infans ſine collo.

Digitized by Google

XIII. Fœtus ſine collo Bracchi æmulus, ſecundùm partem anteriorem figuratus.

Digitized by Google

XIIII. Idem fœtus ſine collo, ſecundùm dorſum pictus.

Digitized by Google

XV. Idem fœtus ſecundùm latus effigiatus.

Digitized by Google

XVI. Infans collo torto.

latus ita inflexum habebat, vt eius ori cibaria difficulter inferri poſſent. Crura
quoq; decuſſatim locata gerebat; veluti in icone XVI. videntur, quæ etiamſi di- XVI.
ſiungebantur, nihilominus ſponte ad priſtinam figuram reuertebantur. Hoc monſ-
trum Viennæ Auſtriæ aliquandiu vixit.

Tandem Natura, in deprauandis capitibus, illa interdum non prorſus deformat,
itaut caput alienum, ſcilicet bruti conſtituat, veluti paulo ante manifeſtauimus, ſed
ea modicè tantùm deturpat, vt aliquod rudimentum rictus belluini repræſentent.
Ideo naſcuntur homines propria facie, ſpeciem Canis, Simiæ, Aquilæ, & ſimilium
animantium referentes. Nimirum capite humano ad effigiem bruti inclinante. Qua-
E mobrem ex ſententia Parei, mulier aliquando fœtum rictu Leonis peperit, & nuper
Perusiæ, nimirum anno ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum vigeſimo ſexto, men- *Puer facie*
ſe Martij, prodijt in lucem puellus membris rectè conſtitutis formatus, præter fa- *bubonis.*
ciem, qua, propter hirtam frontem, effigies Bubonis repræſentabatatur, lingua ab
ore exerta, cuius aſpectus horrorem, & admirationem afferrebat.

Fuerunt quoq; puelli, qui aſpectu ranæ in lucē prodierunt, & vnus inſtar omnium
fit infans à Pareo delineatus, natus anno Domini ſupra ſeſquimilleſimum decimo
ſeptimo, ex parentibus infimæ ſortis, nimirum ex Amadeo Perneo, & Maddalena
Sarbucata, in Breia ſylua Parœcia Boſci Regis, via ad ſontem Bellæ aquæ. Mater
huius monſtroſi partus iam febre vexata, conſilio mulieris cuiuſdam clinicæ, ranam
viuam palmæ manus alligari iuſſit, tandiu ibi detinendam, donec expiraret; eo ha-
F bitu in viri congreſſum veniens fœtum huius formæ concepit, quæ in icone XVII. XVII.
conſpicitur. Vnde Ioannes Bellangerius Machinariæ Regiæ Chirurgus, qui hunc
puellum monſtroſum coram cuſtodibus iuſtitiæ Harmoij oppidi contemplatus eſt,
applicationē ranæ manui matris fuiſſe in cauſa deformitatis fœtus exiſtimauit.

Addimus prædictis effigiem mulieris inuentam in publico Muſæo, quæ, quoad
faciem, ſimiam referebat; veluti icon XVIII. demonſtrat. XVIII.

Sunt inſuper nonnulli fœtus, qui varijs geſtibus oculorum, & oris, faciem de-
turpant; veluti illi, qui nati ſunt ore immani hiatu aperto, inſtar horrendè vocife-
rantium. Quandoquidem anno ſupra milleſimum quingenteſimo ſeptuageſimo
octauo, in Agro Mechelburgenſi Greueſmulem, authore Schenchio, vxor Sarto-
ris enixa eſt infantem maſculum, corpore integro bene conſtituto, præter caput,
cuius genuina facies tegumento quodam carneo tegebatur, quo ad ſuperiora tra-
G cto, facies, & caput pileum oblongum turcicum æmulabatur, & os immani hiatu
apertum cernebatur, quem geſtum horrendè clamantes edere ſolent: fœtus care- *Monſtrum*
bat lingua, & interior oris regio, non alia, quàm ſanguine plena apparebat. Oculi *immani*
erant patentes, ſed nulla pupilla referti; nares ſimum canis naſum imitabantur, col- *hiatu oris.*
lum habebat molle, & inuſitatæ longitudinis: itaut, collo recto conſtituto, caput
neceſſariò, antrorſum, aut retrorſum, aut ad vtrumq; latus dilaberetur. Anima-
duertit etiam Schenchius aliud admirandum in hoc fœtu, quòd dextra expanſa,
& ſiniſtra clauſa fuerit, quaſi in pugnum contracta, quæ etiamſi violentia fuerit
recluſa: attamen digiti ſponte in pugnum denuo coibant.

Nos etiam in publico Muſæo, iconem fœtus fœminei ſexus inuenimus, ore val-
de hiante, naribus, & oculis ferè in fronte ſitis, & capillamenta veluti in conum
H erecta conſpiciuntur, vt figura XIX. oſtendit. XIX.

Quod hactenus de capitibus hominum deprauatis, relatum eſt, de belluinis quo-
que intelligendum eſſe opinamur: quandoquidem in brutorum capitibus interdum
tanta deformitas obſeruatur, vt hæc à propria ſpecie quaſi aliena eſſe videantur. *Capitis bru*
Primitus, omiſſo quadricorni Ceruo, quem Nicocreon habuiſſe perhibetur, horri *torum defor*
diora capita recenſebimus: quoniam anno ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo *matio.*
quarto, in villa Pomeraniæ Rekouu vicina Ragio ad oſtium Viadri, iuxta relatio-
nem Licoſthenis, pullus equi monſtroſo, & horrifico capite natus eſt. Hic oculorū
loco maculas ſubrubras habebat, & aures pendulas inſtar aurium ſagacis canis,
quarum partes infimæ cuti coaluerunt, deinde ore erat horrendo, labijs ita inflatis
vt vbera ſugere non poſſet. Rurſus collū erat tortū, ſinuoſum, & coloribus diſtin-
ctis tāquā tot torquibus variatū, cū iuba impexa, & magnū hinnitū inſtar adulti equi
ędebat, cute erat aſpera, & veſte villoſa, & tādē loco caudæ quędā criſta erigebat.

Item

Digitized by Google

XVII. Puellus faciȩ ranæ.

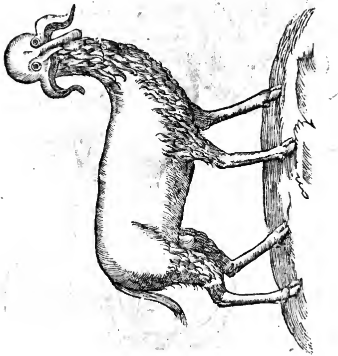
XVIII. Fœmina facie Simiæ.

XIX. Fœtus fœmina ore valde hiante.

XX. Agnus capite monſtrifico.

Digitized by Google

XXI. Canis monſtroſo capite.

Digitized by Google

Item tradit Schenchius, ex mente Parei, agnum monſtrifico capite natũ eſſe,
anno ſupra ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo tertio, in Suburbio Sezenæ vrbis, qui
locus campus benedictus cognominatur, in ædibus Ioannis Poleti ſalis menſoris.
Hæc beſtia in lucem edita mox interijt, nec vitæ, niſi quodam exiguo motu ſigna XX.
dedit: hoc monſtrificum caput in figura XX. oſtenditur. Tempore Dionis, vt recitat
Plutarchus, porci nati ſunt, cætera perfecti, ſed auribus carentes, quod inter pro-
digia recenſendũ eſſe exiſtimarunt.

Placuit inſuper ad maiorem aſſertorum roborationem, canis iconem monſtroſo
capite, & monoculo, ſpectandam proponere, quam in publico Muſæo inuenimus
E cælatam, cum cynomorpho planta, nempe croco Dioſcoridis, ſecundùm Lobelium:
veluti in figura XXI. repræſentatur. XXI.

Antequam ad Capitulum brachiorum, & manuum monſtrificarum accedamus
exarandum, primùm cauſæ monſtroſi capitis examinandæ ſe ſe offerunt. Quoad
fœtus cum dentibus natos, notandum eſt id à virtute formatrice partium humani
corporis prouenire, quæ, ſiue ſit ſpiritus exiens à ſemine, vt voluit Ariſtoteles, ſiue *L.2. de Gen.*
quid incognitum, vt opinatus eſt Galenus in libro de formatione fœtus, ſiue quid *An. c.3.*
diuinum ab ideis, vel ab anima mundi pendens, vt Plotinus interpres Platonis aſ- *L. 6. de An.*
ſeuerauit, ſiue Intelligentia, quam Auicennas datricem formarum nuncupauit, in
vtero matris dentes generat, aut eorum producendorum virtutem adipiſcitur.

Hac de re in nonnullis hominibus dentes aliquando ſerius, aliquando ante tẽpus
F determinatum emergunt: idcirco dentitionis tempus omnibus non eſt definitum:
cum in poſtrema etiam ætate dentes molares naſcantur. Narrat enim Veſſalius *L. 1. de fa-*
inſignis Anatomicus, molarem dentem ſibi natum eſſe, anno ætatis ſuæ vigeſimo *bric. hum.*
ſexto. Item Alexander Benedictus in ore octuagenariæ mulieris Victoriæ Fa- *corp. c. 11.*
brienſis nuncupatæ dentes renatos eſſe recitat. Quamobrem illa vis formatrix *Lib. 7. de*
quandoq; citò, nempe in vtero, aliquando ſerius, nempe extra vterum, ſuam ope- *morb. par-*
rationem molitur. *tic.*

Quoad fœtus cum barba natos debemus memoriæ mandare cauſam pilorum eſ-
ſe ſiccam fuliginem cum humiditate craſſa, & viſcida mixtam, qua materia fœtus
quandoq; redundantes cum valida facultate expultrice, pręcocem pilorum, & *Cauſa bar-*
barbæ generationem incurrunt. Interdum hæc cauſa in ſemen maris refertur, *bæ præcocis.*
quoad illam partem, quæ ad caput ſpectat: namq; ſemen paternum originem du-
G cens à capite patris viribus fuit integris in conformatione capitis maſculini fœtus,
ſed in reliquis poſtea partibus conformandis à priſtino vigore deficit, quando re-
liquum opus, partium ſcilicet inferiorum ſpirituoſæ parti ſeminis materni formandũ
relinquit. Hinc non eſt mirandum, ſi mulier capite virili, & barba inſignis, reli-
quis partibus muliebribus conſpecta fuerit.

Aliquando huius effectus cauſa ad parentum imaginationem reducitur, ob ali-
quod ſpectrum alicuius ſpeciei Genitorum phantaſiæ impreſſum: namq; hoc ſpiri- *Vis imagi-*
tibus, & virtuti formatrici communicato, facile fætus tenellus notam huius imagi- *nationis.*
nis contrahit. Neq; id nos in admirationem trahere debet; quandoquidem ſi Pa-
rentum imaginatio poteſt in humano conceptu notas fructuum, & brutorum produ-
cere cum tamen hæc ab humana Natura maximè diſcrepent, multò magis formam
H monſtrificæ figuræ eiuſdem ſpeciei procreare poterit.

Demùm refertur hic effectus ad naturam, & formam conſimilium Genitorum: *Gens piloſa*
etenim ſi quis parentum monſtrifica effigie refertus fuerit, proculdubio prolem ſi- *vbi.*
bi ſimilem procreare poterit; cum Natura ſemper omnes edat conatus, vt effectum
ſibi ſimilem progignat. Id nuper accidit Parmæ in sereniſſima aula Farneſiana, in
illa puella hirſutæ faciei, quæ nupta, & compreſſa, aliquos fœtus tota facie hirſu-
tos edidit. Idem de muliere Germana barbata aſſerendum erit. Quamuis id
neceſſario non ſemper contingat; quoniam ſi paternum ſemen maiori præditum
fuerit vigore; ſuperato matris ſemine, fœtus proculdubio inde genitus, & perfe-
ctus, & ſine monſtroſa fœditate naſcetur. At viciſſim, ſemine matris dominante,
nonniſi partus monſtroſus in eadem ſpecie prodire poterit.

Quando autem monſtra ſine oculis ſe ſe offerunt, non poſſumus niſi hunc effectũ
ad imbecillitatem virtutis formatricis reducere, quæ cum ſola munere formandi,

Cauſa fœtus ſine oculis.

L. 2. de gen. An. cap. 4.

partes fungatur, nimirum cum hæc ſola figuras vnicuiq; parti aſſignet: hæc inquã, ob inopiam caloris, vel ſpirituum intemperiem, vel ob aliam cauſam labefactata, parti formandæ congruam, & naturalem figuram imprimere nequit: hinc aliqui fœtus ſine oculis interdum prodeunt. Idq; magis aſſeuerare poſſumus, quoniam Ariſtoteles ſcribebat talem ineſſe ſubſtantiæ ſeminis calorem, qualis vnicuiq; corporis parti accommodatur, cuius abundantia, vel defectu læſi fœtus ſæpè oriri ſolent. Quapropter in fœtibus nonnullis oculorum forma in ſincipite cernitur, ob facultatis languorem, quæ ad locum deſtinatum materiam oculorum tranſmittere nequiuit.

Cauſa pueri ſciſſis naribus.

Deinde ponderare debemus mollitiem materiæ fœtuum; nam fieri poteſt, vt leui de cauſa membrum aliquod fœtus lædatur, & potiſſimum vehementiori motu; ideoq; monſtroſam figuram partus adipiſcitur abſq; vllo matris crimine. Verum quidem eſt, quòd interdum monſtroſi fœtus culpa in matrem transfertur, quando grauida choreis, ſaltationibus, & alijs inordinatis motibus delectatur: etenim propter anguſtiam vteri, vehementior motus occaſionem monſtroſi partus præbet: ſic enim puellum ſciſſis naribus progenitum fuiſſe opinamur. A

Præterea, quando caput humani fœtus auribus leporinis, vel alterius bruti refertum ſe ſe offert, nonnulli ſtatim ad permixtionem ſeminum, & ad nefariam Venerem tanquam propriam cauſam confugiunt. Alij hoc vitium in monſtroſos parentes referunt, Alij ex aliquo vitio, ſeu morbo cauſam huius effectus eliciunt; cum facies hominis interdum vi morbi in faciem Satyri vertatur, vt contingit in Satyriaſi, & Elephantiaſi, de quibus affectibus Medici paſſim verba faciunt. B Alij fœditatem huius vultus vitio alimenti, vel altrici facultati ægrotanti acceptam referunt. Alij in materiale principium fœtuum crimen transferunt: quandoquidem peruerſa materiæ diſpoſitio, vel iuxta ſententiam Auerrois, materiæ inobedientia, multorum huius generis monſtrorum cauſa eſſe poteſt.

Praua materiæ diſpoſitio.

Imaginationis vis.

Alij non omittunt degenerationem ſeminis in alienam naturam, quia tunc multæ brutorum partes in fœtibus humanis producuntur. Demùm alij præcipuam cauſam horum monſtrorum imbecillitatem agentis ſeu generantis appellant. Ceterùm in noſtro caſu imaginationem multas vires habuiſſe arbitramur: namq; vtriuſque parentis phantaſia monſtroſo fœtui cauſam præbere poteſt: ſed mulier potiſſimum hac redundat, non ſolum propter longum geſtationis vteri curſum, ſed etiã quia in muliere imaginatio intentiſſime operatur. C

Imaginatio in brutis.

Præterquamquòd abſq; vlla parentum animaduerſione per quietem horrifica ſomnia repræſentantur: vnde ſpectra aliquando enormia cum varijs brutorum partibus phantaſiæ ſe ſe offerunt. Sed qui plura de his ſcire deſiderat, confugiat ad cauſas vniuerſales in Rubrica cauſarum exaratas. Sic enim ortus eſt puer vultu ranæ figura deformato, & hac ratione natum putamus puerum cum illa carnis maſſa circa occiput teſtudinem æmulante; cum ex parentum, & potiſſimum ex vehementi matris imaginatione occaſio vel monſtrorum, vel aliquorum animantium vt teſtudinis formatrici facultati varias diuerſorum animalium partes formandi ſuppeditetur. Idem quoq; brutis contingere ſuperius fuit explanatum, dum Cornelius Gemma diuulgabat ex cane grauida ob terrorem, catulum Accipitris capite ortum fuiſſe. D

Deinde facies fœtus à multitudine oculorum deturpatur ob copiam materiæ his partibus formandis deſtinatæ, & ob validam formatricis facultatis virtutem: niſi velimus aſſeuerare hunc effectum robori facultatis ſeparatricis eſse attribuendum, dum materiam oculis formandis dicatam in quatuor partes diſtribuit; hinc poſtea fit, vt quatuor ocelli à formatrice fabricati faciem fœtuum fœdent.

Vteri anguſtia quid præſtet.

Tandem infantes ſine collo nati, quamuis à multis cauſis originem trahere potuerint; nihilominus hunc noſtrum fœtum monſtroſum à copia materiæ, & ab anguſtia vteri prouenifse arbitrati ſumus; nam fœtus membris carnoſis erat conſtitutus, & figuram Bacchi quodammodo imitabatur. Vber igitur fuit materia quæ præ anguſtia vteri iuxta longitudinem dilatari, & augeri non potuit: quapropter caput monſtri ſcapulis annexum coaluit. Hæc autem matricis anguſtia potuit eſse naturalis, vel aduentitia propter vteri affectiones, & præcipuè ob tumores præter naturam,

qui

qui ſiue ſint in matrice, ſiue oriantur in partibus circumiacentibus, ſemper vterum fœminarum anguſtare poſſunt.

DE PRAVA CONFORMATIONE BRACHIORVM, & MANVVM.

E

CAP. IIII.

CVM Natura multis illaqueata impedimentis, in formandis brachijs, & manibus, errata quandoq; committat; hoc in loco illa exarare decreuimus. Primitùs varios fœtus ſine brachijs natos proponemus; deinde partus cum brachijs mutilis, & tranſpoſitis: tertiò cum brachijs multiplicatis ponderabimus; vt tandem manus quoque monſtrificas recenſeamus.

Quoad primam differentiam, Schenchius in obſeruationibus multas exarauit *Lib.5.obſer.*
F hiſtorias eorum, qui ſine brachijs in lucem prodierunt. Dion in Vita Auguſti, refe- *L. 4. lect.*
rente Cælio Rhodigino, inter munera ab Indis Auguſto miſſa recenſuit Tygres *antiq.c.12.*
Romæ nunquam antea viſos, & adoleſcentulum ſine brachijs, qui pedibus tantùm *L. 4. Serm.*
functionem, manuum obibat, dum arcum intendens ſagittas iaculabatur. Rurſum *conuiu.*
Georgius Pictorius fatetur ſe nouiſſe Hiſpanum ſine brachijs natum, & pedibus admodum celerem: etenim nebat, & acu expeditius pingebat, quàm mulier citiſſima ambabus manibus. Immò arma bellica ita affabrè pertractabat, vt nullus milles maiori agilitate illis vti poſſet.

Iterùm Gyraldus nouit hominem ſine brachijs natum, qui adultus, loco manuũ, pedibus mira dexteritate in accipiendo, reijciendo, ſecando, & ludendo vtebatur. *L. 2. Itiner.*
Præterquamquòd Vueinrichius tradidit, anno duodecimo ſupra milleſimum, tempore Henrici Secundi, Gemellos in Saxonia eſſe natos, qui loco brachiorum, alis *L.de Monſ.*
G anſerinis erant referti. Monſtrum quoq; illud Rauennæ eſt natum ſine brachijs anno ſupra ſeſquimilleſimum duodecimo, quorum loco, alas habuiſſe Authores memorant.

Pariter Iacobus Ruffus meminit puellæ ſine brachijs natæ Priuerni, anno mũdi octingenteſimo tertio ſupra tria millia, quæ, præter brachia, reliqua corporis parte optimè erat conſtituta, vt in figura I. vnuſquiſq; poteſt intueri. Quæ hiſtoria *I.*
à Licoſthene quoq; recitata fuit.

Sed iuxta relationem eiuſdem Authoris, anno Domini ſupra ſeſqui milleſimum vigeſimo octauo, mulier ſine brachijs nata eſt Francfordiæ ad Mœnum, quæ adulta, licèt manibus careret, mira agilitate pedibus vtebatur: nam arrepto pedibus calamo litteras elegantes exarabat, colum tractabat, pecunias numerabat, & ſubtiliſſima quęq; opera digitis pedum moliebatur.

H Item Nicolaus Rocheus narrat vidiſſe mulierem ſine brachijs, anno Domini ſupra ſeſquimilleſimum quadrageſimo, in caſtro Amandino Alliſero, quę pedibus, *In l.de cur.*
vice manuum, cyathum apprehendebat, & more belligerantium, arreptis baculis, *morb.c.32.*
tympanum pulſabat. Pareus quoq; Lutetiæ mulierem ſine brachijs multa operantẽ obſeruaſſe memorat.

Amplius anno Domini ſupra ſeſquimilleſimum quadrageſimo octauo, menſe Aprilis, Miſenæ, iuxta ſententiam Licoſthenis, ortus eſt infans, loco oris, exiguũ habens foramen, ſed magis admirandum eſt, quod brachijs carebat, & vnico tantùm crure nitebatur, vt figura II. demonſtrat. Immò Hali Rodoham in Commen- *II.*
tarijs ad artem medicinalem Galeni ſcriptis mandauit, ſe quandoq; conſpicatum *Vir carens*
fuiſſe virum valdè diminutum, qui brachijs, & pedibus carebat. *brachijs.*

Rurſus in Agro Piceno, vt Cornelius Gemma diuulgauit, infans quidem ſine bra-

Digitized by Google

I. Puella ſine brachijs.

Digitized by Google

II. Infans ſine brachijs,& vnico crure.

Digitized by Google

III. Infans ſine brachijs, & pedibus.

Digitized by Google

brachijs iu lucem prodjit, ſed pedibus etiam carebat; & Lieoſthenes, anno Mũ-
di ſeptingenteſimo ſeptuageſimo ſecundo ſupra tria millia id accidiſſe publica-
uit; vt in figura III. cernitur. III.

Prædictis additur alius partus ſine brachijs, in Thracia natus, anno Domini
ſexcenteſimo primo. Vbi mulier enixa eſt fætum monſtrificum, & quaſi Naturæ
piaculum: eum neq; manus, neq; brachia haberet, deinde ratione reliquæ con-
ſtitutionis corporis, effigie, & forma iuſta carebat: etenim oculorum, ciliorum, &
ſuperciliorum erat expers; & ad eoxendices cauda inſtar piſcis illi adnata depen- *Monſtrum*
debat. Hoc autem opus Naturæ valdè monſtrificum, Mauritius Imperator conſpi- *necatum*
E eatus interfici iuſſit, gladiumq; ſtatim eſt exoſculatus. Mater autem, quæ monſtrũ *iuſſu Impe-*
ediderat, eum ſua culpa id procreatum eſſe non arbitraretur, crimine fuit abſoluta; *ratoris.*
Figura IIII. hoc monſtrum manifeſtat. IIII.

Cardanus quoq; monimentis mandauit ſe vidiſſe quemdam ambobus brachijs *L.17. de Sub*
carentem, qui dextro pede haſtam vibrabat, veſtem ſuebat, edebat, ſcribebat, & in *til.*
acum filum emitrebat, neq; multos teſtes defuiſſe aſſeuerat, cum res publicè age-
retur. Item Iulius Cæſar Scaliger eumdem hominem, nomine Antonium, bra- *Exercit.*
chijs carentem, qui ſe Neapoli ortum prædicabat, in Allobrogum prouincia obſer- *334.*
uaſſe teſtificatur, qui omnibus miraculo fuit; etenim, præter enarratas à Cardano
operationes, vt inquit Scaliger, clauum in aſſerem pænitùs malleo adigebat, de-
inde mira celeritate, conuerſis mallei auriculis illum extrahebat.

F Hominem huius generis monſtroſi viſum fuiſſe, anno vigeſimo octauo ſupra
ſeſquimilleſimum Licoſthenes recenſuit. Pareus autem hominem quadragenariũ *L. 24. c.6.*
conſpicatum eſſe Lutetiæ affirmat, quadrato corpore, brachijs carentem, vt icon
V. monſtrat, qui omnia munia, quæ manibus perfici ſolent, fæliciter obibat: quan- V.
doquidem trunco humeri, capite, & collo adiutus ſecurim in oppoſitum palum vi-
brabat maiori ictu, quàm quilibet alius manu id præſtaret. Flagellum Aurigæ tanta
vi diſtringebat, vt magnum ſtrepitum, aere percuſſo, ederet. Præterea pedibus ede-
bat, bibebat, talis, & aleis colludebat; ſed tandem latro, & ſicarius deprehenſus,
& comprehenſus, lata vltimi ſupplicij ſententia, ſtrangulatus, & rotæ affixus fuit.

Cæterùm Ioannes Schenchius ſenior, ſiue eumdem, ſiue alium eiuſdem ætatis, &
conſtitutionis corporis, brachiis carentem, qui ſe Heluetium prædicabat, vidit Ha-
genoæ, vbi, præter alia à Pareo narrata, ramum fagi craſſitudinis brachii, mento,
G & humeris apprehenſo, & euaginato gladio, vnico ictu diſſecabat. & ſimili modo
arreptam bipennem in deſignatum locũ in tabula parieti adhærente exactè im-
pingebat.

Ioannes Georgius Schenchius meminit alterius vtroq; brachio carentis, qui *Operationes*
conſpectus fuit Halæ Sueuorum, anno octuageſimo ſexto ſupra ſeſquimilleſimum, *hominis ſi-*
qui Thomas Schuueicken appellabatur, & quæ alii manibus ingenioſiſſima opera, *ne manibus*
eadem ille pedibus incredibili ſolertia perficiebat. Immo Schenchius fatetur ſe
vidiſſe ſcripturam pedibus ab hoc homine exaratam tam eleganter delineatã, em-
blematibuſq; variis circa margines exornatam, vt proculdubio peritiſſimos, qui
in ciuitatibus munus publicum ſcribendi exercent, poſſet ſuperare. Propterea epi-
gramma in dexteritatem huius viri conſcriptum apud Schenchium eſt huius tenoris.

H *Quod digitis alij præſtant, hoc præſtat idipſum*
Schuueickerus mira dexteritate pedum.
Is pede depingit decoratos ſyrmate verſus,
Ille cibum pedibus, carpit, & omne facit.
Hoc opus eſſe Dei mirandum nemo negabit,
Qui modò pectus habet quod ratione valet.

De hoc viro ſine brachiis nato multa poſſent afferri teſtimonia, ſed inſtar om-
nium ſit doctiſſimus Camerarius, qui de illo hæc verba prodidit. Mira eſt proui-
dentia, & ſolicitudo Naturæ, quam rerum omnium Opifex ei tanquam optimæ ma-
tri aſſignat. Quandoquidẽ ea, mẽbris animantiũ diſtortis, vel mutilatis, aut debilita-
tis, vel etiã penitùs deficiẽtibus, plerũq; aliis mẽbris præter ſuũ officiũ, cui ſũt deſti-
nata, tale robur, & dexteritatẽ, ex cõtinua cõſuetudine ſuppeditat, vt mirũ ſit dictu.
Nã cũ eſſemus Comburgi, apud nobilẽ, & præſtantiſſimũ virũ Eraſmum Neinſtet-
terum.

Digitized by Google

IIII. fœtus ſine brachijs cum cauda piſcis.

Digitized by Google

V. Homo quadragenarius brachijs carens.

Digitized by Google

Thomas Schuneiker. terum. Is enim cum nulla erga nos benignitatis prætermiſiſſet officia, iuſſit accerſiri ex vicinis ſalinis Sueuicis Thomam Schuneikerum tunc annum trigeſimum primum agentem, & ex honeſtis parentibus natum; qui, licèt mater ſua abſq; brachijs, eũ peperiſſet; nihilominus omnia manuũ munia, pedũ ſubſidio exequebatur.

Nam cum in editiorem locum, qui altitudinem æquabat tabulę, in quo eſculenta erant appoſita, conſcendiſſet, apprehenſo pedibus cultro, ſcindebat panem, & alios cibos, & pedibus tanquam manibus poculum ori porrigebat. Abſoluto prãdio, pedibus pingebat, cunctis videntibus tam elegantes litteras latinas, & germanicas vt earum exempla, quaſi rem admirandam nobis cum ſumeremus. Deinde gladiolo parabat calamos ad ſcribendum aptiſſimos, quos poſtea nobis donabat. A

operationes Thomę sine brachijs. Cum eſſet in his rebus occupatus, diligenter inſpeximus formam pedum, quorũ digiti erant ita oblongi, & ad res apprehendendas idonei, vt procul intuentibus manus viderentur. Hoc ſpectaculum ſanè iucundum, & nobis gratum fuit. Iuſſus etiam fuerat paulò ante Cæſareæ Maieſtati, nempe Maximiliano Secundo, cum Halam vrbem ad comitia ſpirenſia tranſiret, & Electoribus Palatinatus, atq; Saxoniæ, Ludouico, & Auguſto ſe exhibere, quorum Maieſtas, & Cælſitudo, hanc admirandam Naturæ compenſationem, non abſq; munificentia, & cum admiratione ſpectauit. Vnde poſtea Ioannes Poſtius Medicus, & Poeta eximius operationes huius viri ſine manibus coram maieſtate Cęſarea peractas hoc elegantiſſimo epigrammate illuſtrauit.

Mira fides pedibus dextrè facit omnia Schuneiker B
Cui Natura parens brachia nulla dedit.
Namq; bibit pedibus, pedibus ſua fercula ſumit,
Voluit & his libros, pręparat his calamos.
Quin, & litterulas pede tam benè pingere nouit,
Artificis ſuperet grammata ducta manu.
Maximus hęc Cæſar ſtupuit quondam Aemilianus,
Donaq; ſcribenti largus honeſta dedit:
Omnia namq; poteſt vigilans induſtria, quodq;
Natura ipſa negat, perficit ingenium.

Præterea non piget addere aliud epigramma à Schenchio propoſitum, & conſcriptum de eodem Thoma Schuneikero brachijs carente.

Thomas Schuneikerus mirandę ſortis homullus, C
Quem ditem pietas, ingeniumq; facit.
Has ſine brachiolis vitales Luminis auras.
Aſpexit Sueui ſub vada lenta Nigri.
Ne Natura tamen litem pateretur acerbam,
Robur et tribuit fortibus in pedibus.
Quod dextris alij tractant, peraguntq; ſiniſtris,
Ille miniſterio perficit omne pedum.
Nam bibit, & ſcribit pedibus, comeditq; facitq;
Cingula, mireris, ſi videas hominem.
Optimus eſt calamus crena ſcriptoribus vnca
Quem mira adſtanti pręparat arte tibi: D
Hunc ſtupuit Cæſar Maxemilianus, eiq;
Scribenti quondam largiter æra dedit.
Mirati Comites, admiratiq; Barones,
Mirandi nobis propoſuere modum.
Membro alij accedit ſi quid deceſſerit vni
Hęc hoc exemplo eſt maxima nacta fidem.
Quid non continuus Natura perficit vſus?
Vidi hominem bene ſit, quippe meretur, ei.

Homo sine brachijs Bononiæ viſus Noſtra etiam ætate, ſcilicet annis elapſis, nimirum anno ſupra milleſimum; & ſexcẽteſimum vigeſimo octauo iuuenis brachijs carens Bononiam peruenit, qui corã populo operationes hactenus enarratas pedibus optimè peragebat, & pręter illas tormentum manuarium explodebat.

BRA-

BRACHIA MVTILATA, ET TRANSPOSITA.

E HACTENVS verba fecimus de illis, qui ſine brachijs nati ſunt. Modò examinandi ſunt illi partus monſtrifici, vnico brachio, vel horum altero mutilato, vel tranſpoſito orti ſunt. Quandoquidem Oroſius hi- *Lib. 5.*
ſtoricus ſcriptum reliquit, quòd, impendente bello Macedonico, nimirum C. Petilio, & C. Valerio Conſulibus, Sinueſſæ puerum vnico brachio eſſe natum. Iulius tamen Obſequens, puellum vnico brachio ex ancilla, C. Valerio, & M. Herenio Conſulibus, prodijſſe atteſtatur. Nos tamen in præſentia damus iconem fœtus vnico brachio, & etiam imperfecto nati: ſiquidem digiti pauci, & malè erant formati: hæc figura in publico Muſæo inuenta exhibetur ſub
numero. I. I.

Iacobus Rufus in ſuo opere de conceptu humano, retulit quondam Amiterni duos infantes natos eſſe, quorum alter omnibus corporis partibus rectè conſtitutus erat,
F præter pedes, qui erant tres: tertius enim cum tibia ex poplite ſiniſtro originem ducebat. Alter verò puellus tribus quidem pedibus erat refectus, ſed dextro poſtea brachio carebat. Huius ſecundi fœtus vnico brachio nati, anno Mundi octin-
gentesimo decimo nono ſupra tria millia, Amiterni, Licoſthenes meminit, & in figu- II.
ra II. oſtenditur.

Sin vlterius progrediamur, incidemus in monſtrificum hominem, qui brachiorum alterum integrum, alterum verò mutilatum habebat. Hic natus eſt anno ſupra mil-
leſimum, & quadringenteſimum nonageſimo ſeptimo, in pago Dirliſtorff die ſexta *Homo bra-*
decembris, corpore bene conſtituto, ſed brachium ſiniſtrum vſq; ad cubitum tan- *chio mutila-*
tummodò erat conformatum, in cuius extremitate carnoſus tumor inſtar paruæ nu- *to.*
cis eminebat. Alterum brachium erat quidem integrum, ſed manus in tres tantùm digitos, & penè copulatos erat diuiſa. Hic puer fuit educatus, & cibum atq; potum
G non modò monſtroſis manibus capiebat, ſed etiam pecuniam numerabat, rationes ſubducebat, eaſdemq; elegantiſſimis characteribus libro aſſignabat. Deinde cætera munia exercebat, quæ ab alijs hominibus vtraq; manu perfecta fieri ſolent. Vixit, referente Licoſthene, vſq; ad annum ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimum ſeptimum, quo tempore iam annum ſexageſimum ætatis ſuæ ſuperabat; eratq; illius
formæ qualis in icone III. ſpectandus proponitur. III.

Viuit etiam hodie Bononiæ adoleſcens annorum ſexdecim Thomas Bug anellus appellatus, cuius brachium dextrum in cubito terminatur, vbi rudimenta quędā digitorum, & vnguium apparent. Pariter, dum hæc ſcriberemus, anno ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum quadrageſimo, die vigeſima octaua Iunij vxor cuiuſdam fabri lignarii puellum integris partibus, præter ſiniſtrum brachium, enixa eſt, quod
H in cubitum deſinebat, vbi rudimenta confuſa digitorum, & vnguium conſpiciuntur.

Cæterùm ſi conuertatur animus ad monſtrificos partus brachia tranſpoſita ha-
bentes, proculdubio multos in medium afferre poſſemus; ſed horum vnum, aut al- *L. 24. lect.*
terum exemplum ſufficiet. Primum memorat Cælius Rhodiginus natum in vico *antiq. cap. 3*
patrii ſoli; erat quidem partus quadrimeſtris, ſed magnitudinis inſolitæ. Corpuſculum erat integrè formatum biceps cum duobus brachijs ſuo loco collocatis, ſed tertium brachium inter vtrumq; caput ex humeris ſurgebat.

Alius infans monſtroſus natus eſt Stetini, in ſuburbio, anno ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo quarto, vt annotauit Licoſthenes, ex Fincelio. Hic fœtus, præter alia monſtroſa, brachium ſiniſtrum habebat tranſpoſitum, quia locum auris occupabat. Deinde cognoſci non potuit, num fœtus vel mas, vel fæmina, vel An-
drogynus eſſet. Inſuper brachia, & crura infantis oſſe continuo rigebant ſine iun- IIII.
cturis, cubitis, & poplitibus. Manus, & pedes erant penduli tanquam fracti: hic

I. Fœtus vnico brachio.

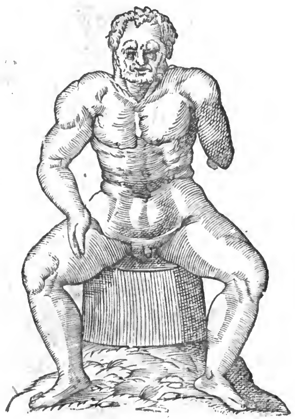
Digitized by Google

II. Puer vnico brachio, & tribus pedibus.

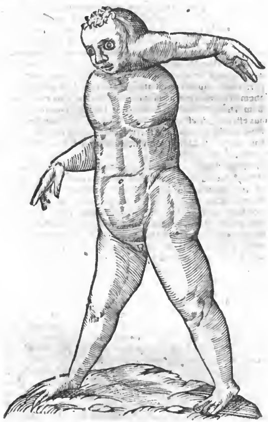

Digitized by Google

III. Monſtrum altero brachiorum mutilato.

IIII. Infans brachio tranſpoſito.

Digitized by Google

partus mortuus in lucem egreſſus eſt, quamuis in aluo materna viueret, cuius figura in numero IIII. collocatur.

L. 2. de Gen. An. c. 3.

In inquirendis horum monſtrorum cauſis, non erit confugiendum ad monſtrificos genitores: quandoquidem, iuxta Ariſtotelis doctrinam, ex parentibus læſis, atque mutilis, filij interdum mutilati, & interdum minimè læſi oriuntur. Namq; vbi deficit vigor paterni ſeminis in conformatione alicuius partis, interdum virtus ſpirituoſa ſeminis materni ita operatur, vt in procreatione illius membri, defectum paterni ſeminis ſuppleat. Verùm, in hoc caſu, omnes Authores in hanc veniunt ſententiam, monſtra mutilata ex inopia materiæ originem trahere. Verum quidem eſt, quòd, in hac aſſignanda cauſa, hac diſtinctione poſſumus incedere, nimirum dicēdo partus monſtrificos, vel magnis partibus corporis, veluti brachijs eſſe mutilatos, A

Materia defectus quid operetur.

vel paruis tantummodo partibus carere. Quoniam ſi magnæ partes, vt brachia deſint, quod contingit in noſtro caſu; tunc cum viris eruditis aſſerendum erit, talia monſtra ortum trahere ex defectu illius materiæ, quæ conformationi illius partis competebat: etenim quando fœtus paruis caret partibus, nempe vel oculo, vel aure, & ſimilibus, tunc poterimus aſſeuerare id oriri ex defectu illius materiæ, quæ dimanauit ex reſiduo alimenti partium ſimilium in corpore genitorum.

Niſi velimus cauſam horum monſtrorum referre in illā portionem ſeminis dicatam generationi membrorum mutilatorum, quæ fęcunditate careat, alijs partibus ſeminis perfectam naturam retinentibus: aut quia hæc portio ſeminis vltimam perfectionem in teſtibus non ſit aſſecuta; aut tandem quia eius vigor in vtero pro- B

Materia inepta ad formam.

pter aliquam cauſam, diſſolutus, & diſſipatus fuerit. Quocirca hinc dimanauit alia ratio huius effectus, & eſt quando materia ad recipiendam formam membri deficientis, in primordio generationis fuerit inepta: hac de re in ſubſtantiam viuentem tranſmutari non poteſt. Et ſic fœtus vnico tantum brachio, vel brachio mutilato in lucem egreditur.

Morbi vis

Quamuis ſepè etiam hoc vitiùm ab anguſtia receptaculi fœtus prodeat, & potiſſimùm quando fœtus vitiatus vnà cum mola, vel cum alijs fœtibus perfectis, & iuſtæ magnitudinis conceptus fuerit. Immò, breuitatis ſtudio, omiſſa phantaſia, quæ materiam augere, & diminuere non poteſt, poſſemus hoc vitium reducere ad morbos, quibus aliqua pars fœtus in vtero mutilatur, ſed de his hactenus.

Quantum attinet ad membrorum tranſpoſitionem, aduertendum eſt, quòd cauſa principalis poteſt eſſe praua vteri conformatio, ſiue fuerit naturalis, ſiue aduentitia: quandoquidem ſi propter obliquitatem matricis, vel propter tumorem eiuſdē, C

Cauſa trāſpoſitionis partium.

materia ad formandum brachium deſtinata, in proprio loco non poſſit dilatari, delata in alium locum, vel collo, vel capiti agglutinatur, & ibi formam brachij induit. Hinc fœtus productus, cum brachio, vel alio membro tranſpoſito ad vitales auras egreditur. Aliquando cauſa referri poteſt ad placentam vteri, quæ adhærens fundo matricis, munere iecoris in mulieribus prægnantibus fungi ſolet. Hæc igitur placenta, ſi maiorem nanciſcatur molem, quàm oporteat, vel in alieno ſitu à naturali ob quamlibet cauſam augeatur, tunc materiam formando fœtui dicatam à naturali ſede pellit: ideoq; monſtra ſuperius deſcripta reſultant.

Neq; in hoc caſu mola eſt omittenda, quæ nil aliud eſt, niſi ſubſtantia carnis ex vitiato ſemine in vtero, vel ante procreatum fœtum, vel poſt, vel vnà cum ipſo D

Mola eſt cauſa monſtrorum.

conceptu generata: ſiquidem hæc, propter duritiem, alicui membro fœtus impedimento eſſe poteſt, ne ipſum in proprio loco, ſed tranſpoſitum formam propriam induat. Cæterùm cauſa huius effectus potius à motu, & ab agitatione materiæ ſeminalis pendere poteſt: quando mater concipiens vehementi motu, & vaga agitatione vexatur, vel quando percuſſionem ventris incurrit: nam tunc illa materia, quæ ad fœtus formationem ſpectat, diuellitur, & à naturali ſede in alienam tranſponitur; hacq; ratione brachium, quod ex humeris pendere debet, à collo interdum originem ducit.

Imbecillitas facultatis.

Non negamus quidem, in producendo hoc effectu, imbecillitatem facultatis operari; quæ facultas illa eſt, quæ confuſæ, & rudis materiæ in vtero exiſtentis partes ſegregat, & ad ſedem deſtinatam tranſmittit: quando igitur talis facultas, ob languorem, ſuo munio non fungitur, & virtus formatrix magno vigore potitur; tunc

tunc magnum impendet periculum, ne membra abſq; vllo ordine in fœtibus progignantur.

Præterquamquòd Natura in conformatione partium fœtus à viſciditate, & len-
tore materiæ interdum impeditur, ne vnicuique membro ſuam ſedem diſtri-
buat: etenim materia tenax difficulter diuiditur, & tunc vis formatrix valida, in ma-
teriam licet in propria ſede minime locatam operatur: quandoquidem agens na-
turale circa materiam diſpoſitam ſemper verſatur, vt illā debita forma induat;
etiamſi illa materia à loco deſtinato fuerit remota.

E

BRACHIA MONSTRORVM MVLTIPLICATA.

NATVRAM aliquando in fœtibus brachia multiplicate obſeruatum eſt
in monſtris varijs ætatibus in lucem editis. Primùm reuocandus eſt
ad memoriam ille fœtus antea deſcriptus, in Agro Tigurino natus,
anno Domini ſupra ſeſquimilleſimum trigeſimo ſexto, vt Conradus
F Licoſthenes hiſtoriographus recitauit Erat enim refertus tribus bra- *Monſtrum*
chijs, & totidem pedibus, quamuis poſtea duo haberet capita, fuitq; valdè ſimilis *tribus bra-*
illi, qui apud Heluetios in Pago Goſſouu, ante ſexennium in lucem prodijt. *chijs natū.*

Immo Iulius Obſequens monimentis mandauit, P. Craſſo, & M. Iuuntio Con-
ſulibus, fœtum tribus brachijs refertum ab vtero mulìebri emerſiſſe. Iacobus etiā
Rufus in opuſculo de conceptione, & generatione hominis, meminit pueri tribus
brachijs, & totidem pedibus præditi, qui, vt hiſtoria Romana recenſet, Venafri
ortus eſt, cuius fœtus effigies in figura I. monſtratur. I.

Quid? aliquando puſiones quatuor brachijs fuiſſe conſpectos hiſtoriæ memo-
rant. Etenim collegimus ex Licoſthene, quòd anno ante natum Chriſtum ſupra cen- *Monſtra*
teſimum ſexageſimo ſecundo, Theatri Sedicini infantem quatuor brachijs, & totidē *quatuor bra*
pedibus viſum fuiſſe. Quamuis alij, vt Ioannes Georgius Schenchius legant hunc *chijs nata.*
G puerum Theani eſſe ortum, M Marcello, & P. Sulpitio Conſulibus. Item, ex rela-
tione Iulij Obſequentis, anno ante Chriſtum natum ſexageſimo ſupra centeſimum,
T. Gracho Conſule, partum quatuor brachijs inſignitum Antiquitas conſpicata, &
admirata fuit. Rurſus anno ante natiuitatem Chriſti centeſimo trigeſimo tertiò, *Monſtrum*
puer ex ancilla quatuor brachiis, & totidem pedibus referente Licoſtene, ortus eſt. *ex ancilla*

Iterum anno Domini ſupra milleſimum, & trecenteſimum octuageſimo nono, in *natum.*
Italia, authore Licoſthene, infans quatuor brachiis, & totidem pedibus viſus eſt,
qui cæleſti lauacro aſperſus, illicò expirauit. Hic puer monſtrificus fortè conuenit
cum illo, qui in Italia natus eſſe perhibetur, eo tempore, quo Veneti, & Genuen-
ſes fædus iniuerunt. Alioquin anno ſupra milleſimum, & quadringenteſimum de-
cimo tertio, uiſa fuit puella ſed biceps quaternis brachiis, & totidem pedibus præ-
H dita, quæ in Boioaria Aquilonari inter Danubium, & Alemanum fluuios auras vi-
tales hauſit.

Propè Eſſelinguam Neccari, anno Domini ſupra ſeſquimilleſimum vigeſimo
octauo, ex hiſtoria Licoſthenis, monſtroſus infans fuit conſpectus cum quatuor bra-
chiis, & totidem pedibus. Immò ſubſeqoenti anno, vt annotauit Iouianus Ponta-
nus, nimirum anno Domini ſupra ſeſquimilleſimum vigeſimo nono, die nona Ianua- *Monſtrum*
rii, mulier in Germania infantem maſculum quaternis brachiis, & totidem pedibus *brachijs*
refertum enixa eſt. Huic alium ſimilem narrat vidiſſe Iacobus Rufus Chirurgus *quadrupli-*
Heluetius genitalibus maris, & fœminæ refertum eius figuræ, quæ in icone II. de- *catis.*
lineatur. II.

Pariter, ex Iacobo Rufo, in Anglia, anno Domini ſupra ſeſquimilleſimum quin-
quageſimo ſecundo non procul ab Oxonia, puellus biceps, quatuor brachiis, & vni-
co ventre natus eſt. Denuo die vigeſima ſeptima Decembris anni ſupra ſeſquimil-
leſimum

Digitized by Google

I. Puer tribus brachijs, & totidem pedibus natus.

Digitized by Google

II. Fœtus quaternis brachijs, & pedibus.

leſimum quinquageſimi quinti, in pago Freyuuecrk non procul ab Adorffio oppido Vortlandiæ, puer, quatuor brachiis, & totidem pedibus, ſed capite duplici fuit obſeruatus, qui ab aluo vxoris fabriferrarii exiuit: quamuis Licoſthenes tradiderit ſexum huius fætus fuiſſe ignotum, quoniam ſedem genitalium vmbilicus tantùm occupabat.

Manus quatuor cũ ſex digiti. III.

Intelleximus etiam à viris fide dignis, nuper in Agro Ferrarienſi, nempe anno ſupra ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo nono, die vigeſima quarta Iulii, veſpertino ingruente crepuſculo, monſtrum quatuor brachiis inſignitum in lucem prodiiſſe, cuius ſingulæ manus ſex digitis erant refertæ. Nos in præſentia exhibemus Lectori ſpectandum monſtrum hermaphroditicum quatuor brachiis, & pedibus integratũ, A cuius icon in publico Muſæo inuenta eſt III.

Circa multiplicationem brachiorum, Authores inter ſe ſententiis variant: quandoquidem Conradus Licoſthenes, in ſua hiſtoria duobus in locis de brachiis multiplicatis verba facit, & ſemper vbiq; hæc plura brachia Nationibus quibuſdam aſſignare videtur, quaſi nobis inſinuare velit, homines tot brachiis refertos inter monſtra non eſſe recenſendos.

Homines multis brachijs in India. IIII.

Horum meminit Primitùs, quando recitat. A' Luſitanis nauigantibus, in medio itinere ad Calecuthum, vbi Cynoſura videri non poteſt, reperti ſunt in quadam inſula homines duobus brachiis, & totidem manibus in dextro latere muniti, auribus aſininis, & facie humana, qui more ceruorum currunt. Alibi verò, ex aliorum pariter relatione, ſcriptis mandauit hæc verba In Geſtis Alexandri Magni Macedonum Regis legimus, in India homines verſari ſex brachiis, & totidem manibus B refertos, qui toto vitæ curriculo nullam valetudinem aduerſam incurrunt; quorum effigies in icone IIII. conſpicitur: ſi tamen Licoſthenes, in his ſcribendis à recto veritatis tramite non receſſerit, quod in dubitationem vertitur Quandoquidem ſi Natura in conformandis fœtibus errans, interdum ſepticipites generauit, vt ſuperius fuit demonſtratum, cur aliquando pueros etiam ſex brachiis refertos, & hexachiros producere non potuerit? qui poſtea, Alexandri Magni aetate, obiter in aliqua regione remota conſpecti, tanquam variæ hominum ſpecies fuerint crediti; ſed de his legenda eſt Rubrica differentiarum capitis primi huius hiſtoriæ, vbi hæc figura V. erat collocanda.

Cauſa monſtri multis brachijs præditi.

Si vlli partus monſtrifici ex vberiori ſeminis copia cauſam ſortiri feruntur, proculdubiò monſtra multis brachijs referta ad prædictos partus reducenda ſunt. Pro- C pterea quòd Philoſophorum, qui de monſtris ſcripſerunt, ſententia eſt, ſi quando animal ſua natura vniparum, vt homo, plus materiæ ſeminalis in congreſſu excreuerit, quàm neceſſe ſit ad vnius animalis procreationem, fieri non poſſe, vt ex ea tota materia vnum tantummodo animal generetur: propterea inde, vel gemini, vel plures fœtus reſultant. Hinc fit, vt poſtea huiuſmodi partus portenta, & monſtra eſſe fetantur; quoniam, præter conſuetam naturæ legem, procreantur. Quamobrẽ partus ſuperfluis partibus integrati, quarum exempla in ſuperioribus figuris habentur, eamdem eſſe cauſam, quæ Geminorum, & multiparæ generationis, aſſeueramus.

Partus monſtroſi in Italia.

Monſtra ſunt breuis vitæ.

Etenim ex copioſioris ſeminis effuſione, quàm pro natura partus requiritur, multiplicationem partium fieri liquidò conſtat. Sic narrat Diuus Auguſtinnus, ſua D ætate natum in Oriente puellum, cuius partes ſuperiores erant duplicatæ, cum tamen inferiores partes tantummodo ſimplices eſſent: nam quatuor brachia, & quatuor aures habuiſſe perhibetur, qui tamen aliquandiù vixit. Pariter Cælius Rhodiginus diuulgat viſos fuiſſe olim in Italia duos partus monſtrificos huius generis, nimirum qui partes multiplicatas habebant, quorum alter maſculini, alter fœminini ſexus erat; ſed mas citò interijt, cum tamen fęmina, præter omnium expectationẽ, ad annum vigeſimum quintum vitam produxerit, & tamen hoc conditionibus monſtrorum aduerſatur; quoniam hæc ferè ſemper breuioris vitæ eſſe dicuntur: ſiqui dẽ dum inuita Natura oriuntur, pariter etiam viuunt. Ex his igitur breuiter expoſitis, vnuſquiſq; cauſam monſtrorum multis brachijs præditorum elicere poterit, quę in excedenti vbertate materiæ conſiſtit.

VITIA-

III. Monſtrum hermaphroditicum quatuor brachijs, & totidem cruribus.

Digitized by Google

IIII. Homo ſex brachijs refertus.

VITIATA MANVVM, ET DIGITORVM CONFORMATIO.

E CVI hoc mirum videri non debet, ſi non plutibus complectamut mon-
ſtroſas manus, quàm brachia: quandoquidem hæ partes adeo ſimul
copulatæ ſunt, vt Authores alteram pro altera identidem nominet.
Namq; certò certiùs eſt quòd Hiſtoriographi deſctibentes fœtum
ſtne brachio, ipſum ſine manu natum eſſe pronunciatu nt, & viciſſim
monſtrum ſola manu murilum brachio carere retulerunr. Etenim Licoſthenes in
Chronicis, poſteritati mandauit, quòd anno Mundi ſeptingenteſimo ſeptuageſimo *Monſtrum*
quarto ſupra tria millia, in Piceno, puellus truncis manibus ortus eſt, & Hali Ro- *ſine mani-*
dobam in commenrarijs ad attem Medicinalem Galeni, hominem viuum ſine mani- *bus.*
bus ſe conſpicatum fuiſſe teſtificatur: quamuis poſtea vnà cum manibus etiam bra-
chio carucrit.

Pariter Aretij, annò Mundi ſeptingenteſimo nonageſimo ſecundo ſupra tria mil-
F lia, puer vnimanus viſus eſt, ſi veritas in Hiſtorijs inuenitur. Irem Romæ, anno
Mundi octingenteſimo ſeptuageſimo ſecundo ſupra tria millia, ancilla puerum al-
tera manu mutilum edidit. Et Iulius Obſequens meminit puellæ ſine manu natæ
Priuini.

Schenchius autem in Obſeruationibus deſctibit puellam manibus truncatam,
non à natiuitate, ſed quia vi morbi deciderant, non ſecuſac ſi ferto amputatæ fuiſ-
ſent, trunco tamen illæſo: hac de re in vijs eleæmoſynam quæritabat. Iacobus
autem Rufus in ſuo opere de conceptu, & generatione hominis, infantem manibus *Lib.5.cap.6*
mutilatis à natiuitate ſe obſeruaſſe teſtatur; cum tamen reliqua corporis forma iu-
ſta, & perfecta eſſet, & rationem monſtroſi partus imperfecto ſemini attribuit.
Huius effigies in cone I. exprimitur. I.

Puellam pariter trunca manu, cum quodam tumote, vnde manus prodire debe-
G bat, Leuinus Lemnius ſe obſeruaſſe fatetur. Hanc igitur contrectandam Parentes
illi libentiſſime exhibuerunt; ideo Leuinius contactu deprehendit in tumore illo *L. 4. de Oc-*
articulos, qui Naturæ munere erant erupturi, conuolutos, atq; in ſe ſe retortos, *cult. nat.*
itaut nullum digitorum rudimentum præ ſe ferrent. Quandoquidem omnes partes *mirac.c.7.*
manus, quibus illa explicari, & complicari ſoler, in primordio generationis deli-
querunt. Tunc igitur, hoc animaduerſo, erratum, & vitium naturæ inde contractũ
pronunciauit; quia illa facultas formatrix, quæ procreationi fœtuum famulatur, ali-
quo impedimento prohibita fuit quominus articulos perficere, & illos in ſpatioſam,
& decentem manum formare, & extendere potuerit.

Nam mater huius puellæ lienis duritie laborabat, & quoniam fęmellæ in mater-
na aluo morantes in latus ſiniſtrum declinant, vbi lien reſidet: hinc coniectauit Le- *Cauſa præ-*
H uinus, quòd illa vitiata manus, ex affectione, ſeu tumore huius viſceris, cui manus *dicti vitij.*
monſtroſa tanquam ſcopulo adhærebat, informem, & indecoram figuram conſe-
quta fuerit.

Quemadmodum Natura, vt hactenus fuit relatum, impedita ſuas non obit fun-
ctiones in formandis manibus fætuũ, viciſſim ab alia cauſa ſollicitata digitos manuũ,
& pedum in aliquo fœtu ita multiplicat, vt infans quandoq; duplicatas manus in *Manuum*
vtroq; brachio, & geminatos pedes in vtroq; crure geſtare videatur. *multiplica-*

Huic non diſſimilem puellum deſcribit Iacobus Ruffus, in opete de conceptu, & *tio.*
generatione hominis, qui geminatis manibus, atq; pedum digitis, cæteris membris *Lib.5.*
rectè conſtitutis, in lucem prodijt: quemadmodum icon II. exprimir. II.

Amplius, ex Iulio obſequente, puer quadrimanus memoratur, natus anno Mundi
octingenteſimo trigeſimo ſupra tria millia. Et nuper Terracinæ quadrimanum fœ-
tum multi conſpexerunt, & admirati ſunt.

I. Infans manibus mutilatis.

Digitized by Google

II. Infans geminatis digitis.

Inſuper Natura in conformandis fætuum manibus, alijs impedimentis vexata, &
alijs cauſis ſollicitata, manus quidem, & pedes æquo, & conuenienti digitorum nu-
mero integratas generat, ſed poſtea manus diſtortas, & alio modo deprauatas pro-
Manus di- ducit. Id accidiſse Bononiæ anno Domini ſupra milleſimum, & quadringenteſi-
ſtorta. mum quadrageſimo ſexto, die vltima Decembris, per Hiſtorias conſtat: nam hora
noctis octaua natus eſt infans imperforatus, cum dentibus, & labijs fiſſis, ſed mani-
bus, & pedibus contortis: effigiem autem monſtri diſtortis manibus, & pedibus
III. Ambroſius Pareus exhibet, qualis in icone III. conſpicitur.

Diſtortio manuum in memoriã reuocauit manum deprauatam hamatam, & mõ-
ſtrificam in materna aluo conformatam, occaſione gammarorum, cuius hiſtoria le- A
genda eſt apud Schenchium libro quinto obſeruationum recognitarum.

Præterea anno elapſo, nempe anno ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum qua-
drageſimo, menſe Maij, dum hæc ſcriberemus, peruenit Bononiam quidam mendi-
cus ætatis annorum viginti, natus in agro Ariminenſi, nomine Antonius, qui ma-
num alteram valdè monſtroſam, alterã tamen integra, ab vtero matris reportauit;
& forraſſis ob rationem non valdè diuerſam ab illa, quam retulit Leuinius in tube-
Cauſa ma- roſa puellæ manu: namq; in hac etiam contrectanda manu, tres tantummodo digi-
nus vitiata ti vſq; ad ſecundum articulum, quamuis retorti, & diminuti eruperant, reliqui verò
digitorum articuli intra pellem tuberoſæ manus ſimùl concreti tactu deprehen-
debantur, hanc igitur pronè, & ſupinè delineari curauimus, vt Lector perpende-
re, & admirari poſſit, quas fœditates in fœtibus Natura impedimentis ſtimulata pro- B
IIII. creet. Hęc manus monſtroſa pronè depicta in icone IIII. & eadem ſupinè effigia-
V. ta in icone V. demonſtratur.

Schenchius quoq; meminit monſtroſæ, & horrendæ manus. Puella enim agens
L. 5. obſer. annum decimum tertium ſiniſtram manum habebat, non à prima conformatione
obſer. 25. vteri, ſed poſt octauum ætatis annum, monſtrificam, quia in tantam magnitudinem
aucta eſt maculis ſubalbis aſperſa, & adeò fæda aſpectu, vt magni Bufonis effigiem
repræſentaret. Præterea cum hac monſtroſa manu nata videbatur, quoniam tactu
erat mollis, & nullius doloris particeps; quemadmodum ſi ſpongia ſubſtrata fuiſset,
articulis digitorum propter tumorem minime conſpicuis. Hæc autem manus in
eadẽ sẽper, magnitudine, & enormi figura conſiſtebat, neq; ad vllas aeris, vel Lunæ
mutationes creſcebat, aut decreſcebat. Idq; obſeruatũ fuit anno ſupra ſeſqnimille-
Exercit. ſimũ quinquageſimo quinto. Item Iulius Cæſar Scaliger in exercitationibus diuul- C
199. gauit ſe vidiſse matronam, quę manum altera duplo maiorem habebat.

Reliquum eſt modò vt ad peculiarem digitorum conſiderationem accedamus.
Siquidem facultas formatrix in materna aluo, ingruentibus cauſis agitata, manus
paucitate digitorum deuenuſtat: Etenim Ioannes Georgius Schenchius monſtrat
iconem monſtrificæ manus quatuor tantùm digitis integratæ, cuius pollex inuſi-
Mala digi- tatã longitudinem, & proportionem præ ſe ferebat. Præterquamquòd ſuperius me-
torum con- minimus hominis ſexagenarij, cuius dextra manus tribus tantùm digitis erat inte-
formatio. grata; nihilominus computationis munio in aedibus cuiuſdam munificentiſſimi viri
diligenter fungebatur. Noſtra etiam aetate, nimirum anno decimo quarto ſu-
pra milleſimum, & ſexcenteſimum, Bononiæ verſabatur quidam Philiater Triden-
tinus, qui quatuor tantùm digitis, iiſq; malè formatis, & contortis in vtraq; manu D
erat refertus; attamen vnà cum aliis medicinæ ſtudioſis pentadactylis, Doctoris pu-
blicè legentis verba celeri calamo excipiebat.

Monſtroſum puerum, & digitis diminutum annorum nouem Ambroſius Pareus
L. 24. c. 5. obſeruauit Lutetiæ, anno Domini ſupra ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo tertio, qui
natus erat Parpauillæ pago, ſex à Guiſio oppido milliaribus, ex Petro Renando, &
matre Margherita genitus. Huic duo tantùm digiti in ſiniſtra manu erant, brachio
tamen non inuenuſtè formato vſq; ad cubitum, & inde vſq; ad duos digitos valde
deuenuſtato.

Deinde cruribus carebat, & à nate ſiniſtra figura pedis imperfecta quatuor tan-
tùm digitis diſtincta proferebatur, & ex medio dextræ natis duo digiti erumpe-
bant, quorum vnus genitali virili erat admodum ſimilis. Effigies huius puſionis ap-
VI. paret in figura VI.

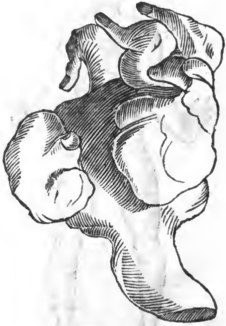
Cæterùm

III. Fœtus diſtortis manibus, & pedibus.

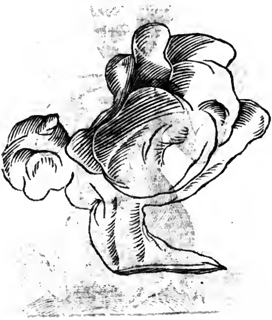
Digitized by Google

IIII. Manus monſtroſa pronè picta .

Digitized by Google

V. Eadem manus monſtroſa ſupinè picta.

VI. Puſio digitis diminutis.

Digitized by Google

Cæterũ veluti Natura fœtũ quãdoq; digitis diminutis cõſtituit; aſſimiliter interdũ
ſuperfluos procreat. Quandoquidem in manibus, & pedibus obſeruantur aliquan-
do παραφύσεις, nimirum agnationes, quando ſuperfluus adnaſcitur in manu, vel *Digiti ſuperflui.*
pede digitus, ratione vbertatis materiæ. Viſus eſt enim interdum homo ſenis di-
gitis in vtraq; manu, & ſextus inter annularem, & auricularem erat locatus, mo-
bilis tamen, & ad vſum, ſed manus erat inſignis latitudinis. Quamquam Paulus
Aegineta huiuſmodi digitos ſuperfluos quandoq; totos carnoſos, nec nõ malè for-
matos, & aliquando immobiles eſſe ſcripſerit. Hanc ſententiam confirmare vi-
detur Hali Rodohã in Commentarijs ad artẽ medicinalem Galeni, dum multoties
E ſextum digitum additum vidiſſe retulit.

Hæc etiam fuit doctrina Plinij, & Petri Criniti, qui ſex digitos in manibus filia- *L. 11. c. 43.*
rum M. Coriacij fuiſſe tradiderunt; hac de cauſa illas ſedigitas appellabant. Pa-
riter Volcacium virum in Poetica celeberrimum propter eamdem cauſam ſedigitum
nuncuparunt, cum eius manibus Natura ſextum digitum addiderit.

Schenchius quoq; meminit honeſtæ matronæ ſenis in vtraq; manu, & pede di- *L. obſer. 32.*
gitis, quæ poſtea filiam totidem digitis refertam peperit. Accidit etiam vt, dum
prælia in Geth committerentur, ibi obſeruaretur homo ſenis digitis longiſſimis in
vtraq; manu: vt author eſt Schenchius.

Et Licoſthenes anno ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſexto conſpicatus *L. 4. Obſer. 2.*
eſt agricolam Baſileę Rauracorum, cum ſex digitis in vtraq; manu iuſtæ magnitu-
F dinis, & idoneæ proportionis. Id alia obſeruatione confirmat Valeriola, qui ado-
leſcentem annorum quindecim Arelatæ cognouit, anno ſupra ſeſquimilleſimum
ſexageſimo primo, menſe Iulio, qui vtramq; manum ſex digitis decoratam, & vtrũ-
que pedem ſeptem digitis integratum gerebat.

Demùm addit Schenchius ſe noviſſe iuuenem, qui indicem manus ſiniſtræ in
tres acies diſtinctum habebat, quæ tres digitulos affabrè repræſentabant. Vidi-
mus, & nos Bononiæ quemdam infimæ ſortis hominem cum ſexto digito inter an-
nularem, & minimum, ſed mobilem, & ad omnes vſus idoneum, quoniam manus
inſigni latitudine erant refertæ.

Itaq; Natura non modò in diminutione, & auctione digitorum errat, verume-
tiam manus alia de cauſa ita deuenuſtat, vt potius bruti, quàm hominis eſſe videan-
tur. Id manifeſtum fuit in illo fœturnato in Germania, prope Laufferburgum op- *Manus more anſeris*
G pidum in finibus Heluetiorum ad Rhenum flumen ſitum, anno Domini ſeptuage- *procreata.*
ſimo quarto ſupra milleſimum, & ducenteſimum, qui, iuxta ſententiam Licoſthenis, *VII.*
manus, & pedes anſeris habuit: veluti in icone VII. conſpicitur. Sed nuper in Agro
Regienſi, nempe anno ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum trigeſimo octauo, mon-
ſtrum huiuſmodi manibus, & pedibus natum nobis viri fidedigni retulerunt.

Deſcriptorum in hac Rubrica monſtrorum cauſas inquirentes ordine retro-
grado incedemus, dùm primò monſtri poſtremi cauſas aſſignabimus, & de-
inceps aliorum quoque meditabimur. Cum igitur monſtroſus puer vltimo loco de-
lineatus, manus, & pedes alterius ſpeciei animantis habeat, illum ex diuerſis ſpe-
ciebus animalium integratum conſtituemus: ideoq; ad horum monſtrorum cauſas *Cauſę monſtrorum*
confugiendum erit. Harum prima eſt languor virtutis generantis; dum enim in *peculiares.*
H vna vel pluribus ſeminis portionibus hæc langueſcit, non poteſt inde determinata
particula prodire. Niſi velimus aſſerere vim ſeminis aliquando in alienam naturã
degenerare, & quando degenerat, tunc partes monſtroſi partus, veluti in mani-
bus, vel pedibus monſtriferæ naſcuntur: ſicq; forma pedum figuram pedum anſe-
ris vel vituli referunt.

Deinde principium materiale fœtus inter has cauſas eſt recenſendum: quando-
quidem, cum non ſit optimè diſpoſitum ad recipiendam manuum, vel pedum for-
mam, tunc induit figuram alterius ſpeciei animalium, & tunc inde pedes anſerini,
aut aſinini facilè reſultant.

Inſuper prætermiſſo vitio virtutis alentis, & alimenti, necnon morbo, quæ omnia
poſſunt partes fætuum in alienam naturam transfigurare; accedemus ad imagina- *Imaginationis vis.*
tionem, quæ in parentibus, & potiſſimum in matre vtero gerente ita operatur, vt
nota rei ab ipſa deſideratæ in partu imprimatur. Quare ſi auidè appetat pedes vi-

tuli,

VII. Infans manibus , & pedibus anſerinis.

tuli, aut anſeris fieri poteſt, vt facilè partus pedibus vitulinis, vel anſerinis refertus in lucem prodeat.

Quamuis non ignoremus id ad parentes monſtroſos, & aliquando ad nefariam venerem referendum. Nihilominus hac in re phantaſia primas tenere videtur; quoniam nouimus honeſtam mulierem vtero gerentem, quæ ab eſu oui anſeris timuit, ne aliqua pars anſeris in fœtu imprimeretur, & digiti manuum fœtus membrana quadam, inſtar pedum anſeris, diſtincti in lucem prodierunt, quæ poſtea, Chirurgi ope diligenter ablata fuit. Item prætermittimus aliam cauſam nempe vim Cacodæmonis, qui varijs rationibus infantes in vtero exiſtentes deprauare poteſt.

Vis Cacodæmonis.

E Inſuper miſſam facimus cauſam monſtrorum, quę multitudine, & diminutione manuum, & digitorum deturpantur: ſiquidem hæc monſtra ex vberiore, & deficiente materia originem trahere iam manifeſtatum eſt. Deſcendemus igitur ad illos partus, qui diſtortione membrorum fædati in lucem egrediuntur etenim hæc monſtra vt plurimùm ex praua collocandi corporis conſuetudine ortum deprauatum contrahunt.

Eſt id in mulierum grauidarum genere calamitoſum, dum hoc vitium non modò matris, ſed etiam prolis in vtero concluſæ corpus diſtorquet, & peruertit. Etenim mota quolibet modo muliere, omnia etiam, quæ in illius vtero ſunt moueri neceſſe eſt. Prætereà illæ mulieres, quæ ſubligaculis, faſcijs, aut arctis veſtibus corpus comprimunt, ſobolem quoq; repandam, diſtortam, gibbam, pedibus, manibuſq; obliquis enituntur: quemadmodum in iconè ſuperius delineata licet intueri.

Cauſa diſtortionis membrorũ.

F His addendus eſt ictus, & lapſus ab alto, quæ occaſiones, & ſimiles iniuriæ ad grauidam mulierem attinentes, neceſſariò etiam ad prolem ſpectabunt, & penetrabunt. Quamobrem oſſa tenella fœtus interdum frangantur, intorquentur, luxantur, aut alia quauis enormi fœditate deprauantur. Pręterquamquòd huiuſmodi violento caſuum incurſu, & concuſſo vehementius toto corpore, rupta, & aperta vena, hæmorrhagia emergit: hac de re fœtui alimentum ſubducitur. Hinc poſtea minuta, tenuis & planè monſtroſa proles reſultare ſolet.

Caſus ab alto quid praeſtet in fętu.

G
DE PRAVA VENTRIS, & GENITALIVM CONSTITVTIONE.

CAP. V.

SVPEREST, vt ad deprauatas alui, & genitalium partes ponderandas accedamus. Scribit Heſiodus in Melpomene Herculē quōdā inuenisse in antro virginē ancipitis naturæ, quoniā partes infra vmbilicū in effigiē Serpētis deſinebāt: veluti in Hiſtoria ſerpentū fuit recitatū. Deinde in Thracia paulò ante Mauritij Romanorū Regis obitū,

H horrēdū mulier mōſtrū edidit, quod vmbilico tenus rùdimētū humanæ formæ præ ſe ferebat, ſed partes alui in piſcē terminabātur, quod, Mauritij iuſſu, fuit interfectū, & mater, quia nihil ad hoc monſtrum contuliſſet, culpa fuit abſoluta; vt in capite antecedenti, iuxta ſententiam Licoſthenis, enucleauimus.

Huc reuocanda eſt memoria illius mōſtri in capite bicipitum commemorati; quod natum eſt anno ſupra ſeſquimilleſimum nonageſimo octauo, menſe octobris, inter Augeram, & Tortonam, quod circa nates ſpatio duorum digitorum, caudam habebat longitudine ferè quinq; digitorum, quæ foramen podicis tegebat, vt in quadrupedibus caudatis obſeruatur. Genuæ quoq; anno ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo quinto, ex muliere Galla inibi habitante natum eſt monſtrum bifrons inſtar Iani, de quo ſuperius egimus, ſed pręter hanc deformitatem, ex eius dorſo inteſtina prodibant, & circa partem inferiorem ventris, hepar pendebat ex vulua

Monſtrum humanum caudatum.

I. Infans aperto ventre.

Digitized by Google

prolapſum: nam hoc monſtrum vtrumq; ſexum participabat, & iuxta partem dex-
tram mas, & iuxta læuam fæmina erat.

Huic non multum diſſimile fuit monſtrum à Lichoſtene delineatum, quod natū
eſt in Ploa Vortlandiæ oppido, anno Domini ſupra ſeſquimilleſimum quadrageſimo
ſeptimo. Erat enim infans ventre carens, & inteſtina, aperto corpore ex thorace
dependebant, & vmbilicus in ſiniſtra tibia apparebat. Præterquamquòd pedes
verſus caput inclinabant, & caput erat acuminatum inſtar Cidaris, quemadmodū
in figura I. depingitur. I.

Alium huius generis caſum memorat Licoſthenes, qui accidit anno Mundi octin- *Puer aluo*
E gentesimo quinquageſimo nono ſupra tria millia, & ante partum Virginis centeſi- *aperta.*
mo quarto, Nurſiæ, vbi gemini ex muliere ingenua nati ſunt, ſcilicet puella inte-
gris omnibus membris, nec non puer aperta aluo, vt conſpicerentur inteſtina, & in
parte poſteriori ſolidus, qui emiſſa voce expirauit.

Aliam quoq; ventris deformationem Ioannes Georgius Schenchius Hagenoë-
ſium Poliater obſeruauit Hagenoæ Alſatiæ, anno ſexto ſupra milleſimum, & ſex-
centeſimum, in cadauere infantis, qui nonnullos etiam dies ſuperuixerat. Is à
prima in vtero conformatione, vmbilico tenus, foramen rotundum atq; patulum ad
intima ventris viſcera, aperta via, penetrans, quaſi pugione confoſſum miro ſpe-
ctaculo obtinuit: quapropter alimenta, & excrementa per hoc vulnus naturale ſta-
tim effluebant.

Deinde cadauere aperto, cæteris partibus integris, corpus veſica deſtitutum, &
F ano imperforato fuit inuentum. Quamobrem monſtriferi corporis cauſam inueſti-
ganti relatum fuit prægnantem fœminam, perſecutione mariti, per diſtrictū gla-
dium territam fuiſſe, & ſe ſe, ad euitandum mariti iracundi impetum, in angulum *Vis phan-*
domus contuliſſe; quæ imaginatio matris erga fœtum, eidem facilè notam enſis in *taſiæ.*
ventrem adacti imprimere potuit; immo hæc corporis contractio, & compreſſio in
angulo ædium defectui veſicæ, & imperforationi occaſionem præbuit.

Neq; volumus prætermittere hominem annorum triginta Burgundum ventre
male conformato delineatum in icone II. qui peregrè proficiſcens, dum Bononia II.
tranſiret, anno ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum quadrageſimo, Martio men-
ſe, perhumaniter hoſpitio fuit exceptus in ædibus Xenodochij Diuo Franſiſco dica-
ti, vbi innumeri ferè peregrini, ſingulis annis, hac tranſeuntes diuerſantur. Ete-
G nim PerIlluſtris Dominus Vincentius Tanarius Patritius Bononienſis in Muſarum
ſtudio nulli ſecundus, & rerum naturalium diligens inueſtigator, qui tunc ex offi-
cio has ædes hoſpitales reuiſebat, animaduerſa ventris huius hominis fœditate,
Excellentiſſimos, & Eruditiſſimos viros Ioannem Auguſtinum Cucchium, Pompeū
Bolognetum Ioannem Antonium Godium, Andream Marianum, Bartholomeum *Doctores*
Maſſarium, Hyacinthum Ambroſinum fratrem meum, Franciſcum Gallettum ad hoc *qui inter-*
curioſum, & monſtroſum ſpectaculum accerſiuit. Quare hi omnes Philoſophiæ, & *fuerunt.*
Medicæ facultatis Doctores, præſentibus multis philiatris, ventre diligenter inſpe-
cto, & contrectato, obſeruarunt illi omnia ineſſe, quæ explanantur per patentes lit-
teras Doctorum inſtitutionis Medicæ Vniuerſitatis Aquenſis datas Aquis, in Au-
la Regia Vniuerſitatis, Calendis Iulij, anno ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum
trigeſimo nono; itaut illis aliquid addere ſuperfluum eſſe exiſtimarunt, præter non-
H nulla condylomata, ex imò ventre pendentia, quapropter illas in præſentia reci-
tare non piguit ſunt autem huius tenoris.

Nos Percelebris Vniuerſitatis Aquenſis Doctores Medici, & Profeſſores Re-
gij, ſingulis, ad quos hæ noſtræ peruenerint inſcriptiones, fidem facimus nobis
obuium Stephanum Veanuois Diacæſeos Bitnricenſis, accurrata mentis, & oculo- *Litteræ pa-*
rum acie, lubenter in ſchola medica luſtraſſe, cuius ventris, & obſcænarum maxi- *tentes Do-*
mè partium monſtroſa planè extat conformatio; ſiquidem, præterquamquòd nul- *ctorum A-*
lis eſt interſtincta vmbilici rugis totius abdominis protenſa moles in extrema imi *quenſium.*
ventris parte non deligati, ſed velut cicatrice obducti vmbilici veſtigium cerni-
tur tanquam oſſi pubis adhærens, è regione veſicæ, & ventri infixa conſpicitur
caro fungoſa exquiſitioris tamen ſenſus, ſaturatæ rubedinis cæcis ſpiraculis peruia,
per quæ continuò, & ſenſim ſine ſenſu ſtillat indeſinenter vrina, quæ nunc à pro-

 minen-

II. Homo ventre malè conformato.

Digitized by Google

minente, & extra abdomen detruſa carnoſiore cernice veſicæ, aut eiuſdem muſcu-
li ianitoris vicem gerente oriatur, vel formatricis errore, & ſeminalis materiæ agi-
tatione ex inuerſis, & in orbem flexis cauis illis mentulam efficientibus corporibus,
& ad glandem mox coeuntibus promanet, aut ſolidus exiſtat adnatus fungus,
ſtabilire eſt difficillimum. Verùm deſuper carni huic irriguæ grandioris nucis ma-
gnitudinem vix excedenti ſuccedit altera ſubter locata neutiquam perforata ſpe-
ciem glandis referēs, quæ digitis preſſa indolet, nec ſpiritibus impletur, nec diſten-
ditur, nec rubet, ſed flaccida, corrupta, & pallida viſitur, Præputium vinculo al- *Conſtructio*
ligatum ſubtus demititur: ad latera verſus inguina non foras obducti, neque *pudendorū.*
E penduli, ſed intro, & ſatis profundè latentes vtrinque tractantur teſtes orbi-
cularis, & paulò oblongioris figuræ, vagina, & inuolucro ſola linea diſcreta in
ſcroti locum contecti. Ex quibus noſtram in de mentem promimus prædictum Ste-
phanum: licèt ab ortu ad annum vſque decimum octauum, ex ipſius relatione,
fœminei ſexus fuerit creditus, verum tamen re vera exiſtere, quoniam viriles in-
tus, & extra licèt maligna conformatione præditas ſortiatur partes. Hactenus
Medici Aquenſes.

Deinde hic homo, præter hanc ventris fœditatem, quæſtus gratia, ob curioſita-
tem, ſe imperforatum eſſe ſimulabat, & hanc ſolidam ani conformationem multi
credebant, quia foramen podicis non in loco conſueto, ſed in perinæo verſus
ſedem genitalium occultabatur.

Ventrem quoque monſtroſum, & admirandum in Brutis quandoque licet
F obſeruare. Nuper Germania, referente Licoſthene, ventrem capræ cornutum *Capra cum*
vidit: ſiquidem per illam regionem, anno Domini ſupra ſeſquimilleſimum quin- *cornu in*
quageſimo quinto, à circulatore quodam circumducebatur, quæſtus gratia, ca- *ventre.*
pra tribus cornibus referta, quorum duo caput animalis decorabant; tertium ve-
rò ex ventre prominebat,

Neque hoc cornu caprinum in ventre natum mirari debemus; propterea quòd
cornu tertium in collo Bouis natum obſeruauimus. Etenim, præter duo in fronte
conſpicua cornua cæteris communia, tertium in Bouis octennis medio collo
enatum cernebatur, dodrantis longitudine, radice craſſa ſeſquipal-
mum, in latus dextrum nonnihil propendens mobile, non altius,
quàm in cutem infixum, carni tantummodo, & membra-
G nis quibuſdam annexum, infima ſui portione tenellum,
adhuc nondum in duritiem concreta ſubſtantia,
quæ recens in materiam cornu aggeſta erat.
Verùm ſuperior cornu pars dura, &
ſolidæ conſiſtentiæ, & planè cor-
neæ erat, & eiuſdem, cu-
ius cornu, ſubſtantiæ,
& coloris. Tan-
dem in mu-
cronem ſed obtuſum, & nonnihil quaſi hama-
tum, ſeu vncum definebat. Hanc pictu-
ram Doctiſsimus Antonius Gigas
communicabat, qui Epidauri be-
ſtiam natam eſse aſseuerabat
veluti in icone ap-
paret.

Bos cum tertio cornu in ceruice.

Digitized by Google

MALIGNA GENITALIVM MARIS, ET FOEMINÆ CONSTITVTIO.

E QVEMADMODVM Natura in cæteris partibus conformandis,iuxta
occaſionem,quandoq;liberalis,& quandoq;auara eſt; pariter in pro-
creatione genitalium, eadem ratione interdum vti videtur, dum in
maribus mentulam nullam gignit, aut illam geminat. Nam Thobias
Cneulinus in Obſeruationibus ad Schenchium miſſis, meminit infan- *Puer ſine*
tis ſine genitali membro nati,cuius loco erat foramen, per quod vrina reddebatur, *mentula*
ſed poſtea ſcrotum cum ambobus teſtibus rectè conformatum habebat. Et Haly *natus.*
Rhodoam in Commentarijs ad artem medicinalem Galeni recitat ſe vidiſſe fœtum
ſine priapo, & ſine teſtibus, quorum loco foramen exiguum à natura fuerat geni-
tum,per quod lotium ſenſim ſtillabat.

Viciſſim Natura interdum hæc genitalia multiplicat:ſiquidem Iacobus Vueche-
rius in Obſeruationibus ad Schenchium miſſis tradit ſe vidiſſe Bononiæ in publicis
diſſectionibus cadauer viri duplici pene referti. & Cardanus infantem rectè con- *Lib.14.de*
F ſtitutum memorat in Britannia natum, cuius genitalia genitalibus erant inſerta. Im- *rer. var. c.*
mo Veſſallius in Opere de fabrica humani corporis diuulgat ſe nouiſſe Patauij no- *77.*
bilem adoleſcentem Iuris ſtudioſum, cui in apice glandis duo patentes erant mea- *L. 5.c.14.*
tus, quorum alter ſemini, alter verò vrinæ erat paratus. Et viciſſim aliqui imper-
forata glande nati ſunt.

Id quod hactenus de mentula declarauimus,de teſtibus etiam intelligendum eſ-
ſe cenſemus; etenim Euſebius ſcriptum reliquit, quod Dorotheus Præſul Antio-
chenus græcæ,& hebraicæ litteraturæ conſultiſſimus, Eunuchus, nempe ſine teſti-
bus natus eſt. Sunt enim Eunuchi qui ſine teſtibus ab aluo materna prodeunt, &
Eunuchi quoq; nominantur, qui ante pubertatem teſticulis priuantur: licèt tales,
ad aliquorum mentem, ſpadones potius nuncupentur, à verbo græco σπάω, vel-
G lo,quia ijs poſt ortum teſtes ſint euulſi. De his quidam Poeta ſic canebat.

Teſtibus exſectis perijt mihi maſcula virtus.
Me tamen eſſe virum mentula teſtis erit.

Alij verò inter hos euiratos duplex diſcrimen conſtituunt, ſpadones vocitant,
qui vno tantùm teſte carent, Eunuchos autẽ ambobus priuatos indigitant. Vtcũ- *Spadones,*
què ſit, nulli dubium eſt, quòd infantes nati vnico tantum teſte viſi ſunt. Cælius *& Eunuchi.*
Rhodiginus Sillam, & Cottam fuiſſe viros vnico tantùm teſte memorandos diuul- *Lib. 4.lect.*
gat. Et Hali Rodoham in Commentarijs ad artem medicinalem Galeni monimẽ- *ant.cap.7.*
tis mandauit ſua ætate vixiſſe puellum vnico tantùm teſticulo præditum.

Quod de humano fœtu hactenus aſſeuerauimus, de brutis quoq; intelligendum
eſſe arbitramur: quandoquidem Trincauella in ſuis operibus retulit ſe obſeruaſ-
ſe canem vnico tantùm teſte natum. Item Cardanus Canem ſine vtroq; teſte na- *Lib.11.de*
H tum conſpicatus eſt, ſed cum beſtiam in venerem pronam obſeruauerit, tunc teſti- *cur. morb.*
culos intrinſecè, quamuis non extrinſecè tactu percepit. *cap.25.*

Ex altera parte Natura aliquando teſtes in animalibus multiplicat: propterea-
quod Rhodiginus perjucundam Agatochlis Siciliæ Tyranni hiſtoriam publicauit,
qui τρίορχις vocabatur, vel quia,vt multi putabant, tribus teſtibus eſſet refertus,
vel quia ſimilis eſſet Triorchi aui ex genere accipitrum, quam Buteonem Ornitho-
logus appellat, quod animal rapaciſſimum,& in libidinem promptiſſimum eſſe per-
hibetur. Præterea Montuus in Anaſceue morborum,& Fernelius in Pathologia,
homines tribus teſtibus præditos memorarunt. Item Scholiographus Hollerij *L. 1.c.8.*
ſcripſit ſibi contigiſſe videre tertium teſticulum in puero Typographi filio. Nos *L.1.c.62.*
quoq; Bononiæ, annis elapſis, in iuuene Pedemontano Philiatro tres quidem te-
ſtes obſeruauimus, ſed tertius duplo minor contrectatione percipiebatur.

Præ-

Præterea non deſunt qui aſſerant quibuſdam familijs hoc eſſe peculiare, vt ter-
tium habeant teſticulum: nam Bergomi familia Perilluſtris eſt, de qua emerſit
Bartholomeus Coleonus fortitudine, & fide apud Venetos clariſſimus, & inſignis,
cuius equeſtris ſtatua Venetijs conſpicitur in area Sanctorum Ioannis, & Pauli.
Multi igitur ex hac familia tres habuiſſe teſtes perhibentur, & huius rei manifeſtum
Familia tribus teſtibus referta. præſtat teſtimonium ſtemma gentilitium familiæ, quod icone trium nigrorum teſti-
um inſignitur. Hinc ortum eſt prouerbium Italis vſitatiſſimum. *Coglioni da Berga-
mo*. Quod non de homine ſtupido, & obſcæno, ſed de re inuſitata, & inaudita paſſim
profertur.

Ab hac quoq; praua cõſtitutione genitalia mulierum non ſunt excludenda. Nam- A
que fœminas naſci atretas, ſcilicet imperforatas, ex multis Schenchij obſeruatio-
nibus manifeſtum eſt. Præterquamquod Ariſtoteles in Hiſtoria Animalium, anima-
L.4. de Gen. An. c. 4. lia quædam integria partibus monſtroſa appellat, tantummodo quia meatus quoſ-
dam occluſos habeant. Tradit igitur oriri fœminas à prima conformatione, ore ma-
tricis concreto: quemadmodum aliquando mares, glande imperforata, naſcuntur.
Hæc enim praua genitalium conformatio peritas etiam obſtetrices decipit; ſiquidẽ
narrat Pineus, quòd Lutetiæ, anno ſupra ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo ſeptimo,
in vico Sancti Dyoniſij, mulier quædam noctu infantem enixa eſt, qui feſtinanter
Mas creditus fœmina cur. ob languorem virium, aqua ſacri Fontis fuit luſtratus, & nomine Ioannæ vocatus,
quia fœmina credebatur; ſed paucos poſt dies non ſine magna omnium admira-
tione mas fuit obſeruatus, & cauſa erroris fuit mala partium genitalium conforma- B
tio: etenim penis erat breuior, & in ſuprema parte rimæ abditus, more clitoris, in-
ter duo labia, & nymphas pudendi fœminei: cum duo latera ſcroti tanquam labia
pudendi mulieris eminerent; & hac illecebra malignæ harum partium conforma-
tionis Obſtetrices ſæpè falluntur.

Quapropter eorum opinionem explodere debemus, qui fœmellas in maſculos,
tractu temporis tranſmutari poſſe arbitrati ſunt: cum nulla ſit ratio vel argumentũ,
quibus id planè, & præſertim in hominibus probari poſſit. Sunt enim vtriuſque
ſexus partes genitales adeò inter ſe diſſimiles, vt diſſimilius quicquam reperiri ne-
Cur nõ fiat mutatio fœminæ in marem. queat. Præterquam quòd genitales mulierum partes ſunt in imo ventris ſitu re-
conditæ, & renum regioni per vaſa, & ligamenta membranacea alligatæ, quæ ab-
ſque magna relaxatione deſcendere non poſſunt. Quocirca partes genitales mu-
lierum in viriles tranſmutari nequeunt. C

His igitur intellectis, ob malam conformationem harum partium, puellæ aliquã-
do creditæ in viros verti dicuntur, dum ſexus virilis detegitur, non autem quia ge-
nitales mulierum partes in viriles mutentur: quemadmodum ſuperius in primo ca-
pite huius Hiſtoriæ, & in Rubrica tranſmutationum enucleauimus. Huius rei mani-
feſtum habemus caſum, qui Cataloniæ contigit, ſicuti viri fide digni narrarunt. In
Caſus Cataloniæ. quodam igitur Caſtro illius regionis verſabatur puella decem, & octo annos nata,
quæ cum alijs colludens ingenti genitalium dolore correpta eſt, quaſi mox eſſet pe-
ritura: idcirco Medicus fuit acceſſitus, qui diligenter obſcænas partes examinans,
aliquid durum ſub pelle pudendi latere obſeruauit; ſicq; nouacula pellẽ dilatauit, &
illicò membrum virile cum ſcroto exiuit; nam illius formaen ita erat accõmodatum
foramini membri fœminei putati, vt inde lotium commodè egrederetur: vnde ſa- D
nato vulnere, vxorem duxit, cum qua plurimos annos vixit.

L.15. Anat. Prauam huius partis conſtitutionem animaduertit etiam Columbus, dum recitat
fuiſſe fœminam, cuius vulua à figura aliarum non diſcrepabat, & portio colli matricis
prominebat: cum tamen in abdomine, neq; matrix neq; vaſa ſpermatica neq; teſtes
reperirentur. Ideoq; non eſt mirandum, ſi in congreſſu ſemper conquereretur.

Sed maiori admiratione dignum eſt, quòd Natura in mulieribus etiam pudenda
L.4. Obſer. interdum geminat. Nam ex Iulio Obſequente, Schenchio referente, puella bi-
ceps geminata vulua nata eſt, ſed mortua C. Lelio, & L. Domitio Conſulibus.
Pariter teſte eodem Obſequente, memoratur mulier duplici vulua prædita, quæ C.
Claudio, & M. Perpenna Conſulibus orta eſſe perhibetur.

L.4. Obſer. 86. Deformitates poſtea in pudẽdis mulierum genitæ poſt natiuitatem infinitæ poſ-
ſunt recenſeri: proptereaquòd Schenchius meminit multarum mulierum, immò vir-

ginum,

ginum, ex quarum inguinibus, aut alis vuluæ tumores carnoſi inſtar ſtrumarum, ponderis librarum viginti ad genua vſq; excreſcentes pendebant; ſubſtantia autē horum tumorum vberibus vaccarum ſimilis eſſe videbatur. Ibidem Schenchius recenſet mulierem, ex cuius pudendo vena longitudinis, & craſſitiei pollicaris pendebat: quamuis clariſſimus Mercurialis hanc hiſtoriam de mentula muliebri expoſuerit. Ibidem Schenchius memorat quamdam matronam, cuius clitoris ad longitudinem, & craſſitiem colli anſerini excreuit.

Non diſſimilis caſus nuper accidit Bononiæ. Nam vir quidam cum vxore, quam E per decennium iniuerat, diuortium facere nitebatur: propterea quod ad congreſſum non amplius idoneam eſſe ſignificabat. Quamobrem pro diremenda coniugum controuerſia, duo Medici precibus permoti pudendo huius mulieris conſpecto, fidem fecerunt nequè acus cuſpidem per genitalium rimam penetrare poſſe. Interea Excellentiſsimus Ioannes Auguſtinus Cuchius in medica facultate nulli ſecundus eligitur, vt vnà cum Quæſitore fori Archiepiſcopalis mulierē viſitet, qui primo aſpectu foramen pudendi valdè obſtructum obſeruauit, quia Clitoris adeò excreuerat, vt totam rimam clauderet: nihilominus, ipſo eleuato, rimam inuenit ita patulam, vt quicquid craſitudinis etiam brachialis admittere poſſet.

F

ANDROGYNORVM VARIETAS.

CVM in antecedenti Rubrica obſeruatum fuerit aliquando à Natura in maribus mentulam, & in fæminis vuluam geminari. Modò perpendendi ſunt illi fœtus, qui vtriuſq; ſexus genitalia participant. Hi ſecundùm Pollucem, Concubini, & ſecundùm alios Androgyni, ſeu Hermaphroditi nuncupantur, iuxta hoc diſtichon.

In quo Mercurij facies, Venerisq; videtur:
Nec vir, nec virgo eſt, Hermaphroditus homo eſt.

Cæterùm hos infantes non ſolùm Androgynos, & Hermaphroditos, ſed etiam G διφυεῖς, & ἀνδροθήλυας, & ἀρσενοθήλυας, appellant. Hos admittere videtur Ariſtoteles, quando in Hiſtoria Animalium ſcribit: quibus contingit gemina habere genitalia, alterum maris, & alterum fœminæ, ijs ſemper alterum ratum, & alterū irritum redditur. Item Plinius monimentis mandauit, interdum gigni fœtus quos Hermaphroditos vocitant; hi olim in prodigijs, nunc in delicijs habentur. *Lib. 4. de Gen. an. c. 4.*

Poſtmodum nonnulli varia Androgynorum diſcrimina conſtituunt iuxta varium Naturæ luſum. In maribus quandoq; obſeruarunt exiguum muliebre pudendum in perinæo, & itidem in ſcroto, abſq; vllo excrementi profluuio. Pariter ſupra radicem colis figuram vuluæ animaduerterunt. In fœminis variatio fuit obſeruata, quando penis ſupra genitalis faſtigium in clitori prominet, & quando penis ad inguina, vel in perinæo profertur, Sed hæc varietas, vt verum fateamur, eſt multiplex; itaut quicquam certi terminari non poſsit, tum ob copioſum numerum An-
H drogynorum, qui nati ſunt, tum etiam quia Authores recenſendo Androgynos variæ ætatis, non explicant verùm ſitum genitalium partium vtriuſq; ſexus.

Ex Iulio Obſequente habemus, quòd M. Meſſalla, & C. Liuio Conſulibus, Androgynus duodecim ferè annos natus, iuſſu Aruſpicum, fuit necatus. Teſte eodem Obſequente, L. Metello, & Q. Maximo Conſulibus, Androgynus Lunæ natus eſt, & mandato Aruſpicum in mare delatus. Pariter, ex Licoſthene, anno ante partum Virginis centeſimo trigeſimo ſecundo, in agro Ferentino, Androgynus natus, in flumen fuit dejectus. Item in agro Romano Androgynus octo annos natus fuit inuentus, & ad mare delatus L. Cecilio, & L. Aurelio Conſulibus, ſi veritatem Iulius Obſequens aſſecutus eſt, Immo Romę interdum Androgyni nati ad mare delati fuerunt. Rurſus anno ante partum Virginis decimo quarto ſupra centeſimum, iuxta mentem Licoſthenis Androgynus Saturniæ annorum decem inuentus, *Androgyni ab Antiquis necabantur*

Digitized by Google

I. Hermaphroditus cum tumore circa vmbilicum.

Digitized by Google

II. Androgynus Ruffi.

Digitized by Google

tus, & in Mari demerſus fuit. Ex eodem, Androgynus Vrbini natus anno ante
partum Virginis nonageſimo tertio, in mari ſuffocatus fuit.

Itaq; fœtuum ambigui ſexus longam ſeriem qui videre deſiderat, adeat Iuliũ
Obſequentem, & Licoſthenem, qui innumeros ferè recenſere videntur: cum tamẽ
verum ſitum genitalium non exprimant. Demùm Haly Rodoham in Commen-
tarijs ad artem Medicinalem Galeni fatetur, & ipſe, ſe aliquando obiter vidiſſe
Lib.40. hominem, qui veretrum cum teſtibus, & vuluam mulieris habebat. Similiter in
Annalibus Gallicis legitur, quòd anno ſalutis ſupra milleſimum, & quadringen-
teſimum ſeptuageſimo octauo, regnante Ludouico XI. apud Aruernos, Monachus
quidam Hermaphroditus viuebat in Cœnobio Iſſorienſi, qui tractu temporis gra- A
uidus eſt factus, & maxima diligentia ſeruatus donec peperit. Inſuper anno ſalu-
tis ſupra milleſimum, & quadringenteſimum nonageſimo ſexto, penès Heildeber-
gam, in Pago Agri Palatini, Rorbachio nuncupato, gemelli nati ſunt dorſo cohę-
rentes, & ambos Hermaphroditos fuiſſe Licoſthenes atteſtatur.

Tiguri Heluetiorum, Calendis Ianuarij, anno ſalutis ſupra ſexquimilleſimum
decimo nono, iuxta mentem Licoſthenis, natus eſt Hermaphroditus, qui circa vm-
I. bilicum tumorem carneum gerebat, & paulò inferius muliebre pudendum; cum ſuo
loco membrum virile exiſteret, veluti in figura I. oſtenditur.

Non diſsimilem videtur repræſentare iconem Iacobus Ruffus in ſuo opere de
conceptu, & generatione hominis, nimirum cum maſſa carnis rubra circa vmbilicũ
& cum pudendo muliebri ſupra virilia genitalia: ideoq; hanc iconem cum pręce- B
II. denti coincidere exiſtimamus: nihilominus quia hanc quoq; in publico Muſæo in-
uenimus, eam in figura II. repræſentamus.

Cornelius Gemma duas Androgynorum icones exhibet, quarum prima vtrum-
que genitale, tam maris, quàm fæminæ inter inguina geſtat, altera verò genitale
III. mulieris in pube, & membrum virile in loco conſueto exhibet, fœtus tamen circa
thòracem erat apertus, quemadmodum figura III. demonſtrat.

Hic autem animaduertendum eſt, quod hæ partes genitales vtriuſq; ſexus ex-
trinſecæ in vno, & eodem ſubiecto, partes intrinſecas ſibi correſpondentes raró ha-
bent. Quandoquidem Bahuinus in Obſeruationibus proprijs meminit puellę octo-
decim annorum, cuius cadauer apertũ virile membrum, & teſticulos exhibuit, puel-
la autem credebatur, quia per paruam rimam ſub cole mingebat, & diſſecto cole
duo nerui ampli reperti ſunt, & vrinarius ductus nullus fuit obſeruatus. C

Lib.15. Anat. Pariter Columbus recitat ſibi contigiſse videre fœminam, quæ præter vuluam,
membro quoq; virili erat prædita, quod tamen non erat admodum craſsum, qua-
mobrem in eius anatome vaſa pręparantia ab aliarum fœminarum pręparantibus
non differebant. Vaſa autem deferentia diſcrepabant: erant enim bipartita, quia
Natura ex binis quaterna produxerat, ex quibus duo, quæ maiora erant, ad conca-
uitatem matricis dirigebantur, reliqua duo ad radicem penis deſcendebant, qui
poſtea glandulis aſsiſtentibus carebat.

Erat autem in hoc ſubiecto maximè admiranda ſagacitas Naturæ, quæ locum
ſatis tutum elegerat, per quem vaſa hæc ad penem deferri poſsent. Vterus autem,
nec non ceruix matricis à cæterarum fæminarum matrice, & colo nihil diſcrepa-
bant; ſed in teſtibus aliquod diſcrimen obſeruabatur; cũ teſtes in hoc ſubiecto craſ- D
Genitalium partium conſideratio. ſiores, quàm in reliquis mulieribus eſsent, ſed, quoad ſitum illorum, nulla differẽ-
tia deprehendebatur. Peni ſcrotum non erat continuum; immò vero ſcroto prorſus
carebat, & duobus muſculis hic penis erat præditus, non autem quatuor, qui in ma-
ribus perfectis obſeruantur. Pręterea penis huius Androgyni tenui pelle tegeba-
tur, ibi nullum aderat præputium, ſed viſebantur duo ſpongioſa corpora, per quæ
duæ arteriæ ferebantur ab illis ortæ, quæ ad veſicam tendebant. Hinc eliciendũ
eſt, vt ſuperius fuit explanatum, vaſa genitalia intrinſeca in Hermaphroditis, ge-
nitalibus extrinſecis aut raró, aut nunquam reſpondere.

Fatetur inſuper Columbus loco citato duos Hermaphroditos viuentes conſpi-
catum fuiſse, ſcilicet marem, & fęminam (Hermaphroditi enim mares, & fęminę vo-
cantur, iuxta vigorem ſexus: namq; ſi in virilibus genitalibus magis polleant, mares,
ſin ſecus fæminę nuncupantur) Hermaphroditus igitur mas, quem Columbus ſum-

ma

III. Hermaphroditus Gemmæ.

ma diligentia inſpexit, penem cum ſcroto, & teſtibus habebat, ſub quibus, nempe in perinæo erat rima in morem vuluæ effigiata, ſed non penetrabat. At Hermaphroditus fœmina fuit mulier ex genere illatum Aethiopum, quas Vulgns Italicus Cingaras vocat. Hæc enim neq; agere, neq; patl commodè poterat, quia penis longitudinem, & craſſitiem minimi digiti non excedebat, deinde rima vuluæ erat ita anguſta, vt apicem minimi digiti admittere non poſſet. Signa autem dignoſcendi vim Hermaphroditorum, quibus tutò poſſimus diuulgare, virum ad ſexũ fœmineum, vel maſculinum ſint referendi, explicata fuerunt in Rubrica Differentiarum primi capitis huius Hiſtoriæ.

In Brutis quoq; hæc fęditas, ſeu ambiguitas ſexus aliquando obſeruatur. Si- A
quidem Plinius equas huius generis conſpectas aetate Neronis memorat. Cum
L. 7. nat. Nero equas vtriuſq; ſrxus participes carpento ſuo ſubiecerit, quæ in Treuerico
Hiſt. cap. 3. Galliæ agro repertæ fuerunt; Texior quoq. recitat, quòd, Xerxe in Græciam exer-
Tom. 2. citum parante. Mula peperit mulum vtroq, genitalı ſcilicet maris, & fęminæ refer-
Offic. tum. Amplius equum hermaphroditum Cardanus Antuerpiæ obſeruauit, qui vnũ habebat teſtem loco proprio, cum mammis tumidis inſtar equæ, habebat deinde vuluam in proprio ſitu, ſed ex ipſa penis prominebat. Immò tanquam maſculus erecto capite, & craſſiore corpore equabus ad hinnibat.

His ſic expoſitis ad cauſas accedemus. Authores igitur verſantes circa cauſas monſtroſi ventris, id vt plurimum ex terrore atq; metu à matre vtero gerente con-
L. 5. c. 3. cepto prodire obſeruarunt. Scripſit enim Rufus fieri aliquo caſu, vt, ex ſubita B
formidine ſemen circa hæc membra aliquid vitij contrahat. Fatetur enim ipſe ſe vidiſſe infantem, cuius ſexus non conſtabat, quia teſticuli ſine genitali membro prominebant, & infra teſticulos rima conſpiciebatur, per quam vrina fluebat. Itaque mater fatebatur ſe ex quodam viſo ita fuiſſe perterrefactam, vt hinc infanti hoc contractum eſſe coniectaret. Quamuis etiam ab agitatione ſeminis ob quamuis cauſaıo ſimiles monſtroſi ventres prodire poſſint.

Antequam de Hermaphroditorum cauſis verba faciamus, breuiter ponderandum, num hi inter differentias moostrorum recenſendi ſiot, cum oonnulli alienam amplectentes ſententiam ſic ratioeinentur. Illa nuncupantur monſtra quæ raro
Hermaphroditi an inter monſtra recenſendi. contingunt, ſed Hermaphroditi frequenter naſcuntur, ergo in numero monſtrorum non ſunt collocandi. Prætereá roborant hanc opinionem, quoniam Androgyni nullum Naturæ vitium præ ſe ferre videntur: ſiquidem cum virtus vtriuſq; ſeminis, C
ſcilicet paterni, & materni ita viget in fœtu fabricando, vt infans vtrumq; ſexum perfectè aſſequatur, tunc id ad erratum Naturæ non erit referendum, quoniam Natura tunc ſibi ſimile in vtroq; ſexu producit: quapropter iuxta hanc ſententiam, omnes Hermaphroditi io ſerie monſtrotum oon collocantur, ſed illi tantùm, quorum ſexus ob exilitairm, eſt imperſectus, aut illi, quorum ſexus eſt tranſpoſitus.

Huic opinioni non eſſe adhætendum cenſemus; primò quoniam Hermaphroditi freqnenter naſci vidrntur in comparatione ad cætera monſtra, non autem ſimpliciter. Deinde nullos aut admodum paucos fœtus monſtrificos cum vtroq; ſexu perfectos fuiſſe arbitramur. Prætérquamquòd, ſi naſcerentur, inter monſtra eſſent reponendi: cum Natura in generationibus animalium ſemper marem, & non fœminam producere intendar, & quando ab hoc gradu perfecto deficit, fœminam pro- D
Ariſtotelis opinio. creat. Demum manifeſtam habemns doctrinam Ariſtotelis, qui Hermaphroditos monſtrificos nuncupauit, & horum alterum ſexum ratum, & alterum irritum eſſe ſcripſit.

Itaq. ſi ad horum cauſas mentem dirigamus, prima facie incidemus in ſententiã Aſtrologorum, qui cauſam hnius effrctus in ſydera reſerunt, & præcipuè quando ſynodus Veneris, & Mercutij in ſignis bicorporeis celebratur; cui ſententię Paulus
L. 6. c. 69. Aegineta adſtipulare videtur. Sueſſanus huius effectus aliam cauſam amplectitur, dum ſcripſit, poſt menſium fluxum à ptimo congreſſus die ad quintum, maſculos procreari, deinde ad octauum fœmellas, & ad duodecimum hermaphroditos. Verùm huic ſententię nec ratio, nec expetientia ſuffragatur: quandoquidem maſculus, vel fœmella, nullo dierum diſcrimine obſeruato, ex ſemine maris, vel fœminę prædominante generatur. Deinde ſi Androgyni, poſt duodecimum diem fluxionis

xionis menſiũ, producerẽtur, horum copioſius numerus inueniretur. Quamobrem horum natiuitas æquali ſeminis Parentum vigori attribuenda eſt: veluti Boſcius in Concordia Philoſophorum, & Medicorum de humano conceptu optimè pronunciauit: Etenim iuxta communem, & veram ſententiam, hi fœtus monſtroſi à materiæ ſeminalis vbertate, cauſam ſuæ generationis, & conformationis contrahere perhibentur. Effuſa enim æquali portione materiæ ſeminalis ab vtroq; genitore; tunc facultas formatrix, quæ ſimile aliquid ſibi ſemper fingere conatur, æqualibus viribus in vtramq; materiam incumbit: hinc poſtea non eſt mirum, ſi in vno, & eodem fœtu vterq; ſexus detegatur. *Vera cauſa ortus Androgynorum.*

E

DE VITIATA PEDVM CONFORMATIONE.

CAP. VI.

F QVOD in formatura brachiorum, & manuum ſuperius obſeruauimus; modò etiam in conſtitutione crurum, & pedum ponderandum eſt. Propterea quòd Natura, in his quoq; membris conformandis impedita, vel pedes nullos, & diminutos gignit, vel eos geminat, vel quauis alia ratione deturpat. Quoad primum referunt Hiſtoriæ, quòd Mauritij aetate, qui anno poſt partum Virginis ſupra quingenteſimum ſeptuageſimo octauo imperabat, natus eſt infans ſine pedibus, cum inferior pars huius fœtus in caudam piſcis defineret, cuius icon capite quarto huius Hiſtoriæ inquirenda eſt. Haly Rodoham in Commentarijs ad artem medicinalem Galeni, hominem viuum ſine pedibus ſe conſpicatum fuiſſe fatetur, & Schenchius in Obſeruationibus puellæ ſine pedibus meminit, qui violentia morbi deciderant, trunco tamen illæſo, quæ poſtea in vijs publicis mendicabat. Pariter in agro Pi- *Infantes ſine pedibus nati.*
G ceno, vt romana tradit Hiſtoria, natus eſt infans, qui, à genitalibus, cum cruribus, atq; pedibus careret, in conum quaſi pyramidis deſinebat. Erat autem, virilis ſexus, cæteris partibus integrè formatis. Tandem Rufus in opere de conceptu, & generatione hominis, infantes defectu membrorum mutilos, & pedibus carentes ſe conſpexiſſe teſtificatur.

Cæterùm ſi per ſeriem annorum incedamus, inveniemus, in Villa Nepritez non I.
procul ab oppido Vuutezerſi ad Moldã ſito, vt refert Licoſthenes, infantem ſine pedibus natum, anno ſupra ſeſquimilleſimum trigeſimo ſeptimo, quemadmodum in icone I. oſtenditur.

Huic non valdè diſſimilem fœtum diuulgat ſe vidiſſe Nicolaus Rocheus, anno Domini ſupra ſeſquimilleſimum quadrageſimo primo, die octaua Februarij, in Caſtro Diui Amandi Alliſeri, in ſolo Borbonico, ex notiſſima muliere natum, qui à
H capite ad vmbilicum vſq; imaginem hominis referebat, & deinceps loco crurum, & pedum, cauda ritu Sirenum ſubſtituebatur, & monſtrum per horã à partu vixiſſe perhibetur.

Inſuper anno Salutis ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſecundo, Vuiden- II.
sbachi, quod diſtat per ſpatium milliaris à Schleaſinga, authore Licoſthene, monſtrũ natum eſt ex muliere habens imaginem infantis, ſed abſq; cruribus, & pedibus, quorum loco demiſſa cuſpis producebatur; immo ex lateribus quoq; cuſpides quædam paruę prominebant; veluti in icone II. conſpicitur

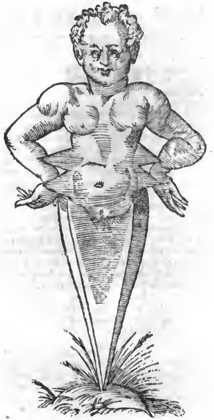
Huic addamus non multùm diſſimile monſtrum, & horrificum, quod vxor figuli peperit anno ſalutis ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſexto. Hoc à vertice ad hyppocondria figuram humanam repræſentabat, ore tamen prominente, & facie torua. Ab vmbilico autem, relicta hominis figura, in formam pyramidalem ter-

I. Infans ſine pedibus.

Digitized by Google

II. Infans loco pedum cuſpidatus.

Digitized by Google

Infans alius pyramidalis. minabatur, referens in cuſpide ſimilitudinem caudæ ſuis inflexæ. Præterea circa ſpinam dorſi vmbilici effigies alia conſpiciebatur, & nullum prorſus ſexum exhibebat.

Neq; omittenda eſt iuuenis Galla annum circiter decimum octauum agens, partibus inferioribus, nimirum fæmoribus, cruribus, & pedibus carens, quam Bononia vidit, & admirata eſt, anno Salutis ſupra ſeſquimilleſimum nonageſimo quarto. Hæc nata eſt in vrbe Biſon territorijs Auenionenſis, nomine Catherina Mazzina appellata, venuſtæ formæ, & altitudinis trium dodrantum, palmo amplius, ſed coxis, cruribus, conſequenterq; pedibus carens. Brachia erant perfectè conſtituta, pectore, & trunco longiora. Pars corporis inferior quodammodo bifida apparebat, imum lyræ æmulans. A

Hæc ad rem loquebatur, canebat, cytharam pulſabat, tripudiabat manibus, more Hiſpanico, Mauritano, Italico, & Gallico. Pariter ad concentum lyræ geſtus imperfecti corporis ita componebat, vt qui illam eminus vidiſſent, pedibus ſaltare proculdubio protuliſſent. Namq; quoad animi dotes, ei nihil deerat, quod alijs hominibus à Natura conceſſum eſt.

Præterea vtroq; ſexu erat prædita, magis tamen ad fæminam accedebat, quia in eo ſexu magis vigebat, & propterea magis fœmina, quam vir dicebatur. Credimus omnino hoc monſtrum eſſe idem, quod Romæ monſtrabatur anno ſupra ſeſquimilleſimum octuageſimo quinto Tunc enim monſtrifica iuuenis annum agebat octauum. Quandoquidem ad nos delatum fuit per litteras, tunc temporis Romæ circumferri ſpectandam puellam octennem, cui ab origine, crura, tibiæ, & pedes deerant, cæteris membris rectè conſtitutis, vt figura III. demonſtrat. B

Monſtrum Romę, & Bononia viſum idem, III.

Aliquando autem Natura varijs impedimentis agitata fætum in vtero fabricabit cum fœmoribus, & cruribus integris, præter pedes, qui nulli in partu conſpicientur. Hanc enim infantis conformationem Iacobus Rufus in ſuo opere de conceptu, & generatione hominis proponit; dum teſtificatur ſe interdum conſpicatum fuiſſe infantem iuſta alioquin, & perfecta totius corporis formatura ſed ſolis pedibus carentem. Deinde hoc fœtus vitium imperfecto ſemini aſſignandum eſſe arbitratur. Effigies autem huius monſtri in figura IIII. oſtenditur.

Monſtra ſine pedibus, IIII.

Præterea non eſt in dubium reuocandum, quòd, ſicuti Natura interdum varijs oppreſſa impedimentis, nec crura, nec pedes in fœtibus procreat; pariter aliquando ab alijs cauſis ſtimulata, fœtum cum vnico tantùm crure, & pede gignit; vt accidit Myſenæ, anno ſalutis ſupra ſeſquimilleſimum quadrageſimo octauo, menſe Aprilis, authore Licoſthene, vbi natus eſt infans vnico tantùm crure, & pede præditus, cuius iconem lector inueniet in capite quatto huius Hiſtoriæ. C

* * * *
* * *

BRV-

III. Iuuenis Galla fæmoribus, cruribus, & pedibus carens.

Digitized by Google

IIII. Infans Iacobi Ruffi.

Digitized by Google

BRVTORVM DIVERSI GENERIS.

Α'ΠΟΔΙΑ.

E NATVRA in fabricandis humanis fœtibus ſi aliquando varios committit errores aliqua tamen ratione impedita, ne intentum finem aſſequi valeat, vt in Rubrica antecedenti, de humanorum fœtuum pedibus obſeruatum fuit:non eſt tamen credendum hoc in fœtibus belluarum contingere minime poſſe: quandoquidem varijs exemplis, & caſibus oſtendemus Naturam pari ratione in pedibus Brutorum conformandis errata committere: cum ἀποδία, nempe pedum defectus in Brutis etiã animantibus locum habeat. Etenim Albertus meminit Hirci cum pedibus tantummodo anterioribus nati, quapropter poſterioribus carens, gradiebatur quidem, ſed partem poſteriorem per terram trahebat. *Apodia brutorum.*

Licoſthenes quoq; Hiſtoriographus memorat vitulum ex vacca natum pedibus anterioribus carentem, qui natus eſt anno ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo F ſexto, Ianuario menſe, in Pago quodam epiſcopatus Diligenſis, qui vernacula lingua Obenhauuſen appellatur. Hic vitulus quamuis anterioribus cruribus careret, nihilominus, vt refert Author, corpore erecto, tanta velocitate currebat vt alios vitulos in curſu facilè ſuperaret.

Non diſſimilem vituli iconem damus numero. I. qui nuper abſq; pedibus anterioribus ortus eſt in agro Bononienſi, cuius occaſione inuolucra bouili fœtus, & eius ſitum in vtero obſeruauimus, die decima tertia Ianuarij anni ſupra ſeſquimilleſimum nonageſimi ſecundi. I.

Fætus igitur bubulus duabus membranis inuoluitur, quarum altera interna, & altera externa dicitur, Hæ autem inter ſe craſsitie diſcrepant, nam interna eſt valde tenuis, cum à peritoneo fœtus originem ducat, quod vaſa vmbilicalia fœtus tegit, immo à corpore egreſſum, & tandem expanſum foetum inuoluit, & pluribus re- G dundat cotyledonibus, qui nil aliud ſunt, quàm portiones quædam carneæ ſubſtantiam, & quaſi figuram renum æmulantes. His carnibus vaſa ſeminalia, ad hærent delata per hanc tunicam, & diſperſa tanquam fibræ venæ portæ per meſenterium. *Anatomia bubuli fætus*

Altera tunica craſſior eſt, ortum duceñ à membrana carnoſa, quæ prædictis omnibus portionibus carneis adnaſcitur, portionem quamdam ſui in vnamquamq, cauitatem ipſarum carnium immittens: ſunt enim hæ carnes extrinſecus veluti aſperæ ſinum quemdam oblongum habentes, quo tunicam externam reſpiciunt, in quas membrana externa portiones quaſdam ſui immittit, quibus tenaciſſimè inſeritur, & cohæret.

De ſitu quadrupedum in vtero verba fecit Ariſtoteles in Hiſtoria Animalium, dum ſcripſit ſitum eorum in vtero eſſe extenſum, quod tamen in bubulo fœtu falsũ eſſe comperimus. Quandoquidem in matrice ita geſtatur, vt ſpinam dorſi flexam, H & gibboſam habeat, genibus flexis, & cubitus anterioribus decuſſatis, quando tamen fœtus bubulus eſt perfectus, nam quem hic damus imperfectus erat. Caput quodammodo tibiæ ſiniſtri pedis incumbit. Dexter verò pes verſus ventrem furſum eſt reuolutus. In poſtica parte crura omnino ſunt reflexa inſtar canis humi iacentis, & dormientis, & ſub ventrem antrorſum reuoluta. Cauda inter crura retracta eſt, Vngulæ tenellæ, & niuis inſtar candidæ. Vaſa vmbilicalia, quæ ab Anatomicis duabus arterijs, & vna vena conſtare dicuntur, in ſimili fœtu duæ venæ cõſpiciuntur extrinſecus, quæ intus in vnum principium deſinunt. *Lib.7.c.8.* *Situs vituli in vtero.*

Inter fœtum, & primam fætus tunicam maxima copia humoris continetur pituitoſi viſcidi, & lenti, itaut digitis adhærens vix abſtergi poſſit. Eſt autem hic humor materia vrinæ, & aqua ſanguinis, fœtum nutrientis, qui ex veſica per vrachum in hanc capacitatem deſcendit. Hæc enim humiditas de induſtria ibi à Natura detinetur,

I. Vitulus bipes.

Digitized by Google

II. Canis bipes cum Cynomazo.

Digitized by Google

III. Canis leporinus bipes cum Cynocephalea.

Digitized by Google

tinetur, vt in illa embryon innatans ad perfectum paritionis tempus commodius
in vtero retineri poſſit: nam aqueus ille humor fœtus pondus quodammodo eleuat,
& ſuſtinet, quo effuſo, neceſſarium eſt, vt fœtus ſubſideat, & in corpus vteri decū-
bens grauitate ponderis premat, conſequenterq; exitum ſtimulet.

Hic autem nonnulli dubitant quommodo hic humor vrinæ naturam ſapiens fa-
cilè poſſit contineri, cum ſua acrimonia tenellam fœtus cutem lædere poſſit. Sed *Dubitatio*
aduertendum eſt, quod hæc materia minimè acris eſt neq; biliosa, ſed tantummo- *circa humo*
do craſſa, pituitoſa, & lenta inſtar muci, quæ quamlibet acrimoniam retundere po- *rem fetus.*
teſt. Et hæc obiter dicta ſufficiant de inuolucris, & de ſitu fœtus bubuli.

E In maiorem cofirmationem monſtroſi pedum defectus, proponuntur ſpectandæ
icones monſtrificorum animantium quæ ad noſtras manus peruenerunt, & ſunt præ-
ſertim icones canum bipedum, qui abſq; pedibus anterioribus nati ſunt. Prima
figura erit canis ex genere ſagacium albo, caſtaneoq; colore diſtincti qui à primor-
dio ortus, prioribus carens cruribus, tractu temporis, poſterioribus tantùm
nixus incedebat, & hic delineatur in icone II. cum cynomazo herba, nimirum II.
cum chamæleone nigro.

Altera canis bipedis icon eſt canis leporini, vt in figura III. conſpicitur, vbi III.
cum cynocephalea, nimirum cum oſyride Lobellij pingitur. Erat hic canis coloris al-
bi natus in Gallia, nimirum Lugduni.

In genere felium id accidiſſe intelleximus ex Clariſſimo Liceto, qui retulit, Pa-
F tauij, in Collegio Rauennate felem inter multos catulos, vnum enixam fuiſſe bi-
pedem quoniam cruribus anterioribus carebat, & foramen oris propè gulam habe-
bat, auribus quadratis, ſed breui temporis ſpatio interijſſe tradit, quoniam, cum *Felis bipes.*
prioribus careret pedibus, ad hauriendum lactis alimentum repere non poterat.

Hactenus de quadrupedibus bipedibus natis ſermonem habuimus. Modò no-
tandum eſt, quòd aliquandò animantes ſua natura quadrupedes, tripedes naſcun-
tur, cum Natura impedita in vtero quartum pedem fœtui addere non potuerit.
Itaq; Licoſthenes Hiſtoriographus monimentis mandauit, quòd anno Mundi ſe-
ptingenteſimo octuageſimo quarto ſupra tria millia, & ante partum Virginis Dei-
paræ centeſimo ſeptuageſimo octauo, mulus tripes Renate ortus eſt, vt in icone
IIII. apparet. Amplius, ex eodem Authore, anno Mundi ſeptingenteſimo nona-
geſimo quarto ſupra tria millia, Calatiæ Aſinus tripes natus eſſe perhibetur. IIII.

G Cæterùm id noſtra ætate accidit in Cane, albo, & ruſo colore prædito, quem de-
lineatum ſpectandum exhibemus, cum cynocardamo, nimirum cum Naſturtio Lo-
bellij, quemadmodum figura V. oſtendit. V.

Accidit tamen aliquando, vt animal quadrupes cum quatuor tibijs naſcatur, ſed
vna illarum manca. Etenim pullus equinus, ex Iobo Finzelio, in opere de mira-
culis noſtri temporis, referente Licoſthene, natus eſt in villa Pomeraniæ Rekouu *Animal*
vicina Rugio ad oſtium Viadri, anno ſalutis ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimò *quadrupes*
quarto. Hic pullus fuit horrendo capite, auribus pendulis inſtar aurium canis ſa- *mancum.*
gacis, ore monſtroſo, & labijs ita inflexis, vt vbera apprehendere non poſſet. Col-
lum erat tortum, & ſinuoſum, iuba impexa, cute aſpera, & villoſa, necnon cauda
inſtar criſtæ erecta.

H Tandem hic pullus rectus ſtabat, inhitu terribilis, licèt vna ex tibijs anterio-
ribus eſſet manca, carebat enim pede, cum alter pes anterior humanum pe-
dem æmularetur, pedibus tamen poſterioribus equinis, vt in figura VI. appa- VI.
ret. Triduum vixiſſe Fincelius retulit, qui poſtea extinctus in triuio fuit tumu-
latus.

Digitized by Google

IIII. Mulus tripes.

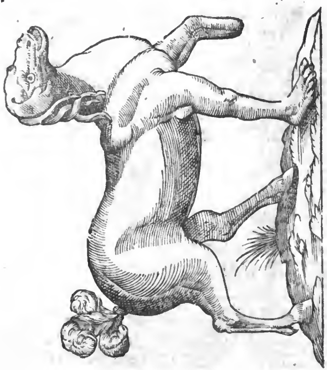

Digitized by Google

V. Canis tripes cum Cynocardamo.

VI. Pullus equinus mancus.

Digitized by Google

MVLTIPLICATIO PEDVM IN FOETIBVS HVMANIS.

E CVM pedum multiplicatio in fœtu humano, homines quadrupedes efficere poſſit, animaduertendum eſt quòd homo quadrupes æquiuocationem incurrere poteſt: ideoque noſtra intererit prima fronte hanc ambiguitatem patefacere, vt deinceps lectio clarior euadat. In primis homo quadrupes appellatur puer gradi incipiens, qui imbecillis cruribus nondum ſuſtentatus, manibus, & pedibus more quadrupedum incedit. Deinde Iconographi, vt cunctis inſinuarent mutuum, & concordem matrimonij amorem, virum, & vxorem, vno tantùm corpore, & quatuor pedibus pinxerunt: vnde quidam Poeta huc alludens canebat hunc in modum.

Hominis quadrupedis æquiuocatio.

Efficiunt hominem vir, & vxor amabilis vnum;
Sic homo fit quadrupes, qui fuit ante bipes.

Demùm ex faſciculo temporum collegimus, quòd ætate Mauritij Imperatoris, natus eſt puer quadrupes, non quòd quatuor pedes, & duas manus haberet, ſed quadrupes nuncupabatur, quoniam manus formam pedum æmulabantur, præter-
F quamquòd more quadrupedum gradiebatur. Item, Conrado Geſnero authore, anno ſalutis ſupra ſeſquimilleſimum trigeſimo primo, inuentum eſt monſtrum toto corpore humano, vnguibus aquilinis, in ſaltu Hanesbergio Miſniæ barbatum ſubflauum, & pilis criſtam referentibus, & pronè ritu quadrupedum proficiſcebatur. Qua de re quis aſſerere poterat hūc fuiſſe infantē expoſitū, nullo docēte factū quadrupedem, nec loqui didiciſſe, conſequenterq; creuiſſe, & in illis ſyluoſis locis, fructibus agreſtibus, & Ferarum indulgentia nutritum fuiſſe.

Pariter Alberti Magni temporibus duo homines nimirum mas, & fœmina in nemoribus Germaniæ, more Quadrupedum incedentes reperri eſſe perhibentur. Ceterùm cui hoc mirum non videatur, cum anno elapſo Bononiam peruenerit homo mendiciſſimus; qui tanquam quadrupes gradiens eleemoſynam quæritabat, &
G huius inceſſus praua coxendicum conformatio in cauſa erat, quia nullo modo ſe ſe erigere poterat.

Homo mendicus ritu quadrupedis gradiēs.

Cum hactenus tres fœtuum humanorum quadrupedum intellectus expreſſi ſint, aduertendum eſt in nullo horum ſenſuum noſtram ſententiam eſſe collocandam: quandoquidem, dum de pedum in humano fœtu multiplicatione agimus, fœtum in vtero formatum cum brachijs, & cruribus, ſed ijs poſtea geminatis, vel alia ratione multiplicatis intelligimus. Nam Iulius Obſequens narrat Quod olim, P. Africano, & Lelio Conſulibus Amiterni natus eſt puer tribus pedibus, & vnico tantum brachio, cuius iconem Lector in capite quarto huius Hiſtoriæ inueniet.

Verus ſenſus.

Præterea, iuxta ſententiam eiuſdem Iulij Obſequentis, Apio Claudio, & P. Metello Conſulibus, Amiterni infans tribus pedibus ortus eſt, reliquis partibus totius corporis rectè conſtitutis, vt in hac figura I. conſpicari licet. I.

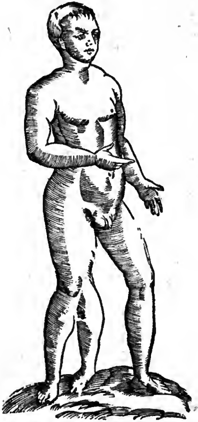
H Pariter, ex relatione Iacobi Rufi anno ſalutis ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſecundo, in Anglia, non procul ab Oxonia, puella biceps nata eſt quatuor brachijs, & manibus, ventre vno, & ſede vna integrata, ſed in vna parte duo erant pedes, & in altera vnus tantùm pes porrectus conſpiciebatur, itant tribus tantummodo pedibus referta eſſet.

Puella tripes.

Inſuper puſiones natos cum quatuor pedibus plures in campum afferre poſſemus: propter eaquòd Licoſthenes exhibet ſpectandam infantis figuram nati anno ante partum Virginis centeſimo ſexageſimo ſecundo, Therni ſedicini, qui quatuor pedes, & totidem brachia habuit. Idem Licoſthenes, anno ante Chriſtum natum centeſimo ſexageſimo, meminit infantis cum quatuor pedibus Cære nati. Et ex eodem, anno ante partum Virginis centeſimo trigeſimo tertio, puella quatuor pedibus prædita viſa eſt.

Infantes quatuor pedibus nati.

I. Puer tripes.

Digitized by Google

II. Infans quadrupes Ruffi.

Digitized by Google

Cæterùm anno Salutis milleſimo quadringenteſimo decimo tertio, in Boiuaria
Aquilonari inter duo flumina, nempe inter Danubium, & Alemanum, nata eſt
puella cum quatuor pedibus, & totidem brachijs. Amplius anno Salutis ſupra ſe-
ſquimilleſimum vigeſimo nono, in Germania, Iouianus Pontanus tradit, referen-
te Pareo, die nona Ianuarij infantem quaternis pedibus, & totidem brachijs con-
ſpectum fuiſſe.

Anno quoq; ſupra ſeſquimilleſimum trigeſimo ſexto, in Agro Tigurino, ex Li-
coſthene, natus eſt infans biceps quatuor pedibus. Biceps pariter, ex eodem Au-
thore, natus eſt ex vxore fabriferrarij die vigeſima ſeptima Decembris anni ſupra
ſeſquimilleſimum quinquageſimi quinti, in Pago quodam non procul ab Adorffio A
Infantes quatuor pedibus. oppido Vorrlandiæ quatuor pedibus, & totidem manibus, abſq; nota ſexum pro-
dente, cuius loco vmbilicus erat procreatus. Demùm Terracinæ quadrupedes
orti eſſe feruntur. Nos autem hoc in loco iconem fœtus quadrupedis nati Romę
exhibemus; vti Iacobus Rufus retulit; cæteris partibus corporis rectè conſtitutis:
vt apparet in figura II.

II. Quadrupes autem ille puer natus Mauritij ætate quem Licoſthenes in Hiſtoria
memorauit, quatuor pedes non habuit, ſed quadrupes fuit nuncupatus, quoniam,
more quadrupedum, proficiſceretur ob malignam partium poſteriorum conforma-
tionem. Qui plura huius generis exempla videre cupit, adeat quartum caput hu-
ius Hiſtoriæ, vbi de multiplicatione brachiorum in fœtibus verba fiunt.

B

MVLTIPLICATIO PEDVM IN BELLVIS QVADRVPEDIBVS.

DE monſtrificis, ſeu geminatis pedibus Brutorum dicturi, primò de
Equo tanquam animali nobiliſſimo diſſeremus. Pedes igitur horum
animantium quatuor eſſe debent, cum inter quadrupeda ſecundum
Latinos, & inter τετράποδα ſecundũ Græcos collocentur. Cæterũ,
ſi hæc animalia pauciores, vel plures pedes ſortiantur, id in genere C
Duplex genus Equorũ monſtrorum reponendum, & Naturæ erratum appellandum erit. Et quamuis duo
equorum genera apud veteres, & nuperos quoſdam Authores, nempe domeſticũ,
& ferum reperiantur; nullibi tamen legimus, vt aliqui perperam voluerunt, feros
à domeſticis multitudine pedum diſcrepare.

Eraſmus Stella doctrinam Plinij ſecutus, hodie in Bruſſia equos ſylueſtres verſa-
ri diuulgauit neq; à Græcis, neq; à Latinis deſcriptos equis domeſticis pænitus ſi-
miles, non multitudine pedum, ſed ſolo dorſo ab illis diſſentientes: cum equi feri
dorſa ad inſidendum inepta habeant, & nunquam cicures reddi poſſint.

Itaq; ſi pedes in equis multiplicarentur, proculdubio tales animantes in curſu
perniciſſimos appellare poſſemus: nam equus ſua natura in curſu eſt adeò velox,
vt in epigrammate Archiæ equus omnium velociſſimus αἰετὸς ἵππων, quaſi Aqui- D
Velocitas curſus equorum. la legatur; cum ſit hæc auis omniũ velociſſima. Immò Oppianus verba faciens de
equis Iberis tantæ celeritatis eos eſſe prodidit, vt Aquilæ tantummodò cum illis,
aut Circi Accipitres nuncupati certare poſſint. Rurſum Homerus curſum perni-
ciſſimum equorum Erichthonij filij Dardani expreſſurus, ex vento Aquilone con-
ceptos eſſe finxit, qui ventus à vehementiſſimo Aquilæ volatu nomen ſibi compa-
rauit. Finxit etiam à Podarge equarum celerima Balium, & Xanthum equos Achil-
lis præſtantiſſimos, dum hæc per florulenta prata paſceretur, ex Zephiro vento fuiſ-
ſe conceptos. Prætereaquamquòd Podarge quoq; à velocitate pedum nuncupata
eſt. Immo Varinus Podargem Harpyam eſſe diuulgauit, ex qua poſtea equi illi
procreati fuiſſe feruntur, ἅμα πνοιῇσι πετέσθην, nimirum qui æquali cum ventis per-
nicitate volabant. Pariter apud Silium Italicum eodem modo Pelorum equum ex
Zephiro conceptum eſſe legimus.

His

I. Equus quinq; pedibus .

Digitized by Google

II. Equus octo pedibus.

Digitized by Google

His de pernicitate equorum expoſitis, aduertendum eſt, quòd ſi Natura quatuor,
equinis pedibus alios addat, dum in procreandis belluinis fœtibus impedita errat,
tantùm abeſt vt velociores reddantur, vt potius in curſu admodum tardi euaderēt, *Pernicitas*
quoniam, vt noſtra fert opinio, quintus vel ſextus pes illis additus eſſet impedimen- *equorum*
to, quominùs pernicitatem aſſequi poſſent. *qualis.*

Equum quinq; pedibus natum referunt Hiſtoriæ, & in primis anno Mundi octin-
genteſimo vigeſimo nono ſupra tria millia, & ante partum Deiparæ Virginis cen-
teſimo trigeſimo quarto, natus eſt Romæ equus quinq; cruribus fultus in Eſquilijs, *Equi quin-*
Eſquiliæ enim eſt mons, & vicus Romæ ita nuncupatus, quoniam ibi arx, & excu- *que pedibus*
E biæ Regis Tulli eſſent, qui illum montem Vrbi addidit. Præterea alius equus *nati.*
huius conditionis anno Salutis ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo quinto Ber-
ne Heluetiorum conſpectus eſt; nam quintus pes vnà cum crure poſticis potius,
quàm anticis pedibus erat additus vt in icone I. conſpicitur. I.

Verùm per veteres hiſtorias vagari non debemus, cum noſtra ætate, equa octo
pedibus prædita Romæ fuerit conſpicua anno noſtræ Salutis ſupra milleſimum, &
ſexcenteſimum trigeſimo quarto.

Etenim quædam doſſuaria equa calcem in Vrbem ferebat, quæ equam octo pe-
dibus conformatam enixa eſt: hanc diligenter ali, ad prolem ſeruari, & ei admiſ-
ſarium ſtatuto tempore admoueri iuſſit Eminentiſſimus Cardinalis Franciſcus Bar-
berinus Muſarum, & Charitum munificentia ornatiſſimus Princeps, & diligentiſſi-
F mus rerum naturalium indagator, qui dum opulentam doctrinæ ſuppellectilem in
pretioſum penum, ad præſentis, & poſteræ ætatis beneficium, condit, ab Vrbano
VIII. Patruo Pontifice Summo, & in litteris multis modis Maximo neutiquam de-
generat.

Hæc equa tandem grauida pullum elegantem octo pariter pedibus refertum pe-
perit, vt oſtenditur in icone II. quam Clariſſimus vir Honorius Beatus in medica II.
facultate præſtantiſſimus perhumaniter nobis impertitus eſt, vt rarris huius Hi-
ſtoriæ monſtris inſerere poſſemus. Quamuis poſtmodū equa perierit, & pullus ob in-
curiam cuſtodum, vt intelleximus, ex lapſu Tecti ſyluеſtris oppreſſus, & extin-
ctus ſit

Ad familiam bubulam, mentē, & ſermonem noſtrum ſi conuertamus, illam quoq;
monſtris huius generis carere non inueniemus. Habemus enim ex Conrado Lico- *familia bu-*
G ſthene, quòd anno ſalutis noſtræ ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo primo, Ba- *bula*
ſilææ Rauracorum, Bos quinq; pedibus viſus eſt, qui à Circulatore quodam, quę-
ſtus gratia, circumducebatur: nam quintum crus vnà cum pede ab humero dextro
pendebat veluti apparet in icone I. I.

Aelianus pariter in Hiſtoria Animalium fatetur ſe vidiſſe bouem quinq; pedibus *Lib. 12. cap.*
præditum, necnon vitulum, ex cuius humeris pes quintus ad greſſum prorſus inu- *3.*
tilis dependebat. Neq; hoc alicui mirum videri debet; proptereaquod annis elapſis
verſabatur Bononiæ circumforaneus, qui vaccam octo pedibus integratam, lucri
cauſa, circumducebat ſpectandam, quam tandem magno Hetruriæ Duci vendidit. *Vacca octo*
Amplius anno Salutis ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſecundo, authore *pedibus.*
Licoſthene, in vico Thuringiæ, natus eſt vitulus ſextipes, namq; vnum anteriori-
H bus, & alterum poſterioribus pedibus in vtero Natura addiderat, præterquam-
quòd hoc monſtrum maſſam carnis iuxta latus dextrum geſtabat.

Deinde anno Salutis ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſexto, die tertia
Martij natum eſt monſtrum referens vitulum cum ſex pedibus, gemino capite quo- *Vitulus ſex*
rum alterum Orientem, alterum occidentem ſpectare videbatur, & tres pedes hu- *pedibus na-*
ic, & tres alteri capiti inhęrebant, ſi veritatem Licoſthenes aſſecutus eſt Nos in prę- *tus*
ſentia damus iconem Vituli hexapodis, nempe ſex pedibus nati, quorum pedum
duo ad gradiendum omninò inutiles à tergo pendebant, veluti pingitur in figura II.
cum Origano Heracleotico. II.

Alium vitulum ſeptem pedibus natum vidimus referentem quodammodo mon-
ſtrum bicorpor; quamuis vnum tantùm caput haberet, tergoris tamen aliqualis ap-
parebat diuiſio, & ex parte qualibet ſua pendebat cauda. Poſteriores pedes ha-
bebat quatuor, anteriores binos, nam ſeptimus à fine ceruicis ortum ducebat, vt

pictura

Digitized by Google

I. Bos quinq; pedibus natus.

II. Vitulus hexapus facie agnina cum Origano Heracleotico.

Digitized by Google

III. Vitulus ſeptem pedibus natus cum Trifolio luteo minimo.

Digitized by Google

pictura. III. oſtendit. Hunc Vitulum monſtrificum quidam Circulator, quæſtus gratia, circumferebat, anno noſtræ Salutis ſupra ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo octauo, & in Agro Vicentino natum eſſe atteſtabatur; quare delineari curauimus, vna cum Trifolio minimo luteo Herbariorum.

Non valde diſſimilis Vitulus refertus ſeptem pedibus natus eſt Calliſii in Polonia, anno Domini ſexageſimo nono ſupra milleſimum & ducenteſimum, intra diē octauam Natalis Domini; ſed quoniam præter multiplicatos pedes geminatū quoque habebat caput, ita, vt monſtrum bicorpor referret, de hoc monſtro ſeorſim in proprio Capite agetur.

E Dum hæc ſcriberemus, natus eſt in Agro Bononienſi, ſcilicet anno ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum quadrageſimo primo, vitulus octipes ſine collo, quorum pedum quatuor partem poſticam animalis quodammodo geminatam fulcibant, cum duabus caudis, duo partem anticam ſuſtinebant, & reliqui duo à ceruice euaſcebantur. Huius vituli exuuiæ ſeruantur in ædibus Clariſſimi viri Ioannis Antonij Godij Chirurgi, & Anatomici celeberimi. Nos quoq; in Muſæo Illuſtriſsimi Senatus Bononienſis duo vitulorum ſpolia ſeruamus, quorum alter Pentapus, alter autem hexapus erat.

Hinc ad gregem Ouium examinandum ſi deſcendamus, inueniemus apud Licoſthenem, quòd, ex Liuio, anno Mundi ſeptingenteſimo, ſexageſimo nono ſupra tria millia, & ante partum Virginis, centeſimo nonageſimo quarto, Agnus quinque

F pedibus refertus natus eſt Aſculi, ſed præter pedum fœditatem, erat etiam biceps. *Agnus quinque pedibus natus.*
Alium bicipitem Agnum, ſed octo pedibus, & geminata cauda natum memorat Aelianus, ſed quia intellexit hoc monſtrum humana voce fuiſſe locutum ideo fabuloſum eſſe exiſtimauit.

Nos hoc in loco lectori Agnum octipedem ſpectandum proponimus, paucis ab hinc annis in Agro Patauino natum, cuius iconem Dominus Franciſcus Riccius Patauinus nobis publicandam dono dedit. Hic Agnus erat totus niger, dorſo duplici ſimul coniuncto, binis caudis, auribus tribus, pedibus octo, quorum tamen duo ex principio dorſi enaſcebantur; quemadmodum in figura IIII. exprimitur vnà cum IIII.
Plantagine minore Dodonei.

Item in Pago quodam Sugenhein nuncupato, qui ad Argentinenſem Epiſcopatum ſpectat, duabus ab Argentina milliaribus, anno Salutis ſupra milleſimum, *Porcus ſex pedibus.*
G & quadringenteſimum nonageſimo ſexto, Porcus ſex pedibus iuxta mentem Licoſthenis, natus eſſe perhibetur.

Viri quoq; fide digni nuper nobis retulerunt Canem ſex pedibus Arimini fuiſſe natum. Id autem à veritate recedere non opinamur, cum nuper Bononiæ Canis octipes ex genere ſagacium in lucem prodierit, nam partem poſticam animalis ſex pedes, & partem anticam duo tantùm muniebant. Hunc canem monſtroſum vnà cum malo canino Lobelii, nempe cum mandragora pingi curauimus: vt in icone V. conſpicitur. V.

Canis octipes.

Modò omittimus, quòd, ex Licoſthene, anno Domini ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſecundo, in ædibus Ludouici Dheithæi, quędam domeſtica felis inter alios fœtus, enixa eſt catellum viuum octo pedibus refertum, & monocephalon
H ſed bicorporem vtriuſq. ſexus, de quo poſtea inferius, nimirum in Capite de monſtris bicorporibus verba fient.

Felis octipes Bononiæ natus.

Præterea dum Hiſtoriam Quadrupedum Digitatorum ſcriberemus, natus eſt Bononiæ Catus octipes vtriuſq; ſexus cum duobus capitibus, & caudis, tergore verò ſimul connexis; non multò poſt exiuit in lucem felis fæmina hexapus colore partim albo, partim atrocinereo, nam quatuor pedes partem poſticam, & duo tantum partem anticam felis fulciebant. Huius monſtrificæ felis effigiem, vna cum Aelu- VI.
rogano, nempe Bugloſſa expreſſam in icone VI. damus.

In feris quoq; animantibus monſtra huius generis aliquando obſeruata fuerunt. Legimus enim apud Conradum Licoſthenem, quòd anno noſtrę ſalutis ſupra ſeſquimilleſimum trigeſimo tertio, Epiſcopizellæ Turgauiæ oppidi apud Heluetios, dum Lepus grauidus exenteraretur, inuentus eſt in ventre lepuſculus vnico corpore, & capite, quatuor tamen auribus, & octo pedibus, quorum quatuor proprium

Animantes ſylueſtres monſtrifica.

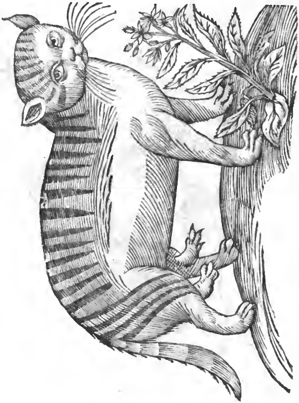
IIII. Agnus octipes

V. Canis octipes cum Malo canino.

VI. Felis fæmina hexapus cum Ælurogano.

Digitized by Google

VII. Lepuſculus octipes.

Digitized by Google

VIII. Capreolus hexapus cum Barbicapra.

Digitized by Google

ſitum occupabāt, & reliqui quatuor in dorſo eminebant, quaſi alium lepuſculum repræſentantes. Cum igitur hic monſtroſus lepuſculus ibi à multis fuiſſet viſus, & obſeruatus, Tigurum poſtea tanquam res admirabilis fuit tranſmiſſus; icon huius lepuſculi eſt VII. VII.

Verſatur inter genera Biſulcorum quoddam Caprarū genus, quas Plinius Capreas, & alij Authores Latini Capreolos cognominant. Quamuis poſtea Ariſtoteles has Dorcades vocitauerit; quam vocem deinde Martialis latinè vſurpauit, de his animalibus loquens, quæ ob elegantes maculas in delicijs puellarum Romanarum habebantur, dum canit.

E *Delicium paruo donabis Dorcada nato,*
Iactatis ſolet hanc mittere turba togis.

Oppianus hoc animal plerumquè δόρκον appellat; licet quandoque has capreas Iorces, quaſi Dorcos ratione carminis nuncupauerit hunc in modum

τὺς δ᾽ ἄρα κικλήσκουσιν ἐυξυλόχοισιν δόρκας

Etenim hoc in loco Oppianus Capreolos deſcribit habentes corpus ceruinum, & pellem vndiq; maculoſam, non aliter, atq; Pantheræ; & propterea hoc animal eſt valdè elegans, neq; mirum eſt, ſi olim, referente Martiali, in delicijs fuerit. Virgilius quoq; Capreolum maculis diſtinctum deſcribit Ecloga ſecunda, vbi Corydon Alexidi puero duos capreolos promittit hunc in modum. *Capreolorū color*

Praeterea duo nec tuta mihi valle reperti
F *Capreoli ſparſis etiam nunc pellibus albo*
Bina die ſiccant ouis vbera, quos tibi ſeruo

Seruius tamen, in expoſitione huius loci, Capreolos albis maculis reſperſos adhuc lactentes interpretatur, nam tractu temporis poſtea hunc colorem mutari aſſerit, & maculæ minoris gratiæ eſſe incipiunt. Hæc igitur libenter expoſuimus ad maiorem iconis proponendæ intelligentiam. Itaq; in genere harum beſtiarum aliquando inuentus fuit Capreolus ſenis pedibus, albicantibus maculis eleganter à Natura variatus, inſtar Lyncis. Vnde colligendum eſt hoc animal lactens fuiſſe; erat autem hexapus beſtia cum quatuor poſteriores pedes, & duos anteriores haberet. Exprimitur enim hoc animal in icone VIII. vna cum Barbicapra, quam Herbarij Reginam prati appellant. VIII. *Hexapus animans qualis*

C

MVLTIPLICATIO PEDVM IN FOETIBVS AVIVM.

SI in multiparis animantibus, vt alio in loco fuit enucleatum, numeroſa procreantur monſtra, necnon in Ouibus, & Capris Aegyptiis, quia noſtratibus ſunt fæcundiores; ideoq; eorum materia ſeminalis ſuapte natura ad monſtrificam paritionem eſt propenſa, & diſpoſita, multò magis in genere cunctarum auium id euidentius patefiet, ob numeroſam prolem, nam ſępè ſæpius aues cum multis pedibus producuntur, quoniam frequenter congrediuntur, & ſæpè concipiunt: hac de cauſa conceptus cohærent, cum propinqui ſint, & albumina in ouis interdum continuantur, neq; vlla interiacēte membrana ſegregantur; hinc pulli mōſtrifici prodeunt, multis pedibus, multis, alis, & capitibus integrati. Hoc aſſertum primò in genere Gallinaceo, deinde in genere Anſerum, Anatum, Columbarum, & aliarum auium manifeſtare poterimus. *Natura ouium Aegypti* B

Cæterùm in gallinacea familia, magis, quàm in alio animalium genere copioſiora monſtra reſultant: quaproter horum aliquot icones monſtroſas, quarum multas nos obſeruauimus, hoc in loco lectoribus ſpectandas dare decreuimus; tum, ne quid huic hiſtoriæ Monſtrorum deſit, tum etiam vt legentes varia Naturæ miracula meditari poſſint. *Miracula naturę qualia*

Primitùs anno mundi Octingenteſimo trigeſimo octauo ſupra tria millia, & ante

partum

I. Gallus quinquepes.

partum Virginis centeſimo vigeſimo quinto, iuxta ſententiam Licoſthenis, gallus
I. gallinaceus quinq; pedibus Cæſe fuit obſeruatus, veluti in icone I. depingitur.
Polydorus Virgilius in Hiſtoria Anglica ſcriptis mandauit, regnante Henrico
l.9.c.3. primo, inter alia prodigia, quæ apparuerunt, gallum gallinaceum quadrupedem ortum eſſe. Id quoq; retulit Licoſthenes contigiſſe anno Salutis ſupra milleſimum decimo. Deinde addit quòd anno Domini ſupra milleſimum quinquageſimo quinto,
Pullicenus quadrupes. circa finem imperij Henrici Tertij Romanorum imperatoris, Gallina procreauit
II. pullum quatuor pedibus præditum, vt figura II. oſtendit.

Mon-

II. Pullus quadrupes.

Mõſtriferas, & quadrupedes beſtias huius generis multas noſtra etiam aetate obſeruauimus: nam damus in icone III. Gallum quadrupedem, qui pronè erat ad ventrem vſq; caſtanei coloris, ſupinè ad vropygium vſq; coloris lutei intercurrentibus pennis caſtaneis.

Alæ albæ, remigibus viridibus. A tergore prope caudam pennæ caſtaneæ admodum longæ pendebant. Cauda erat viridis, & nigra, criſta duplex minime crenata. Pedes erant quatuor, quorum anteriores erant lutei, & perfecti, quales huiuſmodi beſtiis competunt, poſteriores imperfecti, & pallidi veluti pinguntur in icone III. vna cum Aegylope.

Rur-

III. Gallus quadrupes cum Aegylope.

Digitized by Google

IIII. Gallina quadrupes cum Siligine ſpica mutica.

Digitized by Google

V. Gallus tripes in Brutijs natus.

Rurſus obſeruata fuit Gallina quatuor habens pedes vnicolor, nimirum toto corpore colore quodammodo ferrugineo. Pedes erant lutei, & prauè à Natura conformati, nempe eo modo, qui in icone IIII. conſpicitur.

IIII. Deinceps multæ inueniuntur beſtiæ huius generis, quæ pedibus malè confor-
matis, ſed potiſſimum tripedes natæ ſunt. Siquidem Licoſthenes meminit galli tri-
pedis, vnà cum multis alijs pullis nati in Brutijs, anno Mundi ſeptingenteſimo ſe-
xageſimò octauo ſupra tria millia, & ante partum Deiparæ centeſimo nonageſimo
V. quarto veluti in icone V. oſtenditur.

Amplius

VI. Gallus tripes cum Gramine Alopecuroide minore.

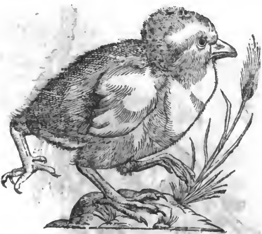
Digitized by Google

VII. Gallina tripes cum hordeo.

Digitized by Google

VIII. Pullus tripes.

Amplius Conradus Licoſthenes memorat ſe vidiſſe Baſileæ, in Clnarum ſuburbio apud fabrum, anno Salutis ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo quarto, pullum Gallinæ ternis pedibus refertum, & in curſu tantæ pernicitatis, vt cæteris anteuerteret. Nos damus ſuperiori ſimilẽ Gallum tribus pariter pedibus inſtructum, quem Vulgus Gallo groteſco vocitat: hic erat à collo ad anum vſq; coloris atri, ſed maculis candidis conſperſus, toto autem dorſo ad vropygium vſq; ferruginei coloris. Alarum maxima pars item ferruginea, ſuo tamen principio, & qua ventrẽ ſpectant, ſubfuſci coloris, ſed albicantibus maculis conſperſi, oblongis pennis. Remiges pennæ omnes albæ, Cauda ſemiuiridis, & ſemiatra. Oculos macula rubra ambiebat, veluti in icone VI. Lector intueri poteſt, vbi pingitur etiam Gramen Alopecuroides minus.

Pullus tripes mira pernicitatis.

Gallo groteſco.

VI.

Digitized by Google

IX. Sceleton Pullaſtri tripedis, cuius tertius pes quinq; digitis erat refertus.

Digitized by Google

His addimus ex noſtris Obſeruationibus gallinam tripedem, quæ tertium pedem propè anū naſcentem habebat. Hæc gallina toto ferè corpore flaua erat. Alæ eius, & dorſum fuſcis vbiq; maculis conſpergebātur. fuſcæ item pennæ quædam à collo dependebant ſuper alarum principia. Tota deniq; cauda fuſca, cœtera lutea Hæc in icone VII. exprimitur cum hordeo. *Gallina mõſtroſa obſeruata* VII.

Contigit quoq; nobis videre annis elapſis pullum ab ouo recenter excluſum tribus refertum pedibus, & tertium pedem habebat veluti ex vropygio natum: quaproter ad mõſtrificam varietatē delineari curauimus, & pictum in icone VIII. damus. VIII.

Immò non piguit etiam delinearum exhibere ſceleton Pullaſtri mõſtrifici, & ſu-
E periori pullo ferè ſimilis, niſi quòd pes tertius circa podicem natus quinq; digitis erat inſtructus, vt in icone IX. monſtratur. IX.

Neq; volumus ommittere memoriam Galli tripedis viui dono nobis dati ab erudito, & perhumano viro Franciſco Seuerino Philoſophicæ, & Medicæ inſtitutionis Doctore, anno Salutis ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum trigeſimo quinto, qui præter duos perfectos pedes omnibus gallis communes, terriū veluti à podice enaſcentem ſex digitis integratum habebat: quamobrem cum gallinis permiſceri non poterat; cum tertius pes hexadactylos illi ad congreſſum eſſet impedimento. Quapropter in æternum Donantis monumentum, hanc belluam viuis coloribus dilineatam in Muſæo Illuſtriſſimi ſenatus Bononienſis ſeruandam locauimus: vbi etiam ſceleton eiuſdem galli tripedis appenſum (nuper enim perijt) quilibet hoc publicum inuiſens Muſæum intueri, & admirari poterit. *Gallus tripes donatus à Doctore Seuerino.*

F Præterea nolumus etiam prætermittere pulcherrimam monſtrifici Caponis iconem à nobis obſeruati, qui alicui fortè inter belluas tripedes enumerandus eſſe non videbitur, cum præter duos perfectos pedes, duos oblongos digitos adiunctos haberet: nihilominus in viuo animali hi duo digiti adiuncti, & dextro cruri adnati tertium quodammodo pedem repræſentabant: quemadmodum in icone X. expreſſimus, vnà cum Bromo, ſeu Auena ſterili. *Capo monſtroſus.* X.

Poſteaquam de multiplicatione digitorum in pedibus Brutorum verba fiunt, nō eſt omittenda obſeruatio pulliceni quinq; digitis in vtroq; pede inſtructi, quem delineatum in icone XI. damus. XI.

Hoc poſſumus confirmare quadam obſeruatione Clariſſimi Liceti, qui retulit, quòd anno ſupra milleſimum, & ſexcenteſimum vigeſimo quarto, Patauij, famula
G deplumans gallinam reperit quinq; digitos in vtroque pede cum ſuis vnguibus diſtinctos. Cui lubenter aſſentimur alia obſeruatione Pulliceni tripedis Bononiæ nati, qui vnico tantùm pede nitebatur: cum alij duo pedes eſſent inutili, quorum alter quinis digitis, alter verò quatuor erat inſtructus. Præterquamquòd duplicem excrementorum exitum habebat, vt in icone XII. apparet. *Gallina quinq; digitis in vtroq; pede inſignita.* XII.

Antequam à familia gallinacea diſcedamus, nolumus ſilentio inuoluere gallinam Monſtrificam, quæ hodie tanquam res meritò admiranda in ædibus Illuſtriſſimi Fuluij Antonij Mareſcalchi Bononiæ Senatoris Prudentiſſimi alitur. Hæc leucophæi eſt coloris ad luteum tendentis ſine cauda, & erecta, ritu humano, depoſitis ad calcem coxendicibus graditur, vt in icone XIII. apparet; quæ hoc in loco recenſenda eſſe videtur, non quia monſtrificis pedibus ſit referta, ſed quia alio modo incedere non poteſt, ob prauam partium inferiorum conformationem. Nam Clariſ- XIII.
H ſimus vir Ioannes Antonius Godius in adminiſtratione anatomica non vulgariter eruditus, partibus huius gallinæ diligenter pertractatis, & examinatis, coxendices iuſtò longiores, & oſſa anonyma malè conformata reperit: quamobrem hæc beſtia podice terram verrere, & quodammodo recta incedere cogitur.

Fœtat quidem ſed plerumq; abortit, vt Illuſtriſſimus Ioannes Franciſcus Mareſcalchus ſenatoris frater nobis perhumaniter retulit; hocq; inde prouenire arbitramur, propter malignam prædictarum partium conſtitutionem, necnon ſterni longioris obſeruati; quia dum hæc beſtia inconcinnè identidem mouetur, tunc facile abortionem incurrit.

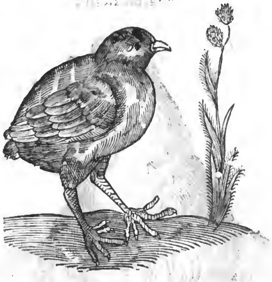
In

X. Capus tripes
cum Bromo ſterili.

Digitized by Google

XI. Pullicenus quinq; digitis in vtroq; pede.

XII. Pullus tripes cũ quinq;digitis in tertio pede.

Digitized by Google

XIII. Gallina monſtroſa Illuſtriſsimi Senatoris Mareſcalchi.

Digitized by Google

In Anatum quoq; & Anſerum genere monſtra non diſſimilia aliquando inuenta ſunt. Nam Iulius Cæſar Scaliger in Commentarijs ad libros de plantis Ariſtoteli adſcriptos, meminit Anaticulæ altero crure carentis nullis extantibus alterius veſtigijs; & Ioannes Baptiſta Porta in Magla Naturali prodidit viſam eſſe Anatem *L. 2. cap. 17.* paruam quadrupedem lato roſtro, & prima parte nigra, extrema flaua, capite nigro, oculis cinereis, nigro circulo collum ambiente, alis, tergo, & cauda nigricantibus, pedibus flauis inter ſe non procul diſtantibus, quæ adhuc Torgæ aſſeruatur.

Neq. cui mirum videatur, quoniam in grege Anſerum, aliquæ identidem naſcuntur, membrorum numero, vel conformatione à reliquis diſcrepantes.

E Etenim anno Salutis ſupra ſeſquimilleſimum nonageſimo ſexto, referente Licoſthene, in Pago quodam Saghcua cognominato ad Epiſcopatum Argentinenſem ſpectante, Anſer monſtroſa forma inuentus eſt, nempe quatuor pedibus, & duobus capitibus, cum duplici excrementorum exitu. Albertus quoq; fatetur ſe vi- *Anſer monſtroſus.* diſſe monſtrificum Anſerem quaternis pedibus, totidem alis, vnico dorſo, & dupli- ci collo, ſed diu non vixiſſe tradidit.

Nos autem hoc in loco exprimi curauimus Anſerem quadrupedem, qui Boniæ aliquot annos vixit, quem pluries vidimus, & tanquam inuſitatum animal pingi curauimus, vt apparet in figura XIIII. vbi eſt etiam Althea paluſtris. XIIII.

Cum igitur monſtra huius generis in animātibus ſæpè congredientibus, & parientibus contingant, familia Columbarum ab huiuſmodi monſtris non erit aliena.

F Namq; cum temporis, & loci conditio poſtulat, & victus ſuppetit, Columbæ quibuſcumq. menſibus fætant, quapropter non præter rationem Aelianus ſcriptis mā- *Columbarū natura.* dauit Columbas omni anni tempore parere, ſed hoc ex Ariſtotelis ſententia recitat, qui noſtrates Columbas toto anno fætificare docuit, dummodò loci eſſet commoditas, & cibus abundè ſuppeteret.

Sunt enim Columbæ animantes ſalaces, & quamuis ſe ſe mutuo ante congreſſum exoſculentur; nihilominus fæmina quandoq; nimia ſalacitate ſtimulata marē ſine oſculo admittit. Itaq; monſtra in genere horum animantium, vel quoad colorem, vel quoad numerum, & malam conformationem partium contingunt.

Opianus quoad colorem monſtroſas nimirum tamquam depictas tradit fore Co- *Quomodo varia colūbę naſcantur.* lumbas, ſi cum Veneris deſiderio tenentur, & oſcula iam maritis miſcent, Columbarius veſtimenta varietate colorum decorata, præſertim verò purpurea conſpi-

G cienda exhibeat his verſibus.

Hac eadem peragit cum vult, & callidus auceps
Cui volucres curæ ſunt, & latalis arundo,
Atq; Columbarum pullos hac arte figurant
Stragula flammeolis oculis rubroſq; tapetos,
Et veſtes oſtro perfuſas obijcit Auceps,
Sicq; oculos paſcens, animos eludit amantes,
Et pullos edit rubeo diſcrimine miſto;

Monſtroſam in Columbis pulchritudinem in præſentia non admiramur, ſed prauam conformationem partium, & pedum geminationem perſcrutamur.

Itaq. prima facie exhibemus ſpectandam iconem Columbæ quadrupedis captæ

H in Germania anno Salutis noſtræ ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo, propè Pagum Rikenſchouen, non procul à Landauia oppido. Hæc enim non ſolum quatuor habebat pedes, ſed duplicem etiam excrementorum exitum, quæ poſtea Auguſtam (tunc enim ibi Comitia Romani Imperij celebrabantur) miſſa fuit vbi primum à Carolo Cæſare, & Principibus Imperij, & ſic deinceps à reliqua hominum multitudine, vt tradit Licoſthenes, miraculi loco conſpecta fuit, vt cernitur in figura XV. XV.

Altera Columba quadrupes colore tota cinereo ad ametheſtinum tendente, duplici aluo nata eſt Bononiæ: ideoq; vt diſcrimen obſeruaretur, hanc delineandam cum Cannabe curauimus. & in icone XVI. ſpectandam proponimus. XVI.

Quoniam Columbarum peregrinarum magna eſt diuerſitas, non ſolum ratione pedum, ſed etiam roſtri quantitate, & capitis criſta, aduertendum eſt, inter has, pulchriores eſſe Cyprias, quarum duplex genus conſpicitur, criſtatum vnum, alterum

plano

Digitized by Google

XIIII. Anſer quadrupes cum Althea paluſtri.

Digitized by Google

XV. Columba quadrupes.

Digitized by Google

XVI. Columba quadrupes alia cum Cannabe.

Digitized by Google

plano capite. Inter Columbas cyprias plano capite aliquando nobis contigit conſpicari vnam monſtrificam, cui color ex amethestino erat candicans. Auis erat quodammodo bicorpor ex vna nimirum aluo pat pedum emittens, cum duo reliqui pedes alteri corpori perfectò famularentur. Capitis colori amethiſtino alius color puniceus erat immixtus. Pedes pallidè rubeſcebant, & vngues nigricabant. Hæc in icone XVII. obſeruatur, vbi pingitur vna cum Araco. *Columbarũ Cypriarum differentia.* XVII.

In reliquo Auium genere cum omnes ſint ouiparæ, nõ eſt in dubium reuocandũ quòd monſtroſi partus aliquando contingunt Nam tradit Aelianus, referente Porta in Magia naturali, ſub quodam Rege auem quadricipitem viſam fuiſſe. Idem Aelianus ex Apione prodit, Oeneo in meridie regnante, Gruem bicipitem apparuiſſe & aliquando Accipitrem tripedem obſeruatum fuiſſe. Nos in præſentia monſtrificam auem in genere Carduelium ſpectandam proponimus Hoc autem genus auium cunctis notiſſimum eſſe arbitramur: quandoquidem nulla eſt regio, ni fallimur, quæ hoc Auicnlarum genus nõ producat; vnde apud omnes Nationes in caueis paſſim alitur: hac de re in deſcriptione auis notiſſimæ, quæ ſemper ante oculos verſatur, diu nõ elaborabimus, ſed iconem Carduelis quadrupedis, quæ ad noſtras peruenit manus, conſiderandam legentibus exhibemus in figura XVIII. vnà cum Carduo tomentoſo. Nuper etiam Bononiæ accidit, vt Illuſtris Matrona ouum pauonis ex incubatione deſumptum, & perforatum, curioſitate ducta acu dilataret, ſed quadrupedem, & bicipitem pullum conſpicata, & monſtroſo pauone territa ouum cum pullo abiecit. *Lib. 2. c. 17.* E *Accipiter tripes.* XVIII.

F Cauſas defectus, & geminationis pedum in fœtibus Animantium indagare in præſentia quodammodo vanum eſſe videtur: poſteaquam in Rubrica cauſarũ abundantiæ, & defectus partium inquiri poſſunt. Nihilominus in gratiam Lectoris, ne ſemper illuc confugere debeat, nonnulla tantùm peculiaria attingemus. Primò quoad defectum, Monſtroſi Genitores in memoriam reuocandi ſunt, qui aliqua parte mutilati quandoq; ſed non ſemper monſtrificos partus edunt. *Cauſa multiplicationis pedum.*

Vt plurimum tamen Authores cauſas partium mutilatarum non modò ad materiæ defectum, ſed etiam ad languorem facultatis formatricis referunt. Etenim, cum pars ſeminis deſtinata ad procreationem membrorum deficientium deſtituatur temperatura, quam Natura partium procreandarum expoſtulat, tunc fœtus mõſtroſi fiunt. Deinde, cum calore nimio vteri virtus illius ſeminis diſſoluatur, quæ G formationi alicnins partis erat dicata, tunc fœcunditate priuatur, conſequenterq; monſtroſæ ex illa portione ſeminis partes emergunt; cum tamen aliæ ſeminis portiones, ſuam vim retineant. Præterquamquòd, ad mentem Ariſtotelis, inter has cauſas immodicus calor ſeminis eſt connumerandus. *Semen fœcunditate priuatur.* *Lib. 2 de gen. An. c. 4.*

Tandem non ſunt poſtponendi morbi, quibus aliquando fœtus in vtero correpti aliquam partem iam genitam amittunt, & hac ratione mutili redduntur. Immò reuocanda eſt in mentem anguſtia loci, propter quam interdum mutilatæ fætuum partes enadunt.

Præterea cauſas multiplicationis partium Authores plerumq; ad vbertatem materiæ ſeminalis reducunt. Interea monſtroſi genitores non ſunt prætermittendi: cum id manifeſtarium ſit in illa octipede equa, quæ nuper Romæ compreſſa octipedem pariter equam genuit; vt ſuperius in iconibus monſtratum fuit, quamuis poH ſtea id ex ſententia Ariſtotelis non ſemper ſit neceſſarium. Verumtamen vbet materia cruribus, pedibus, & digitis conformandis dicata in plures portiones diuiſa geminationem crurum, pedum, & digitorum producere ſolet. Licèt interdum materia ſeminalis copioſa, & ad fœtus geminos producendos deſtinata, ob anguſtiam loci, pedes multiplicat, reliquo fœtus corpore ſimplici: vti lector in Columbis poſtremo loco propoſitis conſpicari poteſt, quæ bicorporem fœtum quodammodo repræſentant. *Materia copioſa ſeminalis quid præſtet.*

Niſi velimus aſſerere gemellos fœtus in vtero materno ob vehementem aliquã concuſſionem quandoq; in vnum monſtrum conglutinari; dum partes inferiores geminantur, & ſuperiores vnum tantummodo corpus referunt. Hocq; in fœtibus humanis ſæpè contingere arbitramur, quoniam hi fœtus in vtero ſitum non ſemper eumdem ſeruant.

XVII. Columba Cypria quadrupes cum Araco

Digitized by Google

XVIII. Carduelis quadrupes cum Carduo Tomentoſo.

Demum inter has cauſas fœtus excedentis penutia materiæ collocanda eſt, & quamuis hoc videatur abſurdum; attamen hoc à veritate neutiquam eſt alienum; quandoquidem materia ad producendos duos fœtus, quoad quantitatem, inepta, quia pauca ſit, & pro formatione vnius copioſa, tandem vnum tantummodo fœtũ, ſed monſtroſum gignit, dum crura, & pedes multiplicat, deinde partes ſuperiores ſimplices generat, & ſic deinceps illas cauſas in memoriam reuocare debemus, quę in Rubrica vniuerſalium cauſarum memorauimus.

Inopia materię quid preter.

HORRENDA, ET MALIGNA PEDVM IN FOETIBVS ANIMALIVM CONSTITVTIO.

A

PROCREATÆ ſunt quandoq; à Natura rales in animantibus pedũ formæ, vt ſpectatores earum aſpectu deterriti fuerint. Conſultò omittemus Infantem in Saxonia natum inuerſis pedibus, anno ſupra ſeſquimilleſimum vigeſimo quinto, vt Licoſthenes diuulganit, necnõ Homines à Diuo Auguſtino memoratos, qui apud Hipponem nati eſſe perhibentur lunatis pedum plantis, cum duobus digitis in vtroque pede. Item ſilentio inuoluemus puſionem natum anno ſupra ſeſquimilleſimum ſexageſimo quarto in Papauilla pago ſex milliaribus diſtante ab oppido Guiſio, qui cruribus carebat, ſed à dextra nate duo oblongi digiti naſcebantur, & à ſiniſtra pes imperfectus ſine crure prodibat, & eius icon in capite quarto huius Hiſtoriæ monſtratur. Imò relinquimus etiam infantem natum in Imperiali ciuitate Colonia, vt recitat Schenchius, anno ſalutis noſtræ ſupra milleſimum, & quingenteſimum nonageſimo ſeptimo, die ſecunda Maij, qui bene compactus erat, niſi quòd fæmura, pedeſq; ab imò ventre ad extremitatem pedis coaluerant, digitis pedis ſiniſtri omnino deficientibus, quorum loco regioni calcis eiuſdem pedis ſiniſtri maſſa quædam carnis adhærebat. Quoniam hi monſtroſi partus in comparatione ad illos, de quibus acturi ſumus nullius ferè ſunt conſiderationis. B

Lib. 16. de Ciuit. Dei cap. 8.

Puſio cruribus coaliſis.

Ad horridiores igitur pedum conformationes recenſendas ſi accedamus, prima fronte incidemus in Textorem, qui narrat vetuſtiſſimum quemdam nomine Maria ſuperna corporis parte fuiſſe humana, & inferiori fuiſſe equina, quia cruribus equinis natũ eſſe perhibebatur: quamuis alij tradiderint hunc ideo cruribus equinis eſſe creditum, quoniam omnium primus equum conſcendiſſe dicebatur; vtcumq; ſit procreatio tamen crurum, & pedum Brutorum in fœtibus humanis non eſt prorſus explodenda. Siquidem Plutarchus ad mentem Ariſtotelis prodit puellam nomine Onoſcelin ex Aſina natam cruribus tantummodò fuiſſe aſininis, reliquo corpore humano, ob Ariſtonymi Epheſij cum eadem Aſina congreſſum. Inſuper Peucerus promulgat, imperante Michaele Perpinaceo, fœtum humanum pedibus caprinis in lucem exiuiſſe. Item ex Cælio Rhodigino habemus, quòd apud Sybarim ex congreſſu Paſtoris, & Capellæ, infans cruribus caprinis emerſit. C

Onoſcelis.

L. 4. Chronic.

Præterea anno ſupra milleſimum, & quadringenteſimum nonageſimo tertio, puella inupta fœtum humanum cruribus, & pedibus caninis peperit.

I. Hoc monſtrum Cardanus, & Pareus memorant, ſed primus omnium Licoſthenes in opere Chronologico, vt in icone I. oſtenditur. Non valde diſſimilem fœtum anno ſalutis ſupra ſeſquimilleſimum quadrageſimo quinto, tradit Magius in Miſcellaneis natum eſſe Auenione partibus ſupernis humanis, & infernis caninis: ideoq; Franciſcus Galliarum Rex matrem cum fœtu concremari iuſſit. D

Fœtus cum matre concrematus.

Item Volaterranus in Commentarijs Vrbanis ſcriptum reliquit, ætate Pij Tertij Pontificis Maximi, fœtum non valdè diſcrepantem à prædictis in Hetruria, ex muliere, vt ipſe inquit, à Cane compreſſa, egreſſum fuiſſe, & propterea hanc, expiationis gratia, ad ſummum Pontificem fuiſſe delatam. Interdum etiã nati ſunt monſtrifici partus pedes alterius animalis habentes. Nam in Germania propè Lanſerburgum oppidum, in finibus Heluetiorum ad Rhenum flumen ſitum, anno ſalutis ſupra milleſimum, & ducenteſimum ſeptuageſimo quarto, puer pedibus anſerinis à Conrado Licoſthene natus eſſe perhibetur:

Puer pedibus anſerinis.

II. Nos hic damus monſtrum hermaphroditicum cruribus, & pedibus aquilinis refertum, cætera humanum, quod fortè quia comprehendi non poſſet, Sagittis

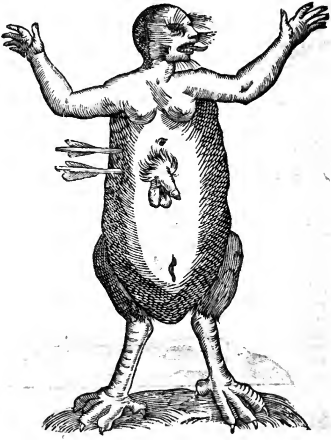
fuit

I. Jnfans partibus inferioribus caninis.

Digitized by Google

II. Monſtrum hermaphroditicum pedibus aquilinis.

Google

fuit confoſſum. Icon eſt II. talis, qualem in Muſæo publico inuenimus. II.
Non defuerunt quoq; belluini fœtus pedibus interdum humanis, & pedibus
quandoq; animantium diuerſi generis referti; dum recitat Iacobus Rufus equam in
Gallia à Ceruo ſubactam enixam eſſe pullum poſterioribus cruribus, & pedibus cer *L. 5. de con-*
uinis, quem poſtea Ludouicus Galliarum rex à Poſſeſſore dono accepit. Pariter idẽ *cept. hum.*
Author memorat partum equæ à Tauro compreſſæ in Heluetijs; fuit enim pedibus *cap. 3.*
equinis, reliquo corpore tauro non abſimili, Idq; poriſſimum aſſeueramus, quoniam
Ioannes Baptiſta Porta in Magia naturali retulit ex Geſnero, ad radicẽ montis ſpe-
lungi in Rhetia viſum fuiſſe equum ex equa, & tauro progenitum. *L. 1. c. 9.*
E Solent Authores animal ex tauro, & equo procreatum Hippobouem appellare:
quamobrem placuit iconem huius beſtiæ pedibus monſtrificis genitæ propalam da-
re, quæ iurè merito cornipes erat appellanda. Siquidem Natura in conformatione
pedum huius animantis, quodammodo ſolipedes, & biſulcos producere voluit, &
monſtroſam pedum formaturam effecit, vt pingitur in icone III. vnà cum farfara, III.
quam plantam Botanici vngulam cabalinam appellant.
Poſtcaquàm de pedibus horrificis ſermo habetur, nolumus ſilentio inuoluere par
tum felis horrendis pedibus editum anno ſalutis noſtræ ſupra ſeſquimilleſimum
quinquageſimo quarto. Publicat enim Licoſthenes in opere Chronologico, quod
Baſileæ aluit domi felem domeſticam fæcundiſſimam, quæ poſtquàm octauum æta
tis annum attigit, plerumq; monſtrificos partus edidit, & contra naturam aliarum
F matrum catulos editos deuorare cæpit. Itaq; inter alios catulos quos vnico partu
in lucem emiſit, inuentus eſt vnus duobus pedibus horrificis refertus, & quaſi in
ſpiram reflexis, vt in icone IIII. monſtratur. IIII.
Plinius autẽ verba faciens de equo Cæſaris Dictatoris, qui alium dorſo, præter
ipſum, non recepiſſe traditur, pedes anteriores humanis ſimiles habuiſſe prodidit,
quibus verbis Plinius potius monſtroſum, quàm ominoſum equum deſcripſit. Tran
quillus etiam deſcriptionem huius equi his verbis exarauit. C Iulius Cæſar vteba
tur inſigni equo, pedibus ferè humanis, & in modum digitorum vnguibus fiſſis,
quem natum apud ſe magna cura aluit, cum Aruſpices imperium orbis terræ Domi
no ſignificare pronunciaſſent. Hic in figura V. demonſtratur. V.
Neq; hoc alicui mirum videatur: quandoquidem anno ſupra milleſimum, & ſex-
centeſimum vigeſimo nono, menſe Iulio, in Patauina Ditione, prope oppidum
G montis Ilicis, in Villa, cui nomen eſt Amolaradiena, referente Clariſſimo Liceto, *Felis cruri-*
viſus eſt felis, cum humanis cruribus, quæ animal parti poſticæ adhærentiâ trahe- *bus poſticis*
bat, & monſtrum in Vrbẽ Patauinam delatum, tandem in flumen proiectum fuit. *humanis.*
Etenim vxor cuiuſdam Bubulci in prædicta villa poſt partum puelli optimè conſtitu
ti; hoc monſtrum horrificum enixa eſt.
Hic etiam memorandũ eſt monſtrũ pedum varietate horrificum, quod anno
Chriſtiparæ Virginis ſupra ſeſquimilleſimum trigeſimo primo in Ditione Epiſcopi
Saleeburgenſis, nimirum in ſaltu, quem Ameſbergium vocãt, comprehenſum eſt.
Erat enim, iuxta ſententiam Licoſthenis quadrupes, capite ferè humano, barba-
to, & criſtato, pedibus poſterioribus aquilinis, & anterioribus ferè leoninis, cauda
canina, corpore giluo in flauum declinante, feritatis inſolitæ, homines fugiebat, &
H latebras quæritabat, ſed cum ad cibum capiendum, neq; cogi, neq; allici potuerit,
paucos poſt dies interijt, eius icon eſt VI.
Cauſas horum monſtrorũ multi eruditi viri, vt Pareus ad variam, & promiſcuã fe- VI.
minum diuerſæ ſpeciei confuſionem reducunt, dum monſtra ſemihominis, & ſemi
belluæ naſcuntur; & æqualem reddi deformitatem prolis autumant, ſi belluæ diuer-
ſi generis congrediantur. Quapropter mirandum in modum inuehunt in homines, *Cauſa præ-*
qui nihil Deum, & leges veriti, ita ſe ſe abijciunt, vt inter ſe, & pecudes nihil inte- *dictorum*
reſſe exiſtimant, dum cum illis permiſceri audent. Nihilominus hanc ſententiã *monſtrorũ.*
protſus amplecti non debemus; cum fieri non poſſit ad mentem Ariſtotelis, vt ex
permixtione animalium ſpecie, temperatura, & vteri geſtatione valde diſcrepan-
tium proles naſcatur: Quare ad alias cauſas naturales erit confugiendum.
Itaq; Philoſophus in Problematibus ſcriptum reliquit, ex ſemine corrupto in- *Sect. 4. pro-*
terdum monſtra prodire, ſed per ſemen corruptum non proſus putrefactum intel- *bl. 13. & 14*
lexit

III. Hippobos pedibus monſtrificis.

IIII. Felis monſtroſis pedibus.

Digitized by Google

V. Equus pedibus anterioribus humanis.

Digitized by Google

VI. Monſtrum varietate pedum horribile.

lexit, ſed tantummodò illud, in quo virtus ſpeciei langueſcit, vnde poſtea vel totus fœtus, vel aliquæ eius partes à Genitoribus diſſimiles producuntur; nam quando virtus formatrix materiam fœtuum rectè diſpoſitam inuenit, tunc fœtum generanti ſimilem procreat, ſinſecus diſſimilem producit.

Modò omittemus cauſas ab alimento, ab alimentali virtute, à morbis, & à parentibus mõſtroſis depromptas, de quibus vberius in Rubrica cauſarum vniuerſalium peractũ fuit. Cũ vt plurimũ horũ monſtrorũ generatio ab imaginatione vehementi prodeat. *Imaginationis virtus.* Nam quemadmodum contingit, vt mulier grauida rei deſideratæ imaginem fœtui imprimat, ita quoq; accidere poteſt, vt mulier humano impleta ſemine, A ſi cum Cane poſtmodum permiſceatur, ex aſſidua cogitatione & metu pariendi Canis, partes etiam canis fœtui imprimat. Tunc enim non erit dicendum ex ſemine Canis partum prodijſſe, cum inter ſemen humanum, & caninum nulla conuenientia obſeruetur. Hanc cauſam in fœtibus brutorum etiam valere ſuperius aſſeuerauimus: quandoquidem Cornelius Gemma retulit Canem accipitrino capite ex terrore huius auis natum eſſe.

Non negamus tamen ex Animalibus diuerſis conuenientis tamen Naturæ, & temperamenti monſtra exire poſſe, quoniam Ariſtoteles id in monſtris Africæ atteſtatus eſt; *Monſtra Africa.* Immò in huiuſmodi animantibus monſtrificis, quando ſemen maris (ſi fuerit homo) in partibus ſuperioribus fœtus vigorem habuerit, tunc partes ſuperiores humanæ reſultant, & ſi ſemen bruti in formatura partium infernarum, validè fuerit operatum, tunc infernæ monſtri partes belluinæ euadent. B

Quamuis interdum huiuſmodi monſtra ex duabus animantium ſpeciebus prodeuntia naſci poſſint ex duobus ſeminibus in vtero concluſis, quæ ob anguſtiam loci ad formandos duos fœtus dilatari nequeant, ſed ambo in vnum coaleſcunt, & monſtrum horrendum naſcitur, *Anguſtia loci.* vt in ſubiectis iconibus lector meditari poteſt. Dummodo ſemina aliquã conuenientiam habuerint.

Pariter dubio procul ex loci anguſtia felis horrendis pedibus videtur emerſiſſe: namq; materia pro formatura pedum conſtituta, cum non potuerit in illo ſitu dilatari, producta eſt in longitudinem, & pedes in ſpiram, ob loci commoditatem formati ſunt. Equus autem humanis pedibus natus eſſe creditur, quoniam materia vngularum in aluo adhuc tenella in plures partes fuit diuiſa, veluti ad digitos humanos conformandos: quamuis Antiquitas id ad omina, & auguria retulerit. C

DE MONSTROSA CVTIS FÆDITATE

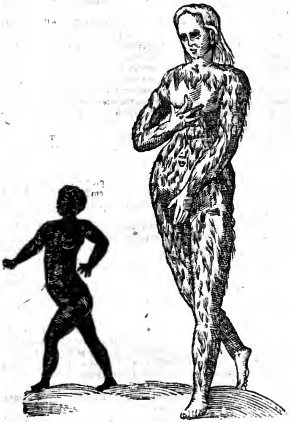
CAPVT. VII.

VITIA cutis multos deturpantia fœtus aliquando à colore petuntur, D nimirum quando ex parentibus albis Aethiopes, & viciſſim quando ex Aethiopibus infantes albi oriuntur. Deinde ad hæc vitia reducuntur fœtus villoſi, qui natura ſua leues, & glabri eſſe debent, immo, & Eminentiæ quædam ex carne, & pelle integratæ, quæ aliquãdo ex cute hominis, & aliorum animalium dependent, & tandem inter hæc vitia laceratio, & nimia durities cutis fœtus recenſetur.

Quoad colorem cutis aduertendum, eſt, quòd interdum ex Genitoribus nigris infantes albi, *Fetus albi ex Aethiopibus nati.* & viciſſim ex parentibus candidis fœtus nigri prodeunt. Quandoquidem prodidit Heliodorus Perſinam Aethiopię Reginam ex Hiduſte maritò pariter Aethiope filiam albo colore inſignem ſuſcepiſſe, quoniam in congreſſu fixis oculis, & intento animo, oppoſitam venuſtæ Andromedæ effigiem intueretur. E' contrario narrat Hippocrates Principem quamdam mulierem, quæ alba erat, ex marito pa-

citer

I. Infans Aethiops, & Virgo villoſa.

riter albo ſobolem nigram inſtar Aethiopis peperiſſe, vt in icone I. demonſtratur. Idq; inde originem traxiſſe perhibet, propterea quòd mulier concumbens oppoſitam Aethiopis imaginem meditabatur; hac de cauſa Hippocrates hanc matronam ab adulterij ſuſpicione liberaſſe dicitur.

Visphantaſia.

Præterquamquòd aliquando contingit in hoc caſu ex authoritate Ariſtotelis, poſt plura genera parentum, ſimilitudinem reddi; huiuſq; rei exemplum in Helide manifeſtatur, quæ cum Aethiope permixta filiam Aethiopi concolorem non peperit, ſed multò poſt ex eiuſdem filia infans Aethiops emerſit. Pariter Niceus Poeta Bizantinus ex vtroq; parente candido in auum Aethiopem degenerauit. Hinc A
colligenda eſt ratio, cur proles interdum parentibus ſit diſſimilis; accidit enim ſæpè ob allatas rationes, vt nepotes auis, aut proauis, non autem genitoribus aſſimilentur. Et quamuis huiuſmodi partus ſimpliciter conſiderati monſtroſi eſſe non videantur: nihilominus ad genitores comparati, quibus non ſunt concolores, monſtri nomine donandi ſunt.

Cur filij auis aſſimilentur.

Interdum accidit etiam vt totus fœtus flauo refertus colore in lucem egrediatur; idq; ab Icteritia prouenire opinamur. Sic etiam Diogenes Laertius monimentis mandauit nudatum Pythagoræ femur aureum apparuiſſe. Aelianus verò huius rei aſſertorem conſtituit Ariſtotelem his verbis. *Ariſtoteles dicit, à Crotoniatis Pythagoram Hyperboreum Apollinem cognominari, & hac addit ille Nicomachides, quod aliquando eadem die, & eadem hora viſus ſit à multis, & in Metaponto, & in ludis Crotone ſurgere, vbi Pythagoras etiam femur aureum oſtendit*: Huius autem effectus cau- B
ſam ad bilem flauam à Natura in femur demandatam reducere poſſumus; cum huiuſmodi effectus, & affectus Icteritia nuncupatus ab huiuſmodi bile pendens, Aurago quoq; ab Authoribus appelletur.

Fœtus lutei coloris.

Aurago morbus.

Si conuertamus animum ad cutim villoſam, comperiemus homines copia villorũ inſignes, & partus longis villis obſitos in lucem prodijſſe. Primitùs in ſacris Biblijs legimus Eſau hominem piloſum fuiſſe. Et maiolus in Colloquijs recitat, ex muliere glabra in oppido agri Piſani, cui nomen eſt Petraſancta, editam eſſe Vir-
I. ginem oblongis villis tectam, vt in icone I. conſpicitur.

Geneſ. c. 27.

Authores autem huius effectus cauſam in imaginem Diui Ioannis Baptiſtæ cum pelle camelina de more picti referunt, cuius iconem in thalamo pendentem acrius mater intuebatur. C

Villoſus etiam fuit ille partus vngulis inſtar vrſi armatus, qui, authore Licoſthene anno Salutis ſupra milleſimum, & ducenteſimum octuageſimo ſecundo, ex illuſtri matrona in lucem egreſſus eſt, Martino quarto Pontifice Maximo Chriſtianum Orbem moderante, cuius iuſſu omnes Vrſi imagines in aedibus matronæ illius depictæ, fuerunt deletæ, manifeſto argumento receptæ imaginationis ab illis Vrſi effi-
II. giebus in conceptu. Hic puer villoſus in icone II. oſtenditur. Peucerus quoque, referente Licoſthene, hunc partum alio caſu videtur confirmare, dum prodidit anno ſalutis ſupra ſeſquimilleſimum quadrageſimo nono partum vrſinis pilis tectum à ſe viſum fuiſſe.

Præterea Realdus Columbus fatetur ſe vidiſſe quemdam Hiſpanum pilis oblõgis obſitum, in omni corporis parte, præterquam in manibus, & in facie. Iulius Cæſar Scaliger meminit & ipſe cuiuſdam puſionis Hiſpani pilis candidis tecti, quem D
ex India aductum, vel ex parentibus Indicis in Hiſpania natum referebat. Item Henricus Galliarum Rex, authore *Boſcio*, Lutetiæ Pariſiorum, adoleſcentem nõ minus villoſum eane, litteris humanioribus inſtrui curauit. Nuper etiam in sereniſſima Parmæ aula villoſi homines aliundè aducti alebantur, quorum icones in primo capite huius Hiſtoriæ collocatæ ſunt.

L. 13. de re Anat. c. 2.

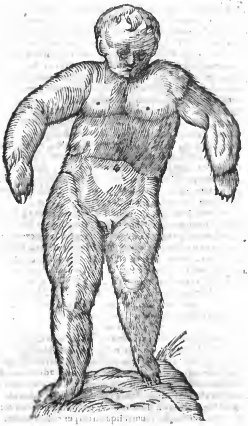
Hominum villoſorum varia hiſtoria.

Cauſis villoſi partus exaratis addere poſſumus parentes villoſos, cum Natura ſemper ſtudeat effectus ſuis cauſis neutiquam diſſimiles procreare: ideoque adhuc Parmæ hirſutam prolem ex illis genitoribus villoſis viuere intelleximus. Deinde aliam cauſam naturalem recenſere poſſumus, nimirum craſſitiem, & copiam fuliginum, qua ſanguis maternus interdum redundat; ſiquidem hæc partus pilis obrutos generare poteſt, quemadmodum etiam homines corde piloſo inuenti ſunt, cum tamen illa pars præcipua omni pilorum genere prorſus carere ſoleat. Neq; fulcra hir-

Cauſa fœtus hirſuti.

ſutis

II. Puer villoſus inſtar Vrſi.

ſutis pannis tecta omittenda ſunt, in quibus proletariæ mulieres vt plurimum cu-
bant, eum pilorum frequens aſpectus tenello partui ſimilem formam imprimere
poſſit,

MONSTROSÆ CVTIS APPENDICES

NATVRA ex abundant recremento, virtute formatrice valida, in fœ- A
tibus varias carnis, & cutis appendices, galeam, pallium,& capitium
repræſentantes,& alias monſtrificas cutis eminentias format, quæ po-
ſtmodum ex carnoſa, & membranacea ſubſtantia integrantur; id au-
tem ortum trahere ex vberiſeminis recremento colligimus, quoniam
mulieres huiuſmodi fœtum effundentes vix vllam ichoris, aut muci copiam emittūt
&infantes his membraneis inuoluti ſubſtantijs, dum naſcuntur euidens in oris,
periculum incurrunt, niſi quamprimùm ab huiuſmodi membranis liberentur. Hinc
Leuinus Lemnius prodidit infantes interdum monſtroſos in auras vitalea egredi,
dum vitta quadam membranacea cucullum monachicū æmulante capite tecto ori-
untur: quamobrem, authore Guainerio, hoc fœtus membraneum inuolucrum ma-
ritos in adulterij ſuſpicionem aliquando traxit. B

Infantes membraneis ſubſtantijs inuoluti,

Demùm Obſtetrices, & aliæ mulieres clinicæ ex huiuſmodi vittis membraneis
fœtuum rubicundis, vt Leuinus refert, bona,& ex nigricantibus mala præſagirè ſo-
lent. Hinc natum eſſe illud gallicum prouerbium perhibent. *Il eſt nay coiffe*. ni-
mirum natus eſt cucullatus, & adagium profertur de illo, cui ex ſententia omnia
cadunt. Propterea obſtetrices, apud nonnullas Nationes, has vittas, & galeas
fœtuum membranaceas caro pretio vendunt Aduocatis, quibus adiuuari opinan-
tur. Immò olim Antiqui his virtutem admirandam attribuebant, quia M. Anto-
I, nium huiuſmodi cucullo celebrem prodidit. Itaq;infans huiuſmodi galea indutus,
vnà cum eadem à fœtu ſeparata in figura I. oſtenditur.

Inuolucra membranea fœtuum ad quid,

Præterea, annotante Fincellio, vt ſcribit Licoſthenes, anno Chriſtiparæ Virgi-
nis ſupra ſeſquimilleſimū quinquageſimo tertio, Bremopytgi Marchiæ vrbe natus
eſſe perhibetur infans circumflua, laxa, & membranacea mole carnis ita indutus, vt C
II, ſago militari germanico tectus eſſe videretur. Nos huiuſmodi formam indumen-
ti pallium appellamus. Huius infantis effigies in figura II. exhibetur,

Inſuper aliæ appendices, & eminentiæ carnis formam aliarum rerum repræſen-
tantes in fœtibus obſeruatæ ſunt innumeræ. Schenchius meminit infantis venu-
ſti, & elegantis, qui ſupra podicem appendicem inſtar farciminis adnatam habebat.
Item memorat puſionem natum Coloniæ, anno ſupra ſeſquimilleſimum nonageſi-
mo ſeptimo, aſpectu pulcherrimum, niſi quòd in ceruice duas continuas appendi-
ces carnis, inſtar duorum ouorum, ex vtero matris retulerat,

Alia cutis Eminentię.

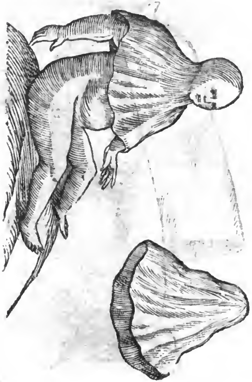
Similiter apud Subalpinos, referente Ambroſio Pareo, in Quiero oppido duobus
milliaribus à Taurino diſtante, anno ſalutis ſupra ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo
octauo, die decima ſeptima Ianuarij, honeſta mulier edidit fœtum quinq; cornibus D
veluti arietinis refertum; præterea infans à ſumma fronte ad occiput,& totum ferè
dorſum, oblongam carnis appendicem capitium mulieris aemulantem geſtabat:
deinde circa collum alia ſubſtantia carnoſa tanquam collare ſubuculæ voluebatur.
Præterquamquòd digiti manuum erant vnci, & poplites à genibus occupabantur:
crus cum pede dextro rubeſcebat, cum reliquum corpus colore bætico eſſet refer-
tum. Hic fœtus magno clamore in lucem exiuit, cuius ad Principem ſubalpinorū
III, delati, vt teſtatur Pareus, varia tum Aulicorum, tum aliorum fuerunt iudicia. Effi-
gies monſtri in icone III. exhibetur.

Præterea Stetini infans in lucem eſt editus anno ſupra ſeſquimilleſimum quin-
quageſimo quarto, qui habuit in vertice maſſam carnis, imaginem præbens teſtu-
dinis, & in ceruice caudam carnoſam albeſcentem, ſed inſtar caudæ muris, cuius
iconem Lector in tertio capite huius Hiſtoriæ inueſtigabit.

Hoc

Digitized by Google

I. Infans cucullatus, cum cucullo membranaceo à fœtu ſeparato.

Digitized by Google

II. Infans pallio carnoſo indutus.

Hoc etiam in loco recenſendus eſt homuncio Iodicus cum ſubſtantia carnoſa ad
pectus pendente; hic Bononia tranſiens anno ſupra ſeſquimilleſimum nonageſimo
ſecundo, tanquam monſtrificus ad Clariſſimum virum Vlyſſem Aldrouandum du-
ctus fuit. Statura erat ſenum dodrantum, & inter os, & aurem dextram, duplicem
carnoſam molem habebat propendentem ad pectus, quarum vna nempe ori proxi- *Deſcriptio homuncionis Indici cum quadã eminentia carnis.*
mior erat altera breuior, & auri adhærebat. Item ſimilis caro laxa in humerum
deuoluebatur, & villis quibuſdam erat tecta, ſicuti, & aliæ. Sub mento, & circa
initium thoracis alia maxima moles carnoſa, & latiſſima enaſcens, & primò humerũ
tegens deorſum pendebat per totum ferè ventrem extenſa, deinde à mamilla ad
E axillam dilatabatur. Craſſitudo molis carnoſæ erat ſemidigiti, manibuſque ſurſum
attolli poterat; quia cuti, nonniſi in ſuo exortu, adhærebat. Præterea pars illa
corporis, quæ ab huiuſmodi materia carnoſa, & membranacea tegebatur, admodũ
calida perſentiebatur; ideoq; credendum erat ventriculi coctionem ab huiuſmodi
calore iuuari poſſe. Hic homulus monſtrificus in icone IIII. exhibetur ſpectandus. IIII.

Nuper etiam in ciuitate Olyſiponenſi antiqua Regum Luſitaniæ ſede, anno ſalutis
poſt milleſimum, & ſexcenteſimum trigeſimo octauo, ex honeſtis parentibus in lu-
cem prodiuit infans armatiſſimus; quandoquidem variæ cutis, & carnis appendices,
ratione figuræ, illa arma tutelaria repræſentabant, quibus ſe homines ad bellum *Puſio armatus natus.*
profecturi munire ſolent, immo, eadem materia galeatus, & ocreatus erat; quapro-
pter omnes ſpectatores in magnam traxit admirationem.

F Amplius varijs temporibus nati ſunt pueri cum appendicibus carnis informibus,
quemadmodum obſeruauimus in illo puero Friburgi nato anno quinquageſimo poſt
ſeſquimilleſimum, obſcæno vultu, cum mole carnoſa, & dura in fronte, & occipi-
te, cuius icon capite tertio huius Hiſtoriæ inquirenda eſt.

Item anno poſt milleſimum, & ſexcenteſimum octauo Hagenoæ Alſatiæ refe-
rẽte Schenchio, infans maſculus optimè conſtitutus ab vtero matris exiuit, præter
labium ſuperius, in cuius interſtitio caruncula inſtar proboſcidis erat adnata. Simi-
liter anno poſt ſeſquimilleſimum nonageſimo tertio menſe Septembris, emerſit in
lucem puer cum portione carnis circa collum, & alia carnoſa mole ſupra caput.
Tiguri quoq; Hermaphroditus eſt editus, anno poſt ſeſquimilleſimum decimo no-
no, qui circa vmbilicum rubram carnis maſſam habebat.

G Cæterùm animaduertendum eſt, quod aliquando hæ cutis appendices cum fœ-
tibus etiam belluinis in lucem prodeunt. Siquidem anno poſt ſeſquimilleſi-
mum quinquageſimo primo, vt annotat Licoſthenes, in vico Turringiæ *Appendices carnis in fœtibus brutorum.*
natus eſt vitulus ſextipes cum maſſa carnis ex lateribus depen-
dente. Neque reuocandum eſt in dubium has omnes fœdas
cutis appendices ex purgamento, ſeu recremento ma-
teriæ ſeminalis generari, quæ poſtea iuxta
variam materiæ diſpoſitionem, varias etiam
figuras ſortiuntur, vt paulò ante
fuit expoſitum.

* *
*
* *
*

CVTIS

III. Monſtrum capitio carnoſo.

Digitized by Google

IIII. Homuncio cum ſubſtantia carnoſa circa pectus.

Digitized by Google

CVTIS NATVRALIBVS MONSTROSE FÆDATA VVLNERIBVS.

A

VLNERA naturalia vocantur in Teratologia, quæ à Natura fœtibus
adhuc in vtero exiſtentibus infliguntur. Quandoquidem, ex Lico-
ſthene habemus, quòd anno ſalutis poſt ſeſquimilleſimum quinqua-
geſimo ſexto, mulier Baſileæ enixa eſt infantem, adeo ſciſſis naribus,
vt inde cerebrum facilè conſpici poſſet. Immo Clariſſimus Trinca-
uella non paucos infantes diſciſſis labijs natos ſe vidiſſe fatetur, qui
Vulnera naturalia quæ. poſtmodum adulti non parum in ſermone deficiebant. Similiter Licoſthenes Ba-
ſileæ conſpicatus eſt puellum, anno poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſeptimo,
qui natus erat cum foramine in occipite veluti pugione facto, ex quo ſanguis pau-
latim dimanabat: hac de re fœtus paulò poſt ortum obijt.

Inſuper Schenchius memorat, quòd anno ſalutis ſexto poſt milleſimum, & ſex- B
centeſimum, Hagenoæ obſeruatus fuit puer monſtroſus, qui aliquot dies ſuperui-
Puer natus aperto ventre. xit, cum tamen ſupra vmbilicum foramen paruulum, & rotundum ad intimas ventris
partes penetrans, quaſi pugione cõfoſſum haberet; quocirca quæ hauriebat, alimẽ-
ta, atq; etiam excrementa per hoc naturale vulnus confeſtim effluebant.

Meminit quoq; Licoſthenes puſionis nati Venetijs ore plurifariam ſciſſo, qui ob
alia multa fædiora, non fuit propalam conſpectus. Iterum Licoſthenes memorat
alium puellum Myſenæ natum diuiſo in fronte cranio, veluti gladio ſeparato. Simi-
Partus aperto dorſo natus. liter Genuæ anno Salutis quinquageſimo quinto poſt ſeſquimilleſimum, mulier
quædam Galla infantem peperit Hermaphroditum, cuius inteſtina per apertum
dorſum tanquam per vulnus exibant: quemadmodum etiam in Ploa Vortlandiæ vi-
ſus eſt infans recenter natus, ita aperto ventre, vt omnia viſcera apparerent. C

Hactenus de membris peculiaribus fœtuum vulneratis dictum ſit: ſed maius ſe
ſe offert ſpectaculum, quando totus cutis ambitus laceratus apparet in infante ab
vtero egrediente. Id contigit in Saxonia, menſe Februarij, anno Chriſtiparæ Vir-
ginis quadrageſimo quinto poſt ſeſquimilleſimum; vbi quædam mulier effudit
partum aſpectu valde horrificum, corpore quidem integro, & rectè compacto, præ-
ter cutem, quæ tota vulnerata, & lacerata eſſe videbatur, excepto capite fœtus
oblongo, & quaſi turcico pileo redimito, vt recitatur à Licoſthene, & obſeruatur
I. in icone I.

Iobus etiam Fincelius, referente Licoſthene, beſtiam quamdam, cute admodũ
ſciſſa, natam eſſe tradit; fuit enim equus, qui in Marchia non procul à Regio monte
valde monſtroſus in lucem prodiuit, nempè anno ſupra ſeſquimilleſimum quinqua-
geſimo, quinto; quoniam membranacea ſubſtantia caligas, & thoracem formabat, D
quib⁹ beſtia induta eſſe videbatur; deinde tota pellis ſciſſa, & lacera erat vt in icone
II. II. apparet; hanc igitur lacerationem naturalem poſſumus appellare, cum Natura
illam in aluo materna moliatur.

Lib. 2. de Gen. An. cap. 4. Quoad cauſas ſcripſit Ariſtoteles ſeminali excremento talem ineſſe calorem cui
cumq; corporis parti valdè idoneum, qualem vnumquodq; membrum expoſtulat,
qui ſi aut deficiat, aut excedat, tunc pars generanda vel deterior vel læſa redditur.
Cauſa. Hinc coniectandum eſt aliquando ob inopiam huius caloris facultate formatrice de-
bilitata, membra læſa procreari.

Parentes etiam monſtroſi horum fœtuum in cauſa eſſe ſolent, dum plagis labo-
rantes congrediuntur, & fœtus ſibi ſimiles procreant. Quamuis huc referẽda ſit an-
guſtia loci, & frequens motio partus, ſeu inordinatus grauidæ mulieris motus, quæ
omnia membra infantium tenella mirum in modum lædere poſſunt.

Ab-

Digitized by Google

I. Infans cute lacerata.

II. Equus cute lacera.

Digitized by Google

Ab his cauſis non ſunt arcenda mulierum purgamenta, quæ tempore conceptio-
nis fluunt. Quandoquidem ſi Genitores hoc tempore in prolem incumbant, im-
pendet periculum, ne monſtra huius generis procreentur. Hæc enim fuit opinio
Clariſſimi Parei, & aliorum doctiſſimorum Virorum, quia, dum ſanguis impurus
huic maſſæ permiſcetur, fieri non poteſt, quin aliquis monſtroſus partus, & potiſſi-
mum plagis affectus emergat.

Purgamẽta mulierum quid operentur.

Demum Parentum imaginatio ſiue vigilantium, ſiue dormientium in tenello par
tus corpuſculo valdè operatur eo potiſſimum tempore, quo membrorum fabrica con
E ſtruitur. Etenim ſi mater aliquem multis confoſſum vulneribus viderit, vel ſibi
gladij aciem imminentem obſeruauerit, fœtum vndiq; lacerum, vel aliquo tantùm
in loco confoſſum parere poteſt. Inſuper generantur plurimi ſciſsis labijs ad for-
mam oris leporini, eoq; affectu, & ore fœdo puſiones creſcunt, quia ex terroribus,
aut ſubitis leporum aſpectibus matres vtero geſtantes perturbentur, aut quoniam
eſum leporis auidius appetant. Equum poſtea laceratum, & ſuperius monſtratum
potius ominoſum quàm monſtroſum fuiſſe aſſeueramus.

Imaginationis vis.

MONSTROSA CVTIS DVRITIES.

F
INTER cutis dehoneſtamenta aſperitas, & durities collocantur, quia
pellis, cum ſua natura leuis eſſe debeat, aſpredinem, ſeu duritiem ſi
à natura nanciſcatur, proculdubio non naturalem ſed monſtroſam for-
mam acquirit. Idq; magis admirandum erit, ſi cutis vnà cum fœtu
in vtero lapideſcat. Nam quid ſimile accidiſſe Agendici Senonum,
quæ Celticæ eſt metropolis, Ioannes Georgius Schenchius recitauit, & ſimilem
fœtum ab effectu lithopædion appellauit.

Lithopædion quid ſit.

Hic fœtus à matre defuncta exemptus fuit, & eius ſitus in vtero, erat penè ſphe-
ricus, facie ad thoracem affixa, ſublatis ad nates genibus, ideoq; patulæ, retulæ, &
reſimæ conſpectæ ſunt. Oſſa capitis tenuia, & firma, nec non inſtar cornu niten-
G tia, cute capitis multis in locis piloſa, caput in ſiniſtrum brachium ita procumbe-
bat, vt à protuberante humero auris, & os occipitis impellerentur, quia ea in par-
te cauata cernebantur. Cubitus ad ſummum humerum reflectebatur, porrecta ſo-
la manu, quæ in pugnum erat contracta, & ſummi digiti ita palmæ adhærebant, vt
licèt apparerent inter ſe diſtincti, nihilominus in vnum, & idem lapideum corpus
concreuerant. Dextrum brachium ad vmbilicum extendebat manum: femur, ge-
nu, tibia ſiniſtra dextris incumbebant, quibus tamen erant ita implicita, vt indiſ-
ſolubili nexu colligarentur. Vtrumq; crus in venerem, & pectus reflectebatur, &
certiſsimam fæminei ſexus notam tegebat. Tibia vtraq; ad nates intorquebatur,
pedibus, & pedum digitis ita inter ſe compactis & lapidefactis, vt quis dixiſſet fuiſ-
ſe opus alicuius cælatoris, qui vel ex ebore, vel ex marmore abſolutiſſimam fœtus
iconem expreſsiſſet.

Situs infantis lapidei in vtero

H Præterea partes internæ, nimirum viſcera omnia cor, & cerebrum erant natu-
raliter conſtituta, præterquamquòd nimiam duritiem erant adepta, ſed minorem,
quàm externa, ita vt hodie quoq; hoc corpuſculum à putredine, & tetredine intactũ
ſeruetur.

Hiſtoria autem fuit hæc. Mulier Senonenſis nomine Columba Chatry, quæ Lu-
douico homuncioni, quadrato tamen, & benè conſtituto ſartori nupſerat. Hæc an-
te annos viginti octo, quæ nunquam antea vterum geſtauerat, licet iampridem nu-
pſiſſet, certiſsima habuit inchoari fœtus indicia. Nam quæ ſtatis periodis erum-
pere ſolebant purgamenta, ſtatim ſuppreſſa ſunt. Pica primis menſibus labora-
uit, tempeſtiuum fœtus motum, & frequentem perſenſit, tumorem lumborum, &
mammarum incurrit, & tandem lapſo geſtationis vteri curriculo, graues puerpe-
rij dolores ſentire cæpit, ſupreſſa aliquot dies vrina, quæ tandem magna vi erupit,
profuſo etiam illo ichore, qui parituram præcedere ſolet, mammæ conciderunt,

Pica morbus grauidarum.

motus infantis ceſſauit, & dolores facti ſunt mitiores. Quibus omnibus attonitæ fuerunt Obſtetrices, quæ certiſsimum puerperium expectabant.

Patiens ludibrio huius fęturæ oppreſſa, triennium decubuit aſsiduè conquerens de tumore, de duritie, & de torminibus alui necnon de grauillo pondere, quod ob varium motum, modò in hanc modò in illam partem decumbebat: hac de re hunctumorem quibuſcumq; medicis, & Chirurgis tractandum exhibebat: ideoque ſe aliquo maleficio laborare aſſerebat.

Tumor durus in vtero

Poſtquàm defuncta fuit, acceſiti fuerunt Medici, & Chirurgi, qui aperto mulieris abdomine, ſcirrhoſum tumorem inuenire putabant, & nouacula ſecando portentoſam, & gypſeam molem inuenit; ſiquidem infans ille in orbem complicatus in lapidem conuerſus erat. A

Cauſa autem huius lapideſcentis fœtus referri poteſt in intemperiem, & prauæ materię diſpoſitionem, quia hic fœtus lapideus non ab alia potuit prodire cauſa quam ab illa, ex qua in humano corpore lapilli procreantur. Hæc autem cauſa ſolet eſſe duplex, nimirum materia craſſa, & denſa, necnon calor, ſeu frigiditas excedens: quandoquidem calor partes tenuiores diſſoluit, & craſsiores in duram materiam conuertit. Pariter in articulis podagricorum materia dura, & tophacea cōcreſcit, quæ poſtea per abſceſſus egreditur, vel opera chirurgicâ extrahitur. Ita fœtus in vtero lapideſcens non aliunde traxit originem, quàm ex materia generationi deſtinata, quæ craſſa, viſcida, & terreſtris fuit, in quā vteri intemperies iuſtò calidior agens, & partes tenuiores diſsipans in lapidem condenſauit. Quamuis eriā matricis conſtitutio iuſtò frigidior partes tenuiores poſsit exprimere, & craſsiores, duras, denſas, & lapideas reddere. B

Cauſa fetus lapidei

DE MONSTRIS CAVDARVM.

CAPVT OCTAVVM.

IN procreandis animantium caudis, Natura quandoq; in talia incidit impedimenta, vt cogatur, veluti in fabricandis alijs partibus expoſitum fuit, aut nullam producere, aut illam addere animanti, cui nō competit, aut cauda alterius ſpeciei animalis alteram ſpeciē deturpare, aut caudas deformare, vel denique illas in animalibus multiplicare. C

Cunctis notiſsimum eſt homines cauda carere; nihilominus Annales Anglorum recitant quondam in illis Regionibus paruulos cauda inſignes eſſe natos, ſed hoc miraculo adſcribendum eſſe arbitramur: cum ſcribat Ioannes Maior in Hiſtoria Scotorum, quòd Diuus Auguſtinus ad Rocheſtriam tranſiens, à Diuo Gregorio Magno in Angliam fuit miſſus, vt Dei Euangelium diſſeminaret; ſed Vulgus, ad irriſionem, caudas piſcium in virum iuſtum proiecit; vnde deinceps paruuli caudati in pęnam criminis oriebantur; cum tamen hac tempeſtate homines caudati illic non oriantur, cum tantummodò hoc ad tempus ſupra vim Naturæ patratum fuerit vt illa gens incredula Doctori fidem præſtaret. In Hiſpania quoq; teſte Euſebio Ieſuita, alia gens caudata fuit. D

L. 2. de geſt Scot.

Gens caudata vbi

Verùm hæc omittenda ſunt, quæ à cauſa naturali neutiquam pendent, vt naturales effectus meditemur. Meminimus in capite tertio huius Hiſtoriæ exhibuiſſe iconem fœtus bicipitis caudati. Pręterea in capite pariter ſexto propoſuimus ſpectandam iconem infantis cum cauda piſcis: ideoq; cum Horatio canere poteramus.

Deſinit in piſcem mulier formoſa ſupernè.

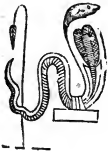
Verumtamen hic verſus Poetæ in memorato fœtu veritatem aſſequi non poterit, qoniam partes ſuperiores illius foetus erant admodum deformes. Schenchius quoq; exhibet iconem puſionis Coloniæ nati, anno poſt ſeſquimilleſimum nonageſimo

mo ſeptimo, qui præter multas partes mōſtroſas ſuo loco enarratas, in parte poſteriori ſupra podicem caudam ſuillam geſtabat. *Fœtus cum cauda ſuilla.*

In Brutis ſæpius caudas monſtriſeras obſeruauimus. Meminit enim Licoſthenes equi in villa Pomeraniæ nati, anno poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo quarto, capite horrendo, auribus pendulis, labijs inflexis, collo obliquo, & iuba impexa, cui tandem loco caudæ alta criſta erigebatur. Inſuper Vituli cauda agnina, & viciſſim Agni cauda vitulina nati eſſe perhibentur. Item Gallus cauda quadrupedis in ſecundo capite huius Hiſtoriæ fuit monſtratus. Rurſus in Villa quadam Thyringica ad Vnſtrum ex Licoſthene Bufo caudatus conſpectus eſt. *Rana caudata.* Et vir fide dignus
E rerumq; naturalium diligens indagator ranam cauda inſignem aliquando viſam eſſe retulit.

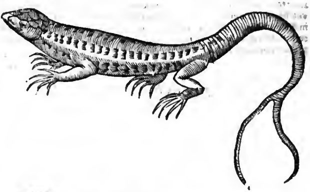
Tandem ſerpentes omnes caudis oblongis, & teretibus naturaliter referti ſunt. Hinc tamen non fit, quin aliquando monſtroſa ſerpentis cauda, nempe compreſſa viſa ſit. Meminimus enim vidiſſe iconem ſerpentis (ſi tamen vera eſt) ni fallimur, in Tabula Bembi, qui ſerpens aliorum naturam minimè ſequi videtur, quoniam poſt collum corpus valdè latum habebat, figura ferè ouali, cauda tamen admodum compreſſa, vt in icone I. lector meditari poteſt. I.

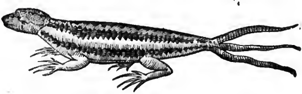
I. Serpens cauda compreſſa.

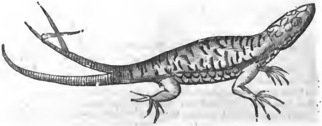

H Hactenus de praua caudarum conformatione actum ſit: modò de earumdem geminatione, & multiplicatione nonnulla ſunt ponderanda. Etenim, licèt Vituli, Agni, & Canes, duabus caudis referti rarò obſeruentur: nihilominus in alio animantium genere, nimirū in Lacertis caudarum multiplicatio ſæpe conſpicitur. Namq; Lacertas bicaudas, tricaudas, & quadricaudas conſpicati ſumus, quas Vulgus poſteà inſulſiſſimè ludò fauorabiles prædicat. Has autem caudas à nulla alia cauſa prodirè poſſe, niſi ab ouis dilecyris Ioannes Baptiſta Porta in Magia naturali opinabatur. II.
Has lacertas monſtrificas in icone II. ſpectandas Lectori exhibemus. Sed inter alias magis admirabilis fuit lacerta quadricauda, quæ anno poſt ſeſquimilleſimum nonageſimo ſexto nobis dono data fuit: etenim longior cauda tres alios ramuſculos producebat. Quapropter hoc animal monſtrificum ex vbertate materiæ natum eſſe exiſtimauimus, & potiſſimum quoniam cæteræ corporis partes iuſtò erant grandiores.

II. Lacerta bicauda, tricauda, & quadricauda.

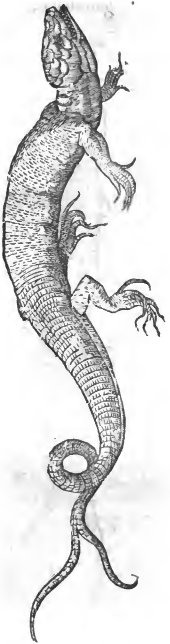

Digitized by Google

III. Lacertus viridis cauda duplici.

Digitized by Google

IIII. Effigies ſpolij lacerti viridis cauda geminata.

In genere Lacertarum quædam ſpecies recenſetur quæ Lacertus viridis,ſeu La-
certa maior appellatur, quoniam in comparatione ad vulgarem Lacertum duplo,
vel triplo maior eſſe videatur. Græcis σαῦρα χλωρα, & Nuperis χλωροσαῦρα pro-
pter colorem viridem cognominatur, Bononiæ Liguoro, quaſi Ligur dicitur, for-
tè quia in Liguria animantes huius generis frequentiores proueniant. Syluaticus *Ophiomachus lacertus qualis.*
poſtea hunc lacertum ophiomachum à ſuperandis, & impugnandis ſerpentibus in-
digitat, nec præter rationem, quandoquidem hæc beſtia naturali inſtinctu ſerpen-
tes adoritur,& cum illis acerrimè præliatur cum ruricolæ hunc à Serpentibus ſau-
E ciuin ſæpè obſeruauerint. Itaq; ex hoc genere animantium vnus cauda monſtro-
sè biſurca ad noſtras peruenit manus, quem delineatum Lectori exhibemus in
icone .III. III.

Et quoniam hoc animal ob venuſtatem ſummopere placebat, fuit exenteratum,
& diligenter exiccatum, quod adhuc in Muſæo publico appenſum ſeruatur. Quo-
circa huius etiam ſpolij exiccati effigiem in muſæo inuentam ob caudam geminatā
proponimus in icone IIII. IIII.

Circa cauſas diu non eſſe immorandum arbitramur, quoniam hæ cauſæ peculia-
res ex vniuerſalibus ſuperius explanatis eliciendæ ſunt. Namq; ſi defectum caudę
reſpiciamus, ſæpè conſpicabimur canes cauda carētes alios ſæpiùs ſibi ſimiles pro-
creare; quamobrem hæc cauſa coincidet cum illa, in qua de genitoribus monſtroſis
diſſerebamus. Niſi velimus hunc effectum ad inopiam materiæ, & ad formatricem *Cauſę defectus caudæ.*
F labefactatam referre; quæ omnia in cauſa defectus caudæ eſſe poſſunt; licet inter-
dum citra materiæ inopiam, & virtutis operantis languorem huiuſmodi monſtroſi
effectus generentur, quia materia ad formam talis partis ſuſcipiendam eſt inepta.

Si quis autem ſcire cupit cauſas, propter quas aliquando cauda humano fœtui
monſtroſè additur, ad cauſas fædarum cutis appendicum confugiendum erit.

Circa geminationem caudarum Ioānes Baptiſta Porta in Magia naturali, pon- *Lib.2.c.17.*
derans multiplicationem caudarum in lacertis, fatebatur fieri poſſe, vt hic effectus
ex ouis dilecythis dimanaret διδύμων Græci vocant vas geminum, ſeu duplicem
ampulam; ideoq; volebat inferre interdum duo oua copulati duplicem ampulam
referentia, quæ geminatas caudas procreare poſſunt. Quamuis etiam materia cō-
formationi caudæ deſtinata in duas vel tres partes diuiſa hanc caudarum multipli-
G cationem producere valeat.

DE FOETIBVS AB VTROQVE GENITORE DEGENERANTIBVS,

CAPVT NONVM.

H QVAMVIS multi fuerint Authores, qui monimentis mandauerint
partus Genitoribus diſſimiles non eſſe inter monſtra collocandos;
nihilominus facere non poſſumus, quin monſtroſos fœtus appelle-
mus illos, qui naturæ Genitorum non ſunt conſimiles noſtraque ra-
tio ex problematibus Ariſtotelis deducitur: vbi Philoſophus inqui- *Sect.4 prob.*
rens, cur proles humana ex humano prodiens ſemine noſtra appelletur, & viciſſim *prob. 13.*
diſſimilis, licèt ab humano vtero prodeat, noſtra minime nuncupetur. Reſpondet hoc
inde oriri, quoniam foetus ex perfecto, & incorrupto emergens ſemine nobis aſſi-
milatur, conſequenterque ſoboles noſtra poteſt appellari. Quod autem ex corrupto
ſemine producitur, diſſimile eſt, conſequenterque ad humanam ſobolem non eſt re-
ferendum, ſed prorſus monſtroſum erit iudicandum: verba Ariſtotelis ſunt hæc.
*Quod ſi ex rebus noſtris ſolo ſemine natum animans ſit, rectè quod ità prouenerit, prolem
id eſſe noſtram putantmus; vbi, vel foris putruit, vel corruptum in vtero eſt, vt qua*
mon-

Digitized by Google

monſtra appellamus, prolem id eſſe noſtram haudquaquam dicendum eſt: cum enim ex corrupto creatur ſemine, non inſuper ex noſtro creatur, ſed ex alieno; quemadmodũ quod excrementis conſtiterit, vt quod ex ſtercore: omnia verò huiuſmodi ex corrupto creari ſemine hinc indicatur, quod ex non corrupto creari tale Natura ſtatuit, quale illud eſt, de quo ſemen genitale prodierit, Exempli gratia ſi de equo equus, & de homine homo.

Præterea huiuſmodi fœtus Genitoribus diſſimiles ad Genitores poſtea comparati non mediocrem ſpectatoribus pariunt admirationem, qua conditione monſtra carere non debent. Quapropter Ouidius (licèt fabuloſum ſit) Alcidamantem admiraturum introducebat, dum ex corpore filię columbam exeuntem obſeruabat his verſibus. A

Lib. 7. Metam.

At pater Alcidamas placidam de corpore nata
Miraturus erat naſci potuiſſe columbam.

Itaq; fœtum non humanum in vtero mulieris procreari poſſe eſt certiſſimum: quandoquidem id multæ Hiſtoriæ in Rubrica Præſagiorum recitatæ teſtificantur. Deinde huic ſententiæ multi Doctores, & experientia fauent. Præterquamquòd Ariſtoteles in Hiſtoria Animalium ſcriptum reliquit, alios fœtus patri, alios matri, alios conſanguineis, alios verò ab ijſdem prorſus diſſimiles procreari, qui poſtremi inter partus monſtrificos erunt connumerandi: hinc colligendum erit monſtrum nõ humanum ab humana aluo exire poſſe.

Varia in vtero mulieris generantur.

Præterea Cælius Aurelianus, Marcellus, Pareus, & alij nuperi Authores fide digni retulerunt mulieres fuiſſe, quæ mures, bubones, talpas, echinos, ranas, lepuſculos, feles, aſtacos, erucas, polypos, hirudines, lacertas, ſerpentes, porcellos, & elephantes, aliquando cum fœtu, & interdum ſine fœtu pepererunt. B Etenim anno Mundi octingenteſimo ſeptuageſimo quarto ſupra tria millia, & ante partum Chriſtiparę Virginis octuageſimo nono, inter initia belli Marſici, Alcipe mulier peperit elephantem, & quædam ancilla ſerpentem, ſicuti Licoſthenes admonuit.

Nos verò meminimus legiſſe honeſtam quamdam matronam fœtam ſubito gliris occurſu perterrefactam, loco humani partus, glirem enixam eſſe. Et Conradus Licoſthenes recitat hiſtoriam mulieris, quæ in agro Conſtantienſi leonem peperit, sed hoc animal erat humana facie refertum: hac de re ad hunc locum ſpectare non videtur, cum hic partus à parentibus prorſus non degeneret. Verùm idem Author alibi meminit nobilis matronæ, quæ in Argoa Heluetiæ leonem valdè ſimilem fœtui leonino enixa eſt; quem partum contigiſſe anno ſalutis poſt milleſimum ducenteſimo C ſeptuageſimo octauo Stumpfius in Chronicis Heluetiorum recenſet: quamuis alij Hiſtorici in aliud tempus hunc partum reiciant.

Leo humana facie.

Pariter, ex Ioanne Georgio Schenchio, Margarita Herkelin ciuis Paſſauienſis, anno ſalutis pòſt ſeſquimilleſimum nonageſimo, monſtrum ab humana natura prorſus diſſimile in lucem edidit, quod fuit tetrum animal formam potius Cacodæmonis, quàm alterius belluæ repræſentans, quòd ſtatimatq; ab vtero exiuit, conclaue velociſſimo curſu pererrauit: ideoq; mulieres clinicæ, conuocatis in ſubſidium vicinis, comprehenſum interfecerunt;

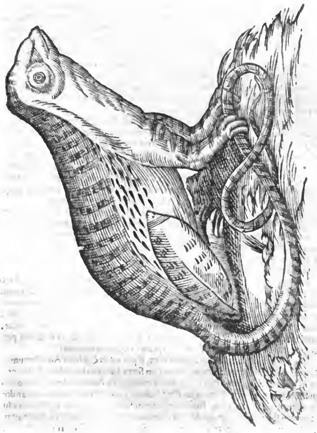
Monſtrum forma cacodęmonis.

Inſuper multæ mulieres canem enixæ perhibentur. Primitùs id accidit Brixiæ, anno Salutis poſt milleſimum, & quadringenteſimum ſeptuageſimo primo, & alia mulier Ticini felem peperit. Rurſus anno Domini poſt milleſimum, & quadrin- D genteſimum octuageſimo octauo, Maiolo annotante, mulier nupta duos edidit canes, & ſequenti die tres alios, non tamen omnes viuos enixa eſt. Tandem Volaterranus ſe vidiſſe teſtatur diploma pontificium in expiatione mulieris, quæ canem pepererat.

Mulier peperit viperam.

Dinothus quoq; in Aduerſarijs tradit, quòd impendente bello Syllano, mulier fœta, pro infante, viperam in auras vitales edidit. Id accidiſſe refert Licoſthenes anno mundi octingenteſimo octuageſimo ſecundo ſupra tria millia, & ante partum Chriſtiparæ Virginis octuageſimo quinto, & eodem anno in Hetruria Cluſii, mater familias viuum ſerpentem ab vtero excluſit, qui iuſſu Aruſpicum in fluuium deiectus auerſa aqua natauit. Quocirca non erit admiratione dignum ſi Lucanus ſcripſerit ſerpentem ab aluo muliebri in Vmbria egreſſum eſſe. Vnde de hoc monſtroſo partu Poeta loquens ſic cecinit.

Bufo caudatus ab vtero mulieris egreſſus.

Digitized by Google

——— Matremq; ſuam conterruit infans.

Lib. 2. c. 8. Immò magis genitricem perterrefacere debuit Bufo, quem ex muliere natum recitat Vueinrichius, ad mentem Bodini, in opere Dæmonomaniæ, vbi mulier Bufonem enixa dicebatur apud Laodunum, quem admirata obſtetrix, & cæteri, qui aderant, horrore quodam correpti ſunt; erat enim Buſo alijs diſſimilis, quem poſtea multi in ædes Præfecti delatum conſpicati ſunt.

Diuulgat etiam Licoſthenes, quòd anno ſalutis poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo tertio, in villa quadam Thyringica, mulier bufonem caudatum peperit vt in icone conſpicitur.

Bufo caudatus ab vtero mulieris egreſſus. Quamuis ante hoc tempus, nimirum anno ſalutis noſtræ poſt ſeſquimilleſimum trigeſimo primo, ex eodem authore, Auguſtæ Vindelicorum, mulier ſerpentem bipedem, & porcellum enixa ſit. A

Quod hactenus de partu diſſimili in humano genere obſeruauimus, in brutis quoque licet meditari; namq; ex Schenchio, in agro ſenogalienſi Piceni, Vacca ſerpẽtem miræ magnitudinis edidit, capite craſſiori, collo oblongiori, & corpore cani ſimili, ſed rotundiore. Hunc editum cum bos conuerſa reſpexiſſet, quaſi exterrita magnum edidit mugitum. Interim ſerpens cauda poſterioris vaccæ pedibus circumdatis, os ad vbera admouit, tandiuq; exugit, donec lac defecerit, deinde boue relicta ad vicinas ſyluas aufugit. *Bos enixa eſt ſerpentē* Vbera autem, & illa pars crurum, quam ſerpentis cauda tetigerat, veluti aduſta, & nigra permanſerunt. Hoc Paſtores ſe vidiſſe affirmarunt (quia in armento bos verſabatur) immò ab eadem boue paulò poſt vitulum eſſe egreſſum narrarunt. B

Bahuinus quoq; in Appendice ad Rouſſetum diuulgat hanc Vaccæ hiſtoriam à Clariſſimo viro Fælice Platero ſibi communicatam, quæ ſceleton vna cum vitulo enixa eſt; quoniam Vacca difficultate partus impedita, cum fœtum conceptum parere non poſſet, nihil grauius paſſa, poſt tempus aliquod, rurſus concepit, & exacto tempore, vitulum viuum, & ſceleton prioris vituli peperit. Mirandum eſt potuiſſe fœtus corruptionem à vacca perferri, & denuò, oſſibus prioris vituli retentis, concipere: Verùm hoc monſtrum non prorſus diſſimile genitrici videtur; propterea quòd, quamuis non eſſet vitulus, oſſa tamen vituli eſſe ferebantur.

Sed prorſus admirandum, & matri diſſimile fuit monſtrum ex vacca natum in Burgies Hiſpaniæ loco, anno ſalutis poſt ſeſquimilleſimum nonageſimo ſeptimo, C *Vacca duo fœtus.* vt Ioannes Georgius Schenchius promulgat. Vbi vacca marem, & fœminam humanos fœtus ſuis membris rectè formatis diſtinctos enixa traditur. Hoc cunctis, & ſtupori, & metui fuit maximo: quocirca Archiepiſcopus illius loci huiuſmodi fœtus ad ſacri fontis lauacrum admittere noluit.

Inſuper Ludouicus Celleius ſcribit, referente Pareo, ſe legiſſe in probato quodam authore, aliquando ex oue natum eſſe leonem inæqualis planè, & inimicæ cõditionis animal. *L. 1. c. 6.* Tandem Ioannes Baptiſta Porta in Magia naturali pronunciauit ſe Romæ vidiſſe canem ex lupa procreatum, qui partus non videtur eſſe admodum admirandus; cum inter lupum, & canem non magnum diſcrimen cadat. Sunt enim hæc animalia diuerſæ quidem ſpeciei, ſed ſolent eſſe illa, ex quibus prodeunt animantes, quæ bigeneres, & tertiæ ſpeciei eſſe nuncupantur.

Horum monſtrorum cauſas inquirentes, ſi petamus Cælium Aurelianum: is cum D Plateario ſcriptis mandarunt mulieres cum fœtu humano interdum Bufones, & alia huius generis animantia eniti, ſed huius monſtroſæ conceptionis cauſam non aſſignant. Docet quidem Platearius illa præſidia, quæ ad menſes prouocandos commendantur, educere quoq; Bufonem fratrem Salernitanorum: quemadmodum alij *Animalia cum fœtibus humanis in lucē egreſſa.* Lacertum fratrem Longobardorum cognominant; cum mulieres Salernitanæ ſæpius Bufones, & Lõgobardæ lacertos vnà cũ fœtibus enitãtur. Idcirco Salernitanæ in cõceptionis initio ſuccũ apij, & porri bibũt, vt huiuſmodi animal interimãt, antequã fœtus humanus viuiſcat. Alioquin de præſidijs ad educẽdas, vel necãdas in vtero ſimiles beſtias, legenda ſunt carmina in fontes ſpadanos conſcripta, quæ ſic ſe habent.

Prouocat illa igitur muliebria menſtrua pridem
Suppreſſa, & nimium ſi ſtit vbi illa fluunt.

Ventri-

Ventricoloſq; necat vermes, pelliq; per alui
Lubrica, deſectis qua via nota cibis.
Quin, & paulatim putridis de menſibus ortos,
Serpentes vteri proijcit illa ſinu.
Monſtra lacertarum fœdam referentia formam
Longa (Nefas) vnum non minus atra pedem.

Huiuſmodi aoimantes in mulicbri vtero generari non eſt difficile,cum notum ſit ex fæminatum purgamentis in terram proiectis, & vlteriorem putredinem acquirentibus, & ſerpentes, & buſones procreari. Hinc Ioannes Baptiſta Porta in magia
E naturali monimentis mandauit poſſe etiam in vtero ſimilia animalia gigni, quoniam *Lib.2.cap.4*
purgamenta retenta ad altiorem putredinis gradum accedont. Id igitur contingere ſolet mulieribus imputo ſanguine ob prauum victum redundantibus.

Niſi velimus cauſam huius monſtroſi partus non in primum, ſed in ſecundum ſemen emiſſum referre. ſiquidem nobis perſuademus ex ptimo Semioe in vterum depoſito partum vndequaq; integrum reſultare; cum deinceps error à ſecundo ſemioe proueniat, quod excelleotem nactum putredinem aliquod abſurdum animal procreat. quare Mattheus de Gradi io parte ſecunda ad Almanſorem ſcripſit quod- *Varia in vtero mulieris genita*
dam ex matrice mulieris exiuiſſe, & euolaſſe.

Demum congreſſus neſandus, nempe humanus, & belluinus ab his cauſis non eſt remouendus; nam, quamuis Philoſophus hunc admittere aliquo io loco non videatur,
F nihilominus alibi ſcriptum reliquit animantes diuerſæ ſpeciei tempus grauiditatis aliquo modo aequale habentes, ſi congrediaotur, procreare poſſe. Præterquã quod Plutarchus philoſophus non vulgaris pronunciauit, ex permixtione hominis, & equæ ſuo tempore venuſtam infantem oatam eſſe. Præterea diſpoſitio vaſorum partum reſpicientium eſt cooſideranda; ſiquidem vterus vaccinus, quoad locum, humani foetus capax eſſe poteſt. Alias deinde cauſas huius generis poteſt Lector in Rubrica cauſarum vniuerſalium inquirere

DE MONSTROSA ANIMANTIVM STATVRA.

G

CAPVT DECIMVM.

QVANDO mooſtroſam animantium ſtaturam hoc in loco memoramus non proceritatem Gigantum, neq; paruitatem Pygmęorum intelligimus, qui fermè ex natione Gigantum, vel Pygmæorum procreantur; cum de his in capite primo huius Hiſtoriæ verba fecerimus. Sed ſtaturam cuiuſcumq; animalis inſolitam, ſiuè ad paruitatem, ſiuè ad ma-
H gnitudinem inclinante ſermonem habemus; qui partus ex Genitotibus conſuetæ, & vulgaris ſtaturæ orti, & creſcentes ſimilem ſtaturam non adœquant, vel illam ſuperaot. Similes enim fœtus magnam admiratiooem ſpectatoribus pariunt.

Cooſultò igitur prætermittemus puſiones cum magnis capitibus natos, qui in Rubrica fæditatum capitis ſunt collocandi. Scimus enim ex Licoſthene, quòd in agro Piceno, anno poſt milleſimum, & quadringenteſimum ſeptuageſimo ſecundo, *Fœtus magno capite.*
natus eſt infans facie magnitudinis inſolitæ, & Clariſſimus Licetus fatetur ſe vidiſſe Patauij, anno Salutis poſt milleſimum, & ſexcenteſimum vndecimo, puellũ quadrimum maximo capite, nulla ad reliquum corpus proportiooe.

Modò, vt ad rem noſtram redeamus, Valentiniani temporibus, duo homines quoad ſtaturam monſtroſi fuerunt inuenti, quorum alter in Syria ſupra omnes viros eminebat, & alter in Aegypto infra paruitatem incredibilem viuebat. Item Carolus Quintus Imperator cum Bononiam à Summo Pontifice Clemente Septimo

Homines ſtatura gigantea.

diadema Imperij accepturus perueniſſet, ſeruum à pedibus habuit monſtroſæ magnitudinis, vt in capite primo huius libri relatum fuit. Et Ioannes Georgius Schenchius narrat ſe nouiſſe quemdã Antoniũ Francken origine Geldrum annũ nonum ſupra trigeſimum agentem ſtaturæ propemodum monſtrificæ, quia longitudinem ſeptem pedum ſuperabat.

Pariter anno poſt ſeſquimilleſimum quadrageſimo nono, iuxta relationem Licoſthenis, natus eſt puer in agro Tigurino, Ditione kiburgenſi, Parochia Vuiſnangua, Maio menſe, ex parentibus Ioanne, & Barbara coniugibus mediocris, & vulgatis ſtaturæ. Hunc puerum Parochus loci Baptiſmo expiauit, & Henricum appellauit, A
cuius poſtea incrementum omnibus miraculo fuit: nam cum ſex aetatis annos abſoluiſſet, proceritatem adoleſcentis annorum quindecim ęquabat, necnon craſſitie, & corpulentia ſuperabat, voce magna, genitalibus auctis, & pubertate hiſpida, neq; creſcere deſijt; Annos quinq; natus ingentia onera baiulabat, & aratrum inſtar hominis adulti moderabat. Hunc omnes ciues Tigurini nouerunt, & Geſnerus ſe quinquennem vidiſſe teſtificatur.

Non diſſimilis partus nuper in Agro neapolitano, ex coniugibus vulgaris ſtaturæ olitoribus in lucem prodiuit, qui ſacro Latice intinctus Andreas fuit appellatus, anno Salutis poſt milleſimum, & ſexcenteſimum trigeſimo primo menſe Martio. Hic ſpatio ſeſquianni altitudinem octo palmorum cum proportionata corpulentia ſuperabat, cui duarum nutricum alimentum non ſufficere perhibebant.

Andreas ſtatura gigantea.

Quod hactenus de fœtibus maſculis expoſuimus, de fœmineis quoq; intelligen- B
dum eſſe arbitramur. Legimus enim, ſub Iuſtino Thrace, mulierem quamdam è Cilicia fuiſſe aduectam admirandæ ſtaturæ, quia ſupra quoſcumq; homines integrũ cubitum eminebat. Memorat etiam Diuus Auguſtinus mulierem Romæ viſam giganteę molis, antequam Vrbs excidijs Gothorum peteretur.

L. 15. de ciuit. Dei cap. 23.

Ex altera parte nonnulli etiam viſuntur monſtroſi ob admirandam ſtaturæ breuitatem: ſiquidem ætate Valentiniani, in Aegypto vir admodum puſillus conſpectus eſt, & Suetonius Tranquillus teſtificatur Octauianum Auguſtum aliquando publicè ſpectandum propoſuiſſe adoleſcentulum nomine Lucium honeſto loco natum bipedali minorem, & librarum ſeptendecim. Canopas, teſte Plinio, fuit in delicijs Iuliæ neptis Auguſti, qui duos tantum pedes cum palmo altus erat. Præteritis etiam annis, ex Hiſtoria naturali Euſebij Ieſuitæ, homuncio optimè membris con- C
ſtitutus in Hiſpania conſpectus fuit, ſeptennis iam erat barbatus, decennis omne ſuum robur habuit, & filium genuit.

Homunciones.

His addendus eſt Nanus Illuſtriſſimi Domini Caroli de Crequy vnum, & quadraginta annos natus, & triginta vncias altus, de quo in primo capite huius voluminis egimus. Huic non abſimiles nanos marem ſcilicet, & fęminam fratres Illuſtriſſimus Ferdinandus Coſpius Patritius Bononienſis, pro ſummo Pontifice Copiarum equeſtrium Præfectus in Comitatu Bononiæ, Eques ſacræ Religionis Sancti Stephani, pectore permagna cruce inſignito, Bayuliuus Ciuitatis Aretij, & Sereniſſimi Ferdinandi viuentis Magni Hetruriæ Ducis reapte cubicularius, & vir prudentiſſimus domi alit, quos ex inopibus parentibus cognomento de Biauatis iuſtæ tamen ſtaturæ hominibus in Communi *Bagnarola* nuncupato Agri Bononienſis terram colentibus natos curat erudiendos, quoniam hos pumiliones ad quamcumq; D
obeundam functionem idoneos obſeruauit.

Nanus nomine Sebaſtianus iam annum ſextum ſupra viginti natus altitudinem trium dodrantum cum dimidio vix ſuperat. Nana alterius ſoror nomine Angelica iam vigeſimum tertium agit annum, & tamen eius altitudo tres tantum dodrantes, & duas vncias adęquat. Preterea ambo ob elegantem partium proportionem, breui ſtaturæ corporis congruam ſunt admirandi: quapropter vtriuſq; icones lectori ſpectandas proponimus.

Nanus Illuſtriſsimi Equitis Ferdinandi Coſpij.

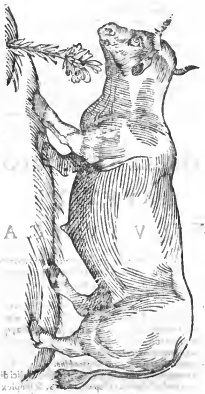
Nana alterius ſoror.

Ex altera parte in genere etiam Brutorum ſimilis monſtroſa ſtatura quoad magnitudinem, & paruitatem contemplari oportet. Meminimus vidiſſe pumilos canes, & feles, necnon pumiles gallinas, quæ ob crurum breuitatem ventre terram tangunt. Similes animantes Vulgus nanas appellat. *Bruta Nana.*

In genere Boum pumiliones interdum ſunt conſpecti, quorum iconem in Muſęo publico inuentam lectori ſpectandam damus. quamuis aliqui Authores hoc boum dicant eſſe genus, quod Seſſorem tanquam equus admittat.

Bos pumilus.

In cauſis horum monſtrorum indagandis, ad Genitores monſtriferos non erit confugiendum, quoniam cauſas genuinas non inueniemus: namq; ſi homines proceræ ſtaturæ à Gigantibus, & viciſſim ſi homines breuis ſtaturæ à Pygmæis, & Nanis oriantur, proculdubio hoc monſtrificum non erit iudicandum; cum Natura ſibi ſimile ſemper procreare nitatur. Quamobrem ad validam concoquentis facultatis virtutem vnicuiq. parti dicatam noſmet conuertemus (loquendo tamen de procera animantis mole) hæc enim cum plus alimenti agglutinat, quam par ſit; maius partium ſit incrementum: hinc poſtea nutriendæ partes vehementer attrahunt; ſicq; animal validius appetit, & vberiorem alimenti quantitatem expoſtulat.

Cauſa proceræ, & humilis ſtaturæ.

Quod cunctis animantium partibus attribuimus, de aliqua peculiari parte, V. G. de capite nimis aucto affirmandum erit. Etenim dum cæteræ corporis partes debitam ſibi nutrimenti quantitatem aſſimilant, ſola pars illa monſtroſa nimiam alimonię copiam in ſe conuertit, dum à cęteris partibus tanquam cucurbitula attrahit illud alimentum, quod deinde ab alijs partibus illuc facilè tranſmittitur. A

Inſuper totum oppoſitum de Pumilionibus erit aſtruendum, quorum partes parùm attrahunt, conſequenterq; parùm aſſimilant. Præterquamquòd, facultate corpus augente, & ampliante ob aliquam cauſam Labefactata, & fracta, ſola virtus nutriens in partiũm alimoniam incumbit.

Cauſa breuis ſtaturæ.

Cauſæ igitur augmentum corporis frangentes, & partium amplificationem impedientes non ſolum ſunt graues, & maligni affectus, ſed etiam venena ſeu cibaria malignæ qualitatis virus redolentia ante ſeptennium corpus affligentia, veluti contigit duobus pumilionibus Illuſtriſſimi Coſpij, qui ambo in tenera adhuc aetate conſtituti pullos ob eſũ tritici putrefacti mortuos eſitarunt, & deinceps tumidi facti per quadriẽnium ægrotarũt:& tandẽ, cibi maligna qualitate ex pugnata, virtutem corpus augentem amiſerunt; quapropter ab iiſdem parentibus ante, & poſt ipſorum ortum, alij filij in proceritate genitoribus ſimiles egreſſi ſunt. B

DE MONSTRIS BICORPORIBVS

CAPVT XI. C

ÆQVIVOCA.

QVONIAM hoc vocabulum bicorpor multos ſortitur intellectus in noſtra Hiſtoria, varios nominis ſignificatus prima facie explanare operæ prætium eſſe duximus, antequam ad peculiaria huius generis monſtra accederemus. Quandoquidem monſtrum bicorpor trifariã hoc in loco intelligimus, primò quatenus humana, deinde quatenus belluina, & tertio quatenus media, nimirum ex humanis, & beluinis integrata monſtra complectitur, & quandoq; etiam illa, quæ Lucretius corpora bina appellauit his verbis. D

——Sed neq; tempore in vllo

Eſſe queunt, duplici natura, & corpore bino.

At contemplantes monſtrum humanum huius generis, duplici diſcrimine varium inueniemus; quoniam aliud eſt duplex in ſuperna parte, & ſimplex in inferiori. Aliud geminatum in partibus infernis, & ſuperna ſimplici obſeruauimus. Interdum viſum eſt corpus omnibus membris optimè conſtitutum, & perfectum, cui aliud corpuſculum imperfectum agglutinatum adhærebat. Quandoq; accidit, vt duo corpora ſint perfecta, & abſoluta, ſed in vtero matris naturali glutine adeo connexa, vt monſtroſam fœditatem, nimirum duas facies, & duo corpora referant, de quibus canere poſſumus cum Lucretio hunc in modum

Monſtra geminata in parte ſuperiori.

Et duplices hominum facies, & corpora bina

Hęc

Hæc autem monſtra inter ſe, ratione variæ connexionis, diſcriminantur. Nāq; alia iuxta partem anteriorem, alia iuxta poſteriorem, alia iuxta lateralem conglutinata conſpiciuntur, & tandem ſunt, quæ ſecundùm nates, oppoſitis quodammodo capitibus ad hæreant. Præterea differentiæ, quæ in monſtris humanis huius naturæ obſeruantur, in belluinis quoq; Lector contemplari poterit. *Monſtri bicorporis varia connexio.*

E
MONSTRA HVMANA BICORPORA VNICO TANTVM CAPITE COPVLATA.

MVlta huius naturæ monſtra olim fuiſſe viſa Authores non proletarij teſtificantur. In primis Albertus magnus in Commentarijs ad Ariſtotelem meminit monſtri, quod quatuor habuit crura, ſed hoc corpus duplicatum à ſuperna parte ſimplici tegebatur. Item Petrus Aponenſis in Commentarijs ad Problemata Ariſtotelis, memorat
F monſtrum in Italia obſeruatum fæminei ſexus continuum ad cauitatem vſque ventris, deinceps geminatum. Pariter Valeriola in Locis communibus recenſet quoddam monſtrum Auenione conſpectum, quod à ceruice infra bicorpor circumferebatur. *L. 5. locor. com. cap. 18*

Retulit etiam Imperatus natum eſſe Neapoli monſtrum ex meretrice morbo Indico laborāte, quod duo corpora vnico tamē capite glutinata repræsētabat. Caput erat maximum, cuius altera pars effigiem vultus, altera verò vnicam aurem exhibebat, & cadauere diſſecto, duo corda cum vnico ventriculo reperta ſunt.

Cæterùm, ſi per annorum ſeriem vagemur, monſtra multo plura huius conditionis admirabimur. Licoſthenes in primis exhibet iconem puellæ natæ Bernæ in Italia, nimirum anno ſalutis poſt milleſimum, & quadringenteſimum ſeptuageſimo ſecundo, vnico capite, & infernis partibus geminatis. At anno Domini poſt *Varia bicorporum exẽpla.*
G ſeſquimilleſimum ſepuageſimo octauo puer in Germania ortus eſt vniceps partibus inferioribus duplicatis, cum multis alijs fæditatibus monſtroſis, quæ ad hunc locum ſpectare non videntur.

Amplius anno Chriſtiparæ virginis poſt ſeſquimilleſimum trigeſimo primo, propè Eſſelingam, infans vniceps quatuor auribus in lucem prodijt, cum alijs partibus infernis geminatis, cuius monſtri meminit etiam Pareus ordine aurium minimè geminato. Rurſus anno Domini poſt ſeſquimilleſimum quadrageſimo ſeptimo Louanij infantes gemelli vnico capite conglutinati nati eſſe perhibentur.

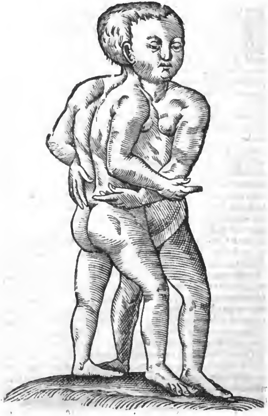
His additur icon monſtroſi foetus nati anno ſalutis poſt ſeſquimilleſimum ſexageſimo nono ex quadam muliere Turonenſi, quæ peperit duos gemellos mutuò ſe complectentes vnico capite inſignes, cuius monſtri ſceleton Ambroſius Pareus
H à Renato Cireto ſe accepiſſe fatetur: hoc autem monſtrum in icone I. exhibetur I.

Deinde anno ſalutis poſt ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo nono, in Inſula obſcuri Lacus Ditione ferrarienſi natum obſeruarunt monſtrum vnico capite, cum fruſto carnis circa occiput, in ore duæ erant Linguæ, quarum acutior latiori inſidebat, vnico collo erat præditum, cum reliquo corpore geminato fæminei ſexus. Hoc monſtrum viuis coloribus delineatum in publico muſæo viſitur, vbi etiam mōſtrum hermaphroditicum bicorpor, & monocæphalon conſpicitur. *Monſtra in muſæo.*

Aliud magis monſtroſum deſcribere, & repreſentare volumus natum anno noſtræ ſalutis poſt ſeſquimilleſimum nonageſimo, menſe Octobris, ex agricolis coniugibus, in Pago Piceni Diæceſis Aſinenſis; huius monſtri conſtitutio erat talis. Ca II.
put ei erat vnicum magnum, oculis prominentibus inſtar oculorum Bufonis, naribus ſurſum repandis, ore patulo, & ad aures vſq; diducto, more ranarum, fibris carnoſis inſtar capillamentorum ex mento pendulis, criſpis, & infernè ſurſum non-

nihil

I. Infans geminatus vniceps.

Digitized by Google

II. Monſtrum bicorpor vnico capite valdè monſtroſo.

Digitized by Google

Deſcriptio monſtri bicorporis monocephali. nihil contortis: ideoq; appendices carnoſę barbam ſatyrorum quodammodo æmulabantur.

Ei vnicus thorax, venter, & vmbilicus erat, ſed brachia quaterna, & crura totidem habebat, necnon mammas tumentes. Brachia poſtica erant adeo breuia, vt eorum digiti cubitos brachiorum anteriorum vix attingerent. Cætera membra inferiora cum eſſent duplicata ſibi inuicem per diametrum erant oppoſita: quocirca nates, & podices ad latera monſtri erant locati, diſtincto ſexu fœmineo, itaut fœmina duplex ab hoc monſtro repræſentaretur. Nam partes ab vmbilico inferiores ita à Natura erant optimè conformatæ, vt admirationem intuentibus afferrent. In cadauere diſſecto, viſcera geminata, præter cor, fuerunt inuenta. Monſtrum autem menſe ſeptimo grauiditatis ortum eſt tale, quale in icone II. delineatur. A

His monſtris ſunt addenda illa, quorum corpus perfectum, aliud corpus imperfectum geſtat cum hæc ſimul proculdubio nata eſſe perhibeantur. Cum igitur in his ſub vno capite duo corpora regantur, ab hac Rubrica minime ſunt ſegreganda: quapropter exhibemus in primis infantem marem, & fœminam bicorporem, in quo alterum corpus ſub brachio alterius quodammodo latibulari videtur, & ex altera parte monſtri tria brachia; & ab altera vnum tantummodo pendent. Veluti in icone III. cernitur. Platerus quoq; in proprijs obſeruationibus memorat humanum monſtrum huius conditionis, ex quo pendebat alius homo omnibus partibus abſolutus, præter caput. Immò quotieſcumq; vir perfectus mingebat ſimiliter imperfectus lotium reddebat, podice tamen clauſo, & nullibi apparente. B

III.

Corpus perfectum cũ imperfecto.

Ab hoc monſtro non diſcrepabit monſtrifer puellus Illyricus ſex annos natus boni habitus, & optimè conſtitutus, qui anno ſalutis poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſecundo, vt refert Amatus Luſitanus, Anconam venit, ex cuius vmbilico thoracem verſus aliud infantis corpuſculum pendebat, cum duobus brachijs, & totidem pedibus, abſq; capite: Scrotum habebat abſq; teſtibus repræſentans oblongum præputium, per quod lotium ſtillabat. Immò quando perfectus puer mingebat, repente vrina per hanc viam pueri imperfecti fluebat. Fuit autem tantæ cunctis admirationi, vt per vniuerſam Italiam parentes eius magnam pecuniam collegerint.

Aliud monſtrum ſimile. Hic puer fortè non fuit valdè abſimilis monſtro bicorpori, & monocephalo, quod Beneuenius deſcripſit dicens. Mulier quædam nomine Alexandra Mediolano Florentiam venit, quæ geminos mares quæſtui ſpectandos dabat, quorum alter erat integer toto corpore, & membris diſtinctis, alter verò ita adhærebat alterius thoraci, vt illuc totum caput inſeruiſſe videretur, reliquo corpore ab alio ſeparato de more infantis mamillam ſugentis. C

L.4. de mat. med. c. 141. Marcellus quoq; Virgilius in commentarijs ad Dioſcoridem deſcribit monſtrũ, ex Gallia in Italiam delatum. Erat enim imperfectum corpus ſine capite, & humeris quodammodo è regione ventriculi alterius perfecti puſionis emergens, & ad ſenſus & neceſſitates pueli perfecti mouebatur. Ideo Ioannes Baptiſta Porta in Magia

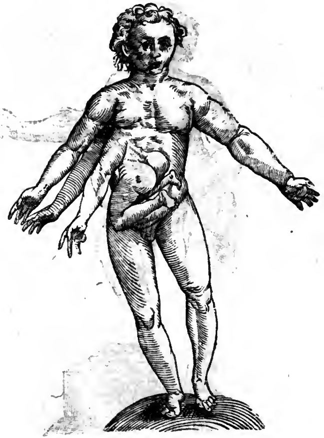
L. 2. c. 17. naturali fatetur ſe vidiſſe Neapoli monſtrum, ex cuius pectore alius infans integer exibat, retento ſolum capite in perfectioris hominis ventre. Amplius iuxta fidam relationem, quæ ſeruatur apud clariſſimum virum Ouidium Montalbanum omnibus diſciplinis exornatum, anno ſalutis poſt ſeſquimilleſimum decimo quinto, die vndecima Maij peruenit Bononiam adoleſcens Hiſpanus, qui ſub axilla infantem geſtabat omnibus membris abſolutum præter caput, quod intra thoracem iuuenis perfecti occultari videbatur. D

Quamuis anno ſuperiori, nempe poſt ſeſquimilleſimum decimo quarto, iuxta ſententiam Licoſthenis, Colmariæ oppidi imperialis Alſatiæ ad Ilum flumen ſiti, natus ſit infans virilis ſexus, ex cuius pectore aliud corpuſculum infantis omnibus

IIII. membris abſoluti ad genua vſq; propendebat, ſolo capite in corpore maioris infantis abdito; veluti in icone IIII. oſtenditur.

Præterea, ex eodem Licoſthene, anno Domini poſt ſeſquimilleſimum decimonono, ex Sabaudia in Heluetiam venit, quidam homo iuſtæ ætatis integra forma, & omnibus membris rectè conſtitutus, ex cuius regione ventriculi aliud hominis corpus ita pendebat, vt caput tantùm, atq; brachia deeſſent, quæ in alterius ventre recon-

III. Monſtrum bicorpor, & monocephalon vtriuſq; ſexus.

IIIJ. Monſtrum monocephalon binis corporibus.

recondita eſſe videbantur. Hic homo circumtulit hanc molem, magno hominum
vndequaq; confluentium ſpectaculo, & admiratione, per diuerſas regiones, quæ-
ſtum faciens.

Similiter anno à partu Virginis Chriſtiparæ poſt ſeſquimilleſimũ vigeſimo quin-
to, vt diuulgauit Licoſthenes, in quodam pago Hirciniæ ſyluæ non procul a Knet-
bis, infans monſtroſus natus virilis ſexus, ex cuius corpore circa pectus aliud hu- *Monſtrum*
manum corpus pendebat, cunctis partibus abſolutum, præter caput, quod in alio *bicorpor,*
corpore tectum eſſe videbatur. Peruenit hoc monſtrum ad virilem ætatem, & huc, *quod perue-*
atq; illuc proficiſcens, à curioſis hoc naturæ miraculum obſeruantibus quæſtum *nit ad viri-*
E colligebat. Ideo Argentinæ in Nundinis circa diem feſtum ſancti Ioannis Bap- *lem ætatem.*
tiſtæ, anno ſupra ſeſquimilleſimum quinquageſimo quinto fuit viſum. Immò Li-
coſthenes ſe vidiſſe fatetur hoc monſtrum Baſileæ ſubſequenti anno poſt ſeſquimil-
leſimum quinquageſimo ſexto.

Hoc fortaſſis erit idem monſtrum, quod à Iacobo Ruſo, in ſuo opere de conce-
ptu humano, ſub anno vigeſimo nono ſupra ſeſquimilleſimum diuulgatur; cum ad
maturam ætatem peruenerit, vt in icone V. demonſtratur. V.

Pareus quoq; non diſſimilis monſtri meminit conſpecti Lutetiæ anno Domini
poſt ſeſquimilleſimum trigeſimo. Item Cardanus hominem monſtroſum huius for-
mæ annum vigeſimum quintum natum memorat. Quidam etiam Ianus Vitalis Pa-
normitanus de hoc monſtro cecinit hunc in modum.

F ——— *Truncum ſub pectore librat inanem*
Egreſſus puer, & ſine nomine pectora corpus
Imminet, huic collum caput eſt, & brachia parua
Pro manibus ſunt, terga polum ſpectare videntur,

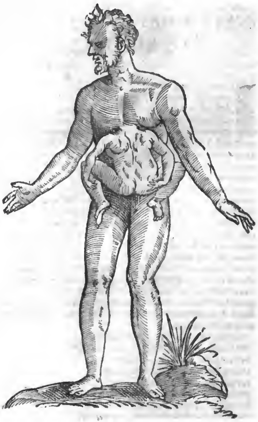
Langius, & ipſe monimentis mandauit quòd, anno à partu Deiparæ Virginis ſu- *Tom. 2.*
pra ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſexto, in pago Argentinæ Vrbis, mulier ino- *epiſt. epiſt.*
ps, ex ſeminis vbertate, peperit maſculum, ex cuius epigaſtrio moles infanti non *8.*
diſſimilis pendebat, itaut alter infans collotenus alteri inſertus eſſe videretur, cru-
ribus, & pedibus perfectis, ſed manibus mancis, cum in dextra quatuor, & in læua
tres tantummodo digiti conſpicerentur.

Simile monſtrum bicorpor, & vniceps Patauij oblatum fuit Realdo Columbo *L. 15. de re*
Anatomico celeberrimo diſſecandum. Erat autem infans ſemeſtris, cum alio im- *Anat.*
G perfecto ſine capite illi agglutinato; quoniam Philiatri videre deſiderabant, num
cor, & alia viſcera eſſent geminata. Itaq; aperto cadauere, in puero imperfecto
nonnulla inteſtina reperta ſunt, ex quorum portione veſica, & anus conſtruebatur,
ſed ibi nullum cor, nullum iecur, & nullum cerebrum viſebatur; ren tantùm per-
magnus ibi erat, qui munio fortè hepatis fungebatur; namq; ab extremitate iecoris
perfecti infantis craſſa vena inſtar arteriç ad illum magnum renem perueniebat,
atq; inde aliæ complures venæ per corpus diſſeminabantur.

Antequam aliò ſermonẽ conuertamus, non erit ab re nonnulla carmina recita-
re, quæ Pierius de ſimili monſtro ad Leonem Decimum Pontificem maximum con-
ſcripſit, ſunt autem huius tenoris.

Naturam, & orbis ordinem immutabilem
H *Nil fruſtra, & incaſſum facere apertum ſatis,*
perfecta, quæ ſunt opera miramur nihil,
Nulliq; eorumdem vſus eſt incognitus
Sed quæ videntur inchoata inaniter
Portenta ſunt, & abditas rerum vices
Vt exerant, ſunt vſui mortalibus.
Nunc monſtra Romæ cernimus, quæ Celtiber
Nutriuit, orta in Gallico tamen ſolo.
Pueri puellum ex vmbilico ſcilicet,
Pendentem, adacto capite per communia
Viſcera, neq; huius tangere eſt vſquam caput.
Humeri, & lacerti exilitate inutilee
Adeo vſq; ſunt breues, & inſtar pollicis

V. Monſtrum monocephalon bicorpor, quod ad virilem ætatem peruenit.

Exoſſes, effatiq; flacci, & languidi.
Crura vſtulata, poplitesq; cammate
Iam ſyderati, iamq; ad vſum habiles minus.
Non hæc fuerunt irrito Euentu, Leo,
Oſtenta viſa, ſed tuum certè decus
Cælo extulere, namq; concilium a iterum
In Gallijs ortum, alitum ab Hiſpano viro
Sine capite eſſe, ſine manu, & firmo gradu
Debere Laterano inſeri, & inoleſcere
E. *Octaua nuper ſeſſio palam tulit.*
Hoc eſt Leonem inducere, hoc eſt Herculem
Referre, monſtra qui ſubegit omnia.

MONSTRA BELLVINA VNICO CAPITE BICORPORA.

F IN brutis monſtra huius generis multò plura, quàm in fœtibus humanis obſeruata fuiſſe comperimus. Nam quæcumq; contra communem Naturæ legem, & ordinem fiunt, in humana generatione, eadē fieri poſſe in vtero brutorum aſſeueramus, idq; crebrius, quoniam plurima brutorum ſunt multipara, & niſi eſſent multipara, id illis
contingere poteſt propter copiam ſeminis, eū minus frequentem congreſſum exerceant. *Vitulus.*
Propterea boues monſtroſos ſæpè partus enituntur, quos viuis coloribus exprimi curauit Clariſſimus vir Vlyſſes Aldrouandus, & Hodie quilibet in publico Muſęo magna admiratione intueri poteſt, imò non ſolum quos ipſe obſeruare potuit, ſed etiam ſimiles partus monſtroſos à viris rerum naturalium fidis indagatoribus obſeruatos intellexit. Inter hos partus vnum ad rem noſtram ſpectantē
comperimus: fuit enim vitulus monocephalos, bicorpor, quinq; auribus præditus, pe- I.
G dibus ſupernis mutuo corpora complectentibus ijſq; quodammodo ceruinis vt in *Porcus.*
icone. I. apparet.

Non diſſimilis formæ fuit porcus bicorpor vnico præditus capite, natus anno ſalutis poſt milleſimum, & quadringenteſimum nonageſimo ſexto, in Suntgoia fertiliſſima Germaniæ Prouincia, in pago Lanſer, vt recitat Licoſthenes.

Sus erat vnico capite, quatuor auribus, duobus oculis, totidem linguis, necnō II.
octo pedibus refertus: hæc beſtia à capite ad vmbilicum vſq; copulabatur, Poſterioribus, ſeu infernis partibus ſeparatis, vt in icone II. conſpicitur.

Aliam monſtroſi Nefrendis effigiem non piguit hoc in loco delineare, quoniam ad bicorpora monocephala attinet. Natum eſt hoc monſtrum anno Domini poſt
ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo ſecundo, poſtero à Paſchate die, Metis, in Lotha- *Nefrendis*
ringia, in hoſpitio, cui Sancti Spiritus imago pro Inſigni eſt, octonis pedibus, qua- *monſtroſi*
H tuor auribus, & vnico capite quaſi canino præditum. Partes monſtri poſteriores, *deſcriptio.*
tanquam gemellorum erant diſtinctæ, ſed anteriores copulatæ cum duabus linguis in ore, & quatuor dentibus in ſuperioris, & totidem in inferioris maxillæ lateribus.

Sexus diſtinctio non ſatis à Natura fuit expreſſa, quia, num mas, aut fæmina eſ-
ſet, nemo dignoſcere poterat: nam exigua tantùm rima ſub cauda vtriuſq; cor- III.
poris erat aperta, Huius monſtri effigiem Ambroſius Pareus Burgeſio medico metenſi celeberrimo acceptam refert: quemadmodum in icone III. oſtenditur.

Similia monſtra in felibus, & canibus nonnunquam contingere ſolent: cum ſint animalia multipara; ideoq; ob copiam ſeminis, & multitudinem partuum monſtra bicorpora enituntur. Meminit Licoſthenes catelli monocephali bicorporis nati Baſileæ, menſe Februario, anno ſalutis poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſecundo, in aedibus Ludouici Dehitæi, ex fele domeſtica, quæ inter alios fœtus nu-

I. Vitulus vniceps bicorpor quinq; auribus præditus.

Digitized by Google

II. Sus geminus vnico capite.

III. Sus alius bicorpor monocephalos.

Digitized by Google

merofos enixa eſt catellum vnicipitem bicorporem, & octipedem vtriuſq; ſexus,
corporibus vnico capite copulatis: itaut duorum ſeſe mutuo oſculantium ſpeciem
referrent; vnde multi viri ex ortu huius monſtri præſagium ſalutis, & concordiæ
hanſerunt.

Nos in præſentia damus iconem felis monocephali, & bicorporis, necnon octi-
pedis, ſed à primo iam deſcripto diſcrepantis, quia in hoc duo corpora non ſolùm
capite, ſed etiam ſterno glutinantur; veluti in icone IIII. pingitur iuxta vtramque IIII.
partem vna cum mentaſtro, quod ab Herbarijs balſamum felium nuncupatur.

Immò Lectori ſpectandam proponimus aliam felis monſtrifici iconem, quæ ad
E noſtras peruenit manus. Fuit enim catellus felis domeſticæ colore albus, octipes, *Felis mon-*
vniceps iuxta partes ſupernas, & bicorpor iuxta partes infernas, cum duabus cau- *ſtroſus.*
dis, quemadmodum in icone V. delineatur, vnà cum Valeriana maiore. V.

Quod hactenus catellis felium contigiſſe aſſeuerauimus, fœtibus etiam canum
nonnunquam accidere fatemur: quandoquidem ad noſtras manus peruenerunt ico-
nes, quæ monſtriferos huius generis canes repræſentant. Primitùs exhibemus
ſpectandam effigiem monſtroſi canis, nempe monocephali, & bicorporis, ſed di-
ſcrepat à propoſitis felium monſtris, quoniam feles erant octipedes; cum hic canis
ſit tantummodò hexapus, quia duobus pedibus anticis carebat; ſicuti lector poteſt VI.
intueri in icone VI. vbi hoc monſtrum iuxta vtramq; partem exprimitur, vnà cum *Cynomia*
P ſyllio, quam plantam Botanici herbam cynomiam, vel cynoidem nuncupant. *herba qua.*

F Pariter aliud monſtrum caninum huius generis ſpectandum proponimus, quod
quidem monocephalon eſt, & bicorpor, necnon capite, ſterno, & ventre glutina-
tur, ſed eſt octipes ad differentiam ſuperioris nuper delineati veluti conſpicitur in
icone VII. vbi iuxta vtramq; partem oſtenditur. VII.

In auium familia ſæpè huiuſmodi monſtra monocephala, & bicorpora obſeruan-
tur: ſiquidem ex Licoſthene hiſtoriographo, anno poſt ſeſquimilleſimum trigeſimo
octauo, Colmariæ nobilis Alſatiæ ſuperioris, & Romani Imperij oppidi, in aedibus
Thomæ Eberlini, die Iouis ante feſtum Paſchatis (fuit enim dies decima octaua
Aprilis) ab ouo excluſus fuit pullus vniceps duplici collo, & binis corporibus ſimul VIII.
glutinatis, nempe quatuor pedibus, & totidem alis præditus vt in icone VIII.
cernitur.

Hinc viri non vulgariter eruditi coniectarunt hoc fuiſſe præſagium vnitatis, quã
G Chriſti fideles ſemper profireri debent; cum hoc monſtrum in lucem prodierit ea
die, qua Chriſti cœna myſtica in eius paſſionis monumentum celebrabatur; dum
cuncti Chriſti fideles ſacramentum communionis obeuntes quodammodo copulan-
tur, & vnum Eccleſiæ corpus ſub vno Chriſto capite conſtituunt.

Præterea hunc pullum in illis regionibus prodigioſum, & potiſſimum ea die cum
quatuor alis, & totidem pedibus ſub vno capite natum prædicarunt, quoniam qua-
tuor Euangelij Scriptores in cœna myſtica deſcribenda vnanimes inſinuare volue-
rit, quæ in Eccleſia fidelium abſq; vllo diſſenſu conſeruanda eſt. Immò quemad- *Myſtica ſi-*
modum hic prodigioſus pullus quatuor nitebatur pedibus, ita Eccleſiam Chriſti *gnificatio.*
quatuor Euangeliſtis tanquam firmis nixam fundamentis, vnico capite, nimirum
Chriſto regente nunquam corrui poſſe.

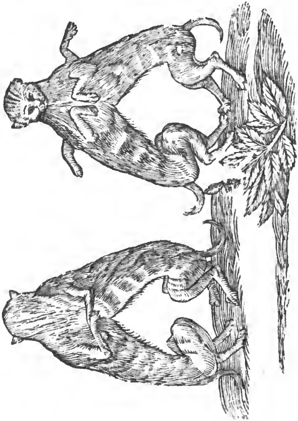
H Amplius in Gallia iuxta aſſertum Licoſthenis, anno ſalutis noſtræ poſt ſeſquimil-
Jeſimum quinquageſimo primo, ex ouo gallinæ pullus etiam geminatus, & vniceps
excluſus eſt, qui quamuis quatuor pedibus, & totidem alis ſub vno capite eſſet re-
fertus, nihilominus à ſuperiori iam delineato diſcrepabat in collo; nam ille duo di-
ſtincta ab inuicem geſtabat colla, cum hic colla ſimul copulata ſub vno capite ha- VIIII.
beat, vt in icone VIIII. demonſtratur.

Pariter in genere Anſerum ſimile monſtrum aliquando viſum eſt, & potiſſimum
anno Domini poſt milleſimum, & ducenteſimum ſexageſimo octauo, ſi veritatem
tetigit Licoſthenes.

Namq; hoc tempore pullus anſerinus vnico capite, & collo geminato, nec non X.
reliquo corpore ex ouo emerſit, vt in icone X. apparet: talem pullum Albertus fa-
tetur ſe vidiſſe monocephalõ duplici collo quatuor pedibus, & totidem alis refertũ. *L. 4. de gen.*
Optimè igitur docebat communis præceptor Ariſtoteles, monſtra multis mem- *An. cap 4.*

bris,

IIII. Felis monocephalos bicorpor pronè, & ſupinè pictus cum Mentaſtro.

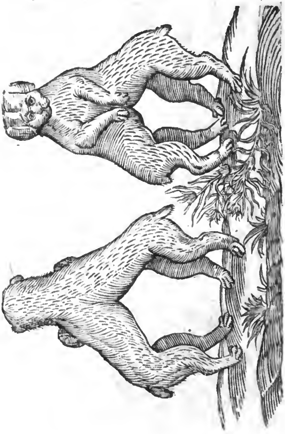

V. Felis bicorpor vniceps alius cum Valeriana maiore.

Digitized by Google

VI. Canis vniceps bicorpor hexapus, iuxta vtramq; partem pictus cum Pſyllio.

Digitized by Google

VII. Canis vniceps, & bicorpor alius.

Digitized by Google

VIII. Pullus geminus vniceps.

Digitized by Google

VIIII. Pullus geminus vniceps alius.

Digitized by Google

X. Anſer monocephalos collo geminatò, & corpore.

Digitized by Google

bris, quàm opus ſit, integrata, rarò admodum in vtero earum animantium procrea-
ri, quæ ſingulos fœtus pariunt, ſed crebrius in illis animantibus gigni, quarum par-
tus eſt numeroſus, & potiſſimum in genere auium, inter quas gallinæ procreationis
monſtroſæ ſunt feraces, quippe quæ partum habeant numeroſum, non ſolum quia
tanquam columbæ ſępè fætificent, ſed etiam quoniam multos partus intra ſe ſemper
contineant: hac de re plures fœtus geminatos enituntur; cohærent enim conce-
ptus ob viciniam, & pulli monſtrifici inſtar eorum, qui proponuntur in iconibus ſpe- *Cauſa*
ctandi, ſæpè ab ouis emergunt. Id autem non in ſolis pullis contingit, quia fœtus
etiam aliorum animantium in vtero coaleſcunt, & multa eorum membra adhærent,
E & fœditatem nanciſcuntur propterea iure merito poterimus cum Lucretio canere. *Lib. 5.*

Orba pedum partim, manuum viduata viciſſim,
Multa ſine ore etiam, ſine vultu cæca reperta,
Vinctaq; membrorum per totum corpus adhæſu,

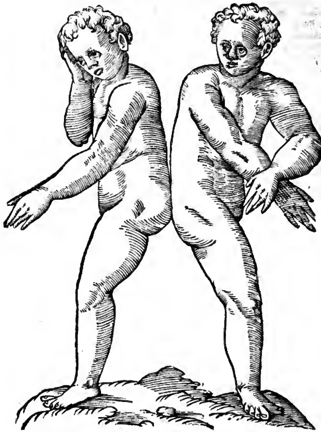
MONSTRA HVMANA IN PARTIBVS INFERIORIBVS SIMPLICIA, & In Superioribus Geminata.

F

CVM in antecedenti Rubrica monſtra ſub vno capite, in parte tamen
inferiori geminata in medium prolata fuerint; reliquum modò eſt, &
rationi videtur conſonum, vt hoc in loco monſtra prædictis oppoſita
recenſeantur, nempe illa, quæ partibus ſupernis duplicatis, in partes
infernas ſimplices deſinunt. *L. 16. de ci*
In primis Diuus Auguſtinus monſtri huius generis meminit, quod poſtea à Petro *uit. Dei c. 8*
Crinito in opere de honeſta diſciplina repetitur. Fuit igitur puer vmbilico tenus
ſimplex, partibus ſuperioribus geminatis, nempe cum quatuor brachijs, totidem
manibus, & duobus capitibus natus in oppido Emaus, imperante Theodoſio Cęſa-
G re. Paulus autem Diaconus de Imperatore Cæſare verba faciens ſcripſit poſt obitũ
Theodoſij, ſimilem partum vmbilico tenus perfectum, & deinceps in parte ſuperna
geminatum ortum eſſe, quoniam duo capita, duo pectora, & quatuor brachia habe-
bat: immo eorum altero vigilante fœtus alter dormiebat, & viciſſim diuerſas plerũ-
que operationes moliebantur. Deinde eodem tempore, teſte Diuo Hieronymo,
aliud monſtrum huius generis Lidæ natum eſſe perhibetur, quod duobus capitibus
quatuor brachijs, & duobus pedibus erat integratum.
Item Albertus Magnus in Commentarijs ad Ariſtotelem meminit cuiuſdam mō- *L. 2. Phyſic.*
ſtri bicorporis quod iuxta inferiores partes erat ſimplex Et Cardanus in Commen-
tarijs ad Hippocratem diuulgauit, monſtrum in Aegypto ad quartum vſque annũ
vixiſſe, quod vmbilico tenus erat geminatum, cum partes infernæ vnum tantùm
puellum repræſentarent.
H Inſuper Georgius Buchananus rerum ſcoticarum ſcriptor, referente Camerario, *L. 13. hiſt.*
natum eſſe in Scotia monſtrum tradidit, quod ſupra vmbilicum ſpeciem maris refe- *Scot.*
rens à communi hominum effigie non diſcrepabat, ſed ſupra vmbilicum membra
omnia erãt geminata. Id Rex Scotiæ educandum, & erudiẽdum in varijs idiomati-
bus, & potiſſimum in muſica curauit, in qua miros fecit progreſſus: ita ut maxima om- *Monſtrum*
nium admiratione modulatè caneret. *eruditur.*
Deinde in hoc monſtro alia duo erant admiranda, primo quoniam hæc capita ſæ-
pè inter ſe rixabantur; deinde quia, partibus inferioribus læſis, vtrumque corpus
dolore afficiebatur; ſed aliqua partium ſupernarum Læſa, ſenſus doloris alteri tan-
tùm corpori contingebat. Neque huius effectus longè petenda eſt ratio: nam par-
tes monſtri ſupernæ inter ſe erant diſtinctæ, cum inferiores vtrique corpori com-
munes cōſpicerentur Vnde nerui ſenſum membris impertientes, cũ in cruribus vtri-

Digitized by Google

I. Fœtus in parte ſuperiori geminatus, & in inferiori ſimplex clunibus cohærens.

que corpori eſt eſſent communes,conſequenter etiā horum læſio vtrique nocebat,
quod de partibus ſuperioribus ſecus erat dicendum. Hoc monſtrum ad annum vige-
ſimum octauum vitam protraxiſſe dicitur,& deceſſiſſe Ioanne Prorege Scotiam ad- *Monſtri*
miniſtrante. *obitus.*

Sin per latam annorum ſeriem ſpatiemur,multò plura huius generis monſtra com
periemus:recitatur enim apud Licoſthenem,quòd anno ſalutis noſtræ poſt milleſi-
mum quadrageſimo quarto in confinio Nortmaniæ,& Britanniæ Henrico tertio re-
gnante,nata eſt fæmina cum duobus capitibus,quatuor brachijs,cæteriſque partibus
geminatis vſque ad vmbilicum; cum partes infernę eſſēt ſimplices Vtrumque caput *Monſtrum*
E comedebat,ſed alui excrementa per vnum tantummodò exitum trudebantur At *geminatum*
vna parte monſtri præmortua,altera per ſpatium ferè trienni j ſuperuixit, defunctā, *in parte ſu-*
baiulans,donec molis pondere,& cadaueris nidore deficeret. Nonnulli Præſagi exi *periori.*
ſtimarunt,& monumentis etiā mandarunt, hoc monſtro Regionē Angliæ, & Nort-
maniæ ſignificari ,quæ licèt inter ſe fuerint diuiſæ ſub vno tantùm Dominio erant
conſtitutę ; de quo præſagio ſeu monſtri interpretatione legendus eſt Vincentius in
ſpeculo naturali. Natiuitatem poſtea huius monſtri Mattheus Palmerius ad annum *L. 26. c 38.*
Chriſti ſexageſimum primum ſupra milleſimum retulit.

Pariter in Anglia,anno Domini poſt milleſimum, & centeſimum duodecimo , ex
hiſtoria Lichoſtenis,natus eſt puer geminus, à clune ad partes ſupernas ita diuiſus
vt duo infantes integri viderentur,qui clunibus cohærentes in duos tantùm pedes
F deſinebant . Hoc monſtrum ſacri fontis aqua luſtratum triduo ſuperuixit, fuitque
talis formæ, qualis in icone I. exhibetur . I.

Sed anno ſalutis poſt milleſimum, & ducenteſimum trigeſimo quarto , in mon- *Monſtrum*
toſis Bononiæ locis, ex muliere monſtrum non abſimile ad vitales auras egreſſum *geminatum*
eſt , cuius pars ſuperior duos infantes, & inferior vnum ſolum referebat ; ſed horum *Bononiæ na*
fœtuum vnus prima die obijt, & alter ſequenti die interijt . *tum.*

Sub finem Imperij Græcorum, Andronico vltimo imperante , circa annum ſalu-
tis nonageſimum tertium ſupra milleſimum , & ducenteſimum, monſtroſus puer na-
tus eſt Bizantij à pedibus vſq; ad vmbilicum continuus , inde verò ſeparatus , vt
duo capita, duo pectora , conſequenterq; duplicem dorſi ſpinam haberet cum qua-
tuor brachijs, ſed poſt primum ab ortu diem expirauit.

Inſuper anno à partu Chriſtiparæ Virginis poſt milleſimum, & treceteſimum
G decimo, in agro florentino, monſtroſus puellus effigie bicorporis natus eſſe perhi-
betur, vt Hiſtoria Licoſthenis recitat, & geminis capitibus , quatuor brachijs , ſed *Puer gemi-*
circa partes genitales ita connexus vt in duos ſolùm pedes deſineret , & paucos *nus Floren-*
dies vixit . Huius effigies viſitur Florentiæ delineata in pariete loci Hoſpitalis ad *tia natus.*
Scalas cum epigrammate huius tenoris .

Hac Petrus , Pauluſq; vno ſub corpore bini
Fabrica natura mira, iacemus humo .
Cuiq; ſuum fuit , & manuum , fuit oris opuſq;
Veſica, aſt vnum ventris opuſq; fuit .
Iunxere extrema partes nos corporis ambos
Quas neuter ſimul, & dicat vterq; ſuas .
H *Neutra ex parte pedes ; capita ex vtraq; fuerunt*
Bina, ſed è medio corpore planta fuit .
Bina fuit medio, quā corpore planta deorſum
Pendebat, ſurſum quinta erat vna manus .
Non verò nobis vnus ſomnuſq; cibuſq;
Nec riſus nobis . fletus, & vnus erat
Somno membra dabat vnus, ridebat , & alter ,
Sugebatq; vnus , fleuſquoq; & alter erat .
In florentina natos nos fluminis Arni
Valle dedit patria nos pia cura patris .
Inde alti, & ſacro pariter de fonte leuatò
Viximus ambo decem bis totidemq; dies .
Quid nunc Neptunum, quid nunc Ianumq; bifrontem

II. Monſtrum bicorpor vſq; ad pubem.

Mirariſ? Stygij terna quid ora canis?
Et quid Geryonis tria corpora? ſcilicet vnum
Nos corpus, binas nos animaſq; lege.

Huius mõſtri meminit etiã Franciſcus Petrarcha in opere de rebus memorãdis.

Neq. hic ceſſarunt Naturę errata quandoquidem anno Domini poſt milleſimum, & quadringenteſimum nonageſimo quarto, in oppido Germaniæ Rotuil nuncupato ad Syluam Hirciniam ſito infans duobus capitibus, quatuor brachijs, & duobus tantùm pedibus natus eſſe perhibetur, vt Licoſthenes aſtruit. *Aliud monſtrum ſimile.* Item anno poſt milleſimum, & quadringenteſimum nonageſimo octauo, ex eiuſdem Hiſtorio-
E graphi ſententia, monſtrum antecedenti valde ſimile fæminei ſexus natum eſt, in Ditione Vuendenbergha capitibus duobus quatuor brachiis, vnico ventre, & pedibus duobus.

Tandem in Pago Rinach non procul à Baſilea Rauracorum, anno poſt ſeſquimilleſimum quadrageſimo tertio, vt ſcribit Licoſthenes, mulier geminos edidit virilis ſexus concretis corporibus ſupra vmbilicum, quatuor brachijs, & binis tantummodo pedibus inſiſtentes. Hoc monſtrum à Munſtero in ſua Coſmographia eleganter fuit deſcriptum.

His addimus iconem monſtri bicorporis vſq; ad pubem, viuis coloribus delinea- II.
ti in Muſæo publico, quod natum eſt in Agro Auxini ciuitatis Piceni, fuitq; duplici ſacri fontis latice luſtratum. Huius alterum caput lac optimè ſugebat, alterum
F nequaquam. Effigies in figura II. repræſentatur.

MONSTRA HVMANA BICORPORA IVXTA LONGITVDINEM IN MATERNA ALVO
multifariam conglutinata.

G

MODO noſtra intereſt ad monſtra reaptè bicorpora examinanda accedere, quæ cum ſint omnibus partibus externis integrata adeo in matrice connectuntur, vt ab inuicem ſeparari nequeant. Verum quidẽ eſt, quòd aliquando in his bicorporibus aliquæ particulæ deſunt, & interdum etiam ſuperfluæ obſeruantur. Hinc tamen non fit, quin bicorpora appellari poſſint, cum à maiori partium numero conſtituantur.

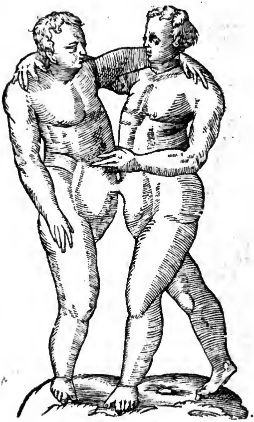
Rufus igitur, & Cornelius Gemma paſſim horum monſtrorum meminerunt, & Volaterranus diuulgat ſe vidiſſe Romæ geminos infantes aduerſis vultibus ſimul copulatos, qui ad longum tempus vitam non produxerunt. Viſi ſunt etiam Louanij, authore Schenchio, Gemelli ſterno, & ventre ita glutinati, vt duplici ſolum capite, quatuor brachijs, & totidem pedibus diſtinguerentur: quapropter diſſecto ca- *Vis rationis vbi reſideat*
H dauere, cor vtriq; commune compertum eſt: cum cæteræ partes eſſent geminatæ. Idcirco tunc orta eſt inter eruditos homines controuerſia, an vis rationis in corde, aut in cerebro ſuum domicilium habuerit. Sed hanc litem conſultò omittemus, quia meminimus aliàs, ad aures Medicorum, aſſeruiſſe, dignitatem humanæ formæ, & domicilium rationis in cerebro, non autem in corde reſidere; quamuis in corde fons caloris, & præcipuus nodus facultatum naturalium, & animalium occultetur. *Connexio Gemellorũ varia*

Satius igitur eſſe arbitramur, ſi de more, in his recenſendis ad ſeriem annorum noſmet conuertamus; ſicq; connexionem Gemellorum primò iuxta partem anteriorem, deinde iuxta posteriorẽ, & deinceps iuxta lateralem manifeſtabimus. Itaq; anno mundi octingenteſimo ſeptuageſimo primo ſupra tria millia, & ante partum Deiparæ Virginis nonageſimo ſecundo, ex Licoſthene, Vrelſinijs Gemellæ ſimul nexæ, & præmortuæ natæ ſunt. Item anno Domini poſt milleſimum ſexageſimo

tertio,

Digitized by Google

I. Gemelli vmbilico coniuncti.

Digitized by Google

II. Gemelli pectoribus connexi.

Digitized by Google

tertio, Conſtantiæ ad lacum Acronium, Gemelli vtriuſq; ſexus membris omnibus
abſoluti, ſed circa vmbilicum copulati in lucem prodierunt.

Pariter in Pago Vallis ſuperioris Arni Tertanio nuncupato, anno ſalutis huma-
næ poſt milleſimum, & trecenteſimum decimo ſexto monſtrum natum eſt referens
duos Gemellos vmbilico copulatos, quorum alter duo crura, alter verò vnum tan-
I. tummodo habebat, vt in icone I. oſtenditur.

Similiter anno Domini poſt milleſimum, & quadringenteſimum nonageſimo
quarto, menſe februarij, Berhendiæ in Ditione Illuſtriſſimi Principis Palatini Ele-
ctoris, in Villa non procul ab Heyldelberga, nati ſunt Gemini pectoribus conglu-
tinatis, cæteris partibus rectè formatis, & vmbilicus vtriq; erat communis, vt pa- A
II. tet in icone II.

Inſuper anno ſalutis humanæ poſt milleſimum, & quadringenteſimum nonage-
ſimo quinto, menſe Septembris, vt Lycoſthenes, Cornelius Gemma, & Pareus te-
ſtificantur, propè Vuormaciam, & Benſhaim, mulier quædam monſtrificas enixa
eſt puellas fronte connexas, ſe ſe mutuo aſpicientes, quas Moguntiæ vidiſſe, anno
poſt ſeſquimilleſimum primo fatetur Munſterus in Coſmographia: nam tunc tempo-
ris ad ætatem ſex annorum peruenerant. Hæ ſimul incedere, ſimul dormire, nec-
non ſurgere cogebantur, immo altera procedente, altera retrocedebat, naſi vtriuſ-
que ſe ſe quaſi contangebant. Oculi ad viſionem in latera tantummodo torquebã-
tur, quia paululum ſupra oculos frontes tenaciter cohærebant.

Gemellæ copulatæ viuentes, & creſcentes.

Ad decimum vſq; annum vixiſſe feruntur: quandoquidem vna præmortua, alte- B
ra paulò poſt obijt, vel quia ſuperſtes, ſeparato alterius cadauere, vulnere perierit,
vel quia cadaueris putrefactione cerebrum lethaliter affectum fuerit.

Occaſionem huius monſtri hanc fuiſſe tradunt Authores, colloquebantur duæ
mulieres inuicem, quarum altera geminos in vtero geſtabat fœtus, ſed tertia mu-
lier ſuperueniens de improuiſo capita colloquentium concuſſit. Vnde fœta perter-
III. refacta concuſſionis notam fœtui impreſſit, vt in icone III. oſtenditur.

Amplius anno poſt ſeſquimilleſimum tertio, in pago Goſſou Agri Tigurini apud
Heluetios, honeſta mulier duos fœtus vmbilico copulatos peperit, duobus capiti-
bus, quatuor brachijs, & totidem cruribus. Et anno poſt ſeſquimilleſimum trige-
ſimo octauo, authore Licoſthene, ſimiles fœtus vmbilico connati conſpecti ſunt.

Gemelli alio modo copulati.

Item anno poſt ſeſquimilleſimum quadrageſimo primo, Februario menſe, Fribur- C
gi Miſorum, puelli, tota parte anteriori fœtus cohærente, editi ſunt: ſicuti Peuce-
rus in Teratoſcopia exarauit. Immo ſubſequenti anno in Ducatu Vuirtenburgen-
ſi, duo partus pectore coniuncti nati ſunt.

Cor vnum in gemellis.

Similiter Heyndelbergæ ad Neccarum flumen, die Pentecoſtes anni poſt ſeſ-
quimilleſimum quadrageſimi quarti, ex Gaſparo Beſler Fabro patre, & Chaterina
matre natus eſt duplex foetus virilis ſexus ventre conglutinatus, cæteris partibus
abſolutis, vixit ſeſquidiem, &, aperto cadauere, Chirurgi vnum tantùm cor inue-
nerunt.

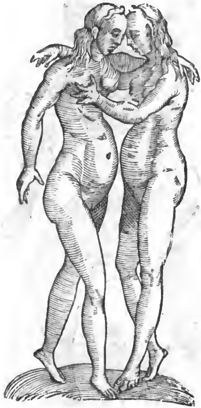
Partus geminus admirandus.

Rurſus anno poſt ſeſquimilleſimum quadrageſimo ſexto, in oppido Saxoniæ ad
Albim, infantes nati ſunt à fæmoribus vſq; ad collum concreti, ita vt ſe ſe mutuis
amplexibus ſtringere viderentur. Hunc caſum alio antiquiori, necnon recentiori ſta-
bilire poſſumus. Primus legitur apud Schenchium, nam anno Domini poſt milleſimũ D
& centeſimum ſexto, Ianuario menſe, in celebri, & imperiali ciuitate Argentina foe-
tus monſtroſus ex plebeis parentibus nempe ex Stephano patre fabro lignario edi-
tus eſt, nimirum bicorpor fœminei ſexus, capitibus, collo, pectore, & ventre conna-
tus. Vna apparebat facies binis oculis, quatuor auribus, naſo, & ore non indecenter
formata, ſi tamen monſtrum iuxta partem anteriorem ſpectabatur, nempe iuxta par-
tem, in qua ex duobus conglutinatis capitibus facies effigiabatur. Verùm fœtu in
faciem procumbente, vbi alterius infantis facies erat formanda, duo capita in modũ
vtris copulata viſebantur; nihilque præter duas auriculas in colli faſtigio locatas,
exhibebatur ſpectandum.

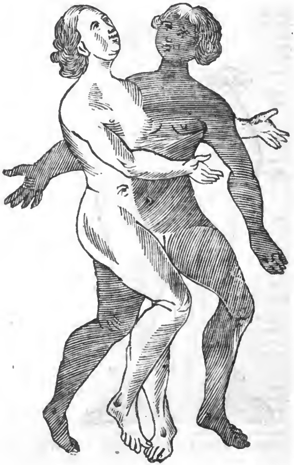
Hæ gemellæ pectore, & ventre cohærentes, ſe ſe inuicẽ complecti videbãtur, nẽ-
pe brachijs & cruribus viciſſim hinc inde decuſſatis, vmbilico vtriuſquè ſubtus pro-
pendente. Vixit monſtrum ſeſquihoram, & poſt obitum, cor puſculo aperto, Chirur-

gi

III. Gemellæ frontibus cohærentes.

IIII. Fœtus bicorpor complicatus Aethiops, & Albus.

gi vnicum cor vnicum pulmonem, vnicum ventriculum cum duplici hepate, & quatuor renibus inuenerunt.

Non valdè abſimilis ſed recentior monſtri natiuitas contigit Regij, menſe Nouembris anni poſt milleſimum, & ſexcenteſimum decimi quinti. Monſtrum erat bicorpor vtroque ſexu refertum, duo erant Gemelli Aethiops, & albus coniuncti ventre, thorace, & vnico vmbilico, cæteris partibus perfecti, qui quodammodo in mutuis amplexibus eſſe videbantur. Tres horas tantummodo vixerunt. Icon IIII. complexum, & connexionem oſtendit. *Monſtrum Regij natū.* IIII.

E Eodem anno Bononiæ, menſe Iulij, duæ Gemellæ conglutinatæ natæ mortuę, & apertæ ſunt. In primis partes exteriores vtriq; abſolutiſſimæ erant, nec tantillum ab alijs perfectis partibus diſcrepabant, pectore tantummodo excepto, quod erat vnicum, & vtriq; commune. Nam hac parte inuicem copulabantur. Incipiebat autem coniunctio ab oſſe ſterni, & in vmbilicum deſinebat. Magnitudo corporis vtriq, eadem, ſed non eadem erat figura.

Puella enim quæ latus dextrum occupabat alteri ſe ſe quodammodo inferebatur, itaut pectus alterius, & tergus incuruarentur. Quę corporis conſtitutio in cauſa fuit imbecillitatis virium, mortua enim prodijt cum altera viua egrederetur. Venæ vmbilicalis non vulgaris erat ſtructura, quoniam in ipſo exortu erat ſimplex, & vt in omni fœtu ſingularis, mox verò, vbi iecur ingrediebatur, in binos ramos diuidebatur, quorum ſinguli ſingulis fœtibus nutrimentum allaturi inſigebantur.

F Iecur erat quidem geminum, ſed alicui haudquaquam diligenter inſpicienti vnicum videbatur; nam alterum ſub altero veluti occultatum latibulabat. Folliculi fellis erant duo in parte ſuperiori hepatis collocati. Item ventriculi erant duo, qui deinde iuxta pylorum in inteſtinum ieiunum copulabantur. Renes non coniuncti, ſed ſeparati, vtriq; tamen bini. Alter iuxta latus iecoris, & alter ſub eodem latitabat. Lien erat vnicus, & in fœtu ſiniſtro tantummodo conſpicuus, figuram potius canini lienis, quàm humani referens. Inteſtinum colon carebat cellulis. Diaphragma duobus in locis erat perforatum, quia duo erant aeſophagi, & totidem ventriculi ad quos tendebant. *Anatome partus gemi nati.* *Lienis forma.*

Oſſa ſterni (ibi enim fœtus copulabantur) ita inuicem nectebantur, vt vnicum tãtum os videretur. Pericardium erat vnum, quod bina tamen corda amplectebatur, quorum ſitus à vulgari valdè diuerſus erat; nam cum in omni homine cuſpis

G cordis deorſum vergat, in hiſce gemellis cuſpides cordium opponebantur.

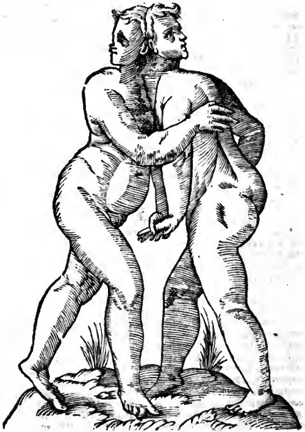
Modò ad antiquam annorum ſeriem ſi reuertamur, incidemus in annum poſt ſeſquimilleſimum quadrageſimum, nam, menſe Aprilis, ex Peucero in Teratoſcopia, fœtus geminus Louanij in lucem exiuit, capitibus, ſeu quodammodo occipitio copulatus, cæteris partibus perfectè abſolutis, vt in icone V. cernitur. V.

Ruſus anno poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo, menſe Auguſti, in Ditione Abbatis Vrſini Pago Reidenſi tribus milliaribus à Kauuburen Sueuiæ oppido diſtante, vxor cuiuſdam fabri Gemellas omnibus partibus perfectas, ſed ventre ad collum vſq; conglutinatas peperit. Denuò menſe Martio anni poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimi tertij, Herbeslebij, in Pago Thuringiæ, Gemellę natæ ſunt ventribus agglutinatæ, quæ ab ortu poſt horas duas expirarunt.

H Iterum anno Domini poſt ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo ſecundo, Ambroſio Parco referente, in Ponte Seo ad Andes oppidulo, menſe quintili, prodierunt in lucem infantes fœminei ſexus membris omnibus perfectæ, niſi quòd alterius manus quatuor tantùm digitis erat diſtincta, fœtus iuxta partem anteriorem cohærebant à mento vſq; ad vmbilicum, qui ambabus erat communis, veluti cor, & hepar in quatuor lobos diuiſum. Vixerunt ſeſquihoram, & in icone VI. exprimuntur. *Lib. 24. c. 2.* VI.

Anno ſubſequenti, nempe poſt ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo tertio, die ſexta Octobris, ex obſeruatione Cornelij Gemmæ, prodigioſa Gemmellarum ſpecies nata eſt, quæ omnibus partibus perfectæ in aluo materna, pectoribus, & inferiori maxilla ità concreuerunt, vt vnicum os quodammodo repræſentarent. Hæ poſt octum ſpatio ſeſquihoræ extinctæ ſunt. Aperto cadauere, cor cuiq; ſuum ſua ſede diſtinctum erat: cum totum oppoſitum in multis alijs huius generis monſtris repertum ſit. Effigies harum eſt talis, qualis in icone VII. collocatur. *Lib. Coſmocrit.* VII.

V. Fœtus bicorpor capitibus copulatus.

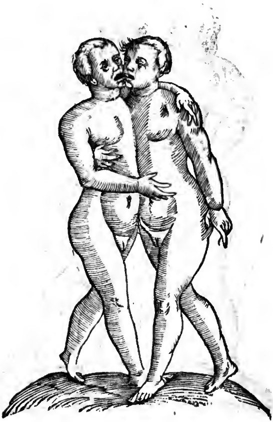

Digitized by Google

VI. Icon Gemellarum Parei.

VII. Gemellæ pectore, & maxilla inferiori coalitæ.

Rurſus ex Schenchio, anno ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum nonageſimo,
menſe Maio, in pago Hermeltzheim Ditionis Archiepiſcopatus Argentoratenſis,
Margharita vxor Theobaldi Helden eiuis enixa eſt fœtum bicorporem cum duo-
bus capitibus quatuor manibus, totidem pedibus; & duplici pudendo mulieris re-
ferrum, & omnibus partibus perfectè integratum, præter vmbilicum, qui vtriq; cor-
puſculo erat communis.

Demum, ex Licero, anno poſt milleſimum, & ſexcenteſimum ſeptimo menſe
Martio, in Ditione Genuenſi, ex Baptiſta Colloreto, & Peregrina coniugibus na-
tus eſt fœtus bicorpor ventre copulatus, alijs partibus ab inuicem ſeparatis, virilis
E ſexus, ſed vnus erat altero duplo maior, & fœtus minor vnico crure mancus, in re-
liquis partibus rectè conformatus, niſi quod oculos recluſos non habebat. Paren-
tes tamen non erant monſtroſi, & ſecunda valetudine fruebantur; immò ante ortũ
huius monſtri alios filios optimè membris conſtitutos genuerunt. Hoc monſtrum *Alia exem-*
poſtea quadrimum Venetijs, & Patanij Clariſſimus Licetus non ſemel vidiſſe fa- *pla huius*
tetur, quoniam Parentes per Orbem vagantes, oſtenſione huius monſtri, non me- *generis.*
diocrem pecuniam à curioſis ſpectatoribus colligebant.

Iuxta einſdem Liceti narrationem, anno ſalutis poſt milleſimum, & ſexcenteſimũ
decimo quarto, Iunio menſe, in Villa Porcetti propè oppidum Coloniæ, ex agri-
colis coniugibus Gemelli per tertium abdomen veluti copulati in lucem egreſſi
ſunt. Horum alter erat ſexus virilis; eum ſexus alterius non eſſet diſtinctus, cuius
F loco quædam cauitas ad genua vſq, protenſa viſebatur, quæ potius notam diſtin-
ctionis fæmorum quàm fæminei ſexus præ ſe ferebat; quoniam crura erant coalita,
veluti duo plantarum trunci coaleſcere ſolent. Loco pedum, quædam carnoſæ pro-
pagines in extremitate, inſtar pedum ſuis, diuiſæ conſpiciebantur.

Hactenus de Gemellis iuxta partem anteriorem connexis verba fecimus: modò *Connexio*
ad copulationem dorſi ſermonem conuertemus, quoniam aliquando infantes in *iuxta dor-*
materna aluo iuxta tergus conglutinari ſolent. *ſum.*

Legimus enim in Hiſtoria Licoſthenis, quòd anno ſalutis humanæ poſt milleſi-
mum, & quadringenteſimum ſeptuageſimo quinto, natus eſt fœtus bicorpor dorſo
copulatus. Sed id Ambroſius Pareus rectius explicat. Nimirum eodem anno, Ve-
ronę in Italia, editas ex muliere duas fuiſſe puellas dorſo ab imis humeris ad nates VIII.
vſq; arctiſſimè conglutinatas; vt in icone VIII cernitur.
G Quamobrem monſtri nouitas inopes parentes impulit, vt hoc monſtrum per om-
nia Italiæ oppida, ad colligendam ex accurrente ad ſpectaculum vndiq; multitudi-
ne pecuniam, circumferrent.

Ex ijſdem Authoribus, anno Domini poſt milleſimum, & quadringenteſimum
octuageſimo ſexto, in Pago Agri Palatini non procul ab Heydelberga Rorbachio
nuncupato, Gemini Hermaphroditi tergoribus conglutinati ad auras vitales pro- IX.
dierunt, quorum effigies in icone IX. apparet.

Quæmadmodum ventre, & dorſo, pariter lateribus interdum duo fœtus in ma-
trice coaleſcunt, Propterea ex Hiſtoria Licoſthenis colligimus, quòd anno ſalutis
humanæ poſt ſeſquimilleſimum trigeſimo quarto, in oppido Seikingen Patria Cla-
riſſimi viri Ioannis Iacobi Beureri in Academia Friburgenſi profeſſoris, tribus mil-
liaribus ſupra Baſileam ad ripam Rheni ſito, fœtus geminatus, & lateribus copu-
H latus natus eſt, ſed propter graues parturientis dolores, diù non vixit.

Item Schaphuſię Heluetiorum, vt Schenchius retulit, anno Domini poſt ſeſqui-
milleſimum quadrageſimo tertio, infantes duo nati ſunt altero laterum coniuncti *Connexio*
fæminei ſexus, duobus capitibus, quatuor brachijs, & totidem pedibus, necnon *gemellorum*
vnico vmbilico vtriq; communi. Horum alter mortuus ab aluo emerſit, alter ve- *iuxta late-*
rò viuus natus continuò expirauit. *ra.*

Similiter in AcKen oppido Saxonię, infantes latere tenus connati ſunt, ea ta-
men ratione, vt dexter ſiniſtra manu humero alterius incumberet, & ſiniſter dextrã
thoraci alterius tranſuerſam prætenderet; veluti Peucerus in Teratoſcopia deli-
neauit.

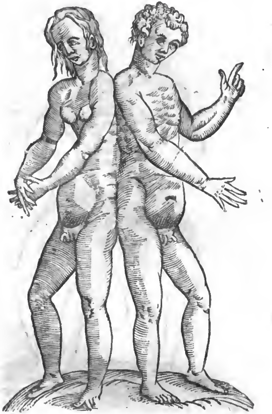
Aliquando duorum Gemellorum lateralis connexio efficit, vt vnuſquiſq; fœtus
latere tenus cohærens altero brachiorum careat. Quandoquidem anno ſalutis hu-

VIII. Gemellæ dorſo coalitæ.

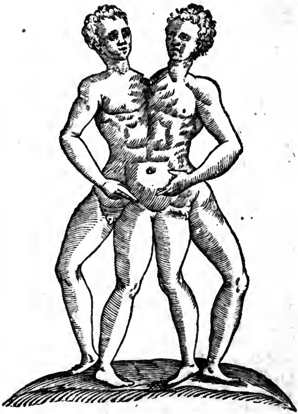
Digitized by Google

IX. Gemelli Hermaphroditi tergore connati.

Digitized by Google

X. Gemini altero brachio carentes latere coaliti.

Digitized by Google

manæ poſt ſeſquimilleſimum quadrageſimo ſexto, mulier Lutetiæ, Ambroſio Pareo referente, ſexto grauiditatis menſe, fœtum peperit geminatũ lateribus coalitum, conſequenterque cum duobus tantũ brachijs,& quatuor cruribus; vt in icõe X. cernitur. Huius monſtri cadauer Pareus diſſecuit, & vnicum cor reperit. X.

Item Dodoneus in Obſeruationibus meminit Gemellorum ab humero ad plantam pedis latere cohærentium. Horum alter ſiniſtro, & alter dextro brachio carebat, vbi iuxta latus iungebantur, conſequenterq; coxa, & pes vnus vtriq; erat communis, altera tamen parte corporis integra, & ſeparata.

E Non diſſimilis monſtri cadauer Ioachinus Camerarius in obſeruationibus ad Schenchium miſſis, curioſitatis gratia, ſe diſſecuiſſe retulit (iuuat enim ſæpe huiuſmodi monſtra aperire, vt interna quoq; varia Naturę errata pateſiant.) offendit igitur prima facie vnicum ventriculum, vnum hepar ſatis amplum, & latum, quia magnum etiam vmbilicum habebat hoc monſtrum, quo materni ſanguinis alimentum hauriebat. Inteſtina erant vniuſmodi, neq; ita diſtincta, vt quilibet infans ſua poſſideret, nihilominus duo ſplenes viſebantur, nam vtrumq; ventriculi latus vnus occupabat. Cernebantur etiam duæ veſiculæ ſelis vtrimq. hepati nexæ. Præterea in quolibet infante duo renes, veſica, vterus, & partes genitales in propria ſede erant collocatæ. Medium thoracem vnum cor amplum, & latum occupabat minimè à pulmone circumdatum, ſed membrana mediaſtino nuncupata, quæ erat gemina, & inſtar duorum parietum cor cum pericardio ſepiebat, cum in reliqua pectoris caui- *Anatomia Monſtri.*
F tate exigua portio pulmonum conſpiceretur. Capita infantium non fuerunt aperta; quia in his aliquid ſingulare, & præter naturam eſſe neutiquam arbitratus eſt. Verum quidem eſt quod alterum infantium caput altero fuit grandius.

MONSTRA HVMANA BICORPORA NATA CVM CAPITIBVS PER diametrum oppoſitis.

G ACCIDIT interdum, vt in humana matrice fœtus duo per nates, & perinæum coaleſcant, conſequenterq; infantes per diametrum oppoſiti ſe ſe intueri videantur. nam olim Romæ, iuxta relationem Lycoſthenis, anno ſalutis humanæ poſt milleſimum, & quadringenteſimum nonageſimo tertio Gemini orti eſſe feruntur, ita connexi, vt aduerſis manibus, & faciebus ſe ſe intuerentur, qui paucos dies vixerunt.

Rurſus anno Domini poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſecundo, menſe ſextili, Mildeltoſtoni in Anglia natus eſſe perhibetur fœtus bicorpor, oppoſitis vultibus quatuor manibus, vnico ventre, vno vmbilico, necnon ano ad trudenda excrementa idoneo refertus. Ab vna parte corporis duo crura cum pedibus iuſta proportione formatis pendebant. Ab altera parte vnicum crus cum pede exibat, qui ex duobus pedibus quaſi conflatus, & nouem digitis exornatus viſebatur. *Varia exempla.*

H Addit Schenchius, ex mente Iacobi Rufi, non diſſimile monſtrum fuiſſe viſum muliebris ſexus, & fœtuum alter dies quindecim, alter verò vnicum tantùm diem ſuperuixit. Hi rarò lacrymarunt: nam alter erat admodum lætus, alter verò mæſtus, & in ſomnum propenſus. Longitudo, & latitudo horum quinq; palmos fuiſſe perhibetur, & effigies monſtratur in icone I.

De monſtro non valdè abſimili verba fecit Ambroſius Pareus, quod Lutetiæ anno ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo, Iulio menſe, natum eſt, & perinæo ad nates copulatum, cum vmbilico in loco ſexus exiſtente. Sic igitur inquit: in vico Grauillierorum ad Inſigne Tintinabuli, ex patre baiulo Petro Germano dicto, & Matre Matthea Pernella duo paruuli nati ſunt, quos vnitas natium, & vnus vmbilicus copulabat, qui per diametrum ſe ſe intuebantur, cum diſtinctione ſexus: ſiquidem ſacro latice intincti, Ludouici, & Ludouicæ nomine fuerunt appellati. I.

Præte-

I. Monſtrum bicorpor capitibus per diametrum oppoſitis.

Præterea hæc monſtroſa corpora conglutinata optimatibus, & Populo monſtrata fuerunt. De his tamen apud Sorbinum hæc carmina leguntur.

Vnde nouum genus hoc monſtri? quæ dira libido
Naturæ peruertit iter? partumq; creauit
Infandum, hærentes genitali parte Gemellos,
Cætera perfectas diſcreto corpore proles,
Oppoſita oppoſitis ſpectantes oribus ora,
Alternaſq; manus, alternaq; crura, pedeſq;
Vna alui cum ſit compages, vnicarima
E *Subter, & ſumma qui prominet vnicus aluo*
Vmbilicus, certi neq; ſunt diſcrimina ſexus
Vlla, niſi ſecto quòd corpore dicitur alter
Signa tuliſſe maris; facieſq; virilior illi
Fuit, vt Andregyni ſpecies noua poſſit haberi.
Coniectura procul nec abeſt, quin dicere poſſim
Illum illum andregynum noſtri per carmina vatis
Pluſquam biſdenis, & quinq; prioribus annis
Oſtenſum nobis, vt cætera multa malorum
Signa, decem quibus eſt iam conflictata per annos
Gallia, &c.

F Amplius anno Domini poſt ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo ſecundo, Februario menſe, vt Ambroſius Pareus recitat, in Viabani Parætia, via, qua Carnutum Lutetia itur, in Pagulo, cui Paruarum Bordarum nomen eſt, Cipriana Girauda Iacobi Mercatoris Agricolæ vxor, peperit puellos ad nates copulatos, conſequenterq; per diametrum ſe ſe mutuo conſpicientes, quibus pudendum commune fuit, necnon vmbilicus, & abdomen, cùm huic monſtro duo fuerint pectora, quatuor brachia, & crura, ſed parùm ſuperuixit.

Alij gemelli per diametrum ſe ſe intuentes.

Venetijs quoq; anno poſt Chriſtum natum ſeptuageſimo quinto ſupra ſeſquimilleſimum, Maio Menſe, ex muliere Hebrea monſtrum admirandum natum eſt. Erãt duo infantes iuxta nates, & perinæum coaliti, cruribus inuicem complicatis, locis ſecretis, & naturalibus deſtituebantur, quorum vicem vmbilicus ſupplebat; ſinguliq; oppoſitis inter ſe vultibus cibum, & potum ſumebant. Omnia igitur ob oculos G in icone II. ponuntur. II.

Rurſus Venetijs anno ſalutis poſt milleſimum, & ſexcenteſimum decimo ſeptimo monſtrum huius generis natum eſſe intelleximus; nec diſſimile ortum eſſe perhibetur Genuæ, Martio menſe anni poſt milleſimum, & ſexcenteſimum ſeptimi.

Monſtrum natum in Agro Piſtorienſi.

Demum in Agro Piſtorienſi, anno ſalutis humanæ poſt milleſimum, & ſexcenteſimum decimo, Martio menſe, ex coniugibus carbonariam factitantibus nati ſunt infantes pariter circa pudenda, & nates adeo connexi, facie bus ſimiliter oppoſitis, vt ſexus diſtingui non poſſet; quamuis ſexus potius fœmineum participare viderentur. Erant igitur omnibus membris perfecti vſq; ad vmbilicum cum ſolo excrementorum exitu. Præterea alia etiam rima ibi obſeruabatur, cuius interna cauitas duo foramina exhibebat. III.

H Horum infantium alter vnum tantùm crus poſſidebat; quamuis manu chirurgi obſeruantis oſſa amborum crurum optime perſentirentur; præterquamquòd huiuſmodi cruſculum in duos pedes mancos deſinebat, nam octo tantum digitis integrabantur, vt ex delineatione monſtri in icone III monſtratur.

Ambo infantes optimè ſacie bant. & potiſſimum primus, qui in lucem prodierat Interim dum horum alter mammam ſugebat alter plorare viſebatur.

MON-

Digitized by Google

II. Infantes duo iuxta nates conglutinati.

Digitized by Google

III. Fœtus geminatus vultibus oppoſitis in Agro Piſtorienſi natus.

MONSTRA BICORPORA EX FOETIBVS HVMANIS, ET belluinis coalita.

A

ANTEQVAM ad hiſtoriam monſtrorum belluinorum bicorporum
exarandam deſcendamus, neceſſarium eſſe duximus nonnihil de mō-
ſtris vtramq; naturam participantibus manifeſtare, vt ab vno extre-
mo ad aliud extremum per aliquod medium tranſeamus, nimirum à
monſtris humanis bicorporibus ad monſtra belluina pariter bicor-
pora, per illa, quæ vtramq; naturam participant.

Monſtra bicorpora trifariam ſumuntur.

Namq; in principio huius capituli vndecimi relatum fuit monſtra bicorpora trifa-
riam eſſe intelligenda, primò quatenus humana, deinde quatenus belluina, & de-
mùm quatenus ex fœtibus partim humanis, & partim belluinis integrabantur. Hęc
poſtrema adhuc bifariam accipiuntur; quoniam nonnulli, per monſtrum bicorpor
hominis, & beſtiæ naturam participans intelligunt illud, quod in ſimplici corpore B
duplici conſtat natura, veluti fuit partus ille ſemihomo, & ſemicanis, quem Romæ
natum eſſe pronunciarunt, anno ſalutis humanæ poſt milleſimum, & quadringen-
I. teſimum nonageſimo tertio, ex puella virgine editum in ſignum prodigioſum coruī,
quæ deinceps flagitia erant ſecutura. Quemadmodum in icone I. oſtenditur: ſed
de ſimilibus monſtris in præſentia ſermonem non habemus, cum ſuperius de his
in Capitulo de monſtroſis pedibus verba facta ſint.

Verùm hoc in loco per monſtra humanam, & belluinam naturam participantia
intelligere debemus illa, quę non ſolum ex duplici natura, ſed etiam ex binis cor-
poribus inter ſe ſpecie diſcrepantibus conglutinata ſunt: vt poſſimus canere cum
Poeta.

Eſſe queunt duplici natura, & corpore bino. C

Exempla bicorporum.

Vnum huius generis monſtrum fuit illud, quod natum eſt anno Domini poſt
octingenteſimum quinquageſimo quarto, circa finem Imperij Lotharij Cæſaris, qui
fuit Dux Saxoniæ, ex quadam muliere partu editum ſpecie hominis, & canis. Erant
enim duo corpora ſpina dorſi arctiſſimè conglutinata, & poſt ortum huius monſtri,
mors Imperatoris ſecuta eſt.

Pariter anno poſt partum Virginis Chriſtiparæ vigeſimo ſexto ſupra milleſimū,
& centeſimum, in Albania, ignobilis mulier peperit monſtrum bicorpor, huiuſque
altera facies erat humana, cum reliquis partibus proportione faciei reſpondentibus,
II. altera autem erat canina cum reliquis membris caninis capiti canino congruis, &
ſpinæ dorſi vtriuſq; fœtus erant coalitæ, vt in icone II. ante oculos proponitur.

Eſt autem annotatione, & ſumma admiratione dignum, iuxta Arnaldi Sorbini
mentem, quod eo tempore, quo monſtrum hoc ex cane, & homine conflatum, in D
Albania ortum habuit, miſera ciuitas montis Albani Aquitanorum eadem ferè rabie,
quæ hodie adiacentia loca ferè omnia caninis diuexat morſibus, vicinas vrbes ar-
mis, & proditionibus, mordebat, Albigenſium infecta erroribus. Propterea nar-
rabat Sorbinus quòd horum miſeria clarius ſignificari non poterat: quoniam hi cum

Monſtri præſagia.

homines in ſpecie viderentur multis in rebus abſtinentię profeſſores, à tergo tamē
canes erant mordaciſſimi, procaces, blaſphemi, Sacrilegi, Caluiniſtarum errorem,
& impietatem ſectantes: nam paſſim ab Hæreticis ſacerdotes trucidabantur, ſacra
Dei templa ſpoliabantur, ciuitates proditionibus occupabantur, & demum viri Ca-
tholici, mærore, & macie afflictati gradiebantur. Alij facultatum iacturam deplo-
rabant, alij propriæ patriæ oppreſſionem, & miſeram illius temporis calamitatem.
Demùm lacrymis, & ſuſpirijs omnia replebantur, tanta erat hæreticæ prauitatis
impia ferocitas. Hoc futurum, monſtri in Albania nati natiuitas præmonſtrabat,

Scimus

I. Fœtus ſemihominis, & ſemicanis effigies.

II. Fœtus bicorpor humanus, & caninus.

Digitized by Google

III. Monſtrum bicorpor aliud caninum, & humanum.

Digitized by Google

IIII. Fœtus bicorpor humanus, & ſerpentinus.

Digitized by Google

Scimus quidem fuiſſe nonnullos, qui ad exprimendam iconem monſtri bicorpo-
ris duplicis naturæ in Albania orti, alia vtantur icone, in qua partus humanus, & ca-
ninus conſpicitur, ſed cani manus etiam humanas aſſignant, vt in icone III. licet III.
intueri.

Nihilominus nos ſecundæ iconi adherentes opinamur hanc effigiem eſſe deſum-
ptam ab illorum hiſtorijs, qui talia monſtra in Aethiopia verſari promulgant: quæ
humana natura cum ſint integrata; attamen ſupra humeros corpus canis humanis
manibus refertum, & annexum geſtare, & poteſtati magni Canis Tartarorum ſu-
biecta eſſe feruntur. Verùm hoc eſſe fabuloſum, aut ex aliquo huius generis mon- *Monſtra fabuloſa.*
E ſtro in illis regionibus conſpecto originem traxiſſe credimus.

Prædictis magis horrificum, & admirandum poſſumus publicare illud monſtrum
bicorpor huius generis, quod natum eſt menſe Septembris, anno poſt partum Dei-
paræ Virginis nonageſimo quarto ſupra milleſimum, & quadringenteſimum, Cra-
couiæ, in platea, cui à Sancto Spiritu nomen eſt, vbi quædam mulier fœtum exani-
mem enixa eſt, cuius dorſo ſerpens adhærebat, cadauer infantis depaſcens, vt in
figura IIII. conſpicitur. IIII.

MONSTRA BELLVINA BICORPORA.

F

NON eſt credendum talia conſtrui à Natura in humano vtero, quæ in
fœtibus etiã brutorum non fabrefiant: quandoquidem Natura iux-
ta impedimenta, occaſiones, & diſpoſitionem materiæ, tam in huma-
no, quàm in bellumo partu errare ſolet, & ſi bicorpora ab humana
aluo monſtra prodeunt, in brutorum etiam vtero fœtus bicorpores
progignuntur.

Etenim legimus in hiſtoria Poloniæ, quòd Caliſſii in Polonia, anno poſt partum
Virginis ſexageſimo nono ſupra milleſimum, & ducenteſimum, intra octauam Na- *L. 7. c. 14.*
talis Chriſti, natus eſt vitulus bicorpor cum duobus capitibus, & dentibus caninis,
G quorum capitum maius (erant enim hæc duo capita paruitate, & magnitudine di-
ſcrepantia) ſua ſede erat locatum, alterum verò nempe minus locum caudæ occu-
pabat. Septem pedibus vitulinis nitebatur, quorum quatuor partem beſtiæ anti-
cam muniebant, & alii tres vnà cum cauda partem poſticam exornabant. Poſtmo-
dum ab huius monſtri cadauere Canes, & Volucres abhorruiſſe referunt: hoc mon-
ſtrum repræſentatur in figura I. I.

Non valde diſſimile monſtrum vitulinum bicorpor fuit illud, quod prodiit in lu-
cem anno Domini poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſexto, menſe Martio, in
oppido Bergendorff Fuit igitur Vitulus ſextipes biceps, vnico podice, & duabus
caudis. Deinde partes monſtri ita erant diſtributæ, vt alterum caput orientem, &
alterum Occidentem ſpectare videretur. Tres pedes vni parti beſtiæ, & totidem
alteri parti inhærebant. Caudæ duæ cum podice circa latus monſtri conſpicie-
H bantur.

Præterea non minus horrificum quàm admirandum fuit monſtrum illud vitulinũ
natum Bonæ oppidi inferioris Germanię nõ ignobilis ad Rhenum quatuor millia-
ribus à Colonia Agrippina ſiti, anno ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum quin-
quageſimo ſecundo, Maio menſe; fuit enim Vitulus duobus capitibus, & caudis; ſed
tribus tantũ oculis refertus: quemadmodum in icone II. conſpiciendus proponitur. II.

Cæterùm accidit in Brutis, quòd in humana natura nondum fuit obſeruatum,
ſcilicet monſtrum tricorpor procreari; hocq; inde oriri opinamur, quoniam multa
bruta ſunt hominibus fæcundiora. Namq; vbi fœtus numeroſi in vtero concipiũ-
tur, facilè duo, aut tria corpuſcula coniungi, aut conglutinari poſſunt. Id accidit Ba-
ſileæ anno Domini poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo quarto in fele domeſtica
Conradi Licoſthenis.

Ipſe

I. Vitulus bicorpor capitibus caninis.

Digitized by Google

II. Vitulus bicorpor tribus oculis præditus.

Digitized by Google

III. Fęlis tricorpor ventribus copulatus.

Ipſe enim narrat ſe domi aluiſſe felem fæcundiſſimam, quæ vnico partu tres catu-
los non vmbilici vinculo coniunctos, ſed re vera in aluo materna ventribus con-
glutinatos edidit, quos anguſtia partus naſcentes interemit. Hoc mõſtrum in ico-
ne III. apparet. Matrem huius mõſtri re vera fęcundiſſimam felem Licoſthenes III.
prędicauit, cum ſæpè ter ſingulis annis conceperit, modò quinq; modò ſex catulos
enixa. Sed poſtquam annum octauum aetatis attigit; monſtra plerumq; peperit, *Felis mon-*
& tandem, contra naturam matrum, editos catulos, & ad eutrendum idoneos de- *ſtroſa.*
uorauit: ideoq; ob hanc ſęuitiam ſubmerſa eſt.

In genere auium bicorpora interdum inuenta eſſe feruntur. Quandoquidem anno
E Domini poſt milleſimum, & quadringenteſimum nonageſimo ſexto, authore Lico-
ſthene, in quodam pago ad epiſcopatum Argentinenſem ſpectante, cui Sugenheim *Anes bicor-*
nomen eſt, duobus ab Argentina milliaribus, Anſer monſtroſę formę ab ouo ex- *pores.*
cluſus eſt, duobus capitibus, totidem linguis, collo vnico, quatuor pedibus, quorum
duo locum occupabant, ex quo alę in alijs animalibus huius generis emergere ſo-
lent, & alij duo pedes circa podicem viſebantur, vbi duplex excrementorum erat
exitus, & demùm alę collo quodammodo annectebantur.

Itaq; hunc Anſerem iure merito bicorporem appellare poterimus non valde di-
ſcrepantem ab illo, quem ſe vidiſſe fatetur Albertus Magnus, duplici collo, quater-
nis alis, totidem pedibus, & dorſo vnico, itaut vnus Anſer alterum baiulare vide- IIII.
retur: Qualis in icone IIII. ſpectari poteſt.

F Ad finem tanquam coronidem horum monſtrorum in campum afferre volumus
monſtrum bicorpor in genere lacertarum: ſi tamen in rerum natura vnquam fuerit,
quod in Tabula Torquati Bembi delineatum inuenitur, & figuram duarum Lacerta-
rum ſimul copulatarum repræſentare videtur; ideoq; placuit hoc monſtrum lacer-
tam bicorporem, ſeu amphisbænam indigitare, qualis in icone V. conſpicitur. V.

Sed maior admiratio legentium animos occupabit, quando iconem bicorporis
lacertæ meditabuntur, quę viua dono data fuit Clariſſimo viro Vlyſſi Aldrouando
à Franciſco Centenſi Odontagogo celeberrimo Hæc lacerta loco caudæ aliud ca-
put habebat, & propterea ad vtrumq; caput verſus gradiebatur. Quamobrem ex
ouo gemino prodijſſe fateri debemus, & talis in icone VI. cernitur, qualis viua VI.
fuit delineata.

Id quod in partibus extrinſecis Animantium geminatis obſeruauimus, de intrin-
G ſecis quoq; idem pronunciandum eſſe arbitramur: quoniam Pontanus teſtem citat,
qui affirmauit vidiſſe Arietem exenteratum, in quo præcordia, & inteſtina gemina- *Internæ*
ta conſpiciebantur. Prætetquamquòd ſuperius multis in locis viſcerum in multis *partes ani-*
animantibus geminatorum meminimus. *malium mõ-*

Quamuis cauſæ fœtuum bicorporum omnes ab vbertate ſeminalis materiæ ori- *ſtroſa.*
ginem trahere videantur: nihilominus multæ horum fætuum cauſę ad materiæ
inopiam referendæ ſunt: veluti quando generantur fœtus bicorpores, iuxta partes
ſupernas, vel infernas, & poſtmodùm cæteræ partes ſimplices tantummodo pro-
creantur. Ratio eſt, quoniam materia duobus fætibus conſtituendis deſtinata, cum
non aſſequatur illam quantitatem, quam geminatus fœtus expoſtulat, tunc fœtus
bicorpor tantummodo, vel quoad partes inferiores, vel quoad partes ſuperiores *Cauſa bi-*
H producitur. Namq; Natura incumbens in fabricam Gemellorum, formatis partibus *corporum.*
ſupernis, ſi deficiat materia, fœtus reſultabit bicorpor quoad caput, & thoracem,
& deinceps ſimplex corpuſculum remanebit.

Ex altera parte totum oppoſitum eſſet pronunciandum de fœtibus bicorpori-
bus quoad partes inferiores, & ſimplicibus quoad partes ſuperiores, niſi obſtaret
difficultas, de primo ortu partium pręcipuarum, & potiſſimum cerebri genera-
tione: ſiquidem Natura in formando cerebro, & capite primùm occupata, ſemper
hoc genus bicorporum, & Gemellos, ob penuriam materiæ, quoad partes ſuper-
nas, & ſimplices quoad partes infernas procreabit.

Cæterùm animaduertere oportet aliquando in hoc genere bicorporum produ-
cendo, non ſolum penuriam materiæ ad partes principales generandas idoneæ eſſe *Anguſtia*
impedimento, quominus Natura Gemellos integros procreare poſſit in parte ſu- *loci quid*
periori, ſed quandoq; anguſtiam loci, qui duplicem materiæ cerebri diſtributionẽ *præſtet.*

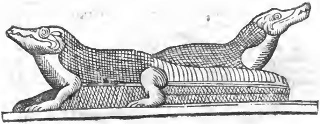
capere

IIII. Anſer bicorpor.

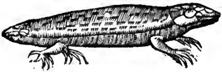

Digitized by Google

V. Lacerta bicorpor.

VI. Lacerta bicorpor alia.

capere non poteſt; ideoq; materia ſimul conglutinata vnicum tantùm caput pro
Gemellis conſtituit. Quamuis etiam id ex vehementi matris agitatione prouenire
poſſit; quocirca obſeruamus plerumq; Gemellos in partibus ſuperioribus ſimplices
à capite admodum magno regi.

Neq; parentes monſtroſi ab his cauſis ſunt arcendi, quoniam ſi ambo aliqua par-
te ſuperflua eſſent integrati, facilè ex his monſtroſa proles cum numeroſis partibus
reſultare poteſt cum Natura quid ſimile in ſpecie ſemper perpetuare nitatur. Licet
hoc poſtea non ſemper ſit neceſſarium, etenim ex ſuperfluis Genitorum partibus
tam exigua ſeminis portio fœtui conſtituendo aſſignabitur, ne partes fœtus gemi-
nari poſſint. A

Cauſæ bicorporum.

Quādo autem Gemelli omnibus partibus integrati varijs modis in aluo materna
conglutinantur, vt multis iconibus fuit oſtēſum; Hoc à multis cauſis originem duce-
re arbitramur. Primò mulier vtero Gemellos gerens ex vehementi corporis cōcuſ-
ſione, caſu, & alia cauſa huius generis efficere poteſt, vt tenella fœtuum ſubſtantia
coaleſcat. Et quoniā Gemelli in vtero nō ſemper eundem ſitum occupant; hinc fit,
vt partus bicorpores aliquando iuxta corporum longitudinem, & aliquando iuxta
nates copulentur.

Interdum quoque morbi fœtuum in cauſa eſſe poſſunt, vt Gemelli coaliti in lu-
cem prodeant, dum aliquis humor acris ad vterum fluens, tenellam Gemellorum
ſuperficiem erodit: vnde, fluxione cohibita, partes illæ infantium vexatæ glutinan-
tur in vnum, & Gemelli iuxta partem anteriorem, vel poſteriorem, vel lateralem B
coniuncti ad auras vitales egrediuntur.

Quod de partu humano geminato hactenus aſſeuerauimus, de cauſis fœtus bru-
torum bicorporis confirmandum erit, quoniam Natura vtrobiq; iuxta diſpoſitionē
materiæ, & impedimenta ſemper operatur.

Superfœtatio quid præſtare poſſit. L. 5. Aphor. 36.

Quoad illa monſtra bicorpora, quæ aliud corpus imperfectum, & minoris ſtatu-
ræ annexum habuerunt; notandum eſt hoc plerumq; à ſuperfœtatione prodire. Nā
quamuis hæc ſit rara, rara quoq; monſtra huius generis obſeruata fuiſſe feruntur.
Præterquamquòd ſuperfœtationem omnes ferè Authores admittunt, & quotidia-
na experientia, & obſeruatio docent. Primitùs Cardanus in Commentarijs ad Hip-
pocratem, ſua ætate ſuperfœtationem obſeruauit. Immò Dodoneus in Annota-
tionibus ad Caput tertium Beniuenij narrat vxorem honeſti ciuis, anno Domini
poſt ſeſquimilleſimum ſexageſimo die ſeptima Decembris enixam eſſe fœlicem par- C
tum, & poſtridie, nimirum octaua die eiuſdem menſis alium fœtum nondum qua-
drimeſtrem peperiſſe, qui oculorum, narium, & oris nullam adhuc effigiem præ ſe
ferebat: idcirco poſteriorem conceptum, conſequenterq; ſuperfœtationem argue-
bat. Demum Alexander Benedictus monſtroſam quoq; ſuperfœtationem memo-
rat, ad quem Lectores relegamus.

Lib. 25. de cur. morb.

Cum igitur interdum fiat ſuperfœtatio, hæc vario tempore grauiditatis contin-
gere poteſt. Namq; ſi hæc accidat primo tempore geſtationis vteri, tunc ſemen
alteri conceptui adhærens, nouam partem in illo poterit procreare: quemadmodū
obſeruatum fuit in illo monſtroſo fœtu, qui præter proprium caput, aliud in ven-
tre geſtabat, de quo monſtro in Capitulo de monſtris bicipitibus verba fecimus.

Tempus ſuperfœtationis varium.

At ſuperfœtatio, ſi menſe ſecundo, vel tertio grauiditatis contingat, tunc ſecun- D
dus fœtus priori minor reſultabit, qui dum augetur aliquando ob loci anguſtiam,
vel ob aliam cauſam nobis ignotam, fœtui maiori agglutinatur: veluti monſtratum
fuit in fœtibus, ex quorum ventre, vel thorace aliud corpuſculum imperfectum pen-
debat. Hinc fit vt ratione ſuperfœtationis, & temporis varij conceptus, alterum
corpus geminati fœtus altero grandius ſemper euadat: cum diuerſo tempore pro-
genita fuerint: ſiquidem Gemelli eodem tempore concepti, ſiue diſcreti, ſiuè coa-
liti, ambo æqualem corporis molem ſemper ſortiuntur.

Cauſæ bicorporum ex humana, & belluina natura.

Demùm cauſæ bicorporum ex humana, & belluina natura conſtitutorum elicien-
dæ ſunt ab illis vniuerſalibus cauſis, quæ fœtus ex partibus diuerſæ ſpeciei animan-
tium integratos reſpiciebant. Namq; ex ſemine corrupto, & in alienam naturam
degenerante etiam in vtero beſtiæ, ranæ, & ſerpentes progignuntur, veluti ſupe-
rius explanatum fuit; ſicq; ortum eſſe infantem cum ſerpente eius dorſo adhæren-
te opinamur.

Quam-

Quamquam imbecillitas generantis, principium materiale fœtus prauè diſpoſitum, phantaſia Genitorum, & congreſſus nefandus, nimirum belluinus, & humanus, necnon cætera huius generis inter has cauſas ſint connumeranda.

Nihilominus hoc in loco vis Cacodæmonis non eſt omittenda, quæ, Deo permittente, in cauſis naturalibus mirum in modum operatur, dum partem ſeminis in vtero exiſtentem in viliorem naturam transformat, vt inde nonniſi corpuſculum bruti reſultare poſſit; Interdum ſemen prolificum alicuius beſtiæ latenter in vterum mulieris deferé, vt illinc horrificum monſtrum egrediatur. Immò fœtum ali-

Vis Cacodæmonis.

E cuius bruti in aluũ mulieris trãsferre, & humano conceptui agglutinare poteſt, vt ex humana aluo ſemihumanum, & ſemibelluinum monſtrum erumpat: & hæc de monſtris Animalium dicta ſufficiant.

DE MONSTRIS PLANTARVM.

Caput duodecimum.

F RATIO ordinis in principio huius Hiſtoriæ memorata expoſtulat, vt in pręſentia de monſtris plantarum verba faciamus: cum in illarum procreatione, Natura pariter aliquos committat errores, & præcipuè quoniam plantę cum animalibus maximam conuenientiam habere videntur. Fuerunt enim aliqui, qui plantis omnes quinq; ſenſus animantium aſſignarunt. Namq; liquidò conſtat Zoophytis ſenſum tactus ineſſe, cum Vrtica marina, Mimoſa, & alia huius generis ad ſimplicem tactum ſe contrahant. Præterea aliqui plantis, & potiſſimum marítimis guſtum attribuerunt: cum in Agro carente ſalſedinis ſatæ, vel non erumpunt, vel translatæ illico intereunt. Deinde olfactu præditas eſſe aſtruunt illas herbas, quæ propter acceſſum mulierum menſibus laborantium langueſcunt. Inſuper in plantis auditum quidam obſeruarunt pro-

Senſus in plantis.

G pter violam albam in monte Myceno creſcentem, quæ, ſtatimatq; nouerca nominatur, confeſtim corrumpitur. Demùm in aliquibus herbis, & potiſſimum in Araxe viſus fuit obſeruatus, quæ planta, ſimulatq; ſe a Virginibus compertam videt, ſtatim ſanginem effundens contabeſcit. Sed vt veritatem fateamur hæc vana, & nugamenta eſſe opinamur.

Quandoquidem, pręter hæc, non deſunt argumenta, quibus vti poſſumus ad probandam maximam inter animalia, & plantas conuenientiam: etenim inter animal, & plantam quoddam medium veluti animalis, & plantæ vinculum à natura collocatum fuit, quod Zoophytum, nempè plantanimal, ſeu animalplanta nuncupatur: quod, more plantę, humi adhæret, & ritu animalis ad quemlibet leuem tactum contrahitur.

Amplius cognationem inter plantas, & animantes cadentem, ex mutua generatione cognoſcimus: cum animalia ex plantis, & viciſſim plantæ ex animalibus oriã-

Cognatio inter animalia, & plantas.

H tur. Teſtes ſunt Ariſtoteles, Theophraſtus, & Plinius, ex cornibus viuentis Cerui hederam aliquando veluti ex humo erupiſſe. Item Plutarchus in arenam ducit, quemdam vrinæ difficultate diu laborantem, qui tandem culmum hordeaceum vnà cum lotio excreuit. Hinc nulla admiratione coerceri debemus, ſi ſpicæ hordei ex naribus mulieris viuentis aliquando eruperint: quemadmodum in Rubrica Prodigiorum memoratum fuit. Deniq; in dorſo teſtaceorum, & cruſtaceorum herbę muſcoſæ creſcentes interdum obſeruantur.

Viciſſim ex plantis animalia generantur. Namq; Acoſta memorat vermes, & mures ex arundinibus in noua Hiſpania natos. Ioannes Baptiſta Porta, in naturali Magia, anguillas ex alga ſpontè prouenire docet, & tandem Cardanus ſcriptum reliquit ex folijs mori in Cœlo calidiori creſcentis gigni bombyces, non ſecus atq; apes ex cadaueribus boum enaſcuntur.

Animalia ex plantis generantur.

Demùm Terebinthus, atteſtante Plinio, quoſdam folliculos emittit, ex quibus

animalcula, ceu culices paulò poſt euolant, ſed breuitati ſtudentes infinita huius generis omittimus.

L.4. de gen. An.c.4.

His igitur intellectis de conſenſu plantarum, & animalium, iuri conſonum eſſe videtur, vt pronunciemus vnà cum Ariſtotele monſtra in plantis non ſecus, atque in animalibus neceſſariò contingere; quamuis ſint rariora; quoniam facilius eſt errare in operibus multarum partium mirò artificio inuicem connexarum, quales animalia integrant, quàm errorem comittere in partibus ſimplicioribus quæ plantas conſtituunt.

Monſtra impropria.

Verùm, antequam ad peculiaria plantarum monſtra accedamus, ſatius erit monſtra plantarum diſcriminare; cum hæc plurifariam intelligantur: ſiquidem monſtra plantarum, vel propria, vel impropria nuncupantur, & hæc poſtrema bifariam accipiuntur, primò quatenus aliquid in plantis prodigioſum euenerit, deinde quatenus in aliqua arboris fronde, vel flore, aut arboris trunco Natura ludibunda nonnullis lineis tanto artificio exprimit iconem alicuius rei, vt omnibus induſtriè depicta videatur, aut aliquam radicem vel ramum varijs obliquitatibus, & tuberculis ita effigiat, vt cælaturam alicuius rei referat. A

Monſtra naturalia quę.

At monſtra plantarum propriè conſiderata, adhuc bifariam conſideranda ſe ſe offerunt, nimirum vel naturaliter, vel iuxta artem parata. Artificio enim plantæ duobus modis monſtroſæ redduntur, aut per inſitionem, cum vna arbos duplex vel triplex florum, vel fructuum genus producit, aut per talem compreſſionem vel deligationem fructuum, ſeu tenellæ plantæ, vt propria figura mutetur. Naturalia autem vocantur monſtra plantarum, quando Natura in radicibus, caulibus, folijs floribus, & fructibus aliquo oppreſſa impedimento errorem committit: veluti quando duo, vel tres fructus intra rami anguſtiam copulantur; quod contingit etiam in vtero animalium, quando propter anguſtiam loci duo fœtus conglutinantur. B

L.2.phyſic.

Quamuis hoc poſtremo modo omnes Authores, & potiſſimum Ariſtoteles in plãtis raro produci monſtra aſſeuerauerint; tum quia ſemen plantarum eſt ſiccius, in comparatione ad ſemen animãtium, quod cum ſit mollius cuicumq; alterationi magis eſt obnoxium; tum etiam quia maior partium numerus animantium conſtitutioni, quàm plantarum competit, quarum partium poſtea vna deficiente monſtrum contingit. Nihilominus ex aſſidua obſeruatione multa quoq; monſtra in plantis comperimus: quapropter hanc hiſtoriam varijs iconibus huius generis illuſtrare decreuimus. C

MONSTRA PLANTARVM PRODIGIOSA.

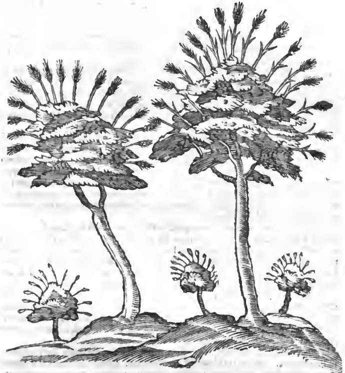
MVLTA monſtra ea quidem prodigioſa in plantis varijs temporibus conſpecta fuiſſe legimus. Nam Gualterius Sigibertum citat authorem cuiuſdam Sambuci, præter conſuetudinem, vuas ferentis: ideoq; tractu temporis flores, & fructus Sambuci in flores, & fructus vitis tranſmutatos prædicabat. D Niſi fortaſſis allucinatus fuerit illa ſambuci ſpecie fructus vuis ſimillimos producente, quæ hodie in viridarijs alta ab Herbarijs Sambucus muſcarella vocitatur, quoniam fructus deguſtati, vuæ apianæ, vulgò muſcatellæ ſaporem referant.

Sambucus muſcatella.

L.18.c.18.

Vtcumq; ſit, multa huius generis, præter conſuetudinem, in plantis obſeruata non negamus, & potiſſimùm quoniam Plinius teſtificatur fruges in arboribus natas eſſe, anno Mundi ſeptingenteſimo ſexageſimo quinto ſupra tria millia, & ante Chriſtum natum, centeſimo nonageſimo octauo, quo tempore Plautus ex Sarſina Vmbriæ, Romæ interijt, qui ob penuriam annonæ ad molas manuarias Piſtori ſe locauerat. Pariter, ex Licoſthene anno Mundi octingenteſimo trigeſimo primo ſupra tria millia, & ante Chriſtum natum centeſimo trigeſimo ſecundo, Bononiæ in ar-

I. Monſtrificum frumentum in arboribus natum.

in arboribus fruges ortæ eſſe perhibentur. Rurſus anno mundi octingenteſimo
I. quadrageſimo primo ſupra tria millia, & ante Chriſtum natum centeſimo vigeſimo
ſecundo, in Veiente, vt tradit Licoſthenes, frumentum in arboribus creuit; que-
madmodum in icone I. Lector intueri poteſt.

Inſuper anno ſalutis humanæ nonageſimo octauo prodigioſam creuiſſe arborem
Vlmus obſequioſa. nonnulli recitant. Quandoquidem ex Philoſtrato in Vita Apollonij Tyanei habe-
mus, quòd Theopetion Gymnoſophyſtarum Dux ſenior præcepit cuidam vlmo, vt
Apollonium Tyaneum ſalutaret, quod ex ſententia ſucceſſit: nam arbor inclinato
cacumine, frondibus ſuſurrans, mandatis obſequioſa fuiſſe perhibetur.

Immò, ex mente Plinij, in quodam luco Iunoni ſacro penès Nuceriam, tempo- A
Salix re belli Cymbrici, Vlmus vetus ad terram proſtrata, faſtigio cæſo, ſponte erecta,
Acer denuò frondes emiſit. Hinc Prodigiatores populum Romanum præſentibus æru-
mnis liberandum ſore præſagierunt. Alibi quoq; Salix, & Acer arbores humi iam-
dudum ſtratæ ſolia denuò emiſerunt.

Cæterùm anno Domini poſt ſeſquimilleſimum quadrageſimo ſexto, Baſileæ
Caroli Raurachorum, in quodam Viduę agro, vt teſtatur Licoſthenes, in Diui Albani ſu-
Quinti burbio habitantis, ſtipula ſiliginis decorata ſeptem ſpicis inuenta eſt, inter quas
irruptio in ſpica eminentior reliquas magnitudine ſuperabat; & eodem anno Carolus Quintua
Germaniã. Imperator copijs Hiſpanicis ſtipatus in Germaniam irrupit, vt aliquos Principes
minime obſequioſos deprimeret.

Hęc prodigioſa Siligo in memoriam reuocauit culmum quindecim ſpicarum ſuis B
ariſtis affabrè munitarum, qui anno ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum quadra-
geſimo primo, in Germania, prope Pagum Malſch, non procul à Spira oppido im-
II. periali abſq; vlla ſatione, iuxta mentem Licoſthenis, inuentus eſt, & deinceps præ-
ſentem annonæ caritatem rei frumentariæ vilitas ſubſequuta eſt. Hęc monſtroſa
planta in icone II. oſtenditur.

Iterum maiori admiratione debent nos afficere vites monſtrificæ, quę anno ſa-
lutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum quadrageſimo primo, vuas longis barbis re-
fertas produxerunt. Recitat enim Licoſthenes vuas barbatas vindemiæ tempore
compertas eſſe in Germania propè Alberſchuuiler, non longè à Landauio oppido,
quæ primùm ad Ludouicum Bauarię Ducem, & Electorem dono miſſæ fuerunt; de-
III. inde à Ferdinando Rege, & Principibus Imperij, miraculi loco, conſpectæ; im-
mò, ab Henrico Vogther inſigni pictore viuis coloribus fuerunt expreſſę: quemad- C
modum in icone III. delineantur.

Prædictis addere volumus prodigioſam Braſicam natam in Pago quodam non
procul à Norimberga, anno Domini poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo tertio,
iuxta hiſtoriam Licoſthenis, qui pagus lingua vernacula Zutdem Thon nuncupa-
Braſſica monſtroſa. tur, ibi igitur in agro Villici Hofeleri inuentum eſt caput Braſicę, cui ſex alia capita
ſupra decem ex vno, & eodem caule ſuis dinſtincta folijs acreuerunt, quæ Braſica
tanquam prodigioſa ad Dynaſtas illius loci delata, & multis alijs oſtenſa fuit.

Meminimus, & nos nonnullis ab hinc annis vidiſſe Bononiæ in Horto cuiuſdam
Olitoris Braſicam capitatam immenſæ molis ad quam conſpiciendam multi concur-
rebant. Itaq; olitor curioſitate ductus circa radices Braſicæ ſodiens calceum vete-
rem terra obrutum inuenit ad quem radix Braſicæ perueniebat. Vnde olitor co- D
ria veteramentarij huic herbæ fore grata cognouit.

Poſſemus etiam, ex Plinio, in medium afferre quòd, ad primum Xerxis aduentũ
in Laodiceam, Platanus in oleam eſt tranſmutata. Et alibi Platanus iam exiccata
virorem frondium denuò adepta eſt. Item poſtremo Imperij Neronis anno, in præ-
dijs V. Marcelli equitis Romani res Neronis familiares adminiſtrantis, multæ ar-
bores, & potiſſimùm oliuæ locum murarunt. Imò, ex Licoſthene, anno poſt ſeſqui-
milleſimum quinquageſimo, circa, finem Iunij in Germania propè pagum Berthol-
L. 2. de diuin. nat. car. c. 2. dſzdorff non procul ab oppido Coburg, in Pyro arbore iuſtæ magnitudinis, & pro-
ceritatis pyra ad maturitatem vergentia reperta ſunt, cum in ſummitate arboris alij
flores quaſi ſecundi fructus eiuſdem anni indices erumperent.

Tandem Surius, referente Cornelio Gemma, narrat, quòd anno Domini poſt
ſeſquimilleſimum quinquageſimo nono, Martio menſe, in Regione Angliæ, quam
Priſci

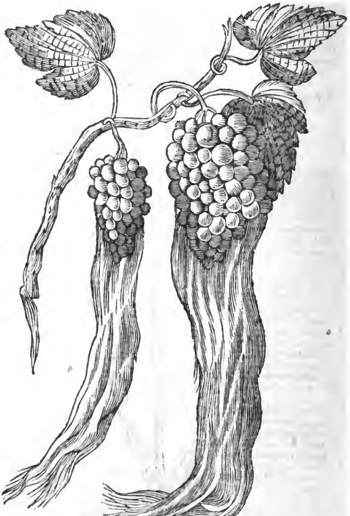
Digitized by Google

II. Monſtrificus ſpicarum quindecim culmus.

Digitized by Google

III, Monſtroſa vua barbis inſignita .

Digitized by Google

Priſci Cambriam, & Nuperi Valleiam vocitarunt, annoſa quædam Fraxinus per *Fraxinus*
medium immani tempeſtate diſſecta effigiem Dominicæ Crucis affabrè repræſen- *monſtroſus.*
tauit, quæ ibidem pluribus annis remanſit ad imprimendam humanis cordibus Cru-
cis memoriam, & eo potiſſimum tempore, quo homines ſceleſtiſſimi viuebant.

Prodigioſa hæc omnia, ſiue ſint propria, ſiue impropria, cuncta à ſummo Deo, vnà
cum Diuo Auguſtino, originem ducere ſtatuimus; cum is ſcriptum reliquerit. Quæ-
libet igitur corporales, vel ſeminales cauſæ gignendis rebus adhibeantur, ſiue *L. 12. de ci-*
operationibus Angelorum; aut hominum, aut quorumcunq; animalium, ſiue ma- *uit. Dei cap.*
rium, fæminarumq; mixtionibus, quælibet etiam deſideria, motuſue animæ matris *25.*
E valent aliquid lineamentorum, aut colorum aſpergere teneris conceptibus, ipſas
omnino naturas, quæ ſic, vel ſic in ſuo genere efficiantur, non facit niſi ſummus
Deus, cuius occulta potentia cuncta penetrans incommurabili præſentia facit eſſe
quicquid aliquo modo eſt, in quantumcumq; eſt, quia niſi faciente illo, vt tale, vel
tale eſſet, protſus eſſe non poſſet: Hactenus Diuus Auguſtinus, & de his ſatis.

MONSTROSA IN PLANTIS SIMVLACRA.

F

VARIA, quæ in radicibus, ramis, & alijs plantæ partibus, ſimulacra
obſeruantur, aut ſemper in illis, & in determinatis herbis à Natura
repræſentantur, aut in aliquibus tantùm, & raro effigiantur Sin
hæc ſimulacra per ſe in herbis figurentur, tunc hæ plantæ monſtro-
ſæ non appellantur; vt contingit conſpicari in Antyrrhino ſyluestri, *Antyrrhinũ*
cuius capitula humanam caluariam referunt: hac de re Herbarij hanc plantam ca-
put Defuncti indigitant. Inſuper ἀνδράχλος eſt quædam planta apud Græcos ho-
mini ſimilis, quaſi ἀνδρείκελος, facta ſyncope, & mutata tenui in aſperam. Hæc *Andrecelos.*
igitur cum Mandragora conuenire videtur, quæ in radice rudimenta humanæ figu-
G ræ refert; quapropter Columella mandragoram ſemihominem appellabat ſic.

Quamuis ſemihominis veſano gramine fœta
Mandragora pariat flores, mœſtamq; Cicutam.

Deinde hæc eadem planta Pythagoræ ἀνθρωπομόρφος dicebatur, quaſi formam
hominis referens. Vt omittamus alias plantas humanam figuram repræſentantes,
veluti ſunt quædam ſatyriorum ſpecies, quarum vnius flos figuram humanã perpul-
chrè æmulatur; quocirca Græcis ἀνθρωπόφορος cognominatur, quaſi hæc planta in
flore hominis figuram ferat. Pariter Palma Chriſti inter ſpecies Satyrij, & ipſa ra- *Anthropo-*
dices humanam manum æmulantes producit, & ſic deinceps in multis alijs plantis *morphos ſa-*
idem obſeruare licet: quemadmodum in primo Capite huius libri, nempe in Ru- *tyrij ſpecies*
brica Denominatorum fuit enucleatum.

Cęterùm in præſentia de his non eſt habendus ſermo, cum aſſiduè ſecundùm
H Naturæ leges procreantur, ſed tantummodo rara quædam in plantis ſimulacra *Rara bryo-*
interdum obſeruata recenſebimus. Huius generis fuit quædam Bryoniæ albæ ra- *niæ radix.*
dix inuenta cum aliqua effigie humana, & adhuc in publico Muſæo ſeruatur. Rurſus
radix quædam nobis dono data fuit, in qua Natura artificioſè ſimulacrum hominis
figurauit vt in icone I. oſtenditur pronè, & ſupinè picta. I.

Natu-

I. Simulacrum hominis in radice cuiuſdam plantæ pronè, & ſupinè delineata.

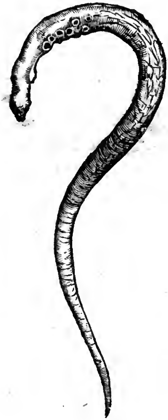

Natura in radicibus, & plantis, non ſolum ſimulacra hominis, ſed etiam aliarum rerum identidem figurat, & monſtroſas radices colligentibus, & intuentibus exhibet. Seruatur hodie in Muſæo Illuſtriſſimi Senatus Bononienſis ῥίζα ὀφιώδης, nempe radix ſerpentiformis, quoniam formam ſerpentis affabrè ſimulet: quamobrem iure optimo ſimulacrum ſerpentiforme in radice à Natura ſculptum erit appellandum quemadmodum apparet in icone II.

Simulacrũ ſerpentiforme.

II. Neq; volumus omittere ramum ophiphyton, ſiue ophixylon, qui Clariſſimo Viro Vlyſſi Aldrouando tanquam res admiranda donatus fuit. Quamobrem delineatum

II. Simulacrum ſerpentiforme in radice à Natura cælatum.

III. Ramus Serpentiformis.

tum Lectori dare decreuimus, vt poſſit contemplari, quomodo Natura nonnullis
eminentijs, & depreſſionibus in ramuſculo figuram ſerpentis formauerit, vt in ico- *III.*
ne III. monſtratur. Placuit Viro celeberrimo hanc figuram ramum ſerpentinum
indigitare, cum ſua effigie ſerpentem prorſus æmularetur. Ramus fuit appellatus,
& non radix; cum alius ſimilis fuerit obſeruatus in Clematide, quæ vulgo Vitalba
nominatur. Creuerat enim inter ramũ, & ramũ ramuſculus, qui Cenchritem anguẽ
prorſus referebat. Ideo quemadmodum tunc talis ramus in Clematide fuerat pro-
creatus: pariter nihil prohibet, quin huiuſmodi ramus in alia, etiã plãta gigni potuerit.
Quòd autem icon delineata ramum, & non radicem repræſentet, hoc inde colli-
E gimus, quoniã omni prorſus fibra careat: Siquidem nulla planta in rerũ natura creſ-
ſit, cuius radix fibris vel magnis, vel mediocribus, vel minimis ſit priuata: cum plan-
tis ſiue perfectis, ſiue imperfectis fibræ ad vitam ſint neceſſariæ, vt alimentum à
terra hauriant, quia proportione venis meſeraicis reſpondent, quæ in animalibus
chilum ad hepar deferunt.

Quod modo in radicibus, & aliquibus ramis à Natura cælatum obſeruauimus,
quandoq; in nonnullis ſaxis per Torrentes, & amnes deuolutis conſpicari poſſu- *Varia figuræ in lapidibus.*
mus, cum interdum lapides figuram Panis, Caſei, & Peponum referant. Immo
tradit Olaus Magnus in Litoribus Oſtrogothorum, nempe Orientalium maris Bra-
niken nuncupati obſeruari lapides, qui varias figuras partium humani corporis
quaſi artificioſè cęlatas repræſentant. Quamuis Incolæ huiuſmodi ſpectaculis aſ-
F ſueti talia ſimulacra nihili faciant.

Hactenus Naturæ cælaturas meditati ſumus; iam Naturę picturas contemplari
oportet. Namq; ſi contingit, vt ars ſculpendo, & pingendo Naturam in omnibus
æmuletur, viciſſim Natura, quaſi artem ludificando, ſculptoris, & Pictoris munus imi-
tari videtur, dum quædam lineamenta, quaſi penicillo ducta in ramis, & truncis ar-
borum, & interdum in lapidibus, ita affabrè accommodat, vt varias rerum icones
exprimat. Proponimus igitur hoc in loco ſpectandam portionem trunci arboris *Picturæ naturales quę.*
Guaiaci adhuc in publico Muſæo ſeruatam, in qua duę figuræ ad viuum expreſſæ
conſpiciuntur, quarum altera eſt auis aquatilis, altera verò fungi.

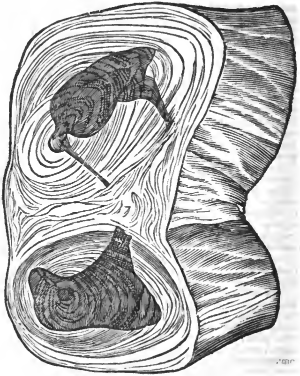
Nam truncus arboris, in quo, hę duę figurę viſuntur, non erat his exornatus ni-
ſi in parte illa inferiori, quę terram reſpiciebat: pars enim ſuperior caudicis Guaia-
ci aliquantulum bifida apparebat, & quodammodo in duas partes minores diuide-
G batur ſeſquipalmi latitudine, ſed in parte inferiori minimè bifida due illæ figuræ in-
uicem oppoſitæ duobus ramis bifidis, ſeu potius ramorum medullis reſpondere vi- *Signi Guaiaci truncus figuratus.*
debantur. Cum Lignum guaiacum ſuapte natura medullam quamdam nigricantẽ,
plerumq; cætero ligno illam circumdante maiorem habeat. Attamen in hoc ligno
oppoſitum obſeruatur: cum maculæ nigræ ligno circumdante minores ſint.

Itaq; in altera parte ligni cernitur figura auis aquatilis, nimirum Ardeæ marinæ
Totani nuncupatæ, & in altera parte trunci conſpicitur icon referens formam illius
fungi, quem Vulgus Galletto vocitat. Sicuti in icone IIII. exprimitur. IIII.

Quapropter non poſſumus niſi admirari perpulchra Naturæ opera, quæ non ſo-
lum monſtrifica in animalibus generat, ſed etiam in lapidibus, & ſtirpibus, in qui-
bus, macularum varietate, multas animalium, herbarum, & aliarum rerum icones
H fingit, quas proculdubio caſu factas eſſe arbitramur. Licet nonnulli, & potiſſimum *Cauſę figurarum in truncis, & lapidibus.*
Albertus Magnus horum generationem conſtellationibus aſſignent. Namq; ſi acci-
dat, vt ſydera diſponant agentia naturalia ad procreationem Canũ, tunc inquiunt
hominem cum facie rictum Canis quodammodo aemulante naſci, & pariter tunc in
quibuſdam lapidibus, & truncis arborum non diſſimiles Canum figuras delineari,
& ſic deinceps de alijs animalium formis aſſeuerant.

Digitized by Google

IIII. Arboris Indici portio cum duabus figuris à Natura delineatis.

PLANTÆ IVXTA VARIAS PARTES MONSTRIFICÆ.

E REDDVNTVR plantæ monſtroſæ plurifariam, primò per inſitionē, quando ex commixtione diuerſi generis plantarum arbor ſua natura ſterilis, accepto fœcundæ ſtirpis ſeminario, fructus producit. Quamobrem memoriæ dignum eſt, quod Plinius ſe vidiſſe teſtatur de inſita arbore Tilia apud Tiburtes, omni genere pomorum onuſta, alio ramo nucibus, alio baccis, alio vite, ficis, pyris, punicis, malorumq; generibus; non igitur præter rationem canebat Virgilius.

Inſeritur verò ex fœtu nucis Arbutus horrida, *L. 2. Georg.*
Et ſteriles Platani malos geſſere valentes,
Caſtanea fagos, Ornuſq; incanuit albo
Flore pyri, glandemq; ſues fregere ſub vlmis.

Item Calphurnius in Eclogis huc reſpiciens ſcribebat.

F *Ars mea nunc malo pyra temperat, & modò cogit* *Ecloga. I.*
Inſita præcoquibus ſubrepere Perſica Prunis.

Vidimus, & nos in pulcherrimis Viridarijs, & Florarijs Sereniſſimi Magni Hetruriæ Ducis vuarum racemos ex malo limonia prodeuntes, necnon roſas, quas planta Iaſmini proferrebat; ſed hæc ferè monſtroſa non videntur cum paſſim in hortis miro artificio parentur.

Itaq; prætermiſſis hiſce plantarum monſtris arte paratis, ad illas plantas ponderandas accedemus, quæ in primordio ſuæ generationis, iuxta radicem, vel folia, vel caules, vel flores, vel fructus monſtrificæ à Natura procreantur: quandoquidem errata Naturæ in prædictis omnibus plantarum partibus obſeruauimus, vt deinceps proponendo icones oſtendemus. *Vera plantarum mōſtra quæ.*

In primis monſtrum circa radicem plantæ nobis ſe ſe offert conſiderādum, quod
G elapſis annis in publico Viridario compertum fuit. Naſcitur planta paſſim inter ſegetes, propè ſepes, & in marginibus agrorum, folijs ſatiuo ocymo ſimilibus, ramulis hirſutis, quorum faſtigium flores candidi occupant, quibus cadentibus ſuccedunt vaſcula in quibus ſemen nigrum continetur, radice tenui, & inani, quam Matthiolus ocymaſtrum, ocymoidem, & ocymum ſylueſtre, immò Caſtor Durantes Baſilicum ſylueſtre appellat. Dodoneus verò Lychnidem ſylueſtrem albam, & Bauhinus ſaponariam hirſutam Italorum nuncupauit. *Ocymaſtri deſcriptio.*

Quoniam autem huius plantæ quatuor ſpecies obſeruantur: prima eſt iam deſcripta, quæ florem album ſimplicem emittit, à ſecunda flores purpurei erumpunt; tertia flore pleno candido creſcit, propterea Lobelius hanc Lichnidem, ſylueſtrem albam multifloram indigitauit: quarta demum florem purpureum plenum producit. Quamobrem hæ tres poſtremæ differentiæ ob pulchritudinem, & raritatem in Flo-
H rarijs aluntur. Prima autem ſpecies tanquam viliſſima ſponte in Hortis creſcens à diligentiſſimis cultoribus eradicatur. *Species variæ ocymaſtri.*

Accidit autem vt Hortorum Cuſtos, in extirpandis ſylueſtribus herbis, euelleret huiuſmodi ocymaſtrum cum radice adeò tumente, vt rapum æmulari videretur: cū igitur hæc planta tenui radice ſuapte natura creſcat, hanc delineatam tanquam mōſtrificam Lectori ſpectandam exhibemus in icone I. Verum quidem eſt, quòd ſimilis planta in Hortis ob alimenti vbertatem, & flores, & folia iuſtò maiora producit, I.
ſed nunquam talis radix fuit obſeruata, cum in terra ſtercore ſaturata prouenerit. Præterquamquod faſtigium plantæ, vnde flores exibant, tumore quodam præter naturam laborare videbatur.

Sin ad monſtroſa plantarum folia accedamus, prima hic proponemus ramum ſpectandum Amygdali folijs monſtroſis præditum, olim tanquam admirandum à

I. Ocymaſtrum radice monſtrifica cum tumore circa faſtigium.

Digitized by Google

Fratre Gregorio Capucino Regienſi Clariſſimo viro Vlyſſi Aldrouando communicatum. *Folia monſtroſa Amygdali.*

Eſt igitur Amygdalus arbor notiſſima, nimirum procera, caudice craſſo, recto; cortice aſpero, & folia gerit perſico ſimilia. Modò in ſummitate rami huius arboris quædam folia valdè magna, craſſa, & criſpa, necnon colore purpureo inſignita conſpiciebantur, quæ prorſus à veris Amygdali folijs degenerabant. Deinde inter hæc monſtroſa folia quædam erant virore prædita, quædam admodum craſſa, & quædam inter ſe ſc ita complicata, vt illos Vlmi folliculos æmulari viderentur, ex quibus animalcula veluti culices euolare ſolent.

E Quare coniectare poſſumus horum foliorum complicationem ab aliquibus erucis in fabricandis folliculis fieri, cum inter hæc monſtroſa folia, filamenta candida cũ quibuſdam ouis latibularentur, quæ proculdubio ab Eruca, vel ſimili animalculo fuerunt edita. Præterquamquòd aliquod genus erucarum determinatum fuiſſe exſtimamus, quod folliculos, ad prolem propagandam, inter hęc folia fabrefecerit: etenim ex contextis folliculis ſimilia animalcula ritu erucarum in chryſalidem trãſmutata Papiliones procreant.

Cęterùm cum Amygdalus ſit arbos multis redundans excrementis & ſuperfluitatibus facere non poſſumus, quin dicamus monſtroſa folia ex his dimanaſſe. Pręſertim cum copia gummi ex hac arbore ſtillet. Vocatur enim Græcis ἀμυγδάλη ἀπὸ τοῦ ἔχειν ἀμυχὰς πολλάς, quia habeat multas rimas a quibus copia gummi exeat, *Cauſa monſtroſa planta.*
F & pręſertim cum inſpexerimus in huiuſmodi arbore nonnunquam ſimilia folia reperiri. Quamobrem ex hac materia redundante tales monſtroſæ frondes emergere poſſunt, ex qua deinde materia proportionata generatio erucarum poteſt fieri, iuxta ſententiam Ariſtotelis, non quodlibet, ex quolibet, ſed determinatum ex determinato procreari. Niſi velimus aſſeuerare tantam eſſe huius arboris atrahendi auiditatem; & frondeſcendi luxuriam, vt, ob fructus ſata, fructibus iniuriam inferat, dum alimentum ab humo auidius atractum in frondes abſumit: ſicq; portio fructibus neceſſaria intercipitur. Probanda igitur eſt ſententia Theophraſti, qui de vitio huius arboris loquens verbo ἐξυβρίζειν vſus eſt. Sonat enim apud Græcos ἐξυβρίζω inſolentius efferor, ſeu petulantia modum excedo; videturq; ad illas ſpectare plantas, quę nimia ſoli vbertate laſciuiunt, & luxuriant. Hoc igitur mõſtrum in icone II. monſtratur. *Lib. 3. de cau. pl. cap. 3.*

II.

G Ab hiſce plantarum monſtris non eſt arcenda quędam Vrticę ſpecies à Natura monſtroſè procreata, quę ad noſtras peruenit manus: ſunt enim Vrticę varię, nimirum pungentes, & non pungentes, & hę vel fœtidæ, vel non fœtidæ, vel maculoſę, vel non maculatę creſcunt. Illarum nempe vrentium duo à Dioſcoride genera aſſignantur: quamuis in Italia tria genera paſſim vireſcant. Primum genus, creſcit caule aſpero rotundo, & pungente, & pilulas hirſutas & horrentes cum ſemine in caule gerit. Secundum genus prouenit folijs quidem ſimilibus, ſed caule veluti quadrato, aſpero, & ad tactum horrente, cum ſemine racemoſo, & minuto. Tertium genus folijs minoribus ſed acrioribus creſcit. *Lib. 4. de mat. med. c. 79.*

Primum genus Matthiolus Vrticam primam, Tragus Vrticam romanam, Lobellius Vrticam ſylueſtrem ſemine lini, Fuchſius in Iconibus Vrticam veram, Geſnerus in horto medico vrticam maſculam, & Dodoneus Vrticam vrentem priorem
H indigitarunt. Secundum genus vocatur Bauhino Vrtica vrens maxima, & vrtica ſecunda Dioſcoridis, Vrtica maior Fuchſio, Vrtica ſylueſtris aſperior Lobellio, Vrtica vulgaris vrens Trago, & Vrtica fœmina, & communis quibuſdam appellatur. Tertium deniq; genus apud Matthiolum cognominatur Vrtica vrens minor, Cania fortè Plinij apud Bauhinum. Vrtica exigua Ceſalpino, & Vrtica vrens minima Dodoneo. *Vrticarum variæ genera.*

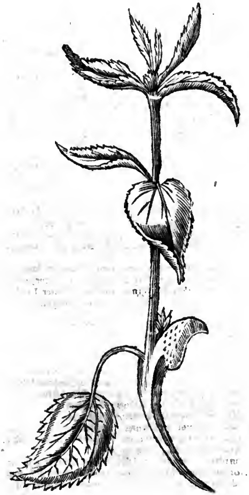
Ab his omnibus diſcrepantem Vrticam vrentem obſeruauimus, quam damus in icone III. non tamen ſpecie, ſed tantùm monſtrifica foliorum facie, quę poſtea ad ſecundam ſpeciem referri poſſet. Nolumus enim imirari Tabernemontanum, qui primam Vrticæ vrentis ſpeciem aliquando in caule, & radice rubeſcere animaduertens, duas Vrticæ ſpecies conſtituit, quarum alteram Vrticam maiorem, & alteram Vrticam rubram appellauit. III.

II. Amygdali folia monſtrifica.

Digitized by Google

III. Vrtica monſtroſa.

Digitized by Google

In hac igitur monſtrifica planta, ratione ſitus,& figuræ,folia ſunt diuerſa; ſiqui-
dem horum alia ſunt lata,alia anguſta, alia crenata, alia nequaquam, alia à pedicu-
lo pendent,alia cauli adhærent, alia demum perſectam formam ſunt ſortita, & alia
malè conſormata cernuntur. Id autem natura vario ſollicitata impedimento, in
procreandis ſtirpibus, præſtare ſolet.

Neq; volumus ſilentio inuoluere monſtroſum folium in Malo medica, ſiue citria
inuentum. Malus enim citria, vel medica, aut Aſſyria, aut Heſperica à Regione
nomen ſortitur, & varietas pomorum in magnitudine, & ſapore obſeruatur. Arbor
eſt perpetuò pomifera,quæ Auranciorum,& Limoniorum plantam proceritate adę-
quat: etenim tria hæc malorum genera, ſcilicet citria, limonia, & aurantia in offi- A
cinis Medicorum vſitata ad vnum genus ſpectant: ſiquidem folia perpetuò in ar-
bore vireſcunt,& à folijs aurancij mali, aut parùm aut nihil diſſentiunt exiguis fo-
raminibus viſionem effugientibus peruia, cum ramis flexilibus, viridi cortice in-
dutis, & ſpinarum copia munitis.

His igitur intellectis de recta figura foliorum mali medicæ, non poterimus niſi
aſſerere ſolium in icone IIII. delineatum fuiſſe monſtrificum; cum omniquaq; à
IIII. genuino mali aſſyrij ſolio diſcreparet; vt Lector contemplari poterit.

Cauſa monſtri. Solet enim contingere plantis, quod, in productione Gemellorum, animantibus
accidit: ſiquidem in vtero animantis duplex foetus interdum conglutinatur, & in
plantis duo ſolia aliquando copulantur, & vnum monſtrificum conſtituunt; quema-
dmodum hoc in loco licet intueri; & quamuis ibi folium etiam Mechoacani conſpi- B
ciatur,hoc ideo factum eſt, quoniam à Pictore in eadem tabella fuerat delineatum,
& à cęlatore inciſum

Monſtroſi caules plantarum. Modò ad monſtroſam fœditatem caulium plantarum ſermo noſter dirigetur.
Namq; in ſtirpibus interdum caules monſtroſè augentur, & dilatantur, veluti fœ-
tus animalium quandoq; magnitudinem enormem ſortiuntur: quoniam autem mon-
ſtroſi caules in multis, & diuerſis plantis fuerunt obſeruati: idcirco ab herbis noti-
oribus erit inchoandum.

Eſt igitur quædam planta κιχωριώδης nuncupata, vel quia cichorio ſit conſimilis,
vel quia inter genera cichoriorum recenſeatur, Dioſcoridi. σέρις nominatur,& La-
tinis Intubus,ſiue Intubum, quoniam huius plantæ caulis in modum tubi tubulatus
Indiuię etymum. ſit. Hinc Herbariorum Vulgus, nomine latino corrupto, Indiuiam, quaſi Intubiã
appellant. C

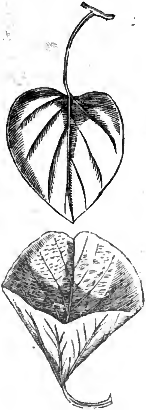
Eſt itaq; planta hæc duorum generum, quoniam in Intubum domeſticum, & ſyl-
ueſtre diſtribuitur. Domeſticum rurſus in duas ſpecies diuiditur, nempe in latifo-
lium, necnon in anguſtifolium, folijſq; magis inciſis. Pariter Intubum ſylueſtre
Intubi ſpecies quot. duas complectitur ſpecies, quæ ratione exigui ſeminis, & anguſtiæ foliorum, ab In-
tubis hortenſibus diſcriminantur.

Modò inter has ſpecies vna eſt, quæ vocatur Intubum erraticum Plinio, Intubum
agreſte Geſnero in horto medico, Intubum ſylueſtre, & anguſtifolium Lugdunē-
ſi, Solſequium Brumfelſio, Cichorium ſylueſtre Lobellio, Dodoneo, & Matthio-
lo, Cichorea cærulea Trago, & Deniq; Cichorium officinarum, & Seris picris
Dioſcoridi apud Bauhinum. Hæc planta colore floris variat, nempe cæruleo, al-
bo, & roſeo, quamuis hæc, quam damus, florem cæruleum protuliſſet. Immò caulis D
plantæ huius latitudo aliquando quatuor digitorum fuit obſeruatus, vt teſtificatur
Dalechampius, referente Bauhino, in Hiſtoria plantarum in capite de Beta. Quan-
doquidem hæc planta, ob materiæ vbertatem, ſolet monſtroſos caules oſtentare.
V. Non diſſimile monſtrum Intubi exhibemus ſpectandum in icone V. vbi caulis ad-
modum latus,& compreſſus conſpicitur, quæ compreſſio poſtea, vel ab anguſtia lo-
ci, vel ab aliqua re comprimente prodire ſolet.

Monſtrum Intubi obſeruatũ ab Illuſtriſs. Senatore Samperio. Non diſſimilem plantam monſtroſam Illuſtriſſimus Ioannes Baptiſta Samperius
Bononiæ Senator inuentam, ad locupletandum muſęum publicum, viuis coloribus
pronè,& ſupinè delineari curauit, die vigeſima ſeptima Iulij anni poſt milleſimum,
& ſexcenteſimum trigeſimi ſeptimi. Hæc erat Intubi ſpecies flore cæruleo, caule
latiſſimo, & folijs ita complicatis, & connexis, vt nidum alicuius auis emulari vi-
deretur.

Soncho,

IIII. Mali Aſſyrij folium monſtrificum, cum folio legitimo Mechoacani.

Digitized by Google

V. Intubum ſylueſtre caule monſtroſo, nempe lato, & compreſſo.

Soncho, & Intubis affinia ſunt Hieracia, ideo Authores poſt hiſtoriam ſonchi, &
Intuborum ad ponderandas Hieraciorum ſpecies accedunt. Dioſcorides hanc plan- *Lib. 3. de*
tam ἱεράκιον vocitat ab aue accipitre, quæ ἱέραξ Græcis dicitur. Quapropter La- *mat. med.*
tini Græcos imitati, hanc plantam Hieracium, & Accipitrinam indigitarunt, quoniã *cap. 72.*
vt Plinius animaduertit Accipitres contactu foliorum huius plantæ obſcuritatẽ
oculorum diſcutiant. Prætcrquamquòd hæc herba aliquibus Græcis σογχίτης no-
minatur; cum à natura, & facultate ſonchi non valdè recedat, vt paulò ante fuit an-
notatum.

Huius plantę Dioſcorides loco citato duas aſſignat ſpecies, nempe Hieracium
E magnum, & paruum, cum noſtra ætate ſpecies multo plures obſeruentur: namq;
Bahuinus in Phythopinace duas ſpecies ſupra viginti enumerauit. Itaq; Hieraciũ *Hieracio-*
maius Matthioli, Fuchſii, Dodonei, & Lobellij, ſeu Hieracium magnum Ceſalpini, *rum ſpecies*
Taraxacon maius Loniceri, & Hieracium minus Dalechampij in Herbario Lugdu- *quot.*
nenſi cum ſit vnum, & idem creſcit paſſim in locis incultis, folijs ſoncho, & intubo
non diſſimilibus, caule gracili, & floribus luteis, qui tandem papoſi facti in auras
euolant. Hoc in locis ſtetcore ſaturatis plerumq; ob copiam materiæ, & vbertatem
alimenti, monſtrificum euadit, vt licet conſpicari in icone VI. vbi hæc planta cau- VI.
lem admodum craſſum produxiſſe videtur, quare à natura Hieraciorum degene-
rans ad caulem Balſaminę fæminæ accedebat, cui caulis craſſus, pinguis, & ſucco
prægnans eſt.

F Huic addere volumus Geniſtam caule lato, & monſtroſo à Natura errante ita
procreato. Planta igitur, quæ Geniſta Matthiolo dicitur, Geniſta iuncea longi-
folia Bahuino, Geniſta Italica Dodoneo, Geniſta altera trunco rotundo Ceſalpino,
Geniſta Tranſalpina, ſiue Hiſpanica Camerario, ſpartium, ſiuè ſpartum Geſnero in
Horto medico, & Spartium Dioſcoridis Lobellio nominatur, & creſcit folijs lon-
giuſculis ferè inſtar foliorum Lini, & flores luteos Lunę adoleſcentis æmulos pro-
ducit.

Hinc Meſue Geniſtam inter frutices montanos enumerauit, ex cuius radice *Geniſtę de-*
multas erumpere virgas rectas, flexiles, & fractu contumaces retulit, cum floribus *ſcriptio.*
luteis figuræ lunaris, quibus cadentibus ſiliquæ ſuccedunt magnitudine ſiliquarum
erui continentes ſemina lenti ſimilia, & quibuſdam interuallis diſtincta.

His ſic expoſitis, Geniſtam, quam hic damums, monſtroſam eſſe intelligemus, VII.
G cum caulis non ſit iunceus, ſed admodum latus, & monſtrificus, vt in figura VII.
oſtenditur.

Non abſimilem Narciſſi vulgaris plantam nonnullis ab hinc annis in publico
Viridario naſcentem annotauimus, quæ caulem latiſſimum cum aliquibus folijs
cauli agglutinatis produxit; ſimiliter, & Allium Vrſinum caule latiſſimo, & candi-
do ibi meditati ſumus, quarum plantarum icones in Hiſtoria generali plantarum
ſpectandæ proponentur.

Inſuper quamdam Leucoi ſpeciem, ratione caulis, monſtrificam comperimus.
Cæterùm animaduertendum eſt, vt cognoſcamus huius plantæ vitium, quòd Leu- *Lib. 3. de*
coium vel eſt bulboſum, vel non bulboſum. Nos in præſentia de Leucoio non *mat. med.*
bulboſo verba facimus, quod Dioſcoridi dicitur λευκόϊον, nempe Viola alba, non *cap. 138.*
ratione florum, eoquod omnis planta huius generis flores albos emittat, ſed ratio-
H ne foliorum, quæ vt plurimum albicant; nam flores poſtea variant, dum cærulei,
albi purpurei, & lutei inueniuntur: quamuis Plinius violas tantummodo albas, &
luteas cognouerit.

Itaq; Leucoium luteum eſt illud, quod florem luteum producit, & à Dioſcoride *Leucoi dif-*
in medicinis commendatur. Hoc igitur in ſatiuum, & ſylueſtre diſtribuitur. Satiuũ, *ferentia.*
eſt multiplex, primum vocatur Leucoium luteum vulgare folijs viridibus apud Ba-
huinum, Leucoium aureum Matthiolo, Leucoium luteum Fuchſio, Viola lutea Tra-
go, Keiri Geſnero in Horto medico, Viola parua lutea Tabernemontano. Alia
ſpecies appellatur Keiri maximum, & delineatum cernitur in Horto Eyſtetenſi, cũ *Keiri ſylue-*
hæc planta floribus luteis ampliſſimis exornetur. Demum Keiri pleno flore creſcit *ſtris diffe-*
hodiè vbiq: in Florarijs, quod Lobellius Keiri duplici flore indigitauit. *rentię.*

Pariter Keiri ſylueſtre duplex inuenitur folijs anguſtioribus, & floribus exiguis,
quarum

VI. Hieracium monſtrificum.

VII. Geniſta monſtrifica.

Digitized by Google

quarum altera ſpecierũ apud Cluſium,& altera apud Tragum deſcribitur quæ inter ſe facie non valdè diſcrepant ; namq; iuxta radicem, multa emittunt folia Leucoi lutei folijs ſimilia, viridia, ſed anguſtiora, inter quæ vnus, ſed plerumq; plures aſſurgunt caules, folijs carinatis obſiti, ſuſtinentes flores quatuor integratos folijs, flauos, & Leucoi hortenſis lutei æmulos, ſed minores, minuſq; odoratos. Succedunt floribus oblonga cornicula, vt contingit leucoio ſatiuo, ſeminibus referta.

VIII. Radicem habet longam candidam, & multis tenuibus fibris præditam.

Ex deſcriptis, & enumeratis Leucoi ſpeciebus Lector facile poterit elicere plantam, quam hic damus monſtrificam, in icone VIII. eſſe referendam ad genus Leucoi A lutei ſylueſtris; nam folijs admodum anguſtis, & floribus luteis quidem, ſed exiguis exornabatur.

Quamobrem plures huius plantæ caules quodammodo agglutinati videntur, cõſequenterq; flores, qui è ſummitate ſingulorum caulium prodire ſolent, ſimul conglobati hanc plantam monſtroſam caule lato compreſſo, & contorto reddiderunt.

Lib. 2. de mat. med. cap. 131.

Monſtroſa caulis fœditas in Leucoio ſylueſtri luteo obſeruata reuocauit in mentem monſtroſum caulem illius plantæ, quæ ab Herbarijs Tragopogon appellatur. Hæc planta τραγοπώγων, καὶ κόμη Dioſcoridi, & alijs Græcis fuit nuncupata, Latinis Barba Hirci, quoniam ex concluſo calycis vertice quidppiam incanum pendeat Hirci barbulam imitans.

Erumpit à terra folijs Croci, latioribus tamen, & longioribus, flore luteo Taraxaci flori non abſimile, maiore tamen in calyce contento, qui ſereno Cœlo fatiſcit B nubiloſoq; clauditur. Ex floribus papposum emergit caput, in quo ſemen oblongum ſeruatur. Radice nititur longa, alba, & guſtui grata, nam cocta in acetarijs commendatur: hac de re hanc plantam cunctis notiſſimam eſſe exiſtimamus; in pratis enim, & locis ſaxoſis ſponte prouenit.

Tragopogonis ſpecies ſex.

Huius plantę poſtea ſex ſpecies in Phythopinace aſſignantur, quas hoc in loco recenſere eſſet ſuperfluum; cum de prima tantùm ſpecie verba fiant, quæ Matthiolo Tragopogon, Lobellio Tragopogon luteum, Trago Barba Hirci, Bahuino Tra-

VIIII. gopogon pratenſe luteum, & Hetruſcis Saſſefrica nuncupatur. Hæc planta cum copioſo humore ſcateat non raró in hortis, materia luxuriante, monſtroſos caules progignit, in quibus, propter radicem in acetarijs gratam, alitur. Id oſtendit icon VIIII. vbi lector Tragopogon caule latiſſimo contemplari poteſt.

Fiymum ti thymali.

Neq; debemus obliuioni mandare monſtroſum vitium in Titbymali caule obſeruatum. Eſt enim Tithymalus planta nota ob copiam lactis, quam vulnerata effundit Idcirco Lexicographi græci hoc nomen τιθύμαλος ἀ τίτθος nempe mamma deriuant; cum ab herba hac leuiter inciſa tanquam á mamilla lac effluat. Vnde Theodorus Gaza Plinium ſecutus Tithymalum Lactariam reddidit, Columella Lactucam caprinam, & Celſus lactucam marinam nuncupauit; Officinæ autem Eſulam indigitant. C

Lib. 4. de mat. med. cap. 163.

Dioſcorides Tithymalorum ſpecies ſeptem recenſuit. Prima χαρακίας dicitur, quibuſdam ἀμυγδαλοειδής, & Tithymalus maſculus. Secunda ſpecies vocatur Tithymalus fęmina, μυρτίτης, quam Alij καρυίτην, καὶ μυρσινίτην cognominant. Tertia ſpecies nuncupatur παράλιος, quam Aliqui τιθυμαλίδα nominant. Quarta eſt ἡλιοσκόπιος. Quinta κυπαρισσίας. Sexta δενδροειδής. Septima πλατύφυλλος. Theophraſtus plura recenſet genera, & hodie in Phythopinace à Bahuino ſex ſpecies ſupra viginti enumerantur. D

Species tithymalorũ.

Modò inter tot Tithymalorum ſpecies, quinta apud Dioſcoridem Cypariſſias nuncupata nobis ſe ſe offert conſideranda. Etenim Tithymalus cypariſſias apud Dioſcoridem eſt Tithymalus cupreſſinus, ſiue humi Pinus apud Lobelium, & Eſula cupreſſina quorumdam; exit à terra in caulem dodrantalem, & etiam maiorem, ſubrubrum, ex quo folia Pini, vel Cupreſſi æmula, ſed molliora, & tenuiora exoriuntur; vnde nomen traxit.

Candido redundat ſucco, & eadem vi cum alijs Tithymalis pollere perhibetur. Hæc ſpecies inuenta fuit ſummitatem verſus monſtrifica: nam caulis dilatabatur

X. cum multitudine foliorum; & floribus cauli adhærentibus, vt conſpici poteſt in icone X.

Alitur

VIII. Leucoium luteum ſylueſtre caule lato, compreſſo, & contorto.

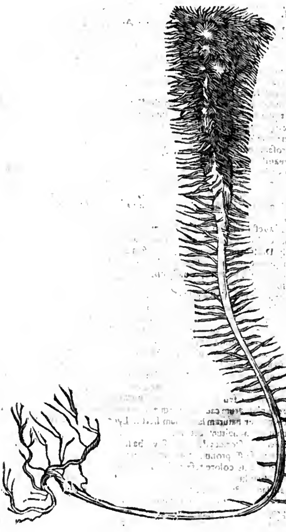
Digitized by Google

VIIII. Tragopogon caule latiſsimo.

Digitized by Google

X. Tithymalus Cupreſsinus monſtroſus.

Campanula quæ planta. Alitur inſuper in Florarijs, ob florum copiam, & amænitatem, quædam planta, quæ à Matthiolo Medium, & Viola mariana nuncupatur, & ſponte creſcit in locis nemoroſis, folijs intubo ſimilibus, caule procero, floribus amplis, & campanæ figuram æmulantibus; quocirca Bahuinus in Phythopinace hanc plantam ad earum claſſem retulit, quæ à forma floris campanulæ appellantur, quæ poſtea à Vulgo Herbariorum genera rapi ſylueſtris vocirantur Hinc ruſtici monticolæ in
XI. agro Bononienſi rapunculum ſylueſtrem nominant, & Geſnerus rapi ſylueſtris genus maximum nuncupauit.

Hęc igitur planta nonnullis ab hinc annis lato caule in publico Viridatio creuit, vt in icone XI. obſeruari poteſt. A

Lib. 4. de mat. med. cap. 23. Ridiculum, & magis admirandum monſtrum in Anchuſa conſpicati ſumus. Eſt enim ἄγχουσα dicta παρὰ τὸ ἄγχειν, quia ſuffocandi facultate potiatur: quamuis alij ſic nuncupatam putant à rubicundo radicis colore; quandoquidem ἀγχίζειν apud Græcos eſt fuco illinire. Tria huius genera tradit Dioſcorides, Plinius quatuor, & Bahuinus in Phithopinace quinque, folijs, & floribus variantes. Producit vt plurimum folia aſpera inſtar Buglоſſi, flores per caulem ſparſos purpuraſcentes, & radicem ſanguineo colore refertam.

XII. Anchuſa igitur, quæ eſt ſecunda apud Matthiolũ aliquando caulem admodum craſſum procreauit cum copia foliorum, & florum purpuraſcentium in ſummitate complicatorum, & in orbem ita diſpoſitorum, vt figuram ventilabri præ ſe ferret: quemadmodum in icone XII. apparet, vbi Lector plantã Anchuſę genuinã, & naturalẽ, B
deinde monſtroſam conſpicari poteſt, vt perfecta, & imperfecta Naturæ opera in plantis quoq; manifeſtentur.

XIII. His addimus alium Anchuſæ caulem eleganter monſtroſum, qui alio tempore fuit obſeruatus; erat enim obliquus, & latus, cuius faſtigium floſculi purpuraſcentes exornabant, vt in icone XIII. ſub numero 1. conſpicitur; vbi quoq; ſub numero 2. cernitur foliũ moly monſtrificũ: cũ in eius faſtigio fructus rotundus à Natura fuerit procreatus.

Moly quot ſint differentiæ. Moly, ſeu μῶλυ eſt herba ita à Græcis nuncupata ἀπὸ τοῦ μωλύειν τὰς νόσους, nimirum ab amoliendis morbis: quapropter inter amuleta collocatur. Vnum tantummodo moly Dioſcorides cognouit; cum noſtra ætas ſpecies plures noſcat: ſiquidem in Phythopinace quatuor differentiæ habentur. Ideo inter has moly maius Bahuini; ſeu homericum Lobellij, & moly bulbum in folio gerens Theophraſti mõ- C
ſtroſum illud folium edidit.

Producit hoc moly folia ſcillæ folijs ſimilia, longiora tamen, & inuicem ſe amplectentia, caule longiſſimo, craſſo, concauo ſine folijs, multos flores ſtellatos longis pediculis inhærentes ſuſtinens, nigro ſemine, inſtar ſeminis cæparum. Radicem habet craſſam, albam, rotundam, & nigro cortice rectam, quam negat Theophraſtus difficulter erui poſſe, vt Homerus aſſeuerauit.

Præterea, iuxta caulem huius plantæ, inter folia plerumq; alius exit cauliculus planus, cuius ſummitas nucleum veluti Allij gerit, qui terræ commiſſus germinat, & prolem huius plantæ propagat Monſtroſum igitur folium procreatum eſſe exiſtimamus, quia cauliculus, materia luxuriante, in folium degenerauit, cuius faſtigium huiuſmodi nucleo, ſeu fructu rotundo à natura fuit exornatum. D

His monſtroſis plantarum caulibus tanquam coronidem, pulcherrimum, & admirandum caulem præter naturam latiſſimum herbæ Lycopſis addere volumus; quæ à natura Anchuſæ non multum recedit.

XIIII. Quandoquidem Dioſcorides de Lycopſi verba faciens, eam ab aliquibus Anchuſam nuncupatam fuiſſe pronunciauit, nec præter rationem, cum & ipſa, inſtar
Ramus Corini monſtroſus. Anchuſæ, florido radicis colore referta ſit. Hoc monſtrum in icone XIIII. apparet. Neq; à monſtris huius generis eſt ſegregandus quidam ramus Corini, qui in ſummitate erat planus, & inſtar Pedi epiſcopalis contortus; qui in publico Muſæo exſiccatus, & delineatus ſeruatur, ſed cum non fuerit inciſus, propterea eius iconẽ ſpectandam proponere non potuimus.

Hactenus de monſtroſis plantarum caulibus, & ramis ſermonem habuimus, iã tempus eſt, vt deſcendamus ad monſtrificos flores, qui à natura in varijs plantarũ
gene-

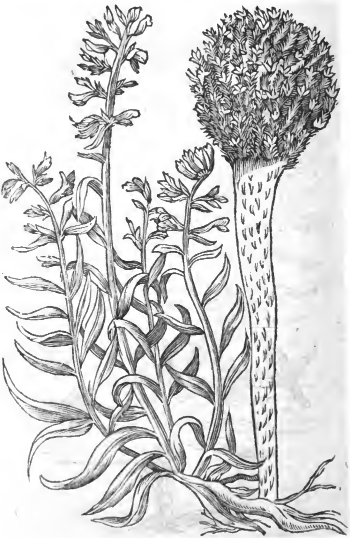
Digitized by Google

XI. Medium Matthioli caule lato, & monſtroſo.

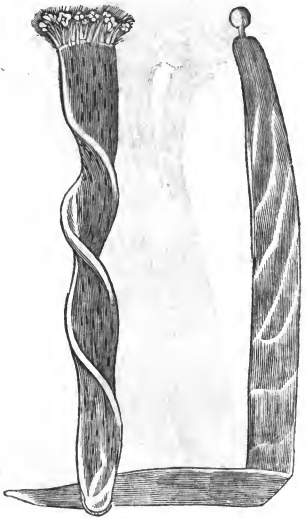
Digitized by Google

XII. Anchuſa purpuraſcens figura ventilabri.

Digitized by Google

XIII. Anchuſa caule monſtroſo purpuraſcentibus floribus. Et Moly folium monſtrificum .

Digitized by Google

XIIII. Lycopſis caule latiſsimo.

Digitized by Google

generibus interdum procreantur. A'notioribus igitur inchoantes, nonnihil de ro-
ſa ramulum herbaceum in centro floris gerente dicemus.

Roſarum igitur permultæ differentiæ à Theophraſto recenſentur, quæ folio- *Lib. 6. hiſt. plant. cap. 6*
rum multitudine, paucitate, aſperitate, læuitate, ſtirpis colore, & odore variant,
plerumq; tamen roſarum duplex genus, nempe ſatiuum, & ſyluestre aſſignatur. Ad
ſatiuum, & hortenſe genus refertur roſa illa purpurea, minus rubens à Plinio appel-
lata, Italis incarnata dicta, in officinis medicorum roſa communis, & pallidè rube-
ſcens appellata. Huic ſuccedit roſa alba pleno flore villior habita. Alia eſt ſatu-
E ratè rubens, holoſerica Lobelio vocata, Damaſcena officinarum quæ florem ſim- *Roſarum differentię.*
plicem, & plenum emittit. Alia eſt huius generis, ſed minus ſaturatè rubet. Alia *Monſtri huius deſcriptio.*
moſcatula ab odore vociratur, & flore ſimplici, & multiplici creſcit. Alia ſine ſpi-
nis prouenit, magnitudine, & paruitate floris varians. Alia demum roſæ incar-
natæ, & vulgari hortenſi eſt ſimilis, ſed folio criſpo. Deinde genus roſarum ſylue-
ſtre multas comprehendit ſpecies, de quibus in Hiſtoria plantarum verba fient.

Itaq; inter ſpecies roſarum hortenſes, illa vulgaris, & incarnata Italis nomina-
ta, anno Salutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum nonageſimo ſecundo, monſtrifica
nata eſt, folijs grandibus, cum calyce non ita magno, ex quo foliola barbata erum-
pere ſolent; nam ibi folia viridia magna, & lata enata conſpiciebantur.

Ex medio roſæ centro, vbi anthoræ nuncupatæ locus eſt, ramulus ſeſquipalmũ
longus folijs numeroſis obſitus emergebat, ſine vllo abortiuæ roſæ rudimento, quod
F in alijs quandoq; cerni ſolet.

Quandoquidem Natura ex præcipua calycis portione, luxuriante floris materia,
alium florem in medio alterius fabricat. Sed oppoſitum in hoc monſtro debemus
atteſtari, nam, luxuriante herbæ materia, ex centro floris alia herbacea folia emi-
ſit: id monſtrum in icone XV. monſtratur.

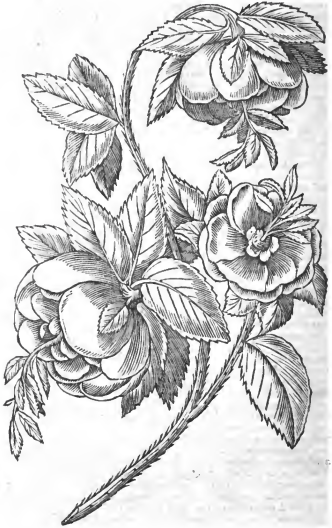
Eodem anno, mirum poſt ſeſquimilleſimum nonageſimo ſecundo creuit in XV.
horto publico illa planta bulboſa, quam Matthiolus Martagon Chymiſtarum appel-
lauit, Lobelius Lilium montanum, & Ceſalpinus Lilium ſylueſtre purpureum. Va-
riat hæc planta ratione coloris florum; nam alij magis, alij minus rubent. Alij can-
didi ſunt in maiori pretio habiti. Sed rubentes aliquibus maculis diſtinguuntur:
omnium tamen flores terram ſpectant, & per interualla in ſummo caule naſcuntur, *Deſcriptio lilij montani.*
& folia florum ad pediculum reflectuntur. Folia autem plantæ circa caulem ſunt la-
G ta, radix eſt bulbacea, & colore luteo referta. Creſcit paſſim in locis ſyluoſis, &
propterea creditur eſſe notiſſima.

Creuit igitur hæc planta monſtroſa, & admirabilis, primò ob caulis proceritа-
tem, quæ altitudinem ſex dodrantum ſuperabat; deinde licet caulis ſecus radicem
per ſeſquidodrantem alijs plantis huius generis eſſet ſimilis; nihilominus deinceps
totus caulis erat latus, compreſſus, & herbacei coloris, vbicumq; foliolis ſtipatus.
Sed cum plantæ huius generis ab imo ad ſummum florere ſoleant. Hæc planta eo-
dem tempore cum flores quindecim apertos oſtenderet, veritati conſonum eſſe vi-
debatur, niſi planta à corona radicitus fuiſſet exciſſa, quòd in maiorem proceritatẽ
proculdubio ſe ſe extuliſſet, & reliqui flores quinquaginta numerati recluſi appa- XVI.
ruiſſent. Exhibetur ſpectanda hæc monſtroſa planta in icone XVI vbi decem tan-
H tummodo flores aperti fuerunt delineati, vt reliqui omnes clauſi ſuis calycibus for-
mam dactylorum repræſentantibus melius conſpici poſſent.

Contingit quandoq; nobis videre monſtroſum Bellidis maioris florem, nam Mat-
thiolus in Commentarijs ad Dioſcoridem tria huius plantę recenſet genera: cum *Species Bellidis quot.*
tamen Bahuinus in Phythopinace duodecim ſpecies enumerauerit (vocatur Bellis ob
florem bellulum, & pulchellum) hic autem de illa ſpecie verba fiunt, quę Bellis
maior nuncupatur, & emittit folia ex anguſta origine in latum ambitum deſinentia,
ſubrotunda, & circumquaq;, more folij querni, ſerrata; ſed quæ creſcunt circa cau-
lem anguſtiora, & magis oblonga ſunt, inſtar foliorum ſenecionis. Ab vna radice
plures caules cubitales, teretes, & robuſtos fundit, è quorum faſtigio flores Anthe- *Bellidis maioris deſcriptio.*
midis, & matricariæ floribus maiores erumpunt, colore intus aureo, & folijs albis
luteum cingentibus.

In ſimili planta à nobis obſeruata flos ita monſtroſè erat fabricatus, vt nonniſi
folio

XV. Roſa monſtroſa.

Digitized by Google

XVI. Martagon monſtrificum quinquaginta florum.

Digitized by Google

folia alba ſimul iuncta ſine aureo centro conſpicerentur; cum calyx floris, ob mem-
XVII. branæ fortè duritiem dilatari non potuerit: quapropter folia coalita monſtrificum
florem repræſentarunt, vt in icone XVII. cernitur.

Neq; admirari debemus, cum hæc membranæ durities in calycibus Narciſſorum
ſimilem effectum produxerit; ideoq; Hortorum cuſtos forficula talem membranam
dilatare ſolet, ne flos monſtroſus erumpat; alioquin, per compreſſionem folia floru͂
coaleſcunt, & monſtra huius generis producuntur, dum folia tantummodo alba ſimul
conglutinata ſine centro luteo in lucem egrediuntur.

Lib. 2. de mat. med. cap. 106. Paucis ab hinc annis Ranunculi quoq; monſtroſi flores in admirationem nos tra-
xerunt. Eſt ranunculus Dioſcoridi βατράχιον, quia locis humectis more Ranarum A
lętetur, Item σέλινον ἄγριον, nempe Apium agreſte, quia foliorum forma Apium
imitetur. Dicitur Herba ſcelerata, quoniam ſcelesti mendici, vt ſtipem extorque-
re poſſint hac in cruribus vlcera excitant. Vulgus interdum pedem Corui, nec-
non pedem Galli, à forma foliorum, hanc plantam indigitat. Huius multa genera
Ranunculi ſpecies quot Dioſcorides, & Plinius memorarunt, ſed multò plura Bahuinus in Phythopinace
enumerauit, dum quatuor ſpecies ſupra quadraginta recenſuit.

Illa igitur ſpecies octaua in ordine apud Bahuinum, nempe ranunculus erectus
hortenſis multiplex, ſeu pes Corui flore pleno apud Brunfelſium, & Ranunculus
polyanthemus multiflorus, ſeu oleraceus hortenſis primus Lobelij in obſeruationi-
bus, & Ranunculus polyanthemus in iconibus apud eumdem exhibuit quandoque
XVIII. flores, quales in icone XVIII. cernuntur. Quandoquidem in ſummitate caulium B
duo ſimul, & tres flores coaliti emerſerunt. Hocq; non aliunde dimanare potuit,
niſi ab vberi materia florifera, & à facultate formatrice, quæ flores ab inuicem ſe-
gregare nequiuit.

Monſtrum in Narciſſo In aſſertorum confirmationem, conſpectus eſt quandoq; Bononię Narciſſus me-
dioluteus polyanthos duobus, diuerſis floriferis caulibus coniu͂ctis, & coalitis, na-
turæ luxuria compactus, quorum caulium alter ternos, alter quaternos flores oſten-
tabat, ſed vtrinq; ſulcus quidam quaſi caules ſegregaturus ducebatur. Erat igitur
hic geminatus caulis ſeptenum numero florum quaſi iunctorum pulchellus mo͂ſtro-
ſus, & admirandus.

Aliud monſtrum in floribus Aquilinę obſeruatum annò poſt ſeſquimilleſimum
nonageſimo tertio circa finem Aprilis, ſummopere admirandum proponere ſpectã-
Pothon veterum quid dum volumus. Hæc eſt illa planta, quam Coſteus Pothon Priſcorum eſſe voluit, & C
Ceſalpinus Iaſionem Theophraſti. Dalechampius διὸς ἄνθος, nempe Iouis florem
apud Atheneum eſſe credidit. Fabius Columna Iſopyrum Dioſcoridis eſſe ſtatuit,
& tandem Geſnerus Leontoſtomum indigitauit.

Vtcumq; ſit, hodie hæc planta Aquilegia, ſeu Aquilina nominatur, ob mucrones
Aquilina varia nomina. florum aduncos, inſtar vnguium Aquilæ: in folijs quodammodo cum maiori Che-
lidonio conuenit; ſunt tamen Aquilinæ folia rotundiora, & molliora: qua de re hæc
planta ſylueſtris Chelidonia, & Chelidonia media apud Caſtorem Durantem no-
minatur, & à quibuſdam Columbina dicitur; floribus autem Conſolidæ regali eſt
affinis.

Huius plantæ differentiæ quinq; in Phythopinace recenſentur, ſed multo plu-
res in publico Bononienſi viridario obſeruantur, ratione magnitudinis, coloris, & D
multitudinis foliorum: ſiquidem eius flos ſimplex, & plenus colore cæruleo, can-
dido, rubicundo, variato, purpureo, necnon candido nonnullis lituris purpureis
aſperſo. Immò interdum creſcit flore inuerſo, degenere, & roſeo.

Itaq; Natura videtur omnes prædictas varietates ad vnam Aquilinæ plantam
XIX. retuliſſe, & monſtroſiſſimam effeciſſe, quam ſpectandam damus in icone XIX.
Produxit enim flores admodum varios, & inſolenti forma admirandos; quoſdam
enim ex eadem radice, immo & caudice cæruleos protulit, alios partim cæru-
leos, partim herbacei coloris, & à folijs plantæ minimè diſtinctos. Qui viridi erant
Deſcriptio monſtroſæ Aquilinę. colore habitum Roſę æmulabantur, cum folijs ſupra ſe duplici ordine inclinatis,
Nulla cauitate corniculorum ſuperne conſpicua, aut caudis inflexis inferne appa-
rentibus, ſtamine florum non luteo, ſed nonnihil ruféſcente. Quæ autem medio
flore extare ſolent veluti ſiliquæ pericarpij abſq; vllo pericarpio in foliola tenuia

abibant;

XVII. Bellis maior flore monſtroſo.

Digitized by Google

XIX. Aquilina monſtroſiſsima.

abibant; eaq; ratione quædam ad producendum ſemen inepta videbantur. Qua parte flos cæruleus rufulgebat, aliquæ caudæ inflexæ ſubtus viſebantur, qua flos viteſcebat, nullæ; vt in propoſita icone conſpicitur.

Poſtremo loco inter plantas flore monſtrifero natas quædam Amelli ſpecies à nobis collocatur, quæ à Bahuino inter quatuordecim differentias Aſteris Attici recenſetur ſub nomine Aſteris Tripolij variegato flore, Aliter vocatur à Lobelio in iconibus Aſter minor Narbonenſium, flore Tripolij, aut flore Linariæ, vt legitur in Aduerſarijs apud Petrum Pennam.

Amelli differentiæ.

Flores igitur huius plantæ eum aureo, purpureoq; colore mixto refulgeant, fuerunt nonnulli, qui Aſterem Atticum Dioſcoridis, & Amellum Virgilij eſſe voluerint. Aſteris appellationem ſibi vendicauit, quia folia floris inſtar ſtellæ radiata ſpectentur, & Attici nomen ſibi aſciuit, quoniam frequentius in Agro Athenienſi, quàm alibi creſceret. Amellus tandem nuncupatur quia naſceretur frequentius iuxta Mellam Galliæ fluuium: canebat enim Virgilius hunc in modum. A

L. 4. Georg.

——————Tonſis in vallibus illum

Paſtores, & curua legunt propè flumina Mella.

Creuit igitur in Hortis publicis planta huius generis ſemine ex Belgio miſſo, ideoq; placuit Amellum Belgicum cognominare, quæ tandem ob ſaturatum ſtramine ſolum, vel ob aliam cauſam in monſtrum degenerauit, vt in icone XX. apparet, vbi materia herbacea, & materia ad florem producendum deſtinata ſimul confuſæ monſtroſum nobis florem generarunt.

XX.

Iam peruenimus ad fructus plantarum, qui nonnunquam monſtroſi à natura procreantur. Quamobrem in primis de fructibus Herbarum, & deinceps de fructibus Arborum agemus: cum in omnibus aliquando monſtra obſeruata fuerint. B

In primis nobis olim ſe ſe obtulit fructus Dipſaci monſtrificus. Eſt δίψακος Dioſcoridis ex genere herbarum aculeatarum caulem habens altum, & ſpinis horridũ, folijs lactucæ ſpinoſis, & binis ſingula caulium genicula amplectentibus, concauo alarum ſinu, in quo aſſiduè ros, vel imber ſeruatur: vnde planta hæc Dipſaci, nempè ſitientis, per antiphraſim, nomen inuenit. Hinc poſtea Latinis ſitibunda nominatur, quia rore, vel imbre ad pellendas ſitis iniurias in alarum ſinu recepto abutatur. In cacumine caulium capitula tanquam fructus oblonga, & echinata creſcunt. Quamuis Matthiolus, & alij plantam hanc Labrum, ſeu Lauacrum Veneris indigitauerint, vt Ceſalpinus arbitratur, quoniam aqua in hac herba reperta maculæ, ſeu mendę faciei emendentur. C

Dipſaci etymum.

Huius igitur duo genera aſſignantur nempè ſatiuum, & ſylneſtre. Genus ſatiuum Carduus fullonius vocatur: cum Fullones echinato huius fructu, vel capitulo rudes adhuc pannos ex lana contextos pectant, & expolliant, antequam colore eos inficiant: quapropter multis in Regionibus magno quæſtu ſeritur. Aliter vocatur Carduus Fullonum ſatiuus Lobelio, & Trago, necnon Dipſacus ſatiuus albo flore Bahuino. Huius ergo fructus, vel capitulum aliquando inuentum fuit, non iuxta conſuetudinem plantæ in ſummitate acuminatum, ſed quaſi quadrangulum, veluti quatuor alia capitula inde productum, vt in figura XXI apparet.

Dipſaci genera.

XXI

Inſuper faba κύαμος Dioſcoridi à feracitate dicta, planta eſt notiſſima, cuius ſemen inter legumina eſt maximum, & quò maius, eò magis iuxta longitudinem depreſſum, minus eſt rotundius. Fabæ in ſiliquis concluduntur vt plurimum albæ, ſunt, & nigræ, & ex colore rubicundo purpuraſcentes. Flores ſunt vel candidi lituris nigris conſpicui, aut ex purpura nigreſcentes. Eſt autem faba ſatiua, & ſylueſtris, iterum ſatiua maior, & minor. D

Fabarum differentia.

In genere ſatiuę minoris obſeruatæ à nobis fuerunt ſiliquę à natura conglutinatæ, dum ex duabus vna reſultabat, quaſi gemella, veluti in latere ſuperiori Thecæ ex oppoſito pediculi cernitur; vbi Theca bifida adhæret, vt in icone XXII. lector poteſt conſpicari.

XXII.

Idem

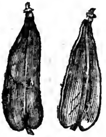
XX. Amellus Belgicus monſtrificus .

XXI. Fructus monſtrificus Cardui fullonij ſatiui.

XXII. Siliquæ fabarum monſtrificæ.

Idem quoq; in Animalibus contingere videtur, quando duo fœtus in aluo materna ob aliquam cauſam conglutinantur, & in vnum tantummodò fœtum coeunt, qui geminatus poſtea in vitales auras egreditur, vt in Capitulo antecedenti enucleauimus.

Huic monſtro aliud ſimile, nimirum fructum gemellum in melopeponibus olim H obſeruauimus; quorum multæ dantur ſpecies, de quibus ſuo loco ſermo habebitur. Vocatur πέπων à verbo græco πέπτω coquo, quoniam niſi calore ſolis huiuſmodi fructus coquantur, & ad perfectam maturitatem peruenerint, guſtui minime gratificari poſſunt, ad differentiam aliorum fructuum, qui etiamſi perfectè maturi non ſint, aliquam tamen gratiam palato conciliant. *Peponis etymum.*

Pepones autem, & Melopepones figura, & magnitudine diſcrepare videntur: nam qui maiores ſunt, & oblongi Peponis nomen ſortiuntur apud Authores, qui verò figuram mali rotundi referunt melopepones nominantur, nomine ex malo & pepone conflato. Hoc genus Palladius melonis quaſi μηλῶνας ſcilicet pomeos à pomorum, & malorum forma nuncupauit, quod nomen hodie paſſim vſurpatur.

In hoc igitur genere duos Melopepones conglutinatos in lucem damus, vt cernitur in icone XXIII. qui affabrè fœtum gemellum æmulantur. Rurſus in icone XXIIII. Melopepones gibboſi, & prauè à natura conformati oſtenduntur. XXIII. XXIIII.

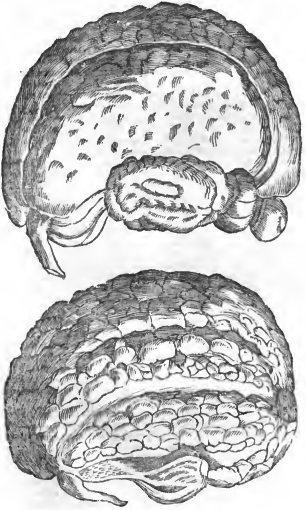
Nam

XXIII. Melopepo gemellus.

Digitized by Google

XXIIII. Melopepones gibboſi, & malè conformati.

Nam veluti in vtero animalium duo fœtus plurifariam conglutinantur, vt quando diſrupta membrana adhęrent, & poſtmodum tractu temporis cohærenti ſic etiã tenella fructuum ſubſtantia nimis vicina coaleſcit, & gemellos fructus producit. Immò ſi in vtero animantis ob varium ſitum infantium, varia fit partuum copulatio: aſſimiliter ob varium fructuum ſitum diuerſa fit eorumdem conglutinatio, vt in fructibus delineatis conſpicamur.

Cauſę monſtroſi fructus.

Amplius quemadmodum ſæpè in vtero animantium ob anguſtiam loci, vel propter compreſſionem à partibus vicinis productam, partus gibboſi, & prauè conformati gignuntur; pari ratione fructus ſiue herbarum, ſiue arborum propter anguſtiam continentis, vel propter compreſſionem alicuius rami, fructus gibboſi, obliqui, & malignè formati naſcuntur: Quamquam, aliquando accidat, vt in fructibus pars rectè formata optimè nutriatur, conſequenterq; augeatur, & interim alia pars malè conſtituta, pauco alimento attracto, minimè creſcat, & fructus gibboſus euadat, vt in propoſitis Peponum figuris Lector poterit meditari. A

Napus monſtroſus.

Quòd autem anguſtia loci, & aliqua compreſſio tenellos plantarum fœtus poſſit monſtrificos reddere, poſſumus id ſtabilire alia obſeruatione in Napo facta, anno ſalutis humanæ poſt milleſimum & ſexcenteſimum ſecundo. Creuit enim Napus inter alios in Agro Bononienſi monſtroſè formatus, quia duos Napos copulatos repræſentabat. Erat autem huius figuræ. Napus primus, ex quo caulis plantæ erumpebat, erat triplo vel quadruplo craſſior altero, qui iuxta partem inferiorem maioris erat annexus coloris albi cum rubicundo mixti, ex quo poſtea radix dependebat, per quam ex terra vtriq; alimentum communicabatur. B

Cauſa monſtriferi Napi.

Cauſam autem huius gemelli Napi fuiſſe opinamur radicem cuiuſdam ſpeciei graminis, quæ Napum in primordio generationis complexa erat; ideoq; illum comprimens, atq; ſtringens effecit, vt fœtus Napi duos æmularetur. Hinc colligendum eſt compreſſionem, & loci anguſtiam tam in fœtibus animalium, quàm in fructibus plantarum eſſe in cauſa prauę conformationis, & monſtroſę fœditatis.

Ex monſtroſis Herbarum fructibus ad fructus Arborum aſcendere licet, in quibus ſimiles monſtroſos effectus, & geminatos fructus curioſitate minime inani ſumus meditati. Primitùs de fructu Amygdali geminato nonnihil dicemus.

Amygdali deſcriptio.
Differentia

Eſt Amygdalus arbor ob iucunditatem fructus notiſſima; prægrandi enim, & robuſta firmatur radice, caudice eſt procero, folijs ſalicis prælongis, & perſico ſimilibus, cui tota etiam arbor aſſimilatur; florem, vt plurimum, producit album, & fructum figura cordis duplici putamine tectum inſtar iuglandis. C

Si reſpiciamus fructuum differentias; hæ ratione ſaporis, magnitudinis, & figuræ erunt diuerſæ. Sunt Amygdalæ dulces, & amaræ.

Sunt item maiores, & minores: namq; triplo minores alijs ex Aſia deferuntur: ſunt tamen vt plurimum oblongę, & figura cordis quamuis rotundæ etiam inueniantur. His addere poſſumus Amygdaloperſicum in Alſatia frequentem, cuius oſſeus cortex inſtar Perſici eſt rugoſus, & nucleus eſt grati ſaporis redolens perſicũ. Itaq; in icone XXV. non ſolum delineatas damus Amygdalas gemellas, ſed etiam Amygdalam magnam figura cordis, & Amygdalam rotundam magnitudine ferè mali perſici, de quibus poſtea in Hiſtoria plantarum, Deo dante, diſſeremus: cum in eadem tabella omnes prædicti fructus eſſent effigiati. D

XXV.

Poma monſtroſa

Ad mala ſi noſmet conuertamus fructus etiam monſtroſos huius generis iam obſeruatos proponere ſpectandos poterimus. Eſt Malus arbos Græcis μηλέα dicta, & fructus μῆλον malum, mel, propter fructus dulcedinẽ, & pomum nuncupatur a Latinis, quia potum adimat, dum eius eſu ſitis tollitur.

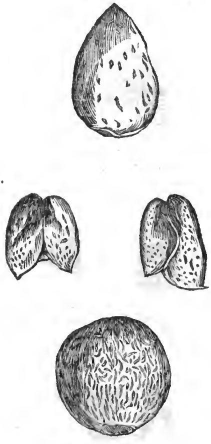
L. 1. de mat. med. c. 131.
L. 15. hiſt. nat. cap. 14.

Si differentias mali inquiramus, ſcripſit Dioſcorides malorum genera eſſe, Vulgaria, Cotonea, Perſica, Armeniaca, Medica, ſeu Citria, Verna, Melimela, Epirotica, & Syluestria. Plinius multò plura recenſet, & tandem Tabernemontanus innumera ferè enumerat, quæ nomen ab Inuentore, a loco natali, à ſapore, ab odore, à colore, à magnitudine, & à figura ſortiuntur, de quibus ſigillatim ſuo loco agetur.

Inter malorum ſatiuorum genera, quædam rotunda epirotica numerantur, hodie Italis *Mele roſe*, fortè à colore roſeo. Hæc mala Primùm in Epiro proueniſſe Græci teſtificantur, dum illa Epirotica indigitant.

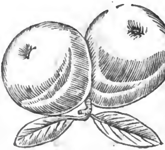
In

XXV. Amygdalæ geminatæ monſtrificæ .

Digitized by Google

XXVI. Mala Epirotica geminata, cum pomo paradiſeo monſtrifico.

Digitized by Google

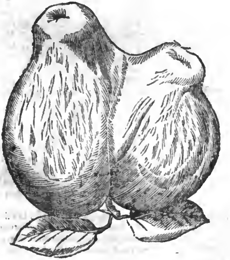
In hac igitur ſpecie duo mala gemella ex vbertate materiæ prouenerunt, licèt non omniquaq; copulata, ſed tantummodo iuxta pediculum. Item alia duo Mala epirotica, ſeu roſea conglutinata vidimus, quæ, licet eſſent geminata, vnicum tamen pomum repræſentabant, & gemella erant ratione duorum pediculorum apparentium, ex quibus pendebant, qui fuerunt rudimenta, & ſigna florum, quibus defluentibus, fructus, ſeu poma procreantur, vt in icone XXVI. oſtenditur. XXVI.

Vbi proponitur quoq; ſpectandum pomum paradiſeum monſtriferum, quod anno Saluris humanæ poſt ſeſquimilleſimum nonageſimo tertio, menſe Nouembris, Illuſtriſſimus Camillus Paleotus Bononiæ ſenator, Eminentiſſimi Cardinalis Paleoti primi Bononiæ Archiepiſcopi frater, & Illuſtriſſimi Camilli Paleoti hodierni Senatoris auus, rerũ naturalium diligentiſſimus indagator clariſſimo viro Vlyſſi Aldrouando donauit. Erat autem huiuſmodi fructus pomum paradiſeum Vulgò nuncupatum, quia ſuauiſſimum odorem ſpirabat, ſed iuxta pediculum eiuſdem pomi adnata erat appendix ſubſtantię, & coloris eiuſdem fructus, quæ roſtrum alicuius auis, vel digitum cum vnguiculo æmulabatur. Verùm, vt veritatem fateamur, mentulam potius Canis vnà cum ſcroto, quam effigiem alterius rei repræſentare videbatur; & in ſummitate talis mentulæ cuſpis quædam nigra, & acuta cernebatur; ſed melius id apparebat, quando hæc pomi appendix deorſum vertebatur, quemadmodum Lector in icone poterit meditari.

Appendix pomi quid referret.

Poſteaquam incidimus in ſermonem pomorum paradiſeorum, quæ, ob iucundum odorem, & gratum ſaporem, paradiſea quaſi cælitùs miſſa nuncupantur; non erit ab re deſcribere aliud monſtrum in hoc pomorum genere olim obſeruatum a prædicto Illuſtriſſimo Camillo Paleoto, anno poſt ſeſquimilleſimũ nonageſimo quarto.

XXVII. Pomum paradiſeum monſtrificum.

Hoc nuncupari poteſt Diorchites, quia ſit pomum gemellum figura ferè duorum teſtium, quorum vnus altero ſit longior, Pomum maius erat figuræ colochintidis pyriformis, alterum verò formam teſtis rotundioris imitabatur. Pediculus poſtea fructus vtriq; erat communis, ſed maiori pomo magis annexus. In vtroq; color flaueſcens ad aliquem ruborem vergebat.

XXVII. In ſuprema parte vtriuſq; fructus, cui flos hęrere ſolet, vmbilicus conſpiciebatur, & propè vmbilicum minoris, erat rima quædam pudendi muliebris æmula, quaſi Natura alium vmbilicum ibi procreare voluerit, vt in icone XXVII. videri poteſt. A

Natura igitur in plantis ſæpè numero aberrans à ſcopo, monſtra producit, ſicuti ſæpè vidimus, & præſertim in pomis: hoc enim anno obſeruauimus pomũ quod cucurbitam vinariam æmulari videbatur. Quandoquidem habebat figuram vaſculi rotundioris cum collo adhærente parti ſuperiori, quaſi paruum caput pomo inſideret. Hinc colligimus quòd Natura duo poma procreare voluit, ſed ex inopia materię, pomum magnum, & perfectum primò genuit, deinde aliud admodum paruum quemadmodum, etiam in multis alijs fructibus accidere ſolet.

Pyrorum differentia.

Malis Pyri ſunt affines, quæ, & ipſæ monſtroſis fructibus non carent. Pyrus eſt arbor notiſſima, cum paſſim in Europa creſcat, Ita nuncupata, quia eius fructus pyramidem referant. Differentiæ ſunt plurimæ ratione magnitudinis, figuræ, ſaporis, odoris, coloris, & temporis; ita vt Cordus in ſua Hiſtoria, quinquaginta genera Pyrorum recenſuerit, quæ in Viridarijs, agris, & alijs locis cultis creſcunt. B

XXVIII. Syluestria dicuntur, quæ in locis incultis, & nemoribus ſponte oriuntur. In horum Syluestrium genere olim Pyrum obſeruauimus admirandam, & monſtrificam, cuius ramum damus ſpectandum in icone XXVIII. Erat hæc arbos ſpinis horrida, quibus Pyri ſyluestres ſcatere ſolent, & pyra magnitudine, figura, & colore diuerſa procreauerat; quamuis poſtea eſſent inſipida, & guſtui ingrata, veluti fructus ſyluestres huius generis eſſe ſolent. Quare hæc arbos inter τελεσφόρα δένδρα non poterat connumerari, quoniam Arbores huius generis fructus æquales, vniformes & tempeſtiuos ferunt.

Pyri ſyluestres quales fructus ferant.

Paulò ſuperius, quando de monſtriferis plantarum folijs agebamus, mali medicæ, & Aurantiæ meminimus, de quibus in præſentia verba ſunt facienda, occaſione cuiuſdam fructus nobis donati, qui monſtroſam prorſus formam præ ſe ferebat. C

Sunt igitur tria malorum genera, Citria, Limonia, & Arantia, quæ ad vnum genus pertinent, & inter hęc mala Aurantia parumper ſunt conſideranda, quæ fortè ab Arantio Achaiæ oppido, vel ab Aranea gente in Perſia cognominata fuerunt: niſi velimus cum alijs Arantia, quaſi aurantia ab aureo fructus colore cognominare; idcirco mala aurea Virgilio fuerunt nuncupata. An verò hæc ſint Ceſtiana mala apud Galenum, & an martiana mala apud Suetonium in Domitiano, & an Citrangula Auicennæ, & Meſuei, non eſt præſentis loci diſputare.

L. 2 de cõp. med. ſec. loc. cap. 1.

Differentię Mali Arantij.

Hæc poſtea variant ſapore ſucci acido, dulci, & medio. Dulcia corticem habent glabrum, acida duriorem, & aſperum. Quædam corium habent magis viride, alia magis flaueſcens. Reperiuntur quædam ſine ſemine, alia duo ſeminum genera in eodem pomo gerunt. Noſtratium cortex amarus eſt; quamuis in aliquibus locis cortice dulci, & ſuaui cieſcant. Variant quoq; forma aliquando rotunda, aliquando longa, necnon cortice magis, atq; minus rugoſo. Sed monſtroſum fuit illud pomũ D

XXVIIII. nobis olim dono datum, cuius cortex multis, & oblongis ſcatebat tuberculis, & ſex trianguli cum ſeminibus in eodem pomo diſſecto apparebant, vt conſtat in icone. XXVIIII.

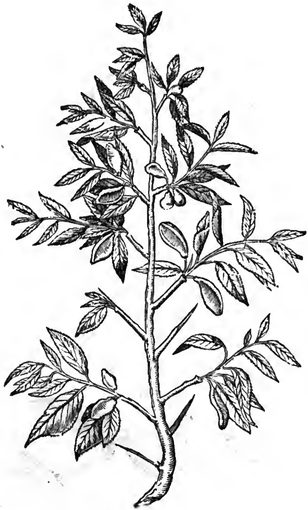
Ibi quoq; mali Limonij dulcis integri & ſecti effigies fuit delineata, in qua nouem trianguli conſpiciebantur, Romæ Limoncello appellatur, ob appendices, quas in folijs habet: quamuis videatur potius ad malum Arantium, quàm ad Limonium ſpectare, præſertim cum figuram, & colorem ei ſimilem gerat. Diſſectum hoc pomum nouem exhibebat triangula, in quorum ſingulis bina ſemina concludebantur. Sed magna admiratione dignum, eſt, quòd nulla conſtat carne ſed tantùm exteriori cortice ſubtiliſſimo, & interiori parte ſucculenta: ideoq; ratione partium internarum neq; Malo Limonio, neq; Aurantio affine eſſe videtur; præterquamquod illa

Malum limonium dulce.

pars,

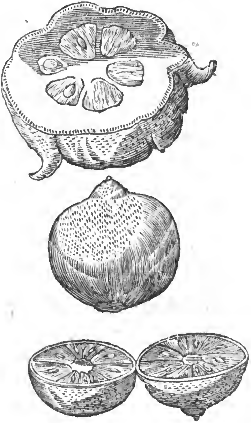
Digitized by Google

XXVIII. Pyrus ſylueſtris monſtroſa.

Digitized by Google

XXVIIII. Malum Arantium monſtrificum cum malo Limonio dulci integro, & ſecto.

Digitized by Google

pars, cui pediculus annectitur, inſtar turbinis acuminata eſt, vt in effigie propoſita cernitur: Sed hæc de hoc fructu obiter dicta ſint, cum in eadem tabella vna cum monſtrifico fuerit delineatus.

Cæteris addimus tanquam fructuum monſtriferorum coronidem fructum Cerri. Eſt enim Cerrus apud Botanicos quintum genus quercus, Aegylops Idæorum, & Dodonei, Aſpris Macedonum, & Latinorum, Cerrus apud Cluſium; Plinio tamen, & Lobellio in Iconibus Cerris cognominatur, vbi duæ ſpecies maioris, & minoris glandis delineantur. *Cerri ſpecies.*

E Arbor eſt Italiæ magna ex parte ignota, teſte Plinio, cum in aliquibus ſolum Hetruriæ locis creſcat, & paſſim in ſyluoſis locis Græciæ naſcatur, procera eſt, caudice recto, excelſo, & robuſto per longitudinem ad quælibet ædificia ſuſtentanda. Folio eſt craſſo amplis inciſuris laciniato, & folijs quernis non multum abſimili. Non eſt arbor ſterilis, vt non nulli perperam ſcripſerunt, ſed glandifera, Glans eſt quodammodo rotunda, & calyce echinato munita, & adeo amari guſtus, vt nullum animal, præter ſues, illam attingant. Modò materia quandoq. huius fructus necnon materia calycis, & folij quodammodo confuſa ad procreationem fructus concurrens glandem monſtroſam generauit, qualis in icone XXX. delineata monſtratur. *Glans cerri qualis.* XXX.

XXX. Cerri fructus monſtrificus.

Digitized by Google

DE MONSTRIS COELESTIBVS

Cap. XIII.

Ordo in ſub lunaribus.

IVXTA ordinem in principio huius Hiſtoriæ conſtitutum noſtra intereſt mentem dirigere ad illa, quæ in ſupernis mundi partibus, præter conſuetam Naturæ legem, generantur; quæ poſtea, ratione loci, monſtra cæleſtia nuncupantur, quoniam Cœlum hoc in loco inlata ſignificatione accipitur. Idcirco notandum eſt ſuperiorem quemdam mundum, ſeu Naturam inueniri, ex pluribus ſphæris conſtantem, quæ circulo tantùm mouentur, & huic proxima eſſe elementa, ex quibus hic inferior mundus, & ſublunaris integratur, nimirum ignem, aerem, aquam, & terram, quorum ſedes, & loca ita inter ſe ſe ſunt diſpoſita, vt poſt cœleſtem naturam ignis ſuccedat, poſt hunc Aer, deinde illum Aqua, & hanc Terra ſequatur. A

Itaq; ex his quatuor elementis mundum hunc inferiorem conſtituentibus, quidã aliquando effectus meteorologici dimanant; qui, quoniam non frequenter fiunt, monſtra, & quia genita ſunt in ſublimi, cœleſtia indigitantur: quamuis poſtea hoc nomen aliquod etiam nouum, & non amplius circa ſydera obſeruatum amplectatur. B

Anaxagora opinio.

Conſultò ſuperſedebimus dubitationi, circa corpora inter Cœlum, & Terram comprehenſa, cui Anaxagoras anſam præbuit, dum, poſt ſupremum illud Cœlum, quod naturæ igneæ eſſe credidit, cœtera ad terram vſq; corpora Aerẽ tantummodo eſſe exiſtimauit: quandoquidem non eſt præſentis loci de hoc diſputare, cum alibi à Philoſophis hęc dubitatio fuerit ſoluta. Nos enim in præſentia quodammodo induere debemus habitum illius Philoſophi, quem Veteres meteorologicum cognominarunt, cuius partes ſunt contemplari illa, quæ in ſublimiori mundi ſublunaris loco procreantur; cuiuſmodi ſunt pluuiæ, rores, pruinæ, niues, & grandines: ſed hæc, quoniam per interualla quodam veluti circulo reuertuntur, monſtri nomine non donantur, conſequenterq; ad noſtrum negocium non pertinent. Quamobrẽ altius aſcendemus ad paſſiones ignitas, nempe ad Cometas, Sydera volantia, Columnas igneas, faces, & Pyramides accenſas, nec non alia ſimulacra animantium in aere, & nubibus apparentium, quæ quoniam non ita frequenter fiunt, monſtra, & oſtenta nuncupantur. C

Qualia appareant in aere.

MONSTROSA ANIMANTIVM SIMVLACRA IN SVBLIMIORI ſede conſpecta. D

NONNVLLA tantùm hoc in loco hominum ſimulacra memorabuntur cum multa alia huius generis in Rubrica Præſagiorum primi capitis huius libri relata, & delineata fuerint. Itaq; admirabiles viſu fuerunt multorum præliantium acies militum in Aere ab Incolis multorum locorũ Heluetiæ, anno poſt milleſimum, & quadringenteſimum ſeptuageſimo quarto conſpectæ; ſicut in Annalibus Baſilienſibus memoriæ proditum eſt: quo anno Heluetij aduerſus Ducem Mediolani innumeras peditum, equitumquè copias eduxerunt, & Nouembri menſe ad Teſinum flumen victoriam reportarunt.

Pariter

Pariter per annorum ſeriem progredientes, inueniemus quòd anno poſt milleſi-
mum, & quadringenteſimum nonageſimo nono, Lucernæ Heluetiorum, Maio
menſe, Draco igneus immanis formæ, nimirum et altitudine Vituli, & longitudine
octo cubitorum, maxima omnium Incolarum admiratione, volare viſus eſt; & men- *Draco volans.*
ſe ſubſequenti Maximilianus Rex Romanorum numeroſo ſtipatus exercitu in Hel-
uetiam irrupit, & Engadinum ferro, flammiſq; deuaſtauit. Rurſus anno poſt ſeſ-
quimilleſimum trigeſimo quinto, in Luſatia non procul ab oppido Ruben, quinctili
menſe, hominum duo exercitus à meridie ad Septentrionem fuerunt conſpecti, qui
pleniſſimis cohortibus, & centuriatis militibus tota acie manum conſerere videban- *Exercitus in aere viſus.*
E tur. Item anno poſt ſeſquimilleſimum trigeſimo octauo, Germaniæ Incolæ acies
armatas, gladios, & funera paſſim in aere conſpicati ſunt.

Similiter anno ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum quadrageſimo quinto,
menſe quinctili, hæc viſa ſunt in aere ſimulacra ab Incolis Sileſiæ. Vrſo inſtructam
aciem ad Orientē ducenti, Leo copijs militum ſtipatus fiebat obuius, & confertis
manibus ſanguis ab inflictis vulneribus manabat, & cadauera cadebant; inter præ-
liandum Aquila ex eminenti ſaltu ad copias Leonis volare viſa eſt. Poſt pugnam
Leo inter ſuas cohortes refulſit, Vrſo nullibi conſpecto. Immo eodem anno apud
Polonos tres cruces punicei coloris in Cœlo apparuerunt, inter quas miles cata- *Cruces tres in cęlo viſę*
phractus enſe igneo aduerſus oppoſitum ſibi exercitum præliatus eſt, qui deinde
victor ab horrifico Dracone fuit deuoratus. Paulò poſt ingens Chaſma per horæ
F ſpatium apparuit, demum tres Irides, quibus perpulchra Angeli alati ſpecies
omnibus conſpicua ſuperſedebat, donec vnà cum nubibus omnia paulatim eua-
nuerint.

Anno Domini poſt ſeſquimilleſimum quadrageſimo ſeptimo apud Heluetios
in aere duo exercitus, & duo Leones inter ſe acriter dimicantes viſi fuerunt, quo-
rum alter caput alterius mordicus euulſit. Eodem anno Calendis Octobris in Saxo
nia, oriente Sole, viſus eſt in Cœlo tumulus panno nigro tectus, cruce rufi coloris
ſuperpoſita, quem præcedebant, & ſubſequebantur multi homines pullatis veſti-
bus induti cum, tubis tantum clangorem edentibus, vt ab Incolis facilè audiretur
Item eodem anno in Italia non procul ab Vrbe, menſe Decembris, Crux rubicun-
di coloris ſereno Cœlo viſa eſt, vbi etiam Aquila vibrãs alas triduo conſpiciebatur. *Crux cum aquila.*

Rurſus in Saxonia, ſubſequenti anno, nimirum poſt ſeſquimilleſimum quadrage-
G ſimo octauo, Quendelburgi, conſpecti ſunt in aere duo exercitus acriter pugnantes,
& anno ſuccedenti poſt ſeſquimilleſimum quadrageſimo nono, nonnulli viri Brun-
ſchuicenſes fide digni iter facientes, teſte Licoſthene, Lunam obſeruârunt illo co-
ronatam circulo, qui Græcis ἅλως vocatur: immò igneum quoque conſpexerunt
Leonem, & Aquilam ſibi pectus fodientem, vt in icone I. apparet. I.

Eodem anno in oppido Vortlandiæ obſeruarunt Incolæ in aere ſimulacrum il-
lius viri germanis veſtimentis induti, de quo ſuperius in Rubrica Præſagiorum pri-
mi capitis ſermonem habuimus

Sequenti anno poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo, intra Norimbergam Bi-
chtuuangit, & Anoltzbachium, initio menſis Sextilis, die ſereno, multi ſunt intuiti
Solem vario colore deturpatum, cum ſimulacro Aquilæ varijs coloribus effigiatæ, *Vide Iconē in primo capite.*
H paſſis alis, & pedibus carentis infra arcus erat cæleſtis, & iuxta illum eques, qui al-
tera manu equum, & altera canem venaticum ducere videbatur, cuius monſtroſi
ſimulacri iconem Lector videat in primo capite huius Hiſtoriæ.

Eodem anno, in Saxonia ad Trebinum, Iunio menſe; non procul ab Vuitten-
berga celeberrimo omnium diſciplinarum Emporio, multa ſimulacra in Cœlo com-
paruerunt, inter quæ perpulchra Cerui ſpecies viſa eſt, pugnantibus hincinde va-
rijs militum aciebus, quorum ſanguis inſtar pluuiæ ſtillare videbatur, & in icone II. II.
oſtenditur.

Rurſus anno ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo tertio, Her-
beslebij in Pago Thuringiæ, authore Licoſthene, quinctili menſe, gemini ſerpen-
tes in Cœlo mordicus ſe ſe comprehendere viſi ſunt, caudis implicatis, in quarum
medio crux ignea refulgebat, vt in icone III. cernitur. III.

Eodem anno in quodam vico Thymigræ, viri proceri effigies inter nubes appa-

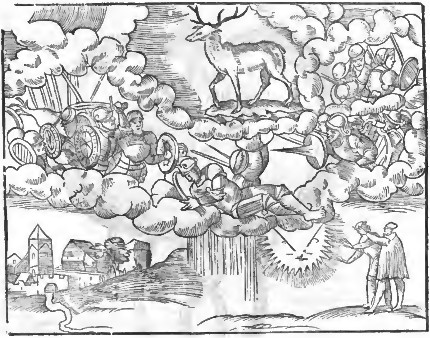
ruit

I. Simulacra ignea Leonis, & Aquilæ pectus ſibi fodientis.

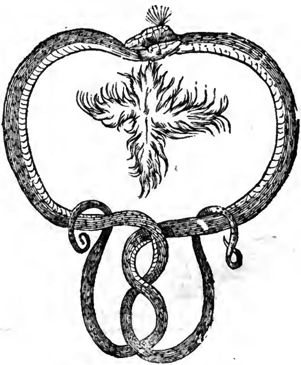
Digitized by Google

II. Cerui, & pugnantium ſimulacra in Aere.

Digitized by Google

III. Serpentum mutuo ſe mordentium ſimulacrum.

Digitized by Google

E ruit cuius de membris paulatim ſanguis manabat. Anno ſuccedenti poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo quarto, Iunio menſe, vt ſcribit Licoſthenes, in Pago Blech quinq; milliaribus à Norimberga diſtante, virgã ſanguineã Solem deturpaſſe perhibetur; cum turmis equitum, quæ mutuo ſe bello aggrediebantur, vexillis cæruleis præcedentibus.

Viri cataphracti in aere viſi.

Iterum eodem anno, vt Friſtchius in Meteorologicis retulit in Palatinatu Rheni ſuperiore ad ſyluam Bohemicam, duo viri cataphracti in aere comparuerunt, quorum ſtatura minor ab altero in certamine ſuperatus ad alterius pedes concidit, cui Victor gladio igneo vindictam maiorem minitari videbatur, donec vterq; euanuerit. Similiter prope Stolpen in Auſtrali Cæli plaga, pugnantium, atq; magno clamore concurrentium acies in Cœlo fuerunt conſpectæ; deinde, peracto prelio, ingens flammarum globus ab aere erumpens in terram cadere viſus eſt. Demum anno poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſexto, menſe Decembri, non procul ab Auguſta Vendelicorum, Leonis, & Vrſi pugnam incolæ regionis in aere conſpexe-

F runt.

Armorum fragor auditus.

Prærerquamquod varijs temporibus Fragor armorum in aere auditus eſt. Immò nuper, ſcilicet anno poſt milleſimum, & ſexcenteſimum vigeſimo primo per litteras intelleximus, quòd in Gallia, nimirum in ciuitate Auguſtarum Aquatum Aquitaniæ, non ſolum armorum ſtrepitus in aere auditus eſt, ſed etiam inſtructæ militum acies quaſi bello aliquem aggreſſuræ per ſpatium horarum trium conſpectæ ſunt.

MONSTROSA RERVM INANIMATARVM IGNITARVM, ET pręcipue cometarum varietas.

G

VT humanus intellectus ad ſimulacrorum huius generis cognitionem pronus, & idoneus reddatur, animaduertere oportet, iuxta mentem Philoſophorum, & potiſſimum Ariſtotelis, in libris meteororum, ex his terreſtribus, & aqueis corporibus duplicem halitũ virtute Solis in ſublime continuò vehi, quorum alteri nomen vaporis, quia ab humectis terræ partibus prodeat, alteri nomen exhalationis Philoſophi aſſignarunt, quia tenuior ſit, & ab aridioribus terræ partibus emergat.

Horum igitur halituum prior tanquam grauior, & humidior locum in aere maximè infimum, & terræ proximum occupat, alter verò, quia calidioris, & ſiccioris eſt ſubſtantiæ, ſedem ſublimiorem, & tertiam aeris regionem petit. Namq; quod inter corpora calidius, & ſiccius eſt, ignem appellamus in primo ſub ſphæris cœleſtibus loco conſiſtentem. Quod verò humiditatem calori coniunctam poſſidet, & hac

H de cauſa eſt ponderoſius inſtar vaporis, nõ poteſt ad altiores euolare ſedes, ſed paulò infra ignem reſidet, & aereum elementum nuncupatur.

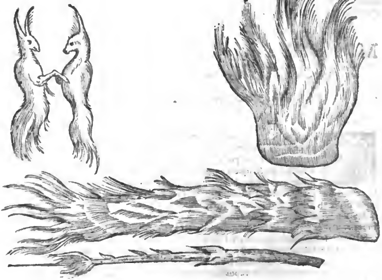
Hypocauma quid.

Pars verò illa ſuperior appellatione ignis donatur, quia celerrimè exuri, & in ignem tranſmutari poſſit; ideoq; cum noſtra exhalatione maximam conuenientiam habere videtur: quamobrem hanc Philoſophi, & præcipue Ariſtoteles in Meteoris *ὑπόκαυμα*, quaſi ſuccẽſibile à verbo *ὑποκαίω* ſuccendo, indigitarunt; vnde hæc materia aprimè diſpoſita, ob leuem motum quemlibet, confeſtim exuritur, & in flammam vertitur: quemadmodum contingere ſolet in face nuper extincta, quæ ſi illico rotetur, flammam denuò concipere ſolet.

His igitur ſic conſtitutis, nimirum ſuppoſita re vſtibili, ſeu hypocaumate, & motu corporum cœleſtium, poterimus aſſeuerare, quòd ille calidior ſpiritus à partibus ſiccioribus terræ ſublimatus, & ad deſtinatum locum aſcendens celeri incaleſcat motu, & tandem inflammationem, & ignem concipiat.

Cæterùm quando prædicta hypocaumata circulari motu accenduntur, multæ

I. Haſtæ, Trabis, caprarum ſalientium, & Aræ ſimulacra ignea.

Digitized by Google

E rerum varietates, & diuerſa ſimulacra in aere apparent; de quibus poſtea Lucànus cecinit hunc in modum.

Lib. 1. Pharſal.

Ignota obſcura viderunt ſydera noctes,
Ardentemq; polum flammis, Cœloq; volantes,
Obliquas per inane faces, crinemq; timendi
Syderis, & terris mutantem regna Cometen.

Quamuis multò plura huius generis ſimulacra interdum obſeruentur. Sæpè enim accidit: vt id, quod flammam in ſublimi aeris ſede concipit, æqualem longitudinẽ, & latitudinem ſortiatur;& tunc impreſſio hęc imaginem flammarum ſtipulæ in campis accenſæ imitatur. Sin æmuletur camini luculenti flammam, tunc Authores hanc impreſſionem Aram cognominarunt, quoniam ſimilis ardor in Antiquorum aris cum ſacrificijs accenſis conſpiceretur, Quando maior eſt longitudo, quam latitudo exhalationis,hæc accenſæ trabis formam exhibet. Immò, quando in longum protenſa eſt cum gracilitate, haſtæ ardentis habet figuram. At quando accen-

Impreſſionum ignearum varietas.

F ſiones, & ſcintillationes non ſunt ſimul iunctæ, neq; iuxta rectam lineam poſitæ, immò diſperſę, & diſſipatæ, itaut prima pars exhalationis fit accenſa, deinde aliæ portiones ſucceſſiuè, prioribus extinctis, ſed non per rectitudinem accendantur modico ſpatio inter ſe diſſitæ; tunc temporis ſaltantium Caprarum veſtigia imitari videntur.

Tandem ſi per rectam lineam exhalatio, conſequenterq; inflammatio non procedat, ſed huc, atq; illuc volitet, tunc ſtellam cadentem, aut volitantem præ ſe fert; cum, vno ſydere veluti extincto, ad ſequentem exhalationis particulam inflammatio properare videatur. Horum nonnullorum effigies in ſequenti icone I. monſtrantur; vbi Aræ, Trabis, Haſtæ, & Caprarum ſaltantium figuræ apparent. I.

Cum ſtellarum volantium, & prædictarum impreſſionum ignitarum, necnõ Cometarum materia, ſubſtantia, & natura ſint conſimiles; iuri conſentaneum eſſe videtur, vt de Cometis, tanquam de monſtroſis Cœli ſimulacris ſermonem habeamus. Sunt autem Cometæ calidioris, & ſiccioris naturæ: quandoquidem locum,

G & regionem, quam ſuo ſplendore illuſtrare incipiunt, ibi calidiorem, & ſicciorem aerem fieri præſignificant.

Philoſophi igitur rerum naturalium ſcrutatores ad inſinuandam Cometarum procreationem, iuxta mentem Ariſtotelis, probabilibus rationibus incedunt. Primò ſupponunt tria,quæ antea tanquam huius doctrinæ meteorologicæ fundamenta fuerunt exarata. Primum eſt ſub corporibus cœleſtibus eſſe exhalationem, quã vel hypocauma, vel ignem appellare conſueuerunt. Secundum eſt hanc ſubſtantiam,& aerem illi copulatum circulari motu agitari, & demum propter hunc motum hanc exhalationem accendi conſueuiſſe, non tamen totam, ſed illam portionem tantummodo, quæ ad ignem ſuſcipiendum erat idonea mox cæteras inflammari partes,vnde poſtea tot impreſſionum ignitarum differentiæ originem ducere ſolẽt.

Cauſæ ignitarum impreſſionum.

His ad mentem reuocatis, verum Cometarum ortum ad igneam vim Cœli, aut alicuius ſyderis referunt, iuxta quorum motum exhalationes illæ feruntur. Deinceps Cometas ad exhalationem, tanquam ad cauſam materialem reducunt, quæ in

H dies ex partibus terræ ſiccioribus in ſublimiorem locum indeſinẽter aſcendit;itaut, abſumpta priori exhalatione, recens, atq; noua veteri preſtò ſit:propterea cum id aliquandiu perſeueret, non erit aliud Cometa, quàm exhalatio ſucceſſiuo modo accenſa, & inflammata.

Verùm ſi huiuſmodi exhalatio accenſa aliquam ſtellam inſtar crinium, & cincinnorum ambiat merito poterimus hanc exhalationem Cometam,nempe ſtellam comatam appellare; prætèrea quando exhalatio, iuxta ſydus, in modum barbæ fuerit accommodata, Pogoniam poterimus nuncupare. Eſt enim apud Græcos κομήτης crinitus, & comatus immò hoc vocabulum abſolutè ſumitur ab Ariſtotele pro ἀςὴρ κομήτης ſtella comans crinita, & cincinnata. Cum autem πωγωνίας exponatur barbatus, non eſt mirum ſi aliquando cometæ πωγωνίαι ἀςέρες nuncupentur. Ptolemeus autem Cometas τὰ φθαρτικὰ ἄςρα nempe corruptibiles, & elementares ſtellas vocitauit.

Cometa etymum.

Stella corruptibilis qua.

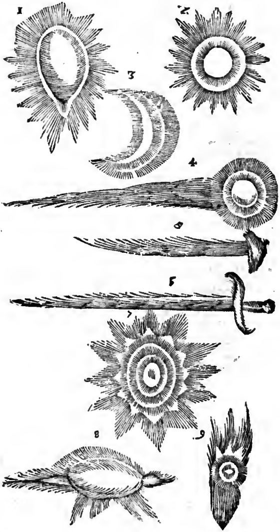
Lib. 2. Hiſt. nat. cap. 22

Multi Authores, & potiſſimum Plinius nouem cometarum differentias conſtitu-

Ppp 2 unt.

II. Nouem Cometarum differentiæ.

1. Cometa clypeiformis.
2. Crinitus.
3. Cornutus.
4. Barbatus.
5. Iaculiformis.
6. Enſiformis.
7. Solaris.
8. Equinus.
9. Lampadiformis.

Digitized by Google

E unt. Primus Cometa in icone propoſitus vocatur δισκεὺς, qnia figurã Diſci, vel clypei referat. Secundus κομήτης, nempe comatus, ſeu crinitus, huicq; vocabulum hoc per excellentiam competit, quoniam vt plurimum Cometæ hac forma indutæ compareant. Tertius κερατίας, nempe cornutus. Quartus dicitur πωγωνίας barbatus. Quintus ἀκοντίας, iaculi formam habens. Sextus ξιφίας enſiformis. Septimus πιθίτης effigiem dolij repræſentans, quem cometam poſtea nonnulli ſolarem, vel Roſam nuncupant. Octauus ἱππεὺς, quæ vox vt plurimum equitem apud Græcos denotat, nihilomiuus à Plinio trahitur ad hunc cometam, quaſi equinum dixerit. Nonus, & poſtremus appellatur λαμπαδίας, quia effigiem accenſæ facis repræſentet. Hæ autem cometarum ſpecies in icone. II. delineantur.

Cometarũ nouem differentia.

II.

Verùm Authores Arabes Cometis varia nomina ab eorum effigie, tum à viribus aſſignarunt, quæ in campum afferre minimè neceſſarium eſſe iudicauimus, quoniam in delineatis figuris non tanta obſeruatur diſcrepantia, quin varij cometæ ad vnum genus reduci, & pertinere poſſint, veluti ſunt Cometæ clypeiformes, &
F Solares. Præterquamquòd aliæ quoq; Cometarum differentiæ à figuris petitæ recenſeri poſſunt: ſunt enim Cometæ, qui formam Tubæ, vel Pectinis referant, ſunt quadranguli, necnon duobus, vel tribus cornibus decorati. Quamuis poſtea Cornelius Gemma, quoad fictionem figurarum, valdè dubitet, num vnquam Cometæ ſimilibus induti formis apparuerint, & potiſſimum quales ab Arabibus memorãtur: cum nulla Veterum monimenta perſonent alios orbi illuxiſſe Cometas, quàm illos; qui iaculi gladij, aut pyramidis effigiem repræſentauerint. Cornuti ſemel tantùm meminerunt.

Alia differentia cometarum.

Cæterùm ſi alia Cometarum imago apud ipſos nominata, & deſcripta, præter memoratas, reperitur, ambigendum eſt, num Veteres reliqua ignita meteora cum legitimis, & genuinis Cometis confuderint. Rectius igitur, & ſatius præſtitit Ariſtoteles, qui omnes figurarum varietates, in recenſendis Cometis, ad duo tantùm genera redegit, nimirum, ad κομήτην. καὶ πωγωνίαν: cum eorum coma in longitudinem, vel in latitudinem profertur. Quapropter hodiernum vulgus Cometas co-
G matos, barbatos, & caudatos appellat: quamquam alij in figuram acutam, alij in latam proprium iubar portendere videantur.

Ariſt. opinio circa differentias.

III.

Vt autem Hiſtoriæ noſtræ nihil deſit, in icone III. alias Cometarum differentias, ratione figuræ, exhibere ſpectandas decreuimus: vbi prima ſpecies vocatur κερατίας; altera, nempe cornuta, quamuis aliquo modo figuram tubæ præ ſe ferre videatur. Secunda dicitur ξιφίας altera, Tertia eſt ξιφίας tertia; quarta τετράγωνια, nempe quadrata: quinta, & ſeptima nuncupatur ἱππίτευς varia, nimirum, quia vario modo equum referat. Niſi velimus cum Alberto Magno differentias Cometarum quinq; ſtatuere, non ratione numeri ſtellarum errantium, ſcilicet Mercurij Veneris, Iouis, Martis, & Saturni, ſed iuxta quinq; differentias vaporis materialis; omnis enim vapor Cometæ, licet ſit in genere craſſus, & ſibi cohærens, nihilominus ſecundùm exigentiam materiæ, poteſt eſſe craſſus, tenuis, aut medius per æquidiſtantiam inter craſſum, & tenue: vnde tria media reſultabunt, conſequenterq; erunt tantùm quinq; differentiæ Cometarum, ratione materiæ.

Cometarũ differentia ex Alberto.

H Nolumus prætermittere duas Cometarum figuras, quas Cornelius Gemma propoſuit ſpectandas, & à ſydere, vel à colore ſaturnios Cometas nuncupauit, quorũ alter fulſit anno Domini poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo octauo, die decima ſeptima Auguſti, in occaſu Solis, circa duodecimum gradum Virginis, diſtabatque à cauda maioris Vrſæ, per ſpatium octo graduum ſupra viginti. Stabat in Occaſu mæſta, & lugubri facie, nimirum naturæ ſaturninæ, & caudam verſus orientalem plagam porrigebat, ſed diu non fuit conſpectus, nam, pluuia ſuperueniente, ante diem ſeptimam euanuit.

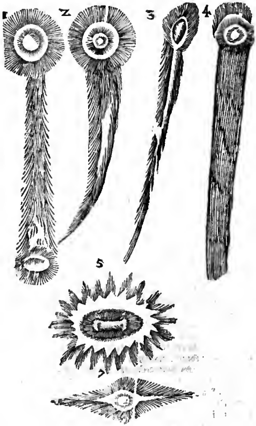
Cometa Saturnius qualis.

Meminit pariter idem Gemma alterius Cometæ naturæ ſaturniæ, qui effulſit anno ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum ſexageſimo nono, circa initium Nouembris, cauda admodum longa verſus ſubſolanum extenſa, qui circa diem vigeſimũ eiuſdem menſis paulò altior fuit conſpectus, ſed paulò poſt impetu Ventorum inualeſcente, & imbre continuo diſſolutus eſt. Horum imagines in icone IIII. ſpectantur.

Cometa Saturnius alter.

IIII.

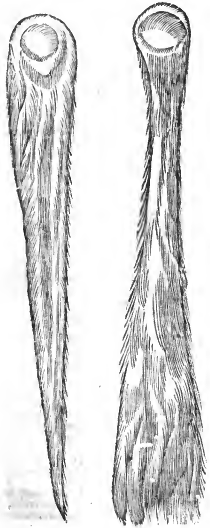
III. Aliæ Cometarum differentiæ.

1. Ceratodes altera
2. Enſiformis altera
3. Enſiformis tertia
4. Quadrata
5. Et 7. Equina Varia.

Digitized by Google

IIII. Cometarum naturæ ſaturniæ duo differentiæ.

Digitized by Google

Cæterùm nullum Cometæ genus fuit tanti horroris,& tantæ admirationis, quàm A
illud,quod apparuit anno ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum vigeſimo ſeptimo, die vndecima Decembris, circa occaſum Solis, vt multi Authores, & præcipue, Licoſthenes annotarunt, in Ditione Palatinatus. Erat hoc Cometæ genus ratione propriæ figuræ enſiformæ, & cruentum, ſed ratione circumſtantium imaginum horribile; etenim nube terribili, ſtellis, haſtis, gladijs, & capitibus humanis hinc inde cingebatur, vt Lector in icone V. meditari poteſt. Hinc multi hoc ſolo ſpectaculo attoniti, & perterrefacti in morbum, & ſyncopem incidiſſe feruntur.

Cometa horribilis. V.

Hactenus circa differentias, & generationem Cometarum, iuxta opinionem Ariſtotelis, & aliorum Philoſophantium mentem, verſati ſumus. Modò aliorum, nempe Veterum Philoſophorum ſententia eſt aperienda: quandoquidem Anaxagoras, & Democritus concurſum quemdam quinq; planetarum, præter Solem, & Lunam, cometas eſſe dixerunt, quos Planetarum etiam nomine donarunt: ſunt enim opinati illas quinq; errantes ſtellas, ſi fortè fortuna congrediantur, & ſe contangant, vnius ſolùm ſtellæ imaginem repræſentare: cuius poſtea ſplendor longius difuſus B
comam veluti quamdam præ ſe ferre videatur: præterquamquòd addebant, diſſipatis cometis, planetas quoſdam relictos comparuiſſe.

Anaxagoræ opinio.

Alij prædictos ſecuti Philoſophos quinq; planetis ſextum addiderunt, quem cometam appellarunt, eumq; ſub radios ſolares vt plurimum latibulari, ab ijſq; raiò emergere: quapropter raiò Cometa apparet. Hanc opinionem ſtabiliunt exemplo Mercurij, qui, & ipſe cum ſit planeta raiò apparet, quoniam modico interuallo à radijs Solis recedit. Horum Philoſophorum ſententiam Albertus Magnus validiſſimis rationibus refellere nititur; vt communem Philoſopbantium ſententiam circa generationem Cometarum probare poſſit. Quas rationes vnuſquiſq; apud eumdem Authorem videre poteſt.

Nos autem hanc Priſcorum ſententiam, neq; prorſus damnandam, aut improbandam eſſe arbitramur. Improbatur, dum hæc Cometarum generatio planetis aſſignatur; tunc illa probatur, dum in ſedibus aethereis Cometæ fieri perhibentur. Nam Cornelius Gemma locum generationis Cometarum in parte nobiliore Vni- C
uerſi eſſe ſtatuit, cum vim corruptibilis meteori ſapere non opinetur. Præterquàquod hoc fuit perſpicuum in illo Cometa, qui apparuit fulgidus, anno poſt ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo ſecundo, menſe Nouembris in conſtellatione Caſſiopeę, Iouem enim magnitudine ſuperabat, & eidem figura, & candore ſimillimus, limbo boreo Gallaxiæ affixus: itaut cum ſecunda, quarta, & duodecima Caſſiopeæ ſtellis tertiæ magnitudinis Rhombum ferè perfectum effingeret.

Nuperorum ſententia circa cometas.

Hinc pleriq; phaſmatum indagatores hoc genus Cometæ in regione elementari non fuiſſe exiſtimarunt, quam ſedem Ariſtoteles Cometis aſſignauit, ſed in regione aetherea conſtituerunt, quia nullum prorſus motum proprium, & nullam parallaxim habebat. Hęcq; noua ſtella, inſtar lyræ, micabat, & de improuiſo abſq; vllo incremento maxima apparuit, nullumq; ſpargebat crinem, & diutius, quàm vnquam alius Cometa refulſit, nempe menſes ſexdecim, deinde paulatim in nihilum redacta eſt. Huius fulgor, in comparatione ad alias ſtellas, erat admirandus, quoniam Sirium, Procyona, Iouem, & cæteras ſtellas tam firmas, quàm erraticas ſplendore, D
& magnitudine antecellebat.

Splendor cometa qualis.

Non igitur multùm à veritate receſſerunt Democritus, & Anaxagoras, qui Cometas, congreſſus quosdam ſtellarum eſſe exiſtimarunt. Item Nicephorus ſcriptis mandauit viſam fuiſſe nouam ſtellam, pænès quam multæ ſtellulæ veluti tot apes penès Ducem ſuum congregabantur. Dion quoq; ſcriptum reliquit ſydus per ſpatium multorum dierum ab Vrbe fuiſſe conſpectum, quod poſtea in multas partes diſſolutum eſt. Demum Democritus obſeruauit, Cometis in nihilum redactis, ſtellas quaſdam apparuiſſe.

Quamobrem neceſſarium erit, vt aſſeueremus plura corpuſcula lucida, ceù tot ſtellulas hactenus inuiſas, tum fixas, tum erraticas in Cœlo verſari, quas per Teleſcopium aliquando obſeruauimus. Immò harum aliquas in Pleiadibus vnuſquiſque ad libitum per tubum ſpecularem diligenter fabricatum intueri poterit. Item in vnica ſtella Ca[illegible] nebuloſa, per commodum inſtumentum, quini ſtellularum

tumuli

V. Cometa portentoſus, & horribilis.

Digitized by Google

tumuli ex opaco conſtantes lumine, aliquibus intermicantibus ſtellis, ſpectantur, A Inſuper quædam ſtellarum congeries ſub vltimam Iugulæ conſpicitur, vbi in paruo ſpatio coaceruantur: deinde inter has ſtellulas lux candida inſtar nubis refulget. Amplius paulò ſupra iaculum ſagittarij globus etiam obſcurus intermixtis ſtellulis apparet.

Sententia quorundam recenſiorũ.

Præterea erratica quoq; corpuſcula in Cœlo reperiri coniectandum eſt ex maculis quibuſdam Solis, quas excellenti Teloſcopio multi obſeruarunt: Hæc ergo, vel alia corpuſcula lucida, quæ ſeorſim non conſpiciuntur, ſi confluant in vnum, refulgent: quemadmodum ſi planeta cum alio planeta, vel cum fixo ſydere copularetur: nam ita radij vtrinſq; confunduntur, vt vnius tantùm ſtellæ fulgor eſſe videatur. Quamobrem his ſic conſtitutis, Cometæ euaneſcere dicuntur, diffluentibus huiuſmodi corpuſculis, quæ antea confluxerant: cum autem iſta corpuſcula ſint parua, lumine quodammodo confuſo ſunt referta, ideo ſplendorem, & claritatem cęterarum ſtellarum adæquare nequeunt: vnde ex his corpuſculis Cometas conſtare multi per tubos opticos diligentiſſimè obſeruarunt. B

Tubus opticus inſtrumentum.

Coma autem, & cauda Cometarum non erit flamma, non hypocauma, ſed fortaſſis tranſmiſſio radiorum ſolis ea figura per corpuſcula minùs vnita, eo modo, quo radij ſolares per foramen in aliquod cubiculum immittuntur. Pręterquamquod reflexio, & refractio ex varijs dimanans corpuſculis varijs Cometarum ſpeciebus crinitis, barbatis, & caudatis ſufficere poterit.

Quod autem Cometarum apparitio Orbi terrarum mala præſagiat, multi Authores affirmãt. Ideo Virgilius lib. decimo Aeneidos arma Aeneæ, quæ liberalitate Vulcani meruerat, quoniam in multorum exitium fuerant fabrefacta, Cometis, & Syrio, nimirum Caniculæ comparantur, in quorum apparitione ægritudines, & hominum interitus reſultant. Verba Virgilij ſunt hæc.

Præſagia Cometarum

Lib. 10. Aeneid.

Non ſecus ac liquida ſi quando nocte Cometę
Sanguinei lugubrè rubent, aut Sirius ardor
Ille ſitim, morboſq; ferunt mortalibus ægris,
Naſcitur, & lęuo contriſtat lumine Cœlum. C

Propterea referunt Actæos, in ortu Caniculæ obſeruando, fuiſſe diligentiſſimos, teſte Pierio; nam ex illius coniectura, num ſalubris, vel peſtilens futurus eſſet annus, intelligebant. Etenim ſi hæc ſtella obſcurior, & caliginoſior extitiſſet, pingue, & concretum Cœlum eſſe, conſequenterq; annum grauem, & peſtilentem futurum ominabantur: ſin illuſtris, atq; pellucida apparuiſſet, Cœlum fore purum, & anni ſalubritatem præſagiebant.

Si tot, & tanta mala ſtella Canicula humano generi afferre poteſt, multo plura, teſte Plinio, ex Cometis elicere poterimus: cum bella, famem, clades, morbos, euerſiones Vrbium, Regnorum mutationes, hominum interitus, & varia exitia portendere perhibeantur. Ideo non ſine ratione prolatum fuit illud græcum, & vetus adagium incerti Authoris. οὐδεὶς κομήτης ὅστις οὐ κακὸν φέρει, quod quidam cruditus non illepidè numeris hexametris ſic reddidit.

L. 11. hiſt. nat. c. 25.

Heu nunquam certa viſus ſine clade Cometes.

Huic poſtea eſt valde conſentaneum illud Claudiani; D

Et numquam terris ſpectatum impunè Cometen.

Lib. 14. Tacitus quoq; in Annalibus hæc habet. Sydus Cometes effulſit, de quo Vulgi opinio eſt, quod mutationem Regnis portendat. Propterea Silius Italicus ad rem ſic canebat.

L. 1. Pun.

Crine vt flammifero terret fera regna Cometes
Sanguineum ſpargens ignem, vomit atra rubentes
Fax Cœlo radios, & ſęua luce coruſcum
Scintillat ſydus, terriſq; extrema minatur.

Pertinax quidem eſt hominum opinio, quòd apparitio alicuius Cometæ Principum interitum denotet. Teſtatur id Suetonius in Nerone ſic. Stella crinita, quæ ſummis poteſtatibus exitium portendere Vulgò putatur. Idem in Claudio prodidit Præſagia mortis eius præcipua fuerunt exortus ſtellæ crinitæ, quam Cometam appellant. Sed facetum fuit illud, quod in Hiſtoria Veſpaſiani recitatur: nam cũ ſydus

Digitized by Google

ſydus crinitum apparuiſſet, fuit dictum illud ad Regem Perſarum attinere , cui capillus eſt effuſior, quaſi crines effuſiores illius tremendi ſyderis hoc ipſum de Perſarum Rege portenderent.

Verùm per annorum ſeriem progredientes, Cometas admirabiliores memorabimus, vt, quid præſignificauerint, intelligamus. Anno mundi poſt tria millia quingenteſimo quinquageſimo tertio , & ante partum Deiparæ ſupra quadringenteſimum decimo, ante cladem Athenienſium in Sicilia , quæ accidit Olympiade nonageſima ſecunda, Euclea Athenis Prætore . inſignis Cometa in Boreali plaga viſus eſt. Tunc autem, teſte Plutarcho, in Nicia, Athenienſes ſuperati ſunt, & Nicias cum multis alijs interſectus eſt. Rurſus anno mundi poſt tria millia ſexcenteſimo vigeſimo primo, iuxta circulum æquinoctialem, alius Cometa effulſit. Athenienſes, ſuaſore Demoſthene, cum Philippo Macedone congreſſi ad Cheroneam interempti ſunt.

Cometarum varia appariſiones.

Anno mundi ſupra tria millia ſeptingenteſimo octuageſimo, & ante natum Chriſtum, centeſimo octuageſimo tertio maximus Cometa effulſit , qui quartam Cœli partem ita occupauit , vt totus terrarum orbis vndiq; conflagrare videretur , & antequam diſſolueretur , diem octuageſimum attigit. Hic bella ciuilia inter Syllã, & Marium, mortem Scipionis , & Annibalis, necnon cædem Celtiberorum in Hiſpania portendiſſe perhibetur .

Cometa magnus quando apparuerit.

Anno poſt natum Chriſtum ſeptuageſimo ſecundo, horrificus, & enſiformis cometa die Azimorum per ſpatium annuum Vrbi Hieroſolimæ imminuit; vnde ſecuta eſt miſerrima Vrbis deſtructio, in qua, fame, & gladio vndecies centena millia Iudæorum perierunt ; quod Ioſephus Hebræus in ſua Hiſtoria ampliſſimè ſcripſit.

Anno Dominicæ Incarnationis poſt quadringenteſimum decimo octauo, Cometa inſignis viſus eſt, & eodem anno omnes Iudæi ab Alexandria pulſi ſunt. Anno poſt quadringenteſimum octuageſimo octauo, Cometa horrendus apparuit; & tunc Theodoricus Oſtrogothorum Rex à Meſia egreſſus, & in Italia profectus Odoacem Italiæ Regem in fugam vertit, & Papiæ incluſum per triennium obſedit.

Anno poſt quingenteſimum octuageſimo nono, cometa memorandus per menſem effulſit, tunc multi Principes ab hac vita diſceſſerunt, & anno quarto Mahumetus in Arabia natus eſt, qui Saracenis leges dedit.

Cometa alij Inſigniores

Anno poſt ſeptingenteſimum vigeſimo nono , duo memorabiles cometæ apparuerunt , quorum vnus orientem Solem præcedebat , & alter occidentem ſubſequebatur, hinc immenſa ſiccitas dominata eſt, & mutationes admirandæ conſpectæ ſunt. Item anno poſt noningenteſimum quinquageſimo ſexto, in Italia cometa miræ magnitudinis conſpectus eſt, qui inſignem annonæ penuriam præſignificauit.

Anno poſt milleſimum, & ducenteſimum vndecimo , in Polonia permagnus , & horribilis cometa reſplenduit , & vtraq; Sarmatia grauibus bellis fuit afflictata. Item anno ſupra milleſimum, & treeenteſimum quinto, cometa admirandus , hebdomada maiori viſus eſt , & peſtis teterrima per vniuerſum ferè terrarum orbem graſſata eſt . Similiter anno poſt milleſimum, & quadringenteſimum ſeptuageſimo ſecundo, cometa crinibus longiſſimis in principio anni plagam occidentalem aſpexit, eratq; in primis Libræ partibus locatus , cuius ſplendor ad dies vſq; octuaginta
H perdurauit; quo diſſipato, altera ignita coma ſub Arietis ſigno apparuit , & ſubſequenti anno , cuncta ſiccitate aruerunt . Item anno Domini ſeſquimilleſimo ſupra quartum , memorat Auguſtinus Niphus cometam refulgentem biennio, poſt congeſſum ſuperiorum planetarum ſub ſigno cancri, & tanta ſiccitas in orbe dominata eſt, vt à menſe Ianuario vſq; ad menſem Nouembris guttam pluuiæ Inſubres deſiderauerint.

Cometa inſignis molis

Magna ſiccitas apud Inſubres.

Anno ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſexto, apparuit cometa Galliecæ calamitatis prænuncius . Leguntur etiam quædam elegantiſſima carmina apud Cornelium Gemmam de prodigioſa ſpecie, & natura cometæ, qui effulſit anno ſeſquimilleſimo ſupra ſeptuageſimum ſeptimum , in quibus hi poſtremi cometæ comparantur, & ægritudinum tertæ ſcopæ eſſe feruntur: verſus ſic ſe habent.

Iuppiter in terram Cæli ſpeculatus ab arce,
Quis nouus hic, toto eſt, inquit, in orbe furor ?

Credi-

Crediderám ventri toi, cum male nuper haberes, B
Pocula purgando ſumpta, fuiſſe ſatis:
Sparſa ſed in vaſtam morbi ſunt ſemina molem
A capite agrotans brachia, crura, pedes.
Cor, ex quo vita vigor, en modò cauſa ruina eſt;
Et mors, Incolumi quo ſolet eſſe ſalus.
Pars agrota ſua neſcis contagia labis,
Vim tamen, & ſanis partibus illa facit.
Ergo age nunc ſummo verrenda à vertice tellus;
Non metuunt molles aſpera terga ſcopat.
Nuncius è foribus Capricorni prodeat Auſtro
Terrificam ſparſo qui ferat igne comam.
Vt mea ſi veteri purgata eſt Belgica flagro,
Europa medicum totius iſtud agat.
Per ſua dum populis miteſcant funera Reges, B
Subdere ſe Regi plebs ſciat ipſa ſuo.
Dum belli rabies cadat à radice reſecta,
Queq; odium vulſit, glutinet arctus amor.

Hoc etiam in loco recenſeodi eſſent Cometæ, quos Ariſtoteles,& Hippocrates, nec noo nouiſſima aetas obſeruarunt, ſed in his diu morari inſtitutum opus negat, nonnullas tameo dubitationes circa Cometarũ pręſagia diſſoloere cooabimur Prima eſt quia non videtur vlla ratio perſuadere quòd Cometæ magis Principum, quã Subditorum mortem præſagire poſſiot; propterea quòd ſi horum cauſa referatur ad exhalationes, hæ non magis ex terra Prtocipum, quàm ſubditorum eleuantur. Sin ad concurſum ſtellarum reducatur, hæ non magis in regionem Regum,& Diuitum, quam Plebeorum,& inopum operari videntur: cum facies inferioris muodi faciei ſuperioris ad mentem Ariſtotelis in Meteoris ſubiecta ſit.

Prima dubitatio circa præſagia cometarum

Deinde, ex ſententia Philoſophi, cometæ à cauſis naturalibus pendent aliquid aliud non reſpicientes; quamobrem ad mortem alicuius, vel ad bellum referri non poſſunt. Sio ad hæc referantur, aut ſe ſe habebunt vt cauſa, vel tanquam effectus, vel tanquam ſignum, ſed nullum horum eſt aſſeuerandum: non enim eſt cauſa, quia cometa neq; efficiens, neq; forma; neq; finis, neq; vt materia horum eſſe poteſt: Similiter noo eſt horum effectus, quia neutrum neceſſariò alterum ſequitur; cum tamen efficiens neceſſariò cauſam concomitetur. Tandem neq; cometa eſt conſiderandus tanquam ſigoum, cum careat conuenienria; etenim conſtat inter ſigoum, & ſignatum maximam conueoienti am ſemper cadere. C

Secunda dubitatio.

Inſuper quinq; cometarum differentiæ peoès quinq; ſtellas erraticas, ſeu planetas plerumq; ſumuntur, ſed non omnes plaoetæ producont, tam prauos, & malignos effectus, quales à cometis prodire feruntur. Namq; Iuppiter fortunam ſignificat; pariter Venus, & Mercurius inſortuoium non iodicant Hinc colligendũ eſt quòd mala ſemper præſagire, & indicate non debent, quod cometis ſemper aſſignatur. Præterquamquod ſcriptum reliquit Albumaſar, in libro de Coniunctionibus Planetarum, aduentum Ignium, & cometarum non peodere ab aliquo plaoeta, niſi in aere, & potiſſimum quando radij fuerint in ſignis terreis, vel aereis, vel Luna non impediente, quoniam hæc commouet vaporem aqueum qui, poſtmodum effectus igneos impedire poteſt, & propterea noo eſt aſſeuerandum quinq; cometas ioxta quinq; planetas eſſe conſiderandos, cum tales impreſſiooes non producãtur niſi in coniunctione Martis; ideoq; ab ipſo tanquam à primo mouente generari perhibentur. Sicuti etiam aliquando fiunt in Iouis, & Martis; ſynodo, cum ex hac copulatione ſcintillationes, coruſcationes, & ignes per aerẽ currentes procreãtur. D

Tertia dubitatio.

Quoad primam difficultatem dè indicio mortis Regum, & Principum, dicendum eſt exhalationem quidem ex terra tam magnatum, & diuitum, quam inopum eleuari, conſequenterq; vtriuſq; necem denotari, dum aer alteratos inficit ſaoguinem, illumq; ad graues producendos affectus diſponit; nihilominus Principes, & optimates, quia ſunt delicatiores hoc mortis periculum magis incurrunt, quàm homines plebei, qui propter robur virium læthalibus morbis reluctari poſſunt. Præterquam

Solutio primi dubij.

Digitized by Google

E quamquòd etiamſi tam inopes, quàm diuites, & magnates moriantur; attamen ob famam, & dignitatem mors Principum magis, quam Plebeorum conſideratur, & obſeruatur.

Quando autem dicebatur cometas pendere à cauſa naturali, abſq; relatione mortis alicuius; reſpondendum eſt, quod cauſa earum proxima ad mortem Principum refertur, ſed tantùm prima eorum cauſa mouens fortitudinem martis ſignificat, qui mortem potiſſimum violentam deſignare ſolet, & tunc mars in commotione elemẽtorum ſuum Dominium exercet. Ipſe enim cum dominetur periodo, cauſam interitus quodammodo producere videtur. *Solutio ſecunda difficultatis.*

Demum quando Quærebatur, vtrum cometa mortis ſignum, vel cauſa eſſet; reſpondendum eſt cometam eſſe ſignum non cauſam: namq; dominium martis prælia, mortem, & populorum rixas ſignificat; etenim ob nimiam ſiccitatem, & calorẽ, ingentes irarum motus concipiuntur; hinc gentes animoſæ, & ad pugnas procliues redduntur; ideo ſignificatio cometæ prius martem reſpicit, qui in cauſa belli, & de- *Dubium tertium ſoluitur.*
F ſtructionis populorum eſſe perhibetur.

ADMIRANDA CHASMATVM varietas.

PRÆTER monſtrificos cometas multa quoque eſſent conſideranda, veluti clypei, faces, & cętera ignita huius generis, quæ inter cæleſtia monſtra à meteorogtaphis recenſentur. Nos tamen in præſentia hiatus, ſeu chaſmata tanquam maiori conſideratione digna memorabimus. Apud Græcos χάσμα vel χάσμη hiatum, vel hiationem ſigni-
G ficat, vocabulo deducto à verbo græco χαίνω hiſco, & hio: hinc χασματίας, apud Ariſtotelem legitur in libris de Cœlo, & mundo, & denotatur terræmotus, quoniã dum hic generatur, terra apęritur, & quemdam veluti hiatum edit: vnde meteorologici hoc nomen ad quaſdam cœleſtes impreſſiones tranſtulerunt, & pręcipuè quando Cœlum dehiſcere, & hiatus quoſdam, ſeu voragines oſtendere videtur.

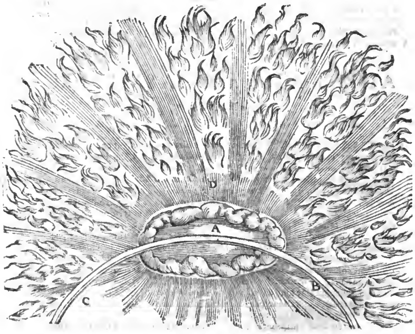
Quandoquidem quando exhalatio craſſior, & turbulentior nigredinem quamdam intus concipit, exterius verò ob viciniam luminis tarior, & candidior apparet; tunc iuxta hanc diuerſitatem, ſpecies profundioris rei in Cœlo repræſentatur, quæ ab hiatu, aut voragine nihil diſtare videtur: tunc enim fit, vt albedo viſionem vehementius feriat, eaq; ratione propinquior oculis videatur; nigredo verò exhalationis, propter cauſam oppoſitam, longiori interuallo ab oculis diſtare, & quodammodo hiare creditur: quapropter Vulgus harum cauſarum ignarus hæc Cœli chaſmata tamquam monſtroſa vehementer admiratur. *Cauſa hiatus Cœli.*

Neq; ſolum chaſmata, ſed alia non pauca huiuſmodi ſimulacra interdum eodem
H in loco ſpectantur, veluti foueæ, feneſtræ, dolia, & alia huius generis, quorum ratio cum hiatibus eadem eſt, diuerſitate ſolius inter ſe partium nigredinis, & albedinis ſuſcepta. Nam accidit perſæpè, vt aliter, quàm in chaſmatibus album, & nigrum conſpiciatur. Interdum enim album erit intus locatum, & nigrum extra ſitum, interdum vtraque, iuxta ſe poſita, quandoque etiam aequalia, & nonnumquam inæqualia, longis exceſſibus inter ſe diſtantia.

Hæc autem tanta varietas tot, & tantorum Cœli monſtrorum, & imaginum in cauſa eſſe ſolet, eadem planè ratione, qua aliquando obſeruamus ſub camino flammam diuerſimodè fumo permiſceri: vnde ex hac mixtione multarum rerum effigiès reſultant: ſic enim exhalatiò turbulenta, & craſſa aeri permixta non diſſimilia ſimulacra repræſentat. *Cauſa alia.*

Verùm quod ad Chaſmata ſpectat, illud etiam prædictis addere non erit inutile, nimirum ex illis interdum torrium quorumdam imagines excidere, quæ à Meteorographis effluuia chaſmatum nuncupantur, vt in iconibus ſuo loco reponendis oſten- *Effluuia quid ſint.*

I. Chaſma cum diuerſis effluuijs.

A. Lucida exhalatio.
B. Orizon.
C. Locus ſub Orizonte.
D. Vinculum exhalationis.

Digitized by Google

E detur. Huius autem diuerſitatis cauſa eſt, quoniam intimior pars eorum hiatuum ſemper ab extremo frigore mediæ regionis aereæ premitur, in qua ſæpè numero hiatus contingunt, quæ tamen concretio pro ratione maioris, atq; minoris diuerſa, & varia eſt.

Itaq; vbi valdè concreta fuerit exhalatio, neceſſarium eſt, vt magis incaleſcat illa pars, & inſtar torris exeat. Sin eadem exhalatio mediocris fuerit, Cœlum dehiſcere abſq; ſimulacro torris, & ſine effluuijs videbitur. Cæterùm vbicumq; torres appareant, id in hiatibus eſt perpetuum, quia nunquam interdiu, ſed ſemper noctu conſpiciuntur, idq; propter ſplendorem Solis accidit, qui die cæteros colores opacat, veluti etiam nocte idem contingi, præterquam in colore nigro; nam licet tunc temporis non emittat iubar, vt aliorum claritatem obnubilet: attamen lumen etiam aliquod tempore nocturno ad ſydera tranſmittit, cuius reflexus alijs coloribus eſt impedimento, ne prædictas rerum effigies repræſentare poſſint: ſiquidem cæteri colores, præter nigrum, albo ſunt proximiores, quæ ſimilitudo efficit,

Cauſa torrium, & effluuiorum.

F vt remotius, veluti diſtantia longiori apparente, à chaſmate ſimulacrum repræſentetur.

Sin ad peculiaria harum impreſſionum exempla accedere volumus, prima fronte incidemus in Plinium, qui retulit, anno Vrbis conditæ quadringenteſimo ſupra tertium, horrificum chaſma maximo incendij effluuio coronatum apparuiſſe. Sed per antiqua vagari exempla non eſt opus; cum anno poſt ſeſquimilleſimum ſexageſimo quarto id acciderit, quando in vltimis partibus Cancri, vel ſecundùm aliorũ ſententiam, in primis gradibus Leonis tres ſuperiores planetæ, nimirum Saturnus Iuppiter, & Mars, & cæteri ferè omnes congreſſi ſunt. Nam talis ſynodus fuit admirabilis, non ſolum quia vis ſynodi horum planetarum in plures annos fuerit prorogata, ſed etiam propter continuum Lunæ progreſſum, quæ ab vnius planetæ coniunctione, ad alterius congreſſum continua quadam ſerie voluebatur, & eodẽ anno variæ impreſſiones cœleſtes fuerunt conſpectæ.

Lib. 2. nat. hiſt. cap. 27

Comixtio planetarum admirabilis

Inter has autem impreſſiones duo chaſmata fuerunt obſeruata, quorum primum
G menſe Februarij, alterum menſe Octobris forma penè conſimili, teſte Gemma, magnum terrorem ſpectantibus incuſſit. Namq; nube illuſtri Lunæ claritatem ſuperante intra limbum obſcurum comprehenſa, varia effluuia radiorum, & flammarum alternatim diſpoſita ad ſimplicem ventorum impetum mouebantur: vnde Cœlo veluti dehiſcente, & veluti facta ingluuie vaſta, orbem totum ſublunarem abſorptura videbantur: quemadmodum in figura I. oſtenditur. I.

Iterum anno ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum ſexageſimo octauo, menſe Septembris in Belgio hiatus, ſiue vorago Cœli verſus Septentrionem, velut excuſſis haſtis ardentibus telis, atq; flammarum globis vniuerſum aerem per noctem integram illuſtrauit; idq; accidiſſe dicitur ex Cornelio Gemma, ante infauſtam irruptionem militum Germanorum in Belgium.

Pariter menſe Septembris, anno ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum ſexageſimo nono, ex militibus Hiſpanis in Belgio verſantibus, qui fortè tunc excubias agebant, intellexit Cornelius Gemma nocte decima menſis viſum eſſe Cœlum ab Helleſponto quaſi ſanguine perfuſum, deinde cum luce horrida crucem rubicun-
H dam, & octogonam natam eſſe, poſtremò crucem albam admirandæ claritatis, itaut intuentes illam vix ſuſtinerent: immò tunc Cœlum quodammodo diſcindi viſum eſt, ſtellis veluti diſcurrentibus, & flammas iaculantibus: vt in figura II oſtenditur. II.

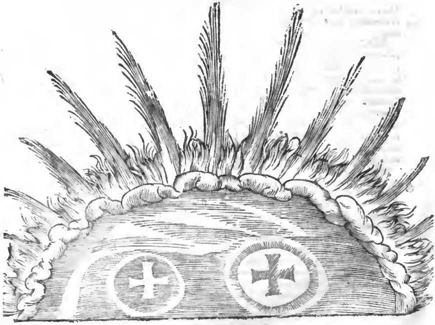
Verùm, vt inquit Gemma, ſi conſcratur effuſio ſanguinis, quæ deinceps ſubſecuta eſt, ad Phænomenon fulgidiſſimæ crucis, proculdubio aſſerendum erit, id nõ à cauſa naturali, ſed à prima omnium immediate prodijſſe. Quamuis etiam anno Domini poſt milleſimum, & centeſimum decimo quarto, Henrico quinto Romanorum Imperatore, die feſto Paſchatis, Cœlum vaſto hiatu diſciſſum fulgorem illuſtrem per horæ ſpatium emmiſerit, deinde crucis ſimulacrum aurei coloris in medio Chaſmatis apparuit.

Amplius anno poſt ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo primo menſe pariter Septembris, in Belgio apud Louanienſes, aliud Chaſma conſpectum eſt in illa aeris parte, quæ Circium ſpectat, & prioribus iam deſcriptis non abſimile; quod, ad mentem

Chaſmatis preſagia.

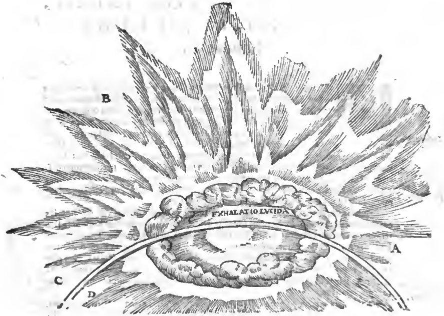
Digitized by Google

II. Chaſma cum effluuijs diuerſis, & crucibus.

Digitized by Google

III. Chaſma aliud.

A. Vinculum exterius exhalationum.
B. Exhalationes prærumpentes.
C. Orizon.
D. Locus ſub Orizonte.

Digitized by Google

Gemmæ, externorum hoſtium alterã irruptionẽ præſignificauit. Sicq; anno ſub- A
ſequenti ſeſquimilleſimo ſupra ſeptuageſimum ſecundum, varij in Plebe tumultus
exorti ſunt.

At anno adueniẽte poſt ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo tertio, die vigeſima ſep-
tima Ianuarij, denuò aliud chaſma effulſit inſtar accenſæ ciuitatis, fortè etiam pro-
pter frequentiam, teſte Gemma, frequentes externorum hoſtium irruptiones, rui-
nas Vrbium, & Populorum, proditiones, conflictus, & clades vndequaq; ſignifi-
cans. Secuti ſunt aſſultus, atq; expeditiones variæ necnon terra, pelagoq; ſtrages
infandæ, quas in præſentia memorare inſtitutum opus negat. Hoc autem poſtre-
III, mum chaſma in icone III. conſpicitur.

MONSTROSA CIRCA SOLEM, LVNAM, & STELLAS ſimulacra. B

DE his, quæ circa Solem, Lunam, & Stellas in Regione cæleſti mortalibus
oſtenduntur, eſt admodum ſublimis conſideratio. Quandoquidem hęc
triplici genere diſcriminantur; quædam enim ſunt ſupra ordinem Na-
turæ, veluti Eclypſes, quæ ſuo tempore non celebrantur, & vna inſtar
omnium fuit illa, impendente Domini Seruatoris Noſtri paſſione, quã
Ioſue c. 10. Beatus Dyoniſius Areopagita in quadam epiſtola ad amicum ſuum deſcribit. Item
Solis quies, quæ habetur in ſacris paginis, quando, Ioſue populi Iſraelitici Duce
Cæleſtium triplex diſcrimen. poſt Moyſem pro Iſrael præliante, ſtetit Sol in medio Cœli, neq; per diurnum ſpa-
tium ad Occaſum properauit; ſicq; neq; antea, neq; deinceps tam longa dies fuit, C
obediente Domino voci Ioſue. Similiter ortus nouæ ſtellæ, quæ in Natalitijs Do-
mini Noſtri Ieſu Chriſti Regibus Orientis apparuit.

Alia ſunt naturalia, ſed ratione raritatis inter res monſtroſas, & prodigioſas
collocantur: cuiuſmodi ſunt coitus ſuperiorum trium Planetarum, qui nonniſi ſpatio
triginta annorum celebratur; aut ſi in Eclypſi Solis, & Lunæ totus Diameter ob-
ſcuretur, quod admodum rarò accidit. Alia demũ ſunt, quę mediam quamdam
conditionem inter diuina, & naturalia ſortiuntur: quemadmodum ſi tres, vel plu-
res Soles, aut Lunæ videantur, ſi circa ſtellas, & luminaria varij circuli appareant,
Monſtra circa Solem. & demum ſi hæc corpora veluti lumine deſtituta, & coloribus quibuſdam deturpa-
ta conſpiciantur.

Itaq. de his poſtremis verba facturi, primitus de mõſtris circa Solem diſſeremus.
Et quoniam facies Solis varijs coloribus, alijs Solis ſimulacris, & diuerſis circulis
deuenuſtatur, prima fronte de coloribus, & poſtmodum de alijs verba fient. Nam
Priuerni, anno mundi ſeptingenteſimo ſexageſimo ſexto ſupra tria millia ex Lico- D
ſthene Sol in meridie colore ſanguineo deturpatus eſt. Deinde Plutarchus in Vi-
ta C. Cæſaris narrat, quod poſt eius obitum, inter alia prodigia, quæ acciderũt, anno
mundi noningenteſimo vigeſimo primo, & ante Chriſtum natum quadrageſimo
ſecundo, Sol caliginoſo obſeſſus colore annuum ſpatium illuſtrauit: itaut ob lumẽ
imbecillum, & tenuem calorem non ſolum aeris intemperies, ſed frugum etiam cru-
Alia huius generis. ditas prodierit. Sed noſtris etiam temporibus id cõtigiſſe refert Gemma, nimirũ anno
poſt ſeſquimilleſimum ſexageſimo ſeptimo; tunc enim Solis faciem rutilo & ferè
ſanguineo colore deuenuſtatam, ſereno Coelo, dies vigeſima ſeptembris obſeruauit.
Non diſſimilis facies monſtroſa Solis, anno Domini poſt milleſimum, & ſexcẽteſimũ
vigeſimo quinto in Bohemia viſa eſt, vt ex relatione virorum fide dignorum intelle-
ximus.

Præterea monſtroſa deformitas in ſole obſeruatur, quando ſol alijs ſolis ſpecie-
bus circumdatur, quod interdum contingit. Namq; ex Chronographis, anno mun-
di

Digitized by Google

E di ſeptingenteſimo quinquageſimo nono ſupra tria millia, Albæ duo Soles conſpecti ſunt. Immo, authore Plinio, anno mundi octingenteſimo quadrageſimo ſeptimo ſupra tria millia, tres Soles viſi ſunt. Item anno ante Chriſtum natum quadrageſimo ſecundo, Romæ tres ſoles orti paulatim in eumdem orbem coierunt, quod ſimulacrũ proculdubio vnius, & trini Dei cultum portendebat: quemadmodum etiam anno Domini quinquageſimo primo tres ſoles ſimul conſpecti in eumdem ſtatim orbem congreſſi ſunt. *Lib. 2. nat. hiſt. cap. 31*

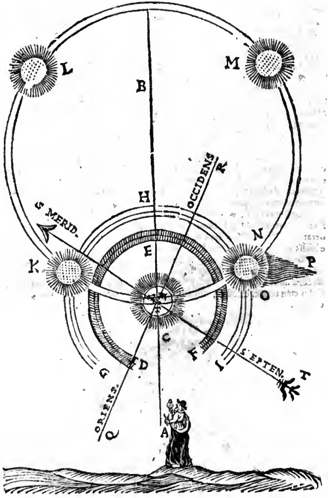
Item anno Domini poſt milleſimum, & quadringenteſimum ſexageſimo nono, ſol trigeminus Romæ viſus multorum mentes perturbauit. Pariter Incolæ Ducatus Vuittenbergenſis circa tertiam diei horam tres ſoles conſpicati ſunt. Et anno Domini poſt ſeſquimilleſimum decimo quarto, pridie Idus Ianuarij, tres ſoles apparuerunt, quorum medius magnitudine alios ſuperabat, & in omnibus gladij ſanguinei eminebant. Amplius anno poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo ſexto, teſte Licoſthene, Santgoiæ, mẽſe quinctili, multi, Cœlo ſudo, tres ſoles conſpexerunt. Deniq; anno ſalutis humanæ poſt milleſimum, & ſexcenteſimum vigeſimo, F nono, ex relatione fide digna, tres ſoles penès Neapolim apparuiſſe intelleximus. *Gladij in ſole viſi.*

Sed magis admirandum eſt, quod ſol alijs ſpeciebus ſolis aſſociatus, varijs circulis, & iridibus coronatus per Cœlum ſpatiari viſus eſt. Primitus anno ſalutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum vigeſimo octauo, circa finem menſis Maij, Tiguri heluetiorum metropoli, multi ſimul ſoles cincti varijs circulis conſpecti ſunt, & Hoc adueniente, Tigurini cum gentibus confœderatis quinq; Heluetiorum pagos oppugnarunt. Item anno Domini poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo primo, circa finem menſis Martij ſoles apparuerunt cum varijs circulis, quos Græci Pareliar; vocant. *Præſagia.*

Theon enim apud Aratum, ex Poſſidonio refert παρήλια eſſe nubes rotundas, quæ circa ſolem irradiantur, nec proprio lumine ſed ſolari vtuntur: quemadmodum etiam Luna ſimiles illuſtrat nubes. Quamuis poſtea apud Ariſtotelem παρήλιος ſol geminatus exponatur, & apud Suidam παρήλιος adiectiuè appellatur nebula admodum condenſata, quæ à ſole illuſtratur. Immo ſecundùm Philoſophos ad ſolis la- G tera ſemper vergit, veluti in virgis quoq, obſeruatur. Hanc monſtroſam impreſſionem contigiſſe Magdelburgi Cornelius Gemma aſtruit, nec multo poſt iuſſu Imperatoris Caroli, Mauritio, & Alberto Ducibus, ciuitas ad menſes quindecim obſeſſa pacem tandem cum iniquis condirionibus obtinuit. *Lib. 3. Meteor. c. 3.*

Monſtroſum quid ſimile in regione coeleſti apparuit Romæ, anno ſalutis humanæ poſt milleſimum, & ſexcenteſimum vigeſimo nono die vigeſima Martij ab hora decima nona vſq; ad vigeſimã primã cuius ſchema in icone F. mõſtratur vbi quinq; Soles cum triplici circulo conſpiciuntur, nec non cum varijs litteris quæ explicantur.

I. Monſtroſum Solis Schema.

Digitized by Google

A. Oculus obſeruantis.
B. Vertex obſeruantis.
C. Verus Sol.
A. B. Planicies verticalis vbi eſt linea optica ad verum Solem, nam circa verum Solem duo apparuerunt circuli Iridis cum Sole concentrici.
D. E. F. Iris minor diuerſorum colorum perfectum circulum non efficiens.
G. H. I. Circulus Iridis maior adeo debilis vt vix appareret, & quamuis ſuis eſset decoratus coloribus, nihilominus erat inſtabilis.
K. L. M. N. Iridis circulus tertius, & maximus coloris tantùm albi, quo colore ſolet eſſe decoratus circulus Lunam interdum cingens.
In hoc exteriori circulo duo Soles imperfecti apparebant, nimirum in interſectionibus K. & N. quorum ſplendor erat ſimilis Soli, & eorum pars exterior ſimilis Iridi: immo circuli non erant perfectè rotundi ſed inæquales.
Sol N. Erat inquietus, & de ſe caudam quodammodo flammeam emittebat, quæ notatur N. O. P.
L. & M. Erant alij duo Soles in tertio circulo, ſeu Iride magis rotundi, & quieti, necnon coloris argentei.
Sol M. Non bene apparebat, ideoq; citò euanuit, quoniam circulus illius partis primùm euanuerat.
Sol N. Defecit ante Solem K., quo deficiente, Sol K. Splendidior euaſit, qui poſtremo loco diſſolutus eſt.
Q. & R. Equinoctialem ſignant.
S. & T. Meridianum indicant.

Digitized by Google

Tandem hoc ſchema in nubes albas diſſolutum eſt, quo perdurante, verus Sol non rectè refulgebat. A

Similes impreſſiones meditatus eſt Virgilius quando cecinit.

L. 1. Georg.

Sol tibi ſigna dabit, Solem quis dicere falſum
Audeat? ille etiam cæcos inſtare tumultus
Sæpè, monet, fraudemq́; & operta tumeſcere bella.

Quare ad memoriam reuocandum eſt, quod anno ſubſequenti, poſt apparitionẽ prædicti ſchematis Solaris, circumſeſſio, & oppugnatio Mantuæ ſecuta eſt, deinde teterrima peſtis totam Ciſalpinã Galliam; nempe Lombardiam occupauit.

Præſagium.

Cæterùm circuli Solem, & Lunam aliquando coronantes, ratione temporis, & loci variare poſſunt: nam cum integer circulus circa Solem, & Lunam, aut alias micantes ſtellas, ſiue nocturno, ſiue diurno tempore, ſiue antemeridianis, ſiue pomeridianis horis cõſpicuus apparuerit, ἅλως Græcis nuncupatur; & quamuis hoc vocabulum apud Græcos propriè ſignificet aream, in qua frumẽtum teritur; nihilominus apud Ariſtotelem in libris de Coelo, & mundo, pro corona, & circulo ſyderum accipitur, & in Meteoris circulum integrum circa Solem, & Lunam apparẽtem denotat, de quo in præſentia verba fiunt. B

Halo quid ſit.

Fit igitur Halo ex refractione intus facta: refrangitur autem viſus interdum, nec vltra ferri permittitur, cauſa aeris, & vaporum, qui in nubem ceſſerunt, & præcipuè in nubem raram cum plana ſuperficie: etenim cum à re viſibili quidpiam exierit verſus oculum intuentis, & interim vſq; ad oculum penitus non peruenerit, alicuius rei occurſu impeditum, id tunc retrocedere cogitur, & in reditu opus eſt, vt diffundatur; quamobrem fortè quandoq; rotundam figurã procreauerit; ſicq; Halonẽ factum eſſe aſſeuerauimus. Immò hæc corona ſolem ſæpiens interdum cum parelijs obſeruatur: quemadmodum in icone II. conſpicitur.

Generatio Halonis. II.

Semper autem phænomena huius generis varios rerum publicarum motus præſagierunt; quandoquidem, anno mundi octingenteſimo vigeſimo tertio ſupra tria millia, Lauinij inter horam tertiam, & quintam duo diſcolores circuli faciem ſolis circumdederũt, quorũ alter ruborem, & alter alborem pręſe ferebat, deinde nõ multò poſt Carthago fuit diruta. C

Item anno ſalutis humanæ octingenteſimo quinquageſimo primo, in ciuitate Paderburnenſi duo circuli circa Solem fuerunt obſeruati, quibus euaneſcentibus. Vrbs ferè tota conflagrauit. Amplius anno Domini poſt milleſimum centeſimo quinquageſimo ſeptimo, circulus amplæ latitudinis ignei, & cærulei coloris ſolem fœdauit, & in Normannia, imbrium copia non mediocris ſubſecuta eſt, quæ labores Agricolarum impediens annonę caritatem produxit. Pariter anno ſalutis poſt milleſimum, & trecenteſimum octuageſimo ſeptimo, in Heluetijs ingens circulus ſolem deformauit, deinde fames, bella, & inundationes non vulgare incolis detrimentum attulerunt. Anno etiam poſt ſeſquimilleſimum vigeſimo, quando Carolus quintus Romanorum Imperator Aquiſgrani fuit coronatus, Area circa ſolem cũ iride viſa eſt.

Præſagia varia

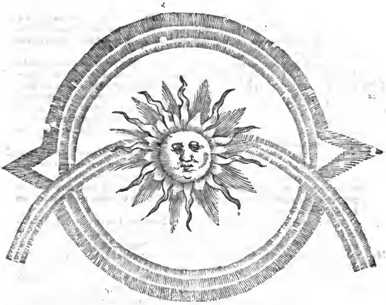
Inſuper anno poſt ſeſquimilleſimum ſeptuageſimo tertio, die vigeſima nona Aprilis, ab hora duodecima vſq; ad meridiem, Cornelius Gemma fatetur ſe obſeruaſſe ſolem Cœlo ſereno admodum pallentem, quodam circulo redimitum, qui inter Halones frequentiores erat monſtrificus, & inſtar iridis florentiſſimę, conſpicuus, trium colorum varietate diſtinctus. Immò addit, quòd rei ratio ad cauſam phyſicam relegari non poterat, ſed inſigne ſimulacrum in admirationem populum trahens effecit, vt id euidam portento non abſimile putaretur. Iterum addit Gemma ſe multos obſeruaſſe Halones cum nube candida leui, ęquali, & tranquillo Cœlo ante planitiem ſolis extenſa; cum tamen in hoc nulla fuerit conſpicua nubes, ſed circulus ſereno Cœlo exactam iridem præ ſe ferebat: hinc poſtea ille anguſtias ſuorum temporum præſagiuit. D

Halonis varietas.

Verùm inter cæteros Halones ingens, & admirandus fuit circulus ſolis ſub imperium Auguſti Cæſaris, authore Plinio, qui ceu radiantibus ſtellis inſignita corona apparuit, deinde alij duo circuli, vt ex Suetonio, & Dione conſtat, prædictum circumſepiebant, quorum alter elegantiſſimæ iridis formam, alter verò ex ſpicis triti-

ceis

II. Halo cum parelijs.

Digitized by Google

ceis ſertum repræſentabat; claro, & euideoti religionis chriſtianæ impendentis, pacis, & vbertatis argumento. Quapropter huius egregij,& memorandi Halonis ſpeciem in icone III ſpectandam proponimus. A

III.

Quæ hactenus explanauimus de circulis ad ſolem attinentibus, eadem de circulis Lunam coronantibus intelligenda ſunt: namq. ſi Halo pænès ſolem quandoq; apparet, ſimiliter circa faciem lunæ generatur: immò in Sole Paralios, & in Luna Paralelinos obſeruatur. Præterea ſi plures Soles interdum fuerint viſi, quandoq; etiam plures Lunas Veteres cōſpicati ſunt: etenim anno mūdi poſt tria millia ſeptingenteſimo vigeſimo nono Ariminenſes magna cum admiratione tres lunas conſpexerunt,& eo anno, ex relatione Hiſtoriographorū Carthaginenſes Corſos, & Sardos in Romanos incitarunt. Anno Domioi poſt milleſimum centeſimo decimò octauo, Henrico primo Angliam regente, duæ Lunæ pleno orbe apparuerunt, quarum altera Orientem, & altera Occidentem illuſtrare videbatur: non multo poſt Normannia fuit ſubacta.

Tres lunæ quando conſpectæ.

Anno Salutis humanæ poſt milleſimum, & centeſimum quinquageſimo ſeptimo, menſe Septembris, Cœlo ſereno tres ſoles, & paucos poſt dies eiuſdem menſis tres Lunæ viſæ ſunt; quarum media crucis nota ſignabatur. Vnde rerum naturalium perſcrutatores difficultatem, & diſcordiam in eligendo Pontifice Maximo præſagierunt,& id à veritate minime fuit alienum, vt in Hiſtoria Alexandri Pontificis Romani illius ætatis liquidò conſtat. B

Item anno Salutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo tertio, Incolæ Midelburgi tres ſoles viderunt, quorum medius lucido planè colore erat conſpicuus, ſed collaterales rubro, & ſanguineo colore fædati apparebant; his occidentibus, cum iam nocteſceret, tres lunæ apparuerunt, quæ longè maiorem intuentibus metum attulerunt: cum ea, quæ noctu apparent horribiliora videri ſoleant, & anno ſubſequenti, in principio Aprilis, Saltzfeldij, quod diſtat tria milliaria à Schuuinſurto oppido imperiali, dum nocteſceret, duæ Paraſelinæ conſpectæ ſunt,& paulò poſt vicus pernicioſo incendio perijt.

Tres ſoles, tres lunæ viſæ.

Inſuper Halo circa lunam pluries viſus eſt; nihilominus inſignis ille fuit, quem obſeruarunt Baſileæ Rauracorum, anno Domini poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo tertio, die vigeſima tertia menſis Ianuarij circa octauam noctis horam: ſiquidem amplus,& magnus circulos, inſtar iridis, Lunam per tres horas cinxit: deinde gelu non mediocre eſt ſubſecutum, quod arboribus, & omnibus plantis maximum attulit detrimentum. C

Halo circa lunam.

Aliquando etiam præter geminatas Lunas, & circulos Lunam ſepientes, monſtrifera ſimulacra in Luna apparent: quandoquidem anno Salutis humanæ poſt milleſimum & centeſimum quinquageſimo ſexto, Crucis imago in Luna fuit conſpicua, ea forma, quæ in icone IIII. repræſentatur. Et eo tempore, vt recitat Lycoſthenes, Albericus miles Belluacenſis pro chriſtiàna fide martyrio fuit affectus, & Mediolanum à Friderico Barbaroſſa Imperatore oppugnatum, & in fidem receptum fuit, & ſequenti anno Tyberis inundatio Romæ maximum detrimentum attulit.

IIII.

Non diſſimile ſimulacrum in Luna, anno poſt ſeſquimilleſimum, quadrageſimo quarto, menſe Aprilis, Cœlo ſereno, in ciuitate Vuyl Turganiæ, homines ſunt conſpicati: namq; circa corpus Lunare crux alba refulgebat; neq; mirandum eſt, quia eadem crucis nota punicea, anno poſt ſeſquimilleſimum quinquageſimo quarto, in Oppido Griſſenſe Thuringiæ viſa eſt, quæ totum Solis corpus tegebat cum multis alijs circulis, quos in præſentia recenſere non eſt opus D

Crux in luna quando refulſit.

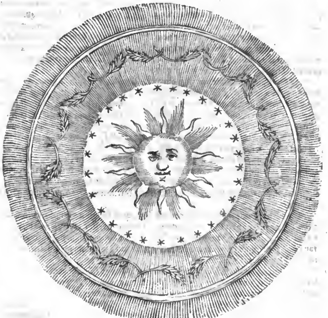
Iam tempus eſt opportunum, vt per cauſas prædictorum effectuum tranſeuntes ad finem huius Hiſtoriæ properemus. Nam quamuis in examinandis, & deſcribendis huiuſmodi monſtris Cœleſtibus, aliquæ cauſæ fuerint exaratæ, ſine quibus talis effectus intelligi nō poterat: nihilominus in præſentia omnes amplecti conabimur.

Inchoantes igitur à cauſis generalibus, eas in duplices diſtinguemus, quarū altera cœleſtis, altera vero elementaris dicitur. Prior meteorologicos effectus producit, poſterior autem illos recipit. Priori id videtur contingere bifariam. Primò quia ea eſt cauſa omnium effectuum, nedum meteorologicorum, motu tamen intercedente: deinde quia æterna rerum infimarum, & non aeternarum cauſa eſſe ſolent.

Cauſa monſtrorum cœleſtium.

Digitized by Google

III. Ingens, & admirandus Solis circulus.

Digitized by Google

ſolent. Eſt autem ſuperior illa natura aeterna, & infinito mouetur tempore; ideoq; principium, & finem ſui motus poſſidet; cum cætera corpora ſint finita; & finitos; motus habeant, & propterea cuicumq, corruptioni ſunt obnoxia. A

Cauſa vniuerſales. Hinc colligendum eſt quòd ſuprema illa natura cunctorũ aliorum effectuum, nedum meteorologicorum cauſa eſt, & effectus poſtea in materia elementari recipiuntur. Idq; alla expoſitione indigere non opinamur, quoniam alia non dantur corpora, præter elementa, quæ deſcriptas impreſſiones recipere poſſint Immò elemẽta in rebus Meteorologicis ſubeunt magis rationem ſubiecti, quàm materiæ, cum elementa verè ſint illa, quæ impreſſionibus meteorologicis ſubijciuntur, & cœleſtes actiones in ſe recipiunt. Niſi velimus has actiones diuinam poteſtatem appellare, quæ proculdubio in re quacunq; reperitur, ſiue vim ſolis, cui etiam cæleſtis virtutis appellatio ob quamdam excellentiam competit; cum lumen, & motum cætetarum ſtellarum moderari videatur. Ab his igitur cauſis vniuerſalibus cæteræ talium effectuum peculiares dependent.

Præterea cauſæ generales prædictarum impreſſionum, quæ in ſuprema aeris regione generantur ad duas iterum reduci poſſunt, quarum altera hypocauma nominatur, vt ſuperius etiam fuit explanatum, quòd cauſæ materialis vicem gerit: altera verò eſt motus circularis, qui functionem cauſæ efficientis obire perhibetur. Namq cum illùc aſcenderit ſiccior ille ſpiritus à terra eleuatus neceſſe eſt, vt incaleſcat eo modo, quo Res aliqua à celeri motu calorem haurire ſolet, quæ calefactio eatenus procedit, quatenus inflammationem concipiat. B

Cauſa Chaſmatum. Sin ad cauſas impreſſionum, quæ citra inflammationem contingunt, animum dirigamus; hæ à præcedentibus non valdè diſcrepabunt; cum hiatus, ſeu chaſmata, vel Cœli voragines fiant, vt antea expoſuimus, quando exhalatio turbulentior nigrorem quemdam contrahit, qui craſſatum, & obſcurarum imaginum color proprius eſſe ſolet; ſed extra, ob vicinitatem luminis rarior, & candidior euadit: quocirca ratione huius diuerſitatis, quod magis intus eſt, ſpeciem cuiuſdam profunditatis repræſentat, quam ab hiatu nihil differentem eſſe ſpectatores opinantur.

Tunc enim fit, vt album vehementius percellat viſionem, eaq. ratione propinquius oculis videatur: nigrum autem, ob cauſam oppoſitam, longiori interuallo videtur diſtare, & quodammodo hiare creditur. Qua de re vulgares homines id intuentes, chaſmata, ſeu hiatus, in Cœlo eſſe arbitrantur, & tanquam monſtroſa admirantur. C

Neq. ab his cauſis multùm diſcrepant illę, quæ ſanguineos colores in Cœlo, & circa aſtra procreant. Quandoquidem exhalatio pariter turbulentior, & inopia cæleſtis lucis, dum in vnum congrediuntur, non alium, quàm purpureum colorem ſanguineo proximum generare poſſunt: dummodo quædam proportio, & aequalitas inter hæc duo ſeruetur.

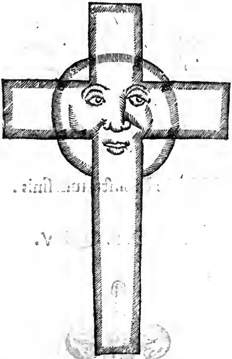
Colorum varietatis cauſa. Alioquin ſi exhalatio fuerit ita turbulenta, vt longè ſplendorem lucis ſuperet, color niger magis, quam ruber, vel quilibet alius apparebit, quoniam lux iuxta eum diffundi nequeat, quæ vice verſa in cauſa eſt, vt, quando eadem lux fuerit copioſa, & craſſitudinem exhalationis ſuperauerit, colorem album pariat. Hinc denuo fit, vt, ſi neutrum horum alium vicerit, neutrum etiam præ dictorum colorum emergat, ſed alius quidam vtriuſq. naturam participans, qui ſanguineus, vel purpureus color erit appellandus. D

Hinc etiam prodire poteſt cauſa, propter quam huiuſcemodi colores noctu magis, quàm interdiu videantur: etenim cauſa huius effectus eſt inopia lucis: cum diurnum lumen nocturno ſemper ſit copioſius, vnde fit, vt cuncta interdiu magis albicantia appareant. Verùm ſi huiuſcemodi ſanguinei colores fortè etiam interdiu conſpiciantur, quod minime negandum eſt, vt exemplis ſuperius memoratis manifeſtauimus, tunc afferendum erit id contingere æſtiuo potiſſimum tempore, quo, ob copiam caloris, & incendij fumoſæ, & turbulentæ exhalationis, hypocauma magis viget: propterea perſpicuitas prioris luminis aufertur, vel ſaltem remittitur: ideoq; tunc non candida, ſed ſanguineo veluti colore fœdata aſtra, & luminaria conſpiciuntur.

Circulorum cauſa. Quoad cauſas circulorum, qui aliquando Solem, Lunam, & quoduis aſtrum circumdare videntur, notandum eſt aliam non eſſe horum circulorum ſiue halonum

cauſam,

IIII. Admirabile Crucis ſignum in Luna.

cauſam, quàm vaporem, & nubem, in qua ſplendor aſtri frangitur, quam fractionē meteorographi halonem indigitant. Nam radij aſtrorum dum vltra viſum ferri nō poſſunt, æqualiter in ipſa nube franguntur; verùm ſi nubem æqualem offenderint, exactus circulus prodibit: ſin nubem inæqualem inuenerint obuiam, tunc non integer circulus, ſed ſemicirculus tantummodo apparebit. A

Cur Halo circa lunā frequentior

Præterea circa Solem rarius, & circa Lunam frequentius halones apparent, quoniam calor Solis, qui multò maior eſt, quàm calor Lunæ appropinquantes nubeculas facilius diſſipat, quàm Luna, quæ caloris eſt imbecillioris, & propterea hæc nubes facilius admittit, & frequentius halones patitur.

Cauſa phyſica.

Paralios autem neq; iuxta Solem, neq; admodum longè produci poteſt, quoniam propinquitas Solis nubem prius diſſolueret, quam ſpeculi vicem obire poſſet; namquè diſtantia refractionem viſus ita adimit, vt nubes longè diſtans à Sole formam nec etiam puſilli ſpeculi præ ſe ferre poſſit; quocirca redditur inepta ad albedines, & ad illos recipiendos colores, quos apparitio paralij expoſtulat. Quamobrem ſimulacra huius generis neq; ſupra Solem, vel propè, vel eminus formari poſſunt; idcirco neceſſe eſt, vt tantummodo iuxta latera Solis producantur, mediocri tamen diſtantia; ne propinquitas Solis diſſoluendo nubeculam, horum generationem impediat, & longa diſtantia vim formandi ſpeculi adimat. Hæc ſunt quæ quoad cauſas phyſicas de prædictis effectibus pronunciare poſſumus. Quando autem huiuſmodi cæleſtia monſtra à manu Diuini Opificis immediatè prodeunt, eorum cauſas humani ingenij acumen penetrare, neq; reddere poteſt. B

Hiſtoriæ Monſtrorum finis.

L. D. D. P. Q. S. V.

INDEX MONSTRORVM ET RERVM MEMORABILIVM COPIOSISSIMVS.

A

ABauus qui 111. f.
Abortus quando dicatur 62. d.
Abortus trimeſtris Aldrouãdo donatus 62.d.eiuſdẽ icon 65.
Abortus biceps 410. a.
Abortus patenchimati affixi icon 63.
Abortus cum membranis, & vaſis vmbilicalibus icon 64
Abortus duo ſupra viginti 53.f.
Abortus bauſæ 62 d.
Abſtemij potu aquæ facti 2 9. e.
Achelous in flumen mutatus 400.b.
Achili qui 137 g.
Achillis arma cui data 205.g.
Accipitris tranſmutatio 204. b.
Accipiter tripes 567. e.
Aconitum quale 198. b.
Acridophagi qui 97.e.
Adagia ex capite humano 168. a. b. c. d. ex capillis ibidem ex fronte 169. c. ex oculis 169. f. ex ſupercilijs 170. c. ex ore 170. d. ex lingua 171.e. ex dentibus ibidem g. ex labijs ibidem. ex auribus ibidem h. ex barba, & facie 172.b. e. ex pectore 172. d. ex manibus 173 e. ex digitis 174.d. ex vẽtre 175. f. ex pedibus ibidem h. ex unguibus, ſanguine, & cute 176.d. ex ætatibus 77.c. ex pueritia, & ſenectute ibidem g. ex ſcientia 179.c. ex amicitia ibidẽ g. ex humanis cõmoditatibus ibidem h. ex paupertate 180. a. ex probitate ibidem b ex pulchritudine ibidem d. ex vitijs 181. f. ex motu 182. b. ex varijs hominũ operibus 182. c. ex hominum multitudine, & paucitate 183. e. ex mulieribus 183.g.
Adamus maſfœmina an fuerit 397.h.398.a.
Adoleſcens mortuus quid denotet 236.a.
Adonis in florem 203 e.
Adonis mater quæ 203.d.
Aduenæ vbi ſacrificabantur 315.g.
Aduerſarius contradicens quomodo pingatur 348. c.
Adulterij pœna apud Indos 457.e.
Ægritudinum moralia 255.a.
Ægritudines humanæ 131.a.
Ægypti hieroglyphicum 154.d.
Ægyptiorum mores 95 h.
Ænigmata quæ monſtra 319. h.
Æternitatis ſimulacrum 269.d.
Æſchili poetæ mors 274. c.
Æneæ prælium 207.h.
Æthiopis quatuor oculis icon 11.
Æthiopis prodigium 145.e.
Æthiopum mores 95.g.
Ælurogonum quid ſit 543 h.
Æſculapius cur barbiger natus 291.g.
Æſculapij icon in monetis 282.a.
Æſculapij variæ icones 291.f.
Ætas aurea 209. e.
Ætas quid ſit 69 e.
Ætas ad congreſſum apta 44.b.
Ætas hominis qualis 69.e.
Ætatis diuiſio 69.b.
Ætatum numerus 70 a. 250.d.
Ætatum etymologia 70.b.
Ætatum temperamenta 70.d.
Ætatum moralia 250.d.
Affectiones ab homine denominatæ 133.f.
Affectio marmorea quæ 218. c.
Agnus capite monſtrifico 473. c. eiuſdem icon 471.
Agnus biceps Bononiæ natus 416.c.
Agnus triceps vbi natus ibidem.

INDEX.

Agnus ore triplici 416.d.
Agni nigri vbi generentur 399.h.
Agni quinq; pedibus nati 543.f. eorumdem icones 544.
Agni bicipitis icon 418.419.
Agnatio quæ 111.c.
Agilitas humani corporis miranda 217.f.
Agones qui 182.d.
Agriophagitæ qui 12.a.
Alaudæ metamorphoſis 194.c.
Ala, & axila quæ partes 77.c.
Alopeciæ moralia 256 b.
Amantium mores 169.h.
Amantium infælicitas 115.h.
Amazonum mores 97.e.
Ambrones qui 181.f.
Amelli differentiæ 702.a.
Amelli monſtroſa icon 703.
Amita quæ 111.a.
Amici veri qui 179.h.
Amicitia ſimulata 266.c.
Amoris domitor quis 274.d.
Amoris varia ſimulacra 290.b.
Amor occulatus cur cæcus pingatur 290.a.
Amor letheus qualis 290.e.
Amygdali folia monſtroſa 677.e. cauſa ibidem f. icon 678.
Amygdali fructus differentiæ 708.c.
Amygdali fructus monſtroſi icones 709.
Anaxagoræ ſententia aurea 114.a.
Anas quadrupes 563.e.
Anchuſæ quot ſpecies 690 a.b.
Anchuſæ monſtroſa icon 691.
Ancilla quinq; filios enixa 51.f.
Andagauillæ populi 97 g.
Androdamas 135.e.
Andropnagi qui 133.g.
Androſaces etymum 135.e.
Androclos herba 135.f.
Andromeda ſcopulo alligata 192.a.
Andromeda quod ſydus 299.c.
Androgyni qui 41.e.
Androgyni icon 42.
Angrogyni ab Antiquis necati 513.h.
Androgynorum ſynonima 513.d.
Androgynorum variæ icones 514.515.517.
Androgynorum varietas 513 f.
Angelorum lingua qualis 258.a.
Anginæ remedia 311.c. 314.b.
Anginæ moralia 257.h.
Angli quales 105.g.
Anguillæ adagium 270.a.
Anguillas captare qui dicantur 269.h.
Anguitenens quis 299.e.
Anhelitus moralia 258.a.
Animarum tranſmigratio 209.e.
Anima peccans cui aſſimiletur 253.g.
Anima hominis templum Dei 614.a.
Animal diuinum quale 113.e.
Animalium elementa quæ 72.g.
Animalia quomodo homini ſeruiant 112.b.
Animalia genita in aſpera arteria 214.a.
Animalia monſtroſa vbi 337.c.
Animaliũ in vtero muliebri genitorũ 601.e.f.
Animalium in homine genitorum icones 219.
Animalium geminatorum cauſæ 627.e.
Animalium, & plantarum cognatio 663.g.
Animalium generatio ex plantis 663.h.
Animalis Africani deformis deſcriptio 322.d. eiuſdem icon 323.
Anus ſaltat quid ſit 184.a.
Anni climaterici qui, & quot 70.b.
Anni tempora quomodo denotentur 281.g.
Annorum computatio apud Aegyptios 69.f.
Anſer quadrupes 563.e. eiuſdem icon 564.
Anſeris geminati icon 626.
Anſeris bicorporis icon 660.
Anteuorta apud Romanos quid 363.d.
Anterotes quis 290.b.
Anthropodæmon quid 135.e.
Antropomorphos herba 135.f.
Anthropophagi qui 16.a.
Antichriſtus qui 225.h.
Anubis Deus quis 430.d.
Appetitus ceruicis humanæ 128.a.
Apelles Alexandrum pingit 264.c.
Apollo in Coruum 193.e.
Apollo cum muſis in monetis 281.g.
Apollo ſapientiæ ſymbolum quomodo figuretur 289.e.
Apollinis variæ icones ibidem.
Apollinis currus à quibus animalibus trahatur 341.h.
Apri metamorphoſis 189.f.
Aquę commoditas quomodo pingatur 291.e
Aquarum differentiæ 290.d.
Aquarum variarum vires 399.h.
Aquarius quis fuerit 299.h.
Aquilinæ varia nomina 698.d.
Aquilinæ monſtroſæ deſcriptio ibidem. eiuſdem icon 701.
Araneæ metamorphoſis 194.c.
Arabiæ ſuperatæ ſimulacrum 284.d.
Arcades populi antiquiſſimi 280.a.
Arcas in Arctophylacem 186.b.
Archilochus poeta 222.c.
Arctophilax cur ita dictus 298.c.
Arcæ Noe dimenſio 67.e.
Arctutus quis 298.c.
Ardea auis vnde dicta 208.a.
Argo in Pauonem 185.c.
Architectus 139.h.
Arimaſpi etymum 12.a.
Armi qui 77.e.
Arion citharedus 271.g.
Arrogantiæ, & demiſſionis animi ſimulacra (286.d.
Artocreata qualia 75.f.
Artologanum 73.h.
Arundinum origo fabuloſa 204 a.
Aſtomus vbi pingeretur 292.d.
Aſinus ad lyram quid 348.b.
Aſpis à vipera venenum 166.d.
Aſtrologus 138.c. 168.d.
Atauus 111.f.

Atreus

Atreus quis 190.a.
Atlas in montem ſui nominis 191.h.
Auaritia noſtræ ætatis 266.a.
Auaritia inferno aſſimilatur 119.f.
Auaritiæ deſcriptio 271.e.
Auarus quid præſtet 242.b.
Auis an'criformis 345.
Auis monſtrifera 346.
Auis ſceleti icon 88.
Auis biceps 347.
Auis quadriceps 426.d.
Aues bicorpores 659.e. f.
Aues Americæ quales 110.a.
Aues circa ſepulcrũ Memnonis versãtes 206.a
Auium voces quomodo intelligantur 117.e.
Aui etymum 111.h.
Aulicorum mores 274.g.
Auus quis 111.f.
Auunculus cur ita dictus 111.h.
Auentinus mons vnde dictus 208. e.
Aurago morbus 580.b.
Auris batava qualis 172.a.
Auris cur ſic dicta 76.a.
Auris myſticus ſenſus 225.h.
Auris partes 79.g. eiuſdem anatomia 78.b.
Aures humanæ cur aliquando mobiles 72.d.
Aures in Angelis quid 226.a.
Aures cur geminæ 241.f.
Aurium ſignatura in plantis 307.f.
Aurium ſomnia 150.d.
Aurium morbi 123.f.
Aurium næui 130.b.
Auxilium mutuum 174.a.
Axillarum peripheria quæ 69.c.

B

BAal quid ſit 233.e.
Babylonia in piſcem 189.f.
Balſamum podagricum 710.b.
Balſamum felium quid ſit 619.c.
Bacchus in Captum 193.e.
Bacchi variæ icones 290.d.
Bambini etymum 66.a.
Baptiſmatis virtus 350.a.
Barba vbi colatur 103.f.
Barba quid præſtet 240.b.
Barba ægrotantium, & ſenum cur magis creſcât 157.h.
Barbæ præcocis cauſa 473.f.
Barbæ ſignificatio 91.e.
Barbata mulier Germana 474.h.
Barberini Card. mentio 559.f.
Battus in lapidẽm 187.c.
Barachi qui 309 e.
Bauarorum mores 105.c.
Benefitium mutuum 175.f.
Benignitatis ſymbolum 26.d.
Benedictio reſpicit fœcunditatem 396 d.
Belli Troiani præſagium 203.c.
Belliſarij cæcitas 221.c.
Bellidis quot ſpecies 695.h.
Bellidis deſcriptio 695.h.
Bellidis monſtroſa icon 699.
Beſtiæ cum fœtu humano ex vtero mulieris egrediuntur 600.d.
Bilis moralia 248.b.
Bicorpor in morali doctrina quid notet 360. b.
Bicorpor nomen æquiuocum 606.d.
Bicorporis monſtri varia connexio 607. e.
Bicorporum cauſa 659.h. 662.a.b.c.d.
Bicipitis fœtus anatomen 403.g. 410.b.
Bicipitis fœtus variæ natiuitates 410. a. b. c. d. 408. a b.c.d.
Bicipitis vnico brachio icon 411.
Bicipitis caudati icon 412.
Bicipitis cum altero capite in ventre 413.
Bicipitis cauſæ 429.h.
Bicipitium in emblematibus quid 362.d.
Bicipites in morali doctrina quid denotẽt 360.a
Bifrontis fœtus icon 409.
Bifrontis fœtus cauſæ 408.d.
Bohemorum mores 133.g.
Bolognetorum mentio 305.g.
Borgiæ epitaphium 167.g.
Bos cũm facie humana in embl. 361.h.
Bos quinq; pedibus natus 530.g. eiuſdem icon 540.
Bos pumilus 605.e. eiuſdem icon ibidem.
Bouis cum tertio cornu in ceruice icon 510.
Bouis bicipitis icon 420.
Bouigenæ 397.g.
Botellus quid 75.c.
Brachium legens ſpicas quid 229.h.
Brachium proiectum 229.h.
Brachio vnico nati, vel mutilati 483.e.f.g.
Brachia ſempiterna 230.a.
Brachia Chriſti quæ 244.c.
Brachia mutilata, & tranſpoſita 483.e.
Brachia monſtrorum multiplicata 489.e.
Brachiorum deficiẽtium, mutilatorum, & trãſpoſitorum cauſæ 488.a.b.c.d.
Brachiorum praua conformatio 475.e.
Brachiorum effigies in Zodiaco 261.g.
Brachiorum ſomnia 151.e.
Brachiorum figura in ſtemmatibus 305.h.
Brachiorum myſtica 229.g.
Brachiorum moralia 244.b.
Brachiorum næui 130.b.
Brachijs carentes fœtus 475.f.g.h. 479. e. f. g h. eorumdem icones 476. 477. 478. 480. 481.
Brachijs tranſpoſitis nati 483. h. eorumdem icones 484. 485.
Brachijs carens homo deinde latro deprehenſus, & ſuſpenſus 479.f.
Braſſica monſtroſa 666.c.
Bronchi qui 137.g.
Bruta cur non habeant intellectum 72.b.
Bruta an lugeant 72.c.
Bruta an rideant 72.c.
Bruta cur manibus careant 157.h.
Bruta nana 605.c.
Brutorum comparatio ad homines 221.f.
Brutorum apodia 525.e. eorumdẽ icones 525. 527. 528. 530. 531. 532.
Bryonis rara radix 669.h.

Bubonis metamorphoſis 193.g.
Bubuli fœtus anatomia 525.g.
Buccones qui 76.a. 137.g.
Buccula, & bucculus 76.a.
Bufonis caudati icon 599.
Bufonis cremati virtus 124.b.
Bufonibus qui veſcantur 74.a.

C

CAdauera vbi cera circumliniantur 97.f.
Cadauera cur homines perhorreſcant 161.f.
Cadauerum Aegyptiorum conditura 312.a.
Cadauerum Nuperorum conditura 352.b.
Cadauroſi fœtus cauſæ 399.f.
Calua, & Caluaria quæ 75.g.
Caluaria hominis inter ſceptrum, & ligonem picta 261.e.
Caluaria hominis pro poculo vbi 315.h.
Calculus in cerebro genitus 123.f.
Calculi in corde inuenti 124.a.
Calamitatis hieroglyphicum 157.e.
Caliſto in Vrſam 186.a.
Calceus cur ſymbolum mortalitatis 233.h.
Calcaneus in myſticis quid denotet 234.c.
Calcanei moralia 244.g.
Camilli Paleotti mentio 711.e.
Campanula quæ planta 690.a.
Candella ex humano ſebo ad quid 318.a.
Canis triceps vbi 294.b. 416.a.
Canis oculum quis habere dicatur 348.a.
Canis ſerpentino capite 378.a.
Canis biceps vbi viſus 416.a.
Canis capite accipitrino 437.h. eiuſd. icon 441.
Canis monoculus 473.c.
Canis monſtroſo capite 472.a.
Canis ſine teſtibus natus 511.b.
Canis bipedis icon 527.528.
Canis tripedis icon 531.
Canis octipes Bononiæ natus 547. g. eiuſdem icon 545.
Canes ad tutelam vbi alantur 19.e.
Canes ſylueſtres vbi nutriantur 97.e.
Canum bicorporum icones 622.623.
Canities præcox miraculoſa 148.c.
Canities repentè tacta 212.d.
Canities vnde proueniat 240.b.
Canitiem intempeſtiuam cur aliqui incurrant (158.c.
Cannibalorum mores 309.f.
Canuti Regis Angliæ aſſertum 166.c.
Canopas pumilio 39.c.
Canopi Dei imago 212.b.
Cancrorum remedium 324.c.
Capilli aurei vbi fiant 209.c.
Capilli longiſſimi mulieris 446.c.
Capilli a quo generentur 240.a.
Capillorum ſignatura in plantis 306.c.
Capillorum virtus 310.a.
Capillorum ſomnia 150.b.
Capillorum phyſiognomia 89.g.
Caput defuncti herba 135.c.
Caput, & cauda in myſticis quid denotet 224.a
Caput humanum in Capitolio inuentum 141.g.
Caput humanum inter globos flammarum viſum 141.h.
Caput puſionis caneſcens 141.h.
Caput quid denotet in morali doctrina 240.c.
Caput muliebre in monetis 281.c.
Caput lauro coronatum in monetis 280.d.
Caput humanum in monetis 280.b.
Caput therſiticum quale 449.f.
Caput mentulatum 457.c.
Capitis partes quot 75.g.
Capitis tempora cur ſic nominata 75.g.
Capitis etymum 79.c.
Capitis partes quæ 79.c.
Capitis vitia 400.d.
Capitis phyſiognomia 89.f.
Capitis fæda conſtitutio 446.c.
Capitis morbi 125.f.
Capitis ſomnia 150.b.
Capitis galea muniti ſimulacrum 266.d.
Capitis humani figura in ſtemmate gentilitio 305.g.
Capitis ſignatura in plantis 306.d.
Capitis alieni procreatio in fetu humano 430.a
Capitis alieni procreatio in fœtibus brutorum 433.c.
Capitis brutorum deformatio 468.a.
Capita piſcium monſtroſa 429.e.
Capita ſtatuarum Cæſarum quandoq; ceciderint 141.h.
Capitum varietas 400.d.
Capitum multiplicatio in fœtu humano 403.c.
Capitũ multiplicatio in fœtibus brutorũ 416.c.
Capitum monſtroſorum cauſæ 444.a.b.
Capita ex plumis auium 150.a.
Capi tripedis icon 560.
Capra cum cornu in ventre 509.f.
Capra humana facie 437.c. eiuſdem icon 436.
Capræ monſtroſus partus 383.f.
Capreolus polyceros 424.d. eiuſdem icon 425.
Capreolus hexapus 549.f. eiuſdem icon 548.
Capreolorum color qualis 549.f.
Carduelis quadrupes 567.c. icon 569.
Carnes edules quæ 74.a.
Caro cur in cibo gratior 161.f.
Caro cur dicatur fænum 274.a.
Caro humana cuius ſaporis 309.g.
Carnis appendices in fœtibus brutorum 585.g.
Carnis moralia 248.d.
Carnium eſus ſyncopem generat 214.c.
Carpophagi qui 74.a.
Cartilaginis moralia 249.h.
Carica edulij genus 75.e.
Carinthiorum ritus in electione noui Principis 105.e.
Caſtratio apud Turcas qualis 133.d.
Caſtratio ſine opera Chirurgi 133.e.
Caſtrationis humanæ cauſa 131.c.
Caſtor Deus 283.e.
Caſtor, & Pollux qui 299.f.
Caſſiopea 298.d.
Cato ſenex litteras græcas diſcit 274.b.
Cauſa triplex 380.b.

Digitized by Google

I N D E X.

Cauſa efficiens monſtrorum 391.f.g.h.
Cauſa finalis qualis 393.g.h.
Cauſa formalis 394.a.
Cauſa tranſpoſitionis partium 488.c.
Cauſa monſtri multis manibus præditi 492.c.
Cauſæ multiplicationis pedum 567.f.g.h.
Cauſa defectus manuum 495.h.
Cauſæ intrinſecæ quæ 380.c.
Cauſæ efficientes Monſtrorũ ex Septalio 392.c.
Cauſæ monſtrorum implicatæ 394.b.
Cauſæ ſtaturæ breuis, & proceræ 606.a.b.
Cauſæ peculiares mõſtrorum 473.c.f.g.h.474.a.b.c.d.488.a.b.c.d.498.a.b.c.d.503.h.
Cauſæ monſtrorum cæleſtium 744.d.
Cauſæ varietatis colorum 746.c.
Cauſæ circulorum cæleſtium 746.d.
Cauſæ chaſmatum 746.b.
Cauſæ abortionis 62.d
Cauſæ fœtus hirſuti 580.d.
Cauſæ geminatorum fætuum 627.c.
Cauſæ figurarum in truncis arborum, & lapidibus 673.h.
Cauſæ monſtroſorum fructuum 708.a.b.
Cauſarum quatuor genera 381.c.
Caudarum monſtra 592.c.
Caudarum multiplicatio 593.h.
Caudarum defectus cauſæ 597.f.
Caudarum geminationis cauſæ 597.f.
Cæcitas in ſomnijs quid 150.c.
Cæcitatis moralia 257.h.
213.h.
Cæcus ſenex vulneratus viſionem recuperat
Cæci fœtus cauſæ 474.a.
Cæci homines exercentes operationes videntium 213.g.
Cæleſtium triplex diuiſio 738.c.
Centauri qui 30.a.
Centauri vbi 30.c.
Centauri icon 31.32.33.
Centauri an ſint 32.a.33.c.
Centauri etymum 34.a.
Centaurorum origo 30.b.
Cepheus Rex Aethiopum 298.d.
Ceruix quæ pars 76.d.
Cerebrũ in doctrina morali quid denotet 240.d
Cerebri partes 79.c.
Cerebri generatio 47.a.
Cereris currus à quibus tractus 194.a.
Ceræ adulteratio 120.a.
Ceri Dei imago 293.g.
Cerri ſpecies 715.c.
Cerri glans qualis ibidẽ fructus mõſtroſus ibid.
Cenodoxia quid agat 119.c.
Cerui metamorphoſis 187.h.
Cerui, & pugnantium ſimulacra in aere 71.g.
Cerua in ſacrificio adhibita 205.c.
Ceruino lacte quis altus 215.h.
Chaldeorum mores 97.c.
Charontis 294.c.
Chaſmatis præſagia 735.h.
Chaſmatum varietas 733.g.
Chaſmatum cauſæ 733.h.
Chaſmatum icones 734.736.737.
Chœnix quid ſit 272.a.
Chilus cui aſſimiletur 71.g.
Chilones qui 137.g.
Chimæræ monſtroſæ icon 336.
Chirurgiæ inſtrumenta 134.a.
Chriſti ortus ſymbolum 231.c.
Chriſtus cur filius hominis dicatur 238.a.
Chriſt crura quæ 233.c.
Chriſti pedes qui 233.g.
S.Chriſtophori os fœmoris vbi 38.a.
Chymiſtæ cur miſeri dicantur 273.h.
Cibus hominis 73.a.
Cibi illiberales 254.a.
Cibi, & potus moralia 254.c.
Ciborum differentiæ 254.a.
Cicadarum natura 279.h.
Cilium vnde dictum 76.a.
Ciliorum ſomnia 150.c.
Cincinni qui 75.h.
Cirres quæ 75.h.
Cirrus quid ſit 75.h.
Circulator 138.d.
Citharedorum præcentiones quæ 319.f.
Ciuis optimi merita 277 c.
Clauſtrum virginale quid 84.d.
Clitoris quid ſit 84.c.
Clitoris excreſcit ad magnam molem 513.e.
Clypeus duo præſtat munia 273.f.
Clyſteres per os reiecti 124.b.
Coccentum edulium 73.c.
Coclites qui 137.g.
Cogitationes in myſticis à quibus deſignentur 223.f.
Cognatio 212 c.
Colis quid 78.a.
Coleonum familiæ etymum 512.a.
Collum vnde dictum 76.d.
Colli variæ qualitates 91.c.
Colli moralia 243.c.
Columbæ monſtroſæ quæ 563.g.
Columbæ quadrupedes 563 h. earumdem icones 565.566.568.
Columbarum natura 563.f.
Columbarum Cypriarum differentia 567.c.
Columbarum metamorphoſis 206.b.
Comi Dei imago 293.g.
Compedibus aureis qui detineantur 273.g.
Cometa Saturnius qualis 725.h.
Cometæ horribilis icon 729.
Cometæ etymum 723.h.
Cometæ magni, & inſignes quãdo apparuerint 731.c.f.g.h.
Cometarum varietas 721.g.h.
Cometarum nouem icones 724.
Cometarum aliæ icones 726.
Cometarum aliæ differentiæ 725.e.f.g.
Cometarum origo 728.a.b.c.
Cometarum præſagia 732.c.d.
Cometarum dubia 733.e.f.
Conceptio quomodo adimatur 318.c.
Conuulſionis remedia 36.a.

Congreſſus humani tempus 44. a.
Congreſſus nefarius quid præſtet 395. f.
Congreſſus humanus, & bellninus 446. a.
Contumaciæ hieroglyphicum 154. a.
Coſtantiæ hieroglyphicum 155. f.
Contemptus mortis hieroglyphicum 156. a.
Conuiuæ quot eſſe debeant 183. e.
Connubia miranda 220. b.
Concionatores quibus deſignentur 233. g.
Conſcientia quid 252. c.
Contemplationis virtus 245. e.
Conceptus delineatio 49. a.
Concubini qui 41. e 513. f.
Concupiſcentiæ differentiæ 259. h.
Concordiæ ſimulacrum 278. a.
Concordia herba quæ 307. g.
Conſtatino politanus ritus 102. b.
Conſtellationum ordo 297. h. 298. a.
Conſiliorum conſcij qui apud Perſas 362. a.
Confeſſarij in morali doctrina quibus partibus denotentur 246. a.
Conſanguineitatis gradus 111. e.
Cor cur carnoſum, & craſſum 47. a.
Cor humanum creſcit, & decreſcit 69. g.
Cor piloſum inuentum 80. a.
Cor Angelorum quid ſit 228. d.
Cor induratum quid 229. e.
Cor Regis perit quid 229. f.
Cor terræ quid ibidem.
Cor inuenire quid 229. f.
Cor Judæorum quale 229. e.
Cor Dei quid 228, d.
Cor eſt præſul 243. f.
Cor vnde dictum ibidem.
Cor in homine interiore quid ibidem.
Cordis generatio 47. a.
Cordis ventriculi quot ſint 8.. a.
Cordis myſtica 228. d.
Cordis moralia 243. f.
Cordis ſitus 243. g.
Cordis ardentis pictura 276. a.
Cordis figura in tumulis Antiquorum 287. a.
Cordis figura apud Chymiſtas 287. f.
Cordis ſignatura in plantis 307. g.
Gordati qui 172. d.
Cordus qui 137. f.
Corpus humanum ſine oſſibus 218. a.
Corporis humani longitudo qualis 68. a.
Corporis humani lõgitudo communis ibidem.
Cornu natum in capite humano 526. b.
Coſtæ viginti quinque in cadauere mulieris inuentæ 79. h.
Cotini ramus monſtroſus 690. d.
Coxarum conditiones 91. h.
Coxarum ſomnia 151. h.
Coronis in Cornicem 186. b.
Crapula quid præſtet 119. e.
Cranium abſque ſuturis 79. e.
Cranium quomodo generetur 47. a.
Cranium humanum cur ad pedes Chriſti crucifixi poſitum 287. e.
Cranium humanũ in quibus morbis adhibeatur 310. b.
Cranium humanum ex apoſtemate exemptum 414. a.
Cranij humani Extractum 310. b.
Cranij humani oleum ibidem puluis ibidem ſal, aqua, & magiſterium ibidem.
Crania humana pro poculis vbi 102. a.
Creatoris rerum omnium icon 287. g.
Cretenſium mores 102. b.
Creſcionem quis abhorruerit 253. f.
Crimina vermibus aſſimilantur 259. e.
Criſes quando accidant 131. f.
Croci adulteratio 120. a.
Crura vnde dicta 247. e.
Crurum moralia 247. e.
Cruciamenta qui facilè ſuſtinuerint 216. d.
Crux in Luna quando viſa 744. d.
Cruces variæ in Cœlo viſæ 717. f.
Cupediæ 254. a.
Cupido frangens fulmen quid 556. d.
Cupido cur cæcus 170. a.
Cupidinis arma contra omnes animantes qualia 29 . a.
Cupidinis hodierna effigies ibidem.
Curioſitatis icon 335. e.
Cupreſſi metamorphoſis 202. a.
Cutis monſtroſa quæ 578. d.
Cutis color qualis 92. b.
Cutis moralia 248. d.
Cutis porcorum ſignatura in plantis 308. c.
Cutis monſtroſa vulnera 588. a.
Cutis durities monſtroſa 591. f.
Cutis monſtroſæ appendices 582. a.
Cutis villoſæ cauſa 580. b c. d.
Cygni metamorphoſis 185. h.
Cygnus cur auis aquatilis ibidem.
Cyclopis icon 13.
Cynocephalea quid ſit 529. e.
Cynocephalorum mores 22. a.
Cynocephali effigies ibidem.
Cyprini varietas 351. g.
Cyprini monſtroſi icon 352.
Cynocardamum quid ſit 529. g.
Cynomazum herba quid ſit 529. e.

D

Daphnis metamorphoſis 148. d.
Dæmonum lingua qualis 228. b.
Dæmonum vis 400. b 446. b.
Dæmoniformis partus cauſæ 399. e.
Defloratio quid ſit 86. a.
Delphini & hominis ſympathia 72. d. 271. e.
Delphinorum metamorphoſia 189. e.
Democriti, & Heracliti mos 279. f.
Dedecoris hieroglyphicum 155. h.
Dens natus in palato 124. a.
Dens theoninus qui 172. g.
Dentes lati & craſſi quid denotent 90. e.
Dentes geminati in ore humano 214. b.
Dentes triplicati in homine 254. b.
Dentes pueri Septennis ad quid 318. c.
Dentium Gigantis effigies 37.
Dentium numerus 79. g.

Den;

I N D E X.

Dentium etymum ibidem.
Dentium myſtica 227.g.
Dentium moralis doctrina 241.g.
Dentium ſignatura in plantis 307 f.
Dentium vſus in medicina 310.c.
Dentati infantes orti 214.b.
Dentitionis tempus 473.f.
Deſſidiæ deſcripto 272.a.
Deſperatio auget peccatum 117.g.
Deus charitas 117.g.
Deus Terminus qui 275.f.
Deus apud Priſcos quis 178.d.
Dei hieroglyghicum 153.f.
Dei vterus qualis 232.c.
Deorum maiorum hieroglyphicum 153.h.
Diabolus dicitur monſtrum 320.c.
Diana in felem 193.e.
Dialecticæ hieroglyphicum 155.g.
Diartheæ moralia 258 d.
Diæta quæ comprehendat 131.f.
Dies natalis cui fauſtus 216.a.
Dies æſtiui, & brumales quomodo figurabantur 289.e.
Digitus Dei 231.h.
Digitorum & vngulum ſymetria 72.d.
Digitorum omnium varia nomina 77.h.
Digitorum morbi 125.e.
Digitorum næui 130 b.
Digitorum ſomnia 151.f.
Digitorum varij geſtus quid ſignificent 155.g.
Digitorum myſtica 231.b.
Digitorum moralia 245.e.
Digitorum ſignatura in plantis 307.h.
Digitorum multiplicatio in manibus 492.a.
Digitorum vitiata conformatio 495.e.
Digiti quatuor in manu, & aliquando duo 498.d.
Digiti ſuperflui in manibus 503.e.f.
Digiti Eccleſiæ qui 245 e.
Digiti icon in tumulo 287 f.
Digiti computatorum 175.e.
Dij cur dicantur habere pedes laneos 272.d.
Dij veſtibularij 380.a.
Diluuium vniuerſale 184.d.
Diogenes hominem quærit 166.b.
Diogenes mendiciſſimus 260.a.
Diogenes cyathum abijcit 274.b.
Dipſaci etymum 704.b.
Dipſaci differentiæ ibidem.
Dipſaci monſtroſa icon 704.
Dipſadis natura 269.h.
Diſciplinæ liberales quæ 116.d.
Diſpenſator 139.e.
Diuinitatis hieroglyphicum 153.d.
Diuinitatis occultæ hieroglyphicum 348.d.
Diuitum miſeria 115.h.
Docti cur pauciores 159.e.
Dominium indicat ingenium 178.e.
Dominorum, & ſeruorum conditiones 253. e.
Domitiani arrogantia 282. a.
Dormientes qui ambulauerint 135.f.
Dorſi partes 86.e.
Dorſi moralia 224.a.
Draco volans 717.e.
Dracunculus morbus 129.c.
Dryope in truncum 201.e.
Ductores vbi dormirent 176.d.
Dyſentericus puluis 310.d.

E

EBrij vitium 271.c.
Ebrij aqua facti 209.e.
Echo Iunonis filia 188.c.
Edulia varia 75.c.
Effluuia quid ſint 733.h.
Effluxiones quæ ſint 62.d.
Elephanti ætas 69.f.
Elephantiaſis remedium 311.e.
Eloquentiæ hieroglyphicum 154.a.
Eloquentia flexanima 294 c.
Emblemata ex monſtris 361.a.
Emblemata ex partibus humanis. 267.h.
Ex hominibus cum varijs inſtrumētis 271.e.f.g.h. 272.a.b.273.
Ex pluribus virorū iconibus 278.c d.279.e.f.
Ex hominibus armatis 278 a.b.
Ex ſtatuis 275 f. ex hominibus in dignitate 276.a.277 e f.
Ex ſenibus 274.b ex mulieribus 274. d.
Ex hominibus adultis 269.f g h.
Ex pueris 268.a b ex iuuenibus ibidem c.d.
Epilepſiæ moralia 256 c.
Epileſiæ remedia 117.c.310.b.311.e.314.e.
Epiſtola non erubeſcere cur dicatur 120.a.
Epirotica mala quæ 708.d.
Equus alatus quid 349 c.
Equus alatus Leonem conculcans 360.d.
Equus marinus monſtroſus qualis 355.e. eiuſdem icon. 356.
Equus Comitis Philippi Aldrouandi 446.d.
Equus pedibus ceruinis 573.e.
Equus pedibus humanis 573.f. eiuſdē icō 567.
Equus cute lacera 588.d.eiuſdem icon 590.
Equi quinq; pedibus nati 539.e.icon 537.
Equi octo pedibus nati icon 538.
Equorum duplex genus 536 c.
Equorum pernicitas qualis 536.d.539.e.
Equorum Solis nomina 185.g.
Equis albis quis vehebatur 113 c.
Equa octo pedibus Romæ nata 539.f.
Equæ tranſmutatio 186 d.
Equæ vtriuſq; ſexus vbi 518 a.
Equini pulli manci icon 523.
Equini capitis monſtroſi icon 360.e.
Equitantium icones in monetis 283.e.
Euentus boni ſimulacrum 273 f.
Eunuchi etymum 132.c.
Eunuchi nati qui 511 f.
Excrementa humana quot 313.e.
Excrementa humana vtilia quæ ibidem.
Excrementa inutilia ibidem.
Excrementa monſtroſa quæ 121.e.

F

FAbatum differentiæ 702.d.
Fabarum monſtroſarum icones 705.

Facies

I N D E X.

Facies manu menſuratur 67.h.
Facies hominis in myſticis 226.d.
Faciei longitudo 67.f.
Faciei color varius quid denotet 90.d.
Faciei ſomnia 151.c.
Faciei myſtica 226.d.
Faciei maculæ quomodo deleantur 313.h.
Facierum ſimilitudo mirabilis 216.d.
Familiæ de Ferris mentio 306.a.
Famulus 139.c.
Faſcinatio 313.e.
Fauoris iconiſmus 296.d.
Fœtus quot diebus formetur 48.a.
Fœtus aſſimilatur fructui 49.g.
Fœtus quando fuerit formatus 51.e.
Fœtus membranæ quot 63.h.
Fœtus ſinæ vnguibus cauſa 73.g.
Fœtus lapideus 218.a.
Fœtus lapidei cauſæ 592.a.
Fœtus nõ humanus an in vtero mulieris generetur 398.c.
Fœtus cum vulnere natus 399.f.
Fœtus humanus capite auis 430.b.
Fœtus ſciſſis naribus cauſa 474.a.
Fœtus ſine brachijs cum cauda piſcis 480.a.
Fœtus capitio carnoſo icon 586.
Fœtus humanus cum cauda ſuilla 593.e.
Fœtus à Genitoribus degenerãs an ſit inter mõſtra 597.h.
Fœtus maximo capite 601.h.
Fœtus bicorporis æthiopis, & albi icon 636.
Fœtus bicorporis icones variæ 638.639.640.
Fœtus bicorporis humani, & canini icones 652.653.
Fœtus bicorporis humani, & ſerpẽtini icõ 654.
Fœtus trecenti ſexaginta 53.f.
Fætus turpes vbi plerumq; oriantur 383.h.
Fœtus cur diſſimiles aliquando à parentibus 385.h.
Fœtus monſtroſi circa aurea 457.e.f.
Fœtus cornuti 457.g.h.
Fœtus humanus pedibus caprinis 570.c.d.
Fœtus vnico brachio nati 484.a.
Fœtus ſine brachijs cum cauda piſcis 480.a.
Fœtus in parte ſuperiori geminati 628.630.
Fœtus iuxta dorſum connexi 641.g.h.
Fœtuum humanorum numerus 51.e.
Fœces alui per vuluam excretæ 124.c.
Fętore cur homo lædatur 161.f.
Fętoris oris cauſæ 257.h.
Fęminæ facie ſimiæ icon 469.
Fęminæ ore hiante icon 470.
Fęminæ in marem cur non fiat mutatio 512.b.
Fęminarũ pudenda male conformata 512.c.d.
Fęmorum myſtica 532.d.
Fęmorum moralia 246.d.
Febre anniuerſaria quis laborauerit 125.e.
Febris purpurea quæ 125.e.
Febris alba quæ 128.c.
Febris amatoria ibidem.
Febris ephemeræ moralia 260.a.
Febris putridæ moralia ibidem.
Febris hecticæ moralia ibidem.
Febrium differentiæ 125.c.259.d.
Febrium moralia 259.h.
Febrium typicarum remedium 314.b.
Febrius piſcis qualis 123.f.
Felis bipes 529 f.
Felis octipes Bononiæ natus 543.h.
Felis hexapus 542.h.eiuſdem icon 546.
Felis monſtroſis pedib. 573.f.eiuſdem icon 575.
Felis cruribus humanis 573.g.
Felis monocephali, & bicorporis icon 620.622.
Felis tricorporis icon 658.
Fellis moralia 245.g.
Fera currens quomodo coercentur 116.d.
Ferula cur in ſimulacro Bacchi 290.d.
Fidei ſymbolum 163.f.
Filij Cœli qui 180.c.
Filij quando corrigendi 272.d.
Filij naturales qui 111.g.
Filij cur aliquando Auis aſſimilentur 580.a.
Filiorum alienatio immatura à patribus quid præſtet 66.d.
Filiorum moralia 559.h.
Fiſcus lieni comparatur 276.b.
Fiſci hieroglyphicum 155.c.
Fiſtularum remedia 314.c.
Flammæ natura 272.b.
Flagella icone manus denotantur 231.f.
Floridenſium mores 105.h.
Fluuiorum ſtatuæ 304.a.
Fluuiorum ſimulacra 296.c.
Fortitudinis hieroglyphicum 154.e.
Fortunæ icon quale 164.c.297.c.
Fortunam implorare quid 173.h.
Fortuna quomodo inuocanda 269.e.
Fortuna in monetis 282.d.
Fortuna cur biformis 334.b.
Forma trifariam vitiatur 327.h.
Formicæ in homines 198.d.
Formoſorum nomina vbi ſcriberentur 180.d.
Franciſci Seuerini mentio 559.e.
Franconiæ mores 103.g.
Fratrueles qui 111.h.
Fratricidia 221.h.
Fraudis icon 334.c.
Fraxinus monſtroſa 669.e.
Frons vnde dicta 75.h.
Frontis phyſiognomia 89.b.
Frontis næui 129.h.
Frons pudori dicata 169.e.
Frons cuius ſit index 169.f.
Frons in doctrina morali quid notet 241.e.
Fronti Sacerdotis cur lamina aurea imponeretur 224.a.
Fruges vnde dictæ 77.c.
Frumenti pondus quomodo augeatur 120.b.
Frumenti monſtrifici icones 665.667.
Fructus monſtroſi cauſæ 708.a.
Fullonis hieroglyphicum 156.a.
Fundamenti hieroglyphicum 156.a.
Funambuli icon in ſymbolis 263.f.
Furoris ſimulacrum 297.e.

Furum.

Digitized by Google

Furunculorum exemplum ſiue ſtatua 313.f.

G

GAlatarum nobiles qui 305.f.
Galbæ 137.g.
Gallus gallinaceus quadrupedes 591.d.
Gallus quadrupes alius 591.h. eiuſdem icon 592.
Galli quinq; pedibus nati icon 590.
Galli monſtrifici deſcriptio 587.h. eiuſdem icõ 588.
Galli tripedis icones 554. 555.
Galli Indici deſcriptio 343.h. eiuſdem icõ 324.
Gallina cur in ſimulacro Aeſculapij 291.f.
Gallinæ quadrupedis icon 553.
Gallinæ tripedis icon 556.
Gallinæ monſtroſæ illuſtriſs. Mareſcalchi icon 562.
Ganimedes in quod ſydus tranſmutatus 299.h.
Gemellæ copulatæ viuentes, & creſcẽtes 634.a.
Gemellorum vmbilico iunctorum icon 632.
Gemellorum pectore connexorum icon 633.
Gemellorum frontibus coheꝛẽtium icon 635.
Gemurſa quid ſit 165.e.
Gena vnde dicta 76.a.
Genarum oculi 130.a.
Genarum myſtica 126.c.
Genarum moralis doctrina 142.a.
Geniorum icones 193.h.
Geniculator quis 298.c.
Genitalium moralia 246.d.
Genitalium praua conſtitutio 305.h. 311.e.f.g.
Genitalium morbi 124.d.
Generatio in doctrina morali quid 239.h.
Generatio trium ampullarum 40.a.
Generationis humanæ hieroglyphicum 295.c.
Generationis initium quale 111.f.
Generationes adulterinæ quæ 397.f.
Geniſtæ deſcriptio 683.f.
Geniſtæ monſtroſæ icon 685.
Genua mentis quæ 133.c.
Genuum moralia 247.e.
Generoſitas quæ 279.g.
Germanorum ritus 103.g.
Germani fratres qui 111.h.
Geometria 138.c.
Geometriæ inuentor 189.h.
Gethæ qui populi 103.h.
Gigas ad vitam reuocatus 38.a.
Gigas ſetuus Caroli Quinti 38.b.
Gigantes in Regno Sinarum 35.e.
Gigantis lectus qualis 36.d.
Gigantum cadauera vbi reperta 38.a.
Gigantes cur non reperiantur non ſint 161.h.
Gigantum picturæ 294.d.
Gingiuarum ſignatura in plantis 307.f.
Ginus quid ſit 397.e.
Glabella quid 75.h.
Gladiator 139.g.
Glis in vtero humano genitus 399.f.
Glauci icon 291.e.
Gothorum ſacrificia 103.h.
Grammaticæ inuentor quis 189.h.
Gratiarum trium nomina 294.a.
Grauidarum operationes inconcinnæ quid præſtent 303.g.
Græcorum mores 102.a.
Greſſus in phyſiognomia obſeruatur 93.c.
Grus biceps 549.a.
Gryphes quæ animantes 341.h.
Gryphis variæ icones 342. 343.
Gubernatoris Sumatræ icon 100.
Guſtus hieroglyphicum 134.a.

H

HAlo quid ſit 742.a.
Halo cur frequentior circa Lunã 748.a.
Halonis generatio 742.b.
Halonis varietas 742.d.
Halonis præſagia ibidem c.
Halonis icones 743. 745.
Halcyones aues 204.c.
Harpyiæ quæ 197.c.
Harpyiæ cur Neptuni filiæ 351.f.
Harpyiæ etymum 337.e.
Harpyia cacomorfoformis 341.c.
Harpyiarum variæ icones 337. 338. 339. 340.
Harpocratis varia ſimulacra 292.c.
Heliades in Populos 185.d.
Heliotropij metamorphoſis 190.a.
Heliotropium cur ſolem ſectetur ibidem.
Heluonis mos 172.a.
Hæmorrhagiæ remedia 311.g.
Hæmorrhoidalium venarum ſignatura in plãtis 308.c.
Hepatis & lienis ſitus 81.c.
Herbam dare quid ſit 175.c.
Herbæ andrographæ 195.h.
Herbæ capillamenta æmulantes 306.d.
Herbæ caput ſimulantes ibidem.
Herbæ oculos repræſentantes 307.c.
Herbæ naſi figuram fingentes ibidem.
Herbæ aurium formam reddentes ibidem.
Herbæ ſurdæ quæ 76.b.
Herbæ gingiuarum, & dentium ſignaturam habentes 307.f.
Herbæ pulmonum, & cordis effigiem referentes 307.g.
Herbæ figuram manuum digitorum, & inteſtinorum æmulantes 307.h.
Herbæ cum nota lienis, hepatis, renum, veſicæ, & vteri 308.c.
Herbæ referentes pudenda, vtrumq; ſexum, & porros curis 308.b.c.
Herculis famulus in ſcopulum 200.c.
Herculis icon cum figura orbis ſupra humeros 263.h.
Herculis hydrã necantis icõ in ſymbolis 264.a.
Herculis ſtatura qualis 34.c.
Herculis eloquentis imago 267.f.
Herculis templum mulier non intrat 184.a.
Herculis variæ picturæ 293.e.f.
Hercules ſe ipſum vulnerans 182.d.
Hercules ludificatus 200.b.
Hercules cur lacertoſus dictus 77.g.
Hercules poma eripiens in monetis 284.c.
Hermanſal ſtatua quæ 302.d.

Hermaphroditus mas qui dicatur 41.f.
Hermaphroditus fœmina qui ibidem.
Hermaphroditi anatome 41.e.516.c.d.
Hermaphroditi pedibus aquilinis icon 574.
Hermaphroditi an inter monſtra recenſendi 518.c.
Hermaphroditorũ quatuor differentiæ 41.f.g.
Hermaphroditorum officia 41.g.
Hermophroditorum diſcrimen rationis vigoris 41.h.
Hermaphroditorum matrimonium ibidem.
Hermaphroditorum varietas 513.f.
Hermaphroditorum cauſæ 518.d.519.e.
Hermaphroditorum cauſa fabuloſa 190.c.
Herniæ inteſtinalis remedia 132.a.g.71.f.
Herniæ moralia 259.g.
Herodis mors 222.d.
Hieracij varia genera 683.e.
Hieracij virtus ibidem.
Hieracij monſtroſa icon 684.
Hieroglyphicum firmitudinis benè conſultorum 347.g.
Hieroglyphicum temporis ibidem.
Hieroglyphicum Lunæ,& Dianæ 347.h.
Hieroglyphicum diuiſionis menſium 348.a.
Hieroglyphicum temporis 347.g.
Hieroglyphicum impudentiæ 348.a.
Hieroglyphicum multiſcij 348.a.
Hieroglyphicum Dei ibidem.
Hieroglyphicum hominis imperiti ibidem.
Hieroglyphicum ſeruitutis 348.b.
Hieroglyphicum Veris, Hyemis, & Solis ibid.
Hieroglyphicum ſapientiæ ibidem c.
Hieroglyphicum aduerſarij contradicentis ibidem.
Hieroglyphicum motum meretricis ibidem.
Hieroglyphicum perditionis rerum 348.d.
Hieroglyphicum occultæ diuinitatis ibidem.
Hieroglyphicum humanæ vitæ fugacis 349.c.
Hieroglyphicum mundi ibidem.
Hieroglyphicum feracitatis, & famæ ibidem.
Hieroglyphica ex capite humano 153.e.ex oculis 153.f.ex ſupercilijs 354.a.ex naſo,& auribus ibidem. ex ore,dẽtibus,& lingua ibidem ex barba 154. b. ex ceruice 154. c. ex corde ibidem.ex pudendis 155.c. ex manibus 155.f. ex digitis 155.g.ex homine toto 156.b.
Hippogryphes quod animal 348.h.
Hippobos quale animal 573.c.
Hippobouis icon 574.
Hipponax poeta 222.b.
Hipponacteum præconium ibidem.
Hippometus quis 221.a.
Hippocentaurus 30.c.
Hippopos 32.a.
Hiſpaniæ ſymbolum 289.g.
Hippophagi qui 74.a.
Hircanorum mores 97.f.
Hirundinis metamorphoſis 196.d.
Hiſtorica de viſione 221.c.de fatuitate 221.f.de parricidiis, fratricidijs, & alijs 221. h. de morte voluntaria 221.b.
Homeri cæcitatis cauſa 221.c.
Homo Dei qui 2.c.
Homo promiſcui generis 2.a.
Homo herba 2.b.
Homo interior, & exterior 2.b.
Homo mundanus 2.c.
Homo igneus ibidem.
Homo magnus ibidem.
Homo paruus 2.d.
Homo altus Chymiſtarum ibidem.
Homo vnde dictus 3.e.
Homo cur dicatur paruus mundus 3.h.
Homo refert vniuerſa quæ ſunt in mundo 3.h.
Homo brutorum mores imitatur 4.d.
Homo varijs munijs fungitur 4.a.
Homo ore,& collo gruis 14.
Homo pedibus auerſis 15.
Homo temperatus, & intẽperatus qualis 71.f.
Homo liene,& hepate carens 81.e.
Homo cur animal præſtantiſſimum 112.d.
Homo cur Rex dicatur 113.h.
Homo numiſma Dei 114.a.
Homo non eſt animal inerme 113.g.
Homo vmbra ſomnij 115.e.
Homo quando fiat brutum 115.b.
Homo mendax quid ſit 129.f.
Homo ad virtutem pronus quomodo reddatur 116.a.
Homo mingens quid ſignificet 156.b.
Homo monſtroſus pictus quid 156.c.
Homo imago Dei 165.g.
Homo cui naſcatur citò moriturus 161.e.
Homo vaſi comparatur 166.a.
Homo ridiculus, odioſus, & miſerabilis 168.a.
Homo caluus comatus 169.e.
Homo animal multiparum 51.e.
Homo Ianus 169.g.
Homo inuictus quis 175.e.
Homo honorans 179.e.
Homo quadratus 180.e.
Homo nouus qui ibidem.
Homo trium litteratum 181.e.
Homo bulla ibidem.
Homo ceruinus qui 181.g.
Homo euripus 181.h.
Homo Tenedius 182.a.
Homo multa mala,& bona ſignificat 237.g.
Homo primus ibidem.
Homo ſecundus ibidem.
Homo in Paradiſo locatus 237.h.
Homo centum oues poſſidens 237.h.
Homo natus in Sion ibidem.
Homo redimens ibidem.
Homo Rex 237.h.
Homo à Paralitico expectatus ibidem.
Homo pater familias 237.h.
Homo ferens ſinapim 238.b.
Homo Soli iunctus ibidem.
Homo terræ iunctus 238.c.
Homo cur vnus creatus, & non multi 238.c.
Homo ferens amphoram ibidem.
Homo habens manum aridam 238.d.

Homo

Homo iumentum quid 239.c.
Homo non habens veſtem nuptialem ibidem.
Homo vetus ibidem.
Homo ineptus ad redimendum 239.c.
Homo inimicus ibidem.
Homo habens ſpiritum immundum 239.f.
Homo pacis ibidem.
Homo cur veſtes induat 250.a.
Homo pomo ſimilis 269.f.
Homo calculos in menſa numerans 273.g.
Homo viuus cum defuncto ligatus 276.a.
Homo vitiatæ figuræ eſt vitioſæ naturæ 332.c.
Homo capite canino quid denotet 348.a.
Homo capite accipitrino quid denotet ibidem.
Homo capite aſinino quid denotet 348.a.
Homo in equum deſinens quid denotet 349.c.
Homo bicorpor an duplici anima ſit refertus 359.e.
Homo ſerpentinus in emblematibus 362.b.
Homo abſque brachijs natus Bononiæ viſus 382.a.
Homo duplici mentula refertus 511.f.
Homo mendicus ritu quadrupedis gradiens 533.g.
Homo cruribus equinis 570.b.
Homo imperfectus perfecto agglutinatus 610.b.c. icones 611.613.
Hominis primus ſignificatus 2.a.
Hominis nomina græca 2.d.3.g.
Hominis nomina hebraica 3.f.
Hominis nigritæ icon 9.
Hominis Faneſij auriti icon 10.
Hominis ſylueſtris pellis ad quid 16.a.
Hominis ſylueſtris icon 307.
Hominis villoſi manugradi icon 21.
Hominis creatio 43.e.
Hominis centrum vbi ſit 68.c.
Hominis noua menſura ibidem.
Hominis Chinenſis icon 101.
Hominis cornuti hiſtoria 126.c. eiuſdem icon 127.
Hominis peregrini hieroglyphicum 153.e.
Hominis imperiti hieroglyphicum 153.e.
Hominis multiſcij hieroglyphicum 153.f.
Hominis hieroglyphicum 153.h.
Hominis veridici hieroglyphicum 154.e.
Hominis deſcriptio 167.e.
Hominis verſipellis natura 169.g.
Hominis nomen Angelo attribuitur 238.a.
Hominis quadragenarij brachijs carentis icon 480.
Hominis ſex brachijs referti icon 494.
Hominis ventre malè confirmato icon 508.
Hominis quadrupedis æquiuocatio 533.e.
Hominis æquiuoca 2.a. Synonima, & Etymum 3.e. Differentiæ 4.d. Icones 6.7.9.10.11.13.14.15.16.17.18.19.20.21.22.23.24.25.27.28.31.32.33.35.36.40.42. Generatio, & congreſſus 43.c. Partus 50.b. Vox 66.a. Symetria 67.c. Aetas 69.c. Temperamentum 70.d Natura 72.a. Partes externæ 75.g. Anatomia 78.d. Phyſiognomia 89.c. Agnatio, & Cognatio 111.e. Præſtantia 112.b. Miſeria 114.c. Virtutes 116.a. Vitia 118.a. Ægritudines 123.c. Næui 129.f. Morborum medelæ 131.e. Caſtratio 132.b. Denominata 133.e. Epitheta, Dignitates, & Officia 136.d Partes quibus Dijs ſacratæ 140.c. Prodigia 141.g. Miracula 148.c. Mithologica 149.f. Somnia 156.a Hieroglyphic 152.d. Problemata 154.h. 157.h. Phrenoſchemata 163.e. Apophtegmata 165.f. Adagia 168.a. Metamorphoſes 184.b Mirabilia 212.c. Hiſtorica 221.c. Myſtica 223.f. Moralia ex partibus 239.f. Moralia ex toto homine, & attributis 250.b. Moralia ex ægritudinibus 256.a. ſymbola 260.d. Emblemata 267.h. Numiſmata 280.b. Simulacra 286.d. Simulacra cæleſtia 297 h. Statuæ 300.c. Inſignia gẽtilitia 305.f. Signaturæ partium in plantis 306.c. Vſus in cibis 386.e. Vſus in medicina 310.a. Vſus in ſacrificijs 315.c. Vſus in ſpectaculis 316 c. Vſus in bello 317.g. Vſus in varijs 318.a.
Hominis icon in inſigni gentilitio 306.a.
Hominis aſtomi figura 6.
Homines ſimi vbi 8.a.
Homines aſtomi 5.h.
Homines auribus longiſſimis 8.b.
Homines collo carentes 8.d.
Homines monoculi 12.a.
Homines collo oblongo 15.b.
Homines caudati 12.c.
Homines colentes deſerta Libyæ 11.e.
Homines ſylueſtres vbi 16.a.
Homines ſylueſtres Americæ 110.a.
Homines marini 26.d.43.g.
Homines paniuori 73.h.
Homines priſci quamdiu viuerent 69.f.
Homines nudi vbi & cur ſic incedant 110.a.
Homines centimani 149.e.
Homines in ſaxa mutati ibidem.
Homines cur ſint ferino animo 149.g.
Homines duo nudi prælianies 156.a.
Homines quo tempore in venerem ſint procliuiores 259 e.
Homines ſibimetipſis infeſti 166.e.
Homines adamantini 180.b.
Homines ex fungis nati 198.a.
Homines effæminati vbi 236.e.
Homines noctu abſq; luce videntes 213.f.
Homines ſemper in aquis viuentes 217 g.
Homines imperforati an vixerint 220.a.
Homines ſibi mortem inferentes 222.a.
Homines multiplicati 238.d.
Homines regionis Amorrheorum 238.
Homines in ſphæriſterio ludentes 265 h.
Homines dicuntur pueri à Seneca 268 a.
Homines nefarij qua ratione indicẽtur 275.b.
Homines treceni vbi ſacrificati 315.f.
Homines ſontes vbi immolabantur 316 a.
Homines voce bruta imitantes 320 b.
Homines belluini qui 362.c.
Homines multis brachijs referti an inter mõſtra recenſendi 492 a.
Homines tribus teſtibus referti 511.h. 512 a.

Homi-

Homines ſtaturæ giganteæ 602.a.
Hominum duplex genus 4.d.
Hominum differentiæ ratione clymatum 5.e.
Hominum differentiæ ratione ingenij ibidem.
Hominum differentiæ ratione figuræ 5.g.
Hominum intuitus veneficus 8.c.
Hominum differẽtiæ ratione oculorum ibidẽ.
Hominum piloſorum icones 26.
Hominum mores quomodo cognoſcantur 89.e.93.f.
Hominum mores iuxta mentem Aſtrologorũ 93.f.
Hominum ſimulacra in aere viſa 143.e.
Hominum plura ſimulacra in ſymbolis 665 g.
Hominum variæ icones in monetis 282.a.b.c.d
ominũ nudorũ ſimulacra in monetis 283.h.
Hominum piloſorum variæ hiſtoriæ 580.d.
Hominum bona quæ 129.e.
Hominum epitheta ratione ægritudinum 137.f. ratione affectionum animi 137.e. ratione originis 137 g ratione vitiorum 137.h. ratione opum 138.a. ratione doctrinæ 138.b. ratione ætatis, ſexus, & ſtaturæ 138.a. ratione dignitatum 138.b. ratione variorum munerum 138.d. ratione officij militaris 139.f. ratione motus localis 139 h. ratione formę operis 140.a. ratione inſtrumenti 140.b.
Homulum quæ voces græcæ exprimant 133.e.
Homunculus apud Chymiſtas qui 133.e.
Homuncionis indici habentis eminentias carnis deſcriptio 585.e. eiuſdem icon 587.
Homunciones quales 612.c.
Honeſtatis, & vtilitatis hieroglyphicum 157.f.
Honoris icon 282.c.296 d.
Honorij Beati mentio 519.f.
Hortorum tutela qualis 292.a.
Hortorum cura cur Priapo aſſignata 78.a.
Humani ſceleti icon 87.
Humeri quales 91.g.
Humeri vnde dicti 77.e.
Humeri animæ quales 244.b.
Humor circundans fętum qualis 529.e.
Humorum numerus 71.g.
Humorum temperatura 81.h.
Humorum dominium quomodo cognoſcatur ibidem
Hunnias quis fuerit 278.d.
Hydropis remedia 224.b 314.e.
Hyacynthus in florem 202.b.
Hydrargiri vis 174.a.
Hypocritæ icon 335.h.
Hypocrita in myſticis quomodo oſtendatur 225.g.
Hypocritæ mores 238.b.
Hymen quid 84.d.

I

IAnus cur biceps 362.b.
Ianus cur quadriceps 292.b.
Ianus a quibus interemptus ibidem.
Iani imago qualis 292.a.
Iauani hominis icon 101.
Iauanorum veſtes 110.d.
Icthiophagi qui 26.c 97.e.
Idolum Laponiæ quale 110.c.
Idoli tricipitis icon 110.
Iecoris ſignatura in plantis 308.a.
Iecoris moralia 245.f.
Iecoris ſitus 245.f.
Ieiuni cur diutius aliqui viuant 160.d.
Ignominia in myſticis quibus denotetur 233.e.
Ignaniæ hieroglyphicum 155.f.
Ignorantiæ icon 334.d.
Ignorantia eſt monſtrum triforme 361.f.
Ignorantiæ cauſæ quot ſint 361.g.
Ignorantia vitiorum nutrix 119.f.
Ilia quæ partes 77.e.
Imaginatio vehemens in mulieribus 445.f.
Imaginationis vis 385.e.386.c.d.399.e.g.445.e.447.g.503.h.567.f.
Imaginationis operatio 400.a.
Imperforatio quid 124.c.220.a.
Imperatoris ſacra facientis ſimulacrum 282.a.
Impreſſionum ignitarum varietas 723.f.
Impreſſionum ignitarum cauſæ 723.g.
Imperatoris annonam procurantis icon 285.f.
Impoſturæ variæ 120.a.
Indiuiæ etymum 680.c.
Indorum mores varij 97.f.
Infans ab vtero gradiens, & loquens 50.d.
Infans gracilis quid præſtet 55.h.
Infans in vterum matris reuerſus 146.a.
Infans quinquaginta dierum loquitur 148.d.
Infans nutritus lacte patris 215.e.
Infans in myſticis quid 235.h.
Infans tricornis vbi natus 376.b.
Infans pyramidalis 522.a.
Infans armatus natus 585.e.
Infans cute lacera natus 588.c. eiuſdem icon 589.
Infantis geminati vnicipitis icon 608.
Infantis maturi icon 54.
Infantis partus naturalis icon 54.
Infantis ſine naſo nati miraculum 349.g.
Infantis ſepticipitis miraculum 349.h.
Infantis dæmoniformis miraculum 349.h. Dæmoniformis cauſa 385.g.
Infantis cum mole carnea nati miraculũ 350.e.
Infantis ore gemino, & quatuor oculis deſcriptio 363.h. icon 365.
Infantis bicipitis obſcæno membro icon 407.
Infantis capite therſitico icon 447.
Infantis vultu obſcæno icon 348.
Infantis naribus ſciſſis icon 455.
Infantis auribus leporinis icon 456.
Infantis ſine collo icon 462.
Infantis ſine collo Bacchum æmulantis icon delineata iuxta tres partes 463.464.465.
Infantis collo torto icon 466.
Infantis ſine brachijs, & pedibus icon 478.
Infantis brachio tranſpoſito icon 487.
Infantis manibus mutilatis icon 469.
Infantis digitis geminatis icon 497.
Infantis diſtortis manibus, & pedibus icon 499.
Infantis manibus, & pedibus anſerinis icõ 504.

Digitized by Google

Infantis aperto ventre icon 506.
Infantis loco pedum cuſpidati icon 521.
Infantis crure carentis icon 477.
Infantis tripedis icon 534.
Infantis quadrupedis icon 535.
Infantis pedibus caninis icon 571.
Infantis Aethiopis icon 579.
Infantis villoſi icon 581.
Infantis cucullati icon 583.
Infantis pallio carneo induti icon 584.
Infantis lapidei ſitus in vtero 591.g.
Infantis varij ſitus in vtero 49.h.
Infantis in vtero exiſtentis icon 50.
Infantes nouem vnico partu editi 51 h.
Infantes quomodo validiores reddantur 103.g.
Infantes vbi lacte non nutriantur 103. h.
Infantes cum nota nobilitatis nati 215.e.
Infantes Magnatum in ſacrificijs adhibiti 315.c.
Infantes cum dentibus nati 446.d.
Infantes ſine pedibus nati 519.g.h. eorundem icones 520.521.523.524.
Infantes tribus pedibus nati 533.h.
Infantes quatuor pedibus nati 533.h.536.a.
Infantium geminorum iuxta dorſum connexorum icones 642.643.
Infantium iuxta latus connexorum icones 644.
Infantium moralia 251.c.
Infantium caudatorum miraculum 349.h.
Infantiæ etymum 250.d.
Influxus cæleſtis vis 391.h.392.a.
Ingratitudinis vitium quale 118.d.
Ingrati hieroglyphicum 156.c.
Inguen quid 78.a.
Inimicorum dona qualia 269.e.
Inſitio quid præſtet 272.b.
Inſignia gentilitia cum figura capitis 305. g. cũ figura manuum 305.h.cum figura brachiorum ibid.cum figura crurum,& pedum 306 a.cum figura integri hominis ibidem.
Inſtrumentum inſtrumentorum qui 113.g.
Inſtitores 139.h.
Inſula aurifodina vbi 39 e.
Inſula à ſimijs occupata 39.h.
Intellectus ratio 72.b.
Intellectus hieroglyphicum 157.f.
Interſcapilium quæ pars 77.f.
Inteſtinorum ſomnia 151.h.
Inteſtinorum ſignatura in plantis 307.h.
Inteſtinorum moralia 246.a.258.d.
Inteſtinorum numerus 80.d.
Intubi ſpecies variæ 680.c.
Intubi monſtroſa 680.d.eorum icones 681.
Inuidia omnes virtutes exterminat 119.f.
Inuolucra membranea fœtuum ad quid 582.d.
Io in Vaccam 185.c.
Ioannes Pontifex Romanus fæmina creditus 211.g.
Ioan.Antonij Godij mẽtio 416.c.543.e.554.b.
Ioannis Auguſtini Cucchij mẽtio 449.g.513.e.
Iouis ſeruatoris ſimulacrum 483.h.
Iouis ſtatua cum tribus oculis 301.c.
Iouis varia ſimulacra 268.b.
Iracundi hieroglyphicum 156.d.
Iſchiade laborans caſu ſanatus 125.e.
Italiæ hieroglyphicum 157.f.
Italia reſtituta quomodo picta 282.d.
Italorum mores 105.f.
Itinerantium diuorum hiſtoria 152.b.
Iudæi cur Verpi nominati 78.a.
Iudæorum ritus 97.c.
Iudex monorulus quid 264.d.
Iudex iuſtus quid præſtare debet 266.a.
Iudicis hieroglyphicum 157.e.
Iudicum ſtatuæ ſine manibus vbi 301.g.
Iudicium per oculos monſtratur 225.e.
Iudices in morali doctrina quibus partibus deſignentur 241.h.
Iugulus vel Iugulum quid 76.d.
Iuno in Vaccam 193.c.
Iuno in Beroem 188.a.
Iunonis icon 294.a.
Iupiter in Dianam 186.a.
Iupiter in Taurum 187.f.
Iupiter in Arietem 193.a.
Iupiter propugnator 284.a.
Iupiter ſtator ibidem.
Iupiter apud Eleos qua ratione pictus 268. c.
Iupiter quatuor auribus vbi 268.d.
Iupiter tribus oculis vbi 268.d.
Iupiter in varia transformatus 195.e.
Iuris prudentia qualis 254.e.
Iuſta à Deo petenda 277.f.
Iuuẽtus in doctrina morali qua parte figuretur 240.a.
Iuuenum ſimulacra in ſymbolis 262.a.
Iuuenis Gallæ cruribus,& pedibus carentis icõ 532.

L

Labia ex quibus integrata 80.c.
Labia monſtrifera 461.c.
Labia multa in Monſtro 382.c.
Labiorum næui 130.a.
Labeones 137.g.
Laboris hieroglyphicum 158.b.
Labyrinthus Cretæ 199.e.
Lac per veſicam exit 128.b.
Lac ex vena ſecta manat 215.e.
Lactis abominatio 214.c.
Lactis humani vires 313.e.
Lacertarum cũ multis caudis icones 594.595.596.
Lacertarum bicorporum icones 661.
Lacertus quid 77.g.
Lacedemonij ritus 102.a.
Laconicus ſermo qualis 102.a.
Lacrymæ ſanguines 123.h.
Lacrymę in fontem 201.f.
Lacus die gelidus,& nocte feruens 209.e.
Lacuna in facie quæ 76.b.
Lamiarum vnguentum quale 318.
Lanius qualis 139.e.
Lanius cæcus 213.h.
Lanifices 140.a.
Lapathi icon in ſymbolis 264.b.

Lapis index quis fuerit 187.e.
Lapides varias figuras habentes 673.e.f.(135.g
Lapides cum figuris membrorũ humanorum
Latro quidam ſuſpenſus non moritur 80.a.
Laurus cur Phœbo ſacrata 184.d.
Lætitiæ ſignum in ſtatuis quale 301.e.
Leges contra mulieres latæ 102 a.
Leæna meretrix 216.d.
Leo humano capite 417.h. eiuſdem icon 442.
Leonis, & aquilæ ſimulacra ignea 718 a.
Leonum formam qui induerint 203.e.
Lethargi moralia 257.c.
Lepræ moralia 259.g.
Lepuſculus octipes 543.h. eiuſdem icon 547.
Leucoi differentię 683.h.
Leucoi monſtroſa icon 687.
Liberi cur ita dicti 111.g.
Libertatis ligatæ ſymbolum 274.a.
Liceti mentio 529 f. 559 g.
Lienis forma 81 e.
Lienis proprietas 276.b.
Lienis moralia 245.g.
Lienis ſignatura in plantis 307.h.
Lienoſorum remedia 214.d.
Ligni Guaiacj truncus monſtroſus 663.g. eiuſdem icon 674.
Libij montani deſcriptio 695.g. eiuſdem monſtroſa icon 697.
Lingua hominum venenata 214.a.
Lingua pro corde 228.a.
Lingua priuati loquuntur 148.d.
Linguæ nocumenta 171 f.
Linguæ myſtica 227 h.
Linguæ & labiorum moralia 241.h.
Linguæ icon 261.f.
Lithiaſis remedia 314 a.c. 160 a.
Lithopædrum quid ſit 591.f.
Lites vbi ferro decernantur 103 g.
Litigatoris hieroglyphicum 156.d.
Litterarum ſymbola 261.f.
Litterarum furtiuæ notæ 261.c.
Loca à viris denominata 133 h.
Loquaces vocem amittunt 214.a.
Lori herbæ vſus 217.g.
Lotophagorum inſula qualis 278.d.
Lucanica 75.c.
Lucini qui 137.g.
Lucij voracitas 269.h.
Lues noua Morauiæ 125.f.
Lumbago quid 124 c.
Luna quando maiorem humiditatem influat 289 g.
Lunæ ſigno qui vterentur 280 a.
Lunæ ſimulacrum cum cruce 747.a.
Lunæ tres quando viſæ 743.a.
Lupino lactæ alti qui 216 a.
Luſitanorum mores 105 g. 99 h.
Luſitanorum Vrbem Benian habitantiũ icon 100.
Luſciniæ metamorphoſis 196.f.
Luteri præſagia 172.a.
Lycanthropia 133.f.
Lycanthropos quod animal, & eius icon 344.
Lyncis tranſmutatio 194.b.
Lycopſis herba monſtroſa 690. d. eiuſdẽ icon 694.

M

MAgatæ Capuccini mentio 414.a.
Magnanimitatis hieroglyphicum 155.e.
Mahumetis aduentus præſagia 366 a.
Maiorum exempla quid præſtent 242. d.
Mali citrij varietas 680.a.
Mali arantij differentiæ 712.e.
Mali arantij monſtroſa icon 714.
Malæ vnde dictæ 76.a.
Mammæ, mamillæ, & papillæ differentia 76.d.
Mamma nomen æquinorum 76.d.
Mamillarum ſpatium quid denotet 68.d.
Mamillarum moralia 244.a.
Manaſſis ſtatua quæ 310.d.
Manes Dij 194 b.
Manus dicitur munus 67 a.
Manus organum organorum 113.h.
Manus Dei quæ 230.a.
Manus violenta quæ 231.g.
Manus palma quid metiatur 68.a.
Manus menſura quando colligatur 67.g.
Manus palma cur ſic dicta 77.h.
Manus monſtroſæ icon 500. 501.
Manus cum oculo in emblemate 267.h.
Manus cum pugione picta 261.e.
Manus prodigia 142.a.
Manus myſtica 230 b.
Manus moralia 244.d.
Manus ſumma quid 173.g.
Manus altera aquã, & altera ignem ferre 174.a
Manus longas quis habeat 174.b.
Manus cur ſolus homo habeat 157.h.
Manus hyeme cur primo caleſiant 162.a.
Manus geminatæ 495.h.
Manus diſtortæ in fœtu 498.a.
Manus enormes quis habuerit 498.b.
Manus more anſeris procreatę 503.g.
Manuum praua conformatio 475.e. 495.e.
Manuum vitiatarum cauſæ 498.b.
Manuum catena vinctarum icon 261.g.
Manuum effigies in monetis 281.g.
Manuum effigies in ſtemmate gentilitio 305.h.
Manuum ſignatura in plantis 307.h.
Manuum ablutio quid 231.e.
Manuum ſomnia 151.f.
Manuum oſculatio 95.f.
Manibus deficientibus pueri nati 495.f.g.
Marifæmina qui dicatur 41.e.
Mores in mulieres non vertuntur 211.f.g.
Marciſchalchi Senatoris mentio 559.g.
Martagon monſtrificum 697.a.
Mars varijs modis figuratur 282.b.
Martis ſimulacrum 289.h.
Martis comprehenſio 180.d.
Martis epithetum 133.g.
Marſias quis 138.d.
Marſiæ icon quid denotet 156.d.
Marſiæ ſanguis in flumen 196.b.

Ma-

Digitized by Google

Matertera quæ 112.a.
Mattimonij ſimulacrum 296.d.533 c.
Materiæ diſpoſitio quid agat 444.d.
Matricis colli deſcriptio 86 a.
Mauritij Imperatoris Statua 35.e.
Maxilla cur ſic dicta 76 a.
Medici munia 131 e.
Medici in India quo pacto adhibeantur 97.f.
Medici moralea qui 256 a.
Medicorum imperitia 176.a.
Medicorum opinio de monſtria geminis 359.e
Medicinæ Aegyptiorum quæ 155.h.
Medicinæ inſtrumenta quot 131.f.
Medicamenta ſimplicia quot 131.h.
Medicamenta compoſita 132.a.
Meditationis hieroglyphicum 156.a.
Medorum mores 97.f.
Medulla ſpinalis vnde oriatur 48.a.
Megarenſium morca 348.d.
Melancholiæ moralia 248.c.
Melanior quis 180.c.
Meleagri ſorores in aues 19.h.
Melitis quis fuerit 179.f.
Melopeponum monſtroſorum icones 706.707
Mellis quantitas quomodo augeatur 120. a.
Membrum ſimpliciter quid ſit 78. a.
Membrũ virile in ſacria Cereris abhibitũ 292.a.
Membrorum,& artuum differentia 78.c.
Membrorum diſtortionis cauſæ 505.f.
Membrana in ouis quid præſtet 38?.d.
Membranarum fœtus generatio 44.d.
Memnonis ſtatua qualis 275.g.
Memoria cur melior in pueris 158.a.
Memoria humana qualis 112.g.
Memoria præſtantiſſima 215.g.
Memoria hominũ quorundam mirabilis 215.g
Mendicus cur ex Aetolia oriundus 174.c.
Mendicitas inexplebilis 100. a.
Menſis diuiſio qualis 289.g.
Menſium ſimulacra 295.f g.h.
Menſuræ hieroglyphicum 155 g.
Mentum quibus animalibus conceſſum 76.c.
Menti næm 130.a.
Mentis humana hieroglyphicum 154.d.
Mentæ metamorphoſis 203.f.
Mentula cur ſic dicta 78.a.
Mentulæ defectus,& multiplicatio 511.e.
Mergi metamorphoſis 204.d.
Mercurius Laurum irrigans 163.a.
Mercurij icon varia in moneeis 281.h.
Meretrices cur ſcorta dicantur 235.f.
Mermecidis induſtria 116.d.
Meſenterij etymum 80.d.
Metamorphoſium quot ſpecies 184.b.
Metamorphoſes naturales 210.a.
Metamorphoſes diabolicæ 211.h.
Metamorphoſes miraculoſæ 212.a.b.
Metaphreni obſeruatio 91.f.
Metopoſcopia quæ 92.d.
Mexicanorum ritus in ſacrificijs 316.a.
Mexicanorũ mos peculiaris obſeruandus 97.g.
Midas auri ſitientiſſimus 203.g.
Midæ antes quales 203.h.
Militis ſinus Antongil icon 99.
Militis mercenarij hieroglyphicum 157.e.
Milites cur ſalubriores 161.h.
Milites triarij qui 183.c.
Militum varia munia 317.f.
Militare ſtratagema 169.h.
Mineruę origo 288.b.
Mineruæ iconiſmus 294.a.
Mingere in patrios cineres adagium 95.f.
Minois bellum 198.b.c.
Minotaurus quis 362.a.
Minutal 75.e.
Mirabilia humanæ vitę de capite 212.d. de oculis 213.f.g de lingua, & dentibus 214 a.b. de olfactu 214.e.de guſtu 214.d. de tactu ib. de riſu 215.e. de ingenio, & memoria 215.f. g h de fauſto euētu 216.a. de robore virium 216.b.c. de ſimilitudine facierum 216 d. de agilitate 217.f.de inedia,& eſu 217 h.de morbis 218.a.,de connubijs 220.b. de effectibus animi 220.d.
Miraculum à Diuo Auguſtino patratũ in Anglia 12.c.
Miracula phyſica quæ 1.g.
Miſanthropia quid 133.f.
Mithridatis encomium 193.e.
Mola quid ſit 330.a.
Mola eſt cauſa monſtrorum 488.d.
Mola anthropomorphos 330.b.
Molæ etymum 330 a.
Molarum differentiæ 330.d.
Moly differentię 690.c.
Moly monſtroſa icon 693.
Momi Dei imago 295.g.
Monedulę metamorphoſis 198.c.
Monachus hermaphroditus grauidus 516. a.
Monaſtria iuueneſcens 213 e.
Monaſtarum caput cur abradatur 223 g.
Monoſcelli qui 12.d.
Monſtrum effigie monachi 29.e.
Monſtrum marinum ſaxis necatum ibidem.
Monſtrum vitiorum quid 118.b.
Monſtrum millepedis 219.a.
Monſtrum pro monſtratione 319.f.
Monſtrum pro pulchritudine, & deformitate 319 h.
Monſtrum pro ſingulari ingenio 320 a.
Monſtrum dicitur aliquid mirandum 320. a.
Monſtrum in medicina quid ſit 321.e.
Monſtrum quaſi moneſtrum 325.a.
Monſtrum vniforme,& multiforme 320 c.
Monſtrũ artificiale in genere humano duplex 329.h.
Monſtrum captipes quid denotaret 249 c.
Monſtrum in Tybri inuentum 367.h eiuſdem icon 368.
Monſtrum horribile Cracouiæ natum 371. a. eiuſdem icon 373.
Monſtrum oculatum vbi natum 376.a.
Monſtrũ capite aſinino vbi 376 d eiuſd.icõ 377
Monſtrum ex Betica Regione delatum 378 a.

INDEX.

Monſtrum figura mētu'ę 387.h. eiuſdem icon 389.
Monſtrum viuum ſepultum 449.h.
Monſtrum figura Bacchi 461.h.
Monſtrum tribus brachijs 489.f. eiuſdem icon 490.
Monſtrum quatuor brachijs 489.g. eiuſdem icon 491.
Monſtrum bicorpor quod peruenit ad ætatem virilem 613.e. eiuſdem icon 614.
Monſtrum bicorpor vnico capite monſtroſo 610 a. eiuſdem icon 609.
Monſtrum geminatum Bononiæ natum 337.e. 629.f.
Monſtrum natum in Agro Piſtorienſi 647.g.
Monſtrum quadrupes capite humano 573.h. icon 577.
Monſtri ſemihominis, & ſemicanis præſagia 650.d. icon 651.
Mōſtri geminati anatome 637.f.g. 645.e 613.g.
Monſtri vitulini varietas 424.a.b c.d.
Monſtri tribus oculis, & quatuor manibus icon 452.
Monſtri altero brachiorum mutilati icon 486.
Monſtri multis brachijs præditi cauſæ 492.c.d.
Monſtri hermaphroditi quatuor brachijs icon 491.
Monſtri cum capite Vulpis, Draconis, & Aquilæ deſcriprio 376.a. eiuſdem icon 375.
Monſtri alati tetrachiri deſcriptio & icon 374.
Monſtri cornuti, & alati icon 369. eiuſdem deſcriptio 367.h. 370 371.
Monſtri inſtar Cacodęmonis deſcriptio 363.g. eiuſdem icon 364.
Monſtri marini dæmoniformis deſcriptio 355 f. icon 357.
Monſtri definitio 331.h.
Monſtri marini icon 27 28.
Monſtri Serpentini icon 219.
Monſtri acephali icon 401.
Monſtri acephali cauſæ 402.d.
Monſtri ſynonima græca 316.a. differentiæ ex Septalio 326.d. ex Ariſtotele, & Auerroe 326.e. ex Schenchio 327.e. ex Aldrouando 327.f. ex Pererio ibidem Aequiuoca 319.f. ſynonima omnia, & etymum 325.f. definitio 331. Natura 332.a. denominata 332.d. epitheta 333.f ſimulacra 334.a Hieroglyphica 347.g miracula 349.f. Problemata 350.e. moralia 36 .a Symbola ibidem e. emblemata 361.e præſagia 363.e. cauſæ 380.b. dubitationca 394 c.
Monſtra attinent ad animalia, & plantas 1.g.
Monſtra inanimatorum 1.h.
Monſtra cæleſtia ibidem 321.a.
Monſtra Numea 26 d. 351.h. icon 354.
Monſtra mera quæ 319.g.
Monſtra pro mendacijs 319.h.
Monſtra ſpeciem non multiplicant 384 b.
Monſtra Poetarum qualia 321.f.
Monſtra non monſtra, ſed quaſi monſtra quæ 322.b.
Monſtra propriè dicta 325.e.
Monſtra partium internarum 327.h.
Monſtra artificialia in rebus inanimatis 329.
Monſtra artificialia in brutis 329.h.
Monſtra artificialia in plantis 325.f.
Monſtra naturalia quæ 331.e.
Monſtra quæ non ſint vera 331.h.
Monſtra contingunt in omni genere rerum naturalium 332.d.
Monſtra humana cum multis manibus in hieroglyphicis 348.b.
Monſtra cur à natura producta 350.b.
Monſtra cur in vtero viuant, & nata citò pereant 350.d.
Monſtra in quo genere animaliū ſint frequentiora 351.e.
Monſtra aquatilia minus nota 351.f.
Monſtra an ſemper aliquid præſagiant 354.g.
Monſtra ante bella Bruti, & Caſſij 363.f.
Monſtra dęmoniformia qua ratione generentur 376.d.
Monſtra trifariam fiunt diminuta 382.a.
Monſtra in ouo ſorbili inuenta 389.h.
Monſtra diuinitus producta 392.d.
Monſtra an per accidens generentur 394.d.
Monſtra an ſint errata naturæ 395.g 396.a.
Monſtra an fuerint in mundi initio 396 b.
Monſtra frequentiora vbi 398.e.
Monſtra dicephala hermaphroditica 403.h. icones 405.406.
Monſtra Bononię nata 402.b 449.g.
Monſtra in ſerpentibus cur rara 427.e.
Monſtra ſine oculis 454 a.
Monſtra ſunt breuis vitę 492.d.
Monſtra ſine pedibus 522 a.
Monſtra in genere gallinaceo multa 549 h.
Monſtra Africæ quę 578.a.
Monſtra caudarum 592.c.
Monſtra humana bicorpora vnico capite 607.f.g.
Monſtra belluina bicorpora vnico capite 615.f g h.
Monſtra humana bicorpora capitibus oppoſitis 645.g.h. icones 646.648 649.
Monſtra fabuloſa 655.c.
Monſtra naturalia quę 654.b.
Monſtra belluina geminata 655.f g h.
Monſtra plantarum prodigioſa 664.a.
Monſtra plantarum quę 663.f.g.h.
Monſtra impropria 664.a.
Monſtra humana in partibus inferioribus ſimplicia, & in ſuperioribus geminata 627.g.h.
Monſtra bicorpora ex ſęubus humana, & belluinia 650.a.b.c.
Monſtra bicorpora triplicia 650.a.
Monſtra humana bicorpora iuxta longitudinē conglutinata 631.g h.
Monſtrorum cur rarę ſint abortiones 351.e.
Monſtrorum defectus cauſæ 382.d.
Monſtrorum ſuperfluitatia cauſę ibidem.
Monſtrorum diuiſio 398 a.
Monſtroſa ſtatura quę 321.h.

Mon-

Monſtroſa animalium ſimulacra in aere 716. d.
Monſtroſa ſimulacra circa Solem, Lunam, & Stellas 738. c.d.
Monſtroſus homo an die nouiſſima cum tali fœditate ſit reſurrecturus 160. c.
Monſtroſus pro turpi 332. d.
Mortalia ex partibus humanis 239. h. ex capillis 240 a. b. ex capite ib. c. d. ex fronte 241. e. ex oculis ib. f. ex auribus ibidem g. ex dentibus ib. h. ex gingiuis ibidē. ex lingua, & labijs ib. ex genis 242. a. ex ore ib. ex gutture ib. ex voce 242. c. ex collo 243. e. ex corde ib. f. g. ex pectore ib. h. ex mamillis ib. ex dorſo 244. a. ex humeris, & brachijs ibidē ex manibus 244. d. ex digitis 245. e. ex ſtomacho ibidē ex hepate 245. f. ex felle ib. ex liene 245 g. ex renibus ib. h. ex veſica 246. a. ex inteſtinis, & vmbilico ib. b. ex genitalibus ib. c. ex fæmoribus ib. d. ex genibus 247. e. ex cruribus ib. ex pedibus 247. f. ex calcaneo ib. g. ex venis ib. h. ex ſanguine 248. a. ex bile 248. b. ex pituita ib. ex melancholia ib. c. ex carne ib. d. ex adipe ib. ex neruis 249. e. ex oſſib. ib. f. ex chartilagine, & cute ib. h. ex attributis humanis 250 b. ex ſpōſis 250. c. ex ætatibus ib. d. ex infantia 251. e. ex pueritia ib. h. ex amore parentum 252 a. b. c. ex filijs 252. d. ex dominis, & ſeruis 253. e. f. g. ex rebus non naturalibus 253. h. ex cibis 254. a. ex potione ib. b. c. ex vino ib. d. ex ſomno, & vigilia 255. e. f. ex motu, & quiete ib. g. h. ex morbis 256. a. ex alopecia 256. b. ex epilepſia ibid. ex paralyſi ibidem d. ex phreneſi 257. e. ex lethargo 257. f. ex ſternutatione ib. ex morbis oculorum 257. g. ex morbis oris ib. h. ex angina 258. a. ex anhelitu ib. b. ex ſtomacho male affecto ib. h. ex repletione ib. c. ex alui profluuio ib. d. ex verminatione 259. e. ex podagra ib. ex morbis cutis ib. f. ex lepra, & hernia ibid. ex febribus 259. h. ex venenis 260. e.
Morbus Britannicus 125. e.
Morbus effæminatus 128. a.
Morbus Virginum 128. c.
Morbus ibidem.
Morbi ſimplices & compoſiti 123. e.
Morbi vniuerſales 125 f.
Morbi quo remedio omnes curentur 155. h.
Morbi ſolutæ vnitatis 125. g.
Morborum numerus 123. e.
Morborum ſigna 131. e.
Morborum differentiæ ibidem.
Mori fructus cur nigri 189 g.
Mortes variæ 123. e.
Moſchouitarum mores 102. b.
Moſchouitarum crucis ligneæ icon 103.
Moyſis ætas 69. g
Moyſis manus leproſa 231. g.
Mulier quadriennio geſtat vtero 50 d.
Mulier quatuor fœtus enixa 51. f.
Mulier ſexaginta filios parit ibidem.
Mulier Aegyptia ſeptennos concipit ibidem.
Mulier pariens quando ad cubile eſt ducenda 60. d.
Mulier in marem per quietem mutata 152. a.
Mulier mortem ſimulans 149. h.
Mulier grauida cur vt plurimum valetudinaria 159. h.
Mulier cur pondus vertice melius ferat 162. e.
Mulier cur facile iraſcatur ibidem d.
Mulier cur loquax ibidem.
Mulier modeſta viri corona 165. g.
Mulier Theſſala quæ 184. a.
Mulier liene carens 81. f.
Mulier in virum 201. g.
Mulier cur monſtrum dicatur 359. f.
Mulier monſtroſa in emblemate 361. e.
Mulier barbata vbi 446. d.
Mulieris ſynonima 4. b.
Mulieris nomina hebraica ibidem.
Mulieris nomina græca ibidem. c.
Mulieris Cinnamiuiæ icon 20.
Mulieris proceræ prodigium 145. e.
Mulieris ſelenitidis icon 36.
Mulieris grauidæ percuſſor qua pœna afficiendus 49 g.
Mulieris multiplici ſobole grauidæ icon 52.
Mulieris Iauanæ icon 101.
Mulieris monſtroſæ ſymbolum 360. e.
Mulieris ſpicas vomentis icon 147.
Mulieris cadauer cur pronū ſupernatet 162. c.
Mulieris animus 183. h
Mulieris gremio cur non credendum 183. h.
Mulieris conceptionem quid impediat 248 d.
Mulieri cur Sacramentorum adminiſtratio inhibeatur 3. f.
Muliere nil peius 183. h.
Mulieres gigantææ 38. c.
Mulieres ſemel in vita parientes vbi 51. e.
Mulieres nuptæ vbi faciem velant 102. a.
Mulieres innuptæ vbi faciem non velant ibidem.
Mulieres Americanæ menſibus non laborant 128. a.
Mulieres caſtratæ vbi 132. b.
Mulieres quædam cur ſalaciores 159 e.
Mulieres cur infælicis ſint ingenij 159. g.
Mulieres in viros mutatæ 210. a. b.
Mulieres mares creditæ 211. g.
Mulieres barba inſignes 213. e.
Mulieres eruditæ quæ 215. f.
Mulieres quæ militauerint 317. h.
Mulieres Aegyptiæ cur frequentius monſtra pariant 351. e.
Mulieres vehementius imaginantur 445 f.
Mulierum piloſarum icones 17. 18.
Mulierum clinicarum officium 56. a.
Mulierum leuitas 73. e.
Mulierum comparatio ad Pauones ibidem f.
Mulierum vitia peculiaria 119. g. h.
Mulierum morbi quot 128. a.
Mulierū icones in phrenoſchematibus 164. a.
Mulierum vitia taxantur 166. d.
Multiloquium quid præſtet 117. g.

Mulus vtriuſq; ſexus 318.a.
Mulus an generet 197.c.
Mumia quæ vox 312.h.
Mumia vera non habetur 312.a.
Mumiæ tinctura qualis 312.d.
Mundi iconiſmus 295.c.
Muris effigies in ſimulacro ſolis 289.e.
Murini ſanguinis virtus 282 c.
Muſarum metamorphoſis 192.d.
Muſculi intercoſtales quot 79.h.
Muſicæ inuentor 289.h.
Muſtelæ metamorphoſis 200.d.
Muſtelæ omen 270.b.
Muti loquuntur 214.a.
Myrrha in arborem ſui nominis 202.d.
Myrtilus ſcuti encomia celebrat 273.e.
Myſtica de partibus hominis 228.f. de capillis, & capite ibidem h. de fronte 224 a. de oculis ib. b.c.d. de aure 225. h 226.a. b. de naſo 226 c. de genis, & facie ib. d. de ore 227.e.f. de lingua ib. h. 228.a.b. de pectore ib. c. de corde ib. d. 229.e.f. de brachijs 229. g. h. de manib° 237.a.b.c d. 231.e.f g. de digitis ibidem h de vnguibus 232 a. de ventre ibidem d. de vmbilico, & vtero ibidem e de fęmoribus, & genibus, & cruribus 232.d. 233.c. de pedibus 233. f.g.h. 234.a.b. de calcaneo ibidem c. de oſſibus ibidem d 235.e.f. de toto homine 235. g. h de pueris ibidem. de viro 236.a.b.c. 237.e. f. de homine 238.a.b.c.d. 239.e.

N

NAbatheorum mores 97.e.
Nanadũ nympharũ metamorphoſ. 199 h.
Nakir morbus 129.e.
Nanus Ducis Caroli de Creqy deſcriptus 39. f. icon 40.
Nani quid dicantur 38.c.
Nani cur maiorem penem habeant 162.a.
Nani cur à natura generentur 339.f.
Nani varij 612.c.
Nanorum Illuſtriſſ. Coſpij deſcriptio 602. icones 603 604.
Napus monſtroſus 708 a.
Narciſſus monſtroſus 692.b.
Narciſſi metamorphoſis 188.d.
Nares vnde dictæ 75.h.
Narium morbi 123.h.
Narium næui 129.h.
Narium myſtica 226.c.
Naſus ſimus quid indicet 90.b.
Naſi ſomnia 150.d.
Naſi moralia 241.c.
Naſi ſignatura in plantis 307.e.
Naſi ſymetria 67.f.
Naſicæ 137.g.
Natura hominum 72.a.
Naufragi vbi ſacrificaui 315.g.
Næui etymum 129.g.
Næui ſpectant ad phyſiognomiam 129.h.
Næuorum cauſæ 130 d.
Nereides quæ 29.h
Neptuni ſimulacrum 284.a. 290.d.
Neptuni equorum origo 355.e.
Neptuni equi quales 355.e.
Neptuni transformationes 195 f.
Nepotis etymum 112.a.
Nerui præciſi non regenerantur 149.e.
Nerui vnde oriantur 48.a 79.f.
Neruorum paria quot ibidem.
Neruorum morbi 123.f.
Neruorum reſolutione laborans quomodo liberatus 123.f.
Neruorum moralis doctrina 249.e.
Neruæ qui 137.g.
Neronis mors 222.d.
Nigritarum deſcriptio 8.a.
Nili inundatio 95.h.
Nili ſimulacrum 296.c.
Nili inundantis hieroglyphicum 155.e.
Niloſcopij icon 96.
Niſi metamorphoſis 199.e.
Nobilitas quæ 279.g.
Nobilitatis ſignum apud Athenienſes 279.h.
Noctuæ tranſmutatio 186.c.
Noctua cur in ſimulacro Aeſculapij 291.f.
Nomen neutrum an apud hebręos 398.a.
Nothi etymum 111 g.
Nouerca mortua priuignum necat 184 a.
Nouercæ amor in priuignũ dicitur monſtrum 180.d.
Numerus taciturnitatis ſymbolũ qualis 302.b.
Numerorum varietas ex vario geſtu digitorum in ſtatuis 301.b. 302.a.b.
Numiſmata rara quæ 286.a.
Numiſmata rariſſima 286 b.
Numiſmata cum figuris partium humanarum 280. b.c.d. 281. e.f. cum figuris integris hominum 282.a.b.c.d. cum figuris hominum armatorum 282.d. cũ figuris equitantium 283.e.f. cum figuris hominum nudorum, & ſeminudorum 283.g.h. 284.a b.c. cum figuris humanis in curru 284.d.
Nymphæ quæ 29.d.
Nympharum muliebrium etymum 84.b.
Nymphotomia quæ 128.a.

O

OBedientia per aurem denotatur 226.a.
Obeſitas vbi damnata 175.f.
Obliuio memoranda 215.h.
Obrippi qui 127 g.
Obſtetricis officium 55.h. 56.a.
Oculus vnde dictus 76.a.
Oculus mulieris qualis 169.f.
Oculus in myſticis quid denotet 224 b.
Oculus in rebus mundanis quid 224.c.
Oculus corporis qualis.
Oculus comparatur animæ 257.g.
Oculi concaui quid ſignificent 89.h.
Oculi Leonum quales 90 a.
Oculi pupilla in myſticis 224.d.
Oculi cur duo 241.e.
Oculorum partes 79.g.
Oculorum morbi 123.g.
Oculorum ſomnia 150.b.
Oculorum viſio acuta 213.e.

INDEX.

Oculorum moralis doctrina 241.f.
Oculorum ſignatura in plantis 307.e.
Oculorum multiplicatio in fœtibus 454.b.e.
Oculorum multorum cauſa 474.d.
Occiput 75 g.
Occaſionis imago 293.h.
Ocymaſtri deſcriptio 675.g.
Ocymaſtri monſtroſi icon 677.
Odor an nutriat 5.h.
Officium gratiſſimum quale 179.g.
Oleum ex cranio ad quid 310.b.
Oleum viuum quid ſit 311.g.
Oleum ex fęcibus humanis diſtillatis 314.e.
Oleum liliorum alborum ad quid 57.a.
Olei augmentum 120.a.
Onocentaurus 30.c.
Onoſcelli qui 34.a.
Onoſcellis puella 570.e.
Onocrotali natura 271.g.
Operationes rectæ per manum demonſtrantur 230.b.
Operationis icon 335.g.
Operationes admirandæ hominis ſine manibus 479.h.
Ophogeni 214.d.
Ophiophagi 207.e.
Ophiomachus lacertus 597.e.
Ophthalmica remedia 311.f.
Opiter qui 137.f.
Orchithomi qui 132.c.
Ornithanthropos quod animal, & icon 344.
Orphei iconiſmus 294.c.
Orphei diſcenſus ad Inferos 201.h.
Orion quæ conſtellatio 299.e.
Oris myſtica 227.e.
Oris moralia 242.a.b.
Orthopnoicorum remedia 314.a.
Os parnum cur homini datum 157.h.
Os duodecim ſalientum 170.d.
Os morale 257.h.
Oſſa Behemoth 235.e.
Oſſa in myſticis quid deſignent 234.e.
Oſſa ſine medulla 215.e.
Oſſa medullis irrigata 235.e.
Oſſis tibiæ ſignatura in plantis 308.d.
Oſſium humanorum virtus.
Oſſium humanorum oleum 310.d.
Oſſium humanorum vſus varius 318.d.
Oſſium moralis doctrina 249.f.
Oſſium brachij nomina 86.c.
Oſſium partium inferiorum nomina 86.d.
Oſſiculi à natura fet ruminati icon 125.
Oſculum, & oſcillum 76.b.
Oſtentum quid 325.h.
Oſyris icon 289.f.
Ouum quid pariat 118.d.
Ouidij Montalbani mentio 416.e.
Ouium monſtra 335.h.
Ouium Aegypti natura 549.h.
Ouum gallinæ cum effigie Serpentis 387.
Oua monſtrifica 390.a.
Ozima edulia 75.f.

P

PAdi ſimulacrum 296.c.
Pagodi Chinenſis icon 98.
Paleſtræ inuentor 289.h.
Pandoræ ſimulacrum 164.a.
Panis pondus quomodo augeatur 120.a.
Panos varia ſimulacra 291.g.
Papauer cur in ſimulacro Bacchi 290.d.
Papaueris capita vbi imolata 316.h.
Papaueris varijs vſus 318.a.
Papilla quid ſit 77 e.
Paralyſis moralia 256.d.
Paraſitorum mores 232 b.
Parcarum numerus, officium, & etymũ 294.a.
Parentes monſtroſi quid præſtent 345.f.
Parentum etymum 111.g.
Parentum moralia 552.a.
Pares Franciæ qui 105 g.
Parricidia varia 221.h.
Partes hominis externæ 75.a.
Partes genitales virorum 81.h.
Partes in vtero quæ primùm generetur 251.f.
Partes humanæ præcipuæ quæ 239.h.
Partes humanæ vnde ſenſum, & motum hauriant 240.e.
Partes internæ monſtroſæ 659.g.
Partium præcipuarum generatio 45.h.
Partium humanarum officia 141.e.
Parthorum mores 97.f.
Partus decimi ſexti menſis 50.d.
Partus mora in vtero 51.e.
Partus decimi menſis qua ratione ſit naturalis 51.e.
Partus tempus quale 50.d.
Partus forma naturalis 53.h.
Partus forma non naturalis 55.e.
Partus non naturalis cum manibus ad latera icon 55.
Partus nõ naturalis cum manibus ſupra caput icon 55.
Partus non naturalis tertiæ formæ icon 56.
Partus non naturalis quartæ formæ icon ibidẽ.
Partus non naturalis quinta icon, & ſexta 57.
Parſus periculoſus qualis 58.a.
Partus nõ naturalis icon ſeptima, & octaua 58.
Partus noni non naturalis, nec non decimi icones 59.
Partus non naturalis Geminorum 60.
Partus manu ad exitum porrecta ibidem.
Partus geminus quotuplex 61.
Partus forma ex naturali, & non naturali mixta 60.
Partus non difficilis 61.
Partus naturalis Geminorum ibidem.
Partus decimi tertij non naturalis icon ibidem.
Partus Gemellorum periculoſus 62.a.
Partus humani, & omini icon 366.
Partus impeditus 100 d.
Partus duo eamdem ſortem incurrẽtes 117. e.
Partus collo carentes 461.g.
Partus geminus admirandus 634.d.
Paruuli in myſticis 235.h.

I N D E X.

Patagones qui 35.e.
Patientiæ ſimulacrum 164.h.
Patrui etymum 111.h.
Patrueles qui 111.h.
Pano quadrupes 567.f.
Paupertatis ænygma 174.e.
Paupertas qualis 276.d.
Peccata ſpinis aſſimilantur 224.a.
Peccati ſymbolum 233.e.
Peccatum veniale cui aſſimiletur 360.h.
Peccantis guttur quale 258.a.
Pectoris etymum 79.h.
Pectoris moralia 243.h.
Pectoris membranæ quot 80.a.
Pectoris ſomnia 151.e.
Pectoris myſtica 228.c.
Pediculi pro Tributo vbi 97.g.
Pedes in Deo quales 233.f.
Pedes in Angelis ibidem.
Pedes Animæ ibidem.
Pedes calceati, & diſcalceati quid 233.h.
Pedes Apoſtolorum cur fuerint lanati 234.a.
Pedes magnos cur homo habeat 158.a.
Pedes loco manuum operãtes 475.h. 479.e.f.g.
Pedes geminati 495.h.
Pedum prodigia 142.a.
Pedum ſomnia 151.h.
Pedum moralia 547.f.
Pedum ſtatuarum geſtus 302.d.
Pedum vitiata conformatio 519.f.
Pedum multiplicatio in fœtibus humanis 533.e.
Pedum multiplicatio in brutis quadrupedibus 536.e.
Pedum multiplicatio in auibus 549.g.
Pedum animalium maligna cõſtitutio 570.a.b.
Pedum monſtroſorum cauſæ 578.a.b.573.h.
Pedum multiplicationis,& defectus cauſæ 567.f.g.h.
Pelagia quæ 211.g.
Penatum icones 293.h.
Penelopes mos 183.g.
Penis etymum 78.a.
Peponis etymum 705.h.
Perdicis metamorphoſis 199.f.
Perna quid 78. h.
Perniones cur ita dicti ibidem.
Perpetuitatis hieroglyphicum 157.e.
Perſarum mores 97.f.
Perſei ſimulacrum in ſymbolis 262.h.
Perſei conſtellatio 298.d.
Perſianorum lex 97.g.
Pes gubernaculum nauis 176.c.
Pes dexter illinitus 234.a.
Pes ſuperbiæ quid ſit ibidem.
Pes ſymbolum voluptatis 234.a.
Peſtis præſagium 147.e.
Peſtis vbi non fuerit 220.a.
Peſtis remedia 312.d.
Petauri qui 137.g.
Pharmacia quæ medicamina comprehendat 131.g.
Phaſiani metamorphoſis 196.d.
Phaſmata quæ 325.h.
Phæbe cur triceps 289.g.
Phæbi ſoror quæ 289.f.
Philanthyropus nomen æquiuocum 135.f.
Philanthlopos herba ibidem.
Philipp⁹ Macedo cur Arimaſpis cognatus 12.a.
Philippi Aldrouandi mentio 427.h.
Philoſophia qualis 254.c.
Phreneſis moralia 257.e.
Phrenoſchemata 163.a.
Phthiſin cur homo ſolus incurrat 160.a.
Phyſiognomonica 89.a.
Pica morbus 591 h.
Picarum tranſmutatio 194.b.
Picturæ naturales quæ 673.f.
Pietatis ſimulacrum 284 d.296.d.
Pilatum qui adorauerint 97.g.
Pilati mors 233 c.
Pincerna 139.e.
Pini metamorphoſis 201.h.
Pinguedinis moralia 248.d.
Pinguedinis humanæ præparatio 311.e.
Pinguedinis puerorum virtus 318.b.
Piperis impoſtura 122.a.
Piſcis humana facie 322.c.142.a.
Piſcis epiſcopi deſcriptio 355.g. icon 358.
Piſcis biceipitis icon 428.
Piſcium monſtroſa capita 427.h.
Pithecuſæ inſulæ vnde dictæ 207.e.
Pituitæ moralia 248.c.
Planetarum dominiũ in partes humanas 140.c.
Planetarum mixtio admirabilis 715.f.
Planetarum cognitio in genituris 92.d.
Plantæ iuxta varias partes monſtrificæ 675.e.
Plantarum monſtra 663 f.
Plantarum ſimulacra monſtroſa 669.f.
Plantarum vera monſtra quæ 675 f.
Plantarum caules monſtroſi 680.b.
Platani monſtra 666.d.
Platonis ſimulacrum 270.b.
Plauti qui 137.g.
Plenilunium grauidis nocet 73.g.
Plica morbus 321.c.
Ploti qui 137.g.
Plutonis varij iconiſmi 294.b.
Podagræ moralia 259.c.
Podagræ remedia 310 a.
Podagrici cur non poſſint liberati 159.h.
Podicis varia nomina 77.f.
Podicis etymum ibidem.
Poetæ cœci qui 521.e.
Pollex pedis quot habeat oſſa 87.e.
Polonorum mores 103.g.
Poma monſtroſa 708.d.icones 710.711.
Populus lapidens vbi 303.g.
Populi audaces qui 110.h.
Populi in curſu veloces ibidem.
Populi carpophagi icon 24.
Populi diu viuentes vbi 69.h.
Porcellanica vaſa vbi venalia 100 b.
Porcus ſex pedibus 543.g.
Porcus biceps vbi natus 416.b.icon 417.

Porci auribus carentes 473.e.
Porci geminati icones 617.618.
Porcorum mos in paſcendo 275.h.
Porcorum varia monſtra 437.e.f.g.
Porcorum monſtroſorum variæ icones 438.439.440.441.
Portentum quid 225.h.
Portulacæ vius 115.e.
Poſtuorta apud Romanos 362.d.
Poſthumus 137.f.
Poteſtas quibus non concedenda 177.e.
Pothon Veterum quid 690.e.
Potio medicata quæ 254.b.
Potiones quæ vitandæ 255.e.
Potionum differentiæ 254.b.
Prælia hominum cum beſtijs 516.e.
Præſentia oſtenditur per oculos 225.e.
Præſagium Gemellorũ in Gallia natorũ 372.e.
Præſagia ex monſtris 363.e.f.408.a.
Præſagiendi ratio 379.e.
Priapi ſimulacra 298.h.
Principes in doctrina morali qua parte denotentur 240.d.
Principes quomodo omnia videant, & ſciant 172.b.
Principum ſtatuæ cum oculis auerſis 301.e.
Principis ſtatua ſine oculis 301.g.
Principij hieroglyphicum 152.d.
Primigenus qui 112.a.
Proauus 11.f.
Problemata varia 157.a.
Problemata de capite, & capillis 157.h. de barba ibidem. de memoria 158.a. de pueris 158.b. de ſenibus 158.c. de congreſſu humano 158.d. de mulieribus 159.e. de doctrina, & diſciplina 159.g. de morbis 159.h. de oculis 160.d. de cibo 161.e. de potu 161.h.
Proceſſus mamillares vbi 79.f.
Prodigium quid 225.h.
Prodigij puſionum icon 142.
Prodigij viri Germani icon 143.
Prodigij equitis icon 144.
Prodigij erucularum icon 145.
Prodigij tumoris præter naturam icon 146.
Proditoris hieroglyphicum 156.e.
Promethei fabula 149.g.
Promethei icon cum face 163.h.
Pronomus quis 172.e.
Proſerpinæ raptus 193.e.
Proprietas indiuidualis 5.g 73.f.
Prudentia medium tenet 268.d.
Prudentia quomodo generetur 177.h.
Prudentia aliarum virtutum dux 118.a.
Prudentiæ icon 334.b.
Pruſſiæ, & Liuoniæ mores 103.g.
Pſoleon quid 78.a.
Pſyllorum mores 79.e.
Pubes quid 84.a.
Pudenda fœminarum malè conformata 512.c.d. 513.e.
Pudendorum ſignatura in plantis 308.h.
Pudendorum ſomnia 151.h.
Pudendorum varia nomina 78.a.
Pudendorum partes externæ 84.a.
Pudendi muliebris alæ 84.b.
Puduris ſinus 84.a.
Pudor quando abijciendus 180.a.
Puella onoſcelis quæ 43.h.
Puella per decennium ieiuna 148.a.
Puella mortua quid denotet 235.h.
Puellæ piloſæ deſcriptio 18.a.
Puellæ villoſæ icon 579.
Puellæ ſine brachijs icon 476.
Puellæ oculis bubulis icon 453.
Puellæ manibus, & oculis carentis icon 450.451.
Puellæ bicipitis icon 404.
Puellæ vbi ſacrificabantur 315.g.
Puellarum moralia 252.a.
Puer ſemeſtris loquitur 146.a.
Puer dormiens ſupra cranium humanũ 267.h.
Puer nudus cum pugione in emblemate 268.a.
Puer capite carens 402.d.403.a.
Puer capite anſerino 430.b.
Puer capite arietis 430.b.
Puer capite leonino ibidem.
Puer capite elephantino 430.b. eiuſdem icon 431.
Puer capite canino 430.c. icon 432.367.e.
Puer cum barba natus 446.d.
Puer cũ genitali, & teſtibus circa caput 449.f.
Puer facie bubonis 467.e.
Puer ſine mentula natus 511.e.
Puer cruribus coalitis 570.b.
Puer natus ventre aperto 588.b.
Puer geminatus Florentiæ natus 629.g.
Pueri digitis diminutis icon 502.
Pueri quaternis brachijs, & pedibus icon 491.
Pueri tribus brachijs, & totidem pedibus icon 490.
Pueri vnico brachio, & tribus pedibus nati icon 485.
Pueri facie ranæ icon 468.
Pueri cornibus arietinis icon 460.
Pueri cornuti icon 458.459.
Pueri nati cum cultro in ventre icon 379 Præſagium 380.a.
Pueri, & ſtulti cur vaticinari dicantur 171.e.
Pueri ſapientia præcoci 177.f.
Pueri vbi caſtrentur 309.f.
Puerorum morbi 178.d.
Pueritiæ moralia 251.h.
Puerperæ vbi in lecto non decumbant 103.h.
Pulchritudo corporis affectata quid ſit 119.f.
Pulegij virtus 267.h.
Pullaſtri tripedis icon 558.
Pulliceni quinque digitis in vtroque pede icon 561.
Pulliceni tripidis icon 557.
Pulliceni quadrupedis icon 551.
Pulliceni prodigioſi myſtica ſignificatio 619.g
Pulli geminati icones 624.625.
Pullus equinus humano capite 433.f. icon 434.
Pulmo ex quibus conſtet 80.b.

Digitized by Google

Pulmo quomodo generetur 47.a.
Pulmo cum quinq; lobis ibidem.
Pulmonis ſignatura il plantis 307.g.
Pupilla duplex 213.e.
Pygmæi vbi viſi 38.d.
Pygmæum quis habuerit 39.e.
Pythagoræ dogmata 209.e.
Pythagorica ſymbola 266 d.275.h.
Pythiriæ 73.h.
Pyrri ſylueſtris quales fructus 712.b.
Pyrri ſylueſtris monſtroſa icon 713.
Pyrrorum differentiæ 712.a.

Q

Quadrimanus & quadrupes puer 367.g.
Quadrupes animal mancum 529.g.
Quadrupes paruæ corporaturæ cur frequentius monſtra appareant 351.e.
Quadrupedes bipedes nati 529.f.
Quadrupedes tripedes nati 529.f g.
Quæſtus vbi fiat 280.a.
Quercus metamorphoſis 200.a.
Quietis,& motus moralia 255.g.
Quirinus Deus qui 208.d.

R

Rabiei remedia 314.e.
Radix andromorphos 135.g.icon 136.
Radicis monſtroſæ icon 670.671.
Rami monſtroſi icon 672.
Rana caudata 593.e.
Rana in vtero mulieris genita 398.d.
Ranarum metamorphoſis 196.a.
Ranini fœtus cauſæ 399.e.
Ranunculi differentiæ 698.a.
Ranunculi flos monſtroſus 700.
Rationis ſedes vbi 359.f.
Regio quid præſtet 182.a.
Reginæ inſulæ Floridæ icon 106.
Regina prati quid ſit 549 f.
Regibus quid conueniat 276.h.
Regis ſinus Antogil icon 99.
Regis quoniambec icon 108.
Regis Cannibalorum icon 1 9.
Regum Galliæ & Angliæ virtus 213.h.
Regum triumphantium conſuetudo 234.b.
Regnum vbi non ſit hæreditarium 105 g.
Religio ſoli & omni homini conuenit 39.g.
Remedia vnde eliciantur 131.h.
Renum,& veſicæ moralia 245.h.
Renum ſitus 81.g.
Renum affectorum moralia 258.c.
Renum ſignatura in plantis 308.a.
Reorum crura cur olim frangerentur 175.h.
Res non naturales quæ 253.h.
Rerum non naturalium moralia 254.a.
Reſtitutæ reipublicæ ſimulacrum 285.f.
Rex tragicus qualis 178.d.
Rhetor 138.e.
Rhetorum geſtus 174.d.
Rhizophagi populi vbi 97.a.
Rictus quid ſit 76.c.
Riſus cur facilior in pueris 158.h.
Riſus admirandus 215.e.
Ritus lugubris in conuiuijs vbi 95.g.
Robur ſine prudentia quid valeat 173.e.
Roboris,& ingenij ſymbolum 278.a.
Romæ ædificatio 208 d.
Roris origo 206 a.
Roſæ odor deliquium animi generat 214.b.
Roſæ monſtroſæ deſcriptio 695.e.f.icon 696.
Roſarum differentiæ 695.e.
Rumen quid ſit 77.e.
Rutæ odor aliquos fugat 214.b.

S

Sagacitatis hieroglyphicum 154.a.
Sal ex lapillo humano ad quid 314.a.
Salernitanarum mulierum natura 398.d.
Saliua mulieris ad quid 313.g.
Saliuæ vires 313.e.319.c.
Salſamentariorum mores 172.d.
Salutationis ritus 95.e.
Sambucus muſcatella 664.d.
Sanctorum pedes quales 233.g.
Sanguis,& anima quod dicatur 176.d.
Sanguinis moralia 248.a.
Sanguinis humani vſus in medicina 311.e.
Sanguinis humani aqua 311.f.oleum 311.g.elixit ibidem ſal ibidem puluis ibidem.
Sanguinis humani varij vſus 318.a.
Sanniones qui 76 c.
Sapientis,& Inſipientis hieroglyphicum 156.h.
Sapientis prærogatiua 270.c.
Sapientis,& ſtulti exemplum 279.e.
Sapientiæ icon 335 e.
Sardanapalus quam ſtatuam in tumulo habuerit 124.d.
Sardanapali mores 182.a.
Sardanapali ſimulacrum 276.d.
Sardanapali mors 212.c.
Sargi piſcis natura 2 9 g.
Saturni,& Bacchi metamorphoſis 195.g.
Saturni cultus quid 175 g.
Saturni ſimulacrum quale 287.h.288.a.
Satyri vbi viſi 24.a.
Satyri marini qui 26.e.
Satyrorum variæ icones 23.24.25.
Satyrorum ſpecies 135.g.
Saxonum mores 103.g.
Saxorum figuræ variæ 329.e.
Scala quatuor entium qualis 112.e.
Scauri qui 137 g.
Sceleti humani ſimulacrum in ſymbolis 263.h.
Sceleton infantis diu geſtatum in vtero 218.a.
Sceleton humanum coronatum 275.f.
Sciopodes qui 12.d.
Sciendi appetitus mirabilis 1.h.
Scilla in ſacrificijs à quibus adhibita 728.c.
Scorpius in cerebro genitus 123.f.
Scurra 138.d.
Scutum Principum regionis Cumanæ quale 317.h.
Scytharum mores 102.a.
Sebum quomodo vitietur 120.a.
Securis Tenedia 182.a.
Seculi fælicitas 296.d.

Secun-

INDEX.

Secundinæ quomodo expellatur 313.h.
Segetes in arboribus natæ 148.a.
Semen fæcunditate priuatur 567.g.
Seminis anima quæ 193.e.
Semidei qui habiti 26.a.
Semihomo herba 135.f.
Semiramis in Columbam 189.f.
Semones qui 334.a.
Senis baculus qualis 178.a.
Senes depontani qui ibidem.
Senes vbi honorentur 165.h.
Senes cur non facilè corrigantur 158.e.
Senes cur cibo ſatiati parum dormiant ibidem.
Senum ſupercilia cur creſcant 154.a.
Senum mutatio in iuuenes 197.f.
Senum prudentia qualis 177 h.
Senum ſimulacra in ſymbolis 265.e.
Senectus in Doctrina morali, quibus denotetur 240.a.
Senectus duplex 70.a.
Septicipitis monſtri icon 415.
Sepulcra ſumptuoſa vbi 95.e.
Seraphini cur Dei caput velare dicantur 323.h.
Serici pondus quomodo augeatur 120.a.
Sermo quetuplex 301.f.
Sermonis varietas vnde 66.c.
Sermonis hieroglyphica 153.h.155 e.
Serpens cum capite accipitris 349.c.
Serpentis bicipitis icon 427.
Serpentis tricipitis mentio 427.h.
Serpentis cauda compreſſa icon 593.
Serpentem bipedem mulier peperit 600.a.
Serpentem bos enixa ibidem.
Serpentes in corpore humano geniti 218 b.
Serpentum mutuo ſe mordentium ſimulacrum 720.
Seruus à manu 139.g.
Serui vernaculi qui 253.f.
Serui emptitij ibidem.
Serui conductitij ibidem.
Seruorum etymum ibidem.
Seruorum differentiæ ibidem.
Securitatis hieroglyphicum 154 a.
Sexus ab intus quomodo detegatur 120. d.
Sexus ambiguitas in brutis 518.a.
Sexum vtrumq; quis expertus 188.b.
Sibyllæ ætas 207.f.
Sibyllæ ſtatua 305.e.
Siculæ mulieres fœtus bicipites pepererũt 402.f.
Silentij ſignum in ſtatuis 301.e.
Silennj ſimulacra 292.d.
Sileni qui 348.d.
Silones qui 75.h.
Simiarum metamorphoſis 707.e.
Simones qui 75.h.
Simulacrum ignitorum icones 722.
Sinagoga quomodo ſignificetur 232.a.
Sinciput 85.g.
Sirenes recipiunt alas 193.h.
Sirenes quæ 29.h.
Sirenes in parte inferiori aues 30.a.
Sirenum nomina 193.h.
Siſyphus pumilio 39.c.
Sitis patientes qui 214.d.
Sobrini,& Conſobrini qui 11.h.
Sol oriens quomodo denotaretur 280.d.
Sol cur dictus centimanus 149.f.
Solis icon 289.e.
Solis & Lunæ hieroglyphicum 153.g.
Solis radij cur vitentur 161.g.
Solis monſtrorum ſchema 740.
Soles tres quando viſi 744.b.
Solſtitij hieroglyphicum 156.a.
Somni hieroglyphicum 154.b.
Somnium Galeni 152.c.
Somnia 150.
Somnia vt plurimum cuius ſint naturæ 152.e.
Somnus longiſſimus 221.g.
Somni moralia 255 e.
Somniculoſi hieroglyphicum 155.f.
Sordes humanæ ad quid 313.g.
Sorores vndæ dictæ 111.h.
Spadonis etymum 132.e.
Spadonum, & Eunuchorum diſcrimen 311. e.
Species tertia qualis 445.h.
Spectacula Romanorum quot 316.e.
Spei ſimulacrum 273.g.
Spermatophagi 75 e.
Spermatis vires 313.e.
Sphynx in quo genere animalium 361.f.
Sphynx triformis pingitur ibidem.
Sphyngis ſimulacra 294.d.
Sphynges megaticæ quæ 348.d.
Sponſi vita qualis 182.e.
Sponſi,& ſponſæ moralia 250.e.
Sponſam ſua accenſa præibat 150.a.
Spurij vnde dicti 111.b.
Spurij hieroglyphicum 157.e.
Statuam quis metuerit 303.e.f.g.
Statuæ æneæ intus cauæ ad puſiones ſacrificandos 316.a.
Statuæ regionis ſinarum icon 304.
Statuæ in antris quæ 300.d.
Statuæ quæ hodie Romæ viſuntur 303.g.h.
Statuæ ſine manibus quales 301.f.
Statuæ viginti ancillarum 301.g.
Statuæ humanæ è Cœlo cadentes 146.a.
Statuarum cur varij geſtus 300.d.
Statuarum cur tanta varietas 300. e.
Statuarius cæcus operatur 213.g.
Staturæ humilis & proceræ cauſa 606.a.b.
Stellionis metamorphoſis 193.f.
Stella corruptibilis quæ 723 h.
Stercoris humani vis medica 314.a.
Stercoris humani aqua 314.e.
Stercora bubula pro lignis 102.a.
Sternutationis moralia 257.f.
Stomachi concoctio quo tempore abſoluatur 71.f.
Stomachi partes 81.e.
Stomachi hieroglyphicum 155.h.
Stomachi moralia 245.e.258.a.
Strumarum remedia 311.h.
Struthopedes qui 12.d.

Stupa

Digitized by Google

Stupa cur feni aſſimiletur 178.a.
Stultorum magiſter quis 179 f.
Stultitiæ genus mirandum a 21.g.
Sublunarium ordo 716.a.
Sudor cur potius à capite quam aliunde exeat 160.b.
Sudoris humani virtus 313.g.
Sueuorum ſacrificia 103.h.
Suffragines quæ partes 78.b.
Suffragiorum ferendorum ratio 176.b.
Sugillationis remedia 313.f.
Suis marini monſtroſi deſcriptio 351.g. icon 353.
Superbiæ hieroglyphicum 154.c.
Superfœtatio quid præſtet 662.b.
Supercilium cenſorium quid 170.c.
Superſtitioſi qui 170.c.
Suræ quæ partes 78.b.
Sutura coronalis qua ratione inueſtigetur 67.g.
Syluani Dei qui 26.a.
Symbolum Innocentij noui Pontificis maximi 267 c.
Symbolum Hieronymi Columnæ 361. c. Fabij Cunctatoris ibid. Henrici Primi Regis Luſitani ibidem. Fœlicis Salerni Principis ibid.
Symbola cum figura capitis 260.d. cum icone manus 261.e. cum figura brachiorum ibidē g. cum figura cordis ibidem h. cum effigie pedum ibidem. cum ſimulacro Iuuenum 262.a.b.cum pictura virorum 262. c.d.263. paſſim cum effigie Herculis 263.b.cum iconibus hominum, & aliorum animantium 264.a b.c.cum iconibus ſenum,& mulierum 265. c.f.g. cum pluribus hominū ſimulacris 266.b.c d. 267.e.f.
Symetria partium humani corporis 67.a.
Syringa in arundinem 185.f.
Syrones qui 129.c.

T

TAbelarij mexicani curſus 217.g.
Tantali pictura 294.c.
Taprobanæ mores 105.g.
Tartarorum mores 102.a.
Tara nomen æquiuocum 76.d.
Taurus pedibus equinis 573.c.
Temerarij vitium 171.c.
Temperamentum hominis 70.a.
Temperamentum ad iuſtitiam quale 71.f.
Temperamentum hominis ratione regionum 71 c.
Temperamentum temperatum quale 72.e.
Temperamentum ad pondus 71.f.
Temperamentum partium humani corporis 72.a.
Temperamentorum numerus 71.f.
Temperantiæ quid præſtet 17.h.
Temporis hieroglyphicum 157.c.
Temulentia quid agat 119.e.
Terra ſine homine quid 238.b.
Terroris ſimulacrum 297.c.
Teſtium etymologia 78.a.
Teſtium defectus,& multiplicatio 522.g.h.
Teſtudo alata in ſymbolis 160.d.
Tetis,& Achilles 165.c.
Thales quis 179.c.
Thebanorum ſtatuæ quales 276.c.
Themis Dea quæ 277.f.
Themidis ſimulacrū cur ſimulacro Iouis additum 237.g.
Theologia qualis 254.c.
Theologorum veterum mos 397.h.
Therſites quis fuerit 449.c
Theſauri inuentio 318.b.
Thoracis limites 76.d.
Thoracis oſſa quot 79.h.
Thoracis partes 80.a.
Thoracis morbi 124.a.
Thracum mores 102.b.
Thuris arbor 190.a.
Tiliæ metamorphoſis 280. a.
Tineæ remedia 314.c.
Tithimali etymum 686.c.
Tithimali ſpecies ibidem.
Tithimali cupreſſini monſtroſa icon 689.
Tomacula 75.f.
Tomotochia quod remedium 128.c.
Tragopogoni ſpecies 686.b.
Tragopogoni monſtroſa icon 688.
Tribades quæ mulieres 84.c.
Trichiaſis nomen æquiuocum 123.h.
Tricipitium quod 347 g.
Trinitas Ethnicis infinuata 287.g.
Triorchis beſtia quæ 348.a.
Triticum cum ſaliua quid præſtet 313 g.
Tritauus qui 11 f.
Triones qui 26.c.
Truncus in homine quid 76.d.
Tubus opticus 730.b.
Tubicen 139 g.
Tumorum differentiæ 126.a.
Tumorum moralia 259.g.
Tunicarum in vtero genitarum figura 45.
Tunicarum mores 102.a.
Turdi ſurditas 172 b.
Tyberis ſimulacrum 296 c
Tympanum in aure quid 7.9g.
Tyranni mores 553.c.

V

VAcca octo pedibus nata 539.h.
Vacca ſerpentem enixa 600.b.
Vacca duos fœtus humanos enixa 600.c.
Vacca imperforata viuit 220.a.
Vaccarum monſtra 416.d.433.g.
Vaccij 137.g.
Valetudinis rutela 132.a.
Vari qui 137.g.
Vaſa genitalia mulierum 82.a.
Vaſa ſpermatica quæ 81.h.
Venæ Aortæ orificium offcum 80.b.
Venarum moralia 247 h.
Veniæ hieroglyphicum 156.a.
Venenorum differentiæ 260.c.
Venenorum moralia ibidem.

Vene-

INDEX.

Venenati animalis ictus remedium 314.a.
Ventorum ſimulacra 195.c.
Ventorum plagæ ſeptentrionalis icon 104.e.
Venter auribus carere cur dicatur 175.f.
Venter animæ qualis 154.d.
Ventres in humano corpore tres 78.d.
Ventris inferioris partes 80.d.
Ventris infimi morbi 154.a.
Ventris myſtica 532.a.
Ventris ſomnia 151.g.
Ventris hieroglyphicum 156.a.
Ventris morborum moralia 258.c.
Ventris praua conſtitutio 505.h.
Ventris monſtroſi cauſæ 518.b.
Ventriculi regio qualis 91.h.
Venus vnde orta 191.f.
Venus in piſcem 193.e.
Venus cur genitrix dicta 286 a.
Venus nefaria an ſit cauſa monſtrorum 445.g.
Veneris hieroglyphicum 154.c.
Veneris icon 294.a.
Veneris icon ſupra teſtudinem 175.e.
Veneris oeſtrum quale 84.c.
Venerem cur homo ſemper appetat 158.d.
Venerem maſculam cur ſolus homo ſectetur 158.d.
Verborum vis 314.d.
Veretrum cur ſic dictum 78.a.
Veritas in puteum demerſa 573.e.
Vermis monſtroſi icon 319.
Vermes in capite geniti 123.f.
Verminationis moralia 259.e.
Verpa quid 78.a.
Vertebræ quot 86.c.
Vertumnus Deus 508.c.
Veruex octo cornibus 454.d.
Verruca naturalis quæ 129.h.
Veſica in homine duplex 81.g.
Veſicæ ſignatura in plantis 308.a.
Veſicæ ſomnia 151.h.
Veſicæ ſuillæ pro loculis 170 a.
Veſpertilionum metamorphoſis 191.e.
Victoria in moneris cuſa 582.d.
Victoriæ naualis figura 284.b.
Victoriæ conſilio partæ ſimulacrum 285.e.
Victima humana, quibus Dijs immolata 315.f.g.h.
Vigilias annuas qui paſſi ſint 123.g.
Vigiliæ longiſſimæ 521.g.
Vigiliæ moralia 255.f.
Vincentij Tanarij mentio 507.g.
Vinum abhorrentes 514.d.
Vini prærogatiuæ 554.d.
Viperam mulier peperit 598.d.
Vir vnde dictus 3.f.
Vir in myſticis quid 235.g.
Vir Dei quis 236.a.
Vir iuxta cor Dei ibidem.
Vir indutus veſtibus albis ibidem.
Vir dolorum 236.b.
Vir rixæ ibidem.
Vir dextræ Dei ibidem.
Vir pugnæ ibidem.
Vir equitans equum ſanguineum ibidem.
Vir pugnator 536.c.
Vir vnus ex aere fugiens ibidem.
Vir pugnans contra fratrem 236.c.
Vir vnus perſequens mille ibidem.
Vir linguoſus ibidem.
Vir teſticulis auulſis 536 d.
Vir qui non erat vir 237.e.
Viri armati icon in ſymbolis 261.g.
Viri cataphracti in aere viſi 721.e.
Viri Anathoth 237.f.
Viri duo portantes botrum 236.d.
Viri tres ibidem.
Viri quinque 537.e.
Viri fortes ſexaginta ibidem.
Viri mille in monte Bethel ibidem.
Viri exercitus ibidem.
Viri virtutis ibidem.
Viri diuitiarum 537.f.
Viri Iuda ibidem.
Viri Niniuitæ ibidem.
Viri ſanguinum ibidem.
Viri ſexaginta apud Athenienſes quales 183.
Viri à fæminis animantur 165.h.
Virgilij ſtatua vbi 303.f
Virgo ſignum cæleſte 299.g.
Virgines vbi immolatæ 315.g.
Virgines veſtales ob inceſtum puniūtur 147.e.
Virginum flos quid ſit 84.d.
Virinum robur admirandum 216.b.
Viriplaca Dea quæ 294.a.
Viri porci qui 397.g.
Virtus nutriens quid operetur 444.d.
Virtutes per quas partes humanas figurentur 251 f.
Viſio reſtituta 148.e.
Viſio cur varia 160 d.
Vita humana comediæ aſſimilatur 168 f.
Vita humana inſtar carceris vnius diei ibidem.
Vita humana theatro aſſimilatur 166.a.
Vitæ humanæ longitudo 174.d.
Vita gratiæ 254.a.
Vitam qui iterarunt 210.c.
Vitelij patina qualis 73.h.
Vitia hominis 118.a.
Vitium dicitur monſtrum 320.b.
Vitricus qui 112.a.
Vitulomonachus monſtrum 371.a.
Vitulus humano capite 433.g. icon 435.
Vitulus ſex pedibus natus 539.h. icon 541.
Vitulus ſeptem pedibus natus 539.h. icon 545.
Vitulus octo pedibus Bononiæ natus 543.c.
Vituli ſitus in vtero 585.h.
Vituli bicipitis icones 451.222.453.
Vituli bipedis icon 526.
Vituli bicorporis icon 616.
Vituli bicorporis aliæ icones 656.657.
Viuere, & conuiuere quid 350.d.
Vlcerum differentiæ 156.a.
Vlcerum remedia 310 d.
Vlceris canceroſi præſidium 314.b.

INDEX.

Vlmus monſtroſa 666 a.
Vlyſſes ſocios recuperat 207.f.
Vmbilicus vnde dictus 77.c.
Vmbilici ſomnia 151.g.
Vmbilici moralia 246 b.
Vmbilici myſtica 232 b.
Vmbilici humani vſus in medicina 310.d.
Vmbilici ſignatura in plantis 307.h.
Vngariæ mores 103.g.
Vnguentum armarium quale 310.c.
Vngues quales 91.g.
Vnguis adamantinus 231.a.
Vnguium myſtica 232 a.
Voluerſum quod appelletur 396.b.
Vola quę 77.h
Volæ moralia 244.d.
Voluminis Antiquorum icon 94.
Voluptatis venereæ ſedes 245 h.
Voluptatis hieroglyphicum 156 d.
Vomica laborans obiter ſanatur 221.f.
Vopiſcus qui 137.f.
Vox humana 66.a.
Vox articulata quæ 66.b.
Vocis moralis doctrina 242.d.
Vocis mutationes tot ſunt, quot animi 66.b.
Vpupę metamorphoſis 196.d.
Vrbani Octaui Pontificis Maximi mētio 539.f.
Vrina puerorum ad quid 214.a.314.a.
Vrina per anum reddita 124.d.
Vrinę maxima copia breui tempore reddita 124 d.
Vrinę potus famem ſedat 217.h.
Vrinæ vſus in varijs 105 g.
Vrinę humanę vis medica 313.h.
Vrinatorum mos 171.a.
Vrna terebrata aquā ferre quid ſignificet 3.g.
Vrticarum varia genera 677.g h.
Vrticę monſtroſę icon 679.
Vteri cum orificio exteriori, & vaſis adhęrentibus icon 82.
Vteri partes 83.c.
Vteri ſitus ibidem.
Vteri internum oſtendentis orificium icon 83.
Vteri partes compoſitæ 84.a.
Vteri icon cum fętu intus ſito 85.
Vteri etymologia 86.b.
Vteri ſectio ſine vitæ diſcrimine 132.d.
Vteri myſtica 232.c.
Vteri ſignatura in plantis 308.a.
Vteri anguſtia quotuplex 474.d.
Vterus an habeat cellas 382.b.
Vterus lapideus in muliere 218.a.
Vtilitatis hieroglyphicum 154.b.
Vulcani artificium 189.h.
Vulcani imago qualis 293 g.
Vulnerati ſagitta caſus pulcherrimus 125.g.
Vultus etymum 76.c.
Vultus monſtroſi cauſæ 461.f.
Vulua vnde dicta 78.a.
Vuæ monſtroſæ icon. 668.
Vxor improba quid præſtet 149.h.
Vxor an ducenda 167.e.
Vxoris conditio 183.g.
Vxores viuæ cum defunctis maritis ſepultæ. 102. b.

Z

Zodiaci ſigna 141.e.
Zodiaci ſignorum facies 300.a.

FINIS.

Menda ſic emenda.

Pag.1.g. delireare l. delineare. pag. 5 f. excrutior l. excracior. pag 8. in marg occulorum l. oculorum. pag.15 effigiat l. effigiata. ibid. onoualle l. conualle. pag 19 e. Cinnamij l. Cinaminij. ibid. in margine Pupili Cinamij l. populi Cinnaminij pag.22. illeſi l illæſi. ibid in margine armorur l. armorum pag .9.e. vmbelicum l. vmbilicum pag.29. h. Syrenes l. Sirenes. pag 35. in margine Coſmographus l Coſmographis pag.30.d magnitudinis l. magnitudini. ibid. quem magnitudinem l. quá magnitudinem pag 48.d Pygmeos l. Pygmæos pag.30 c ſeptenis l. ſeptennis. pag.48.a Ægilij l. Ægidij. pag.51 h. Germagnia l Germania. pag.5.g Guglielmum l. Gulielmum ibid. Sxao l. Saxo. pag 50 in margine periculiſſimus l. periculoſiſſimus pag 70 b quam ſextæ l. quaſi ſextæ. pag.72. a. medula l medulla. pag 72. c. Achilis l. Achillis pag.74.a veſcerentur l veſcuntur. pag.81.e pyloron l. pylorus. pag.84 in margine Tribades mulier l. Tribades mulieres. pag 97. in margine riyophagi l. rhizophagi ibidem Mixicanus l. Mexicanus. pag.103 a. exſiccatis l. exiccatis pag 105 e ncedit l incedit. ibid eniquetum l eniquetu pag.119 h veſtimentorum cultum l. ob veſtimentorum cultum. pag.121. b crepidos l. crepidas. pag 123 g lugophthalmia l. lagophtalmia. pag.126.a reſeceauit l. reſecauit pag 129.g ſimiliter in marg. phyſionomiam l. phyſiognomiam. pag 135.g. Saxonum l. Saxorum. pag.137 f. Aggripa l Agrippa. pag.147. craſſara l graſſata. pag 156 item in margine Hippocrita l. Hypocrita pag.169.d. Phyſiognonomis l Phyſiognomis. pag 172 a Syrenarum l Sirenarum. pag.172.d. in margine Agia l ad agia. pag.185.d. miſericordiæ l. miſericordia. pag 186.a. Phætontis l Phaetontis. pag.187.h. his l. is. pag.193.h Syrenes l. Sirenes. pag.195.g. Deolida l Deoida pag.226.a Igitur l. legitur. ibidem perficiſti l perfeciſti. pag.234.d. geminantia l. germinantia. pag.241.e. phyſionomiæ l. phyſiognomiæ pag.240.f. in margine oſſa l. oſſium. pag.292.d referebatur l præferebantur. pag.261.f epar l hepar. pag.169. f. embla l. emblema. pag.169.h. in verſu ipſe l. ipſi. pag.270. a. pungitur l pingitur. pag.274.d. in margine Aſchili l. Aeſchili. pag.274 d. in verſu draque l. duraque pag. 289 g. oſtendiur l. oſtenditur. pag.299.e. in marg. Adromeda l. Andromeda. pag.313. e. aſſignat l. aſſignant. pag.315. h. Lacundæ l Lacundæ. pag. 315 g. in marg. ſibi ſacrificant l. vbi ſacrificantur pag.320.c. Phætontis l. Phaetontis. pag 329.e enea l. æneæ. pag. 349 g. egro l. ægro. pag. 380.a. iſſu l iuſſu pag 398.d partiantur l. patiantur. pag 414 d. Septicipitem l. Septiceps. pag 425. polycoras l. polyceros. pag 401 h. in marg. Bacci l Bacchi. pag 403 Bracchi l. Bacchi pag.474.c. ſe l ſed. pag 475 f. Tygres viſos. l Tigres viſas ibid milles l. miles. pag.479.e pænitus l. penitus. pag.529.g Finzelio l Fincelio pag. 543 h. & 546. Aelurogano l. Aelurogono. pag.578.d. in marg ſętus l. fœtus. pag.601.g. ſed ſtaturam l. ſed de ſtatura ibid inſolitam l. inſolita. pag.669.c. in marg. monſtroſus l. monſtroſa pag.673.g. in marg ſigni l. ligni. pag.727, duo l. duæ.

Digitized by Google

Amplius adduntur icones omniſę varietatis ouorum gallinæ quę monſtrificam quodammodo naturam referunt veluti in hac tabella conſpicitur.

1. Ouum gallinę rotundum inſtar pilę.
2. Ouum aliud gallinę paruum rotundum cortice duriſſimo,
3. Ouum gallinę magnitudine oui columbini.
4. Ouum gallinę monſtrificum, nempe vndoſum, & rugoſum.
5. Ouum gallinę monſtroſum nempe figura cucurbitę perticalis.

Cęterùm oua delineata ſub numero ſexto & ſeptimo ſunt aliorum animalium ſiquidem ſub numero ſexto repręſentatur figura oui Teſtudinis terreſtris, & ſub numero ſeptimo effigies oui Noctuæ quę ambo in eadem tabella erant inciſa.

Prędictis addimus iconem alterius oui gallinę magis monſtroſi; quandoquidem collum inſtar phialę habet.

Ouum gallinæ cum collo inſtar phialæ.

De Vrogallo poſtea tam maiori, quam minori in ſecundo Ornithologię tomo fuſius egit Vlyſſes Aldrouandus, quos Tetraonem maiorem, & minorem appellauit. Verùm Olaus, Magnus, pręter memoratos, alios Vrogallos minores in ſeptentrio-

Vrogalli minores Septentrionales.

E ne, nimirum in Noruegia,& regionibus finitimis, degere ſcripſit, qui ſub niue duos aut tres menſes,abſq; cibo latibulantur, fortaſſis eo modo, qui pingitur in ſuperiori icone; ideoq; tunc à Venatoribus facilè capiuntur.

Hos igitur ſi attente Lector meditabitur proculdubio diſcrepare ab illis aſſenerabit quos Clariſſimus Aldrouandus loco citato delineauit.

Hę autem aues, iuxta ſententiam Ornithologi, non erunt abſimiles illis, de quibus in libro mirabilium Ariſtoteli adſcripto, hæc habentur. In Ponto per hyemem quædam aues reperiuntur, quę neq; excernunt, nec,ſi pennæ euellantur, ſentiunt, nec etiam ſi veru transfigantur, ſed tantummodò quandò ab igne incaluerint, & quamuis aliqui id ſibi perſuadere nequeant: attamen quando inferius de auicula epilepſię verba fient,& illius propietates narrabũtur,proculdubio id etiam credẽt. *Aues hyeme veluti mortua.*

F

DE AVIBVS INDICIS PHASIANIS nuncupatis.

AVis montana Tepetototl ab Hiſpanis Indigenis Phaſianus nuncupatur,eſt magnitudine Anſeris colore nigro,& ſplendenti, plumis nõnullis infernè candicantibus circa caudam, & in poſtremis alis cruribus, & pedibus cinereis, roſtro curuo, partim cinereo, partim luteo,& circa radicem veluti tomente, criſta plicatili, & oculis nigris, frugibus frumentaceis, ſeu in maſſam, ſeu in panem coctis, altjſq; ſimilibus edulijs veſcitur. Caro eſt edilis, & palato grata. Auis poſtea, eſt valdè familiaris, & hominum amica: propterea ſępè domeſticorum pallium roſtro apprehendens cibum exigit, & ianuam domus clauſam roſtro ſimiliter pulſat, hominemq; ſequitur, ſi ei liber detur aditus, & domum repetentem blanditijs excipit. Hinc Lector colligerè debet,quod adulatio, & ſocietas canũ hanc auẽ minime ſuperat. *Auis blandiens more canum.* G

Non diſſimiles aues habet Tartaria,quas vocant Seyſcrach,magnitudine,& pennis Phaſianum aemulantes,& in planitie quadam monga nuncupata verſantes. Sed quoniam in loco non procul hinc Ciba appellato, militum agmina ad cuſtodiam reſident, vt quorumcumq; hoſtium impediant tranſitum, quando huiuſmodi aues adnolantes,& vnica facta veluti acie, fugientes obſeruant, inimicorum aduentum intelligunt, & illico ad arma, & ad tutelam ſe accingunt. *Aues hoſtẽ indicantes.*

DE PERDICIBVS.

H

DEgunt Perdices tam magnæ in inſula Sanctæ Helenæ,vt craſſitudinẽ Gallinæ adæquent, coloris ſunt cinerei, & adeo cicures, vt homines ſibi appropinquantes intueantur, nec facilè auolent. Magna frequentia foueis conduntur, vt quandoq; viginti, & plures in vna tantùm crypta latibulentur.

E

DE COTVRNICIBVS INDICIS.

SVnt huiuſmodi aues noſtris Coturnicibus quodammodo ſimiles; qua-
muis ad genus Perdicum potius ſint referendæ. Multa genera apud
nouos Hiſpanos reperiuntur. Nonnulla ſunt fuſca, & criſtata, quæ
Differentię Quauhtzonecolin appellant, mediocris magnitudinis: alia fuſca, ſed
criſtarum expertia, & paulò minora; alia omnium maxima, & fulua,
ſed capite albo, & nigro colore variato, extremis autem alis, & dorſo albicantibus.
Pedes, & roſtrum nigra ſunt, omnia tamen genera homini optimo ſunt alimento,
& gulæ gratificantur, dummodo per triduum iugulentur, antequam menſis appo-
nantur. Immò harum auium carnem ægrotis, & valetudinarijs exhibent, neq; In- F
Vſus carnis di habent aliam carnem, quæ poſt carnem cohortalium huic præferri poſſit. Ca-
nunt more noſtratium, quamuis aliæ alijs ſuauius, in vimineis carceribus includun-
tur, & frumento indico, & noſtrate aluntur.

Alia auis Coyolcozque nuncupata eſt ſpecies Coturnicis mexicanæ, quæ noſtra-
tibus magnitudine, cantu, nutrimento, volatu, & moribus aſſimilatur, diuerſo ta-
men eſt colore prædita, nam ſupernè color eſt ex fuluo, candidoq; permixtus, infer-
nè autem tantummodò fuluus. Præterquamquod verticem, & collum nigræ, albęq;
plumæ occupant. Oculi ſunt nigri, & crura fulua. Indigena eſt auis, & alimento
noſtratibus communi victitat.

Alia ſpecies Eſt alia ſpecies Acolin dicta Sturno magnitudine ſimilis, cruribus, pedibuſq; ex
viridi paleſcentibus, & in quatuor longos digitos diuiſis. Roſtrum eſt luteum, &
longiuſculum pro corporis proportione, necnon tenue, & mucronatum. Oculi ni-
gri iride fulua cincti, corpore tamen paruo. Inferna corporis alba ſunt, lateribus G
fuſco colore maculatis. Superna verò, & cauda breuiuſcula, fulua ſunt, ſed macu-
lis nigricantibus diſtincta, & candidis lineis quaſcumq; pennas ambientibus. Indi-
gena eſt auis Mexicani lacus, quia muſcis, & paruis animalibus circa aquam voli-
tantibus veſci Solet.

DE PTEROPHÆNICO INDIÆ.

AVis quædam alarum nota inſignis vocata Acolchichi, propter humeros
rubicundos honorificum apud Hiſpanos nomen meruit: quandoqui-
dem aues huius generis Comendadoras indigitant; cum Inſignia
equitum militarium circa latus rubore fulgentia æmulentur. Sturnis
Aues Comẽdadora quæ. magnitudine, colore, & forma ſunt ęquales, & cum illis vbicumq; ver- H
ſantur; quamuis humeri primò fului appareant ad rubedinem tendentes; deinde tra-
ctu temporis, & ętatis, talis rubor in fuluum prorſus colorem degenerat. In caueis
interdum ſeruantur; nam lepidè garriunt, & voces humanas imitantur, etiamſi libe-
rè per domos incedere permittantur; qualibet re ſed potiſſimum pane, & frumento
indico nutriuntur, in Regionibus calidis, & frigidis inueniuntur, in arboribus non
procul ab hominum commertio nidificant, & ſata in quibus fortè conſederunt, de-
Mores, & vſus. populantur. Tandem horum animalium caro non inſuauem, & minimè gratum ſuc-
cum prębet.

Digitized by Google

E

DE TVRTVRIBVS INDICIS.

TVrtur indica, ſiue Cocotzin paſſere noſtro paulò eſt maior, cuius vniuerſum corpus ſuperne eſt fuſcum, plumis tamen ſingulis àmbiente nigro colore. Alarum partes anteriores partim ſunt nigræ, ſed pro maiori parte fulueſcunt. Cauda extrema albo, & fuſco colore promiſcuè referta eſt. Plumæ infernum tegentes corpus ſunt albæ, ſed lineis atrofuſcis terminantur. Infernæ alarum partes fuluæ, cinereæ, & nigræ. Caput paruum eſt, roſtrum paruum, & nigrum, collum breue, crura rubentia, & demum vngues fuſci, & parui.

F Apud Mexicanos ab alarum colore, & ſtrepitu, apud Hiſpanos, quia has aues Turtures vocant, à murmure, ſapore, & nutrimento nomen ſortiuntur: quamuis noſtris Turturibus longè ſint minores. Verſantur potiſſimum in montibus, & etiã iuxta oppida, & Mexicani agri ſunt alumnæ. Referunt autem harum carnem, ſi mulieri inſciæ in edulijs permiſceatur, Zelotypiæ mederi. *Nomen vnde ſumptum*

Præterea eſt aliud genus prædictæ aui prorſus ſimile, ſed fuluo, & nigro corpore; capite autem cinereo. Sunt qui Tlapalcocotli ob fuluum colorem indigitent. *Aliud genus.*

DE AVIBVS PARVIS INDIÆ.

G EſT auis florida Xochitototl nuncupata plumis multicolor; pallet enim nigreſcit, candet, partim quoq; eſt fuſca, & vbiq; incola. Paſſerem magnitudine, & forma ferè æmulatur. Vermiculis, & exiguis ſeminibus veſcitur, ex arborum ramis nidum ſuſpendit, ibiq; ouis incubat; amœna eſt auri, & palato, quoniam canora eſt, & gulæ mirandum in modum gratificatur.

Fortaſſis hæc eadem, vel non multùm in moribus diſcrepabit ab auibus Chagrinis, quæ inſtinctu naturali ductæ penſiles nidos miro artificio ſtruunt, vt à latrocinio Simiorum ſecuræ ſint, qui circa fluuium Chagren frequentes ſunt, & omnes arborum ramos viſitant, vt nidos auium exinaniant. Itaq; huiuſmodi aues ex beſucis nidos ſuſpendunt. Sunt autem beſuci palmites tractabiles abſq; folijs hærentes, & reptantes per arbores proceras vſq; ad earum culmina, quibus Indi pro funibus vtuntur. *Aues Chagrinæ. Beſuci quales.*

Præterea minores adhuc aues in regione Peruana verſantur; ſunt enim ita exiguæ, vt apes, papiliones, ſeu cicadæ volantes eſſe videantur. Immò harum auicu-
H larum volatus eſt adeo celer, & præpes, vt alarum motus non magis conſpici poſſit, quam crabronis, & qui talem auiculam prætervolantem videt, crabronem eſſe opinatur, & Auis nidorum magnitudini reſpondet, quos ex floccis goſſypij illic abundè creſcentis conſtruit. Plumæ elegantibus coloribus, nempe aureo, viridi, alteriuſue generis colore præditæ ſunt. Roſtrum eſt adeò tenue, vt acu, qua veſtes farciuntur, ſit exilius. His auiculis nomen, *Tomineio*, impoſitum eſt, quoniam auis ita ſit leuis, vt vno tantùm tomino, nimirum duodecim grana pendat. *Auium minimarum mores.*

Sunt tamen hæ auiculę diuerſæ ſpeciei, quarum vnam. Indi Hoitzitzil tototl appellant; nos variam auem diceremus, quia plumis tegitur vario colore infectis, quibus poſtea artificiosè copulatis, & contextis Diuorum effigies, & quarumlibet aliarum rerum imagines Indi artifices eleganter exprimunt. His auiculis talis eſt natura, vt eatenus volitent, quatenus herbæ, & flores perdurant virides, quorum ſucco aluntur: quandoquidem aduentante hyeme ad Pinus, vel alias arbores confugiunt, & de earum ramis tanquam mortuæ roſtro ſe ſuſpendunt, donec vernan- *Natura auicularum.*

B 3 tibus

tibus agris, & refloreſcentibus herbis, denuo reuiuiſcant, ſeu potius expergiſcantur; indeq; ad florulenta loca euolent, ſimiles vices pluries ſubituræ, neq; hoc nugamentum videri debet; ſiquidem hoc multorum virorum fide digniſſimorum teſtimonio compertum eſt, qui auiculam ſtipiti affixam intra cubiculum tulerunt, & eam, cum menſes brumales tãquam exanimis ibi iacuiſſet, ſtatuto ſibi à natura tempore, reuiuiſcentem, & dimiſſam, ad agros volitantem obſeruarunt. Inſuper referunt huius auis concrematæ puluerem epilepticis ſummo eſſe adiumento, quod à ſignatura, vel ab experimento, vel ab vtroque nouerunt; propterea non immerito auis epilepſiç eſſet nuncupanda. Gomara tamen in Hiſtoria de expugnatione vrbis Mexicanæ, Vicicilin hanc auiculam nominare videtur. A

Vſus in medicina.

Auis Epilepſia qualis.

DE AVIBVS AQVATICIS, ET primùm de Cycno cucullato. B

PER aues aquatiles non ſolùm eas intelligere debemus; quæ in vndis natantes alimentum quæritant, ſed etiam illas, quæ circa aquas fluuiales, marinas, & ſtagnantes victum ſibi comparant Miris igitur Natura vaframentis inſtruit aues quaſdam Prouinciæ Veræ pacis, quæ victum inueniunt egeſto in amnes ſtercore, ad quam eſcam piſces emergentes rapiunt.

Quædam auis Cycnum magnitudine ęquàns, reperta eſt in inſula, quam Batavi inſulam Mauritij à Principe Mauritio cognominarunt; antea tamen Luſitani inſulam Cycneam forſitan ab aue, de qua in præſentia ſumus acturi, appellabant, quoniam ipſi hanc auem verum Cycnum eſſe opinabantur: licèt Cluſius hoc animal gallinaceum gallum peregrinum nominet. C

Inſula Cycnea quæ.

Gallus peregrinus.

Itaque hæc auis magnitudine Cycnum quidem aequat, aut ſuperat, Forma tamẽ longe diuerſa: quandoquidem eius caput eſt magnum, & tectum quadam veluti membrana cucullum referente. Deinde roſtrum non planum, ſed craſſum eſt, & oblongum ſubflaui coloris, parte corpori proxima, cuius extimus mucro eſt niger. Superior roſtri pars adunca, & curua, inferior verò ſubcærulea, & macula mediam partem inter flauum, & nigrum occupat. Raris, & breuibus pennis auis eſt tecta, alis caret, quarum loco quaternæ, aut quinæ tantùm pennæ admodum longæ, & nigræ apparent. Poſterior corporis pars præpinguis, & craſſa eſt, in qua pro cauda pennæ criſpæ, & conuolutæ cinerei coloris conſpiciuntur. Crura illi ſunt craſſa potius quàm longa, quorum pars ſuperior genutenus nigris pennis eſt vellata, inferior vnà cum pedibus ſubflaui eſt coloris. Pedes in quatuor digitos ſunt diſtributi, quorum terni longiores antrorſum ſpectant, quartus verò breuior retrorſum, omneſque nigris vnguibus ſunt prædiii. Nautæ hanc auem ſuo idiomate Vualgh. D Vogel vocitant, quaſi auem nauſeam mouentem, quoniam huius caro per diuturnam elixationem non fiat tenera, ſed dura remaneat, & difficilis concoctionis. In ventriculo huius auis duo lapilli fuerunt inuenti, non quod ibi fuerint geniti, ſed potius ſecus maris litus ab aue deglutiti, cum huiuſmodi aues ſecus litora maris ad victum inueniendum verſentur.

Auis mouẽs nauſeam.

Lapilli auium.

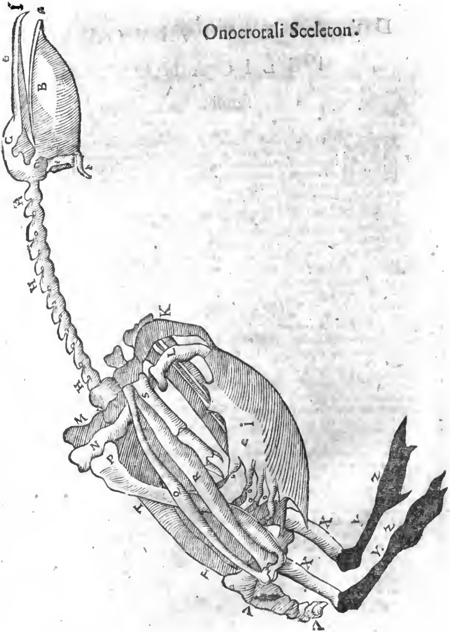
DE AVE VIVIVORA PELICANO ſimili.

F ESt quædam auis peregrinæ gulæ Tlauhquechul nominata, viuis tantũ piſcibus vitam ſuſtentans; mortuos enim piſces non attingit Plateæ, ſeu potius Pelicano, nempe Onocrotalo eſt ſimilis, ſed coccineo, & pulcherrimo vniuerſi fere corporis colore, lato, & rotundo circa finem roſtro, & cinereo, pupilla nigra, iride rubra, fronte galli pauonis, depili ferè capite, & albicante cum vniuerſo collo, & parte pectoris, necnon faſcia nigra, & lata caput à collo diſcriminante. Circa litora maris, & ripas fluminum viuit.

Poſteaquam in ſermonem Onocrotali, ſeu Pelicani incidimus non à ratione alienum eſſe exiſtimauimus hoc in loco Anatomen, & ſceleton Onocrotali recenſere, eiuſq; iconem ſpectandam proponere, quoniam in tertio Ornithologiæ Tomo, tãquam in propria ſede haudquaquam fuit delineata. Onocrotalus.

DE

Onocrotali Sceleton.

Digitized by Google

Litteræ in Onocrotali ſceleto exaratæ ſic explicantur.

A. Mandibula inferior palmi longitudine ſuperiorem excedens, cum ab interiori parte capitis ortum ducat.
B. Ingluuies, vel receptaculum piſcium tantæ capacitatis, vt etiam exiccatum, pedem immiſſum capiat: conſtat enim ex duplici membrana omni fibrarum genere prædità, quæ ſe ſe contrahentes ingluuiem anguſtant, & ſe ſe extendentes dilatant.
C. Mandibula ſuperior tres digitos lata, longa autem duas ſpithamas.
D. Roſtri extremitas curua inſtar hami,
E. extremitas ſuperior æſophagi, quæ ingluiei nectitur.
F. Pars oſſis Hyoidis.
G. Cranium.
H.H.H. Vertebræ colli.
I Sternum.
K. Iugulum ſiniſtrum.
L. Iugulum dextrum
M. Omoplata ſiniſtra
N. Omoplata dextra.
O. ooooo. Extremitates ſterni cartilagineæ, quæ extremitatibus coſtarum nectuntur.
P. ſuperior pars alæ dextræ, quæ humerus eitam dicitur
Q. R. media pars alæ, in qua Q. deſignat cubitum, & R. Radium.
S. Pars inferior alæ, quæ manui reſpondet, cuius prima pars carpum, ſecunda metacarpum, & tertià digitos denotat.
T.T. Os ſacrum, cui iuxta latera oſſa anonyma nectuntur
V.V. Vropygium in vertebras diuiſum
X.X. Dextrum, & ſiniſtrum os femoris, quæ primæ partes cruris dicunrur
Y.Y. Pars ſecunda cruris cute velata
Z.Z. Tertià pars cruris, quæ pes nominatur ſua cute, & vnguibus munità membrana inter digitos intercurrente.

 A

DE ANSERIBVS DOMESTICIS, & feris.

Anſerum vigilantia.

ANtriquæ domeſticorum Anſerum hiſtoriæ recentem horum animalium vigilantiam, ex Ioanne Euſebio Nicrembergio Madritenſi addere debemus; quæ accidit anno ſalutis humanæ poſt milleſimum, & ſexcenteſimum vigeſimo octauo, in Libu, vbi quidam Nigrita noctu imaginem pueri Ieſu furatus erat, ſed cum icone prodiens obuiam habuit Anſerum gregem, qui impetu in furem irruerunt, & horum Anſerum nonnulli morſibus veſtes furis apprehenderunt, alij ad Cœnobij turrim auolantes cāpanam pulſarunt, alij horribiliter gracitantes incolas excitarunt, qui tandem à ſomno expergeſacti, & accurrentes furem deprehenderunt. Non ergo dicendum erit poſthac, quod Roma ſolum harum volucrum excubijs fuerit redempta. B

Anſer Magellanicus qualis.

Præterea Anſeribus feris addendus eſt Anſer Magelanicus ita Cluſio nuncupatus, quia in inſulis Magelanici maris eum Batauí inuenerint, ſed hi à copia pinguedinis huiuſmodi aues *Pinguins* nominarunt. Eſt admirabilis hæc volucris ex genere Anſerum, quamuis roſtro ſit diſſimilis; in mari victitat, & ſemper magna pinguedinis copia redundat. Magnitudo eſt prægrandis anſeris, prona parte nigris pennis tecta eſt auis, ſupina, & circa ventrem albis. Collum craſſum, & breue candidis pennis inſtar torquis cinctum. Cutis craſſa, & denſa inſtar ſuillæ. Eſt alarum expers, quarum loco duæ pinnæ, quaſi ex corio confectæ circa vtrumq; latus tanquam brachia propendent, prona parte breuibus, anguſtis, & rigidis pennis tectæ, ſupina C verò minoribus, rigidioribus, & albis, quibus nonnullis in locis nigræ permiſcentur; quæ pinnæ ad volandum ſunt ineptæ, ad natandum verò huic animali maximo ſunt adiumento: cum vt plurimum in aquis verſetur, & terram tantummodò ſobolis gratia petat. Namq; quaternæ, aut quinæ huius generis aues in vna ſcrobe nidulantur, quia cryptas valdè latas, & profundas, inſtar cuniculorum, in litore fodiunt; immò interdum adeò altas, vt Nautæ per litus gradientes ſæpius in eas genu tenus ruant. Huiuſmodi volucres roſtrum coruino maius habent, non adeo tamen clarū, & caudam valde breuem, pedes nigros, planos, & forma pedum Anſeris, non tamen ita latos. Erectæ, & capite ſublimi incedunt, demiſſis pinnis tanquam brachijs in latera, itaut procul intuentibus tot homunciones, ſeu Pygmæi gradientes videantur. Aemulātur profectò gallinam illam monſtroſam, quam domi alit Illuſtriſſimus Fuluius Antonius Mareſcalchus, cuius icon in capite quinto Hiſtoriæ Mōſtrorum conſpicitur. Hæ igitur aues erunt fortaſſis Anſeres, quos Gomara ſcripſit ſine pennis eſſe, nunquam à mare egredi, & pennarum loco villis quibuſdam tegi.

Descriptio Auis.

Variæ differentia Anſerum.

Inſuper in Farris inſulis duæ diuerſæ Anſerum ſpecies vagantur, quarum prima D Helſingegaas nominatur, magnitudine Anſeris, caput, & collum habet magnum torque albicante cinctum, pectus album, alas leucophæas, tergum cyanæi coloris, & pedes rubros. Altera ſpecies vocatur Erandgaas Anſere ſylueſtri paulò minor capite leucophæo, collo rubente torque decorato, pectore fuſco, alis, & pedibus rubris. Hæ ſpecies Anſerum ſylueſtrium Farris rariſſimè conſpiciuntur, neq; ibi fætificant; vndē autem veniant, & quò migrent adhuc nemini eſt cognitum. Longa autem experientia ſuperſtitio quædam ibi nata eſt, quòd, cum huiuſmodi aues apparuerint, mutatio Magiſtratuum immineat.

Digitized by Google

DE ANATIBVS.

QVædam Anatis ſpecies circa paludes Mexicanas verſatur. Xlepapan-
totl nominata, cuius roſtrum in acutum deſinit, nullum illi Natura
colorem negauit, quoniam pennarum varietas pulchritudinem, &
pulchritudo ei nomen aſſignauit, cum paſſim auis pulchra cogno- *Auis pulchra qua.*
minetur.

Amplius eſt quædam auis Mexicanæ plagæ familiaris, rauca, ob vocis ſonitum,
nuncupata, quam nonnulli ad Halcyonium ſpecies, alij ad Anates feras reducunt:
cum eius caro non diſſimile nutrimentum, & guſtum carnis Anatis feræ præbeat, eſt
F tamen fera Anate paulo minor. Roſtrum habet ſpithameum tres digitos in medio
latum, mox in acumen deſinens, & morſui idoneum, ſupernè nigrum, infernè albũ,
& circa latera pallidum. Oculi ſunt nigri, iride circa pupillam rubra, deinde pal-
lida, & demum candicante. Ab oculis vſq; ad roſtri originem faſcia ex viridi pal-
leſcens procedit. Crura, & pedes in digitos fiſſi, vireſcunt extrinſecus; intrinſe-
cus verò ad pallorem inclinant. Color totius corporis magna ex parte albus eſt, fu- *Deſcriptio.*
luis inſertis pennis. Sed ſuperna magis fuſca ſunt, inferna autem alba. Alæ in-
fernæ cinereæ, deſuper circa extremitates nigræ, mox ex fuluo rubeſcentes, dein-
de palleſcentes, cauda breui, & nigra. Piſcibus veſcitur, & facilè cicur redditur.
Vere inter iunceta in ſobolem incumbit; ſed mirandum eſt, quòd ceruicem habet,
in comparatione ad reliquum corpus, longiſſimam; nihilominus, frequenter in mi-
ram breuitatem illam contrahit.

Tandem in Farris inſulis, quæ vulgò Ferroyer à plumarum copia nomen adeptæ
videntur. multæ aues ſunt palmipedes, ſed, inter has, multæ etiam ad feras Anates
G eſſent referendæ, & potiſſimum illæ, quas Incolæ Landas, Alkas, & Iomuuiãs nun-
cupant, quæ tum copia, tum plumæ vſu reliquis harum inſularum auibus præferun- *Landa auis.*
tur. Landa roſtro eſt rubente, & latiuſculo pectore candido, tergore nigro, alis, &
pedibus rubicundis, mole corporis anatæ inferiori. Hæc proculdubio videtur illa
auis, quam Carolus Cluſius in Exoticis ànatem arcticam nuncupauit, quæ in cauer- *Anas arctica*
nis excelſorum ſcopulorum nidificat, & oua gallinarum ouis æqualia parit, ſingulo
Vere reuertitur, & Hyeme, quò abeat, ignoratur.

Alka prædicta aliquanto maior eſt, roſtro lato, & nigro, itemq; corpore, niſi
quòd ſub extremo pectore, & alis albicat, Pedes ſunt nigri, caput deniq; fuſcum,
& linea alba ab vtroq; oculo ad partem roſtro proximam ducitur. In editiſſimis pa-
riter ſcopulis, vt Landa, nidulatur, & oua, ex albo, & nigro maculam enititur.

Iomuuia demum eſt grandior, cuius corpus totum eſt nigrum, prẹter pectus, quod
albicat, pedes item nigri ſunt, roſtrum nigrum, acutum, & oblongum, oua ſimili-
liter in eminentioribus ſcopulis excludit cyanel quidem coloris, ſed lineamentis di-
H uerſorum colorum variegata.

DE CORVIS AQVATICIS.

OMiſſa Corui Indici hiſtoria, qui Cacaloti nuncupatur, & aliquibus pen-
nis candidis veſtitur, & triplici colore variatur, duploq; maior, quàm
Europeus eſt; noſmet conuertemus ad Coruum aquaticum plagę me-
xicanæ indigenam ab extrema cauda vſq; ad acumen roſtri, quatuor *Coruus Mexicanus.*
ferè ſpithamas longum, & mediocris latitudinis. Crura ei ſunt ſeſqui-
ſpithamea, roſtrum, inſtar arcus, curuum, duos palmos longum, & mediocriter te-
nue, pedes in quaternos digitos finduntur vnguibus nigerrimis munitos, crura mi-

nus

Deſcriptio.

nus nigreſcunt digitis, roſtrum eſt cyaneum,& caput exiguum. Pennæ infernæ ſunt fuſcæ inſertis rubris ſupernæ verò promiſcuè purpuraſcunt, deinceps ſubnigræ, virides, atq; ſplendentes. Caput,& collum pennis ſuſcis, albis,& viridibus, necnon pauliſper fulueſcentibus teguntur. Oculi ſunt nigri, iride ſanguinea. Verùm ab extremis oculorum angulis vſq; ad roſtrum vnius vnciæ interuallo, pellis eſt deplumis, & ex albo rubeſcit. Alæ viridi, & nitente fulgent colore, ſupernæ propè originem violaceæ, deinceps viridi, & colore pauonino refertæ. Aſſiduè circa Lacus mexicanos verſatur, quia piſcibus veſcitur, & iuxta lacuſtria loca educat ſobolem. A

Piſcatio ope Corui marini peragitur

De Coruo autem marino Sinarum, Mendoza Auguſtinianus hæc habet. Rex Sinarum in cunctis Vrbibus iuxta fluuios ſitis quædam habet ædificia, in quorum ſingulis multi Corui marini aluntur, quorum opera piſcatio mirandum in modum peragitur, illis potiſſimum menſibus, quibus piſces ſuos fœtus ediderunt. Quandoquidem eductos ex illis ædificijs coruos miniſtri ad ripas fluminum deferunt, vbi ſcaphæ piſcatoriæ aqua ſemiplenæ detinentur, quibus in ordinem digeſtis ſingulis ſingulos Coruos aſſignant. B

Coruos deinde longo funiculo ſub alis vinciunt,& alio funiculo ingluuiem ſtringunt, ne captos piſces vorare poſſint, poſtea ad capturam piſcium aues dimittunt, quæ ſuum munus tam diligenter obeunt, vt cunctis intuentibus admirationem pariant; namq; magna celeritate huiuſmodi aues ſe ſe mergunt, & tandiu ſub vndis morantur, donec ingluuiem à roſtro ad pectus vſq; impleuerint; poſtmodum emergentes eadem velocitate ad ſcaphas toties reuertuntur, donec piſcibus repletæ fuerint. Tunc enim ſoluto gutturis vinculo liberè dimittuntur, vt piſces ad proprium victum venentur. Sunt enim famelicæ, quia die piſcationem præcedente nulla eis cibaria fuerunt ſuppeditata, vt ad piſcationem alacriores redderentur.

Sed dubitandum eſt, ob memoratam ingluuiem, cum Author nullius coloris,& conditionis auium meminerit, quòd huiuſmodi auis non ad genus Coruorum aquaticorum, ſed potius Onocrotalorum ſit referenda.

Coruus aquatilis Carbo, & Mergus Magnus.

Vtcumq; ſit, nos in præſentia proponimus lectori ſpectandam iconem Corui, ſeu Carbonis aquatici, qualem in publico Muſæo inuenimus, de quo animali in tertio Ornithologiæ tomo actum fuit: quandoquidē hæc auis apud Albertum, & Carbo aquaticus, & Mergus Magnus niger appellatur.

DE

PARALIPOMENA
ACCVRATISSMA HISTORIAE
OMNIVM ANIMALIVM.

Quæ in Voluminibus Aldrouandi deſiderantur.

BARTHOLOMÆVS AMBROSINVS
in Patrio Bononienſi Archigymnaſio
Simpl. Med. Profeſſor Ordinarius,

Muſæi Illuſtriſs. Senatus Bonon. necnon Horti publ.
Præfectus ſummo labore collegit.

*MARCVS ANTONIVS BERNIA BIBLIOPOLA BONONIENSIS
proprijs ſumptibus in lucem edidit.*

BONONIÆ, Typis Nicolai Tebaldini 1642.
Superiorum Permiſſu.

Digitized by Google

ILLVSTRISSIMIS
BONONIENSIS
REIPVBL.
SENATORIBVS
Bartholomæus Ambroſinus F.

NVNQVAM poſſum, Illuſtriſs. Senatores, inter illa veſtræ benignitatis, & beneficentiæ argumenta, quibus quotidie veſtros Ciues, & præſertim Miniſtros proſequimini, illud poſtremo loco reponere, dum me omnium minimè peritum non modò cuſtodiæ veſtri Muſæi θαυματοφυλακίῳ deſignaſtis, ſed etiam mihi tot, tantorumq; operum condendorum, & perficiendorum curam demandaſtis. Quod poſtea munus pro viribus exercendum aggreſſus, quàm vigili ſtudio, & quanta ſedulitate præſtiterim, interdiù, noctuque huic inuigilans meſſi, narrare non eſt opportunum: quia nunquam talem virium mearum imbecillium ſolicitudinem in hoc opere conſumere poſſum, quin ſemper maiorem Illuſtriſſima tantorum Patrũ humanitas non mereat. Sed animus meus hoc identidem verſiculo recreatur.

Si deſint vires, tamen eſt laudanda voluntas.

Itaq; hoc tantùm annuo, quòd nudius tertius in veſtro dũ verſarer Muſæo, vaſtum hiſtoriæ omniũ animantium intuens pelagus, multas Icones omiſſas, hiſtorijſq; minimè inſertas animaduerti. Quarè id admiratus, tum ne perpetuis obruerentur tenebris, tum vt vobis in obſequioſos pergratis morem gererem: iuxta illud Virgilianum.

Et benè apud memores veteris ſtat gratia facti. Li.4. Aen. verſ.519.

A 2 *Ex*

Ex Iconibus collectis hæc Paralipomena hiſtoriæ cunctorum animalium accuratiſſima, ab omnibus ſtudioſis expetita concinnaui, & eadem veſtro Nomini, quaſi Numini obtuli; nec immeritò: ſic enim veſtrum campum, quem olim mihi dediſtis excolendum, nunc vepribus expurgatum, ſemitis recluſum, & multis lucubrationibus cultum reſtituo, ſeu potius flores in hoc fertili, & ameno lectos agro quaſi in faſciculum compoſitos vobis olfaciendos reuerenter porrigo. Pergite vos veſtro patrocinio me fouere, quem olim ad hoc munus obeundum tanto ſuſcepiſtis ardore Valete, & fœlices viuite.

Bononiæ Cal. Decembris M. DC. XXXXI.

Digitized by Google

E

PARALIPOMENA ORNITHOLOGIAE

OLIM Ornitologia ab Eruditiſſimo viro Vlyſſe Aldrouãdo in tres partes fuit diſtributa, in quarum prima aues rapaces, tam diurnæ, quàm nocturnæ recenſebantur; in ſecunda, præter aues graniuoras, nempe gallinacea genera, columbas, pauones, phaſianos, ſimileſq; alias, illę etiam, quæ vermibus vitam ſuſtentant, necnon pamphagæ numerabantur: in tertia demum quotquot aues in aquis ſe merguntur, vt anſeres, & anates, & quæcirca aquas, pabuli gratia, ſemper verſantur, vt Ardeæ, & cæteræ huius generis, collocabantur. F Nos in præſentia, hoc ſeruato ordine, pauca addemus, quæ partim ob multitudinem iconum, quæ in Muſæo olim Aldrouandi, & nunc Illuſtriſſimi ſenatus Bononienſis ſeruantur, partim quia ſerius Author non obſeruauerat, typis non fuerunt mandata. *Pamphagę aues.*

Primitùs proponimus ſpectandum, & conſiderandum Lectori vnguem alicuius auis rapacis, qui in muſæo adhuc diaphanus conſpicitur. Hanc enim iconem Lector contemplabitur, num ad diurnas, vel nocturnas aues huius generis ſpectare poſſit. *Aues rapaces nocturnæ, & diurnæ.*

Sin hic vnguis ad rapaces aues diurnas attineat, aliam, atq; aliam iconem ad nocturnas pertinentem exhibemus: namq; figuram Periophthalmij noctuæ, ſiue Vlulæ, necnon ouum habebit Lector, & meditabitur.

Vnguis rapacis Auis.

Periophthalmion Noctuæ.

Ouum Noctuæ.

Nolumus prętermittere iconē Accipitris capite,& cauda nigri,cęteris verò albi, ſi tamen hoc animal in rerum natura verſatur de quo valdè dubitamus,quandoquidem hęc icon obſeruata fuit in tabula Bembi ſupra caput Apollinis effigiata,in qua tabula multæ aliæ aues monſtrificæ fuerunt delineatæ, vt in Hiſtoria monſtrorum applicauimus.

Accipiter capite, & cauda niger.

DE

A

DE AQVILIS.

PErpulchrum, & regium Aquilæ genus corona, vel criſta nigra redimitum per Indiam vagatur, quod Incolæ Yzquauhtli nuncupant, roſtro circa radicem luteo, deinceps nigro, pedibus pallidis, vnguibus nigris, cruribus, & ventre ex colore nigro, & candido permixtis, collo fuluo, dorſo, & cauda nigris, atq; fuſcis. Hæc Aquila magnitudine vulgarem aequat Arietem, magna audacia, & ferocia eſt prædita, itaut homines, cicur etiam facta, leui de cauſa adoriatur; miteſcit tamen, & aucupio, inſtar aliorum Accipitrum, quorum videtur ſpecies, famulatur.

Aquila ad Aucupium.

Aquilæ albæ, præter memoratas à Doctiſſimo Aldrouando, vagantur per montes vltra regnum Malabar, per mille milliaria ad regnum Morſili, quod nemini eſt tributarium, & ſerpentibus in conuallibus illis verſantibus veſcuntur. His Incolæ in venatione gemmarum, & præcipuè Adamantum vtuntur: cum in montibus huius regni multi Adamantes generentur. Idcirco poſt pluuias multi homines egrediuntur ad riuos aquarum de montibus deſcendentes, & in arena aliquos inueniunt adamantes. Sed quoniam plurimi ad conualles inacceſſas ab vndis conuehuntur; æſtiuo tempore homines aſcendunt montes, & in illas valles proijciunt recentium fruſta carnium, Aquilis albis aſpicientibus, quæ poſtea ab ipſis in montes ſublata nonnullos adhærentes habent Adamantes. Aduertunt igitur, quò aues ſublatam portent carnem, & accurrentes ſtrepitu Aquilas abigunt, & lapillos carni adhærentes colligunt. Sin Aquilæ proiectam carnem in conuallibus comederint, obſeruant diligenter locum, in quo noctu Aquilæ dormiant, & mane ab excrementis lapillos eliciunt, ſi quos vnà cum carne deuorauerint. B

Venatio adamantũ per aquilas.

C

DE AVRIS, SIVE AVIBVS Ventorum

AVIS eſt quædam apud Indos, quæ nomen aduerſus quamuis auræ violentiam, & ventorum impetum meruit. In locis maritimis vocatur Zamuro, Peruanis Suyunu, Mexicanis Tropilloti: Coruini videtur generis, & magnitudine ad Aquilam accedit, colore eſt nigro, vngue adunco & atro, crure fuſco, roſtro inſtar Pſitaci, fronte depili, & cute plicatili obtecta, necnon raris, & nigris pilis circumuallata, Morticina carne, ſtercore humano, & alijs ſordibus veſcitur.

Corui genus

In arboribus, & rupibus huiuſmodi aues pernoctant, ſed mane ad ciuitates aduolant, & à locis eminentioribus diligenter intuentur plateas, vt quicquid immundum, & exangue in eſcam ſumant. Perſpicaces enim ſunt, præpetes, & miri ſilentij, neq; enim vociferantur, neq; canunt, ſed quoddam leue murmur edunt. Hernandus author eſt ignotæ eſſe originis, cum locus, vbi nidulentur, & ſobolem alant, ignoretur; tamen in ſingulis nouæ Hiſpaniæ angulis ſunt frequentiſſimæ. Nihilominus Acoſta ſcribit eorum pullos eſſe albos, & adoleſcentes coruinam nigredinem adipiſci, & odoris eſſe ingrati. Cinis pennarum ortum pilorum coercet. Caro eſtur ad morbum gallicum expugnandum; ſtercus hauſtum in aliquo liquore, melancholicis confert, & cor Sole exſiccatum ſuauiſſimum ſpirat odorem. Quocirca huiuſmodi aues in aliquibus Prouincijs, lege lata pæna, non interimuntur. D

Vſus in medicina, & alijs.

Alia auis eſt Cozcacoauhtli ab Indis vocata, & regina Aurarum, ſcilicet earum eſſe perhibetur, quas Mexicani Auras, nempe Ventorum Aues nominant. Mexi-

Aues ventorum.

canę

E canæ Prouinciæ eſt indigena, haneq; nomenclaturam ſibi vindicauit; quoniam magna vi reſiſtens ventis, iiſdem ſedibus perſtet immobilis. Magnitudine Gneſias adæquat Aquilas. Totum corpus, præter collum, & pectus, ex nigro purpuraſcit. Alæ ſubtus circa exortum nigræ, cætera cinerea, deſuper verò mixtim fuluæ, nigræ, & nonnihil ad purpureum colorem tendentes. Crura rubra ſunt, vngues vnci, roſtri extremitas Pſitacorum æmula, alba, cætera rubicundo colore infecta; nariũ foramen eſt amplum, oculi nigri, iris fulua rubræ palpebræ. Frons ſanguineo eſt perfuſa colore, rugis plicatilibus exornata quas inſtar galli pauonis aliquando explicat, cum pilis quibuſdam raris, & nigris. Cauda eſt Aquilæ infernè cinerea, foris autem nigra. Veſcitur, & ipſa morticinis carnibus, & ſtercore humano; deinde anguibus, lacertis, & muribus, quibus in dies inſidiatur. Indi plumas huius auis visceribus admouent, & carnes elixas, perdurante hoc affectu, necnon in profliganda lue gallica fæliciter vſurpant. *Vſus in medicina.*

F

DE AVIBVS PSITACO congeneribus.

EX Moluceanis inſulis quædam auis Noyra nuncupata in Indiam deferſtur, quæ Pſitaci faciem apprimè exprimit, & cantum etiam imitatur, niſi quòd pennis rubicundioribus eſt veſtita, & caro pretio venditur. Præterea hoc peculiare ſibi vindicat, quòd altorum ſuorum capita, aures, nares, & vultum, lingua ſtudioſè, more Canum, detergit: itaut his geſticulationibus Dominis ſuis non parùm oblectationis afferat. Præterquamquòd vario, & amæno pennarum colore alios Pſitacos longè ſuperat.

In Chiappa quoq; aues quædam, Accipitres fluuiatiles nominatę verſantur, monG ſtroſæ quodammodo pedibus videntur; cum horum alterum anſerinum, & alterum aquilinum habeant: etenim dum altero innatant, altero prædam rapiunt. *Accipitres fluuiatiles.*

DE PICIS.

QVædam auis à ſedando, & diſſipando capitis dolore Picus ſalutifer fuit appellata, merula eſt maior, roſtro longo, & nigro, ſed inferna parte breuiori, vertice, & toto ferè collo deſuper rubicundo, infernis partibus prorſus cinereis, alis autem, & dorſo nigris, ſed albis lineis tranſuerſis variatis. Frequentat agros prouinciæ Totonacapæ, & ad Pici genera referri creditur; cum arbores roſtro perforet. *Picus ſalutifer.*

H Plumæ capitis rubeſcentes applicatæ, capitis dolorem leuare feruntur: ſiue id à ſignatura retulerint, cum in vertice capitis huius auis emineant, ſiue quia experimento id comprehenderint.

Eſt ibi alia ſpecies huius auis, quæ Picus imbrifœtus indigitatur lingua vernacula Quatotoni, magnitudine Vpupam aequat, nigro, fuſcoq; colore variatur. Roſtrum, quo arbores cauat, tres digitos eſt longum, firmum, & candens, ſed infernè breuius. Caput eſt paruum, plumiſq; rubris contectum, & decoratum criſta rubicũda tres vncias longa, & in ſuperna parte nigra. Ab alterutro colli latere faſcia nigra ad pectus vſq; deſcendit. Pedes, & crura ſunt liuida. Non longè à mari auſtrali degit, in excelſis arboribus nidificat, cicadis, & vermibus victitat, & tempore imbrium in prolem incumbit, vnde nomen ſibi comparauit. *Picus imbrefatus.*

DE

Digitized by Google

A

DE NOCTVIS, ET VESPERTILIONIBVS.

NOctua canora eſt, Chicoatli apud Indos vocata, quæ magnitudine noſtratem æquat, roſtro eſt longo, tenui, & pullo, necnon tænijs iuxta vtrumq; oculum luteis, & obliquis. Inferiora corporis pallida ſunt, nigris quibuſdam plumis circa collum interſertis. Nigri ei ſunt oculi, iride lutea. Cætera ex fuluo, fuſco, & cinereo permixta ſunt; montoſa colit loca, & in vimineam coniecta caueam non mediocriter garrit, vnde nomenclaturam acquiſiuit. Facili alitur negocio; quia pane, vermibus, & alijs huiuſmodi rebus veſcitur. Calidis, & frigidis regionibus comprehenditur, & non inſuaue præbet alimentum. Nonnulli à Noctua vulgari Chiaquatotol appellant, quoniam illa non minus ſit auguralis. B

Vſus in cibis.

Veſpertiliones occidentales grandes ſunt, itaut horum nonnulli pedalem longitudinem ſuperent, duris, & longiuſculis pilis præditi, color eſt diuerſus: nam quibuſdam ex flauo eſt cinereus, aliorum eſt magis fuſcus, & nonnullorum ſpadiceus. Alarum partes corpori proximiores pilis ſunt tectæ rarioribus, earumq; ſupina pars magis, quàm prona. Sunt autem alæ ſeſquipedalis longitudinis, & latitudinis octo vnciarum: quamuis in aliquibus ſint breuiores, & anguſtiores, ſicuti viciſſim in alijs latiores, & longiores. Color alarum ex fuſco eſt cinereus, ſumma ſingularum alarum pars oſſiculum duas vncias longum continet, in acutum, & curuum vnguem deſinens, quo arboribus adhærent; ſimiliter ab extrema ala vnguis minor, & vix eminens pendet.

Veſpertilionum deſcriptio.

Duas habent aures ſed paruas in comparatione ad magnitudinē, & craſſitiem capitis, extima parte anguſtas, & in mucronem deſinentes. Rictus nonnullorum obtuſus, quaſi rictus felis obſeruatur, aliorum verò oblongius, & ad vulpeculæ rictum accedens. C

Demum in ſuperna mandibula vtrinq; ſeni, & in inferna ſepteni ſunt dentes, quorum anteriores cæteris ſunt longiores, & candidi. Crura binas vncias longa, pedes parui, & ſemiunciales, qui in quinq; digitos binis articulis integratos diſtribuuntur, quorum ſinguli in magnos firmos, acutos, curuos, & nigros vngues deſinunt, ijs ſimiles, qui membranaceis alis ineſſe retulimus, quibus de arboribus ſe ſuſpendunt.

Cap. 61.

Gomata, in ſua generali Hiſtoria, horum animalium magnitudinem prędicat, ſed eorum faciem non deſcribit, ſolum addit eſſe animantes admodum mordaces, morſumq; eſſe valdè nocuum, qui ablutione aquæ marinæ, & aduſtione curatur. Deinde paulo inferius ad rem, non iniucundam narrat hiſtoriam. Accidit, inquit ipſe, vt in Prouincia Chriribichi, famulus monachorum Dominicanorum in Cœnobio, cui nomen Sanctæ fidei, pleuritide corriperetur, ſed vena, ad tollendum morbū à Chirurgo minimè deprehenſa, ægrotus deploratus relinquebatur, interim ſequenti nocte Veſpertilio ægroti decumbentis pedem nudum inueniens circa venā momordit, & ſanguine ſatur, aperto vulnere diſceſſit; ideoq; tantùm ſanguinis effluxit, vt patiens à morbo liberaretur, non ſine magna monachorum admiratione: vnde pro miraculo id prędicare ſolebant. D

Cap. 80.

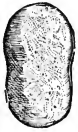
Caſus pleuritidis.

In Plaga Orientali viuunt etiam Veſpertiliones immenſæ ferè molis, quoniam magnitudine gallinas aequare perhibentur, quorum caro palato eſt grata, & iucunda; ſunt tamen fructibus admodum infeſti; propterea noctu agros cuſtodire oportet; & hęc de Auibus ad primum ornithologiæ tomum attinentibus dicta ſint.

DE GALLINIS, ET VROGALLIS.

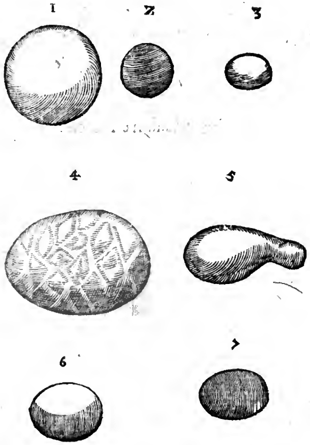
GAllinarum, in Regione Mozambicha, caro atra eſt; immò pennæ, carnes, & oſſa ita nigricanr, vt ſi coquantur, in atramento elixę eſſe videantur: nihilominus ſapidiſſimę ſunt, & reliquis longè meliores creduntur. Icones gallinarum indicarum habētur in ſecundo tomo Ornithologię hic autem damus Iconem oui gallinę Indicę vt lector diſcrimen inter hoc, & ouum gallinę noſtratis meditari poſſit.

Ouum Gallinæ Indicæ.

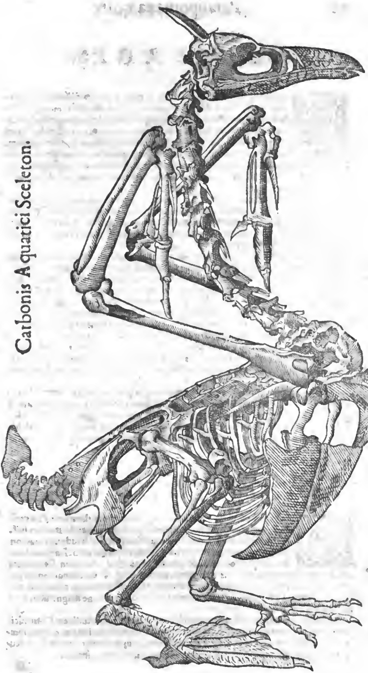

Amplius

Icones variæ ouorum Gallinæ.

Digitized by Google

Carbonis Aquarici Sceleton.

c

Digitized by Google

A

DE MERGIS.

Deſcriptio Auis.

COruis aquaticis mergi ſunt affines, quorum plures differentiæ in Tomo tertio Ornithologiæ aſſignantur, ſed, præter illas, mergus arcticus ex Noruegia miſſus, & à Carolo Cluſio deſcriptus non eſt ſilentio inuoluendus. Eſt enim auis marina, palmipes, anſere domeſtico maior: vt plurimum à collo, vbi pectori iungitur, vſq; ad vropygium, duos pedes lõga eſt, & corporis ambitus binorum pedum; Alæ quatuordecim vncias longę, cauda breuis, & vix trium vnciarum. Collum ferè octo vncias longum, caput breue tres vncias latum. Roſtrum nigrum, muctonatum, magnitudinem quatuor vnciarum ſuperans. B

Lingua tres ferè vncias longa, nigra, mucronata, chartilaginea, & circa partem ſuperiorem, vbi roſtro nectitur, dentibus introrſum recuruis vtrimq; prędita, media autem parte aſpera. Similiter palatum quatuor exiguorum, & breuium dentium introrſum ſpectantium ordine munitur, quibus facilè piſces retinet, & conficit: cum roſtrum dentibus careat.

Pennarum varietas.

Totum corpus denſis pennis regitur, quæ in pectore, toto ventre, & alarum ſupina parte breues, & albæ, in dorſo autem, & parte alarum prona longiores, & nigricantes, ſingulæ tamen circa extremitatem maculis candidis inſignitæ: hæc enim pennarum varietas circa dorſum, & latera meleagridis, ſeu gallinæ Numidicæ varium colorẽ repræſentat. Deinde collum torque ex nigris conſtante pennis decoratur; caput etiam ſimilibus pennis tegitur. At quæ roſtrum, & oculos ambiunt candidis maculis ſunt diſtinctæ. Sub gutture quoq; aliquas paruas pennas albas nigris habet permixtas. Crura in extremo corpore ſunt ſita tribus vncijs paulò longiora, plana, & nigra. Pedes ſunt quatuor vncias longi, nigri, tribus digitis referti, & atra membrana ſimul ad vngues vſq; copulati. Immò circa poſteriorem partem ſingulorum pedum paulò ſupra inflexionem paruus articulus inſtar calcaris conſpicitur. C

Hoierus ſcriptum reliquit auem huius generis, in Farrenſi inſula inter Noruegiam, & Islandiam ſita, fuiſſe deprehenſam; in aquis educare, nec niſi aduentante Autumno conſpici, terram autem rarò attingere. Huic non valde diſſimilis videtur mergus ille marinus, quem Geſnerus in Paralipomenis memorat. Pariter ab his auibus non multùm degenerat Mergus Americanus alis exiguis inſignitus: qua de re auis monſtroſa eſſe perhibetur.

Mergus Marinus Geſneri.

DE COTVRNICIBVS.

D

Auis conuulſionem generans.

QVamuis in ſecundo Ornithologiæ Tomo vnum dumtaxat Coturnicum genus fuerit memoratum; licet Ariſtoteles ſcripſerit viſam fuiſſe Coturnicem albam, tamen diuerſam ſpeciem haudquaquam conſtituit: cur poſtea aliquibus in locis interdum aues albeſcant ſuo loco fuit explicatum. Nihilominus legimus apud Martinum Cromerum viſas fuiſſe Coturnices pedibus virentibus, quarum eſus, & vſus conuulſionem generat, & tamen noſtrates virore pedum carent. Modò Coturnicem aquaticam addimus, non quia ad idem genus referenda ſit, ſed ſolum ratione magnitudinis, & velocitatis pedum.

Coturnix aquatilis.

Eſt, enim quędam auis fuſca Mexicani lacus indigena, magnitudinem Coturnicis æmulans, prolixo tamen roſtro, & ad inferiora curuo, pedibus longis, & iuxta ſummitatem aquarum celerimè curſitans; cum nunquam ferè volet, veſcitur piſciculis, & ab Incolis lingua vernacula Coturnix aquatilis cognominatur.

E

D'E AVIBVS FVLICIS congeneribus .

RElatum fuit in tertio Ornithologiæ tomo ad mentem Alberti quaſdã aues fulicas nuncupari, quę potius ad Mergorum genera erant reducendę: pariter Ornithologus ſcribebat apud Italos duas fulicarum ſpecies, nempe maiorem, & minorem verſari; quamuis ipſe maiorem fulicam Coruum aquaticum Ariſtotelis eſſe putauerit: quandoquidẽ in Italia vnum tantummodò fulicæ genus habetur.

F Apud Indos Yachaciotli auis ad fulicas Nuperorum videtur referenda, virentibus eſt cruribus, capite, & ventre cyaneis, ſed in colorem purpureum tendentibus, alis promiſcuè fuluis, & nigris. Roſtrum tres digitos latos longum, & circa exortum in coccineum colorem vergens, parte anteriori capitis depilli. Piſcibus iuxta lacus, & flumina viuit, edilis eſt eius caro, ſed minime grato alimento. *Deſcriptio.*

Eodem nomine indigitant aliam auem Indi fulicę pariter æmulam; quamuis alijs vocetur quachiltone, coloris eſt purpurei ex nigro interſertis albicãtibus pennis. Roſtrum initio pallet. Adoleſceotibus rubet, cũ caluitie iuxta originem roſtri. Crura ſunt lutea ad virorem inclinantia, & quatuor digitis pallidis terminantur. Oculi ſunt oigri, iride fulua, circa paludes curſitat, piſcibus victitans, & huius caro ad differẽtiam ſuperioris palato non eſt iniucunda. Tandem huiuſmodi auis vigiliam, & cantum Galli gallinacei imitatur; ſiquidem nocte intempeſta, & crepuſculis aduentantibus matutinis canit. *Auis galli gallinacei æmula.*

G

DE PASSERIBVS AQVATICIS, & exoticis.

VErſatur in Mexicanis Plagis auis nuncupata Acototloquichitl, ſeu paſſer aquaticus, quoniam paſſerem noſtratem magnitudine, & forma ſimulet, roſtro eſt nigro, cruribus, & pedibus fuluis, inferiori parte corporis plerumq; candida, cæteris fuluis albedine aliqua, & nigredine variatis. Pertinacis cancionis eſt animal, quia non minus canit, quàm ſol pergit, dum contumaci ſonitu mures imitante garrit. In iuncetis plerumq; inſidet, & nidulatur, & toto Coelo diſcrepat ab illo paſſere aquatico, qui in ſecundo Ornithologiæ libro fuit memoratus. *Vox auis qualis.*

H Eſt alia auis in illis regionibus paſſer aquatilis pariter nuncupata, cui inſignis ſtultitia, & ſimplicitas nomen dedit, quia manus apprehendentium non fugit, admiratur ſolum, & tanquam auis ſtolida ſtupet; voce Graculum, magnitudine Picã, & forma Larum æmulatur. Roſtro eſt tenui tres vncias longo, rotundo, & recto, necnon propè extremitatem nonnihil curuo, pupilla nigra, & membrana oculos cingente in ambitu cinerea. Crura ſunt nigra, & pedes inſtar animalium palmipedũ membrana muniuntur. Marina eſt auis, & veſcitur piſciculis. *Paſſer ſtultus.*

Cęterùm aues huius generis, nautis appellentibus, arboribus inſident, & ſecurę ad manus accedunt: qua de re paſſeres ſtulti nominantur. Bononiæ verò auiculam longè ab his diuerſam paſſerem ſtultum indigitant, nimirum motacillæ quamdam ſpeciem nonnullis etiam Aucupibus magnanioam vulgò nominatam; item aliã auiculam, quę corporis habitu paſſerem ſimulat, licèt colore ſit diuerſiſſima; de quibus poſtea in ſecundo Ornithologiæ libro vberius actum fuit. *Motacilla auis quæ.*

PARALIPOMENA HISTORIÆ INSECTORVM. A

De Veſpis.

OMnes perſequi Veſparũ differẽtias admodũ difficile eſſe opinamur cũ, aliæ ab Antiquis, aliæ à Nuperis recẽſeantur. Præterea aliæ legitimæ aliæ ſpuriæ, aliæ noſtrates, aliæ exoticæ, & potiſſimum Indicæ nuncupantur. Modò, præter illas in Hiſtoria Inſectorum memoratas, quoddam Veſparum genus aculeatum, & pungens Tetlatocha ab Indis vocatur, quoniam, ſingulis quibuſque diebus, effoſſa terra, & aliò delata, cubiculum ſibi parat, ſed fauos minime conſtruit. Veſpa eſt nigrà ad ceruleum vergens, exceptis alis, quæ ſuluæ ſunt; ſimiliter cornicula luteo tinguntur colore. In montibus potiſſimum Tepoatlamicis viuit. B

Veſpa Indica.

DE PAPILIONIBVS.

SI genera Papilionum inquiramus innumera ferè inuenicmus. Namque alij ſunt diurni, alij nocturni, nempe lucis & tenebrarum amantes. Alij magni, alij parui, alij mediocres. Alij vno tantùm prędito ſunt colore, alij duobus, alij pluribus. Alij maculati, alij maculis carent. C

Inter hos autem nullus reperitur aculeo infeſtus: cum tamen in India plures huius generis naſcantur, vbi etiam quoddam Papilionum genus verſatur, quod à Barbaris Arauers nuncupatur, grilli magnitudine, vt Lerius teſtificatur. Huiuſmodi autem Beſtiæ gregatim tanquam grilli ad focum, & ad loca calidiora accedunt, & ſi edile aliquid offendunt, illico exedunt; immò veſtes ex corio paratas ita aliquando corrodunt, vt earum ſuperficiem penitus abſumant. Deinde ſi Pullaſtri cocti, aut aliã cibariã, per incuriam, noctu incondita remaneant, manè vſque ad oſſa carnibus nudata reperiuntur, & hæc eſt noxa, quam huiuſmodi Inſecta Incolis afferunt.

Papilio Indicus.

DE SCARABEIS.

HÆC animalcula primùm inter se colore diſcrepare videntur, dum alij nigri, alij uirides, alij quouis colore præter album, inſigniti obſeruantur. Alij magnitudine, alij ſono, alij generandi modo, alij demum capitis conſtitutione differunt: cum alijs caput cornutum, vt Ceruis volantibus, alijs abſque cornibus inſit. D

Illud igitur genus cornibus refertum varios habere vſus perhibetur, vt in Hiſtoria Inſectorum fuit explanatum: ſiquidem in doloribus ſedandis fæliciter vſurpantur, & contractiones neruorum mirandum in modum tollunt, quem affectum Vvlgus *Grancio* vocitare ſolet. Immo in hiuſmodi affectionibus vice amuleti auro, & argento tales beſtiolæ includuntur: deinde ex cornibus harum beſtiarum amuleta ad faſcinationes, & ad terriculamenta puerorum parant: quamuis alij in omnibus puellorum affectibus tale præſidium commendent. Præterquamquod multi, in quartanis febribus abigendis, hæc cornua vtiliter ſuſpendunt.

Vſus in medicina.

Sed

Scarabeus cornutus Indicus.

E Sed, præter hæc, iam ſuo loco narrata, ſciendum eſt in nouo Orbe Scarabeos ex genere cornutorum generari, quos Temolin Incolæ nuncupant, & quorumdam cornua deradunt, & in aqua propinant, & Venerē mirandum in modum ſtimulare profitentur.

DE MVSCIS.

Musca Mexicana paluſtris.

Libro poſtremo Hiſtoriæ Inſectorū Muſcæ fluuiatiles Rondeletij memoratæ fuerunt, quæ ſupra vndarum ſuperficiem, Aeſtate, volant, oculis magnis pro corporis mole, dorſo rotundo, ventre plano, ſenis pedibus, & poſtremis maioribus, qui ad corpus in aqua impellendū,
F eis magno ſunt adiumento: quamuis inter natandum geminæ alæ extendantur; qua de re non ſolum natare ſed etiam volare poſſunt.

Verùm in Plaga Mexicana, muſca paluſtris non proſus prædictæ diſſimilis in aquis verſatur, Akkagacatl nuncupata, quoniam faciem aquoſam repræſentet, & valde ſimilem elemento, in quo aſſiduè verſatur. Hæc continuam annonam Plebi mexicanæ ſuppeditat; dum vber harum muſcarum copia, ſtatis quibuſdam temporibus ad retia venit: ex his tritis, & commixtis globuli ad totius anni emporia præparantur, namq; Indigenæ illas membranis ſpicæ mayzi, nimirum frumenti indici conuolutas, & in aquam nitratam coniectas coquunt, atq; ita bonum, & guſtu minime ingratum alimentum præſtant. Præterquamquod ijſdem mille auicularum genera alunt, quæ caueis incluſa, non ſine audientium voluptate voces varias modulantur: tandem harum muſcarum genus maius, & minus reperitur.

Vſus in cibis.

Oua Muſcarum India adquid.

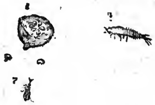
Inſuper lacus Mexicanus magnam præbet copiam Ahoautli: ſic enim oua prædictarum muſcarum Indi cognominant. Hæc Papauerum ſeminibus ſunt ſimilia, &
G capiuntur proiectis in lacum funibus brachialis craſſitudinis, qua parte fluctus ſunt tumidiores; ſiquidem illis oua adhæreſcunt, & inde Piſcatores illa corradunt, & in vaſis ad vſum ſeruant. Ex his poſtmodum placentas, aut orbes effingunt, & in membranaceis inuolucris ſpicarum Mayzi recondunt, vt deinde, oblata occaſione, torrefaciendo fercula parent. Piſcium odorem ſpirant, nec prauum penitus alimentum præſtare perhibentur: immò ventriculum imbecillum, & diſſolutum roborare dicuntur.

Iam explicatum fuit, muſcarum alias eſſe aquatiles, alias terreſtres: pariter terreſtrium duplex generatio ſuo loco fuit aſſignata, quarum altera ex ouis, altera ex putredine procedit, quamuis poſtea ex ouis prius vermis dimanet, qui ſenſim pedes, atq; alas effert, & tandem volucris, nempe muſca euadit.

Muſcarum varia origo.

Cum igitur vermiculorum muſcas progignentium duplex ſit origo, nimirum congreſſus muſcarum, & putredo: aduertendum eſt, quòd hæc putredo non ſolum cadauera, ſed etiam corruptionem fructuum reſpicit. Quamobrem hoc in loco libuit
H exhibere iconem muſcæ in quercus pilula natæ, vbi Lector poterit etiam intueri iconem Blattæ telas ſectantis.

Muſca ex Quercus pilula prodiens, & Blatta telas ſectans.

DE ARANEIS.

Reticulum capitis. *Alia ſpecies aranei*

MVLTAE Araneorum ſpecies apud Indos generantur, quarum præcipuas memorare decreuimus, cum multæ aliæ in hiſtoria Inſectorum enumeratæ fuerint: quædam ſpecies magnitudinem ouum columbinum ſuperans Ahoachrocatl vocitatur, quæ cum tantæ ſit molis, nullius tamen eſſe veneni dicitur. Rurſus alij apud Caribes ſunt Aranei, dimidium malum cittium adæquantes exiguis tamen pedibus, dentibus tamen longis, & acutis referti, qui elaborant telam ſatis reſiſtentem, in qua ſi parua volucris incidat proculdubio irretitur. Poſſet hæc aranea tanquam Calantica, ſeu reticulum capitis mulieribus inſeruire, & potiſſimum quia ablutione alba redditur. Alia ſpecies Hoitztocatl, nempe Araneus ſpinoſus dicitur; qui morſu dementat, supernæ, & media corporis parte eſt niger, cætera luteus, figura aculeata, & tribulo ſimilis: vnde apud Indos nomen ſibi comparauit cum Hoitztli ſpina vocetur.

Atocatl autem eſt Araneus iuxta aquas degens, rubro, aureo, & nigro variatur D
colore, & vitam ducit in planta ab Incolis Metl vocata; mira dexteritate telam peragit circino veluti ſemper rotundatam: innocui, aut ſaltem leuiſſimi eſt ictus.

Tertia ſpecies.

Tandem in illis regionibus aranei paruuli ſunt, aureis, & punctis nigris diſtincti Horum vulnus eſt noxium, quoniam ictus ad quamdam veluti inſaniam patientes ducit, & partibus ſtuporem communicat non ſine anxietate, & dolore, quibus poſtea Indi proprijs antidotis reſiſtunt.

DE

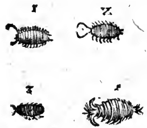
E

DE MVLTIPEDVM Differentijs.

TRIA diuerſa, & terreſtria Inſectorum genera multipeda Priſci appellarũt, nempe Iulum, Scolopendram, & Oniſcum, ſed de poſtremo in prӕſentia habetur ſermo. Oniſcos vocauit Ariſtoteles ὄνυς πολύποδας, nimirum Aſellos multipedes, nec prӕter rationẽ, quoniam nomen Aſelli multis animantium generibus apud Grӕcos competit; ideoquè adiecit multipedes, quoniam Latini etiam Veteres à numero pedum has F beſtias multipedes indigitarunt. Galenus ὀνίσκους appellauit, & apud ſuos κυάμους dici tradidit eoſque ſic deſcripſit. Aſelli ſunt animalia, quӕ in globum ſe ſe contrahunt; qua de re nuncupant κυάμους, nempe fabas, quia fabis eſculentis ſimiles ſub hydrijs intueri licet. Immò Galenus pluries horum Aſellorum meminit, & ſemper ſub hydrijs naſci, & verſari ſcripſit. *Aſellorum deſcrip.*

Marcellus Virgilius in Commentarijs ad Dioſcoridem has beſtiolas ὄνυς, nempe aſinos, ſimiliter Galenus ὀνίσκους, nimirum aſellos nominauit, quia liuido colore inſtar aſinorum tales beſtiӕ ſint prӕditӕ. Quid ſi addatur inceſſus, cum hӕ multis inſtructӕ pedibus, tardo tamen greſſu, inſtar aſinorum moueantur. *Oniſci etymum.* Itali Porcelletos à totius corporis ſpecie, & Latini pariter Porcelliones cognominant. Horum autem dantur variӕ ſpecies, quę in Hiſtoria Inſectorum, neque memoratӕ neque delineatę fuerunt. *Oniſci varij.* Quamobrem Lector hoc in loco eas meditari poterit: ſiquidem hic obſeruatur Oniſcus cinereus, deinde alter cinereus obſcurus. Item alia ſpecies punctis albis medium dorſum maculantibus, & demum Oniſcus peregrinus, qualis fortè ab *L. 19. c. 5.* G Ambroſio Pareo depingitur, vbi de varijs animalibus per vrinam excretis verba ſiunt.

1. Oniſcus cinereus.
2. Oniſcus alter cinereus obſcurus.
3. Alius punctis albis dorſum maculantibus.
4. Oniſcus peregrinus.

A

DE AQVILIS.

PErpulchrum, & regium Aquilæ genus coroua, vel criſta nigra redimitum per Indiam vagatur, quod Incolæ Yzquauhtli nuncupant, roſtro circa radicem luteo, deinceps nigro, pedibus pallidis, vnguibus nigris, cruribus, & ventre ex colore nigro, & candido permixtis, collo fuluo, dorſo, & cauda nigris, atq; fuſcis. Hæc Aquila magnitudine vulgarem aequat Arietem, magna audacia, & ferocia eſt prædita, itaut homines, cicur etiam facta, leui de cauſa adoriatur; miteſcit tamen, & aucupio, inſtar aliorum Accipitrum, quorum videtur ſpecies, famulatur.

Aquila ad Aucupium.

Aquilæ albæ, præter memoratas à Doctiſſimo Aldrouando, vagantur per montes vltra regnum Malabar, per mille milliaria ad regnum Morſili, quod nemini eſt tributarium, & ſerpentibus in conuallibus illis verſantibus veſcuntur. His Incolæ in venatione gemmarum, & præcipuè Adamantum vtuntur: cum in montibus huius regni multi Adamantes generentur. Idcirco poſt pluuias multi homines egrediuntur ad riuos aquarum de montibus deſcendentes, & io arena aliquos inueniunt adamantes. Sed quoniam plurimi ad conualles inacceſſas ab vndis conuehuntur; æſtiuo tempore homines aſcendunt montes, & in illas valles proijciunut recentium fruſta carnium, Aquilis albis aſpicientibus, quæ poſtea ab ipſis in montes ſublara nonnullos adhærentes habent Adamantes. Aduertunt igitur, quò aues ſublatam porrent carnem, & accurrentes ſtrepitu Aquilas abigunt, & lapillos carni adhærentes colligunt. Sin Aquilæ proiectam carnem in conuallibus comederint, obſeruant diligenter locum, in quo noctu Aquilæ dormiant, & mane ab excrementis lapillos eliciunt, ſi quos vnà cum carne deuorauerint. B

Venatio adamantũ per aquilas.

C

DE AVRIS, SIVE AVIBVS Ventorum

AVIS eſt quædam apud Indos, quæ nomen aduerſus quamuis auræ violentiam, & ventorum impetum meruit. In locis maritimis vocatur Zamuro, Peruanis Suyunu, Mexicanis Tropilloti: Coruini videtur generis, & magnitudine ad Aquilam accedit, colore eſt nigro, vngue adunco & atro, crure fuſco, roſtro inſtar Pſitaci, fronte depili, & cute plicatili obtecta, necnon raris, & nigris pilis circumuallata, Morticina carne, ſtercore humano, & alijs ſordibus veſcitur.

Corui genus

In arboribus, & rupibus huiuſmodi aues pernoctant, ſed mane ad ciuitates aduolant, & à locis eminentioribus diligenter intuentur plateas, vt quicquid immundum, & exangue in eſcam ſumant. Perſpicaces enim ſunt, præpetes, & miri ſile ntij, neq; enim vociferantur, neq; canunt, ſed quoddam leue murmur edunt. Hernandus author eſt ignoræ eſſe originis, cum locus, vbi niduleotur, & ſobolem alant, ignoretur; tamen in ſingulis nouæ Hiſpaniæ angulis ſunt frequentiſſimæ. Nihilominus Acoſta ſcribit eorum pullos eſſe albos, & adoleſcentes coruinam nigredinem adipiſci, & odoris eſſe ingrati. Cinis pennarum ortum pilorum coercet. Cato eſtur ad morbum gallicum expugnandum; ſtercus hauſtum in aliquo liquore, melancholicis confert, & cor Sole exſiccatum ſuauiſſimum ſpirat odorem. Quocirca huiuſmodi aues in aliquibus Prouincijs, lege lata pæna, non interimuntur. D

Vſus in medicina, & alijs.

Alia auis eſt Cozcacoauhtli ab Indis vocata, & regina Aurarum, ſcilicet earum eſſe perhibetur, quas Mexicani Auras, nempe Ventorum Aues nominant. Mexi-

Aues ventorum.

cane

E canæ Prouinciæ eſt indigena, haneq; nomenclaturam ſibi vindicauit; quoniam magna vi reſiſtens ventis, ijſdem ſedibus perſtet immobilis. Magnitudine Gneſias adæquat Aquilas. Totum corpus, præter collum, & pectus, ex nigro purpuraſcit. Alæ ſubtus circa exortum nigræ, cætera cinerea, deſuper verò mixtim fuluæ, nigræ, & nonnihil ad purpureum colorem tendentes. Crura rubra ſunt, vngues vnci, roſtri extremitas Pſitacorum æmula, alba, cætera rubicundo colore infecta; nariũ foramen eſt amplum, oculi nigri, iris fulua, rubræ palpebræ. Frons ſanguineo eſt perfuſa colore, rugis plicatilibus exornata quas inſtar galli pauonis aliquando explicat, cum pilis quibuſdam ratis, & nigris. Cauda eſt Aquilæ infernè cinerea, foris autem nigra. Veſcitur, & ipſa morticinis carnibus, & ſtercore humano, deinde anguibus, lacertis, & muribus, quibus in dies inſidiatur. Indi plumas huius auis vlceribus admouent, & carnes elixas, perdurante hoc affectu, necnon in profliganda lue gallica fæliciter vſurpant. *Vſus in medicina.*

F

DE AVIBVS PSITACO congeneribus.

EX Moluceanis inſulis quædam auis Noyra nuncupata in Indiam defertur, quæ Pſitaci faciem apprimè exprimit, & cantum etiam imitatur, niſi quòd pennis rubicundioribus eſt veſtita, & caro pretio venditur. Præterea hoc peculiare ſibi vindicat, quòd altorum ſuorum capita, aures, nares, & vultum, lingua ſtudiosè, more Canum, detergit: itaue his geſticulationibus Dominis ſuis non parùm oblectationis afferat. Præterquamquòd vario, & amæno pennarum colore alios Pſitacos longè ſuperat.

In Chiappa quoq; aues quædam, Accipitres fluuiatilea nominatę verſantur, mon-
G ſtroſæ quodammodo pedibus videntur; cum horum alterum anſerinum, & alterum aquilinum habeant: etenim dum altero innatant, altero prædam rapiunt. *Accipitres fluuiatiles.*

DE PICIS.

QVædam auis à ſedando, & diſſipando capitis dolore Picus ſalutifer fuit appellata, merula eſt maior, roſtro longo, & nigro, ſed inferna parte breuiori, vertice, & toto ferè collo deſuper rubicundo, infernis partibus prorſus cinereis, alis autem, & dorſo nigris, ſed albis lineis tranſuerſis variatis. Frequentat agros prouinciæ Totonacapæ, & ad Pici genera referri creditur; cum arbores roſtro perforet. *Picus ſalutifer.*

H Plumæ capitis rubeſcentes applicatæ, capitis dolorem leuare feruntur: ſiue id à ſignatura retulerint, cum in vertice capitis huius auis emineant, ſiue quia experimento id comprehenderint.

Eſt ibi alia ſpecies huius auis, quæ Picus imbrifœtus indigitatur lingua vernacula Quatotoni, magnitudine Vpupam aequat, nigro, fuſcoq; colore variatur. Roſtrum, quo arbores cauat, tres digitos eſt longum, firmum, & candens, ſed infernè breuius. Caput eſt paruum, plumiſq; rubris contectum, & decoratum criſta rubicũda tres vncias longa, & in ſuperna parte nigra. Ab altetutro colli latere faſcia nigra ad pectus vſq; deſcendit. Pedes, & crura ſunt liuida. Non longè à mari auſtrali degit, in excelſis arboribus nidificat, cicadis, & vermibus victitat, & tempore imbrium in prolem incumbit, vnde nomen ſibi comparauit. *Picus imbrefatus.*

Digitized by Google

A

DE NOCTVIS, ET VESPERTILIONIBVS.

NOctua canora eſt, Chicoarli apud Indos vocata, quæ magnitudine noſtratem æquat, roſtro eſt longo, tenui, & pullo, necnon tænijs iuxta vtrumq; oculum luteis, & obliquis. Inferiora corporis pallida ſunt, nigris quibuſdam plumis circa collum interſectis. Nigri ei ſunt oculi, iride lutea. Cætera ex fuluo, fuſco, & cinereo permixta ſunt; montoſa colit loca, & in vimineam coniecta caueam non mediocriter garrit, vnde nomenclaturam acquiſiuit. Facili alitur negocio; quia pane, vermibus, & alijs huiuſmodi rebus veſcitur. B Calidis, & frigidis regionibus comprehenditur, & non inſuaue præbet alimentum. *Vſus in cibis.* Nonnulli à Noctua vulgari Chiaquatotol appellant, quoniam illa non minus ſit auguralis.

Veſpertiliones occidentales grandes ſunt, itaut horum nonnulli pedalem longitudinem ſuperent, duris, & longiuſculis pilis præditi, color eſt diuerſus: nam quibuſdam ex flauo eſt cinereus, aliorum eſt magis fuſcus, & nonnullorum ſpadiceus. Alarum partes corpori proximiores pilis ſunt tectæ rarioribus, earumq; ſupina pars magis, quàm prona. Sunt autem alæ ſeſquipedalis longitudinis, & latitudinis octo vnciarum: quamuis in aliquibus ſint breuiores, & anguſtiores, ſicuti viciſſim in alijs latiores, & longiores. *Veſpertilionum deſcriptio.* Color alarum ex fuſco eſt cinereus, ſumma ſingularum alarum pars oſſiculum duas vncias longum continet, in acutum, & curuum vnguem deſinens, quo arboribus adhærent; ſimiliter ab extrema ala vnguis minor, & vix eminens pendet.

Duas habent aures ſed paruas in comparatione ad magnitudinẽ, & craſſitiem capitis, extima parte anguſtas, & in mucronem deſinentes. C Rictus nonnullorum obtuſus, quaſi rictus felis obſeruatur, aliorum verò oblongius, & ad vulpeculæ rictum accedens.

Demum in ſuperna mandibula vtrinq; ſeni, & in inferna ſepteni ſunt dentes, quorum anteriores cæteris ſunt longiores, & candidi. Crura binas vncias longa, pedes parui, & ſemiunciales, qui in quinq; digitos binis articulis integratos diſtribuuntur, quorum ſinguli in magnos firmos, acutos, curuos, & nigros vngues deſinunt, ijs ſimiles, qui membranaceis alis ineſſe retulimus, quibus de arboribus ſe ſuſpendunt.

Gomara, in ſua generali Hiſtoria, horum animalium magnitudinem prędicat, *Cap.61.* ſed eorum faciem non deſcribit, ſolum addit eſſe animantes admodum mordaces, morſumq; eſſe valdè nocuum, qui ablutione aquæ marinæ, & aduſtione curatur. Deinde paulo inferius ad rem, non iniucundam narrat hiſtoriam. Accidit, inquit ipſe, *Cap.80.* vt in Prouincia Chriribichi, famulus monachorum Dominicanorum in Cœnobio, D cui nomen Sanctæ fidei, pleuritide corriperetur, ſed vena, ad tollendum morbũ à Chirurgo minimè deprehenſa, ægrotus deploratus relinquebatur, interim ſequenti nocte Veſpertilio ægroti decumbentis pedem nudum inueniens circa venã *Caſus pleuritidis.* momordit, & ſanguine ſatur, aperto vulnere diſceſſit; ideoq; tantùm ſanguinis effluxit, vt patiens à morbo liberaretur, non ſine magna monachorum admiratione: vnde pro miraculo id prędicare ſolebant.

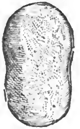
In Plaga Orientali viuunt etiam Veſpertiliones immenſæ ferè molis, quoniam magnitudine gallinas aequare perhibentur, quorum caro palato eſt grata, & iucunda: ſunt tamen fructibus admodum infeſti; proptereа noctu agros cuſtodire oportet; & hęc de Auibus ad primum ornithologiæ tomum attinentibus dicta ſint.

Digitized by Google

DE GALLINIS, ET VROGALLIS.

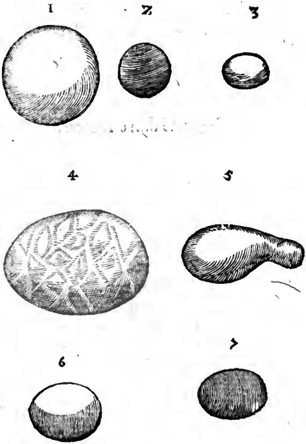
GAllinarum, in Regione Mozambicha, caro atra eſt; immò pennæ, carnes, & oſſa ita nigricant, vt ſi coquantur, in atramento elixę eſſe videantur: nihilominus ſapidiſſimę ſunt, & reliquis longè meliores creduntur. Icones gallinarum indicarum habētur in ſecundo tomo Ornithologię hic autem damus Iconem oui gallinę Indicę vt lector diſcrimen inter hoc, & ouum gallinę noſtratis meditari poſſit.

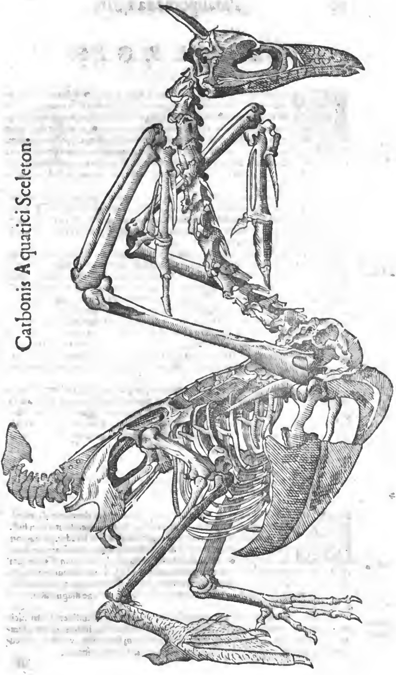
Ouum Gallinæ Indicæ.

Digitized by Google

Icones variæ ouorum Gallinæ.

Carbonis Aquatici Sceleton.

c

Digitized by Google

E

DE AVIBVS FVLICIS congeneribus.

RElatum fuit in tertio Ornithologiæ tomo ad mentem Alberti quaſdã aues fulicas nuncupari, quę potius ad Mergorum genera erant reducendę: pariter Ornithologus ſcribebat apud Italos duas fulicarum ſpecies, nempe maiorem, & minorem verſari; quamuis ipſe maiorem fulicam Coruum aquaticum Ariſtotelis eſſe putauerit: quandoquidẽ in Italia vnum tantummodò fulicæ genus habetur.

F Apud Indos Yachacintli auis ad fulicas Nuperorum videtur referenda, virentibus eſt cruribus, capite, & ventre cyaneis, ſed in colorem purpureum tendentibus, alis promiſcuè fuluis, & nigris. Roſtrum tres digitos latos longum, & circa exortum in coccineum colorem vergens, parte anteriori capitis depilli. Piſcibus iuxta lacus, & flumina viuit, edilis eſt eius caro, ſed minime grato alimento. *Deſcriptio.*

Eodem nomine indigitant aliam auem Indi fulicę pariter æmulam; quamuis alijs vocetur quachiltone, coloris eſt purpurei ex nigro interſertis albicãtibus pennis. Roſtrum initio pallet. Adoleſcentibus rubet, cũ caluitie iuxta originem roſtri. Crura ſunt lutea ad virorem inclinantia, & quatuor digitis pallidis terminantur. Oculi ſunt nigri, inde fulua, circa paludes curſitat, piſcibus victitans, & huius caro ad differẽtiam ſuperioris palato non eſt iniucunda. Tandem huiuſmodi auis vigiliam, & cantum Galli gallinacei imitatur: ſiquidem nocte intempeſta, & crepuſculis aduentantibus matutinis canit. *Auis galli gallinacei æmula.*

G

DE PASSERIBVS AQVATICIS, & exoticis.

VErſatur in Mexicanis Plagis auis nuncupata Acototloquichitl, ſeu paſſer aquaticus, quoniam paſſerem noſtratem magnitudine, & forma ſimulet, roſtro eſt nigro, cruribus, & pedibus fuluis, inferiori parte corporis plerumq; candida, cæteris fuluis albedine aliqua, & nigredine variatis. Pertinacis cancionis eſt animal, quia non minus canit, quàm ſol pergit, dum contumaci ſonitu mures imitante garrit. In iuncetis plerumq; inſidet, & nidulatur, & toto Cœlo diſcrepat ab illo paſſere aquatico, qui in ſecundo Ornithologiæ libro fuit memoratus.

H Eſt alia auis in illis regionibus paſſer aquatilis pariter nuncupata, cui inſignis ſtultitia, & ſimplicitas nomen dedit, quia manus apprehendentium non fugit, admiratur ſolum, & tanquam auis ſtolida ſtupet; voce Graculum, magnitudine Picã, & forma Larum æmulatur. Roſtro eſt tenui tres vncias longo, rotundo, & recto, necnon propè extremitatem nonnihil curuo, pupilla nigra, & membrana oculos cingente in ambitu cinerea. Crura ſunt nigra, & pedes inſtar animalium palmipedũ membrana muniuntur. Marina eſt auis, & veſcitur piſciculis. *Vox auis qualis.* *Paſſer ſtultus.*

Cęterùm aues huius generis, nautis appellentibus, arboribus inſident, & ſecurę ad manus accedunt: qua de re paſſeres ſtulti nominantur. Bononiæ verò auiculam longè ab his diuerſam paſſerem ſtultum indigitant, nimirum motacillæ quamdam ſpeciem nonnullis etiam Aucupibus magnaninam vulgò nominatam; item aliã auiculam, quę corporis habitu paſſerem ſimulat, licèt colore ſit diuerſiſſima; de quibus poſtea in ſecundo Ornithologiæ libro vberius actum fuit. *Motacilla auis qua.*

Digitized by Google

PARALIPOMENA HISTORIÆ INSECTORVM. A

De Veſpis.

OMnes perſequi Veſparũ differẽtias admodũ difficile eſſe opinamur cũ, aliç ab Antiquis, aliæ à Nupetis recẽſeantur. Præterea aliç legitimæ aliç ſpuriç, aliæ noſtrates, aliç exoticæ, & potiſſimum Indieæ nuncupantur. Modò, præter illas in Hiſtoria Inſectorum memoratas, quoddam Veſparum genus aculeatum, & pungens Tetlatocha ab Indis vocatur, quoniam, ſingulis quibuſque diebus, effoſſa terra, & aliò delata, cubiculum ſibi parat, ſed fauos minime conſtruit. Veſpa eſt nigrà ad cęruleum vergens, exceptis alis, quæ ſuluæ ſunt; ſimiliter cornicula luteo tinguntur colore. In montibus potiſſimum Tepoatlamicis viuit. B

Veſpa Indica.

DE PAPILIONIBVS.

SI genera Papilionum inquiramus innumera ferè inueniemus. Namque alij ſunt diurni, alij nocturni, nempe lucis & tenebrarum amantes. Alij magni, alij parui, alij medioeres. Alij vno tantùm pędito ſunt colore, alij duobus, alij plutibus. Alij maculati, alij maculis carent. C

Inter hos autem nullus repetitur aculeo infeſtus: cum tamen in India plures huius generis naſcantur, vbi etiam quoddam Papilionum genus verſatur, quod à Barbaris Arauers nuncupatur, grilli magnirudine, vt Lerius teſtificatur. Huiuſmodi autem Beſtiæ gregatim tanquam grilli ad focum, & ad loca calidiora accedunt, & ſi edile aliquid offendunt, illico exedunt; immò veſtes ex corio paratas ita aliquando corrodunt, vt earum ſuperficiem penitus abſumant. Deinde ſi Pullaſtri cocti, aut aliâ cibartà, per incuriam, noctu incondita remaneant, manè vſque ad oſſa carnibus nudata reperiuntur, & hæc eſt noxa, quam huiuſmodi Inſecta Incolis afferunt.

Papilio Indicus.

DE SCARABEIS.

HÆC animalcula primùm inter ſe colore diſcrepare videntur, dum alij nigri, alij uirides, alij quouis colore, præter album, inſigniti obſeruantur. Alij magnitudine, alij ſono, alij generandi modo, alij demum capitis conſtitutione differunt: cum alijs caput cornutum, vt Ceruis volantibus, alijs abſque cornibus inſit. D

Illud igitur genus cornibus refertum varios habere vſus perhibetur, vt in Hiſtoria Inſectorum fuit explanatum; ſiquidem in doloribus ſedandis fælieiter vſurpantur, & contractiones neruorum mirandum in modum tollunt, quem affectum Vvlgus *Grancio* vocitare ſolet. Immo in hiuſmodi affectionibus vice amuleti auro, & argento tales beſtiolæ includuntur: deinde ex cornibus harum beſtiarum amuleta ad faſcinationes, & ad terriculamenta puerorum parant: quamuis alij in omnibus puellorum affectibus tale præſidiom commendent. Præterquamquod multi, in quartanis febribus abigendis, hæc cornua vtilitet ſuſpendunt.

Vſus in medicina.

Sed

E Sed, præter hæc, iam ſuo loco narrata, ſciendum eſt in nouo Orbe Scarabeos ex genere cornutorum generari, quos Temolin Incolæ nuncupant, & quorumdam cornua deradunt, & in aqua propinant, & Venerē mirandum in modum ſtimulare profitentur.

Scarabeus cornutus Indicus.

DE MVSCIS.

L ibro poſtremo Hiſtoriæ Inſectorū Muſcæ fluuiatiles Rondeletij memoratæ fuerunt, quæ ſupra vndarum ſuperficiem, Aeſtate, volant, oculis magnis pro corporis mole, dorſo rotundo, ventre plano, ſenis pedibus, & poſtremis maioribus, qui ad corpus in aqua impellendū, eis magno ſunt adiumento: quamuis inter natandum geminæ alæ ex- F tendantur; qua de re non ſolum natare ſed etiam volare poſſunt.

Verùm in Plaga Mexicana, muſca paluſtris non prorſus prædictæ diſſimilis in aquis verſatur, Akkagacatl nuncupata, quoniam faciem aquoſam repræſentet, & valde ſimilem elemento, in quo aſſiduè verſatur. Hæc continuam annonam Plebi mexicanæ ſuppeditat; dum vber harum muſcarum copia, ſtatis quibuſdam temporibus ad retia venit: ex his tritis, & commixtis globuli ad totius anni emporia præparantur, namq; Indigenæ illas membranis ſpicæ mayzi, nimirum frumenti indici conuolutas, & in aquam nitratam coniectas coquunt, atq; ita bonum, & guſtu minime ingratum alimentum præſtant. Præterquamquod iiſdem mille auicularum genera alunt, quæ caueis incluſa, non ſine audientium voluptate voces varias modulantur: tandem harum muſcarum genus maius, & minus reperitur.

Musca Mexicana palustris.

Vſus in cibis.

Inſuper lacus Mexicanus magnam præbet copiam Ahoautli: ſic enim oua prædictarum muſcarum Indi cognominant. Hæc Papauerum ſeminibus ſunt ſimilia, & G capiuntur proiectis in lacum funibus brachialis craſſitudinis, qua parte fluctus ſunt tumidiores: ſiquidem illis oua adhæreſcunt, & inde Piſcatores illa corradunt, & in vaſis ad vſum ſeruant. Ex his poſtmodum placentas, aut orbes effingunt, & in membranaceis inuolucris ſpicarum Mayzi recondunt, vt deinde, oblata occaſione, torrefaciendo fercula parent. Piſcium odorem ſpirant, nec prauum penitus alimentum præſtare perhibentur: immò ventriculum imbecillum, & diſſolutum roborare dicuntur.

Oua Muſcarum India ad quid.

Iam explicatum fuit, muſcarum alias eſſe aquatiles, alias terreſtres: pariter terreſtrium duplex generatio ſuo loco fuit aſſignata, quarum altera ex ouis; altera ex putredine procedit, quamuis poſtea ex ouis prius vermis dimanet, qui ſenſim pedes, atq; alas effert, & tandem volucris, nempe muſca euadit.

Cum igitur vermiculorum muſcas progignentium duplex ſit origo, nimirum congreſſus muſcarum, & putredo; aduertendum eſt, quòd hæc putredo non ſolum cadauera, ſed etiam corruptionem fructuum reſpicit. Quamobrem hoc in loco libuit H exhibere iconem muſcæ in quercus pilula natæ, vbi Lector poterit etiam intueri iconem Blattæ telas ſectantis.

Muſcarum varia origo.

Muſca ex Quercus pilula prodiens, & Blatta telas ſectans.

DE ARANEIS.

C

MVLTAE Araneorum ſpecies apud Indos generantur, quarum præcipuas memorare decreuimus, cum multæ aliæ in hiſtoria Inſectorum enumeratæ fuerint: quædam ſpecies magnitudinem ouum columbinum ſuperans Ahoachrocatl vocitatur, quæ cum tantæ ſit molis, nullius tamen eſſe veneni dicitur. Rurſus alij apud Caribes ſunt Aranei, dimidium malum citrium adæquantes exiguis tamen pedibus, dentibus tamen longis, & acutis referti, qui elaborant telam ſatis reſiſtentem, in qua ſi parua

Reticulum capitis. volucris incidat proculdubio irretitur. Poſſet hæc aranea tanquam Calantica, ſeu reticulum capitis mulieribus inſeruire, & potiſſimum quia ablutione alba redditur.

Alia ſpecies aranei Alia ſpecies Hoitziocatl, nempe Araneus ſpinoſus dicitur, qui morſu dementat, ſuperna, & media corporis parte eſt niger, cætera luteus, figura aculeata, & tribulo ſimilis: vnde apud Indos nomen ſibi comparauit cum Hoitztli ſpina vocetur.

Atocatl autem eſt Araneus iuxta aquas degens, rubro, aureo, & nigro variatur D colore, & vitam ducit in planta ab Incolis Metl vocata: mira dexteritate telam peragit circino veluti ſemper rotundatam: innocui, aut ſaltem leuiſſimi eſt ictus.

Tertia ſpecies. Tandem in illis regionibus aranei paruuli ſunt, aureis, & punctis nigris diſtincti Horum vulnus eſt noxium, quoniam ictus ad quamdam veluti inſaniam patientes ducit, & partibus ſtuporem communicat non ſine anxietate, & dolore, quibus poſtea Indi proprijs antidotis reſiſtunt.

DE

E

DE MVLTIPEDVM Differentijs.

Ria diuerſa, & terreſtria Inſectorum genera multipeda Priſci appellarũt, nempe Iulum, Scolopendram, & Oniſcum, ſed de poſtremo in preſentia habetur ſermo. Oniſcos vocauit Ariſtoteles ὄνους πολύποδας, nimirum Aſellos multipedes, nec præter rationẽ, quoniam nomen Aſelli multis animantium generibus apud Græcos competit; ideoque adiecit multipedes, quoniam Latini etiam Veteres à numero pedum has
F beſtias multipedes indigitarunt. Galenus ὀνίσκους appellauit, & apud ſuos κυάμους dici tradidit eoſque ſic deſcripſit, Aſelli ſunt animalia, quæ in globum ſe ſe contrahunt; qua de re nuncupant κυάμους, nempe fabas, quia fabis eſculentis ſimiles ſub hydrijs intueri licet. Immò Galenus pluries horum Aſellorum meminit, & ſemper ſub hydrijs naſci, & verſari ſcripſit. *Aſellorum deſcrip.*

Marcellus Virgilius in Commentarijs ad Dioſcoridem has beſtiolas ὄνους, nempe aſinos, ſimiliter Galenus ὀνίσκους, nimirum aſellos nominauit, quia liuido colore inſtar aſinorum tales beſtiæ ſint præditæ. Quid ſi addatur inceſſus, cum hæ multis inſtructæ pedibus, tardo tamen greſſu, inſtar aſinorum moueantur. Itali Porcelletos à totius corporis ſpecie, & Latini pariter Porcelliones cognominant, Horum autem dantur variæ ſpecies, quę in Hiſtoria Inſectorum, neque memoratæ neque delineatę fuerunt. Quamobrem Lector hoc in loco eas meditari poterit: ſiquidem hic obſeruatur Oniſcus cinereus, deinde alter cinereus obſcurus. Item alia ſpecies punctis albis medium dorſum maculantibus, & demum Oniſcus peregrinus, qualis fortè ab
G Ambroſio Pareo depingitur, vbi de varijs animalibus per vrinam excretis verba ſiunt. *Oniſci etymum.* *Oniſci varij.* *L. 19. c. 5.*

1. Oniſcus cinereus.
2. Oniſcus alter cinereus obſcurus.
3. Alius punctis albis dorſum maculantibus.
4. Oniſcus peregrinus.

1

2

3

4

Digitized by Google

 A

DE HIRVDINIBVS.

DVorum generum eſſe hirudinem, ſiue ſanguiſugam, alteram in aquis ſalſis, & alteram in aquis dulcibus viuentem iam in libro ſeptimo de Inſectis fuit enucleatum. Modò prędictis addimus hirudinem tenuem, & terreſtrem ad Indos ſpectantem, quæ Incolis Lamatech nominatur. Eſt moleſtiſſima hirudinis ſpecies inter herbas, & montanas arbores degens ſemidigitum longa, & admodum tenuis, prętereuntibus tenaciter adhęret, & quoſcumque humani corporis meatus etiam anguſtos, & fędos ſubit, neque prius illinc diſcedit, quàm humano ſatietur ſanguine; tunc enim, inſtar noſtratium, ſponte cadit; minuſque moleſta eſt vigente Sole. Remedium eſt quibuſdam B
pręacutis arundinibus eas euellere, aut ſe ſe intra aquas ſaxis confidendo tueri, aut igne illas abigere. Itaque huiuſmodi hirudo à natura noſtratium abhorret, dum inter herbas verſans aquas auerſatur.

DE VERMIBVS.

DIfferentię vermium ſunt plurimæ; nã ratione corporatur, æalij ſunt magni, alij parui, & alij mediocres: ratione partiũ, quidã caudati, quidã cornuti & quidam piloſi; ratione coloris, alij ſunt albi, alij flaui, & alij alterius coloris: ratione originis, quidam in animalibus viuis, & quidam in mortuis proueniunt. Ratione qualitatis, alij ſunt venenati, alij C
veneno carent, & tandem ratione loci natalis, quidam noſtrates. & quidam exotici nuncupantur. Etenim Peruani habent vermes, ex quibus lethifera venena parant.

Prætérea, in Huexutla Prouincia Panicenſi, vermes generantur lineis albis, & cyaneis diſtincti verſantes inter folia quarumdam herbarum, quas Tunas vocant. Mirabilis ſunt facultatis in curanda inſania: nam bini vermes tuſi & in aqua diſſoluti per os ſumuntur, & ſi morbus ſit inueteratus, bis, & ter medicamentum repetitur, ſiquidem ſomnus conciliatur, & patiens poſt longum excitatus ſomnum reſipiſcit, ſunt enim huiuſmodi vermes innoxij. Hinc fit vt tutò propinentur; immo Paralyticis, & Epilepticis fæliciter etiam præſcribuntur.

Stella trib. radijs ſupra decem exornata.

Aliud vermis genus eſt in Mexicanis agris iuxta moros, & ſalices degens, qui Cuchipilutl, ſeu vermis concilians ſomnum nominatur, magnitudine, & forma quaſi Bombycis; nam, de illius more, menſe Octobri, firma ſe conuoluit membrana, & Aprili in Papilionem mutatus prodit. Hunc Indi cunis infantium ſuſpendunt, atque illis ſomnum conciliare aſſeuerant, & ab hoc effectu nomen beſtiæ impoſuerunt. Eumdem in puluerem redigunt, & cum vini portione ad ſtimulandam Venerem præbent. Tales beſtiolæ ex prædictis arboribus victum ſibi comparant. D

Reperitur etiam quoddam genus Vermium, ſeu lumbricorum tenuiſſimorum Yxcahoitli dictum, capitur retibus, ſeruatur vaſis capacibus in mercatus deferendum. Poſteaquam illos Inſtitores concoxerint, in pullum abeunt colorem, & odorem ſpirant non abſimilem ouis piſcium. Inde fiunt placentæ, quas exiccatas ſeruant, quoniam puerperarum, & nutricum lac augere perhibent.

Verſantur etiam in paludibus illarum regionum quidam Vermes ſimiles illis, quos caro putrida hoſpitatur. Mexicani hos vocant Ocuiliztac, crudi ſunt nigri, & torrefacti albicant, quoniam hi quoque gulæ famulantur.

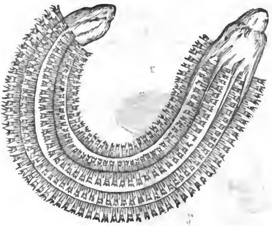
Vermes varijs coloribus decorati reuocarunt ad mentem Amphiſbænam marinam, cuius icon nullibi eſt expreſſa; ideoque non prætermittenda. Fuit igitur Amphiſbęna hęc cõpręhẽſa in mari Anglico, vbi multæ alię huius generis verſabantur

Cc Habet

Amphisbæna marina deſcriptio.

E Habet talis beſtia binà capita geminis exornata oculis. Capita ab inuicem diſcerni non poſſunt, niſi quòd alterum altero maius conſpicitur. Quatuor lineæ coloris amethiſtini totum corpus decorant, quæ quidem lineæ vndequaque floſculis quibuſdam pulcherrimis videntur inſignitæ, ad inſtar florum Pſeudoſycomori arboris. Hæc autem in ſequenti icone repræſentatur.

Amphisbæna marina.

A

DE PVLICE MARINO.

PLinius Pulicis marini meminit,qui noctu in mari ſomnũ piſciũ infeſtare creditur. Kiranides hanc beſtiolam Pſyllum marinum appellauit. Niphus, & ipſe memorat hoc animal, ſed illud poſtea cum ſcolopendra confundit. Rondeletius pulicem marinum eſſe animalculum tenui cruſta tectum aſſeuerat, quod aſpectu homuncionem, vel ſimiam ſimulat alijs partibus locuſtæ ſimilibus,cum appendicibus in cauda, ritu ſquillæ; idque opinatur eſſe pulicem marinum,nempe ψύλλον θαλάττιον,cuius meminit Ariſtoteles,quando de ſomno piſcium verba fecit. Sed, vt veritatem fateamur, ex hac Rondeletij deſcriptione non poſſumus niſi coniectare, pro pulice marino,ſquillam marinam minorem intellexiſſe: quapropter aliam iconem hic damus in publico inuentam Muſæo ab icone Rondeletij valde diſcrepantem, vt Lector optime poterit intueri.

Piſcium ſomnus.

B

Pulex marinus iuxta vtramq; partem delineatus.

1

2

DE

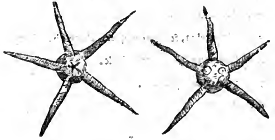
E

DE STELLIS MARINIS.

VARIA ſtellatum marinarum genera obſeruantur; quædam enim in ingentem excreſcunt molem, nonnullæ mediocri contentę ſunt magnitudine, & quædam ſemper paruæ manent, neque vllam auctionem adipiſcuntur. Item aliæ ſunt aculeatæ, alię reticulatæ, aliæ leues, ſed hæ ſunt raræ, alię ramoſæ, quæ à nonnullis arboreſcentes appellantur; aliæ tandem ſinuoſę, & omnes poſtea colore plurimum variant. Tandem aliæ quinque tantùm radijs, & aliæ pluribus ſunt refertæ, *Stellarum differentia.*

Inter illas, quæ conſtant quinque radijs, collocatur ea, quæ à Rondeletio ſol
F marinus nuncupatur, quoniam Solis picturam quodammodo referat: nam è medio corporis trunco, tanquam à centro quinq; radij erumpunt, minimè aſperi in ſuperiori parte, ſed veluti ex ſquamis compoſiti, in lateribus verò paruis veluti aculeis rigentes, & ad extremitatem vſq; gracileſcentes. At corpus ſtellæ rotundum in medio effigiem roſæ pictæ habet expreſſam, vt in icone propoſita in Hiſtoria Inſectorum appareat, vbi pronè tantùm delineatur; ſed, hoc in loco, icon huius ſtellæ marinæ iuxta vtramq; partem delineata exhibetur.

Stella quinq; radijs conſtans; ſeu Sol Rondeletij iuxta vtramq; partem delineatus.

Pariter

Stella trib. radijs ſupra decem exornata.

Pariter in Hiſtoria Inſectorum differentiæ marinarum ſtellarum duodecim tantùm radijs ornatarum à Clariſſimo viro Vlyſſe Aldrouando obſeruatæ, delineatæ, & deſcriptæ fuerunt; quibus addimus ſtellam tredecim radiorum inſignem, quam Carolus Cluſius in calce libri ſexti Exoticorum deſcripſit. Erat hæc ſtella ex genere aculeatarum, orbe corporis ſatis amplo, & radijs non admodum longis conſtabat, qui numero erant tredecim recti, & minimè ſinuoſi, omnes tamen æqualis lōgitudinis. Hi igitur radij æquales ſeſcunciam erant longi, & diameter corporis orbiculati binarum vnciarum. Singuli radij prona parte quinis aculeorum ordinibus erant præditi, tribus medium occupantibus, & duobus alijs latera; itaut ſingula latera decem aculeis pectinatim munirentur. Stella hæc pronè rubeſcebat, & ſupinè flaueſcebat.

Quoniam autem multæ icones Inſectorum poſt impreſſionem Hiſtoriarum, inuentæ fuerunt, & illas publicare voluimus, hoc in loco tanquam coronidem eas collocauimus.

1. 1. Papilio oculatus fuſcus hirſutus mediocris, pronè, & ſupinè effigiatus.

2. Item Papilio paruus cæruleus polyophthalmos pronè pictus.

3. & 4. Papilio alius exiguus rufus nigris guttis notatus pronè, & ſupinè delineatus.

5. Papilio alius exiguus ex fuſco rufus oblonga macula tranſuerſim diſtinctus.

7. & 8. Papilio corpore craſſo fuſco villoſo magnis oculis pronus, & ſupinus, Tabani fortè ſpecies.

1. Teredo in cortice iuglandis genita ſuo folliculo inuoluta.

2. Forbicina tota nigra.

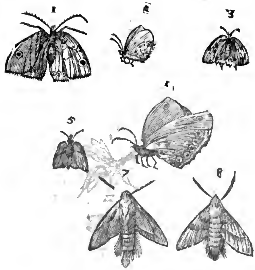
3. Forbicina rubra, & nigra culioptera in fungis boletis reperta.

4. Culiopteron exiguum araneo ſimile.

5. Cimex maximus ſylueſtris.

6. 7. Termites.

DE

Digitized by Google

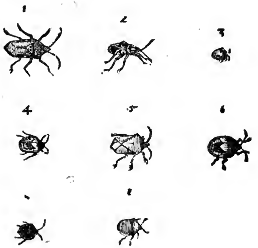
1. Papilioni caudato inſectum congener.
2. Inſectum ambiguum tergo bicorni habitu Bubonis rictu Bufonis.
3. Papilionaceum inſectum.
4. Muſciforme inſectum pedibus longiſſimis.
5. Analytrum quadripenne roſtro acuminato.

1. Cimex ſylueſtris colore leucophæo.
2. Cimicis ſylueſtris alia ſpecies.
3. Cimex ſylueſtris non fætidus colore viridi diluto.
4. Cimex alius ſubuiridis,& ſubluteus duplici punctorum ordine diſtinctus.
5. Cimex totus viridis.
6. Cimex ſylueſtris ſubuiridis fætidus.
7. Cimex fætidus ſubtus tantùm quatuor punctorum ordinibus varius.
8. Cimex colore ſubnigro capite rubeſcente.

1. Inſectum cinereum cimiciforme figura ouali.

2. Inſectum aliud cinereum cimiforme.

3. Inſectum aliud aluo longiuſcula.

4. Inſectum culici ſimile ſed monſtroſum aluo oblonga, & cauda trifida.

1

2

3

1. Muſca ſyluestris chryſopteros aluo lineis albis cincta.

2. Muſca leucophæa capite albo.

3. Muſca api ſimilis.

4. Muſca boaria, Tauanello vulgò dicta.

5. Muſca oblonga tęnijs nigris, & luteis aluo alternatim variata.

6. Muſca aurea alis argenteis.

7. Muſciforme inſectum ventre acuminato.

8. Muſciforme inſectum minimum.

9. Inſectum quadripenne muſciforme.

10. Muſca cum longa promuſcide.

1. Vermis triticarius κις Græcis nuncupatus
2. Eiuſdem ſpolium.
3. Eiuſdem chryſalis.

1.2.3. Pediculi campeſtres cimicibus lectularijs ſimiles.

1. Chryſalis aquatilis inſtar ſeminis ricini, aut phaſeoli in radice nympheæ inuenta.
5. Vermiculus ex chryſalide tranſmutatus parte ſupina pictus
3. Idem vermiculus parte prona delineatus.
4. Nympha ſeu rudis quædam formatio inſecti cimiformis.
5. Inſectum cimiforme vaginipenne corpore oblongo.

1. Folliculus alicuius Erucæ incertæ.

2. Eiuſdem ſpolium.

1

2

PARALIPOMENA MOLLIVM, Cruſtaceorum, & Teſtaceorum.

DE LEPORIS MARINI Differentijs.

LEpus marinus, eſt animal de genere mollium, quod ab Aeliano cochleę teſta exemptæ comparatur, nec præter rationem: quandoquidē Plinius & ipſe hāc beſtiam offam informem, nimirum maſſam carneam potius, quàm piſcem apellauit; cum neque pinnę, neque oculi, neque alia membra rectè diſtincta in hoc genere animalium, quemadmodum in alijs piſcibus conſpiciantur.

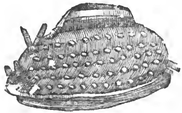
Rōdelerius tria genera huius animalis deſcripſit, quorum icones libro primo de Mollibus ſpectandæ fuerūt expoſitæ. Pręter hæc tria genera, alia etiā tria à Doctiſſimo viro Vlyſſe Aldrouando fuerunt effigiata, quorum primum lepori terreſtri, colore, & parte anteriori, planè aſſimilatur, ſed poſteriori parte informis offa, iuxta ſententiam Plinij, apparet. Secundum genus forma, & colore ab antecedenti diſerepar, quia colore amethiſtino maculis albis variato refulgeat. Tertium genus eſt cinereo colore magis refertum, deinde albo, & amethiſtino maculatum.

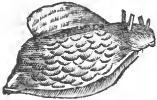
Alia genera Leporis marini.

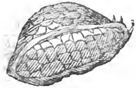
His, & alijs in generali Hiſtoria expoſitis, duas alias addimus differentias, in quarum prima Lepus marinus colore prorſus amethiſtino collocatur, & in altera Lepus marinus purpurei coloris, veluti in ſubſequentibus iconibus exprimuntur.

DE

Leporis Marini duæ differentiæ, nimirum coloris prorſus amethiſtini, & coloris purpurei.

Digitized by Google

A

DE CANCRIS

Deſcriptio Cancri Molluccani.

ALijs cancrorum ſpeciebus Cancer Molluccanus addendus eſt, quia circa Molluccanas inſulas fuerit comprehēſus. Deſcriptus fuit à Cluſio in Exoticis hunc in modum. Perpolitam is habebat cruſtam, & verſicolorem, in qua lumini oppoſita, colores ex flauo, & rubro mixti obſeruabãtur. Conſtabat autem teſta duabus partibus, anteriore, & poſteriore inter ſe quadam chartilagine connexis: anteriore quidem breuiore, & anguſtiore, tres tamen vncias longa, & quatuor lata, & poſteriore longè maiore; nimirum quatuor vncias cum ſemiſſe longa, & ſeptem cum ſemiſſe lata. Vtraq; pars in dorſum inſtar fornicis aſſurgebat, poſterior tamen magis, quàm anterior, & veluti in tres eminentiores diuiſiones breuibus quibuſdam aculeis refertas diſtincta. B
Pariter vbi anteriori parti connexa erat magis eminens, & breuibus quibuſdã aculeis armata, deinde in lunata quædam cornua ſe ſe diuidens ad longos vſq, anterioris partis aculeos pertingentia, dentata vtrinq; & in firmam ſpinam deſinentia, & circa connexionem aſperis quibuſdam villis tecta. In media quaſi parte cruſtæ iuxta dorſi latera orbiculatæ quędam eminentię conſpiciebantur, oculorum ferè effigiem repræſentantes, duræ tamen, & teſtaceæ.

Anterioris partis deſcriptio.

Anterior verò cruſtæ pars, qua poſteriori nectebatur tres vncias erat lata, & quatuor, vbi erat ampliſſima, extima binas tantùm vncias, quæ in tres breues aculeos æquali ſpatio inter ſe diſtantes deſinebat. Iuxta medium aculeum, adnexum habebat non exteriori cruſtæ adhęrens, ſed quadam articulatione ſub ipſa cruſta cornu triangulare ſeptem vncias longum anguſtum, & mucronatum. Supremus in prona aculei parte angulus breuibus aculeis inſtar ſerræ erat refertus, ſuprema eius pars leuis, & carinata. Latera anterioris partis cruſtæ ſeptem aculeis, præter extimum, firmis, planis, & vnciam, longis ſpadicei coloris erant inſignita. C

Pedum animalis numerus.

Totum huius animalis corpus ſiccitate contractum, & vetuſtate ferè corruptum Cluſius eſt conſpicatus: nihilominus decem pedes habuiſſe obſeruauit, quorũ priores, an chelas habuerint necne, non potuit conſpici. Poſteriores quidem pedes ſubſequebantur exiguę chelæ tribus articulis integratæ nullis vel capitis, vel caudæ veſtigijs apparentibus. Illa autem pars teſtæ, ex qua ortum ducebat triangulare mucronatum cornu, erat concaua.

Cancer Heracleoticus.

Aliqua hirſuties huius cancri in memoriam reuocauit quamdam ſpeciem Cancri heracleotici, cuius icon in Hiſtoria Cruſtaceorum fuit locata: vocatus enim fuit Heracleoticus ab Heracleis Vrbibus, quarum vna Põto, altera Propõtidi adiacet. Huiuſmodi Cancer cruſta nec valde leui, nec valde aſpera tegitur. Rondeletius hunc gallum marinum nominauit, non alia de cauſa, niſi quia brachia huius animalis, inſtar criſtæ galli formata eſſe videantur, quemadmodum Lector in iconibus propoſitis, & proponendis intueri poteſt.

Vrſus Marinus.

Pariter Rondeletius hoc animal cum Vrſo quadrupede comparat, quia brachijs, oculis, & ori appoſitis conglobatus, more Vrſi dormiat. Verum hoc nomen alteri ſpeciei competit, quam non obſeruauit Rondeletius, quæ Vrſi corium, ob pilorum denſitatem, æmulatur: immo robore prædictum cancrum heracleoticum ſuperat. D

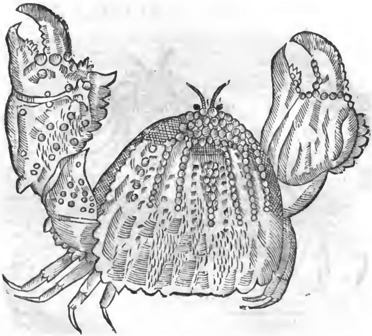
Itaq; libro ſecũdo de Cruſtaceis in prima facie fuit locata icon Caneri heracleotici leuis, deinde hirſuti, aut igitur hirſuti duæ dantur ſpecies iuxta icones inuentas, aut icon hirſuti hic propoſita ad ſimilitudinem lenis fuit effigiata.

Caneri plagæ Orientalis quales.

Inſuper in Plagis orientalibus tanta vis & moles cancrorum eſt, vt ab hominibus formidentur; nam quæcumque chelis ſuis comprehendunt illicò obtruncant, & immediatè vorant. Hocque non eſt in dubium reuocandum: ſiquidem Nautæ fide digni nuper ex India in Luſitaniam nauigantes, hanc veritatem iureiurando affirmabant.

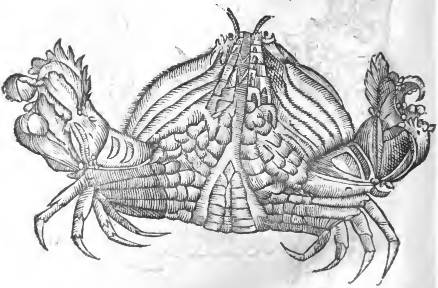
Reperitur etiam in Virginia Seecceanac piſcis teſtacei generis, cauda cruſtacea Cancris congener, quia multis refertus eſt pedibus, vt Cancer, oculis in dorſo eminentibus

Cancer Heracleoticus hirſutus pronè pictus.

Digitized by Google

Cancer Heracleoticus hirſutus ſupinè pictus.

E nentibus,pedem circiter latus, aquas marinas reſtagnantes ſequitur, & gratiſſimi eſt ſaporis.

Mexicanis lacubus frequens eſt animal,forma, magnitudine, & colore, ex pullo in atrum vergente Scarabeos terreſtres ſimulans, tegitur cruſta, cancrorum more, ob cuius duritiem, ab Incolis Atetepitz nominatur; quatuor tantum ſuſtentatur pedibus,ijſdemq; ſaltitat. Ab Incolis eſtur, qui ritu Pamphagorum, nulli ferè rei parcunt. Vulgare præbet alimentum, veluti, & aliæ ſcarabeorum paluſtrium ſpecies, quibus item veſcuntur.

Pāphagi populi.

Similiter Indi edunt Atopinam animal ſimile Scarabeo, quatuor tantum vncias longum, & extenſum duas in latitudinem. Color ei eſt fuſcus, tegmineq; cruſtaceo, more cancrorum, veſtitur. Hæc beſtia volans crepitat, & circa lacum Mexicanum noctu in iuncetis verſatur. Editur ab Indigenis elixa cum alijs piſcibus, & herbis.

Scarabeus Mexicanus edulis.

F DE CONCHIS, & CONCHILIIS.

VARIÆ Concharum differentiæ in mari Auſtrali nouæ Hiſpaniæ reperiuntur. Vna vocatur Xochpaltapachth, nempe concha coloris minij, auricularis, mediocris magnitudinis, tranſuerſis ſemicirculis, lineas ſecundùm rectum procedentes ſecantibus, & colore minij rubeo diluriore, & luteo in ruborem tendente diſtincta. Altera ſpecies maior eſt, & lineis ſimillima, ſed colore candido rubro, & fuſco varia. Tertia demum circa auriculas eſt rubicundo diluto, & fuſco colore prædita, lineis tantùm rectis.

Habet auſtrale Indiarum pelagus Tapachporcauhqui, nimirum Concham muſcoſam, quæ hoc nomen ſibi comparauit, quia muſcus illi inaſcatur.

Concha muſcoſa.

Item Panacenſis Prouincia alit concham quamdam veneream inſolentis formæ,
G aurita eſt, ſed auris altera multò minor. Color extrinſecus eſt niger, vnde Concha nigra appellatur; infernè vero ex nigro ad cinereum vergit, ſtirijs diſtinguitur nouem, quæ, ob lineas alias tranſuerſim diſcurrentes, in quoſdam orbiculos ſecari videntur.

Concha venerea exotica.

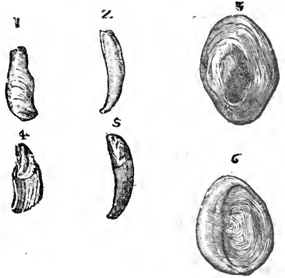
Quamnis nomen conchylij pro vniuerſo teſtaceorum genere aliquando accipiatur: nihilominus priuatim pro vna tantùm ſpecie eorumdem apud Veteres vſurpatur; & quando priuatim ſumitur, non purpuram, neq; buccinum, ſed concham ab his diuerſam, & peculiarem ſignificat, nempe qualem Rondeletius ſub hoc nomine exhibuit, buccino valde diſſimilem, & nullis purpuræ aculeis muricatis circundatam: muricis tamen ſpecies eſt, quando ſcilicet murex pro colore accipitur.

Itaq; Conchylium, iuxta mentem Rondeletij, in genere Concharum maiorum turbinatarum collocatur, ea parte latius, qua in turbinem deſinit, aculeis, & alijs tuberculis carens, & foramen, quo interior caro oſtenditur, non eſt rotundum, veluti in buccino, & purpura, ſed longum apparet. Ideoq; huius etiam Formæ eſt foramini-
H nis operculum. Quapropter addit Rondeletius liquidò conſtare operculum purpuræ βλαττον, ſiue βλάττιον βυζάντιον appellandum eſſe: quamuis Blatta byzantia Arabum nil aliud ſit, quam Conchylij operculum. Hinc Pharmacopolæ noſtri Authores Arabes ſecuti, Conchyliorum, & Buccinorum opercula permixta vendentes, Blattas byzantias, & vngues odoratos nuncupant: quamquam hæ ſint rotundæ, illæ verò oblongæ: hoc enim ex doctrina Serapionis, & aliorum Arabum colligitur. Quamobrem non à ratione alienum erit ſi hoc in loco veri vnguis odorati, necnon falſi icones exhibeantur, quas Lector perpendens, horum tres differentias poterit meditari.

Conchilium quid ſit.

Blatta Byzātia quales.

1. & 4. Vnguis odoratus Officinarum.
2. & 5. Pſeudounguis odoratus
3. & 6, Vnguis odoratus verus.

Vt autem exacta horum vnguium cognitio habeatur, notandum eſt apud Pharmacopolas verum vnguem odoratum raro obſeruari. Nam qui primo loco effigiatur non eſt latior dimidio digito auriculari, habetq; lineamenta quædam ſubtilia: pars autem inferior concaua eſt, & lineas ſeu eminentias à medio ad extremum habet productas, vt numero 4. apparet.

Inſuper aliquando habetur apud eoſdem Pharmacopæos vnguis alter odoratus, quem Pſeudonichim anguſtiorem appellare poterimus, lineaſq; tranſuerſas habet, vt in numero 2. & 5. cernitur.

Itaq; ſunt prædicti vngues odorati falſi, quia ſunt opercula cuiuſdam cochleæ, quę ſemetipſam claudit, & recludit; ſed vnguis odoratus genuinus eſt quidem operculum, ſed illius Conchilij, de quo ſuperius egimus latitudine duorum digitorũ, & lõ

gitu-

E gitudine trium.Eminentias,& lineas quaſdam exterius habet,in medio autem nullas, vt in icone 3. videre licet ; ſiquidem in icone 6. pingitur iuxta partem inferiorem, quæ animali adhærebat;vbi eſt magna concauitas, in ſuperiori vero parte quamdã habet veluti appendicẽ lucidam, quæ vnguem quemdam æmulari videtur. *Deſcriptio.*

Poſteaquam Conchylijs nonnulli Authores addunt Mytulos, nolumus ſilentio inuoluere pulcherrimam mytuli ſpeciem,quam Clariſſimus vir Cluſius conchiferam appellauit obſeruatam anno Salutis humanæ poſt ſeſquimilleſimum nonageſimo nono. Erat hic Mytulus Conchifer ſeptem vncias longus, & tres latus,vbi maxime dilatabatur,forma non valdè diſſimili Conchæ longæ à Rondeletio deſcriptę. Teſta erat ſpiſſa ,& rugoſa, quæ duabus patula conchis fuiſſe videbatur, caua erat, dorſo eleuato, & nigro,cui vermiculorum tubuli inhærebant, necnon parui frutices ſex,vel ſeptem vncias longi, quorum nonnulli craſſiuſculi, alij graciliores, & valde ramoſi erant, à quibus paruæ conchæ dependebant muſculis non abſimiles hirtis, veluti capillis obſitæ. *Mytuli deſcriptio.* *Lib. 1. de Te Hac. cap. 21.*

F

DE TVRBINIBVS

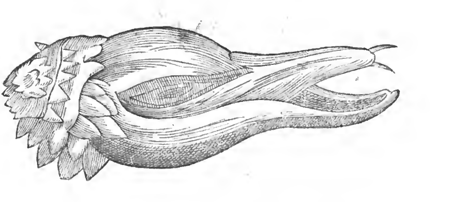
CVM Turbo ſumatur pro quocumq,habente in imo formam acutam,& in ſummo latiorem,non poterimus negare hoc nomen nõ competere Conchiliis, de quibus in pręſentia verba fiunt: cum hæ conchæ turbinatæ hanc præcipuam figuram ſortiantur.

Ariſtoteles igitur inter turbinata vnum ſimpliciter turbinem collocauit,deinde oẽs eodem nomine complexus eſt,nulla,aut magnitudinis,aut qualitatis habita ratione.Rondeletius tamen,& Vlyſſes Aldrouandus infinitas fere Turbinũ differentias recenſuerunt:quandoquidem alios magnos,alios paruos,quoſdam acuminatos,& quoſdam obtuſos,alios auritos,alios tuberibus ſcatentes,nimirum nonnullos leues, & nonnullos aſperos, quoſdam anguloſos, quoſdam muricatos, alios Teſſeradactylos, alios Pentadactylos, quoſdam tandem concolores, & diſcolores obſeruarunt. *Differentia multa.*

G

Inter tot igitur differentias à viris clariſſimis tot iconibus illuſtratas, nulla icon cum ſua carne fuit delineata:idcirco in gratiam doctæ curioſitatis,Turbinem acuminatum cum Limace exhibemus ſpectandum.

Turbo acuminatus cum Limace.

A

DE PATELLIS, SEV LEPADIBVS.

Vniualue quid.

PATELLAS Rondeletius appellauit nonnullas Conchas ad formam vaſis eſcarii patulas, cum quo magnam videntur habere ſimilitudinē Galenus autem in Gloſſis, vbi ab Hippocrate Lepades nominantur vertit Conchas ſaxis adhærentes, nec præter rationem, quoniam habemus apud Ariſtotelem, Lepadem eſſe μονόθυρον, ſcilicet vniualuem. Eſt enim in doctrina Ariſtotelis vniualue genus, quod ſaxis adhæret, teſta in dorſum data.

Auris marinæ differentia.

Lepadum igitur duas differentias Rondeletius aſſignauit, quarum altera Lepas ſimpliciter vocatur, altera Lepas agria, & Auris marina dicitur. Forma autem inter ſe diſcrepant, & præſertim quia Lepas in loco ſuperiori os habet, & in inferiori loco B
ori oppoſito meatum excrementorum; cum Auris marina hæc foramina in teſta habeat. Nomen verò Auris ſibi comparauit à figura, quoniam perbelle humanam Aurem repræſentat, vt licet intueri in iconibus datis libro tertio de Teſtaceis apud Vlyſſem Aldrouandum: ſed quoniam ibi Patellæ ſine carne delineatæ exhibentur, libuit in præſentia iconem Auris Marinæ cum ſua carne dare ſpectandam.

Auris marina cum ſua carne.

DE

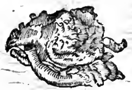
DE PENICILLIS

TVBVLI quidam teſtacei, Penicilli à Nuperis appellantur, quia in eorum cauitate quid contineatur ſimilitudinem referens Penicillorum, quibus Pictores vtuntur. Hi, iuxta ſententiam Rondeletii, molli quadam, & laxa ſubſtantia ſaxis alligantur; itaut aquarum vndis facilè cedant, & agitentur. Quando autem egreditur id, quod intus carnoſum latet, frondeum quoddam expandit, quod exprimitur in iconibus apud Rōdeletium: quamuis multi alij ſint Tubuli, in quibus vermes latibulentur. Et tandem alij ſunt, qui in Spongijs viuere perhibentur, qui in ſequentibus iconibus exprimuntur. Licet nonnullis Authoribus hi Turbines Dentalis ſpecies eſſe ferantur.

Penicillorum inſtar Viuentes in ſpongijs.

Digitized by Google

A

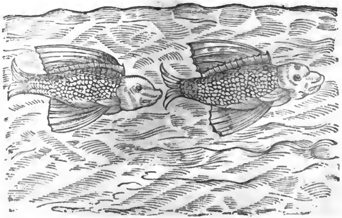
PARALIPOMENA HISTORIAE Piſcium,& Cetorum.

DE PISCIBVS VOLATILIBVS.

TRES piſces volatiles Plinius recenſuit, ſcilicet Hirundinem,Miluū, & Lucernam,qui Piſces noſtra ætate ſunt notiſſimi, ſed, præter hos, multo plures fuerunt obſeruati,qui Plinio non enumerantur. Namq́ Piſces volatiles ſquamoſi, diſtincti tamen à noſtris Hirundinibus volatilibus reperiuntur, qui circa caput Bonæ ſpei degunt, & duos dicuntur habere hoſtes, nimirum in aquis Albicos piſces, & extra B vndas Cornicem. Hi per aliquod temporis ſpatium ſupra aquas alis corpus ſuſtentant, deinde in aquam rurſus decidunt.

Li.11 c.35 Videntur quodammodo hi piſces non abſimiles illis, quorum meminit Ioannes Euſebius Ieſuita in Hiſtoria Naturæ, dum inquit. Noctu volucres quidam piſces palmaris longitudinis in naues claſſis Indicæ cadere,& comprehendi ſolent, qui ha- *Antipathia* bent membranaceas alas ferè inſtar Veſpertilionum, quibus explicatis, ad centum, vel amplius paſſuum interuallum, vndas maris ſuperuolant, vt alios piſces inſequentes effugiant, ſed interdum vngues rapacium auium marinarum incurrunt: quapropter vbiq; pericula ſubeunt; ſicq; citò denuò merguntur, vt a Coeli periculo ſe ſubducant. Horum nonnullorum icones in tabula Africæ delineantur, vt hic apparet

Piſces volatiles ſquamoſi.

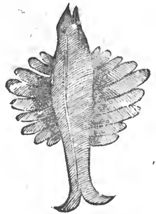
Pariter

Pariter in tabula Oceani ſeptentrionalis , apud Olaum Magnum , conſpicitur pictura aliorum piſcium volantium : Prima icon piſcis exprimit caudam repandam inſtar Delphini. Secunda icon ſpectat ad piſces tabulæ Lacus Albi , qui maximus , & remotiſſimus eſt uerſus Septentrionem,& partim ad Moſcouitas, partim ad Suecos, vel eis ſubditas gentes pertinet, vbi piſcis volatilis verſatur, qualis in ſubiecta icone delineatur.

Piſcis volans ex Olao Magno.

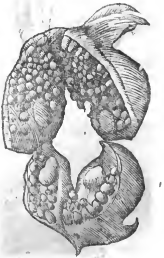
Piſcis volans Lacus Moſcouitici.

DE DENTICIBVS

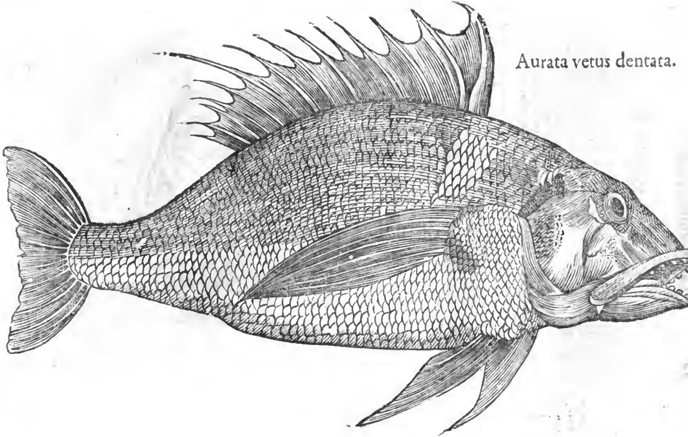
MVLTI ſunt piſces, qui vel à copia, vel ab aliqua dentium prærogatiua nomen ſortiuntur. Vocatur συνόδοντις quædam Thuni ſpecies à vigore dentium, & συνοδων, ſiue συνόδους Græcis appellatur piſcis, quem Latini Denticem nuncupant. Sed aduertendum eſt nonnullos piſces, nempe Denticem, ſynagridem, & Auratam ob ſingulares dentium notas, ab Authoribus confundi. Hoc igitur in loco Synodontis maxillas cum dentibus in palato delineatas exhibemus, deindè Auratam veterem dentatam, quæ pro Synagride, aut Synodonte quandoq; ab Authoribus vſurpatur.

Synodontis maxillæ cum dentibus in palato.

Aura-

Aurata vetus dentata.

A

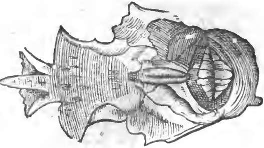
DE SARGIS.

Sargorum varia ſpecies.

PISCIS σαργὸς potius σάρκος deberet nominari à carne, quia iuxta mentem Rondeletij ſit piſcis pro corporis magnitudine ſpiſſus,& maiorem carnis habeat copiam,quàm Sparus, vel alij huius generis piſces. Huius igitur plures differentiæ, & icones in Hiſtoria Piſcium fuerunt datæ, in quarum prima delineatur Sargus ὀῤῥοπυγοςικτος,, quia circa vropygium maculatus ſit, pinnas habet omnes aureas, præter eam, quæ circa anum nigricat. Lineæ etiam, præter nigras, plurimæ ſunt aurei coloris, & macula iuxta vropygium violacea, veluti totum etiam caput ad colorem violaceum vergit.

Secundo loco pingitur Sargus πολύγραμμος lineis aureis elegantiſſimè decoratus, item argenteis ſerræ figuram exprimentibus. Demum ibi datur icon Sargi, ad mentem Geſneri, qui poſtmodum iuxta opinionem aliorum, aliam Sargi figuram effigiat, vt licet conſpicari in Hiſtoria aquatilium. Verùm huius poſtremi piſcis iconem Cornelio Sittardo acceptam refert. Hanc figuram exhibemus ſpectandam, vt latus ſpeculandi campus Lectoribus præbeatur, vbi os, caput, & dentes Sargi repræſentati feruntur. B

Sargi poſtrema icon Geſneri.

Digitized by Google

E

DE ATHERINA.

PISCICVLVS marinus,& litoralis eſt Atherina, quæ in marinis etiã ſtagnis reperitur, Aphijs ſimilis,dodrãtali magnitudine,parui digiti craſſitudine,dorſo ſpiſſo,vẽtre leuiter depreſſo,ore paruo abſq; den tibus,& oculis magnis, colore eſt vario:nam venter eſt argẽteus,dor ſum eſt fuſcum,circa caput ex flauo rubeſcit, inſtar Sardinarũ, pinnas habet quatuor,binas ad branchias,binas in ventre,& aliam à podice,& præter has, duas alias in dorſo,omnes candidæ ſunt. Cauda duabus pinnis conſtat, vt in icone Bellonij apparet. Pro linea in medio corpore à brãchijs ad caudam protenſa,ſpiſſum quid ſub cute oſtenditur, quod non poteſt aliter, quàm per ſimilitudinem faſcia appellari. Duæ igitur icones in Hiſtoria Piſcium fuerunt locatæ,nunc additur tertia, *Deſcriptio.*

F quam in publico Muſæo inuenimus , vt Lector his iconibus inter ſe comparatis magis congruam eligat.

Atherina alia.

DE RHOMBIS.

Lib.2.c.48.

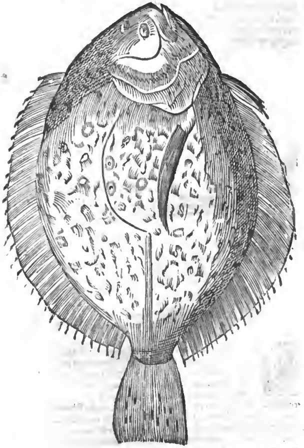
H

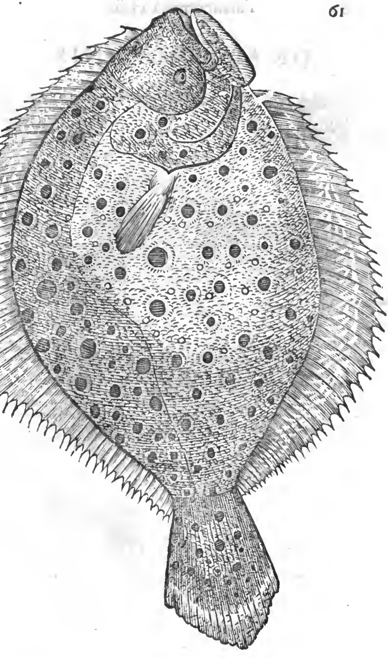
DVPLEX Rhomborum genus,leue vnum,& aculeatum alterum recenſetur in Hiſtoria piſcium. Aculeatum prona parte multos habet aculeos,maxime circa caput,& a capite caudam verſus,quibus aliud genus penitus caret,alioquin ſimile;niſi quod tenuius eſt,capite,ad mentem Bellonij,magis eleuato,& grandi. *Rhomborum differentia*

Preterea ambo differunt poſtea magnitudine : etenim Rhombi in Oceano comprehenſi cæteris ſunt maiores . Cùm igitur loco citato tres Rhombi icones fuerint exhibitæ,nimirum Rhombi aculeati,Rhombi leuis,& Rhombi leuis veri . Modò addimus iconem ſpeciei à prædictis diuerſæ,colore Lamiæ,maculis obſcuris,&Rhombus leuis alter poterit appellari. Rurſus additur alia icon Rhombi aculeati,quæ icones infra erunt conſiderandæ.

RHOM-

Rhombus leuis alter.

Rhombus aculeatus alter.

Digitized by Google

A

DE APRIS MARINIS.

Lib.3.c.12.

DESCRIBITVR Aper in Hiſtoria Piſcium, ex ſententia Rondeletij, hunc in modum. Aper eſt piſcis ſquamoſus, quamuis videtur tectus aſpera,& cute veluti villoſa,corpore ferè rotundo, & rubeſcēte,oculis,magnis,roſtro oblongo,& obtuſo,inſtar Suis,abſq;dentibus.Mox à capite, Secundùm longitudinem dorſi, aculeos habet præacutos, duros,longos, rectos,ſed inæquales,& Setas Apri aemulantes.

Cæterùm hic Aper nullius ferè eſt conſiderationis,in comparatione ad illum, qui in mari Oceano olim fuit conſpectus, capite Apri, caninis dentibus, longioribus incidentibus, & acutis, & ſquamis miro ordine à natura diſpoſitis, vt in ſubiecta pictura apparet:ſic enim ab Ambroſio Parco delineatur, quamuis intellexerimus B hunc Aprum ad animalia amphibia eſſe reducendum. Et Geſnerus hanc belluam ſine nomine delineatam in Tabula Olai Magni aprum cetaceum appellauit, vt à piſce eiuſdem nominis diſcriminaret.

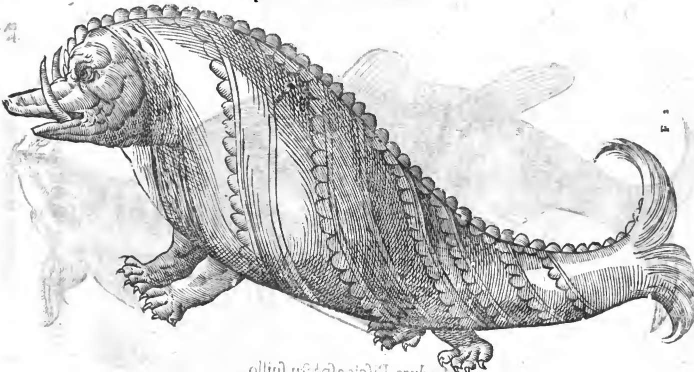
Suum marinorum differentiæ.

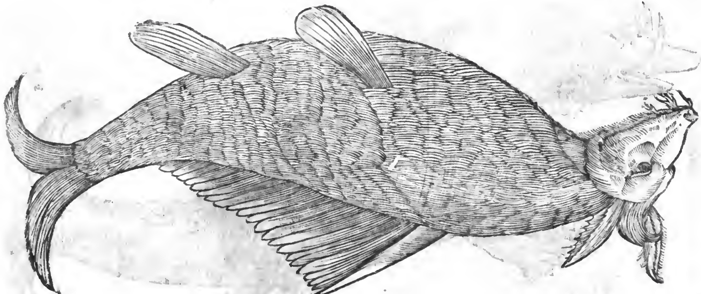
Non alienum à ratione eſſe exiſtimamus, ſi gregi Aprorum aquatilium ſues etiam marinos addamus, quorum duo genera in mari Indico verſari feruntur. Alterum genus roſtro eſt acuto,more Anſerum, alterum vero roſtro ita obtuſo, vt quando è mari attollitur ſphæra prorſus eſſe videatur. Horum ſuum nonnulli longi ſunt circiter ſex pedes,cauda lata, & bifida.Cum incipit mare cōmoueri, ſuper aquam eminentes videntur, & tempeſtate conflictati, virides apparent, immo viridem maris effigiem reddunt.Prȩterea,ritu ſuum terreſtrium, vehementer grunniunt: quamobrem Nautæ huiuſmodi beſtias vagantes,& reſpirantes conſpicati certiſſimam tempeſtatem præſagiunt.

Poſſumus addere tertium genus, quod in Regione Mexicana fuit obſeruatum, Vituli magnitudine. Piſcis hic Incolis vocatur Andura, ſed Hiſpanis, qui illam C Regionem armis occuparunt, Hoga appellatur. Capite & auriculis ferè eſt ſuillis. Ex maxillis pendent cirri quinq;tanquam barbatæ appendices ſemipedem longæ. Carnem eſui non iniucundam habet. Animal eſt viuiparum, inſtar Balenæ. Dum natat in aquis, viridis, flauus,ruber, & prorſus inſtar Chamæleontis verſicolor apparet. Circa litora verſatur,& veſcitur folijs arboris Hoga nuncupatæ: vnde nomen ſibi comparauit. Animal eſt inſtar Suis dentatum, reliquos piſces obuios etiam ſe maiores necans:quapropter Piſcatores hanc beſtiam prius interficere conantur.

Digitized by Google

Aper Marinus Cetaceus.

Andura Piſcis aſpectu ſuillo.

E

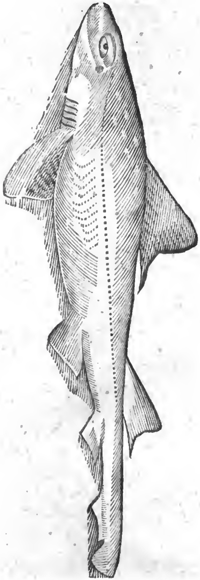
DE GALEIS, SIVE MVSTELIS.

AD Piſces longos rotundos, & chartilagineos, Authores Muſtelos, ſiue Galeos referunt, qui ita nominantur, non ſolum quia Muſtelam terreſtrem longitudine corporis repræſentent, ſed etiam propter nonnulla alia, quæ ambobus communia eſſe credũtur: quemadmodũ ſuo loco fuit explanatum. Sunt autem Canum marinorum ſpecies, quas Authores promiſcue, modo latina, modo græca voce vtentes, interdum muſtelos, & aliquando Galeos cognominant: immo ſæpe caniculas appellant, quia, ritu Canum, dentibus noceant. *Galeorũ multæ differẽtiæ*

F Horum piſcium multæ differentiæ in Hiſtoria fuerunt numeratæ; nimirum *κύων* Ariſtotelis, Canis Galeus Vulgaris, Catulus maior, & minor Saluiani, Muſtelus leuis ex Geſnero, Galeus Aſterias, necnon Galeus glaucus Rondeletij, & demum Galeus Acanthias, ſiue Spinax.

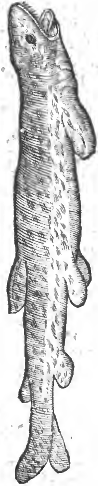
Cæterùm poſſumus iconum numerum augere, dum primo loco Galei leuis aliam ſpeciem damus, nec non aliam Muſteli differentiam, qui craſſus, niger, & curuus eſt, huncq; Vulgus Maſſilienſium Gautum, Auguerum cognominat. Rondeletius hæc verba Cattum Algarium interpretari videtur. *Cattus Algarius.*

Muſtelus leuis alter.

Digitized by Google

Cattus Algarius.

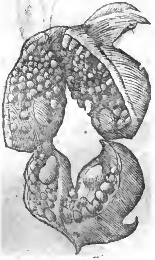
Pariter ſilentio non eſt inuoluenda quædam muſtelæ Bohemicæ ſpecies: quamuis, iuxta aliorum Sententiam, ad Lampetras referri videatur. Eſt igitur, teſte Geſnero, hic piſcis pulcherrimis diſtinctus coloribus, ſcilicet flauo, croceo, candido, roſeo, & atro, pupilla oculorum nigra, & parte ambiente cærulea. Ante paucos annos huiuſmodi piſces in Bohemia comprehendi cæperunt, & primi, propter pulchritudinem, in vaſe amplo aqua pleno viui Regi ſeruabantur. *Deſcriptio.*

Muſtela

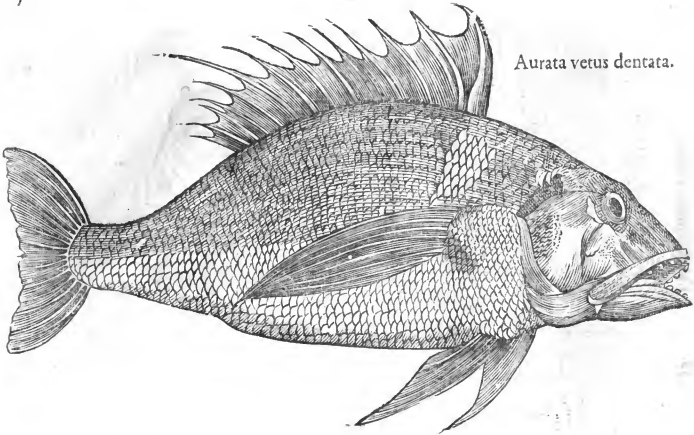
DE DENTICIBVS

MVLTI ſunt piſces, qui vel à copia, vel ab aliqua dentium prærogatiua nomen ſortiuntur. Vocatur συνόδοντις quædam Thuni ſpecies à vigore dentium, & συνοδων, ſiue συνόδυς Græcis appellatur piſcis, quem Latini Denticem nuncupant. Sed aduertendum eſt nonnullos piſces, nempe Denticem, ſynagridem, & Auratam ob ſingulares dentium notas, ab Authoribus confundi. Hoc igitur in loco Synodontis maxillas cum dentibus in palato delineatas exhibemus, deindè Auratam veterem dentatam, quæ pro Synagride, aut Synodonte quandoq; ab Authoribus vſurpatur.

Synodontis maxillæ cum dentibus in palato.

Aura-

Aurata vetus dentata.

A

DE SARGIS.

Sargorum varia ſpecies.

PISCIS σαργὸς potius σάρκος deberet nominari à carne, quia iuxta mentem Rondeletij ſit piſcis pro corporis magnitudine ſpiſſus,& maiorem carnis habeat copiam,quàm Sparus, vel alij huius generis piſces. Huius igitur plures differentiæ, & icones in Hiſtoria Piſcium fuerunt datæ, in quarum prima delineatur Sargus ὀῤῥοπυγοστικτος,, quia circa vropygium maculatus ſit, pinnas habet omnes aureas, præter eam, quæ circa anum nigricat. Lineæ etiam, præter nigras, plurimæ ſunt aurei coloris, & macula iuxta vropygium violacea, veluti totum etiam caput ad colotem violaceum vergit.

Secundo loco pingitur Sargus πολύγραμμος lineis aureis elegantiſſimè decoratus, item argenteis ſerræ figuram exprimentibus. Demum ibi datur icon Sargi, ad mentem Geſneri, qui poſtmodum iuxta opinionem aliorum, aliam Sargi figuram effigiat, vt licet conſpicari in Hiſtoria aquatilium. Verùm huius poſtremi piſcis iconem Cornelio Sitrardo acceptam refert. Hanc figuram exhibemus ſpectandam, vt latus ſpeculandi campus Lectoribus præbeatur, vbi os, caput, & dentes Sargi repræſentari feruntur. B

Sargi poſtrema icon Geſneri.

DE ATHERINA.

PISCICVLVS marinus,& litoralis eſt Atherina, quæ in marinis etiã ſtagnis reperitur, Aphijs ſimilis,dodrãtali magnitudine,parui digiti craſſitudine,dorſo ſpiſſo,vẽtre leuiter depreſſo,ore paruo abſq; den tibus,& oculis magnis, colore eſt vario:nam venter eſt argẽteus,dor ſum eſt fuſcum,circa caput ex flauo rubeſcit, inſtar Sardinarũ, pinnas habet quatuor,binas ad branchias,binas in ventre,& aliam à podice,& præter has, duas alias in dorſo,omnes candidæ ſunt. Cauda duabus pinnis conſtat, vt in icone Bellonij apparet. Pro linea in medio corpore à brãchijs ad caudam protenſa,ſpiſſum quid ſub cute oſtenditur, quod non poteſt aliter, quàm per ſimilitudinem faſcia appellari. Duæ igitur icones in Hiſtoria Piſcium fuerunt locatæ,nunc additur tertia, quam in publico Muſæo inuenimus, vt Lector his iconibus inter ſe comparatis magis congruam eligat. *Deſcriptio.*

Atherina alia.

DE RHOMBIS.

Lib.2.c.48.

DVPLEX Rhomborum genus,leue vnum,& aculeatum alterum recenſetur in Hiſtoria piſcium. Aculeatum prona parte multos habet aculeos,maxime circa caput,& a capite caudam verſus,quibus aliud genus penitus caret,alioquin ſimile;niſi quod tenuius eſt,capite, ad mentem Bellonij,magis eleuato,& grandi. *Rhomborum differentia*

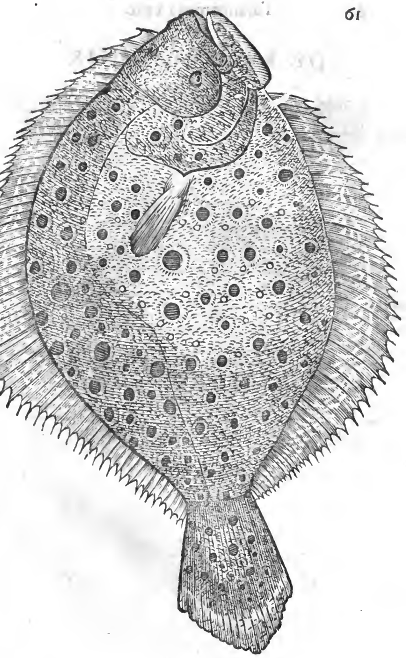
Prǽterea ambo differunt poſtea magnitudine; etenim Rhombi in Oceano comprehenſi cæteris ſunt maiores. Cùm igitur loco citato tres Rhombi icones fuerint exhibitæ,nimirum Rhombi aculeati,Rhombi leuis,& Rhombi leuis veri. Modò addimus iconem ſpeciei à prædictis diuerſæ,colore Lamiæ,maculis obſcuris,& Rhombus leuis alter poterit appellari. Rurſus additur alia icon Rhombi aculeati,quæ icones infra erunt conſiderandæ.

RHOM-

Rhombus leuis alter.

Digitized by Google

Rhombus aculeatus alter.

A

DE APRIS MARINIS.

Lib.3.c.12.

DESCRIBITVR Aper in Hiſtoria Piſcium, ex ſententia Rondeletij, hunc in modum. Aper eſt piſcis ſquamoſus, quamuis videtur tectus aſpera,& cute veluti villoſa,corpore ferè rotundo, & rubeſcēte,oculis,magnis,roſtro oblongo,& obtuſo,inſtar Suis,abſq;dentibus.Mox à capite, Secundùm longitudinem dorſi, aculeos habet præacutos, duros,longos, rectos,ſed inæquales,& Setas Apri aemulantes.

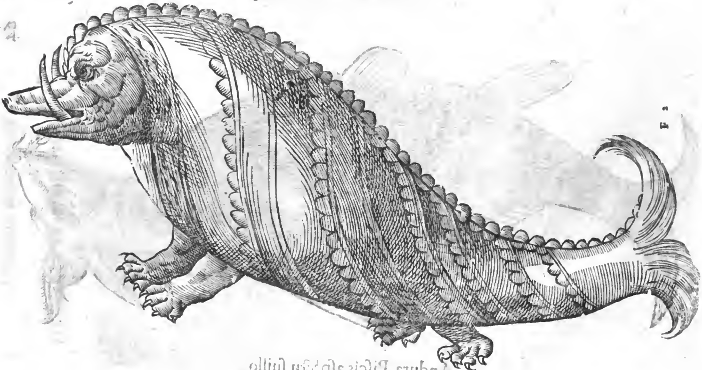
Cæterùm hic Aper nullius ferè eſt conſiderationis,in comparatione ad illum, qui in mari Oceano olim fuit conſpectus, capite Apri, caninis dentibus, longioribus incidentibus, & acutis, & ſquamis miro ordine à natura diſpoſitis, vt in ſubiecta pictura apparet:ſic enim ab Ambroſio Parco delineatur, quamuis intellexerimus B hunc Aprum ad animalia amphibia eſſe reducendum. Et Geſnerus hanc belluam ſine nomine delineatam in Tabula Olai Magni aprum cetaceum appellauit, vt à piſce eiuſdem nominis diſcriminaret.

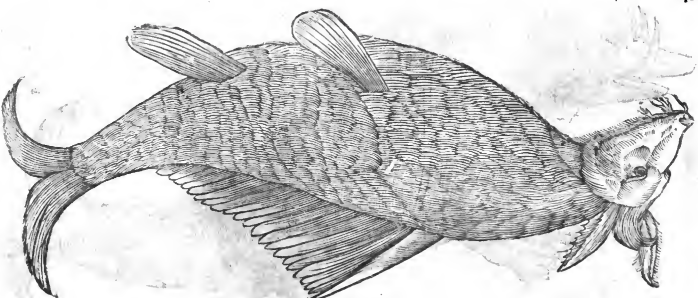
Non alienum à ratione eſſe exiſtimamus, ſi gregi Aprorum aquatilium ſues etiam marinos addamus, quorum duo genera in mari Indico verſari feruntur. Alterum genus roſtro eſt acuto,more Anſerum, alterum vero roſtro ita obtuſo, vt quando è mari attollitur ſphæra prorſus eſſe videatur. Horum ſuum nonnulli longi ſunt circiter ſex pedes,cauda lata, & bifida.Cum incipit mare cōmoueri, ſuper aquam eminentes videntur, & tempeſtate conflictati, virides apparent, immo viridem maris effigiem reddunt.Prçterea,ritu ſuum terreſtrium, vehementer grunniunt: quamobrem Nautæ huiuſmodi beſtias vagantes,& reſpirantes conſpicati certiſſimam tempeſtatem præſagiunt.

Suum marinorum differentię.

Poſſumus addere tertium genus, quod in Regione Mexicana fuit obſeruatum, Vituli magnitudine. Piſcis hic Incolis vocatur Andura, ſed Hiſpanis, qui illam C Regionem armis occuparunt, Hoga appellatur. Capite & auriculis ferè eſt ſuillis. Ex maxillis pendent cirri quinq;tanquam barbatæ appendices ſemipedem longæ. Carnem eſui non iniucundam habet. Animal eſt viuiparum, inſtar Balenæ. Dum natat in aquis, viridis,flauus,ruber, & prorſus inſtar Chamæleontis verſicolor apparet. Circa litora verſatur,& veſcitur folijs arboris Hoga nuncupatæ: vnde nomen ſibi comparauit. Animal eſt inſtar Suis dentatum, reliquos piſces obuios etiam ſe maiores necans:quapropter Piſcatores hanc beſtiam prius interficere conantur.

Aper Marinus Cetaceus.

Andura Piſcis aſpectu ſuillo.

E

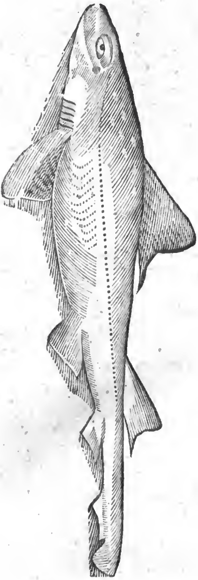
DE GALEIS, SIVE MVSTELIS.

AD Piſces longos totundos, & chartilagineos, Authores Muſtelos, ſiue Galeos referunt, qui ita nominantur, non ſolum quia Muſtelam terreſtrem longitudinecorporis repræſentent, ſed etiam propter nonnulla alia, quæ ambobus communia eſſe credūtur: quemadmodū ſuo loco fuit explanatum. Sunt autem Canum marinorum ſpecies, quas Authores promiſcue, modo latina, modo græca voce vtentes, interdum muſtelos, & aliquando Galeos cognominant: immo ſæpe caniculas appellant, quia, ritu Canum, dentibus noceant. *Galeorū multæ differētiæ*

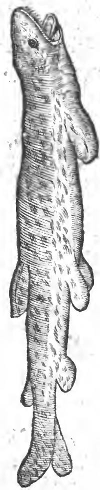
F Horum piſcium multæ differentiæ in Hiſtoria fuerunt numeratæ; nimirum *κύων* Ariſtotelis, Canis Galeus Vulgaris, Catulus maior, & minor Saluiani, Muſtelus leuis ex Geſnero, Galeus Aſterias, necnon Galeus glaucus Rondeletij, & demum Galeus Acanthias, ſiue Spinax.

Cæterùm poſſumus iconum numerum augere, dum primo loco Galei leuis aliam ſpeciem damus, nec non aliam Muſteli differentiam, qui craſſus, niger, & curuus eſt, huncq; Vulgus Maſſilienſium Gautùm, Auguetum cognominat. Rondeletius hæc verba Cattum Algarium interpretari videtur. *Cattus Algarius.*

Muſtelus leuis alter.

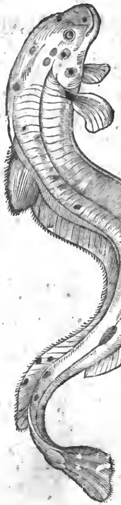
Cattus Algarius.

Pariter ſilentio non eſt inuoluenda quædam muſtelæ Bohemicæ ſpecies: quamuis, iuxta aliorum Sententiam, ad Lampetras referri videatur. Eſt igitur, teſte Geſnero, hic piſcis pulcherrimis diſtinctus coloribus, ſcilicet flauo, croceo, candido, roſeo, & atro, pupilla oculorum nigra, & parte ambiente cærulea. Ante paucos annos huiuſmodi piſces in Bohemia comprehendi cæperunt, & primi, propter pulchritudinem, in vaſe amplo aqua pleno viui Regi ſeruabantur. *Deſcriptio.*

Muſtela

Muſtelæ Bohemicæ ſpecies.

Quoniam in genere Galeorum, Vulpeculæ, & ſimiæ marinæ à nonnullis recenſentur; placuit hoc in loco belluam ex genere Amphibiorum, terreſtrem Vulpem facie ſimulantem delineare. Hæc voce Arabica Brethmechi, vt putat Geſnerus, nominari perhibetur. Capta fuit in Iaua Inſula, anno Salutis humanæ poſt Seſquimilleſimum quinquageſimo primo, menſe Aprilis, fuitq. longa circiter decem cubitos, & alta duos, cum dimidio, magna ex parte rubicundi coloris, & quibuſdam in locis cœrulea. Cauda autem, vbi inſtar caudæ equinæ diffundebatur, ad colorem cæruleũ dilutum inclinabat, rubeis diſtincta maculis. Vngues leonini ferè, ſeu potius pantherini apparebant; veluti & cauda, quæ caudam Pantheræ, ratione macularum, ſimulare videbatur.

Breth-

Brethmechi Arabum.

A

DE LAMIIS.

LAMIA παρὰ τὸ λαιμὸν, nimirum à gula nuncupata eſt, quoniã magnã habeat, gulam, ideſt quòd voraciſſimum ſit animal, ſed teſte Bellonio, noſtris piſcatoribus piſcis eſt incognitus, nam quamuis Nicander, & illius verbis fretus Rondeletius, Lamiam à Cane carcharia Ariſtotelis non diſcriminẽt: nihilominus ſi attentè verba Ariſtotelis meditemur, inueniemus Lamiam inter genera planorum piſcium, non autem Galeorum à Philoſopho fuiſſe collocatam. Item Oppianus Lamias à Canibus diſtinxit: quamobrem vna cum Bellonio Lamiam latum eſſe piſcem ſtatuendum eſt. Creſcit igitur ex eodẽ Authore, talis piſcis in maximam molem, cute tegitur ſcabra, os habet in anteriore capitis parte, vt ſquatina, & mirandum eſt, vt inquit ipſe, quòd dentibus plus minus ducentis eſt refertum, in vtraq; maxilla per quaternos ordines diſpoſitis circa radicem latis, in pyramidem deficientibus, & circa latera crenatis. B

Lib. 5. Hiſt. An. c. 5.

Dentium deſcriptio.

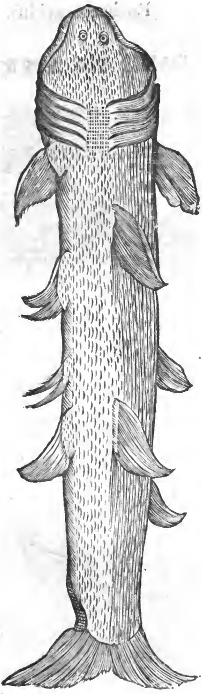
Quare hæc Bellonij verba multis dubitandi anſam dederunt, quòd Bellonius cũ iconem huius animalis omittat, hanc beſtiam cum Cane Carcharia confundat. Etenim quis vix poteſt ſibi perſuadere, quòd Lamia piſcis planus, tam amplis dentibus muniatur: non negamus quidem illi ineſſe multos dentes, ſed vt plurimum paruos, quales in ſequenti icone conſpiciuntur.

Denticuli exiſtentes in ore Lamiæ.

Præterea damus iconem Lamiæ cetaceæ ex Epidaurijs litoribus aduectæ, vt aliqua ſaltem huius animalis icon in vaſta piſcium hiſtoria habeatur.

Lamia

Lamia Cetacea ex Epidauro.

Digitized by Google

DE RANIS PISCATRICIBVS.

Deſcriptio. RANA marina, ſeu piſcatrix ita dicta, quoniam in piſcando magna vtatur ſolertia, caput habet toto corpore longe grandius aculeatum, aſperum, orbiculatum, & depreſſum, os pro corporis mole ampliſſimũ, & dentibus multis acutis, & recuruis armatũ. Oculos habet amplos, potius in vertice capitis, quàm in temporibus ſitos. Cauda rotunda eſt, breuis, & carnea, cute tegitur iuxta infernam partem ſubalbida, & iuxta supernã ex nigro flaueſcente.

Nos igitur in præſentia huius piſcis multas aſſignari differentias opinamur, propter diuerſas icones, quæ hodie monſtrantur. B Siquidem in Hiſtoria Piſcium tres con*Differentia* ſpiciuntur. In prima icone apparet Rana piſcatrix vulgaris; deinde rana piſcatrix Authotis, & demum tertio loco Rana piſcatrix minor effigiatur. Modò alias addimus picturas, in quarum prima Rana piſcatrix Georgij Fabritij apparer, & tandem datur icon illius Ranæ, quam noſtri Piſcatores, ſeu potius Ichthiopolę Bufonem marinum, & Nautæ piſcatotes Diabolum marinum indigitant.

Rana

Rana piſcatrix Georgij Fabricij.

Rana piſcatrix alia, ſeu Bufo marinus.

DE ACCIPENSERE, ET ATTILO.

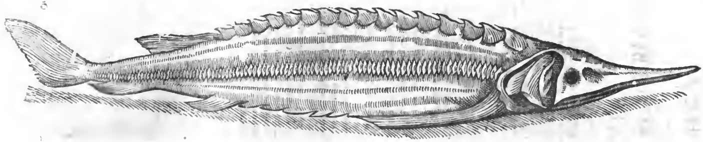
Hi ſunt duo piſces, qui propter magnam inter ſe conuenientiam, ſpectatores aliquando decipiunt; diſcrepant tamen, quoniam Accipenſer, ſeu Sturio pelagius eſt Attilus amnicola, & Pado familiaris. Accipenſer non temerè viſus eſt æquare trecentas libras; cum tamen Plinius ſcripſerit Attilum ad mille libras interdum excreuiſſe, quæ magnitudo inſignis, & rara eſt. D

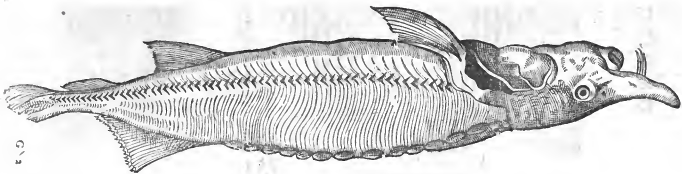
Præterea Attilus quando ad certam molem excreuit, ſquamas hiſpidas abijcit, quas per quinq; ordines diſpoſitas in ſumma dorſi ſpina, ex vtroq; latere geminatas geſtat; quibus abiectis, tactu leuis euadit

Deſcriptio vtriuſque. Ex altera parte Sturio mirificè palato gratificatur; cum viciſſim caro Attili mollis, & palato non admodum iucunda ſit. Huius oculi parui ſunt in tanta mole corporis, & ſic deinceps Lector varias vtriuſq; cõditiones, & prærogatiuas in Hiſtoria Piſciũ videre poterit. Hic igitur Attili & Accipenſeris alias icones damus.

Accipen-

Accipenſeris icon ex Polonia.

Attili alia icon.

A

DE PISCIVM ORBIVM VARIETATE.

Differentia variæ orbiũ

MVLTAS eſſe horum piſcium differentias varij Authores nobis inſinuant; nam quamuis Saluianus huius generis piſcium vnum tantùm agnouerit, Bellonius tamen duo genera eſſe tradit, ambo rotunda, & duro corio tecta, horum verò vnum tantùm depingit. Rondeletius plura genera eſſe ſignificat, ex Orientali, & Septentrionali plaga delata, & tria delineat, quorum primum ſimpliciter Orbem cognominat, alterum Orbẽ ſcutatum, tertium, & poſtremum Orbem echinatum vocat. Prædictis Geſnerus alia addit genera, licèt minus rotundo corpore. Immo in noſtra Piſcium Hiſtoria Orbis Rhodius, & ſtellatus fuit monſtratus. B

Tandem Cluſius, inter multas ſpecies huius generis Piſcium, meminit Orbis rictu Ranæ, qui habebat longitudinem ſexdecim vnciarum, & ambitus corporis menſurã viginti vnciarum ſuperabat. Totum corpus erat fuſcum albicantibus maculis diſtinctum. Caput erat craſſum, ſupercilijs elatis, cum ore latiuſculo, & ſiſſo, in modum rictus ranæ, præter formam aliorum piſcium orbiculatorum.

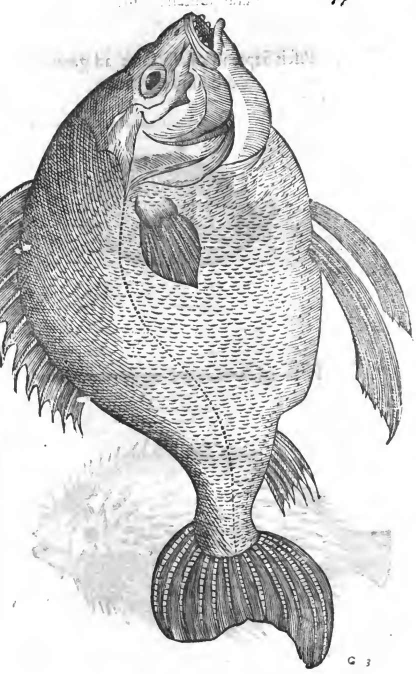
Quamuis Geſnerus varias oblongi orbis differentias recenſuerit: nihilominus hanc ſpeciem non ita eleganter expreſſit atq; Cluſius. An poſtea huiuſmodi piſcis Lupus marinus Apuleij appellari poſſit quemadmodum Geſnerus opinatur; id Cluſius in dubium reuocat.

Inſuper idem Cluſius in Exoticis memorat orbem oblongum capite teſtudinis, qui corio fuſci coloris erat tectus, & teſſellis inaequalibus variè diſtinctus, modò ferè orbicularibus, modò figura Rhomboide, modò quadrangula, ijſq; omnibus maculas candidas habentibus. Collum habebat oblongum, præter naturam aliorum piſcium Orbiculatorum, & in ſingulis lateribus iuxta collum habebat pinnam ex fuſco rubentis coloris, ſimiles erant pinnæ infimi dorſi C

Alia differẽtia præter enumeratas

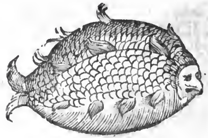
In præſentia alias habemus icones proponendas, quarum prima eſt icon Orbis Hiſpanici dentati, ſecunda eſt pictura piſcis Septentrionalis in Olai magni tabula delineati, qui orbibus annumerandus eſſe videtur, quamuis apud ipſum piſcis duodecim pedum nominetur, quam menſuram ad longitudinem piſcis referendam eſſe Geſnerus arbitratur. Tertio demum loco proponitur effigies piſcis echinati fortè ex genere Orbium, qui a Ioachimo fuit communicatus.

Orbis

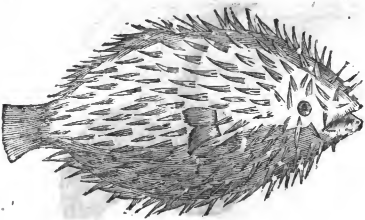

Orbis Hiſpanicus dentatus.

Piſcis Septentrionalis fortè ad genus orbium referendus.

Piſcis echinatus fortè ex genere orbium.

Digitized by Google

E Præterea Carolus Cluſius in Exoticis alias huius generis piſcium icones exhibet prima ſpecies ſquamis prorſus carebat, ſed dura cute tegebatur, aculeis adeò firmis roborata, vt non ſine nocumento apprehendi poſſet. Erant aculei in dorſo, & lateribus longiores, & maiores, in pectore verò minores, & breuiores. Ex Oceano ſeptentrionali allatum piſcem eſſe coniectabat. *Lib.6.c.22.*

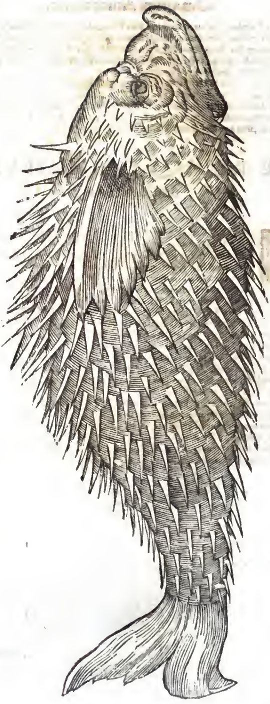
Alterius etiam Orbis echinati iconem præbet ſpectandam, qui ab extremo ore ad caudam vndecim vncias erat longus; eius ambitum ſexdecim vnciæ explebant. Coloris erat in dorſo fuſci nigris maculis conſperſi, & circa ventrem cinerei. Binas pinnas in lateribus habebat; pariter alias duas, quarũ vna in extremo dorſo ſupra caudam locabatur, altera poſt podicem fuſci coloris. *Deſcriptio horũ piſciũ*

DE RELIQVIS PISCIBVS. aculeatis.

F

ORBIVM Echinatorum hiſtoria in memoriam reuocauit nonnulla alia piſcium genera, quæ ſpinis armantur. Vnius meminit Cluſius ſub nomine piſcis hiſtricis. Hic piſcis ab extremo ore ad initium caudæ longus erat viginti vncias, & craſſus viginti nouem, ſquamis carebat, & corio albicante tegebatur, vbiq; firmis, & acutis ſpinis obſito quarum baſis in binas alias breues & ſub cute latentes deſinebat. Labia erant rugoſa, & bina oſſa pro dentibus ſtabant. Oculi erant illi grandes, & ſupercilia elata quatuor ſpinis horrifica. Vtrinq; in lateribus pinnam geſtabat, item binis alijs munitos in fine dorſi. Breuiores ſpinæ erant vnciam longæ, longiſſimæ triunciales, mediæ duarum vnciarum. Longiſſimæ latera armabant; reliquæ totum corpus, ſer- G uata quadam ſerie, ſed circa caudam rariores. Spinæ ſupra caput erant erectæ, & quæ verſus os vergebant in anteriorem partem erant conuerſæ. Quamobrem, ratione huius deſcriptionis, hic piſcis videtur quodammodo conuenire cum aliqua ſpecie orbium echinatorum, iam ab eodem Cluſio delineatorum. Præterquamquod os rictum hiſtricis æmulare videbatur. *lib.6 exot. cap.21.* *Orbes echinati.*

Pariter Theuetus, referente Pareo, in ſinu Perſico, Arabiã verſus, ſcribit comprehendi piſcem Carpioni quodammodo aequalem, longis aculeis circumuallatum, quibus, aduerſus omne genus piſcium, præliatur. His autem dentibus ſi homo leuiter vulneretur, niſi præſtò ſint præſidia, intra ſpatium viginti quatuor horarum perit, & talem belluam Herinaceum marinum appellare videtur. Exprimitur igitur in hac icone, vel ſaltem illi non abſimili. *Venenũ piſcis.*

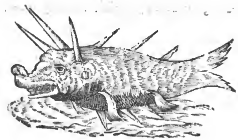
Hærinaceus Marinus.

Digitized by Google

B Amplius ſi aliquod animal ad Herinaceos marinos eſt referendum, proculdubio erit ille piſcis, qui ab Arabibus in Oceano obſeruatur, & ab ipſis Calſtol Iaul nuncupatur, quæ voces piſcem periculoſum ſeu mali ominis nobis inſinuãt: propterea quod, quando ſæpe apparet, plerumq; aduerſi quidpiam contingere ſolet. Effigiatur à Cornelio Iudæo in tabula Aſiæ. *Piſcis mali ominis.*

In primis eſt animal horrendi aſpectus, & rictum inſtar ſuis geſtat, cum dentibus ſerratis; deinde ab initio capitis ad extremitatem caudæ ſex aculei firmmi, & magni; necnon ad pugnandum, & feriendum idonei conſpiciuntur: ſed tres prope caput cæteris ſunt maiores, nempe inſtar corniculorum, cum alij minores ſint, & aequaliter inter ſe diſtantes, poſtremus verò prope caudam aliquantulũ eſt recuruus. Cauda eſt bifida, & pars ſuperior maior eſt inferiori, cum aculeis in ſummitate. Circa ventrem pinnis eſt refertus, quibus natando vtitur. In ſequenti icone exprimitur.

Herinaceus Arabum.

Digitized by Google

A

DE COPSO, BARBOTA, & Botatriſſa.

Copſus qui Piſcis.

PISCEM quemdam Ichthiocollam, quaſi glutine redundantem Authores nuncupant quemadmodum in Ponto ſimilem piſcem Collanum indigitant. Itali Colpiſcem, & Vulgus Colabuccum cognominat, vt Bellonius teſtificatur, qui ſimilem piſcem Bononienſibus Copſum appellari aſſeuerat; cum tamen Copſus nobis, & Ferrarienſibus ſit Galeus Rhodius Veterum, vt in ſua Hiſtoria fuit explicatum. Reliquum eſt modò, vt piſcem ſub hoc nomine ab Hiſpania miſſum Lectori oſtendamus, vt figuram huic nomini magis congruam ponderet. B

Barbota Etymum.

Galli vulgo Barbotam appellant quemdam piſcem non à barba, vt teſtatur Bellonius, ſed ex eo quod, Barborare, cænum, & lutum roſtro, more Anſerum, commouere dicunt: hinc tamen non fit quin Barbota cirro recto, & breui, inſtar barbæ, in maxilla inferiori non inſigniatur. Nos in præſentia damus aliam barbotam multis cirris decoratam, quæ Plinij Glumis eſſe à multis perhibetur.

Botatriſſam Inſubres appellant quamdã piſcis ſpeciem, quæ aliter muſtela lacuſtris nuncupatur, & Mediolanenſes ſecundùm Cardanum, Bottam ſimpliciter indigitant, quia vtri ſit ſimilis: cum Mediolanenſibus vtris botta cognominetur. Sed ſatius eſſet ob capitis huius piſcis ſimilitudinẽ cum Bufonibus, Bottam cognominare: nam Bufones Botti nominantur; quandoquidem non ſolum figura capitis, ſed etiam rictu hic piſcis ranas ſimulat. Datur hic alia icon, quæ in Hiſtoria piſcium non fuit locata, & Botatriſſa, ſeu congener muſtelæ paluſtri Bellonij nuncupari poteſt.

Copſus

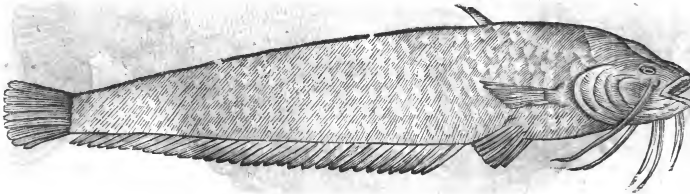
Digitized by Google

Copſus ex Hiſpania.

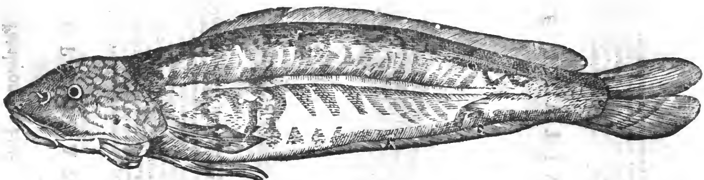
Digitized by Google

Barbota alia.

Digitized by Google

Botatriſſa alia, ſeu Muſtelæ paluſtri Bellonij congener.

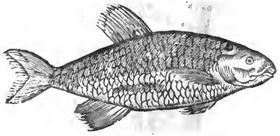
DE EPERLANO.

RONDELETIVS Eperlanum vocat quemdam piſcē, cuius icon datur in Hiſtoria Piſcium, quoniam ſuo nitore Vnionem, nempe Perlam referat; quamuis poſtea Bellonius, & Geſnerus Epelanum nuncupēt. Geſnerus Epelanum Sequanæ deſcribit Lutetiæ frequentem, quaſi Excellanum à præſtantia, qua cæteros piſces ſui generis antecellit. Arburno facit ſimillimum in hoc tantummodo differentē, quod rufas radices pinnarum habeat, & lineam, quæ latera ſecat verſus caudam valde inflexam quinq; digitorum longitudinem, & pollicis latitudinem interdum ſuperare aſſeuerat. Deinde ſcribit à Ferrarienſibus Borbolum nuncupari, & à Rothomagenſibus Ouellam, quoniam hic piſcis ouis ſemper ſit prægnans. Huius forma datur in ſequenti icone.

Epelani Etymum.

Ouella piſcis

Eperlanus Geſneri.

DE TRVTIS.

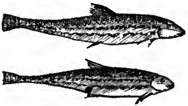
TRVTA à trudendo aquæ impetu dicta, multas comprehendit ſpecies; cum aliæ ſint fluuiatiles, aliæ lacuſtres, quæ Salmonata cognominantur. Deinde fluuiatiles, aliæ magnæ, aliæ paruæ ſunt, item colore inter ſe variant. Tradit Rondeletius quaſdam Trutas paruas eſſe, eaſq; albas, quales in fluuijs Santonum, & Boiorum verſantur, alias

eſſe

E eſſe maiores, & flauas. Pariter Geſnerus ſcribit ſe audiuiſſe alicubi in Germania Trutam flaui coloris fuiſſe comprehenſam.

Vtcumq; ſit, in præſentia exhibere volumus iconem Trutæ vulgaris, quam muſtelæ ſpeciem nonnulli eſſe autumant, & cum Spinulo Alberti conuenire arbitrantur. Poteſt quoq; vocari Spinula rubea capta Bononiæ in fluuio Sapinæ. *Truta vulgaris*

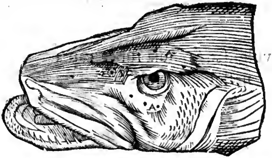
Truta vulgi, ſeu Spinula rubea capta in fluuio Sapinæ.

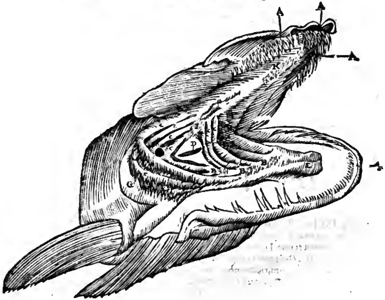

DE LVCIO.

PISCIS eſt Lucius nulli non notus, ita nominatus, quia noctu luceat; hac de re admirandus, ſed potiſſimum propter caput, cum Author de natura rerum Lucium in cerebro lapidem chryſtallo ſimilem gerere ſcribat. Nos autem caput huius Animalis admiramur, quia roſtrum
H habet longum, rictum maximum, anſerino roſtro à Rondeletio comparatum. Maxilla inferior superiore eſt longior, & inſtar cochlearis excauata. Dentes in eo plurimi non vno modo diſpoſiti, & teſte Alberto, diuerſarum acierum; nam in parte anteriore inferioris maxillæ dentes ſunt parui, in os recurui; in ſuperiori maxilla nulli, quoniam, cum ea latior ſit, dentes extra os prominentes, & inferioribus non occurrentes, eſſent inutiles. Itaq; horum loco, natura, Rondeletio teſte, duos dentiũ ordines palato infixit. Placuit igitur hæc omnia icone capitis huius animalis explanare, poſteaquam in Hiſtoria Piſcium non fuit collocata. Immo addimus reliquas partes internas Lucij diligẽter delineatas, & à Clariſſimo viro Io. Ant. Godio Anatomico noſtræ ætatis celeberrimo examinatas: veluti in Iconibus lector cõſpicari poterit.

A. Foramina, quæ ſparſim frontem Lucij inſigniunt.
D. Nares

A.A.A. Dentium ſeries in palato.
B B B. Faucium aſpera ſcabrities.
C.C.C.C. Branchiæ vtriuſq; lateris introrſum dentatæ, & extrorſum, ſeu foras inflexæ.
D. Os gulæ, ſeu œſophagi
E. Lingua.
F. Dentes mandibulæ inferioris
G. Rictus gulæ
I. I. Palatum.
K Palati aſpera ſcabrities

Digitized by Google

A.A . Prinnæ ſuperiores ad in feriorem partem thoracis

B.Angulus ſuperior,& pars ſuprema thoracis.

C.C.Thoracis latitudo,quam pleura veſtit.

DD.Septum tranſuerſum

E Hepar

F Cor.

G . Veſica fellis .

H. Lien.

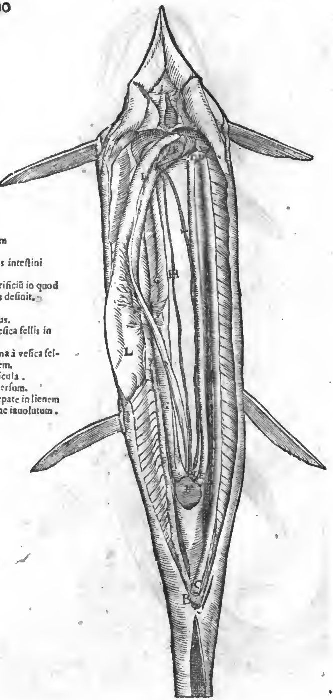
I . Inteſtini exitus.

K.Ventriculus deſinens

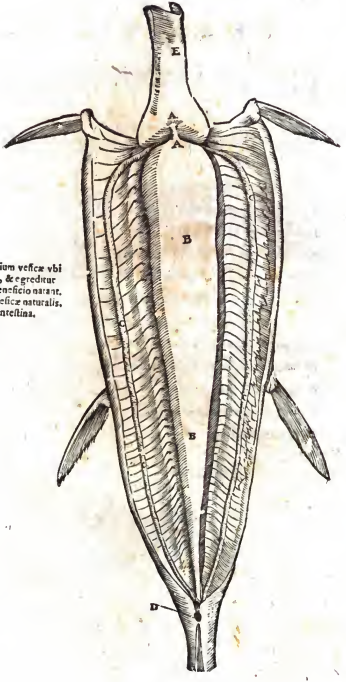
L . Origo inteſtini

M . Podex

N . Pinnæ.

B. pudendum
C. anus.
DD. reuerſus inteſtini deorſum.
E. inteſtini orificiũ in quod ſtomachus deſinit.
F. lien.
G. ſtomachus.
H. uena à ueſica fellis in lienem.
I. altera uena à ueſica fellis in lienem.
K. fellis ueſicula.
L. hepar inuerſum.
M. vas ab hepate in lienem pinguedine inuolutum.

AA . orificium veſicæ vbi ingreditur , & egreditur aer;cuius beneficio natant.
BB:figura veſicæ naturalis.
C.C.C.C. inteſtina.
D. podex
E. gula

Digitized by Google

DE CYPRINIS.

CVM horum piſcium multæ differentiæ in propria Hiſtoria memoratæ fuerint, in præſentia Cyprini paluſtris partes internas proponimus examinatas; Videlicet.

A. 1. ſemicirculi branchiatum oſſei ſuperficies interna vtrinq; cirrata: item ſemicirculi oſſei ſuperficies inferior vtrinq; cirrata, quēadmodum ſuperior villoſa, nimirum villis duplicis ordinis inſignita.

C. Acetabulum in quo lapis Cyprini continetur.

4. Lapidis Cyprini pars exterior.

5. Eiuſdem lapidis pars interior.

AA. Dens interior primi ordinis, & ſecundæ magnitudinis

BB. Dens alterius ordinis, ſcilicet medij, magnitudinis primæ, & omnium maximus.

C.C. Dens ordinis etiam ſecundi, & tertiæ magnitudinis.

DD. Dens pariter ordinis ſecundi, & magnitudinis omnium minimæ

EE. Dens ordinis tertij, qui, ratione figuræ, papillaris poteſt appellari.

FF. Pars maxillarum interna reſpiciens ventrem.

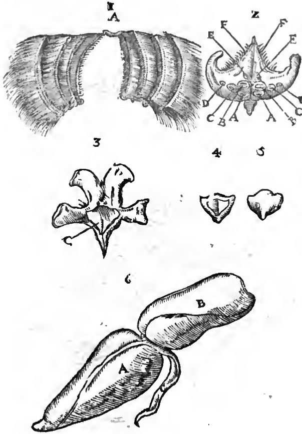
A. Veſica inferior reſpiciens caudam.

B. Veſica ſuperior deſinens in ventriculum.

C. Tunica externa veſicæ.

Digitized by Google

Cyprini Paluſtris anatome.

Digitized by Google

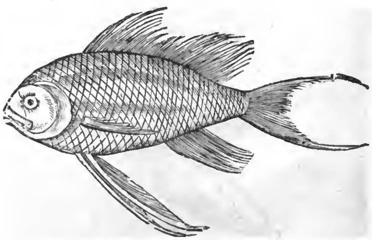
A

DE PERCIS.

Percarũ varia ſpecies.

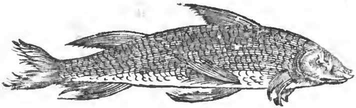
PERCA eſt ille piſcis quẽ nos piſcem Perſicum appellamus, cuius multas icones Lector conſpicari poteſt in Hiſtoria Piſcium, vbi maiores & minores delineantur, ſed hic damus aliam ibidem non delineatam. Deinde alium piſcem Percæ conſimilem, quem Geſnerus Schedal Danubij in Bauaria eſſe opinatur, quoniam comprehendatur in Danubio, circa Viennam, Badam, & alibi, & Lucio percam poſſe nuncupari aſtruit. Vilis eſſe pretij, carne molli, abſq. dentibus ſcribit, & habere barbulas infra, & ſupra ſtylo ferreo, qui vaginis enſium addi ſolet, craſſitudine aequales, interdum etiam longitudine. Forma non multum diſſimilis eſt Lucio, pinnis verò dorſi aculeatis, rictu Percę, & putat Schaid dici in Danubio à noxa, quã alijs piſcibus infert, nam alios deuorare B dicitur: quandoquidem ſchedel cranium eſt ſicq. fortaſſis à magnitudine capitis nomen piſci eſt impoſitum.

Percæ alia ſpecies.

Digitized by Google

Schedel Danubij apud Geſnerum.

DE NONNVLLIS ALIIS PISCIBVS diuerſi generis.

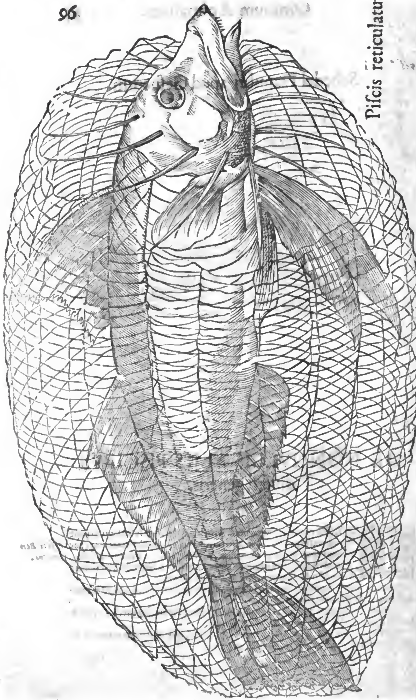
ICONES nonnullorum diuerſi generis piſcium, quæ ſub Neptuni imperio vagantur, in publico muſæo inuentas, ne in tenebris iacerent, hoc in loco ſpectandas proponimus, & prima eſt figura cuiuſdam piſcis, reticulati, iuxta litus Iluę inſulę capti, qui, loco miraculi, Sereniſſimo Franciſco Magno Hetruriæ Duci fuit oblatus. *Piſcis Reticulatus.*

Secundo loco effigiatur piſcis, apud Polonos, Sedacz nuncupatus, qui ad magnitudinem vlnæ Bononienſis excreſcit.

Tertio loco pingitur piſcis verſans in Oceano circa Polum magneris, cuius figuram Cornelius Iudæus in tabula Aſiæ exprimir.

Quarto loco damus effigiem ouorum alicuius piſcis, quæ nigerrima erant, & foliolis herbæ adhærebant, ſicut in icone exprimuntur.

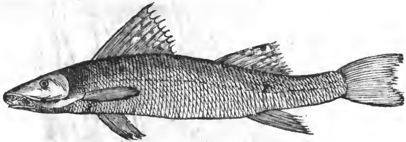
Piſcis

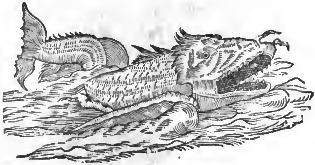
Piſcis reticulatus

Digitized by Google

Sedacz Piſcis.

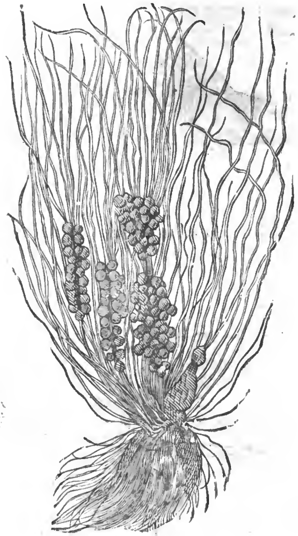

Piſcis icon veluti eſt in Tabula Aſiæ.

Digitized by Google

Oua nigerrima Piſcis.

DE CETIS ET ALIIS AQVATILIBVS immenſæ molis.

QVAMVIS ſuperius nonnullorum Cetorum obiter meminerimus: nihilominus in præſentia ex profeſſo horum nonnullorum icones dare ſpectandas decreuimus: cum in Hiſtoria Piſcium impreſſę non fuerint. Primitùs exprimitur effiges Ceti capillati vel criniti, cuius figuram tantummodo Olaus Magnus in ſuis Tabulis delineauit, cum nullam eius explicationem propoſuerit: ideoque veritas in ambiguo verſatur. *Effigies ceti capillati.*

Cetus capillatus.

Deinde eodem in loco Olaus Magnus pingit aliud maximum animal aſpectu quaſi ſtatim ex horrendum, capite quadrato, barba prolixa, & multis cornibus inſignitum: Geſnerus Cetum barbatum appellare voluit. Caput quatuordecim cornibus eſt radiatum, quæ vtrinque ab oculo inchoantia per occipitium tranſeunt. Sed dubitat Geſnerus an hoc animal recte fuerit deſcriptum. Quandoquidem Albertus nonnullis Cetis cornua ineſſe non ſcripſit, ſed appendices quaſdam corneas circa oculos, octo ferè pedes longas, plus minus iuxta magnitudinem piſcium, quæ ex lato in acutum deſinunt. A

Cornua piſcium.

Inter Cetos reponitur etiã Phyſeter, ſeu Phyſalus animal aquatile; quis Phyſeter apud Ariſtotelem ſit fiſtula, qua huiuſmodi animantes aquã proijciunt. Quidã, Geſnero teſte, Phyſeterem nuncupant, quoniam, excitatis vorticibus, vndas maris tale animal ſubuertat; & licèt ſit animal immenſæ molis, ad Balenæ tamen magnitudinẽ nunquam accedit. Turnerus ad Geſnerum ſcripſit, quod huiuſmodi Bellua tantã aquæ copiam fiſtulis in naues aliquando profundit, vt facilè ſubmergantur.

Phyſeter vox æquiuoca.

In tabulis Regionum ſeptentrionalium Phyſeterem forma equina capite ſine auribus, patulis naribus, ore ſine lingua, & duabus fiſtulis prominentibus depingunt, vt in ſequenti figura licet intueri, ſed hanc picturam vnà cum Geſnero abſurdam eſſe opinamur: etenim Lector effigiem Phyſeteris genuinam in Hiſtora Piſcium ſeu Cetorum delineatam conſpicabitur. B

Cetus

Cetus barbatus.

Digitized by Google

E Cum inter Cetos Delphini recenſeantur , & eorum genuinæ icones in propria Hiſtoria locatæ fuerint, in præſentia nihi l, niſi nonnulla oſſicula Delphinorum proponenda habemus, vt apparet in iconibus.

Delphini oſsicula.

Phocæ, ſeu Vituli marini duę differentiæ in Cetorum Hiſtoria fuerunt memoratæ. Hic addimus tertiam, quæ ab Ambroſio Pareo Vitulus marinus monſtroſus appellatur, forraſſis quoniam à Vitulo marino vulgari diſcrepet: non tamen ſimpliciter monſtrum nuncupari debet; cũ huius generis beſtia non raro comprehendatur. *Vbi tales beſtia ſita.* Tradit enim Olaus Magnus ſimilem belluam, iuxta litus Bergæ, fuiſſe captam, & nuper aliam ſimilem Carolo nono Regi fuiſſe oblatam, quæ in Viuario fontis Belleaquæ diu vixit, & ab aquis in tertam gradiebatur. Demum quinq; ab hinc annis Bononiæ à quibuſdam Circumforaneis tale animal viuum, quæſtus gratia, publicè monſtrabatur, & ſenex maris vocabatur; quandoquidem eius aſpectus faciem ſenis apprimè ſimulabat, vt in icone conſpicitur.

Vituli

Vituli marini alia ſpecies.

E Quædam beſtia inter Cetos ,numeratur,quæ Germanis,teſte Geſnero,*Ruſor* no-
minatur , quod nomen factum eſſe aſſeuerat ab impetu , & ſonitu belluæ, dum per
vndas marinas fertur : hinc quidam latina voce Roſmarum indigitare voluerunt.
Verùm putat Geſnerus hoc nomine fuiſſe donatam beſtiam à voce,*Rus*,quæ,lingua
germanica,Gigantem indicat,fortaſſis à magnitudine,& robore, quo cæteris Piſci
bus,& Cetis hæc beſtia præſtat. Hæc bellua binis dentibus elephantinis eſt prędi-
ta, quibus tanquam clauis ſe de ſcopulis ſuſpendit . In extrema Moſcouia , vel
Hungaria ſcythica , non longè ab ortu Tanais *Morſz* nominatur , ſed Ambroſio *Somnus animalis.*
Pareo Elephantus marinus dicitur,cui amphibium eſt animal,additq; dentibus circa
rupes ſe ſuſpendere,ſicq;dormire:vnde Nautæ conſpicientes litus petunt,& craſſio
ribus funibus ipſum conſtringunt. Sed animal his vinculis non.excitatum, magno
ſtrepitu, & lapidum iactu expergeſacere conantur , ſicq; in mare ſolito impetu reſi-
lire conatur ,ſed vinculis nodatum adeo manſueſcit , vt arbitrio nautarum regatur: *Vſus.*
quamobrem ipſum mactant, adipem eliciunt, & corium in corrigias diuidunt , quæ
F quoniam validæ ſunt,& nunquam corrumpuntur magni pretij eſſe perhibentur.

Succedit alia bellua marina,noſtro iudicio, cum ſuperiori eadem, elephantis ma-
gnitudinem aequans,quam genuinum roſmarum eſſe multi autumant,cuius figuram
Olaus Magnus in ſua Tabula delineauit,ſed nullam explicationem addidit:quapro- *Alia deſcriptio.*
pter Geſnerus pedes in hoc piſce improbat: quamuis pictura huius animalis, quæ in
Curia Argentinæ ſpectatur,pedes oſtendat . Etenim caput ad ſceleton veri capi-
tis factum eſſe , & reliquum corpus ex coniectura delineatum Geſnerus intellexit
Pariter dentes in hac figura deorſum vergunt,& tamē effigies Tabulæ Olai Magni
dentes beſtiæ ſurſum eleuatos oſtendit. Author,qui chronographiam moſcouiticā
publicauit, *Morſz* hanc belluam nuncupauit , & ſimiliter binos dentes exertos è
ſuperiori mandibula deſcendentes,pinxit.

Addunt præterea,quòd beſtia hæc montes litorum ſcandit,& graminibus veſci-
tur,item ſomni gratia,ſe de rupe ſuſpendit;hinc Piſcatores animal ſopitum obſeruā *Somnus.*
tes funibus vinciunt .Quamobrem colligendum eſt hoc animal vnum, & idem cum
G ſuperiori eſſe:quamuis picturæ diuerſimodè delineatæ varias animalis ſpecies oſten-
dere videantur,vt apparet in iconibus.

Aliud animal magnum,aquatile, horrificū,& valde ferum,pedes nouē,aut decem
longum,& iuxta proportionem longitudinis latum,corio,inſtar Crocodili,veſtitum
Orobonis nomine , circumfertur . Hoc piſce aluntur Arabes Incolæ Mazouanij
montis,qui iuxta mare rubrum porrigitur.

Elephas Marinus.

Roſmarus bellua marina eadem cum ſuperiori.

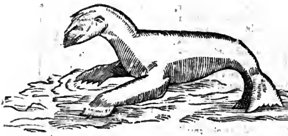
Digitized by Google

Orobonis Piſcis effigies.

E Prædictis addimus icones trium aquatilium animalium, quæ in Tabula Europæ apud Cornelium Iudæum pinguntur. Primum roſtro eſt Balenæ, & verſari perhibetur in mari Tyhrreno, prope Sardiniam, roſtro eſt acuto, pinnis munitur magnis, nempe duabus propè caput, & binis alijs circa initium caudæ. Caudam circulis quibuſdam inſignitam, & reuolutam geſtat, cuius extremitas eſt bifida cum flocco, ſummitatis caudæ Leænæ æmulo. *Primi deſcriptio.*

Pinna alicuius Ceti.

Secundi delineatio.

Secundum animal eſt Boui ſimile, & Vualrus cognominatur: immò ratione pedum anteriorum, Phocam, ſeu Vitulũ marinum refert. Prima facie hæc beſtia catum ſimulat, ſi poſterioribus pedibus eſſet referta. Deſinit tandem in caudam pinnatã, & triangularem cum extremitate pinnarum ſerrata ſupra os appendices quaſdam inſtar corniculorũ gerit, & pedes in quinq; vngues finire videntur.

Tertij deſcriptio.

Tertiũ animal eſt Sui terreſtri ſimile: ideoq; id ancipitis naturæ eſſe arbitramur; quandoquidem quatuor habet pedes, quibus in mari, loco pinnarum, ad natandum vtitur, & in terra ad greſſum: namq; hirundo etiã marina alis natans vtitur, & quãdo ſupra vndas attollitur, eaſdẽ ad volandum adhibet: Præterea hoc animal binas habet aures acutas, ſuillum rictum edentulum; & pinnam ab initio capitis vſq; ad finẽ caudæ porrectam, quæ ſetas ſuum æmulatur; cum reliqua corporis pars depilis appareat, cauda tamen lata, & bifida, vt in iconibus conſpicitur.

His quoq; libuit addere pinnam alicuius Ceti, quam ita delineatam in Muſæo inuenimus

DE

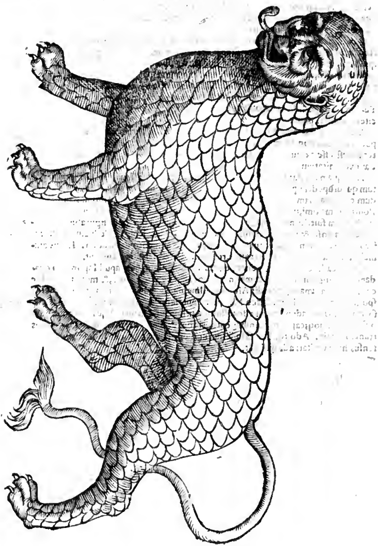
E Pinna hæc ad animal aquatile attinere debet, cum figuram remi maxime referat quandoquidem pinnæ ad vſum nauigandi, iuxta ſententiam Philoſophorum, quatuor eſſe dicuntur, licet quandoq; ſint duæ, vt in anguillis. Prætereà ſimiles pinnæ diſcrepare ſolent inter ſe, ſubſtantia, magnitudine, forma, colore, numero, exceſſu, & defectu. Namq; nonnullæ ſolida ſubſtantia conſtant, quædam filis, & membranis integrantur, quædam ex ſola chartilagine, & demum aliæ ex chartilagine & oſſe conpiciuntur, vt in bellois marinis licet conſpicari. *Pinnarum differentia.*

Quapropter, vt noſtra fert opinio, pinna hæc ad aliquam belluam marinam ſpectare debet, cum mediam naturam inter chartilaginem, & os participet, præterquam quòd colorem eburis æmulatur. Deinde pinnæ ſunt quædam, alas auium, iuxta quandam proportionem, repræſentantes. Similiter hæc longitudine vnius dodrãtis, & duorum palmorum, & latitudine digiti auricularis referta, à media ſui parte vſq. ad ſummitatem in tenuia fila ſcindirur; itaut ſimulare videatur ramos arboris Palmæ, antequam folia expandantur: non igitur præter rationem, hæc pinna Phœnicites appellari poſſet.

F Cuius autem ſit animalis non poteſt quidquam certi in medium afferri: fieri enim poteſt, vt hæc non ſit integra pinna, ſed pars, & fragmentum alicuius maioris: pariter poteſt eſſe ex numero earum, quæ vel ſunt in dorſo, vel ad podicem, vel ad caudæ extremitatem. *Pinna ambigua.*

Antequam ad Paralipomena Hiſtoriæ quadrupedum accedamus, piſcem, ſeu Cetum quadrupedem ponderare decreuimus, vt is ad familiam terreſtrium quadrupedum examinandam aditum referet. Hoc animal non diu, ante obitum Pauli Tertij Pontificis maximi, in medio Tyrrheni maris, magna cum omnium admiratione comprehenſum fuit, forma, & magnitudine planè leonina, vt in icone figuratur, ſed corpore ſquamoſo, & voce non nihil humanæ ſimili. Hoc Romam deductum fuiſſe referunt, vbi diu non vixit, naturali loco, & proprio alimento deſtitutum. Huius animalis hiſtoriam Philippus Foreſtus, referente Pareo, ſcriptis mandauit. *Animal Leonino aſpectu.*

Quocirca hoc animal ex genere eorum fuiſſe videtur, quæ apud Iapones in quaG dam ſylua gignuntur, facie, & magnitudine canina, aureo colore, & molli villo. Hoc enim genus animalis, vt tradit Aloyſius Almeida, & multi confirmant, dimiſſa terra ſpontè mare ingreditur ideirco Maripeta appellatur: ibiq; paulatim in piſcem transformatur. Idq; adeo verum eſſe teſtatur Author, vt affirmet aliquando contigiſſe piſcem quandoq; captum, omnibus corporis quadrupedis partibus nondum prorſus transformatis. Additq; hoc fabuloſum non eſſe, quia omnium Indigenarum conſenſus huic veritati adſtipulatur. *Maripeta.*

Amplius aliud animal aquatile, &quadrupes non eſt omittendũ,quod in vna Moluccarum inſularum viuit,Camphurch vocatum,vt teſtatur Theuetus,referente Pareo. Hoc magnitudine Ceruum aequat, cornu geſtat in fronte mobile, ferè inſtar criſtæ galli indici, trium pedum longitudine, & aliquando ad craſſitudinem humani brachij accedens . Ceruicem pilis cinerei coloris habet tectam . Pedes poſteriores anſerinis habet ſimiles,quibus ad nandum in aquis dulcibus, & ſalſis vtitur. Pedes autem anteriores ceruinis ſunt affines. Piſcibus victitat. Pleriq; ſibi perſuaſerũt hoc animal Vnicornis eſſe ſpeciem,& propterea cornu aduerſus venena habere efficax.Rex Inſulæ,Theueto teſte,huius Feræ nomine inſigniri gloriatur.

Camphurçh effigies.

 A

PARALIPOMENA HISTORIAE omnium Quadrupedum.

DE MONOCEROTE.

CIRCA formam huius animalis, Authores inter ſe ſententijs variant
vt in Hiſtoria Solidipedum narratum fuit. Cum nonnulli hanc be-
ſtiam ad genus quadrupedum Solidipedum, alij ad genus Biſulcorũ, B
& demum alij ad genus Digitatorum referant, nec mirandum eſt, quo-
niam alicubi canes cornuti viuere feruntur. Veruntamen vt plurimum
inter quadrupedes Solidipedes recenſetur; ſiquidem teſtificantur, quod in Occiden-
tali India Barbari Veræpacis apud ſe magnum animal forma equi, craſſum cornu in
fronte gerens verſari aſſerunt. Alij autem Authores alia tradũt; nihilominus adhuc
Canes cornuti vbi.
non conſtat cuiuſnam formæ conditionis, & prærogatiuæ ſit illud animal, quod per
excellentiam Vnicorne appellatur. Monſtrantur quidem à Circumforaneis cornua,
& fruſta cornuum, quæ monocerotis eſſe feruntur; cum tamen quicquam certi non
habeant, quo id probare poſſint. Nos pariter multas differentias huius cornu, quæ
ad noſtras peruenerunt manus hic exhibemus delineatas. Primo loco figuratur
Fruſta Monocerotis varia.
Monoceros vulgaris, deinde monoceros alter, tertio, & quarto loco duæ aliæ diffe-
rentiæ proponuntur, & poſtremo loco duæ differentiæ monocerotis ex terra effoſſi;
nam quandoq; contingit, vt Ceracei piſces à mare in arenas pulſi obruantur, & poſt
multos annos ex imis terræ viſceribus oſſa eruuntur cornuum ſimulacra referen- C
tia, & Circumforanei credulis ſpectatoribus cornua monocerotis eſſe perſuadent,

Qui plura ſcire cupit de hoc animali, adeat huius Hiſtoriam in Tomo quadrupe-
dum Solidipedum.

1. Monoceros vulgaris.

2. Monoceros alter.

3. & 4. Monocerotis aliæ duæ differentiæ.

5. & 6. fruſta Monocerotis ex terra effoſſi.

Qua-

1

2

3

4

5

6

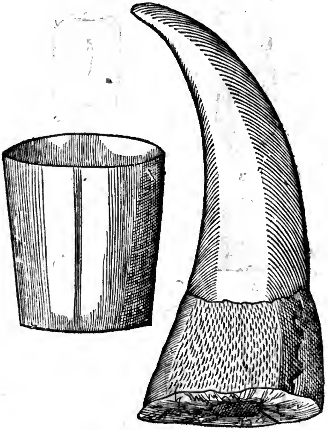

Quapropter Nos in præſentia exhibemus iconē cornu Rhinocerotis quod aliquibus cornu Monocerotis appellatur. Pariter iconem cyathi ex cornu eiuſdē Rhinocerotis, quod pariter pro cornu Monocerotis habetur.

Cornu

Digitized by Google

Cornu Rhinocerotis cum cyatho ex eodem.

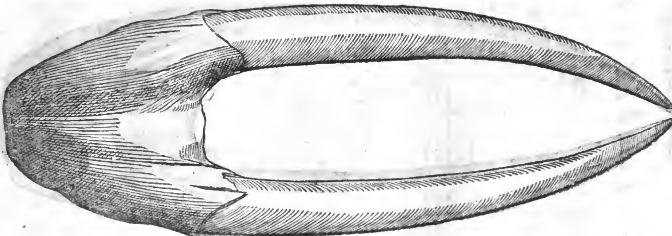

DE ELEPHANTO

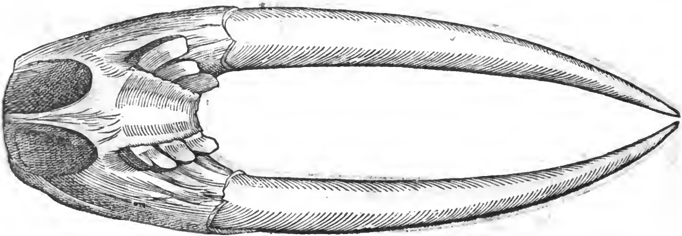
HOC animal dentium candore,& magnitudine eſt admirandum,& propterea ebur eius dens dicitur,quaſi à barro,qua voce,Incolæ Elephãtum appellant: quamuis poſtea ſolum ebur ſit illa pars pręcipua, quæ extra os animalis prominet,quod nos etiam docuit Plinius. Placuit igitur in præſentia icones horum dentium exprimere,poſteaquam in Tomo ſolidipedum non fuerunt collocatæ, & primo loco damus dentes Elephantis ſuperiores ſupinos,deinde eoſdem dentes cum parte prona ſuperioris maxillæ.

Den-

Dentes Elephantis ſuperiores ſupini.

Dentes Elephantis cum parte prona maxillæ ſupèrjoris.

E

DE TAVRIS.

SVNT quædam animalia biſulca, quæ ratione ætatis, & ſexus, varia ſortiuntur nomina: nam Bos in ætate iuniori conſtitutus, Vitulus, vel à viridi ætate, vel à vitulando, nempe laſciuiendo, vel à vita fuit vocatus, vt in propria Hiſtoria exaratur. quando autem ad ætatem adultã peruenit, antequã caſtretur, Taurus dicitur, veluti poſt caſtrationes Bos cognominatur. Item, ratione ſexus, Bos fœmina, Vacca appellatur. Itaq; hoc in loco nil aliud habemus, quod addamus niſi figuram dentis Vituli vnius menſis. *Nomina varia.*

Præterea habent Indi animal, quod Tlachaxolotl indigitant, beſtiam Tauro nõ F valde abſimilem, ſed aliquanto maiorem, capite magno, rictu oblongo, latis auribus, dẽtibus atrocibus, craſſo collo, vngulis taurinis, ſed maioribus, cauda craſſa, & prolixa, pelle denſa, cum pilis hiſpidis. Animal eſt ſolitudinis incola, & edile. Veſcitur montanis quibuſdam herbis, vaſtatis paſſim campis, & ſatis, quibus deficientibus ad frondes arborum confugit. Humanum aſpectum non reformidat, neq; ſagittis facilè occumbit, quia tergus ferè habet impenetrabile. Quapropter defoſſa terra, & deſuper ramis arborum tecta, facilè capitur: quemadmodum elephas apud Indos decipitur. *Taurus Indicus.*

Dentes Vituli vnius Menſis.

Pinna

A

DE CAPRIS.

INTER animalia biſulca, differentiæ Caprarum exoticarum ſunt admirabiles, inter quas recenſetur illud genus incolens Aethiopiam, cuius mares ad vituli molem accedunt, prolixis pilis terram verrunt, ſed pili non ſunt tenues, immo inſtar crinium equorum, & magno in pretio habentur.

Pannus Cymatilis.

Neq; omittenda eſt memoria illarum caprarum, ex quarum pilis pannus ille texitur, quem cymatilem, ſeu vndulatum nuncupant: eſt enim earum pilus tenuiſſimus, & nitens, & ad terram vſq; propendens, ideoq; pulchritudine ſerico non cedit. Hunc Caprarij non tondent, ſed depectunt: capræ tamen ſæpius in fluminibus lauantur; B gramine per illos campos paſcuntur exili, & ſicco, quod, ad lanæ tenuitatem producendam multùm conferre certum eſt; quandoquidem liquidò conſtat huiuſmodi Capras aliò tranſlatas, eamdem lanam non producere, ſed vna cum pabulo mutari, totaſq; capras ita degenerare, vt vix agnoſcantur.

Soli mutatio quid praſtet

Sunt, apud Peruanos, quædam animantes perniciſſimæ, quas Vicunas appellant ſyluestribus capris valde ſimiles, ad quod genus fortaſſis referuntur, cum tamen cornibus careant. Gaudent montanis locis; ideoq; frigus, & deſerta amant, gelu, & niue recreari videntur, ſocietate, & grege delectantur. Celebri venatione capiuntur: namq; Barbari congregantur, vt numerum trium millium compleant, & aliquẽ montem circumdant, ſicq; paulatim in vnam ſedem has Feras aliquando pluſquam trecentas cogunt, & fœminas ad prolem dimittunt. Aliter capiuntur, quando ad conueniens interuallum accedunt, coniectis ad pedes funibus plumbo extremitati innexo, quibus beſtiarum curſus impeditur. Tondent has capras ad ſtragula, nam culcitras ex lana infarciunt, quæ inflammationes renum, & podagras mitigare dicitur. C Præterea in harum viſceribus lapis Bezaarticus generatur, qui ſecundum locum poſt Orientalem, occupat, qui plura de hoc lapide ſcire cupit, adeat hiſtoriam Biſulcorum in capite de Hirco Bezaartico.

Vicuna animal.

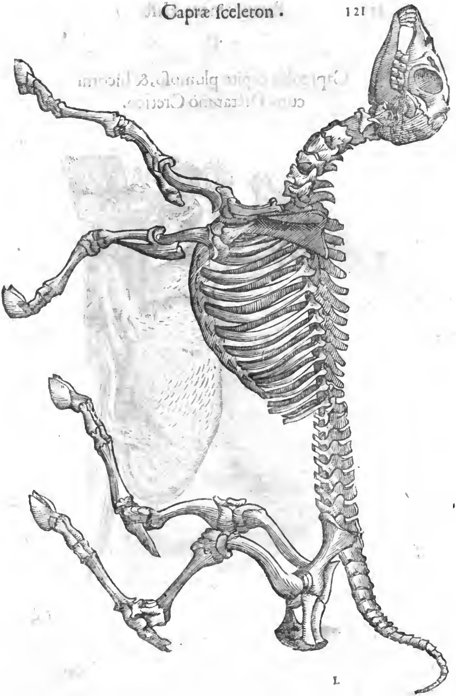
Capiendi ratio.

Antequam ad aliam accedamus Hiſtoriam, iconem ſceleri Capræ exhibemus ſpectandam, deinde Capreolum plumoſo capite & bicorni cum Dictamno Cretico, Dorcidio inde nuncupato, ſed aduertendum eſt, quòd duo cornua huius animalis ex criſta propendent. Hic capreolus in Sueuia à quodam caupone fuit altus; ſic quidã philiater Auguſtanus nobis retulit, qui animal viuũ ſe vidiſſe eſt teſtificatus, & illã in fronte eminentiam ex materia inter plumas, & pilos media cõſtare aſſeuerauit.

Lapis Bezaar.

Preterea addimus iconem animalis, quod faciem Aſini, & pilos, pedeſq; Capræ repræſentat; pingiturq; cum Onopyxo tertio Dalecampij.

Capræ

Capreolus capite plumoſo, & bicorni cum Dictamno Cretico.

Capri-

Digitized by Google

Capriaſinus cum Onopyxo tertio Dalecampij.

Digitized by Google

Lib.3 Caprarum mentio in memoriã reuocauit, quod recitauit Ariſtoteles in Hiſtoria Animalium: nimirum in Lemno inſula Caprum ex mammis, quas geminas, iuxta genitales, habebat, tantùm lactis effluxiſſe, vt inde coloſtra fierent. Sed recentior caſus eſt, quẽ narrat Diuus Franciſcus Xauerius in tertia epiſtola ſecundi libri, referẽte Ioanne Euſebio Ieſuita, in Hiſtorijs Naturæ. Hæc igitur ſunt verba Diui Franciſci in originali epiſtola manu ipſius propria Hiſpano idiomate ſcripta, quæ ſeruatur in Collegio Societatis Ieſu Madritenſi. *In hac Inſula Amboino, rem vidi incredibilẽ, & ante hoc tempus inauditã, quã fortaſſis operepretiũ erit agnoſcere: Caprum marem, inquam, vidi lacte ſuo paruos alentem hædos: vbere enim, quod propè genitalia, vnicũ habet, tantum lactis reddebat quotidie, quantùm ſcutella capere poteſt.* Addit præterea in huius confirmationem Ioannes Euſebius Ieſuita ſe quoq; proprijs oculis vidiſſe mulam ſterilem, quæ tamen lacte copioſo aliam paruam mulam nutriebat, quam Aſina quædam pepererat. A

Capri vbera

Mula lactãs

B

DE AGNO.

MVLTA de hoc animali in Tomo Biſulcorum quadrupedum fuerunt exarata, quò Lectorem relegamus. Hic ſolùm nonnulla de extis huius Animalis recenſebimus, quæ olim in delicijs fuiſſe apud Priſcos comperimus, veluti apud Plautum in Pſeudolo: qua de re horum iconem pronè, & ſupinè delineatam exhibemus.

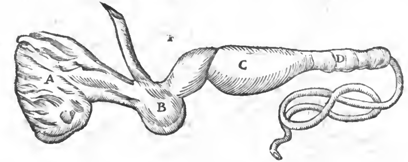
1.Ventres Agni externa parte depicti

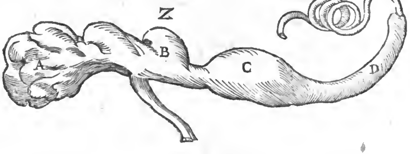
A.Ventriculus.

B.Reticulum.

C.Omaſum.

D.Obomaſum.

2.Ijdē ventres parte inuerſa delineati.

A.Ventriculus.

B.Reticulum.

C.Omaſum.

D.Obomaſum.

A

DE CERVIS

Ceruorum exoticorum differentia

NON ſimplex Ceruorum genus in noua Hiſpania obſeruatur. Etenim quidam sūt rubei, quidam albi toti. Hos Ceruorum reges vocant Indi, & Yziaemacame. Alij ſunt noſtratibus forma conſimiles magnitudine, & ingenio, Aculhuame vocitant. His minores Quauhtlamacame, magnæ ſunt generoſitatis, & à ceruina timiditate degenerāt, nam vulnerati efferociunt, & Venatores adoriuntur, & ſæpè occidunt. Eiuſdem molis, & moris ſunt Tlalhuicamacame, ſed imparea animo. Minimos tandem Tamamacame indigitant.

Ceruorum vſus.

In Duarhe Xapida, & alijs Regionibus noui orbis, Ceruorum armenta errant quemadmodum in noſtra Plaga Boues. Domi pariunt, ſoluti per nemora paſtum quærendo, luce durante, vagantur, Veſperi pullos domi retentos reuiſunt, immo, B
paſtis pullis, ſe mulgeri patiuntur, non enim ex alio lacte caſeus conficitur. Septentrionales a curribus Ceruos iungunt, quibus celerimè vehuntur.

In aliquibus Occidentis regionibus, Cerui à Venatoribus cæſi, quærunt herbam Atochielt (ſic illam vocant Barbari, & eſt Pulegij ſpecies) hac enim recreantur, vnde reſtauratis viribus nouam pernicitatem acquirunt: ſiquidem illis hæc herba magis, quàm Dictamni virtus prę ſtò eſt

Alia ceruorum ſpecies

In Virginia, Cerui longiori cauda, quàm noſtrates ſunt præditi, & cornuum extremitatem in dorſum recuruam gerunt. In America quoddam genus Ceruorum, eſt, quod noſtratibus eſt humilius, minora gerit cornua, & pilos longos, ritu Capræ, emittit. In Plagis noui Mexici Cerui vagantur habentes caudam valde piloſam, & prolixam, more mularum, quarum molem ſuperant, maximiq; roboris eſſe perhibentur. Quid? ſi addamus iconem illius Animalis, quod aſpectu Cerui, & equi C
formam ſi mutat, & propterea Hippelaphus, nempe equiceruus nominatur. Immò proponimus etiam ſpectandam iconem illius Animalis, quod faciem Cerui, & Cameli refert: quamobrem à Matthiolo in epiſtolis Elaphocamelus appellatur.

Libuit hoc in loco veram figuram oſſis de corde Cerui iuxta vtramq; partem delineati exhibere, vt apparet numero 7. & 8. quandoquidē non eſt ambigendum in ſub-

8

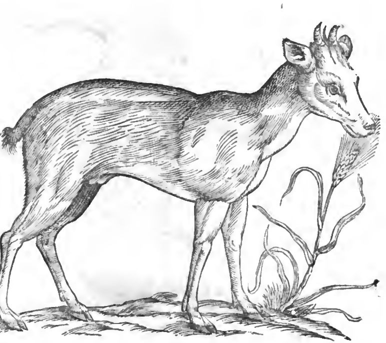

ſtantia

Digitized by Google

F ſtantia cordis ceruini quamdam materiam chartilagineam nõ reperiri,quæ ad materiam oſſeam maximè accedat, coloris albicantis & figuræ triangularis: quapropter Rinodeus Pariſienſis in Ceruis potiſſimum annoſis huiuſmodi oſſiculum eſſe ſcribebat, quod Venatores à figura, crucem cerui appel ant. Immò in cordibus etiam Camelorũ os inueniri multi autumant. Namq; Toſtatus, in enarrationibus Leuitici, os in corde cameli, & in corde Cerui reperiri promulgauit: deinde Dalechampius, in Annotationibus Plinianis, Toſtati ſententiam ſtabilire videtur: cũ tamen cæteri authores, tum græci, tũ latini id negauerint. Itaq; notandum eſt in cordibus magnorum animalium, & præſertim ſeneſcentium, bronchia arteriarum talẽ adipiſci duritiem, vt oſſeam ſubſtantiam facilè ſimulẽt: non igitur admirationi nobis eſſe debet, ſi interdum in corde magni animalis ſeneſcentis oſſa reperiri perhibeantur. Qui plura huius generis ſcire deſiderat, adeat Hiſtoriam Biſulcorum, vbi de hoc oſſe fuſè diſputatur. *Os de corde Cerui*

Hippelaphus.

Ela-

Elaphocamelus.

DE

E

DE ALCE, SEV MAGNA BESTIA

HEC Bellua, iuxta multorum ſententiam, tres partes medico vſui vtiles habet, nimirum cornua, neruos, & vngues: quamobrem Menabenus tradidit, in Suetia cornuum raſuram ſummoperè probari, & Prutenos Principes, in epileptico affectu, cornuum virtutem cognouiſſe. Quamobrem nulla debemus coerceri admiratione, ſi ex huiuſmodi cornibus, magno artificio corcula parentur: quemadmodum in ſequenti figura conſpicitur, quæ poſtea ad huius affectionis prophylacticam de collo ſuſpenduntur. *Alcis partes ad vſum medicum quæ.*

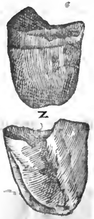
Corculum ex cornu Alcis.

H Præterea vngues huius magni Animalis in Epilepſia magis commẽdantur, illudq; magna admiratione dignum eſt, hunc vnguem non tantùm terapeuticum, ſed etiã prophylacticum eſſe: non enim ſolum factam iam epilepſiam curat, ſed impendentẽ etiam prohibet. An verò omnis vnguis huius animalis eadem potiatur facultate, variæ ſunt apud Authores ſententiæ. Non deſunt, qui ſiniſtro vngui poſteriori plus tribuunt, quàm alijs, quia hunc beſtia auri apponẽs morbum propellat. Nos verò dextro potius, quàm ſiniſtro poſteriori primas tribuendas eſſe cenſemus: ſiquidem ſi vſum vtriuſq; reſpiciamus, dexter facilius, quàm ſiniſter auri apponitur, aut vtrũq; vnguiculum indiſcriminatim eadem pollere facultate pronunciamus, cum vterq; auri ſine difficultate iuxta animalis appetitum, & opportunitatem loci, & ſitus, applicari poſſit. Nihilominus in præſentia genuinam iconem vnguiculi poſterioris dextri pedis exhibemus ſpectandam. *Vnguis Alci, quis optimus,*

Alcis

Alcis vnguiculus poſterior dextri pedis,

DE CAMELI, & CAMELOPARDALI differentijs.

VARIÆ ſpecies huius Animalis enumeratæ fuerunt in Tomo quadrupedum Biſulcorum, necnon ibi variæ icones fuerunt propoſitæ. Nos D hic damus alias icones, quarum prima erit Cameli Bactiani altera ſpecies. Secunda erit Cameli frequentis in Libyæ, & Numidiæ Deſertis, in quo Animalis genere diuitiæ Arabum conſiſtunt. Huius Cameli figura delineatur à Cornelio Iudæo in tabula Africæ; eſt enim diuerſa ab effigie huius animalis, quam alibi pictam poſuimus

Cameli

Digitized by Google

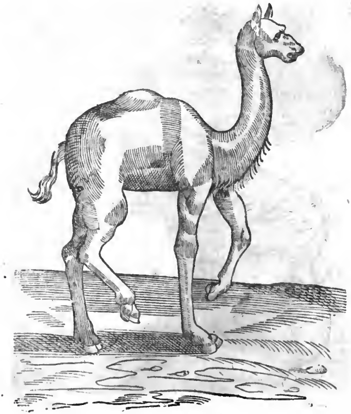
Cameli Bactriani altera ſpecies.
cum iunco odorato.

Cameli

Digitized by Google

Cameli alia differentia picta à Cornelio Iudæo in Tabula Africæ.

In Hiſtoria Biſulcorum quadrupedum poſt exaratam naturam Cameli, de Camelopardali quoq; actum fuit, vbi vna tantummodò icon iſtius animalis fuit propoſita, modò ad maiorem huius animalis cognitionem, duas icones maris ſcilicet, & fæminæ exhibemus ſpectandas, vt Lector faciem vtriuſq; ratione ſexus diuerſam eſſe agnoſcat.

Came-

Digitized by Google

Camelopardalis mas.

Digitized by Google

Camelopardalis fœmina.

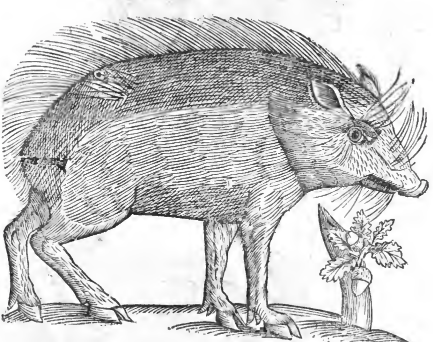
DE

Digitized by Google

DE APRIS INDICIS

FERAM montanam vocant Indi Coyametl, alij quapicotl, alij ſaiaſſou, alij Saynum, ſiue Zainum. Eſt ſimilis noſtrati Apro, minor tamen, & deformior, cum vmbilico ſupra dorſum, ad regionem renum, & expreſſus humorem aqueum effundit: nō tamen verum vmbilicum eſſe dicunt, ſed veri vmbilici rudimentum: quapropter ſcriptores Americanæ Hiſtoriæ huiuſmodi Apros foramen in dorſo habere referunt vt in icone apparet. *Aper cum foramine in dorſo.*

Porcus Americanus, ſiue Zainus.

Digitized by Google

Sceleton ſuis noſtratis.

Digitized by Google

B Iracundũ eſt animal. Conſcendunt Venatores arborum ſummitatem, & grex Zainorum accurrit, qui mordent arboris truncum,cum hominem non poſſint vulnerare;interim Venator ſupernè tutus venabulo illos cædit.

Mira inter hanc beſtiam,& Tigridem eſt Antipathia; ideoq; conſtituunt Ducem, & iſte Dux Zainorum quoſcumq; poteſt ſui generis,trecentos, aut plures conuocat, quemadmodum Imperator milites conducit. His copijs inuadit Tigridem, quæ licèt ferociſſima ſit beſtia, præ cæteris Americanis Feris,vincitur tamẽ multitudine non ſine magna Zainorum ſtrage, nam inuenti ſunt innumeri occiſi, ſimul cum Tigride.

Antipathia Zainorum.

Caro eſt ſimilis ſuillæ,vel aprugnæ,ſed durior,atq;inſuauior. Setæ ſunt aſperæ albo,& nigro colore variatæ. Veſcitur glandibus,radicibus,& alijs montanis fructibus,necnon vermiculis,lumbricis,atq;alijs animalibus huius generis,quæ in locis vliginoſis naſcuntur. Additur in gratiam Lectoris Icon ſceleti porcelli vulgaris

Victus.

F

DE LEONIBVS.

BISVLCIS animalibus ad beſtias quadrupedes digitatas tranſeundũ eſt. Apud Indos noui orbis natio Leonum eſt ignauior, Puma Peruani vocant. Minores,quàm Africani ſunt,fugaces, atq;innocentes, niſi prius lædantur,degeneres omnino animo, mole, iuba, & colore, quia ſunt potius fuſci,quàm fului. Ad horum venationem conueniunt Indi lapidibus,& fuſtibus eos interimunt, quoniam eorum carne veſcuntur,quæ eſt alba,& craſſa,adipem medicamẽtis reſeruantes,& oſſa pro ſaltationibus, & choreis.

Vſus Leonis in cibis.

Eſt in Chiappa animal ſimile cani leporario nigrum,præter caput,& collum, quæ alba ſunt,Indi tamen Leonem album appellant.

Leo albus qualis.

G Præterea ſunt aliæ Feræ Leoni affines;veluti Miztli,animal ita à Barbaris appellatum Leoni noſtrati non iubato congener,quod adhuc paruum,eſt fuſcum,creſcens verò fit fuluum,& interdum rubrum, & ſubalbidum,quod, ob regionis diuerſam naturã,poteſt euenire.

Item Quamztli beſtia affinis eſt Leoni, vnde nomen ſumpſit,ſed mitior, & agilior, hinc nonnulli Hiſpani Pantheram eſſe exiſtimarunt. Ad has etiam differentias Machamitzli bellua pertinet,quæ à Ceruo,& Leone nomen ſumpſit,quas animãtes nonnullis corporis partibus ſimulat; immò & Cuitlamiztli à Leone, & Lupo indigena mutuatã nomenclatione huc ſpectat. Beſtia eſt Leone craſſior, mitior tamen, & minor, venatione ceruorum, & ouium viuit, immò etiam ſatur,quæcumq; offenderit animalia interimit. Cum famem ſemel expleuit, binos, & ternos dies dormit,abſtinens à præda donec eſuriat.

Animantes Leoni congeneres.

Inſuper eſt Tlalmiztli fele minor,ſed facie leonina,mirabilis eſt in paruo corpuſculo animalis vultus,& ferocia. Cacamiztli vocatur aliud animal,quod ad genus
H Leonum paruorum, vel felium pertinet, & in iuncetis verſari ſolet. Quadrupes eſt,quaternas ſpithamas longo corpore,ſed non admodum amplo,fuluo pilo,& aliquantiſper prolixo,auriculis breuibus, & penè nullis, capite ælurino, cauda prolixã,& hiſpida. Adeo ferox eſt beſtia, vt Ceruos plerumq; aggrediatur, & etiam occidat;vnde fortaſſis nomen ſibi comparauit,niſi hoc nomen à fele potius profectũ ſit. Etenim Mixtli apud Mexicanos interdum ælurum, & aliquando Leonem ſignificat. Viuit animal apud Pannocenſes.

Leones parui quales.

A

DE TIGRIBVS INDIARVM.

TIGRIS in nouo Orbe non vna eſt, vel mole, vel furore, vel ſpecie Vulgaris noſtratibus eſt maior. Huic alia ſimilis, quæ quia minor eſt, ab Indis Tlaco occlotl, ideſt parua Tigris nuncupatur, maculis fuſcis, & nigris variata, non pallidis, & caodentibus, vt in alijs, apparet.

Tigris Leone ferocior.

Sunt hæ Tigræs Leonibus ferociores, & auidè Indos quærunt etiam in aedibus, & niſi conſtanter fores ſint clauſæ, clanculum ingrediuntur, & comprehenſum aliquem Barbarum mordicus deferunt, non ſecuſac felis murem, & tanta feritas huius animalis non poteſt vinci niſi baculo circa renes beſtia cædatur, & reddatur elumbis; ſiç enim languet, & paret victoriæ. Nulla alia Fera magis timetur Indis occidentalibus, quàm hæc; immò honoribus cumulatur, quoniam Dæmon illos ſæpiſſimè ſpecie Tigridis alloquebatur, ſed poſtquam Indi rectam in Deum fidem receperunt, timor, & reuerentia huius feræ euanuit. B

Animalculũ comitãs Tigrim quale.

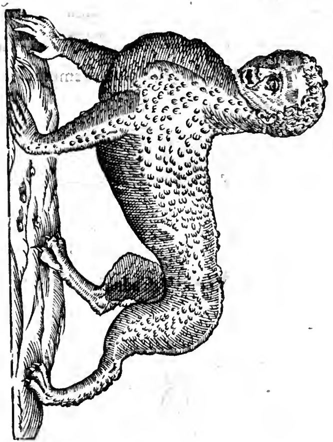
In Bengala ferociſſimæ ſunt Tigres, & contumacis odij, quia ad ſpacium mille paſſuum ſupra triginta inſequuntur per littora nauim, qua aufugit læſor Præterea obuijs quibuſcumq; Hominibus, & Feris atrox. Nihilominus natura præuenit tantã peſtem. Comitatur tigrim aliud animalculũ, quod aſſiduo latratu illã indicat, quo audito, aliæ Feræ recedunt, & conduntur, homines autem fugiunt.

In Braſilia quoq. magna Tigrium eſt multitudo, quæ famelicæ magna pollent velocitate, & tremendis viribus. Eædem paſtæ tanta feruntur eſſe ignauia, vt confeſtim à gregarijs etiam Canibus in fugam vertantur.

Animal Tigridi affine

Tigridi affine videtur eſſe animal Thanacth vocatum, quod ſe vidiſſe fatetur Theuetus, apud Indos mercatores, dum mari rubro veheretur. Hoc magnitudine, & membrorum conformatione Tigridi non erat abſimile, facie tamen ferè humana, ſed naribus valde reſimis. Immò anteriores pedes humanis manibus & poſteriores Tigrium pedibus ſimiles habebat. Cauda carebat, & pilo veſtiebatur fuſco. Deniq; capite, auribus, ceruice, & ore hominem, capillis verò ſubnigris & criſpis aethiopem referebat; cætera Tigris. Simile animal vidiſſe in Germania quidã medicinæ ſtudioſi nobis anno elapſo publicum inuiſentes Muſæum referebãt, quod, quæſtus gratia, à quodam circumforaneo ducebatur veluti in ſequenti icone effigiatur. C

Animal Tigridi affine.

Cameli

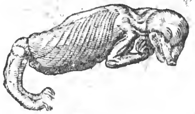
Digitized by Google

DE VRSO. A

Lib. 1.c.a.5. IN Hiſtora quadrupedum digitatorum explicatum fuit, iuxtà nonnullorum mentē, fætum Vrſæ ab aluo informe egredi; quem poſtea mater lingua formare videtur: nihilominus inſpectio anatomica Vrſę prægnantis occiſæ oppoſitum monſtrauit: ſiquidem in aluo Vrſulus ſuis *Lib. 8.c.36.* membris diſtinctus inuentus fuit, ea forma, quæ in ſequenti icone cōſpicitur. Hinc patet multas opiniones eſſe falſas, quæ præcipuę relationi adhærent: veluti eſt opinio illa de exciſione teſtium Caſtoris, de partu viperæ, & pariter de informi partu Vrſæ: cum in vtero vrſino imperfectus nō ſit fætus, citra diſtinctionem membrorum, quæ poſt partum lingua matris perfici, & diſtingui dicuntur; etenim autopſia totum oppoſitum demonſtrat. Hinc Plinius corrigendus eſt, qui falsò hanc opinionem protulit.

Pariter hic damus figuram vnguis vrſini, qui refert effigiem illius lapidis ex terræ viſceribus erui, qui Græcis Rhincolithos appellatur, cum roſtrum rapacis auis ſimulet. B

Vrſulus ex cæſa matris aluo exemptus.

Vnguis Vrſi adulti.

E

DE LVPIS.

REGIONES nouæ Hiſpaniæ calidiores alunt Lupum, quem Indi Cuetlachtli appellant: noſtratibus eſt ſimilis, ſed amplitudine capitis maior, Tauros, & aliquando Homines adoritur. Inueniuntur nonnulli albi.

Lupi Regionis Bambæ oleo Palmarum ſummopere delectantur. Oleum.n.ex fructu Palmarum expreſſum, craſſum eſt, & inſtar butyri ductile, quod corticibus cucurbitarum excipitur, & magna diligentiâ reſeruatur. Sed mirandum eſt, quàm dextrè hi Lupi id furentur; mordicus enim vaſa comprehendunt, & hume- *Luporum verſutia.*
F ris, vt Lupi noſtrates oues furati, in ijciunt, vt curſus tantò ſit expeditior, & verbera perſequentium effugiant.

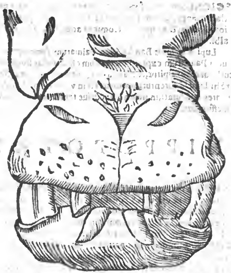
DE HIPPOPOTAMO.

IN Hiſtoria quadrupedum digitatorum. Hippopotami meminimus, quoniam re vera vngulas in quatuor veluti digitos diuiſas habeat. Quapropter ibi icones Hippopotami maris, & fœminæ dedimus, inſuper figuram capitis Hippopotami, in qua melius dentes conſpiciuntur. Modò ante oculos Lectoris repræſentamus picturam partis anterioris Hippopotami fœminæ, in qua nares patulæ melius conſpici poſſunt.

G Præterea noluimus ſilentio inuoluere picturam cuiuſdam beſtiæ Hippopotamo congeneris, vel affinis, quæ inter Hieroglyphica, in tabula Bembi, fuit delineata. Itaque ibi conſpicitur hoc animal, veluti in aliquo agro verſans digitatum, & valdè craſſum, cum cauda pariter craſſa, & breui. Ante hoc animal cernitur homo, *Hippopotami differentia.* Aegyptius, qui telo beſtiam adoriri videtur: quemadmodum in icone propoſita licet conſpciari.

Digitized by Google

Hippopotami fœminæ pars anterior, in qua nares melius apparent.

Animal Hippopotamo affine.

Digitized by Google

E

DE VVLPIBVS INDICIS

ANIMAL, quod nonnulli Hiſpanorum Vulpem, & alij Oedipum, Indi Coyotl, alij Atoc vocant, Eſt ignotum orbi veteri, lupino capite, viuidis oculis, paruis, & acutis auribus, roſtro longo, nigro, nec admodum craſſo, crutibus neruoſis, vnguibus vncis, cauda valde piloſa, & craſſa, & morſu nocuo; valde enim accedit ad formam noſtratis Vulpis, ad cuius fortaſſe genus ſpectare poteſt, media conſtans magnitudine inter Vulpem, & Lupum quamobrem non ſolum ſues, & ſimilia animalia, ſed Ceruos etiam, & interdum homines adoritur. Fuſco longo, candidoq; promiſcuè pilo tegitur: vul-
F pinis eſt moribus, & adeò pertinax iniuriæ vltor, & ereptæ ſibi predæ ita memor, vt poſt aliquot dies, agnoſcat raptorem, inſectetur obuium, & adoriatur; immo cognitis aedibus, & interemptis quibuſcumq; domeſticis animalibus, iniuriam vlciſcatur. Vice verſa erga beneficos eſt bellua comis, & grata, & intactis auibus cohortalibus, animi beneuolentiam teſtatur. Incolit potiſſimum loca calidiora nouæ Hiſpaniæ. Veſcitur carne imbecilliorum animalium, Maizio, & alijs frumentaceis, nec non ſaccharinis arundinibus ſi quando offenderit. Decipulis; & laqueis capitur, & Sagittis necatur.

Vulpium Indicarum mores.

Ad hoc genus pertinet aliud animal Indis coyotl vocatũ, & eodem ingenio præditum, ſed formicarum aſſiſtit cauernis; vnde nomẽ ſibi vindicauit. Cum noctu vlulat, multiformes edit clamores, quod præſtat etiam aliud animal Hal coyotl nuncupatum, quod verſatur circa oppida, & plerumq; ex rapina auium cohortalium viuit. Similiter animal Ilpemaxtla dictum ſpecies eſt Vulpis candido, nigro, & fuluo pilo veſtita, capite paruo, auriculis paruis, corpore gracili, & quatuor ferè dodrã-
G tes longo, roſtroq; prolixo, & tenui, ſed victu, & moribus vulpinis.

Animantes Vulpibus affines.

Alia Vulpecula, quæ maizium toſtum colore aemulatur, vocatur Indis Yzquiepotl technis & artibus noſtrati Vulpi eſt ſimilis, duos penè dodrantes longa eſt; & humilis, roſtro tenui, paruis auriculis, piloſo, & nigro corpore, & potiſſimum iuxta caudam, quæ longa eſt, & nigro, candidoq; pilo quemadmodum, & dorſum vniuerſũ, veſtita: Breuibus eſt cruribus, & nigris, necnon vncis vnguibus. Viuit in antris intra ſaxa; vbi educat prolem. Veſcitur ſcarabeis, & vermiculis, aues etiam cohortales iugulat, ſed ſolum earum caput deuorat. Cum pedit, halitum fœtidiſſimum fundit Vrina etiam, atq; ſtercus ſunt fœtidiſſima, itaut nihil adeo peſtilens in toto orbe reperiatur. Hinc fit, vt in extremo conſtituta periculo, reddito lotio, & deiectis fæcibus, ad interuallum octo, vel plurium paſſuum ſe ſe ab omni vindicet iniuria. Eſt hor tamen eius caro, necnõ ſtercus ab ijs, qui luem Hiſpanicam, aut Indicam potius patiuntur. Fit quoq; ex hoc animali oleum vulpinum non minus efficax illo, quod ex noſtrate Vulpe paratur. Demum Chiappa nutrit vulpeculas, quæ per ar-
H bores auiculis inſidiantur. Deniq; notandum eſt circa partes Vulpis, eius genitale eſſe oſſeum, veluti Ariſtoteles retulit: ſic enim in Hiſtoria quadrupedum digitatorũ explicauimus; quoniam autem eius icon non erat ad manus, non potuimus lectori ſatisfacere; idcircò hoc in loco illius effigiem exhibemus.

Vulpecula alia Indica.

Vſus in Medicina.

Oleum vulpinũ quale.

DE

Genitale Vulpis oſseum.

DE SIMIIS.

Bezaar Simiorum.

MAGNA eſt induſtria Venatorum Orientalium, qui miro artificio ex ſimijs conficiunt lapides, quos poſtea pro Bezaar venditant. Certo anni tempore ad Simiorum venationem prodeunt, non vt interimãt, ſed vt tantummodo ſagittis leuiter vulnerent, quos cruentatos deinceps non inſectantur. Interea ex cruore lapis quidam intra corpora Simiorum generatur. Etenim ſinguli tot lapides procreant, quot vulnera á ſagittis inflicta ſuſtinuerunt. Cum autem Venatores maturos eſſe lapillos arbitrantur, rurſus ad illos comprehendendos egrediuntur, Simijs interemptis.

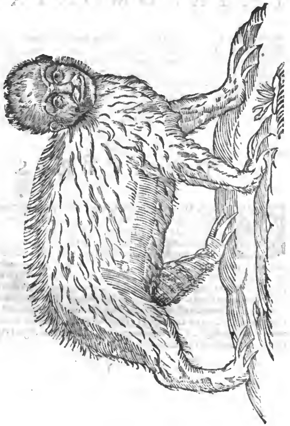
Nomina varia belluæ. *Mores belluæ.*

Sunt qui ad ſimiarum genus, ſeu Cercopithecorum illud animal referant, quod Indi Mapach nuncupant. Non deſunt etiam, qui ad Vulpeculas indigenas reducant D
Varia tamen ſortitur nomina apud Indos, nam alijs dicitur Illamaton, ſeu Vetula, alijs Maxtle, ſeu goſſipinum cingulum, alijs Cioatlamacazqui, ſeu Sacerdotiſſa. Eſt animal pauló maius cane melitenſi, humile, teres, pilis tectum, nigro, alboq; colore promiſcuè variatis, magno capite, paruis auriculis, roſtro canis venatici, faſcijs ſingulis candidis, iuxta oculos, in rectum procedentibus, cauda longa, humanis ferè manibus, & pedibus, quibus omnia prætentare videtur. Cicurarum, & in aedibus altum facilè miteſcit, & quibuſcumq; oblatis veſcitur. Iacet iuxta Heros, volutatur humi, & mille modis laſciuit, & ludit, aſtu, & moribus Vulpeculam, imitatur. Inſtar felium manibus faciem lauat, & ijſdem, ritu Simiæ, cibaria ori apponit. Exteris, & Aduenis ſe ferocem beſtiam oſtendit; cum tamen familiaribus blandiatur.

DE PIGRITIA, ET ANIMALI Ignauo.

DE nominibus, natura moribus, & cibo huius animalis fuſum ſermonē habuimus in Hiſtoria Digitatorū. Reliquū eſt modò vt addamus verba Parci, & proponamus effigiē ſpectandā, quę tunc temporis nō erat in promptu. Inquit igitur Pareus, quòd hoc animal Haut nominatur, *lib.2.c. 10.* magnitudine Cercopitheci, capite, & facie puerum referens. Captū gemit, & ſuſpiria ab imo trahit pectore, inſtar hominis anxij, & dolentis; pedes tri-

Pigritia, ſeu Haut, & ignauum Animal.

bus vnguibus ſunt muniti, ſcandit arbores, illicq; frequentius, quàm in terra degit A
Mores pigri animalis. Adeò lente incedit, vt in extenſione pedum ventre humum tangere videatur. Spatium iactus lapidis, quindecim diebus, non abſoluit, & arborem aſcendens, biduum conſumit, neq; greſſū, aut minis, aut plagis accellerat. Quocirca Ioannes Euſebius Ieſuita naturam huius animalis ad hominem pigrum conferens, hoc aliquando luſit octaſticho,

Te ridet natura, Piger: Braſilica Tempe
Beſtia fœda colit nomine dicta tuo.
Tarda gradu reptat, pede non aſſurgit inani;
Ventre ſed adlambit lento adipalis humum.
Ad iactum properat ter quina luce lapilli,
Et biduo frondens laſſa cubile ſubit.
Acta minis, plagis, neutris ignauia cedit:
Nec ſinit inflicto vulnere torpor iners.

B

DE TAXO MONTANO.

INDI nouæ Hiſpaniæ Melem montanum puauhpecotli nominant. Animal eſt duos plus minus dodrantes longum, roſtro prolixo, tenui verſus ſuperna contorto, prolixa itē cauda, pilo longo, circa aluum
Taxi ſpecies. albicante, cætera fuſco, vel nigro, & candenti, ſed circa dorſum nigriore, atris pedibus, & incuruis vnguibus. Facilè miteſcit, vorax eſt quia nullis parcit obiatis eſcis, nec tamen caro eius eſt edulis. Placidum eſt animal: nam mirandum in modum blanditur, & ludit, noxium tamen ignotis. Videtur tamen referendum ad genus Taxi propterea quod nonnulli Texon vocare conſueuerunt. C

DE LVTRIS.

GENVS Lutræ videtur illud animal Indis Ahoitzotl cognominatum, magnitudine canis melitenſis, nigro, & pullo variatur colore. Huic
Leo aquatilis. affinis eſt alia beſtia Leo aquaticus appellata, longitudine trium ſpithamarum, ruſo, & obſcuro circa dorſum pilo, longo, & molli, roſtro tenui, & longo, incuruo vngue, breuibus cruribus, & auribus, & cauda longa duos dodrantes. Piſcibus victitat, & non procul à litore auſtrali viuit, eius tantummodo pellis eſt in vſu. His beſtijs proxima eſſe videtur alia Cattiuare nūcupata, amphibia, veſcitur quodam iunceo genere in ripis aquarum dulcium naſcente. D
Si metu aliquo occupetur, fugit in aquas vſq; ad imum. Cæteris grandior eſt, caput habet ferè leporinum, craſſius tamen, & minus auritum, caudam obtuſam, & breuem, crura magis alta, quàm Lutra habet: ſiquidem veloci etiam per terram curſu, ex amne in amnem fugit. Pilus eſt ſubniger, & pedes tribus digitis referti. Edilis eſt, quæ ſuillam carnem comedenti ſapit.

DE

Digitized by Google

E

DE HISTRICIBVS.

IN Malaca quædã ſpecies Hiſtricis viuit, in cuius felle lapis generatur, quem Malacenſem appellant, & omni ſpeciei Bezaar præferũt. Ideo tanta eſt in ęſtimatione apud Indigenas, vt ſcripſerit Gargias, è duobus, qui ſuo tempore reperti ſunt, alterum pro ſummo munere ad eum, qui pro Rege Luſitaniæ Indiam gubernabat, miſſum fuiſſe. Et quamuis iſthic lapis Bezaar frequens inueniatur: Nihilominus hunc Hiſtricis lapidem Incolæ cæteris alexipharmacis præferũt. Vnum tantùm vidiſſe refert Gargias, cuius color dilutioris videbatur purpuræ, guſtu amaro, tangenti lubricus, inſtar Saponis gallici Cluſius addit anno ſalutis humanæ poſt milleſimum ſexcenteſimo tertio ſe vidiſſe ſimilem fortè lapillum planum non ſuperantem magnitudinem vnguis digiti humani, leuem, coloris ex cinereo candicantis, ſed paruis quibuſdam maculis rubiginoſis aſperſum, qui valdè commendabatur aduerſus venena. Illumq; ex India orientali recenter allatum ferebant, lapidemq; porcinum eſſe dicebant. Ex his notis Cluſius coniectabat eſſe poſſe lapidem malacenſem iam commemoratum, qui in felle Hiſtricis quandoq; reperiri ſolet. *Lapides Hiſtricis conditiones* F *Lapis Malacenſis.*

Ferdinandus Lopes meminit & ipſe cuiuſdam lapidis, cui non minorem facultatem attribuit, quam lapidi Bezaar, aut Malacenſi: cùm mirandum in modum omnibus venenis reſiſtat. Eſt lapis magnitudine auellanæ, rarus admodum, cum in capite animalis, quod Indi Bulgoldaf appellant, naſci perhibeatur. *lib. 1. hiſt. Ind.*

Cætera ad Hiſtricem noſtratem attinentia in Hiſtoria Digitatorum exarata fuerunt, vbi non ſolum icon Hiſtricis, ſed etiam pellis conſpicitur, in qua cutis externa Hiſtricis dorſi, cauda, & vropygium, nec non cutis interna, pes anterior, & pes poſterior conſpiciuntur. Nunc huius animalis alias partes delineatas addimus, vt in icone cernitur.

G Præterea hic etiam delineatur figura dentis huius animalis, aut valde ſimilis dentibus anterioribus eiuſdem, qui olim nobis fuit communicatus. Huiuſmodi dens, iuxta latera, membranas habebat adnexas, & vbi nectebatur, erat ſubtilis, rimaq; per medium notabatur, ſed non ita profunda, qualis in dentibus Hiſtricis conſpici ſolet: ſiquidem dens huius animalis figuram duorum dentium ſimul copulatorum æmulari ſolet. Hinc aſſeueranter dentem eſſe Hiſtricis non atteſtamur: niſi fortè Natura dentem monſtrificum produxerit, quod aliquando in animalibus accidit. *Dentis Hiſtricis deſcriptio.*

Dens ſimilis denti anteriori Hiſtricis.

Hiſtricis variæ Partes

A. Mandibula ſuperior

B. Mandibula inferior

C. Fulcrum ſeparatum, & de loco ſuo exemptum

D. Organum auditus.

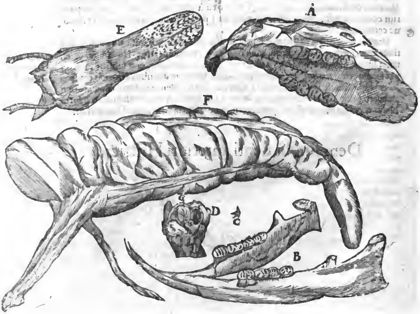
E. Lingua.

F. Inteſtinum cæcum

G. Tympani membrana

H. Officulum fulciens tympanum.

I. Concameratio, ſeu antrum offeum.

Digitized by Google

E

DE CANIBVS INDICIS.

IN Orbe nouo variat caninum genus, præter differentias, quas vetus orbis cognouit. Primum genus vocant Barbari Xoloitzcuintli, excedit mole corporis, quia tres plerumq; ſuperat cubitos, nullo pilo tegitur, ſed tantùm molli cute, fuluis, & cyaneis maculis aſperſa. *Canum varietas*

Secundum genus nuncupant Itzcuin teporzotli, & à Patria vnde venit, Michuacanem. Simile eſt Melitenſibus, variat candido, nigro, & fuluo colore, in delicijs habitum, & gratiſſimum, collo penè caret, gibba quadam fœditate ſupra F humeros eminenti.

Tertium genus Barbaris dicitur Techichi, alioqui noſtratibus ſimile, niſi quòd aſpectu eſt mæſtum, Indis eſt edule. Nutriunt hos canes comedendos, quemadmodũ Hiſpani cuniculos, quos ad eſum deſtinant, caſtrant, quia cito pingueſiunt, copiam fœminarum procreandę ſoboli ſeruant, ex maribus exiguum numerum.

Inſuper Barbari quoddam genus Canum paruulorum, Alco vocitant, quorum ſocietate mirandum in modum delectantur; ideoq; ſibimetipſis cibum detrahunt vt illos alant. Cum iter agunt, hos ſecum, vel humeris, vel gremio deferunt. Cũ ægrotant, conſortio inſeparabili, & familiaritate horum catellorum recreantur. *Vſus in varijs.*

Verſãtur etiã apud Indos cães muti, vulpina facie Cozumella inſula hos nutrit, Immò percuſſi nec gemitum, nec clamorem edunt. *Canes muti vbi.*

Canem montanum vocãt Indi Tepeytzcuintli, magnitudine mediocri audaciſſimum tamen animal, quia aggreditur Ceruos, & illos quandoq; interimit. Corpus vniuerſum nigrum eſt; ſed caput, pectus, & collum candens. Pili longi, longa cau-G da, & caninum caput, veſcitur vitelis ouorum, & pane in aqua calida diſſoluto, quãdo cicuratur. *Canes montani.*

Demum aduertendum eſt quòd Canes communes ex Hiſpania in Hiſpaniolã tranſuecti, aucti numero, & magnitudine, per ſyluas diſcurrere cæperunt gregibus, tanquam lupi nocentiſſimi; ideoq; tale præmium conſtitutum eſt occidentibus illos, quale apud nos venantibus Lupos.

DE FELIBVS SYLVESTRIBVS.

H QVODDAMgenus felis ſylueſtris, ſeu potius muſtelæ Indi vocant Tepemaxtlaton. Aeluro ſimile eſt animal magnitudine, roſtrum tamen eſt longum, auriculæ paruæ, breuia crura, & cauda tranſuerſis faſcijs nigris, & candidis decorata. Veſtitur pilis nigris promiſcuè tamen albicantibus. Puluis huius animalis febrientibus conferre perbibetur. *Vſus in Medicina.*

Aliud genus felium ſylueſtrium, ſeu Muſtelarum nuncupant Indi quauhtentzo. Viuit in regionibus calidis Xonotlæ, aſſimilatur quodamodo Vulpeculæ, pręlongã habet caudam, fuſcos, & molliſſimos pilos, punctiſq; nigris diſtinctos. Mitiſſimum eſt animal ſiquidem ad cognitos, & domeſticos accedit. Ex pelle veſtes magno habitæ pretio, tum ornamenti gratia, tũ ad propellendas frigoris iniurias parãtur. *Vſus pellis.*

DE RANIS, ET RVBETIS.

Gyrini vbi ediles.

IAM petuenimus ad animantes quadrupedes digitatas, & ouiparas: propterea ſciendum, quòd licèt Europa ab eſu ranarum caudatarũ, quas Authores Gyrinos appellant, abhorteat; nihilominus indica gula huiuſmodi recreatur; quia neq; Gyrinis, neq; formicis, atq; locuſtis parcit. Vocant has caudatas ranas Atolocatl, & has non ſolum comedunt, ſed etiam pro mercatura, ad nundinas, venales conuehunt.

Lac rubetarum veneficum.

Habent prætetea ranas vnius libræ, quas malulas nominant, quæ iucundæ, & gratæ palato ſunt. Prætetea lacus mexicanus Rubetas tum paruas, tum magnas nutrit; exiguæ vocantur Tamacoli, magnæ verò immenſæ molis dicuntur Aquaque. B
Harum lac parte poſteriore effuſum eſt veneficum.

DE SCINCO INDICO.

VERSATVR quoddam genus animalis dictũ Axolotl in Lacuſtribus locis Indiarum molli cute tectum, & lacertarum more quadrupes, longitudine dodrantis, & pollicari craſſitudine. Vuluam habet muliebri ſimillimam, & venter eius maculis fuſcis diſtinguitur, caudam habet prolixam, quæ paulatim, & ſenſim gracileſcit. Pro lingua chartilago breuis, & lata viſitur. Quaternis natat pedibus, in totidem digitos fiſsis

Scinci Indici vires.

caput depreſſum eſt, in proportione reliqui corporis magnum. Rictus hiſcit, & color eſt ater. Huic animali menſtrua ſingulis quibuſq; menſibus fluere, muliebri ritu, ſæpius obſeruatum eſt: quapropter ad Venerem excitandam animal prædicãt, more ſcinci, quem terreſtrẽ Crocodilum quidam nuncupant, ad cuius genus hoc animal fortaſſis ſpectat: gratum in cibo præbet alimentum carni anguillarum non diſſimile: propterea multis modis parari ſolet. Aſſatur enim, & elixatur: ſed vt plurimũ ab Hiſpanis aceto mulſo, addito pipere, caryophillis, atq; ſiliquaſtro indico paratur. A Mexicanis verò ſolo ſiliquaſtro illis familiariſſimo, & pergrato condimento. C

DE TESTVDINE MARINA.

Teſtudinis varia icones

OMNIA ad hoc animal ſpectantia in Hiſtoria quadrupedum digitatorum Ouiparorum fuerunt exarata, vbi multæ icones conſpiciuntur. D
Prima icon fuit Teſtudinis marinæ pronè pictæ, ſecunda icon eiuſdẽ Teſtudinis ſupinè pictæ, tertia icon erat cranij teſtudinis marinæ, ore clauſo, modò additur quarta icon, nimirum cranij teſtudinis marinæ ore aperto, vt in ſequenti Icone apparet.

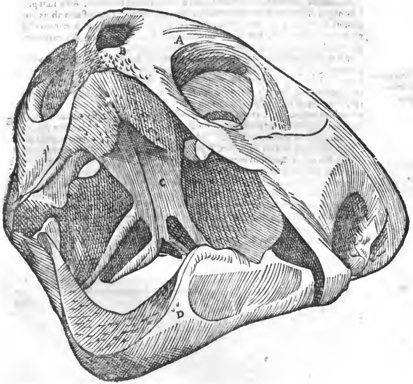
Cranium Teſtudinis ore hiante.

A. Oculorum foramina.

B. Foramina narium.

C. Palatum.

D. Mandibula inferior.

Digitized by Google

A

PARALIPOMENA HISTORIAE SERpentum, & Draconum

DE VIPERIS EXOTICIS.

Viperarum varietas

CHIAPPA alit magnum genus viperarum, quod peſtilentem ſpiritum quatuor narium foraminibus effundit. Præterea verſantur ibi quædam aliæ viperæ equum intra diem occidentes. Sunt aliæ variegatæ, aliæ nigræ, & prolixæ, quæ quemcumq; momorderint, perimunt: creſcente Luna miteſcunt, & decreſcente iritantur. Aliæ ſunt pallidæ nigris diſtinctæ lineis, maculis albis variatæ: dicidit caro per fruſta ab ijs, qui demorſi fuerint. Alijs tantùm ineſt virus, vt ſi fuſte contangantur, venenum vſq; ad manus ſubeat. Aliæ ſunt huius conditionis, vt ſi manè mordeant, demorſus ſanguinem vomens perit; ſin veſperi, ictus non ſunt lethales. B

Serpentum Domina quæ.

Eſt aliud ſerpentum genus viperis affine, Teuhtla:ocauhqui, ſiue Dominam ſerpentum Indi nuncupant, Hiſpani Viperam, vel propter ſimilitudinem capitis, vel veneni. Hic anguis viperino eſt capite, ventre ex albo palleſcente, lateribus opertis, candentibus ſquamis, faſcijs tamen pullis per interualla mixtis, dorſum fuſcum eſt, luteis lineis ſe ſe in ſpina ſecantibus. Per ſaxa fertur celeri curſu: qua de re nonnulli Mexicanorum à vento nomen illi indiderunt, vocantes Hoacoatl. Oculi ſunt nigri, mediocris magnitudinis. Binos habet ſuperna maxilla caninos dentes incuruos, quibus venenum effundit. Narrant multi, qui hunc ſerpentem domi aluerunt, integrum annum abſq; cibo, & potu durare, & caput abſciſſum per ſpatium decem dierum, vel amplius moueri. Ictus ab hoc ſerpente poſt ſpatium diei naturalis perit, niſi præſidijs citò occurratur. Excogitatum eſt partes demorſas humare, terraq; obruere, & ita manere, donec prorſus ceſſet dolor, & morbus ſit curatus proſpero vt plurimum euentu. Medici mexicani caninos dentes huius animalis ſeruant, & ad ſedandum capitis dolorem, collum, & ceruicem pungunt. Deinde pinguedine huius animalis ferè nocentiſſimi lumbos perungunt, vt eorum dolori medeantur, & ſimiliter alias corporis partes dolore vexatas liniunt. Edunt Indi horum animalium carnes, & cohortalium carnibus eſſe præſtantiores teſtificantur. C

Veneni huius animalis remedium

DE

E

DE HEMORRHOO INDICO.

NOVVS orbis habet Hæmorrhoum, Ahucyaćtli nuncupatum. Eſt autem maior illo Hæmorrhoo, dequo in Hiſtoria Serpẽtum egimus; eiuſdem tamen veneni; namq; icti ab hoc Serpente per omnes corporis meatus ſanguinem ſundunt.

Pariter in Agro Iucatanenſi verſatur ſerpens Hæmorrhoo noſtrati affinis, quatuor longus dodrantes, fuſco colore, ſed cyaneis, & rubeſcentibus maculis conſperſo. Huius animalis ictus eſt adeò peſtilens, vt intra ſpatium vnius horę F hominem ad vomitum ſanguinis inducat, & poſt ſpatium diei naturalis ab omni corporis parte eumdẽ effundat. Antidotum eſſe referunt ſiliquaſtri ſuccum liquori Tabaci permixtum. Cauernas ſaxorum colit, inibiq; prolem educat. Cum ab antro egreditur, ſi ſtrepitum audiat, in quoſuis obuios impetum facit. *Antidotus huius veneni.*

DE IACVLO, ET SERPENTIBVS ei affinibus.

G PRÆTER ſpecies Iaculorum memoratas in Hiſtoria Serpentum, aliam differentiam monſtrabat annis elapſis quidam Circumforaneus. Erat animal longitudine quatuor dodrantum cum dimidio, habebat oris hiatum longitudine pollicis tranſuerſalis. Roſtro erat acuminato, & ſquamis magnis, & oblongis tectum, figura quodammodo quadrangulari, licèt inæqualiter; ſquamæ tamen dorſi erant aliquantò maiores, ijs, quæ ventrem tegebant. Deinde verſus caudam, more aliorum ſerpentum, extenuebatur. Propè hiatum obſeruabatur rima vtrinq; ad latera corporis, qua tanquam ala, ſeu appendice ad ſaltum vtebatur. Hæc autem appendix, ſeu ala ad genitalia terminabatur. Beſtia hæc erat ſpecies Iaculi, ſed Vulgò à Circulatoribus *Crepaſaſſo* appellabatur. Alia ſpecies Iaculi verſatur apud Indos Texminani nuncupata, ſiuè ſerpens oculos inuolans, quoniam oculós primum petat; ideoq; alijs oculipeta dicitur. Serpens prælongus eſt, & tenuis ventre liuido, & dorſo fuſco: quidam Indorum Micoatl indigitant, quoniam ſagittæ ſit ſimilis. Vibrat ſe ex arboribus in homines, & potiſſimum in humanos oculos: hæc de re Iaculi ſpecies cenſetur; H etenim licèt craſſitudine corporis Iaculis cedat, proprietate tamen, & natura eis aſſimilatur.

Lib. 1. c. 13

Iaculi ſerpentis alia ſpecies, & deſcriptio.

Oculipeta ſerpens qualis.

A

DE ALIIS SERPENTIBVS INDICIS.

ANNO humanæ ſalutis poſt milleſimum, & ſexcenteſimum vigeſimo octauo, ex litteris Patris Ioſephi Adei Ieſuitæ intellectum eſt non procul à Tuna Puma, in quodam nemore verſari ſerpentem bouina ferè craſſitie, longitudine moli proportionata, cuius annona Teſtudines erant, & Cerui ſopiti. Quà tranſibat, herbas adurebat. Procul

Serpẽtis immanis vbi.

odorabantur Serpentem mulæ, nulliſq; ſtimulis inſtigatæ procedere volebant. Idẽ contingebat canibus, fugam ſollicitantibus, cum primùm excrementa anguina naribus hauriebant. Ibi erant tumuli oſſium animalium à Serpente voratorum, neq; B fætebant, ſed potius ſuauem odorem moſchi ſpirabant.

Serpens Indicus in tumoribus adhibetur.

Alium ſerpentem vocant Indi Tzicatlinan, ſeu matrem formicarum, quia in cuniculis formicarum viuat, & ſtatis anni temporibus, eas ſequatur, cum foras prodeunt. Hic anguis pulcherrimus eſt omnium, neq; cuiquam noxius; minimi digiti craſſitudinem aequat, & duorũ dodrantum longitudinem, faſcijs diſtinguitur candidis, rubriſq; tranſuerſis, & alternis. Indi hunc ad uſum medicum trahunt, nimirum ad diſcutiendos tumores præter naturam, dum illum contuſum tumori applicant.

Serpẽtes parui nocentiſſimi.

Paruulus anguis Attaligatus dictus verſatur apud Indos, qui pennæ anſerinæ craſſitudinem, & longitudinem non excedit. Centeni huius generis Serpentes ſemper, pluresue offenduntur, neq; vnquam à ſe inuicem ſeparati. Veneni ſunt expertes; alioquin adeo pernicioſi, vt aggreſſi dormientem, ſi fortè quemquã inuenerint, nulla arte auelli poſſint, donec tandem ictibus hinc inde illatis hominem interemerint, & totum deuorauerint.

Libuit nonnulla remedia aduerſus venena ſerpentum addere, quæ non iuxta ordinem, ſed ſupra vim naturæ beſtias venenatas exterminant. Primitus puluis paui- C

lib. 1. Hiſt. Rhem.

menti circa ſepulcrum ſancti Remigij collectus Serpentes fugat; vt ſcribit Hodoardus de quodam colono villæ epiſcopi Rhemenſis, qui ſecus amnem Saram in loco lutoſo habitabat, & à ſerpentibus mirandum in modum vexabatur. Hic igitur puluerem ex pauimento Eccleſiæ ſancti Remigij collectum per ædes ſparſit, & deinceps nullus ſerpens apparuit. Compertum etiam eſt, quòd in omnibus templis ſancti Remigij, necnon atrijs, & cæmeterijs circumiacentibus ſerpens nullus ſoleat inueniri; quinimò ſi illuc delatus fuerit, nullatenus viuat. Hactenus Hodoardus, referente Ioanne Euſebio Ieſuita.

Inſuper terra Hiberniæ exitialis ſerpentibus eſſe perhibetur, poſt admirandam benedictionem, quam Hibernia à Sancto Patritio accepit, eiectis inde baculo ſuo omnibus venenatis reptilibus: miranda enim ſcribit Giraldus de baculo, quo ſanctus Patricius venenata animantia ex hac inſula expulit. Pariter eiuſdem baculi meminit Sanctus Bernardus in vita Sancti Malachiæ. Itaq; narrat Giraldus, D referente Ioanne Euſebio Ieſuita, inter omnia reptilium genera innocuis ſolum gaudet Hibernia, etenim Serpentibus, bufonibus, ranis, ſcorpionibus; & draconibus caret. Habet quidem araneas, ſanguiſugas, & lacertas, ſed prorſus innocuas: immo ſi aliunde venenatæ beſtiæ illuc deferuntur, illico intereunt. Nam legitur in antiquis terræ iſtius ſanctorum ſcriptis, quòd ſerpentes aliquando, periculi faciendi cauſa, in ollis æneis delati ſunt, ſed ſtatim atq; medium maris Hibernici curſũ tranſierunt, exanimes reperti ſunt. Præterea mercatores, cum naues in portu Hibernico aliquoties exoneraſſent, bufones caſu illatos in fundo nauium inuenerunt, quos dum viuos in terram proieciſſent, confeſtim, omnibus videntibus interierunt. Contigit quoq; noſtra aetate, vt ſcribit Giraldus, in Borealibus Angliæ finibus, vt iuuenis nullo remedio poſſet à Serpente liberari, cuius dormientis os ingreſſus fuerat. Hic cum loca Sanctorum per Angliam luſtraſſet, tandem ſaniore cõſilio

in

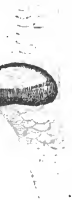
E in Hiberniam tranſuectus,ſtatimatq;aquas illius terræ hauſit, lethalem hoſtem extinctum per partes inferiores expulit. Quod contigit Hiberniæ meritis Sancti Patritij. Idem debemus atteſtari Melitæ inſulæ meritis Beati Pauli fuiſſe conceſsũ: ſiquidẽ terra Melitenſis aduerſus quaſcumq; venenatas beſtias fœliciter adhibetur. *Draconis deſcriptio.*

Circa Dracones multæ differentiæ in propria Hiſtoria fuerunt aſſignatæ,& præcipuè ratione loci; cum alij in montibus, alij in planitie verſentur, in Regionibus tamen calidioribus. Præterea aduertendum eſt alios etiam eſſe aquatiles, diuerſos à memoratis in Hiſtoria Piſcium. Quandoquidẽ olim Draco marinus dono datus fuit Clariſſimo viro Vlyſſi Aldrouando ab Illuſtriſſimo, & Reuerendiſſimo Bouio Epiſcopo Oſtienſi. Erat hic Draco viridis,bipes,vnico tantùm oculo inſignitus,roſtro Delphini,& ſerratis dentibus refertus,& ſquamis munitus,& in mari Adriatico propè Oſtonium captus,veluti in ſequenti icone cernitur.

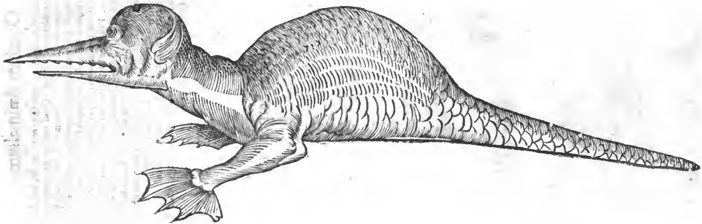
Deniq; quoniam iconem oui Serpentis inuenimus, vt legentibus morem geremus,hoc in loco ſpectandam exhibemus.

F

Ouum Serpentis.

DRA

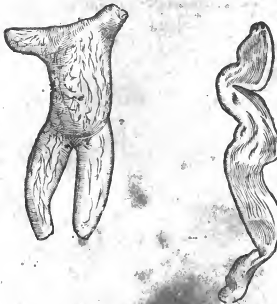

Draco marinus monophthalmos bipes.

PARALIPOMENA HISTORIAE Monſtrorum.

IN Rubrica Denominatorum meminimus cuiuſdam radicis rudimentum humanæ formæ referentis; immo ibi iconem illius pronè & ſupinè delineatam dedimus: quamobrem aliam illi congenerem hic ſpectandam præbemus, quæ folio 135. erat collocanda: immò in eadem tabella effigiatus eſt ramus ſerpentinus, qui in folio 672. erat reponendus.

Radix anthropomorphos, & ramus ſerpentinus.

Relatum fuit in Hiſtoria Monſtrorum, capite ſecundo, exeûntia ab vtero fæmi-
neo vel eſſe effluxiones, vel molas, vel abortus, vel fætus perfectos, vel tandem im A
perfectos, & monſtroſos. Omnium autē icones fuerunt exhibitæ, præter figuram
effluxionū, quam hoc in loco damus pagina 330. reponendam. Hic etiam effigiatur
Mola antropomorphos altera, quæ ibidem deſideratur. Et quamuis delineatę
effluxiones ex aluo muliebri exierint; hinc tamē non fit, quin ex vtero brutorū aliquā
do prodeant; quandoquidem Andreas Taurelius Diuionēſis I.C., & in Bolon. Aca-
demia profeſſor publicus, Virq; politioris Muſæ ſtudioſiſſimus nobis retulit ſe nuper
in Gallijs verſantem prædictis non valdè abſimilem effluxionem obſeruaſſe, quæ
ex vtero equino prodierat. Itaq; vir in his indagandis valde curioſus, & diligens
inter Mortales curioſos non eſt recenſendus: ſiquidē in tali curioſitate ὀξυπενος
ſummoperè commendatur; cum inde cauſas naturales rimari poſſit.

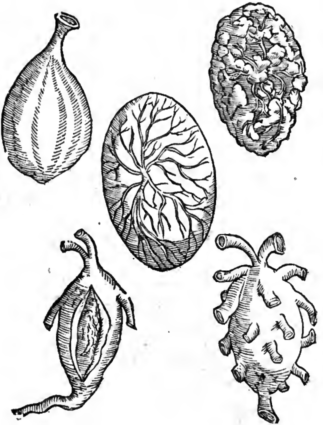
Demum ad caput primum hiſtoriæ monſtrorum, vbi de piloſis hominibus agitur,
hæc de muliere monſtroſè barbata ex Gyraldo, ſunt referenda. Hic in Topogra-
phia Hiberniæ ſcriptum reliquit; quòd Rex Limiricēſis mulierem habuit vmbilico
tenus prorſus barbatam; imò criſtam, inſtar pulli annui a collo per dorſum crinę B
veſtitam gerebat, non erat hermaphrodita, & curiam aſſidue cum intuentium riſu,
& ſtupore ſectabatur.

Mola anthropomorphos altera.

Variæ

Variæ Effluxionum vitalium, & non vitalium effigies.

L. D. D. Q. S. V.

Finis.

Digitized by Google

I N D E X   E O R V M,
quæ in Paralipomenis continentur.

A

ACcipitris capite, & cauda nigri icon pag.7.
Accipitres fluuiatiles 9.G.
Acolin 16 E.
Acolchichi 16 G.
Acolzotloquichiel 27 G.
Acullianama 126 A.
Adamantes vbi generentur 8.B.
Adamantum venatio ibid.
Agni partium internarum anatome 125
Ahoautli quid ſit 29 F.
Ahoachrocatl animal 30 C.
Ahuecyactli ſerpens 153.E.
Alcis partes ad vſum medicum quales 129E.
Alcis vnguis quis optimus 129 H
Alcis vnguiculi icon 130.
Alkaquę auis 23 G.
Amphisbęna marinę deſcriptio 33. E. icon ibid.
Anas Cretica 23 G.
Andura piſcis 62 C.icon 64.
Animal Leonino aſpectu 111.F.icon 112.
Animal ignauum 145.eiuſdem mores 146.
Animalculum Tigrim concomitans 138 E.
Anſer Magellanicus 22 B.
Anſeres ſine pennis 22 C.
Anſerum nona vigilantia 22 A.
Anſerum ſylueſtrium differentia 22.B
Aper cotacens 62.A.icon 63.
Aquila ad aucupium 8 A.
Aquilę genus regium ibid.
Aquilę albę vbi 8 B.
Araneri animal 28 C.
Araneus ſpinoſus 30 C.
Aranei noxa in India 30. D.
Araneorum India varietas 30.C
Atetspitz. animal 49.E.
Atherina icon alia 59.
Atocatl animal 30 D.
Atopinam animal 47 E.
Atechiels herba 126.B.
Atilli & Acciponſeris deſcriptio 74 D.icones 75.
Auis hominem ſequens inſtar canis 15 G.
Auis nauſeam mouens 18 D.
Auis viuiuora 19
Auis epilepſię 18 A.
Auis pulchra quæ 23 A.
Auis rauca 23 A.
Auis conuulſionem generans 26 D.
Auis galli gallinacei amula 27 F
Aues ventorum 8 C.
Aues Pſittaco congeneres 9 F.
Aues hyeme volatu mortuę 15 E.
Aues hoſtem indicantes 15 G
Aues minimę in India 17 H.
Aues chagrinę 17 G.
Auarum regina quę auis 8.D.
Aurata veteris dentata icon 57
Auris marina varietas 52.B.
Auris marina cum ſua carne icon 52.
Axolotl animal 150 C.

B

BArbota etymum 82 B.
Barbota alia 84
Beſuci qui 17 G.
Bezaar ſimiorum 144 D.
Bezaartions lapis qualis optimus poſt Orientalem 120 C.
Blatta telas ſectans 29 H.icon 30
Blatta Bizantia 49 H
Borbulus piſcis quis 86 A.
Bottatriſſa alia 85
Brethmechi Arabum 69
Bufo marinus 72 B.

C

CAlcaloti auis 23 H.
Cacamizeli animal 137 H.
Calanticha ex araneo 30 C.
Cameli varietas 130 D.
Cameli Bactriani alia icon 131.
Cameli alia differentia ex Cornelio Indgo 132
Camelopardalis mas 133.
Camelopardalis fœmina 134.
Camphurch animalis deſcriptio 113 icon ibi.
Cancer Heracleoticus 46 C.icones 46.47
Cancri Orientales quales 46 D.
Cancri Mollucani deſcriptio 46 A.
Canum varietas 149 E.
Canes cornuti vbi 114 B.
Canes muti vbi 149 F.
Caper ſuos alit hedos 124 A.

Digitized by Google

I N D E X.

Capitis doloris remedia 9 H.
Caprarum varietas 120 A.
Capra ſceleton 121
Capreoli plumoſo capite icon 122
Capriaſini icon 123.
Carbonis aquatici ſceleton 25.
Caſeus ex lacte ceruino 126 B.
Cattus algarius 67.
Cerui Crux quid ſit 127 F.
Ceruorum reges qui 126 A.
Ceruorum exoticorũ varietas 126 A
Ceti capillati effigies 99
Ceti barbati deſcriptio 100 A. *icon.* 101.
Chiaquatototl 10 B.
Chicboatli 10 A.
Cimici formis inſecti variȩ ſpecies 40. 43.
Cimicum varia icones 39.
Cocotzin 17 E.
Comendadora aues 26 G.
Concha muſcoſa 49 F.
Concha venerea exotica 49 G
Conchȩ ſaxis adhȩrentes apud Galenum. 52 A.
Concharum varietas 49 F.
Conchilium propriè dictũ quod 49. G
Conchilij nomen ȩquiuocum ibid.
Copſus quis piſcis 82 B.
Copſus ex Hiſpania 83
Corculum ex cornu Alcis 129.
Coruus Mexicanus 23 H.
Corui genus mirandum 8 D.
Coturnix aquatilis 26. D
Coturnix alba ibid.
Coturnicum indicarũ varietas 16 E
Coyolcozque 16 F.
Cozcacoauhtli 8 D.
Coyametl animal 135 E.
Cranium teſtudinis marinȩ ore hiante 151
Cuchipiltulanimal 32 C.
Cyathus ex cornu Rhinocerotis 116
Cygnus cuculatus 18 B.
Cyprini paluſtris anatome cum iconibus. 92. 93.

D

D*Elphini oſſiculorum icones* 103
Dentices qui piſces 56 A.
Diabolus marinus 72 B.
Draconis aquatici deſcriptio 155. & *icon* 156.

E

E*Ffluxionum vitalium, & non vitalium icones* 159
Elaphocamelus 126 C. *icon* 128.
Elephas marinus qualis 105. 106
Elephantis dentium icones 117
Epelam Geſneri icon 76
Epilepſia remedia 18. A 32. C
Equicervus quale animal 126 C.
Erandgaas qua auis 22 D.
Eruce incerta folliculus, & ſpoliũ 44

F

F*Aſcinationis amuletum* 28 D.
Febrium quartanarum amuletum 28. D
Felium ſylueſtrium varietas 149. H.
Fulica maior quȩ auis 27. E.
Funes Indorum ex quibus parentur 17. G.

G.

G*Alearum varietas* 62. E.
Gallinȩ indicȩ oui vera icon 11.
Gallinȩ habentes carnem nigram in qua regione verſentur 11. E.
Gallus gallinaceus peregrinus 18. C.
Gallus marinus Rondeletij 46. D.
Gyrini vbi ediles 150. A.

H.

H*Aemorrhous indicus qualis* 153. E
Haut animal quale 145.
Helſingegaas quȩ auis 22. D.
Herinaceus Arabum qualis 81.
Herinacei marini vis 79. G. *icon* 80.
Hippelaphus 126. C. *icon* 127.
Hippopotami feminȩ pars anterior delineata 142.
Hippopotamo affine animal quale ibidem
Hirundo terreſtris indica qualis 32. A.
Hirundinis indicȩ natura 32. B.
Hiſtricis piſcis deſcriptio 79. G.
Hiſtricis lapidis prȩrogatiua 147. E.
Hiſtricis dentis icon ibidem
Hiſtricis quadrupedis variȩ partes delineatȩ. 148
Hoga piſcis qualis 62. C.
Hoga arbor ibidem
Hoitzili quid ſit 30. C.
Hoitztocatl animal 30. C.
Hoitzitzilltototl 17. H.

I.

I*Aculi ſerpentis alia ſpecies* 153. G.
Inſectum ambiguum 38.

Inſaniȩ

Digitized by Google

I N D E X.

Inſaniæ remedia 32.C.
Ioannis Antonij Godij mentio 87.H.
Immunia auis quę 23.H.

L.

L*Ac nutricum quomodo augeatur* 32.D.
Lamatech animal 32.A.
Lamię denticuli effigiati 70.
Lamiacetacea icon 71.
Landa auis quę 23.G.
Lapis mallacenſis qualis 147.F.
Leo aquatilis qualis 146.D.
Leo albus 137.F.
Leonum varietas ibidem
Lepades Hippocratis quæ 52.A.
Lepadum differentia 52 B.
Leporis marini varietas 44.
Leporis marini icones 45.
Lucij anatome cum iconibus 87.88.89.90.91
Lupi exotici qui 141.E.
Lupi Bambę oleo palmarũ delectantur 141.F
Lutrarum varietas 146.D.

M.

M*Apach animal* 144.D.
Maripeta animal 111.G.
Maxtle animal 144.D.
Melancholia remedia 8.D.
Mergus magnus niger Alberti 24.B.
Mergus Arcticus 26.A.
Mergus marinus Geſneri 26.C.
Mergus Americanus ibidem
Mizili animal 137.G.
Mola anthropomorphos 158.
Monocerotis varietas 114.B.*icones*.115.
Morbi gallici remedia 8.D.9.E.
Morſz animal 105.F.
Mula ſterilis proprio lacte nutrit aliam mulam 124.A.
Mulier barbata vbi vixerit 158.
Muſca mexicana 29.F.
Muſca aquatilis 29.F.
Muſca in pilula quercus nata 29.H.*eiuſdem icon* 30.
Muſca mexicana vſus in cibis 29.F.
Muſcarum varia origo.29.H.
Muſcarum varia icones 41.42.
Muſciformia inſecta varia 38.41.42.
Muſtela Bohemica alia ſpecies 68.
Muſtelus leuis alter 66.
Mytulus conchifer admirandus 51.E.

N.

N*Octua canora vbi viuat* 10.A.
Noctua oui vera effigies.6.
Noctua pertophtalmon.6.
Noyra 9.F.

O

O*Cuilztac animal* 32 D.
Oculipeta ſerpens qualis 153 G.
Oſſa informis quid ſit 44
Oniſcus peregrinus 31 G.
Oniſcorum differentia 31 F.
Oniſcorum varia icones 31 G.
Onocrotali ſceletō delineatum 20
Onocrotali oſſa examinata 21.
Orbis piſcis ictu ranæ 76 B.
Orbis piſcis oblongus capite teſtudinis 76 C.
Orbis piſcis Hiſpanicus dentatus 77 B.
Orbium piſcium varietas 76 B.
Ornithologia diuiſio 5 F.
Orobonis piſcis icon 108
Oſſis de corde cerui icon 126 C.
Ouella piſcis qualis 86 A.
Ouum Gallinæ cū collo inſtar phiala 13.
Ouum ſerpentis delineatum 155.
Oua nigerrima piſcis 98
Oua muſcarum India ad quid. 29G.

P

P*Amphaga aues quę* 5 E.
Pamphagi populi 49 E.
Papilio Indicus 28 C
Papilionum rariorum varia icones 36.37
Papilionacea inſecta varia 38.42
Paralyſis remedia 32 C
Paſer aquatilis.27 G.
Paſer ſtultus 27 H.
Patella quid ſit 52 A.
Pediculi campeſtres 43.
Pentecili Nuperorum 53 E.
Perca alterius icō 94
Percarum varietas 94 A.
Perdices magna molis vbi 15 H.
Phaſiano auis congener 15 F
Phocarum differentia 103
Phyſalis deſcriptio 100 B.*icō* 102
Picus ſalutifer 9 G.
Picus imbris fætus ibidem.

Pigri-

INDEX.

Pigritia animal quale 145. *eiuſdem icon ibid.*
Pinguins auis 22 B.
Pinna alicuius Ceti 110.
Pinnarum varietas 111 F.
Piſcatio ope Corui marini vbi peragatur 24 A
Piſcis verſicolor inſtar Chamęleontis. 62. C
Piſcis Septentrionalis ex genere orbium 78
Piſcis echinatus ex genere orbium ibid.
Piſcis mali ominis 81 E.
Piſcis reticulatus 96
Piſcis icon in tabula Aſię delineati 97
Piſcis *Leonini effigies* 112.
Piſcium *volatilium varietas* 54 A. *Eorundem icones* 54.55.
Piſcium *ſomnus* 34 A.
Pleuritidis *remedia* 10 D.
Podagrę *remedia* 120 B
Porci Americani icon 135
Pſeudonichis 50
Pheſeudophyſeter 102.
Pſyllus marinus 34 A.
Pterophœnicue *Indię* 16 H
Pulicis marini icon ibid.
Puma quid ſit 137 F.

Q

Q*Vachiltone auis* 27 F.
Quanhtzoncoelin 16 E.
Quauſlamacame animal 126 A.
Quamztli animal 137 G.
Quatotom 9 H.

R.

R*Adix antropomorphos* 157.
Ranæ piſcatricis varietas 72 B. *icones* 73.74.
Rana ponderis vnius librę vbi reperiantur 150 B.
Rhinocerotis cornu 115.116
Rhombi leuis icon 60.
Rhombi aculeati alia icon 61.
Rhomborum varietas 59.
Roſmarus animal 105 E. *eiuſdem vſus ibid. icon* 107.
Rufor animal 105 E.

S.

S*Acerdotiſſa animal* 144 D.
Sargi icon apud Geſnerum 58
Sargorum varia ſpecies 58 A.
Sayuus quale animal 135
Scarabeus cornutus Indicus 29 E.
Scarabei edules vbi 49 E.
Schedel piſcis qualis 95.
Scincus Indicus 150 C.
Sedacx piſcis 97.
Senex maris quale animal 103.
Serpentes parui nocentiſſimi vbi degāt 154 B
Serpentum Domina, quæ beſtia 152 C.
Serpentum venenatorum remedia 154. C. D
Serpentinus ramus 157
Seyſerach 15 G.
Sol marinus Rondeletij 35 F.
Solis mutatio quid prętter 120 B.
Stella marina tribus radijs ſupra decem inſignita 36 A.
Stellarum marinarum varietas 35 E.
Suis marini differentia 62. B.
Suis noſtratis ſceleton 136.
Suyuun 8 C.

T.

T*Amamacame animal* 126 A.
Tapachporchubqui animal 49 F.
Taurus Indicus 119 F. *eiuſdem captura ibi.*
Taxi differentia 146 B.
Temolin quod animal 29 E.
Tempeſtatum praſagia 62 B.
Tepetotoel 15 F.
Teredo in cortice inglandis genita 36.37.
Terra Melitenſis virtus 155 E
Teſtudinis terreſtris ouum 12
Teſtudinis marinæ cranium ore hiante 151.
Thanacath animal 138 C.
Tigris vbi fuerit adorata 138 B.
Tigridi animal affine 139.
Tigrium varietas 138 A.
Tlacocelotl parua Tigris ibid.
Tlalmiztli animal 137 G.
Tlachaxolotl animal 119 E.
Tlalhucamacame animal 126 A.
Tlauhquechul 19 F.
Tlapalcocotli 17 F.
Tomincio auis 17 H.
Tropilloti 8. C.
Truta vulgaris icon 87
Trutarum varietas 86 D.
Turbinis cum limace icon 51.
Turbinum differentia 51 F
Turtur indica qualis 17 E.

V

V*Ermis triticarius* 43.
Vermis conciliāns ſomnum 32 C.
Vermes Peruani *quales* 32 C.
Vermium differentia 32 B.
Veſpa Indicę 28 A.

I N D E X,

Vituli marini alia icon 104.
Vituli etymum 119 E.
Vituli dentes vnius menſis 119.
Vlcerum remedia 9 E.
Vnguis rapacis auis icon 5.
Vnguis odorati differentia 49 H. *icones* 50
Vnualue quid ſit 52 A.
Vrogalli minores Septentrionales 15 E. *icon* 14
Vrſus marinus Rondeletij 46 D.
Vrſus in vtero matris nō eſt imperfectus 140 A
Vrſi adulti vnguis icon 140
Vrſuli ex caſa matris aluo exempti icon ibid.
Vulpes offeum genitale 144.
Vulpium varietas 243
Vulpium Indicarum mores 143 F.
Vulpibus beſtia affines 143 G
Vulpinum oleum quale 143 H.
Vulpecula marina 68 D.
Vualghuogel 18 D.
Vualrus animal 110 A

X.

XLepapantotl 23 E.
Xochitotol 17 C.
Xochpalxapachtli animal 49 F.

Y

YCachacintli auis 8 F.
Yxcahoctli 32 D.
Yzquauhtli auis 8 A.
Yztacmacame animal 126.. A.

Z

ZAinus qua beſtia 135.
Zainorum antipathia, 137 E.
Zamuro 8.C.
Zelotypia remedium 17 F.

FINIS INDICIS.

MENDA SIC DEMENDA.

Pag.5.E.Ornitologia l.Ornithologia pag.7.axplica uimus.l.explicauimus .pag.10 G.qui ineſſe.l.quos ineſſe retulimus.pag.18.C.vellata.l.velata.pag.23.G.Anatæ.l.Anatē .pag. 26 B.vtrimq.l.vtrinq.pag.28.B.prædito.l.præditi.pag.30 C.in qua.l.in quam.pag.32 C. in Margine omnia ſunt delenda.pag.35 F.appareat.l.apparet. pag.40. Cimiforme.l.Ciciforme.pag.43.cimiformis.l.Cimiciformis.pag.44.in alis l.in alijs.81.E.firmmi.l. firmi.109.E.umitatis.l.ſummitatis.111.E.conſpicitur.l.conſpiciuntur pinnarum differētię. 111 E.Pinna phęnicites quæ 111.F.pag.130 D.huius animalis.l.illius animalis pag.130. Camelopardali differentijs.l.Camelopardalis differentijs. pag.138 A. tigręs l.tigres. pag.153 E.hemorrhoo.l.hæmorrhoo.

REGISTRVM.

✠ A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z.
Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp Qq Rr Ss Tt Vv Xx Yy Zz.
Aaa Bbb Ccc Ddd Eee Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq Rrr Sss.
A B C D E F G H I K L M N O.

Omnes ſunt Terniones, præter ✠, quæ eſt Duernio, & Sss, & Qqq, quæ eſt Quaternio.

B O N O N I Æ, Typis Nicolai Tebaldini 1642.
Superiorum Permiſſu.
Impenſis Marci Antonij Berniæ.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google